

รวมคำสอนธรรมปฏิบัติ

ของ

หลวงปู่พระราชพรหมยาน

(วีระ ถาวโรมหาเถร)

เล่ม 1

คณะศิษย์จัดพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ
เนื่องในงานบำเพ็ญกุศลทักษิณานุสรณ์

ถวาย

พระเดชพระคุณหลวงปู่พระราชพรหมยาน

วัดจันทาราม (ท่าซุง) อุทัยธานี

30 ตุลาคม 2536

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ.....	I
อนุโมทนาภคา.....	IV
คำนำ.....	V
1 คำสอนมหาสติปัฏฐานสูตร.....	33
1.1 กายานุปัสสนา มหาสติปัฏฐาน.....	36
- อานาปานบรรพ.....	36
- อิริยาบถบรรพ.....	53
- สัมปชัญญะบรรพ.....	57
- ปฏิกูลบรรพ.....	61
- ธาตุบรรพ.....	73
- นวสีวลิกาบรรพ.....	80
1.2 เวทนานุปัสสนา มหาสติปัฏฐาน.....	87
- สุขเวทนา ทุกขเวทนา อทุกขมสุขเวทนา.....	87
1.3 จิตตานุปัสสนา มหาสติปัฏฐาน.....	94
- จิตมีราคะ จิตไม่มีราคะ.....	95
- จิตมีโทสะ จิตไม่มีโทสะ.....	96
- จิตมีโมหะ จิตไม่มีโมหะ.....	98
- จิตหตฺถุ จิตฟุ้งซ่าน.....	99
- จิตเป็นมรรค จิตไม่เป็นมรรค.....	99
- จิตเป็นสอฺคฺตฺระ จิตเป็นอนฺคฺตฺระ จิตตั้งมั่น จิตไม่ตั้งมั่น.....	100
- จิตวิมุตติ จิตยังไม่วิมุตติ.....	100
1.4 รัชมานุปัสสนา มหาสติปัฏฐาน.....	102
- นีวรณบรรพ.....	104
- ขันธบรรพ.....	128
- อายตนบรรพ.....	156
- โพชฌงกบรรพ.....	169

-	สังขบรรพ.....	187
1.5	สรุปมหาราศีปีฐานสูตร.....	217
2	คำสอนอบรมพระกรรมฐานพ.ศ.2517.....	232
2.1	อบรมพระกรรมฐาน 28 มกราคม พ.ศ. 2517.....	232
2.2	อบรมพระกรรมฐาน 30 มกราคม พ.ศ. 2517.....	241
2.3	อบรมพระกรรมฐาน 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2517.....	244
2.4	อบรมพระกรรมฐาน 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2517.....	249
2.5	อบรมพระกรรมฐาน 2 เมษายน พ.ศ. 2517.....	253
2.6	อบรมพระกรรมฐาน 3 เมษายน พ.ศ. 2517.....	258
2.7	อบรมพระกรรมฐาน 13 เมษายน พ.ศ. 2517.....	263
2.8	อบรมพระกรรมฐาน 14 เมษายน พ.ศ. 2517.....	268
2.9	อบรมพระกรรมฐาน 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2517.....	272
2.10	อบรมพระกรรมฐาน 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2517.....	279
2.11	อบรมพระกรรมฐาน 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2517.....	285
2.12	อบรมพระกรรมฐาน 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2517.....	292
2.13	อบรมพระกรรมฐาน 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2517.....	299
2.14	อบรมพระกรรมฐาน 6 มิถุนายน พ.ศ. 2517.....	307
2.15	อบรมพระกรรมฐาน 22 มิถุนายน พ.ศ. 2517.....	313
2.16	อบรมพระกรรมฐาน 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2517.....	319
2.17	อบรมพระกรรมฐาน 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2517.....	326
2.18	อบรมพระกรรมฐาน 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2517.....	332
2.19	อบรมพระกรรมฐาน 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2517.....	339
2.20	อบรมพระกรรมฐาน 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 (1).....	345
2.21	อบรมพระกรรมฐาน 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 (2).....	352
2.22	อบรมพระกรรมฐาน 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2517.....	358
2.23	อบรมพระกรรมฐาน 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517.....	364
2.24	อบรมพระกรรมฐาน 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2517.....	370
2.25	อบรมพระกรรมฐาน 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2517.....	377
2.26	อบรมพระกรรมฐาน 26 กันยายน พ.ศ. 2517.....	381
2.27	อบรมพระกรรมฐาน 1 ตุลาคม พ.ศ. 2517.....	396

II

2.28	อบรมพระกรรมฐาน พ.ศ. 2517 (1).....	390
2.29	อบรมพระกรรมฐาน พ.ศ. 2517 (2).....	396
2.30	อบรมพระกรรมฐาน พ.ศ. 2517 (3).....	403
2.31	อบรมพระกรรมฐาน พ.ศ. 2517 (4).....	409
2.32	อบรมพระกรรมฐาน พ.ศ. 2517 (5).....	415
2.33	อบรมพระกรรมฐาน พ.ศ. 2517 (6).....	421
2.34	สนทนาธรรม 13 เมษายน พ.ศ. 2517.....	424
2.35	สนทนาธรรมวันเกิด 28 มิถุนายน พ.ศ. 2517.....	429
3	ไขข้อข้องใจ.....	451
3.1	ไขข้อข้องใจ 1.....	451
	- การกินเจ.....	452
	- การฉันเอกรา.....	458
	- การฉันสำรวม.....	460
	- เครื่องเสพยัดียด.....	462
	- พระจับศตงค์.....	464
	- ห้ามผ้าสีกรัก.....	465
	- ปักกลดในบ้าน.....	465
3.2	ไขข้อข้องใจ 2 - ลิงร้องไห้.....	467
3.3	ไขข้อข้องใจ 3 - ช่วยสร้างวัด.....	474
3.4	ไขข้อข้องใจ 4 - เรื่องของพระใส.....	481
3.5	ไขข้อข้องใจ 5 - ตาทิพย์.....	489
3.6	ไขข้อข้องใจ 6 - พระโกงชาวบ้าน.....	496
3.7	ไขข้อข้องใจ 7 - อุปสรรค.....	503
3.8	ไขข้อข้องใจ 8 - เรื่องที่ดิน.....	511
3.9	ไขข้อข้องใจ 9 - ข้อข้องใจของกำนัน โกรกพระ.....	519
	อาสาสมัครถอดเทป.....	527
	ผู้สร้างหนังสือรวมคำสอน.....	529

อนุโมทนาถา

ดร.ปริญญา นุตาลัย ได้มาปรารภ เรื่องการรวบรวมพระธรรมคำสั่งสอน อบรม พระกรรมฐาน ที่พระเดชพระคุณหลวงปู่พระราชพรหมยาน (วีระ ถาวโรมหาเถร) ได้อบรม ศิษยานุศิษย์ ในวาระต่าง ๆ ตลอดมาเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้อนุชนและพุทธบริษัทรุ่นหลัง ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ โดยจะพิมพ์เล่มแรก เป็นธรรมเนียมบรรณาการในงานบำเพ็ญกุศล ทักขิณา นุสรณ์ครบรอบ 1 ปีแห่งกาลมรณภาพของหลวงปู่ อาตมาได้ปรึกษากิจการสงฆ์วัดท่าซุง แล้ว คณะสงฆ์วัดท่าซุงทั้งหมดทุกองค์เห็นชอบด้วยประการทั้งปวง เพราะการนี้ นอกจากจะเป็น การบำเพ็ญธรรมทานถวายกุศลแด่พระเดชพระคุณหลวงปู่ ผู้เป็นบูรพาจารย์ของพวกเราแล้ว ยัง เป็นการช่วยสืบอายุพระพุทธศาสนา ให้ยั่งยืนสถาพรสืบต่อไปอีกด้วย

อาตมาในฐานะประธานคณะสงฆ์วัดท่าซุง ขออนุโมทนาในกุศลผลบุญราศีที่ท่าน ดร.ปริญญา นุตาลัย และลูกหลานหลวงปู่ทุก ๆ ท่าน ได้ช่วยสงเคราะห์จัดทำหนังสือเล่มนี้ขึ้น ทั้งท่านผู้ให้ทุน ท่านผู้ช่วย ถอดคำพูดเป็นตัวอักษร และท่านอื่น ๆ ที่ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ขอทุกท่านจงมีความสุขสมหวัง ตามที่ตั้งใจง ทุกประการเทอญ

พระครูปลัดคอนันต์ พุทธิญาโณ
เจ้าอาวาสวัดจันทาราม (ท่าซุง)

7 ตุลาคม 2536

คำนำ

พระกรุณาคุณของหลวงพ่อบุญ ท่านเจ้าคุณพระราชพรหมยาน (วีระ ถาวโรมหาเถร) ที่ได้พยายามอบรม สั่งสอนศิษยานุศิษย์ และพุทธบริษัททั้งหลาย ให้มีความรู้ความเข้าใจ ในพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระบรมศาสดาที่ถูกต้องตามพระพุทธรูปประสงค์ แล้วน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติจนบังเกิดผลสำเร็จ เป็นความสุขความเจริญในชีวิต และมีศรัทธาปสาทะที่แน่นแฟ้นในพระพุทธศาสนา มีจิตมุ่งมั่นในพระนิพพานสมบัติในชาตินี้ หยาบประมาณมิได้ สมดังพระพุทธพจน์บทพระบาลีที่ว่า สังโฆ อปฺปมาโณ พระสงฆ์ทรงพระคุณไม่มีประมาณโดยแท้

นับตั้งแต่ พ.ศ.2506 เมื่อพระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญพระราชพรหมยาน เริ่มรับลูกศิษย์ชุดแรก หลังจากที่ได้อุปสมบทแล้ว จนถึงกาลมรณภาพขององค์ท่าน เมื่อ 30 ตุลาคม 2535 นั้น พระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญได้มี อุดสาหะวิริยะ อบรมสั่งสอนศิษยานุศิษย์ทั้งหลายเกือบทุกวัน ถ้าจะนับจำนวนศิษย์ก็ประมาณเจ็ดแสนเศษ ถ้าจะนับจำนวนแถบบันทึกเสียง เฉพาะที่วัดมอญก็ประมาณสี่พันกว่าม้วน ทั้งนี้ไม่รวมถึงการแสดงพระธรรมเทศนาในระยะ แรกในที่ต่าง ๆ ในฐานะนักเทศน์ของสำนักวัดประยูรวงศาราม และวัดบางนมโคขององค์ท่าน (ระหว่างพ.ศ. 2488 - 2503) ซึ่งไม่มีการบันทึกไว้ และไม่รวมถึงการอบรมพระกรรมฐานในช่วงที่ท่านอยู่ที่วัดโพธิ์ถาวราราม วัดปาก คลองมะขามเต่า วัดสะพาน และวัดท่าซุงในระยะแรก (พ.ศ. 2503 - 2513) ที่เครื่องบันทึกเสียงยังไม่แพร่หลาย

อายุของแถบบันทึกเสียงนั้นค่อนข้างจำกัด และการฟังแต่ละครั้งผู้ฟังต้องใช้เครื่องทำให้ไม่สะดวก และในที่สุดเมื่อกาลเวลาผ่านไป คำสอนต่าง ๆ อาจสูญหายไปได้ คณะศิษยานุศิษย์อันมีท่านพระครูปลัดอนันต์ พุทธญาโณ เจ้าอาวาสวัดท่าซุงเป็นประธาน จึงได้ปรึกษากันว่า ควรจะถ่ายคำสอนต่าง ๆ ในแถบบันทึกเสียง ทั้งหมดลงเป็นตัวหนังสือ และจัดพิมพ์เผยแพร่ออกไป อันจักเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่พระธรรมคำสั่งสอน ขององค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้กว้างขวางออกไปในหมู่พุทธบริษัท อันจักยังศรัทธา ปสาทะของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ให้ตั้งมั่นแน่นแฟ้น และเพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมสมบัติอันล้ำค่าที่พระเดชพระคุณ หลวงพ่อบุญมอบไว้ให้แก่พวกเรา อันจักเป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนาอีกทางหนึ่ง หนังสือเล่มนี้จึงเป็นเล่มแรก ของ หนังสือชุดรวมคำสอนธรรมปฏิบัติของหลวงพ่อบุญพระราชพรหมยาน คณะผู้จัดทำตั้งปณิธานไว้ว่า จะรวบรวมคำ

สอนทั้งหมด แล้วทยอยจัดพิมพ์ออกเป็นเล่มต่อ ๆ ไป อย่างน้อยปีละ 2 เล่มจนกว่าจะครบบริบูรณ์

หนังสือชุดนี้จะเป็นเครื่องแสดงพระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระมหากรุณาคุณ ของ พระเดช พระคุณหลวงปู่ ท่านเจ้าคุณพระราชพรหมยานได้ทางหนึ่ง และคณะศิษยานุศิษย์ผู้จัดทำก็หวังว่า หนังสือชุด นี้จะเป็นตัวแทนพระเดชพระคุณหลวงปู่ ในการที่จะอบรมสั่งสอนพุทธบริษัท ให้มีความรู้ความเข้าใจใน พระพุทธศาสนา ถูกต้องตรงตามคำสอนขององค์สมเด็จพระบรมครูสืบไป

หนังสือเล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยสามัคคีธรรม ของคณะศิษยานุศิษย์ทั้งหลาย หลวงพี่พระครูสังฆรักษ์ สุรจิต สุรจิตโต ได้รวบรวมแถบบันทึกเสียงให้ อาสาสมัครถอดเทปทั้งหลายผู้มีรายชื่อท้ายหนังสือนี้ ช่วยกันถ่ายถอด คำสอนออกเป็นตัวหนังสือ ศิษย์อีกหลาย ๆ ท่านบริจาคทรัพย์เป็นธรรมทานช่วยค่าพิมพ์ คุณนภรัตน์ พิมพ์ฉวี พิมพ์ต้นฉบับ คุณวันชัย โสภณสกุลรัตน์ ตรวจแก้คำผิดและจัดทำรูปเล่ม

การจัดลำดับคำสอนเรียงตามวันที่ยังทำไม่ได้ทั้งหมด เนื่องจากคำสอนในแถบบันทึกเสียงมีจำนวนมาก และยังถ่ายออกมาเป็นตัวหนังสือไม่หมด และในการบันทึกเสียงครั้งแรก ๆ บางครั้งก็ไม่มีวันเดือนปีกำกับ ทำให้ไม่ทราบเวลาแน่นอน อย่างไรก็ตาม ในหนังสือแต่ละเล่ม ผู้จัดทำจะพยายามลำดับเรื่องให้เป็นหมวดหมู่ตาม เนื้อเรื่อง หรือตามลำดับวันที่ ตามความเหมาะสมเท่าที่จะทำได้

ความคิดพลาดในการจัดวรรคตอน และตัวสะกด ในหนังสือเล่มนี้คงมีอยู่ คณะผู้จัดทำขอน้อมรับความคิด พลาด และต้องขออภัยต่อท่านผู้อ่าน และท่านผู้รู้ทั้งหลายไว้ ณ ที่นี้ด้วย

บุญกุศลใด ๆ อันจักเกิดขึ้นเนื่องจากหนังสือเล่มนี้ คณะศิษยานุศิษย์ขอน้อมถวายผลบุญทั้งหมดนี้ บูชาพระคุณอันสูงสุดหาประมาณมิได้ ของหลวงปู่ท่านเจ้าคุณพระราชพรหมยาน ขอพระเดชพระคุณหลวงปู่จง โมทนาผลบุญนี้ และของโปรดค้ำครองรักษา กาย วาจา ใจ ของศิษยานุศิษย์ทั้งหมด ให้ทรงอยู่ในความดี ครอบงำที่เข้าสู่พระนิพพานเทอญ

ปริญญา นุคาลัย

ตุลาคม 2536

ภาพหลวงพ่อ

ให้ไว้เป็นที่ระลึกแก่ญาติและศิษยานุศิษย์ ทั้งผู้ที่นับถือทั่วไป เพื่อให้มีลาภ มีความสุข ความเจริญ
คุ้มภัยอันตราย จงอาราธนาอธิษฐานโดยไม่ผิดกรรมตามความปรารถนา

ภาพหลวงปู่

ธรรมะของพระพุทธเจ้าไม่มีอะไรเกินธรรมดา ท่านสอนให้ยอมรับนับถือกฎของธรรมดา วางทุกข์เสีย
ให้รู้ว่สิ่งนี้เป็นธรรมดา อะไรก็ตามเถอะ ถ้ามันเกิดขึ้นกับเรา มันเป็นธรรมดาของโลกทั้งนั้น ในเมื่อ
ร่างกายเรามีอยู่ในโลกเท่านั้นเอง

ภาพหลวงพ่อ

หลักสูตรในพระพุทธรูปศาสนาใหม่นี้ไม่มีอะไร เบื้องสูงลงมา ท่านสอนตั้งแต่ปลายผมลงมาถึงฝ่าเท้า เบื้อง
ต่ำขึ้นไป ท่านสอนตั้งแต่ปลายเท้าถึงปลายผม มีแค่นี้

ภาพหลวงปู่

ถ้าเราไปฟังเสียงคนอื่นว่าคนนั้นชั่ว คนนี้ดี แสดงว่าเราเลวมาก เราควรจะดูใจของเราต่างหาก ว่าเรา
มันดีหรือเรามันเลว ถ้าเราดีเสียอย่างเดียว ใครเขาจะเลวร้อยแปดพันเก้าก็เรื่องของเขา ถ้าเราดีแล้วก็
หาคนเลว ไม่ได้ เพราะเรารู้เรื่องของคน คนมาจากอบายภูมิก็มี คนมาจากสัตว์เดรัจฉานก็มี คนมาจาก
มนุษย์ก็มี มาจากเทวดา ก็มี มาจากพรหมก็มี มันจะเสมอกันไม่ได้ ถ้าพวกมาจากอบายภูมิสอนยาก

ป่วยการสอน

ภาพหลวงพ่อ

คนใดก็ตามที่ประกาศตนเป็นอาจารย์พระพุทธเจ้า รู้ดีเกินพระพุทธเจ้า ที่บอกของพระพุทธเจ้า ไม่ได้
ไม่ทันสมัย เอาอย่างโน้นดีกว่า อย่างนี้ดีกว่า ผมไม่คบด้วย พวกจัญไรนี้ไม่คบ คบยังไง มันจะไป
ไหน ไอ้พวกนี้ โน่น อเวจีมหานรก เพราะทำคนทั้งหลายที่มีเจตนาดี ให้มีมิจฉาทิฎฐิ ปฏิบัติผิด
ฟังความเห็นผิด กรรมมันมาก

ภาพหลวงพ่อ

ของสงฆ์ที่ตากแดดตากฝนอยู่ ถ้าจะเกิดความเสียหาย ถ้าพระองค์ใดหรือว่าหลายองค์เดิน หลีกไป
ไม่เก็บของที่ควรจะเก็บ ปรับอาบัติทุกเที่ยวที่ผ่าน อาบัติที่ปรับนี้ไม่ต้องรอฟีฆาณนะ มันล่อเลย
ผ่านไปแบบไม่แยแส ไม่สนใจ เป็นโทษทันที นี่ไม่ใช่ว่าพระอรหันต์เห็นของอะไรก็โยนทิ้ง ๆ ไม่ใช่
ท่าน

รักษากำลังใจของคนอื่นที่มีศรัทธา ยิ่งกว่ากำลังใจของท่าน เพราะวัตถุทุกอย่างจะพึงมีได้ ก็ต้อง
อาศัยชาวบ้าน ชาวบ้านกว่าจะได้มาแต่ละชิ้นก็เต็มไปด้วยความทุกข์ ฉะนั้น พระต้องรักษาทรัพย์สิน
ของชาวบ้าน ให้ยิ่งกว่า ชาวบ้านรักษาทรัพย์

ภาพหลวงพ่อ

อิทธิธรรมที่พระสารีบุตรท่านเทศน์ทั้ง 7 ประการ มีนิดเดียว ที่เขาสอนกันนี้มีหลายร้อยหน้า
แล้วก็ 8 หน้ายก ผมว่ามันละเอียดเกินไป แต่ก็ไม่ได้ตำหนิคณศึกษา เพราะสนใจในธรรมก็เป็น
เรื่องน่าโมทนา แต่ว่าทำกันมากเกินไป มันก็สร้างความยาก การบรรลุเข้าถึงช้า เพราะใน
พระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าตรัสว่า ตูริตะ ตูริตัง สีมะ สีฆัง เร็วๆ ไวๆ ธรรมของ
พระพุทธเจ้าไม่มีการเน้นช้า จำไว้ให้ตึนะ อย่าประมาทในชีวิต

ภาพหลวงปู่

การบวชเข้ามาในพระพุทธศาสนา ต้องมีความหวังอยู่อย่างเดียวคือความดับไม่มีเชื้อ ถ้าบวชตาม
ประเพณีเขาเรียกว่าบวชช้อนรก พระนี้แค่กินข้าวไม่พิจารณาให้เป็นอาหารปฏิบัติกุศลสัญญา หลงในรส
อาหาร กินเพื่อความอ้วนพี กินเพื่อความผ่องใสอย่างนี้ องค์สมเด็จพระพิชิตมารบอกว่า กินก่อน
เหล็กที่เผาจนแดงโชนดีกว่า

ภาพหลวงพ่อ

บุคคลใดเกิดมาเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนาแล้วมีศรัทธา ความเชื่อปสาทะ ความเลื่อมใสใน
พระพุทธศาสนา มีจิตน้อมไปในกุศล แสดงว่าบุคคลนั้นมีบารมีเข้าถึงปรมัตถบารมี สามารถจะ
เข้าถึง พระนิพพานได้ในชาติปัจจุบัน

ภาพหลวงปู่

เนกขัมมบารมีจริงๆ ก็คือจิตระงับนิวรณ์ ๕ ถ้าบวชแล้วจิตระงับนิวรณ์ ๕ ไม่ได้ ท่านไม่ถือว่าเป็น
อันบวชนะ ยังไม่เรียกสมมุติสงฆ์ ถ้าระงับนิวรณ์ ๕ ได้ ท่านเรียกสมมุติสงฆ์ ถ้าระงับนิวรณ์ ๕
ไม่ได้ ท่านเรียกเปรตในเครื่องห่มผ้าเหลือง เพราะจิตมันจุ่นจ้าน

ภาพหลวงปู่

จิตของเราถ้าหากนิรณไม่เข้ามายุ่งเมื่อไร มันก็เป็นถ่านเมื่อนั้น นี่มันก็ไม่มีอะไรยาก ถ้าเรามี
กำลังใจเข้มแข็ง จะไม่ยอมเชื่อไอ้ตัวร้ายนิรณนี้ ทีนี้ในเมื่อเราไม่คิดถึงเรื่องอื่น ขณะที่พิจารณา
มองดู แต่ขั้น 5 อย่างเดียว และเวลาภาวนาก็จับเฉพาะลมหายใจเข้าออก กับคำภาวนาว่าพุทโธ อัน
นี้นิรณมันไม่กวน จิตเข้าถึงปฐมฌานทันที

ภาพหลวงปู่

ถ้าหากว่า ท่านไม่สามารถจะทรงอานาปานุสสติกรรมฐานได้ถึงปฐมฌาน ผลแห่งการเจริญ วิปัสสนา
ญาณของท่านทั้งหลาย จะไม่มีผลตามต้องการ เพราะจิตมีกำลังไม่พอที่จะทำลายกิเลสให้เป็น
สมุจเฉตปหานได้

ภาพหลวงพ่อ

การเจริญพระกรรมฐานนี้ไม่ได้หมายความว่า ใช้เวลานั่งสมาธิเสมอไป ถ้าเราใช้แต่เวลาที่ นั่งสมาธิ มีเวลาจำกัด จิตใจเราจึงจะกำหนดถึงพระกรรมฐาน อย่างนี้ใช้ไม่ได้ เนื้อแท้การเจริญพระกรรมฐาน กองใดกองหนึ่งก็ตาม ต้องใช้อารมณ์ของเรานี้ถึงกรรมฐานเป็นปกติตลอดวัน อย่างนี้จึงจะได้ชื่อว่าท่านเข้าถึง พระกรรมฐาน และพระกรรมฐานเข้าถึงท่าน

ภาพหลวงพ่อ

เวลาที่ปฏิบัตินะ ไม้ไผ่มานั่งเฉิบ ๆ นะ กลางวันก็ทำงานก่อสร้างด้วย เรียนหนังสือด้วย นุ่งนั้งจิปาละ ไม้ไผ่หนึ่งเฉพาะไม่มีงานมีการ แบบนี้พระพุทธเจ้าไม้ไผ่ แบบที่เข้ากุฏิเจริญพระกรรมฐาน กินข้าว ก็มี คนไปส่งข้าว ล้างชามไม้ไผ่ได้ แบบนี้ไม้ไผ่พระ พระพุทธเจ้าเองท่านก็ล้างบาตรเอง เช็ดบาตรเอง ทำ ความ สะอาดพื้นที่เอง ทำแบบนั้นก็ดีเกินพระพุทธเจ้า ก็ไปชนเอาพระเทวทัตเข้านะซิ ไม้ไผ่เป็นเรื่อง เรื่องของพระนี่ สรรวยไม้ดี ต้องทำได้ทุกอย่าง

ภาพหลวงปู่

ถ้าถามว่า ถ้าคนเขาอยากไปนิพพานเป็นตัณหาใหม่ ก็เห็นจะ 99 เปอร์เซ็นต์ที่ตอบว่า คำว่าอยาก แปลว่าตัณหา ในเมื่ออยากไปนิพพาน ก็แสดงว่าเป็นตัณหาเหมือนกัน ก็เลยบอกว่า นี่แกเทศน์แล้ว แก ก็เดินลงนรก ไปเลยนะ แกเทศน์แบบนี้แกเลิกเทศน์ แล้วก็เดินย่องไปนรกเลยสบาย ไปเสียคนเดียว ก่อนดีกว่ามาชวนชาวบ้านเขาไปอีก ถ้าต้องการไปนิพพาน เขาเรียกว่า ธรรมฉันทะ มีความพอใจใน ธรรม เป็นอาการซึ่งทรงไว้ซึ่งความดี พวกเราฟังแล้วจำไว้ด้วยนะ ถ้าใครเขาถาม จะได้ตอบถูก

ภาพหลวงพ่อ

อารมณ์พระกรรมฐานกับอารมณ์ชาวโลกไม่เหมือนกัน มันกลับจากหน้ามือเป็นหลังมือ ไอ้การงานของชาวโลกนี่ ถ้าขยันมาก มุมนะมาก ผลงานมันสูงแล้วก็ดี แต่การเจริญพระกรรมฐาน มุมนะมากถอยหลัง แทนที่จะก้าวหน้ามันกลับลงต่ำ ไข่มไม่ได้ เพราะว่าการปฏิบัติความดีเพื่อการบรรลุในพุทธศาสนา ต้องละส่วน สุดสองอย่างคือ หนึ่ง อัตถกิลมถานุโยค การทรมานตนที่เรียกว่าขยันเกินไป สอง กามสุขัลลิกานุโยค เวลาทรงสมาธิ หรือพิจารณาวิปัสสนาญาณ มีตัวอยากประกอบไปด้วย อยากจะได้ อย่างนั้น อยากจะถึงอย่างนี้ อยากจะได้ตอนโน้น ีตอนนั้นมันแจ้งทั้งสองทาง ที่ถูกคือจะต้องวางใจเฉย ๆ ปล่อยอารมณ์ให้มันไปตามสบาย ๆ

ภาพหลวงพ่อ

การบำเพ็ญบารมีใด ๆ หรือสร้างความดีใด ๆ เราจะตั้งมั่นปณิธานความปรารถนาหรือไม่ก็ตาม ถ้าทำความดีมากครั้งเข้า ในที่สุดความชั่วก็สลายตัวไป เราก็เข้าถึงพระนิพพานตามเจตนา หรือไม่เจตนาเราก็จะต้อง เข้าถึง ในเมื่อความชั่วถูกตัดเป็นสมุจเฉตปหาน แต่ทว่าถ้าปราศจากอริยฐานบารมี กว่าจะเข้าถึงจุดหมายปลายทาง ก็รู้สึกว่ามันเหนื่อยง่าย เผลอขี้เกียจ หรือไม่ค่อยจะตรงนัก ฉะนั้น องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงทรงแนะนำบรรดา ท่านพุทธบริษัทให้มีอริยฐานบารมี ในการที่ท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ตั้งใจกล่าววาทว่า อิมายัง ภควา อัตตะ ภาวัง ตุมหากัง ปริจจะชามิ แปลเป็นใจความว่า ข้าพระพุทธเจ้าขอมอบกายถวายชีวิต แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ก็หมายความว่า เราจะเอาชีวิตของเราเข้าแลกกับความดี ที่องค์สมเด็จพระชินศรีทรงแนะนำไว้แบบนี้ อาศัยเจตนา และความตั้งใจจัดว่าเป็นอริยฐานบารมี บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายจะเข้าถึงความดีด้วยความรวดเร็วอย่างคาดไม่ถึง

ภาพหลวงปู่

ถ้าบรรดาท่านพุทธศาสนิกชน ทรงความดีของจิตในวันหนึ่ง 3 นาที ก็คิดว่า 10 วัน มันก็ 30 นาที 100 วัน มันก็ 300 นาที ความดีมันสะสมตัว เมื่อเวลาใกล้จะตาย อารมณ์จิตที่เราทำได้บ้าง ไม่ได้บ้าง ได้ดีบ้าง ไม่ได้บ้างในระยะต้น มันจะเข้าไปรวมตัวกันตอนนั้น จะกลายเป็นมี สติสัมปชัญญะ สมบูรณ์ เมื่อเวลาจะตาย จิตใจจะนุ่มไปในกุศล ถ้าตายจากความเป็นคน อย่างเร็วก็เป็นเทวดา ถ้าจิตสามารถควบคุมอารมณ์ใจได้ถึงฌาน ก็จะเป็นพรหม

ภาพหลวงพ่อ

อริยสัจเขาสอน 2 อย่างเท่านั้น สำหรับอีกสองอย่าง ไม่มีใครเขาสอนหรอก อย่างนี้โรชะแปลว่าดับ
อันนี้มันตัวผล ไม่ต้องสอน มันถึงเอง มรรคคือปฏิบัติทา เข้าถึงความดับทุกข์ มันก็ทรงอยู่แล้ว คือ
ศีล สมาธิ ปัญญา นี่อริยสัจ เข้าตัดสองตัว คือ ทุกข์กับสมุทัยนี่เท่านั้น

ภาพหลวงปู่

ไอ้เรื่องการเข้าฌานนี่มันต้องคล่อง เหมือนกับเราเขียนหนังสือคล่องแล้ว จะเขียนเมื่อไร เราก็เขียนได้ ไม่ใช่เขาบอกว่า เอ้าเข้าฌานซิ มานั่งตั้งทำซัดสมาธิมันก็เสร็จแล้ว มันไม่ทัน เวลาเราจะตายจริงไป ตั้งทำได้เมื่อไร มันต้องคล่อง การจะทำให้คล่องก็มีอยู่ว่า ตื่น ๆ ถ้าจิตมันเข้าถึงอารมณ์สมาธิตอนไหนก็ตาม พยายามทรงสมาธินั้นไว้ และพยายามทรงสมาธิให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ ใหม่ๆ มันก็อี๊ดอัด ไม่ซำก็เกิดอาการชิน มันชินเสียจนซำไม่เป็น

ภาพหลวงพ่อ

เวลาจะตายเขาเข้าฌานตายกัน คนที่เข้าฌานตายมันไม่ตายเหมือนชาวบ้านเขา อาการตายเหมือนกัน แต่ความหนักใจของบุคคลผู้ทรงฌานไม่มี ทั้งนี้เพราะถ้าจิตทรงฌาน อารมณ์ก็เป็นทิพย์ เมื่ออารมณ์เป็น ทิพย์แล้ว ก็สามารถจะเห็นในสิ่งที่ เป็นทิพย์ได้ เห็นรูปที่เป็นทิพย์ ได้ยินเสียงที่เป็นทิพย์ได้ ในเมื่อเราเห็นรูปที่เป็น ทิพย์ได้ ได้ยินเสียงที่เป็นทิพย์ได้ เราก็รู้สภาวะความเป็นทิพย์ของเราได้ คนที่เขาเข้าฌานตาย นี่เขาเลือกไปตาม อธิษฐานัย ว่าเขาจะไปจากร่างกายอันนี้แล้วเขาจะไปอยู่ที่ใหม่ เขาจะไปอยู่ที่ไหนนี้รู้ก่อน คนที่ทรงฌานจริง ๆ สถานที่ที่จะพึงอยู่ได้คือพรหมโลก ถ้าหากว่า เราจะไม่อยาก อยู่พรหม อยากจะอยู่สวรรค์ชั้นใดชั้นหนึ่งที่ต่ำลงมา อันนี้ก็เลือกได้

ภาพหลวงพ่อ

เวลาไหนที่เราฝึกหัดอิริยาบถ เดินไปข้างหน้า ถอยมาข้างหลัง ไม่ต้องไปยก ๆ ย่อง ๆ ทำแบบไอ้โรค
สันนิบาต ไม่ใช่ นะ แบบเดินธรรมดา อิริยาบถนี้พระพุทธเจ้าต้องการอย่างเดียว อย่างเราเดินไป
บิณฑบาต เดินไปทำธุระ ทำกิจการงานทุกอย่าง ให้รู้เลยว่าเวลานี้เราทำอะไร อย่าไปฝึกอย่างค่อย ๆ ยก
นิดอย่างหน่อย อันนี้ใช้ไม่ได้ ให้ถืออารมณ์ปกติ เราเดินธรรมดา นี่เราก้าวเท้าซ้าย เราก้าวเท้าขวา ก้าว
ไปข้างหน้า หรือถอยมาข้างหลัง เหลียวซ้าย หรือเหลียวขวา ใช้สติเข้าควบคุม ที่นี้ก็อย่าลืมนะ เรา
ต้องมีโพชฌงค์ประจําใจ แล้วก็มีอานาปานุสสติประจําอยู่ตลอดเวลา อย่าทิ้งนะ แม้แต่พระพุทธเจ้ายัง
ไม่ทิ้ง ถ้าพวกคุณทิ้งอานาปานุสสติ แสดงว่า พวกคุณดีกว่าพระพุทธเจ้า ไปอยู่กับเทวดาทันนะ

ภาพหลวงพ่อ

นักเจริญมหาสติปัฏฐานเขาต้องดูอารมณ์ อารมณ์ตัวใดมันเกิด ตัดตัวนั้นทันที ไม่ได้ไปนั่งไล่เบียด 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ถึง 13 จบเป็นอรหัตต์ ถ้าคิดแบบนี้ถึงนรกมานับไม่ถ้วนแล้ว เขาต้องรวบรวม กำลังมหาสติปัฏฐาน ทั้งหมดทุกบรรพเข้ามาใช้ ในขณะที่อารมณ์นั้นเกิดทันที ไม่ใช่ว่า ทำอย่างนี้ได้แล้ว ก็ทิ้งอย่างนั้นไปจับขั้นต่อไป ต่อไป พอใจสบายก็ทิ้งอย่างนี้ไปจับตัวโน้น อย่างนี้นรกมานับไม่ถ้วน เพราะที่ไม่เข้าถึงความเป็นจริง ตกอยู่ในเขตของความประมาท

ภาพหลวงปู่

ท่านผู้ใดปฏิบัติกรรมฐาน ถ้าไม่สามารถจะทำจิตปลงให้ตกในด้านกายตานุสติกรรมฐาน ทำจิตเป็น
เอกัคคตารมณ์ มีอารมณ์อย่างเดียว เห็นว่าร่างกายของเราก็สกปรก ร่างกายคนอื่นก็สกปรก เป็นของ
ไม่น่ารัก ถ้าไม่สามารถผ่านกรรมฐานบทนี้ไปได้ ความเป็นพระอนาคามีไม่ปรากฏแก่ท่านแน่ ๆ

ภาพหลวงพ่อ

ผมบอกจุดสำคัญไว้ให้ก็ได้ ว่าทุกท่านที่บรรลุมรรผล หรือแม้แต่ทรงฌานโลกีย์ เขาใช้จิตตามุขีสถนามหาสติปัญญาเป็นประจำทุกวัน พวกคุณอย่าทิ้งเชียวนะตัวนี้ ตัวที่บรรลุจริงๆ อยู่ตรงนี้ นักปฏิบัติทุกองค์ที่บรรลุก็จับนี้เป็นเนติ เนติแปลว่าแบบแผน ถือว่าเป็นตัวอย่าง ถือว่าเป็น ครูใหญ่ ใช้ดูอารมณ์ใจ ไม่ต้องไปดูอะไร เพราะว่าไอ้กิเลสมันเกิดที่ใจ เอาอารมณ์ใจเข้ามาดู สติคุม ธรรมวิจยะ

พิจารณา

ภาพหลวงพ่อ

ถ้าใครสามารถทรงฌานได้ดี เวลาเจริญวิปัสสนาฌานนี้มันรู้สึกว่าง่ายบอกไม่ถูก เมื่อถ้าฌาน 4 เต็ม อารมณ์แล้ว เราจะใช้วิปัสสนาญาณ ก็ถอยหลังมาถึงอุปจารสมาธิ เราจะต้องตัดตัวไหนล่ะ ตัดราคะ ความรัก สวयรักงาม เราก็ยกอสุภกรรมฐานขึ้นมาเป็นเครื่องเปรียบ ยกกายคตา นุสตคกรรมฐานขึ้นมา เป็นเครื่องเปรียบ เปรียบเทียบกันว่า ใจสิ่งที่เรารักนะ มันสะอาด หรือมันสกปรก กำลังของฌาน 4 นี้ เป็นกำลังที่กล้ามาก ปัญญา มัน เกิดเอง เกิดชัด มีความ หลักแหลมมาก ประเดี๋ยวเดียวมันเห็นเหตุผล ชัด พอตัดได้แล้วมันไม่โผล่นะ รู้สภาพยอมรับ สภาพความเป็นจริงหมด เห็นคนบ๊อบไม่ต่างอะไรกับ สัวมเดินได้ จะเอาเครื่องหุ้มห่อ สีสันวรรณะขนาดไหนก็ตาม มันบังปัญญาของท่านพวกนี้ไม่ได้

ภาพหลวงพ่อ

พระพุทธเจ้าจึงได้บอกว่า คนที่ทรงฌาน 4 ได้ และที่รู้จักใช้อารมณ์ทรงฌาน 4 ควบคุมวิปัสสนาญาณ
 ได้ ถ้ามีบารมีแก่กล้าจะเป็นพระอรหันต์ภายใน 7 วัน ถ้ามีบารมีอย่างกลางจะเป็นพระอรหันต์ภายใน 7
 เดือน มีบารมีอย่างอ่อนจะเป็นพระอรหันต์ภายใน 7 ปี บารมีเขาแปลว่ากำลังใจ มีบารมีแก่กล้าคือมี
 กำลังจิตเข้มข้นนั่นเอง ต่อสู้กับอารมณ์ที่เข้ามาต่อต้าน แต่ว่าถ้าบารมีมันเข้มบ้าง ไม่เข้มบ้าง เดียวก็
 จริงบ้าง เดียวก็ไม่ค่อยจริงบ้าง ย่อ ๆ หย่อน ๆ ตึงบ้าง หย่อนบ้าง อย่างนี้ท่านบอกภายใน 7 เดือน ที่นี้
 บารมีย่อหย่อน เปาะเปะ ๆ ตามอัธยาศัย ถึงก็ช่าง ไม่ถึงก็ช่าง ตามอารมณ์ อย่างนี้ไม่เกิน 7 ปี นี้ผม
 พูดถึงคนที่ทรงฌาน 4 ได้ และที่ฉลาดในการใช้ฌาน 4 ควบคุมวิปัสสนาญาณ ถ้าโง่งงก็ติดคานอยู่นั้น
 แหละ ก็ชาติก็ไม่ได้เป็นอรหันต์

ภาพหลวงพ่อ

ไอ้ตัวสงบนี้ต้องระวังไว้ให้ดีนะ มันไม่ใช่ว่าง คำว่าสงบนี้ไม่ใช่ว่าง จิตของคนนี้มันไม่ว่าง คือว่ามันต้องเกาะส่วนใดส่วนหนึ่งถ้ามันละอกุศลมันก็ไปเกาะกุศล ไอ้จิตตัวที่เรียกว่าสงบก็เพราะว่า สงบจากกรรม ที่เป็นอกุศล คืออารมณ์ที่เป็นอกุศล อารมณ์ชั่ว สงบความปรารถนาในการเกิด อารมณ์สงบคือไม่คิดว่าเราต้องการ ความเกิดอีก และจิตก็มีความสงบ เห็นว่าสภาพร่างกายนี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา ไอ้ตัวคิดว่าเรา ว่าของเรานี้สงบไป สงบตัวยึดถือวัตถุก็ตาม สิ่งมีชีวิตก็ตาม ว่าเป็นเรา เป็นของเรา นี่สงบตัวนี้นะ มีอารมณ์เป็นปกติอยู่เสมอ คิดว่าอัฐภาพ ร่างกายนี้ไม่มีเรา ไม่มีของเรา และมันก็ไม่มีอะไรเป็นเราอีก หาตัวเราในนั้นไม่ได้

ภาพหลวงปู่

พยายามเพียรทรงตัวไว้ ทำใจว่าจะไม่ฝืนคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วก็เพียรทรงไว้แต่ความดี เพียรละค วามชั่วอยู่ตลอดเวลา กรรมอะไรก็ตาม อารมณ์ใดก็ตาม ที่พระพุทธเจ้ากล่าวว่าเป็นอารมณ์ ของความชั่ว ต้องเพียรต่อต้านมันนะ แล้วก็ใช้ปัญญาพิจารณาหาความเป็นจริงให้พบ เมื่อพบความ เป็นจริงแล้วก็เพียรถ้อยมันเข้าไป คือทรงความเป็นจริงไว้ในใจ ยอมรับนับถือ ตามความเป็นจริง คิดไว้ เสมอว่าไม่มีที่ใดที่ดีไปกว่าพระนิพพานนะ

ภาพหลวงพ่อ

ความจริงคนเราทุกคนไม่ต้องกลัวตาย กลัวเกิดดีกว่า ถ้าเราไม่เกิดเสียอย่างเดียว มันจะตาย อย่างไรให้มันรู้ไป ถ้าไม่เกิดให้มันตายที่ ที่นี้เราเกิดมา เพราะตาเราเห็นรูป เราพอใจในรูป หูได้ยินเสียง พพอใจในเสียง เป็นต้น ความพอใจในตัวจริงๆ ที่เป็นตัวร้าย ที่เราจะต้องตัดคือใจ ตัดอารมณ์ของใจเสีย อย่าให้ใจมันโง่ แนะนำมันบอกว่า นี่ไอ้แกไปหลงไหลใฝ่ฝันในรูป รูปนี้สวย ทรวดทรงดี ถามมันดูซิว่า มีรูปอะไรที่มีการทรงตัว ไม่เปลี่ยนแปลงบ้าง ไม่มีการทรุดโทรม ไม่มีการเสื่อมมันมีบ้างไหม ถ้ามีใจ

มันดู

ภาพหลวงปู่

การเป็นพระอรหันต์ไม่เห็นยาก คือตัดความพอใจในโลกทั้งสาม มนุษย์โลก เทวโลก พรหมโลก ตัด
ราคะ ความเห็นวามมนุษย์โลกสวย เทวโลกสวย พรหมโลกสวย โลกทั้งสามไม่มี ความหมายสำหรับ
เรา เราไม่ ต้องการ สิ่งที่เราต้องการคือพระนิพพาน มีความเยือกเย็นเป็นปกติ ไม่เห็นอะไรเป็นเรา
เป็นของเรา ทุกสิ่งทุกอย่าง ที่เรากระทบ ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา มีขนตกอยู่เป็นปกติ ถือว่าไม่มีการ
สะดุ้งหวาดหวั่นอันใด

ภาพหลวงพ่

ถ้าคนจะถึงอรหันต์ ที่นี้อารมณ์ใจมันสบายทุกอย่าง คือว่าไม่หลงในฌาน ฌานทุกอย่าง ทั้งรูปฌาน และอรูปฌานเราพอใจ แต่คิดแต่เพียงว่านี่เป็นบันไดก้าวขึ้นสู่อริยะเบื้องสูงเท่านั้น ไม่ใช่มานั่งหลงว่ากัน ทั้งวันทั้งคืน นั่งกรรมฐานตลอดวันตลอดคืน นั่นมันยังเป็นเด็กเล็กๆ อยู่ ที่นี้หลงในฌานไม่มี ตัวมานะถือว่าเรา ดีกว่าเขา เราเสมอเขา เราเลวกว่าเขาไม่มี และอารมณ์ฟุ้งซ่าน สอดถ่ายไปสู่อารมณ์ อกุศลไม่มี และตัวสุดท้าย ก็เห็นว่าโลกทั้ง ๓ โลก คือมนุษย์โลก เทวโลก พรหมโลก ไม่มีความหมายสำหรับเรา เห็นสถานะของโลกทุกอย่าง นี่ทั้ง ๓ โลก มันเป็นแกนของความทุกข์ สิ่งที่มีความสุขที่สุดคือ พระนิพพาน อันนี้ถ้าเป็นสุขขวิปัสสโกท่านจะมี ความสบายมาก สบายในอารมณ์ ยอมรับนับถือกฎของธรรมดา ยอมรับนับถือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าว่า พระนิพพานมีจริง และพระนิพพานเป็นแดนของความสุขจริงแม้ท่านจะไม่เห็น หากว่าพระวิชชา ๓ กัถิ อภิญญา ๖ กัถิ ปฏิสัมภิทาญาณ กัถิ นี้เขาไปที่นิพพานได้เลย จะสามารถเห็นพระนิพพานได้เท่า ๆ กับเห็นของที่มองอยู่ข้างหน้า แล้วเขาก็จะรู้สภาวะว่า ถ้าเขาถึงอภิญญาแล้ว เข้าจะไปอยู่ตรงไหน เพราะพระนิพพานไม่ได้มีสภาพสุญญ เขาก็เข้าสู่ จุดของเขาเลยที่พระนิพพาน เข้าที่อยู่ได้ ไปไหว้พระพุทธเจ้าได้

คำสอนมหาสติปัญญาสูตร

โดย

พระเดชพระคุณพระราชพรหมยาน (วีระ ถาวโรมหาเถร)

อุเทศ

ต่อจากนี้ไปก็เป็นโอกาสที่เราจะศึกษามหาสติปัญญาสูตร วันนี้ความจริงเป็นวันเริ่มต้น แต่ก็บังเอิญไปตรงกับวันเสาร์ วันเสาร์นี้เราจะเรียนมหาสติปัญญาสูตรกันบรรดาพระทุกท่านเวลานี้ ถ้าไม่มีความจำเป็นก็อย่าขาด พยายามอย่าให้ขาด เพราะการที่เราบวชพระ บวชเข้ามาในพุทธศาสนา ความมุ่งหมายเรามีอย่างเดียวคือความดับไม่มีเชื้อ คำว่า ความดับไม่มีเชื้อก็หมายถึงว่า การสิ้นกิเลส ถ้าเราจะสิ้น กิเลสได้ก็ต้องมีความรู้เป็นพื้นฐาน อย่างที่เขาเคยทำกันประเภทที่เรียกว่า จับแพะชนแกะ การสอนกันก็ไม่ได้เป็นไปตามลำดับ หากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัทมีอหยาตย์ดีหรือว่ามี การอบรมมา แต่อดีตชาติดี มีอารมณ์แก่กล้า ก็สามารถจะ บรรลุสมรรถผลได้ ถ้าหากว่าท่านทั้งหลายท่านใดถ้ามี บารมีอ่อน ก็จะยากออกสักหน่อย การเรียนพระกรรมฐานเฉพาะ วันเสาร์ วันอาทิตย์ เราเรียนมหา สติปัญญาสูตร แม้ว่าวันนั้นจะตรงกับวันพระแต่สำหรับพระถ้าตรงกับวันกลาง เดือนหรือวันสิ้น เดือน อันนี้ก็ไปรวมกับปาฏิโมกข์ วันธรรมดาก็จะสอนกรรมฐาน ๔๐ เรื่องเวลาเว้นไว้แต่วันพุธ ถ้าหากว่าวัน พระถ้าตรงกับวันใด เช่น ตรงกับวันเสาร์ อาทิตย์ ก็ถือว่าหยุดไป พักไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มหาสติปัญญาสูตรนี้ พระพุทธเจ้าทรงสอนตามลำดับ ถือว่าไม่ต้องเลือกอารมณ์ สอนเฉพาะสุข วิปัสสโก สำหรับมหาสติปัญญาสูตรนี้เราจะสอนกันละเอียดไม่เหมือนกับที่ออกอากาศ ก่อนที่จะสอน ถึงสูตรต่าง ๆ ก็จะให้ท่านเข้าใจ ถึงความมุ่งหมายขององค์สมเด็จพระบรมศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้า ในการที่พระองค์ทรงสอนมหาสติปัญญาสูตร ขึ้นมาคู่กับกรรมฐาน ๔๐ หรือว่า สูตรอย่างอื่น เป็นเรื่องของการ ปฏิบัติเพื่อมรรคผล

ในตอนต้นจะกล่าวถึงความมุ่งหมาย ที่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคกล่าวไว้ ตามพระบาลี เอวมเม สุตฺ เต อภิ สมยฺ ภควา กุรุสฺสุ วิหริตี สำหรับพระบาลีว่าเพียง

เท่านั้นะ เป็นอันว่าถือใจความตามภาษาไทยว่า ข้าพเจ้าผู้มีนามว่าพระอานนท์ ได้สดับมาแล้วอย่าง นี้ว่า สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า เสด็จประทับอยู่ในหมู่ชนชาวกรุง นิคมของหมู่ชนชาวกรุง ชื่อว่า กัมมาสรั้มมะ ในกาลนั้นสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเตือนภิกษุทั้งหลายว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นทูลรับว่า พระพุทธเจ้าข้า พระพุทธเจ้าทรงกล่าวเป็นพุทธภาษิตว่า ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย ทางนี้เป็นทางถูกเป็นทางของบุคคลผู้เดียว เป็นที่ไปในที่แห่งเดียว เพื่อความหมดจด วิเศษของสัตว์ทั้งหลาย เพื่อความก้าวล่วงซึ่งความโศกและความรำไร เพื่อความดับไปแห่งทุกข์ และ โทมนัส โทมนัสแปลว่าเสียใจ เพื่อบรรลุอายุธรรมหรือว่าธรรมที่ควรรู้ ธรรมที่ถูกคืออริยมรรค เพื่อ กระทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน ทางนี้ก็คือสติปัญญา คำว่าสติปัญญาแปลว่า ธรรมเป็นที่ตั้งแห่ง สติ สติปัญญา ๔ มีอะไรบ้าง พระพุทธเจ้าทรงถาม เมื่อถามแล้วพระองค์ทรงตอบเองว่า ดูก่อนภิกษุ ทั้ง หลาย ภิกษุ ในพระธรรมวินัยนี้ ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายอยู่เนื่อง ๆ มีความเพียรให้กิเลสเร่าร้อน มีสัมปชัญญะ มีสติ พึงนำอภิชณาและโทมนัส คำว่าอภิชณาแปลว่า ความยินดีหรือยินร้าย โทมนัสแปลว่า ความเสียใจ ในโลกเสียให้พินาศไป เธอย่อมพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาเนื่อง ๆ นี้เป็นที่ ๒ มีความเพียรให้กิเลสเร่าร้อน มีสัมปชัญญะ มีสติ พึงนำอภิชณาและโทมนัส ในโลกเสีย ให้พินาศไป อันดับที่ ๓ เธอย่อมพิจารณาเห็นจิตในจิตเนื่อง ๆ อยู่ มีความเพียรให้กิเลสเร่าร้อน มีสัมปชัญญะ มีสติ พึงนำอภิชณาและโทมนัสในโลกเสียให้พินาศไป อันดับที่ ๔ เธอย่อมเห็นธรรม ในธรรมเนื่อง ๆ อยู่ มีความเพียรให้กิเลสเร่าร้อน มีสัมปชัญญะ มีสติ พึงนำอภิชณาและโทมนัสใน โลกเสียให้พินาศไป

นี่ตามบาลีที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสเอามาอธิบายต่อสำหรับมหาสติปัญญาสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงรับรอง เราพูดถึงความมั่นใจว่า พระพุทธเจ้าทรงตรัสให้บรรดาผู้ฟังทั้งหลายมีความมั่นใจว่า ท่านผู้ใดถ้าปฏิบัติในมหาสติปัญญาสูตรครบถ้วน ท่านผู้นั้นจะเข้าถึงความดับทุกข์ ไม่มี ความโศก ไม่มี ความรำไร เสียใจ และโทมนัส และในที่สุดท่านผู้นั้นจะเข้าถึงซึ่งพระนิพพาน เป็นอันว่าที่เราเรียน การเดินทางเข้าไปสู่พระนิพพานกัน การที่จะเข้า ถึงพระนิพพานในตอนท้ายของแต่ละสูตรบอกว่า เราต้องมีสติสัมปชัญญะ คำว่าสติแปลว่า นึกไว้ สัมปชัญญะแปลว่า รู้ตัว ก็ในมหาสติปัญญาเริ่มต้น กา ยานุปัสสนา มหาสติปัญญา ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายเนื่อง ๆ อันที่ ๒ เวทนานุปัสสนา มหา สติปัญญา ย่อมพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาเนื่อง ๆ ข้อที่ ๓ จิตตานุปัสสนา มหาสติปัญญา ย่อม พิจารณาเห็นจิตในจิตเนื่อง ๆ ข้อที่ ๔ ธรรมานุปัสสนา มหาสติปัญญา ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม

เนื่อง ๆ แล้วก็ละความยินดียินดีร้ายในโลกทั้งหมด เราจะเข้าที่สุดของความดับทุกข์อย่างนี้แยกหลายประเภท รวมเป็นหัวข้อ การศึกษามหาสติปัฏฐานมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การปฏิบัติเพื่อให้ถึงซึ่ง มรรคผลในมหาสติปัฏฐานสูตร เราจะปฏิบัติแยกตัดตอนไปเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ชอบใจ อย่างนี้เราจะเอาอย่างโน้น ไม่ชอบใจอย่างโน้นเราเอาอย่างนี้ อย่างนี้ไม่ได้ถึงพระนิพพาน ต้อง ปฏิบัติให้มีผลเท่ากันทั้งหมดคือ ตั้งแต่บทต้นถึงบทสุดท้าย

ใครไม่มีหนังสือมหาสติปัฏฐานเพื่อปฏิบัติก็บอก ผมจะแจกให้ณะการศึกษาที่ต้อง การอย่างเดียวให้พระมีความรู้ ไม่ใช่มานั่งฟังประเภทที่ว่าถึงเวลาก็มา ถึงเวลาก็มา อย่างนี้จะเข้า ทำนองที่ว่าใช้ไม่ได้ ที่ให้การศึกษาเพราะว่า สำนักของเราเวลานี้กำลังเริ่มต้นเป็นสำนักขึ้น ถ้าผม ไม่อยู่ ท่านทั้งหลายก็จะได้ เป็นผู้แนะนำบุคคลอื่นที่เข้ามาให้เขามีความเลื่อมใส เพราะว่าถ้า ๔ นัยนี้ไม่เข้าใจ ก็บอกกับเขาว่าไม่เข้าใจ อะไรที่ไม่เข้าใจถ้าขึ้นอธิบายสังเขป จะลงนรกกันได้ เมื่อมาศึกษา ก็ตั้งใจ ศึกษาด้วยความแท้จริง ศึกษาจำได้แล้ว ก็ต้องปฏิบัติตามขอบเขตมหาสติปัฏฐาน คือทุกศุภร์เราจะต้องปฏิบัติให้ได้ ไม่ใช่ว่าเรียนไปแล้วก็ลืม

คำว่าสติสัมปชัญญะในที่นี้ พระพุทธเจ้าให้มีอยู่ทุกลมหายใจเข้าออก สติตั้งไว้ในกาย พิจารณาเห็นกายในกายตามปกติ พิจารณาเวทนาในเวทนาเป็นปกติ พิจารณาเห็นจิตในจิตเป็นปกติ พิจารณาเห็นธรรมในธรรมเป็นปกติ แล้วก็ละอภิชณาและโทมนัส หมายความว่าความดีใจ เสียใจ ความพอใจในโลกให้ตัดทิ้งไป ถ้าเราพยายามตัดได้หมดเมื่อใด เราก็เป็นพระอรหันต์เมื่อนั้น ถ้าเราตัดไม่ได้มาก ตัดได้น้อย ก็ชื่อว่าพอมิคุณอยู่

*****

กายนุปัสสนามหาสติปฎิฐาน

อานาปานบรรพ

ต่อจากนี้ไปก็จะพูดว่าพระพุทธเจ้าตรัสอย่างไร ต่อไปพระองค์ทรงตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เข้าไปสู่ป่าก็ดี เข้าไปสู่โคนไม้ก็ดี ไปสู่เรือนว่างเปล่าก็ดี นั่งคู้บัลลังก์ คือ ขัดสมาธิตั้งกายให้ตรง ดำรงสติเฉพาะหน้าย่อมมีสติหายใจเข้า ย่อมมีสติหายใจออก เมื่อหายใจเข้า ยาว ก็รู้ยู่ว่าหายใจเข้ายาว เมื่อหายใจออกยาว ก็รู้ยู่ว่าหายใจออกยาว เมื่อหายใจเข้าสั้น ก็รู้ชัดยู่ว่าเราหายใจเข้าสั้น เมื่อหายใจออกสั้น ก็รู้ยู่ว่าเราหายใจออกสั้น ย่อมสำเหนียก (ตั้งใจกำหนดไว้) ว่าเรจักเป็นผู้กำหนดรู้ตลอดลมหายใจทั้งปวงเวลาหายใจเข้า ตั้งใจกำหนดไว้ว่าเรจักเป็นผู้รู้ตลอดคองลมหายใจทั้งปวงเวลาหายใจออก ย่อมสำเหนียกว่าเรจักระงับกายสังขาร (คือลมอัสสาสะ ปัสสาสะ) เมื่อหายใจเข้า เรจักระงับกายสังขารเมื่อหายใจออก

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย แม้นั้นใดนายช่างกลึงหรือดูกมือของนายช่างกลึงผู้ฉลาด เมื่อ ชัก เชือกกลึงยาว ก็รู้ชัดว่าเรชักเชือกกลึงยาว เมื่อชักเชือกกลึงสั้น ก็รู้ชัดว่าเรชักเชือกกลึงสั้น ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุก็ฉันนั้นนั้นนั้นแหละ เมื่อหายใจยาวก็รู้ชัดว่าหายใจยาว เมื่อหายใจสั้นก็รู้ชัดว่าหายใจ สั้น เมื่อเราหายใจเข้าออกยาวสั้นก็รู้ยู่ เราก็สำเหนียกว่าเรจักเป็นผู้กำหนด รู้ตลอดคองลมหายใจ ทั้งปวง ทั้งหายใจเข้าหายใจออก ย่อมสำเหนียกว่าเรจักระงับกายสังขารหายใจเข้า ย่อมสำเหนียกว่า เรจักระงับกายสังขารหายใจออก

ดังนี้ ภิกษุทั้งหลาย ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายเป็นภายในบ้าง ย่อมพิจารณาเห็น กายในกายเป็นภายนอกบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายทั้งภายในและภายนอกบ้าง ย่อมพิจารณาเห็น ธรรมดา คือความเกิดขึ้นในกายบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นธรรมดา คือความเสื่อมไปในกายบ้าง ย่อม พิจารณาเห็นธรรมดา คือความเกิดขึ้นและความเสื่อมไปในกายบ้าง ย่อมมีสติว่ากายมีอยู่ เข้าไปตั้ง อยู่ เฉพาะหน้าเท่านั้น แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้ แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก แต่เขอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย ย่อม ไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกายในกายเนื่อง ๆ อยู่ยู่อย่างนี้

อันนี้เรียกกายานุปัสสนา มหาสติปัฏฐานในอานาปานบรรพ เรื่องอานาปานุสสติ
กรรมฐาน ในกรรมฐาน ๔๐

สำหรับในมหาสติปัฏฐานเรียกอานาปานบรรพ พระองค์จึงกำหนดลมด้วยใจที่
พระพุทธเจ้า กล่าวให้เราพิจารณารู้ลมหายใจเข้า รู้ลมหายใจออก หายใจเข้ายาวหรือสั้นก็รู้ แล้ว
พิจารณา กำหนดรู้ ตลอดเวลาหายใจเข้าและหายใจออก ความจริงขบคิดว่าไวยาว แต่ว่าเรื่องนี้เราก็คุด
กันมามาก แล้ว วันนี้เราก็คุดกันถึงอานาปานุสสติกรรมฐาน หวังว่าทุกท่านคงจะจำได้ ยังจำได้ก็ขอ
อธิบายอีกสักนิด สำหรับอานาปานุสสติกรรมฐาน เป็นกรรมฐานที่มีความสำคัญที่สุด เรื่องการทรงฌาน
และเป็นกรรมฐานที่ระงับกายสังขาร คำว่าการระงับกายสังขารนี้ก็คือ ระงับทุกขเวทนา เวลาเราป่วยใช้
ไม่สบาย ความรู้สึกมันมีว่ามันเจ็บ มันปวด มันเสียด ถ้าเราสามารถดับมันเสียดได้ด้วยลมหายใจเข้าออก
ในอานาปานุสสติกรรมฐานได้ ทุกขเวทนาทั้งหลายมันจะระงับไปในทันที แล้วก็เป็กรรมฐานที่เข้าถึง
ฌานได้ง่ายที่สุด แล้วก็เป็กรรมฐานที่เป็นพื้นฐานใหญ่ ถ้านักเจริญกรรมฐานทั้งหลายไม่สามารถทรง
ฌานในด้านอานาปานุสสติกรรมฐานได้ ท่านผู้นั้นก็ไม่สามารถจะเข้าฌานในกองอื่น ๆ ได้เหมือนกัน
เพราะการเข้าฌานในกรรมฐานกองใดกองหนึ่งนอกจากนี้ ต้องพึ่งอานาปาเสมอ เมื่ออานาปานุสสติ
เข้าถึงฌานแล้ว รวมความกรรมฐานอื่นทุกกอง ถ้าเราได้อานาปานุสสติถึงฌาน ๔ เสียดกองเดียว กรรม
ฐานกองอื่นก็เป็นเรื่องเล็ก การจะเจริญพระกรรมฐานในด้านอานาปานุสสติกรรมฐานให้ได้เราจะทำ
อย่างไรก็มีวิธีทำ ก็ต้องขอบอกวิสุทธิมรรครวมกันเข้ามาในที่นี้ ท่านบอกว่า เราต้องมีสติและ
สัมปชัญญะกำหนดรู้ลมหายใจเข้า หายใจออก นึกว่านี่เราหายใจเข้า เราหายใจออก เมื่อตัวสัมปชัญญะ
รู้ว่านี่เราหายใจเข้าแล้ว หายใจออกแล้ว แล้วก็รู้ว่านี่เราหายใจเข้ายาวหรือสั้น หายใจออกยาวหรือสั้น
ความจริงเป็นของไม่ยาก ถ้าเราเจริญอานาปาตามพระพุทธเจ้าตามเจตนา เฉพาะอย่างยิ่งอานาปานุสสติ
กรรมฐาน สนใจกันจริง ๆ ผมว่าไม่ถึง ๑ เดือน ไม่เกินเดือน ทุกท่านถึง ฌาน ๔ หหมด แล้วก็อานาปานุส
สติกรรมฐาน ถ้าเป็นวิสัยของสาวกก็จะทรงฌาน ๔ ถ้าเป็นวิสัยของ พุทธภูมิก็จะ ทรงฌาน ๕ การเจริญ
พระกรรมฐานและทรงฌานเขาทำกันอย่างไร จงจำไว้ว่า อย่าขยัน เกินไป และอย่าขี้เกียจเกินไป ใ้
การขยันเกินไป ก็ทำกัน ๒ ชั่วโมงบ้าง ๓ ชั่วโมงบ้างตลอดวัน ถ้าเรา ทำแบบนี้แสดงว่าเราดีเกิน
พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนแบบนี้ การปฏิบัติแบบนี้ละ ถ้าจะว่า กันตามความเป็นจริง ผม
ว่าเอาปูนหมายหัวไว้ถ้าใครก็ตามทำแบบนี้ เพราะว่ามันเข้าไปถึงจุดที่ เรียกว่า อัตตคิลมถานุโยค คือ
การทรมานตน ถ้าหากว่าเวลาที่เราปฏิบัติสมาธิ แล้วก็นี้

อยากให้เห็นภาพบ้าง อยากเห็นแสงสีความสว่างบ้าง อยากจะได้มานสมาบัติบ้าง อยากอะไรก็ตาม
 อย่างนี้เขาเรียกว่า **กามสุขัลลิกานุโยค** เป็นส่วนที่อันดับต่ำ เมื่อจิตเข้าไม่ถึงแล้วจะไม่ได้ทรงแม้แต่
 อารมณ์ของฌาน

ฉะนั้นการปฏิบัติพระกรรมฐานทุกกองทุกท่านจงจำไว้ผมจะพูดเฉพาะวันนี้วันเดียวว่า
 อย่าได้เข้าไปแตะต้องส่วนสุดสองอย่างนี้ เพราะว่าพระพุทธเจ้าบอกไว้แล้วว่าไม่ใช่ทางบรรลุมรรคผล
 หมายถึงอริยมรรค อริยผล แต่ว่าผมเองผมขอยืนยันได้อย่างสบาย ๆ เข้าฌานตามลำดับฌาน เข้า ฌาน
 สลับฌานได้ อย่างคล่องแคล่ว ต่อมาก็ไปพบอาจารย์ผู้วิเศษ ไปติกว่าพระพุทธเจ้าเข้า ท่านก็เลย สอน
 ไม่สอนแบบหลวงพ่อบาน หลวงพ่อบานท่านไม่สอนแบบนั้น ทุกพระที่ท่านได้มรรค ได้ผล ได้ฌาน
 จริง ๆ ท่านไม่สอนแบบนั้น ท่านบอกว่าอย่าขยันมาก ถ้าขยันมากท่านก็ร้องเตือนมาให้เพล่า ๆ ลงสัก
 พักก่อน อาจารย์ผู้นี้ท่านไม่อย่างนั้น ขยันเท่าไรก็ดี เมื่อหลวงพ่อบานตายแล้ว ผมก็ไปเรียนกับ ท่าน ๓
 ปี จากสมาบัติ ๘ อันดับคล่องแคล่ว เหลือไม่ถึงฌาน ๑ อันดับหยาบ พอรู้ตัวเข้าก็กราบขอขมา โทษ
 ต่อพระรัตนตรัย ก็มีเสียงสั่งมาจากเบื้องสูงว่า ต่อไปนี้จงรักษาอารมณ์เดิม ครั้งละไม่เกิน ๕ นาที แต่
 ว่าในช่วง ๕ นาทีนี้ เราต้องทรงความดี อย่าให้กิเลสเข้ามายุ่ง ๓ วันเราก็กลับมาทรงความดีตามเดิมได้

นี่เป็นอันว่า การที่จะทรงความดี ทรงสมาธิจิต ทำให้สำเร็จตามคำสั่งสอน ไม่ใช่เรา
 ทำกันแบบธรรมดาตัว เอาเวลาเป็นเครื่องวัดกัน นั่งได้ ๒ ชั่วโมง ๕ ชั่วโมง ๑๐ ชั่วโมง อันนั้นมันแต่
 เพียงนั่งไม่ใช่ได้ฌาน นั่งอย่างนั้น ทางที่จะไปได้ก็คืออนรก เพราะนั่งธรรมดาตัวก็เกิดอาการของความ
 ชั่ว อันที่ ๒ ขี้เกียจเกินไป เรียกว่า **กามสุขัลลิกานุโยค** คำว่ากามสุขัลลิกานุโยค พูดกันได้ ๒ อย่าง นั่ง
 อยากจะได้ทิพจักขุญาณ นั่งอยากจะเป็นนั้น นั่งอยากจะเป็นนี้ ตัวอยากมันเข้ามา อยากรวดเร็ว อยาก
 ให้ชาวบ้านเขาเคารพนับถือ อยากให้ชาวบ้านเขาเห็นว่าเราเป็นผู้วิเศษ เขาจะได้เอาอาหารการ บริโภค
 เอาทรัพย์สินเงินทองมาให้ หรือว่าอยากจะได้ฌานสมาบัติ อยากเป็นพระอริยเจ้า อันนี้เป็น **กามสุขัลลิก
 กานุโยค** อย่างนี้ไม่สามารถได้ฌานเหมือนกัน เป็นอันว่าส่วนสุดทั้ง ๒ อย่างอย่ายินดี

ที่นี้การเจริญอานาปานุสสติกรรมฐาน ถ้าจะทำให้ได้ดีตั้งอารมณ์ไว้โดยเฉพาะตั้งใจไว้
 เลย ตั้งรอบไว้ นับเป็นคู่หายใจเข้า หายใจออก นับไว้แค่ช่วง ๑๐ ในวิสุทธิมรรค ท่านนับต้น ๑ แล้วก็
 ขึ้นต้น ๑ นับถึงที่ ๒ แล้วก็ขึ้นต้น ๑ นับถึงที่ ๓ ขึ้นต้น ๑ นับถึง ๔ ขึ้นต้นใหม่จะถึง ๑๐ แล้วก็ขึ้นต้น
 ๑ ใหม่ แต่ว่ายุ่งเกินไป

ไป เวลาผมทำจริง ๆ ผมไม่เอาแล้ว คือว่าขึ้นต้น ๑ ถึง ๑๐ ในระหว่าง ๑ ถึง ๑๐ เราจะไมยอมให้อารมณ์อื่นมายุ่งกับจิต ๑ ถึง ๑๐ สบายอยู่ที่ขึ้นต้นใหม่ ๑ ถึง ๑๐ พอจิตใจกระสับกระส่าย ก็เลยบอกให้ลา พอจิตใจกระสับกระส่ายน้อยเดี๋ยวเล็ก เอาแค่นี้ ทั้งนี้เพราะตั้งใจปฏิบัติตามแนวที่ท่านสอน ไว้ในวิสุทธิมรรคว่า การปราบจิตท่านทำเหมือนกับปราบม้าพยศ ตามธรรมดาม้าพยศมันมีกำลังมาก เราไม่สามารถจะบังคับมันได้ จะทำอย่างไร จะบังคับมันได้ ท่านสั่งให้ถอดคอมัน มันจะวิ่งไปไหนก็ เชิญวิ่งไป เมื่อมันหมดแรงจะวิ่ง เราจะดึงไปทางไหนก็ไปได้ในที่สุด วิธีนี้เคยลองปฏิบัติ ในการ ปฏิบัติวันนั้นดี พຽງนี้ตั้งใจจะทำให้ดี มันก็เร็วกว่าวันต้นที่นี้ก็เลยปล่อยมัน มันจะคิดอะไรก็เชิญตามใจ ชอบแต่มีสติสัมปชัญญะไว้ คุณสติสัมปชัญญะเข้าไว้ แล้วพอเลิกคิดก็ควบคุม ลมหายใจเข้าออก มันไม่เสียเวลาเท่าไร อารมณ์จิตจะทรงฌานเต็มที มันไม่ยาก นี่ตามแบบของพระพุทธเจ้า มันไม่ยากนะ

นักปฏิบัติทั้งหลาย ทุกท่านก็ปฏิบัติแบบนี้ คำว่าแบบนี้ว่ากันในด้านอานาปานุสสติกรรมฐาน ในตอนท้ายของอานาปานุสสติกรรมฐาน การเจริญอานาปานุสสติกรรมฐานและมหาสติ ปัญฐาน ใช้ได้รวมกันอยู่เสมอ ไม่ใช่ว่าวันนี้ทำแบบนี้ แล้วก็พรุ่งนี้ทำแบบนั้น เราศึกษาเข้าใจแบบไหน ก็ปฏิบัติแบบนั้นให้ครบถ้วน แล้วก็ เวลาที่เราเข้าฌานจะตัดอารมณ์ในเรื่องราคะ โทสะ โมหะ หรือว่า โลภะ โทสะ โมหะ ก็หากรรมฐานที่ตรงอารมณ์ คือว่าทำตั้งแต่ต้นจนถึงปลาย ในมหาสติปัญฐานทุกบท พระพุทธเจ้าสอนไว้ทั้งสมถะและวิปัสสนา ในอานาปานุสสติกรรมฐานท่านบอกว่าพิจารณาภายในกาย คือลมหายใจเข้าออก เราหายใจเข้ารู้ที่อยู่ว่าหายใจเข้า หายใจออกรู้ที่อยู่ว่าหายใจออก หายใจเข้ายาวหรือสั้น หายใจออกยาวหรือสั้นเรารู้ที่อยู่ แล้วพิจารณาตลอดกองลม ตอนนี้ดูเหมือนจะไม่เข้าใจนะ คำว่าพิจารณาตลอดกองลมหายใจเข้าหรือออกก็หมายความว่า เราหายใจเข้ากระทบจมูก ลมมันจะไหลเรื่อยเข้าไป เราจะมีความรู้สึกถึงหน้าอก แล้วก็ไหลเรื่อยไปกระทบศูนย์ (เหนือสะดือ) ออกมา กระทบศูนย์ กระทบหน้าอก กระทบปาก อาการอย่างนี้ปรากฏแก่เราเมื่อไร อารมณ์จิตของท่านเข้าถึงปฐมฌานแล้ว นี่การพิจารณาลม ลมขาเข้ากระทบจมูก กระทบหน้าอกรู้ ไหลเรื่อยลงไปจิตเป็นสมาธิมากขึ้น กระทบศูนย์เหนือสะดือหน่อยหนึ่ง เวลาลมหายใจออกกระทบศูนย์เหนือสะดือหน่อยหนึ่ง กระทบหน้าอก กระทบริมฝีปาก และการที่ลมไหลเข้าไปข้างใน แล้วออกข้างนอกเรารู้ตลอดเวลา อันนี้แสดงว่าจิตของท่านเข้าถึงปฐมฌาน ทีนี้อานาปานุสสตินี้พอจิตเข้าถึงปฐมฌานแล้ว

เขาไม่พิจารณาคนที่ ๒ และคนที่ ๓ ว่านี่เราจับมุมได้แล้ว จับอาการของฉานได้แล้วว่านี่ฉานที่ ๑ ตั้งได้แล้ว

ทีนี้เราก็พยายามฝึกอาการทรงฉาน วิธีฝึกอาการทรงฉานก็เป็นไปตามที่กล่าวมา คือตั้งเวลาไว้โดยเฉพาะอย่าให้มากเกินไป เอาเฉพาะเวลาสั้นๆ อย่างมากที่สุดในระยะต้น ควรจะตั้งไว้ไม่เกิน ๑๐ นาที หรือว่าจะใช้วิธีการนับลมหายใจเข้าลมหายใจออกตามที่เรากำลังต้องการก็ได้ นี่เป็นวิธีการ ทรงฉาน โดยเฉพาะมีประโยชน์มาก พอเราได้สมาธิแล้ว จิตมันสามารถจะทรงได้ ตามที่เรากำหนด เวลาสั้นๆ เราทรงได้ตามโอกาสนั้นที่เราต้องการ ก็ขยับให้มันยาวไปอีกนิดเมื่อชิน เมื่อเข้าได้แล้วก็ตั้ง อยู่ได้ตามลำดับนั้น ได้ครึ่งเดือนหรือเดือนหนึ่ง ก็ขยับให้ยาวไปอีกนิดหน่อย ต่อไปถ้าบังเอิญเราได้ทิพจักขุญาณ อาศัยที่การทรงฉานมีการทรงตัวดี ถ้าเราเห็นผี เห็นเทวดา เห็นพรหม หรือเห็นสัตว์นรก เราจะคุยกันได้เหมือนคนธรรมดา เราจะคุยกันนานเท่าไรก็ได้ เห็นได้แล้ว เราคุยกัน ความเพลินมันก็ปรากฏ ธรรมปีติมันปรากฏ ฉานมันก็ทรงนานยิ่งขึ้น นี่ว่ากันถึงตอนปฐมฉาน สำหรับอานาปานุสสตินี้พอเข้าถึงปฐมฉานแล้ว ก็บเข้าฉาน ๔ เร็วมาก บางทีก็ในวันเดียวกันนั้นแหละ ขณะที่นั่งอยู่นั้นสามารถรู้ลมเข้าออกได้ตามทางตลอดสาย มันสามารถเข้าถึงฉาน ๔ ได้ในฉับพลัน อาการที่เราจะรู้ว่าเป็นอาการของฉาน ๔ เมื่อจับลมหายใจเข้าหายใจออกไป ตอนนั้นก็กลับไม่รู้ว่าลมเข้าหรือลมออก ไม่มีความรู้สึก ลมเข้าหรือลมออกก็ไม่รู้ เหมือนไม่หายใจ กำลังใจทรงสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ เป็นเอกัคคตารมณ์ มีอารมณ์อันเดียว โดยเฉพาะ ไม่คิดถึงอะไรหมดแล้วก็แทรกมาด้วย อุเบกขารมณ์ คือ ความวางเฉย ตัวนี้ท่านบอกจิตกับกายแยกกันเด็ดขาด ไม่ยอมรู้เรื่องของประสาท ทรงตัวเหมือนคน ตื่นอยู่อย่างธรรมดา จิตไม่มีอาการ กระ สับกระส่าย มีความสุขมาก ไม่ปวด ไม่เมื่อย ไม่รู้เสียงภายนอก เสียงภายนอกนี้ก็ได้ยินจะมาจุฑพลู โกลัๆ เปิดเครื่องขยายเสียงโกลัๆ นี้ก็ไม่ได้ยิน เป็นอาการของ ฉาน ๔ ตอนที่เข้าฉาน ๔ นี้ทรงตัวได้ดีมาก เพราะเคยปฏิบัติร่วมกันมา เพื่อนกันองค์หนึ่งเขาได้ฉาน ๔ เขาเข้าถึงฉาน ๔ ปรากฏ ไม่ปรากฏ ลมหายใจเข้าออก นั่งไปนานเท่าไรไม่รู้ ตอนนี้นั่งไม่รู้สึกลาน บางทีเราว่าไปตั้ง ๑-๒ ชั่วโมง รู้สึกเหมือนเดียวเดียว นี่ถ้าเราจะนั่งนานจริงๆ ให้เป็นเรื่องของฉาน ถ้ายังไม่ได้ฉานอย่าไปทำนานมันเสียประโยชน์ ถ้าฉานมันบังคับอยู่ ๒ ชั่วโมง ๓ ชั่วโมง มันไม่ถอน ก็แปลว่าไม่มีอันตราย แต่ทว่าอย่าปล่อยให้ทรมาณมากนัก ควรกำหนดเวลาไว้ มิฉะนั้นร่างกายจะแย่ จะเสียทีหลัง ต้องระวัง ท่านผู้นั้นพอได้ฉาน ๔ จิตเข้าถึงฉาน ๔ ไม่หายใจ พอฉานมันถอน วิ่งยัน پایถึง กุฎีหลวง พอปาน บอกขอเลิก

ไม่เจริญพระกรรมฐาน เพราะมันไม่หายใจนี่กลัวตาย พอตอนเช้าหลวงพ่อบานฉันทน์ขาว ก็พูดให้พระฟังว่า ไอ้คนกลัวคตินี้มันหายากจัง อันนี้เขาเรียกว่ากลัวคตินะ นี่เรียกว่าอานาปานุสสติกรรมฐาน

ท่านทั้งหลายจำว่าจุดจบมันอยู่ที่ฌาน ๔ คือกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออกไป ถ้าระยะไหนก็ตาม ถ้ายังรู้ลมหายใจเข้าออกอยู่ถือว่าเรายังไม่จบ และหากว่าขณะใดขณะหนึ่งเราเข้าถึงจุดจบคือไม่รู้ลมเข้าลมออก แล้วต้องพยายามรักษาอารมณ์นั้นไว้ ถ้าวันหลังบังเอิญทำไม่ถึงนั้นก็อย่ากลัวใจถือว่าปล่อยมัน มันจะได้แก่ไหนก็ช่างมัน รักษาอารมณ์สบายใจไว้เป็นสำคัญ เอาแค่สบายใจนะ รู้ลมเข้ารู้ลมออก แค่สบายใจเป็นสำคัญ อย่าอยากเห็นภาพและแสงสีนี้เขาห้ามเด็ดขาด ถ้าต้องการเห็นภาพเห็นแสงสีแล้ว เห็นแล้วเข้าไปหลงมันเสียสมาธิ สมาธิจะตก อย่าไปสนใจไม่ใช่ของดี มันเป็นของเลวมันเป็นเครื่องบั่นทอนความดี นี่ว่ากันถึงสมณะของอานาปานุสสติกรรมฐานก็จบลงแค่นี้ละ

ในตอนท้ายพระพุทธเจ้าท่านแถมวิปัสสนาญาณเอาไว้ ท่านว่าอย่างไร พิจารณาเห็นภายในกายบ้าง พิจารณาเห็นภายในกายทั้งภายในและภายนอกบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นธรรมชาติ คือความเกิดขึ้นในกาย ย่อมพิจารณาเห็นธรรมชาติคือความเสื่อมไปในกาย ย่อมพิจารณาเห็นธรรมชาติ คือความเกิดขึ้นและความเสื่อมไปในกายบ้าง หรือมีสติว่ากายนี้มีอยู่ เข้าไปตั้งอยู่โดยเฉพาะหน้าแก่เธอ แต่เพียงสักแต่ว่าเป็นที่รู้ แต่เพียงสักแต่ว่าเป็นที่อาศัยระลึก เธออย่ามัวมัวคิดอยู่ด้วย ย่อมไม่ยึดถืออะไรในโลกด้วย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกายเนื่อง ๆ อย่างนี้ ตรงนี้เป็นวิปัสสนาญาณ ตอนพิจารณาเห็นลมหายใจเข้า หายใจออก ตอนทรงฌานเป็นสมถภาวนา มาพิจารณาเห็นภายในกายทั้งภายในและภายนอก ว่ากันย่อ ๆ ท่านบอกพิจารณาเห็นความเสื่อมไปของภายในคือเรา กายนอกคือกายของคนอื่น ภายในกายเห็นอะไรมันเสื่อมละ ส่วนที่เราจะพึงเห็นได้ง่ายก็ผม ผมมันเคยดำ นาน ๆ เข้ามันก็เปลี่ยนเป็นขาว อย่างผมนี้พิจารณาง่าย ๆ เมื่อก่อนนี้ผมดก เวลานี้หัวล้านเข้าไปแล้ว นี่มันไม่จริง ความเสื่อมไปของกาย ความเป็นเด็กทรงอยู่ไม่นานนักมันก็กลานเข้าไปหาความเป็นผู้ใหญ่ เราถือว่าเป็นเรื่องของเจริญขึ้น แต่ความจริงไม่ใช่เจริญ มันเดินเข้าไปหาความเสื่อม เพราะว่ามันเดินเข้าไปหาความสลายตัว เมื่ออาการแข็งแรงปรากฏเราคิดว่ามันเจริญ มันยิ่งเดินเร็วเท่าไรมันก็ใกล้ความตายเข้าไปเท่านั้น แล้วมันจะคืออะไร นี่ความเสื่อมภายใน บางที่เราจะเห็นยาก แต่ก็พยายามดูไว้ สมัยหนึ่งเมื่อผมเป็นเด็ก ๆ เคยอ่านหนังสือพิมพ์เขาบอกว่า เราควรจะถ่ายรูปไว้ทุกปี ความจริงเข้าไม่ได้สอนธรรมะ เข้าว่ากันทางโลก จะถ่ายรูปไว้ทุกปีเพื่อจะได้

ทราบว่ามีเมื่อสมัยนั้นเราอายุเท่าไร รูปร่างหน้าตาลักษณะเป็นอย่างไร อีกปีหนึ่งก็มาถ่ายใหม่ เด็กจะได้ทราบว่า พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ของเรามีความเปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อยละน้อย มาว่าถึงตอนแก่ที่สุด เด็กจะได้รู้สภาพว่า เราเป็นหนุ่มเป็นสาว หรือวัยกลางคน นี่เขาไม่ได้ตั้งใจจะสอนธรรมะ แต่ก็มีมาตรงกับธรรมะของพระพุทธเจ้า ถ้าหากว่าเราพยายามถ่ายรูปไว้ทุก ๆ ปี เราก็จะเอารูปแต่ละปีละปีนั้นมาดู ก็จะรู้ว่าร่างกายของเรามันเสื่อมลงไปทุกปี ทุกปี ว่ากันถึงดูรูปนะ ถ้าเราไม่มีรูปจะดูก็ดูอาการของกายว่า เติบโตโตขึ้นมาเด็ก ต่อมาก็เป็นผู้ใหญ่ ไร้อ่อนเป็นผู้ใหญ่นี้ก็คือว่าอะไรมันเสื่อมไปบ้าง ถ้าเราเป็นหนุ่มเต็มที่มีความดีเต็มมันเริ่มเสื่อม แต่ความจริงนี่เป็นเรื่องของจิตนะ ไม่ใช่เรื่องของกาย เอาเสียหน่อยก็ยังได้ ความดีเต็มมันเริ่มเสื่อมก็เพราะว่า เมื่อเรายังเป็นเด็กเล็กก็ยังไม่มีความรู้สักอย่างจะมีลูกครองแล้วก็ต้องการความสวยสดงดงามมันก็น้อย ความจริงจิตตัวนั้นมันจิตดี พอถึงเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้ว ไร้อึดจ้วงมันอยากสวย อยากสวยก็อยากให้คนอื่นเขาเห็นสวย เพื่อจะได้ต้องตาเลือกเป็นคู่ครอง นี่มันเป็นความเลวของจิต มันคนละเรื่อง

มาว่ากันเรื่องของกาย รูปร่างของเราเมื่อแก่ไปอายุมาก ร่วงโรยไปบ้างไหม ความเสื่อมของร่างกายมันมีทุกวัน ตอนเช้าตื่นขึ้นมายังไม่กินข้าวหิว หิวก็กินข้าวแล้วมันอึด อึดแล้ว พอตอนสาย ๆ หรือตอนกลางวันมันเริ่มหิว นี่รู้ไว้เลยว่าความเสื่อมของร่างกายเกิดขึ้นแล้ว นี่คิดกันอย่างพระผู้มีสตินะ ทำไมจึงว่าเสื่อม ก็เพราะอาหารที่กินไปตอนเช้ามันเสื่อมคุณภาพ ถ้ามันไม่เสื่อมก็ไม่หิวเลยเวลาไปจากนั้นก็เสื่อมอีก เรากินกลางวันไปจากนั้น พอตกเย็นมันหิว ความเสื่อมมันปรากฏอันนี้เห็นยากนักก็มานั่งดูกัน ดูความเสื่อมของตัวเองมันเห็นช้า ดูกายในกายนี้เห็นช้า พระพุทธเจ้าท่านให้ขยับออกไปอีกหน่อย พิจารณาภายนอก คือกายภายนอกไม่ใช่กายเรา กายคนอื่น เราก็มานั่งดูคนที่เขาเดินผ่านหน้าเราไป หรือนั่งอยู่ข้างหน้าที่เราผ่านไป หรือว่าท่านผู้ใหญ่ที่อยู่กับเรา ว่าท่านทั้งหลายเหล่านี้สมัยก่อนท่านแก่ขนาดนี้ หรือว่าเป็นเด็กเหมือนเรา ถ้าเราไม่ใช้ความโง่เสียดใจเดียว เราก็จะทราบว่า คนทุกคนเกิดมาเป็นเด็กแล้ว ต่อมาก็เติบโตขึ้นทีละน้อย ๆ เป็นหนุ่มเป็นสาว ต่อมาก็มาถึงเป็นคนแก่ ทีนี้เราก็มานั่งดูคนแก่ คนแก่เขาบอกไม่มีดี เขาว่ากันอย่างนั้นนะมันจะมีดีตรงไหนล่ะ ตาก็ไม่ดี ตาของเราเคยแจ่มใสก็มองอะไรไม่เห็น ดีไม่ดีอย่างผม เอาแว่นเข้ามาใส่ก็ยังมองไม่เห็นเลยหูเคยดีก็จะฟังอะไรไม่ชัด ผมเคยค้าสละสลวยก็เริ่มเปลี่ยนสี ทีนี้ร่างกายที่เคยแข็งแรงกึ่ง ๆ เงิน ๆ ผิวหนังที่เคยเปล่งปลั่งก็ย่นหายไปด้วยประการทั้งปวง ความจำก็เสื่อม อะไรก็ใช้ไม่ได้ เรียกว่าคนแก่ทำอะไรไม่ได้ ท่านบอกให้ดูภายนอกกาย หรือกายภายนอก เราก็ใช้ปัญญาสักนิดเข้า

มาพิจารณา อันนี้ตัวสติสัมปชัญญะ ไม่ใช่ตัวปัญญานะ เมื่อทรงจิตแล้วก็ใช้ปัญญา พิจารณาว่าท่านทั้งหลายเหล่านี้เป็นคนแก่ เดิมท่านก็เป็นคนหนุ่มเหมือนเรา ต่อไปถ้าเรามีอายุกาลผ่านไปมากเข้า เราก็จะเป็นเหมือนท่าน ก็มานั่งนึกดู เมื่อสภาพการณ์เป็นอย่างนี้ และพระพุทธเจ้ากล่าวว่า ให้ยอมรับนับถือกฎธรรมดา ท่านว่าย่อมพิจารณาเห็นธรรมดา คือความเสื่อมไปในกายบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นธรรมดา คือความเกิดขึ้นและความเสื่อมไปภายในกายบ้าง ท่านว่าอย่างนั้น เรามาพิจารณาเห็นว่าไอ้การเกิดขึ้นแล้วเสื่อมไปอย่างนี้ นี่มันเรื่องของธรรมดา นี่มันไม่ใช่ของผิดธรรมดา ถ้าทุกสิ่งทุกอย่างเรายอมรับนับถือว่าเป็นธรรมดาเสียแล้ว เราก็ไม่มีอะไรตกใจ ไม่มีอะไรสะดุ้ง ไม่มีอะไรเป็นทุกข์ เพราะธรรมดาที่เราเห็นซัดอยู่อย่างหนึ่งนั่นก็คือพระอาทิตย์ ตอนเช้าขึ้นมีแสงสว่าง ตอนเย็นลับไปมีความมืด เราพบมาตั้งแต่เกิดขึ้นมายังเดินไม่ได้ นั่งไม่ได้ เห็นแสงสว่าง แล้วก็เห็นความมืด ก็เลยเห็นเสียจนชิน ไม่มีความรู้สึกหนักใจว่าพระอาทิตย์เกิดขึ้นมาตอนเช้า ตอนเย็นมันก็กลับไป ก็ไม่นานเท่าไหนไหม้มันก็ขึ้นมาใหม่ เลยเห็นเป็นของธรรมดา คือว่าความมืดดับคลานเข้ามาแทนที่เราจะสะดุ้ง หวาดหวั่น คึ้นรน เราก็ไม่ทำอย่างนั้น ไม่นานนักเวลาพรุ่งนี้เช้า มันก็สว่างขึ้นมาใหม่ ทีนี้ความรู้สึกอะไรก็ตาม ถ้าเราเห็นเป็นธรรมดาแล้ว ความหวาดสะดุ้งมันก็ไม่มี

เราหันเข้ามาพิจารณาภายในกาย คือร่างกายของเรา เอากายของชาวบ้านเป็นสื่อ ถ้าเราเห็นภายในกายของเราไม่ค่อยจะเห็น ก็ต้องเอากายของชาวบ้านมาเป็นครู มาเป็นครูตรงที่เราเห็นกายชาวบ้านเขาแก่ลงไป ผมเคยดำก็กลับขาว ตาเคยยาวกลับสั้น ฟันที่เคยดีกลับหัก หูฟังอะไรมันก็ฟังอะไรไม่ได้ เนื้อหนังที่เคยเปล่งปลั่งก็ห่อถ่อขาน สติสัมปชัญญะก็ไม่ดีเท่าเดิม ร่างกายก็ไม่แข็งแรง นี่เรื่องของชาวบ้านเป็นอย่างนี้ ก็มานั่งนึกถึงตัวเรา นึกไว้เป็นประจำว่าอาการอย่างนี้มีกับคนอื่นที่เขาเกิดก่อน มันไม่ไปไหน ถึงเวลานานไป เราอายุแบบนี้เข้าเมื่อไหร่มันก็เป็นแบบนี้แหละ เมื่อถึงเวลาเราแก่เข้าจริง ๆ ผมมันเริ่มขาวเราก็ไม่หนักใจ เราเข้าใจแล้วว่าเป็นเรื่องธรรมดา ต่อมาถ้าตามันฝ้าลง เราก็ไม่เห็นแปลก อาการสะดุ้งทางใจทางกายมันก็ไม่มี เพราะถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ตาฝ้า ตาฟาง หูไม่ดี ฟันไม่ดี ร่างกายสุขภาพไม่ดีมันง ๆ เจ็บ ๆ ความเปล่งปลั่งหายไปก็ตามที่ ในเมื่อเรายอมรับ นับถือว่ามันเป็นธรรมดาแล้ว ความสะดุ้งหวาดหวั่นมันก็ไม่มี นี่ท่านบอกว่า ต้องยึดถือว่ามันเป็นเรื่องธรรมดา เมื่อเราเคารพกับความเป็นธรรมดาแล้วจริง ๆ เราจะเห็นพ่อตาย แม่ตาย พี่ตาย น้องตาย อาการร้องไห้ไม่มีนี่เราต้องประสพ ใครเขาจะนิทนาว่าร้ายเราก็ไม่หวั่นไหว ถือว่า นตฺถิ โลเก อนินฺทิตฺโต คนไม่ถูกนิทนาเลยไม่มีในโลก เราเกิดมา

เพื่อถูกชาวบ้านนินทา จะไปหนักใจอะไรกับการนินทา ต่อมาเมื่อความตายมันเข้ามาถึง นอกจากเรา จะเห็นความเสื่อมของร่างกายแล้ว เราก็ดูความตายของชาวบ้านด้วยว่า ชาวบ้านเขาเกิดมาแล้วเขาตาย ให้เราดูทุกวัน พระนี่สำคัญ ใครเขาตายกันที่ไหนพระถูกเกณฑ์เมื่อไรพระรวยเมื่อนั้น เมื่อเวลาเขา นิมนต์พระไปสวดพระอภิธรรมบ้าง เทศน์บ้าง หรือสวดอะไรก็ตาม ในตอนท้ายเขาก็นิมนต์ เขาก็ นิมนต์พระบังสกุลว่า อนิจจา วตสงขารา อุปปาทวย ฌมมิโน อุปปชชิตวา นิรุชฌนติ เตสํ วุปสโม สุ โข เวลาพระบังสกุล ความจริงพระพุทธเจ้าไม่ได้บอกให้บังสกุลผีนะ ท่านสอนให้เราบังสกุล ตัวเอง พระอะไรถือว่าการบังสกุลเป็นอาชีพละก็ ถือว่าเวจิมหานรก ถ้าเขานิมนต์ไปบังสกุลก็ดีใจ วันนี้จะ ได้แล้ว น้ำอ้อย น้ำตาล หรือว่าได้สตางค์ เราก็เขียนไว้ได้เลย ๑ ละการลงนรก การถือเป็น อาชีพแบบ นั้นจัดเป็น โลกะความโลภ เรบวชเพื่อทำลายความโลภ ไม่ใช่บวชเพื่อสั่งสมความโลภ อย่างนั้นเขา เรียกว่าบวชเพื่อนรก แสวงหานรกเป็นทุน การบังสกุลท่านว่า อนิจจา วตสงขารา สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ นี่ให้พิจารณาว่ากายภายนอก คือคนที่เขาเกิดเหมือนเรา แล้วก็เวลานี้ มันพังลงไปแล้ว นี่ เป็นเรื่องธรรมดา อุปปาทวย ฌมมิโน เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป เสื่อมอย่างไร เมื่อเกิดขึ้นมาเป็นเด็ก แล้วก็โตขึ้นมา แล้วความทรุดโทรมย่อมปรากฏ นี่เป็นอาการของความเสื่อมทาง กาย อุปปช ชิตวา นิรุ ชฌนติ เมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมดับไป นี่อันนี้เขาตายแล้ว เราเองก็ต้องมีสภาพแบบนี้ ความไม่เที่ยงมีแล้ว สำหรับเรา มีกับเขาฉันใด ก็มีกับเราเหมือนกัน เราเกิดเหมือนเขาก็ต้องเสื่อม เหมือนเขา แล้วก็เวลานี้ เขาดับ หรือเขาตายไปแล้ว ไม่ช้าเราก็ต้องตายเหมือนเขา ตอนท้ายท่านบอกว่า เตสํ วุปสโม สุ โข แปลว่า การเข้าไปสงบกายชื่อว่าเป็นสุข นี่ตรงนี้เราคิดเลยว่า นี่ครูใหญ่เราพบแล้ว เราพบมาตั้งแต่ต้น มานั่งดูตัวคนอื่นเขาบ้าง นั่งดูตัวเราเองบ้าง มันปรากฏกระทบกระทั่งกับความ เสื่อม ความไม่ทรงตัว อยู่ตลอดเวลา นี่เราก็เลยยอมรับนับถือว่า เป็นเรื่องธรรมดาต้องนับถือจริง ๆ นะ เห็นจริง ๆ รู้จริง ๆ จะมานั่งหลอกตัวเองลงนรกนะ ใครไม่ได้จริง ๆ ทะนงตัวว่าได้ เข้าใจว่าได้ ความประมาทมันเกิด คิดว่าเราดี แล้วก็เลยไม่สร้างความคิดต่อ ถ้าเราไม่สร้างความคิดต่อความคิดเดิมมัน ก็เสื่อม พอมีบ้างมันก็ เสื่อม ความประมาท ปมาโท มจฺจุโน ปทํ พระพุทธเจ้ากล่าวว่า ความประมาท เป็นทางแห่งความตาย มันตายเพราะสิ้นลมปราณไม่สำคัญ แต่ว่าตายจากความคิดนี่ซิ ตายจากคนแล้ว เป็นสัตว์นรกนี่มันช่วย เต็มทีนี่ เตสํ วุปสโม สุ โข จิตเห็นเป็นของธรรมดาอยู่แล้ว เป็นของไม่ยาก

อารมณ์ของธรรมดาจริง ๆ นี่คนที่ยอมรับนับถือการเกิดขึ้น การเสื่อมไป การดับไป ของร่างกายจริง ๆ โดยมีอารมณ์ไม่หวั่นไหวมาก มีอารมณ์กระทบจิตบ้าง

แต่หัวน้ใว้หน่อย ไม่ยึดถือมากเกินไป เวลาจะตายจริง ๆ ก็ไม่ได้ว่าอะไร อาการอย่างนี้มันเป็นของ พระโศดาบัน คนที่ยอมรับนับถือกฎของธรรมดา ว่านี่มันเรื่องไม่แปลก ของธรรมดา ฟันมันหักนั้นก็ ธรรมดา ไม่ได้หักแต่เรา ชาวบ้านเขาก็หัก ผมมันหงอกก็ของธรรมดา ชาวบ้านเขาหัวหงอกตั้งเยอะ เราหัวหงอกคนเดียวเป็นไรไป หัวมันล้าน อีตานี้หัวล้านก็ธรรมดานี้ นี่เป็นเรื่องธรรมดา เรายอมรับ นับถือ ความแก่มันเข้ามา ฟันหัก ตาไม่ดีเข้ามาว่าเป็นเรื่องธรรมดา เรารู้ตัวแล้วว่ามันจะเป็นอย่างนั้น อารมณ์ของการยอมรับนับถือธรรมดาด้วยความจริงใจ เป็นเรื่องของพระโศดาบันขึ้นไปนะ

นี่ท่านทั้งหลายก็ตั้งใจรู้ไว้เลย ว่าใครก็ตามที่ยอมรับนับถือกฎของธรรมดา อารมณ์นี้ มันจะรักพระนิพพาน เพราะมันเกลียดตัวเกิด เกิดนี้มันเป็นธรรมดาจริง ๆ เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วตัวทุกข์ มันตามมา ตัวนี้เราไม่พูด อริยสัจ พระพุทธรเจ้าสอนตอนท้าย หาตัวธรรมดาเข้ามาแล้วมันแก่ บางที ไม่ทันจะแก่เลยความปรารถนาไม่สมหวังมันก็เกิด กินอิ่มแล้วก็หิว อยู่สบาย ๆ มันก็ร้อน ดีไม่ดีมันก็ หนาวอีกแล้ว ดีไม่ดีอาการป่วยไข้ไม่สบายมันก็เกิดตั้งแต่นั้นมา เรายอมรับนับถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา แล้วเราไม่หนักใจเมื่อมันหัว มีก็กิน ไม่มีก็ทนหิวมันไป เพราะอยากเลือกเกิดมาทำไม ทีนี้เราเห็นว่าการเกิดมันไม่ใช่นี้นี้ หากความเที่ยงไม่ได้ เต็มไปด้วยความทุกข์ด้วยประการทั้งปวง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ เราไม่ต้องการมันเป็นอย่างนั้น แต่กฎธรรมดามันบังคับต้องเป็นก็เลยสบายใจ เมื่อความแก่เกิดขึ้น ความ ป่วยไข้ไม่สบายก็เกิดขึ้น การพลัดพรากจากของรักของชอบใจเกิดขึ้น ความตายมีมาถึงไม่หนักใจ ถือว่า เป็นเรื่องธรรมดา พอถือว่า เป็นเรื่องธรรมดาแล้วก็เห็นว่า เกิดนี้มันไม่ดินะ มันเป็นอย่างนี้ ทาง ที่ไม่ เกิดมีอยู่ที่คือ พระนิพพาน ถ้าเราปลดพันธ ๕ เสียได้เมื่อไร คำว่า เตล ฐุปสโม สุโข การเข้าไป สงบกาย นั่นชื่อว่าเป็นสุข หมายความว่า ถ้าเราไม่มีร่างกายเสียอย่างเดียว อาการอย่างนี้มันไม่ปรากฏ จิตมันก็ กำหนดไว้เลยว่า ขึ้นชื่อว่าความเกิดไม่มีสำหรับเรา นับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ความเกิดจะไม่มี สำหรับ เราอีก ความเกิดเป็นมนุษย์ก็ดี เทวดาก็ดี พรหมก็ดี เราไม่ต้องการ หรือการที่จะมีอาการ พิสมัยว่าโลก มนุษย์สวยสดงดงาม เทวโลก พรหมโลกสวยสดงดงาม มันเป็นที่น่าอยู่ ไม่มีสำหรับเรา เราต้องการ อย่างเดียว อาการความดับไม่มีเชื้อ โลก ๓ ไม่ต้องการทั้งหมด จิตที่เราจะกำหนดไว้ก็คือ ไม่มีกาย และก็มีพระนิพพานเป็นที่ไป นี่เรียกว่าท่านทั้งหลายได้เห็นธรรมดาแล้ว มีอารมณ์รักพระ นิพพาน นิดหน่อย รักมากแต่ใจยังหัวน้ใว้อยู่ เป็นพระโศดาบัน อาการของพระโศดาบันเราจะเห็น ได้ชัดคือ

มีความเคารพในพระรัตนตรัยอย่างจริงจัง ไม่ปรามาสพระรัตนตรัย มีความเคารพใน พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เขาเขียนรูปพระพุทธเจ้าไว้ในกระดาดก็ดี เอาฟางหรือว่าดินปั้น ผูก ฟางเป็นรูปพระ เอาดินปั้นเป็นรูปพระก็ดี เอามือไหว้ได้อย่างสนิทใจ เห็นพระสงฆ์ทั้งหลายที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีความเคารพ แต่ทว่าถ้านักบวชจัญไรนี้ พระโสดาบันเขาไม่ไหวนะ เขาเชื่อพระพุทธเจ้า ว่า เหนือมนุษย์เป็นของที่ดี

นี่เป็นอันว่าถ้าอารมณ์ของท่านผู้ใดเข้าถึงอย่างนี้คือว่าเคารพพระรัตนตรัยด้วยความ จริงใจ เมื่อเคารพพระรัตนตรัยด้วยความจริงใจ ยอมรับนับถือกฎธรรมดาเรียกว่า ไม่สงสัยในคำสั่ง สอนของ พระพุทธเจ้า แล้วก็ศีล ๕ เป็นปกติ ไม่ต้องระมัดระวังสำหรับฆราวาส สำหรับพระเณรก็ รักษาศีลตั้ง แต่ปาราชิก สังฆาทิเสส ปาจิตตีย์ให้ครบถ้วน สำหรับภิกษุมานานี่ไม่ละเมิดไม่ได้ มัน ต้องละเมิด แหง ๆ พระอรหันต์ยังโดนเลย แต่ท่านไม่ปรับโทษ เพราะเป็นส่วนเล็กน้อย ส่วนที่ไม่เป็น อาบัติก็คือ ส่วนปาราชิก สังฆาทิเสส ปาจิตตีย์ อันนี้พระอริยเจ้าไม่ละเมิดวันไว้แต่ส่วนภิกษุมานาน ถ้าหากว่า ท่านผู้ใดมีอารมณ์ได้อย่างนี้เป็นพระโสดาบันจำไว้ ฝ่ายสุกขวิปัสสโก ถ้าหากว่ายอมรับนับ ถือกฎ ธรรมดา แล้วมีอารมณ์ว่างดับสนิทจากโลภะ ความโลภ โทสะ ความโกรธ โมหะ ความหลง เท่านั้น

สำหรับวันนี้ก็จะขอพูดเรื่องมหาสติปัฏฐานตามเดิม เพราะเป็นวันที่ ๒ สำหรับเมื่อวานนี้เป็นอารมณ์บท วันนี้จะพูดไว้เฉพาะบทที่ง่าย ๆ ในทางปฏิบัติ สำหรับมหาสติปัฏฐานที่ พระพุทธเจ้าตรัสไว้เป็น ๔ บรรพด้วยกันว่า

๑. กายานุปัสสนามหาสติปัฏฐาน คือการพิจารณาภายในกาย
๒. เวทนานุปัสสนามหาสติปัฏฐาน พิจารณาเวทนาในเวทนา
๓. จิตตานุปัสสนามหาสติปัฏฐาน พิจารณาจิตในจิต
๔. ชัมมานุปัสสนามหาสติปัฏฐาน พิจารณาธรรมในธรรม

สำหรับการพิจารณาภายในกาย เมื่อวานพูดมาเฉพาะข้อสรุปหรือว่าการพิจารณาลม หายใจเข้าออก เพราะว่าลมหายใจเข้าออกจัดเป็นกาย เพราะเรื่องที่อยู่ในกาย วันนี้ได้กล่าวแล้วว่า การ พิจารณาลมหายใจเข้าออก ว่าเวลาหายใจเข้ามีสตินึกไว้ หรือว่ามีสัมปชัญญะรู้อยู่ว่าเราหายใจ เข้า เวลา หายใจออกก็มีสติหรือสัมปชัญญะรู้อยู่ว่าเราหายใจออก เราหายใจเข้ายาวหรือสั้น หายใจ ออกยาวหรือ สั้นก็รู้อยู่ ตอนนี้เป็นสมถภาวนา สำหรับอานาปานุสสติกรรมฐาน หรือว่าการพิจารณา ลมหายใจเข้า ออก มหาสติปัฏฐานท่านเรียกว่า อานาปานบรรพ สำหรับกรรมฐานกองนี้มีความ สำคัญที่สุด ถ้าหาก ว่าบรรดาท่านทั้งหลายจะทำกรรมฐานกองใดที่เลยไปกว่านี้แล้วก็ไม่พยายาม ทรง สมาธิจิตด้วยอานาจา สมาธิจิตเสียก่อน กรรมฐานกองต่อ ๆ ไป ก็

ไม่มีผล ฉะนั้นการพิจารณาลมจึงมีความสำคัญ ที่เรียกว่าสำคัญก็เพราะว่าลมเป็นของละเอียด การรู้ลมเข้า การรู้ลมออกเป็นทรงสติสัมปชัญญะเป็นอย่างดี ถ้าเราผลอนิดเดียว เราก็ไม่สามารถจะรู้อาการของการหายใจเข้า หายใจออก เอากันอย่างนี้ก็แล้วกันว่า บรรดาท่านทั้งหลายอาจจะสงสัยว่า ทำไมพระพุทธเจ้าจึงสอนให้เราใช้สติสัมปชัญญะ ควบคุมลมหายใจเข้า ลมหายใจออกให้รู้อยู่

ความจริงพวกเราก็หายใจอยู่ตลอดวันตลอดคืน เราก็มานั่งนึกดูว่าการหายใจของเรามีทุกขณะจิต ถ้าขณะใดเราขาดลมหายใจนั้นหมายความว่าเราตาย ถ้าจะถามว่าใครทราบบ้างเวลาที่เรายหายใจ วันหนึ่ง ๆ ทั้ง ๆ ที่เราหายใจตลอดวัน แต่ใครรู้บ้างว่าเราหายใจ อันนี้ก็เป็นของยาก ว่าอาการหายใจทางกายโดยอัตโนมัติ เป็นเรื่องของร่างกายจัดขึ้น แต่เราก็ไม่รู้ที่เราหายใจทั้ง ๆ ที่เราต้องการลมหายใจ การที่เราไม่รู้ที่เราหายใจ ก็แสดงว่าสติสัมปชัญญะของเราอ่อนหย่อนมาก ฉะนั้น การทรงสติทั้งทางโลกก็ดี ทั้งทางธรรมก็ดี จำเป็นมากในการที่จะต้องใช้สติสัมปชัญญะให้สมบูรณ์ ถ้าเราขาดสติสัมปชัญญะ เสียอย่างเดียว เราก็เอาดีอะไรไม่ได้ ฉะนั้น ขอบรรดาท่านทั้งหลาย จงพึงเข้าใจความหมายของพระพุทธเจ้า ที่ทรงให้กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ก็เพื่อเป็นการทรงสติสัมปชัญญะของเราให้สมบูรณ์นั่นเอง มาว่ากันถึงลมหายใจ ในขณะที่เราพิจารณาลมหายใจเข้า ลมหายใจออก มีนิมิตสำหรับลมหายใจอยู่ นิมิตสำหรับอานาปานุสสตินี้ก็คือ แสงสีต่าง ๆ ทั้ง ๆ ที่เรานั่งหลับตา เมื่อจิตเข้าสู่อุปปจารสมาธิ ก็จะเกิดอาการแสงสี สีเขียว สีแดง สีเหลือง สีขาว อย่างนี้เป็นต้น เมื่อจิตตกเข้ามาอยู่ลักษณะนี้ ปรากฏว่าเราอาจจะเห็นภาพบ้าง ภาพเทวดา ภาพวิมาน ภาพอะไรก็ช่างปรากฏขึ้นมาในใจ ถ้าในขณะที่ปรากฏว่าเห็นภาพก็ดี เห็นแสงสีก็ดี ขอบท่านทั้งหลายจงอย่าสนใจกับภาพนั้น ให้คิดว่าการที่เราเห็นภาพที่ชื่อว่า ความดีชนิดเดียว จิตเข้าสู่อุปปจารสมาธิเท่านั้น

นี่ไปย้อนมาตอนต้นนะ เพราะเมื่อวานพูดไม่ค่อยจะรู้เรื่อง และวันนี้จะพูดย่อ ทีนี้เราจับไว้ เป็นอันว่าอานาปานุสสติกรรมฐาน หรืออานาปานบรรพ การกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ทุกท่านจะต้องใช้อยู่ตลอดเวลา คำว่าใช้ตลอดเวลาก็หมายความว่า ถ้าเราจะทำกรรมฐานกองใดกองอื่น ไปกว่านี้ ก็ต้องพิจารณาลมหายใจเข้าออกให้จิตทรงสมาธิดีเสียก่อน หรือไม่ต้องรีบทำอย่างอื่นก่อน เพราะถ้าเรารีบทำอย่างอื่นก่อนแล้วถ้าจิตไม่สามารถจะทรงสมาธิไว้ได้ กรรมฐานกองอื่นที่เราตั้งใจก็ไม่มีผล ถึงแม้ว่าเราตั้งใจจะเจริญวิปัสสนาญาณ เพื่อตัดกิเลสให้เป็นสมุจเฉตพหวนก็ตาม ถ้าหากว่าเราไม่ทรงสมาธิจิต คือกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก เป็นการทรงสติสัมปชัญญะให้สมบูรณ์ การเจริญวิปัสสนาญาณก็ไม่มีผล จิตไม่ทรงอยู่ในขอบเขต มาว่ากันต่อไป

อีกหน่อยว่า การเจริญพิจารณาลมหายใจเข้าออก หรือว่ามหาสติปัญฐานอื่นๆ ก็ตามในมหาสติปัญฐานสูตรทั้งหมด หรือว่าในกรรมฐาน ๔๐ ก็ตาม พระพุทธเจ้าทรงให้ใช้สมถะกองนั้นเป็นวิปัสสนาญาณ นี่เป็นแบบของพระพุทธเจ้านะ เราจะเห็นว่าตอนที่พระพุทธเจ้าจะทรงบอกว่า ให้เราทั้งหลายพิจารณาเห็นภายในกาย ว่าภายในกายก็ดี ภายในนอกกายก็ดี มีการเลื่อนไปบ้าง มีการเคลื่อนไปบ้าง หากการทรงตัวไม่ได้

คือนอกจากนั้นก็ให้บรรดาภิกษุทั้งหลาย ท่านว่าอย่างนั้น เธอทั้งหลายจงเห็นเป็นแต่เพียงว่าสักแต่ว่าเห็น รูปนี้เป็นแต่เพียงสักแต่ว่าเราจะอาศัยชั่วคราวเท่านั้น จะไม่ทรงตลอดกาลไป ขอท่านทั้งหลายจงอย่ายึดถือรูปนี้แล้วก็จงอย่ายึดถือทุกสิ่งทุกอย่างในโลกทั้งหมด ตอนนี้เป็นวิปัสสนาญาณ นี่เป็นอันว่า ถ้าเราเจริญแต่อานาปานุสสติกรรมฐานอย่างเดียวแล้ว เราก็จับวิปัสสนาญาณในด้านอานาปานุสสติกรรมฐานไปด้วย ก็สามารถจะเข้าพระนิพพานได้เหมือนกัน เพราะตามที่เคยพูดมาแล้วว่า กรรมฐานทุกกองมีผลเข้าถึงพระนิพพานทั้งหมด เว้นแต่เพียงว่าเราจะสามารถรู้หรือใช้สมถะกองนั้นเป็นวิปัสสนาญาณหรือไม่

มาพูดเรื่องอานาปานุสสติกรรมฐาน ถ้าหากว่าเราจะใช้เป็นวิปัสสนาญาณ ในตอนนี้อย่าลืม ต้องทำอานาปานุสสติ กำหนดรู้ลมหายใจเข้า หายใจออก ให้ใจสบายเสียก่อน ทางที่คิดจะก็ทำให้ใจของเราสบาย จนกระทั่งได้ยินเสียงภายนอกแล้วเราไม่รำคาญ ได้ยินเสียงภายนอกชัดทุกอย่าง แต่เราไม่รำคาญในเสียงนั้น ถ้าจิตทรงอยู่ระดับนี้ เราก็ปล่อยให้จิตทรงอยู่อย่างสบายสักครู่หนึ่ง พอจิตสบายมากมีอารมณ์เจียบเราก็พิจารณาลมหายใจเข้าออก ก็คือการพิจารณาภายในในด้านวิปัสสนาญาณ แล้วก็คิดว่าลมหายใจเข้าที่เราหายใจเข้าไปแล้วก็ดี ทีนี้พอมายหายใจออก ลมหายใจออกที่เราหายใจออกไปแล้ว แล้วก็เราสูดลมหายใจเข้ามาใหม่ ก็คิดว่าลมที่เข้ามาใหม่นี้ไม่ใช่ลมเก่า มันเป็นลมใหม่ ลมเก่ามันสลายตัวไปแล้ว ที่นำเข้ามาใหม่นี้เป็นลมใหม่ ต้องปรนเปรออยู่แบบนี้ ตอนนี้ลมใหม่ที่มันสลายตัวไปแล้ว เราน่ากลับมาได้ใหม่ ก็เป็นอันว่าเราไม่สามารถจะนำกลับมาได้ ก็คิดถึงชีวิตของเราว่า ชีวิตของเรานั้นมันเติบโตมีการเคลื่อนไปทุกวัน ๆ อาหารเก่าที่เรากินเข้าไปเมื่อวานนี้มันสลายตัวแล้ว แล้ววันนี้ความหิวปรากฏ ร่างกายต้องการอาหาร แสดงว่าอาหารเมื่อวานและเวลาก่อนที่เรากินเข้าไป ไม่พอกับความต้องการ เวลานั้นมันพอ แต่ต่อมามันใช้งานไปหมด ไม่พอ ต้องการอาหารใหม่ ถ้าเราไม่กินอาหารใหม่เราก็จะถึงกับความตาย เหมือนกับลมหายใจ ลมหายใจนี้พระพุทธเจ้าก็เรียกว่าอาหารเหมือนกัน ท่านเรียกว่าผัสสาหาร อาหารคือผัสสะ ถ้าอาหารประเภทนี้ไม่มีสำหรับคนและสัตว์ท่านใด คนนั้นก็หมายความว่า จะต้องตาย ทีนี้อาหารที่เรากินเข้าไปก่อน ลมที่เราสูดเข้าไป

ก่อน เมื่อระบายออกไปแล้วมันสลายตัวไป มันไม่กลับเข้ามาใหม่ สิ่งที่จะทรงอยู่ได้ของร่างกายต่อไป ก็อาศัยลมใหม่ หรืออาหารใหม่ ข้อนี้ก็แสดงว่า ร่างกายของเรามีสภาพไม่เที่ยง มันมีการสลายตัวอยู่ เป็นปกติ การที่จะตั้งอยู่ได้ก็อาศัยสันตติ คือการสืบเนื่องหรือติดต่อกัน ที่เราจะเห็นว่าลมหายใจ ถ้าเรา หายใจออกไปแล้วไม่หายใจเข้ามันก็ตาย หายใจเข้าไปแล้วไม่หายใจออกไป ไม่นำลมเข้ามาใหม่มันก็ ตาย แสดงว่าไอ้ลมที่ออกไปแล้วมันสลายตัวไป ที่เรียกกันว่าฟุ้งไปหรือตายไป แต่ว่าเราทรงขึ้นได้ ใหม่ก็เพราะอาหารใหม่เข้ามาช่วย หรือลมใหม่เข้ามาช่วย

ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอนให้บรรดาพุทธบริษัท บรรดาภิกษุทั้งหลายโดยพระพุทธเจ้า ใช้ชื่อนามว่า ภิกขเว เพราะว่าบรรดาพระสงฆ์ทั้งหลายอยู่ใกล้กับพระพุทธเจ้ามาก พระองค์สมเด็จพระ ผู้ มีพระภาคเจ้าจึงให้พิจารณากาย คือลมหายใจว่าเป็นของธรรมดา ว่ากายนี้ที่เป็นไปอย่างนี้ คือมี ความเกิดขึ้นภายในบ้าง แล้วก็เสื่อมไปบ้าง มันเกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป เกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป ท่านว่า อย่างนั้น มันไม่มีการคงที่ ทีนี้ไอ้การเกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป แล้วก็เกิดใหม่มันก็ยังทรงตัวอยู่ หมาย ความว่า ลมเก่าออกไป ลมใหม่เข้ามา การทรงตัวก็ยังทรงอยู่ได้ เพราะมันเกิดติดต่อกันไป มาขั้นสุด ท้ายว่าการที่ตัวเก่าออกไป ตัวใหม่ไม่เข้ามา ตัวนี้เป็นอาการสลายของร่างกายพัง เพราะฉะนั้นพระพุทธ เจ้าจึงสอนไว้ตอนท้ายของมหาสติปัฏฐานว่า การที่เราพิจารณาลมหายใจเข้าออกนี้ กระแสจิตดี มีความ สบาย แต่จงอย่าหลงลมหายใจ หรือจงอย่าหลงกาย เพราะลมหายใจเป็นประเภทของกาย จงอย่าคิดว่า ร่างกายนี้จะทรงกายอยู่ตลอดเวลาตลอดสมัย ทั้งนี้เพราะมันมีความเสื่อมไปเป็นปกติ ท่านจึงสอนให้ เพียงว่า ให้เธอทั้งหลายจงมีความเข้าใจว่า กายนี้มันเป็นที่อาศัย ที่ระลึกถึงชั่วขณะ เธอจงอย่าติดกาย นั้น และก็จงอย่าติดทุกอย่างในโลกนี้ทั้งหมด

นี่ตอนท้ายของอานาปานุสสติกรรมฐาน หรือว่าในตอนท้าย ของมหาสติปัฏฐานทั้ง หมด พระพุทธเจ้าตรัสอย่างนี้ ที่ตรัสอย่างนี้ก็เพราะร่างกายของเรามีลมหายใจ ลมหายใจไม่สามารถ ทรงกายของเราให้อยู่ได้ตลอดเวลาตลอดสมัย เมื่อถึงวาระเมื่อไร ร่างกายคือลมหายใจก็หยุดทำงาน เมื่อ ร่างกายของเราหยุดทำงานแล้ว ธาตุลมสิ้นไป กายประกอบไปด้วยธาตุ ๔ ไม่มีความสามัคคีกัน ธาตุลม หมดไป ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ไม่สามารถจะทรงอยู่ได้ก็ต้องสลายตัวไป เป็นอันว่าตาย ทีนี้เมื่อเราจะ ต้องตาย เราจะเห็นอะไรบ้างในโลกที่ควรยึดถือ เห็นว่าอะไรที่จะเป็นเครื่องทรงตัวอยู่ได้ตลอดเวลา มี อะไรบ้างที่จะเส้นที่พึ่งสำหรับเรา ผ้าผ่อนท่อนสไบที่เราใช้มันจะเป็นที่พึ่งของเราอย่างนั้นรึ หรือว่า บ้านเรือนโรงทั้งหลาย ที่เราอาศัยมันจะ

เป็นโรงของเราอย่างนั้นใช่ไหม ก็จะเห็นว่าไม่ใช่ หรือว่าทรัพย์สินทั้งหลายที่มีอยู่มันจะช่วยให้เราทรง
อยู่ได้ตลอดกาลตลอดสมัย อย่างนั้นใช่ไหม มันก็ไม่ใช่

เป็นอันว่าแม้แต่ร่างกายของเราจริง ๆ สิ่งที่เรารักยิ่ง เราประคบประหงมยิ่งกว่าสมบัติ
ใด ๆ มันก็ไม่สามารถจะทรงได้ นี่เพียงแต่ลมหายใจอย่างเดียวที่เราใช้พิจารณา และเป็นเครื่องปรน
เปรอร่างกาย เราก็ยังไม่สามารถจะบังคับมันทะนุถนอมให้ทรงตัวอยู่ได้ คือมีการหายใจเข้า หายใจ
ออกอยู่ได้ตลอดเวลา เมื่อถึงกาลละ คือเวลา เมื่อไรมันก็สลายตัวเมื่อนั้น นี่เมื่อร่างกายของเราพังแล้ว
จะมีอะไรบ้างที่จะเป็นเรา เป็นของเราอยู่ อันนี้องค์สมเด็จพระบรมครู ทรงแนะนำกับบรรดาพุทธ
บริษัททั้งหลายว่า ภิกขเว คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย จึ้นชื่อว่าสัตว์บุคคลทั้งหมดที่มีอยู่ในโลก เกิดเท่าไร
ตายหมดเท่านั้น เราจำจะต้องตาย คำว่าตายความจริงมันไม่มีในศัพท์ภาษาบาลี ศัพท์ภาษาบาลีเรียกว่า
มรณา ถ้าตาย คนหรือสัตว์ถ้าตาย พระพุทธเจ้าทรงใช้ศัพท์ว่า กาลิ กตวา แปลว่า ทำกาลละแล้ว ก็หมาย
ความว่าถึงเวลาที่จะต้องไปจากกายนี้แล้ว เราอยู่ไม่ได้ ในเมื่อเราตายแล้วเราก็ไม่สามารถจะนำทรัพย์สิน
ใด ๆ ไปได้ทั้งหมด

องค์สมเด็จพระบรมสุคตทรงบอกว่า การเกิดเป็นของไม่ดี เมื่อเกิดมาแล้วมีร่างกายนี้
เราไม่สามารถจะทรงได้ ท่านทั้งหลายจึงไม่ควรยึดถือสิ่งใดทั้งหมดว่าเป็นเรา เป็นของเรา เพราะว่าสิ่ง
ทั้งหลายที่เราถือว่าเป็นเรา เป็นของเรา ความจริงมันไม่ใช่ ถ้ามันเป็นเราจริง เป็นของเราจริงมันก็ต้อง
ยังไม่ตาย ไม่สลายตัวไป หรือว่าเวลาที่เรากลับไป กาลิ กตวา หมายความว่า ทำการละจากโลกนี้
แล้ว เราก็จะต้องนำทรัพย์สินทั้งหลายอันเป็นที่รักของเราไปได้ด้วย สิ่งทั้งหลายที่เป็นสมบัติของเรานี้
ไม่มีอะไรที่จะติดตามเราไปได้ เป็นอันว่าองค์สมเด็จพระจอมไตรสอนไว้ เพื่อเป็นการละความเกิด หาก
ว่าท่านทั้งหลายไม่ยึดถืออะไรทั้งหมดในโลก ตามหลักที่พระพุทธเจ้าทรงกล่าวไว้ขั้นสุดท้าย ของอานา
ปานุสสติกรรมฐาน หรือมหาสติปัฏฐาน เหมือนกันว่า เธอทั้งหลายจงอย่ายึดถืออะไรทั้งหมดในโลก
ว่าเป็นเรา เป็นของเรา ท่านทั้งหลายสงสัยไหมล่ะ ว่าอะไรที่มันเป็นเรา เป็นของเรา มีไหม ทีนี้
พระพุทธเจ้า ท่านบอกว่ามันไม่มีจริง ร่างกายที่เราคิดว่ามันเป็นเรา เป็นของเรา มันก็ไม่ใช่ ถ้ามันเป็น
เราจริง เป็นของเราจริง มันก็ต้องไม่แก่เพราะเราไม่แก่เพราะเราไม่แก่ มันต้องไม่ตาย เพราะเราไม่
อยากตาย มันต้องไม่ป่วยเพราะเราไม่ป่วย ทีนี้เวลาสิ่งที่เราไม่ต้องการให้มันแก่ ไม่ต้องการให้มัน
ป่วย ไม่ต้องการให้มันตาย มันก็จะป่วย มันก็จะตาย ก็แสดงว่ามันไม่อยู่ในอำนาจของเรา
ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะมันไม่ใช่เรา ถ้ามันเป็นเราจริงมันก็ต้องไม่เป็นอย่างนั้น

เมื่อท่านทั้งหลายเจริญอานาปานุสสติกรรมฐาน หรือว่าอานาปานบรรพในมหาสติปัฏฐาน แต่สำหรับในกรรมฐาน๔๐ ท่านเรียกว่าอานาปานุสสติกรรมฐาน จงยึดกรรมฐานบทนี้เป็นสำคัญ ทั้งไม่ได้ตลอดกาลตลอดสมัย เพราะอานาปานบรรพนี้เป็นกรรมฐานระงับกายสังขาร คำว่าระงับกายสังขารนี้ ควรจะทรงกรรมฐานบทนี้ให้ถึงฌาน ๔ ถ้าเราสามารถจะทำได้ แต่ความจริงก็ไม่ใช่ว่าของยาก ถ้าเราฉลาด อานาปานุสสติกรรมฐานนี้ทำถึงฌาน ๔ ได้ง่าย หรือว่าถ้าไม่สามารถทรงฌาน ๔ ได้ ก็ทรงอย่างน้อยขึ้นปฐมฌาน ถ้าหากว่าเราไม่สามารถจะทรงอานาปานุสสติกรรมฐานได้ถึงปฐมฌาน ผลแห่งการเจริญวิปัสสนาญาณของท่านทั้งหลาย จะไม่มีผลตามที่ต้องการ ทั้งนี้เพราะว่าถ้าจิตของเราเข้าไม่ถึงปฐมฌานเพียงใด ถ้าเราเจริญวิปัสสนาญาณจะไม่มีโอกาสได้บรรลุมรรคผล เพราะว่าจิตเรามีกำลังไม่พอ ถ้าจิตมีกำลังถึงปฐมฌานแล้ว วิปัสสนาญาณที่ท่านเจริญก็มีกำลังกล้า พอที่จะทำลายกิเลสให้เป็นสมุจเฉตพหวนได้ คือสามารถจะตัดกิเลสเป็น พระโสดา สกิทาคา อนาคา อรหันต์ได้ นี้ว่ากันถึงด้านสุขขวิปัสสโก

ถ้าหากว่าท่านสามารถจะทรงฌานในอานาปานุสสติกรรมฐาน ให้เข้าถึงฌาน ๔ ซึ่งเป็นของไม่ยาก ไอ้ที่ผมว่าไม่ยากความจริงมันไม่ยากจริง ๆ การที่ว่าไม่ยากก็คือว่า เวลาที่เราทรงการรักษารมณ์ กำหนดรู้หทัยใจเข้าออก ท่านเรียกว่ามีการทรงสติสัมปชัญญะ อันนี้เราต้องใช้เวลาตลอดวัน คือในขณะที่เรานั่งอยู่ ที่ใช้คำว่าตลอดวันก็เพราะว่า เวลาทั้งกลางวันก็ดี กลางคืนก็ดี ถ้ามีสตินึกขึ้นมาได้ว่า เอ๊ะ นี่พระพุทธเจ้าสอนให้เราทรงอานาปานุสสติกรรมฐาน กำหนดรู้ลมหายใจเข้า ออก พอมีอารมณ์จิตว่างสักชนิดหนึ่ง ก็กำหนดรู้ลมหายใจเข้า หายใจเข้ารู้ที่อยู่ว่าหายใจเข้า หายใจออก รู้ที่อยู่ว่าหายใจออก ก็ว่านับลมหายใจเป็นคู่ ๆ ว่า ๑, ๒, ๓ อย่างนี้ก็ได้ ทำประเภทกระจุม กระจิมไปอย่าเร่งรัดนัก อย่างนี้จิตจะชิน เมื่ออารมณ์จิตชินจริง ๆ แล้ว จิตจะเข้าถึงสมาธิตาม ลำดับคือ ตั้งแต่ **ขณิกสมาธิ**

อาการของ **ขณิกสมาธิ** นี้จะมีการแสดงออกแบบนี้ คือเรารู้ลมหายใจเข้าออกชั่วขณะหนึ่ง จิตมันก็จะวิ่งพล่านไปสู่อารมณ์ภายนอก เรียกว่า ทรงได้เพียง ๒ - ๓ นาที ทีนี้มันก็คิดโน้นคิดนี้ คิดนอกเรื่องนอกราว เราคิดเข้าก็นี่ อ้าว นี่มันไปเสียแล้วรี พอได้สติขึ้นมาก็จับเริ่มต้นใหม่ กำหนดรู้ลมเข้า กำหนดรู้ลมออก หรือจะนับไปด้วยก็ได้ อย่างนี้สลับกันไปสลับกันมา พอทรงได้หน่อยหนึ่ง มันก็วิ่งไป นึกขึ้นมาได้ก็กลับมา อาการที่จิตวิ่งพล่านไปหาอารมณ์ภายนอก ทั้งลมหายใจที่เรากำหนดอย่างนั้น ท่านทราบวาสติสัมปชัญญะของเราบกพร่อง การกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออกนี้เราเรียน มหาสติปัฏฐาน คือเรียนเพื่อการทรงสติสัมปชัญญะ ถ้าจิตของเราไม่

บกพร่องจริง ๆ สติสัมปชัญญะของเราสมบูรณ์ มันก็ทรงฌานได้ตามสบาย อารมณ์มันหนีไม่ได้ ตั้งใจรู้ลมหายใจเข้าหายใจออกมันก็ต้องอยู่โดยเฉพาะ นี่มันไม่ยอมอยู่ที่ขาดสติ คือระลึกนึกไว้ ขาดสติปัชฌัญญะ ความรู้ตัว ไอ้การนึกได้บ้างไม่ได้บ้างอย่างนี้เรียกว่า ขณิกสมาธิ เป็นสมาธิเล็กน้อย ความจริงถ้าสมาธิเล็กน้อย ถ้าเราไม่ต้องการผลมาก ต้องการแค่เกิดเป็นเทวดา ถ้าเรารักษาอารมณ์อย่างนี้ได้แล้ว เวลาตายก็เป็นเทวดาได้ มันก็ไม่เลวนัก แต่ก็ยังไม่ดีมาก เพราะมีการบกพร่องอยู่มาก

อารมณ์ต่อไปจิตสูงขึ้นไปเป็น**อุปจารสมาธิ** ตอนนี่จิตจะทรงอารมณ์เรียบร้อยดีกว่า ขณิกสมาธิ จะมีอารมณ์ข่มขื่น มีความเบิกบาน มีอารมณ์เิบอ้อมอยู่ตลอดเวลา แต่ก็ยังไม่สามารถจะทรงได้นานนัก ประเดี๋ยวมันก็เคลื่อนไป ตอนที่ได้อุปจารสมาธิตอนนี้แหละ จะเกิดแสงสีปรากฏขึ้น ทั้ง ๆ ที่หลับตา บางทีจะเห็นสีเขียว สีขาว สีเหลือง สีแดง อะไรก็ตาม บางทีก็เห็นภาพคน ภาพวิมาน ภาพอะไรต่ออะไรที่เราไม่เคยคิดไว้ก่อน ทั้งนี้เพราะว่าพอจิตเข้าถึงอุปจารสมาธิ จิตเริ่มเป็นทิพย์ เมื่อจิตเริ่มเป็นทิพย์ ตอนนี่จะคิดว่าดียังดีไม่ได้ ยังไม่ถึงขั้นดี จงอย่าติดแสง อย่าติดสีต่างๆ แสงสีใดๆ ภาพใด ๆ เกิดขึ้นอย่าสนใจ ปล่อยให้เลยไป ถ้าเราไปสนใจเข้าสมาธิจะตกจะเสียไป นี่ถ้าจิตเลยขึ้นไปกว่านี้อีกนิด พอถึงอุปจารสมาธิแล้วไม่ซำก็ถึงปฐมฌาน

องค์**ปฐมฌาน**เราจะพิจารณาได้ชัด ก็คือว่าเราพิจารณาลมหายใจเข้าออก ได้ยินเสียงภายนอกชัดแต่เราไม่รำคาญ สามารถจะพิจารณาได้นานตามที่เรากำหนด อย่างนี้องค์สมเด็จพระบรมสुकตเรียกว่าปฐมฌาน นี่ความจริงมันก็ไม่มันนาน ถ้าถึงปฐมฌานแล้วเราไม่ละความพยายาม แต่อย่าฝืนตัวนะ ร่างกายมันเมื่อย มันปวดเกินไป อารมณ์ฟุ้งซ่านเริ่มเกิดเล็ก เลิก ตั้งทำใหม่ นั่งไม่สบายก็ยืน ยืนไม่สบายก็เดิน เดินไม่สบายก็นอน ถ้าอารมณ์สบายก็จับลมหายใจเข้าออกใหม่ อย่างนี้รักษาไว้เรื่อยไป ไม่ซำก็ถึงฌาน ๔

อาการที่เข้าถึง**ฌาน ๔** เราจะรู้ได้ก็เพราะว่าไม่รู้ลมหายใจเข้าออก มันมีอาการเหมือนคนไม่หายใจ แต่ความจริงร่างกายไม่หายใจไม่ได้มันต้องตาย แต่ว่าอาการของ**ฌาน ๔** นี้ท่านกล่าวว่า เป็นอาการที่จิตแยกออกจากกายอย่างเด็ดขาด เป็นฌานที่มีความสำคัญมาก ถ้าหากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัท มีภิกษุ สามเณร เป็นต้น สามารถจะทรงอานาปานุสติกรรมฐานได้ถึง**ฌาน ๔** แล้ว องค์สมเด็จพระประทีปแก้วกล่าวว่า ถ้าหากว่าท่านจะพิจารณาด้านวิปัสสนาญาณ ท่านมีบารมีแก่กล้าภายใน ๑ เดือนได้อรหัตผล ถ้ามีบารมีอย่างเร็วที่สุด ภายใน ๑ ปี ก็ได้สำเร็จพระ

อรหัตตผล นี่เป็นกระแสพระดำรัส ขององค์สมเด็จพระทศพลบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า
สำหรับวันนี้เรื่องอานาปานุสสติกรรมฐานช้อนวานนี้ ก็เพราะน่ากลัวว่าวานนี้จะพูด
ไม่รู้เรื่อง เอาเรื่องหลายอย่างเข้ามาพูด สำหรับอานาปานุสสติกรรมฐานที่ซ้ำในวันนี้ก็ขอยุติไว้เพียง
เท่านี้

อิริยาบถบรรพ

ต่อแต่นี้ไปก็ขอพูดถึงบรรพที่ ๒ คือ อิริยาบถ วันนี้จะไม่ว่าเรื่องของพระบาลี เพราะ
เรื่องของพระบาลีรู้สึกยุ่งมาก ทำเอาพวกท่านยุ่งไปด้วย เพราะว่าพระบาลีว่ากันยาวเพื่อย จับต้นจับ
ปลายไม่ถูก ขึ้นต้นสักนึกคิดใหม่ว่า ปุณ จปร ภิกขุ จจจนโต วา จจจามิติ ปชา นาติ ตุก่อนภิกษุทั้งหลาย
ข้ออื่นยังมีอยู่อีก ภิกษุเมื่อเธอเดินอยู่ก็รู้ชัดว่าเดินอยู่ เมื่อยืนอยู่ก็รู้ว่ายืนอยู่ เมื่อนั่งอยู่ก็รู้ว่านั่งอยู่ เมื่อ
นอนอยู่ก็รู้ว่านอนอยู่ เมื่อเธอนั้นเป็นผู้ตั้งกายไว้อย่างใด ย่อมรู้อาการอย่างนั้น

ตอนนี้เป็นเรื่องของอิริยาบถที่เราเรียกกันว่าจงกรม อิริยาบถนี้ไม่ต้องใช้ศัพท์ว่า ยก ๆ
ย่าง ๆ นะ เดินธรรมดา ธรรมดาคือเรียกว่าใช้สติสัมปชัญญะให้เข้าไปกำหนดรู้ตัวอยู่เสมอว่า เวลา
เรายืนอยู่ หรือว่านั่งอยู่ หรือว่าเดินอยู่ หรือว่านอนอยู่ ท่านว่าอย่างนั้น ทำไมพระพุทธเจ้าจึงได้สอน
ให้เรามานั่งพิจารณากัน ไอ้เรื่องการ ยืน เดิน นั่ง นอน นี่มันเป็นเรื่องปกติ ถ้าหากว่าผมเดาไม่ผิด ผมก็
คิดว่าบางที ท่านนั่งกันอยู่ ท่านไม่รู้ตัวว่านั่ง เพราะอะไร พอ นั่งไปบลงไปท่านก็นึกนอกกลุ่มนอกทางเข้า
บ้านเข้าช่อง ใครบ้างนึกอยากกรวย นึกอยากสวย นึกอยากมีวาสนาบารมี นึกอยากมียศถาบรรดาศักดิ์
นึกอยากจะมีคู่ครอง คนที่มีคู่ครองแล้วก็อยากจะมีบุตร อะไรต่ออะไรก็ว่ากันเรื่อยไป แต่การที่เรา
นั่งอยู่ เรายืนอยู่ เราเดินอยู่ เรานอนอยู่ เราไม่ได้คิดถึงอาการยืน อาการเดิน อาการนอน แล้วตอนนี้พระ
พุทธเจ้ามานั่งสอนกันทำไม มันเป็นเรื่องธรรมดา อันนี้ผมเคยบอกให้ท่านทราบหลายวาระแล้วคือ
หลักสูตรในพระพุทธศาสนาไม่มีอะไรเบื้องสูงลงมา ท่านสอนตั้งแต่ปลายผมลงมาถึงฝ่าเท้า เบื้องต่ำ
ขึ้นไป ท่านสอนตั้งแต่ปลายเท้าถึงปลายผม มีแค่นี้หลักสูตรของพระพุทธเจ้าที่สอนพวกเรา

สำหรับอิริยาบถ ท่านใช้สติสัมปชัญญะ กำหนดรู้เข้าไว้ว่า เวลานี้เราขึ้น ที่ให้รู้อยู่ที่ เพราะว่าเราได้ทราบชัดว่า เรามีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ใหม่ บางทีเราเดินไปนี้ เรารู้เหมือนกันในตอน ต้น เรารู้ว่าเราจะเดินไปที่โน้น ที่นี้ แต่ขณะเดินไปเราไม่เข้าใจ ไม่รู้ว่าเราเดิน คิดเพลนไป อาการรู้ อย่างนี้ก็เป็นทรงอยู่ซึ่งสติสัมปชัญญะ กำหนดจิตไว้จะได้ไม่ผลอ นี่ก็เป็นของไม่ยากนะ ขณะใดที่ เราเดินอยู่จากนี้ถึงตรงโน้น เรารู้ตัวว่าเราเดิน แล้วขณะที่เรานั่งอยู่เราก็รู้สึกว่าเป็นเรากำลังนั่งอยู่ เราจะทำ อะไรด้วยก็ได้ แต่เรามีความเข้าใจว่าเรานั่งทำงาน เราขึ้น เรานอน ก็มีความรู้สึกอย่างนั้นเหมือนกัน ตัวนี้เป็นตัวดี คือมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ถ้ารู้อยู่นะ ถ้าเราคิดดูซิวว่าพวกท่านกำลังยืนเดิน นั่ง นอน กัน อยู่ทุกวัน วัน ๆ หนึ่งขณะที่ท่านยืน เดิน นั่ง นอน ท่าน คิดถึงเรื่องอื่น เดิน นั่ง นอน บ้างรีเปล่า บางที ผลอตลอดวันไม่เข้าใจไม่รู้เลย แสดงว่าสติสัมปชัญญะของเราบกพร่อง ตอนนี้อย่าทำอะไรมาก

เมื่อท่านสอนเรื่องการรู้เดิน รู้ยืน รู้นั่ง รู้นอนแล้ว ตอนท้ายไปท่านก็สอนด้านวิปัส สนาญาณ ตัวรู้ว่ายืน เดิน นั่ง นอนนี้เป็นสมณะนะ สมณะแปลว่าอุบาย เป็นเครื่องสงบใจ ถ้าจิตเราไป ยึดอยู่เฉพาะอาการอื่น เดิน นั่ง นอน ไม่พุ่งชานไปสู่อารมณ์อื่นมันเป็นจิตสงบ คำว่าสงบก็หมายความว่า ไม่ยุ่งกับอารมณ์อื่น จิตตั้งอยู่ในอารมณ์เฉพาะนี้ ความพุ่งชานของจิตมันไม่มี อาการกลุ่มก็ไม่มี ปรากฏ แล้วถ้าหากว่าเราจะบอกว่า พระพุทธเจ้าสอนให้เราประมาท มันน่าจะคิดอะไรล่วงหน้าไว้บ้าง ความจริงอะไรนั้นท่านก็ไม่ห้ามเหมือนกัน แต่ว่าการจะคิด มันก็ต้องรู้กันก่อนว่า เวลานี้เรากำลังยืนอยู่ เดินอยู่ หรือนั่งอยู่ หรือนอนอยู่ เพื่อเป็นการสอบสติสัมปชัญญะของเรา ถ้าเราไม่สอบสติสัมปชัญญะ ตัวนี้เสียก่อน เราไม่รู้ว่าเราขึ้น เราเดิน เรานั่ง เรานอน อาการที่เราจะคิดพิจารณาการล่วงหน้ามันก็จะ เป็นเรื่องการคิดไม่ถูกเรื่องขึ้นมา ทั้งนี้เพราะว่าบางทีเราพิจารณาภายในด้านวิปัสสนาญาณ นึกไปนึกมา อาการอย่างนั้นก็ทิ้งเสียแล้ว ไปคว้าเอาที่อยู่ที่บ้านเหนือยังไม่ได้ไถ นี่ควายที่ปล่อยไว้บ้านได้ไม่มีใคร เลี้ยง ยุ่งกันไปเลย มันออกนอกเรื่องไป

ในระดับแรกท่านให้ควบคุมการยืน เดิน นั่ง นอนไว้ก่อน รู้ยู่ที่ว่านี้เราเดิน เราขึ้น เรา นั่ง เรานอน ต่อมาในตอนท้ายกรรมฐานบทนี้ ท่านพิจารณาให้เห็นเป็นธรรมดา คือความเกิดขึ้นภายในบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นเป็นธรรมดา คือการเสื่อมไปของกายภายในบ้าง พอเราจะรู้ยืน เดิน นั่ง นอน บ้างในตอนท้าย พอจิตสบายทรงอารมณ์รู้ ท่านก็ให้พิจารณาหาความเป็นจริงถึงอาการของความเสื่อม มันเสื่อมตรงไหนล่ะ อะไรมันเสื่อม ก็คืออารมณ์เสื่อม อารมณ์ของเราเสื่อม เพราะว่ามันเราเคยยืน เดิน นั่ง นอนแบบนี้ เราไม่เคยรู้ตัวเลย นี่แสดงว่าตอนก่อนนี้เราเลวกว่านี้มาก

เวลานี้เรารู้ตัวแล้ว แต่เราเรารู้ตัวว่าเรายืน เดิน นั่ง นอน อยู่ที่นี่ ท่านบอกมาให้พิจารณาถึงความเสื่อม เมื่อเสื่อมในเบื้องต้นแล้ว ก็มีการสลายในที่สุด ถ้าตามแบบฉบับที่เขาปฏิบัติกันเวลาเขาเดินอยู่ก็ดี เวลา นั่งอยู่ หรือนอนอยู่ก็ดี เขาก็คิดกันว่า คนที่เดินอยู่ในบริเวณนี้เช่นเดียวกับเรา หรือนอน หรือนั่งหรือ ยืนก็ตาม แบบนี้ในสถานที่นี้เพราะแผ่นดินนี้เกิดมานานแล้ว คนและสัตว์ที่มาขึ้น มาเดิน มา นั่ง มา นอน อยู่ที่นี่ ปริมาณมากนับไม่ถ้วนในกาลก่อนนี้ แต่เวลานี้ท่านทั้งหลายเหล่านั้นไม่ปรากฏกาย บางราย หรือหลายรายแม้แต่ชื่อก็ไม่ปรากฏ ทั้งนี้เพราะอาการเสื่อมมันปรากฏกับบุคคลผู้ยืน เดิน นั่ง นอน นั้น มันค่อย ๆ เสื่อมไปที่ละน้อย ๆ เมื่อหมดที่เสื่อมมันก็พัง นี่เป็นอาการของวิปัสสนาญาณนะ ที่นี้พอยืน เดิน นั่ง นอนขึ้นมา ก็จับเป็นอารมณ์ของวิปัสสนาญาณ แต่ว่าเรานอนกำลังสบาย เราก็คิดว่าที่ตรงนี้ ไม่ได้นอนแต่เรา อาการนอนอย่างนี้ไม่ใช่เรานอนได้แต่ผู้เดียว คนทั้งโลก สัตว์ทั้งโลก เขาก็นอน เหมือนกัน และในกาลก่อนผู้คนที่รู้จักนอน สัตว์ที่รู้จักนอน แต่พวกที่นอนแบบนี้อย่างเรามีปริมาณ นับไม่ถ้วน เวลานี้สลายตัวไปหมดแล้ว ตายหมดไป ทั้งนี้เพราะอาการยืน เดิน นั่ง นอน ของร่างกาย นี้มันไม่ทรงตัว เพราะร่างกายมีความเสื่อมเป็นปกติ นี่เป็นตัววิปัสสนาญาณ

ตอนที่ท่านจากนั้น องค์สมเด็จพระพิชิตมารก็บอกมาให้ถือว่า การ ยืน เดิน นั่ง นอนนี้ และมีความเสื่อมเป็นปกติ นี่มันเป็นเรื่องธรรมดาของชาวโลก ชาวโลกคนที่เกิดมา สัตว์ที่เกิดมาก็ต้อง พบกับความเสื่อม มันหนีไม่พ้น พวกเรานี้ก็เสื่อมไปมากแล้ว ไม่ใช่ตาย ไม่ต้องมีใครเขาฆ่าตายหมด นี้ความจริงมันปรากฏแบบนี้ เขาเดิน เขานั่ง เขานอน ในสถานที่นี้ วัณนี้ เรานับเจ้าอาวาสว่ามีมาเท่าไร แล้ว อย่างหลวงพ่อดี หลวงพ่อไล่นี้มีชื่อเสียงมาก เวลานี้แม้แต่ชื่อ คนก็เกือบจะไม่รู้จักเป็นพระที่ ทรงมานสมบัติอันดับสำคัญ แต่ทั้งหมดนี้พวกท่านก็เคยยืน เคยเดิน เคยนั่ง เคยนอนในสถานที่นี้ เหมือนกัน เวลานี้ไม่มีตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลวงพ่อใหญ่ ซึ่งเป็นพระซึ่งเป็นองค์ปฐมของวัณนี้ สร้างวัณขึ้นนับตั้งแต่สร้างอาคารหลังคาจาก ๕ ห้องเป็นหลังแรก ไม่ใช่หลังคาจาก หลังคาแฝกหลังแรก เป็นพระที่ทรงศักดิ์ศรีใหญ่ ท่านกล่าวว่าพระองค์นี้เป็นพระอริยเจ้า เวลานี้เรารู้จักกันแต่เพียงว่าหลวง พ่อใหญ่ แต่กระดูของ ท่านเองเวลานี้อยู่ที่ไหนแล้วก็ไม่รู้ นี่แสดงว่า คนที่ยืน เดิน นั่ง นอน อยู่ที่นี่มัน พบกับความเสื่อม ร่างกายค่อย ๆ เสื่อมไปที่ละน้อย ๆ ในที่สุดก็หมดไป

ท่านก็เลยกล่าวต่อไปว่า ในเมื่อสภาวะที่สุดมันหมดไป เราก็คควรจะไม่ยึดถืออะไรทั้งหมด โลกนี้ทั้งโลกไม่มีอะไรเป็นเรา เป็นของเรา นี่เป็นวิปัสสนาญาณนะ รู้

ยื่น เดิน นั่ง นอนเห็นสมณะแล้ว ก็เอาตัวสมณะนี้มาเป็นวิปัสสนาญาณ น้อมอาการยื่น เดิน นั่ง นอน ที่เรากำลังทำอยู่ หรือกำลังปฏิบัติอยู่ว่า คนเดินแบบนี้ คนยืนแบบนี้ คนนั่งแบบนี้ คนนอนแบบนี้ อย่างเรา เขาเกิดมาเขาก็แก่ไปทีละน้อย ๆ เราก็เหมือนเขา ในที่สุดเวลานี้ท่านทั้งหลายตายไปหมด เราก็จะตายเหมือนกัน เมื่อเราตายเหมือนกันแล้วมีอะไรบ้าง เราคิดว่ามันเป็นเรา เป็นของเรา เติงที่เรา นอนนี้เป็นของเรา ฟ้าสบบง จีวร ที่เรานุ่งเราห่มมันเป็นของเรา ร่างกายที่เราทรงอยู่นี้มันเป็นของเรา ถ้ามันเป็นของเราจริง มันจะตายทำไม ฟ้าก่อนท่อนสไปถ้ามันเป็นของเราจริงมันก็ต้องไม่สลายตัว ฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงกล่าวว่า เมื่อเรารู้แล้วว่าความเสื่อมมีเป็นกฎธรรมดาของโลก โลกทั้งโลกมีแต่ความเสื่อมหาการทรงตัวไม่ได้

นี่ไปนั่งคิดกันดูนะว่าใครจะเชื่อไม่เชื่อ พระพุทธเจ้าท่านบอกให้พิจารณาก่อน โลกทั้งโลกมีแต่อาการเสื่อม ไม่มีอาการทรงตัว แล้วก็นั่งคิดดูซิว่า พระราชฐานของพระมหากษัตริย์ที่สร้างแข็งแรงมาก อย่างปราสาทหินพิมายสร้างด้วยหินทราย หรือว่านครวัด นครธมนี้สร้างด้วยหิน เวลาสร้างเขาคิดว่ามันจะไม่พัง เวลานี้ใครไปอยู่ได้บ้าง เรียกว่าสิ่งทั้งหลายที่เป็นวัตถุ มันก็มีอาการ เสื่อมเรามองดูประวัติศาสตร์ว่าบรรดากษัตริย์ทั้งหลายในสมัยก่อน ที่เป็นมหाराชาจอมเก่ง และเป็นจักรพรรดิ มีบุญวาสนาบารมี และเวลานี้แม้แต่ชื่อของหลาย ๆ ท่านเราก็ไม่รู้จัก เพราะเสื่อมแล้วก็สลาย ไปเมื่อเราเกิดมาแล้วเราพบกับความเสื่อม ถ้าเราจะยึดถือว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้เป็นเรา เป็นของเรา มันก็ไม่มี ประโยชน์ ที่ถูกรเราจะต้องคิดว่ามันไม่ใช่เรา มันไม่ใช่ของเรา เราจะไปยึดถือจริง ๆ แล้ว ความทุกข์ใจมันก็เกิด ถ้าความแก่เกิดขึ้น เราก็นึกว่า เอ๊ะ นี่เราใกล้จะตายแล้วนี่ นาฬิณนี้ เงินทองนี้ ทรัพย์สินส่วนนี้ เราตายแล้ว เราไม่มีโอกาส เสียหาย นี้อุตสาหกรรมสร้างไว้ตั้งเยอะแยะ นึกถึงความเป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี เมื่ออารมณ์ จิตคิดขึ้นมาเท่านี้ อารมณ์เศร้าหมองจิตมันก็เกิด ท่านเรียกว่า อุปาทาน ความยึดมั่น เมื่อความเศร้าหมอง เกิดแล้วไปไหน ไปนรก พุดง่าย ๆ ไปนรกสบาย ๆ

ตรงกันข้าม ถ้าเราไม่ยึดถืออะไรในโลกทั้งหมด ถือว่าเกิดมาแล้วมันก็ตาย ของทั้งหลายที่เราสร้างไว้เราก็ไม่สามารถจะนำไปได้ ไม่มีอะไรทรงสภาพ เราก็ใช้ศัพท์ว่า ช่างมัน ช่างมัน เมื่ออยากจะตายก็เชิญตาย ของทั้งหลายที่เราสร้างไว้ ก็เพื่อจะบำรุงกายในขณะที่มีชีวิตอยู่ เมื่อเราตายแล้ว ใครจะขนอะไรไปไหนก็ช่างมัน เราใช้ไม่ได้ ตายแล้วนี่เราไม่มีโอกาสจะใช้ ก็เลยคิดต่อไปว่า เรื่องโลกนี้มันหาความเที่ยงไม่ได้ มันไม่มีอะไรทรงตัว ถ้าเราเกิดมาอีกก็มีสภาพอย่างนี้ ต่อจากนี้ไปเราเลิก ท่านบอก ว่า ท่านทั้งหลายจงอย่ายึดถืออะไรทั้งหมดในโลก ร่างกายก็ไม่ต้องการมัน

อีก ทรัพย์สิ้นก็ไม่ต้องการมันอีก ขสตาบรรดาศักดิ์ที่เคยมีก็ไม่ต้องการมันอีก ขึ้นชื่อว่าเป็นสมบัติของโลกปลดทิ้งไปได้ นี่เราเกิดมาเพราะอาศัยความโง่เป็นปัจจัย ถ้าเราไม่โง่เราก็ไม่เกิด เราเกิดมาแล้วพบพระพุทธเจ้าที่ฉลาด องค์สมเด็จพระบรมโลกนาถสอนให้หนีความเกิด การหนีความเกิดก็ไม่ยาก คือ คำว่าไม่ยึดถืออะไร แล้วก็ยอมรับนับถือกฎของธรรมดา ที่ท่านบอกว่ามีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา ตัวธรรมดานี้ท่านลงท้ายไว้หมด ถ้าอารมณ์จิตของเรา นับถือกฎธรรมดา วาระแรกเห็นอะไรมันก็ธรรมดา เขาค่าก็ธรรมดา เขาชมก็ธรรมดา มันป่วยไข้ไม่สบายก็ธรรมดา มันหนาว มันร้อนก็ของธรรมดา คิดว่าธรรมดาของโลก เกิดมามันหนีไม่พ้น ถ้าอารมณ์ธรรมดาเกิดจริง ๆ ยอมรับนับถือกฎของธรรมดาจริง ๆ นี่ท่านกล่าวว่าท่านผู้นั้นเข้าถึงโคตรภูญาณ กำลังจะเป็นพระโสดาบัน นิมหาสติปัญญาทุกข้อเป็นพระอรหันต์ได้หมด ทำข้อเดียวให้มันจริง ๆ เมื่อจิตยอมรับนับถือกฎของธรรมดา ความหวั่นไหวมันน้อย

เมื่อกฎของธรรมดาของโลกมันเป็นอย่างนี้แล้ว เราก็ไม่อยากจะคบธรรมดาที่เต็มไปด้วยความเสื่อม อารมณ์จิตก็คิดว่า พระพุทธเจ้ากล่าวว่าเป็นนิพพานเป็นอมตะ เป็นแดนที่ทรงตัว มีความสุขที่สุด จิตก็เคารพนับถือพระนิพพานเป็นอารมณ์ คือไม่ต้องการโลกแล้ว ไม่เอา ต้องการพระนิพพานพร้อมกันนั้นเราก็ทรงศีลบริสุทธิ์ ตอนนี้เป็นพระโสดาบันเต็มภาคภูมิไม่ยากเลย นี่แก่มหาสติปัญญา ข้อใดข้อหนึ่งเท่านั้นนะ ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติทั้งหมด ถ้าเราฉลาด

สัมปชัญญะบรรพ

ต่อแต่นี้ไปก็เป็นสัมปชัญญะ ก็มีอาการคล้ายกับข้อต้นเหมือนกัน ท่านกล่าวว่า ปุณ จปริ ภิกขเว ภิกขุ เป็นต้น ดูก่อนภิกขุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมีอยู่อีก ภิกขุยอมเป็นผู้ทำสัมปชัญญะ คือ ความเป็นผู้รู้ทั่วไป พร้อมรู้ตัวอาการก้าวไปข้างหน้า นี่ว่ากันถึงเดิน เมื่อกี้เดินรู้ว่าเดิน รู้ว่ายืน รู้ว่านั่ง รู้ว่านอน ตัวสัมปชัญญะนี้รู้อาการคุมสัมปชัญญะให้ละเอียดลงไป เวลาก้าวไปข้างหน้า หรือว่าถอยมา ข้างหลังเรารู้ รู้ว่านี่ก้าวไปข้างหน้า นี่ถอยมาข้างหลัง เวลาจะเหลียวไปข้างซ้าย เหลียวไปข้างขวารู้ ตัว รู้ว่าเวลานี้กำลังเหลียวซ้าย กำลังเหลียวขวา นี่เวลาจะคู้แขนเข้ามา หรือว่าเหยียดแขนออกไปเรารู้ เวลาห่มจีวร ทรงผ้าสังฆาฏิ อุ้มบาตร เรารู้ รู้ว่าเวลานี้เรากำลัง

ห่มจีวรพาดผ้าสังฆาฏิ อุ่มบาตร นี้เวลากิน เวลาดื่ม เวลาเคี้ยว และลิ้มรส ความจริง ไอ้กินนี้รู้ว่ากินนะ แต่ว่าตอนกลืนซักจะไม่รู้ว่ากลืน

ตอนนี้ไม่มีอะไร เวลาขึ้น เดิน นั่ง นอนก็เหมือนกัน ให้มีสติสัมปชัญญะ รู้ตัวอยู่ว่า เวลานี้เรากำลังขึ้น กำลังเดิน กำลังนั่ง กำลังนอน ถ้าว่าไปก็เหมือนจะซ้ากับซ้อเมื่อก็ คล้ายกับถ้าตัวนี้ ละเอียดลงไป บรรพแรกเป็นแต่เพียงรู้ขึ้น เดิน นั่ง นอน แต่บรรพนี้รู้การเดิน ก้าวไปข้างหน้ารู้ ถอย มาข้างหลังรู้ เขยิบคางไปซ้ายรู้ เขยิบคางไปขวารู้ งอแขนเข้าก็รู้ ห่มผ้าก็รู้ พาดสังฆาฏิกี่รู้ กลืนก็รู้ กินก็รู้ ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะรู้ ท่านว่าอย่างนี้ตัวรู้กัน นี้เรียกว่าใช้สติเข้าควบคุมว่ารู้ รู้ไปทำไม ความ มุ่งหมายให้เรารู้ไปทำไม ไอ้ตัวรู้นี้ให้เราทรงใจไว้เป็นสมถภาวนา ถ้าเรารู้การกิน การเดิน การนั่ง การ นอน ก้าวไปข้างหน้าก็ตาม ถอยมาข้างหลัง เขยิบคางออก กู้แขนเข้า เหลียวซ้ายแลขวา ถ้าเราทำได้ อย่างนี้แสดงว่าสัมปชัญญะตัวรู้ตัวของเรามาก ถ้ารู้ได้จริงๆ แบบนี้ละก็ใกล้พระนิพพานเต็มที จำไว้นะ ถ้ารู้แบบนี้ผมมั่นใจว่า พวกท่านใกล้จะนิพพานเต็มที

ทำไมถึงว่าอย่างนั้น เพราะว่าเรารู้อยู่ เมื่อรู้แบบนี้ได้ก็รู้อารมณ์ แต่ยังไม่ถึงเวลาจะพูด เรื่องอารมณ์ เดี่ยวจะฟันเฟือ ไม่เอาละ เอารู้แค่นั้นก่อน พหิทธา วากายะ กายานุปัสสี วิหริติ เมื่อเรารู้ อย่างนี้แล้วก็ ย่อมพิจารณาเห็นภายในกายภายใน และภายนอก ก็หมายความว่า เห็นตัวเรา เห็นบุคคล อื่น เราก้าวไปข้างหน้า ถอยมาข้างหลังเรารู้ คนอื่นเขาเดินไปเดินมาเรารู้ เรากินข้าว เราถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ เราดื่ม เราเคี้ยว เราขึ้น เราเดิน เรานั่ง เรานอน รู้ตัวทุกอิริยาบถ นี้แสดงว่าสติก็สมบูรณ์ สัมปชัญญะก็สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ถ้าสติสัมปชัญญะสมบูรณ์แบบนี้ละคนรกไม่เป็น ทำไมจึงว่าอย่างนั้นนี้ เราว่ากันส่วนดีนะ ถ้าส่วนเลวละ มีสติสัมปชัญญะแบบนี้ คอยพิจารณาวิชาชาวบ้านเขา คอยคิดประทุษ ร้ายชาวบ้านเขา คอยกลั่นแกล้งเขาก็เลยขึ้นสวรรค์ไม่เป็นเหมือนกัน ทีนี้เราว่ากันส่วนดี เมื่อสัมปชัญญะ สมบูรณ์แบบนี้ มหาธรรมคตอีกแล้ว ตอนท้ายท่านลงธรรมดาไว้เสมอ ว่าเราย่อมพิจารณาเห็นธรรมดา คือเห็นความเกิดขึ้นในกายบ้าง นอกกายบ้าง ว่านี่เราเดินอยู่อย่างนี้ เราขึ้น เรานั่ง เรานอน เรากิน เรา เคี้ยว ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ ห่มผ้า นุ่งผ้า เรามันมีจริงสำหรับเรา แต่อาการอย่างนี้มันไม่ทรงตลอดกาล ตลอดสมัย เพราะตอนหนุ่ม ๆ หน่อย ร่างกายแข็งแรงมันก็ขึ้นคล่อง เดินคล่อง นั่งคล่อง นอน คล่อง กินคล่อง ห่มผ้าคล่อง นุ่งผ้าคล่อง ทำอะไรก็กระฉับกระเฉงทุกอย่าง ตัวธรรมคตมันมีว่า มีความเสื่อม เป็นปกติ พอแก่ลงมาก็ดี ความป่วยไข้ไม่สบายปรากฏ ตัวคล่องหายไปแล้ว ทำอะไรมันก็ลำบากไป ทุกอย่าง

ท่านบอกว่า ความเกิดขึ้นในกายเป็นของธรรมดา คือความเสื่อมนั่นเอง อาการที่เกิดขึ้นกับกาย กายเราที่ยืนได้ ก้าวไปข้างหน้า ก้าวมาข้างหลัง เหลียวซ้ายแลขวา คู้แขนเข้ามา เขยียดแขนออก อะไรเหล่านี้เป็นต้น ที่มีการคล่องตัว ธรรมดามันมีมา นี่แกทำคล่องได้ในสมัยที่มีร่างกายสมบูรณ์แบบ กำลังวังชาซังดี ไม่ช้าฉันทันจะจัดการกับแกให้แกมีกำลังตกไป การเสื่อมปรากฏเราก็นั่งนิ่งอยู่ ต้องคิดว่าตลอดเวลาว่านี่มันจะเสื่อมนะ เวลานี้ความเสื่อมอะไรมีอยู่บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ อารมณ์ อารมณ์ที่เรานึกไว้อย่างนี้ เดี่ยวมันเปลอ การเปลอมันเป็นอาการของตัวเสื่อม จำไว้ด้วยนะ

เมื่อความเสื่อมปรากฏ ท่านก็ว่าไปอีกว่า **อติ กาโยติ วา ปนสส สติ** หรือว่ากายมีอยู่เข้าไปตั้งอยู่เฉพาะหน้าเท่านั้นเพียงสักแต่ว่ารู้ ท่านว่าอย่างนั้น คือว่าไม่ยึดถืออะไรๆ ในรูปด้วย คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย พิจารณาเห็นกายในกายเนื่อง ๆ อยู่อย่างนี้ ท่านบอกแต่เพียงว่า นี่เราใช้สติเข้าไปกำหนด แต่เพียงว่าสักแต่ว่า เพียงว่ากำหนดเข้าไว้ว่า นี่เรายืน เราเดิน เรานั่ง เรานอน แต่ว่าภายในไม่ช้า อาการยืน เดิน นั่ง นอนของเรานี้มันจะสลายตัวไป ทั้งนี้ก็เพราะว่าร่างกายของเรานั้นจะพัง มันจะมีการสลายตัว มันจะพังหมด จะปรากฏว่าทำอะไรไม่เหลือเลย ไม่ว่าอะไรมันไม่เป็นประโยชน์สำหรับเราทั้งหมดในโลก เราควรจะยึดถืออะไร ตอนนี้เป็นวิปัสสนาญาณนะ ตั้งแต่เห็นว่าธรรมดาของมันเป็นต้องมีการเสื่อมเป็นปกติ นิมมหาสติปัญฐานทุกข้อเป็นวิปัสสนาญาณหมด เราจับเอาตัวรู้ว่ากำลังเดิน ก้าวไปข้างหน้า ถอยมาข้างหลัง ยืนอยู่ คู้แขนเข้า เขยียดแขนออก อะไรเหล่านี้เป็นต้น การกิน การนอน แบบนี้ว่า เอ้อ ทำแบบนี้มันไม่ทรงตัว มันไม่เป็นปกติ ไม่ช้าเลิกทำ ร่างกายมันจะพัง พอมันพังเสียแล้ว เราไม่สามารถจะยึดถืออะไรได้เป็นประโยชน์สำหรับเรา ไม่มีอะไรเลยในโลกนี้ที่จะเป็นประโยชน์สำหรับเรา แล้วเราจะมานั่งโง่เกิดเพื่อประโยชน์อะไร สิ่งใดในโลกที่เราควรจะยึดถือว่าเป็นเรา เป็นของเรามีไหม คิดมันเข้าแล้วก็ลองคิดถึงคนเก่า ๆ ปู่ ย่า ตา ทวดเรา บิดา มารดาเรา ที่เคยตายไปแล้ว เวลาท่านอยู่ ท่านบอกว่า ใช้นั่นก็ของเรา ใช้นี้ก็ของเรานะ ลูกนะ หลานนะ จงรักษามันไว้มันจะมีประโยชน์กับเรา บางทีเราทำอะไรพลัดตกแตกนิดเดียว หรือเกือบจะแตก ท่านก็ด่าว่าไม่รู้จักรักษาของ ว่าทรัพย์สินทั้งหมดเราต้องรักษาไว้ เพราะมันเป็นประโยชน์กับเรา แต่ว่าพอท่านทั้งหลายเหล่านั้นตายไปแล้ว ท่านแบกอะไรไปได้บ้าง แม้แต่ร่างกายเป็นที่รักของท่านก็แบกไปไม่ได้

นี่เป็นอันว่าพระพุทธเจ้าสอนให้เราวางภาระเสียให้หมด คิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกที่เป็นสมบัติของโลก คือเรือนร่าง ของเราก็คือ เรือนร่างของบุคคลอื่นก็ดี

ทรัพย์สินทั้งหลายที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ดี สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ไม่มีประโยชน์สำหรับเรา เราไม่ต้องการมันอีก เราเกิดเพราะความโง่ ต่อแต่นี้ไปเราเลิกโง่ ทั้งนี้เพราะว่าถ้าเราเกิดใหม่ เราก็พบความเสื่อมแบบนี้ ความไม่ดีแบบนี้ การไม่ทรงตัวแบบนี้ ในที่สุดก็สลายตัว การเกิดแต่ละคราว ก็เต็มไปด้วยความลำบาก เพราะกว่าจะเกิดจากครรภ์มารดามาได้ก็แสนเข็ญ เกิดมาแล้วกว่าจะโตได้ก็แสนลำบาก กว่าจะช่วยตัวเองได้ก็ยากเต็มที่ ต้องทรมาน นอนจมขี้มูกเยี่ยวอยู่ตลอดเวลาตลอดสมัย นานหลายปี หลายเดือน หลายวัน หิวขึ้นมาพูดไม่ได้ ชาวบ้านเขาก็ยังไม่รู้ ต้องร้องไห้ให้ปรากฏ ป่วยไข้ไม่สบายก็บอกไม่ได้ กว่าใครเขาจะเข้าใจเราก็อายแยะ เมื่อโตขึ้นมาแล้ว กว่าจะถึงแก่ ก็เต็มไปด้วยความทุกข์ เป็นอันว่า การเกิดหาความสุขไม่ได้ ในเมื่อชาตินี้เรารู้ตัวว่าเกิดไม่มีความสุข ถ้าเราเกิดต่อไปชาติหน้า มันก็เป็นแบบนี้

ฉะนั้น องค์สมเด็จพระมหายานุจึงสอนว่า ทุกสิ่งในโลกเล็กละเอียด ไม่ต้องการมันอีก ถ้าเราใช้คำว่า ไม่ต้องการมันอีกเพียงข้อเดียว นั่นก็คือว่าความเกิดขึ้น ชื่อว่าความเกิดย่อมไม่มีสำหรับเรา เราไม่ต้องการความเกิดอีก จะเกิดเป็นคนก็ดี เกิดเป็นเทวดาก็ดี เกิดเป็นพรหมก็ดี ในแดนทั้ง ๓ นี้ย่อมเป็นไปในวิภูฏะ คือวนอยู่ในระหว่างของความทุกข์ เราไม่ต้องการ สิ่งที่เราต้องการก็คือพระนิพพาน นี้เรียกว่าสัมปชัญญะบรรพ ท่านก็จัดเข้ามามีทั้งสมณะและวิปัสสนา เป็นอันว่าพระมหาสติปัญฐานทุกข้อ หรือทุกบรรพทุกตอน ที่องค์สมเด็จพระชินวรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอน ก็มีทั้งสมณะและวิปัสสนา ไม่ต้องไปหาที่ไหน ถ้าคนที่ฉลาดจริง ๆ พระที่ท่านฉลาดจริง ๆ ท่านจับอานาปานุสสติอย่างเดียว แล้วก็ใช้อานาปานุสสติเป็นวิปัสสนาญาณตามแนวที่พระพุทธเจ้าสอน อย่างนี้ท่านได้สำเร็จพระโสดา สกิทาคา อุนาคา อรหันต์ นับไม่ถ้วน

ท่านทั้งหลายที่เก่งในอานาปานุสสติกรรมฐาน สามารถที่จะกำหนดเวลาตายของท่าน ได้มีเยอะ นี่ในสมัยที่ผมเกิดทันมีเยอะ บอกเวลาตายล่วงหน้าได้เป็นปี ๆ แล้วก็บอกวันเดือนปีของการตาย ตลอดจนกระทั่งเวลา มีบางท่านแสดงให้ปรากฏชัดยิ่งไปกว่านั้น บอกว่านี่ผมเดินจงกรมตรงนี้นะ จากนั้นไปถึงโน่น แล้วก็จากโน่นมาถึงนี่ พอถึงตรงนี้ผมจะตาย พอกลับมาถึงเส้นที่ท่านขีดไว้เท่านั้นตายทันที นี่อำนาจของอานาปานุสสติกรรมฐานเป็นสมณะด้วย แล้วก็วิปัสสนาญาณด้วย สามารถบันดาลให้ท่านที่เข้าถึงจริง ๆ เป็นพระอริยเจ้าได้ และก็สามรถกำหนดเวลาตายได้ตามความประสงค์ ยิ่งไปกว่านั้น เวลาที่ป่วยไข้ไม่สบายนี้ ทุกขเวทนาจิตก็เป็นกรรมฐานสำหรับระงับกายสังขาร ระงับทุกขเวทนา

ปฏิภูมบรรพ

สำหรับวันนี้ เราก็เริ่มสอนมหาสติปฏิภูมต่อไป ต่อจากบทที่สอนมาแล้ว สำหรับวันนี้เป็นบทที่เรียกว่า ปฏิภูมบรรพ คำว่าปฏิภูมบรรพก็หมายความว่า เป็นบรรพเฉพาะ หรือตอนเฉพาะที่พระพุทธเจ้าได้สอนถึงอาการ ๓๒ เกี่ยวเนื่องกับร่างกายโดยเฉพาะ ถ้าหากว่าในวิสุทธิมรรค ท่านจะเรียกว่า ภาวคตานุสสติกรรมฐาน สำหรับในมหาสติปฏิภูมก็เรียกว่า ปฏิภูมบรรพ คำว่าปฏิภูมหมายความว่าสกปรก ในพระบาลีก็มีว่า อตติ อิมสมิ กายะ มียูในกายนี้ คือ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก เยื่อในกระดูก ม้าม หัวใจ ตับ พิต ปลอด ใสใหญ่ ใส่น้อย อาหารเก่า น้ำดี น้ำเสลด น้ำเหลือง น้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำมัน น้ำมันข้น น้ำตา แล้วก็น้ำลาย น้ำมูก ไขข้อ มูลตร นี่เป็นส่วนที่พระพุทธเจ้ากล่าวว่ามีอยู่ในร่างกาย คำว่าร่างกายอันนี้เราประกอบไปด้วยธาตุ ๔ แต่ว่าอยู่ในธาตุบรรพ จะพูดในภายหลัง ส่วนในร่างกายทั้งหมดที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นกาย ที่เราเรียกว่ากาย ก็มีอาการ ๓๒ ดังที่กล่าวมา เราถือว่าเป็นแห่งทึบ มองกันด้วยตาเปล่าเราจะเห็นว่าร่างกายเป็นชิ้นส่วนแห่งเดียวเท่านั้น มองตั้งแต่ปลายผมลงมาถึงฝ่าเท้าก็ไม่เห็นสิ่งแตกต่าง แต่ทว่าพระพุทธเจ้าทรงทราบว่า ร่างกายนี้ความจริงแล้วก็มีเครื่องส่วนประกอบอยู่หลายอย่าง ที่ใช้เป็นเครื่องประกอบให้เกิดขึ้นมาเป็นร่างกาย แล้วก็ใช้งานตามความประสงค์ ใ้ร่างกายนี้ที่เราถือกันว่าร่างกายของเราสะอาด เป็นความเข้าใจของบรรดาประชาชนทั้งหลาย จะพูดแต่ประชาชนอย่างเดียวก็ไม่ได้ ประชาพระก็เหมือนกัน พระนี้ร้ายนักละ นี้ก็ว่าร่างกายสะอาด แต่ความจริงพระพุทธเจ้ากล่าว อย่าลืมนะว่าข้อนี้เขาเรียกว่า ปฏิภูมบรรพ คำว่าปฏิภูมหมายถึงว่าความสกปรก ความเห็นของพระพุทธเจ้าบอกว่า ร่างกายของคนและสัตว์ทั้งหมดมีแต่ความสกปรก แต่ว่าความเห็นของเราว่าสะอาด ก็ค้านกับของพระพุทธเจ้า

เราก็มีนั่งดูกันว่า พระพุทธเจ้านะเป็นพระที่เกิดก่อนหรือว่าเป็นคนโบราณ ถือว่าร่างกาย สกปรก ถ้าพระพุทธเจ้ามีชีวิตอยู่เวลานี้ ก็จะมีชีวิตอยู่ได้ ๒,๐๐๐ ปีเศษ การที่องค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐบอก ว่า ร่างกายนี้สกปรกมันเป็นความจริงหรือไม่จริง การเจริญพระกรรมฐานนะ เขาเจริญเข้าหาความจริง นี่เราเจริญเข้าหาความจริงเพื่อประโยชน์อะไร ก็เพราะว่ายึดถือว่าร่างกายของเรามันดี ร่างกายของเรามันวิเศษ เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วเป็นยังไง เต็มไปด้วยความทุกข์ ตั้งแต่วันเกิดถึงวันตาย นี่เราหาความสุขกันไม่ได้ แต่ทว่าอาศัยคนที่บูชากิเลสเป็นสรณะ จึงยังเห็นความทุกข์เป็นปัจจัยของความสุข คิดดูให้ดีนะ คนเราที่ยอมรับนับถือกิเลส ตัณหา อุปาทาน เป็น

มันหนานิดเดียว บางเต็มที ส่วนที่เราเห็นว่าดีสักชนิดหนึ่ง ผิวหนังคนนี้ขาว คนนี้ดำ คนนี้เกลี้ยง คนนี้ขรุขระ เรามองเพียงแค่ว่าคนนี้ผิวดีบ้าง คนนี้ผิวไม่ดีบ้างอย่างนี้เป็นต้น เรามองดูแต่หน้า คานี้มา ดูคนที่ผิวดี ผิวที่สะอาดที่สุด เป็นผิวที่น่ารัก ตอนฉาบไปฉาบมา หรือว่าอาบน้ำมาใหม่ ๆ นี่มันดีเหมือนกัน เราไปอยู่ใกล้ ๆ เขาซิ แล้วก็นั่งอยู่สัก ๒ - ๓ วัน บอกว่าตัวทำไมสวยเหลือเกิน ลองไม่อาบน้ำสัก ๗ วันซิ ความจริงถูกร้อนนี้ไม่ต้อง ๗ วันหรอก วันเดียวพอ เพียงเท่านี้ก็จะปรากฏว่าสิ่งที่ไม่สะอาดโผล่ขึ้นมาจากข้างในออกมาทางหน้า นั่นก็คือน้ำเหลือง ความจริงมีหนังปิดอยู่แล้ว มันยังซึมออกมา เหนือที่ซึมออกมาทางร่างกาย เจ้าของเองก็มีความรังเกียจ เหนือนี้มีความสกปรก เมื่อมันซึมมามาก ๆ นี่เราก็ดูไม่ได้ ต้องอาบน้ำชำระร่างกาย เพราะพอเหนือที่ซึมออกมาเรารู้ว่ามันสกปรก ความจริงจิตของเรามันยังไม่คิด

พระพุทธเจ้าทรงสอนปฏิถุบลบรรพด้วยเหตุนี้ สิ่งที่ยังเป็นความสกปรกมีอยู่ แต่ว่าคนที่คิดถึงความสกปรกไม่มี นี่เราไม่ได้คิดเลยว่าเหนือมันสกปรก ความจริงรู้สึกเหมือนกันว่ามันสกปรก แต่พออาบน้ำชำระร่างกายแล้วเหนือก็หายไป ตัวของเราเองก็มานั่งหลงใหลใฝ่ฝันว่า ร่างกายของเราสะอาดนี่ซิ เรามันชอบหลอกตัวเองไม่หาความจริง เมื่อเหนือมันหลังไหลออกมาจากร่างกาย ปรากฏว่าเรารังเกียจในเหนือ เมื่อเหนือมันมีมากเราไม่ชอบใจ อาบน้ำชำระร่างกาย ความจริงเหนือจัดว่าสกปรก มันก็ยังสกปรกไม่มาก เมื่อที่นี้พระพุทธเจ้าท่านกล่าวว่า มีอะไรบ้างนอกจากว่าดับ ใด ได้ ปอดแล้ว สิ่งที่เราจะพึงเห็นได้ง่ายก็คือ น้ำลายบ้าง เสดลบ้าง อุจจาระบ้าง ปัสสาวะบ้าง น้ำมูกบ้าง น้ำเลือดบ้าง น้ำเหลืองบ้าง สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ความจริงมีอยู่ในร่างกาย แล้วก็พอสิ่งทั้งหลายเหล่านี้มันหลังไหลออกมาจากร่างกาย เรามีความรู้สึกเป็นอย่างไร รู้สึกว่ามันสะอาดหรือว่ามันสกปรก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุจจาระกับปัสสาวะ น้ำที่เราจะบริโภคน้ำ เราก็พยายามเลือกแล้วเลือกอีกว่าน้ำที่สะอาด น้ำที่บริสุทธิ์ มีเชื้อโรคหรือไม่มีเชื้อโรค เลือคน้ำที่สะอาดที่สุด สำหรับอาหารที่เราจะบริโภคน้ำก็เหมือนกัน อาหาร ก็ต้องบริโภคน้ำที่สุกแล้ว ปราศจากเชื้อโรค เป็นอันว่าของที่เรากินเข้าไปมันเป็นที่ดีทุกอย่างที่เราต้องการ พอเราบริโภคน้ำเข้าไปแล้ว เศษอาหารที่ร่างกายไม่ต้องการมันเริ่มหลังไหลออกมาจากร่างกาย สิ่งเหล่านี้คือ อุจจาระ สำหรับน้ำเราเรียกว่าปัสสาวะ ตอนนี้นำบรรดาท่านทั้งหลายก็ลองคิดดูอาหารที่เราเลือกแล้วเลือกอีกว่ามันมีรสอร่อยบ้าง เป็นของดีบ้าง สะอาดบ้าง ที่นี้พอเหลือแต่กาก กากนี้เราต้องการรีเปลา สมมุติว่าถ้าเรากัดความหิวขึ้นมาใหม่ เราจะเอากากอาหารที่มันหลังไหลออกจากร่างกาย ที่เราเลือกแล้วเลือกอีกบริโภคน้ำเข้าไป มาบริโภคน้ำ

ใหม่เพื่อกันความหิว มันจะทนไหวไหม นี่เรากินกันไม่ได้ ทำไมจึงกินไม่ได้ เพราะว่ามันสกปรก เราก็มานั่งนึกดูอีกทีว่า ภายในร่างกายเรามีอะไรสะสมบ้าง มีของที่เราระบายเข้าไปในร่างกายทุกส่วนนี้ เราเลือกแล้วเลือกอีกว่ามันสะอาด ของดิบเราก็ทำให้สุก ของที่เราไม่ต้องการทำให้สุกเราก็ฆ่าเชื้อโรคเสีย แน่ใจแล้วว่าสะอาดจริงๆ พอมันแห้งไหลออกมาจากร่างกาย เรามีความรังเกียจ ก็แสดงว่าภายในร่างกายของเรานี้หาอะไรสะอาดไม่ได้

เราจะดูกันต่อไป ถ้าเราสามารถจะฆ่าทิ้งเรามาได้ ถ้าเราฆ่าไม่ได้ก็ไม่เป็นไร ฆ่าทิ้งคนอื่นดีกว่า ทิ้งปลาก็ได้ ทิ้งหมูก็ได้ ทิ้งควายก็ได้ หรือจะฆ่าพอให้เห็นภายในท้องของคนและสัตว์มีสภาพเหมือนกัน คือมีตับ ไต ไส้ ปอด อะไรเยอะ ๆ เยอะ ๆ รวมความว่าถ้าเราเปิดหนังออกไปแล้วเหลือแต่เนื้อ ทีนี้เรามาคิดดู สมมุติว่ามีใครคนหนึ่ง มีรูปร่างหน้าตาสวยสดงดงาม ก็บังเอิญร่างกายของบุคคลนั้นถูกน้ำร้อนลวก หนังกำพร้าหลุดไป เหลือแต่เนื้อร่างกายที่เราเห็นว่าสวย เราจะพอใจไหม ความจริงเราก็ไม่พอใจแล้ว สวยแสนสวยขนาดไหนก็ทนดูไม่ได้ เพราะเราเห็นว่าไม่น่าดู ไม่น่าชม ความจริงสิ่งที่เรารังเกียจก็แค่หนัง หนังกำพร้าเท่านั้น ถ้าเหลือแต่เนื้อ ถ้าเห็นเนื้อเราก็เห็นเลือด เลือดของเราจริงๆ อยู่ในร่างกาย เราปล่อยให้มันแห้งไหล ในเมื่อร่างกายต้องการความสบาย แล้วเราก็มีความต้องการในเลือด เลือดของเราเองถ้าไหลออกมาจากร่างกาย เราเกิดความรังเกียจในเลือดของเราเอง หว่าเหม็นคาวบ้าง สกปรกบ้าง อยากจะถามว่า เลือดนี้มันมาจากไหน มันก็ออกมาจากร่างกาย ว่ากันตามจริงของที่เราเห็นง่ายได้แก่ น้ำลาย ในปฏิภูมบรรพตก็คือ ภายคตานุสสติกรรมฐาน ในวิสุทธิมรรคก็หลักเดียวกัน

กรรมฐานบทนี้มีความสำคัญมาก ถ้าท่านผู้ใดปฏิบัติพระกรรมฐาน ถ้าไม่สามารถจะทำได้จิตใจให้ตกในด้านภายคตานุสสติกรรมฐาน เห็นว่าร่างกายสกปรก ทำจิตเป็นเอกัคคตารมณ์ คำว่าจิตเป็นเอกัคคตารมณ์มีอารมณ์อย่างเดียว เห็นว่าร่างกายของเราก็สกปรก ร่างกายคนอื่นก็สกปรก เป็นของไม่น่ารัก ถ้าไม่สามารถผ่านกรรมฐานบทนี้ไปได้ ความเป็นพระอรหันต์ย่อมไม่ปรากฏแก่บุคคลนั้น ไม่เอาถึงพระอรหันต์ก็ได้ แต่พระอนาคามีไม่ปรากฏแก่ท่านแน่ ๆ เราจะพิสูจน์ได้ว่าท่านที่จะเป็นพระอรหันต์ที่ดี ท่านที่จะเป็นอนาคามีที่ดี ย่อมไม่สนใจในการแต่งกาย ไม่ค่อยจะสนใจในร่างกายเท่าไรนัก มันจะเป็นอย่างไรก็ช่างหัวมัน ไอ้ของสกปรกทั้งหลายเหล่านี้ เราอาศัยมันชั่วคราวเท่านั้น ไม่ช้าไม่นานก็เราก็จากไป เราอยู่กับมันด้วยความอึดอัด เพราะมันเต็มไปด้วยความสกปรก ถ้ามีอารมณ์อย่างนี้ท่านจึงเป็นพระอนาคามีได้ เป็นพระอรหันต์ได้ แต่สำหรับพระโสดากับสภิกษาคา ยังไม่มีความจำเป็นมากนัก

สำหรับพระกรรมฐานบทนี้ เรามาพูดถึงถึงเรื่องภายในตั้งแต่ น้ำลาย น้ำลายนี้ความจริงอยู่ในปาก เราอมได้ตลอดวัน เรากลิ่นก็ยังคงกลิ่นได้ไม่เคยนี้กรังเกียด ถ้าหากว่าเรามาบ้วนน้ำลายพอ บ้วนลงมาแล้ว ถ้าพอดีในเวลานั้นเราไม่มีน้ำจะบริโภคน้ำลายของเรานั้นยังขังอยู่ในไบไม่บ้าง ไบใหญ่บ้าง ในกระโถนบ้าง เรากระหายน้ำเต็มทีหาน้ำอื่นบริโภคน้ำไม่ได้ เราจะกลืนเอาน้ำลายเข้ามาดื่มได้ไหม เป็นอันว่าร่างกายของเรายังสกปรกอยู่ พูดกันแค่นี้ก็พอ ให้เราเห็นความสกปรก

นี่พระพุทธเจ้ามาสอนเราทำไม มานั่งนึกว่าตอนนี้พระพุทธเจ้ามาสอนเราทำไม ความจริงของมันอยู่ในกายนี้ทั้งหมด เราก็รู้อยู่แล้ว แต่ความจริงเรารู้ว่าร่างกายของเรามีผม มีขน มีเล็บ มีฟัน มีหนัง มีเนื้อ มีตับ ไต ใส ปอด มีอุจจาระ มีปัสสาวะ มีน้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำหนอง เป็นต้น เราไม่รู้ว่ามี แต่ที่เราไม่รู้ต่อนึงว่ามันสกปรก เราขาดสติสัมปชัญญะในตอนนั้น การเจริญมหาสติ ปัญญาสูตร พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้ใช้สติสัมปชัญญะ สติคือระลึกไว้ นึกหากฎของความเป็นจริง ใสความเป็นจริงเป็นอย่างไร นึกว่าร่างกายของเรานี้สกปรกอยู่เสมอ สัมปชัญญะรู้ตัว เหงื่อไหลออกมา ก็นี้รู้ว่าเหงื่อมันไหลออกมาจากร่างกาย น้ำลายที่เราบ้วนออกมา เราก็รู้ว่าน้ำลายนี้เราบ้วนออกมาจากร่างกายมันสกปรก อุจจาระปัสสาวะที่มันหลั่งไหลออกมา เราก็รู้ด้วยอำนาจสัมปชัญญะ รู้ตัวว่าอุจจาระปัสสาวะที่เราถ่ายออกมาสกปรก และที่ทุกส่วนในร่างกายมีอะไรบ้างไหมที่มันสะอาด ของที่สะอาดจริงๆ มันต้องไม่มีทางสกปรก มีบ้างไหม ร่างกายของคนนี้ก็ไม่ต่างอะไรกับตัวมดเดินได้ หรือว่าป่าช้าเดินได้ ข้างในเต็มไปด้วยความสกปรก ที่พระพุทธเจ้าสอนเราต้องหากความจริงให้พบ นั่งนึกถึงความจริงอยู่ตลอดเวลา เห็นร่างกายเราก็ดี เห็นร่างกายบุคคลอื่นก็ดี อย่ามองแต่เพียงเครื่องประดับเครื่องหุ้มห่อภายนอก บางคนมองไม่ถึงไหนเลย มองคนแก่ผ้า แก่เครื่องหุ้มห่อเท่านั้น เห็นเขาแต่งผ้าสวยๆ มีระเบียบก็ชอบใจเสียแล้ว ความจริงมองเข้าไปไม่ถึงหนัง บางรายมองถึงหนังเหมือนกัน แต่ว่ามองไม่ครบอาการของหนัง และไม่เคยมองว่าหนังนี้เป็นอุปกรณ์แห่งความสกปรกของร่างกาย

แต่ความจริงหนังเป็นวัตถุสำหรับโกหกประชาชน โกหกตรงไหนนะ มันเก็บเอาสิ่งสกปรกเข้าไป แต่พระพุทธเจ้าทรงกล่าวว่า นคติ โลก รโห นาม จันชื้อว่าความลับไม่มีในโลก ถึงแม้ว่าจะเอาหนังมาปิดปิดความสกปรกภายในเข้าไป แต่มันก็ปิดไม่ไหว อย่างน้อยที่สุดที่มันเกิดอาการสกปรก มันก็หลั่งไหลออกมาทางหนัง ถ้าเรามีปัญญานึก เราก็จะรู้ ที่นี้ทวารต่างๆ มันก็ปล่อยสิ่งทั้งหลาย ที่มันสกปรกออกมาจากร่างกาย แต่ว่าเราทำไมจะไม่คิดว่าร่างกายของเราสกปรก ตัวไม่คิดนี้ น่ากลัว จะ

เป็นมรดกตกทอดมาจากอดีตกาล เพราะเราอดรับนับถือมรดกสำคัญจากท่านมหาเศรษฐีใหญ่ท่านหนึ่ง แล้วก็เป็นผู้ทรงอำนาจมาก ท่านมหาเศรษฐีใหญ่ท่านนี้ ก็คือกิเลสคำว่ากิเลสแปลว่าความเศร้าหมอง อารมณ์ของใจหมอง ยิ่งมากกับกิเลสนานๆ กิเลสมันสอนเรา สอนเราให้เข้าใจผิดๆ ว่าร่างกายของเรา ที่เต็มไปด้วยความสกปรก แต่มันบอกว่าร่างกายของคนสะอาด ทั้งๆ ที่เราถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะออกมา ให้ปรากฏอยู่ตลอดเวลา ไอ้เจ้ากิเลสมันก็บอกว่าอย่าไปดูมัน มันสกปรกก็ช่างมัน บอกว่าเราปล่อยไป แล้ว สกปรกปล่อยไปจากร่างกาย ปล่อยไปแล้วก็หมดไปเหลือแต่สิ่งที่มีมันสะอาด ไอ้กิเลสหรือว่า ความเศร้าหมองของจิต ถ้าจะพูดกันง่าย ๆ คือเจ้าแห่งความโง่งนั่นเอง มันมีอำนาจสอนใจเรา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลับสอนต่างหาก กลับจากหน้ามือเป็นหลังมือกับ กิเลสองค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ์ทรงแนะนำบอกว่า ไอ้กายนี้มันสกปรกนะคุณนะ คิดว่าดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ท่านว่าอย่างนั้น ร่างกายนี้สกปรกไม่มีอะไรสะอาด จงอย่าหลงไหลใฝ่ฝันในร่างกาย ขณะใด ที่เรามีร่างกายอยู่ที่ชาติก็ตาม เราจะหาความสุขไม่ได้ เพราะร่างกายเป็นปัจจัยของความทุกข์ เพราะเรามีร่างกาย ร่างกายก็คือเจ้าหนี้ที่ยิ่งใหญ่ หรือใครว่าไม่เป็นลูกหนี้ของร่างกาย เวลาเข้ดื่นขึ้นมามันบอก ว่านี่ข้าจะกินข้าว บอกข้าจะถ่ายท้อง ถ่ายทิ้งเราก็ต้องไปหาเครื่องถ่าย ร่างกายมีอะไรบ้างที่กิเลสสร้างให้ มีผม ถ้าเรามีผมเราก็เป็นหนี้ผม แต่คนหัวล้านไม่ต้องเป็นหนี้ผม ต้องล้านหมด ถ้าล้านน้อย ๆ ก็ต้องเป็นหนี้เหมือนกัน ทำไมถึงว่าต้องเป็นหนี้ผม ต้องเป็นทาสมองผม เพราะว่าผมมันต้องการอะไร ผม บอกว่า นี่ปล่อยฉันไว้เฉยๆ นี่ฉันไม่ชอบนะ ฉันต้องการเอาน้ำมันมาใส่ผม ผมจะได้สะอาดสวย จะได้สวย เราก็ต้องไปหาเงินมา พยายามไปหน่อยหนึ่งมันบอกไม่ดี ไม่สวย เราก็ต้องตัด เราตัดเองไม่ได้ เรา ก็ต้องเดินไปหาช่างตัดผม เอาสตางค์ไปให้เขา ค่าผม ค่าการใช้หนี้ผมนี้ นับตั้งแต่วันเกิดมาจนถึงวันนี้ หมดไปเท่าไรแล้วจำได้ไหม ถ้าเกิดการ همینสาป همینสาป ก็ต้องไปหายาสระผมมาให้ฉันสิ ไม่ฉัน ไม่ได้ฉันนะ ฉันจะจัดการกับแก เราก็ต้องตามใจเจ้านาย นี่ถ้ามีผมอย่างเดี๋ยวมันสร้างความทุกข์ให้กับเรา เท่าไร นี่พูดกันถึงการมีผม ที่นี้ไอ้คนไม่มีผมจะมาเข้าใจว่าสุขไม่ได้เหมือนกันนะ หัวล้านอย่างนี้มันเป็น หัวดง่ายเหมือนกัน แต่ผมอย่างเดี๋ยวยุเราเป็นหนี้มันน่าดู

ทีนี้ถ้าเรามีตาละ ถ้าเกิดมามีตานิ พระพุทธเจ้าบอกว่ามันสกปรก มันไม่ใช่สกปรกอย่าง เดียวนะ มันแสดงการเป็นเจ้าเป็นนายเราด้วย คนมีตาทำอย่างไรล่ะ ตานี้มันเป็นเจ้าหนี้ใหญ่เหมือนกัน เจ้าตานี้มันชอบดู ดูว่ามีอะไรสวย ที่ไหนไม่ได้มันต้องไปดูให้ได้ แล้วของสวยที่มันอยู่กลางถนนหนทาง ตั้งในโรงในร้านนี่อยากไปดูให้

ได้ ก็สักแต่ว่ามันใช้อำนาจของเจ้านายบังคับให้เราเดินไปเพื่อคุณ การเดินไปก็ดี ใช้พาหนะไปก็ดีเราก็ต้องลงทุนเหมือนกัน ต้องใช้ทรัพย์สินนะ ที่นี้ไม่ยังงั้น เขามีมหรสพในโรงมหรสพ มันบอกว่าภาพยนตร์เรื่องนี้ดี ละครเรื่องนี้ดี ลึกเรื่องนี้ดี อะไรก็ตามดี นี่ไม่ได้นะเข้าโฆษณาามาก ถ้าแกไม่พาฉันไปคุณนะ ถ้าไม่พาฉันไปคุณะเกิดเรื่องแน่ เราเป็นจีจ้าตา เป็นลูกหนี้ เราก็ต้องออกสตางค์เดินไป เสียเวลา การงาน เสียเวลาทางบ้าน ดีไม่คิดหนักนทางบ้านไปกลับมาถูกค่าเสียอีก เงินก็ต้องเสียชำระหนี้ด้วยตาพอแกมาอย่างผม ไอ้ตามันบอกว่า นี่คุณเอาแวนนะไว๊ ต้องซื้อแวนมาให้คุณนะ ถ้าไม่ซื้อข้าไม่ยอมให้เอ็งอ่านหนังสือ พอหยิบหนังสือขึ้นมาหนังสือเขาพิมพ์ด้วยตัวห่างๆ มันบังคับให้ตัวหนังสือวิ่งเข้ามาชน กันหมด มันมีอำนาจ ผลที่สุดเราก็เป็นหนี้ตา เป็นจีจ้าตา ชำระหนี้มัน ไปซื้อแวนมาใส่ แล้วไอ้เจ้าตานี่มันสะอาดหรือสกปรก คุณมันให้ดี คนเราเห็นตาแจ่มใสก็เกิดรักลูกตา คนนี้ตาสีฟ้า คนนี้ตาสีเขียว ไรก็ตามเรื่อง ตาแต่ละตานี้เวลาเข้ามามันใช้ให้น้ำมาล้างมัน ล้างความสกปรกที่เรียกว่าจีจ้าตา นี่พระพุทธเจ้าท่านรู้ว่าความจริงมันมีอยู่ในตัวเรา แต่เราทำไมไม่ยอมรับ นี่มันสกปรกไม่พอ เรายังเป็นหนี้มันอีก

มาหู หนูมันมีคุณหรือโทษ ความจริงหนูถ้าเราใช้ให้มีประโยชน์มันก็มีคุณ แต่ว่าหนูนี้ก็เต็มไปด้วยความสกปรกหรือสะอาด หรือใครว่าสะอาดไม่ต้องเซ็ดไม่ต้องล้าง ไม่ต้องมีซีโคล ไม่มีเหงื่อไม่มีน้ำหนวกนะมีไหม หาได้รีเปลา ใครไม่ตอบผมตอบคนเดียวก็ได้ หาไม่ได้ พูดคนเดียวไม่มีใครขัดคอยังนี้ตามโบราณบอกว่า ไอ้ไปเดินหน้า ไอ้ไปเดินหลัง ผมบ้าคนเดียว ที่นี้เจ้าหูนี้ก็เหมือนกันมันสกปรกไม่พอ มันยังเป็นเจ้าหนี้เรา มันอยากจะฟังเสียงเพราะๆ อยากจะฟังเสียงอย่างโน้น อยากจะฟังเสียงอย่างนี้ อยากฟังเสียงแหลม เสียงทุ้ม เสียงไล่ควาย เรียกอะไรกันหว่า ผมเรียกเสียงไล่ควาย คนไล่ควายนี้มันไม่ดัดแปลง เสียงเป็นเสียงปกติ เสียงที่เขานิยมกันเรียกว่าเสียงปกติ เลยใช้เสียงไล่ควาย ภาษาไทยชัดคินะ เวลาหูมันต้องการฟังเสียงเพราะๆ เราก็ต้องเอาเงินไปชำระไปฟังเขาร้องเพลงที่โน่น ไปฟังเขาพูดที่นี้ การไปแต่ละครั้งนี่เราต้องใช้เงินไม่น้อย กำลังกายทรมาณร่างกายไป นี่มีหูเราก็เป็นหนี้หู

พอมีจมูกเข้าเอาอีกแล้วเป็นหนี้จมูก จมูกเดียวมันก็เป็นหวัด เดียวก็คัดจมูก เราก็ต้องเอายาการรักษา พอมาถึงปากนี่มันค่าประชาชนและสัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาในโลก ที่มีความทุกข์หนักก็จากปากตัวเดียว การเลี้ยงปากเลี้ยงเท่าไรก็ไม่พอ อาหารที่เรากินเข้าไปทุกวันนับมูลค่าไม่ได้ จะนับราคามันจริงๆ นับไม่ได้ มันมีค่ามากที่สุด ที่นี้ปากมันสกปรกหรือว่าปากมันสะอาด ความจริงถ้าจะนับโดยเชื้อชาติละก็ ปากมัน

สกปรกเพราะปากเราต้องชำระล้างทุกวัน กินอาหารเข้าไปแล้ว อาหารที่เราชอบใจเลือกแล้วเลือกอีก ปรากฏว่ากินอาหารอิ่มแล้วบอกว่าเหม็นคาว เมื่อเวลากินไม่บ่น รู้ว่าไม่ดีกินเข้าไปทำไม พอกินเข้าไปแล้วไม่ล้างปาก บอกทนมไม่ไหวบอกว่าเหม็นคาว แสดงถึงความสกปรกของเรา ปากนี่มันสกปรก ๒ ครั้ง สกปรกโดยธรรมชาติของมันตามปกติ หรือว่าสกปรกในการนำอาหารใส่ไป สกปรกในการใช้เสียงเปล่งออกมาบางวาระ ปากนี่สร้างความสกปรก สร้างโทษให้แก่บุคคลผู้เป็นเจ้าของปากเดือดร้อน ต้องเสียเงินเสียทอง ติดคุกติดตะราง ขาดความเป็นมิตรสหายซึ่งกันและกัน ขาดความสามัคคีซึ่งกันและกัน ก็เพราะปากเป็นสำคัญ รวมความว่าปากก็หาดีอะไรไม่ได้ นี่เป็นอันว่าเรามีร่างกายเต็มไปด้วยของสกปรก

ผมขอพูดย่อ ๆ นี้พระพุทธเจ้าท่านตรัสเรียกว่า ปฏิภูมบรรพ ซึ่งท่านพรรณนาไว้ในบาลีหลายอย่าง ผมไม่นำมาพูด พูดแล้วในตอนต้นนิดหนึ่ง เพราะว่าไม่มีความจำเป็น มานั่งไถ่เบียดกันอยู่เฉย ๆ ชาตินี้ทั้งชาติไม่ได้อะไรเลย เวลาที่กรรมฐานกองนี้เป็นสมถกรรมฐานนะ จำไว้ด้วยนะว่ากำลังที่พูดมานี้เป็นสมถภาวนา ในวิสุทธิมรรคเรียกว่า กายคตานุสสติกรรมฐาน ถ้าในมหาสติปัฏฐานเรียกว่า ปฏิภูมบรรพ เป็นบรรพหรือบทที่กล่าวเรื่องความสกปรกโสโครก

ตามที่พูดมานี้บรรดาท่านทั้งหลายมีความเข้าใจริ้ง เห็นใหม่ว่าร่างกายของเราสกปรก ต้องพยายามหาความเป็นจริง สัทธรรมคือธรรมของพระพุทธเจ้าที่ทรงสอน พระพุทธเจ้าไม่ได้สร้างขึ้นใหม่ เอาความจริงมาพูด เอาความจริงมาสอนให้กันฟัง เมื่อท่านฟังแล้วก็พิจารณาตาม เมื่อพิจารณาแล้วก็ใช้ปัญญามองเห็นตามความเป็นจริง คือว่าอย่าใช้แต่เพียงสัญญาความจำ สัญญานี้ก็แปลว่าความจำจำแล้วก็ไปนั่งพูดตามแบบบ้าง ถ้าบันทึกเสียงไปแล้ว ก็ไปนั่งนึกตามเสียงที่พูดไปบ้าง ถ้ามันพลาดจากแบบ กางตำราไปนิดหนึ่ง พลาดจากเสียงที่พูดไปแล้วหน่อยหนึ่ง ถือว่าใช้ไม่ได้ เกิดความกุ่มใจ อย่างนี้ใช้ไม่ได้ สิ่งที่จะใช้ได้ก็คือ พิจารณาว่าร่างกายที่พระพุทธเจ้ากล่าวว่าเป็นสกปรก มันมีอะไรจริงไหม เข้าไปมองเห็นมัน ถ้ามันยังหาอะไรไม่ได้ลองบ้วนน้ำลายแล้วเอามือแตะ พอแตะก็ยังพอแตะได้ แล้วก็เอามือถูที่หน้า เช็ดที่หน้า ถ้ายังพอทนต์ก็มาแตะที่ลิ้น เราทำไม่ได้ อย่างนี้เราทำไม่ได้ เราทำไม่ได้ อย่างนี้แสดงว่า ร่างกายข้างในเราสกปรก น้ำลายมันสกปรก หากความจริงอย่างนี้ แล้วก็นึกไปอีกที่ว่า อุจจาระ ปัสสาวะ นี่มันมาจากไหน หากความจริงให้พบ อุจจาระมาจากอาหารชั้นเลิศที่เราเลือกแล้วเลือกอีก เวลาในร่างกายต้องการสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ร่างกายมาเก็บเข้าไว้ เหลือจากนั้น ร่างกายปล่อยให้ไหลออกมาภายนอก เมื่อมันหลั่งไหลออกมาแล้ว เราก็พิจารณาดู เองก็แล้วกัน

พอมันไหลออกมา อูจาเราะไหลออกมาแล้ว มือหีบขึ้นมาดู ทำได้ไหม ถ้าเราไม่กล้าหีบขึ้นมา เราก็รู้ว่านี่เราสกปรก แม่แต่หันหน้าไปมองยังไม่อยากมองเลย

พระพุทธเจ้าทรงให้พิจารณาหาความจริงว่า ร่างกายของเรานี้สกปรก ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนแบบนี้มีประโยชน์อะไร นึกถึงประโยชน์ ค่อยหาความจริงว่า นี่ร่างกายของเรามีความสกปรกอย่างไร ความจริงเราต้องการความสะอาด เราไม่ต้องการของสกปรก แต่ในเมื่อมันสกปรกอย่างนี้ เราจะไปหลงไหลใฝ่ฝันมันเพื่อประโยชน์อะไร ความจริงนี้เราซื้อตัวเรามา มันแพงเหลือเกินนะ ซื้อเรานี้ไม่พอ บางทีไปซื้อคนอื่นเข้าอีก ตัวของเราเองนี้เราซื้อความสกปรกที่มันเป็นร่างกายนี้ ซื้อแพงมาก ก่อนที่เราจะเกิด บิคารมารดาต้องลงทุนหนัก พอเริ่มปฏิสนธิ ท่านพ่อท่านแม่ ถ้าปากบอไม่ถูก โดยเฉพาะลูกเมื่อเริ่มเข้ามาอยู่ในครรภ์ใหม่ ๆ นี่มันจะตาย อะไรที่มันไม่ดี ท่านแม่เคยชอบอาหารอะไรที่ว่ามีดี เคยมีรสอร่อย ท่านแม่จะต้องยับยั้ง ถ้าปรากฏว่ามันมีโทษกับลูก การงานที่ท่านแม่เคยทำเป็นปกติ เคยช่วยท่านพ่อทำ เป็นการแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกัน แต่ว่าการงานนั้นมันกระทบกระเทือนแก่เรา ท่านแม่ก็ยับยั้ง นี่ความหนักก็ไปหนักอยู่ที่ท่านพ่อ นี่เพียงเราอยู่ในท้องแม่อย่างเดียวนะ ท่านพ่อท่านแม่ต้องลงทุนเพื่อเราไม่รู้ว่าจะเท่าไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาหารที่ต้องบริโภคเข้าไปในร่างกายเพื่อหล่อเลี้ยงตัวท่าน ไอ้เราก็แย่งกิน พอออกมาจากท้องพ่อท้องแม่แล้วใช้ทุนมหาศาล เพราะเราช่วยตัวเองไม่ได้ จะช่วยได้อย่างไรละ หัวก็บอกไม่ได้ หนาวก็บอกไม่ได้ ปวดอูจาเราะ ปัสสาวะ ก็บอกไม่ได้ แล้วก็ต้องลงทุนหนักจ้างคนมาเลี้ยง ท่านแม่เลี้ยงเองบ้าง ท่านพ่อก็เพิ่มภาระหนัก ดีไม่ดีก็ต้องจ้างคนมาทำงานเป็นอันว่า การซื้อความสกปรกของร่างกายของเรานี้ลงทุนมาก เมื่อเราได้ร่างกายที่สกปรกขึ้นมาแล้ว มันมีประโยชน์อะไรสำหรับเราบ้าง ร่างกาย ความคิดของร่างกายถ้าจะว่ากันจริงๆ ไม่มี เราทุกข์หนักจริงๆ เพราะอาศัยร่างกายเป็นปัจจัย

๑. การหาอาหารมาเลี้ยงมัน

๒. การประคบประหงมร่างกายให้มีความสุข เกิดความหนาวเกิดความร้อน เดี่ยวมันก็ปวดเมื่อยไม่สบาย เกิดโรคภัยไข้เจ็บ ความแก่เข้ามาขุ่นขี้บวม ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจ ความตายเข้ามาขุ่น ภัยอันตรายเกิดในร่างกายบอไม่ถูก ภัยอันตรายก็มีแก่ร่างกายอย่างนี้แล้ว ถ้าความจริงมันดี มันสะอาดเสียอย่างเดียวเราก็ที่น่าจะพอใจ องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสอนให้รู้จักว่า ร่างกายมันสกปรก นี่ไม่ใช่ที่ท่านสร้างสรรค์มาสอนนะ แสร้งแต่งขึ้นมา แสร้งพูดขึ้นมาว่า ร่างกายมันสกปรก ที่มาบอกกับพวกเรา ก็เพราะว่าพวกเรามันฉลาดเกินไป ฉลาดเกิน

ไป ลืมความสกปรก คิดว่าสะอาด ถ้าหากว่าเราหลงว่าร่างกายของเราสะอาด เมื่ออาการสกปรกมันปรากฏ มันจะเป็นสุขหรือว่าเป็นทุกข์ เราไม่ต้องการให้มันสกปรก แต่เมื่อเราเดินไม่ได้ อาน้ำไม่ได้ หาเครื่องชำระกายไม่ได้ ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะหาเครื่องชำระไม่ได้ แค่เพียงเท่านี้เอง ตัวระยำเหงื่อไคล อุจจาระ ปัสสาวะก็ติดกาย เราไม่ชอบใจ อาการอย่างนี้มันก็เกิดความเป็นทุกข์ พอเกิดการเป็นทุกข์ ใช้อาการทุกข์ก็เกิดความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ การที่เราพิจารณาเห็นว่าร่างกายสกปรก ไม่มีประโยชน์ เพราะว่าจิตใจของเราจริง ๆ เราต้องการความสะอาด เราไม่ต้องการความสกปรก นี่เรามาอาศัยร่างกายก็เพราะเราคิดว่าร่างกายของเราสะอาด

เรามาพูดคำว่าเราก่อน คำว่าเราคือใคร ถ้าเราพูดกันทั่วๆ ไป คำว่าเราคือจิต เราพูดกันโดยทั่วๆ ไปนะ พอพูดถึงจิตก็เลยบอกว่าจิตนี้มันเป็นตัวดวง ถ้าพระที่เขาได้เจโตปริยญาณขึ้นไปไม่มีใครเขาเรียก คำว่าเราคือจิต เขาต้องเรียกว่าเรา คือ อทิสสมานกาย เป็นกายกายหนึ่งที่มาอาศัยอยู่ในกายเนื้อ ไอ้กายสกปรกนี่ฟังให้คินะ พูดเป็นภาษาไทยง่าย ๆ ว่า อทิสสมานกาย คือเป็นกายที่เราไม่สามารถเห็นได้ด้วยกายเนื้อ แต่ทว่าถ้าเราได้ทิพจักขุญาณเมื่อไร เราจะเห็นกายนี้ทันที แล้วแต่คนใดได้ทิพจักขุญาณเห็นได้สบายมาก เมื่อเราเห็นกายภายใน เราจะรู้ว่ากายภายในของเราเวลานี้เป็นกายของสัตว์นรก หรือว่าเป็นกายของเปรต กายของสัตว์เดรัจฉาน กายของคน หรือว่ากายของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะว่ามันเห็นชัด ถ้าคนเขาจะนรก ถ้าเราได้เจโตปริยญาณ ถ้าได้ทิพจักขุญาณแล้ว พอได้ยินชื่อคนเท่านั้น เราจะรู้กายภายใน เพราะกายนี้เราจะทราบได้เพราะความเป็นทิพย์ของจิตเท่านั้น พอได้ชื่อปั๊บว่านาย ก. นาย ข. ก็รู้ได้ทันทีว่า นาย ก. นาย ข. เวลานี้ ถ้าตายเวลานี้มีความดีหรือความชั่วไม่ยิ่งไปกว่านี้ อาจจะต้องไปนรก ไปสวรรค์ ไปพรหม หรือไปนิพพาน เพราะว่ากายภายในมันบอกชัด กายนี้เขาไม่ดูกายเนื้อ คำว่าเราในที่นี้ก็คือกายภายใน ที่เรียกว่า อทิสสมานกาย จำให้คินะ พระพุทธเจ้าท่านรู้ ในเมื่ออทิสสมานกายของเรามันเข้ามาอาศัยในกายเนื้อ กายเนื้อนี้เราอาศัยชั่วคราวเท่านั้น นี่เราจะต้องมาอยู่ในดินแดนของความสกปรก

คิดกันง่าย ๆ ว่า เวลานี้เรานั่งอยู่ในส้วม ไม่ใช่บนส้วมนะ ที่เราถ่ายเรานั่งอยู่ข้างบน เรียกว่าบนส้วม แต่ความจริงอทิสสมานกายมันอยู่ในส้วม ไอ้ส้วมที่เราถ่ายลงไปแล้ว ที่เขาเก็บอุจจาระ ปัสสาวะ มันสิงอยู่ในนั้น ในร่างกายของเรา ร่างกายที่เรามองเห็นด้วยตาเนื้อนี่มันสิงอยู่ในนั้น ก็เรียกมันเสียว่าอยู่ในส้วม ในนั้นเต็มไปด้วยความสกปรก ก็รู้ว่ามันสกปรกยังเสือกมาทำไม นี่พูดภาษาไทยนะ ถ้ามว่าทำไมเสือกมา ความจริงมันไม่ได้เสือกไอ้กิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรม มันให้มา มัน

จับเสือกมา มันไม่ได้มาเอง ทำไมจึงต้องมา สมมุติว่าก่อนที่จะต้องมา เป็นเทวดา สมมุติจะถ้าเรามา จากเทวดา หรือว่ามาจากพรหม ความจริงเทวดากับพรหมนี้รังเกียจร่างกายของมนุษย์ เพราะว่าร่างกาย ของมนุษย์นี้มันสกปรก บอกไม่ถูก ถ้ามนุษย์นี้ไม่มีความสำคัญจริงๆ ไม่ต้องการสงเคราะห์จริงๆ เดิน ห่างร้อยโยชน์มันยังเหม็นสาปอยู่เลย จะทนไม่ไหว ที่ต้องมาก็เพราะจำเป็นจำใจจะต้องมา เพราะว่ามี ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อาศัยความคืออย่างหนึ่งเพื่อตั้งใจสงเคราะห์เช่นนี้จะเปรียบได้กับมารดา แม่ ของลูกที่ลูกกำลังเดินไม่ได้ ช่วยตัวเองไม่ได้ เวลาลูกขี้ออกมาแม่เซ็ดขี้ของลูก ขำระขี้ของลูกได้อย่าง สนิทใจ ไม่เคยรังเกียจ ลูกขับถ่ายปัสสาวะออกมาทำให้สกปรกอย่าง สิ่งที่เราเรียกว่าสกปรก ความจริง ไม่ใช่มารดาหรือแม่ไม่ได้รังเกียจอุจจาระ ปัสสาวะ แต่ว่าที่เข้าไปเพราะความเมตตาปรานี เพราะความ รักลูก ปราบปรามจะให้ลูกมีความสุข ตัวเองจะต้องตะตึงกับสิ่งที่สกปรกก็ยอม นี่ที่เทวดาเขามาใกล้ คน เขามาเพื่อการสงเคราะห์ อย่าไปนึกว่าเทวดาเป็นทาสรับใช้ซะ ดีไม่ดีเกณฑ์เทวดาให้ทำอะไรต่อ อะไรส่ง มันก็เกินพอดีไป เอาแค่พอเหมาะพอดี

ทีนี้ถ้าเราเป็นเทวดา การที่จะเกิดเป็นคนทีรู่ว่าร่างกายของคนมีแต่ความสกปรกทั้งหมด แล้วก็เสือกมาทำไม พูดยไปพูดมาผมก็เป็นลูกน้องหลวงพ่อดิ มาทำไม ไอ้ที่มานี้ไม่ได้มาเอง รังเกียจ แต่ ไอ้กิเลส ความเศร้าหมองของจิตที่มันมีอำนาจเหนือใจ ตัณหา ความทะยานอยากที่มีอำนาจเหนือใจ อุปาทานตัวตั้งใจ ใจที่เคยมีกำลังเหนืออกุศลกรรม ความชั่ว ๔ ตัวนี้มันเสือกไล่ไล่ส่งบังคับให้มา ถ้าจะถามว่าทำไมท่านจึงบังคับ ก็เพราะว่าเราเป็นทาสของมัน ในสมัยที่มีร่างกายพระพุทธเจ้าบอกว่า รักษาศีลเป็นของดี เราจะได้พ้นจากอำนาจของกิเลสอันดับแรก เราก็ไม่ยอมรักษา ให้ท่านมีเมตตาเข้าไป มันเป็นของดี เราก็ไม่ยอมทำ บางทีทำบ้างแต่ทำเพียงสักแต่ว่าทำ ทำบ้างไม่ทำบ้าง ให้สร้างความคิด กันไว้ อย่าสร้างความชั่วกันมาก แต่นี้ความดีที่เราทำมันน้อย เพราะเอาแต่นั่งพักเป็นเทวดา เป็นพรหม พอหมดจากอำนาจของความดี เจ้ากิเลส ความมีอารมณ์เศร้าหมอง ไม่ยอมเชื่อพระพุทธเจ้า ตัณหาความ ทะยาน อยากจะสวย อยากจะงาม อยากจะรวย อยากจะมียศถาบรรดาศักดิ์ อยากมีลูก อยากมีหลาน อยากมีทรัพย์สินต่างๆ ไม่อยากตาย มีอารมณ์อย่างนี้แล้ว เข้าใจว่าการเกิดเป็นคน เป็นของวิเศษ นึกว่า จะไม่แก่ จะไม่เจ็บ จะไม่ตาย อกุศลคือความโง่ ทำด้วยอำนาจของความโง่ทุกอย่างที่พระพุทธเจ้าบอก ว่าไม่ควรทำ ไอ้ตัว ๔ อย่างนี้แหละที่มันเสือกไล่ไล่ส่งให้เรามาเกิด แล้วทั้ง ๆ ที่เรารู้แล้วว่าไม่ควรจะ มา แล้วร่างกายมันสกปรก

จำไว้ให้คินะ ว่าที่เรามาเกิดเต็มไปด้วยความทุกข์ เราทุกข์อย่างในดินแดนที่มีแต่ความสกปรก มีแต่สัวมเคลื่อนที่ ก็เพราะสาเหตุ ๔ ประการ มีกิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรม นี้เราจะพ้นกิเลสนั้นได้อย่างไร ในมหาสติปัฏฐานสูตรท่านบอกว่า พวกเธอทั้งหลายจงกำหนดจิตรู้ไว้ สักแต่เพียงว่ารู้อาขานี้ จงรู้ว่าเป็นกายของเรา สักแต่ว่าเป็นกาย เราจะไม่คบบมันต่อไป ถู้อาขานี้มันสกปรก เวลา นี้ เราพินมันไม่ได้ เราก็จะอาศัยมันชั่วคราว จิตของเราในปัจจุบันพร้อมอยู่เสมอที่จะปล่อยมันทั้งหมด เลิกคบบันที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์สมเด็จพระชินสีห์ได้สอนให้ปล่อยไปเป็นทาน นี้ว่ากันตามมหาสติปัฏฐานสูตร ขึ้นชื่อว่า ทรัพย์สินต่างๆ ที่มีอยู่ในโลก เราไม่ต้องการมัน อารมณ์ใดๆ ก็ ตาม อารมณ์แห่งความรักก็ดี อารมณ์แห่งความโลภก็ดี ความโกรธก็ดี ความหลงก็ดี ในโลกทั้งหมดชื่อว่าเป็นสมบัติของโลก โลกธรรมทั้ง ๘ ประการ ความมีลาภ ความมียศ สรรเสริญ สุขในกามารมณ์ สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ เราตั้งใจไว้เสมอว่า เราไม่ต้องการมันอีก ชาติก่อนกว่านี้หลายอสงไขยกัปมาแล้วเราโง่ แต่ว่าเวลานี้ กำลังจิตใจหรือว่าปัญญาของเรา พอที่จะสลัดมันได้แล้ว เวลานี้เราขอเชื่อกองค์สมเด็จพระประทีปแก้ว ว่าร่างกายของเรานี้สกปรกและเต็มไปด้วยความทุกข์ และเราไม่ต้องการมันอีก และขึ้นชื่อว่าสมบัติของโลกทั้งหมด ไม่ว่าจะอะไรสิ่งที่เรามองเห็นในโลกเราไม่ต้องการมันอีก ชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายสำหรับเราที่จะมีร่างกายเป็นสัตว์ หรือว่าเป็นมนุษย์ เราจะมีบ้านใหญ่โต ทรัพย์สินต่างๆ ก็เพียงชาตินี้ ชาติต่อไปจากนี้ไม่มีสำหรับเรา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำอย่างนี้ ก็หมายความว่าให้บรรดาท่านพุทธบริษัททำอารมณ์เข้าสู่พระนิพพาน ความจริงเราไม่ต้องนึกว่าเราจะไปนิพพาน ตั้งใจไว้แบบสบาย ๆ ว่าร่างกายนี้สกปรก ในเมื่อมันสกปรกแล้วเราจะต้องการร่างกายบุคคลอื่นใดที่สกปรกมาร่วมกายเราอีกเราเองก็สกปรกพอแล้ว สกปรกแล้วยังไม่พอ มันยังใช้เราเป็นทาส บำรุงบำเรอมัน นอกจากนั้น ความกตถนถาวร การทรงตัวมันก็ไม่มี เต็มไปด้วยความทุกข์ ทรัพย์สินทั้งหลาย ทรัพย์สมบัติทั้งหลายในโลกก็เช่นเดียวกัน ความจรโรงที่เราสร้างไว้ เข้าใจว่าดีแล้ว ประเสริฐแล้ว ถาวรแล้ว ก็ยังมีแต่ความเก่าพังไป อาคารทุกหลังที่ไม่มีความสกปรกไม่มี วัตถุทุกชิ้นในโลกที่ไม่มีความสกปรกไม่มี ขึ้นชื่อว่าดินแดน ที่เต็มไปด้วยความสกปรกอย่างนี้เราไม่ต้องการ แล้วต่อจากนั้นไปก็นึกถึงคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระพิชิตมาร ว่า ร่างกายมันจะแก่ถู้อว่าเป็นเรื่องธรรมดา ร่างกายมันจะป่วยถู้อว่าเป็นเรื่อง ธรรมดา ร่างกายมันจะตายก็ถู้อว่าเป็นเรื่องธรรมดา ของรักของชอบใจ พลัดพรากจากเราไปถู้อว่าเป็นเรื่องธรรมดา

ธรรมคัมมันเป็นอย่างนี้ มันจะเป็นอย่างไรก็ช่างมัน ถ้าร่างกายพังเมื่อไร เราไปนิพพานเท่านั้น ตั้งใจไว้เพียงเท่านี้ หากว่าชาตินี้ท่านไม่สามารถไปนิพพานได้ ผมอยากจะให้สัญญากับท่าน ถ้าอารมณ์ใจท่านเป็นอย่างนี้ อย่างดีท่านไปพักอยู่แค่เทวดา หรือพรหมไม่กี่วัน เพียงแค่พระศรีอาริย์ตรัสเห็นหน้าพวกท่านเข้า พระพุทธเจ้าจะเทศน์กายกตานุสสติกรรมฐานหรือปฏิกูลบรรพทันที เพราะสมเด็จพระชินสีห์รู้ทุนเดิมของคน ถ้าฟังเทศน์จากองค์สมเด็จพระทศพลเพียงครั้งเดียว เลวที่สุดได้พระโสดาบัน นี้เรียกว่าเลวที่สุด ถ้าฟังซ้ำอีกทีก็ได้อรหัตตผล ตัวอย่างมีเยอะที่ปรากฏมา

เอาละบรรดาท่านพุทธบริษัท ว่าไปว่ามาก็หมดเวลา ขอบรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย มีพระภิกษุสามเณรเป็นประธาน ขอทุกท่านจงประสบแต่ความสุขสวัสดิ์พัฒนามงคลสมบุญพูนผล และธรรมใดที่องค์สมเด็จพระทศพลบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบรรลุแล้ว ขอบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหมดที่ตั้งใจปฏิบัติมาด้วยดีจงรับบรรลुरुธรรมนั้นตามที่ตั้งใจสมเด็จพระชินสีห์แล้วในชาตินี้ทุกท่านเทอญ

ชาตุบรรพ

ข้อที่ว่าด้วยชาตุ ๔ ในมหาสติปัฏฐานที่ท่านเรียกว่า ชาตุบรรพ หมายความว่า ฉบับที่ประกอบไปด้วยชาตุ ๔ ถ้าหากว่าเราเรียกตามวิสุทธิมรรคก็เรียกว่า จตุชาตุวัตถาน (แปลว่าการกำหนดชาตุ ๔) นี่เป็นอันว่าในมหาสติปัฏฐานสูตรก็ดี หรือว่าในวิสุทธิมรรคก็ดี พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนแตกต่างกัน เว้นไว้แต่ว่าความรู้ในวิสุทธิมรรค พระพุทธเจ้าสอนจนจบมี ๔ แบบ คือว่า สุขขวิปัสสโก, เตวิชโช, นพภิกขุโณ, ปฏิสัมภิปปัตโต บอกว่าในมหาสติปัฏฐานสูตร พระพุทธเจ้าสอนเฉพาะสุขขวิปัสสโก ก่อนที่ท่านทั้งหลายจะใช้การพิจารณาตามแบบจตุชาตุวัตถาน ๔ อันนี้ การเจริญพระกรรมฐานนี้ถ้าจะเจริญได้ดีไม่ต้องเปิดหนังสือ เอาหนังสือวางไว้ ไม่ใช่เวลาเปิดหนังสือ เวลานี้เป็นเวลาจำการเจริญพระกรรมฐานแบบในวิสุทธิมรรคก็ดี ในมหาสติปัฏฐานสูตรก็ดี เราอย่าทึ่งตันไม่ได้ นี่หมายถึงการปฏิบัติเพื่อบรรลุผลกัน อย่างในตอนต้น พระพุทธเจ้าสอนให้กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก หรือว่าอานาปานุสสติกรรมฐาน ก่อนที่เราจะใช้อารมณ์พิจารณาในจตุชาตุวัตถาน ๔ ก็ดี ในปฏิกูลบรรพที่เราเรียนแล้วก็ดี หรือว่าในอิริยาบถก็ดี อันดับแรกเราใช้อานาปานุสสติกรรมฐาน ควบคุมให้อยู่ในอารมณ์สมาธิเสียก่อน

อันว่าอานาปานุสสติกรรมฐานเป็นกรรมฐานพื้นฐานใหญ่ ถ้าเราทรงกำลังเป็นสมาธิแล้ว จิตเป็นสมาธิสบาย มีอารมณ์เชือกเย็นเป็นอุเบกขารมณ์ ในระยะนั้นเราก็ใช้อารมณ์จิตมาพิจารณาในปฏิกุศลบรรพหรือว่าจตุรธาตุวัตถาน ๔ ผลมันจึงจะเกิด เพราะว่าการศึกษาครั้งนี้ เราใช้จิตที่เคลื่อนอยู่ตลอดเวลา การใช้ อานาปานุสสติกรรมฐานเป็นการใช้อารมณ์ให้ทรงอยู่ การใช้อารมณ์ อารมณ์ทรงอยู่ก็ดี จิตเป็นอุเบกขา ก็ดี เอาอารมณ์เป็นสมาธิมาพิจารณาปฏิกุศลบรรพ ในอาการ ๓๒ หรือว่าจตุรธาตุวัตถาน ถ้าพิจารณาไปแล้ว ปรากฏว่าจิตเคลื่อนออกไป มีอารมณ์นอกเข้ามาแทรก อย่างนี้แสดงว่าจิตเราพลาดจากสมาธิ เมื่อมีอาการฟุ้งซ่านเกิดขึ้น ให้ทิ้งอารมณ์พิจารณาเสีย กลับมาจับลมหายใจเข้าออกใหม่ เพื่อทำจิตให้เป็นสมาธิ เมื่อจิตทรงอารมณ์เป็นสมาธิดีแล้ว จิตมีอาการทรงตัวดีแล้ว จึงค่อยไปพิจารณาใหม่ การกระทำแบบนี้สลับกันไปสลับกันมา ปัญญาจะเกิด และที่ปัญญาจะมีกำลังกล้า สามารถตัดกิเลสให้เป็นสมุจเฉทปหาน คำว่า สมุจเฉทปหาน หมายความว่า ฆ่าให้ตายไปเลย ไม่ให้กลับฟื้นขึ้นมา

การปฏิบัติพระกรรมฐานถ้าจะให้ดีนี่เขาทำกันแบบนี้ คือไม่ใช่ว่าเราจะตั้งหน้าตั้งตาทรงแต่สมาธิอย่างเดียว ถ้าเรามีความประสงค์ในการจะทรงสมาธิอย่างเดียวผลที่จะพึงได้ก็คือฌานโลกีย์ และที่ปรากฏว่าเป็นฌานที่อ่อนแอจนคลอนแคลน ทำลายตัวเองได้ง่าย ฌานไม่ทรงอยู่ได้นาน ถ้าหากว่าเราจะใช้แต่เฉพาะปัญญาพิจารณาขั้น ๕ อย่างเดียว หรือส่วนใดส่วนหนึ่งอย่างเดียว โดยไม่ใช้อารมณ์สมาธิควบคุม มันก็ทำไม่ได้เหมือนกัน ที่ว่าไม่มีผล ฉะนั้นพระกรรมฐานทั้ง ๒ ประการ คือ สมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน เราจะแยกกันไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสมถกรรม มีทั้งอารมณ์ดับและอารมณ์ทรงฌาน และที่อารมณ์พิจารณา อย่างที่พูดมาว่า เรื่องอาการ ๓๒ ที่เรียกว่า ปฏิกุศลบรรพ นั้นเป็นอารมณ์พิจารณา หรือว่าที่จะพูดในวันนี้ก็เป็นธาตุ ๔ ก็เป็นอารมณ์ พิจารณาเหมือนกัน จงอย่าลืมว่า การเจริญพระกรรมฐานที่พระทุกองค์ หรือว่าท่านทุกท่านที่ปฏิบัติได้ตรง ก็ต้องพยายามสลับกันไปสลับมาระหว่างอารมณ์สมาธิ ความตั้งมั่นกับการพิจารณา

ต่อจากนี้ไปก็จะขอพูดถึงมหาสติปัฏฐานข้อต่อไป คือธาตุบรรพ คำว่า ธาตุบรรพ หมายถึง ฌับว่าเฉพาะ คือธาตุ ๔ ถ้าฝ่ายวิสุทธิมรรคมีแต่จตุรธาตุวัตถานนี้ต้องทราบเหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จตุรธาตุวัตถานนี้องค์สมเด็จพระมหาโมคขัลโลเจ้าพระคุณเจ้าพระองค์เจ้าคุณประทีป เป็นอารมณ์ของคณฉลาด เมื่อว่านี้เราพูดกันถึงอาการ ๓๒ เป็นเรื่องของภวังคจิต วันนี้เป็นกรรมฐานที่ส่งเสริมจิตของความฉลาด แต่ว่าในมหาสติปัฏฐานสูตรเขาจัดไว้เป็นแบบนั้น ท่าน

กล่าวไว้โดยลำดับ ฉะนั้นเมื่อเราพิจารณากรรมฐานในอาการ ๓๒ ที่เรียกว่าปฏิกุศลบรรพ เห็นว่าร่างกายของเราเต็มไปด้วยความสกปรก ร่างกายของบุคคลอื่นก็เหมือนกัน วัตถุธาตุอื่น ๆ ก็เหมือนกัน นี้เราจะกล่าวว่ามีชีวิตที่สะอาดนั้นมีอะไรที่จะสะอาด ความจริงของทุกสิ่งในโลกเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม ห่าอะไรเป็นของสะอาดจริง ๆ ไม่ได้ ที่เราคิดว่าสะอาดก็เพราะว่าเราหลอกตัวเอง นี้เราใช้ปัญญาของเราโกหกตัวเอง เพราะว่ามันไม่สะอาด เราก็ไปแต่งตั้งยกยอปอปั้นว่าสะอาด แต่ความจริงมันของสกปรกเป็นปกติ มันไม่กลัวเรา มันไม่เชื่อฟังคำสั่งของเรา

วันนี้จะกล่าวถึงจตุธาตุวัตถาน พระพุทธเจ้าทรงกล่าวว่าร่างกายของคนและสัตว์ที่มีในร่างกายขึ้นมาได้ก็อาศัยธาตุ ๔ คือ ธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟ อันการที่ปรากฏว่ามีความแข็งในร่างกาย เป็นเนื้อก็ดี กระดูกก็ดี อันนี้พระพุทธเจ้าเรียกว่า ธาตุดิน ความอบอุ่นในร่างกายจัดเป็นธาตุไฟ อาการพัดไปมาในร่างกายมีลมหายใจเป็นต้น เรียกว่าธาตุลม ของเหลวที่ปรากฏในร่างกาย มีน้ำลาย น้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำหนอง ปัสสาวะ เหล่านี้เป็นธาตุน้ำ นี้ร่างกายของคนและสัตว์ประกอบไปด้วยธาตุ ๔ เข้ามาประชุมกันชั่วคราว

ธาตุ ๔ นี้ ในมหาสติปัฏฐานสูตรท่านเปรียบเทียบไว้ว่า คล้าย ๆ กับคนที่ฆ่าโค หรือฆ่ากระบือ เวลาที่เขาฆ่าโคฆ่ากระบือแล้ว เขาเอาเนื้อไปวางไว้ส่วนหนึ่ง เอาหนังไปวางไว้ส่วนหนึ่ง เอากระดูกไปวางไว้ส่วนหนึ่ง ตับ ไต ไส้ ปอด ไปวางไว้ส่วนหนึ่ง ส่วนทั้งหลายเหล่านี้ประกอบกันเรียกว่า ธาตุดิน ส่วนที่หลังไหลออกไปมีน้ำเป็นต้น น้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำหนอง เรียกว่าธาตุน้ำ การแยกแบบนี้ที่พระพุทธเจ้าเรียกว่า แยกธาตุของกาย ความจริงไม่ใช่ให้แยก ให้รู้ตามความเป็นจริงว่าร่างกายของเราประกอบด้วยธาตุ ๔ ให้รู้ตามความเป็นจริงมีประโยชน์อย่างไร สำหรับนักเจริญพระกรรมฐาน เราก็มาค้นหาประโยชน์ ประโยชน์ที่จะพึงได้ คือพระพุทธเจ้าให้สร้างมโนภาพขึ้นมาในใจ และก็ยอมรับนับถือถือของความเป็นจริงเพราะพวกเรารวมกัน ไอ้คำว่าทั้งหมดนี้ความจริงจะหาว่าถูก ไอ้ตัวถูกนี้มันดูตรง ดูผิดนี้ดูไม่ตรง ดูถูกนี้ไม่ว่าหรือท่านพวกผมนะ ผมก็เหมือนกัน ท่านก็เหมือนกัน เกิดมาในคราวแรกเราแบกความฉลาดมาพอ ฉลาดแบบไหนล่ะ เขาต้องฉลาดแบบอบายภูมิ เรามานั่งคิดว่า ร่างกายของเรานี้มันจะไม่แก่ มันยังหนุ่มอยู่ เราเกิดมาแล้วเราไม่เคยคิดว่าร่างกายของเราจะแก่ เวลายามปกติเราไม่เคยคิดว่าร่างกายของเราจะป่วยทั้งๆ ที่เคยป่วยมานับครั้งไม่ถ้วน พอร่างกายสมบูรณ์บริบูรณ์ขึ้นมา ปราศจากโรคได้ไม่นาน เราก็ล้มอาการป่วยของร่างกาย แล้วเห็นชาวบ้านเขาตายกัน แต่เราไม่เคย

คิดว่ามันจะตาย นี่เราแบกเอาความฉลาดจากอบายภูมิเอาไว้ ไอ้ความฉลาดแบบนี้เนี่ยที่เขากันไปเกิด
ในนรก เพราะเขาฉลาดแบบนี้

ถ้าหากว่าเราสามารถจะทำปุพเพนิวาสานุสสติญาณให้เกิดขึ้นกับใจ ถามตัวเองว่าเคย
ลงนรกไหม น่ากลัวจะจดไม่ไหว ที่จดไม่ไหวก็เพราะเราเป็นคนประมาท เราไม่ยอมรับนับถือความ
เป็นจริงของชั้น ๕ ที่เรียกกันว่าร่างกาย ร่างกายที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ประกอบขึ้นมาจากธาตุ ๔ คือ
ธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟ ว่ากันถึงธาตุใหญ่ๆ ที่เรียกกันว่า มหาภูตรูป ถ้าจะว่ากันถึง อุปาทายรูป
มีเยอะเยอะ พูดแล้วก็ลุ่มใจเปล่า ๆ ไอ้ธาตุ ๔ ที่มันมาประกอบเป็นกายนี้ มันทรงตัวอยู่ตลอดเวลาตลอด
สมัยรีเปล่าว่า ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ที่มันแบ่งร่างกายเราอยู่นี้ เรามานั่งนึกหาความจริงกันเรา
พูดแบบนี้ละ บอกให้ท่านทราบ ว่า พระพุทธเจ้าท่านรู้แล้ว ร่างกายไม่ทรงสภาพ ไม่ตรงตามความเป็น
จริง คือมันไม่มีการทรงตัว

ความจริงคือความเกิดขึ้นในเบื้องต้น ความเสื่อมไปย่อมมีอยู่ทุกขณะ แล้วในที่สุดมัน
ก็สลายตัว ความเกิดขึ้นในเบื้องต้นของเราและของคนอื่น แต่ว่าความเกิดของเรา เรามองไม่เห็นตาม
ความเป็นจริง คือมันไม่มีการทรงตัว พูดกันง่าย ๆ ว่าเรามีความโง่เป็นปัจจัย พระพุทธเจ้าก็บอกว่า นี่เรา
เกิดกันมานานแล้ว เรามาเลิกโง่กันเสียทีดีไหม มานั่งดูตัวเรา มานั่งคิดว่าเราเกิดมาใหม่ๆ มีสภาพเป็น
อย่างไร แล้วเวลานี้อายุเราเท่าไร ร่างกายของเราเปลี่ยนแปลงไปขนาดไหน แล้วต่อไปเราคิดบ้างได้
ไหมว่าร่างกายเราจะพัง นี่ท่านสอนเรื่องธาตุ ๔ เพื่อให้เข้าใจ ก็เพราะว่าธาตุ ๔ นี้ขณะใดถ้ามันยังสามัคคี
กันอยู่ ธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟ ถ้ามันยังสามัคคีกันอยู่เพียงใด เราก็สามารถทรงกายในความ
เป็นคน ในความเป็นสัตว์ได้สมบูรณ์ บริบูรณ์ ธาตุ ๔ อย่างใดอย่างหนึ่งมันเกิดข้อย่อนความสามัคคี
สมมุติว่าธาตุน้ำก็ดี ธาตุน้ำก็ดี ธาตุลมก็ดี สามัคคีกลมเกลียวกัน แต่ว่าธาตุไฟข้อย่อนกำลังลงไป ความ
อบอุ่นในร่างกายมีน้อย คราวนี้ทำยังไงละ ร่างกายที่เคยแข็งแรงก็ลดกำลังลง เคยต่อสู้กับความหนาวได้
ความเย็นได้ มันก็เริ่มจะทนไม่ไหว กลายเป็นคนขี้หนาว เมื่อธาตุ ๔ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งข้อย่อนกำลังลงแล้ว
ร่างกายก็เริ่มพุดพลภาพ กลายเป็นร่างกายที่หาความดี หาความสมบูรณ์ไม่ได้ นี่มันแค่ข้อย่อนลงไปนะ

นี่ต่อมาถ้าบังเอิญธาตุ ๔ มันเกิดไม่สามัคคีเสียเลยสักธาตุหนึ่ง สมมุติว่าในร่างกายเรา
นี้มีธาตุอยู่ ๔ ธาตุ ถ้าหากว่าธาตุลมมันไม่ทำงานเสียอย่างเดียว ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟแก่แก่
แก่ก็เชียวอยู่ซิ ฉันทาตุลมฉันไม่เอาอีกแก ลมนี้ร่างกายไม่พัด ลมหายใจไม่ปรากฏ จะไปไหน ถ้าธาตุ
น้ำ ธาตุดิน ธาตุไฟ มันยัง

ทำงานบ้าง ไม่ทำงานบ้าง แต่ธาตุลมทำงานปกติ ยังไม่ตาย ยังไม่เป็นผี ถ้าธาตุลมไม่ทำงานอย่างเดียว ละก็เป็นผี นี่องค์สมเด็จพระมหาโมหนิสสอนแนะนำว่า ไอ้ธาตุทั้งหลายนี่นะ กฎกรรมดาของมันมีอยู่ คำว่า ธรรมดานี้เป็นสิ่งที่เราฝืนไม่ได้เหมือนกับประเพณี ประเพณีของพระเถรทางเหนือสมัยก่อนโน้น เขา ฉันทข้าวตอนเวลาเย็นกันได้ ถ้าพระภิกษุกลาง ภาคใต้ ทำไม่ได้เพราะยอมรับนับถือพระธรรมวินัย การจะ จัดสรรให้พระเถรฝ่ายเหนือสมัยก่อนนะ สมัยนี้อาจจะหมดแล้ว เข้าไปห้ามปรามไม่ให้ฉันทข้าวชาวบ้าน ก็โกรธ เพราะว่าของเขาเคยปฏิบัติกันแบบนั้นมานาน เขาถือว่าไม่เป็นไร หากว่าใครไปฝืนเข้าอันตราย ก็จะมี อย่างนี้พระแก้กันมานาน เวลานี้หมดหรือไม่หมดก็ไม่ทราบ

รวมความว่าประเพณีที่เราแก้ได้ยากนั้นใด แต่ว่าธรรมดานี้เรายังแก้ไม่ได้ใหญ่เลย ประเพณีนี้อาจหาทางแก้ได้ แก้ทีละน้อย ๆ มาเข้าระบบเสมอกัน แต่ว่ากฎกรรมดาไม่มีใครแก้ได้ แม้แต่องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ก็ไม่กล้าแก้ เพราะแก้ไม่ได้ ถ้าหากว่าพระองค์เป็นพระพุทธเจ้า จัดว่าเป็นอัจฉริยะ เป็นผู้ประเสริฐสุดในโลกทั้ง ๓ มนุษย์โลก เทวโลก พรหมโลก ไม่มีใครเสมอพระองค์ หากว่าพระองค์แก้กรรมดาได้ละก็ พระองค์ก็ไม่แก่ การป่วยไข้ไม่สบายของพระองค์ก็ไม่มี ในที่สุดร่างกายของพระองค์ก็ไม่พัง นี่เป็นอันว่ากฎกรรมดา แม้แต่พระพุทธเจ้าเองเป็นอัจฉริยะมนุษย์ ก็ไม่สามารถจะแก้ได้มันใด มาพวกเราคนที่หนาแน่นไปด้วยกิเลส พุดอย่างนี้ ผิดหรือถูกก็ไม่รู้แน่ คนที่มานั่งอยู่นี่บางทีเขาไม่มีกิเลส ถ้าใครไม่มีกิเลสก็ขอยกด้วยนะ พวกเราที่หนาแน่นไปด้วยกิเลส กิเลสน้อยก็ตาม หนาแน่นก็ตาม ปรากฏอยู่เพียงใดก็ชื่อว่าเป็นคนมีกิเลส เมื่อเรายังมีกิเลสอยู่ เรายังเป็นทาสกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม เรายังไม่มีอิสรภาพ เราจะไปบังคับกฎกรรมดาให้มันอยู่ได้อ่านาของเราได้อย่างไร นี่เราทำไม่ได้

การที่พระพุทธเจ้าทรงแนะนำแล้วว่า ร่างกายนี้ประกอบไปด้วยธาตุ ๔ เท่านั้น ธาตุ ๔ นี้มีอันที่ดองสลายตัวไป มันทรงอยู่ตลอดเวลาตลอดสมัยไม่ได้ แล้วก็สอนว่าเราจะหลงร่างกายเพื่ออะไร ความจริงร่างกายของเรานี้ไม่แก่หรือ ถ้าจริงมันทรงความแข็งจริง แต่ว่าแข็งไม่นาน พออายุผ่านไปมากเข้ามากเข้าก็ซึกจะเริ่มไม่สะดวก ธาตุน้ำในร่างกายมีความอุดมสมบูรณ์ทำร่างกายให้ชุ่มชื้น อวัยวะ ภายในร่างกายเครื่องจักรกลทั้งหลายอ่อนกำลังลง ธาตุน้ำก็น้อยลง เรื่องธาตุไฟ ธาตุลมก็เหมือนกัน ธาตุลมนี้หนักแล้ว จะคายนานหน่อยเพราะเป็นธาตุตัวใหญ่ อย่าลืมว่าเมื่อธาตุทั้ง ๔ มีการประชุมกันก็ได้ ก็มีการสลายตัวได้

พระพุทธเจ้าสอนให้รู้ว่าร่างกายมีธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ เพื่อจะให้บรรดาพวกเราทั้งหลายไม่เมาในร่างกาย เราจะไปคิดว่าร่างกายของเราวิเศษ เราก็นั่งนึกดูดินซิ ดินนะเราเห็นว่ามันวิเศษแค่ไหน เดินเหยียบเสียก็ได้ ถ่ายอุจจาระปัสสาวะรดเสียก็ได้ เป็นอันว่าธาตุดินมีสภาพสกปรก อยู่ตลอดเวลา สกปรกอย่างเดียวไม่พอก็มีการเสื่อมตัวด้วย

ธาตุน้ำก็เหมือนกัน ธาตุน้ำก็มีสถานะเต็มไปด้วยความสกปรก และก็มี การสลายตัวเสื่อมตัวเป็นปกติ ถ้าเราจะถามกันว่า ธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟ ที่มาเกิดเป็นร่างกายของเรานี้มันมาเกิดได้อย่างไร ถ้าจะตอบว่าอาศัยปัจจัยสำคัญ คือบิดาและมารดาเป็นผู้ให้เกิด อย่างนี้ผมก็ไม่ปฏิเสธ แต่ความจริงบิดาและมารดาทั้ง ๒ ท่านเป็นผู้ให้เกิดจริง ๆ ไม่ได้ เพราะว่าถ้าสัตว์ไม่ปฏิสนธิลงสู่ครรภ์มารดาท่านจะทำยังไงมันก็ไม่เกิด ถ้าบิดามารดาเป็นผู้บังคับให้เกิดได้ ถ้าบางคนอยากได้ลูกผู้หญิง บางคนอยากได้ลูกผู้ชาย คนที่ไม่มีลูกเลยอยากได้ลูก บิดามารดาบันดาลให้เกิดได้ เขาก็ต้องมีลูกสมความปรารถนา เป็นผู้หญิงก็ได้ เป็นผู้ชายก็ได้ ความปรารถนามันไม่สมหวัง ก็ชื่อว่าการเกิดของเราที่ต้องอาศัยปัจจัยอันหนึ่ง คือวิญญาณและจิตของเด็กเข้ามาปฏิสนธิในครรภ์มารดา การที่จิตจะเข้ามาปฏิสนธิในครรภ์มารดา มาเพื่อประโยชน์อะไร ใครเป็นคนให้มา นี้เราจะมาแบบนี้

นี่ความจริงเราไม่ได้มาหาความสุข เรามาหาความทุกข์กัน ความเกิดเป็นปัจจัยของความทุกข์ แต่แล้วมันก็ต้องมีหิว มีกระหาย มีหนาว มีร้อน มีความเหน็ดเหนื่อย มีความขัดข้องไปด้วยอารมณ์ต่าง ๆ เกิดมาแล้วเมื่อมีความทุกข์แบบนี้ ทำไมเราจึงต้องเกิด เดินถอยหลังเข้าไปหาเจ้านายตัวที่บันดาลให้เกิด เจ้านายที่บันดาลให้เกิดคือกิเลส ความเศร้าหมองของจิต รวมความว่าการที่เรามีอาการจิตเลวนั่นเอง สร้างให้เกิดค้นหา ความทะยานอยาก คิดว่าความเกิดเป็นของดี เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วคิดว่ามันจะทรงตัว ทรัพย์สินที่เรามีก็คิดว่านั่นเป็นเราเป็นของเรา เราคิดว่าเราจะไม่พลัดพรากจากมัน แต่พอเวลาตายเข้าแล้ว อารมณ์ อุปาทาน อารมณ์ของความยึดมั่นมีอยู่ว่านั่นก็ของกู นี่ก็ของกู ใจตัวนี้แหละที่มันเป็นเจ้านายบันดาลให้มาเกิดเพราะเราโง่เกินไป ขอมเป็นทาสของมัน

รวมความว่าการที่เราจะมาเกิดได้ นี้ก็เพราะว่าเราไม่ยอมรับนับถือกฎของธรรมดามาก่อน แล้วก็ยึดถือกฎของโลกทั้งหลาย ว่านั่นเป็นเรา นี่เป็นของเรา ฉะนั้น องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงสอนไว้ในตอนท้าย ความจริงมหาสติปัญญานี้พระพุทธเจ้าสอนทั้งสมณะและวิปัสสนา การพิจารณาเห็นว่าร่างกายเป็นแต่เพียงธาตุ ๔ เข้ามาประชุมกันเป็นของที่ไม่คงทนถาวร นี่เป็นสมถกาวา ถ้าเราจะเดินไปไหนก็

ตั้งอารมณ์ใจไว้ว่า ร่างกายของเราเป็นธาตุ ๔ นึกเข้าใจ เห็นคน เห็นสัตว์ ก็นึกว่านี่ดินมันเดินมาแล้ว ไผ่มันเดินมา ลมมันเดินมา น้ำมันเดินมา อย่าไปคิดว่าเป็นคน เป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นตัวเรา เป็นเขา พอมันเกิดขึ้นมาแล้วทำยังไงล่ะ ตกอยู่ในอำนาจของธรรมดาชิ ธรรมดาก็บั่นทอนความสุข เกิดมาแล้วสร้างความหิว สร้างความกระหาย สร้างความหนาว สร้างความร้อน สร้างความป่วยไข้ไม่สบาย สร้างความแก่เฒ่า สร้างการพลัดพรากจากของรักของชอบใจ ทำลายตัวเอง มาตอนท้ายพระพุทธเจ้าจึงบอกว่า ท่านทั้งหลายเมื่อท่านพิจารณาว่าร่างกายของเรามีธาตุ ๔ ประชุมกัน เธอทั้งหลายจงคิดว่า ร่างกายเป็นเพียงสิ่งสักแต่ว่าเราพึงเห็นเท่านั้น ร่างกายนี้เราจึงสักแต่ว่าเรากำหนดรู้เท่านั้น จงอย่ายึดถือว่าร่างกายนี้เป็นเรา เป็นของเรา ให้ทราบว่าร่างกายก็ดี หรือทรัพย์สินทั้งหลายในโลกทั้งหมดก็ดี ย่อมไม่เป็นที่ปรารถนาของเรา ท่านว่าอย่างนั้น ท่านพูดอย่างนี้ ว่าจงอย่ายึดถืออะไรทั้งหมดในโลก ผมก็พูดใหม่ จะพูดว่า จงอย่ายึดถือว่าจะไร้อย่างไรทั้งหมดในโลกเป็นของเรา ถ้าเรานึกว่ามันเป็นเรา เป็นของเรา เราก็จึดถือมันตลอดไป ร่างกายที่เรามีอยู่ก็จงรู้ว่านี่มันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ถ้ามันเป็นเราจริง มันเป็นเรื่องจริง เราไม่ต้องการให้มันแก่มันก็ต้องไม่แก่ เราไม่ต้องการให้ป่วยไข้มันก็ต้องไม่ป่วยไข้ไม่สบาย เราไม่ต้องการให้มันตายมันก็ต้องไม่ตาย โครบบังคับได้ไหม

เป็นอันว่าพระพุทธเจ้าสอนให้ทุกท่าน การไม่ยึดถือต้องทำอารมณ์จิตอย่างนี้ เราจะอยู่เฉพาะตัวเราก็คดี เดินไปพบใครก็ตาม พบคนหนุ่มคนสาว คนมีกำลังมาก คนมีกำลังน้อย มีฐานะเช่นใดก็ตาม คนทั้งหลายเหล่านี้ตายหมดไม่เหลือ เราเองก็ตาย มาคิดถึงว่าทรัพย์สินทั้งหลายที่เรามีอยู่ สบง จีวรก็ดี ของที่เราได้รับกระแจากชาวบ้านก็ดี ถือว่าทรัพย์สินทั้งหลายที่เขามอบให้ก็ดี สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ทั้งหมด เราจงคิดว่ามันไม่มีอะไรเป็นของเรา ทั้งนี้เพราะถ้าเราตายเสียอย่างเดียว เราก็พกอะไรไปไม่ได้เลย เคยเห็นคนตายแบกนามีไหม ถ้าเราคิดว่าเราเอาไปไม่ได้ ก็จงคิดว่า สมบัติในโลกทั้งหมดไม่มีอะไรเป็นเรา เป็นของเรา และสิ่งที่เราต้องการเอาไปก็คือจิตบริสุทธิ์

๑. ทิ้งความโลภไว้ในโลก เราจะไม่มีมีความโลภ

๒. ทิ้งความโกรธไว้ในโลก

๓. ทิ้งความหลงไว้ในโลก

เมื่อเราทิ้งของทั้ง ๓ อย่างนี้แล้ว ก็ไม่ต้องถามว่าไปไหน ทางที่จะไปมีสายเดียวคือพระนิพพาน เอาละสำหรับจตุธาตววัตถาน ๔ ที่องค์สมเด็จพระมหาโมคขัลโลภก็มีเท่านั้น

นวนิยายถกธรรม

กายคตานุสสติกรรมฐาน คงจะจบกันวันนี้ละ

คำว่า นวสี แปลว่าป้า ป้าชานี้พระพุทธเจ้ากล่าวไว้ ๕ อย่าง ป้าชานี้ไม่ใช่ป้าชานี่ไหน ป้าชานี้ในตัวเรา คำว่าป้าชานี้ เป็นที่เก็บของซากศพ ท่านบอกว่า ปุณ จปริ ภิกขเว ตุก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมีอยู่อีก เหมือนกับว่าจะพึงเห็นสรีระ คือซากศพ ที่เขาทิ้งไว้ในป่าชานี้ที่ตายแล้ว ในวันหนึ่ง หรือว่าตายแล้ว ๒ วัน ตายแล้ว ๓ วัน แล้วก็พองขึ้นมีสีเขียวน่าเกลียด มีสรีระคือน้ำเหลืองไหล เป็นของน่าเกลียด น้อมเข้าไปสู่กายนี้ว่า ร่างกายเราเนี่ยเล่าก็มีอยู่อย่างนี้เป็นธรรมดา คงเป็นอย่างนี้ไม่ล่วงพ้นจากความเป็นอย่างนี้ไปได้ ท่านว่าท่านนี้ ไม่ต้องดูมาก นวสีมันอยู่ในตัวเรา ท่านให้พิจารณาร่างกายเราเปรียบได้กับป้าชานี้ หรือว่าให้พิจารณาร่างกายของเราเนี่ยเปรียบเทียบกับคนตาย พระที่ไปบังสกุลศพแล้วก็ไปตั้งราคาไว้เท่าไร บ้านนี้มีเงินตั้งหลายล้านให้บาทเดียว ต่างมี อารมณ์อย่างนี้พระลงนรก เวลาเขาให้ไปบังสกุลนี้ตั้งราคาไม่ได้ เวลาไปเทศน์ก็เหมือนกันพระตั้งราคา ไม่ได้จะสวดมนต์เย็น สวดมนต์เช้าก็เหมือนกัน พระตั้งราคาไม่ได้ ต้องไปอย่างนักบุญ นักบุญเขาทำอย่างไร ถ้าเราจะไปสวดมนต์เย็นก็ต้องคิดว่า นี่เขาต้องการฟังธรรมะของพระพุทธเจ้า พุทธมนต์ทุกบทที่เขาสวดก็คือพระสูตรเป็นส่วนใหญ่ แต่ว่าคนฟังก็ไม่ว่าเรื่อง คนสวดก็ไม่ว่าเรื่อง มันจะได้กันตรงไหนก็ไม่รู้ช่างมัน คนให้ก็ได้ให้ คนรับก็ได้รับ ไม่เสีย คนสวดก็ได้สวด คนฟังก็ได้รับฟัง ไม่มีใครเสีย

เวลาที่เขานิมนต์พระไปบังสกุลนี่อย่าลืมนะ ถ้าเขาบอกว่าเวลานี้คนตายเขานิมนต์ไปสวดศพ นิมนต์ไปบังสกุลศพ เราก็แบกป้าชานี้ของเราไปด้วย ไอ้ตัวเรานี้มันก็เป็นป้าชานี้ ป้าชานี้มันมีอยู่ที่เขาเก็บศพ ผังศพ มันมีไม่กี่ศพหรอก ไอ้ตัวแถมนี้กินกึ่งเล็ก ๆ เข้าไปที่ตัวแล้ว กินปลาก็ตัว นับไม่ถ้วน นี่ป้าชานี้ใหญ่ ไอ้ป้าชานี้ตัวเรานี้ป้าชานี้ เข้าใจไหม มันเก็บศพมานับไม่ถ้วน ตัวเรานี้เป็นป้าชานี้ ถ้าเขานิมนต์เราไปสวดศพสวดศีลกระท่อ เราก็แบกป้าชานี้ของเราไปด้วย เอาไปเทียบกับป้าชานี้ที่มันกำลัง ฟังอยู่ เห็นผีตายแล้ววันหนึ่ง สองวัน สามวัน ขึ้นอืด หรือว่าขึ้นจนโตรม มีร่างกายแห้ง เหลือแต่ โครงกระดูก หรือว่ามีโครงกระดูกเรียงรายไป อันนี้องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า สอนให้เอาจิตของเราเก็บกายของเราเข้าไปเปรียบเทียบกับศพ ไม่ใช่ตั้งหน้าตั้งตาไปกินผินะ เวลาที่ เขาให้เราไปพิจารณาศพ อนิจจา วตสงขาร อุปปาทวย ธรรมิโน อุปปชชิตวา นิรุณณนติ เตสํ วุปสโม สุขโ

อนิจจา วตสงขารา   ว่าสังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ
 อุปปาทวย รมมิโน   เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป
 อุปปชชิตวา นิรุชฌนติ   เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป
 เตสํ วุปสโม สุโข   การเข้าไปสงบกายนั้นชื่อว่าเป็นสุข

ท่านว่าอย่างนี้ ที่นี้ “อนิจจา วตสงขารา” ชั้นรทั้งหลายเป็นของไม่เที่ยง “อุปปชชิตวา นิรุชฌนติ” เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป ก็มานั่งนึกเวลาที่พระไปบังสุกุลศพ ความจริงเขาไม่ให้บังสุกุลศพ เขาให้บังสุกุล ตัวเองให้มีอารมณ์คิดเปรียบเทียบกับ คนนี้นะสมัยก่อนเขาเกิดเหมือนเรา เขาพูดได้ เดินได้เหมือนเรา เขาทำงานทุกอย่างได้อย่างเราแต่ว่าเวลานี้เขาตาย ตอนนี่เราก็กี่มาเพ่งกันถึงมรณานุสสติกรรมฐานว่าคนนี่ตาย เราก็กี่ต้องตายเหมือนเขา ตอนนี่เป็นมรณานุสสติกรรมฐานนะ ตอนนี่มาเป็นอสุภกรรมฐานป่าช้า ๕ ก็คือ อสุภกรรมฐานอสุภนี่แปลว่าไม่สวยไม่งาม ป่าช้านี่ก็เป็นบรรทัดฐานสำหรับแก้กามราคะ แก้กามารมณ์ คือตัดกามราคะสิ้นไปเป็นองค์ของพระอนาคามีเป็นเบื้องต้น สำหรับกายคตานุสสติ อากา ๑๒ ที่พูดเมื่อวานนี้ อันนั้นเป็นองค์ของอรหัตผล

คือว่าถ้าเราจะเข้าถึงอนาคามีผลนี้ ถ้าเราไม่สามารถจะเจริญวิปัสสนากาวานในด้าน อสุภกรรมฐาน มีป่าช้า ๕ เป็นต้น ถ้าสิ่งเหล่านี้ไม่ปรากฏแก่จิตเป็นเอกัคคตารมณ์ ทำไปอีกก็แสนชาติ มันก็ไม่ได้ อย่าวว่าแต่ชาติเดียวเลย อีกก็แสนชาติก็ไม่ได้ อีกก็แสนกัปก็ไม่ได้ ถ้าหากว่าเราทำจิตของเราให้เกิดนิพพิทาญาณ มีความเบื่อหน่ายในร่างกาย คิดว่าร่างกายของคนนี่มันสกปรกแบบนี้ พอสิ้นลมปราณหน่วยเดียว คนที่รักกันปานจะกลืนกินจับตัวกันไม่ได้แล้ว ไม่ใช่ว่าคนที่มิชีวิตอยู่นะไม่ยอมให้ผีเข้ามาจับ ไอ้คนที่มิชีวิตอยู่ไม่กล้าเข้ามาจับ นี่ตายไม่ก็ชั่วโง่งนะ เราเกิดความรังเกียจว่าคนนี่ตายแล้ว สิ้นลมปราณแล้ว ร่างกายปราศจากความอบอุ่น ไปจับกายเข้าเย็นซืด แคนี่เราก็กี่รังเกียจ เราก็กี่มานึกถึงตัวเราเหมือนกันว่าสภาวะของตัวเราก็กี่มีสภาวะเช่นเดียวกับบุคคลประเภทนี้ ถ้าร่างกายของเราดี ที่มันยังมีลมหายใจ ถ้าเราไม่มีลมหายใจ ร่างกายของเราจะซืดเย็น แบบนี้ขยับเข้าไปอีกทีหนึ่ง อีกวัน ๒ วัน หรือ ๓ วัน ย่องไปคูใหม่ ที่เขาเรียกว่าพระเยี่ยมป่าช้า แต่ความจริงนักเจริญกรรมฐานนี่เขานิยมเยี่ยมศพในป่าช้านะ ไม่ใช่เยี่ยมป่าช้าเฉย ๆ ถ้าเยี่ยมป่าช้าเฉย ๆ ดีไม่ดี ในป่าช้าเขามีกอไผ่ มีหน่อไม้ ขโมยเขาไปขายมันใช้ไม่ได้ เยี่ยมป่าช้าก็คือ เยี่ยมศพในป่าช้า สมัยที่ผมทำมา พระผู้หลักผู้ใหญ่ท่านทำเป็นปกติ บางทีเราข่องไปกลางวันมันไม่เหมาะ ก็ข่องไปกลางคืนไม่มีใครเขารบกวน ไปถึงก็ไปเปิดโลงศพดู แล้วก็พิจารณาคนที่ตาย ตายไป ๒-๓ วันแล้วร่างกายขึ้นอืด มีน้ำเหลืองไหล

รูปร่างของคนในขณะที่เขายังไม่ตาย เราอาจรู้จักเขา รูปร่างหน้าตาสะสวยงดงามดีไม่เป็นที่รังเกียจ เวลา รูปร่างขี้ขึ้นอืดเต็มไปด้วยน้ำเหลือง กลิ่นก็เหม็นโช้ เราทนไม่ไหว มองดูแล้วก็ไม่ทราบว่าร่างกายส่วนไหนที่เราจะเอามือไปแตะไปต้องได้ ที่ไม่น่ารังเกียจมันไม่มีเลย

เวลาที่เห็นศพท่านก็คิดว่าเราก็มีสภาพแบบนี้ ให้เห็นตัวเราเป็นศพไปด้วย ไม่ใช่ว่าเห็นศพ คนอื่นแล้วก็นึกว่าตัวเราไม่เป็นศพ คิดเปรียบเทียบกันว่า เราถ้าสิ้นลมปราณแล้วก็มีสภาพแบบนี้เหมือนกัน หรือว่าถ้าเราไปเห็นศพที่ทรุดโทรมแล้วเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก ไม่มีส่วนใดส่วนหนึ่งน่ารัก อสุภต้องคิดว่าน่าเกลียดนะ ถ้าขึ้นไปน่ารักเข้าละชวณะ ทีนี้เราก็คิดเทียบกับตัวเรา ตัวเรานะเดินอย่างนี้ไม่กี่วันจะไม่ซำก็จะเป็นแบบนี้ ถึงที่สุดก็เหลือแต่กระดูก กระดูกเรียวยาวไป นี่พูดให้ฟังกันย่อยๆ ไม่ต้องไปไล่ตามแบบ ให้ใช้อารมณ์ใจเข้าไปคิดว่า ร่างกายของคนก็คือศีธรรมดาเรานี้เอง ผิดตายเพราะว่าคนที่ตายที่เขาเนาเหม็นก็มีสภาพเช่นเดียวกับเรา เวลาที่พอสิ้นลมหายใจเข้าออก ก็มีสภาพแบบนี้ แล้วก็เราระ เราจะมีอะไรดีไปกว่าเขาบ้าง เกิดมาเขามีธาตุ ๔ เหมือนเรา มีอาการ ๓๒ เหมือนเรา ทำกิจการงานได้ทุกอย่างเหมือนเรา เวลานี้เขาตายไปแล้ว เขาสิ้นลมปราณ ร่างกายไม่ทรงอยู่ในสภาพเดิม มีอาการเหม็นเน่า อืดพองขึ้นมา สิ่งทั้งหลายที่ปกปิดไว้ในสมัยที่ลมปราณยังทรงอยู่ หรือว่าในขณะที่มีลมหายใจเข้าออก อวัยวะต่าง ๆ มันปกปิดเอาไว้ พอลมหายใจไม่มี จิตไม่มีการบังคับได้ จิตเคลื่อนไปจากกาย ร่างกายก็ปล่อยเป็นปกติ ทวารทั้งหมดมันก็เปิด สิ่งที่เสียต่างๆ ก็หลั่งไหลออกมา เมื่อธาตุไฟหมดไป ธาตุลมหมดไป เหลือแต่ธาตุน้ำกับธาตุดิน ใส้เจ้าธาตุดินนี้ทนน้ำไม่ไหว น้ำก็ละลายตัว ดินก็ละลาย น้ำออกมากลายเป็นร่างกายเนาพะไปหมด ส่งกลิ่นเหม็น

เมื่อเห็นอย่างนั้นแล้วก็มานั่งคิดถึงตัวเรา แล้วก็คิดถึงตัวเขา ใส้สิ่งเนาเหม็นเหล่านี้ สิ่งสกปรกเหล่านี้เป็นปกติ มันอยู่ที่ไหน มันมาถึงบุคคลผู้นั้นเมื่อเขาตายไปแล้ว หรือว่ามันมาก่อน มันมาก่อนตาย นั่งนึกกันเอาไว้ น้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำหนอง ความเหม็นทั้งหมด สิ่งที่น่าเกลียดน่ากลัวเหล่านี้ มันปรากฏกับบุคคลเหล่านี้เมื่อเขาตายไปแล้ว หรือว่ามันอยู่ก่อนตาย เราก็ใช้ปัญญาพิจารณานิดเดียว เราก็รู้ว่าความจริงไม่ได้มาจากไหน มันขังอยู่ในร่างกายเรานี้เอง ขังอยู่ในร่างกายเขานี้เอง เมื่อขังอยู่ในร่างกายเขาฉันใด ร่างกายเราเองก็จะมีสภาพอย่างนั้น ในเมื่อเราเห็นว่าร่างกายมีสภาพเต็มไปด้วยความสกปรกแล้ว เราจะคิดรักร่างกายเรอยู่อีกหรือ เราจะเห็นว่าร่างกายของเราจุดไหนมันเป็นส่วนสะอาด นี่พระพุทธเจ้าให้คิดแบบนี้ละ ต้องค่อยๆ คิดค่อยพิจารณา หาความชั่วของร่างกาย ว่านี่ถ้าสิ้นลมปราณอย่างเดียว

สิ่งสกปรกทั้งหลาย มันล่องไหลออกมา แล้วก็เราเองเวลานี้ยังมีลมปราณ กำลังของจักรกลทั้งหลายในร่างกายยังมีเครื่องบังคับ ไอ้สิ่งสกปรกทั้งหลายเหล่านี้ยังไม่ปรากฏ แต่ความจริงมันมีอยู่แล้ว

ฉะนั้นจึงคิดว่า ที่องค์สมเด็จพระประทีปแก้วบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้เราเห็นว่าร่างกายเป็นของปฏิภูลน่าเกลียด เป็นอนุสูกกรรมฐาน หากความสะอาดไม่ได้ เป็นสิ่งโสโครกนี่เป็นความจริง ไอ้การพิจารณาเห็นว่าเป็นความจริงนี่ต้องเป็นเอกกัคคตารมณนะ คือมีอารมณ์เป็นหนึ่งอยู่ตลอดเวลา เมื่อเห็นซากศพเป็นของน่าเกลียดฉันใด นึกถึงร่างกายของเราขึ้นมาเมื่อไร ก็คิดว่าร่างกายของเรานี้ไม่ซำมันก็เนาแบบนั้น ไม่น่าคบ ถ้าเราจะเกิดมาเอาร่างกายแบบนี้เราก็โง่เต็มที ทั้งนี้เพราะร่างกายเต็มไปด้วยความสกปรก ในเมื่อร่างกายของเราสกปรกเสียอย่างเดียว แล้วร่างกายใครในโลกจะสะอาดบ้าง ให้เห็นตัวเสียก่อน ถ้าเราเห็นตัวของเราแล้ว คนอื่นไม่สำคัญ โดยมากเรามักจะเห็นว่าคนอื่นเขาสกปรก แต่มองไม่เห็นความสกปรกของเรา พระพุทธเจ้ากล่าวว่ เมื่อเห็นว่าร่างกายนี้เป็นสิ่งสกปรก เป็นสิ่งโสโครก ไม่น่าจะเอามือเข้าไปแตะ แม้แต่เท้าก็ไม่น่าจะไปแตะเพราะมันสกปรกมาก

ข้อนี้องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าก็สอนต่อไปว่า เมื่อเธอพิจารณากายแบบนี้แล้ว จงคิดต่อไปว่า เราเป็นเพียงสักแต่ผู้เห็น สักแต่เพียงคิดว่า นี่ร่างกายมันเป็นเราอยู่ชั่วขณะเดียว แล้วก็คิดต่อไปว่า ต่อแต่นี้ไปเราจะไม่ยอมคิดว่าร่างกายนี้เป็นเรา เป็นของเรา ทั้งนี้เพราะเรารังเกียจร่างกายที่มันเต็มไปด้วยความสกปรก ที่เราเกิดมาว่าสุขอยู่กับความสกปรกของร่างกายก็เพราะเราโง่ คือมีกิเลสเป็นปัจจัย ตัณหาเป็นปัจจัย ต่อไปเบื้องหน้าขึ้นชื่อว่า ร่างกายที่มีความสกปรกอย่างนี้จะไม่มีสำหรับเราอีก ไอ้จิตที่จะคิดได้อย่างนี้ต้องค่อย ๆ คิด ค่อย ๆ พิจารณาไปนะ อย่าไปทำวันเดียวให้ได้เลย เดียวจะดีกว่า พระพุทธเจ้า ค่อย ๆ คิด สมมุติว่าถ้าเราคิดอย่างนี้แล้ว ความดีจะมีกับเราอย่างไร เอามาว่ากันถึงผลกัน เอาผลสำหรับท่านที่ทำมาแล้วแล้วมีผล

จะเล่านิทานให้ฟังสักเรื่องหนึ่ง เรื่องนี้ฟังกันมาเยอะแล้ว เรื่องมีว่าการเจริญพระกรรมฐาน และการทำความดีในพระพุทธศาสนา ถ้าเราเป็นคนฉลาดและก็อยากจะถึงพระนิพพานเร็วๆ การจะเข้าพระนิพพานเร็ว ๆ นี้ ถ้าเราเป็นคนฉลาดจริง ๆ ไม่ยาก ไอ้ที่เขาว่าพระนิพพานไปยากนะ ไม่รู้จะพูดอย่างไรดี เอาอย่างนี้ดีกว่า ถ้าเราไปถามคนตาบอดว่าแม่น้ำนี้กว้างไหม กว้างเท่าไร ภูเขาสูงเท่าไร คนตาบอดมันตอบไม่ถูกหรอก เราอยากจะรู้ว่าแม่น้ำกว้างเท่าไร ภูเขาสูงเท่าไร เราก็ต้องไปถามคนตาดีที่เขาเก่งในการคำนวณ หรือว่าวัดมาแล้วด้วยดี เขาจะตอบได้ถูกต้อง ข้อนี้มีอุปมาฉันใด เรื่องการไปนิพพานง่าย ๆ จะถามใครจึงตอบได้

สะดวก ถ้าถามหลวงตาองค์ที่พูดนี้ก็ช่วยเต็มที่แล้ว ถ้าจริงแล้วไม่มานั่งพูดอยู่แบบนี้ไปนิพพานนานแล้ว ต้องถามพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าเราจะไปถามที่ไหน เวลานี้พระพุทธเจ้านิพพานไปนานแล้ว แต่ว่าตอนที่พระพุทธเจ้าจะนิพพาน พระพุทธเจ้ากล่าวกับพระอานนท์ว่า เมื่อเรานิพพานแล้วนี้ พระธรรมวินัยที่เราสอนไว้จะเป็นศาสดาสอนเธอ ก็เป็นอันว่าเวลานี้พระพุทธเจ้ายังไม่ได้ไปไหน อยู่กับเรา ถ้าเราพบท่านนะ ถ้าเราพบพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็พบเรา ถ้าเราพบพระยายม พระยายมก็พบเรา เลือกรับเอาทาง เราจะคบกับพระพุทธเจ้า แล้วก็อยากไปนิพพานเร็ว ๆ เราก็ดูตัวอย่างพระยส

พระยสในสมัยก่อนโน้น ในสมัยพระพุทธกัสสป ปรากฏว่าท่านเป็นสัปเหร่อ สาธารณะ หมายความว่า ถ้าใครเขาตายขึ้นมา ถ้าไม่มีสัปเหร่อ ท่านก็เป็นสัปเหร่อให้ โดยไม่ต้องเสียค่าจ้างรางวัล ต่อมาวันหนึ่ง ปรากฏว่าชาวบ้านเขามอบอกว่ามีสตรีคนหนึ่งกำลังตั้งครรภ์ ตายแล้วก็ลอยน้ำมา บอกกับคณะของพระยส พระยสท่านก็ไปจัดการแบกศพเอาขึ้นสู่เชิงตะกอน จะนิมนต์พระไปบังสุกุลรีเปล่าไม่รู้ ท่านไม่ได้บอก แต่ว่าศพนั้นมันขังน้ำอยู่มาก มันในกายก็มากเมื่อท่านใส่ไฟมากแล้ว ก็คิดว่าพินเท่านี้พอจะไหม้ได้ ก็กลับมาบ้าน พอกลับมาถึงบ้านแล้ว เวลาพอสมควรก็มีคนมารายงานบอกว่า ศพเผาไม่ไหม้ ยังเป็นร่างกายปกติ ก็กลับไปดูกัน เมื่อกลับไปดูแล้วก็เห็นศพเป็นปกติ ก็เลยใช้ไม้เสียมให้แหลมแทงร่างกายของผู้หญิงคนนั้น น้ำในกายมันไหลออกมา แล้วก็ไขมันต่าง ๆ น้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำหนอง มันไหลลงมาด้วย แล้วก็ใส่ไฟจะได้ไหม้ได้ง่าย อีกตอนที่เอาไม้แทงร่างกายน้ำไหลออกมาบ้าง เลือดไหลบ้าง น้ำเหลืองบ้าง น้ำหนองบ้าง ไขมันต่าง ๆ บ้าง ก็ไหลตามลงมา ตอนนี้องค์เกิดอสุภสัญญา เขาเรียกว่า นิพพิทาญาณเกิด คำว่านิพพิทาญาณ ก็แปลว่าความเบื่อหน่าย ก็นี้กว่าเออหนอ ร่างกายของคนเรานั้นสกปรกขนาดนี้ เชื้อหรือนี้ ความจริงของทั้งหลายเหล่านี้ที่มันเป็นของสกปรกที่หลังไหลออกมานี้ ไม่ได้มาจากไหน มาจากในกาย นี้เรายังไม่ตาย เราก็ยังมองไม่เห็นว่าร่างกายของเราสกปรกแบบไหน แต่ว่าสตรีคนที่เขาตาย แล้วก็สิ่งทั้งหลายในร่างกายมันหลังไหลออกมา มันเป็นเรื่องนำกรรมสังเวช เกิดความเบื่อหน่าย เกิดความไม่พอใจในร่างกายขึ้นมา เกิดความสลัดใจ คิดว่าร่างกายนี้ไม่มีแก่น ไม่น่ารัก ไม่น่าปรารถนา

เมื่อท่านพระยสกับเพื่อนเกิดนิพพิทาญาณแล้วก็กลับมาบ้าน ก็มาบอกพ่อบอกแม่ บอกเมีย บอกเพื่อนทั้งหลาย หลายคนรวมแล้วทั้งหมด ๕๕ คน ทุกคนก็พากันไปดูว่าไอ้การหลังไหล ของสิ่งสกปรกจากร่างกาย ทุกคนก็เกิดนิพพิทาญาณ มีความเบื่อหน่ายในร่างกายเหมือนกัน แต่ว่ามัน ก็เบื่อชั่วขณะหนึ่ง ขณะนั้นนะเบื่อเต็มที่

แต่ว่าอาศัยว่าเป็นคนที่ยังมีกิเลส ก็เลยเกิดเบื่อมั่ง ไม่เบื่อมั่ง บางครั้งก็เบื่อ บางคราวก็ไม่เบื่อ แต่ว่า อารมณ์เบื่ออย่างนี้ มันจับใจท่านอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่ทรงสติสัมปชัญญะ ทุกคนที่ตายไปจาก ชาตินั้น บรรดาสัปเหร่อสาธุการะก็ไปเกิดบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เทวโลก เมื่อสมัยพระพุทธเจ้านี้ลงมา เกิด แต่ยังไม่ตรัสท่านก็ลงมาเกิดเหมือนกัน อายุไล่เลี่ยกัน มาเกิดท่านพระยสเป็นสัปเหร่อสาธุการะ มาเกิดเป็นลูกของมหาเศรษฐีใหญ่ มีบ้านอยู่ ๗ หลัง ฤดูร้อน ฤดูหนาว ฤดูฝน

ต่อมา เมื่อองค์สมเด็จพระทศพลทรงประกาศศาสนาระยะแรก โปรดบัญญัติวัคคีย์ฤาษี ทั้ง ๕ กับพระอีก ๓๐ รูปแล้ว องค์สมเด็จพระประทีปแก้วก็ทรงจกรมอยู่ในเขตใกล้กับบ้านพระยส วันนั้นพระยสตื่นขึ้นมาเพราะแกลเป็นคนมีคนใช้มาก เป็นคนมีเครื่องขับประโคม เพราะเป็นลูกเศรษฐี ใหญ่ มีนักร้อง นักฟ้อนให้ดู แกลก็มีความรื่นเริง แต่คืนนั้นตื่นขึ้นมาตอนดึก เห็นคนทุกคนกลายเป็น ซากศพไปหมด เพราะอย่างไรรู้ใหม่ เพราะนิพพิทาญาณตัวก่อนบันดาล ไอ้ชาติที่เห็นคนมีน้ำเหลือง ไหล มีไขมันลงมา ตัวนิพพิทาญาณปรากฏเป็นฉนวนโลกีย์ชั่วขณะเดียว แต่ว่ามาให้ผลเอาชาติที่ ๒ นี้ เห็นคนทุกคนกลายเป็นซากศพไปหมด ท่านเลยสวมรองเท้าออกจากบ้าน แปลงวาจาว่า ที่นี้ขัดข้อง หนอ ที่นี้วุ่นวายหนอ เราไม่ชอบใจ เดินตรงไปที่พระพุทธเจ้าเดินจงกรม

พระพุทธเจ้าทรงได้ยินเสียงพระยส ความจริงท่านทราบแล้ว ท่านยอมมาอีกทาง บอก ว่า ที่นี้ไม่ขัดข้อง ที่นี้ไม่วุ่นวาย เธอจงมาที่นี้ มาฟังเทศน์ เราจะเทศน์ให้ฟัง เมื่อเข้าไปแล้วพระ พุทธเจ้าก็ทรงเทศน์ อนุปุพพิกคา พอจบพระยสก็ได้พระโสดาบัน ตอนเช้าพอไปตาม ไปทางนั้นพอดี ไปถามองค์สมเด็จพระชินสีห์ พระยสอยู่ข้างหลัง พระพุทธเจ้าก็บอกว่า เรื่องลูกเอาไว้ที่หลังฟังเทศน์ ก่อน พระพุทธเจ้าเทศน์จบท่านพอได้พระโสดาบัน พระยสได้อรหัตตผล ต่อมาเพื่อนอีก ๕๕ คนก็ไป ฟังเทศน์จากพระพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์เหมือนกัน

นี่ละบรรดาทุกท่าน พระกัถิ เณรก็ดี บรรดาญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย ถ้าหากว่า ท่านต้องการจะไปพระนิพพานเร็ว ๆ ถ้าชาตินี้เราไปไม่ทัน เราก็พิจารณาดูในพระกรรมฐานที่พระ พุทธเจ้าสอนไว้ในมหาสติปัฏฐานสูตรก็ดี หรือว่าในพระกรรมฐาน ๔๐ กัถิ กองใดกองหนึ่งในด้าน สมถภาวนา ถ้าเราจับใจในกองไหน ยึดกองนั้นไว้เป็นอารมณ์ เวลาท่านตายจากชาตินี้แล้ว ถ้าหากว่า ท่านยังไม่ได้พระโสดาบัน สกิทากา อรหันต์ก็ไม่เป็นไร อาศัยจิตใจของบรรดาพุทธบริษัทตั้งอยู่ใน กุศล เป็นอันว่าท่านตายจากชาตินี้แล้ว ก็ไม่พลาดจากสวรรค์ หรือว่าพรหมโลก เวลากาลใดที่องค์ สมเด็จพระจอมไตรพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสใหม่กัถิ หรือว่ายังมี

พระอรหันต์อยู่ในโลกก็ดี ท่านก็จะเลือกเกิดในจังหวะนั้น เพราะว่าบุญบันดาล เพราะว่าเราไปเพราะความดี เวลาเราจะลงมาความดีก็ช่วยดึงลงมา เมื่อมาพบพระพุทธเจ้าก็ดี พบพระอรหันต์ก็ดี ท่านก็จะเทศน์ตามจุดที่เราพอใจตามนั้น ตัวอย่างที่เราจะฟังได้ก็คือเช่นเดียวกับพระยส อย่างน้อยที่สุดฟังเทศน์กันครั้งแรกเป็นพระโสดาบัน ถ้าซ้ำอีกทีก็เป็นพระอรหันต์ได้ นี่เป็นของไม่ยาก ตัวอย่างนี้มีมากในพระสูตรต้นตปิฎก หรือว่าในพระไตรปิฎกต่างๆ หรือว่าในปกิณณเทศนา ที่เรียกกันว่า ธรรมบทพุทธทศนิกาย ในธรรมบทพุทธทศนิกาย เขาเอาเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาทรงสอนไว้ มาเรียงไว้เป็นพิเศษ

นี่ละบรรดาท่านพุทธบริษัท ถ้าท่านทั้งหลายมีความเคารพในองค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ์ศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า และกึ่งหลังพระนิพพาน ความจริงทำไม่ยาก ไปเปิดดูในมหาสติปัฏฐานสูตร ข้อไหนตอนไหนเราชอบใจเราทำเฉพาะตอนนั้นข้อนั้น ให้เป็นกรณีพิเศษ ถ้าหากว่าเราไม่ถึง อริยมรรคอริยผลในชาตินี้ ก็ไม่นานนัก อีก ๓๐๐ ปีทิพย์เศษๆ พระศรีอริยัตริส ถ้าจะกล่าวไปในเมืองมนุษย์ก็ประมาณล้านปีเศษๆ ไม่มากเลย เป็นเทวดาชั้นดาวดึงส์เพียงแค่ ๓๐๐ ปีกว่า ๆ ก็ล้มนอนแล้ว พระศรีอริยัตริส ถ้าพระศรีอริยัตริส เราเป็นเทวดาก็ดี เราเป็นมนุษย์ก็ดี ถ้าหากว่าเราพบพระศรีอริยเทศน์ หรือว่าพบพระอรหันต์เทศน์ ถ้าเป็นเทวดาก็ยิ่งดีใหญ่ เมื่อฟังเทศน์ชนกับอารมณ์ที่เราชอบใจ มันต้องชนะแน่ ๆ เพราะอะไร เพราะพระพุทธเจ้าจะเทศน์ก็ดี พระอรหันต์ชั้นปฏิสัมภิทาญาณจะเทศน์ก็ดี ท่านดูอุปนิสัยคนเสียก่อนว่าคนประเภทนี้เขาชอบอะไร มีบุญบารมีมาในแบบไหน ก็ต้องคุ้มเอาของเก่าเขามาใช้ เมื่อเราไปพบกับของเก่าที่มีทุนเดิมมาแล้ว ก็เสริมด้วยอำนาจของพระพุทธานุภาพหรืออรหัตตานุภาพ เราก็สามารถตัดกิเลสได้เป็นสมุจเฉตปหาน ได้อย่างพระยสเหมือนกัน

เอาละบรรดาทุกท่าน เวลานี้ก็หมดเวลาแล้ว อาตมาในฐานะพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาขอตั้งสัตยาธิษฐาน อังคุณพระศรีรัตนตรัย มีพระพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ทั้ง ๓ ประการ ขอจงดลบันดาลให้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านเห็นธรรมตามที่พระพุทธเจ้าเห็นแล้วในชาตินี้ทุกท่าน

*****

เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน

สุขเวทนา ทุกขเวทนา อทุกขมสุขเวทนา

สำหรับวันนี้ เป็นการศึกษามหาสติปัฏฐานสูตร ในบรรพที่เรียกว่า เวทนานุปัสสนา มหาสติปัฏฐาน คำเวทนานี้แปลว่า การเสวยอารมณ์ พระพุทธเจ้าท่านว่า ถถญจ ภิกขุเว ภิกขุ ตุก่อน ภิกขุทั้งหลาย สิ่งอื่นยังมีอยู่อีก เวทนาสุ เวทนานุปัสสี วิหริติ ย่อมพิจารณาเห็นเวทนา คำว่าเวทนานี้ ท่านแปลว่าอย่างนั้น ท่านแปลว่าความเสวยอารมณ์ ถ้าพูดกันแบบไทย ๆ ใ้อ้คำว่าเสวยนี่ก็แปลว่ากิน คนก็เลยดั้นกินอารมณ์เข้าไป ไม่ต้องกินข้าวแล้ว คำว่าเสวยอารมณ์ก็หมายความว่า อารมณ์ที่เกิดขึ้นกับใจเรามันมีอยู่เป็นปกติ ท่านบอก บอกว่าย่อมพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาเนื่อง ๆ คือว่าพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา ท่านว่ายังงี้ดูตามของท่านไปว่า ตุก่อนภิกขุทั้งหลาย ภิกขุในพระธรรมวินัยนี้ เมื่อเสวยสุขเวทนาจิรัชชัตถุว่า บัดนี้เราเสวยสุขเวทนา เมื่อเสวยทุกขเวทนาจิรัชชัตถุว่าบัดนี้เราเสวยทุกขเวทนา เมื่อเสวยอทุกขมสุขเวทนา เวทียมาโน เพื่อนก็เลยแปลบอกว่า เมื่อเสวยอทุกขมสุขเวทนา (เสร็จพวกคุณอ่านก็เลยเสร็จเลขนี้) เป็นอันว่า เมื่อเราไม่ได้เสวยทุกข์ หรือเสวยสุขเวทนาอันเป็น อุเบกขา คืออารมณ์เฉยเรารู้ชชัตถุว่าเวลานี้อารมณ์ของเราเฉย ๆ ไม่มีสุข หรือไม่มีทุกข์ใด ๆ

ต่อไปเมื่อเสวยสุขเวทนาที่มีอามิส คำว่าอามิสแปลว่าสิ่งของ คือมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเข้ามาเจือ เช่น กามคุณ ก็รู้ชชัตถุว่าเวลานี้เราเสวยสุขเวทนาที่มีอามิส หรือว่าเสวยสุขเวทนาที่ไม่มีอามิส ก็รู้ชชัตถุว่าเวลานี้เราเสวยสุขเวทนาที่ไม่มีอามิส หรือว่าเมื่อเสวยทุกขเวทนาที่มีอามิส ก็รู้ชชัตถุว่าเราเสวยทุกขเวทนาที่มีอามิส หรือเมื่อเสวยอทุกขมสุขเวทนาจิรัชชัตถุว่า จิตใจมันเฉย ๆ ไม่มีสุขหรือไม่มีทุกข์ เพราะมีอามิสหรือว่าไม่มีอามิส ก็รู้ชชัตถุว่าเวลานี้เราเสวยความสุข ความสุขที่เจือปนด้วยอามิส หรือความสุขที่ไม่เจือปนด้วยอามิส ท่านว่ายังงั้น ดังนี้ภิกขุย่อมพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาภายในบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาภายนอกบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นเวทนาทั้งภายในและภายนอกบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นธรรมดา คือความเกิดขึ้นในเวทนาบ้าง นี้พอบอกว่าเห็นเวทนาเป็นธรรมดา นี้จัดว่าเป็นวิปัสสนาญาณ ตอนต้นเป็นสมถะ อันนี้มหาสติปัฏฐาน นี้พระพุทธเจ้าควรวิปัสสนาญาณอยู่ตลอดเวลา ย่อมพิจารณาเห็น

ธรรมดาคือความเสื่อมไปบ้าง ย่อมพิจารณาเห็นธรรมดา ทั้งความเกิดขึ้นและความเสื่อมไปบ้าง ก็หรือ
ว่าสติว่ามีเทวนามืออยู่ ก็ไปตั้งอยู่เฉพาะหน้า แต่เพียงสักแต่ว่าเป็นที่รู้ แต่เพียงสักแต่ว่าเป็นที่อาศัยระลึก
ย่อมไม่ติดอยู่ ย่อมไม่ยึดถืออะไร ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาเรื่องนี้แล้ว

ผมไม่เห็นมีอะไร คือตามใจความตามมหาสติปัฏฐานสูตร ในเวทนานุปัสสนานี้ พระ
พุทธเจ้าให้ทรงพิจารณาว่า เวลานี้จิตใจของเรามีความสุขหรือว่ามีความทุกข์ เวทนานี้ก็คืออารมณ์ ตาม
บาลีท่านแปลว่า ความเสวยอารมณ์ คำว่าเสวยอารมณ์นี้มันฟังไม่ชัดนี้ คำว่าอารมณ์หมายถึงอะไร คำว่า
อารมณ์นี้ก็หมายถึงว่าความรู้สึกของใจ คือความรู้สึกของเรานี้มันมีความสุข หรือว่ามีความทุกข์ ถ้ามว่า
เวลานี้ใจของเราหดหู่ประกอบไปด้วยความทุกข์ หมายความว่ามีความปรารถนาไม่สมหวังบ้าง สิ่ง
ที่ตั้งใจไว้ไม่ปรากฏบ้าง สิ่งที่ตั้งใจไว้ไม่เป็นไปตามตั้งใจบ้าง อย่างนี้เป็นอาการของความทุกข์ อย่างนี้
เราเรียกกันว่า ทุกขเวทนา ที่นี้ในมหาสติปัฏฐานสูตร ท่านบอกชัดไว้ว่ามหาสติปัฏฐาน คือให้พยายาม
เอาจิตของเราเข้าไปตั้งไปในสติสัมปชัญญะตลอดเวลาเรียกว่า ตามนี้รู้อารมณ์ จงรู้อารมณ์ของเราว่า
เวลานี้อารมณ์เป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ถ้าอารมณ์มีความสุขก็รู้ที่อยู่ว่าอารมณ์ของเรามีความสุข อารมณ์ของ
เรามีความสุขเพราะอาศัยอะไรเป็นปัจจัย อารมณ์ของเรามีความสุขเพราะมีอามิสเป็นปัจจัย คำว่าอามิส
หมายความว่าสิ่งของ เราจะเรียกกันว่าวัตถุก็ได้ จะเป็นสิ่งที่มีชีวิตก็ตาม หรือว่าไม่มีชีวิตก็ตาม ถ้ามันมีสิ่งขึ้น
ปรากฏเป็นอะไรก็ตาม เป็นเครื่องปรากฏเฉพาะหน้า และเป็นเหตุให้เราได้สุข เราได้ทุกข์ อย่างนั้นเรา
เรียกว่าอามิส อย่างพบคนที่ไม่ชอบใจ ใจมันก็เริ่มไม่สบาย นี้ถือว่าคนเป็นอามิส เป็นเหตุให้เราเกิดความ
ทุกข์ เพราะไม่สบายแปลว่าทุกข์ ความไม่สบายกายก็ดี ความไม่สบายใจก็ดี จัดเป็นทุกข์ อันนี้เราต้อง
รู้ตัวทุกข์ด้วยนะ หรือว่าพบสิ่งของสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ตามที่เป็นไม่ชอบใจของเรา จิตมันก็เป็นทุกข์ หรือ
ว่า พบคนที่หน้าตา ไม่เกลียด ไม่โกรธ ไม่เป็นศัตรู แต่กลับมาพูดในสิ่งที่เราไม่ปรารถนา เราไม่ต้อง
การจะฟัง ใจเราไม่ชอบใจ อย่างนี้ก็คือทุกข์ เรียกว่าทุกขเวทนา ที่นี้พระพุทธเจ้าให้พิจารณาจิตของตนว่า
เวลานี้จิตของเรามีอารมณ์เป็นอย่างไร มีอารมณ์เป็นสุขหรือทุกข์

มาอีกตอนหนึ่งท่านพูดถึงสุขเวทนา เวลานี้จิตของเราเป็นสุข มันเป็นสุขเพราะว่าอะไร
เป็นสุขเพราะว่ามีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมากระทบ หรือว่าเป็นสุขอยู่เฉย ๆ ไม่มีสิ่งอื่นเข้ามากระทบ คำว่าสิ่งอื่น
ก็คืออามิส จะเป็นคนหรือเป็นวัตถุก็ตาม หรือว่าหากันไม่ได้ หากวัตถุไม่ได้ แต่ปรากฏเป็นเสียงหรือ
เป็นแสง ถ้าเป็นแสงก็เป็นวัตถุ ถ้าเป็นเสียงก็เป็นวัตถุเหมือนกัน จัดเป็นกาย แต่ว่าเป็นอุปาทายรูป ที่นี้
เรากระทบกับเสียง กระทบ

แสง กระทบวัตถุ กระทบกับคน ทำให้เราเกิดความสุขหรือว่าความทุกข์ แต่ความสุขหรือความทุกข์นี้ พระพุทธเจ้าท่านขมวดท้ายไว้ว่า เนื่องด้วยกามารมณ์ ไอ้คำว่ากามารมณ์ไม่ใช่อารมณ์อยากมีตัวมีเมียเฉย ๆ มีความหมายแบบนั้นไม่ถูก คือ กามารมณ์ กามะแปลว่าความใคร่ อารมณ์ สระอาตัวนี้ก็เป็นตัว “อ” เรียกว่าอารมณ์ อารมณ์คือความรู้สึกของเราเกิดความใคร่ อยากจะได้สิ่งนั้น อยากจะได้สิ่งนี้ หรือว่าเราไม่อยากจะสิ่งนั้น ไม่อยากจะสิ่งนี้ เพราะเราไม่ชอบใจ สิ่งที่เราอยากได้เป็นอาการของความชอบใจ อารมณ์ที่เกิดขึ้นอย่างนี้ท่านเรียกว่า กามารมณ์ คืออารมณ์ที่มีความอยากเกิดขึ้น นี่อารมณ์ที่มีความอยากเกิดขึ้นมันเป็นอารมณ์ที่ทำให้เราสุขใจ หรือว่าทุกข์ใจ อันนี้พระพุทธเจ้าให้ใช้สติคิดไว้เสมอ สิ่งเหล่านี้มันมีอยู่เป็นธรรมดา แต่เราจะมานั่งคิดว่า พระพุทธเจ้านี้มานั่งสอนเราทำไม ไอ้เรื่องนี้มันเป็นเรื่องธรรมดาของใจ แต่ความจริงที่พระพุทธเจ้าทรงสอนเราก็เพราะว่าพวกเราลืมคิด ไม่ได้ใช้สติเข้าไปควบคุมอารมณ์ เราปล่อยไปตามเรื่อง มันจะสุขหรือมันจะทุกข์ก็ได้ไม่ได้หาเหตุ ไม่ได้หาผล ไม่ได้ค้นคว้าตามความเป็นจริง

ทีนี้การที่พระพุทธเจ้าให้รู้อารมณ์ของเราว่า อารมณ์ของเรานี้มันเป็นสุขหรือว่ามันเป็นทุกข์ เวลาที่มันมีความสุขหรือว่ามีความทุกข์ มีอะไรที่เป็นเหตุ เป็นปัจจัยรีเปลา คือมีอามิส วัตถุ หรือบุคคลเป็นเหตุรีเปลา หรือว่าไม่มีอามิส วัตถุ หรือบุคคลเป็นเหตุ จึงเกิดความสุขหรือความทุกข์ ให้ใคร่ครวญอย่างนี้เรียกว่า พิจารณาเวทนาในเวทนา กำหนดรู้เวทนาในเวทนา หมายความว่า อารมณ์ความสุขหรือความทุกข์นั้นเป็นเวทนา ถ้าตัวสุขเป็นสุขเวทนา ที่เราชอบใจนะ ความทุกข์เป็นทุกข์เวทนา เป็นเวทนาตัวนอก ตอนนี้อยากไปหาเวทนาในเวทนาอีกทีหนึ่ง คืออารมณ์ในอารมณ์อีกทีหนึ่ง ว่าอะไรนี้มันสร้างความสุข ความทุกข์ใจให้เกิดแก่เรา เมื่อเราคิดไปเราก็คิดได้ว่า เอ้อ นี่เราไม่สบายใจ นี่เมื่อสักครู่นี้เข้ามามองดวงตาดัง (แต่วันนี้ไม่มีใครทวงตาดังผมนะ ไอ้ผมนะใครทวงเท่าไรผมไม่ทุกข์นะ ถ้าไม่มีเหตุทวงให้ปากแตกผมไม่ให้ ผมบอกแล้วเจ้านี้ผมห้ามทวง ห้ามทวง ห้ามถาม ห้ามปรารภ ถ้าไม่บอกให้มาเอา ห้ามมา มันจะมาทำไมเสียเวลาเปล่า ถ้ามีแล้วก็สั่งให้มาตามกำหนด ถ้าไม่มาถือว่าหมดสิทธิ์)

นี่แสดงว่าท่านให้หาเหตุ หาผล มีความสุข และความทุกข์ เพราะอะไรท่านให้คิดแบบนี้ทำไม จะได้รู้ว่าแม้แต่อารมณ์ใจของเรานี้ที่เราเกิดมานี้ ความจริงความสุขความทุกข์มันเกิดจากกายก็จริง แต่ทว่าไอ้ทุกข์จริง ๆ ใจเป็นตัวรับ จะว่ากายมันเกิด แล้วมันแก่ มันเจ็บ มันตาย และไอ้ใจนี่ละกายเกิดมาแล้วมันเกิด แก่ลงมา เราไม่ชอบแก่ มันเกิดป่วยไข้ไม่สบาย เราไม่ชอบป่วยไข้ไม่สบายมันตาย

เราไม่ปรารถนาให้มันตาย เรานึกว่ากายเป็นทุกข์ แต่ความจริงกายไม่ได้เป็นทุกข์ ใจมันทุกข์ เพราะกายมันมีสภาพเป็นปกติ ถ้ามันทุกข์จริงๆ มันก็ไม่แก่ อย่างตาเรานี่ ถ้ามันรู้ว่ามองอะไรไม่ถนัด อย่างผมนี้จะต้องซื้อแว่นมาสใส่ ถ้ามันรู้ว่ามันจะต้องเป็นทุกข์อย่างนี้ มันไม่ฝ้า มันไม่ฟาง นี่ความจริงอาการของ ตา มันไม่รู้เรื่อง มันถือว่ากฎธรรมดาของมัน เมื่ออายุมากเข้าแล้ว ประสาทมันก็เสื่อมโทรมลงไป ไอ้การต้องการในการเห็น การต้องการในการได้ยินจากหู เห็นจากตา รับการสัมผัสจากกาย ได้กลิ่นจากจมูก รู้รสจากปาก อย่างนี้เป็นต้น นี่มันเป็นเรื่องของใจ ไอ้ความสุข ความทุกข์นี่มันอยู่ที่ใจ ความจริงมันไม่มีอยู่ที่กายตามลำพังกายอย่างเดียว ตัวนั้นมันไม่ได้สุข มันไม่ได้ทุกข์ เราจะเห็นว่าคนถ้าตายแล้วนี่ ใครจะเอาไฟไปเผา จะเอาเม็ดไปสับไปพินก็ไม่เคยโกรธ แต่ทว่าเวลาที่ยังไม่ตาย อย่างว่าแต่เอาเม็ดมาพินเลย เอาเล็บมาสะกิดหน่อยเดียว บอกว่าเจ็บฉันไม่ชอบใจ ที่เป็นอย่างนี้เพราะอะไร เพราะใจมันเป็นเครื่องรับรู้ นี่ ถ้ากายเราเจ็บเพราะเล็บจิก ไอ้อย่างนี้เรียกว่า ทุกขเวทนา เกิดจากอามิส อามิสคือของ ของคือเล็บที่มายกเรา หรือว่ามีวัตถุอะไรเข้ามากระทบตานั้น ความสุขที่เกิดขึ้นมา กำลังใจอยากได้ขนม อยากกินขนม อยากนี้ได้ขนมแบบนี้เรามีความสุข เราชอบใจ หรือว่าต้องการวัตถุแบบนี้ เราชอบใจ เกิดความสุข อย่างนี้เขาก็เรียกว่าเกิดความสุข เกิดจากอามิสเหมือนกัน

นี่พระพุทธเจ้าให้พิจารณาว่า กำลังใจของเราเนี่ย ความจริงมันไม่ใช่ แม้แต่อารมณ์ไม่ใช่ กาย เพราะอารมณ์นี้ก็ไม่มีความคงที่ มันก็เป็นสุขเป็นทุกข์เหมือนกัน ทีนี้มาอีกบทหนึ่งท่านบอกว่า หรือว่ามีความรู้สึกว่าทุกขมสุข หรือว่าจิตของเราเสวยอารมณ์ที่ไม่มีสุข และไม่มีทุกข์ ไอ้การไม่มีสุขหรือไม่มีทุกข์มันอาศัยอามิสเป็นต้นเหตุ หรือว่าไม่มีอามิสเป็นต้นเหตุ คำว่าอามิสเป็นต้นเหตุ ก็สมมุติว่าเราไปนั่งดูพระพุทธรูป เห็นพระพุทธรูปมีความสดสวยงดงาม ยืนอยู่ตลอดเวลา ลักษณะท่าทางของท่านนำเคารพนับถือ นำไหว้ นำบูชา แล้วก็พิจารณาไว้ พระพุทธรูปนี้ความจริง เป็นรูปเปรียบ ของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงมีความดีมาก เวลานี้สมเด็จพระผู้มีพระภาคทรงเสด็จดับขันธเข้าสู่ พระปรินิพพานไปแล้ว ความจริงองค์สมเด็จพระประทีปแก้วมีพระองค์เดียว แต่เมื่อพระองค์ทรง นิพพานไปแล้วกลับหล่อรูปขึ้นมาอีก ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะความดีของพระองค์ ความดีสูงสุดที่ พระองค์ทรงมีก็คืออะไรคือ

พระองค์สามารถตัดกิเลสเป็นสมุจเฉตปหาน ในเมื่อองค์สมเด็จพระพิชิตมาร พระองค์ทรงบรรลุดุริยเอกสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว องค์สมเด็จพระประทีปแก้วทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ ทรงสั่งสอนเราโดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อย ความยาก

ความลำบากอะไรทั้งสิ้น จะต้องนอนกลางคืนกินกลางทราย นอนกลางเขา กลางป่าเปียกปอนไปด้วย ฝนและน้ำค้าง ฝ่าอันตรายทุกอย่าง ความจริงพระองค์เป็นลูกของพระมหากษัตริย์ และก็จะทรงเป็น พระเจ้าจักรพรรดิภายใน ๗ วัน แต่ถึงกระนั้นองค์สมเด็จพระทรงธรรมก็ยังทรงสละความสุขมาสอน พวกเรา เมื่อเห็นรูปของพระพุทธเจ้า ท่านมีพระมหากรุณาธิคุณ ทรงยิ้มแย้มแจ่มใส ก็คิดในใจว่า การทำ ใจให้มีจิตสงบอย่างนี้เป็นของดี รูปขององค์สมเด็จพระชินสีห์นี้ใครจะจับไปโยนน้ำ ไปเผาไฟ ไปจมน ดิน จมทราย สักเท่าใดก็ตาม เมื่อเอากลับขึ้นมา ก็ปรากฏว่าหน้าของพระองค์นี้ยิ้มอยู่ตลอดเวลา น่า ชื่นใจ ที่นี้อารมณ์ใจเห็นพระพุทธเจ้าก็นึกถึงความดีของพระองค์ นึกถึงพระมหากรุณาของพระองค์ ความสุขเกิดขึ้นเหล่านี้เรียกว่าสุขเวทนาเกิดจากอามิส

ตอนนี้เราก็คิดต่อไปว่า องค์สมเด็จพระจอมไตร เดิมทีพระองค์มีชีวิตอย่างไร แต่องค์ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าไม่ทรงยึดถือในโลกธรรมทั้ง ๘ ประการ ใครจะนิทา ใครจะดำ จะว่า จะ สรรเสริญเป็นประการใด จะมีลาภสักการะมากน้อยเพียงใด ลาภไม่มีเพียงใด พระองค์ไม่เคยวิตก เรื่อง ยศถาบรรดาศักดิ์เพียงใดพระองค์ไม่เคยปรารถนา เป็นอันว่าองค์สมเด็จพระบรมศาสดามีขณตอยู่เสมอ คำว่าขณต ถ้าคุณไปอ่านไปบาลีจะมีขณตอยู่เสมอ เป็นอันว่าไม่มีขณตขณช้น ไปไหนก็มีจิตใจ เป็นปกติ ไม่มีอาการหวาดหวั่นหรือยินดียินร้ายอะไร เราก็อชอบทำใจแบบพระพุทธรูปเสียบ้าง เมื่อมีใจ ก็ทำเหมือนคนไม่มีใจ มีความรู้สึกก็แกล้งทำเหมือนคนไม่มีความรู้สึก มันจะหนาว มันจะร้อน มันจะ หิว มันจะกระหาย มันจะมีทุกข์เวทนา จะมีสุขเวทนา อย่างไรก็ตาม ถือว่าช่างมัน มันไม่ปรารถนา ชื่อว่า ร่างกายไม่มีความสำคัญ ร่างกายนี้มีแล้วก็ไม่มีประโยชน์ มีแต่โทษอย่างเดียว ใจก็เกิดอารมณ์สบาย ไม่ ยึดถือวัตถุ หรือว่าอามิส เรียกว่า สี่ เสี่ยง แสง ใด ๆ ทั้งหมด ทำจิตตก มีอารมณ์ปลอดโปร่ง เพราะ ว่า มีสุขที่ไม่เจืออามิส หรือว่าไม่มีสุขไม่มีทุกข์ คำว่าไม่มีทั้งสุขและก็ไม่มีทั้งทุกข์ คำว่าสุขกายเพราะ อาศัยกามคุณ คือว่าวัตถุที่เราพึงปรารถนา หรือว่าอารมณ์ที่เราพึงปรารถนา อย่าคิดว่าเป็นพระนี่ได้ เปรียบนะ ไม่ต้องทำมาหากินอะไรมาก เช้าก็ถือหม้อออกจากวัด ชาวบ้านก็ใส่มาให้ กลับมาแล้วก็ สบาย กินแล้วก็นอน นึกคิดอย่างพระนรกนะ ไม่ใช่พระสวรรค์ แต่คิดอย่างนี้ใจเกิดสบายขึ้นมา ไอ้ออย่าง นี้กล่าวว่าจิตตกอยู่ มีความสุขเพราะอาศัยกามคุณ คืออารมณ์มีความใคร่ ที่นี้ไอ้ความทุกข์ใจเพราะอาศัย วัตถุก็เหมือนกัน

ที่นี้ความสุขใจที่ไม่ประกอบด้วยวัตถุก็เหมือนกัน ความสุขใจที่ไม่ประกอบด้วยวัตถุ หรือไม่ประกอบด้วยอารมณ์อื่นมันเกิดมีความชุ่มชื่น มีอารมณ์โปร่งเฉย ๆ

อะไรจะไปอะไรจะมากี่มีความรู้สักอยู่อย่างเดียวกันว่า ช่างมัน ใครเขาจะค่า ใครเขาจะว่าก็ช่างมัน เราดี
 ของเราเอง เราไม่ได้ดี หรือเราไม่ได้ชั่วเพราะวาจาของเขาพูด มันจะมีของใช้มาก มันจะมีของใช้น้อย
 ก็ช่างมัน มีมากก็ใช้มาก มีน้อยก็ใช้น้อย ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะเราไปสนใจกับมัน มันก็ไม่มีประโยชน์
 ร่างกายของเรามันจะสวยไม่สวยก็ช่างมัน เสียจะเพราะหรือไม่เพราะก็ช่างมัน มันจะแก่หรือมันจะป่วย
 อะไรก็ช่างหัวมัน เพราะธรรมชาติของมันเป็นอย่างนั้น ในที่สุดถึงแม้ว่ามันจะตายก็ช่างมัน เรียกว่าไม่ยึด
 ทั้งอารมณ์ช้ายและอารมณ์ชวา อารมณ์ความสุข หรืออารมณ์ความทุกข์ เราก็ไม่ยึด ปล่อยใจสบาย
 อย่างนี้ท่านเรียกว่า อทุกขมสุข คือจิตทรงอุเบกขา

นี่ที่องค์สมเด็จพระบรมศาสดาให้กำหนดไว้แบบนี้เพื่อให้รู้อารมณ์ จะได้ความรู้
 อารมณ์ อารมณ์ของเราเวลานี้มีความสุขหรือมีความทุกข์ ถ้ามีความสุขเราก็รู้ว่ามีมีความสุข มีความ
 ทุกข์ เราก็รู้ว่ามีมีความทุกข์ มีความสุขเพราะว่าอาศัยสิ่งอื่นเป็นปัจจัย หรือไม่ได้อาศัยสิ่งอื่นเป็นปัจจัย
 เราก็รู้อยู่ อาการของความทุกข์ก็เหมือนกัน ตามอาการวางเฉยก็เหมือนกัน วางเฉยเพราะว่าเราห้ามสิ่ง
 นั้น เราห้ามสิ่งนี้ไม่ได้ เมื่อห้ามมันไม่ได้ก็เลยไม่ห้าม ปล่อยตามใจมัน อันนี้ว่าวางเฉยเพราะมีอามิส
 หรือว่าวางเฉยเพราะไม่มีอามิส ฉันทะขึ้นมานะเฉย ๆ หรือว่าวางเฉยเพราะจิตตั้งอยู่ในอุเบกขา คือกฎ
 ธรรมดาคือสำคัญ นี่องค์สมเด็จพระบรมศาสดาให้รู้ตอนนี้เป็นอารมณ์ของสมถภาวนา นี้รู้ไว้ด้วยนะว่า
 ตอนนี้เป็นอารมณ์ของสมถภาวนา รู้ทำไม การตั้งสติเอาไว้ การรู้ตัวเอาไว้มันจะได้รู้ว่า เวลานี้มีความสุข
 หรือมีทุกข์ จะได้รู้ชัดว่าคนเราก็คงเกิดมานี้ไม่ใช่ว่ามันจะไปอยู่เฉย ๆ ได้ มันจะต้องมีสุข และจะต้องมี
 ทุกข์ และมีอารมณ์เฉย ๆ ในบางขณะ เป็นอันว่าแม้แต่อารมณ์ก็หาความแน่นอนไม่ได้

ในตอนท้ายขององค์สมเด็จพระจอมไตรให้ถือว่า ใจมีความสุขหรือความทุกข์นี้เป็นธรรมดา
 ธรรมดาของคนที่เกิดมา เราจะไปขอมยึดถือมันเพื่อประโยชน์อะไร อารมณ์ใจที่มีความสุขก็ดี อารมณ์
 ใจที่มีความทุกข์ก็ดี มันไม่มีสภาวะที่ทรงความแน่นอนได้เลย เราจะมาสุขจริงๆ ก็ไม่ได้ เดี่ยวมันก็กลับ
 ทุกข์ เวลามันทุกข์คิดว่าจะหาความสุขไม่ได้ มันก็ไม่แน่นอน เดี่ยวมันก็กลับมามีความสุขใหม่ เป็นอัน
 เอาอะไรแน่นอนไม่ได้ เหตุฉะนั้น องค์สมเด็จพระจอมไตรจึงเตือนว่า เมื่อเราพิจารณาแล้ว จงพิจารณา
 สักแต่เพียงว่ารู้ ที่เรารู้แล้ว คำว่ารู้แล้วนี่ สักแต่เพียงว่ารู้ ก็เพียงว่ารู้แล้ว จงอย่ายึดถือว่ามันเป็นความสุข
 หรือว่าเป็นความทุกข์ ที่เราควรจะยึดถือเอาไว้ แล้วเธอทั้งหลาย จงเห็นอาการเหล่านี้ว่าเป็นเรื่องธรรมดา
 ของบุคคลที่เกิดมาแล้วย่อมมีอารมณ์อย่างนี้ เมื่อมันหาสภาวะความแน่นอนไม่ได้ อย่างนี้เราก็ไม่ควรจะ
 ยึดถือมันไว้เลย คำว่าไม่ยึดถือมันไว้เลยก็หมายความว่า ไม่ควรจะยึดถือที่เราจะทรงมันไว้ต่อไป

และเมื่อไม่ยึดถืออารมณ์ แล้วท่านก็เลยสั่งต่อไปว่า ไม่ว่าจะอะไรทั้งหมดในโลกจงอย่ายึดถือเอง จงอย่าถือว่าแม้แต่อารมณ์นี้ว่ามันเป็นเรา เป็นของเรา เรามีในอารมณ์ อารมณ์มีในเรา ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะอารมณ์ทั้งหลายเหล่านี้มันมีแล้วไม่นานเพียงไม่สักกี่วันมันก็จะถึงอาการคับซิปของมัน คือความตายของร่างกาย เมื่อร่างกายตายเมื่อไรแล้ว อารมณ์เหล่านี้มันก็จะสลายตัวไป นี่เป็นอันว่าการเจริญเวทนานุปัสสนาในมหาสติปัฏฐานสูตร องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าให้ใช้สติสัมปชัญญะเข้าคุมอารมณ์ ความจริงมันต้องใช้อารมณ์ เอาสติสัมปชัญญะหนักหน่อยนะ ที่หนักก็ไม่เห็นว่าเป็นของแปลก มันเป็นสิ่งที่เราควรจะรู้ ถ้าเรารักษาอารมณ์ของเราได้ โดยใช้สติสัมปชัญญะควบคุมอารมณ์ของเราตลอดเวลา เป็นอันว่าชาตินี้พวกเราทุกคนก็มีหวังได้ในฐานะความเป็นอรหัตตผล เพราะอะไร เพราะพระอรหิยะบุคคลชั้นพระอรหันต์นี้ไม่มีอารมณ์ผลอยู่ในเรื่องชั้น ๕ เป็นอันว่าการพูดเรื่องเวทนาการก็ขอยุติไว้เพียงเท่านี้

*****

จิตตานุปัตสนาสติปัญญา

ต่อจากนี้ไปก็ว่ากันถึงจิตตานุปัตสนาสติปัญญา มหาสติปัญญาข้อนี้มีความสำคัญมากนะ เวทนานุปัตสนามหาสติปัญญาเนี่ย ท่านให้เอาจิตเข้าไปพิจารณาเวทนา นี่เพื่ออาศัยความ คล่องของจิต พวกท่านที่หวังดีในการเจริญสมณธรรม จะเป็นพระก็ดี ฆราวาสก็ดี ทุกคนต้องการ ความสุข ต้องพยายามควบคุมเวทนา คือความรู้สึกของอารมณ์ด้วยสติสัมปชัญญะ อย่างหนัก ต้องใช้ ให้มาก เพราะความไวของสติสัมปชัญญะมันจะได้มีเวทนานุปัตสนา นี่เป็น การซ้อม ซ้อมใจเราจริงๆ จำไว้ให้ดีนะ นักปฏิบัติที่พยายามเข้าถึงความดี เขาควบคุมอารมณ์ กันตรงนี้ ตรงนี้เอากันหนักหน่อย เพราะอารมณ์ของใจมีสภาพไวยิ่งกว่าลึง ลิงว่าไว มันไวกว่า บางทีพวกคุณนั่งฟังผมพูดอยู่นี้ บางทีใจ ย่องไปคิดเรื่องอะไรต่ออะไรแล้วเอะอะ นอกรีต นอกรอย ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะอารมณ์ใจมันเร็ว มันเร็วมาก ควบคุมยาก ฉะนั้นก่อนที่จะพิจารณาอารมณ์ที่มันจะเกิดกับจิต องค์สมเด็จพระธรรมสามิสร จึงให้พิจารณาอารมณ์ใจไว้เสียก่อน ว่ากันถึงเรื่องความสุข ความทุกข์ กับความไม่สุข ไม่ทุกข์ ๓ ตัว นี่เท่านั้น ความจริงไม่มี อะไรมาก เวลาเรารู้สึกตัวขึ้นมาเนี่ย เอ้อ เวลานี้เราสุขหรือทุกข์ สุขหรือทุกข์ เพราะเรื่องอะไร หรือว่าเราไม่สุขไม่ทุกข์ ก็นี่ว่าไม่เป็นเรื่อง เราจะไปสนใจกับมันเพียงใดก็รู้ว่าไม่ เป็นเรื่อง ไอ้เรื่องความสุขความทุกข์หรือความไม่สุขไม่ทุกข์นี้ ไม่เป็นเรื่อง ไม่ช้าเราก็ตาย ตายแล้วก็ หมดเรื่องกัน อารมณ์ทั้งหลายใดๆ ที่เราจะเข้าไปยึดถือไม่มี หากความคิดอะไรไม่ได้ เป็นอันว่า เลยไม่ยึด ถืออารมณ์ใด ๆ ทั้งหมด ต้องการอย่างเดียวคือพระนิพพาน

ว่าเลยไปนิคละมั้งว่าถึงนิพพาน ไอ้ตัวธรรมดานะคุณ ตัวนิพพานจำไว้ละ นี่พระพุทธเจ้าบอกว่ายอมพิจารณาเห็นธรรมดา คือการตั้งขึ้น ความเกิดขึ้น หรือความเสื่อมไปของอารมณ์ใช่ไหม หมายความว่านี่มันสุขแล้ว พอสุขไปสุขมา อ้าว ดันทุกข์เสียอีกแล้ว บอกเอ๊ะ นี่เราสุขแล้วเสือกทุกข์ไปทำไม ไอ้ตัวสุขนี่คือใจมันสบาย ความสุขเสื่อมไป ความทุกข์ก็มาใหม่ ใจมันลงทุกข์นี่เราไม่ชอบถือว่ามันต่ำ อันนี้ท่านก็เลยบอกว่าถือเป็นตัวธรรมดา ทั้งความเกิดขึ้นและความเสื่อมลง ไอ้ตัวธรรมดานี้คุณเป็นอารมณ์ของพระอรหันต์เขา พระอรหันต์ที่มีความสุขที่ไม่อิงอามิสได้ก็เพราะอาศัยธรรมดา ยอมรับนับถือกฎของธรรมดา ที่นี้กฎของธรรมดาก็เป็นอารมณ์ของพระอรหันต์ อารมณ์ของพระอรหันต์ก็คืออารมณ์ของพระนิพพานนั่นเอง

วันนี้ถ้าใครเขาพูดกันถึงเรื่องว่า ใช้คำว่าธรรมดานี้ต้องมีความเข้าใจเลยว่าเขาหมายถึงพระนิพพาน นี่เราพูดกันด้านธรรมะนะ อย่างนี้กันว่าเรามีลูกเป็นธรรมดา มีเมียเป็นธรรมดา มีพี่เป็นธรรมดา อย่างนี้ไม่ใช่นิพพานแล้วคุณ ไปหัวสะพานแล้ว ดีไม่ดีกลายเป็นอันธพาลขึ้นมาทะเลาะกับพี่ทะเลาะกับเมีย ดีกับลูก นี่กลายเป็นอันธพาลไม่ใช่นิพพาน

ที่นี้เรามาว่ากันถึงเรื่องจิต ตัวนี้สำคัญนะคุณ ตัวจิตนี้สำคัญมาก จิตตานุปัสสนามหาสติปัฏฐานนี้ ท่านให้ฝึกรักษาอารมณ์ ยึดถืออารมณ์ว่าจะเอาจิตเข้ามาควบคุมจิต ตัวนี้สำคัญมาก กรรมฐาน ๒ จุดนี้สำคัญที่สุดคือ นักปฏิบัติที่ปฏิบัติได้ดีทุกองค์เข้าถึงจุดไปถามเถอะ ท่านคล่อง ๒ ตัวนี้คล่องมาก ถือว่าเป็นปกติของอารมณ์เลย เพราะว่าทำจนชิน อย่างนี้ว่ามันยาก ความจริงถ้าเราทำจนชินมันก็ไม่ยาก ไม่ว่าจะอะไรทั้งหมดนะ ถ้าเราทำทำไป ตอนใหม่ ๆ มันก็ลำบาก แล้วต่อมาถ้าอารมณ์เกิดความชินเข้าแล้ว มันก็หาความยากไม่ได้

ที่นี้เราก็มารู้ถึงพระบาลีกันต่อไปว่า กถญจ ภิกขเว ภิกขุ จิตเต จิตตานุปัสสีวิหริติ ว่าดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นจิตในจิตเนื่อง ๆ เมื่อกันพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา อันนี้เห็นภายในภายในมาแล้วนะ แล้วมาต่อเวทนาในเวทนา ที่นี้มาต่อจิตในจิตเข้าอีกแล้ว มันเกิดเป็นจิตซ้อนจิต จิตนี้ก็คือความคิดว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัย จิตมีราคะ จิตไม่มีราคะ ก็รู้ที่อยู่ว่า จิตไม่มีราคะ จิตมีโทสะ ก็รู้ที่อยู่ว่าจิตมีโทสะ จิตไม่มีโทสะ ก็รู้ชัดว่าจิตไม่มีโทสะ จิตมีโมหะ ก็รู้ชัดว่า จิตมีโมหะ จิตไม่มีโมหะ ก็รู้ชัดว่าจิตไม่มีโมหะ ว่าแก่นี้ก่อน ว่ายาว ๆ ไปเดี๋ยวไม่รู้

จิตมีราคะ จิตไม่มีราคะ

จิตมีราคะ ใ้อีไรๆ มันก็คละกันอยู่ คำว่าราคะแปลว่ารักสวยรักงาม เวลานี้จิตของเรา มันมีอุเบกขารมณ์ มีความสบาย หรือว่ารักสิ่งสวย ๆ งาม ๆ อย่างคนชอบสีสวย ชอบผิวสวย แต่หมามันชอบจี่สวยใช้ไหม หรือใครว่าไม่ใช่ หมาเห็นก้อนจี่ไม่ได้ แต่ไปเจอจะเอาอดุพิคเข้านี้กว่าจี่หยุดก็กเขาเรียกว่าไอ้ดอกหมาหยุด จิตนี้เราชอบสวยชอบงามรีเปล่า ให้นั่งพิจารณาให้รู้ที่อยู่ว่าเวลานี้อารมณ์จิตของเราเป็นอย่างไร ถ้าจิตเราชอบของสวยของงาม อะไรก็ตามถ้าปรารถนาเรื่องสวยเรื่องงามไม่ใช่อาการสักการะ อย่างเช่นเราเห็นพระพุทธรูป เขาบอกนี่พระพุทธรูป ถ้าจิตเราสบายยกมือ

‘ไหว้ใช้ได้ทันที’ ว่าเป็นพระพุทธรูปปฏิมากร เป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า แต่บางคนไม่ใช่อย่างนั้น พอดูพระพุทธรูป เอ๊ะ นี่มันสมัยไหนหว่านี่ สมัยเชียงแสนหรือสุโขทัยหรืออุทอง หรืออยุธยา หรือรัตนโกสินทร์ ถ้าเชียงแสน สุโขทัย ยุคต้นนี่ราคาแพง นี่จิตจัญไรมาแล้ว จิตมีราคา เอ๊ะ พระนี้ลักษณะถูกต้องไหมนี้ หน้าตักแค่นี้ หน้าอกมันต้องแค่นั้น พระเศียรต้องแค่นี้ เอ๊ะ พระองค์นี้ไม่เป็นเรื่อง ปั้นไม่ถูกต้องลักษณะ อันนี้เราเรียกว่าจิตประกอบไปด้วยราคา หรือไม่ราคา คือปรารถนาความสวยความงามเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าจิตมีอารมณ์อย่างนี้ก็ถือได้ทันทีว่าจิตเลว ถ้าจิตปรารถนาความสวยความงาม ดูมันเลยว่ามันเลว ไอ้ระยำ มึงนี่มันเลวแล้ว เพราะไอ้ที่มันสวยจริงมีไหมในโลกนี้ สีนะสคใสอยู่ชั่วขณะเดียวเดี๋ยวมันก็มัวหมอง ไอ้คนเราเป็นหนุ่มเป็นสาวก็เดี๋ยวดียว เดี๋ยวมันก็แก่ วัตถุต่าง ๆ ก็เหมือนกัน มีความสคใสอยู่ชั่วเดี๋ยวดียว ไอ้ความคร่ำคร่ามันก็ตาม อะไร สิ่งอะไรในโลกที่สวยงามจริงๆ มันมีที่ไหน เอ็งระยำแล้วรีบจัดการถีบมันเสียเลย

ที่นี้ **จิตไม่มีราคา** ก็รู้ว่าจิตไม่มีราคา ก็หมายความว่า ถ้าเห็นพระพุทธรูปจะเป็นสมัยไหนก็ตาม หรือว่าจะเป็นพระพุทธรูปแบบไหนก็ตาม เก่า ใหม่ สีอะไรก็ช่าง ถ้าเป็นรูปพระละฉันทไหว้ได้สบาย เพราะนี่เป็นรูปแทนองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดา เราไหว้รูปนี้ก็เหมือนเราไหว้พระพุทธเจ้า เพราะใจเรานึกถึงพระพุทธเจ้า นี่ถ้าอารมณ์เราเกิดแบบนี้ถือว่าไม่มีราคา หรือว่าเวลาเห็นของสวยของงาม ก็คิดว่ามันจะสวยมันจะงามไปได้สักแค่วัน ประเดี๋ยวมันก็เลาหาย ไอ้อะไรไม่ได้ความเก่าแก่ ความคร่ำคร่ามันมีมา ความทรุดโทรมมันมีมา ประเดี๋ยวมันก็สลายตัว

จิตมีโทษะ จิตไม่มีโทษะ

ต่อไปที่ว่า **จิตมีโทษะ**ก็รู้ชัดอยู่ว่า**จิตมีโทษะ** **จิตไม่มีโทษะ**ก็รู้ชัดอยู่ว่า**จิตไม่มีโทษะ** ไอ้โทษะนี้เรารู้แล้ว อารมณ์ที่ไม่ชอบใจ ถ้ามันเกิดขึ้นมาอย่าปล่อยให้มันเลยไป ถ้ามันเกิดมีโทษะ ยับยั้งใจ บอกนี่ ๆ ปกติแกบ้าพอแล้วนะ ไม่ต้องสะสมความบ้าขึ้นมาอีกหรอก ที่แกต้องมาเกิดนี่แกบ้า ทุกข์พอแล้วนะ ทำไมจะมาเสริมกันต่อไปอีกที คนไม่ต้องไปฆ่าเขา สัตว์ไม่ต้องไปฆ่า มันตายทุกคน ความจริงเราก็เป็นคนใหญ่คนโตในโลก มีวาจาศักดิ์สิทธิ์ใช้ไหม คนในโลกสั่งให้มันตายหมดทุกคน ได้ทันที แต่ไม่ใช่เวลานี้ ต่อไปมันตายเอง ผมแข่งหมดทุกคนในโลก ไอ้คนใครก็ตามที่เกิดมามันต้องตายตลอดจนผมด้วย ผมก็ตาย ผมไม่ได้แข่งตัวผมหรอก ผม

แข่งเขาหนักๆ เข้า ไอ้คำแข่งมันตกมาที่ตัวผม ผมก็ตาย เพราะอะไร เพราะมันต้องตายอยู่แล้ว ไม่ต้องไปตีมัน ไม่ต้องไปคิดไปฆ่า ไปดำ ไปตี ให้อารมณ์เสียเปล่าๆ ถ้าหากว่าจิตมีโทสะก็ยับยั้งด้วยอำนาจของเมตตารมณ์ ให้รู้ว่านี่จิตมันเลวเสียแล้ว ใช้ไม่ได้ ไม่เป็นเรื่อง

ถ้าจิตไม่มีโทสะ จิตมีอารมณ์สบาย มีจิตให้อภัย โขเอ๋ย ช่างมัน ใครทำอะไรก็ช่างมัน อย่างนี้ก็รู้ รู้ทำไม รู้เพื่อเป็นการวัดอารมณ์ว่า ใจเราดีหรือใจเราเลว อารมณ์ไหนนะ ถ้าคุณได้จิตตามุขีสนามมหาสติปัญฐานเมื่อไหร่ล่ะ คุณได้เป็นเอกกตธรรมณะละ ผมเอาอะไร เอาดินสอพองหมายหัวไว้ได้เลย ถ้าคุณไม่ละ ถ้าชาตินี้คุณไม่ได้เป็นพระอรหันต์ละก็ยอมตาย เมื่ออายุ ๑,๐๐๐ ปี แย้มมั้ง ความจริงพันปีนี่ผมไม่อยากอยู่ วันเดี่ยวยังไม่อยากอยู่เลย ถ้ายังนานเท่าไหร่มันเป็นการทรมานผมมาก พวกคุณอาจว่ามันพันปีอายุยืนดี ผมไม่ได้เห็นอย่างนั้นหรอกนะ ถ้ายังอยู่นานไปเท่าไหร่ผมเห็นว่าผมจัญไรมากเท่านั้น มันไม่มีสุข ตายแล้วสุขผมเยอะ บ้านของผมใหญ่โต ลองไปที่ยวดูบ้างซิ บ้านผมเบ้อเรอเขียว บ้านจี๋หมูจี๋หมามีเยอะ เพราะผมเลี้ยงหมามาก นี่พวกคุณไปดูไม่ได้

นี่เป็นอันว่า เราต้องรู้ใจของเราว่า ไอ้ใจของเราถ้ามันเกิดโทสะขึ้นมา มันความเลวนี้ มันตัวจัญไรทำให้เราลงนรก เรายังไม่ทันลงนรกมันก็เผาผลาญความเร่าร้อนให้เกิด คนมีโทสะจัดนี้มันแก่เร็ว อารมณ์โทสะถ้าเกิดขึ้นเมื่อไรก็มีแต่ความโง่ คุณสังเกตดูให้ดี อารมณ์ของโทสะมันสร้างความโง่ให้เกิด สร้างความเร่าร้อน ถ้าจะทำอะไรก็มีแต่เสียท่าเขาอย่างเดียว ถ้าบังเอิญอารมณ์ของเราไม่มีโทสะเราก็ควรจะภูมิใจ อารมณ์ที่มันไม่มีโทสะ อาศัยอะไรเป็นปัจจัย แล้วก็รู้เลยถ้าโทสะมันไม่เกิดเมื่อไร แสดงว่าจิตเราประกอบไปด้วยเมตตา ถ้าจิตมีราคะมีโทสะ กำจัดมันทันทีว่าเอ็งเลวแล้ว ถ้าไม่มีราคะไม่หลงอยู่ในความสดสวยงดงาม ไม่มีโทสะ ไม่มีกิเลส โกรธ ชมนั้นไว้ว่าเอ็งดีๆ แล้วพยายามหล่อเลี้ยงอารมณ์เหล่านี้ไว้ อย่าให้ราคะกับโทสะเกิด แต่มันอดเกิดไม่ได้ ถ้าเรายังไม่ถึงพระอรหันต์นะ แล้วเราก็ต้องยับยั้งใจของเราไว้

จิตมีโมหะ จิตไม่มีโมหะ

ถ้าอารมณ์มีโมหะ รู้ยู่ว่าอารมณ์มีโมหะ ถ้าอารมณ์ไม่มีโมหะ ก็รู้ยู่ว่าอารมณ์ไม่มีโมหะ ไอ้โมหะนี่แปลว่าความหลง แต่ไอ้โมหะกับอวิชชาเนี่ยผมชอบแปลเหมือนกัน แปลว่าความโง่ คุณอย่าไปแปลอย่างคนอื่นเขา ถ้าคนมันไม่โง่แล้วมันจะหลงได้ยังไง (เสนาริการว่าไง แผนที่วางเป็งนี้ เดินทัพเดินทางนี่นะ ข้าศึกตั้งอยู่ทางนี้ แผนที่การโจมตี เราวางไว้อย่างนี้ ส่งไปทางซ้าย ทางขวา ทางหน้า ล้อมข้าศึก ตีข้าศึกให้ยับเยิน แต่ไอ้คนนำทหารเดินไปมันระย่ำหลงทาง ทั้งๆ ที่มีแผนที่ ถ้ามันไม่โง่มันจะหลงได้ไง) ถ้าคนไม่โง่มันก็ต้องไม่หลง นี่หลงว่าร่างกายของมันจะไม่แก่ ร่างกายของเราจะไม่เจ็บ ร่างกายของเราจะไม่ตาย ของที่รักจะมาอยู่กับเราตลอดกาลตลอดสมัย มันจะไม่จากเราไป นี่เป็นความระย่ำของจิต คือความโง่ ไอ้ตัวนี้เกิดขึ้นมาแล้วจงตั้งหน้าตั้งตาคำมัน จัดการกับมัน เพราะนี่ความโง่เกิดแล้วเข้าให้ ถ้าพบอารมณ์อย่างนี้ อารมณ์ชนิดใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นก็ดี จงรู้ตัวว่านี่ความระย่ำของจิตเกิดขึ้น หาเหตุหาผลไอ้ของสวยของคงทนถาวร ที่เราคิดว่ามันจะอยู่ตลอดกาลมันจริงไหม อย่างเรามีเครื่องบันทึกเสียงสักเครื่อง ซ้อมมาแล้วคิดว่ามันจะไม่เสีย แล้วก็ไปดูของชาวบ้านที่มันเสียไหม มีก็ถือว่านี่เป็นเรื่องธรรมดา ห้ามปรามมันไม่ได้ จิตใจมันสบาย อย่างนี้เรียกว่า ไม่มีโมหะ เครื่องจักรกลต่าง ๆ เกิดเสียงขึ้นมาแล้วใจไม่สบาย อย่างนี้เรียกว่ามีโมหะ

เจ้าระกะโทสะโมหะ ทั้ง ๓ ตัวนี้ละ นี่พระพุทธเจ้าท่านสอนแบบสุกขวิปัสสโก ถ้าหากว่าเป็นฝ่ายเดวิโข ฝ่ายวิชชาสาม นี่เขาใช้เจโตปริยญาณ ดูใจว่าเวลานี้จิตของเรามีอารมณ์เป็นอย่างไร ถ้าจิตมีระกะมีสีแดง ถ้าโทสะสีมันคล้ายๆ น้ำชาขาว ถ้าโมหะสีมันดำ เขาใช้จิตดูจิต นี่เราใช้จิตพิจารณาจิต เพราะเราเรียนในสายของสุกขวิปัสสโก ถ้าสายของจฬภิกขุโณ เดวิโข ปฏิสัมภิทัปปัตโต นี่เขาใช้ญาณเป็นเครื่องดูจิตทุกเวลา ตื่นเช้าขึ้นมาก็ดูจิตของเราส่องใสไหม ถ้ามีสีอะไรนิดเดียวเขาจะดิเลยที่เราแล้ว ฝึกจิตทันที เอาสมณะที่เป็นข้าศึกอารมณ์อย่างนั้นเข้ามาประหัดประหารทันที แล้วใช้วิปัสสนาญาณควบตีให้แหลกไป ถ้าอารมณ์จิตไม่ส่องใสเพียงใด เขาจะไม่ยอมเลิก นี่เขาได้เปรียบเราตรงนี้ พวกเราเป็นฝ่ายสุกขวิปัสสโก ก็นั่งพิจารณาจิตเอา ค่อยๆ คิดพิจารณาไป ถ้าคุณควบคุมไปอย่างนี้ทุก ๆ วัน ไม่ซ้าหอรอกคุณ จิตตานุปีสสนาสติปฏิฐาน คุณอย่าทิ้งเชียวนะ ถ้าใครเขาบอกว่าเขาได้ดี แต่ว่าไม่มีการควบคุมจิต ไม่มีการควบคุมเวทนา อย่าไปเชื่อมั่นเลย ไอ้นั่น

มันพวกเทวทัต เทวทัตบางทีจะเลวกก็เทียบเทวทัต เลวกกว่าก็เป็นจิตจมาณวิกา เทวทัตท่านได้อภิญา
จิตจมาณวิกาไม่ได้อะไรเลย ลงอเวจีเหมือนกัน

จิตหดหู่ จิตฟุ้งซ่าน

ท่านกล่าวต่อไปว่า จิตหดหู่ก็รู้ชัดว่าจิตหดหู่ จิตฟุ้งซ่านก็รู้ชัดว่าจิตฟุ้งซ่าน นี่ตัวนี้
สำคัญ **จิตหดหู่** ก็หมายความว่าอารมณ์มันไม่ร่าเริง ไม่ร่าเริงเพราะอะไร เพราะไม่ถูกใจ ไม่สบอารมณ์
อย่างใดอย่างหนึ่งจึงไม่ร่าเริง พอมีความรู้สึกอย่างนี้ก็บอกเอ็งระยาแล้ว จะไปสนใจกับมันทำไม สิ่งทั้ง
หลายเหล่านี้มันเป็นอนัจจัง หากความเที่ยงไม่ได้ จะไปนึกให้ใครเขารักตลอดกาล ให้ใครเขาอยู่กับเรา
ตลอดกาลอย่างนี้มันไม่ได้ แม้แต่เป็นวัตถุก็เหมือนกัน ถ้าอารมณ์ใจมันหดหู่ก็บอกว่านี่เรื่องธรรมดา
อย่าไปยุ่งกับมันเลย ไม่ช้าเอ็งก็หมดความรู้สึกจะหดหู่หรือจะดีใจแล้ว

ถ้า **จิตมันฟุ้งซ่าน** อารมณ์ไม่ตั้งอยู่ ก็รู้ชัดว่านี่ไม่ดี อารมณ์ฟุ้งซ่านเกิดขึ้น ถ้าอารมณ์
ฟุ้งซ่านเกิดขึ้นก็จับอานาปานุสสติกรรมฐาน จับลมหายใจเข้าออกเพื่อทรงจิตอยู่ เลียบอภิวินัยแก้ไขให้เสร็จ
เมื่อก็บอกกริเปลา่ก็ไม่รู้

จิตเป็นมรรคต จิตไม่เป็นมรรคต

ข้อต่อไปท่านบอกว่า **จิตเป็นมรรคต** คือความถึงความยิ่งใหญ่ หมายเอาจิตที่เป็น
ฌาน หรือเป็นอัปปนา หรือพรหมวิหาร ก็รู้ชัดว่าจิตเป็นมรรคต เป็นอันว่าจิตของเรามี สมาธิหรือ
เปล่า ถ้าจิตมีอารมณ์ตั้งมั่นทรงอยู่ในอารมณ์ของสมาธิ เราก็รู้ชัดว่าเวลานี้จิตทรงอยู่ในอารมณ์สมาธิ ที่
ท่านบอกว่าจิตฟุ้งซ่าน ก็รู้ชัดว่าจิตฟุ้งซ่าน ถ้ามันหายฟุ้งซ่าน จับอยู่ในเฉพาะอารมณ์ที่เป็นกุศล อย่างใด
อย่างหนึ่ง อย่างนี้เราเรียกว่าจิตมีสมาธิ เป็นฌาน แล้วศัพท์บาลีท่านบอกมรรคต

ต่อไปท่านบอก **จิตที่ไม่มิมรรคต** คือจิตที่ไม่เป็นฌานสมาบัติ แต่ก็รู้ชัดว่าจิตนี้เรายัง
ไม่ถึงฌานนะ ใจตัวมันลักษณะเป็นอย่างไรก็บอกไว้แล้ว ถ้าสงสัยก็ไปดูอย่างนั้น พิจารณาดูว่าเป็น
ฌานหรือไม่เป็น ถ้าไม่เป็นฌานนี้มันใช้ไม่ได้นะ ถึงแก่เป็นฌานเขายังหาว่าเอาดีไม่ได้เลยเพราะฌาน
โลกีย์มันเสื่อม

จิตเป็นสอตุตระ จิตเป็นอนุตตระ จิตตั้งมั่น จิตไม่ตั้งมั่น

จิตมีสอตุตระ คือ จิตเย็นหรือจี้เกียจ (คือจิตไม่ถึงอุปจารสมาธิ) ว่ากันอย่าง จิตเป็นอนุตตระ (คือ กามาวจรจิต ไม่มีจิตอื่นยิ่งไปกว่า หมายถึง อุปจารสมาธิ) หมายความว่า จิตถ้าไม่ถึงฌานแต่เข้าถึงอุปจารสมาธิ หรือว่า จิตตั้งมั่น เพราะว่าจิตตั้งมั่นจะต้องเป็นอารมณ์ฌาน หรือว่าจิต ไม่ตั้งมั่น ก็รู้ชัดว่าจิตตั้งมั่นหรือไม่ตั้งมั่น เรียกว่าตามรู้จิต

จิตวิมุตติ จิตยังไม่วิมุตติ

ตอนนี้มา จิตถึงวิมุตติ คือว่าหลุดพ้นรีเปลา คือว่าเป็นวิปัสสนาญาณแล้ว ใจตัวถึงตั้งมั่นตัวมานเป็นอารมณ์ของสมณะ ทีแรกท่านอุจิตเลวหรือจิตไม่เลว จิตมีราคะ จิตมีโทสะ จิตมีโมหะ จิตฟุ้งซ่าน นี้ว่ากันถึงอารมณ์ธรรมชา ต่อมาพิจารณาว่าจิตเราเข้าถึงฌานสมบัติใหม่ ถึงอุปจารสมาธิใหม่ ถ้าถึง อุปจารสมาธิ นี้กว่า เออ พอจะหลีกนรกได้ชนิดหนึ่ง เดินห่างนรกอยู่ครั้งนี้นะ ถ้าได้ฌานสมบัติอันนี้ก็ดูว่าจิตของเราหลุดพ้น หรือว่าจิตไม่หลุดพ้น หลุดพ้นอะไร หลุดพ้นจากกิเลส คือเรามีระคะ ความรักในความสวยสดงดงามใหม่ มีความโลภ ตะเกียกตะกายเกินพอดี หรือจัดว่าเป็นอบายภูมิรีเปลา คือขี้แย่งเขา มีความโกรธคิดประทุษร้ายหรือผูกพยาบาทรีเปลา และมีความหลงคิดว่าเราจะไม่ตาย อารมณ์อย่างนี้มีใหม่ ถ้ามีก็แสดงว่าจิตของเรายังไม่หลุดพ้น

ถ้าจิตของเราหลุดพ้นก็ต้องคิดว่ามันหลุดพ้นเป็นระยะๆ คือหลุดพ้นกันแค่พระโศคา สกิทากา หรืออนาคามี หรืออรหนต์ แต่อยู่ๆ เราจะโดดไปหลุดพ้นอรหนต์เลยไม่ได้นะ เป็นอรหนต์เลยเดี๋ยวผมจะชักเสียก่อน แต่ก็ไม่ได้นะไปคูฝิดกันไม่ได้ พวกท่านดีไม่ดีถ้าพบพระพุทธเจ้าเข้าเมื่อไหร่ หากว่าท่านเทศน์ตรงอชยาศัยปีบเดียว แคตัมพทาฐิกโจรมาคนมาเป็นหมื่น หรืออย่างองคุลิมาลมาคนมาแล้วเท่าไหร่ ฟังได้หนเดียวได้เป็นอรหัตผล ตัมพทาฐิกโจรฟังเทศน์จากพระสารีบุตรกัณฑ์เดียว ได้เป็นพระโศคาบัน นี้เอาแน่กันไม่ได้ คูถูกกันไม่ได้

ที่นี้มาว่ากันว่า จิตหลุดพ้นรีไม่หลุดพ้น ก็มานั่งดูว่าจิตเราเกาะกายเกินไปไหม ความรู้สึกที่เราจะตาย เราจะแก่ เราจะเจ็บ เรามีความรู้สึกกรีเปลา ใจความรักสวยรักงาม รักดีรักชั่ว รักความมีระเบียบยังมีอยู่ แต่เรารู้ว่าเราจะตาย

เวลาอยู่มันต้องสะอาด มันต้องสวย แต่เวลาตายก็ช่างมัน ความเชื่อมั่นในคุณพระรัตนตรัยว่าเราตายแน่ แต่ก่อนที่เราจะตายต้องหาทางกันอบายภูมิไว้ นั่นคือศีล ๕ บริบูรณ์ จิตเราก็ก่เพิ่มพูนด้วยกฏของธรรมดานี้ก็ถึงนิพพานเป็นอรหันต์ อย่างนี้เป็นพระโสดาบัน เรียกว่าจิตหลุดพ้นขั้นต้น ไม่ยากนะง่ายนิดเดียว ผมไม่เห็นมันยาก

หรือว่าจิตเราหลุดพ้นขั้นระยะกลาง เมื่อตัดตัว ๓ ตัวนี้ได้แล้วก็ไปตัด กามระคะ ใ้อคน เรานี้มันก็สกปรกทั้งตัว อยากจะไปรักอยากจะได้เป็นคู่เป็นเมียกันเพื่อประโยชน์อะไร ใ้อความโกรธ ความพยายามมันไม่มีความหมาย สร้างความทุกข์ใจให้เกิด จิตหลุดพ้นกามระคะสิ้นไปเหือดแห้งทั้งที่ ความรู้สึกทางเพศไม่มี ความโกรธก็ไม่ปรากฏ ความพยายามไม่ปรากฏ เลิกโกรธ เลิกพยายาม เลิกรัก เลิกใคร่ใคร่ในฐานะกามารมณ์ ผู้หญิงจับผู้ชาย ผู้ชายจับผู้หญิง มีความรู้สึกเหมือนกับวัตถุธรรมดา อย่างนี้เรียกว่าพระอนาคามี ความรู้สึกในเพศไม่มี ชนกันเท่าไรก็ตาม ไม่มีความรู้สึกทางเพศ แล้วต่อไปถ้าจิตหลุดพ้นก็ต่อไปกว่านั้นคือ ไม่เมาในรูปฌาน เราต้องการรูปฌานเป็นแต่เพียงว่า เป็นกำลังสำหรับ วิปัสสนาญาณ เราต้องการอรุรูปฌาน มีอาการเหมือนกับรูปฌานเป็นกำลัง เราไม่ถือตัวถือตนว่าเราดีกว่าเขา เราเลวกว่าเขา เราเสมอเขา ถือว่าคนทุกคนเกิดมามีความแก่ ความเจ็บ ความตาย เหมือนกัน ธรรมดาเรื่องการถือตัวไม่มี แม้แต่สัตว์เดรัจฉานก็ไม่รังเกียจ การที่อารมณ์ฟุ้งซ่านน้อมไปในส่วนของ อกุศลก็ไม่มี มีจิตคิดอย่างเดียวในด้านกุศล ต้องการพระนิพพานโดยเฉพาะ มีอารมณ์เยือกเย็น ตัดความ โง่คืออวิชชา มีจิตคิดว่าโลกทั้ง ๓ คือ พรหมโลก เทวโลก มนุษย์โลก ไม่มีความสวยสดงดงามเป็นที่ ต้องการของเรา ฉันทะ ความพอใจในมนุษย์โลก เทวโลก พรหมโลก ไม่มีสำหรับเรา ตัดฉันทะและ ราคะในโลกทั้ง ๓ เสียได้ เป็นอรหัตผล

การเป็นพระอรหันต์ไม่เห็นยาก คือตัดฉันทะความพอใจในโลกทั้ง ๓ มนุษย์โลก เทวโลก พรหมโลก ตัดราคะ ความเห็นว่า มนุษย์โลกสวย เทวโลกสวย พรหมโลกสวย โลกทั้ง ๓ ไม่มีความหมายสำหรับเรา เราไม่ต้องการ สิ่งที่เราต้องการคือพระนิพพาน มีความเยือกเย็นเป็นปกติ ไม่เห็นอะไรเป็นเรา เป็นของเรา ทุกสิ่งทุกอย่างที่เรากระทบถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา มีขนตกอยู่เป็น ปกติ คือว่าไม่มีการสะดุ้งหวาดหวั่นอันใด นี่เป็นอันว่าจิตใจของเราเข้าถึงการหลุดพ้น จบจิตตานุปัส สนาม ภาสตีปัญฐานแต่เพียงเท่านั้น

*****

ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

สำหรับวันนี้เราจะเรียนกันในด้าน เรียกว่าธัมมานุปัสสนามหาสติปัฏฐาน สำหรับ ธัมมานุปัสสนามหาสติปัฏฐาน มีอยู่ด้วยกันหลายบรรพ เรียกว่าหลายตอน คำว่าบรรพแปลว่าตอนนะ สำหรับธัมมานุปัสสนามหาสติปัฏฐานนี้ พระพุทธเจ้าท่านแนะนำให้ใช้จิตตานุปัสสนามหาสติปัฏฐาน ควบตลอดเวลา มาตอนนี้ท่านไม่ได้ใช้สติสัมปชัญญะแล้ว เพราะว่านี่เป็นตอนที่ร่วมด้วยทั้งสมณะและวิปัสสนา ใช้กำลังสูงมาก การเรียนมหาสติปัฏฐานสูตร หรือว่าการเจริญมหาสติปัฏฐานสูตร อันนี้เราจะทำเฉพาะบทหนึ่งบทใดไม่ได้ ก็ขอเตือนไว้เพื่อทราบ อันดับแรกที่สุด ก่อนที่เราจะพิจารณาในมหาสติปัฏฐานสูตร ในด้านกายานุปัสสนาก็ดี ในด้านเวทนานุปัสสนาก็ดี หรือว่าธัมมานุปัสสนามหาสติปัฏฐานก็ดี บทต้นที่สุดที่พระพุทธเจ้าทรงสอนคืออานาปานุสสติกรรมฐาน เราทิ้งไม่ได้เด็ดขาด ถ้าหากว่าใครทิ้งอานาปานุสสติกรรมฐานเสียแล้ว อารมณ์จิตไม่เป็นสมาธิถือว่าอารมณ์จิตไม่เป็นฌาน ถ้าอารมณ์จิตเข้าไม่ถึงปฐมฌานเป็นอย่างต่ำ กำลังจิตที่เราใช้พิจารณาพระกรรมฐานทุกกอง จะไม่มีกำลังตัดกิเลส เพราะว่าพระกรรมฐานทุกกองในด้านมหาสติปัฏฐานสูตร แม้แต่อานาปานุสสติกรรมฐานก็ดี พระพุทธเจ้าสอนควบกันไว้ทั้งสมณะและวิปัสสนา ถ้าหากว่าจิตเราไม่เข้าถึงปฐมฌานเป็นอย่างต่ำ การใช้วิปัสสนาญาณเป็นเครื่องควบคุมจิตหรือพิจารณา จิตจะไม่มีกำลังตัดกิเลส

ฉะนั้นสำหรับท่านที่เจริญพระกรรมฐาน ในมหาสติปัฏฐานสูตรทั้งหมด อย่าคิดว่าเราจะเลือกเฉพาะบทใดบทหนึ่ง ตอนหนึ่งนี่ไม่ได้ อันนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับอารมณ์ส่วนที่สำคัญที่สุด ที่เราใช้อันแรกที่สุดก็คือ อานาปานุสสติกรรมฐาน คำว่าอานาปานุสสติกรรมฐาน การกำหนดรู้ลมหายใจ เข้า หายใจออกนี้ต้องว่ากันตลอดวัน ผมไม่ได้บอกนะว่าทำเฉพาะเวลาไหน คือว่าท่านบอกแล้วนี่ว่า เราจะต้องใช้สติสัมปชัญญะให้สมบูรณ์แบบ เราจะเป็นคนทรงไว้ซึ่งสติและสัมปชัญญะ สติแปลว่า การนึกไว้ สัมปชัญญะแปลว่ารู้ตัว ถ้านึกไว้เสมอ รู้ตัวไว้เสมอ ว่าเราเกิดแล้วต้องตาย ขณะที่ทรงอยู่เต็ม ไปด้วยความทุกข์ ถ้าเราเกิดใหม่ก็จะมีสภาพแบบนี้ ก็จะเกิดมาทำเกลือทำไม ทำเกลือก็ทำไม่ได้ เวลาตายเขาต้องเอาเกลือมาใส่ถึงจะไม่เน่า ถ้ามันเป็นเกลือได้ก็ยิ่งขายได้ ความจริงไอ้คนนี่มันจัญไรกว่า สัตว์ เคร่งฉายนะ หรือไฉน ควายตายเขาขายหนังได้ ขายเขาก็ได้ ขายเนื้อก็ได้ไซ้ไหม ควายตายได้ สดางค์ หมูตายได้สดางค์ เอ๊ะ หมูตายไม่ได้อะไรเลย ได้ถ้าฝังไว้ใกล้ๆ ต้นมะม่วง เป็นปู้ คนนี่

จัญไร ถ้าตายเราขายคนเป็น ตายเมื่อไรชาวบ้านแหลกเมื่อนั้น เดียวก็แจกการ์ดคำรอบบ้าน ชาวบ้านเสียดแทงค์หมด

เป็นอันว่าถ้าเราเกิดมาแล้วก็ต้องตาย ก่อนที่จะตายเต็มไปด้วยความทุกข์ นี่เราก็จะมาเกิดกันเพื่อประโยชน์อะไร ความเกิดไม่มีความหมาย คนที่จะไปเกิดใหม่ได้ต้องเป็นคนที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ คนที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์จริง ๆ ก็คือคนที่ทรงฌาน คำว่าฌานเป็นภาษาบาลี ถ้าไม่แปลออกมามันยุ่ง ไม่รู้ว่าฌานรูปร่างหน้าตามันเป็นอย่างไร ถ้าหากว่าเราแปลออกมาแล้วก็จะเห็นว่าเป็นของไม่ยาก ฌานังแปลว่าการเพ่ง ก็ได้แก่การทรงอารมณ์สติสัมปชัญญะนั้นเอง แต่หากว่าเราทรงอารมณ์สติสัมปชัญญะได้ดีมาก ก็ชื่อว่าเป็นฌาน ๔ คือทำใจของเราให้แยกจากกาย จากประสาทของกายเสีย เราทรงสติสัมปชัญญะรู้อยู่ มีความรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา แต่ว่าทางประสาทของร่างกายสัมผัสกับอะไรก็ตาม จิตไม่ยอมรับนับถือ จิตไม่ยอมรับรู้ด้วย แสดงว่าจิตมันแยกออกจากกาย เป็นการฝึกกายเมื่อเวลาจะตาย ฝึกจิตเมื่อเวลาจะตาย ถึงบอกว่า เวลาจะตายเขาเข้าฌานตายกัน คนที่เข้าฌานตายมันไม่ตายเหมือนชาวบ้านเขา อาการตายเหมือนกัน แต่ความหนักใจของบุคคลผู้ทรงฌานไม่มี ทั้งนี้ เพราะถ้าจิตทรงฌาน อารมณ์ก็เป็นทิพย์ เมื่ออารมณ์เป็นทิพย์แล้ว ก็สามารถจะเห็นในสิ่งที่เป็ทิพย์ได้ เห็นรูป ที่เป็นทิพย์ ได้ยินเสียงที่เป็นทิพย์ได้ ในเมื่อเราเห็นรูปที่เป็นทิพย์ได้ ได้ยินเสียงที่เป็นทิพย์ได้ เราก็รู้สภาวะความเป็นทิพย์ของเราได้ นี่คนที่เขาเข้าฌานตาย นี่เขาเลือกไปเอาตามอัธยาศัย ว่าเขาจะไปจากร่างกายอันนี้แล้วเขาจะไปอยู่ที่ใหม่ เขาจะไปอยู่ที่ไหนนี่รู้ก่อน คนที่ทรงฌานจริง ๆ สถานที่ที่จะ พึ่งอยู่ได้คือพรหมโลก ถ้าหากว่าเราจะไม่อยากอยู่พรหม อยากจะอยู่สวรรค์ชั้นใดชั้นหนึ่งที่ต่ำลงมาอันนี้เลือกได้ แต่ว่าเลือกสูงขึ้นไปได้ นี่ว่าถึงความสำคัญของการทรงอานาปานุสสติกรรมฐาน เพราะว่า

ในมหาสติปัฏฐานสูตร มีกรรมฐานกองเดียวที่สามารถจะทรงฌานได้ คืออานาปานุสสติกรรมฐาน นับตั้งแต่จิตตานุปัสสนา หรือเวทนานุปัสสนาก็ดี หรือว่ากายนุปัสสนามหาสติปัฏฐานสูตรก็ดี ที่พระพุทธเจ้าสอนด้วยสมณะ นี่ก็จบลงด้วยวิปัสสนา ก็หมายความว่า เราเจริญในมหาสติปัฏฐานสูตร จะเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งในความรู้ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนก็ตาม ถึงแม้ว่าเราจะไม่ได้พิจารณาครบถ้วนทุกกอง แต่เราก็สามารถจะเป็นพระอรหันต์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเรามีความชำนาญในด้านอานาปานุสสติกรรมฐาน ให้ยกอานาปานุสสติกรรมฐานเป็นวิปัสสนาญาณ อานาปาจริง ๆ เป็นสมณะ เอาอานาปาเป็นวิปัสสนาญาณ จิตก็สามารถตัดกิเลสเป็นสมุจเฉตพหวน เป็นพระอรหันต์ได้

นี่เป็นอันว่า ถ้าใครเขามาถามว่า เราเจริญพระกรรมฐานกองไหน ถ้าเราบอกตามความต้องการของใจเราที่เราพอใจ แต่เขาบอกว่าไอ้ที่นี่ไม่ดี สู้อย่างนั้นไม่ได้เราต้องไม่เชื่อ เชื่อพระพุทธเจ้าดีกว่า เพราะว่าพระพุทธเจ้าท่านเป็นพระอรหันต์องค์แรก และก็สามารสอนคนอื่นให้เป็นพระอรหันต์ได้ คนที่บอกว่าธรรมะนั้นดี อย่างนี้สู้อย่างนั้นไม่ได้ แสดงว่าคนนั้นยังไม่ได้อะไรเลย นี่เราก็รับฟังไม่ได้

นิเวศบรรพ

วันนี้ก็มาพูดกันถึงธัมมานุปัสสนา มหาสติปัฏฐาน พูดตามพระบาลีท่านกล่าวว่ กถญจ ภิกขเว ภิกขุ ธมเมสุ ธมมานุปัสสี วิหริติ เป็นต้น ความก็มีอยู่ว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อย่างไร ภิกษุ ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่เนื่อง ๆ คำว่าธรรมในธรรมในที่นี้ เบื้องต้นพระพุทธเจ้าทรงมุ่งหมายเอานิเวศ ๕ ประการ การพิจารณานิเวศของพระพุทธเจ้าในบทพระบาลี สนตฺ วา อชฌตฺตํ กามฉนฺทํ เมื่อกามฉันทะ คือความพอใจในกามารมณ์มีอยู่ในจิต เราก็รู้ชัดว่าเวลานี้เรามีความพอใจในกามารมณ์อยู่ในจิตของเรา นี่เราใช้สติสัมปชัญญะคุมตลอดเวลา หรือว่ากามฉันทะไม่มีภายในจิต เราก็รู้ว่ากามฉันทะไม่มีในจิตของเรา อนึ่ง กามฉันทะอันยังไม่เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วยประการใด เราก็รู้ด้วยประการนั้น หรือว่ากามฉันทะที่เกิดขึ้นแล้วเสียได้ด้วยประการใด ก็ย่อมรู้ด้วยประการนั้น ถ้ามันยังไม่เกิดเราก็รู้ว่ามันยังไม่เกิด ถ้ามันเกิดด้วยเหตุใดก็รู้ว่าเกิดด้วยเหตุนั้น ความที่กามฉันทะอันตนละเสียแล้วไม่เกิดขึ้นต่อไปด้วยประการใด ย่อมรู้ด้วยประการนั้น ว่าโดยย่อ ๆ นะ

อันนี้เรามาพูดถึงคำว่ากามก่อน คำว่ากามคือความใคร่ ไอ้กามนี้มันจะไปโทษกันไม่ได้ ถ้ามีชาวบ้านเขาบอก ไอ้เจ้านี่บ้ากาม บางทีเราจะโกรธ ความจริงคำว่ากามนี้ก็แปลว่าความใคร่ ได้แก่ความชอบใจนั่นเอง ถ้าอยากจะได้อย่างโน้น อยากจะได้อย่างนี้ จะถือว่ากามเป็นสิ่งที่สกปรก เป็นที่น่ารังเกียจของชาวโลกอย่างนั้นรี อันนี้ก็ถือว่าเป็นการเข้าใจผิด คำว่ากามจริง ๆ เป็นคำกลางเหมือนกับคำว่า ทิฏฐิ คำที่ว่าทิฏฐิเฉย ๆ ก็แปลว่า ความเห็น ยังไม่ได้แยกลงไปว่า ความเห็นนี้ดี หรือชั่ว ถ้ามีจิตทิฏฐิ ก็เป็นความเห็นด้านชั่ว เห็นไม่เป็นตามความเป็นจริง ถ้าสัมมาทิฏฐิก็เป็นความเห็นด้านดี คำว่ากามก็เหมือนกัน กามจริง ๆ เฉย ๆ ก็แปลว่าความใคร่ จะถามว่าคนที่มีความรักมีอารมณ์ใคร่อยู่ อย่างนี้เป็นอารมณ์ชั่วหรือเป็นอารมณ์ดี หรือว่าชั่วได้ฝ่ายเดียว จะมีความดีบ้างไหม เราก็ต้องตอบว่า ถ้าอารมณ์ที่ประกอบไป

ด้วยความใคร่ มันก็มีได้ทั้งชั่ว ถ้าหากว่าเรามีความใคร่ในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส อันเป็นอารมณ์ของชาวโลก อย่างนี้ชื่อว่ามโหฬารมณัชั่ว เพราะจะต้องเป็นทาสของกิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรม ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏฏะ มีแต่ความทุกข์ หากความสุขจริง ๆ ไม่ได้

ถ้าจะถามว่า คำว่าความเป็นความดีบ้างริเปล่า ต้องดูพระบาลีบทหนึ่งที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสเป็นพุทธภาษิตว่า **ธมมกาโม ภว โหติ** ซึ่งแปลว่า **ผู้ใคร่ธรรมเป็นผู้เจริญ** ฉะนั้นจึงกล่าวว่า คำว่า กามนี่อย่าเพิ่งไปโทษเข้านะ ว่าเจ้าคนนี้มีกาม เราจะหาว่าเขาเลยยังไม่ได้ เป็นคำกลาง ๆ ว่าเป็นความใคร่ ถ้าบังเอิญเขาใคร่ในธรรมขึ้นมาละ พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่าดี แต่ใคร่ในโลกีย์อันนี้ พระพุทธเจ้าก็ไม่ทรงดี แต่แนะนำให้ละ ที่ไม่ดีก็เพราะว่าพระพุทธเจ้าทรงรู้ว่า พวกเราที่เกิดมาทุกคนไม่ใช่คนดีแท้ ถ้ามันดีแท้จริง ๆ ก็ไม่มีใครเขาเกิดกันหรอก เขาไปนิพพานกันหมด ที่เราเกิดมาก็เพราะว่าเรามีกิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรม เป็นเจ้านาย บังคับขู่เข็ญเราอยู่ มันจึงต้องเกิด เพราะการเกิดมันเกิดมาเพื่อแสวงหาความทุกข์

ถ้าจะกล่าวไปในอีกทีตามพระอริยะสมัยปัจจุบันที่พบหน้ากัน ท่านพูดวันนั้น มาที่นี้พูดไปพูดมาถึงเรื่องการเกิด การเกิดไม่ใช่ออย่างนั้น การเกิดไม่ใช่ออย่างนี้ เลยถามว่าแล้วก็เสือกเกิดขึ้นมาทำไมล่ะ ท่านตอบว่ายังงี้รู้ไหม ก็มันโง่งนะชิมันถึงได้เกิด ไม่โง่งมันจะเกิดรี ตอนนี้ท่านเลิกโง่เสียแล้ว ท่านจึงไม่อยากจะเกิดต่อไป เป็นอันว่าท่านไม่เกิด ในเมื่อเราเกิดขึ้นมา มันเต็มไปด้วยความทุกข์ ความแน่นอนของชีวิตไม่มี ความแน่นอนของอารมณ์ไม่มี คำว่าความแน่นอนของอารมณ์ไม่มี ก็เพราะว่าอารมณ์ของเราไม่คงที่ เดี่ยวก็มีอารมณ์เป็นสุข เดี่ยวก็มีอารมณ์เป็นทุกข์ อย่างที่เราเรียนกันมาแล้วในเวทนานุปัสสนา มหาสติปัฏฐาน นี้เพียงแค่อารมณ์มันก็เอาดีไม่ได้

ที่นี้มาทางด้านของกาย มีแต่ความทุกข์ตลอดเวลา แต่ความจริงกายมันไม่ได้ทุกข์ มันเป็นไปตามปกติของมัน ไอ้เราเสือกทุกข์เอง ผมใช้คำว่าเสือกก็เพราะไอ้คำว่าทุกข์ของกายมันไม่มีเกี่ยวกับใจ ไอ้ใจมันวิ่งเข้าไปหากายเอง ไปเกาะกายเอง ถ้ากายมันป่วยไข้ไม่สบายเราก็เป็นทุกข์ เราคือจิต หรือที่เรียกกันว่า อทิสสมานกายที่สิงอยู่ในกายเนื้อ ทำไมมันจึงทุกข์ เพราะเข้าไปยึดถือว่านี่เป็นเรา เป็นของเรา ไม่ยอมรับนับถือกฎของธรรมชาติตามความเป็นจริง เพราะว่ากฎธรรมดานี้มีอยู่ว่า กายนี้เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วมันก็วิ่งเข้าไปหาความเสื่อมทุกวินาทีที่เคลื่อนไป ไม่มีร่างกายของบุคคลใดจะทรงตัวอยู่เป็นปกติ หรือใครว่าร่างกายมันทรงบอกมาซิ มีไหม มันจะทรงได้อย่างไร เมื่อเข้าพระครูปลัดพ่วงยังเหาะลงมาจากบันไดไซ้ไหม นี่ไม่ใช่ว่าแกล้งว่ากัน ไอ้เรื่องของกายนี้มันไม่แน่ คือขานะเคยยื่นหน้ายื่นหลังได้โดยสะดวก ไอ้บันไดนี้

ขึ้นมาไม่รู้เท่าไร แต่ตอนนั้นทำไมร่างกายขยับไม่อยู่ แสดงว่าตอนนั้นร่างกายขยับไม่มีการทรงตัว ขาเราเคยใช้ให้เป็นประโยชน์ แต่เกิดขาเพลงขึ้นมาเสียงแสดงว่ามันเป็นอนิจจัง หากความเที่ยงไม่ได้ นี่เป็นอันว่าร่างกายของเราไม่ดี มันเป็นทุกข์ ใจตัวทุกข์จริงๆ นะกายมันไม่ได้ทุกข์ ใจมันทุกข์ ถือร่างกายว่า มันจะต้องทรงอยู่แบบนั้นแบบนี้ ไม่ยอมรับนับถือตามความเป็นจริง

สำหรับพระอรหันต์ทั้งหลายที่ท่านไม่มีความทุกข์เพราะอะไร เพราะท่านรู้ว่าร่างกายนี้ มันไม่ทรงตัว เกิดขึ้นในเบื้องต้น มีความเสื่อมไปในระยะกลาง ประกอบด้วยอารมณ์ที่เป็นทุกข์ คือมันเสื่อมมันโทรมลง และก็สลายตัวในที่สุด นี่ท่านรู้แล้วท่านไม่ลืมตัว ไม่ลืมก็คือตัวที่มีสติสัมปชัญญะรู้ว่าร่างกายนี้มันพังแน่ มันจะพังเมื่อไหร่ก็ไม่แน่นอนนัก บอกวันบอกเวลาไม่ได้ แต่ความพังมันมีแน่นอน ในเมื่อท่านรู้ว่ามันจะพัง มันเกิดพังขึ้นมา มันเกิดทรุดโทรมขึ้นมา ท่านก็อ่อนโยมสบาย พังก็พังชิวาย พังเมื่อไหร่ฉันก็สบายเมื่อนั้น ฉันจะไปนิพพาน คำว่านิพพานในที่นี้ความจริงเขาพูดว่า นิพพาน สุข แต่ไม่เห็นพระอรหันต์องค์ไหนท่านบอกว่าสุข ใจคำว่าสุขนี่มันเรื่องของคนที่ติดในกามสุข และโลกีย์ วิสัย แม้แต่ศีล ๕ ยังไม่ครบถ้วนบริบูรณ์เท่านั้นที่จะเห็นว่าพระนิพพานสุข อารมณ์ของท่านผู้ใดเข้าถึง ตั้งแต่โคตรภูญาณ หรือว่าโสดาบันเข้าไปแล้ว ไม่มีใครเห็นว่าพระนิพพานสุข ถ้าจะว่าสุขก็ได้อยู่ส่วนหนึ่ง คือสุขจากวิญญูะ อำนาจของกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม ไม่สามารถจะบีบบังคับจิตของท่านที่เข้าถึงพระนิพพาน ให้มาเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในอำนาจของเขาได้ นี่สุขจริงๆ สุขจากวิญญูะ แต่ว่าอยู่ที่นิพพาน คำว่านิพพานแปลว่าดับ ไม่ใช่ว่าดับอะไรทั้งหมด ท่านบอกว่ากิเลสดับ กิเลสไม่มีเหลือ ก็ไปนิพพานไป นี่ว่ากันส่งเดชไปแล้ว

ที่นี้มารัชมานุปัสสนามหาสติปัญฐาน ผมพูดถึงนิพพานทำไม เพราะว่าจากนิรณันไป แล้ว พระพุทธเจ้าพูดถึงสังโยชน์ นี่เราก็เรียนความเป็นพระพุทธเจ้ากันมาว่าถึงนิรณัน ๕ ประการที่ พระพุทธเจ้ากล่าวไว้ว่า กามฉันทะ พยาบาท ถีนมิทธะ อุทธัจจกุกกุจจะ วิจิกิจฉา ๕ อย่าง รู้หรือไม่รู้ก็ช่าง เพราะเป็นภาษาบาลี มาว่ากันเป็นภาษาไทย ตัวแรกท่านบอกว่า จิตของเราต้องอยู่ในกามารมณ์ คือกามฉันทะ ความพอใจในกาม แต่กามตัวนี้ไม่ใช่กามตัวกลางเสียแล้ว มันเป็นกามตัวริม คือริมส่วนต่ำ ถ้าจิตของเรามีความพอใจในกามารมณ์ หมายความว่าอารมณ์เข้าไปข้องอยู่ในรูปสวय เสียง เพราะ กลิ่นหอม รสอร่อย หรือสัมผัสตามอารมณ์ของ ๕ อย่างนี้ เห็นว่ารูปสวย จะเป็นรูปคน รูป สัตว์ รูปวัตถุที่ช่าง ไม่เลือกว่ารูปประเภทไหน เห็นว่ารูปสวย ว่ารูปนี้เป็นที่พอใจเรา เราชอบรูปนี้ ยึดถือความสวยเป็นกำลัง อย่างหนึ่ง

เสียงเพราะ พอใจในเสียงอย่างหนึ่ง กลิ่นหอม คิดใจในกลิ่น กลิ่นประเภทนี้เราชอบ แต่กลิ่นประเภทอื่น เราไม่ชอบ รสอร่อย คิดใจในรส การสัมผัสที่เราพึงประสงค์ กระทบเข้าชอบใจ แหมการสัมผัสนี่ดีจริง แล้วแถมอารมณ์หมกมุ่นอยู่ในเขตของกามอยู่ตลอดเวลา ของวัตถุกามนะ นี่มันก็เป็นทั้งวัตถุกามและกิเลสรวมกัน ไอ้วัตถุเป็นปัจจัยให้เกิดกิเลสกับจิต ความจริงวัตถุนั้นไม่ได้มาบังคับบัญชาเรา ไอ้ใจของเรามันเลือกไปคิดมันเอง

นี่ที่ผมพูดอย่างนี้เพราะอะไร ภาษามันจะเลวไปหน่อยละมัง แต่ว่าอย่าลืมนะว่าพวกเราเป็นคนไทย นี่เราใช้ภาษาไทยกัน ไอ้บทภาษาทฤษฎีนะไม่ใช่ ภาษาที่ฟังยากไม่ใช่ คำว่าใจมันเลือก ก็หมายความว่าใจมันวิ่งเข้าไปหาวัตถุ กามเข้าไปคิด ไม่ได้ใช้จิตพิจารณาหาความเป็นจริง ในกรรมฐานบทต้น พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า เวลานี้จิตของเราใคร่อยู่ในกามารมณ์ เราก็รู้ที่อยู่จิตของเราใคร่อยู่ในกามารมณ์ คือว่าให้พยายามพิจารณาจิตของเรา ควบคุมจิตของเรา ว่าเวลานี้ใช้จิตของเรานี้มันพอใจในรูป เสียง กลิ่น รส หรือสัมผัสหรือเปล่า อารมณ์หมกมุ่นครุ่นคิดในความพอใจอยู่รีเปล่า ความจริงอารมณ์แบบนี้มันก็มีกับเราตลอดวัน แต่ว่าเรารู้ ลืมคิด ลืมเพราะอะไร เพราะว่าสติสัมปชัญญะของเราไม่สมบูรณ์ เราไม่ได้ควบคุมอารมณ์จิตให้อยู่ในขอบเขต แต่นี่เป็นธรรมดาสติปัญญานี้ว่าถึงระดับนิพพาน หรือว่าความเป็นพระอรหิยะละ ผมก็เห็นจะก้าวไปไม่เร็ว

ต่อจากนี้ไปการสอนจะไปแบบซ้ำ ๆ เรามาพูดกันถึงโทษของกามฉันทะ คือว่า รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และอารมณ์ที่พอใจในกามก่อน ที่พระพุทธเจ้าทรงกล่าวว่า รูปเป็นโทษ ถ้าเราพอใจในรูป จะเป็นรูปประเภทไหนก็ช่าง ที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ช่าง จะเป็นรูปคนหรือว่ารูปสัตว์ก็ช่าง จะเป็นรูปคนที่เป็นผู้หญิง ผู้ชาย สัตว์ที่เป็นตัวผู้ตัวเมียก็ช่าง เป็นรูปเหมือนกัน นี่พระพุทธเจ้ากล่าวว่า ถ้าเราเอาจิตเข้าไปคิดในรูป มันเป็นความมัวหมองของจิต คือเป็นอารมณ์ของกิเลส ทำจิตให้เศร้าหมอง เป็นอารมณ์ของตัณหา สร้างความทุกข์ให้เกิดขึ้น เพราะตัณหานี้เป็นปัจจัยของความทุกข์ ทำไมพระพุทธเจ้าจึงว่าอย่างนั้น ก็เพราะว่ารูปถ้าเราพอใจขึ้นมาแล้ว ความปรารถนาอยากได้มันก็ปรากฏขึ้น ความดิ้นรน ความต้องการในรูป ปรารถนาในรูปนั้นมันก็มีขึ้น ความดิ้นรนของใจมันก็บังคับกายให้ดิ้นรนไปด้วย ความลำบากยากแค้นมันก็เกิด ความจริงคนเกิดมามีรูป ถ้าเราต้องการสิ่งที่มีรูปพระพุทธเจ้าไม่น่าจะตำหนิ ถ้าจะว่าไปตามพระบาลีแล้ว พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้ตำหนิ เป็นแต่เพียงแนะนำว่ามันไม่เป็นปัจจัยของความสุข เพราะความปรารถนาในรูปมันเป็นปัจจัยของความทุกข์ นี่ว่าแต่รูปอย่างเดียวยังให้มันขัดเสียดก่อน เพราะว่ารูปที่เรา

ต้องการมันมีสภาพคล้ายผี เพราะรูปทุกอย่าง รูปคน รูปสัตว์ รูปวัตถุ มันมีสภาพคล้ายผี ผีนี้เรียกว่า ผีหลอก มันหลอกเราอยู่ตลอดเวลา ถ้าเราไปเห็นรูปสมมุติ วัตถุเขาทำด้วยสีสวย เราพอใจในสีก็ดี หรือพอใจในทรวดทรงของรูปก็ดี ว่าทรวดทรงของรูปส่วนไหนสวยดี มีลักษณะส่วนศักดิ์มาก เราพอใจ และเขาก็ฉาบทาด้วยสีเป็นที่พอใจของเรา เราพอใจในรูปนั้น ถ้าเราลองเอารูปนั้นมาตั้งมาวาง เอามาเก็บไว้ มาไว้ในปกครอง ถ่ายภาพเอาไว้ให้ชัด ภาพฟิล์มสีนะดีมาก จะได้ลอกสีเอาไว้ได้หมด เอาเก็บไว้สัก ๓ ปี แล้วลองเอารูปนั้นมาดูใหม่ ความเปลี่ยนแปลงมันจะปรากฏ แสดงว่าสภาวะของรูปไม่คงที่ ถ้าเป็นคนจากเล็กก็ค่อย ๆ ใหญ่ขึ้นมา ถ้ามีร่างกายสมบูรณ์แบบจริง ๆ ถึงความเป็นหนุ่มเป็นสาว ความเปล่งปลั่งเต็มที่แล้วมันก็โรยลง อีกราวนี้ก็เริ่มเหलाเหยลงมาละซี หากความดีไม่ค่อยจะได้ สิ่งใดที่เราเห็นว่าสวยสดงดงาม สง่าผ่าเผย มันก็ค่อย ๆ หายไป มันเสื่อมไปที่ละน้อย ๆ ในที่สุดรูปนี้ก็พัง ที่พระพุทธเจ้ากล่าวไว้ว่า รูปเป็นอนิจจัง มีความไม่เที่ยง มีการสลายตัวไปในที่สุด เฉพาะรูปอย่างเดียวมันมีสภาพหลอก แต่ความจริงมันไม่หลอก เราหลอกตัวเอง รูปนี้มันเป็นธรรมชาติของมันอย่างหนึ่ง เมื่อมีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น ก็มีความเปลี่ยนแปลงตามปกติ เรียกว่าปกติของรูปเป็นอย่างนั้น แล้วในที่สุดมันก็พัง แล้วอารมณ์ที่ยึดถือเข้าใจว่ารูปสวย รูปมันคง รูปดีเป็นที่น่าปรารถนา นั้นมันใคร รูปมันแนะนำเรารีเปลา เราเอง อารมณ์ใจที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของตัณหาหรือความทะยานอยากตัณหา มันสอนให้เราโง่ ตัณหามันบอกรูปนี้สวย รูปนี้ดี ควรจะเอามาเก็บไว้ในปกครอง เพราะเป็นสิ่งที่มียประโยชน์ นี่เราผู้มีกิเลสกำลังมันต่ำ จิตมันมัวหมองเศร้าหมองอยู่แล้ว ใจคิดว่ากิเลสก็คือว่า ถ้าพูดถึงตาก็ตาบอด ถ้าพูดถึงใจก็ใจบอด เพราะไม่ได้ใช้ปัญญาพิจารณาหาความเป็นจริง ในเมื่อเราโง่แล้ว เมื่อเป็นคนตาบอด หรือเป็นใจบอด เมื่อถูกจูงไปทางไหน มันก็ไปทางนั้น เมื่อกิเลสมันจูงไป เห็นว่ารูปดี จิตมีความพอใจในรูป เราก็ตามใจกิเลส เมื่อเราตามใจกิเลสเราก็ถึงความทุกข์ เพราะถูกรูปมันหลอกเอา ความจริงไม่ได้หลอก เพราะใจของเรามันหลอก ใจของเรามันเลวเอง

อันนี้เรามารู้กันถึงรูปที่พระพุทธเจ้าเรียกว่า นิรวณฺ์ ถ้าเราไปเกิดมีความพอใจในรูป แสดงว่าจิตของเราทราม ตกอยู่ในอำนาจของตัณหา ก็ต้องเอาใจเข้าไปเตือน คอยควบคุมอารมณ์ของใจไว้ว่า จิตใจของเรานี้สนใจในรูปบ้างรีเปลา มีความผูกพันในรูป จนลืมพิจารณาหาความจริงบ้าง รีเปลา เรื่องสิ่งที่เป็นรูปนี้เราต้องใช้ เราต้องหา อย่างเครื่องขยายเสียงที่เราใช้นี้มันก็เป็นรูป เครื่องบันทึกเสียงที่เรากำลังใช้อยู่เวลานี้ บันทึกเสียงเอาไว้มันก็เป็นรูป แต่ว่าขณะเมื่อมันยังดังอยู่ มันมีประโยชน์

มันก็มีความพอใจ แต่ต้องจำไว้ว่า เครื่องจักรเหล่านี้มันสึกหรอได้ มันชำรุดทรุดโทรมได้ แล้วเมื่อเวลา สึกหรอทรุดโทรม เราอาจจะซ่อมแซมมันได้ในที่สุด จนเกินวิสัยของช่าง พัง ต้องเข้าใจไว้ด้วยว่า เวลา ช่างหน้ามันจะเป็นอย่างไร ถ้าอาการอย่างนี้ปรากฏขึ้นกับเรา เราก็ต้องวางอารมณ์เสีย ท่านบอกว่าจิตใจ เราพอใจในกามฉันทะไหม ถ้าจิตใจพอใจในกามฉันทะ ในกามารมณ์ ก็รู้ที่อยู่จิตใจเราพอใจในกาม ฉันทะ ในกามารมณ์ หรือว่าจิตใจของเราไม่พอใจในกามฉันทะ เราก็รู้ที่อยู่จิตใจของเราไม่พอใจใน กามฉันทะ จิตใจของเราพอใจในกามฉันทะเพราะอะไรเป็นเหตุ เราก็รู้ที่อยู่ความพอใจในกามฉันทะ เพราะอะไรเป็นเหตุ ถ้าเราไม่มีความพอใจในกามฉันทะเพราะอะไรเป็นเหตุ เราก็รู้ว่าการไม่พอใจ ในกามฉันทะมีอะไรเป็นเหตุ อันนี้องค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ์ตรัสสอนอย่างนี้ ท่านตรัสให้เราเอาสติเข้าไป ควบคุมเพื่อความรู้อันนี้ (ท่านว่าอย่างไรอีก)

ทีนี้เราก็อ่านถึงรูปตัวเดียวก่อน (วันนี้กามฉันทะทำไมหมดคนะ๕ตัวนี้) ถ้าได้รูปเสียตัว อย่างอื่นมันก็แข็ง พอพังรูปไปได้อย่างเดียว เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณทั้งหมด หรือเสียง กลิ่น รส โผฏ ฐัพพะ ธรรมารมณ์ อะไรก็พังหมด การพิจารณากิเลส ทำลายกิเลสเขาตัดตัวใหญ่ตัวเดียวเท่านั้น **ตัวรูป ตัวนี้เป็นปัจจัยให้เกิดลักกายทิฐิที่เราถือว่าเป็นเรา เป็นของเรา เราเป็นเจ้าของ เราเป็นของของเขา** อะไรพวกนี้รูปนี้เป็นตัวสำคัญ นี่เราก็มานั่งพิจารณาในรูปว่า อารมณ์ของเราที่พอใจในรูปนี่อะไรมัน เป็นเหตุ ทำไมเป็นเหตุให้เราพอใจในรูป เรามานั่งนึกกันดู ที่เราก็คิดความพอใจในรูปขึ้นมาก็เห็นว่า รูปสวย รูปนี้สวยดี จะเป็นรูปคน รูปสัตว์ หรือว่ารูปวัตถุก็ตาม เอากันแค่รูปไม่เลือกรูป รูปมันสวยดี ที นี้เราก็นั่งนึกต่อไปว่ารูปนี้มันสวยตลอดกาลตลอดสมัยใหม่ เราก็ใช้ปัญญาเข้ามาพิจารณาหากฎของ ความเป็นจริง สมมุติว่าเราชอบใจคน เอาใจดีกว่ามันเห็นง่าย และก็รู้สึกว่าจะเป็นเรื่องใหญ่เสียด้วย เรื่อง พอใจในรูปคนนี้เป็นเรื่องใหญ่ ฆ่ากันตายก็เรื่องพอใจในรูปนี้แหละ เราพอใจในรูปทรงคนสักคน หนึ่ง พอใจมาก รูปนี้ดีมาก สวยสดงดงามมีทรวดทรงดี เราก็ใช้ปัญญาพิจารณาไปหาภาพเก่าๆ ไปดูคนเก่าๆ คนเก่าๆ ที่เขากำลังถ่ายภาพเมื่อเขากำลังหนุ่มกำลังสาว ว่าสมัยที่กำลังหนุ่มกำลังสาว ท่านพวกนี้มีรูปร่าง หน้าตาทรวดทรงเป็นอย่างไร มีลักษณะสี่สังวรณะเป็นอย่างไร แล้วเราก็มานั่งพิจารณากันไปว่า ทรวด ทรงของท่านก็สวยดี สวยงามดีมาก แล้วเอามาเทียบกับเมื่อตอนอายุ ๑๐ – ๒๐ ใครมัน จะสวยกว่ากัน ถ้าหากว่าชาวบ้านธรรมดาๆ เขาก็บอกว่าเป็นตอนอายุ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๐ เศษๆ สวยกว่า ๖๐ หรือ ๘๐ แน่ แต่ว่าพระนี่เขาพิจารณาว่าคนแก่นี้สวยกว่าคนหนุ่มคนสาว (ว่าจวนจะได้ค่าน้ำตาลอยู่แล้ว เป็นที่

พอใจมากใช้ไหม ระวังนะ ไปคิดว่าใครเป็นค่าน้ำตาลระวังๆ เขาจะแก๊งตาย เอากระบองเข้าไปคลุมเอาไว้ ดีไม่ดีสวดพระอภิธรรมสวดมาสวดไป พอลุกก็เอากระบองนวด จะหาว่าผีแสดงปาฏิหาริย์) ทั้งนี้เพราะเราเห็นว่ารูปดีเพราะจิตมีกิเลส กิเลสมันบัง ลืมใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา

พระพุทธเจ้าท่านทรงแนะนำว่า นี่จิตใจของเราพอใจในรูปปริเปลา่ กามฉันทะ ใจพอใจนี้หมายถึงเห็นว่าสวย แต่นี่มันจะไม่เปลี่ยนแปลง สวยตลอดเวลา ถ้ามันคงอยู่แค่นี้มันจะต้องมันคงอยู่ตลอดเวลา ทั้งคน ทั้งสัตว์ และวัตถุ ไม่คิดว่ามันจะเก่า ไม่คิดว่าจะแก่ ไม่คิดว่าจะพัง ไม่คิดว่าจะทรุดโทรม ถ้าอารมณ์จิตของเราคิดอย่างนี้ พระพุทธเจ้าบอกว่ารู้ว่าจิตของเราตกอยู่ในกามฉันทะ คือรูปเป็นตัวต้น เมื่อจิตตกอยู่ในกามฉันทะแล้ว ก็ต้องหาทางตัดทันที ไม่ต้องไปนั่งไล่แบบ ไปม้วนไล่แบบ รู้ว่าจิตพอใจในกามฉันทะ ก็รู้ว่าจิตพอใจในกามฉันทะ จิตไม่พอใจในกามฉันทะ ก็รู้ว่าจิตไม่พอใจในกามฉันทะ จิตพอใจในกามฉันทะ เพราะอะไรเป็นเหตุ ก็รู้ว่าพอใจในกามฉันทะเพราะอะไรเป็นเหตุ ถ้านั่งท่องอยู่อย่างนี้อีกหลายแสนอสงไขยกัปก็ยังไม่ขึ้นสวรรค์ อย่างว่าแต่ไปนิพพานเลย นี่เราใช้ปัญญาพบจุดไหนดีจุดนั้นเลย ก็ว่าทันกันนะ เอาสติสัมปชัญญะควบคุมจิต เรา รู้ เอ๊ะ นี่จิตเราไปคิดในรูปเสียแล้วนี่ แล้วก็พระพุทธเจ้าทรงตรัสเรื่องรูปว่าอย่างไร คำว่ารูปนี่เป็นอนิจจัง มันไม่เที่ยง เพราะว่ามี การเปลี่ยนแปลงเป็นปกติ เคลื่อนไปอยู่ตลอดเวลา ใจรูปคนหรือสัตว์นี่จะเห็นว่า เกิดแล้วมันใหญ่ขึ้นหรือแก่ลง เห็นว่ามันเคลื่อนง่าย ทีนี้รูปของวัตถุเราคิดว่ารูปของวัตถุมันจะไม่เคลื่อนก็ไม่จริง มันเก่าลงไปทุกวัน มีความเศร้าหมองลงไปทุกวัน มีความทรุดโทรมลงไปทุกวัน มีของที่เรารอบใจไปดูในตลาด แหมของอย่างนี้ชอบใจมาก เสื้อตัวนี้ดีมาก กางเกงตัวนี้ดีมาก สร้อยหรือแหวนอันนี้ดีมาก ชอบใจพอใจมาก ขนาดไม่มีสตางค์ซื้อไปก็เขามาซื้อก็มี เพราะถือว่าพอใจที่สุด แต่ว่าเอามาทิ้งไว้ไม่นานเท่าไรอารมณ์ใจมันก็เริ่มเบื่อ อยากจะได้ชุดใหม่เพราะอะไร เพราะใจชุดเก่ามันเริ่มทรุดโทรม จิตตกลงไป อาการที่จิตเกิดพอใจในรูป กามฉันทะตัวนี้นะ ก็ใช้ปัญญาพิจารณาว่า นี่ทำไมเราถึงพอใจในรูป ถ้าเป็นรูปวัตถุเราก็ขัดสนวิวรรณาให้ดี ทาสีสันน้ำมันให้สวย ถ้าเราคิดว่ารูปนี้สวย มันสวยจริงหรือไม่จริง ถ้ามันสวยจริงๆ มันต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลง มันต้องทรงสภาพเป็นอนิจจัง นี่ลองมาตั้งไว้กลางแจ้ง ฝุ่นละอองปลิวเข้ามาไม่ต้องไปปิดมัน ฝนตกแดดออกเท่าไรไม่ต้องระวังรักษา เอาทิ้งไว้สัก ๔-๕ วัน แล้วมาดูใหม่ รูปนั้นมันจะสดสวยงดงามเหมือนเดิมไหม นี่ว่ากันถึงวัตถุในระยะสั้น เราก็จะเห็นได้ทันทีว่า รูปนี้ไม่ทรงตามสภาพเดิม มันเริ่มเปลี่ยนแปลงลงไป มีความมัวหมองลงไป

อันนี้มาว่ากันถึงรูปคนและสัตว์ จะเป็นคนผู้หญิง หรือคนผู้ชาย สัตว์ตัวผู้หรือสัตว์ตัวเมีย มีสภาพเหมือนกัน นี่เป็นรูปที่สามารถดึงดูดกำลังใจให้เกิดอันตรายกับบุคคลมาก ความรักในรูป พระพุทธเจ้าท่านกล่าวว่า ปิยโต ชายเต โสโก ปิยโต ชาตเต ภย ความเศร้าโศกเสียใจเกิดจากความรัก ภยอันตรายเกิดจากความรัก นี่ถ้าเราไม่รักไม่พอใจเสียอย่างเดียว ความเศร้าโศกเสียใจสำหรับรูปนั้นมันไม่มีสำหรับเรา ตัวอย่างที่จะเห็นได้ง่าย ๆ ชาวบ้านชาวเมืองเขาตายให้พระบิณฑุกุลมานับไม่ถ้วนแล้ว อยากจะถามพระทุกองค์ที่ไปบิณฑุกุลนั้นมีความสลัดใจ เสียใจว่าตาคนนี่แก่ตายบ้างไหม ถ้าหากว่าคนที่เรารักเป็นสามี ภรรยา บุตร ธิดา ญาติพี่น้อง บิดา มารดา เกิดตายขึ้นมาด้วยความรู้สึกมันเป็นอย่างไร สภคนอื่นที่เราไม่เคยสัมพันธ์กันตาย กับศพของเราตายลงไปเป็นยังไงมีความรู้สึกเหมือนกันไหม ของที่เรามีอยู่ถ้าไม่ใช่คนก็เหมือนกัน เป็นวัตถุ แก้วแหวนเงินทองของมีค่าที่เราพอใจมาก ของของชาวบ้าน เขาสูญหายเท่าไรเราไม่หนักใจ ของของเราหายบ้างใจไม่สบายเดือดร้อน มีอารมณ์กลับ มีอารมณ์ไม่สบาย เสียหาย

นี่พระพุทธเจ้ากล่าวว่า ปิยโต ชายเต โสโก ความเศร้าโศกเสียใจเกิดจากความรัก นี่ถ้าเรามีความรักในรูปจะเป็นรูปของใครก็ช่าง ใจรูปตัวนี้มันไม่มีอาการทรงตัวนี้ มันมีการเสื่อมไปในที่สุด เสื่อมไปตามกฎธรรมดา มันเสื่อมไปเสื่อมมากก็เกิดพัง มันไม่มีที่จะเสื่อม หมดยายุแห่งการเสื่อม หาที่เสื่อมไม่ได้ พอพังลงมาแล้ว ถ้าเป็นวัตถุเครื่องใช้เราก็ต้องเสียสตาจค์ไปซื้อใหม่ บางทีก็นึกเสียตาย ใจเครื่องนี้ถ้ามันไม่เสียมันดีจริงๆ มันดีใช้ดี ดันมาเสียเสียได้ ไม่ชอบใจ เสียสตาจค์ ความเร่าร้อนมันเกิดภัยมันเกิดในจิตแล้ว ความเสียใจในคนมีกำลังใจอ่อน พอวัตถุเครื่องใช้ที่เราหามาได้ต้องใช้ราคาแพงกว่าจะหาได้แต่ละใบก็แสนยาก แต่ว่าวัตถุเครื่องใช้แบบนี้มันพังลงไปแล้ว แหมไม่น่าเลย หาสตาจค์ใหม่ มาซื้อใหม่ง่ายเมื่อไหร่ นี่ความไม่สบายใจมันก็ปรากฏจัดเป็นภัยในจิต จิตมีความต้องการอยู่อย่างเดียว คือความเยือกเย็น นี่ว่ากันถึงวัตถุนะ

ที่นี้มาว่ากันถึงสิ่งมีชีวิต ที่จิตของเราเข้าไปรักในสิ่งที่มีชีวิต รูปในสิ่งที่มีชีวิต ที่เราเห็นว่าสวยสดงดงามนะ เรามีความฉลาดดีแล้วรี งามใจมัน งามชีว่าไอ้แก่ต้องการรูปแบบนี้ ที่เห็นว่าสวยสดงดงาม รูปมันสวยจริง ๆ รีไร ดีจริง ๆ รียังไร งามมันดู แต่ว่าอย่าไปถามเวลามันมานะ ตอบว่าดีแน่ ใครว่าไม่ดีโกรธเสียด้วย เวลาจะถามก็ถามเวลาที่จิตสบาย จิตทรงอุเบกขารมณ์ คือจิตไม่ตะ ซ้าย และไม่ตะขวา จิตสบาย ใช้ปัญญาพิจารณาหาทางดูรูป ว่ารูปที่เราว่าสวยว่ามันคง ที่เรามีความพอใจว่าดีจริง ๆ ไหม สวยจริง ๆ ไหม เอามาว่ากันถึงรูปคนและสัตว์ คนเราที่

เชื่อว่าสวยสดที่สุดในโลก สิ่งที่เราเห็นว่าสวยนะ จิตมันหลอกจิตเอง รูปคนและสัตว์ที่เราเห็นว่าสวยก็คือสวยแค่ผิวหนัง ที่เราเรียกกันว่าผิวกำพร้าว หนึ่งกำพร้าวาง ๆ นิดเดียว ความจริงบางไม่ถึงครึ่งเซ็นต์ มันบางมากอยู่นิดเดียวที่เราเห็นว่าสวย เป็นส่วนปกปิดสกปรกภายในเอาไว้ อาการสวยของผิวหนังนี้มันก็ไม่คงที่ ตัวเจ้าของเขาพยายามอาบน้ำชำระล้างชำระอยู่เสมอ ป้องกันเหงื่อไคลที่มันไหลออกมา ซึมมาจากภายใน ก่อนที่จะมาเปื้อนภายนอก มันจึงจะเกลี้ยงเกลา ถ้าจะเอากันจริงๆ ปล่อยไว้เฉย ๆ ๓-๔ วันเท่านั้นก็เลยความสวย เพราะสิ่งสกปรกนี้ปรากฏอยู่ข้างในก็หลังไหลออกมา เมื่อมันซึมออกมาอาการที่ปรากฏว่าเกลี้ยงเกลาอีกไม่มีแล้ว ในผมเผ้าที่หัวอย่างสวยๆ นี้ ไม่ไปปรุงไปแต่งสัก ๔-๕ วันไม่สระไม่ล้าง ไม่ล้างไม่ฟอก หรือไม่หวีไม่ปรับปรุใหม่ก็ดูอะไรไม่ได้

นี่เป็นอันว่าที่เราหลงไหลใฝ่ฝันในรูป ก็ความโก้ เราไม่หาความจริง เพราะรูปทุกรูปเต็มไปด้วยความสกปรก หากความสะอาดไม่ได้ ใจความสวย ความทรงสภาพของรูป มันก็ไม่ทรงอยู่ตลอดกาลตลอดสมัย มันก็หาทางทรุดโทรมต่อไป นี่เอากันเฉพาะสภาพภายนอก การพิจารณารูปของพระ เราต้องวิ่งกลับไปหาภคยานุสสติกรรมฐาน เพราะว่าการเจริญพระกรรมฐานครั้งหนึ่ง จะทำกรรมฐานกองใดกองหนึ่งโดยเฉพาะไม่ได้ ท่านที่เป็นพระอริยเจ้าทั้งหมด ไม่มีพระอริยเจ้าองค์ใดเจริญพระกรรมฐานครั้งเดียวกองเดียว ครั้งหนึ่งที่เราเจริญพระกรรมฐาน ต้องใช้กรรมฐานหลายๆ อย่างเข้าควบคุมกัน

สมมุติว่าเราเห็นว่ารูปสวย เราต้องการในรูป ความต้องการสิ่งที่สะอาดสะอาด สวยสดงดงาม เราก็วิ่งเข้าไปหาภคยานุสสติกรรมฐาน นี้ว่ากันในวิสุทธิมรรคนะ ถ้าในมหาสติปัฏฐานสูตรนี้ก็ว่าเรียกว่า ปฏิญจบรรพ ที่ให้พิจารณาอาการ ๓๒ ที่เรียนมาแล้ว การพิจารณาพระกรรมฐานจะดำเนินไปเฉพาะกองเดียวนี้ไม่ได้ เมื่อเวลาความรักในรูป รักในรูปสวยเกิดขึ้นมา คุณภคยานุสสติกรรมฐาน ปฏิญจบรรพอันเดียวกัน แต่เรียกคนละอย่าง ในวิสุทธิมรรคเรียกว่า ภคยานุสสติกรรมฐาน ในมหาสติปัฏฐานเรียกว่า ปฏิญจบรรพ แต่การศึกษาเหมือนกันหมดทุกอย่าง พระพุทธเจ้าไม่เทศน์อะไรคัดค้านกัน เราดูอาการ ๓๒ ของคน ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ดับ ไต ใส ปอด อาหารใหม่ อาหารเก่า อุจจาระ ปัสสาวะ น้ำเลือด น้ำหนอง น้ำเหลือง น้ำมันสวยใหม่ นี้มาคู่กันอย่างไรมันสวยแน่ นี่พอลอกหนังกำพร้าวไปแล้วหมดราคาเลย ใจสิ่งที่เราจะสวยคือหนังกำพร้าชนิดเดียวของร่างกาย มีไม่ถึงหนึ่งเปอร์เซ็นต์ ไม่ถึงหนึ่งในแสนของน้ำหนักร่างกาย หนังกำพร้ามันบางจริง ๆ นี่ที่เราเห็นว่าสวยเมื่อไม่ลอกหนังกำพร้าว เราดูไปไม่ซ้าก็พบกับความทรุดโทรม ใจ

ผมค้าๆ ไม่ซ้าก็เริ่มขาว สายตายาวก็เริ่มสั้น ฟันที่ตีๆ ก็เริ่มโยก ผิวพรรณที่ตีๆ ที่เปล่งปลั่ง ก็เริ่มย่นๆ อยู่ๆ ยี่ๆ ทรวดทรงที่เคยดีก็เปลี่ยนแปลงเข้าไปหาความทรุดโทรม นี่เรารู้ข้างนอกก็เห็นชัด แต่ทว่ามันอาศัย ความผูกพันที่มีอยู่ในใจ เราไม่พยายามมองที่เราไม่พยายามพิจารณาเพราะอะไร เพราะเราฉลาดเกินไป ใช้อัจฉริยะคิดว่าเกินไป หรือไม่ถึงเขาไม่ใช่ มันต้องให้พอดี ที่เราฉลาดเกินไปเพราะกิเลส ความ เสราห์ มอมของจิตทำให้ใจบอด ตัณหาความทะยานอยาก มันสั่งสอนใจว่าดีแน่ๆ แกล้งอย่าปล่อย อุปาทาน บอกร้องดึงเอาไว้ อย่าปล่อยเชียวนะมันของดี ใช้ออกุศลกรรมก็สนับสนุนเอาทำลาย ลงมือ

ไอ้ ๔ คนนี้มันเป็นเจ้านายของเรา นี่เราเกิดมาเพราะเจ้านาย ๔ คนมันบังคับให้เกิด กิเลส ความเสราห์มอมของใจคือมีอารมณ์ชั่ว ตัณหาความทะยานอยากไม่ใช่ปัญญาพิจารณา อุปาทาน ยึดถือว่าการเกิดเป็นของดี ไอ้โน่นก็ของกู ไอ้นี้ก็ของกู ของกูมันส่งเดช ทั้งที่รู้มันจะพังก็ของกูอยู่นั่นแหละ ออกุศลกรรมเมื่อจิตมันชั่วอย่างนี้ มันโง่แบบนี้ ก็ทำในสิ่งที่โง่ๆ ออกุศลแปลว่าโง่ กุศลเขาแปลว่าฉลาด คนโง่ทำไปก็สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตัวเอง คนฉลาดทำเขาไม่สร้างความเดือดร้อนให้ สร้างความสบายใจให้ เจ้านายมันบังคับเรา เราจึงมีใจบอด ไม่เรียกว่าตาบอด ตาเห็นแล้ว ถ้าใจฉลาดเสียอย่าง เดียว ตาไม่มีอำนาจจะบังคับใจ นี่เราใจบอดก็เพราะอาศัย กิเลส ตัณหา อุปาทาน ออกุศลกรรม มันทำให้ บอด สร้างความยึดถือให้เกิดขึ้น เราจึงไม่เห็นตามความเป็นจริง แต่ความจริงสิ่งทั้งหลายเหล่านี้มัน ปรากฏอยู่ทุกวัน ความเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ความสกปรกของร่างกายไม่ใช่สิ่งภายนอก แต่ผมนะ ไม่สระไม่ล้าง ไม่ชำระมัน ไม่หิว ไม่ทำอะไร ๒-๓ วัน ยู่ยี่ดูไม่ได้ ไม่อาบน้ำ ๒-๓ วันร่างกายทนไม่ไหวดูไม่ได้ ใช้อัจฉริยะที่เราเห็นว่าสวยมันหายไป ทีนี้เรามาว่ากันถึงกายคตานุสสติ หรือปฏิบัติบรรพ ก็ ต้องนับว่าเดินเข้าไปถึงภายในกาย ว่าชิ้นส่วนของกายมีอะไรบ้าง ตับ ไต ใส ปอด อาหารใหม่ อาหารเก่า อุจจาระ ปัสสาวะ น้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำหนอง อย่างนี้เป็นต้น มันสะอาดหรือว่ามันสกปรก

มาว่ากันถึงกายคตานุสสติหรือปฏิบัติบรรพแล้ว องค์สมเด็จพระประทีปแก้วหันเข้าไป ว่ากันถึงพิจารณานวลี ๕ นวลีแปลว่า ป่าช้า ป่าช้า ๕ อย่าง แต่อย่าเดินไปเดินเข้าป่าช้าวัด ๕ วัดละ ชาวเลข อย่างไรรคน้ำมนต์ ๗ วัด เดินไปครบ ๗ วัดเลยแยะ เขาบอกนี่แก่นี่โชคไม่ดี ต้องสะเดาะเคราะห์ รคน้ำมนต์ ๗ วัด เข้าวัดเหนือออกวัดเหนือ เข้าวัดใต้ออกวัดใต้ เข้าวัดกลางว่ากันเรื่อยไป อันนี้ ไม่ใช่ น้ำมนต์ ๗ วัดผล ก็คือ บทมงคลจักรวาลน้อย ใช้คำว่า อายุวัฑฒโก ธนวัฑฒโก นับไปได้ ๗ วัดผล มี วัฑฒอยู่ ๗ อย่าง วัฑฒะ แปลว่าเจริญ นวลีคือป่าช้า ๕ นี้ก็เหมือนกัน

ไม่ใช่เดินเข้าป่าช้า ๕ นะ หมากัดตายหมด คือพิจารณาคนเกิดมาแล้วตาย ๑ วัน ตาย ๒ วัน ๓ วัน ๔ วัน ๕ วัน ๖ วัน เน้ออืดขึ้นมาแล้วก็โทรมลงไปเหลือแต่กระดูกเหี่ยวแห้ง มีร่างกายหมดไปมีแต่กระดูก ต่อมาก็กระดูกเรียรด มานั่งพิจารณาว่ารูปกายที่เราเห็นว่าสวยนี้มันสวยจริงไหม เอารูปกายของคนที่ยังไม่ตายมาวัดกันกับคนตายว่า ใ้รูปกายของคนตายนี้มันตายแล้ว พอตายไปวันเดียว รักกันเกือบตายยังไม่กล้าเข้าใกล้ เห็นไหม อีตอนอยู่ด้วยกันจากกันไม่ได้ กลับบ้านคิดเวลาหนึ่งอ แต่พอตายไปวันเดียว พวกไม่กล้าเข้าใกล้ ถอยห่าง วันเดียนะ นี้เพราะตายแล้ว ความสวยไม่มีแล้ว ความทรงสภาพไม่มี เมื่อเห็นว่ารูปสวยนะ เราก็พิจารณาว่าเราหลงในรูปเพราะอะไร เราก็สร้างความเข้าใจว่า เราหลงในรูปเพราะความโง่ คือกิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรม ๔ อย่าง

องค์สมเด็จพระชินวรซึ่งเป็นสัพพัญญูวิสัย เป็นอรหันต์เข้าถึงนิพพานมีความสุข ท่านสอนว่ายังไง เราก็สืงหาความจริงมาว่า พระพุทธเจ้ากล่าวว่า ถ้าเห็นว่ารूपที่โหนสวยละก็อ ให้พิจารณาปฏิภูมบรรพเฉพาะในมหาสติปัฏฐานสูตร ถ้าหากว่าเป็นกรรมฐาน ๔๐ ก็เรียกว่า กายคตานุสสติกรรมฐานเหมือนกัน พิจารณาอาการ ๓๒ ของรูป ว่าส่วนโหนสะอาดบ้าง น้ำลายที่เรากลืนอยู่ในปาก อดได้ กลืนได้ พอบ้วนออกมาแล้วเราไม่กล้าแตะต้อง เพราะเห็นว่ามันสกปรก เพราะฉะนั้น ส่วนของร่างกายทั้งหมดมีอะไรสะอาด ไม่มีอะไรน่ารัก พอไปพิจารณาป่าช้า ๕ เข้า การที่พิจารณาคนตาย ตั้งแต่เริ่มตายใหม่ๆ จนค่อยไปถึงขึ้นอืด น้ำเหลืองไหล แล้วก็โทรมลง จนกระทั่งแห้งหนังหุ้มกระดูก เหลือแต่กระดูกและกระดูกเรียรดไป เราก็จะมองไม่เห็นความสวยงามของร่างกายแม้แต่คนเดียว ไม่เป็นสิ่งที่น่ารัก น่าปรารถนา ถ้าเราพิจารณากายคตานุสสติกรรมฐานก็ตาม หรือป่าช้า ๕ ก็ตาม มันเป็นการตัดความพอใจในรูป อย่างนี้ชื่อว่าปิจจยให้เราระงับ

เอาละสำหรับวันนี้ เราว่ากันในนิวรรณ์ ๕ ประการ ความจริงแต่อย่างเดียว นิวรรณ์ ๕ นี้มีรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ ข้อเดียว ๖ อย่าง หมายความว่า ในข้อต้นมี ๖ จุด ถึงแค่จุดแรกเราก็ไม่ยกจบเสียแล้ว เป็นอันว่า วันนี้ก็ฝากท่านทั้งหลายไว้ให้มาพิจารณาเฉพาะรูปข้อเดียว เอาจิตใจพิจารณาหาความเป็นจริง ถ้าไปเจออะไรผู้ชาย รูปผู้หญิง สัตว์ตัวผู้ สัตว์ตัวเมีย หรือว่าวัตถุก็ตามที่เราเห็นว่าสวย เห็นว่าพอใจ ก็ตั้งใจพิจารณาหาความจริงด้วยอำนาจของปัญญา ว่ารูปที่เราเห็นนี้สวยจริงไหม สวยตรงไหน ความสวยทรงอยู่ไหม ที่เราเห็นว่าความสวยภายนอก ข้างในมันสกปรกหรือสะอาด แล้วก็พิจารณาไปตามกระแสพระสัทธรรมขององค์สมเด็จพระบรมโลกนาถ ในด้านกายคตานุสสติหรือปฏิภูมบรรพ คือ

นวลี ๕ เท่านั้นที่จะทำให้ใจของทุกท่านคลายต่อความพอใจในรูป ถ้าพยายามทำมาก ๆ ก็เป็นเอกัคคตารมณ์ เป็นอารมณ์ของฌาน แล้วก็สามารถจะใช้อำนาจของวิปัสสนาญาณว่ามันทรงแบบนี้เป็นธรรมดา เราจะไม่ควรยึดถือมันเพียงแค่นี้ จิตใจของท่านก็จะเข้าถึงพระอนาคามีได้อย่างสบาย นี่เป็นปัจจัยของพระอนาคามีนะ ก็จบมันเพียงแค่นี้

อย่าลืมว่าเรื่องรูปนี้ละ พิจารณากายคตานุสสติกรรมฐาน นี่เป็นปัจจัยของพระอรหันต์ ถ้าพิจารณาด้านอสุกกรรมฐาน คือป่าช้า ๕ เป็นปัจจัยของพระอนาคามี นี่การสำเร็จมรรคผลไม่จำเป็นว่า จะต้องไปนั่งไล่เบียดไสดา สกิทาคา อนาคา อรหันต์ บางคนพอจิตเข้าสู่โคตรภูตญาณของพระโสดาบัน มันวิ่งปรี๊ดไปกระทบพระโสดา สกิทาคา อนาคาเมื่อไหร่ไม่รู้ตัว รู้ตัวเอาทีเดียวนี่เป็นพระอรหันต์ชั่วขณะ จิตเดียว อันนี้มันไม่แน่นอน หหมดเวลา

สำหรับวันนี้ก็จะขอพูดเรื่องนิวรรณ์ ๕ ต่อจากวานนี้ นิวรรณ์ ๕ นี้มีความสำคัญ ถ้าหากว่าเราไม่พยายามระงับนิวรรณ์ ๕ ประการแล้ว อารมณ์จิตของเราที่เข้าถึงฌานไม่ได้ ที่การพูดวันนี้ก็เป็นเรื่องธัมมานุปัสสนา มหาสติปัฏฐาน เราจะสังเกตดูด้วยว่า มหาสติปัฏฐานสูตร พระพุทธเจ้าจะค่อย ๆ สอนขึ้นมาตามลำดับ ตั้งแต่เขาถึงหนักที่สุด คือว่าหนักที่สุดก็เข้าถึงนิพพานนั่นเอง เป็นอารมณ์ของพระนิพพาน มาตอนนี้แล้วเข้าถึงจุดหนัก เราต้องรักษาอารมณ์หนัก ในตอนต้นเราจะเห็นว่าพระองค์สอนเบา ๆ อันดับแรกก็ได้แก่ การพิจารณาอานาปานุสสติกรรมฐาน กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก แบบนี้ ถ้าเราพิจารณากันจริง ๆ ก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดา แต่พระองค์ต้องการให้ทรงสติสัมปชัญญะให้มากจนเป็นฌาน ต่อมาอีกทีก็เป็นอิริยาบถ การเดินไปเดินมา สติสัมปชัญญะ การรู้ตัว นี่ก็เริ่มสูงขึ้นทีละหน่อย ก็ต่อมาจากนั้นก็ปฏิญญสัญญา พิจารณาเห็นร่างกายว่าเป็นของสกปรกในอาการ ๓๒ มาจากจตุราควัตถาน ๔ พิจารณาร่างกายมีแต่เพียงธาตุ ๔ ประชุมกัน ต่อมานวลี ๕ พวกนี้รู้สึกจะทำแบบเบา ๆ ไม่หนักนัก ต่อมาก็เริ่มหนักตอนพิจารณาเวทนา นี่เริ่มดูเวทนา ในเวทนา ก็คือดูอารมณ์ของจิตนั่นเอง ต่อมาก็ดูจิตในจิตว่าจิตมีกิเลสหรือไม่มีกิเลส แต่ว่าในมหาสติปัฏฐานสูตรทั้งหมดเป็นสมถะและวิปัสสนาทุกข้อ

นี่หากว่าท่านทั้งหลายเป็นผู้ฉลาดในการเจริญมหาสติปัฏฐานสูตร ก็จะมีผลพิเศษคือ ใด้อริยมรรค อริยผลไม่ยากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นี่หลวงพ่อบานท่านพูด ท่านบอกว่า **ท่านผู้ใดที่มีการคล่องในมหาสติปัฏฐานสูตร** คำว่าคล่องในที่นี้ไม่ได้หมายความว่า เราดูหนังสือคล่อง คล่องในการปฏิบัติทุกบรรพทุกบท **ท่านผู้รู้กำหนดเวลาตาย** ว่าจะตายเมื่อไหร่ ใ้การที่เราจะตายจะตายแบบไหน เมื่อรู้เสีย

แล้วก็สบาย เพราะเรารู้ว่ามันจะตาย เราก็เตรียมตัวไว้ก่อน ยิ่งไปกว่านั้นคนที่คล่องในมหาสติปัฏฐานสูตร คือปฏิบัติคล่อง จิตก็ถึงทุกระดับ ตายแล้วไม่เหม็น นี่คนอื่นผมก็ไม่รู้เหมือนกันว่า ใครเขาคล่องหรือไม่คล่อง แต่หลวงพ่อบานนะผมรู้ว่าคล่อง เพราะว่าทั้งหมดในกรรมฐาน ๔๐ ก็ดี ในมหาสติปัฏฐานก็ดี ไปถามท่าน ท่านไม่เคยนั่งนึกเลย คือไม่เคยหยุดคิดเรียกว่าพอลามจบคำ ท่านก็ตอบทันที นี่แสดงว่าท่านคล่อง ทีนี้เวลาตายท่านตายแล้วเขาเอาศพไปไว้เพื่อรอลูกศิษย์จนเขาเข้าไปครบจนถึง ๘ วัน ๘ หรือ ๙ วันนับกันคุณะ ท่านตาย ๖ โมงเย็น แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๘ แล้วเขาก็เอาไปเข้าหีบกันวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๙ เลข ๘ ไปนิดๆ รู้สึกว่าตัวท่านเองมีสภาพเหมือนคนนอนหลับ กลิ่นสาปแม้แต่สักนิดก็ไม่มี มีคนไปรดน้ำศพทุกวัน ให้รดแต่ที่เท้า มีสภาพเหมือนคนนอนหลับ นี่อำนาจของมหาสติปัฏฐานสูตร

นี่สำหรับต่อไปนี่ เมื่อวานนี้เราพูดนิวรรณ์ ๕ เรื่องรูป เฉพาะนิวรรณ์ที่หนึ่งนะ ท่านบอกว่าอย่าหลงไหลใฝ่ฝันในกามฉันทะ เมื่อจิตเรามีกามฉันทะ เราก็รู้ที่อยู่จิตตกอยู่ในกามฉันทะ หรือว่าเมื่อจิตไม่มีกามฉันทะก็รู้ว่าจิตไม่มีกามฉันทะ เมื่อกามฉันทะมันเกิดกับจิตของเรา มีอะไรเป็นปัจจัยเราก็รู้ และมันดับไปจากจิตเรา เพราะมีอะไรเป็นปัจจัยเราก็รู้ หรือว่าจิตของเราไม่มีฉันทะ ความพอใจใด ๆ ทั้งหมดเพราะอะไรเป็นปัจจัยเราก็รู้ นี่เรียกว่าเรารู้ เมื่อรู้แล้วท่านบอกว่าให้เป็นเพียงสักแต่ว่ารู้ เพียงสักแต่ว่ากำหนดไว้ เธอทั้งหลายจงเห็นว่าการเกิดขึ้น แล้วก็การเสื่อมไปเป็นของธรรมดา พวกเธอทั้งหลายจงอย่ายึดถืออะไรทั้งหมดในโลก ในเมื่อเรารู้ว่าตัวเราจะตายเสียอย่างเดียว เราจะไปยึดถืออะไรทั้ง หหมดในโลก มันเป็นไปได้ เพราะเราไม่มีโอกาสจะทรงอยู่ในโลกได้ตลอดกาลตลอดสมัย นี่เรา ท้าวเรื่องจากเมื่อวานมาอย่างนี้ เมื่อวานเห็นว่าพูดถึงรูปร่างอย่างเดียวกัน ในนิวรรณ์ตัวแรกก็เห็นจะพอสมควร

ต่อไปเรามาพูดถึงเรื่องเสียง เสียงนี้ก็เป็นนิวรรณ์เหมือนกับกามฉันทะ เรามีความพอใจและใครในเสียงเพราะ เสียงที่พูดเพราะนี้ไม่ใช่เสียงเป็นระฆังเงินเสมอไป มันอาจเป็นประเภทเสียงระฆังแตกก็ได้ แต่ทว่าคนพูดพูดให้เราชอบใจในวาทะที่เขากล่าว ถ้าเราพอมีความพอใจในเสียง ถ้าเสียงนั้นเป็นเสียงธรรมะมันก็มีคุณ ถ้าเสียงธรรมะนี้พระพุทธเจ้าท่านไม่เรียกว่ากามฉันทะ ท่านเรียกว่า ธรรมฉันทะ ว่ามีความพอใจในธรรม ถ้าหากว่าถ้าเขาถามว่า คนเรามุ่งพระนิพพานนี้เป็นค้นหาไหม ก็มีพระนักเทศน์หลายองค์เคยมาถาม เทศน์ด้วยกันอยากได้อันนั้นก็ค้นหา อยากได้อันนี้ก็ค้นหา อยากมีพวกก็ค้นหา อยากมีเมียก็ค้นหา อยากมีลูกมีเต้า อยากรวย อยากสวย เป็นอาการของค้นหาทั้งหมด คำว่าค้นหาแปลว่า ความทะยานอยากลงเบื้องต่ำ เกาะโลก มีอุปาทานเป็นเชื่อน้ำ หรือเป็นผู้บัญชาการ และมีอวิชชาความโง่

เป็นผู้สนับสนุน นี่ถ้าถามว่า ถ้าคนเขาอยากไปนิพพานเป็นตัณหาใหม่ ก็เห็นจะ ๕๕% ที่ตอบว่า คำว่าอยากแปลว่าตัณหา ในเมื่ออยากไปนิพพาน ก็แสดงว่าเป็นตัณหาเหมือนกัน ก็เลยตอบว่า นี่แกเทศน์แล้วแกก็เดินลงนรกไปเลยนะ แกเทศน์แบบนี้แกเลิกเทศน์ แล้วก็เดินย่องไปนรกเลยสบาย ไปเสียคนเดียวก่อน ดีกว่ามาชวนชาวบ้านเขาไปอีก ถามเป็นอย่างไร บอกว่า ถ้าต้องการไปนิพพานเขาเรียกว่าธรรมฉันทะ ไม่ใช่กามฉันทะ เรียกว่ามีความพอใจในธรรม เป็นอาการซึ่งทรงไว้ซึ่งความดี นี่พวกเราฟังแล้วก็จำไว้ด้วยนะ ถ้าใครเขาถามจะได้ตอบถูก

ที่นี้มาว่ากันถึงเสียง ว่าใจเราเข้าไปพบเสียงเรารักหรือพอใจในเสียงนั้น จะเป็นเสียงร้องส่ง ร้องเพลง เสียงพูดเสียงประจบสอพลอก็ตาม เราก็มานั่งพิจารณาถ้าหากว่าเราคิดในเสียง อารมณ์มันติดอยู่ เวลาที่เรานั่งทำสมาธิ หรือภาวนาวิปัสสนาญาณ อันนี้ถ้าจิตเราเข้าไปข้องในเสียง ว่าเออ ยายคนนั้นพูดเพราะจริง คนนี้คุยสนุกจริง จิตมันก็กระสับกระส่ายตกในอุทธัจจกุกกุกจะ จิตไม่เข้าถึงสมาธิ ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงบอกให้วางเสียงเสีย อย่าไปยุ่งกับเสียงใด ๆ ทั้งหมด นอกจากเสียงพระธรรมวินัย เสียงพระธรรมวินัยเป็นเสียงแบบไหน ก็เสียงอย่างที่เราได้ยินได้ยินอยู่นี้แหละ นี่แหละเป็นเสียงธรรมคือเสียงที่ปรารถนาในธรรม ถ้าหากว่าเราพอใจในเสียงที่ปรารถนาในธรรม แทนที่จะเป็นโทษ กลับเป็นประโยชน์ใหญ่ ฟังธรรมด้วยความเลื่อมใสแต่ไม่เข้าใจ เวลาที่อยู่ในยามว่าง ยามปกติ เป็นพระก็ดี ลีอกออกไปก็ดี ก็ยังมีกอยู่เสมอว่า ครั้งหนึ่งในชีวิตที่เราได้นั่งฟังเสียงธรรมะกันอยู่หลายวัน ตลอดเวลาเกือบจะครบ ๓ เดือนหรือยิ่งไปกว่านั้น เสียงนั้นเป็นที่พอใจแก่เรา นี่แสดงว่าจิตน้อมไปอยู่ในส่วนของกุศล ในเมื่อจิตน้อมไปอยู่ในส่วนของกุศลแล้ว พระพุทธเจ้ากล่าวว่า จิตเต ปริสุทธะ สุขคติ ปาฎิ กงขา เมื่อจิตพอใจในกุศล เวลาตายมันก็ไม่เกิดเป็นคนแล้ว เป็นเทวดาเป็นแน่ ภูเหลื่อมก็เป็นเทวดา ค้างคาว ฟังเสียงพระเจริญอุภิธรรมก็เป็นเทวดา เราจะต้องคิดว่านั่นเขาฟังอุภิธรรม นั้นไม่สำคัญ ฟังเสียงธรรมะส่วนใดส่วนหนึ่งก็ได้ แต่ว่าสัตว์เดรัจฉานไม่รู้ภาษามนุษย์ เป็นแต่ว่าเสียงนี้ชอบใจเท่านั้น แล้วก็ตายเกิดเป็นเทวดา ค้างคาว ๕๐๐ ตัวมาเกิดในสำนักของชาวประมง ไปเป็นเทวดาแล้วมาเกิดในสำนักของชาวประมง พบพระสารีบุตรเข้า เลื่อมใสในพระสารีบุตร เพราะปัจฉิมมีอยู่ บวชพร้อมด้วยกันทั้ง ๕๐๐ องค์ อยู่ถึงประมาณไม่ถึงพรรษา ต่อมาพระพุทธเจ้าทรงทราบอุปนิสัย เวลาที่ทรงเทศน์โปรด องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ในตอนวันนั้นที่มาบิณฑบาต พบพระสารีบุตรที่สระโบกขรณี จึงได้เรียกพระสารีบุตรว่า สารีบุตระ จงมานี่ เธอจงเรียนปกรณ์ ๗ ประการไป เสร็จแล้วพระพุทธเจ้าก็บอกว่าเวลานั้นข้าวเสร็จเธอจง

เรียกบริษัทลูกศิษย์ทั้ง ๕๐๐ องค์มา แล้วก็เทศน์ปกรณ์ ๗ ประการให้เขาฟัง เขาจะได้บรรลุอรหัตต์ทั้งหมด เพราะอุปนิสัยปัจจัยเดิมมีมาตามที่กล่าวมาแล้ว ครั้นเมื่อองค์สมเด็จพระประทีปแก้วหลีกไป พระสารีบุตรก็กลับวัด เมื่อกลับแล้วฉันข้าวเสร็จก็เรียกบริษัทของท่านมา ท่านก็เทศน์อภิธรรมทั้ง ๗ ประการ นี่มีนิตติย

อภิธรรมที่เขาสอนกันนี้มีหลายร้อยหน้า แล้วก็ ๘ หน้ายก ผมว่ามันละเอียดเกินไป แต่ก็ไม่ได้ตำหนิคนศึกษาเพราะสนใจในธรรม ก็เป็นเรื่องน่าโมทนา แต่ว่าทำกันมากเกินไปมันก็สร้างความยาก การบรรลุเข้าถึงได้ช้า เพราะในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า ตูริต ตูริต สีน สีน เร็ว ๆ ไว ๆ ว่าธรรมของพระพุทธเจ้าไม่มีการเนินช้า

จำไว้ให้คินะ อย่าประมาทในชีวิต นั่นค้ำคาว ส่วนงูเหลือมนั้นกลับมาเกิดใหม่ เกิดแล้วเป็นเทวดา กลับมาเกิดใหม่เป็นอเจลก ได้วิชาสอง ยังไม่ได้อาสวกษัตริย์ ต่อมาพระราชाल้อมไส ต้องการจะเชิญมาเป็นครูอาจารย์ใหญ่ ให้การถาม ๆ ไป แยกแบ่งว่าแกเป็นอเจลก พระอรหัตต์แก้ว อย่างพวกเซนเดี่ยวนี่ พอเจอหน้าวัดของพระสงฆ์เข้า ก็บอกพวกคานหาม บอกนี่วางก่อน เดี่ยวเราจะไปเยี่ยมสมณะด้วยกันก่อน อาการที่แสดงอย่างนี้แสดงว่า อิตาเจลกนี่แบ่งว่าเราเป็นพระของพระเจ้าแผ่นดิน เมื่อวางคานหามแล้วแกก็ลงไป เข้าไปในวัด เผอิญวัดนั้นเป็นวัดของพระอรหัตต์เป็นประธานอยู่ พอเข้าไปแล้วสาวกขององค์สมเด็จพระบรมครูก็ทราบอริยาศัษเดิม ก็เลยถามว่า ท่านงูเหลือมมาแล้วรี สีมอายตนะเสียแล้วรี เพราะที่สมัยที่แกเป็นงูเหลือมนะ แกขอบขด เฉพาะอย่างยิ่งคืออายตนะที่เคยพูดให้ฟังแล้ว ที่เขาขึ้นบอกว่า จกขุนทรีย โสตินทรีย ฆานินทรีย ที่นี้เรามาว่ากันถึงเสีย เสียธรรมะ มีคุณมีประโยชน์อย่างนี้ ฉะนั้นพวกคุณฟังแล้วก็จำไว้ให้ขึ้นใจ สนใจในธรรมะ เรามีคุณค่าดีกว่าสัตว์เดรัจฉานพวกนั้น ทั้ง ๒ พวกนี้กล่าวว่าท่านฟังแล้วไม่รู้เรื่อง ตายไปเป็นเทวดา เมื่อออกจากเทวดาลงมาเป็นคน ก็เป็นพระอรหัตต์ได้ ถึงท่านอเจลกองค์นั้นก็เหมือนกัน พอพระท่านทักว่า ฟองงูเหลือมมาแล้วรี เวลานี้ลืมอายตนะเสียแล้วหรือ เท่านั้นเอง บุญเก่าเข้าถึงใจ เป็นเหตุให้เกิดความละอาย นั่งพับเพียบ กระมิดกระเมี้ยน ไม่ให้ใครเห็นเดือย พระรู้ท้าวว่า หิริโอตตปปะเกิดขึ้นแล้ว ก็โยนผ้าห่ม ผ้าห่มมาให้ ที่นี้ห่มผ้าห่ม พระก็ปรากฏพูดเรื่องอายตนะ จกขุนทรีย แปลว่าตาเป็นใหญ่ โสตินทรีย แปลว่าหูเป็นใหญ่ ฆานินทรีย แปลว่าจมูกเป็นใหญ่ แปลส่งเดชของท่าน นี่ก็ว่ากันด้านอายตนะเขาก็พอใจ ต่อมาพระเทศน์จบก็เป็นพระโศดาบัน พอเทศน์อีกจบเดียวก็ปรากฏว่าเป็นพระอรหัตต์ผล นี่มันง่ายนะ

พวกคุณก็เหมือนกัน นี่เรารู้ว่าสัตว์ครึ่งจกานทั้ง ๒ พวก เพราะอะไร เพราะเราเป็นคน
 แล้วก็มาบวชเป็นพระบุญหนัก เวลาฟังเรารู้เรื่อง ถ้าคุณคิดว่าชาตินี้คุณไม่มีอะไรจะดีไปกว่านั้น แล้ว
 ก็พอใจในเสียงธรรมะที่เราสวด จำได้ไม่ได้ไม่สำคัญ คิดว่าวันหนึ่ง สมัยหนึ่ง เราเคยนั่งฟังธรรมะกันมา
 ในเวลากลางวัน กลางคืนเราก็ปฏิบัติในด้านสมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนา มีคุณค่าสูงมาก การตาย
 ของท่านถ้าหากว่าไม่ได้เป็นเทวดานี้ผมก็ช่วยเต็มที่ นี่ถ้าเป็นเทวดาแล้ว บางทีจะไม่ทันกลับจากเทวดา
 พบพระอรหันต์ หรือพระพุทธเจ้าทรงตัสขึ้นมาแล้ว ท่านก็เทศน์ทวนของเดิม เราก็จะเป็นพระอรหันต์
 ผลทันที อันนี้จะไม่ใช่เป็นพระโสดาแล้ว แค่สะกิดนิดเดียวเป็นพระอรหันต์ ฉะนั้นการฟังธรรมจงคิด
 ว่านี่ธรรมะของพระพุทธเจ้า ไม่ใช่ธรรมะของหลวงตาหัวล้าน ที่มานั่งพูดให้ฟังว่านี่อิตาหลวงตาหัวล้าน
 นี่ แก่พระพุทธเจ้ามาแล้วก็บอกต่อไป ตั้งใจไว้อย่างนี้ก็จะภูมิใจว่า ความดีที่เราได้ไว้แล้ว เราได้
 ไว้จากกระแสพระธรรมเทศนา ขององค์สมเด็จพระประทีปแก้วทรงสอนไว้ ฉะนั้น ถ้าสัตว์ทั้งสองเป็น
 พระอรหันต์ได้ฉันใด เราก็ไม่แพ้ท่าน เพราะเราได้เปรียบท่าน นี่ยกตัวอย่างเรื่องการได้ยินเสียง ได้เห็น
 รูป มีความสำคัญ

เมื่อวานนี้พูดกันถึงรูป แล้วมาว่ากันถึงเสียง เสียงธรรมะเราควรที่จะจับเข้าไว้ ถ้าเสียง
 ปกติชอบเสียงร้องเพลง ชอบเสียงพรรณนา ชอบเสียงประจบประแจง อันนี้มันทำให้จิตใจฟุ้งซ่าน เวลา
 ที่จะทำสมาธิ วางอารมณ์ทิ้งไป คิดเสียว่าเสียงเหล่านี้ไม่มีความหมาย มันเป็นอนิจจังและกอนัตตา
 อนิจจังคือการเกิด เราได้ยินแล้วเรามา แต่ทว่าอาการบางอย่างก็เลอะเลือนไปบ้าง บางทีก็ลืมไปหมด นี่
 เรียกว่าเป็นอนิจจัง หากความไม่ได้ หากความจริงไม่ได้ โดยเฉพาะเสียงนี้เป็นอนัตตา ชัด หมายความว่า
 เสียงที่ผ่านไปแล้วมันไม่กลับมาอีกใหม่ อย่างเสียงที่ผมพูดไปนี้ ผมพูดไปแล้ว ใ้เสียงนั้นวันหลัง
 คุณจะได้ฟังเสียงก้อง ๆ ถ้าเราไม่บันทึกวิทยุไว้ เทปไว้ เสียงมันจะไม่ปรากฏ นี่แสดงว่าเสียงเป็น
 อนัตตา พระพุทธเจ้าจึงกล่าวว่า จงอย่าหลงใหลใฝ่ฝันเสียง จงอย่ายึดถือเสียงเป็นสรณะ จงยึดความพอ
 ใจ ความเข้าใจ ความฉลาด ตามธรรมะที่ออกมาจากเสียงเป็นสำคัญ เมื่อเวลาเราได้ฟังเสียงแล้ว เขาร้อง
 เพลงก็จงคิดว่าเสียงเพลง ถ้าร้องผ่านไปแล้วก็หายไป ไม่มีอะไรที่เป็นเหยื่อ คือเสียงไม่สามารถ จะ ทำ
 ให้เราห่มขึ้น ไม่สามารถจะทำให้เรารำรวยขึ้น ไม่สามารถจะทำให้เราสบายขึ้น ถ้ายังเราพอใจใน เสียง
 ที่ป้อยอสรรเสริญ นั่นแทนที่เราจะดีขึ้นเรากลับเลวลง ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะโรคอุปาทานมันเกิด
 ความยึดมั่นเกิด เราก็อยากจะฟังเสียงนั้นอีก อันนั้นเป็นต้นหาใช่ไหม ที่เราพอใจในเสียง ทั้ง ๆ ที่เสียง
 ไม่ได้สร้างความอึดให้เกิดขึ้นแก่เรา เสียงของทางโลกนั้นไม่ได้สร้างความห่มขึ้น ดีขึ้น เจริญ

ขึ้น และก็ไม่ได้สร้างให้เราพลังกายมากขึ้นตามความจริง เพราะร่างกายของเราทรุดโทรมเป็นปกติ หากว่าเราไปพอใจเข้า ก็ชื่อว่าจิตเราก้าวล่วงความดีเกินไป

ฉะนั้นองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดา จึงบอกว่าไอ้เรื่องเสียงเพราะ ๆ นะมันไม่เพราะจริงหรอก คนที่พูดให้เราฟังเพราะ ๆ วันนี้นั้นพรุ่งนี้อาจจะค่าเราเสียก็ได้ เราจะไปยึดถือไว้ทำไม ในเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่ใช่แต่เฉพาะเสียงอย่างเดียว เสียงที่กล่าวว่าไม่ดีมันเป็นเสียงของชาวโลก ท่านก็เลยบอกต่อไปว่า ขึ้นชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกจะเป็นเสียงก็ดี จะเป็นรูปก็ดี เลิกคบ เรามิไว้ก็สัก แต่เพียงว่ามี คิดว่าไม่ช้านานเท่าไรมันก็พัง มันก็สลายไป สำหรับรูปก็เหมือนกัน มันก็สลายตัวไป เราว่ามันจะสลายจริง ๆ เราจะยึดจะถือมันเพื่อประโยชน์อะไร เสียงที่เราต้องการมีอย่างเดียวกันก็คือ เสียงของธรรมชาติ เพราะมีคุณมีประโยชน์ นี้ว่ากันถึงเสียง รูป เสียง แล้วก็ กลิ่น

มากลิ่นนี้ก็เหมือนกัน เราจะถือกลิ่นเป็นสาระไม่ได้ เวลานี้เราพบกลิ่นหอมเราชอบใจ และเราจะให้ความหอมมันทรงอยู่ในจมูกของเราตลอดกาลตลอดสมัยมันก็ไม่ได้ ต้องไปหาเอามาดมดมแล้ว เลิกกันแล้ว ของนั้นหมดไป ของนั้นสูญไป กลิ่นมันก็ไม่มี กลิ่นนี้ก็จัดเป็น อนัตตาเหมือนกัน มีการสลายตัว เราต้องเปรียบเทียบกับชีวิต รูปก็ดี เสียงก็ดี กลิ่นก็ดี เมื่อมันปรากฏขึ้นมาแล้วก็สลายตัวไปได้ ร่างกายของเรานี้ก็เหมือนกัน มันก็พังได้เหมือนกัน เมื่อพังแล้ว ทรัพย์สินส่วนใดนี้ในโลกที่เรายึดถือว่ามันเป็นเรา เป็นของเรา จะเป็นได้อย่างไร ที่นี้ว่ากันเร็ว ๆ ออกไปนิด

ตานี้มาเรื่องรส เป็นรสที่เรากินจากอาหาร อะไรก็ตามถ้าเป็นรสขึ้นมา มาจากวัตถุ อันนี้เป็นอาหาร ความจริงรสที่มันทำให้อารมณ์จิตเราซาบซ่าน เมื่อมันมากกระทบปลายลิ้น คือประสาท ลิ้น และกลางลิ้นเท่านั้น ถึงโคนลิ้นแล้วมันก็หายไป ความจริงรสที่มันไม่ได้ทำให้เราหนุ่มขึ้น ไม่ได้ทำให้เราอุ่มขึ้น ไม่ได้ทำให้เรามีร่างกายดีขึ้น ไม่ได้ทำความผ่อนคลายให้มันขึ้น ว่าแต่รสอย่างเดียวนะ อันนี้ ร่างกายเราจะทรงอยู่ได้อย่างนี้ มันก็คือวัตถุที่มีรส ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงทรงสอนให้กำหนดว่าเวลาที่ เราจะบริโภคอาหารจงอย่าติดในรส ให้ถือว่าเราต้องการ อาหารเป็นคุณเป็นประโยชน์ ในเวลาที่ เราจะ สร้างความดี เราจะกินอาหารเพื่อยังอรรถภาพให้เป็นไป เรื่องรสอย่าไปติดมัน มันจะเป็นรสเปรี้ยว รส หวาน รสเค็ม อะไรก็ช่าง ถ้าเป็นที่ชอบใจในสมัยที่เรากำลังบริโภค อันนี้เราก็กินให้มันอร่อย พอเลิก แล้วไม่ติดใจในรสนั้น ว่ารสนั้นมันจะมีหรือไม่มีอีกก็ช่างมัน นี่เราต้องการมันเฉพาะเวลาเท่านั้น ถ้า วันหลัง หรือเวลาหลังที่เราจะบริโภคอาหารใหม่ เราก็ไม่สนใจว่าแม่ครัวเขาจะทำการอะไรมาให้ รสเก่า ที่เราชอบมีหรือไม่มี มีก็ดีไม่มีก็แล้วไป เราต้องการอย่างเดียวกันกินอาหารเพื่อยังอรรถภาพให้

เป็นไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเจริญสมถวิปัสสนาทั้งสองพวกนี้ สมณะก็ดี วิปัสสนาก็ดี เวลาเขาบริโภคอาหาร ให้พิจารณาเป็นอาหารปฏิกุศลสัญญา เห็นว่าอาหารนี้มาจากพื้นฐานของความสกปรก มารวมกัน เข้าก็สกปรก กินเข้าไปแล้วก็สกปรก เพราะอะไร เพราะจากอาหารออกมาเป็นอุจจาระ จะหาคุณใหญ่สำหรับอาหารนี้ไม่ได้ กินเท่าไรร่างกายก็ประสบกับความป่วยไข้ไม่สบาย กินเท่าไรร่างกายมันก็ตาย ที่นี้การ จะกินเข้าไปก็เพื่อยังอรรถภาพให้เป็นไป ยังทรงอยู่ได้นานเท่าไรก็ช่าง จงอย่าคิดรสอาหาร และ ก็ ต้องพิจารณาเป็นอาหารปฏิกุศลสัญญา เป็นอสุภ เมื่อมันมาจากความสกปรก ร่างกายของเรากินของสกปรกเข้าไป ร่างกายมันก็สกปรก เพราะมันเป็นเลือดเป็นเนื้อ เป็นเชื้อให้เกิดร่างกาย อันนี้องค์สมเด็จพระจอมไตรทรงสอน ก็เพราะเป็นการตัดกิเลสคือราคะจริต เพื่อจิตจะได้ไม่หลงในรส นี้องค์สมเด็จพระบรมครูตจึงปรารภอย่างนี้ ที่นี้เรื่องรสก็ขอผ่านไป

รูป เสียง กลิ่น รส ผ่านไปแล้ว ที่นี้ก็ว่ากันถึง การสัมผัส การสัมผัสกระทบกาย จะเรียกว่ากายกระทบกาย อันนี้พระพุทธเจ้าไม่ได้หมายถึงจิตสัมผัส คำว่ากายกระทบกาย ก็หมายถึงว่ากายคนเรากระทบกายคน กายคนกระทบกายสัตว์เดรัจฉาน หรือว่ากายเรากระทบกายที่ไม่มีชีวิต คือวัตถุแต่เราก็คิดอยู่ว่า แหมคนนี่มีความสัมผัสนี้มันวลดีเป็นที่พอใจ วัตถุอันนี้สัมผัสดีเป็นที่พอใจ อย่างนี้จัดเป็นนิเวศน์เหมือนกัน นิเวศน์ ๕ ประการ แต่ว่าเป็นนิเวศน์ข้อที่ ๑ เพราะถ้าเราพอใจแบบนั้น ความพอใจเกิดขึ้นเพราะความโง่เป็นปัจจัย ทำไมจึงเรียกว่าโง่ เพราะถ้าเราไปพอใจในการสัมผัส อากาสสัมผัสที่เราพอใจมันพอใจ เกิดความชุ่มชื่นใจอยู่นิดเดียวในขณะที่กำลังสัมผัสอยู่ ถ้าเราลุกไปแล้ว เลยไปแล้ว มันก็เลิกเลยไป อากาสความรู้สึกในการสัมผัสมันก็สลายตัว แสดงว่าการสัมผัสเป็นอนัตตา ไม่มีสภาพทรงอยู่ได้

เมื่อเราพิจารณาสัมผัสทั้ง ๕ ประการ คือรูป เสียง กลิ่น รสและสัมผัส มันมีการสลายตัวได้โดยไม่ช้า เรามาพิจารณาชีวิตของเราว่า ชีวิตของเราเนี่ยมันก็จะตายอย่างที่เรียกว่าไม่มีการเนิ่นช้าเหมือนกัน ก็เพราะเราเกิดมาเพื่อตาย เราจะมีมานั่งคิดว่าเมื่อโน้นจะตายเมื่อนี้จะตาย อายุนี้ยังยังไม่ตาย อายุ แก่ๆ จึงจะตาย พอแก่แล้ว นี่แก่งยังไม่ถึงหงอกนี่ยังไม่ตาย นี่เป็นความประมาทในชีวิต องค์สมเด็จพระธรรมสาวิตรจึงบอกว่า อย่าหลงไหลในส่วนที่เขาสัมผัส ถ้าเราตายแล้วเรานำไปไม่ได้ ว่ากันอย่างย่อๆ นะ ไม่นับนิเวศน์ ๕ ไม่จบ มันจะจบหรือไม่จบก็ไม่รู้ ตอนนี้อารมณ์ต่ออารมณ์นี้เกิดขึ้นกับใจ คือความ ครุ่นคิด อยู่ในเรื่องของกามารมณ์ พอใจในรูปสวย เสียงเพราะ กลิ่นหอม รสอร่อยนี่ คนที่เข้ามา ฌาน สมาบัติก็ ยังชอบ บางทีมารवासเขายังมีลูกมีเมียตั้งเยอะแยะ นี่เขาก็เป็นคนได้ฌานสมาบัติ ได้ทิพจักขุ ญาณ

ได้อภิญญาสมบัติ แล้วก็องค์สมเด็จพระบรมสวัสดิสถาภคย์บอกว่า คนพอใจอยู่กับ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อารมณ์ที่เกิดขึ้นกับใจเป็นกามารมณ์ เมื่ออารมณ์จิตไม่สามารถจะเข้าถึงฌานได้นี้มันค้ำกัน อย่างหนัก

ตัวอย่างเยอะแยะ คนที่เขายังมีลูกมีเมียนะเขาเป็นพระโสดา สกิทาคา อนาคา หรือว่า ทรงฌานสมาบัติธรรมดาได้ส่วน ๒ ของวิชาสาม ส่วน ๕ ของอภิญญา ๖ คือว่าขาดอัสวัภขญาณก็ ตาม ที่องค์สมเด็จพระพิชิตมารพระองค์บอกว่า คนที่หลงไหลใฝ่ฝันในกามฉันทะ คืออารมณ์ ๖ ประการ นี้ ฌานไม่เข้าถึงจิต นี้มันขัดกัน ทำไง จะทำยังไงกันแน่ พวกพระนี่ก็ไม่แน่เหมือนกัน บางวันอย่างนี้คิดว่า ตัวเป็นพระ ดีไม่คิดอาจจะคิดว่า นี่เราควรจะเป็นสามีของใครสักคน นี่อารมณ์แบบนี้เป็นอารมณ์ของกาม ฉันทะ แล้วเราจะได้อะไร นี่มาพูดกันตามกฎของความเป็นจริง ถ้าเป็นฌานโลกีย์ คนที่ยังมัวลุ่มอยู่ใน กามารมณ์นะก็มีสิทธิ์จะได้ เพราะว่าขณะที่เขาทรงจิตเป็นสมาธิ จิตตอนนั้นมันว่างจากนิเวศ ๕ เพราะว่า ฌานโลกีย์ที่ว่างมันอ่อนแอ มันเป็นแบบนี้ ถ้าจิตของเราว่างจากกามฉันทะและนิเวศทั้ง ๕ ทั้งหมด ขณะใดที่จิตว่างจากนิเวศขณะนั้นจิตมันก็เข้าถึงฌานสมาบัติ ขณะใดที่จิตปล่อยให้นิเวศเข้ามายุ่ง ขณะนั้นฌานสมาบัติมันก็หนีไป ไปอยู่ข้างหลัง ไปไม่ไหว พอเราสามารถรวบรวมกำลังใจทำลาย นิเวศ ๕ ประการคือไม่ยอมรับนับถือเมื่อไร จิตก็เข้าถึงฌานเมื่อนั้น นี่การเข้าทรงฌานสมาบัติในฌาน โลกีย์นะมันแบบเล่นเอาเถิดกัน ไอ้ความดีกับความชั่วมันทำอาการคล้ายๆ เล่นเอาเถิดกัน

นี่ที่เขาได้ทิพจักขุญาณ จุศุปปตตญาณ อภิญญา ๖ ก็เพราะว่าเวลานั้นที่เขาจะใช้ฌาน ให้ เป็นประโยชน์ เขาระงับนิเวศ ๕ ประการได้ คือว่ากำลังใจเขาแข็งนั่นเอง เขามีความเข้มแข็งพอ ทำ จิตให้ว่างจากนิเวศฌานก็เกิด อภิญญาก็เกิด เวลาจิตมันเข้ามาสิงใจ ฌานและอภิญญาก็หลบไป อยู่ ข้างหลัง ไปไม่ไกล เพราะรู้จักกันแล้วนี่ เอาเชือกไปผูกไว้หลังบ้านไม่ให้ไปไกล พอเดี๋ยวเวลาที่มัน ต้องการจะเรียกฌานเข้ามา ก็ทำจิตให้ว่างจากนิเวศ มันเท่านั้นทำได้เป็นฌานโลกีย์ แม้แต่พระโสดา สกิทาคา อนาคา ท่านก็ยังครองอยู่ แต่ว่าพระอริยเจ้าตั้งแต่พระโสดาขึ้นไป นิเวศเข้าครองใจยากแต่ก็ ครองเหมือนกัน พระโสดา สกิทาคา ก็ยังมีนิเวศ แต่ก็ยังเบาหน่อย อนาคาก็ยังมีนิเวศอีกตัวหนึ่งคือ อุทธัจจะ ความฟุ้งซ่าน จิตยังไม่ตรงเฉพาะพระนิพพานว่าตรงเหมือนกัน แต่มีเปลอนิดๆ อยากได้อะไร หน่อย ๑ แต่ไม่หนักนัก เป็นจุดเล็ก ๆ แต่ทว่าถ้าถึงอรหัตผลก็ยกยอดกันไป ไอ้ตัวอยากหมด เมื่อหมด อยากเสียอย่างเดียวจิตก็เป็นสุข นี่พูดให้ฟังถึงว่าคนที่เขามีผู้มีเมียมีลูก มีการแต่งงาน ทำไมเขาถึงมี ฌานได้ ประเดี๋ยวเราจะว่า โอ้ มีไม่ได้หรอก ฉันเรียนมา

จากครูอาจารย์นั้น จิตต้องว่างจากกามฉันทะจริง ๆ ความจริงถ้าฉันทะโลภี้นะเราว่างขณะไหน ฉันทะมันเกิดขณะนั้น แต่ว่าเราไปยุ่งกับอารมณ์ของโลกย์ ฉันทะมันก็ถอยหลังไปเท่านั้น

มาว่ากันถึงนิวรรณ์ข้อที่ ๑ หมวดไป จงระวังไว้ขณะนิวรรณ์ข้อที่ ๑ แล้วทั้ง ๕ ข้อ เวลาพบคนทรงสมาธิจิตก็ดี หรือเวลาที่พวกคุณพิจารณาถึงวิปัสสนาญาณก็ดี อย่าเอามันมาเป็นเพื่อน หรือว่าอย่าคบมัน ถ้าคบมันเมื่อไหร่ความดีไม่เข้าถึงใจ แม้แต่ปฐมฌานหรือฌณิกสมาธิ นี่เป็นอันว่านิวรรณ์ตัวที่ ๑ ผ่านไป

มานิวรรณ์ตัวที่ ๒ อ้อ สัมบอกไป ว่าการที่จะกำจัดนิวรรณ์ตัวที่ ๑ คือ กามฉันทะไม่ให้มันเข้ามายุ่งกับจิต เรียกว่าเราจะสามารถทำจิตว่าง ทรงกำลังของฉันทะให้ได้นานแสนนานตามที่เรากำลังต้องการ ถ้าเราเรียนมหาสติปัญญาสูตร การทรงฉันทะมีอันดับเดียวคือ อานาปานุสสติกรรมฐาน ฉะนั้น เมื่อเวลาก่อนหน้าที่เราจะเจริญอานาปานุสสติกรรมฐาน เราก็ใช้กรรมฐานสำคัญ หรือว่าบางทีจิตมันอยากจะเป็นฉันทะขึ้นมา จิตมันสงบ ทำจิตให้สงบเสียก่อน เมื่อสงบพอใจแล้วก็คลายมาพิจารณาปฏิกุศลสัญญา คือร่างกายเต็มไปด้วยความสกปรก พุคมาแล้วนะ แล้วธาตุบรรพร่างกายเป็นแต่เพียงธาตุ ๔ ประชุมกัน นวสี สร้างร่างกายเต็มไปด้วยความสกปรก อย่างกับคนที่ตายแล้วมันปรากฏ นี่เมื่อเราเห็น อย่างนี้แล้วเราจะไปนึกไอรูปสวय เสียงเพราะ กลิ่นหอม รสอร่อย สัมผัสที่พอใจ นี่มันจะมีความหมาย อะไรสำหรับเรา ผู้ที่กำลังจะตาย อย่าไปนึกว่าคนจะตายมันจะต้องป่วยไข้ไม่สบาย ไข้ใช้อย่างนั้น ความ ตายไม่ได้บอกจะตายเมื่อไหร่ก็ได้ บางคนร่างกายดีแต่เดินไปเดินมาประเดี๋ยวเดียว รถยนต์ชนตายเสียก็ยังได้ ถูกปืนยิงตาย ถูกเขามาตาย อย่างนี้มันเป็นไปได้ ขึ้นชื่อว่าความตายไม่มีเวลาและไม่มีเครื่องหมาย ฉะนั้นเราก็นั่งพิจารณากายคตานุสสติหรือปฏิกุศลบรรพ อย่างเดียวกัน ธาตุ ๔ นวสี ๘ หรือป่าช้า ๘ ซากศพเทียบกับตัวเรา และเทียบกับสิ่งที่เราเห็นว่าสวยสดงดงาม เป็นต้น อารมณ์มันก็คลายความ ปราบณา เพราะสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ไม่มีการทรงตัว เกิดขึ้นแล้วก็สลายไปแล้วก็เต็มไปด้วยความสกปรก โสมม เราไม่ต้องการมัน มีอยู่รู้สึกแต่ว่ามีอยู่ เราไม่ยึดถือมัน ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาของคนที่เกิดมาในโลก ย่อมเป็นธาตุของกิเลส ตัณหา อุปาทาน จิตมันก็ข้อยู่ในกาม กามฉันทะทั้ง ๖ ประการนี้เป็น ธรรมดา

แต่ถ้าเราเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระบรมศาสดา กำลังจิตของเราจะต้องเข้มแข็งกว่าความชั่ว ในเมื่อเราต้องการให้มันระงับเมื่อไร เราต้องใช้กำลังจิตให้เป็นประโยชน์ มันต้องระงับทันที อย่างนี้ที่เขาเรียกว่าเข้าฉันทะจนคล่อง อย่างนี้วิธีระงับกามฉันทะ ต้องเอากรรมฐานตามที่กล่าวมาแล้วมาเป็นเครื่องพิจารณาประจำจิต เห็น

คนเข้า เห็นภายนอกของคนก็เห็นภายใน เห็นดับ ใด ใ้ ปอด หรือเห็นว่ามันสกปรก คนก็ดี สัตว์ก็ดี หลอกกันเก่ง เอาหนังหลอกกัน เอาผิวสีของหนังหลอกกันว่า นี่สีขาว ฉันทดำ ฉันทเกลี้ยง ฉันทเนื้อสอง สี ขาว ดำ อะไรที่ช่าง นี่มันไม่ใช่ของจริง ความสวยสดงดงามผ่านไปประเดี๋ยวเดียวมันก็เกิดความ โทรม ถ้าจิตเราหมกมุ่นในกามฉันทะ เราเอากรรมฐานนี้มาตัดทันที

นิเวศ์ข้อต่อไปนี่คือ โทสะหรือพยาบาท โทสะแปลว่า ความโกรธ พยาบาท แปลว่า จงล้าง จงผลาญ ทำลายบุคคลอื่นให้ย่อยยับ นี่ว่ากันถึงอารมณ์มันคิดนะ ถ้าคิดมาอย่างนั้นก็มานั่ง นี้ก็ดูถึงความเป็นจริงว่า นี่เราปล่อยให้ความโกรธเข้ามาท่วมใจเรามันไม่ได้มีประโยชน์ มันมีแต่โทษ อย่างเดียว ทั้งนี้เพราะอะไร ทั้งนี้เพราะความโกรธมีมากเท่าไร มีเกิดกับจิตมากเท่าไร จิตใจก็มีแต่ ความเร่าร้อน เราจะไปฆ่าเขา เราจะไปตีเขา เราจะไปทำลายเขา ใ้มันไม่ต้องทำ คนทุกคนและสัตว์ ทุกตัวในโลกเกิดมามันถูกอยู่แล้ว ร่างกายของแต่ละคนถูกทรมานอยู่ตลอดเวลา คนก็เหมือนกัน เรามี ความทุกข์อยู่ตลอดเวลา ไม่ช้าก็ตายหมด ผมไม่ต้องฆ่าเขาเขาก็ตาย เราไม่ต้องทรมานเขาเขาก็เป็นทุกข์ ถ้าเราคิดว่าเราจะทรมานเขา เรานั้นแหละเป็นผู้ถูกทรมานก่อน เพราะว่าความโกรธเกิดขึ้น ความเร่าร้อน ใจมันก็มี เมื่อมีแล้วยังไง ก็คิดเช่นฆ่าเขา จะทำร้ายเขา นอนวางแผนว่าต้องทำอย่างนั้น ทำอย่างนี้ ทำ อย่างโน้น อีตอนนอนวางแผนนี้ก็เลยนอนไม่หลับ จิตมันฟุ้งซ่าน พอเรานอนไม่หลับก็เกิดกินข้าวไม่ได้ คนนอนไม่หลับกินข้าวไม่ลง ถ้ามีอาการอย่างนี้สักปีเดียว ดีไม่ดีก็กลายเป็นตัวน้ำตาลไป นี่ไม่มีประโยชน์ ความโกรธเป็นไฟเผาผลาญ ถ้าความโกรธเกิดขึ้น องค์สมเด็จพระพิชิตมารให้ใช้พรหมวิหาร ง่ายดีนะ จะใช้บอกว่าการอีก๔ นี่ไม่ใช่ เวลาสอนกรรม ฐานแบบนี้สอนได้เหมือนกัน วรรณกสิณ กสิณสีแดง สีเขียว สีเหลือง อย่างใดอย่างหนึ่งมาเจริญให้เป็นสมาธิมันจะระงับความ โกรธได้ หนักๆเข้า ความโกรธมันจะแพ้ หรือว่าจิตของเราทรงพรหมวิหาร ๔ ตลอดเวลา ความโกรธมันก็ไม่เกิด อยากเกิด อยากหนักๆ เข้า มันมาอยากหนักๆ เข้าก็เลยจี้เกียจมาเราก็เลยไม่โกรธ นี่บอกกรรมฐานควบกันเข้าไว้

ถีนมิทตะ ความง่วงเหงาหาวนอน นี่นิเวศ์คือความชั่วที่กันความดีตัวหนึ่ง ก็ได้แก่ ความง่วง แต่ความจริงอาการของความง่วง ที่มันจะเกิดจากนิเวศ์หรือไม่นี่เราต้องใช้ปัญญาพิจารณา ตัวเอง ใช้สัญญาด้วย ปัญญาด้วย ใ้คนเราถ้าทำงานหนักมันเพลีย ร่างกายต้องการพักผ่อนอย่างนี้ อย่างฝืน อย่างฝืนมัน อย่างนี้กว่าความง่วงเข้ามาทำลายแต่ความจริงไม่ใช่ ร่างกายมันเพลียเกินไปต้องการ พักผ่อน แต่อาการของความง่วงจริงๆ ถ้ามันจะเกิดมันก็ต้องเกิด เวลาที่เรามีร่างกายดี นอนหลับสนิท

มาตลอดคืน เราไม่เหน็ดเหนื่อยไม่เพลียเกินไป เรายังไม่ทำอะไรใจมันก็โปร่ง เวลาเราจับอารมณ์สมาธิหน่อยเดียว หรือวิปัสสนาญาณหน่อยเดียว ง่วงอยากจะหลับเสียแล้ว อย่างนี้องค์สมเด็จพระประทีปแก้วกล่าวว่า อย่างนี้แหละเจ้านิรนต์ตัวที่ ๓ คือ ถีนมิทระ ความง่วงเหงาหาวนอน จัดว่าเป็นตัวตัด จัดว่าเป็นกิเลสขันธ์และขันธ์มารด้วย คือกิเลสเข้ามาสิงใจ บังคับใจให้ง่วง จิตเป็นมารทั้ง ๒ ประเภท อย่างนี้พระโมคคัลลาน์ก็โดนเข้ามาแล้ว พระพุทธเจ้าทรงแนะนำว่าถ้าความง่วงเกิดขึ้น ลืมตาใหญ่ ๆ ทำตาพอง ๆ เอามือขยี้ตาชะบั้ง หรือเอาน้ำล้างตาชะบั้ง แหงนดูดาวบั้ง หรือว่าเดินไปเดินมาบั้ง ประเดี้ยวมันก็หาย หายแล้วก็มาตั้งทำกันใหม่ เป็นอันว่านิรนต์ตัวความง่วงแก้ด้วยวิธีนี้

มีอะไรอีก ๒ ตัว อุทธัจจกุกกุจจะ ความฟุ้งซ่านและรำคาญ อารมณ์จิตฟุ้งซ่านด้วยอาศัยความรำคาญเข้ามาครอบงำจิตด้วย ได้ยินเสียงใครพูดก็รำคาญ จิตเข้าไปจับอยู่ที่เสียงเขาพูด ใครเขาร้องรำทำเพลงเราก็รำคาญ เราจะอ่านหนังสือเราก็รำคาญ รำคาญไปหมดเสียงอะไรมาก็รำคาญ รักษาอารมณ์เป็นสมาธิไม่ได้ แล้วก็จิตเราก็ไปสอดส่ายกับอารมณ์นั้น ๆ ทั้งฟุ้งซ่านและรำคาญ อันนี้องค์สมเด็จพระพิชิตมารทรงให้แก่ ถ้าตัวนี้ปล่อยไว้เราก็แย่ จิตเข้าเป็นสมาธิ เป็นฌาน เป็นพระอริยะไม่ได้ นิรนต์ ๕ ก็คือกำแพงกันความดี เราก็ต้องตัดความรำคาญเสียด้วยการ เจริญอานาปานุสสติกรรมฐานอย่างเดียว ไม่ต้องภาวนา ไม่ต้องพิจารณา อย่างยุ่งเชียว ถ้าจิตมันเป็นอย่างนั้น กำหนดรู้ลมหายใจเข้า ออก ลมหายใจเข้าออกนี้เป็นคู่ปรับกับความรำคาญ ถ้าอารมณ์ฟุ้งซ่านของจิต บางทีเราจับลมหายใจเข้าออก บางทีจับธรรมดามันไม่อยู่ เราก็นับ ๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐ ถึง ๑๐ ก็ขึ้นต้นใหม่ ว่ามันไป จิตสบายสบายได้ดีเท่าไรตอนหลังมันฟุ้งใหญ่ จบไม่ลง เลิกอย่าไปฝืน เรายังไม่ใช้ผู้ทรงฌานอย่าไปตั้งเวลาไว้ มาสู้กันแต่เฉพาะตอนต้น พอสู้กันจริง ๆ จัง ๆ มันไม่ยอม มันปวดมันเมื่อย เราก็ต้องยอมมัน คิดว่าวันนี้เราสู้ไม่ได้ วันหน้าอาจจะสู้ได้ ใช้ความพยายามเรื่อยไป

ตามทีองค์สมเด็จพระจอมไตรกล่าวไว้ว่า อายเม เถว ปุริโส ขึ้นชื่อว่าบุรุษต้องพยายามเรื่อยไป สตรีก็เหมือนกันเพราะว่าใช้ได้ บรรดาสตรีทั้งหลายเป็นพระอรหันต์ปฏิสัมภิทาญาณนับไม่ถ้วน อย่างนี้กว่าเราดีกว่าคนอื่นไม่ได้นะ เวลานี้ผู้หญิงเก่งกว่าพระมีเยอะ ผมสัมผัสมาแล้วเป็นสิบๆ คน ทั้งเก่งกว่าพระจริง ๆ เก่งกว่าพระไม่ใช่เก่งกว่าพระทุกอย่าง แต่ว่าเก่งกว่าพระส่วนใหญ่ที่มีในประเทศไทยหรือต่างประเทศ นี่เราพูดแต่เฉพาะผู้หญิงในประเทศไทยเรานะ ทำจิตได้ ๒ ของวิชชาสาม มีทิพจักขุ ญาณ จุตูปปาตญาณ บางรายก็ได้มโนยทิธิ บางรายก็ได้วิปัสสนาญาณอย่างน่า

แปลก นี่เราจะนึกว่าดี ถ้าเรานึกว่าเราดีเมื่อไรเราก็จึงเมื่อนั้น นี่เรื่องอุทซัจจกุกุจะ ความฟุ้งซ่านผมขอผ่าน เป็นการใช้อานาปานุสสติกรรมฐานเข้าควบคุม แต่จะเลยไปที่เดี๋ยวก็จะเสียการ เพราะว่าการเจริญอานาปานุสสติกรรมฐานมีอยู่ ๒ นัย ๓ นัย คือ

๑. ทรงอารมณ์ รู้ลมเข้า ลมออก เกิดความสุขใช้ได้

๒. จับลมหายใจเข้าออกไม่ยอมมันช่านใหญ่ ถ้ามันช่านหนักเกินไปเราก็ทำยังไง เราก็เลิกมันเสีย เอาไม่อยู่

๓. องค์สมเด็จพระบรมครูบอกอย่างนี้ ถ้ามันช่านหนักเกินไปเอาไม่อยู่ท่านอุปมาเหมือนกับม้าพยศ ในเมื่อม้ามันพยศ มีกำลังมาก จูงซ้ายมันจะไปขวา จะให้มาขวากลับมาซ้าย ท่านบอกให้ปล่อยมัน แต่อย่าปล่อยเลย กดคอมันเข้าไว้ มันอยากจะวิ่งไปไหนก็ปล่อยมันวิ่งให้สุดฤทธิ์เราไม่ยอมตก เวลามันหมดแรงแล้วเราจะจูงไปซ้ายไปขวา มันก็ต้องตามใจเรา นี่การเจริญอานาปานุสสติกรรมฐาน ก็เหมือนกัน ถ้าเวลาไหนมันฟุ้งจริง ๆ บังคับไม่ได้ ถ้าเรายังไม่อยากเลิก ยังไม่่วงนอนนี้ เราก็ปล่อยให้มันคิดไปตามอหังสาชย เอาสติสัมปชัญญะคุมไว้ คิดไว้เสมอว่าถ้ามันเลิกคิดเมื่อไหร่ฉันเอาละเล่นงานมันล่ะ ที่นี้มันไม่เกิน ๒๐ นาทีหรือหกคุณ ผมเคยโดนมาแล้ว ไอ้ที่ผมพูดนะผมเคยโดนมาแล้วทุกอย่าง พระพุทธเจ้าพูดไม่เห็นมีอะไรผิด ทำไปทำมาผมไปชนทุกที แล้วก็ไม่ใช่แต่ผม คนอื่นเขาก็ชนเราก็เอาวิธีของท่านมาใช้ เราเป็นลูกศิษย์นี้เราไม่ได้เป็นอาจารย์ท่าน คนใดก็ตามที่ประกาศตนเป็นอาจารย์พระพุทธเจ้าที่บอกของพระพุทธเจ้าไม่ดีไม่ทันสมัย เอาอย่างโน้นดีกว่า อย่างนี้ดีกว่า ผมไม่คบด้วย พวกจัญไรนี้ไม่คบ คบยังไง มันจะไปไหนไอ้พวกนี้ โนน อเวจีมหานรก เพราะทำคนทั้งหลายที่มีเจตนาดีให้มีมิฉลาทิฎฐิ ปฏิบัติผิด ฟังความเห็นผิดกรรมมันมาก

ว่ากันถึงการควบคุมใจ เมื่อจิตมันเลิกคิดแล้ว เริ่มต้นจับลมหายใจเข้าออก ไอ้ฉาน ๑ นี้ผมไม่แน่ว่าจะทรงอยู่นะ อาจจะเป็นฉาน ๒ ฉาน ๓ หรือฉาน ๔ ก็ได้ พอปั๊บ พอเริ่มมาจับปั๊มันดิ่ง ตั้งมันบอกไม่ถูก บางทีมาปั๊บเดี๋ยวถึงฉาน ๔ เลย นก หนู จิ้งจก ตู๊กแกรื่อง เสียงหมาเห่าหอนไม่ได้ยิน ฉาน ๔ แบบละเอียด บางทีหูมันได้ยินเสียงแว่ว แต่ใจตั้งมันเป็นฉานอย่างละเอียด อย่างเลวเป็นฉานที่ไม่ละเอียด ไอ้วิธีปล่อยใจนี้ใช้ให้มาก คือว่าเห็นท่าควบคุมใจไม่ไหวอย่าฝืน ปล่อย ปล่อยมันคิดตามเลยข้อนี้ผ่านไป

ข้อสุดท้ายคือ วิจิจฉา สงสัยในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ก็หมายความว่า สงสัยในความคิดที่เรากำลังทำอยู่ เราทำอย่างนี้องค์สมเด็จพระบรมครูบอกว่าจะได้ฉานสมาบัติ หรือว่าจะได้เป็นพระโสดา สกิทาคา อนาคา แต่ว่าเอ มันจะจริงหรือ

ไอนั่งหลับตานี้ ๕ วัน ๑๐ วัน ๒ เดือน ๓ เดือน นี่มันดีตรงไหน นี่เพราะอะไร เพราะเราโง่ การที่จะได้มีความรู้สึกสูงก็คือสมถภาวนา พอมาถึงวิปัสสนาภาวนามันไม่มีนี้อารมณ์แบบนี้ อารมณ์ตั้งมั่นอันนี้มันไม่มี มันเป็นอารมณ์สบายๆ รู้ไว้ด้วยนะ อารมณ์คนธรรมดาอันนี้แหละสบายๆ แต่เอาคนธรรมดาอะ ไม่ใช่คนผิดธรรมดาไปอื่นผิดธรรมดาชอบฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ลักข้าวของของเขา แย่งความรัก โกหกมดเท็จ คี๋มสุรามะรึ้ย นั่นเขาเรียกว่าคนผิดธรรมดา เราเอาแค่คนธรรมดาทั้งนั้น คือว่ายอมรับนับถือสิ่งที่เราต้องการ คนอื่นเขาก็ต้องการเหมือนกัน ทีนี้อารมณ์ใจสบายอย่างนี้นะ

ตอนนี้ข้อวิจิกิจฉา การสงสัยว่าไอนี้ทำจริงหรือไม่จริง ทำดีหรือไม่ดี ทำมีผลหรือไม่มีผล ก็เป็นการสงสัยในคำสอนของพระพุทธเจ้า ถ้าตัวนี้มันเข้ามาเมื่อไหร่ ไอนี้ตัวนี้ร้ายใหญ่เหมือนกัน กันความคิดทั้งหมด คิดว่าไม่ได้ผลแล้ว นั่งหลับตาส่งเดชเสียเวลา ไม่เห็นมันได้อะไร ทีนี้วิธีที่เราจะรู้ได้ว่าดีหรือไม่ดีต้องพิจารณาดูอารมณ์ใจ เวลาที่มันกระทบจริง ถ้ามีใครเขาเคียดแค้นเราดูเนี่ยว คำมาคำแล้วก็ตอก ๒ คำ ถ้าไม่ตอกก็ตั้งทำตั่งทางโมโหโทโส อาจจะจ้องล้างจ้องผลาญซะก็ได้ แต่ทว่าถ้าเราทรงอารมณ์ดี อาศัยเมตตาบารมี เขาคำมารู้สึกไม่ชอบใจเหมือนกัน แต่มันไม่คืนรนเหมือนอย่างก่อนรู้สึกมันโกรธซ้ำ หรือว่าโกรธไวแต่หายเร็วกว่าเก่า อารมณ์ใจเยือกเย็นกว่าเก่า ไม่ดุร้ายเท่าเดิม อันนี้แหละคุณเป็นผลของการปฏิบัติ การที่คนสงสัยในคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระทรงแสดงดี เพราะลืมพิจารณาความจริง เป็นอันว่าวันนี้จบในชั้นมานุปีสสนามหาสติปัญญานเฉพาะนิวรรณ์ ๕

เบื้องต้นนี้ถึงจำไว้ว่า นิวรรณ์ ๕ ประการอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี ถ้าเกิดขึ้นกับจิต จะทำให้จิตของพวกคุณไม่เข้าถึงความดี ถ้าอารมณ์อย่างนี้เกิดขึ้นองค์สมเด็จพระชินสีห์ให้ตัดให้พ้นไป ไม่งั้นจิตไม่เข้าถึงฉาน ถ้าจิตของพวกคุณว่างจากนิวรรณ์เมื่อไหร่ก็เข้าถึงฉานเมื่อนั้น องค์สมเด็จพระจอมไตรบอกว่า อาการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทุกอย่างในนิวรรณ์ ๕ ประการมันเกิดขึ้น ก็เอาสติเข้าไปคุมไว้ว่านี่เลวนะ ความเลวมาเกิดขึ้นกับใจ แต่ว่าเราจะทำความดีพอหักล้างมันได้ แล้วก็จึงคิดว่า อารมณ์อย่างนี้เราสักแต่ทำให้มันกระทบ สักแต่ว่ามีความรู้สึก เราไม่ยึดถืออะไรมัน แล้วก็เราจะไม่ยึดถืออะไรทั้งหมดในโลก เพราะเราตายแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกไม่มีประโยชน์สำหรับเรา นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนแบบนี้ ให้ยอมรับปกติธรรมดาของชาวโลก จงอย่ายึดถืออะไรมันทั้งหมด นี่เป็นกระแส พระสัทธรรมเทศนาในชั้นมานุสสติปัญญานข้อที่ ๑ ขององค์สมเด็จพระบรมครูคน นี้มันทั้งหมดเวลาแล้ว

ขั้นบรรพ

วันนี้ก็พูดกันถึงมหาสติปัฏฐานสูตร ในด้านชัมมานุปัสสนามหาสติปัฏฐาน วันนี้ก็มาพูดกันถึงขั้น ๕ ตามพระบาลีว่า ปุณ จปร ภิกขเว ภิกขุ ฆมเมสุ ฆมมา นุปสตี วิหริติ เป็นต้น แปลใจความตามพระบาลีว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมีอยู่อีก ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรมคืออุปาทานขั้น ๕ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อย่างไรก็ตามภิกษุย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม คืออุปาทานขั้น ๕ ดังกล่าวต่อไปว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ ย่อมพิจารณาเห็นดังนี้เนื่องๆ ว่า อย่าง นี้ รูปและความเกิดขึ้นของรูป ความดับไปของรูป แล้วก็พิจารณา เวทนา พิจารณาถึงความเกิดขึ้นของเวทนา และก็ความดับไปของเวทนา เป็นต้นว่า ขั้น ๕ ในมหาสติปัฏฐานสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสก็คือขั้น ๕ ปกติที่เราเคยศึกษากันมานั่นเอง ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ รูปคือสิ่งที่เห็นได้ด้วยตา เวทนาก็คือความเสวยอารมณ์ ได้แก่ ความรู้สึก สัญญาความจำ สังขารได้แก่อารมณ์ที่ปรุงแต่งใจให้คิดหรือชั่ว นี่เราเรียกกันว่าบุญหรือบาป ถ้าบุญก็หมายความว่าความดี บาปก็หมายความว่าความชั่ว สำหรับคำว่าวิญญาณแปลว่าความรู้สึกได้แก่ความรู้สึกหนาว ร้อน หิว กระทบ เฝ็ด เปรี๊ยะ เค็ม ของอ่อน อย่างนี้เป็นต้น คำว่าวิญญาณนี้ พระมัจจะเทศน์บอกไปกับจิต ชักจะยุ่งเหมือนกัน คำว่าวิญญาณเดี๋ยวนี้เขาเรียกว่าประสาท เขาใช้ปราสาท โดยแยกไปกับจิต วิญญาณ กับจิตนี้มันคนละตัว จำไว้ด้วยนะ ถ้าใครเขาถามเรื่องวิญญาณก็บอกเขาด้วยว่า วิญญาณไม่ใช่จิต เราก็มีรูปร่างรูปเราสามารถจะเห็นได้ด้วยตาเนื้อ เราหมายถึงมหาภูตรูปนะ อีกพวกหนึ่ง อุปาทาหารูปนี้ไม่สามารถเห็นได้ด้วยตาเนื้อ มีความรู้สึกกระทบอย่างเสียดและกลืน เป็นต้น ท่านถือว่าเป็นกลิ่นเหมือนกัน แต่ว่าสำหรับรูปในมหาสติปัฏฐานสูตรนี้ ท่านต้องการรูปที่ประกอบด้วยมหาภูตรูป ๔ คือ ธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟ นี้จัดว่าเป็นรูป เพราะสามารถเห็นได้ด้วยตาเนื้อได้

สำหรับเวทนาก็ได้แก่การเสวยอารมณ์ คือความรู้สึกว่าสุข ว่าทุกข์ หรือว่าไม่สุขไม่ทุกข์ อันนี้เรียกกันว่าเวทนา สัญญาได้แก่ความจำ เราจำอย่างโน้นได้ จำอย่างนี้ได้ นี่เป็นอาการของสัญญา สังขารได้แก่อารมณ์ที่เข้ามาจงใจ จงใจให้เราทำความดีบ้าง ความชั่วบ้าง นี้เรียกว่าสังขาร บางทีเราก็ไปบอกเอาเนื้อเอาหนังเข้าไปด้วย ความจริงความหมายไม่ใช่ เป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับใจ สอนใจให้ทำความดี หรือว่าสอนใจให้ทำความชั่ว สำหรับวิญญาณ ตอบง่าย ๆ ว่าประสาทรับความรู้สึก ตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เรามีสติสัมปชัญญะ เข้ามาควบคุมรูป เวทนา สัญญา

สังขาร วิญญาณ ก็เพราะว่าให้พิจารณาหาความจริง อันนี้เป็นธัมมานุปัสสนา มหาสติปัฏฐานให้พิจารณาว่ารูปที่เราเห็นอยู่นี้มีสภาพเชื่อมเป็นปกติ รูปที่เราเห็นนะ จะเป็นรูปของเราก็ตาม จะเป็นรูปของใครก็ตาม เป็นรูปของสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม พระองค์ทรงแนะนำให้เราหากฎธรรมดาของรูปให้พบ ว่าตามธรรมดาที่เราจะเห็นรูปมันทรงอยู่นี้ ความจริงมันมีความเชื่อมอยู่เป็นปกติ ไม่มีรูปของใคร แม้ว่าจะเป็นรูปที่เป็น วัตถุแข็งก็ตาม ทำด้วยทองแดง ทองเหลือง เหล็กก็ตาม ก็มีการทรุดโทรมไปเป็นปกติ นี่เป็นปกติของรูป

มาว่ากันถึงรูปคนหรือรูปสัตว์ มันก็เดินเข้าไปหาความทรุดโทรมอยู่ตลอดเวลา ความจริงรูปในสิ่งที่มีชีวิต เราเห็นง่ายว่ามันไม่ทรงตัว เพราะว่าเราเองนะสำคัญ คุรูปของเราให้เห็น รูปของคนอื่นถ้าเราเห็นมาเปรียบเทียบกับรูปเรา ว่าเราเกิดมามันตัวแค่นี้รีเปล่า ถ้าตัวแค่นี้น้ำหนักแล้วจะออกจากท้องแม่ไม่ได้นะ บางคนดันโตกว่าแม่ เดิมทีเดี๋ยวตัวเรานั้นเล็กกว่านี้ มันจึงอยู่ในครรภ์มารดาได้ หากว่ารูปมีสภาพที่ยังมีการทรงตัวมันก็ไม่โต มันต้องเล็กอยู่ขนาดนั้น นี่มันไม่มีการทรงตัว มีการเคลื่อนไหว ตอนเล็กขึ้นมาหาโต นี่เราเรียกว่าเจริญขึ้น แต่พระพุทธเจ้าท่านไม่ว่าอย่างนั้น ท่านว่ามันเริ่มเชื่อมเพราะมันเดินเข้าไปหาความแก่ แล้วก็เดินเข้าไปหาความตาย ใจเรามีกิเลส ความเศร้าหมอง ที่รวมเรียกว่าความโง่มีประจำใจ ใจเราคบกับความโง่อยู่ตลอดเวลา จึงเห็นอาการที่เติบโตของร่างกายกลายเป็นความเจริญไป อย่างนี้เขาเรียกว่าโมหะ ความหลง

เมื่อมันเติบโตมาถึงที่สุด เป็นหนุ่มเป็นสาวเต็มที่แล้ว ต่อไปนี้ก็จะไม่หนุ่มไม่สาวแล้ว ชี ความเป็นหนุ่มเป็นสาวเริ่มน้อยลง กลายเป็นคนแก่ ความแก่เข้ามาถึงบางที่เราดูตัวของเราไม่เห็น เพราะว่าภายิตโบริณมีอยู่บทหนึ่ง สำหรับคนนะ สำหรับคนเราแก่แล้วนะ เมื่อความแก่เข้ามาถึงท่านบอกว่า ไอ้บนนะขอมแก่ ล่างก็ขอมแก่ แต่กลางไม่แก่ แก่บนแก่ล่าง กลางไม่แก่ ไอ้ข้างบนหัวขาว ผมดำ มันก็ขาวขึ้นมา มันหงอก ก็รู้สึกว่ามันแก่ สายตาเคย แจ่มใสอันนี้ไม่ไหวแล้ว ตามองอะไรไม่เห็นต้องใส่แว่น ขอมรับว่าหูแก่ ฟันเคยดีแต่มันกลับถอนไปเสียบ้าง หลุดไปเสียบ้าง ตอนนี้อยู่ขอมแก่ข้างล่าง แข็งขาเดินไม่ค่อยไหว เดินไม่คล่องแคล่วเหมือนตอนเป็นหนุ่มเป็นสาว แต่กลางไม่แก่ ตรงกลางตรงไหนที่ไม่ขอมแก่ นี่เป็นอันว่าที่ไม่ขอมแก่ก็คือใจตรงกลาง เพราะอะไร เพราะใจตกอยู่ในความประมาท ทั้ง ๆ ที่เห็นว่าร่างกายของเราทรุดโทรมอยู่ เราก็ไม่ยอมรับว่าทรุดโทรม ร่างกายประกอบไปด้วยความทุกข์ ทุกข์เพราะความหิว ความกระหาย ปวดอุจจาระ ปัสสาวะ มีความหนาว มีความร้อน ป่วยไข้ ไม่สบายเป็นปกติ อย่างนี้เป็นอาการของความทุกข์ทั้งหมด แต่ว่า

เราไม่ยอมรับว่ามันเป็นทุกข์ อะไรทำให้ไม่รู้ว่าทุกข์ ถ้าเราไม่ตอบว่าความโง่ทำให้เราต้องทุกข์ แล้วเราจะตอบว่าอย่างไร แสดงว่าเราจอมโง่

ที่นี้พระพุทธเจ้าท่านไม่โง่ พระพุทธเจ้าทรงใช้ปัญญาพิจารณาหาทุกข์ของความเป็นจริง คนเราถ้าจะเข้าถึงความสุขได้จริงๆ ก็เคยพูดไว้แล้วว่า เราจะต้องไม่ทวนกระแสของความเป็นจริง ยอมรับนับถือกฎของธรรมดา ตามที่เคยเปรียบเทียบไว้ว่า น้ำมันไหลจากที่สูงลงมาสู่ที่ต่ำ ถ้าเราปล่อยตัวเราให้ไหลไปตามกระแสน้ำ มันไม่มีความเหน็ดเหนื่อย แต่ถ้าเราจะคิดว่า เราจะต้านน้ำจากที่ต่ำขึ้นไปหาที่สูง ด้วยกำลังแรงของเรา น้ำมันชกยุ่งเหมือนกัน เพราะเกิดความลำบาก แล้วก็ทำไม่ได้ด้วย ถ้ายังใช้อากาโรฟันทำอยู่เพียงใด ความทุกข์กายทุกข์ใจมันก็เกิด ข้อนี้มีอุปมาฉันใด คนเราก็คงเกิดมาในโลกนี้ก็เหมือนกัน มันมีอารมณ์ทวนจากความจริงมันก็ยุ่ง ถึงได้มาเกิดเป็นคน คนนี้แปลว่ายุง ไอ้ที่เกิดมาเพราะไม่รู้ว่ามันยุ่ง คิดว่ามันดี ที่เราคิดว่าดีนี่เพราะว่าความโง่เป็นปัจจัย

รวมความว่าพระกัณฐิ เณรก็ดี อุบาสก อุบาสิกาที่ดี ที่มานั่งนี้ทุกคนโง่หมด ถ้าว่าผมโง่นี้ ผมก็ไม่โง่ธ ที่ผมเกิดมาผมก็โง่เหมือนกัน เกิดเพราะโง่ เพราะยึดถือว่าอรรถพร่างกายนี้เป็นเรา เป็นของเรา ทั้งๆ ที่หลายๆ ชาติเกิดมาแล้วความแก่ปรากฏ ความทรุดโทรมปรากฏ ความตายปรากฏ เราก็ไม่จำ ในเมื่อเราไม่เห็นว่าร่างกายของเราแก่ เราไม่เคยมองคนอื่นที่เขาอยู่ใกล้เรา เขาแก่ให้เราดูเราไม่เคยดู มองเห็นคนอื่นเขาแก่ได้ แต่ไม่เคยคิดว่าเราจะแก่ เห็นคนอื่นเขาป่วยไข้ไม่สบาย เขาเป็นทุกข์ เราเห็นความป่วยของเขาได้ แต่เราก็ไม่เห็นที่เราจะป่วย เห็นคนอื่นเขาตายให้ดู โดยเฉพาะพระนี่ เห็นได้ ใครเขาตายที่ไหนเขาเชิญไปบังสุกุล เลยกลายเป็นนาข้าวเบาไป นี่พระที่ประมาทนะ เห็นใครเขาตายก็นึก เอ้อ นี่นาข้าวเบาปรากฏแล้วนี่ ความประมาทคิดว่าเราจะไม่ตาย เห็นเขาตายแล้วคิดว่าเราจะไม่ตาย อารมณ์อย่างนี้ที่มันเกิดขึ้นมาก็เพราะอาศัยโมหะเป็นปัจจัย คือความหลง เรียกว่าความโง่ดีกว่า โมหะหรืออวิชชา คิดว่ามันตัวเดียวกัน

มาระบบของพระพุทธเจ้าท่านสอนว่า อิธ ภิกขเว ภิกขุ อิติ รูป อิติ รูปสส สมุทโย อย่างนี้เป็นต้น บาลีเขาแปลกับผมแปลเหมือนกันริไม่เหมือน ผมไม่แปลเหมือนกันเสียด้วย ดูก่อนภิกขุทั้งหลาย ภิกขุในธรรมวินัยนี้ย่อมพิจารณาอย่างนี้ว่า นี่คือรูป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปที่มีความทรุดโทรมอยู่เป็นปกติ นิมิตตปิณฑานนะ ใช้สตินึกไว้ว่านี่รูป และก็รู้ตัวไว้เสมอว่ารูปอันนี้มันมีความทรุดโทรมอยู่เป็นปกติ มันไม่มีการคงที่ ไม่มีการทรงตัว เราต้องนึกไว้ตลอดเวลา ถ้ามานึกเวลาไหนบ้างก็ตอบไม่

ยาก ขณะใดที่ยังลืมตาอยู่ ยังมีความรู้สึกอยู่ต้องรู้ว่ารูปของเราไม่มีการทรงตัว มันเดินเข้าไปหา ความเสื่อมตลอดเวลา เสื่อมทุกๆ วินาทีที่เคลื่อนเข้าไป ลมหายใจเข้าที่ ออกที่นี้แสดงถึงอาการเสื่อม ลมหายใจเข้าก็เสื่อม ลมหายใจออกก็เสื่อม ที่นี้การเสื่อม การทรุด การโทรม การสลายตัวของมัน ก็ นับดูว่าวันหนึ่งมันมีกี่ครั้ง เราหายใจเข้าหายใจออกกี่ครั้ง นั่นแสดงว่าความเสื่อมมันเข้ามาทุกลมหายใจเข้าออก นี่เราพูดกันแค่เสื่อมนะ ถ้าพูดถึงความตายพระพุทธเจ้าก็พูดอย่างนี้เหมือนกัน **ตลาคคคิดถึงความตายทุกลมหายใจเข้าและลมหายใจออก** นี่เรามาว่าถึงความเสื่อม ความเสื่อมเป็นปัจจัยของความพัง มันเสื่อมหนัก ๆ เข้ามันก็พัง นี่แปลว่ารูปนี้มีความทรุดโทรมอยู่ แล้วก็มีความพังไปในที่สุด

พระพุทธเจ้าให้พิจารณาต่อไปถึงอาการเสื่อมของรูป หากความเกิดของรูปและความดับของรูป ชั้น ๕ ให้พิจารณาเท่านี้ มาพิจารณาว่านี่เป็นรูป และรูปนี้มันเกิดมาได้อย่างไร ถ้าเราจะมาค้นกันดูว่า รูปนี้มันเกิดเพราะอะไรเป็นปัจจัย เราก็จะบอกได้ว่ากิเลส ความเศร้าหมองของจิต กิเลสก็ได้แก่จิตที่สกปรก ใช้คำว่าเศร้าหมองฟังยาก ท่านบอกได้เลยว่า จิตนี้มันสกปรก มันไม่ยอมรับนับถือกฎของความเป็นจริง เห็นของสกปรกเข้าใจว่าเป็นของสะอาด เห็นของที่ไม่ดีเข้าใจว่าเป็นของดี ของที่ไม่มีความมั่นคงเข้าใจว่าเป็นของที่มีความมั่นคง นี่ความสกปรกและความรู้สึกของจิตมันเป็นอย่างนี้ นี่ อังกิเลสอันนี้ มันเป็นเรื่องสอนเราให้สร้างความเกิด เมื่อกิเลสมาหนึ่งแล้ว นายที่ ๒ ก็มาอีก นายผู้ใหญ่ก็คือตัณหา ก็คือความอยาก ความเศร้า ความโง่มันเกิดขึ้น เจ้านี่ก็สอนว่านั่นก็ของกู นี่ก็ของกู สิ่งนั้นเราควรเอาเข้ามา สิ่งนี้เราควรเอาเข้ามา นั่นก็ของเรา นี่ก็ของเรา โนนก็ของเรา สามี่ของเรา ภรรยาของเรา ลูกของเรา หลานของเรา พ่อของเรา แม่ของเรา ตัวของเรา ไร่นาสาโท รถราต่าง ๆ ของเรา ทรัพย์สินต่าง ๆ เป็นของเราหมด เจ้าตัวตัณหามันบอกอย่างนี้นะ เอาเข้ามานี้มันของเราทั้งนั้น อย่าไปให้ใคร ดึงเข้ามาให้หมด สิ่งทั้งหลายเหล่านี้มันเป็นเรื่องของเรา เราไม่ให้ใคร นี่เจ้าตัวยะยาตัวที่ ๒ นี่เข้ามาสั่ง ความกอบโกยเข้ามาทั้งหมด ยึดถือทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเรื่องของเรา เจ้าตัวนี้ที่มันสอนเราแบบนี้ มันทรงสภาพได้รีเปลา ที่เราเชื่อมั่นก็เพราะเราไม่ได้ใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา มันบอกนี่ของกู นี่ก็ของกู พระพุทธเจ้าทรงเปรียบเทียบไว้ในมหาสติปัฏฐานสูตร มีตอนหนึ่งที่ท่านทรงอธิบายว่า เหมือนกับนกเขาไฟ คือจับอยู่ที่ต้นไม้ นกทุกตัวก็จะร้อง ผู้สูงๆ บอกว่าต้นก็ของกู กิ่งก็ของกู ใบก็ของกู บ้านก็ของกู ทุกสิ่งทุกอย่างของกูหมด แต่ร้องไปแบบนี้ไม่ช้า บรรดานกพวกนั้นก็ตาย ไม้ต้นไม้นั้นแม้แต่ต้นหนึ่ง ส่วนเล็ก ๆ ก็บอกว่าเป็นของกู ของกู เขาก็นำไปไม่ได้

นี่เราก็เหมือนกัน ที่มันเกิดกันในสมัยนี้ก็เพราะชาติก่อนเรามันโง่ มายึดถือว่านั่นก็ของกู นี่ก็ของกู ในที่สุดร่างกายเป็นสิ่งที่เรารักที่สุด เราก็นำมาไม่ได้ ต้องมาสร้างกันใหม่ สร้างเองก็ไม่ได้ ต้องมาใช้ให้พ่อแม่ท่านสร้าง เมื่อท่านสร้างขึ้นมาแล้ว ในตอนต้นก็ทรงตัวไม่ได้ต้องให้ท่านเลี้ยง เลี้ยงโตขึ้นมาแล้วก็กลับลืมตัว บางคนลืมตัวคิดว่าร่างกายนี้เป็นของเรา ไม่ใช่ของพ่อของแม่ ความระยำมันมาอีก กิเลส ตัณหาอะ อุปาทานก็เข้ามายึดว่านั่นเป็นเรา เป็นของเรา พอไอ้กิเลสความเศร้าหมองจิตมันเกิด ตัณหาความทะยานอยากมีขึ้น ตะเกียก ตะกายดึงมา อุปาทานก็ยึดมั่นว่านั่นเป็นเรา นี่เป็นของเรา เมื่ออุปาทานมีขึ้นก็อาศัยกรรมที่ทำจากความโง่ คืออกุศลมันก็มีขึ้น กรรมที่เรียกว่าอกุศล ทำตนเป็นผู้วิเศษ ไม่ยอมรับนับถือกฎของความเป็นจริง ชาวบ้านใครจะตายเท่าไรก็เชิญตายฉันไม่ตาย ใครจะแก่เท่าไรก็เชิญแก่เข้าไปนี่ฉันไม่แก่ คนป่วยไข้ไม่สบาย ป่วยไข้อย่างไรก็ช่างฉันไม่ป่วย ความจริงเราต้องป่วยเราต้องแก่ เราต้องตาย แต่ว่าความโง่มันเป็นปัจจัยเข้ามาบังหัวใจเอาไว้ จึงเป็นเหตุให้เรามองไม่เห็นความจริง พระพุทธเจ้าไม่สอนอย่างนั้น สอนแต่ว่าเมื่อเราเห็นรูปแล้วจงเข้าใจในรูป รูปนี้มีความเสื่อมไปเป็นปกติ หากการทรงตัวไม่ได้ เราก็มานั่งนึกถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ตรงนี้มันจริงหรือไม่จริง ใครที่มันเกิดมารูปร่างไม่เปลี่ยนแปลงมีไหม เราคิดบ้างรีเปล่าว่ารูปของเราเปลี่ยนแปลง มันทรุดโทรมลงไปหาความตาย ท่านก็บอกต่อไปว่า รูปมันทรุดโทรมอย่างนี้ ความทรุดโทรมเป็นปัจจัยของความทุกข์ เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ เมื่อมันทรุดโทรมขึ้นมาแล้ว ถ้าตาไม่ดีเราก็ไม่ชอบใจ มันไม่สบายใจ เห็นอะไรไม่ถนัด หูไม่ดีฟังอะไรไม่ถนัด ความไม่สบายใจมันก็เกิด ฟันหัก ฟันโยก ฟันคลอน เกี่ยวอะไรไม่ถนัดความไม่สบายใจมันก็เกิด อាកารไม่สบายกายไม่สบายใจมันเป็นอาการของความทุกข์ ความทุกข์เกิด เมื่อความทุกข์มีขึ้น ความสลายตัว ความพังมันก็มีมา

นี่เราหาตัวฟังของมันได้แล้ว พระพุทธเจ้าให้แสวงหาตัวเกิดในรูปต่อไปว่า รูปที่มันเกิดมาได้อาศัยอะไรเป็นปัจจัย เราจะไปนั่งโทษพ่อกับแม่อยู่ไม่ได้ นี่ไปโทษใครไม่ได้ ที่เรามาเกิดก็เพราะว่าเรามีกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม เป็นตัวนำไปเกิด เป็นเหตุให้เข้าสู่ภพสันติ หากว่าแล้วต่อไปพระพุทธเจ้าให้มองดูความดับของรูป ว่าความเกิดของรูป อะไรทำให้เกิด ก็บอกแล้วว่ากิเลส ความเศร้าหมองในจิตชั่ว จิตสกปรก ความทะยานอยาก คืออยากมี และการยึดมั่นในอาการต่างๆ ในทรัพย์สิน และในร่างกายอย่างหนึ่ง และการกระทำความชั่วได้แก่ อกุศลกรรมอย่างหนึ่ง ๔ อย่างนี้เป็นปัจจัยให้เราเกิด

ที่นี้พระพุทธเจ้าพูดถึงการเกิดของรูปแล้ว ทรงพูดถึงความดับของรูป ความจริง ความดับของรูปเวลานี้ถ้าจะพูดถึงแก่ตายนะ ท่านจะคิดว่าพระพุทธเจ้าต้องการอย่างเดียว คือเมื่อมีความเกิดขึ้นแล้วก็มีตายไปในที่สุด อันนี้พระพุทธเจ้ายังไม่พูดในที่นี้ ทั้งนี้เพราะว่าการเกิดขึ้นมาแล้วก็ตาย นี่มันต้องหาเหตุผล ท่านให้หาเหตุผลว่า ที่มันเกิดมาเพราะอาศัย อะไรทำให้เกิด จะไปนั่งโทษพ่อโทษแม่ไม่ได้ ถ้าเราไม่มีกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรมเป็นเจ้านาย พ่อแม่ท่านจะทำอย่างไร เราก็เกิดไม่ได้ นี่ที่เราเกิดจริง ๆ ก็เพราะความชั่วมันแนะนำให้ พระพุทธเจ้าเทศน์ต่อไปว่า ความดับของรูป คำว่าดับของรูปในที่นี้ก็หมายความว่าดับเลย ได้แก่บาลีที่ว่า เตสํ รูปสโม สุโข ซึ่งพวกท่านก็บังสกุลชาวบ้านเขาเวลาตาย อนิจจา วตสังขารา สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ อุปปาทวย รมมิโน เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป อุปปชชิตวา นิรุณณนติ เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป เตสํ รูปสโม สุโข การเข้าไปสงบกาย นั่นชื่อว่าเป็นความสุข นี่ในข้อที่พระองค์ตรัสว่า ความดับของรูปเป็นอย่างนี้ ความดับตัวนี้พระพุทธเจ้าหมายถึงมันดับไปเลย ไม่มีการเกิดกันอีก ถ้ามันยังมีการเกิดขึ้นอีก ชื่อว่ามันไม่ดับ นี่เราก็แสวงหาความดับของรูปต่อไป

เรารู้ว่ามีความเกิดขึ้นมาเพราะอาศัยอะไรเป็นปัจจัย มันเกิดที่ไหนมันก็ดับที่นั่น ที่นี้เราต้องการความดับของรูป เราจะดับที่ไหน ดับตรงกิเลส ตัณหา อุปาทาน ทำลายตัวนี้ให้ดับ นี่ความจริงในบาลี ท่านพูดไว้แต่โดยย่อเอาไว้แล้ว ท่านอธิบายสั้น ๆ เพราะคนสมัยนั้นเป็นคนมีจิตถึงธรรมมาก มีความอ่อนโยนมาก กิเลสมันน้อย ท่านพูดแต่เพียงย่อๆ เขาก็เข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มหาสติปัฏฐานสูตรนั้น พระพุทธเจ้าเทศน์เฉพาะในกรุงรัฐเท่านั้น ไม่เคยเทศน์ในที่อื่น เพราะคนในสถานที่นั้นเป็นคนที่มีจิตละเอียดมาก เพราะมีจิตเข้าถึงธรรมได้ง่ายนั่นเอง เราให้มาพิจารณาความดับของรูป เราจะดับอย่างไร และต้องการไม่ให้รูปมันเกิดอีก ต้องแสวงหาความดับกิเลส ความเศร้าหมองของจิต ดับตัณหา คือความทะยานอยาก ดับอุปาทาน คือความยึดมั่น ดับกรรมที่เป็นอกุศลที่ทำด้วยอำนาจของความโง่ คือเห็นว่าเป็นของที่ไม่ดีว่าดี การทำที่ชั่วเห็นว่าเป็นการกระทำที่ดี

นี่วิธีจะดับเราจะดับแบบไหนล่ะ วิธีจะดับเราต้องหากความจริงจากรูป ว่ารูปในเมื่อมันเกิดขึ้นมาแล้วมันสุขหรือมันทุกข์ หากความจริงในรูปของอริยสัจ ความจริงอันนี้มันยังไม่ถึง เดียวใครตายเข้าเลยไม่รู้กัน ในเมื่อเราจะดับรูปก็คิดหาสาเหตุว่า รูปนี้มันเกิดขึ้นมาแล้วมันสุขหรือมันทุกข์ มันมีการทรงตัวหรือว่ามีความเสื่อมไป นี่เราจะเห็นว่าการเกิดของรูปนับแต่วันเกิดถึงวันตายเราหาความสุขไม่ได้ นอกจากว่าเราจะหลอกตัวเอง

ในเมื่อเราต้องการจะดับรูป ก็เอากันอย่างง่าย ๆ ลองพิจารณาหาความเป็นจริงว่าการเกิดของเราเต็มไปด้วยความทุกข์ ทุกข์อะไร ก็ตอนเด็กๆ ที่เกิดมาช่วยตัวเองไม่ได้ ความหิวปรากฏ ความกระหายปรากฏ ความร้อนปรากฏ ความป่วยไข้ไม่สบายปรากฏ ช่วยตัวเองไม่ได้ นอกจากถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ เลอะเทอะออกมาก็ช่วยตัวเองไม่ได้ กว่าผู้ใหญ่เขาจะรู้ก็ต้องหิวจัดจนาร้องไห้ แสดงถึงความทุกข์ใจมาถึงความเป็นผู้ใหญ่ นี่เราหิวเราช่วยตัวเองได้บ้าง แต่สิ่งที่ช่วยมาไม่ได้จริงๆ ต้องหาอะไรมาช่วย ก็เพราะว่าความหิว **ซิมฉา** **ปรมาโรคา** พระพุทธเจ้ากล่าวไว้ว่า ความหิวเป็นโรคร้ายยิ่ง โรคะ แปลว่า ความเสียดแทงมันทำให้ไม่สบายกายไม่สบายใจเป็นปัจจัยของความทุกข์ เราก็มานั่งดูว่าความหิวเราเกิดขึ้นมาแล้ว วันหนึ่งเราหิวก็ครั้ง แล้วเดือนหนึ่งมันหิวเท่าไร เราเคยระงับความหิวให้ถึงที่สุดได้หรือไม่ เป็นอันว่า ไม่มีใครจะสามารถทำลายความหิวให้สิ้นไป ได้แต่เพียงว่าระงับชั่วคราวเท่านั้น เราก็หาความทุกข์ให้มันพบนะ ในเมื่อเราพบความทุกข์จากความหิว แค่ความหิวอย่างเดียวนี้ตลอดชีวิตของเราเราจะหาทางระงับความหิวมันไม่ได้ ในความเป็นคน ในเมื่อเรารู้ว่าร่างกายของเราทุกข์เสียอย่างเดียว เราอยากจะได้มาเป็นทุกข์อีกใหม่ ถามตัวเอง ถ้าหากว่าเรายังหลงอัตภาพร่างกายนี้เป็นเรา เป็นของเราอยู่มันจะต้องเกิดอีก นั่นก็เรา นี่ก็เรา โน่นก็เรา อัตภาพร่างกายเป็นของเรา เวลาตายจริงๆ เพื่อนของเราที่ตายไป ที่เกิดมาด้วยกัน เกิดพร้อมกันหรือเกิดก่อนกัน หรือเกิดทีหลังกัน คุณที่เขาตายทั้งหมด มีใครเขาแบกอะไรไปได้บ้าง สมบัติพิสดานที่เขาหาไว้ได้มีใครเขาแบกอะไรไปได้บ้าง คนที่รักที่สุดของทุกคนก็คือร่างกายของตัวเองที่บอกว่ารักอย่างนั้นมาก รักอย่างนั้นมากนะมันไม่จริง โทษ สิ่งที่รักมากที่สุดในชีวิตของเราก็คือ ร่างกายของเรา นี่เมื่อร่างกายของเราเป็นสมบัติที่เรารักที่สุด มีคนตายคนไหนบ้างไหมที่แบกร่างกายไปเมืองผีได้บ้าง ไม่มี

เป็นอันว่าที่พระพุทธเจ้าบอกว่า ให้พิจารณาถึงความดับของรูป ก็หมายความว่าหาทางดับรูป วิธีดับรูปก็มีทางเดียว พิจารณายอมรับนับถือกฎของความเป็นจริงว่ารูปนี้ถ้ามีความเกิดขึ้นมาแล้วมันก็มีความเสื่อม ถ้าเรามาจับว่ามันเป็นเราเป็นของเรา เราก็มีความทุกข์ ถ้ามีจิตยอมรับนับถือ นึกไว้เสมอว่า สติปัญญา ไอ้คำว่าสติปัญญานี้คือฐานะเป็นที่ตั้งของสติ คือนึกไว้เสมอว่า รูปนี้มันเสื่อม แล้วก็รู้ตัวไว้ตลอดเวลาว่ามันเสื่อม เราแก่ลงทุกวัน เราทรุดโทรมลงทุกวัน ไม่ใช่ว่าเรามาตั้งนึกว่ารูปของเราตรงตัวอยู่ตลอดเวลา อันว่าเรารูปกายของเราไม่เสื่อม มีความทรงตัว มีความแจ่มใสอยู่ นั่นทราบเถอะว่าเราเริ่มบูชาความโง่แล้ว เราต้องการความเกิดแล้ว เมื่อรูปมันเสื่อม มันไม่ทรงตัว มันเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ถามตัวเอง สมัยนั้น

พระพุทธเจ้าเวลาท่านเทศน์ท่านก็ถามคนฟังด้วย ถามคู่ชื่อว่าร่างกายของเรามันสุขหรือมันทุกข์ อย่างความหิวเกิดขึ้น กินเข้าไปแล้วอาหารที่กินเข้าไปมันเสื่อม ร่างกายต้องการอาหารใหม่ ความหิวเกิดขึ้นใหม่ เป็นสุขหรือเป็นทุกข์ พระที่มาฟังก็ตอบว่าเป็นทุกข์ทุกคน นี่เราแค่หิวตัวเดียว ที่นี้ความแก่แต่่าปรากฏ ร่างกายไม่ดี ผุพัง ตาฟาง ฟันโยก กินอะไรไม่ถนัด มันเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ถ้าหากว่าเราไม่โง่เสียอย่างเดียว เราก็ตอบว่าทุกข์ นี่การปวดอุจจาระ ปัสสาวะ เป็นสุขหรือเป็นทุกข์ เราก็ต้องตอบว่าเป็นทุกข์ การไม่สบายกายไม่สบายใจ เพราะโรคภัยไข้เจ็บเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ เราก็ต้องตอบว่าเป็นทุกข์ การพลัดพรากจากของรักของชอบใจ ถ้าเรากลัวว่ามันเป็นเราเป็นของเรา เราไม่อยากจะให้มันพลัดพรากจากไป เมื่อมันจากไปแล้วเราก็เป็นทุกข์ ความตายเข้ามาถึงเราบ้าง เรากลัวว่าร่างกายเป็นของเรา เราไม่ต้องการให้มันพัง แต่เมื่อมันจะพังก็เกิดทุกข์ เมื่อเราได้พิจารณาว่าอาการทั้งหลายทั้งหมดเหล่านี้ ถ้าเรายังยึดมั่นว่าร่างกายนี้เป็นเรา เป็นของเรา มันก็เป็นปัจจัยให้เกิดความทุกข์ เป็นตัวอุปาทาน เป็นตัวสร้างให้เราเกิดอีกต่อไป

นี่วิธีที่จะวางความเกิด ท่านบอกว่าให้มีความดับของรูป ให้อัความดับของรูปก็หมายความว่าดับมันเสียเลย ไม่ต้องมีรูปต่อไป ถ้ารูปนี้มันเป็นปัจจัย เป็นที่ขงอยู่ของความทุกข์ ถ้าเราไม่มีรูปเสียอย่างเดียวจะมีความหิวเกิดมาจากไหน มันจะมีความหนาว ความร้อนเกิดขึ้นมาได้อย่างไร จะมีโรคภัยไข้เจ็บมารบกวนใคร ในเมื่อเราไม่มีร่างกาย สิ่งทั้งหลายเหล่านี้มันมีได้ก็เพราะอาศัยร่างกายเป็นปัจจัย นี่เราก็โยนร่างกายทิ้งไปโยนให้ดินนะ โยนไม่ติดจนรคนะ ถ้าโยนนะโยนให้เหมาะ ถ้าโยนอย่างนี้เจ้าหนี่ ผูกคอตายนี้ลงนรคนะ วิธีโยนกายทิ้งไปอย่างง่าย ๆ ก็ดูตัวอย่างท่าน โคธิกะ ความดับของรูป ดับง่าย ๆ แต่ว่าใช้อารมณ์อย่างท่าน โคธิกะ ใช้ปฏิบัติอย่างท่าน โคธิกะ

ท่าน โคธิกะบวชในสมัยพระพุทธเจ้า แล้วก็อยู่ในสำนักของพระพุทธเจ้าโดยตรง ปรากฏว่าเมื่อบวชแล้วท่านได้ฌาน โลภีย์ แต่ว่าเพื่อนของท่านเป็นพระอรหันต์กันไปบ้าง เป็นพระโสดา พระสกิทาคา พระอนาคากันไปเยอะแยะ เป็นพระอริยเจ้า ท่านเองได้ฌาน โลภีย์ แล้วก็ปรากฏว่าท่าน โคธิกะป่วยเป็นโรคบวมทั้งตัวลุกไม่ขึ้น ในเมื่อโรคภัยไข้เจ็บมันเบียดเบียน กำลังใจก็ไม่มี ไม่สามารถจะปลดเปลื้องกิเลสได้ ต่อมาท่านบังเกิดความเบื่อในร่างกาย ถือว่านี่เป็นมาร คำว่ามารนี่เขาแปลว่าเป็นผู้ฆ่า ก็คิดว่านี่เราบวชในสำนักของพระพุทธเจ้าแท้ ๆ แล้วเราก็ออยู่กับพระพุทธเจ้าด้วย เราศึกษาจากพระพุทธเจ้าได้แค่ฌาน โลภีย์ เวลานี้เพื่อนของเราเป็นพระอริยเจ้านับไม่ถ้วน เราก็เหงาอยู่กับแค่ฌาน โลภีย์อย่างนี้ ที่เป็นอย่างนี้ก็เพราะว่าร่างกายเป็น

ตัวสำคัญ เป็นตัวร้าย เพราะว่าร่างกายมีแต่ความป่วยไข้ไม่สบายเป็นปกติ นี่ถ้าร่างกายของเราไม่ป่วยไข้ ไม่สบายอย่างนี้ เราก็คงเป็นพระอริยเจ้าได้อย่างเพื่อน ๆ ที่ท่านคิดแบบนี้ ต่อมาท่านก็เลยคิดว่าไปว่า ร่างกายนี้เป็นมาร นี่ถ้าร่างกายนี้ไม่ป่วยไข้ไม่สบาย เราต้องเป็นพระอริยเจ้าแล้ว ที่ไม่ได้เพราะว่าร่างกายเป็นผู้ทำลายความดีของเรา ในเมื่อร่างกายเป็นศัตรูของเรา เราก็คงจะไม่เล็งมันไว้ จัดการกับมันเสียเถอะ ท่านก็หิบบิดโกนมาเชือดคอ เชือดคอตายเสียทั้งหมดเรื่อง ขึ้นชื่อว่าร่างกายอย่างนี้เราไม่ต้องการมันอีก นับแต่วันนี้เป็นต้นไป หมายความว่าชาตินี้ต่อไปชาติอื่นจะมีอีก เราก็ไม่ต้องการร่างกายที่ประกอบด้วยธาตุ ๔ มีขันธ ๕ นี้เราอยู่กับพระพุทธเจ้าแท้ๆ มันยังขัดคอเราได้นี้เกลียดมาก เลยจะเชือดคอ ก็ปรากฏว่าพระองค์สำคัญ ๔ ท่าน คือ พระโมกคัลลัน พระสารีบุตร พระอนรุท พระอานนท์ พระสีท่านนี้สำคัญมาก โดย ๒ ท่านก็เป็นพระอัครสาวก ทิพจักขุญาณท่านว่องไวมาก มาพระอนรุทนี่ก็เป็นเลิศทางด้านทิพจักขุญาณ พระอานนท์ก็เป็นพระโสดาบัน เป็นพระที่มีความฉลาดมาก ท่านเป็นเพื่อนพอรู้ว่าโคธิกะจะเชือดคอตาย จะทำอติวินิบาตกรรม เกรงว่าจะเป็นโทษก็เข้าไปห้ามโคธิกะ ห้ามอย่างไรก็ตามท่านโคธิกะท่านไม่ยอม ท่านบอกว่าฉันยอมไม่ได้ เพราะร่างกายมันเลยะ ฉันไม่ต้องการมัน นี่มันเป็นศัตรูร้าย ชาตินี้ฉันเกิดพบพระพุทธเจ้า ถ้าฉันตายไปจากชาตินี้อีกเท่าไรละฉันถึงจะเกิดพบพระพุทธเจ้า การพบหรืออยู่ในเขตที่เป็นอุดมมลลเช่นนี้จะไม่ดีสำหรับผมอีก หรือว่าถ้าจะมีก็ไปกำหนดเวลาไม่ได้ ที่ผมอยู่กับพระพุทธเจ้าหาความดีไม่ได้ ก็เพราะร่างกายมันเลย จะฆ่ามันเสีย เมื่อห้ามปรามก็ไม่ยอมฟัง ท่านทั้ง ๔ องค์ก็ลุกไปจากพระโคธิกะ ไปเฝ้าพระพุทธเจ้าพร้อมกัน ๔ องค์ ความจริงท่านทั้ง ๔ องค์ องค์หนึ่งองค์ใดจะไปเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อกราบเรียนให้ทรงทราบ มี ๓ องค์อยู่ไปเฝ้าองค์เดียว ท่านพระโคธิกะก็สู้ไม่ได้ ไม่สามารถจะเชือดคอตายได้ แต่นี่ท่านยอมไปทั้ง ๔ องค์

แหมถ้าคนอื่นเขามาเล่าให้ฟังว่าทั้ง ๔ องค์เป็นพระอริยเจ้า องค์สำคัญนี้ผมเกือบไม่เชื่อ ก็บอกว่าพระอริยเจ้าทำไมโง่แบบนั้น แต่ความจริงท่านไม่โง่ ท่านจะโง่หรือไม่โง่ก็ไม่ทราบ แต่กรรมที่เป็นกุศลใหญ่จะช่วยท่านโคธิกะ เพราะว่าพระโคธิกะมีปัจจัยที่จะเข้าพระนิพพาน เพราะเหตุนั้นเรื่องกรรมฐานที่เป็นกุศลให้ผลก็มี กรรมที่เป็นอกุศลให้ผลก็มี ฉะนั้นห้ามไม่ได้ อย่าไปคิดอย่าไปรณห้ามปรามมันเลย เราไม่มีทางสู้ของกรรม พระพุทธเจ้าถึงได้ให้ยอมรับนับถือกฎของกรรมของเราเสีย จะได้สบายใจ ความไม่สบายกายไม่สบายใจเกิดก็รู้ว่า นี่เมื่อก่อนเราทำความชั่วไว้ ความชั่วมันมาตาม ถ้าเรามีความสบายกายสบายใจปรากฏ ก็นี่เมื่อก่อนเราเคยทำ

ความดี ความดีให้ผล เราจะทำความดีต่อไป ผลของความชั่ว เราคิดว่าความชั่วให้ผลแล้วในชาติก่อน ฉะนั้นต่อไปนี้เราจะไม่ทำความชั่ว ความไม่ดีอย่างนี้จะได้ไม่มาอยู่กับเราอีก นีกฎของกรรม ท่าน โคธิกะ ท่านไปนิพพานด้วยกรรมแบบนั้น เป็นเหตุให้ท่านทั้ง ๔ ไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ในเมื่อท่านทั้ง ๔ ไปเฝ้าพระพุทธเจ้า พอกลับหลังพระโคธิกะก็เชือดคอตาย ท่านทั้ง ๔ ไม่ทราบ ก็กราบทูลพระพุทธเจ้าว่า ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าได้โปรดกรุณาไปห้ามพระโคธิกะ เวลานี้พระโคธิกะจะเชือดคอตาย พระพุทธเจ้าตอบว่าอย่างไร บอกว่าจิตในกาม ห้ามพระโคธิกะไม่อยู่ ท่านทั้ง ๔ จึงทูลถามว่าเป็นเพราะอะไรพระเจ้าข้า พระพุทธเจ้าตอบว่า เธอหันหลังมาแล้วพระโคธิกะเชือดคอตายแล้ว ท่านทั้ง ๔ จึงถามพระพุทธเจ้าว่า ท่านรู้หรือ พระพุทธเจ้าบอกว่ารู้ ถามว่าท่านรู้แล้วทำไมไม่ห้ามพระโคธิกะ ท่านก็เลยบอกว่า นี่ฉันสอนคนให้พ้นทุกข์นะ ฉันสอนคนนี่ฉันบำเพ็ญบารมีมา ๔ อสงไขย กำไรแสนกัป ทนทรมาณความทุกข์ความยากมาแล้ว ก็มานั่งทรมาณตัวสอนคนอยู่เวลานี้ เพราะต้องการอย่างเดียวให้คนพ้นทุกข์จนเข้าพระนิพพาน ก็ในเมื่อคนเขาจะนิพพานแบบนั้นแล้ว ฉันจะไปห้ามเขาทำไม เป็นอันว่าพระโคธิกะเชือดคอตายคราวนั้นท่านไปนิพพาน

ความจริงอัตวินิบาตกรรม เราคิดกันอย่างโลกคร่ำๆ คิดว่าเป็นอารมณ์ชั่ว ทำตัวให้ตกนรก ที่นี่อารมณ์ของพระโคธิกะ พวกท่านลองคิดดู เวลานั้นท่านโคธิกะไม่ต้องการร่างกาย ท่านโคธิกะเกลียดร่างกายเป็นที่สุด เพราะเห็นร่างกายนี้เป็นภัย เป็นศัตรูร้ายที่เรียกกันว่ามาร มารแปลว่า ผู้ฆ่า ผู้ทำลาย โคธิกะเห็นว่าร่างกายเป็นศัตรู จึงมีลิตธิจะไม่ต้องการร่างกายต่อไปอีก ความคิดว่าถ้า ความเกิดได้จะพึงมีในกาลข้างหน้าต่อไปก็ตามที่ หรือคิดว่าร่างกายประกอบไปด้วยธาตุ ๔ และบริบูรณ์ ไปด้วยขันธ ๕ อย่างนี้จะไม่มีอีกสำหรับเรา นี่ตัดญาติขาดมิตรกันเลย คิดว่าร่างกายนี้เราไม่ต้องการอีก แค่นี้เองไปนิพพาน แต่ว่าถ้าจะถามว่าทำไมถึงไปง่ายนัก ที่นี้มาดูอำนาจของวิปัสสนาญาณว่าคราวหนึ่ง พระไปลาพระพุทธเจ้า คือเรียนกรรมฐานจากพระพุทธเจ้าแล้วก็ลาพระพุทธเจ้า เพื่อไปฝึกพระกรรมฐานในป่า ลาพระพุทธเจ้าแล้วพระพุทธเจ้าทรงทราบ ว่า ถ้าพระผู้นี้ไปหาพระสารีบุตร พระสารีบุตร จะสอนอะไรบ้าง พระพุทธเจ้าทรงทราบแล้วก็เลยถามว่า พวกเธอทั้งหลายไปหาสารีบุตรหรือยัง ไปลาพระสารีบุตรแล้วหรือยัง พระพวกนั้นบอกว่ายังพระเจ้าข้า พระองค์จึงบอกว่า ถ้าอย่างนั้นเธอจงไปลา พระสารีบุตรเสียก่อนนะ เธอจึงค่อยไปป่า

พระพวกนั้นก็กราบ ถวายบังคมลาพระพุทธเจ้า เมื่อพระพวกนั้นเข้าไปหาพระสารีบุตร พระสารีบุตรก็แนะนำให้อโวาตามสมควร เรื่องการปฏิบัติในพระพุทธานุสสาณี่เรามีความต้องการอย่างเดียว คือความดับไม่มีเชื้อ หมายความว่า ดับ

กิเลสเป็นสมุจเฉตพหุหน เราจะได้พ้นทุกข์ คือหมายความว่า เป็นพระอรียเจ้า นี้พระพวกนั้นก็เลยถามว่า เวลานี้พวกผมเป็นปุถุชนคนธรรมดา หนาแน่นไปด้วยกิเลส ถ้ามีความประสงค์จะปฏิบัติตนให้เป็น พระโศดาบัน จะทำอย่างไรขอรับ ท่านพระสารีบุตรก็บอกว่า เอาอย่างนี้ดีกว่า พิจารณาในขันธ ๕ ว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ อย่างนี้เข้าใจยาก ง่ายๆ เอาร่างกายของเราก็แล้วกัน ถ้าพัง ร่างกาย เสียอย่างเดียว ใส่นามธรรมอีก ๔ อย่างมันไปไม่ได้ ทำลายบ้านเสียแล้วคนมันอยู่ได้อย่างไร นามธรรม ๔ ประการไม่ต้องไปสนใจมันเท่าไร เอารูปธรรมคือรูปตัวเดียว เห็นว่าร่างกายนี้มันไม่ใช่เรา มันไม่ใช่ ของเรา ร่างกายนี้ไม่ใช่เราไม่ใช่ของเรา เราไม่มีร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา ทำจิตคิดอย่างนี้เป็น ปกติถ้า ร่างกายนี้มันเป็นเรา เป็นของเราจริงมันต้องไม่แก่ มันต้องไม่ป่วย มันต้องไม่ตาย ต้องไม่มีการทรุด โทรม คนเราทุกคนเกิดมาไม่ต้องการความแก่ ไม่ต้องการความป่วยไข้ไม่สบาย ไม่ต้องการ ความตาย ไม่ต้องการทุกข์เวทนา อาการที่เกิดกับร่างกายแล้วเราห้ามได้ไหม เราห้ามไม่ได้ ในเมื่อเรา ห้ามไม่ได้ เราก็พึงรู้ว่าร่างกายมันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีอำนาจเหนือมัน มันเท่านั้นเป็นผู้มี อำนาจเหนือ เรา มันต้องเป็นไปตามกฎของธรรมดา

ถ้าเราทั้งหลายพิจารณาสภาพร่างกายที่เราเรียกว่าขันธ ๕ ผมก็ขอยกมาพูดแต่กายอย่าง เดียว มันจะรวมเป็นขันธ ๕ นี้พูดแต่เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ดีไม่ดีละเทะเพราะอะไรก็ไม่รู้ ใน เมื่อร่างกายไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเราแล้ว พอพิจารณาไปจิตละเอียดขึ้นหน่อยปัญญาเกิด ก็เป็นพระโศดา บันได้

พระพวกนั้นก็ถามต่อไปว่า ถ้าผมเป็นพระโศดาบันแล้ว ถ้าจะเป็นพระสัทธาคามิจะทำ อย่างไร ท่านก็บอกว่า ก็พิจารณาอย่างเดียวกันว่า อตถภาพร่างกายนี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา แล้วก็พิจารณาหาความจริงในร่างกายให้ปัญญามันเกิด รากะ โทสะ โมหะ มัน ก็จะเบาลง อันนี้พวกคุณก็จะ เป็นพระสัทธาคามิได้

พระพวกนั้นก็ถามต่อไปว่า พวกผมเป็นพระสัทธาคามิแล้วต้องการเป็นพระอนาคามี จะทำอย่างไร บอกว่าทำแบบเดียวกัน คือพิจารณาขันธ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ รวม เรียกว่าตัวเรา ถ้ามันไม่ใช่เราไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา ร่างกายมีแต่ขันธ ๕ เท่านั้นปัญญามันเกิดขึ้น จิตละเอียดลง ก็สามารถตัดความโกรธทิ้งได้ ตัดความราคะทิ้งได้ เราก็เป็นพระ อนาคามี

พระพวกนั้นก็ถามต่อไปอีกว่า ในเมื่อพวกผมเป็นพระอนาคามีแล้ว ต้องการเป็นพระ อรหันต์ จะพิจารณาแบบไหน ท่านก็เลยบอกว่า ใส้แบบเดียวกันนั่นแหละ

พิจารณาชั้น ๕ ว่ามันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่มีในเราหรือว่าร่างกายไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา พิจารณาไปปัญญามันจะเกิด เกิดขึ้นแล้วในที่สุด มันก็ทำลายตัวเอง สภาพร่างกายนี้มันไม่ใช่เราจริง ไม่ใช่ของเราจริง ไอ้เรื่องกิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรมต่าง ๆ มันก็สลายตัวไปคือ

๑. สักกายทิฎฐิ คือว่า อตภาพร่างกายนี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา มันก็ปรากฏด้วยอำนาจของปัญญา

๒. วิจิกิจฉา ความสงสัยในคำสอนของพระพุทธเจ้าก็ไม่มี

๓. สิลัพพตปรามาส การทรงศีล ลุบลคำศีลไม่ปรากฏ เพราะรักษาศีลบริสุทธิ์ เพราะเกรงว่าถ้ามีศีลไม่บริสุทธิ์มันจะไปอบายภูมิ มันก็ต้องเกิดอีกต่อมา

๔. ตัดกามราคะ ความพอใจในกามารมณ์ระหว่างเพศ อารมณ์มันก็ตัดขาดไป

๕. ตัดปฏิฆะ ความโกรธ ความพยาบาท การกระทบกระทั่งของจิตออกไปเหลือแต่อำนาจของเมตตาเป็นพระอนาคามี แล้วต่อจากนั้นก็เก็บเล็กเก็บน้อย คือ

๖. ตัดรูปราคะ ตัดความเมาในรูปฌาน บางคนที่ได้รูปฌานแล้วก็ความเมาในรูปฌานปรากฏ ถือว่าตัวเป็นผู้วิเศษ ไม่ทำตัวให้สูงขึ้นไปใช้ไม่ได้ เห็นว่ารูปฌานเป็นแต่เพียงว่าเป็นบันไดก้าวขึ้นไปสู่พระนิพพานเท่านั้น

๗. ตัดอรุปราคะ คืออรุปรมาณเสียได้ ไม่เมาในอรุปรมาณ ไม่ใช่ทั้งอรุปรมาณ ทรงอรุปรมาณไปเว้นกำลังใจ เป็นเครื่องมือทำลายกิเลส

๘. ตัดมานะ ความถือตัวถือตน ว่าเราดีกว่าเขา เราเสมอเขา เราเลวกว่าเขา เห็นว่าคนและสัตว์เกิดมาเพราะอาศัยธาตุ ๔ มีความเกิด แก่ เจ็บ ตาย เหมือนกัน ไม่มีใครวิเศษกว่าใคร ไม่มีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงกว่ากัน ตายเหมือนกัน ไม่รังเกียจ แม้แต่คนและสัตว์ซึ่งอยู่ในสภาพสกปรก แล้วก็

๙. ตัดอุทธัจจะ ตัดอารมณ์ฟุ้งซ่านด้านอกุศล ความจริงได้พระอนาคามีแล้ว ไม่มีอกุศล มีแต่จิตที่เป็นกุศลอย่างเดียว แต่ว่ามีอารมณ์ฟุ้งซ่านอยู่นิดหนึ่ง คือ ยังคิดว่ามันดี นั่นแหละ ถ้าตัดตัวนี้ไปเสีย ไอ้ตัวดินออกจากนิพพานเราไม่ต้องการ เราต้องการอย่างเดียวคือพระนิพพาน ในที่สุดก็

๑๐. ตัดความโง่คือ อวิชชา อวิชชาที่ว่าเราพูดว่าแค่อวิชชาอย่างเดียวมันก็จนตาย ไม่รู้จะไปทางไหน นักธรรมเอก นักธรรมโท ถ้าถามว่าอวิชชาคืออะไร ตอบได้อย่างเดียวว่าความโง่ ความจริงอวิชชาที่มันไม่ใช่ความโง่หรอก ไอ้โง่เสียจริง ๆ มันก็ไม่รู้อะไรเลย คนที่เกิดมาในโลกทั้งหมดที่ไม่รู้อะไรเลยมันไม่มี อวิชชาต้องแปลว่า

โง่เหมือนกัน แต่ว่าโง่ไม่หมด มีความฉลาดเหมือนกัน แต่ว่าฉลาดไม่ครบถ้วน ตัววิชาคือตัวไหน อะไรที่ชนะวิชา ตัวนี้ชี้ที่นักเทศน์ทั้งหลายทยอยทิ้งไปตามๆ กัน ที่นี้ตัวธรรมะที่เป็นตัววิชาจริงๆ พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในพระไตรปิฎกได้แก่ ฉันทะกับราคะ ฉันทะ คือความพอใจในโลกนี้ ความพอใจในการเกิดในโลกนี้ หรือทรัพย์สินทั้งหลายในโลกนี้ ร่างกายที่มีอยู่ในโลกนี้ เทวโลก และพรหมโลก ด้วยนะ ฉันทะความพอใจ อยากเกิดเป็นคน อยากเกิดเป็นเทวดา อยากเกิดเป็นพรหม อยากเป็นมันอยู่แค่นี้ อีกตัวหนึ่งที่ราคะ ว่าในโลกมนุษย์สวยสดงดงาม อะไรมันสวยไปทั้งนั้น เทวโลก และพรหมโลก สวยสดงดงามอยากมาอีก ตัวนี้เป็นตัววิชา เขาถามว่าวิชาคืออะไร ก็ได้แก่ ฉันทะกับราคะ ถ้าตัดฉันทะกับราคะเสียได้แล้วทุกคนไปนิพพานหมด ที่พระท่านสอนอย่างนั้นก็ให้ทุกท่านตัดฉันทะและราคะในร่างกายเสีย ความพอใจในร่างกาย ความเห็นว่าร่างกายดีตัดทิ้งไปเสีย ใช้อารมณ์อย่างเดียวกับพระโคธิกะ ถือว่าร่างกายเป็นมาร ร่างกายเป็นโทษ เท่านั้นจิตก็ถึงอรหัตตผลนี่

พระพวกนั้นก็เลยถามต่อไปว่า ถ้าพวกผมเป็นอรหัตตผลแล้วก็ไม่หิบบ ไม่ต้องทำอะไร ใช่ไหม ท่านบอกว่าไม่ใช่ พระอรหันต์นี่ขยันมาก ถ้าพิจารณาชั้น ๕ ว่าไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของของเรานั้น เพื่อความอยู่เป็นสุข อย่าเข้าใจว่าเป็นอรหันต์แล้วเลิก ความจริงอรหันต์นี่เขายังทำหนัก เพราะพระอรหันต์ เบื่อร่างกายเต็มที เพราะการเบื่อบนร่างกาย ความเบื่อบนโลก เห็นมันไม่เที่ยง เป็นอนัตตา ท่านจึงเป็นพระอรหันต์ เมื่อถึงความ เป็นพระอรหันต์แล้วความเบื่อบนทรงตัวเต็ม ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ มันอยู่ในโลกได้อย่างไร มานั่งนึกว่ามันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราอยู่ชั่วคราว แล้วเมื่อมันยังไม่พัง เพราะกรรมมันสนองเพียงใดก็ทนไป อยู่เพื่อทำประโยชน์ให้แก่โลก แล้วก็รับสนองความชั่วของอกุศลกรรมที่เราเคยทำมาในชาติก่อน ใช้หนี้มันแค่นี้พอ

นี่ผมพูดเรื่องการดับรูปเมื่อรูปเกิดขึ้น แล้วก็พิจารณาถึงความดับไปของรูป ๒ ๓ ความดับไปของรูป ท่านก็ให้พิจารณาในต้นชั้น ๕ ตามแบบของวิปัสสนาญาณ หรือว่าจะเอาแบบสั้น ๆ แบบท่านพระโคธิกะนี้ก็สบาย การพิจารณาอย่างมัวไปนั่งนึกแบบเลย แบบที่เพลงเกินไป แล้วก็เป็นตัวสัญญาเกินไป ตัวสัญญามันคงอยู่มาก ปัญญาเมื่อน้อยก็เห็นจริงไม่ได้ การเห็นจริงนี่ก็เกิดด้วยอำนาจของปัญญา ไม่ใช่สัญญา สัญญาเป็นตัวโยงคือเป็นพื้นฐาน คือกำหนดว่าร่างกายไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา นี่เราช่วยกันแค่กายนะ พอถึงเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็เหมือนกัน

ที่นี้เราจะคิดอย่างสั้น ๆ คิดอย่างท่านพระโคธิกะ ถ้าถึงแม้ว่าเราจะไม่ป่วยอย่างพระโคธิกะ ปกติเราก็ป่วยอยู่ทุกวัน โรคที่หนักที่สุดคือหิว เพราะพระพุทธเจ้าท่านว่า ชิมจลา ปรมาโรคา ความหิวเป็นโรคอย่างยิ่ง โรคะแปลว่าเสียดแทง อาการเสียดแทงทำให้ไม่สบายกายไม่สบายใจ นี่หากว่าเราจะพิจารณาความคับของรูปเราต้องพิจารณาตามรูปของวิปัสสนาญาณ ตามที่พระสารีบุตรสอนกับพระ หรือเอาพระแบบพระโคธิกะตอนต้นก็ได้ แต่ตอนปลายผมไม่สนับสนุนนะ เชื่อดอกตาย ดีไม่ได้บอกพระยายามว่า ผมแนะนำให้เชื่อดอกตายละผมแยเลย เอาในตอนต้นนะ พิจารณาหาโทษของมันทุกวันทุกวัน ถ้ามันหิวขึ้นมาก็คิดว่า นี่ถ้าเราไม่มีร่างกายจะมีอะไรหิว ถ้ามันร้อน ถ้าเราไม่มีร่างกาย จะมีอะไรร้อน ถ้าปวดอุจจาระ ปัสสาวะ ถ้าเราไม่มีร่างกายจะมีอะไรมาทรมานแบบนี้ ถ้าโรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้นมาก็คิดว่า ถ้าเราไม่มีร่างกายอาการอย่างนี้จะไม่มีไหม ถ้าความซัดซ่องใจเกิดขึ้นก็คิดว่าอารมณ์อย่างนี้ ถ้าไม่มีร่างกายจะเกิดได้อย่างไร ถ้าความตายเกิดขึ้น ก็คิดว่าถ้าเราไม่เกิดเสียอย่างเดียว จะเอาอะไรมาตาย

นี่จิตของท่านทั้งหลายถ้าวางได้แบบนี้ ทรงสติสัมปณัญญะเป็นปกติ ไม่ลืมตลอดเวลา แล้วก็ไม่มีความเมาในร่างกาย ไม่เห็นว่าร่างกายเป็นแดนของความสุข เพราะร่างกายเป็นแดนของความทุกข์ แต่ก็ไม่มีความหวั่นไหวในทุกข์อันนั้น ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะดีใจว่าไม่ช้าไม่นานร่างกายมันพัง ถ้ามันพังเมื่อไรเราก็เลิกมีร่างกายเมื่อนั้น แบบเดียวกับคนที่ทรมานอยู่ในเรือนจำ เมื่อเราออกจากเรือนจำเมื่อไรเราจะไม่เข้ามาอีก เวลานี้เราอยู่ในเรือนจำของวิภวัญญะ ไอ้เรือนจำของวิภวัญญะเรามองไม่เห็นตัว เป็นกิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรม มันบีบคั้นเราทุกอย่าง สิ่งที่ไม่ดีมันสอนว่าดี สิ่งที่เป็นทุกข์มันสอนว่าเป็นสุข เราได้อยู่แล้ว เราพบพระพุทธเจ้าแล้ว คือพระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ให้ยอมรับนับถือกฎของความเป็นจริง เราคิดว่าเรามีทุกข์มาแล้วหลายแสนกัป เวลานี้เราพอแล้ว เรามีความฉลาดพอแล้ว ขึ้นชื่อว่าความเกิดจะไม่มีสำหรับเราอีก

วันนี้ก็หมดเวลาแล้ว วันนี้สำหรับชั้น ๕ เราก็ได้กันแค่รูปชั้น แต่ความจริงเราพูดกัน ๑๐ นาทีมันก็หมด เพราะมันเหมือนกัน มหาสติปัญญาวันนี้จะยุติไว้เพียงแค่นี้

สำหรับวันนี้เราเรียนธัมมานุปัสสนา มหาสติปัญญาเรื่องชั้น ๕ ต่อ เมื่อวานนี้เรื่องชั้น ๕ เราจบเพียงแค่นี้ หวังว่าเรื่องของรูปก็คงจะเข้าใจกันแล้ว สำหรับวันนี้ที่เหลือ ๔ แบบคือ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ความประสงค์ของพระพุทธเจ้าให้ศึกษามหาสติปัญญาสูตรในเรื่องรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

ก็ไปหาความเป็นจริงตามที่พูดมาแล้วว่า รูปก็ดี เวทนาจีดี สัญญาก็ดี สังขารก็ดี วิญญาณก็ดี ทั้งหมดนี้มีสภาพไม่เที่ยง ตกอยู่ในลักษณะของเป็นทุกข์ แล้วก็มีผลสลายไปในที่สุด เรียกกันว่าเป็นอนัตตา ที่นี้เมื่อวานเราว่ากันถึงรูป วันนี้มาพูดกันเฉพาะเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็เห็นจะจบกันวันนี้ เพราะว่ามันเหมือนกัน

คำว่าเวทนา ได้แก่อาการที่เสวยอารมณ์ นี่เป็นภาษาสำหรับตำรา น่ากลัวจะฟังยาก ถ้าเราจะฟังเป็นภาษาไทยกันซัดๆ คำว่าเสวยอารมณ์คือความรู้สึก ได้แก่ ความรู้สึกเป็นสุขหรือว่าเป็นทุกข์ หรือว่าไม่สุขไม่ทุกข์ อันนี้เป็นลักษณะของเวทนา ลักษณะของเวทนามีความรู้สึกเป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี ไม่สุขไม่ทุกข์ก็ดี เป็นเวทนา ในมหาสติปัฏฐาน พระพุทธเจ้าท่านมาสอนให้เรารู้เรื่องของเวทนา เพื่อประโยชน์อะไร เวทนาตัวนี้ความจริงมันเป็นเครื่องเกาะอยู่ หรือเป็นอุปกรณ์ของขั้น ๕ เรียกว่าร่างกาย ถ้าร่างกายของเราดับเมื่อไร เวทนามันก็ดับเมื่อนั้น เรารู้แล้วว่าเมื่อวานเราพูดกันถึงรูป เมื่อรูปมันทรงตัวอยู่เวทนามีการทรงตัวมีความรู้สึก หากว่ารูปมันดับแล้วร่างกายพัง ตอนนี้เวทนามันก็อยู่ไม่ได้ ตัวอย่างที่เราเห็นก็คือคนตาย คนตายทุกคนไม่มีใครห่วงใยในอาการทั้งหมด หมายความว่าในเวทนาต่าง ๆ จะมีความสุขก็ตาม ความทุกข์ก็ตาม คนตายไม่คำนึงถึงเพราะว่ารูปดับ เมื่อรูปหรือว่าร่างกายมันดับแล้ว เวทนามันก็ดับไปด้วย เวทนาที่เป็นสุขเป็นทุกข์ มันก็เป็นภัยเหมือนกันสำหรับเราที่มีรูป

ขณะใดที่เราทรงร่างกายอยู่นี้ เฉพาะร่างกายจริงๆ ไม่เป็นเครื่องหนัก ที่ว่าไม่เป็นเครื่องหนัก เพราะว่ามันมีสภาพเหมือนท่อนไม้ ตามที่บอกแล้วเมื่อวานว่าร่างกายของคนมีสภาพเหมือนท่อนไม้ ไม่มีความรู้สึกอะไร หากว่าจิตออกไปจากร่างเสียแล้วมันก็หมดเรื่องกัน ขณะที่ร่างกายทรงอยู่เราจะมีความสุขหรือความทุกข์ก็คือเวทนา ตัวเวทนาที่ปรากฏ ถ้าเวทนาเป็นสุขเวทนามันก็ดี เราชอบใจ แต่พระพุทธเจ้าไม่ชอบใจ ทุกขเวทนาปรากฏอันนี้เราไม่ชอบใจ พระพุทธเจ้าก็ไม่ชอบใจเหมือนกัน ออกุขจรมสุข คืออุเบกขาเวทนา เกิดขึ้นนี้เราสบาย แต่พระพุทธเจ้าไม่ชอบใจ รวมความว่าเวทนาทั้ง ๓ ประการ คือสุขเวทนาจีดี ทุกขเวทนาจีดี ได้แก่อารมณ์เป็นทุกข์ก็ดี แล้วก็ความไม่สุขไม่ทุกข์ก็ตาม ทั้ง ๓ อย่างนี้พระพุทธเจ้าถือว่าไม่มีความสำคัญ ทั้งนี้เพราะว่ามันเป็นความสุขหรือว่าความทุกข์ หรือว่าอาการหนึ่ง ๆ อยู่เฉย ๆ มันเป็นระดับของโลก เพราะอารมณ์ของโลกเป็นอารมณ์ที่ไม่แน่นอน ตามบาลี คำว่า โลก ท่านแปลว่ามีอันจะต้องฉิบหายไป คำว่าฉิบหายไปก็หมายถึงว่าการสลายตัวไป

ความสุขที่เกิดเพราะอาศัยโลกียวิสัยมีอะไร เราได้ผ่านงูผ่านหมีที่มีสี่สวดย หรือว่าได้คนที่มีความชอบใจ หรือวัตถุที่เราพึงปรารถนา อารมณ์ความสุขมันก็เกิด เกิดเพราะว่าเราได้สิ่งที่เราต้องการ นี่เป็นอารมณ์ของชาวโลกนะ หรือว่าชาวโลกโดยปกติมีความโง่เป็นปกติ ทำไม่ถึงว่าชาวโลกนี้โง่ เขาว่าเขาไม่โง่ก็มี เวลาที่เขาจริงเขาจริง เขาเอาแข่งไปชนเข้า ไม่ยกเอาปัญญาไปชนเข้านะ นี่เพราะอาศัยความโง่เป็นปัจจัย ทำไม่ถึงจึงเรียกว่าโง่ ที่เราได้ของมาแต่ละชิ้น หรือว่าได้สิ่งที่มีชีวิตมาแต่ละราย เราพอใจ เรามีสความสุข เมื่อเราได้ของสิ่งนั้นมา นี่ด้านของสุขเวทนานะ แต่ว่าคนนี่ไม่ได้คิดว่าสิ่งทุกอย่างที่เราได้มานี้มันเป็นปัจจัยของความทุกข์ พุคให้รู้ง่ายๆ ว่าเป็นเหตุของความทุกข์ ไอ้ตัวนั้นมันเป็นตัวสร้างความทุกข์ ไม่ใช่สร้างความสุข เขาให้รถยนต์ประจำตำแหน่งมาชอบใจไหม ไม่ต้องเดิน ซี่รถสบาย แต่ไอ้เจ้ารถนั้นมันสร้างความทุกข์มาให้คุณบ้างรีเปล่า น้ำมันไม่มี น้ำมันเครื่องไม่มี เครื่องสึกหรอ ดีไม่ดีรถไปจิ้มกับใครเขาเข้า มันก็สร้างความทุกข์ให้เกิด

เป็นอันว่าวัตถุก็ตาม สิ่งที่มีชีวิตก็ตาม ถ้าเป็นของโลกได้มา เรามีสความสุขจริง แต่ว่าสิ่งทั้งหลายเหล่านั้นมันเป็นเหตุของความทุกข์ เราต้องตามบำรุงรักษามัน ต้องเอาน้ำมันไปใส่มัน เอาน้ำมันเครื่องไปใส่มัน หาสิมาพ่นให้ เครื่องตรงไหนไม่ดีเราก็ต้องหามาบำรุง ไม่งั้นก็ใช้ไม่ได้ อาการที่เราจะต้องบำรุงรักษานี้ เราต้องแสวงหาทรัพย์สินมา เพื่อแสวงหาวัตถุสิ่งนั้นมา นี่คืออาการของความทุกข์ แล้วก็สิ่งที่เราได้มาทั้งหมดมันตรงตัวเมื่อไหร่ มันมีความเสื่อมเป็นปกติ ไอ้เสื่อมก็คือเก่า ถ้าวัตถุถ้าคนก็แก่ๆ ลง ไป ทрудโทรมลงไป ในที่สุดก็พัง ใครพัง ถ้ามันไม่พัง เราก็พัง ของมันไม่พัง เราตายก่อนเราพัง บางทีเรายังไม่ทันพัง มันก็พัง นี่ตัวที่มันเสื่อมลงไป มันพังลงไป มันก็เป็นทุกข์แน่ เห็นชัดว่าเราทุกข์ สำหรับชาวโลกมีใครทุกข์บ้าง ชาวโลกจริงๆ ถ้าฝ่ายธรรมนะนะเขาคิดถึง แม้ว่าจะเป็นฆราวาสก็ตามถือว่าเขาเป็นชาวโลกเสมอไปนี่ไม่ได้ แม้แต่เป็นฆราวาสที่ยังนุ่งผ้าถุงกางเกง ผมยวาก็ตาม เราจะถือว่าเขาเป็นชาวโลกไม่ได้ คำว่าชาวโลกหรือชาวธรรมนี่มันขึ้นอยู่กับจิตใจ ไม่ใช่หมายถึงเพศ คนที่มีอารมณ์เข้าถึงธรรม ยอมรับนับถือกฎของความเป็นจริง ก็เห็นว่าวัตถุต่างๆ ก็ดี สิ่งที่มีชีวิตก็ดี เราปรารถนาอยากจะได้ เราดีใจว่าเป็นเหตุของความสุข แต่เนื้อแท้จริง ๆ ไอ้ของมันมันเป็นเหตุของความทุกข์ ความสุขที่เราได้ ที่เราเรียกว่า สุขเวทนา ในมหาสติปัฏฐานที่พระพุทธเจ้าให้ทิ้ง ท่านบอกให้ทิ้งไปเสียนะ ไม่ใช่ให้พวกเราเก็บ ความสุขที่เกิดจากวัตถุ หรือว่าความสุขที่เกิดจากสิ่งที่มีชีวิต อันนี้พระพุทธเจ้าให้โยนทิ้งไปเสียเพราะว่ามันสุขไม่จริง

ไอ้ตัวที่เราว่าสุขมันเป็นเหตุของความทุกข์ทุกอย่าง มาว่ากันถึงทุกขเวทนาที่มันเกิด คำว่าทุกขเวทนาแปลว่าจิตใจไม่สบาย อารมณ์ไม่สบายเป็นสิ่งที่เราไม่ชอบใจ มันเกิดขึ้น เราควรจะทำอย่างไร ตัวทุกข์นี้ไม่ต้องอธิบาย มันเป็นสิ่งที่เราไม่ชอบใจอยู่แล้ว เราว่ามันทุกข์ ทีนี้ความสุขก็คือ ความทุกข์ที่ดี ที่เป็นเรื่องของโลกมันเกิดขึ้น พระพุทธเจ้าท่านว่าอย่างไร ท่านบอกว่าความเกิดขึ้นของ เวทนา ความดับไปของเวทนาไม่เห็นมีอะไร ให้รู้อยู่เสมอว่าทำจิตใจให้เป็นสัมปชัญญะ ให้รู้ความเกิดของ เวทนาว่า ความรู้สึกที่มันเกิดขึ้นเพราะอาศัยวัตถุหรือไม่มีวัตถุเป็นปัจจัย ว่านี่มันเป็นความสุขหรือความทุกข์ ถ้าเวทนาปรารถนาสิ่งประกอบไปด้วยอามิส ได้แก่ สิ่งของ ก็ทำความรู้สึกไว้เสมอว่า สิ่งทั้งหลาย เหล่านี้มันมีสภาพไม่เที่ยง มีอาการทรงตัว มันก็ต้องมีการทำลายไป จิตใจมันไปยึดไปถือว่านั่นมัน เป็นของเรา เป็นของเรา ถือว่าเป็นความสุข ถ้าความทุกข์มันเกิดมาเมื่อไร ความเดือดร้อนมันก็เกิด ความหวั่นไหวมันก็เกิด

ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงแสวงหาเหตุที่มันจะเกิดความสุข และเหตุที่จะเกิดความทุกข์ใน ด้านโลกก็วิสัย ว่าสิ่งที่เราปรารถนาอยากได้มันนี่มันเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ แต่ทว่าในเมื่อเรามีร่างกาย อยู่ เราก็จำเป็นต้องอาศัยวัตถุและอาศัยสิ่งที่มีชีวิต วัตถุที่ใช้ทั้งหมดมีความจำเป็นสำหรับคนที่ที่มีชีวิตอยู่ และสิ่งที่มีชีวิตจำเป็นจะต้องอาศัยซึ่งกันและกัน นี้รู้แต่เพียงว่า สิ่งเหล่านี้มันมีประโยชน์ ในสมัยที่เรา มีลมปราณอยู่เท่านั้น หากว่าเราตายแล้ว สิ่งที่เป็นชาวโลกเราแบกไปไม่ได้

ฉะนั้นเวทนาในที่นี้ องค์สมเด็จพระบรมศาสดาให้ใช้สติกำหนดเอาไว้ว่า ขณะใดที่เรา มีชีวิตอยู่ ความสุขที่เกิดจากความพอใจมันเกิดขึ้น และความทุกข์ที่เกิดจากความไม่พอใจเกิดขึ้นเพราะ อาศัยอะไรเป็นปัจจัย อาศัยอะไรเป็นเหตุ เราก็จะรู้เลยว่า ความปรารถนาเป็นเหตุ นี้แหละท่านเรียกว่า ตัณหา คือความอยาก เมื่อมันเกิดขึ้นแล้วท่านให้สติรู้เข้าไว้ว่า ใช้สติสัมปชัญญะควบคุมว่าสิ่งทั้งหลาย เหล่านี้ไม่ทรงตัวตลอดกาล อย่างวันนี้บางทีตอนเช้าใจเราสบาย ชอบใจทุกสิ่งทุกอย่างที่เราปรารถนา ได้รับผลสมหวัง เจอะหน้าใครก็ดี ก็มีแต่คนเขาสรรเสริญพอใจ หากว่าอาการอย่างนี้ปรากฏขึ้น ท่าน บอกให้เอาสติควบคุมเข้าไว้ว่านี่มันไม่จริง อาการความชุ่มชื่นของจิตมันไม่ทรงตลอด อีกไม่ซำดีไม่ดี ไม่ทันข้ามวัน อารมณ์ที่ผ่องใสมันจะกลายเป็นอารมณ์ขุ่นมัวก็ได้ ทั้งนี้เพราะอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับโลกมันเป็นอนัตตจัง หากความเที่ยงไม่ได้ ทุกข์ เป็นอารมณ์ที่เราไม่ชอบใจหรือทรงไว้ไม่ได้ เราก็เกิดความไม่สบายกายไม่สบายใจ ในที่สุดก็ต้องนึกว่าเป็นอนัตตา สิ่งเหล่านี้มันไม่มีการทรงตัว นี้ เราจะต้องมีสติสัมปชัญญะว่า เวทนาที่เราเสวยอยู่ อารมณ์ที่เรา

ทรงอยู่เป็นของไม่แน่นอน ขึ้นชื่อว่าอารมณ์ใดเป็นปัจจัยของโลก อารมณ์ทั้งหลายเหล่านี้เรามีหน้าที่
 อย่างเดียว โยนทิ้งไป ที่พระพุทธเจ้าท่านบอกให้วางเสีย แต่ผมไม่อยากจะใช้ ถ้าวางแล้วมันใกล้ตัว
 เดียวมันโคดเกาะตัว เป็นอันว่าเราควรใช้ศัพท์ว่าโยนทิ้งมันไป คือปล่อยให้มันไปไกลจากใจของเรา

วิธีโยนทิ้งเขาทำอะไร ก็นั่งคานิ่งอยู่เสมอตลอดเวลา ว่าอารมณ์ต่าง ๆ ที่เราทรงอยู่
 แบบนี้ จะเป็นความสุขหรือความทุกข์ก็ตาม มันหาสาระอะไรไม่ได้ หากความจริงอะไรไม่ได้ แต่เมื่อไร
 สภาพร่างกายพังเมื่อไหร่ สิ่งเหล่านี้ที่สร้างความสุขใจให้แก่เรา เรามีบ้านสวยๆ มีตึกสวยๆ มีรถยนต์
 งานๆ หรือมีคนที่ถูกใจ สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ ถ้าเราตายเสียอย่างเดี๋ยวมันก็หมดจากความเป็นสมบัติของ
 เรา เราไม่มีอำนาจจะนำไปได้

เป็นอันว่าพระพุทธเจ้าท่านสอนให้รู้เหตุเกิดของเวทนา ว่าเวทนาที่เกิดขึ้นเป็นสุขหรือ
 เป็นทุกข์ก็ตาม ต้องพยายามรู้ไว้ว่า อาการอย่างไหนเป็นปัจจัยของความสุข อาการอย่างไหนเป็นปัจจัย
 ของความทุกข์ ปัจจัยของความสุขก็มีอยู่ คือว่าถ้าเราสร้างความสุขให้แก่คนอื่น เราก็รับผลคือความสุข
 ในปัจจุบัน ตัวอย่างที่เราจะเห็นง่าย ๆ ถ้าเราพบหน้าใครเรายิ้มให้เขา เขาก็ยิ้มรับ เรยกมือไหว้เขา เขาก็
 ยกมือไหว้ตอบ เราแสดงความเป็นมิตรกับเขา เขาก็แสดงความเป็นมิตรกับเรา นี้ว่ากันถึงคนที่มีอารมณ์
 ใกล้เคียงๆ จะถึง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์สักหน่อยนะ คนที่มีอารมณ์ขาดจากความเป็นคนหลายๆ อันนี้ผมก็ไม่รับรอง
 เหมือนกัน

มาอีกด้านหนึ่ง ถ้าเราค้าเขา เขาก็ค้าเรา เราตีเขา เขาก็ตีเรา เราประกาศเป็นศัตรูกับเขา
 เขาก็ประกาศตัวเป็นศัตรูกับเรา นี้เราก็จะรู้ว่าเหตุที่เป็นปัจจัยให้เรามีความสุขก็คือความดี ถึงแม้ว่า
 ความดีนี้จะเป็นการกระทำของชาวโลก มันจะไม่ทรงตัวนานก็ตาม เพราะว่าเป็นการประคับประคองจิต
 ให้มีความสุขอยู่ ขณะที่ให้จิตเข้าถึงฌานโลกีย์ไม่มีความรุ่มร้อน องค์สมเด็จพระทศพลให้ควบคุมกำลังใจ
 สร้างความดีกับเพื่อนร่วมโลกกันเอาไว้ จิตใจของเราก็จะมีความสุขชั่วคราว ที่ผมบอกว่าสุขชั่วคราวก็
 เพราะว่า มีความสุขชั่วขณะหนึ่งที่เราทรงชีวิตอยู่ แต่ว่าความสุขประเภทนี้ถ้าเรามีความประมาท คิดว่า
 เรามีความสุข เรามีทรัพย์สมบัติมาก เรามีเพื่อนเป็นที่รัก มีของเป็นที่รักอยู่มากก็มีความสุข และเราลืม
 คิดถึงตัวท้ายตัวปลาย คือความดับไปของเวทนา

นี่พระพุทธเจ้าให้แสวงหาตัวดับไปของเวทนาเป็นตัวพิเศษ ท่านบอกอย่างนั้น ความ
 ดับไปของเวทนา ไอ้เวทนาตัวนี้ที่มันเป็นชาวโลก มันดับไปทางไหน ก็ดับกันตรงที่เราตาย เวลาที่เรา
 มีชีวิตอยู่ดีใจว่าคนนี้เป็นสามี ดีใจว่าคนนี้เป็นภรรยาที่ดี

ดีใจว่าลูกของเรามีความกตัญญูกตเวที มีความประพฤติดี ประพฤติชอบ ดีใจว่าทรัพย์สิ่งทั้งหลายที่เราหามาได้บริบูรณ์ด้วยประการทั้งปวง แต่ว่าพอเราตายเสียอย่างเดียว สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เราขาดสิทธิ์ ไม่มีสามีเราหรือภรรยาเรา อาจจะเป็นของใครเสียเมื่อไหร่ก็ได้ เพราะเราหมดสิทธิ์ในการบังคับ ลูกเขาจะเลิกรักเราเสียเมื่อไหร่ก็ได้ ทรัพย์สิ่งทั้งหลายทั้งหมดที่เราหามา ก็มีคนอื่นที่มีสิทธิ์ในการปกครองเมื่อไหร่ก็ได้ เพราะเราตายแล้ว

ที่นี้องค์สมเด็จพระประทีปแก้วทรงแนะนำให้เราดับเวทนา อากาโรที่ดับเวทนาคือ อากาโรที่ไม่ยึดถือ ถือว่าการวางอารมณ์ถือว่า เวทนาประเภทนี้มันไม่มีการทรงตัว มันเป็นอารมณ์ของชาวโลก มันติดอยู่กับกาย ถ้ากายของเราดับไปเมื่อไหร่ สุขเวทนามันก็ดี ทุกขเวทนามันก็ดี ที่ประกอบไปด้วยกายมันก็ดับเมื่อนั้น องค์สมเด็จพระทรงธรรมให้คิดไว้เสมอว่า เวทนามันมันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในเวทนา เวทนาไม่มีในเรา ใจเรามันตันรู้สุขรู้ทุกข์ มาคิดว่าเวทนามันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในเวทนา เวทนาไม่มีในเรา ใครเป็นคนรู้ความรู้สึกของเวทนา เราก็ต้องตอบว่าเรา และถ้าพระพุทธเจ้ามาพูดแบบนี้เราจะเข้าใจแบบไหน เราก็ต้องไปนั่งคู่อีกทีว่า ใจเรามันมันคือใคร ใครคือเรา คำว่าเราคือใคร ใครคือเรา นี่ก็ดูว่าร่างกายทั้งหมดนี้ไม่มีอะไรเป็นเรา เป็นของเรา เพราะว่าพระพุทธเจ้าบอกแล้วว่า รูปก็ดี เวทนามันคือความเสวยอารมณ์ก็ดี สัญญาความรู้สึกก็ดี สังขารอารมณ์ที่ปรุงแต่งใจก็ดี วิญญาณความรู้สึกในการสัมผัสก็ดี ทั้ง ๕ ประการนี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในขันธ ๕ และขันธ ๕ ไม่มีในเรา

เราก็ดูต่อไปว่าสิ่งทั้ง ๕ ประการที่เราเรียกว่า เราเป็นของเรานั้น มันเป็นเราเป็นของเรา รีเปล่า สิ่งทั้ง ๕ ประการนี้ที่เราเรียกกันว่าร่างกายมีความรู้สึก ก็ว่าร่างกายที่เราใช้มันได้อยู่นี้เรียกว่า ขันธ ๕ ทีนี้พอร่างกายที่เราใช้มันได้มันตายปุ๊บลงไป เราไม่เคยตายช่วงมัน เคยตายมาแล้วแต่จำไม่ได้ก็ช่วงมัน เราเอาตรงที่ชาวบ้านเขาตายให้เราดู พอเขาตายแล้ว คนทุกคนไม่ชอบเจ็บ เวลาตายไปแล้วเขาเอาฝังไปเนียน ถ้าเรามีชีวิตอยู่เราต้องดิ้นรนพยายามหาทางหนี แต่ทว่าคนตายแล้วมันไม่หนี ใครจะเชือดก็เชือด ใครจะมัดก็เชือด ใครจะเอาไฟไปเผาก็เชือด ตรงนี้มันไม่หนีแล้ว นี่ที่พูดเมื่อกี้ว่า ร่างกายของเรามีอุปมาคล้าย ๆ กับประหนึ่งว่าขอนไม้วางทิ้งไว้กลางป่า นี้โดยเฉพาะร่างกายนะ ถ้ามีจิตใจไม่ควบคุม เป็นอันว่าพอตายแล้วความรู้สึกใด ๆ ไม่มี

เมื่อตายแล้ว พระพุทธเจ้าท่านไม่ได้บอกว่าถึงที่สุดแค่นั้นนี้ มันมีนรกเป็นที่ไป มีสวรรค์เป็นที่ไป มีพรหมโลกเป็นที่ไป มีนิพพานเป็นที่ไป ท่านบอกว่าคนที่ทำ

ความคิดแล้วตายไปสู่สุคติ ถ้าดีเล็กก็ไปเป็นเทวดา ถ้าดีขนาดกลางก็ไปเป็นพรหม ถ้าดีหมดทั้งตัว ก็เป็น
อรหันต์ไปนิพพาน ถ้าหากว่าเราสร้างความระยำไว้มาก เวลาจะตายจิตเกาะความระยำไปสู่ อบายภูมิ
ไปเกิดในนรกบ้าง เปรตบ้าง อสุรกายบ้าง สัตว์เดรัจฉานบ้าง

ทีนี้เราก็มานั่งดูว่า ถ้าร่างกายนี้มันเป็นเรา เป็นของเรา เวลาที่เราไปนรก เราไป
สวรรค์นะ มันไปกับเราด้วยหรือเปล่า ใครเห็นเวลาเขาตาย เขาไปสวรรค์เขาแยกตัวไปไหม เอาไป
ด้วยมีไหม เป็นอันว่าที่ว่าชั้น ๕ ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา นี่จะดูได้กันตรงนี้ว่า ตอนที่ตายแล้วจริง ๆ
ที่ไปเกิดใหม่ในนรกก็ดี เป็นเปรต เป็นอสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน เป็นเทวดาหรือพรหม ไม่ได้เอาชั้น ๕
คือร่างกายตัวเดิมไปนี้ ผู้ที่ไปก็คือเรา เราก็ไปหากันใหม่ที่เราคือใคร หรือว่าใครเป็นเรา ในที่นี้เขา
บอกว่า เราก็คือจิต แล้วถ้าใช้คำว่าจิตนี้ผมว่าใช้คำไม่หมด ใช้ศัพท์ถูกไม่หมด จิตนี้มันมีสภาพทิพย์
ถ้าตัวทิพย์อย่างเดียวไปมันก็ใช้ไม่ได้ มันต้องมีตัวของมันอยู่ โดยเฉพาะที่เราเรียกกันว่าทิสสมานกาย
มีกายชนิดหนึ่งที่มันสิงอยู่ในกายเนื้อ เวลาที่เรามีกาย ๒ กาย กายเนื้อที่เรามองเห็นอยู่นี้ความจริงไม่ใช่
กายแท้ มันเป็นบ้านที่ความชั่วสร้างให้ ใจความชั่วที่สร้างกิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรม ความ
เศร้าหมองของจิต จิตที่ประกอบไปด้วยความโง่ ตัวยึดถือ ตัวอยาก แล้วกรรมที่สร้างความชั่วไว้ ๔
ประการ เป็นผลเป็นปัจจัยให้เราเกิด มันสร้างกายไว้ให้ เมื่อสร้างไว้แล้วมันก็สร้างความทุกข์ให้
ร่างกายเกิด บ้านมันเกิดขึ้นแล้ว มันก็บังคับให้เราอาศัยบ้านหลังนี้ พอเข้ามาอาศัยแล้วแทนที่จะมี
ความสุขก็เต็มไปด้วยความทุกข์นานาประการ

คำว่าเราในที่นี้ก็ได้แก่กาย กายหนึ่งที่เราเข้ามาสิงอยู่ ในกายเนื้อกายนี้ท่านไม่ได้ใจโต
ปรีชญาณ หรือไม่ได้ทิพยจักขุญาณ ก็สังเกตไม่ยาก สังเกตตอนที่เรานอนฝัน เวลาที่เรานอนฝันว่าเรา
ไปโน่นไปนี่ ความจริงใจกายตัวนี้มันนอนอยู่ แต่ว่ามันก็ฝันว่าไปทำโน่นไปทำนี่ ฝันว่าไปไหนมา
บางทีถูกใครเขากดมาดันขึ้นมาเหนือเกือบตาย นือทิสสมานกาย หรือกายอีกกายหนึ่งที่มันสิงอยู่ใน
กายเนื้อ ก็ได้แก่กายตัวนั้น นี่เราจะรู้ได้เพราะความฝัน ถ้าเราไม่ได้ญาณพิเศษ ฉะนั้นคำว่าเราจริง ๆ ก็
คือกายตัวนี้แหละ ใจกายตัวที่มันฝันไป มันไปไหนต่อไหนนั่นเป็นกายแท้ที่เรียกว่าเรา

พระพุทธเจ้าจึงกล่าวว่า อตภาพร่างกายได้แก่ชั้น ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร
วิญญาณ นี่มันไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่มีในเรา ข้อนี้จะเปรียบเทียบให้ฟังชัด ๆ ก็
เหมือนเรามีบ้านอยู่หนึ่งหลัง เราเข้าไปอาศัยในบ้าน ความจริงบ้านไม่ใช่เรา และเราไม่ใช่บ้าน ร่างกาย
นี้มีอุปมาเหมือน

กับบ้านเป็นที่อาศัย สำหรับอิศสมาณกายเข้ามาครอบครองชั่วคราว เมื่อบ้านพังอิศสมาณกายก็ไป
 นี้พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า เวทนานี้มันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา จงอย่ายึดถือในมัน มันจะเป็นอย่างไร ก็
 ช่าง ความสุขหรือความทุกข์ มันจะเกิดมาอย่างไรก็ตามใจ ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ถ้าหากว่าเราไป
 ยึดถือว่าสิ่งนั้นเป็นเรา สิ่งนี้เป็นของเรา นั่นเราชอบเราไม่ชอบให้จากไป เพราะเป็นสุขเวทนา สิ่ง
 เราไม่ชอบไม่ต้องการให้มันเกิดก็คือ ทุกขเวทนา อย่างนี้ถือว่าเป็นอุปาทาน เป็นปัจจัยให้มันเกิดต่อไป

นี่เราเรียนมหาสติปัญญา เราไม่ต้องการความเกิด เราต้องการพ้นทุกข์ ถ้าเรายังมีความ
 เกิดอยู่เพียงใด เราก็จะมีความทุกข์อยู่เพียงนั้น การที่เราจะไม่เกิดก็คือ ความดับของเวทนา เราหาทางให้
 เวทนามันดับไปจากอารมณ์ของเรา หมายความว่า เรามีความทรงตัวอยู่ เราต้องรู้สุข รู้ทุกข์ และถือถือว่า
 นี่เป็นเรื่องธรรมดาเท่านั้น พอสิ้นลมปราณแล้วก็หมด มันหมดไปแล้ว มันก็หมดความสุขและความ
 ทุกข์ที่เกี่ยวข้องโลก เราเลิกกัน ขึ้นชื่อว่าขันธ ๕ จะเป็นกายก็ดี เป็นเวทนาจีดี เราไม่ต้องการมันอีก ทำใจไว้
 เพียงเท่านั้นไม่เข้าอารมณ์จิตที่ชิน ที่เราเรียกกันว่าเป็นฉาน อารมณ์ที่มีความผูกพันในทุกขเวทนา ในสุข
 เวทนาของชาวโลกมันก็จะหมดไป

ว่ากันถึงเวทนา เป็นอันว่าเราโยนเวทนาทิ้งไปได้แล้วนะ จะโยนทิ้งได้หรือไม่ได้ก็ตาม
 ใจ ผมบอกให้โยน ถ้าใครโยนได้ก็ไม่ต้องเกิด ใครโยนทิ้งไม่ได้ก็ต้องเกิด ความจริงข้อนี้เราน่าจะเข้าใจ
 ตั้งแต่สมัยตายแล้ว

นี่มาตัวสัญญา สัญญาได้แก่ความจำ จำทุกอย่าง เวลาผมพูดท่านจำ หรือว่าเวลาผมนั่ง
 อยู่ท่านจำรูปร่างของผม ผมจำรูปร่างของท่าน ท่านจำวัตถุทุกอย่าง จำวิชาความรู้ที่ครูอาจารย์สอน จำ
 เหตุการณ์ทั้งหลายซึ่งปรากฏแก่เรา ตัวนี้เป็นสัญญา สัญญาตัวนี้มันเป็นความจำ พระพุทธเจ้าท่านว่า อิ
 ทิสัญญา ย สมุทโย อิตติสัญญา ย อตตงคโม อิตติสัญญา ย สมุทโย ความเกิดขึ้นแห่งสัญญา อิตติสัญญา
 อตตงคโม ความดับไปแห่งสัญญา ไม่เห็นชากนี้ ท่านบอกว่าสัญญาคือความจำ เราก็ต้องมารู้ว่า ความ
 เกิด ของสัญญา นี้ ใจตัวสัญญานี้พระพุทธเจ้าบอกแล้วว่ามันไม่ใช่เรา มันไม่ใช่ของเรา เราก็ต้องหาทาง
 มันเกิดขึ้นเพราะอะไร ทำไมมันจึงจะต้องเกิด ก็ไล่เบียดไปตามเก่า อันนี้ไม่ยาก พุคมาแล้วในเวทนา

ใจตัวสัญญามันเกิดได้เพราะกิเลส ความระยำของจิต ความมัวหมองของจิต คือกิเลส
 ความอยากคือตัณหา แล้วอุปาทานตัวยึดมันว่านั่นเป็นเรา เป็นของเรา แล้วกรรมที่เป็นอกุศลที่ทำด้วย
 อำนาจของความโง่ เราจึงต้องมาพบกับสัญญาความจำเพราะอาศัยการทรงฉานนี้ไม่เห็นชาก ท่านบอก
 ว่าเป็นสัญญาเกิดเพราะ

อะไร ตอนนี้ผมจะไม่พูดมากแล้ว เมื่อกี้จำมาเยอะแยะแล้ว จำมากพอ แล้วก็ต้องหาเหตุว่าสัญญา มันเกิดเพราะเราไม่ดี เรามีความโง่เป็นพื้นฐาน นี่พระพุทธเจ้าเรียกว่า อวิชชา อวิชชาความโง่ อวิชชา ตัวนี้เราจะแยกอวิชชาลงไปให้ชัด โดยมากเขาว่าอวิชชาแปลว่าโง่

เวลาผมเทศน์เขาเทศน์อวิชชาแปลว่าอย่างไร อวิชชาแปลว่าโง่ เขาก็เลยไล่เบียดเอา ถามว่าไอ้ตัวอวิชชาจริง ๆ ตัวที่มันเกิดอวิชชาคืออะไร อีตรงนี้นักเทศน์ทุกคนก็ต้องยอม ยอมว่าตนเองไม่รู้ เมื่อผมเป็นนักเทศน์ผมก็ไม่รู้ แต่วิสัยนักเทศน์นี้ไอ้เรื่องจะไม่พูดไม่มี ถ้าถามไม่ตอบไม่มี จะตอบผิด ตอบถูกตอบมันส่งเดชไปก่อนหาทางรอดให้ได้ อารมณ์ของนักเทศน์ก็มีว่าคิด เขาต้องปากไว ใจกล้า หน้าด้าน เสียงดัง คติของนักเทศน์นะ ถามมาตอบผิดตอบถูกช่างมัน ปากไว ใจกล้า กล้าตอบ หน้าด้าน ถ้าหน้าไม่ด้านเทศน์ไม่ได้ แล้วก็ต้องเสียงดัง ถ้าเสียงเบาใครเขาฟังไม่ได้ยิน เสียงผมแบบสมัยนี้หากินไม่ได้ ไม่มีเครื่องขยายเสียงช่วย สมัยเป็นนักเทศน์ผมก็เจ๊งเหมือนกัน เขาตอบว่าอวิชชารู้แล้วว่ามันเป็น ตัวไม่รู้ คุณธรรมที่ทรงความเป็นอวิชชา เกิดอวิชชามันเป็นอะไร นิ่งเลย อยู่แหง เพราะว่าคิดไปคิดมา คืบมาคืบไป มองดูนาฬิกาใกล้จะหมดเวลาแล้ว เราก็คืบมันส่งเดชไป เมื่อไล่ไปไล่มาเวลาหมด มันจะไป ถึงไหน เขาให้เลิกเทศน์เราก็จับเลิก ลงมาได้สวดสังข์เท่ากัน เปิดไปสบาย โทกหาชาวบ้านหากิน ความจริง ไม่ได้โทกมันตอบไม่ได้ จะนิ่งเฉย ๆ ก็เสียวิสัยนักเทศน์ ปราบกฐินมาในพระไตรปิฎก สำหรับอวิชชา นี้มันมีตัวของมันจริง ๆ อยู่ ๒ ตัวคือ

๑. ฉันทะ ความพอใจ

๒. ราคะ เห็นว่าสวยว่างาม

นี่พระพุทธเจ้ากับเรานี้มีใจไม่ตรงแล้ว ชัดคอกัน ไอ้สิ่งที่เราเห็นว่าสวยว่างาม พระพุทธเจ้าบอกว่ามันเป็นอวิชชา สิ่งที่เราพอใจพระพุทธเจ้าบอกโง่ แล้วคบกันไม่ได้แล้ว แบบนี้หรือไง ท่านก็ไม่ได้ว่าจะคบหรือไม่คบท่านก็ตามใจ ท่านบอกว่าไอ้ตัวราคะกับฉันทะ ๒ ตัวนี้คือตัวอวิชชา ผมอ่านแล้วผมก็ไม่เข้าใจ ทีนี้ต่อมาก็มาใคร่ครวญตามกระแสพระสัทธรรมเทศนาว่า ทำไมไอ้ราคะ กับ ฉันทะ พระพุทธเจ้าจึงเรียกว่าโง่ ความพอใจท่านก็ว่าโง่ ไอ้ความรักเห็นว่าสวยว่างามท่านก็ว่าโง่ แล้วเราก็จับตามความโง่ของท่านไปก็พบ พบตัวโง่ ใครโง่รู้ไหม ผมโง่ กว่าจะรู้ตัวว่าโง่ก็แก่แล้ว

ตอนหนุ่ม ๆ มันไม่ยอมโง่ ทั้งนี้เพราะถ้าเอารูปเมื่อสมัยหนุ่ม ๆ มาดูว่าเวลานี้มันไม่เหมือนกัน อีตอนนั้นเรามีฉันทะ ความพอใจในความกระปรี้กระเปร่า ความ

สมบูรณ์ของร่างกาย เราถือว่าร่างกายของเราสมบูรณ์แข็งแรงดีชอบใจมาก แต่พอแก่เข้ามา ตอนนี้นี่ผู้
ยังไม่ค่อยจะไหวเลย เข้านี้ชักจะไม่ไหว พอฉันทเพลแล้วต้องไปนอนท้องแฉม่ว ๆ อยู่พัก หมดแรง นี่ที่
เราพอใจว่าร่างกายของเราดีนะ ยังไม่พุดถึงร่างกายของคนอื่น นี่เพราะอาศัยความโง่ เพราะเราไม่ได้คิด
พิจารณาหาความเป็นจริง ว่าร่างกายของคนและสัตว์ก็ดี แม้แต่สัตว์ต่าง ๆ ก็ตาม ที่เกิดขึ้นมาแล้วมัน
จะมีความทรงตัวได้ถึงไหน มันหาความทรงตัวไม่ได้ มันเสื่อมอยู่ตลอดเวลา ถ้าเราไม่โง่เสียอย่างเดียวก็
ต้องรู้ตัวแต่กาลก่อนว่า นี่เราเกิดแล้วต่อไปมันก็เสื่อมไป ๆ ๆ ถึงเวลาตาย ถึงเวลาสลายตัวไปในที่สุด นี่
เราไม่คิดอย่างนั้น ตอนเป็นหนุ่มเป็นสาวแสดงท่าทีกระปรี้กระเปร่า ทำเป็นคนดี ทำเป็นคนเก่ง ทำเป็น
คนสวย อะไรแบบนี้ไม่ได้ คิดว่าเราจะแก่ ไม่ได้คิดว่าเราจะตาย นี่ความพอใจในร่างกายที่สมบูรณ์ พระ
พุทธเจ้าจึงบอกว่าโง่ โง่ เพราะไม่รู้

ราคะที่เราหลงว่าไอนั้นสวยว่างาม พระพุทธเจ้าก็บอกว่าโง่อีก เพราะมันมีอะไรสวย
จริง ๆ บ้างในโลกนี้ สีที่เราไปซื้อมาที่เขาว่าดีที่สุดเท่าที่จะดี ทาแล้วไม่ซำก็เศร้าหมอง เอาแค่เศร้าหมอง
ก่อน แล้วต่อไปมันก็ลอก วัตตธาตุใด ๆ ก็ตามที่เขาสร้างสวยสดงดงามดี เป็นที่ชอบใจของเรา ถ้าปล่อย
ไว้ไม่ซำมันก็มีความทรุดโทรมให้ปรากฏ เราก็ก็นั่งว่าเก่าไปเสียแล้ว นี่คนที่เราเห็นว่าสวย เห็นว่าดีเป็น
ที่ชอบใจ ถ้ามองไปมองมาไม่ซำนานเท่าไร เราก็ก็นั่งเห็นความโทรม นี่อารมณ์จิตของเราประกอบไปด้วย
ราคะ เห็นว่าสวยว่างาม ฉันทะมีความพอใจในวัตถุที่สวยงามแข็งแรง พระพุทธเจ้าท่านเลยบอกว่าโง่
เพราะไม่มองหาความเป็นจริง นี่เพราะอาศัยความโง่เป็นปัจจัย

ตัวสัญญานี้ก็เหมือนกัน สัญญาณถ้าเห็นคนที่เขาแข็งแรง มีรูปร่างหน้าตาสะสวยมัน
จะจำไว้แค่นั้น นี่เป็นสัญญาของชาวโลก หรือว่าเห็นอะไรที่เราไม่ชอบใจก็จะจำ ไอ้ตรงนั้นตรงที่เรา
ไม่ชอบใจ นี่เป็นอันว่า สัญญาของชาวโลกเป็นจิตใจที่ประกอบไปด้วยกิเลส ใช้ไม่ได้ พระพุทธเจ้า
บอกว่า อติสัญญา สุขุทโย ถามว่าสัญญามันเกิดขึ้นได้เพราะอะไรเป็นปัจจัย เราก็ก็นั่งตอบว่าสัญญา
ความจำ เฉพาะความจำอย่างเดียวมันไม่เป็นไร จำว่านั่นเป็นเรา เป็นของเรา ตัวนี้สำคัญ ถ้าเราจำว่านี่
เป็นเครื่องบันทึกเสียง นี่เป็นไมโครโฟน นี่เป็นคนที่นั่ง นี่เป็นพระที่นั่ง ไม่ใช่ฌณที่นั่นอยู่ นี่เป็นคนพุด
นี่เป็นคนฟัง นี่ไม่เป็นไร จำแล้วก็ผ่านไป อย่างนี้พระพุทธเจ้าไม่ดำนิ จำได้ว่านั่นเป็นเรา นี่เป็นของ
เรา ตรงนี้ดำนิมาก นี่เราจำอย่างนั้น จำเพราะความโง่ เพราะไม่มีอะไรเป็นเรา เป็นของเรา

นี่ท่านถามว่าสัญญาเกิดขึ้นได้เพราะอะไร ก็ต้องบอกว่าสัญญาเกิดขึ้นได้เพราะตัณหา ท่านลงท้ายว่า สมุทโย สมุทฺย แปลว่าเหตุให้เกิดสัญญา ก็ได้แก่ตัณหา ตัณหาคือความอยาก อยากได้สิ่งนั้นอยากได้สิ่งนี้ เมื่อได้มาแล้วก็จำ เมื่อยังไม่ได้มาก็จำไว้ว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้ ว่าเราต้องการให้มาเป็นของเรา เมื่อได้มาแล้วก็จำได้ว่านี่มันเป็นเรา มันเป็นของเราแบบนี้ละ นี่ที่เกิดสัญญา

แล้วก็ อิติสัญญาย อตถกโม ตอนนี่พระพุทธเจ้าให้หาเหตุความดับไปของสัญญา ให้อธิบายว่าดับไปไม่ได้หมายความว่าจำไม่ได้ เป็นสัญญาวิปลาส ไม่ใช่อย่างนั้น คำว่าดับก็หมายความว่า เตลีส วุปลโม สุโข การเข้าไปสงบกายนั้นชื่อว่าเป็นสุข ด้วยความจำ สงบตรงไหน ก็ต้องมาสงบตรงที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้เราจะไปยึดถือว่าเป็นเรา เป็นของเราเพื่อประโยชน์อะไร เราควรจะไปสักแต่ว่าเป็นความจำ ว่านี่เป็นวัตถุที่เราจำจะต้องใช้เมื่อมีชีวิต อันนี้คน นี้สัตว์ ที่เราจำจะต้องมีไว้ในสมัยเมื่อมีชีวิตเพื่อเป็นเครื่องอาศัย แล้วก็คิดไว้เสมอว่า ให้อธิบาย ๒ ประการนี่คือสิ่งที่มีชีวิตก็ดี สิ่งที่ไม่มีชีวิตก็ดี ถ้าเราตายไปแล้ว มันเองก็มีการเสื่อมโทรม สิ่งทั้งหลายเหล่านั้นเราจะไปนั่งยึดถือความจำ ยึดถือสิ่งที่เราจำได้ว่าเป็นเรา เป็นของเรา เพื่อประโยชน์อะไร รู้ตัวไว้เสมอว่ามันกับเรานี้มีอันที่จะต้องจากกัน ถ้ามันไม่จากเรา เราก็จากมัน มันต้องจากกันแน่ไม่มีใครก็ใคร เมื่ออาการจากเกิดขึ้นมาจริง ๆ เราก็อึดใจ วัตถุทั้งหลายเหล่านั้นเมื่อมีแล้ว เมื่อวัตถุที่มีชีวิตมันจะพัง ถึงเวลาที่มันจะพังยับเยินไม่ได้ ก็เชิญให้มันพังไป มันพังไปแล้วเราก็อึดใจ หามันมาใหม่ หาไม่ได้ก็แล้วไป

นี่คนที่เราจำจะต้องอาศัย พอเขาแก่ลงไปใช้ไม่ได้ หรือว่าตายเสียแล้วใช้ไม่ได้ เราก็อึดใจ ไม่ยึดถือว่าเป็นสำคัญ ถือว่านี่เป็นเรื่องธรรมดา ต่อมาสิ่งทั้งหลายที่เราจำได้ จำจะต้องอาศัยมันในขณะที่ทรงชีวิตอยู่ ขณะที่มันทรงตัวอยู่ด้วยดี แต่เราตัวเราเองนี่จะต้องพัง ถึงเวลาที่เราจะต้องตาย เราก็อึดใจ เลิก ดี นี่ข้าจะตายแล้ว เอ็งอยู่ใครเขาจะใช้เอ็งต่อไปก็ตามใจ ข้าไม่ใช้แล้ว เอ็งกับข้านี้ก็เลิกกัน จินตนาการว่าโลกไม่มีความสำคัญสำหรับเรา

ความจำตัวนี้ที่พระพุทธเจ้าให้ปล่อย คือว่าอย่าจำแบบประเภทยึดถือว่ามันเป็นเราเป็นของเรา แต่ว่าจำไว้เฉย ๆ อย่างพระอรหันต์ หรือว่าพระพุทธเจ้าก็เหมือนกัน ท่านเป็นพระอรหันต์องค์แรกนี่ท่านก็จำ จำว่าคนนั้นเคยเป็นพ่อเรา คนนี้เคยเป็นแม่เรา คนนี้เคยเป็นลูกเรา คนนี้เคยเป็นสามีภรรยาเรา คนนี้เคยเป็นทรัพย์สินของเรา แต่ว่าเวลานี้เราไม่ถือว่ามีสิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นสาระ ถ้าบุคคลที่เป็นพ่อเป็นแม่เราถือความดี เราบูชาความดีเป็นสำคัญ ร่างกายของท่านกับร่างกายของเราก็มีอันจะ

ต้องฟังไป ขึ้นชื่อว่าความดีของพ่อของแม่เรานูชาตลอดกาล ท่านจะตายไปแล้วนานเท่าไรก็ช่าง เคยเป็น บิคารมารคามาก็ร้อยชาติ ก็แสนชาติก็ช่าง เราไม่ยอมวางความดีของพ่อของแม่ แต่ทว่าเราไม่ยอมยึดถือขั้น ๕ คือร่างกายของพ่อของแม่ นี่พระอรหันต์ท่านวางแบบนี้ ท่านจำนะไม่ใช่ว่าท่านไม่จำ อย่างนี้ว่าพระอรหันต์ไม่จำนะ พระอรหันต์ยังจำใหญ่ จำมากเลยทีเดียว ถ้าใครเขาเอาของมาถวายเพื่อเป็นของสงฆ์อันนี้จำหนัก จำไว้ว่าป้องกัน ไม่ยอมให้ของเหล่านั้นทำลายไปโดยไม่ถึงความจำเป็น พอถึงวาระที่มันต้องทำลายยับยั้งไม่ได้ ท่านก็ไม่หนักใจ เพราะถ้าหากว่ายังไม่ถึงวาระที่มันจะต้องทำลายนี้ ถ้าปล่อยให้ทำลายไปพระอรหันต์จะลำบากใจ เพราะถือว่าไม่รักษาศรีทราชของบรรดาท่านพุทธบริษัท แต่ไม่ใช่ไปเสียดายของ เสียดายศรัทธา น้ำใจของบรรดาท่านพุทธบริษัท

ความจำของเราถ้าจะใช้ให้เป็นประโยชน์ ก็ต้องใช้ความจำของพระอรหันต์ จำอย่างพระอรหันต์ จำว่าคนนี่เคยเป็นลูกเรา คนนี่เขาเป็นภรรยาเรา คนนี่เป็นพี่ คนนี่เป็นน้อง จำในขณะเดียวกันก็มีความรู้สึกรู้ว่า คนทั้งหลายเหล่านี้ไม่ซำก็แก่ ไม่ซำก็ตาย ไม่ซำก็ป่วยไข้ไม่สบาย เป็นของธรรมดา ถ้าวาระอย่างนั้นเกิดขึ้นแล้ว อารมณ์ของเราไม่หนักใจ เพราะว่าสิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นธรรมดาแบบนี้เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ จำไว้ว่าเป็นของเรา แล้วก็จำไว้ด้วยว่าเขาจะต้องฟัง แล้วก็เราจะต้องฟัง เมื่อถึงเวลาฟังปรากฏเราก็ใจสบาย ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา นี่ถ้าอารมณ์อย่างที่เกิดขึ้นมา ที่พระพุทธเจ้ากำหนดให้ดับขั้น ๕ เสีย อติสถูญาย อตตงคโม มีอะไร นี่ผมว่ามันไม่มีอะไร แต่ความจริงวันนี้หาเนื้อแท้ไม่ค่อยจะเจอ เพราะว่าเราซัดกันมาตั้งแต่วานเต็มที่แล้ว

ต่อไป สังขาร สังขารคือความคิด อติสังขารานํ สมุทโย ความเกิดขึ้นแห่งสังขาร อติสังขารานํ อวตงคโม ความดับไปของสังขาร คำว่าสังขารในที่นี้ก็ได้แก่อารมณ์ที่เข้ามาปรุงแต่งจิต ไม่ได้หมายความว่าร่างกายนะ อย่าไปคิดว่ามันเป็นร่างกาย มันคนละแบบ เป็นอารมณ์ที่เข้ามาแทรกจิตคือแนะนำใจของเราให้สร้างความคิด สร้างความชั่ว อารมณ์ที่บอกว่า นี่ตาคนนี่ไม่มีไม่ชอบใจ ดีหัวมันเลยนะ คนนี่ดีชอบใจเอาสตางค์ให้ นี่อารมณ์อย่างนี้ท่านเรียกว่าสังขาร สังขารแบ่งเป็น ๒ อย่างคือ ปุญญาภิสังขาร กับ อปุญญาภิสังขาร อีกอันหนึ่ง อนณญาภิสังขาร ตัวนี้ยังไม่พูด คือ ปุญญาภิสังขาร คืออารมณ์จิตที่สะอาดที่เราเรียกว่าบุญ คำว่าบุญเขาแปลว่าใจสะอาด ใจน้อมไปในความสุข ใจน้อมไปในความเกื้อกูล อันนี้จัดว่าเป็นปุญญาภิสังขาร

อุปญญาภิสังขาร ได้แก่ใจสกปรก คิดจะทำร้ายเขา คิดจะขี้อแย้งทรัพย์สมบัติเขา ทำลายความรักของเรา คิดจะโกหกมดเท็จเขา คิดจะทำลายสติของตนเอง อย่างนี้เป็นอุปญญาภิสังขารที่เราเรียกว่า ไม่เคารพในศีล ๕ ถ้าเราเคารพในศีล ๕ เรียกว่า ุปญญาภิสังขาร ไอ้สังขารพวกนี้ก็คืออารมณ์ อารมณ์จรเข้ามาแทรกจิต มันแนะนำให้เกิดคิดดีบ้าง ชั่วบ้าง ท่านเรียกว่าสังขาร

ท่านก็ไล่เบียดต่อไปว่า สงขารานํ สมุทโย ให้พิจารณาหาเหตุผล ไอ้ความเกิดขึ้น สังขารนี้มันเกิดมาได้อย่างไร ว่าไปก็ไปคิดไอ้ตัวเดิมนั้นแหละมันเหมือนกัน ว่าสังขารคืออารมณ์แห่งความคิดและความชั่ว ที่ไม่สามารถจะทำจิตให้ถึง อนุชากิสังขารได้ อนุชากิสังขารนี้หมายถึงอารมณ์เข้าถึงพระนิพพาน ไอ้ตัวนี้ที่มันเกิดมาก็เพราะอาศัยกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม มันก็เหมือนกัน รวมความว่ามันเกิดขึ้นมาได้เพราะอาศัยความโง่เป็นปัจจัยตัวเดียวกัน นี้ผมพูดเรื่องขั้น ๕ นี้มันแยกกันออกที่ไหน อธิบายก็ตัว ๆ มันก็เหมือนกัน ก็ต้องพูดเสียหน่อย ถ้าไม่พูดเสียไม่รู้ว่สังขารคืออะไร จะบอกสังขารคือร่างกายละ ผมเสียห้อยอแป้เลย สังขารได้แก่อารมณ์ที่ดีหรือชั่ว

หาเหตุที่เกิดของสังขาร เหตุที่เกิดเพราะอาศัยมีกิเลสอารมณ์จิตเราแล้ว ตัณหาความทะยานอยาก อุปาทานได้มาแล้วถื่อนั้นเป็นเรา เป็นของเรา แล้วก็กรรมชั่วทำด้วยอำนาจของความโง่ ทำกรรมที่เป็นอกุศล เป็นบ่อเกิดของความทุกข์เราไม่ปล่อยอารมณ์ นี้เหตุให้เกิดสังขารได้คือ อารมณ์ดีบ้าง ชั่วบ้าง ไม่ถึงพระนิพพานได้ ก็เพราะไอ้นี้เป็นปัจจัยทั้ง ๔ ประการนี้เป็นปัจจัย นี้ผมก็ไม่อธิบาย เพราะมันเหมือนกัน

ทั้งนี้บาลีต่อไป อิตฺตฺสงขารานํ อตฺตงคโม ความดับไปของสังขาร ท่านบอกว่าให้ดับอารมณ์ของความคิดหรือความชั่ว ไอ้ดีนี้มันดีไม่จริง ถ้าดีจริงไม่ต้องดับ ดับอารมณ์ที่ดี แต่ว่าดีไม่จริง แล้วก็อารมณ์ชั่วทั้ง ๒ อย่าง อย่าให้มันเข้ามายุ่งคือไม่ใช่ดับจิต ถ้าจิตดับมันแข็ง จิตนี้มีสภาพไม่ดับ เราตายขั้น ๕ ตาย ร่างกายตาย แต่จิตไม่ตาย นี่คนไปถึงพระนิพพานแล้ว แต่จิตมันก็ยังไม่ตายยังอยู่ ถ้าหากว่ามันตายจริง ๆ จะรู้ว่าพระนิพพานเป็นอย่างไร จิตมันมีสภาพรู้นี้มันไม่ตายเราดับมันไม่ได้ แต่ว่าดับความชั่วทั้ง ๓ ประการนี้ ให้ผันไปจากจิต มานั่งดับตัวไหน ก็ต้องมานั่งดับกิเลสชี่ อารมณ์ชั่วที่ทำ อารมณ์จิตเศร้าหมองนั้นดับมันเสีย หรือว่าตัณหาอารมณ์ทะยานอยากนี้เราดับมัน อุปาทานตัวยึดมั่นว่า เป็นเรา เป็นของเรานี้ดับไป แล้วก็ดับความชั่วที่เกิดจากกาย วาจา และใจเสียด้วย คือตั้งใจจะสร้างความชั่ว ด้วยกรณีใด ๆ ก็ตาม ดับเสีย วิธีที่จะดับความชั่วก็ย้อนเข้าไปหาตัวเดิม มีตัวอะไรละ

มีวิปัสสนาญาณอยู่ตัวเดียววิปัสสนาญาณนี้มันมีตัวเดียวนะ แต่ว่าสำนวนที่เราใช้ไปนั้นมันต่างกัน วิปัสสนาญาณคือดับขั้น ๕ ไอ้ตัวนี้ยังเป็นขั้น ๔ อยู่ ไม่ครบ ๕ ดับมันทิ้งไป เห็นว่ารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณมันไม่ใช่เรา มันไม่ใช่ของเรา และเราก็ไม่มีอยู่ในรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เรื่องใดละที่เราจะเข้าไปยึดไปถืออารมณ์ดี อารมณ์ชั่ว ไปนั่งคิดอยากจะทำคนโน้น อย่างจะตีคนนี้อยากจะขโมยของคนนั้น จะขี้แยะความรักของบุคคลนั้นมันเรื่องอะไร ไอ้สิ่งที่เราทำไปมันเกิดประโยชน์กับร่างกายเท่านั้น ประโยชน์ที่เกิดแก่ร่างกายก็ไม่มีอะไรเป็นสาระ เมื่อได้รับการสัมผัส ตีเขาขึ้นมาแล้ว เอาละซีเขาจะตีเราบ้าง หาทางวิ่งหนี หาทางซุกซ่อน หาทางป้องกัน สร้างความทุกข์ให้เกิดขึ้นกับตัว

มีอารมณ์อีกอันหนึ่งที่มันเป็นบุญ แต่มันเป็นบุญเล็ก ให้ทานบ้าง รักษาศีลบ้างเล็กน้อย ๆ ถือว่าดีพอเสียแล้ว การทำความดีแค่นี้เราอยู่บนสวรรค์ได้ เราอยู่บนพรหมได้ เราก็มีความสุข นี่มันใช้ไม่ได้ แค่วสวรรค์ แคพรหม มันพักทุกข์ชั่วคราว ไม่ข้ามมันก็เกิดมาอีก นี่ต้องวางอารมณ์ทั้ง ๒ ประการนี้เสีย ตัดฉันทะ ตัดโง่ ความพอใจในการเกิดเป็นมนุษย์ก็ดี เป็นเทวดาก็ดี เป็นพรหมก็ดี ตัดราคะ เห็นว่า โลกมนุษย์สวยสดงดงาม เทวโลกสวยสดงดงาม พรหมโลกสวยสดงดงาม เป็นที่น่าอยู่น่าอาศัย ยกเลิกมันไป ทราบอยู่แล้วว่าโลกทั้ง ๓ โลกนี้เป็นแดนที่ไม่พ้นทุกข์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกมนุษย์เต็มไปด้วยความทุกข์ทุกระเบียดนิ้ว ทุกอริยาบถ ถ้าเราเป็นเทวดาหรือพรหมก็พักทุกข์ชั่วคราว พอหมดบุญวาสนาบารมีก็กลับมาสวยทุกข์ใหม่ ไม่เอา เลิกกัน โลกทั้ง ๓ ประการนี้เราไม่ต้องการ เราวางเสียเลย วางขั้น ๕ ได้แล้วก็วางโลกทั้ง ๓ เสียด้วย เพราะขั้นที่ชื่อว่าขั้น ๕ คือร่างกายที่ประกอบด้วยธาตุ ๔ และก็มีเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เราไม่ต้องการมันอีก และเมื่อเราไม่ต้องการขั้น ๕ ที่เกิดเป็นมนุษย์แล้วเราก็ไม่ต้องการเอาจิตของเราไปพักอยู่แค่เทวดา หรือพรหมโลก สิ่งที่เราต้องการนั่นก็คือความดับ ไม่มีเชื้อ หากความชั่วไม่ได้ มีแต่ความดี ไอ้ตัวดับไม่มีเชื้อเรียกว่าดับกิเลส ความเศร้าหมองของจิต ตัณหา ความอยาก อยากเป็นคนรวย อยากเป็นคนจน อยากเป็นคนเก่ง อยากเป็นเทวดา อยากเป็นพรหม ตัดทิ้งไป อุปาทานยึดมั่นว่าเกิดเป็นคนดี เกิดเป็นเทวดาดี เกิดเป็นพรหมดี ตัดทิ้งมันไป เห็นว่ามันไม่ดีแน่แล้ว กรรมใดที่สร้างให้เราเกิดเป็นคน เกิดเป็นเทวดา เกิดเป็นพรหม เราไม่เอา เราต้องการสิ่งเดียวคือกรรมที่ทำให้เราเกิดเป็นพระอรหันต์ แล้วก็ไปพระนิพพานได้ กรรมอันนี้ได้แก่การวางขั้น ๕ ตามที่พระพุทธเจ้าว่า เสด็จ รูปสโม ลูโภ การเข้าไปสงบกายนั้นชื่อว่าเป็นสุขเพราะสงบได้ เพราะเห็นว่ามันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเราเสียอย่างเดียวเราก็ไม่กลัวมัน มันจะตาย

เมื่อไหร่ก็เสียชีวิต ตายแล้วเราก็ไม่ต้องการมันอีก เป็นอันว่าเลิกคบกันในระหว่างของขั้น ๕

วิญญาณแปลว่าความรู้สึก อย่าเอาไปรวมกับจิตนะ วิญญาณไปรวมกับจิตละเมิด เวลา
นี้เขาเรียกวิญญาณว่าประสาททุกส่วน วิญญาณไม่ใช่จิต และจิตก็ไม่ใช่วิญญาณ แต่ว่าหนังสือเขียน
คลงกันไปแยกกันไม่ออก วิญญาณตัวนี้มันดับพร้อมกับร่างกาย ถ้าร่างกายเราดับ ความรู้สึกก็ดับ วิญ
ญาณตัวนี้แปลว่าความรู้สึก ที่เรารู้สึกว่าหนาวก็ดี ร้อนก็ดี เป็รียกก็ดี เฝ็ดก็ดี เป็นคนก็ดี ความสุข ความ
ทุกข์ก็ตาม ตัวนี้เขาเรียกกันว่าวิญญาณ วิญญาณ วิแปลว่าวิเศษ ญาณแปลว่ารู้ แปลว่ารู้วิเศษ รู้ว่าเปรี้ยว
ว่าเค็ม ว่าหนาว ว่าร้อน ว่ากระหาย ของแข็งของอ่อน นี่เป็นสภาพของวิญญาณ มันติดกับขั้น ๕ คือ
ร่างกาย ถ้าร่างกายพังเมื่อไรมันก็พังเมื่อนั้น มันไม่ไปกับเราด้วย ตัววิญญาณนี่ก็เหมือนกัน อย่าไปยึด
ไป ถือมันเป็นสาระ

ท่านว่า อิติวิญญาณสส สมุทโย ให้หาความเกิดขึ้นของวิญญาณนี้ก็เหมือนกัน เกิด
เพราะ กิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรม ผมไม่อธิบาย แล้วก็หาความดับไปของวิญญาณ อิติวิญญาณสส
อตถกโมติ ลงตีแปลว่าจบ เอว์ จบกันว่าไว้เยอะเยอะ ไม่ว่าจะตามหรือ เมื่อเราพิจารณาอย่างนี้แล้วก็
พิจารณา รวมเลยว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี่เป็นภายนอกคือคนอื่นที่ไม่ใช่ตัวเราก็คือ เป็น
ภายในที่เป็นตัวเราก็คือ ให้เห็นว่ามีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา แล้วก็ความเสื่อมไปเป็นธรรมดา

ท่านบอกว่า จงมีสติคิดไว้อยู่เสมอว่า สักแต่ที่เราเห็นมันเท่านั้น อย่าเข้าไปยึดถือมัน
อย่าถือว่ามันเป็นเรา มันเป็นของเรา ให้รู้ไว้เสมอว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ทั้ง ๕ ประการ นี้
มันเป็นเรือนร่างที่อาศัยชั่วคราวเท่านั้น ถ้าเราเลิกยึดถือมันเมื่อไหร่ก็เท่ากับว่าเราเข้าถึงที่สุดของความ
ทุกข์ คำว่าที่สุดของความทุกข์หมายถึงว่า หาความทุกข์ไม่ได้นั่นเอง ถ้าเราไม่ยึดถือมันเมื่อไร ไม่ถือว่ามี
มันเป็นเรา เป็นของเรา ไม่ต้องการมันอีก ตัวอย่างท่านพระโคธิกะ ที่กล่าวเมื่อวานนี้ ก็เป็นอันว่าเราเข้า
ถึงที่สุดของความทุกข์ คือเข้าพระนิพพาน ทำไม่ถึงกล่าวเข้าพระนิพพาน ก็เพราะคนเรากล้าไม่ถือว่ามี
ขั้น ๕ เป็นเราเป็นของเราเสียอย่างเดียว เราก็ไม่ยึดถืออะไรทั้งหมดว่าเป็นเรา เป็นของเรา และเมื่อ
อารมณ์ ยึดถือไม่มีแล้ว แม้แต่ร่างกายเราเองมันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราจะเห็นว่าร่างกายของใครที่
ไหนมันเป็นเรา เป็นของเรา นี่เป็นอันว่ากิเลสทั้งหลาย กิเลสก็ดี ตัณหาที่ดี อุปาทานที่ดี อกุศลกรรมที่ดี
ไม่มีสำหรับเราอีก ชื่อว่าเราเข้าถึงพระนิพพานตามความประสงค์ของพระพุทธเจ้า

อายตนบรรพ

วันก่อนเราได้พูดกันถึงเรื่องขั้น ๕ ความจริงเรื่องขั้น ๕ ท่านทั้งหลายพิจารณากันได้ มันก็เป็นพระอรหันต์ไปแล้วนะ ถ้าเราได้ขั้น ๕ อย่างเดียวเราก็ได้พระอรหันต์กันไปแล้ว วันนั้นเราพูดกันเฉพาะ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ซึ่งเป็นจุดใหญ่ๆ ที่นี้มาท่านก็มาย่อ สำหรับวันนี้เห็นจะเป็น อายตนบรรพ บรรพนี้ควรจะเรียกว่าอายตนะ ปุณฺณปริ ภิกขเว ภิกขุ ชมเมสุ ชมมานุสสติ วิหริติ ฉสุ อชฌตติกาหิเรสุ อายตเนสุ ท่านบอกว่า อายตนะภายใน อายตนะภายนอก ๖ ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย อยากรู้จักดูอย่างใดภิกษุย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม คืออายตนะภายในและอายตนะภายนอก ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ย่อมรู้จักตาด้วย ย่อมรู้จักรูปด้วย หนึ่งสังโยชน์เครื่องผูกย่อมเกิดขึ้น อาศัยตา และรูปทั้ง ๒ เป็นอันใด ย่อมรู้จักอันนั้นด้วย ความที่สังโยชน์อันนั้นไม่เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นประการใด ย่อมรู้เหตุอันหนึ่ง หนึ่ง ความละสังโยชน์ที่เกิดขึ้นแล้วได้ด้วยประการใด ย่อมรู้จักด้วยประการนั้นด้วย หนึ่ง ความที่สังโยชน์อันพึงละได้จริงแล้ว ย่อมไม่เกิดขึ้นด้วยประการใด ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย

ย่อมรู้จักรู้เรื่องไหน ส่วนวันนี้ดีในสมัยนั้นนะ เราจะไปนี่ก็ว่าพระพุทธเจ้าพูดแบบนี้ ใครเขาจะรู้ ดูก่อนดูทีหลังไม่มี ดูก่อนทุกที ที่จริงต้องดูก่อนนะ ดันไปดูทีหลังก็เสร็จ ต้องดูเสียก่อนนะ ว่า ผ้านี้อดีหรือไม่ดี เวลาเราจะซื้อนะ ดีไม่ดีให้ราคาแพงดันไปคว่ำทางเกงขาด ยุ่งนะ นี่ท่านบอกว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ย่อมรู้จักตา แล้วรู้จักรูปที่ตาเข้าไปกระทบ ท่านว่าอย่างนั้น ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ แปลว่าอายตนะภายใน รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เป็นอายตนะภายนอก ความจริงไม่มีอะไร นี่ถ้าเรากันไปตามแบบละก็อึ้ง แล้วก็ไม่รู้เรื่อง เป็นอันว่าสำหรับมหาสติปัญญาบรรพนี้ ที่กล่าวได้แก่ อายตนะ อายตนะภายใน มีตา ใจอันนี้มันเห็นรูปภายนอก รูปก็จัดเป็นอายตนะภายนอก ตา เป็นอายตนะภายใน เป็นของคู่กัน หูเป็นอายตนะภายใน หูมีสำหรับฟังเสียง เสียงเป็นอายตนะภายนอก แล้วก็จมูกเป็นอายตนะภายใน คำว่าภายในมันอยู่ที่ตัวเรา ทีนี้จมูกมีไว้สำหรับสูดกลิ่น กลิ่นก็ถือเป็นอายตนะภายนอก ลิ้นมันอยู่ที่ตัวเราเป็นอายตนะภายใน มีไว้สำหรับรับรส รสก็ถือเป็นอายตนะภายใน สัมผัส ผมไม่เห็นมันมีอะไร นี่ผมนะไม่เห็นว่ามีอะไร เพราะว่าที่พระพุทธเจ้าทรงเทศน์สอนเรา ที่เราเรียนกันมาทั้งหมด ท่านบอกว่าเบื้องบนจากปลายผมลงมาหาพื้นเท้า ถ้าจากเบื้องต่ำขึ้นไปก็จากพื้นเท้า ขึ้นไปถึงปลายผม นี่ความรู้ที่เราเรียนในพุทธศาสนามีเท่านี้ ความจริงก็มีไม่มาก

วันนี้ท่านพูดถึงอายตนะภายใน และอายตนะภายนอก หมายความว่า กิเลสและตัณหาที่จะเกิดขึ้นนี้ กิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม กิเลสแปลว่าความเศร้าหมอง จิตชั่ว จิตเลว จิตสกปรก ตัณหาความทะยานอยาก อุปาทาน ยึดมั่นถือมั่นเป็นเรา เป็นของเรา พอได้เข้ามาแล้วคิดว่าเราจะไม่ไปจากมัน มันจะไม่ไปจากเรา อกุศลกรรมก็คือว่าสิ่งนั้นเป็นเรา เป็นของเรา เกิดความรักเกิดความชอบขึ้นแล้ว ถ้าใครมากระทบกระทั่งล่วงเกินเข้า เราก็อาจทำความชั่วขึ้นได้ ความหวงแหนเป็นปัจจัย สิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นได้ก็เพราะอาศัยอายตนะภายในเป็นเหตุ ตาเห็นรูปแล้วเราก็ตกใจในรูป จะเป็นรูปคน รูปสัตว์ รูปสิ่งที่ไม่มีชีวิตก็ช่าง ฟังเสียง ชอบใจในเสียง จมูกสูดกลิ่นชอบใจในกลิ่น ลิ้นลิ้มรสชอบใจในรส ภายถูกต้องถูกความสัมผัส ชอบใจความสัมผัส แล้วก็อารมณ์บางประเภทที่เราชอบใจเนื่องในกามารมณ์ นี่ถ้าขึ้นแยกพูดก็แจ้ง คุณฟังกันแล้วไม่รู้เรื่องนะ เราก็มารวมย่อกันเลย นี่ท่านแยกไว้ละเอียดมาก ถ้าพูดถึงตาเห็นรูปก็ดี หูฟังเสียงก็ดี จมูกสูดกลิ่น ลิ้นลิ้มรส ภายสัมผัส หรืออารมณ์ที่เรา นั่งนึก นอนนึกถึงคนที่เรารัก ถึงของที่เรารับนี่ เป็นต้น อย่างนี้มันเป็นเรื่องหลอก เขาเรียกว่าอารมณ์ของกิเลส เพราะอะไร

วันนี้สำหรับอายตนะแล้วก็พูดถึงสังโยชน์ คำว่าสังโยชน์คือเครื่องผูก ย่อมเกิดขึ้นอาศัยตาเห็นรูป เป็นต้น อันนี้ท่านพูดถึงสังโยชน์ คำว่าสังโยชน์แปลว่ากิเลส เป็นเครื่องร้อยรัดใจ ไอ้กิเลสเป็นเครื่องร้อยรัดใจ มันจะเกิดจากอะไร อันดับแรกก็เกิดจากตา ถ้าตาดีเอาตาเข้าไปมอง บางทีว่าตาไม่เห็น แต่หูได้ยินเสียง แต่ว่าถ้าทางตาทางหูยังใช้ไม่ได้ แต่ว่ากลิ่นมันเข้าจมูกอย่างนี้เป็นต้น เกิดความชอบใจ เกิดความพอใจ เกิดความต้องการขึ้น อย่างนี้ท่านเรียกว่าสังโยชน์เพราะมันเข้ามาร้อยรัดใจ สิ่งที่เราต้องการคำว่ารูปก็ดี เสียงก็ดี กลิ่นก็ดี รสก็ดี สัมผัสก็ตาม ทั้งหมดนี้มันเป็นโลก ไม่ใช่ธรรม ที่เราคิดโดยมากเราคิดแบบโลก คือรูปนี้สวยไหม ทรวดทรงดีไหม สีสนัวรรณะผ่องใสไหม นี่เป็นเรื่องของโลก

เสียงก็เหมือนกัน เสียงนี้มีกังวานดีไหม ไพเราะไหม เสียงนี้เสียงใหญ่หรือว่าเสียงเล็ก เสียงแหบหรือว่าเสียงใส นี่เป็นเรื่องของโลก กลิ่นก็มีสภาพแบบเดียวกัน ไอ้การติดทั้งหมดทั้งรูป ทั้งเสียง ทั้งกลิ่น ทั้งรส ทั้งสัมผัส ที่เกิดจากตา หู จมูก กลิ่น ภาย อารมณ์ที่ครุ่นคิดถึงสิ่งเหล่านั้น ที่เรารับใจ เป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากใจ เป็นเรื่องของกิเลสทั้งหมด ท่านกล่าวว่าเป็นสังโยชน์ คือเป็นกิเลส เป็นเครื่องร้อยรัดใจ ทั้งนี้เพราะว่าเราชอบของอย่างนั้น เพราะอาศัยความโง่เป็นปัจจัย

เรื่องของคำว่าโลกท่านแปลว่า มีอันที่จะต้องฉิบหายไป เพราะรูปที่เรารับมันไม่มีการทรงตัว รูปคนมันก็ทรุดโทรมอยู่ตลอดเวลา เด็กวิ่งเข้ามาหาความเป็น

ผู้ใหญ่ ความจริงการเข้ามาหาความเป็นผู้ใหญ่ เด็กมีร่างกายโตขึ้นเขาเรียกกันว่าเจริญขึ้น ถ้าพูดตามด้านธรรมชาติตามความเป็นจริง เรียกว่าเสื่อมไป มันเดินเข้าไปหาความเสื่อม แต่ที่เราไม่ได้ใช้ปัญญาเข้าไปพิจารณาหาความจริงของรูป ว่าความจริงที่รูปเจริญขึ้นนี้มันใกล้ตายเข้าไปทุกวัน ถ้ายังเป็นเด็กเล็กอยู่ก็เรียกว่าไกลตายมานิด โตขึ้นมาทุกวัน ๆ ความเจริญของร่างกายมีขึ้น อย่างนี้เรียกว่าเดินเข้าไปหาความตาย ไม่ใช่เดินเข้าไปหาความทรงตัวมันจะพัง

คนที่มึนงงไม่ได้มองในรูปนั้น คำว่ากิเลสก็แปลว่าจิตสกปรก ผมแปลแบบนี้แปลไม่เหมือนชาวบ้านเขา กิเลสแปลว่าความเศร้าหมองจิต ความเศร้าหมองเป็นอย่างไรก็ไม่รู้ ที่นี้กิเลสก็แปลว่าจิตสกปรก อะไรเรียกว่าจิตมันเลวจิตมันสกปรก ทำไม่มันจึงสกปรกไอ้ของสกปรกนะถ้าแก้วสกปรกมันก็ไม่ใส อย่างแว่นตาผม ถ้าหากว่ามันไม่สกปรก มันก็มองอะไรได้สะดวก ถ้ามันเกิดอาการสกปรกขึ้นมา มีฝุ่นละอองมาติด มีสีมาป้าย มีโคลนมาติด มันก็มองอะไรไม่เห็น ถึงจะเห็นก็เห็นไม่ถนัด ไม่ชัด ชื่อนี้มีอุปมาอันใด แม้อารมณ์ใจก็เหมือนกัน อารมณ์ใจของมันจริง ๆ มันเป็นที่พิศ เราสามารถจะรับสัมผัสอะไรของมันก็ได้ แต่ทว่าเมื่อเราก่อขึ้นมาแล้ว มาเป็นมนุษย์ เราไม่สามารถจะเห็น อทิสสมาณกายขึ้นมาได้ เพราะว่ากายที่เป็นที่พิศ กายของบุคคลที่ตายไปแล้ว ไอ้ร่างเดิมมันพังไปแล้ว แต่ความทรงยังมีอยู่ ที่เรียกกันว่าจิต หรืออทิสสมาณกาย เป็นกายที่เราไม่สามารถจะเห็นได้ด้วยกายเนื้อ ทั้งนี้เพราะจิตมันสกปรก มันไปยุ่งกับกิเลส มีความรัก ความโลภ ความโกรธ ความหลงเป็นปัจจัย

ความจริงความรักกับความโลภมันตัวเดียวกัน แต่แยกให้ท่านทราบ ทำไม่ถึงว่าความรักเป็นกิเลส เป็นอารมณ์สกปรกของจิต ก็ลองคิดกันดู พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า ปิโย ชายเต โสโก ปิโยโต ชายเต ภยิ ความเศร้าโศกเสียใจเกิดจากรัก ภัยอันตรายเกิดขึ้นมาได้เพราะอาศัยความรักนี้มันจริงหรือไม่จริง สิ่งที่เรารักอยู่ถ้าจะต้องพลัดพรากจากกัน ไอ้ความเสียใจมันก็เกิดนะ อย่างคนรักของเรา ก็เสียใจ ของรักของเราจะเสียไปเราก็เสียใจ ก็อาศัยความรักเป็นเหตุภัย อันตรายเกิดจากรักก็เพราะว่าถ้าของที่เรารักมีอยู่ สมมุติเป็นทรัพย์สินต่าง ๆ ถ้ามีใครสักคนหนึ่งจะมาลักมาขโมย มาแย่งนี้ ดีไม่ดีเราก็ต้องสู้ ไอ้สู้กันก็เป็นการป้องกันอันตรายทรัพย์สินหรือตัวเอง ถ้าเราปลอดภัยจากอาวุธก็ดีไป ถ้าปลอดภัยจากอาวุธสมัยนั้นก็ชื่อว่าเรามีศัตรู ศัตรูคนนั้นก็ต้องจงล้างจงผลาญเราต่อไป ดีไม่ดีเราอาจจะตายไปในขณะต่อสู้ป้องกันทรัพย์สินก็ได้ นี่เป็นอันว่าอันตรายทั้งหลายเกิดจาก

ความรักเหมือนกัน ของสิ่งนั้นถ้าเราไม่รักเสียอย่างเดียว ใครจะเอาไปก็เชิญ นี่ก็เหมือนกัน

พระพุทธเจ้าบอกว่า สังโยชน์คือกิเลสเครื่องร้อยรัด มันเกิดจากตาเห็นรูป เพราะเราไปรักในรูปเข้า เกิดจากหูฟังเสียง เพราะเราไปพอใจในเสียงเข้า เกิดจากรสคือลิ้นไปกระทบรสเข้า หรือว่าเกิดจากกลิ่น จมูกไปกระทบกลิ่นเข้าเป็นต้น ทีนี้เราก็จับเข้ามายึดมาถือ ว่ารูปอันนี้เป็นของเรา เสียงแบบนี้เสียงดีนี่เราชอบ เป็นของเรา ถ้ายังไม่เป็นเราก็อยากได้รูป จิตใจก็น้อมไปอยู่ในรูป ไม่ได้เคยพิจารณาเห็นว่ารูปมีสภาพเกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป แล้วก็สลายตัว เสียงก็เหมือนกัน เสียงเมื่อฟังอยู่ก็ได้ยิน เมื่อพูดเลยไปแล้วเสียงนั้นก็ผ่านไปไม่กลับมาอีก นี่มันก็มีการสลายตัวไปในที่สุด สภาพของกลิ่นก็เหมือนกัน กระทบจมูกนิดเดียว หอมนิดหนึ่ง แหมจิตใจสบาย ก็ประเดี๋ยวเดียว กลิ่นก็หายไป เมื่อหายไปใจก็นึกถึงกลิ่นนั้น อีตัวกิเลสเข้าไปร้อยรัดใจหรือว่าใจเข้าไปติดในรูปที่เราเห็นผ่านมาแล้ว หรือเสียงที่เราฟังมาแล้ว กลิ่นที่เรากระทบมาแล้ว หรือรสที่ผ่านมาแล้ว อย่างนี้เป็นต้น เราไปคิด ไปยึด ไปถือ ไปดึง ถือว่านี่เป็นเรา เป็นของเรา คิดว่าเราจะทรงรูปนี้ไว้เพื่อเรา จะมีรูปไว้เพื่อเรา เราจะมีเสียงนั้นไว้เพื่อความสนุกสนาน สุขใจของเรา เราต้องการกลิ่นแบบนี้ เราต้องการรสแบบนี้ เราต้องการความสัมผัสแบบนี้ที่บอกว่ามันเข้าไปร้อยรัดใจ หมายความว่า มันเข้าไปจับใจหรือใจเข้าไปดึงเข้าไว้ นี่การที่ใจเข้าไปจับรูป เสียง กลิ่น รส หรือ สัมผัส ก็อาศัยตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นอารมณ์ เป็นบรรทัดฐาน ท่านกล่าวว่าเป็นความโง่ของเราแล้ว ก็ถือว่าเราเป็นผู้แสวงหาความทุกข์ หรือว่าเป็นคนที่ไม่รู้จักเห็นทุกข์นั่นเอง ทั้งนี้เพราะเรารู้อยู่แล้วว่ารูปมันไม่ทรงตัว ความจริงถ้าเรารู้ เราก็ไม่ดึงรูปเข้ามาเป็นทรัพย์ของเรา ที่เราเอาใจเข้าไปจับในรูป ผูกใจในรูป ก็เพราะว่าเราไม่รู้จริง

นี่เราพูดกันแต่รูปอย่างเดียวก็พอ ไอ้เสียง กลิ่น รส สัมผัส นี่ก็เหมือนกัน ก็เหมือนขั้นที่ ๕ ถ้าเราทำลายรูปได้อย่างเดียว อย่างอื่นมันก็ทำลายหมด รูปมันหายบ ไอ้ส่วนอื่นทั้งหลายมันเบากว่า มันมีสภาพเหมือนกัน โดยมากคนเราหนักไปในรูปมากกว่าอย่างอื่น เรื่องเสียง เรื่องกลิ่น ก็อย่างนั้นแหละ ความชอบใจ ความตั้งใจมันมีน้อย ทีนี้เราเป็นนักปฏิบัติ นี่เราไม่ได้จะมาเรียนกันเพื่อรู้ผ่านหูไป นี่เราเรียนกันเพื่อความปฏิบัติให้เข้าถึงธรรม อายุตะนะทั้ง ๖ ข้างนอก ๖ ข้างใน มันเป็นเรื่องข้างนอกเข้ามา เราก็จะต้องตัด หาทางตัด เพราะว่าบอกว่ากิเลสเป็นเครื่องร้อยรัด เรียกว่าสังโยชน์ มันเกิดขึ้นก็เพราะอาศัยตาเห็นรูป เราก็มานั่งนึกดู ความจริงผมเข้าใจว่าพวกคุณเป็นพระอรหันต์ตั้งแต่ขั้นที่ ๕ จบแล้วหรือไง นี่ก็เหมือนในขั้นที่ ๕

ก็นั่งดูรูปที่พระพุทธเจ้าบอกว่านี่มันไม่ดี มันเป็นกิเลสเครื่องร้อยรัด การพอใจในรูปแสดงว่าจิตของเราสกปรก ว่ากันง่าย ๆ ว่า ทำไมพระพุทธเจ้าบอกว่า ถ้าเราพอใจในรูปเพราะตาเราเห็น นี่สมมุติว่าถ้าเราไม่ต้องการให้ติดรูป เราก็เอาปลายมีดแทงตาซะเป็นไง กิเลสจะได้ไม่เกิดทางตา กิเลสมันไม่ได้เกิดทางตาเฉย ๆ นะคุณนะ เดี่ยวจะไม่มีตา ตาไม่เห็นรูปแล้วกิเลสมันจะไม่มี แล้วหูอีกซิ ยิ่งได้ยินเสียง ถ้าเราพอใจในเสียง ถ้าตาบอดนี่ยิ่งแล้วใหญ่ พอได้ยินเสียงแจ้ว ๆ หรือเสียงห้าว ๆ มาไอ้ใจก็เลยอยากคิดว่า เอ๊ะ นี่รูปร่างมันเป็นอย่างไร นี่ก็ความจริง ตาเห็นซะได้มันดีกว่า เป็นอันว่ากิเลสเกิดทางหูอีก ทะลวงหูเสียให้มันหนวักซะดีไหม

นี่พระพุทธเจ้าท่านว่า กิเลสเกิดจากตาเพราะตาเห็นรูป กิเลสเกิดจากหูเพราะหูได้ยินเสียง กิเลสเกิดจากจมูกเพราะจมูกได้รับกลิ่น กิเลสเกิดจากลิ้นเพราะลิ้นสัมผัสรส กิเลสเกิดจากกายเพราะกายมีความสัมผัส ผลสุดท้ายกิเลสเกิดจากใจเพราะใจมันไม่สุขใจ เฝ้าใจซะดีไหม นี่เป็นอันว่า ทั้งตาก็ดี หูก็ดี จมูกก็ดี ลิ้นก็ดี กายก็ดี ใจก็ดี มันสกปรก มันไม่ดีสักอย่าง รวมความว่าใจตัวเดียว ถ้าสกปรกเราจะมาปิดกันตรงไหนนี่ จะปิดตา ปิดหู ปิดจมูก ปิดลิ้น ปิดกาย เราจะไปปิดกันตรงไหน ต้องปิดตรงใจ วิธีแก้มันมีนิดเดียว

นี่เรามาเรียนแก้กันไม่ใช่ไปเรียนนั่งคุย คุยอวดชาวบ้านเขา ตามันเห็นรูป จมูกเป็นอย่างไร อายตนะภายในมีอย่างไรบ้าง อายตนะภายนอกมีอย่างไรบ้าง คุยกันไป คุยไปคุยมา คุยมาคุยไป พอตายตกนรกเลย เราก็มานั่งนึกว่า พระพุทธเจ้าบอกว่านี่มันโทษทั้งนั้น ตาเห็นรูป เราพอใจในรูป เพราะเรามีตา ตาสำหรับมอง เกิดความพอใจในรูปมีโทษ มีกิเลส กิเลสนี้มันดึงให้เราลงนรก ว่ากันง่าย ๆ วิญญูะไม่น่ากลัว กลัวนรกมากกว่า กิเลสมันสร้างให้เราเกิด แต่ความจริงคนเราทุกคนไม่ต้องกลัวตาย กลัวเกิดดีกว่า ถ้าเราไม่เกิดเสียอย่างเดียว มันจะตายอย่างไรให้มันรู้ไป ถ้าไม่เกิดให้มันตายที ทีนี้เราเกิดมาเพราะตาเราเห็นรูป เราพอใจในรูป หูได้ยินเสียงพอใจในเสียง เป็นต้น ความพอใจ ไอ้ตัวจริง ๆ ที่เป็นตัวร้ายที่เราจะต้องตัดก็คือใจ

วิธีที่เราจะปิดตาแล้วทำตาไม่ให้หลงในรูป หูไม่ให้หลงในเสียง ทำจมูกไม่ให้หลงในกลิ่น ทำลิ้นไม่ให้หลงในรส และทำกายไม่ให้หลงในสัมผัส ก็จะตัดกันตรงใจ ตัดอารมณ์ของใจเสียอย่าให้ใจมันโง่ แนะนำมัน บอกว่านี่ไอ้แกไปหลงไหลใฝ่ฝันในรูป รูปนี้สวย รูปนี้ล้ำ รูปนี้ดำ รูปนี้ขาว รูปนี้เขียว รูปนี้แดง มีสีสันวรรณะสวย รูปทรงดี เราพอใจในรูป เราก็ถามมันดูซิ เรามีรูปอะไรบ้างที่มีการทรงตัวไม่เปลี่ยนแปลงบ้าง ไม่มีการทรุดโทรม ไม่มีการเสื่อม มันมีบ้างไหม ถามใจมันดู เวลาถามใจจะไปถามกันตรงไหนดี จิตนี้ถามใจแล้วใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา นี่

ใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ปัญญาของเรามันมีรีเปลา นี่เราก็มานั่งดูกัน ปัญญาของเราเองเราใช้ไม่ได้ใหม่ ถ้าปัญญาของเราดีจริงมันก็ไม่เกิดมาเป็นคน ไอ้คนนี่เขาแปลว่ายุ่ง ถ้าเกิดมาเป็นมนุษย์ก็ดี ก็แปลว่ามีใจสูง ถ้าเกิดมาแล้วมันไม่เป็นมนุษย์ซิ มันดันเป็นคนซะ คำว่ามนุษย์หมายความว่าผู้ทรงศีล ๕ และกรรมบถ ๑๐ เป็นประจำ ถ้าใครไม่สามารถจะทรงศีล ๕ กรรมบถ ๑๐ ได้ครบนี้เขาเรียกว่าคน ไอ้ตัวเดียวกันมีอาการ ๑๒ เหมือนกัน อารมณ์ใจมันไม่ดี

นี่เราก็มาคูปัญญาของเรา ปัญญาของเราจะเข้าไปถามตัวเอง ใช้ปัญญาของเราเองเป็นเครื่องพิจารณา ปัญญาของมันจะใช้ไม่ได้ใหม่ เราก็ตอบได้เลยว่าใช้ไม่ได้ เพราะปัญญาของเราถ้าดี เราก็ไม่เกิดมาเป็นคน เป็นหมาเราก็ไม่เกิด สัตว์เครื่องจางเราก็ไม่เป็น อสุรกายก็ไม่เป็น เป็นสัตว์นรกก็ไม่เป็น เทวดาก็ไม่เป็น พรหมก็ไม่เป็น ถ้าปัญญาเราดี เราไปพระนิพพาน เวลานี้เรายังนั่งห้าวโตอยู่ที่นี่ เรายังไม่ได้ไปนิพพาน เราจะเชื่อแน่หรือว่าปัญญาของเราวิเศษ ถ้าเราจะใช้ปัญญาของเราเป็นเครื่องตัดจริง ๆ มันจะถูกตามแบบ ตามแผน ตามเหตุ ตามผล ตรงตามธรรมรี มันจะเป็นจุดที่ละกิเลสได้รีเปลา นี่เราก็ดูต้องเชื่อตัวของเราไม่ได้ ใช้แต่ปัญญาเถรกวาดคนเดียนี่ไม่เป็นเรื่อง ก็ใช้ปัญญากวาดไป กวาดมาเท่านั้น กวาดมาแล้วก็กวาดไป กวาดไปแล้วก็กวาดมา พิจารณาเห็นรูปนี่ถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าว่า รูปไม่เที่ยง เอ้า ไม่เที่ยงก็ไม่เที่ยง รูปเป็นทุกข์ เป็นทุกข์ก็เป็นทุกข์ รูปเป็นอนัตตา เป็นอนัตตาก็เป็นอนัตตา ตาไปตามาไปปรักลูกสาวใครเขาอีกแล้ว กวาดไปแล้วก็กวาดมาอีก นี่แสดงว่าปัญญาของเราใช้ไม่ได้ เมื่อปัญญาของเราใช้ไม่ได้ เราก็ต้องใช้ปัญญาของพระพุทธเจ้า

ที่แรกเราก็เอาปัญญาของพระพุทธเจ้ามาใช้ สำหรับทำปัญญาของเราให้เกิด แล้วก็มานั่งดูหาความเป็นจริง ว่ารูปนี้พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า ถ้าเราพอใจในรูปมันเป็นสังโยชน์ กิเลสเป็นเครื่องร้อยรัดใจ ไอ้เสียง กลิ่น รส ก็เหมือนกัน มันตัวเดียวกัน บรรยายมันยืดยาว ที่พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า ถ้าเราหลงอยู่ในรูป จิตของเรามีกิเลส ท่านบอกว่าจิตสกปรกแล้วทำไง ที่พระพุทธเจ้าพูดแบบนี้จริงหรือไม่จริง คิดดูแล้วก็นึกต่อไป ที่พระพุทธเจ้าบอกว่ารูปมันไม่ดี มันไม่ดีตรงไหน เอรูปตัวเดียวพอ ไอ้อย่างอื่นไม่ต้องว่า ถ้าคุณพึงรูปได้เมื่อไหร่มันก็พึงหมด ไอ้เสียงก็เหมือนกัน ถ้าไม่มีรูปเราแล้ว ไอ้เสียงที่จะได้ยินที่ไหนเราพึงรูปเรา เราก็พึงรูปคนอื่นด้วย ไม่ว่าจะรูปใคร เจอะพึงมันให้หมดไป พึงก็เอาใจเข้าไปพึง ใช้ปัญญา เอาปัญญาเข้าไปควบคุมใจ นั่งดูปัญญาของพระพุทธเจ้าชี้ว่าใช้แบบไหน

ท่านใช้แบบนี้ ท่านว่ารูปทุกรูปสกปรกทั้งหมด จะเป็นรูปอะไรก็ตาม รูปคนก็ตาม สัตว์ก็ตาม วัตถุก็ตาม สกปรกทั้งหมด เราก็มานั่งนึกหาความจริง นี่รูปนี้สกปรกหรือไม่สกปรก ถ้าเราไม่แน่ใจ ก็ลุกขึ้นถอดผ้า ถอดเสื้อหมด ดูซิว่ามันสกปรกหรือเปล่า ดูซิว่ารูปสะอาดหรือสกปรก มองไปเห็นหรือไม่เห็น บางทีมันก็ยังไม่เห็น ความสกปรกเหมือนกันเพราะกิเลสมันบัง มองข้างหน้าก็แล้ว มองข้างหลังก็แล้ว นี่พระพุทธเจ้าบอกว่ามันสกปรก ไม่เห็นมีตรงไหนนี่ ถ้ายังไม่เห็นก็ดูต่อไปว่า พระพุทธเจ้าบอกว่าสกปรกตรงไหน เหนือไหล่ที่ไหลออกมาจากร่างกายนี้มันสกปรก เราก็มานั่งนึกดูว่า พระพุทธเจ้าพูดจริงหรือไม่จริง ถ้าเราไม่อาบน้ำสัก ๗ วัน ปล่อยให้เหนือไหล่ไหลออกอยู่ตลอดเวลา ร่างกายก็เหนอะหนะ ตัวเราเองก็รังเกียจร่างกายเท่านั้นเอง ตอนนี่เราจะเห็นแล้วว่าพระพุทธเจ้าท่านว่ารูปสกปรก ไอ้เหนือที่มันไหลมาที่เราถือว่าสกปรก มันไหลมาจากไหน ถ้าเรามองไม่เห็น พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า มันมาจากในกาย

นี่ถ้าเรามองเห็นว่าเหนือเป็นของสกปรก นี่ใช้ปัญญาพระพุทธเจ้าก่อนแล้วเอาปัญญาของเราเทียบ นี่เราเห็นสกปรกแล้ว ทีนี้ไปดูอีกจุดหนึ่ง ท่านบอกน้ำลายนี่ก็สกปรก นี่ความจริงน้ำลายที่อยู่ในปากเราอมได้ เราก็นั่งคิดว่าพระพุทธเจ้าบอกว่าน้ำลายสกปรก เราก็นั่งคิดถึงคำพูดของพระพุทธเจ้า ท่านบอกว่าน้ำลายสกปรกนี่เราอมอยู่ในปาก บางขณะเรากินก็ได้ ทีนี้เราลองบ้วนน้ำลายออกจากปาก พอบ้วนแล้วใส่ถ้วยไว้ให้ศิษนิะ เก็บไว้ พออยากน้ำขึ้นมาก็ดื่มเข้าไปใหม่ กินได้ ไหนใครกินได้บ้าง เราดื่มเข้าไปใหม่ไม่ได้นี่จริง พระพุทธเจ้าท่านบอกน้ำลายสกปรก แล้วก็มานึกดู น้ำลายนี่มาจากไหนล่ะ มันก็มาจากน้ำที่ใส สะอาดที่สุดที่เราเลือกแล้ว คัดแล้ว แล้วมากินเข้าไป แต่ว่าเวลามันกลายเป็นน้ำลายอยู่ในปากอมได้ นี่ดูข้างบน

ทีนี้ขอลงมาดูข้างล่างบ้างเวลาเราไปนั่งจู้ที่ใส่หม้อไว้จู้มันมาจากอาหารที่เราเลือกแล้ว เราจะกินเราเลือกแล้วนะ อาหารอันนี้อร่อย ต้องสะอาดด้วย ปราศจากเชื้อโรค ถูกหลักอนามัย ไอ้จู้นี่มาจากไหน มันอยู่ในกายหรือว่านอกกายเรา ความจริงมันมาจากอาหารที่เราเลือกแล้วเข้าไปอยู่ในกาย ทีนี้มันไหลออกมานอกกายนี้เรารังเกียจ ก็แสดงว่ากายเรานี้สกปรก ตามที่พระพุทธเจ้าว่ามาอีกหน่วย หนึ่ง

ปีศาจวะ น้ำนี้ต้องเลือกกิน มีอนามัย มีหมอ เวลาจะกินน้ำกันก็ต้องตรวจน้ำแล้ว ตรวจน้ำอีก ดูน้ำไปทำประปามาตรวจเชื้อโรคกัน ดีไม่ดีก็ต้องมาดื่มมากลั่นกันอีก กินกันอย่างดี พอเสียออกมาแล้วเก็บใส่ใหม่ อยากกินน้ำไปเอาเขี่ยวมานกินได้ใหม่ สิ่งเหล่านี้มันไหลมาจากกายข้างใน เราดื่มเข้าไปไม่ได้ เพราะเรารังเกียจว่ามันสกปรก เอ๊ะ มันสกปรกจริง

ความสกปรกเท่านั้นที่ยังไม่พอจะฆ่าท้องมาตุ๊กแล้วเจ็บ มันคู่ตัวเราไม่ถนัดก็ไปดูพวกหนู พวกเป็ด พวกไก่ พวกวัว พวกควาย ที่เราชอบกินเนื้อ มันไม่ชอบกินแต่เนื้อ ชอบกินไส้ ถ้ากระต่ายละ ก้อลาวกินจี๊ดด้วย เราไปดูข้างในมันสกปรก สะอาด มีน้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำหนอง มีเสลด ไขข้อ มันชั้น อุจจาระ ปัสสาวะ เต็มไปหมด เป็นอันว่าสิ่งทั้งหลายนี้สกปรก นี่พระพุทธเจ้าท่านว่าอย่างนั้น เราก็มานั่งนึกตามท่านว่า อาหารที่เรากินเข้าไปถ่ายออกมาเป็นอุจจาระ อย่างว่าแต่กินเข้าไปเลย หน้าเราก็ไม่ยอมมอง ไม่อยากมองอุจจาระ แต่ต้องไม่ได้

นี่เป็นอันที่เรียกว่า พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า ถ้าตาเห็นโลกก็ต้องพอใจในโลก มันเป็นกิเลสเครื่องร้อยรัดใจ เพราะความโง่ของเรา เมื่อเราโง่คิดว่ารูปมันดี ความจริงพระพุทธเจ้าท่านเป็นผู้มีปัญญา ท่านจึงว่ามันไม่ดี ท่านจึงสอนเราบอกว่า ถ้าวางรูปเสียได้เมื่อไหร่ เติล ฐปสโม สุโข บาลีบทนี้ ผมพูดบ่อยที่สุด เพราะว่าเป็นของดี ดีหลายอย่าง พระถือว่าเป็นนาข้าวเบา อนิจจา วัตสงขารา อุปปาทวย รมมิโน อุปปชชิตวา นิรุชฌนติ เติล ฐปสโม สุโข น้อชีพของพระ ได้บังสกุล ความจริงพระพุทธเจ้าไม่ได้ให้เราหากิน อันนี้พระพุทธเจ้าให้เราพิจารณาตัวเอง ที่เขานิมนต์ไปบังสกุลผี คนตายนะไม่ใช่บังสกุลคนตาย บังสกุลตัวเราอันนี้เป็นอุสภสังขยา แล้วก็เป็นที่วิปัสสนาญาณ เป็นทั้งสมณะและวิปัสสนา นี่เรื่องของรูป เวลาได้ยินใครเขาตาย ถ้าเราจะใช้คาถาบทนี้หรือเพลงบทนี้ไปร้อง ความจริงก็ร้องสั้นนิดเดียว อนิจจา วัตสงขารา อุปปาทวย รมมิโน อุปปชชิตวา นิรุชฌนติ เติล ฐปสโม สุโข ดีไม่ดีได้ตั้ง ๑๐๐ บาท (ไอ้พวกนักร้องมีดนตรีคลอด้วย บางที่ยังไม่ได้ ๑๐๐ เลย เราร้องเดียวเดียว)

ที่นี้ท่านให้พิจารณาตัวเราว่า ไอ้ศพที่มันนอนอยู่ข้างหน้านี้ ศพก็คือรูป ผมพูดถึงรูปนะ ศพนี้ก็คือรูป เพราะเป็นสิ่งที่เราเห็นด้วยตา ในขณะที่เขายังมีลมปราณอยู่ ถึงแม้จะแก่แต่ชราสักเท่าไรก็ดี ร่างกายถึงแม้จะไม่ส่องใสก็ยังไม่เป็นที่น่ารังเกียจนัก ยังพูดกันได้ ยังคุยกันได้ ยังถูกต้องเนื้อตัวกันได้ จับตัวกันได้ ท่านว่าคนจะหนุ่มจะสาวปานใดก็ตาม แต่เมื่อสิ้นลมปราณ คนที่รักกันจริงๆ ก็ไม่อยากจะแตะต้องเนื้อตัวซึ่งกันและกัน เพราะเรารังเกียจว่านี่หมดลมแล้วกลายเป็นผี เมื่อเริ่มตายเมื่อไหร่ ชาติต่อไปหมดไป ชาติลมหมดไป ร่างกายเกิดความเยือกเย็น นี่เรารังเกียจในการสัมผัส นี่ขณะแรกที่ตาย ขณะต่อมาเดี๋ยวปรากฏนี้สีเขียวขึ้นแล้ว เดี่ยวกลั่นตุ ๆ ขึ้น ต่อมาความอืดความพองก็ขึ้น น้ำเหลืองไหล ตอนนี่ชิวสวยใหญ่ พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า ให้ไปพิจารณาในรูปแบบนี้ว่า

อนิจจา วตสงขารา สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ นี่หมายความว่าคนนี่ที่เรามาอยู่นี่เรามีชีวิตเหมือนเรา ทำทุกสิ่งทุกอย่างได้เช่นเดียวกับเรา เวลานี้ลมปราณสิ้นไป ธาตุไฟสิ้นไป นี่มันไม่เที่ยง ถ้ามันเที่ยงจริง ๆ มันก็ต้องไม่ตายซิ เอากันตรงตาย ตอนแก่ตอนเฒ่าผ่านมาแล้ว เอาตรงตาย ถ้าเที่ยงจริง ๆ เขาไม่มานอน ให้เราบังสุกุลให้เราพิจารณาอยู่นี่

อุปปาทวย ฌมมิโน เมื่อมีความเกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป ตัวที่ ๒ นี้ท่านบอกว่ารูปนี้มันเสื่อม รูปเสื่อมนี้ ความจริงเราไม่ชอบ สิ่งที่เราต้องการคือ ต้องการความทรงตัว เราเห็นในขณะไหน มันมีสภาพแบบไหน เราก็ต้องการสภาพแบบนั้นคงตัวอยู่ เพราะรูปจะเป็นรูปคน รูปสัตว์ หรือว่ารูปวัตถุก็ตาม เมื่อเราพอใจแล้วเราจึงเอามา พอเกิดการเปลี่ยนแปลงเสื่อมโทรมลงไป ก็แสดงว่าตอนนั้นเราไม่ค่อยจะชอบ มารูปของเราก็ดี รูปของคนตายก็ดี มีสภาพเหมือนกัน ความจริงเกิดตอนเด็กๆ มันเล็ก โตขึ้นมาทีละน้อยละน้อย ใหญ่ขึ้นมาเต็มที่ เป็นหนุ่มเป็นสาวเต็มตัว มีร่างกายเปล่งปลั่ง พออายุมากเข้าความเปล่งปลั่งหายไป มีแต่ความทรุดโทรม ในที่สุดก็สิ้นลมปราณแบบนี้ นี่ที่พระพุทธเจ้ากล่าว ว่า รูปมันเสื่อม มันไม่เที่ยง แล้วก็มันเสื่อมไปทุกที ทุกที มีสภาพแบบนี้ตามที่เราเห็น

อุปปชชิตวา นิรุชฌนติ เมื่อเสื่อมแล้วมันก็ดับไป นี่เสื่อมถึงที่สุดแล้วก็ดับ ชีวิตของเราก็เหมือนกัน ท่านว่าอย่างนั้น

นี่อายตนะภายในไปชนอายตนะภายนอกเทียบกัน คนตายเป็นอายตนะภายนอก แต่ตาเราเป็นอายตนะภายใน เห็นรูปแล้วก็คิดถึงความจริงว่า นี่เขาตายแล้วก็ร่างกายเต็มไปด้วยความสกปรก มีน้ำเลือด น้ำเหลืองไหล ร่างกายพุพองอืดขึ้นมา สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นสภาวะสกปรกทั้งหมด แล้วก็ร่างกายของเราละ มันสะอาดตรงไหน ร่างกายของใครที่เราชอบมันสะอาดตรงไหน สิ่งสกปรกทั้งหลายเหล่านี้ที่เราเห็นมันมาจากไหน มันมาจากภายนอก เมื่อตายแล้วมันจึงไหลมา หรือว่าเป็นของภายในตายแล้วจึงไหลออกมา

นี่เราก็คิดพิจารณาใช้ปัญญาของพระพุทธเจ้า ท่านบอกว่าไอ้ความสกปรกทั้งหลายเหล่านี้ มันไม่ได้มาจากไหน มันอยู่ในร่างกายเรา เมื่อชีวิตของเรายังทรงตัวอยู่ อวัยวะต่าง ๆ มีทวารต่าง ๆ มันจึงปกปิด เวลานี้เมื่อตายแล้ว เครื่องจักรกลต่าง ๆ ภายในร่างกายมันไม่ทำงาน พอไม่ทำงานแล้วสิ่งที่ปกปิดไว้มันก็ไหลออกมา นี่กายเขากับกายเรามีสภาพเหมือนกันนี่

ความจริงการปลดสังโยชน์นี้ไม่ได้แต่ปลดเฉพาะกายของตัวเอง ถ้าเราปลดกายตัวเองได้แล้ว ก็ปลดกายคนอื่นได้ ถ้าเราปลดกายตัวเองไม่ได้ เราก็ปลดกายคน

อื่นไม่ได้ ต้องปลดตัวเราก่อน หากความสกปรกในตัวเราให้ปรากฏ หากความเสื่อมในตัวเราให้ปรากฏ หากความสลายในตัวเราให้ปรากฏ นี่เราเห็นว่าร่างกายของเขาเป็นเช่นไร ร่างกายของเราเป็นเช่นนั้น นี่เกิดขึ้นแล้วมันไม่เที่ยง มันมีความเสื่อมเป็นปกติ แล้วก็สิ้นลมปราณ ดับลงไปที่สุดในที่สุด แบบนี้เป็นจุดหนึ่งของร่างกาย

นี่มาตอนที่ที่เราพิจารณาหาความสกปรก ตรงนี้พบหรือไม่พบละ หาตัวเรายังไม่พบ หรือว่าพบน้อยไปก็ไปหากับศพ นี่ว่าถึงรูปนะ ถ้ารูปด้อยอย่างอื่นก็ดับหมด คุณไม่ต้องไปไล่เบียดมากนักเวลาปฏิบัติ เวลาปฏิบัติจริงทำนึ่งหลายที่เข้าถึงมรรคผล เขาไม่ได้ว่าอะไรไปหมดทุกนึ่ง นึ่งมี ๒๐ นึ่ง คนเรานั้นก็เหมือนกัน เราไปไล่เบียดทั้ง ๒๐ นึ่ง เราก็ลำบาก คุณนึ่งเดียวก็พอ ถ้าลงนึ่งใดนึ่งหนึ่งมันเนาได้ นึ่งอีก ๑๕ นึ่งมันก็เนาได้เหมือนกัน นักปฏิบัติจริงๆ เขาจับจุดใดจุดหนึ่งโดยเฉพาะ คือจับจุดที่เห็นว่าง่าย ที่พอใจง่าย ที่ขังใจไว้มากนั้นก็คือรูป พอเราทำลายรูปได้แล้วก็หมดเรื่องทำลาย เมื่อรูปไม่มีเสียอย่างเดียวจะเอาอะไรไปพึ่งเสียง 'ไอ้คนตายแล้ว หูก็หนวก ตาก็บอด ประสาทจมูกก็ใช้ไม่ได้ ประสาทลิ้นก็ใช้ไม่ได้ มันพึ่งเสียอย่างเดียวก็พึ่งหมด

นี่วิธีปฏิบัติเขาปฏิบัติกันแบบนี้ละ มันจะได้เร็วๆ ที่เขาไปเร็วๆ กันเป็นแบบนี้ เราก็มา นั่งใช้ปัญญาของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าบอกว่าร่างกายของคนสกปรก ก็ดูรูปคนตายที่เราไปบังสกุลว่านี่เขากับเรามีสภาพเหมือนกัน เกิดแล้วก็ป็นหนุ่มเป็นสาว แล้วเคลื่อนมาถึงวัยกลางคน เป็นคนแก่เหมือนกัน ในที่สุดเขาก็ตาย ตายแล้วสภาพในร่างกายที่มันสกปรก มันหลังไหลมาเต็มแบบนี้ แล้วก็รูปประเภทนี้ที่เราต้องการอีกที

ความจริงสิ่งที่เราต้องการคือ ต้องการความมั่นคง อากาทรทงตัวต้องดี ต้องสวย ต้องแข็งแรง เรียกว่าต้องเป็นไปตามความพอใจของเราทุกอย่าง แล้วรูปคนก็ดี รูปสัตว์ก็ดี รูปวัตถุต่างๆ ก็ดี ไม่มีการทงตัว วัตถุใหม่แล้วก็เก่าไป ผ่องใสแล้วก็เศร้าหมอง นี่เป็นเรื่องของวัตถุ คนเราก็เหมือนกัน เด็กแล้วก็ใหญ่ ใหญ่แล้วก็แก่ แก่แล้วก็พัง ในเมื่อรูปไม่ใช่นี้นี้ การตัดสังโยชน์เขาตัดกันตรงรูปนี้ต้องตัดรูปตัวเดียว

มาตรงตัวท้าย พระพุทธเจ้าท่านว่า เตสั วูปสโม สุโข เป็นอันว่า การเข้าไปสงบกาย นั้นชื่อว่าเป็นสุข กายเข้าไปสงบกาย กายก็คือรูป ความหมายว่าเอาใจของเราเข้าไปติดในกาย เข้าไปสงบกาย ไม่ใช่ไปนอนคลุมหัว คลุมเท้า ไม่กระดุกกระดิก ไม่ใช่ออย่างนั้นนะ ไม่ใช่แบบนั้น เข้าไปสงบกายคือเอาใจของเราเข้าไปสงบกาย คือไม่ติดอยู่ในรูปที่ไม่ดีเพราะเห็นว่ารูปที่เกิดขึ้นนี้มันมีความไม่เที่ยงเมื่อความ

ไม่เที่ยงมีอยู่มันก็ทุกข์ ทุกข์แล้วก็สลายตัว ในระหว่างที่ทรงตัวก็เต็มไปด้วยความทุกข์ยากลำบาก หาความทรงตัวที่แน่นอนไม่ได้ นี่การเข้าไปสงบกายก็หมายความว่าความถึงการไม่ยึดถือในกาย หวนเข้าไปหาชั้น ๕ เราก็ไปมองดูว่า การเข้าไปสงบกายจะทำอย่างไร ท่านบอกว่าอาการของสังโยชน์มันเกิดขึ้น เพราะอาศัยอะไรเป็นปัจจัย แล้วก็การดับไปของสังโยชน์นี้ ก็เลสเครื่องร้อยรัดใจ เกิดเพราะรูป เพราะอาศัยความโง่เป็นปัจจัย โง่เพราะเราไม่พิจารณาหาความเป็นจริง ไม่ยอมรับนับถือความเป็นจริง เวลาที่เราจะระงับกายสังขาร นั่นก็คือยอมรับนับถือกฎของความเป็นจริง

เรามายอมรับนับถือกันอย่างไร พระพุทธเจ้าบอกว่า รูปมันไม่เที่ยง เราก็เชื่อ นี่ตาเห็นรูปไม่ว่ารูปใครทั้งหมด รูปเรา รูปเขา รูปสัตว์ รูปคน รูปวัตถุ เรานี้กว่านี้มันไม่ทรงตัวหรอก ไร่บ้านหลังนี้ สร้างใหม่ ๆ ไม่ซำมันก็เก่า คนนี้เป็นหนุ่มเป็นสาวไม่ซำมันก็แก่ ไม่ซำก็ตาย ก็พัง สัตว์ก็เหมือนกัน มีชนพุดี มีสีของขนดี พอแก่ไปความทรุดโทรมก็ปรากฏ ในที่สุดมันก็ตาย วัตถุธาตุต่าง ๆ ก็เหมือนกัน มันเป็นของใหม่ไม่ซำมันก็เก่า ในที่สุดมันก็เป็นของพัง ในเมื่อรูปมันไม่ทรงตัวแบบนี้ ทำไมเราจะต้องการในรูปอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือรูปของเรา การมีร่างกายมาตั้งแต่เกิด ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งวันนี้ เราหาความสุขไม่ได้ อะไรที่เราจะได้รักยิ่งไปกว่าร่างกายไม่มี ใจคนบอก รักใคร่มากนี้ไม่จริง ใครบอก รักใคร่มากให้มาขึ้นคู่กันนะ ย่องไปข้างหลังเอาถ่านไฟแดง ๆ ไปวางหัว พร้อม ๆ กันนะ ดูซิมันจะปิดถ่านหัวใครก่อน มันก็ต้องปิดหัวมันก่อน อันนี้เป็นเครื่องพิสูจน์ ผมแน่ใจไม่มีใครรักคนอื่นมากกว่ารักตัว เพราะว่าถ้ากิเลสมันยังมีอยู่ ความเห็นแก่ตัวย่อมมี นี่เป็นเรื่องของกิเลส

แต่ท่านว่าคนที่หมดกิเลสแล้วหรือตัดกิเลสได้ บางคนถือสังโยชน์ ๑ อย่างพระอนันท์ พระอนันท์นี่ท่านรักพระพุทธเจ้ามากกว่ารักตัวท่านไซ้ไหม นี่อีกคนนี่ไม่ใช่คนนี่ พระอนันท์นี่ไม่ใช่คน เป็นพระอริยเจ้า เพราะท่านเป็นพระโสดาบัน ถ้าพระอนันท์ยังเป็นคนอยู่ น่ากลัวตอนที่พระเทวทัต ให้ความอู้อี้ข้างปล่อยข้างนาพาภิรีเข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้า พระอนันท์เห็นเงาข้างมา วิ่งถันมาหน้าพระพุทธเจ้า บังพระพุทธเจ้าไว้ พอข้างเข้ามาใกล้ยกนิ้วมือนิ้วเดียว ความจริงยกห้านิ้วนะ เอานิ้วชี้จิ้มหน้าข้างนิดเดียว เบ้าเดียวข้างตุ๊ดจ๋าดินจี้แตก เพราะพระอนันท์ท่านมีกำลังเท่ากับ ๗ ข้างสาร กำลังของพระโสดาบัน แต่ว่าบุญท่านมาก นี่พระอนันท์ท่านเป็นพระอริยเจ้า

เราเห็นว่าอรรถภาพร่างกายมันไม่ทรงตัว มันไม่เที่ยง แล้วเราจะไปคบมันทำไม ถ้าเราเกิดชาติใดมันก็มีสภาพแบบนี้ ทีนี้ถ้าเราเกิดมาทุกชาติทุกชาตินี้ก็เพราะอาศัยเราเป็นทาสของลูกตา เพราะตามันรายงานว่ารูปสวย แล้วเราก็เป็นทาสของลูกหู

หุมนักรายงานว่าเสียงนี้เพราะ อยากรู้ได้เสียง รูปคืออยากได้รูป เสียงคืออยากได้เสียง จมูกรายงานว่ากลิ่นนี้หอม เราก็อยากได้กลิ่น ลิ้นรายงานว่ารสที่ดีกินอร่อย เวลาจะกินต้องกินแบบนี้ละ แบบอื่นไม่เอา เราก็เป็นทาสของลิ้นอีก ต้องหารสเช่นนั้นมาให้มัน ไอ้การสัมผัสของร่างกายก็เหมือนกัน พอสัมผัสอย่างนี้ดี ก็ทีหลังต้องหาสัมผัสอย่างนี้มา ไอ้อาการอย่างนี้ก็แสดงว่า เราเป็นทาสของอายตนะมานาน เป็นทาสตา เป็นทาสของหู เป็นทาสของลิ้น เป็นทาสของจมูก เป็นทาสของกายพวกนี้ เป็นทาสของกำลังใจคือใจแล้ว นี่เราเป็นทาสมานาน เราจึงเกิด เกิดแล้วถ้าเรายังเป็นทาสของมันต่อไปอีก เราก็ต้องเกิดอีก

เราจะต้องการความเป็นไทบ้าง วิธีการให้เป็นไทก็ไม่มีอะไร พิจารณาหาความจริงของรูป รูปนี้มันไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่เที่ยง มันไม่เที่ยงแล้วก็สลายตัว ก่อนจะสลายตัวมันก็มีความสกปรก รูปไม่เป็นเรื่อง เสียงก็เหมือนกันไม่มีอะไร ทรงตัวผ่านหูแล้วก็แล้วกัน ไม่ได้มีอะไรเป็นกำลังเป็นประโยชน์เลย กลิ่นก็เหมือนกัน ผ่านประสาทจมูกแป๊บแล้วก็หายไป หาประโยชน์อะไรไม่ได้ ไม่มีการทรงตัว รสก็เหมือนกัน รสของอาหารมันก็ซาบซ่าแต่ปลายลิ้นกับกลางลิ้น พอถึงโคนลิ้นมันก็ไม่มีรส ไอ้สิ่งที่เราชอบนี้ความจริงมันไม่ปรากฏว่ามีการทรงตัว แล้วเราจะไปมัวเมามันเพื่อประโยชน์อะไร

ที่เราเกิดมาเพื่อความทุกข์ก็เพราะว่าความโง่ เราหลงในรูป ในเสียง ในกลิ่น ในรส ในสัมผัส เวลานี้พระองค์สมเด็จพระทรงสวัสดิโสภาคย์บอกว่า ไอ้รูป กลิ่น เสียง รส และสัมผัส เป็นอารมณ์ชั่วอยู่กับใจ เป็นสภาวะอันหนึ่งที่ดึงเราให้อยู่ในขอบเขตของความทุกข์ หากว่าเราต้องการความสุขเราก็วางมันเสีย วางคิดว่ารูปนี้แล้ว เราไม่ต้องการมันอีก รูปเต็มไปด้วยความทุกข์ เราไม่ต้องการมันอีก

ลูกดารายงานมาว่า อะไรก็ตามฉันไม่เชื่อแก ฉันไม่เชื่อการรายงานของแก แกบอกว่ารูปอย่างนี้ดี รูปอย่างนี้วิเศษฉันไม่เชื่อ หูรายงานว่าเสียงนี้เพราะ เราก็บอกฉันรู้ มันเพราะเดี๋ยวเดียว มันก็ผ่านไป เราไม่เอา ฉันเป็นทุกข์เพราะอาศัยพวกแกเป็นปัจจัย พอเจ้าจมูกรายงานเข้ามาอีกว่ากลิ่นนี้หอมดี แล้วก็บอกมาแบบนั้นมันก็แป๊บเดียว มันไม่มีอะไรเกิดประโยชน์ สำหรับรสของอาหารก็เหมือนกัน ลิ้นรายงานว่ารสอย่างนั้นดี อย่างนี้ดี ก็บอกมันซิ กินแล้วก็ตายเหมือนกัน กินแล้วก็แก่เหมือนกัน ฉันต้องการกินแบบจระเข้ ไม่ต้องการในรส ในเมื่ออรรถภาพยังไม่พังกี่พุงมันไว้ รสจะเป็นอย่างไรก็ช่างหัวมัน เราไม่ต้องการ มืออยู่อย่างเดี๋ยวถ้าสาคเป็นประโยชน์ให้ร่างกายทรงตัวอยู่ เราต้องการรสนั้น แต่ว่าต้องการก็ไม่ต้องการตลอดกาล เป็นแต่จะให้พุงกายไว้เท่านั้น ให้ใช้งานมันให้เป็นประโยชน์

ทีนี้เวลาร่างกายมันจะพัง เอร่างกายเราคนเดียว ไม่ต้องไปยุ่งกับใคร เรารู้ความสกปรก ของมันแล้ว รู้อาการปรนเปรอของมัน เราจะปรนเปรอสักเท่าไรมันก็ไม่มีการทรงตัว นี่รู้ตัวไว้เสมอว่ามันจะต้องพัง ในที่สุดเมื่อมันจะพังขึ้นมา แทนที่เราจะตกใจ ก็เกิดความพอใจหรือพอใจสบายใจ เมื่อเวลาที่ร่างกายจะตายเมื่อไร ก็นึกในใจว่า เออดี ฉันเป็นจี๊ข้าแกมานับแสนกับไม่ถ้วน หรืออสงไขยกับไม่ถ้วนแล้ว เวลาต่อไปถ้าแกพังเมื่อไรฉันเป็นไทเมื่อนั้น ไม่เป็นทาสแก่ต่อไป ทำใจของเราให้สบาย ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาขณะที่ทรงชีวิตอยู่ อะไรจะปรากฏแก่เรา เป็นของที่ชอบใจ หรือไม่ชอบใจก็ตาม ถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างธรรมดาของมัน ไม่มีการทรงตัว ขอมรับนับถือกฎธรรมดาตัวเดียวเป็นพระอรหันต์ ไม่เห็นมันยากอะไรนี่

ขอมรับนับถือกฎธรรมดาเสียตัวเดียว เราก็ปลดพันธ ๕ ได้ รู้ยู่ว่าร่างกาย รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็ดี หรือว่ารูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสก็ตาม อย่างนี้ธรรมดาของมัน มีความเกิดขึ้นแล้วก็เสื่อม จิตคิดไว้เสมอ เวลามันเสื่อมขึ้นมาจริงๆ เราก็สบายใจ เพราะเรารู้ว่ามันจะเสื่อม แล้วก็รู้ต่อไปว่ามันไม่เสื่อมอย่างเดียว ขึ้นสุดท้ายมันก็ดับ แต่พอมันดับขึ้นมาจริงๆ เราก็สบายใจมาก เพราะเราหมดรูปเสียแล้ว เราก็หมดทุกข์ ถ้าเราหมดรูปเสียแล้วเสียงที่จะมารบกวนหูมันก็ไม่มี กลิ่นที่จะมารบกวนจมูกมันก็ไม่มี รสที่จะมารบกวนลิ้นมันก็ไม่มี อากาศสัมผัสที่จะเกิดขึ้นทางกายก็ไม่มี อารมณ์บ้า ๆ ทางใจมันก็ไม่ปรากฏ เพราะใจมันไม่บ้าเสียแล้ว

ถ้าลงเราปลดรูปของเราได้คนเดียว ก็เชื่อว่าปลดได้ทั้งหมด การจะปลดได้ทั้งหมด การจะปลดให้ได้ก็ค่อย ๆ พิจารณาไปหาจุดเล็ก ๆ ให้พบ อันดับแรกเราจะหาความสกปรกของร่างกาย หาความไม่เที่ยงของร่างกายในจุดใดจุดหนึ่งเสียก่อน ให้มันเห็น แล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พิจารณาเห็นทุกข์ของร่างกายให้พบเท่านั้นพอ รูปทุกรูปมันไม่เที่ยง แล้วก็มันเป็นทุกข์ หาให้ได้ ถ้ามันไม่เที่ยงแล้วก็ เป็นทุกข์ เราจะหามันทำไม่ต่อไป ถ้าเรามีมันอีกเท่าไร สักก็ชาติก็ตาม เราก็จะหาความสุขไม่ได้ จะมีแต่ความทุกข์ ทุกข์ตัวนี้เป็นอริยสัจ เราจะเปลื้องทุกข์ได้เพราะละตัณหา คือไม่อยากมีรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสต่อไป

การไม่อยากมีนี่ชื่อว่าตัดสังโยชน์ ๓ ได้ ก็เพราะว่าเครื่องร้อยรัดจิตใจคิดในรูป ในเสียง ในกลิ่น ในรส ในสัมผัสก็ไม่มี เพราะเราเห็นว่ามันไม่ดี ไม่ว่าคนก็ตาม วัตถุก็ตาม ถ้าเราเห็นว่าไม่ดี เราก็ไม่พอใจ ทีนี้เราเห็นร่างกายของเราไม่ดีเสียอย่างเดียว ความพอใจมันก็ไม่ มี ขึ้นชื่อว่าเราเป็นพระอรหันต์ พระอรหันต์ทุกคนก็ท่านตัดแต่รูปเท่านั้น พอรูปพัง ทุกอย่างก็พังหมด

โพชฌงคบรรพ

สติสัมโพชฌงค์

สำหรับมหาสติปัฏฐาน วันนี้เรารู้จักกันถึงโพชฌงค์ เมื่อวานนี้อายตนะแล้ว คำว่าโพชฌงค์ แปลว่าองค์เป็นเครื่องตรัสรู้ มีสติ เป็นต้น เดี่ยวก่อน ตะนี้เรารู้จักกันทีละตัวก็แล้วกัน คำว่าสตินี้แปลว่า ระลึกรู้เข้าไว้จะทำอย่างไร สนทนฺ วา อชฌตตํ สติสัมโพชฌงค์ อตฺถิ เม อชฌตตํ สติสัมโพชฌงฺคโถติ ปชานาติ อสนตํ วา อชฌตตํ สติสัมโพชฌงค์ นตฺถิ เม อชฌตตํ สติสัมโพชฌงฺคโถติ ปชานาติ รู้เรื่องใหม่ อนันตํรู้รีเปล่า หือ รู้หรือ (ไม่ทราบครับ) ไม่ทราบไงล่ะ ข้าว่าให้แกฟัง ข้าก็รู้ เหมือนกันว่ายังงี้ แต่ไม่รู้แปลว่ายังไง หือ นี่เป็นอันว่าพระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า อนึ่ง เมื่อสติสัมโพชฌงค์ มี ณ ภายในจิต ย่อมรู้ชัดอยู่ว่าสติสัมโพชฌงค์มี ณ ในจิตของเรา หรือว่าเมื่อสติสัมโพชฌงค์ ไม่มีในจิตของเราย่อมรู้ชัดว่า สติสัมโพชฌงค์ไม่มี ณ ในจิตของเรา นี่ผมไม่เห็นมีอะไร ในมหาสติปัฏฐานสูตร ท่านก็ต้องการ โดยเฉพาะที่เรา รู้ๆ กันอยู่ว่าให้เรา มีสติและสัมปชัญญะ ว่าตัวสตินี้เป็นตัวสำคัญที่สุด ตะนี้คนที่ มีสติสมบูรณ์ที่สุดก็คือพระอรหันต์นะ ที่เราจะรู้กันได้ก็ตามพระวินัยๆ นะ ท่านบอกว่า ท่านที่ ได้อรหัตผลแล้ว ท่านยกให้เป็นสติวินัย คือยกอาบัติให้ตั้งหลาย ๆ สิกขาบท เป็นร้อยมั้ง หือ สิกขาบท ส่วนอภิสมจารทั้งหมดนะท่านไม่ปรับเลย สำหรับพระอรหันต์ แต่ความจริงก็รู้สึกว่าท่านหนักใจใหม่ ที่ว่าพระพุทธเจ้าไม่ทรงปรับเฉพาะคนที่มีสติมาก หือ คุณจรินทร์ (ไม่หนักใจครับ) อย่างนายทหารนี้ไปไหนไม่ลาติดตารางหรือเปล่านี่ หือ (ไม่ได้ครับ) ไม่ได้นะ ไม่ใช่ไม่ได้ละ คุณเห็นอู๋มาตั้งหลายหน หือ ถ้าทหารมาสายวิ้ง ๓ รอบ ไซ้มัย ไอ้นายมาสายไม่ยักวิ้งที่จริงเดินมากกว่า นั้นไซ้มัย (ครับ) อือ ดินี่นะ ตะนี้ พระทำไม่ถึงได้เป็นอย่างนั้น ก็เพราะว่า ผู้บังคับบัญชานี้เขาก็ความจริงเขาก็รู้แล้ว เพราะเป็นทหารเหมือนกัน แต่ว่าพลทหารถ้าหากไม่รักษาระเบียบวินัยให้หนัก เพราะแกยังดีไม่พอ ในเมื่อแกยังดีไม่พอ ละก็ ถ้าขึ้นไปปล่อยเข้ามันก็แยเหมือนกันนะ ถ้าปล่อยเข้าระเบียบวินัยไม่มี สำหรับผู้บังคับบัญชานี้ก็ ไม่เป็นไรเพราะรู้อยู่แล้วก็ให้อภัยกัน ก็ถึงแม้ว่าเขาจะมาสายบ้างมาช้าไปบ้าง ลาไปบ้าง แต่งานของเขาไม่เสีย ไม่เกเหมือนพลทหาร อย่างนี้ฉันใดสำหรับพระอรหันต์ก็เหมือนกัน พระอรหันต์เป็นผู้มีสติสมบูรณ์ ย่อมไม่สร้างกรรมที่เป็นอกุศลให้เกิด ฉะนั้นกรรมที่เป็นอกุศลไม่มี

ส่วนอาจารย์ที่เราเรียกกันว่า อภิสมจาร ความประพฤติคือจริยาของพระอรหันต์นี้ไม่เหมือนพระพุทธเจ้า เพราะว่าท่านที่ละนิสสัยเดิมได้ทั้งหมดก็มีพระพุทธเจ้าเท่านั้น เพราะว่าพอมาถึงความเป็นพระพุทธเจ้าแล้วก็มีแต่พุทธลีลา สำหรับพระอรหันต์อื่นทั้งหมดนอกจากพระพุทธเจ้ามา แม้แต่พระสารีบุตร ซึ่งเป็นอัครสาวกก็ไม่สามารถจะละนิสสัยเดิมได้ ไอ้คำว่านิสสัยเดิมนี่มันคิดมาทุกชาติ คนถ้าเคยอะอะไววายมาตั้งแต่ชาติต้นมันก็จะอะอะไววายไปยันเข้านิพพานนะ คนถ้าเคยเรียบร้อยมาแต่ชาติต้น มันก็เรียบร้อยไปยันพระนิพพาน อย่างพระสารีบุตรเป็นพระอัครสาวกไปกับพระพุทธเจ้า ไปพร้อมกับพระสงฆ์นี้ พอไปถึงตำรางเล็ก ๆ พระพุทธเจ้าก็ทรงขำ เพราะมันจำเป็น ทรงขำไปบ้าง พระบางองค์ก็เดินลุยน้ำไปบ้าง แต่พระสารีบุตรขัดเขมร โศดแผลบ เอาเข้ามาแล้ว หือ พอเข้ามาในสำนัก พระถามพระพุทธเจ้าว่า ทำไมพระสารีบุตรเป็นอัครสาวกฝ่ายขวา ถ้าจะว่ากันไปก็เป็นผู้ประชา ทำไม่ปฏิบัติตนแบบนั้นไม่รักษามรรยาท พระพุทธเจ้าบอกว่า พระสารีบุตรหรือพระอรหันต์ทั้งหมดไม่สามารถจะละนิสสัยเดิมได้ คำว่า นิสัยคือจริยาเก่า ความรู้สึกเก่า เพราะว่าพระสารีบุตรเคยเป็นลิงมา เคยออกทำลิงไซ้ มัย ลิงชอบโศดเป็นอย่างนี้เป็นต้น

แล้วก็มีหลายท่านหลังจากที่พระพุทธเจ้านิพพานมาแล้ว มีเรื่องปรากฏก็มีพระอรหันต์อีกองค์หนึ่ง เป็นปฏิสัมภิตาญาณ ปฏิสัมภิตาญาณนี้ อภิญญาณี ไปแตะอะไรเข้านิดหนึ่ง เขาพูดอะไรหน่อยไม่ได้นะ พูดอะไรแล้วมันก็เป็นตามนั้น แต่ว่าเจตนาร้ายของท่านไม่มี นี่องค์นี้ท่านเป็นคนอะอะไววาย พูดจาหยาบ วันหนึ่งท่านฉันทเข้าอยู่ข้างภูเขาองค์เดียว ไอ้พ่อค้าเกวียน ๕๐๐ เล่ม มันขายดีปลีผ่านมา ท่านเห็นเข้าก็ร้อง เฮ้ย ไอ้พ่อค้าเกวียนไว้ย มีงเอาอะไรไปขายวะนะ อีตานันก็บอก เออเนี่ย สวากของพระสมณ โศดมนี่จะเรียบร้อยสักหน่อยก็ไม่ได้ ใจว่าจาหยาบคายไม่น่าเคารพเลย แกโมโหขึ้นมาเนี่ย แกบอกจี้หนูครับบอก เออ จี้หนูก็จี้หนูชิวะ ไอ้นั่นเข้าไปในตลาดเปิดเกวียนออกมาเป็นจี้หนูหมดเลย ตายตกใจ พอเห็นท่านนั้นเข้าแล้วทำไม่ไหวแล้วบอกกับลูกน้องว่า เอ ถ้าไม่เป็นเรื่องแล้วไว้ย พระองค์นี้น่ากลัวจะเป็นอรหันต์เสียแล้ว ยังไง ๆ เปิดไปดูกันก่อน พอไปดูเข้าที่ไหนได้ละ ไปเห็นเข้าก็เข้าไปหา ก็แน่ใจว่าเป็นพระอรหันต์ พอเข้าไปหา ก็บอกว่า พระคุณเจ้าขอรับ เมื่อกี้พระคุณเจ้าถามผมว่าเอาอะไรไปขาย ผมบอกพระคุณเจ้าว่าเป็นจี้หนู แต่ความจริงมันเป็นดีปลีครับ ผมขออภัยด้วยที่กล่าวมาไม่ตรงตามความจริง ไม่เคารพพระคุณเจ้า ท่านบอก เออดีปลีก็ดีปลีชิวะ ก็มึงบอกว่าจี้หนูนี้ ไปเดี๋ยวกี้หมดนะ พ่อก็เล่นอีท่านนั้นอีกนะแหละพ่อเล่นท่าเดิม ไอ้เจ้านันกลับเข้าไป พอเปิดเกวียนมาเป็น

ตีปตี ไอ้คนมันแย่งซื้อกันใหญ่ ตามธรรมดาตั้ง ๕๐๐ เล่มเกวียน มันต้องอยู่กันตั้งเดือน นั้นวันเดียวไม่ ถึงวันเรียบร้อยหมดเลย บอกเดี๋ยวก็หมดนี่ ตะนี้มาแล้วไม่เอาแล้ว ไม่ทำอีท่าเก่าแล้ว มาถึงจอดเอาพอ คราวไว้ ขนเอาอาหารไว้ให้เต็มบริบูรณ์ เขากะว่าเขาจะผ่านมาอีกเมื่อไร อาหารนั้นต้องพอและเหลือนิด หน่อย พอนับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป พระคุณเจ้าไม่ต้องบิณฑบาตล่ะครับ ผมให้พอครับประจำไว้คน ไปมาต้องแวะ เคยล่อเอาเข้าโคนขี้หนูเข้าที่นะ นั่นปฏิสัมภิทาญาณ นี่ความจริงพระอรหันต์ ย่อมไม่มี ภัยกับใคร ท่านจึงให้สติวินัย คือยกให้ว่าเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์

นี่สำหรับในโพฆงค์ โพฆงค์นี้ท่านแปลว่า องค์เป็นเครื่องตรัสรู้ อันดับแรกก็มีสติ อันดับที่สองมีปัญหา นี่ก็มาพูดถึงอันดับแรกว่ามีสติ ท่านบอกว่าย่อมรู้ชัดว่า มีสติสัมโพฆงค์มีในจิต ของเรา หรือว่าไม่มีในจิตของเรา อย่างนี้เป็นต้นนะ เอากันย่อ ๆ ไปไล่ตามแบบเรากี่แยะ นี่คำว่าสตินี้ เรามิใช่ไม่มี คำว่านี้ ไอ้ตัวนี้กตัวคิดนี้เรามีอยู่ แล้วทำไมพระพุทธเจ้าจึงมานั่งสอน แต่ในที่นี้ท่าน จำกัดว่า สติสัมโพฆงค์ไม่ใช่สติเฉย ๆ สติสัมโพฆงค์แปลว่า องค์เป็นเครื่องตรัสรู้ คือว่ารู้ตามความ เป็นจริง เป็นอันว่าอารมณ์ของเราที่ยอมรับนับถือกฎของความจริง รู้ว่า เกิด แก่ เจ็บ ตาย นะนี้กฎ ธรรมดา และก็รู้ว่านี่เราเกิดมาแล้วต่อไปมันต้องแก่ ต่อไปมันต้องป่วยไข้ไม่สบาย ต้องพลัดพรากจาก ของรักของชอบใจ ต้องตาย ไอ้ตัวนี้นะมันมีอยู่ในเราหรือเปล่า เราคิดมั่งหรือเปล่า วันหนึ่งเรามีอารมณ์ แบบนี้กี่ครั้ง ว่านี่ไม่ช้าเราก็ตาย ถ้าเรากำลังเดินอยู่เราก็คิดว่า คนที่เขากำลังเดินแบบเรานี้ ในสถานที่นี้ มันมีมากนับจำนวนไม่ถ้วน แต่ว่าเวลานี้คนทั้งหลายเหล่านั้นจึงไปหมดแล้ว กระดูกก็ไม่เหลือ ชื่อก็ไม่ ปรากฏเพราะตายมานาน ๆ นี่เขาตายกันนับไม่ถ้วนในที่เรารับ

หรือเวลานี้ที่เรา นั่งอยู่เวลานี้ก็มีคนเขามา นั่งอยู่ก่อนนับไม่ถ้วน แต่คนทั้งหลายเหล่านั้น ก็ตายไปหมดแล้ว แล้วเราเองก็ต้องตายแบบเขานะ นึกว่าถึงตัวตายและก็คิดต่อไปด้วยว่า ถ้าเราตายแล้ว เราปรารถนาเกิดจะดีหรือไม่ดี มันก็ต้องตอบตัวเองว่าเกิดนี้ไม่เป็นเรื่องเพราะทุกข์ทั้งหลายเหล่านี้หมด นี้มันมาจากความเกิด ถ้าเราไม่เกิดเสียตัวเดียวมันจะมีอะไรมาเป็นทุกข์ล่ะ ถ้าเราไม่เกิดมันจะหิวได้มั๊ย คุณอนันต์ (ไม่ได้ครับ) ทำไม่ล่ะ ไม่จริงหรือ ปรตหิวนี้หว่า หือ เห็นปรตมันบอกว่าหิวนี้ พวกอะไร (พวกอบายภูมิครับ) แล้วมันเกิดหรือไม่เกิดล่ะ อ้อ เกิดหรือ เออจริงนิ ใช่ไหมแป๊ก มันยังเกิดอยู่นะ มันไม่เกิดเป็นคนมันก็เกิดเป็นปรต ใช่มั๊ย ไม่เกิดเป็นปรตก็เกิดเป็นสัตว์นรก เกิดเป็นอสุรกาย เกิดเป็น สัตว์เดรัจฉาน เกิดเป็นพรหม

เกิดเป็นเทวดา อย่างนี้ก็คือว่าเกิดเหมือนกัน ไม่ได้ คำว่าเกิดทั้งหมดนะ เกิดเป็นคนก็ตาม เกิดในอบายภูมิก็ตาม เกิดเป็นเทวดาก็ตาม เกิดเป็นพรหมก็ตาม ไม่ได้ทั้งหมด

นี่สติสัมโพชฌงค์เขาคิดไว้ยังงี้นะ มันนี่กสตรูกำหนดไว้ รู้ไว้ว่ามันไม่ดี อาการเกิดทั้งหมดไม่ดี สิ่งที่ดีมีจุดเดียวคือ พระนิพพาน นี่พระนิพพานนี้จะถือว่าเกิดหรือไม่เกิดใครรู้มัน หือ คุณ จรินทร์ รุ้มัย เกิดหรือไม่เกิด ทำไมละ ไม่เคยไปนิพพาน ระวังจริง ๆ นี่กว่าไปมาแล้ว อันนี้พระพุทธรเจ้าเองก็ตอบเป็น ๒ นัย

ท่านบอกว่าพระนิพพานหนึ่ง มีพราหมณ์เขากลามนะ ว่าพระนิพพานนี้เกิดใหม่ ท่านก็บอก จะเกิดก็ไม่ใช่ จะว่าไม่เกิดก็ไม่ใช่ นี่พระพุทธรเจ้าตอบเองนะ ไม่ใช่ผมนะ แล้วคุณอย่ามองว่าผมเป็นพระพุทธรเจ้าเข้าละ เดี่ยวจะไปแย่งที่หลวงพ่อยู่ ไม่เอาละ ถือเอาตามท่านมา ท่านพูดไว้ในพระไตรปิฎกว่า พระนิพพานนี้ถ้าจะว่าไปเกิด มันก็มีภพหรือมีเป็นทิพย์วิเศษ ถ้าว่าเกิดมันต้องตาย ท่านก็เลยบอกว่า พระนิพพานนี้จะว่าเกิดก็ไม่ใช่ จะว่าไม่เกิดก็ไม่ใช่ ตะนี้สำหรับสติสัมโพชฌงค์ สติแปลว่านึกไว้ นะ นึกไว้เสมอว่าเราเนี่ย เวลานี้อารมณ์จิตของเรายอมรับนับถือกฎของความเป็นจริงบ้างหรือเปล่า

ไอ้กฎของความเป็นจริงก็มีว่า ความเกิดขึ้นเมื่อมีแล้วมันก็มีเสื่อม และก็มีการสลายตัวไปในที่สุด ถ้าอาการเกิดยังปรากฏก็เต็มไปด้วยความทุกข์ นี่ไอ้ความทุกข์ทั้งจะมีมาได้ ก็เพราะค้นหาเป็นปัจจัย คือการทะยานอยาก อยากอะไร อยากเกิด ง่ายๆ ไซ้มัย ถ้าไปแจกอย่างนั้นทั้งหมดก็เลยไม่ต้องจบ ชาตินี้ทั้งชาติพูดเรื่องอยากไม่จบ นี่ตัวอยากเกิดตัวเดียวเป็นปัจจัย ไอ้ตัวอยากเกิดนี้มันมีในเราไหม ที่เราเห็นว่าสภาวะต่างๆ ทั้งหมดในโลกที่พระพุทธรเจ้าบอกว่าไม่เที่ยง และความจริงมันก็ไม่เที่ยง แต่เราเห็นว่ามันเที่ยงมีไหม นี่ถ้ามองไม่เห็นก็คิดว่าไอ้คนทุกคนที่เรารักที่เราชอบอย่างพ่อแม่พี่น้อง แม้แต่ตัวเราเองนี่ก็ไว้รีแปลว่าเขาจะต้องตายในวันหนึ่งข้างหน้า หรือวันหนึ่งข้างหน้า เขาอาจจะต้องกลายเป็นคนทุพพลภาพก็ได้นะ หรือว่าเราจะต้องตายจากเขา เขาจะต้องตายจากเรา ไอ้อารมณ์จิตแบบนี้ เราคิดเตรียมไว้บ้างหรือเปล่า หากว่าเขาต้องตายจากเราหรือเราต้องตายไปจากเขา หรือของที่รักมันต้องสูญเสียไป เราคิดไว้บ้างหรือแปลว่า ถือว่าเป็นเรื่องของธรรมดา เราจะไม่สร้างความเดือดร้อนให้เกิดแก่เรา เพราะว่าถือว่สิ่งทั้งหลายเหล่านั้นมันไม่เที่ยง และก็มีสลายไปในที่สุด คำว่าสลายตัวก็หมายความว่าไม่มีจิตคิด จะมีอำนาจที่จะไปบังคับให้มันทรงตัวอยู่ตามสภาพนั้นตามปกติ นี่อารมณ์แบบนี้มีสำหรับเราหรือเปล่านั้นนึกไว้ในใจ มีหรือไม่มี

ตะนี้มาพูดอีกทีหนึ่งว่าไอ้ตัวที่ทำให้เราเกิดจริง ๆ มันก็มีอยู่ ๓ ตัว ถ้าแยกไปจริง ๆ มัน เป็น ๔ ก็เข้าใจชัด ความจริงมัน ๓ คือ ความรัก รักในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส อารมณ์ครุ่นคิดใน ความรักที่เป็นวัตถุมันมีในใจเรารีเปล่า ความจริงคนที่ตาม สัตว์ก็ตาม เรารักได้ แต่รักในประเภทที่ไม่ ใช้กิเลสเข้าไปรัก รักด้วยอำนาจจิตเมตตา ปราณจะสงเคราะห์ ปราณจะเกื้อกูล แต่ว่าเขาจะทรง อยู่หรือไม่ทรงอยู่ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา อันนี้เป็นอารมณ์สบาย และไอ้รักอีกตัวหนึ่งนี้ มันเป็นอารมณ์ ร้าย ก็คือความรักได้แก่การผูกพัน ไอ้ตัวนี้ที่เราคิดว่าคนนั้นเป็นของเรา คนนี้เป็นของเรา ร่างกายเป็น ของเรา ทรัพย์สินส่วนนี้ส่วนนั้นเป็นเรา เป็นของเรา อารมณ์ที่ยังยึดถือว่านั่นเป็นเรา นี่เป็นเรา มันยังมี อยู่หรือเปล่า ถ้ายังมีอยู่ก็แสดงว่า สติสัมโพชฌงค์ในจิตของเราบกพร่อง มันอาจจะมีบ้างแต่เฉพาะบาง จุด บางประการ แต่ว่าส่วนใหญ่หรือส่วนน้อยอารมณ์ประเภทนี้ยังมีอยู่ นั่นแสดงว่าความตรัสรู้เข้าถึง พระนิพพานของเรายังห่างไป นี่พูดกันถึงด้านความรัก

ตะนี้ความโลภ ไอ้ความโลภนี้มากขึ้นจนกระทั่งเราได้รับความลำบาก นี่พูดกันถึง ความเป็นขราวาส ๆ ต้องหากิน แต่ว่าหากินด้วยสัมมาอาชีพะ แต่ว่าอารมณ์อีกอารมณ์หนึ่งคือมันอยาก จะหากินเป็นมิถิลอาชีพะ หากินในทางที่ผิดที่จะคดจะโกงเขา ชื่อของมาราคาถูกจะเอากำไรมากเกินไป พอดี จะถือว่าการค้าขายเป็นการตกลงซึ่งกันและกันก็ไม่ได้ ถ้าของเราซื้อมา ๑๐ สตางค์ มาขาย ๑๐๐ บาท นี่มันเกินไปแล้ว ไข่ม้อย เรียกว่าเกินพอดี อารมณ์อย่างนี้เรียกว่าความโลภ หากเราซื้อมา ๑๐ สตางค์ ขาย ๑๒ สตางค์ ขาย ๑๕ สตางค์ ตามกาลตามสมัย อย่างนี้เรียกว่าพอใช้ได้ เรียกว่าตามจังหวะ ของขาดของไม่ขาด ชื่อแล้วเราไม่แก่งขึ้นราคา เพราะการค้าต้องมีกำไร ถ้าไม่มีกำไรก็ทำกันไม่ได้ แต่ไอ้กำไรที่เราตะบึงได้มานี้ให้มันได้มาด้วยความสุจริตคือว่าไม่เกินพอดี อย่างนี้ชื่อว่าสัมมาอาชีพะ ไม่เป็นโลภ ถ้ามันเกินพอดีมันก็เป็นโลภ นี่ไอ้ตัวจิตที่นึกไว้อย่างนี้ที่เราคิดอย่างนั้นมันมีมัย ไอ้ตัวปลด มันมีหรือว่าตัวสร้างมันมี นี่ความโลภก็คืออย่างนี้ตัวที่เป็นโลภ

ตะนี้อีกตัวหนึ่ง กิเลสเครื่องร้อยรัดก็คือ โทสะความโกรธ โกรธแล้วคิดประทุษร้าย เขา คิดถั่นแก่งเขา ให้มีความทุกข์ ให้มีความลำบาก ขากแก่การครองชีพ ขากแก่การทรงตัว หรือว่า ขากกับความเป็นอยู่ อารมณ์โกรธก็ดี หรือว่าอาการผูกโกรธก็ดี อย่างนี้มีในจิตของเรารีเปล่า นี่ถ้ามี แสดงว่าสติสัมโพชฌงค์นี้ยังบกพร่องในเรา นี่ถ้าถอยหลังลงไป คือแทนที่เราจะมีความรักในด้านกิเลส เรากลับมาพิจารณาหาความจริง วัตถุก็ดี บุคคลก็ดี สัตว์ก็ตาม มีสภาพไม่เที่ยง มีการเปลี่ยนแปลงเป็น ปกติ มีการสลายตัวไปในที่สุด เราจะหลงไหลใฝ่ฝันใน

รูป รส กลิ่น เสียงเพื่อประโยชน์อะไร นี่มันเป็นปัจจัยของความทุกข์ เราไม่มี มีความรักเหมือนกัน แต่ความรักในการปรานี ปรารถนาให้เป็นสุข เรียกว่ามีจิตประกอบด้วยธรรม

นี่ถ้าหันไปดูความโลภ แทนที่เราจะโลภ อยากจะได้ทรัพย์สมบัติของบุคคลอื่นมาเป็นของตนเรากลายเป็นคนเกื้อกูลไป ถ้าเราสามารถจะช่วยให้เราช่วย สามารถจะสงเคราะห์ได้เราสงเคราะห์ ถ้าไม่เป็นเหตุเกินวิสัยหรือว่าแทนที่เราจะโกรธ แทนที่เราจะคิดฆ่าเขา เรากลับเป็นผู้มีจิตประกอบไปด้วยความเมตตา มีความสงสารนึกไว้เสมอว่าตัวเมตตาเป็นปัจจัยให้เข้าถึงพระนิพพาน ตัวบริจาคทานเป็นปัจจัยให้เข้าถึงพระนิพพาน ตัวความรักคือความเชื่อใจที่เกี่ยวกับกิเลส ไม่ดี แต่ตัวตัดความรักเป็นของดี เป็นปัจจัยให้เข้าถึงพระนิพพาน นี่แทนที่เราจะ โกรธ จะคิดฆ่า จะคิดทำร้ายบุคคลอื่น เราก็เป็นคนมีเมตตาแทน สงเคราะห์เขา

และอีกข้อสุดท้าย ความหลงคิดวามั่นของกู โนนของกู ตัวเราของกู ตัวบุคคลอื่นของกู ทรัพย์สินทั้งหลายก็ของกู อะไรมันก็ของกูไปหมด ใจตัวนี้เรียกว่าตัวอบายภูมิ หรือว่าตัวไวนเวียนในวัฏฏะ เป็นตัวทุกข์ เป็นตัวกิเลส แต่อารมณ์จิตของเราที่คิดปลดว่า ทุกสิ่งทุกอย่างนี้ไม่มีอะไรเป็นเราเป็นของเรา วัตถุทั้งหมดที่เป็นร่างกายของเราก็คือ ร่างกายของบุคคลอื่นก็ดี หรือว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตก็ดีที่ผมเรียกว่าวัตถุ ก็เพราะว่าร่างกายเราประกอบไปด้วยธาตุ ๔ มีธาตุดิน เป็นต้น ใจธาตุดินนี้มันเป็นวัตถุ สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ทั้งหมดมันเกิดขึ้นมันก็เสื่อม ผลที่สุดมันก็สลายตัว

เรามีความเข้าใจนึกไว้อยู่เสมอ นึกไว้อยู่เสมอว่าร่างกายที่เป็นเราความจริงมันไม่ใช่มันเป็นแต่เพียงเรือนร่างที่อาศัยชั่วคราวนะ และไม่ซำมันก็พัง มันจะพังก็พังเฉยพัง ทำไมถึงบอกว่าเฉย ทั้งนี้เพราะว่าเราไม่เฉย มันก็พังนะ เราเฉยหรือไม่เฉยมันก็พัง เราเฉยให้มันพังมันก็พัง เราไม่เฉยให้มันพังมันก็พัง แล้วเราเฉยมันเสียเลยคิดว่า หรือยังไม่คุณจรินทร์ ไหน ๆ มันจะมานี่บอกเฉยเฉย เฉย เฉย ขึ้นบ้านตามสบาย ตั้งใจรับอยู่แล้ว ใจมันก็สบาย รู้ว่าเขาจะมา ใจเขาจะมาแล้วเขามีอำนาจที่จะมาหาเรา เราก็ดันไปคิดบอกนี่ของมันอย่ามาหาเรา แต่ในที่สุดเขาก็มาหาเราเข้า ใจเราก็คือเกิดไม่สบายเพราะมันฝืนอารมณ์ ตะนี้เรารู้แล้วว่าคนผู้นี้หรือท่านผู้นี้ผู้มีศักดิ์ใหญ่ เราไม่สามารถจะต้านทานได้ เขาจะมากี่เลยรับมันเสียเลยนะ ตั้งทำรับชะมันก็เกิดความสบายใจ

ไอนี้ก็เหมือนกัน ไอนี้การที่มันจะพังของร่างกายหรือวัตถุทั้งหมดที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าธรรมดามันเป็นอย่างนั้น ตะนี้ไอนี้สติตัวนี้ของเราคิดไว้เสมอหรือเปล่าว่า

ร่างกายของเราไม่เข้าเสร็จและไอ้เตาอบที่เขาสร้างใหม่ๆ ดีไม่ดีเราต้องเข้าไปก่อนใครก็ได้ นะ หรือว่าเราจะไปตายที่ไหนก็ได้ นี่มันเรื่องธรรมดา ถ้าอารมณ์จิตคิดว่าเราจะตายก็ดี คนที่เรารักจะตายก็ดี ของที่เราชอบใจจะสลายไป จะพังไปก็ตาม เมื่อคิดอย่างนี้แล้วใจเราหวาดหวิวบ้างไหม หรือมีอารมณ์จิตเป็นปกติ ถ้าอารมณ์จิตเป็นปกติก็ถือว่าใช้ได้ ถือว่าตัวสติของเรานี้มันคง เรียกว่าเป็นสติสัมโพชฌงค์ คือว่ายอมรับนับถือนึกไว้เสมอว่าสิ่งเหล่านี้มันเป็นความจริง แล้วก็คิดไว้เสมอว่าสิ่งเหล่านี้มันจะต้องเข้ามาถึงเรา คำว่าเราก็คือ อหิสสमानกาย หรือมันเข้ามาถึงแล้วสติสตั้งของเรานี้มันก็ปกติ ไม่รู้สึกอะไร เพราะถือว่า อ้อ ฉันรู้อยู่แล้วนี่ว่าแกจะมาถึง

นี่สติสัมโพชฌงค์ก็หมายความว่า สติเป็นเครื่องคือว่ามีอารมณ์เป็นเครื่องตรัสรู้ ตัวนึกได้ นึกไว้ถึงอุปกรณ์เป็นเครื่องตรัสรู้ก็ได้แก่การบรรลุมรรคผล ว่าคนที่บรรลุมรรคผลจริง ๆ นะจะต้องนึกไว้เสมอว่าความจริงของโลกเป็นแบบไหน แล้วก็ทราบไว้ด้วยว่า ขึ้นชื่อว่าโลกก็เป็นไปเพื่อความฉิบหาย นี่ศัพท์ภาษาบาลี คำว่าฉิบหาย ก็หมายความว่าบงคับไม่ได้ ในเมื่อมันจะเป็นอย่างนั้นมันก็ต้องเป็น ในเมื่อบงคับไม่ได้เราก็ไม่สร้างอารมณ์ฝืน ปล่อยมัน มันอยากเป็นอย่างนั้นก็ตามใจมัน ฉันไม่ว่าอะไรแก แกอยากจะทำก็เชิญทำ แกอยากจะทำก็เชิญทำ จะทำอยู่ที่ดี ฉันจะได้ใช้แกเป็นเครื่องมือเครื่องประกอบความดี ถ้าแกพังไปก็ดี ฉันจะได้หมดภาระที่ต้องประคับประคองแก

นี่ท่านบอกว่าสติตัวนี้นะมันมีอยู่เป็นประจำหรือเปล่า เรานึกไว้เสมอทุกลมหายใจเข้าออกหรือเปล่า ถ้าเรายังคลาดไปวันหนึ่ง เราคิดไว้เท่าไร เหาสติระลึกไว้เท่าไรว่าจะตาย เราจะต้องป่วยไข้ไม่สบาย เราอาจจะขาดเครื่องมือเครื่องใช้ทั้งหมดสักวันหนึ่งข้างหน้า เพราะว่าเศรษฐกิจขาดไฟ ถ้าอาการอย่างนั้นปรากฏขึ้นมาเมื่อไร เราเดือดร้อนไหม ถ้าเราคิดไว้นึกไว้เราก็ไม่เดือดร้อน เพราะรู้อยู่แล้วว่ามันจะต้องเป็นแบบนี้

มันแบบการเดินทางด้วยรถ วิ่งไปในตอนนี้เราพบว่าจะมีแม่น้ำขวางหน้า คิดไว้และก็รู้อยู่ ถ้ามันพบแม่น้ำขวางหน้าจริง ๆ เราก็ไม่หนักใจ เราเตรียมไว้แล้วว่าเราต้องการไปฟากโน้น จะข้ามไปด้วยวิธีใดเตรียมตัวไว้แล้ว ตะนี้หากเราไม่นึกไว้ว่ามันจะมีแม่น้ำขวางหน้า คิดว่ามันจะไปสบาย พอไปเจอแม่น้ำเข้าเมื่อไร ความหนักใจมันก็เกิด ความเดือดร้อนมันก็เกิด นี่สติสัมโพชฌงค์ก็เหมือนกัน องค์เป็นเครื่องตรัสรู้ คือยอมรับนับถือกฎของความเป็นจริง ว่าความเกิดขึ้นมีแล้ว อาการที่มันทุกข์ด้วยวิธีใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีใดก็ตาม หรือการตายเข้ามาถึงก็

ตาม ไม่มีอาการหนักใจ ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะว่าเรานึกไว้อยู่เสมอที่นี่ เอากันง่าย ๆ นึกไว้เสมอว่า เกิดแล้วแก่ แก่แล้วเจ็บ เจ็บแล้วตาย แล้วก็มันเต็มไปด้วยความทุกข์ การเกิดเป็นของไม่ดี นับตั้งแต่นี้ เป็นต้นไป เราจะไม่เกิดมาอีก ปัจจุบันอะไรเป็นเครื่องก่อให้เกิดความรัก อาศักรูป เสียง กลิ่น รส และ สัมผัส เป็นต้น ให้เป็นเหยื่อของจิต เป็นเครื่องผูกพันของจิตจะไม่มีสำหรับเรา ความโลกเกินพอดี เกินภาวะที่เราทรงอยู่จะไม่มีสำหรับเรา

นี่สำหรับฆราวาสเขาหากินได้ แต่ว่าพระหนาระวัง สะสมไม่ได้ นี่เวลานี้เรามีการ สะสมเกินพอดีหรือเปล่า ไอ้การสะสมการมีทรัพย์สินต้องมีบ้างสำหรับพระ เพราะว่าป่วยไข้ไม่สบาย ก็ลำบาก จะไปไหนมาไหนพระก็ไปฟรีไม่ได้ นี่ไปเกิดหัวข้าว ผ้าไม่มีนุ่ง บังเอิญคนอื่นที่เขามีศรัทธา ไม่รู้ เราที่ต้องซื้อใช้ มีได้ทรัพย์สินแต่ที่ว่าอย่ามีให้มากเกินไป นี่การจัดไว้แค่พอดีก็ควรมีหรือเปล่า จิตที่คิดประทุษร้ายกลั่นแกล้งบุคคลอื่นมีสำหรับเราหรือเปล่า เวลานี้เราหลงกายเรา หลงกายคนอื่น หลง กายวัตถุอื่นหรือเปล่า นี่นึกไว้นะ ถ้ามีก็แสดงว่าโพฆณงค์เป็นเครื่องตรัสรู้ไม่มีสำหรับเรา เราต้องเวียน วายตายเกิดในวัฏฏะ แสวงหาความทุกข์ตลอดไป ถ้าอาการปลดแบบนี้มีอยู่เพียงใดก็ชื่อว่า เราใกล้พระ นิพพานเข้าไป

นี่ตัวสติตัวนี้ต้องนึกไว้ตลอดเวลา นะ ต้องนึกไว้เสมอ ก็อย่างที่เราริเรียนกันมาทุกคืน นั้นแหละ ไอ้นั่นก็ไม่ใช่เรา ไอ้นี้ก็ไม่ใช่ของเรา นะ คือขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่มีในขั้น ๕ นี่เป็นธรรมดา ไอ้ตัวนั้นเอง ตะนี้ท่านเตือนให้นึกท่านเตือนไว้เสมอว่าต้องนึกอยู่เสมอ ถ้าไม่นึกเสมอ ขาดตกบกพร่อง นี่ใช้ไม่ได้

ฉัมมวิจยสัมโพฆณงค์

นี่มาตัวที่ ๒ นี่อะไร มีอะไร มีปัญญาใช้ใหม่ อะไรละ สันต์ วา อชตตต ฉัมมวิจยสัม โพฆณงค์ อตติ เม อชตตต ฉัมมวิจยสัมโพฆณงค์โคติ ปชานาติ อนึ่งเมื่อฉัมมวิจยสัมโพฆณงค์ คือองค์ ปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ ฉัมมวิจยนี้ เขาแปลว่าอะไรว่า หือ ใครแปลออกบ้าง หลวงพ่อเสมอ ฉัมมวิจย เขาแปลว่าอะไร (ฉัมมวิจย คว้า วิจยคือธรรมะ) อ้อ แปลงหรือ แปลอย่างนี้หากินคล่อง แปลทับศัพท์ เหนอ เขาแปลว่าใคร่ครวญในธรรม (จีหมา แปลแบบนี้ได้ร้อยศูนย์ นี่แก้งถามนะใช้มั๊ย) อาการใคร่ ครวญในธรรม ท่านบอกว่ามีมั๊ย อ้า ท่านว่ายังงั้น นิสมมกรณฺ์ เสโย ใคร่ครวญเสียก่อนแล้วจึงทำดีกว่า นี่เป็นพระบาลี นี่ท่านบอกว่าไอ้การใคร่ครวญ

ว่านั่นผิคนั้นถูกนี้ดีนี้ไม่ดีนะ ตามกระแสพระสัทธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้านะเรามีไว้รีเปลา่ สติเข้าไปควบคุมได้รีเปลา่ ว่าเราจะต้องใช้ปัญญาคือธัมมวิจยะ นี่ก็เป็นตัวปัญญาตัวหนึ่งเป็นตัวปัญญาเลย คือตัวนั้นเป็นตัวฟังมา ท่านบอกว่า จะมีสติเป็นเครื่องกำหนดรู้ว่าโพชฌงค์คือองค์เป็นเครื่องตรัสรู้มีมัย เราได้รับมาทั้งคุ่นะชีว่า พระพุทธเจ้าบอกคนที่เข้าถึงความตรัสรู้จริงๆ นะ ต้องกำจัด โลภะ โทสะ โมหะ หรือว่าโลภะ ราคะ โทสะ โมหะ นี่ต้องตัดไอ้ตัวนี้ เมื่อตัดมันได้แล้วจะมีความสุข แล้วก็นึกว่าเออ พระพุทธเจ้าว่าอย่างนั้น ให้ตัดโลภะ โทสะ โมหะ เราก็ต้องตัด โลภะ โทสะ โมหะ ตัดโลภะ โทสะ โมหะ ว่ามันให้คล้องจี้ ว่าไปว่ามาลงนรกเลย

ที่บอกว่า ว่าไปว่ามาลงนรกเลยนี่นะเพราะอะไร มันก็เข้าทำนองที่เราภาวนาว่า พุทโธ พุทโธ พุทโธ พุทโธ พุทโธ แบบนกแก้วนกขุนทอง มีอารมณ์ใจไม่ยอมรับนับถือจริง ไม่มีความเคารพจริงมันใช้ไม่ได้ แบบคนที่สมทานศีล ปานาติปาตาเวรมณี ว่าไปก็ลึบร้อยครั้ง พันครั้ง ว่าไปเท่าไรก็ตามแต่จิตไม่ได้ยอมเคารพ มันก็ไม่เกิดประโยชน์ นี่ตัวสติก็เหมือนกัน ถ้ามีแต่ตัวสติตัวเดียวนะ ไม่ได้นึกว่าตัวคุณธรรม ได้แก่ การละราคะ โทสะ โมหะ หรือว่า โลภะ โทสะ โมหะ พิจารณาว่าร่างกายนี้ไม่ใช่ตัวเรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา แล้วก็ว่าคล้องส่งเดชแบบนี้ก็ไม่เกิดประโยชน์ นี่สติเป็นตัวนึกเข้าไป ก็เป็นตัวสมณะ คือให้ทรงอารมณ์เข้าไปที่เรียกกันว่า อารมณ์ฉาน คำว่าอารมณ์ฉานก็หมายถึงนึก ขณะใดที่จิตยังนึกอยู่ถึงอารมณ์ประเภทนั้น จัดว่าเป็นฉาน มันไม่ยากลำบากอะไร ธรรมดา ๆ ตะนี้เมื่อนึกเข้าไปแล้ว แล้วก็ใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาใคร่ครวญว่าที่พระพุทธเจ้าบอก อัดตภาพร่างกายนี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา อันนี้จริงหรือไม่จริง อันนี้นะจริงหรือไม่จริง

แล้วก็มานั่งนึกดูจริงๆ ไหมล่ะ นี่เรากิดมาแล้วเราไม่อยากจะแ่นะโว้ย บอกมันเอ็งจะกินอะไรวะ ข้าจะหาให้กินนะ กินไข่ลวกมัย เอามันบอกจะเอา กินแล้วอย่าแ่นะ เอ้ากินไข่หวานมัย ก็เอามันจะเอา เอ้า เอากินแล้วอย่าแ่นะ กินไข่จะละเมียดมัย เอ้าเอามาให้ กินไข่เปรตมัย เอ้ มีหรือเปล่าหว่า กินไข่เปรตน่ากลัวไม่แ่นแน่ อายุยืนนานนะ นี่มันต้องการอะไรเราให้มัน เราเห็นว่าอะไรมันดีสำหรับร่างกาย เราให้ แล้วมันเชื่อเราหรือเปล่า เรบอกว่าเอ็งจงอย่าแ่นะ มันเชื่อมัย มันไม่เชื่อ มันก็แ่นะ ตะนี้ในเมื่อมันจะแ่นแล้วนี่ บอกเอ้าแ่นก็ไม่เป็นไรละวะ อย่าตายนะ มีฤทธิที่โหนมั่งที่มีภิกษุกันตาย ไข่มัย เหาะไปเลย ไปหาฤทธิโน่น หาหมอกอนัน มีชาติประเภท

โหนบั้งกินแล้วไม่ตาย ผลที่สุดยอมเสียเงินเสียทองทำทุกอย่างตามที่เขาสั่ง ในที่สุดมันเชื่อมัย มันไม่เชื่อละมันตาย นี่เป็นอันว่าเราใช้วิชาความรู้ใคร่ครวญ คือปัญญาใคร่ครวญ ความจริงก็ไม่ได้ใคร่ครวญมาก คิดแล้วว่าถ้าเกิดมาแล้วมันแก่จริงมัยจริง เราก็ตอบซิว่าจริง ไอ้ที่จะตอบว่าจริงนั่นก็ต้องใคร่ครวญ ด้วยความเป็นจริง เห็นด้วยปัญญาเลยนะ ไม่ใช่ว่าพระพุทธเจ้าบอกแก่ เอ้าแก่กะท่าน ถ้าไม่แก่กะท่าน เดี่ยวจะหาว่าขัดคอพระพุทธเจ้า เราจะเรียกว่าเดิรถีย์ ไม่ใช่ยังงั้น

พระพุทธเจ้าเทศน์บอกว่า จงอย่าเชื่อเรานะ เราพูดแล้วจงอย่าเชื่อ จงใช้ปัญญาพิจารณา ให้เห็นเสียก่อน ถ้าเมื่อใช้ปัญญาพิจารณาเห็น ปฏิบัติตามเราพูดแล้ว ถ้าไม่มีผลจงอย่าเอาไปใช้ ให้ถือว่าเราเป็นผู้พูดผิด นี่พระพุทธเจ้าไม่ว่าเทศน์ถึงจุดไหนทั้งหมด พระองค์จะบอกว่ายังงี้เสมอ ว่าพวกเธอทั้งหลายจงอย่าเพิ่งเชื่อ ตะนี้เราก็ต้องไม่เชื่อพระพุทธเจ้า มานั่งดูความจริงไปถามคนแก่ดูว่า เวลาที่เขาออกมาจากท้องแม่เขาใหม่ๆ เขาแก่แบบนี้บ้างมัย ไซ้มัย ถ้าเรามองไม่เห็นชัดเขาจะตอบว่าไม่ใช่ ฉันทัวเล็กๆ นี้ไปถามคนหนุ่มคนสาวที่ตัวโตแล้ว ถามว่าเวลาออกมาจากท้องพ่อท้องแม่นะตัวเท่านี้หรือเปล่า เขาก็จะบอกไม่ใช่ นี่ไปถามคนตายดูซิว่า นี่แกเกิดจากท้องพ่อท้องแม่แก่ตายแบบนี้เลยหรือยังงี้ เอ๊ะ แล้วใครจะตอบเล่าว่า หรือ แป้ก เสรีจซี ไม่มีใครตอบเราตอบเอง ถามคนอื่นก็ได้ ว่าไอ้คนที่มันตายนี้ อายุตั้ง ๖๐ - ๗๐ แล้วตาย มันเกิดมาจากท้องพ่อท้องแม่แล้วมันแก่เท่านี้แล้ว มันตายยังงี้หรือเปล่า เขาก็จะบอกว่าเปล่า ตะนี้เราก็เชื่อพระพุทธเจ้าได้ซี

พระพุทธเจ้าบอกว่า นี่ถ้าเรายังติดกิเลสอยู่ ยังเห็นกิเลสเป็นสภะนะ ยังมีความเคารพ ในกิเลส คือมีความรัก และความรักด้วยอำนาจกิเลส รักอยากเป็นผิวเป็นเมียกันนะ ยังมีความผูกพัน ในทรัพย์สินว่า นั่นเป็นเราเป็นของเรา ยังมีการกลั่นแกล้งประทุษร้ายชาวบ้าน และยังมีความผูกพันกายว่ามันเป็นเรา เป็นของเรา ในที่สุดก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เกิด ๆ ตาย ๆ ตาย ๆ เกิด ๆ แบบนี้ มันเป็นอาการของความทุกข์

ตะนี้ที่พระพุทธเจ้าทรงบอกว่า ของในโลกทั้งหมด ไม่มีอะไรที่เราจะมีอำนาจไปบังคับบัญชามัน มันจะต้องเป็นไปตามสภาพของมัน แล้วก็ถ้าเรายังมีความเกิดเพียงใด ถ้าเรายังมีความผูกพันมันเพียงไร เราก็จะต้องกลับมาเกิด เป็นทาสของความทุกข์อยู่เพียงนั้น ไอ้ตรงไหนมันทุกข์ ตอนเป็นเด็กกินไม่ได้ จี้ไม่ได้ด้วยตนเอง ช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องการอะไรมันก็ต้องลำบากเป็นทุกข์ ไม่ร้องให้ ขึ้นมาเขาก็ไม่ทราบว่าเขาหิวหรือว่าเขาหนาว เราร้อน เราป่วย ตะนี้เมื่อโตขึ้นมาแล้ว ไอ้ความต้องการมันมีมากก็ต้องหาเลี้ยงตัว หาเลี้ยงครอบครัว เมื่อหามาได้แล้ว สิ่งที่

แก้ไขไม่ได้ก็คือความแก่ คลานเข้ามาทุกวัน อารมณ์ที่ไม่ถูกใจคลานเข้ามาทุกวัน ความป่วยไข้ไม่สบาย มันมีอยู่เสมอ ในที่สุดก็มีความตายเป็นที่สุด สิ่งที่เราคิดว่าเป็นเราเป็นของเรามันก็ไม่ใช่ เราไม่ใช่ของเรา มันพังไป นี่ใช้วิธีใคร่ครวญแบบนี้ เรียกว่าอะไร ท่านเรียกว่า ธรรมวิจยสัมโพชฌงค์ คือใคร่ครวญหา กฎของความเป็นจริงให้พบนะ หาตัวจริงให้พบ

เวลานี้เมื่อหาตัวจริงได้เราก็กว้างเสีย เตลี วุปสโม สุโข ท่านบอกว่าเราะงับกายได้ ชื่อว่า เป็นสุข คำว่าระงับกายคือ ถือว่าร่างกายถ้าเราไม่ใช้เราเสียอย่างเดียว มันพังเสียอย่างเดียว อย่างอื่น ไม่ใช่ของเราทั้งหมด นี่พังตัวเราอย่างเดียวพอ ไม่ต้องไปพังอย่างอื่น แก้วแหวนเงินทองหรือเพชรนิลจินดา มันเป็นเครื่องประดับกาย แต่ว่าถ้าเราไม่มีกายเสียอย่างเดียว เราจะหามาประดับใคร มันก็หมดทุกซ์ เราหาอาหารมากินทุกวันด้วยความลำบาก ก็เพราะมีร่างกาย ถ้าเราไม่มีร่างกายเสียอย่างเดียวจะต้องหามาทำไม นี่ใคร่ครวญตามแบบนี้แบบง่าย ๆ เห็นว่ากายนี้มันเป็นโทษมันเป็นทุกซ์ คิดง่าย ๆ ก็อย่างท่านโคธิกะ อย่างงั้นแหละนะที่เคยพูดให้ฟัง

วิริยสัมโพชฌงค์

ตะนี้มาอีกตัวหนึ่ง วิริยสัมโพชฌงค์อีกองค์หนึ่งนะ ความเพียรอะไรละ องค์แห่งปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้คือความเพียร ตอนนี้เป็นวิปัสสนาญาณหมดละซี มีสมณะอยู่ตัวเดียว หือเป็นอันว่าโพชฌงค์ ๆ นี้มีสมณะอยู่ตัวเดียวนะ สติเท่านั้นเอง นี่ผมแยกให้ทราบ งั้นเดี๋ยวใครจะมาถามว่าตัวไหนเป็นสมณะ ตัวไหนเป็นวิปัสสนาจะไม่ทราบ สติสัมโพชฌงค์เป็นสมณะ ตัวนี้ก็เข้าไว้เป็นอารมณ์มานะ ตะนี้ธรรมวิจยะการวิจัยที่ต้องใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาหาความเป็นจริง อันนี้เป็นวิปัสสนาญาณ ตะนี้มาถึงวิริยสัมโพชฌงค์ วิริยะแปลว่าความเพียร แต่ความเพียรตัวนี้ไม่ใช่เพียรวิ่งนะ หือเพียรวิ่ง เพียรกระโดดสูง เพียรกระโดดต่ำ ไม่ใช่ยังงั้น เพียรคิด เพียรคร่ำครวญ ก็คือตัวปัญญา นั่นเอง

ทำไมถึงต้องใช้ความเพียรเข้าเป็นเครื่องต่อสู้ ก็เพราะว่าอารมณ์ของเรามันคอยจะไหลลงต่ำอยู่ตลอดเวลา มันไหลเข้าไปหากิเลสใจใหม่ ไซ้มีย์คุณจรินทร์ (ครับ) รู้หรือ รู้จริง ๆ อ้าว ใช้ได้ รู้จริงก็ใช้ได้ รู้ไม่จริงก็ใช้ได้ หรือไงหว่า เพราะอะไร เพราะอารมณ์ของเรามันคอยฝืน พระพุทธเจ้าบอกนี่ร่างกายของเรามันจะแก่เนะ มันก็คิดว่าจะไม่แก่ก็ของธรรมดา ตัวปัญญาตัวเดิมนี้ต่อไปมันจะพังนะ เราก็คิดมัน

จะไม่ฟัง มันเปลออยู่เสมอใช่ไหม แล้วก็การเกิดนี้มันเป็นทุกข์นะ บางทีเราก็คิดว่ามันเป็นสุขนี่อารมณ์มันคอยฝืนอยู่ตลอดเวลา นี่เราก็ต้องเพียรฝืนมัน บอกไอ้การคิดแบบนี้มันเป็นเรื่องไม่ดีคือไม่เป็นเรื่อง ถ้าเราขึ้นคิดแบบนี้เราก็ไม่พ้นวิญญะ ไอ้คำว่าวิญญะมันแปลว่าวน วนไปวนมา เกิดแล้วตาย ตายแล้วเกิด ถ้ามันเกิดเป็นคนตาย เป็นคนก็ดี สำคัญเกิดเป็นคนแล้วลงไปนรกเกิดมาเป็นเปรต อสุรกาย สัตว์ครึ่งจกาน กว่าจะเป็นคนได้ก็นานแสนนาน แต่อยู่ในขอบเขตนี้ เกิดเป็นคนบ้าง เกิดเป็นเปรตในอบายภูมิบ้าง เกิดเป็นเทวดาบ้าง เกิดเป็นพรหมบ้าง แล้วก็วนกันไปวนกันมา มันหาจุดจบไม่ได้ มันไม่เป็นเรื่องเหนื่อย สู้เราหาแดนที่มีความสุขจริงๆ ไม่ได้ ได้แก่แดนพระนิพพาน นี่เราก็ต้องเวียน คือใช้อารมณ์ฝืน คือวิริยะ นี่แปลว่าเพียรฝืนอารมณ์ อารมณ์ถ้ามันเจออะไรเห็นสี่สนวรรณะว่าสวย เราก็บอกมันเลยบอกนี่ไม่ใช่ ใช้ปัญญาบอกนี่ไม่ได้สวยจริงๆ ถ้าผลอนิดเดียวความมัวหมองจะปรากฏ นี่พูดถึงด้านสี่ และภายในไม่ข้ามมันก็จะเก่า เมื่อเก่าแล้วในที่สุดสินี่ก็จะสลายตัว

นี่ของทั้งหลายเหล่านี้มันไม่ใช่สวยจริงๆ นี่ต้องฝืนอารมณ์ ฝืนอารมณ์จนกว่าอารมณ์จะชิน เห็นคนแก่ เห็นคนหนุ่มสาว เห็นเด็ก ก็นี่ก็เลยที่ว่าพวกนี้ตายทั้งหมด ไม่มีใครเหลือ เราก็ตาย เห็นคนทุกคนไม่ว่าอยู่ในสภาพเช่นไรทั้งหมด ว่าคนประเภทนี้มีทุกข์ทั้งหมด หากคนที่มีความสุขจริงๆ ไม่ได้ นี่ต้องฝืนคิดนะ บางทีมันจะไม่ฝืน เห็นใครเขาแต่งตัวโก้ ๆ นั่งรถยนต์สวย ๆ อยู่ตึกใหญ่ ๆ สวย ๆ เราจะนึกว่ามีความสุข แต่หารู้เข้าไปในความจริง ไปนึกดูแล้วไปถามเขาดู ว่าคนนี่เคยปวดอุจจาระปัสสาวะบ้างไหม ไม่มีใครละหือแป้ก ไอ้คนไม่ปวดท้องจี่ท้องเยี่ยวมันก็คนป็นนะชิไซ้มัย ปวดอุจจาระปัสสาวะมันเป็นทุกข์ เคยหิวบ้างไหม ไอ้ตัวหิวมันเป็นทุกข์ ใครในโลกมันจะไม่หิวไซ้ไหม เคยหนาว เคยร้อน บ้างไหม ไอ้หนาวร้อนมันเป็นทุกข์เขาก็ต้องมี นี่เคยกระทบกระทั่งกับอารมณ์ที่เราไม่พอใจนี้บ้างไหม เราก็ต้องตอบว่ามี คนทุกคนเป็นต้องมี ตะนี้ในเมื่อมันมีแล้วนี้ถ้าเราคิดว่าคนเหล่านั้นเขาเป็นสุข ก็แสดงว่าเราคิดผิด

พยายามเพียรทรงตัวไว้ ว่าทำใจจะไม่ฝืนคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วก็เพียรทรงไว้แต่ความดี เพียรละความชั่วอยู่ตลอดเวลา กรรมอะไรก็ตาม อารมณ์ใดก็ตามที่พระพุทธเจ้ากล่าวว่าเป็นอารมณ์ของความชั่ว ต้องเพียรต่อต้านมันนะ ถ้าเราไม่เพียร สู้มันไม่ได้ เพราะมันมีกำลังกล้ำมากเพราะเราคบกับมันมานาน นี่เราก็ต้องเพียรต่อต้านกับมันว่า นี่แก่อย่ามาหลอกฉันนะ ไอ้อันนี้ที่แก่ว่าสุขแกว่าสวย แกว่าคงสภาพนี้ไม่จริง ไม่มีอะไรคงตัว แล้วก็ใช้ปัญญาพิจารณาหาความเป็นจริงให้พบ ก็ตามที่พูดมาแล้ว พูดไปมันก็ช้า นี่ว่าเพียรใช้ปัญญาตัวนี้นะ เมื่อกี้เพียรใคร่ครวญ

เขาก็ใช้ปัญญาพิจารณา คือใคร่ครวญหาความเป็นจริง นี่เมื่อพบความเป็นจริงแล้ว 'ไอ้ความเป็นจริงมันไม่ค่อยจะทรงอยู่ในใจ มันจริงเหมือนกัน รู้จริงเหมือนกันแต่ไม่ค่อยวาง และก็เพียรถือมันเข้าไว้ คือทรงความเป็นจริงไว้ในใจ ยอมรับนับถือตามความเป็นจริง คิดไว้เสมอว่า ไม่มีที่ใดที่จะดีไปกว่าพระนิพพานนะ

ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์

ตะนีมาตัวที่ ๔ เรียกว่าธรรมะอะไร ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ ปัสสัทธิตัวนี้เขาแปลว่าสงบ ความสงบจิตมีในจิตใจของเราเปล่านั้น ไอ้ตัวสงบนี้ต้องระวางไว้ให้คั่นะ มันไม่ใช่ว่าง คำว่าสงบนี้ไม่ใช่ว่าง จิตของคนนั้นมันไม่ว่าง คือว่ามันต้องเกาะส่วนใดส่วนหนึ่ง แต่ไอ้จิตตัวที่เรียกว่าสงบ ก็เพราะว่าสงบจากกรรมที่เป็นอกุศล คืออารมณ์ที่เป็นอกุศล อารมณ์ชั่ว อารมณ์ฝ่าฝืน ตะนีสำหรับตัวนี้มันเป็นเรื่องวิปัสสนาญาณ จะไปนึกว่าจิตสงบจากการไม่มาสัตว์ ไม่อยากจะมาสัตว์ ไม่คิดมาสัตว์ ไม่คิดลักทรัพย์ ไม่คิดประพฤติดิฉินคาม ไม่คิดจะโกหก ไม่คิดจะกินเหล้า ไม่ใช่ตัวนี้นะ ไม่ใช่

ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์นี้มันสงบตรงนี้นะ สงบความปรารถนาในการเกิดใช้มัย อารมณ์สงบคือไม่คิดว่าเราต้องการความเกิดอีก และจิตก็มีความสงบเห็นว่าสภาพร่างกายนี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา คือสงบในจุดที่เรียกว่าอะไรทุกอย่างในโลก มีบางอย่างมันเป็นเราเป็นของเราบ้างหรือเปล่านั้น ไอ้ตัวคิดว่าเราว่าของเรานี้สงบไป ทำตัวนี้ให้สงบ นี่มันตัวสูงจัด จะใกล้นิพพานเข้าไปแล้ว มันใกล้จบ นี่ปัสสัทธิก็แปลว่าสงบตัวนี้ สงบตัวยึดถือวัตถุก็ตาม สิ่งที่มีชีวิตก็ตาม ว่าเป็นเรา เป็นของเรา หรือว่าสิ่งนั้นมีในเราหรือว่าเรามีในสิ่งนั้น นี่สงบตัวนี้นะ มีอารมณ์เป็นปกติอยู่เสมอ คิดว่า อัดภาพร่างกายนี้ไม่มี ไม่มีเรา ไม่มีของเรา และมันก็ไม่มียอะไรเป็นเราอีก หาตัวเราในนั้นไม่ได้ อันนี้ก็ไม่ต้องยาก มันง่าย ๆ เคยบอกกันมาแล้วทุกคืนนะ เราผ่านไปดีกว่า

สมาธิสัมโพชฌงค์

ตะนีตัวที่ ๕ สมาธิสัมโพชฌงค์ สมาธินี้เขาแปลว่าอะไร สมาธินี้แปลว่าความตั้งมั่น แต่ว่าสมาธิตัวนี้ต้องประกอบไปด้วยปัญญานะ อีนี่แหละที่เขาว่าเจริญ

วิปัสสนา แต่ไม่เจริญสมณะ ใ่วิปัสสนากับสมณะนี้มันควบกัน สมาธิสัมโพชฌงค์คือ มีอารมณ์ตั้งมั่น อยู่ในองค์ของปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ ตอนนี้พระพุทธเจ้าบอก มีในเราบ้างไหม หรือว่าไม่มี มีจิตตั้งมั่น อยู่ตลอดเวลาว่าเราตายแน่ อย่างที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสแก่พระอานนท์ ว่าเราคิดถึงความตายทุกลมหายใจเข้าออก และคิดถึงความตายแล้วมันคิดตรงไหน ดีที่เราคิดว่าเราไม่เกิดมาอีก เมื่อร่างกายนี้เราประคบ ประหม่อมันมาด้วยดี กว่าจะสร้างกายขึ้นมาได้ต้องบำเพ็ญบารมีมาตั้งเยอะแยะ ต้องมีทั้งทาน ทั้งศีล ทั้งภาวนา แล้วก็มีปัญญา ต้องสร้างสติมาจนกว่าจะมีกาย เมื่อมีกายแล้วมันก็ทรงอยู่ไม่ได้ นี่ถ้าเราจะมีกายมันอีก เราจะมีเพื่อประโยชน์อะไร นี่อารมณ์ตัวนี้มันตั้งมั่น เราไม่มีมันคิดว่า เราจะไปพระนิพพาน นี่การจะไปพระนิพพานเราจะไปได้แบบไหน ก็คือวางกายเสีย ถืออรรถภาพร่างกายนี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา อันนี้ไม่ยาก ผมว่าง่าย ๆ หือ ง่ายไหมคุณจรินทร์ มันเหมือนกันนี้ไม่เห็นมีอะไรเลย บอกสัมโพชฌงค์เข้าหน่อยแหมแหมเลยนะ พอบอกว่าโพชฌงค์นี้บอกว่าแยะ ความจริงนี้เราเรียนกันมาทุกคืน ฝึกกันมาทุกคืนของธรรมดา

อุเบกขาสัมโพชฌงค์

ตะนี้มาอีกตัวหนึ่ง เขาเรียกอุเบกขาสัมโพชฌงค์นะ อุเบกขานี้แปลว่า ความวางเฉย ใ้อ้วางเฉยตัวนี้จะถือเป็นสมณะไม่ได้ แต่ความจริงอุเบกขานี้เขาถือเป็นสมณะ นี้ผมข้ามไปบ้างหรือเปล่า ก็ไม่รู้ อยากข้ามก็ข้ามซิ หรือไง มาอุเบกขาสัมโพชฌงค์ อุเบกขานี้เป็นตัวปัญญาเหมือนกัน คือว่าปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ นั่นรู้ตรงไหน ตัววางเฉยนี้เป็นตัววิปัสสนาญาณนะ เขาเรียกอะไรนะวิปัสสนาญาณ เขาเรียกสังขารุเบกขาญาณใช่มี๊ย สังขารุเบกขาญาณคือการวางเฉยในขั้น ๕ คือ ร่างกายมันจะเป็นยังไงก็เจริญชิตาย นายอยากจะทำก็ทำ ฉันไม่ว่าอะไรนาย นายอยากจะทำก็ทำฉันก็ไม่ได้ว่าอะไรนาย เมื่อนายจะตายนายก็เจริญตาย ใ้อันนี้มันหายไปตัวนี้ อะไรมันหายไปหว่า หือ เมื่ออยากจะทำก็เจริญตายไม่ว่า เอมันปวดเอาก็เจริญปวด ฉันรู้อยู่แล้วนี่ว่าแจะปวดคนะ ถ้ามันจะปวดท้องก็ปวดท้องเขี้ยว เอาที่รู้อยู่แล้วนี่มันจะปวดท้องก็ปวดท้องเขี้ยว ไปกินมาเศษอาหารมันทรงตัวอยู่นี้ เมื่อมันมีเศษอาหารอยู่ มันก็ต้องเป็นอย่างนี้ มันก็ต้องระบายออกมา นี่ฉันรู้ว่าแจะจะเป็นแบบนี้

หือ ผมไม่เห็นมันจะมีอะไรนี้หว่า มันไม่ยากหรือพวกท่านยากไหม จรินทร์ยากไหม ไม่ยากหรือ อีตอนคิดเองมันไม่ยาก เอาละเอาตรงนี้ละดี มันจะครบ ๗ หรือไม่ครบก็ช่างมันเถอะ ให้ไปอ่านกันเอา ตะนี่เป็นอันว่าตัวนี้ะโพฆณงค์ นี่คือว่าท่านให้ใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณานั้นเอง มาเรามาสรุปกันดีกว่า เอาสติเข้ามาคุมตัวไว้นี้ ทั้งหมดนี้ไม่มีอะไร เป็นของธรรมดา ๆ คือใช้ตัวปัญญา ตัวเดียวควบกันกับสมาธิคือสมณะ ไอ้ตัวสติเป็นตัวสมณะทรงตัวไว้เสมอ คุมอารมณ์ไว้โดยเฉพาะ คือให้จิตมันทรงตัวว่าเราคิดเรื่องอะไรอยู่ เราจะคิดอย่างนั้น นี่มาสรุปตัวท้ายก็มีว่า ใช้ปัญญาพิจารณาหาความเป็นจริงว่า การเกิดมันเป็นทุกข์ เกิดเป็นทุกข์หรือเป็นสุข โอ (เป็นทุกข์ครับ) แรกเกิดมาทำไม (โง่ครับ) เออดี ระบายเสือกเกิดมาได้ เอ๊ะ ก็ผมก็เกิดเหมือนกันนี้หว่า นี่แกด่าข้าซิ ข้าก็เกิดเหมือนกันนี้ ไอ้นี้แกล้งค่าครูบาอาจารย์หือ ไอ้ข้าก็เกิดเหมือนกัน ถ้าแกโง่ข้าก็โง่ด้วยซี หือแป๊ก นั่น ไอ้ท่าน โอถ้าจะคบไม่ได้ เสียแล้วนะ

นี่คืออย่างนี้ ถ้าเราเกิดมาเพราะโง่เป็นสำคัญนะ นี่เกิดแล้วมันมาเป็นทุกข์ ทำไมเราถึงเกิด เพราะว่าเราโง่ เราโง่ตรงไหนละ มาใช้ปัญญาตัดตัวท้ายกันไปเลย นี่ท่านไล่ไปไล่มาเป็นสังขารเบกขาญาณ โง่ที่เราไม่ยอมวางขันธ ๕ ไอ้ตัววางขันธ ๕ จริง ๆ ได้แก่ สังขารเบกขาญาณ ที่เป็นอุเบกขา โพฆณงค์นั่นแหละ เจยมันนะซี เจยตรงไหน มันแก่เราจะเดือดร้อนทำไม ก็มันจะต้องแก่ ถือว่านี่เรื่องธรรมดา ถ้าป่วยไข้ไม่สบายเกิดขึ้นก็ถือว่านี่เรื่องธรรมดา คนที่รักเราเอาอกเอาใจเรา เขาเกิดจิตใจเราขึ้นมา ทำให้เราเดือดร้อนถือว่านี่เป็นเรื่องธรรมดา เพราะเราเกิดมาในโลกมันต้องเป็นแบบนี้ ในที่สุดเราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจ ก็ถือว่ามันเป็นเรื่องธรรมดา นี่ร่างกายของเราเองเรารักที่สุด เวลาที่มันจะพังก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา เพราะจับธรรมดาตัวนี้ได้ก็คิดไว้เลย ถ้าร่างกายพังคราวนี้เราจะไม่สร้างมันใหม่อีก เราจะทำยังไง เราจะไปพระนิพพาน

วิธีที่เราจะไปพระนิพพานจะทำยังไง นั่นก็คือตัดอารมณ์ของความชั่วทั้งหมด ไม่ยอมให้เกิดแก่จิตของเรา ถ้ามันจะเกิดมันก็ใช้กำลังขบไล่ คือวิธีขบไล่มันไปแล้วก็ใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาว่า อะไรมันดี อะไรมันชั่ว ให้รู้ไอ้ดีมันอยู่ตรงไหน ชั่วมันอยู่ตรงไหน คือธัมมวิจยะ ถ้ามันเกิดอารมณ์ขึ้นมาแล้ว ใช้กำลังขบไล่ต้องใช้เพียรหน่อย ๆ อย่าไปเชื่อมันนัก ถ้าเราไม่มีความเพียรก็ไม่ได้ในที่สุด กำลังใจของเราคงที่คือวางเฉยได้ เจยต่ออาการต่าง ๆ ที่มันเกิดขึ้นกับกาย ความแก่เกิดขึ้นก็สบายใจไม่เดือดร้อน ความหิวเกิดขึ้น ก็ไม่หนักใจ หาให้มันกิน หาได้แก่ไหนให้มันกินแค่นั้น มันมีขนาดไหนกินขนาดนั้น อย่าไปตามใจในเรื่องรสของมัน ต้องการ

จริง แล้วในที่สุดมันก็พัง มันอยากจะพังมันก็พังไป พังแล้วเราไม่เกิด ถ้าเราคิดยังงี้มันจะได้หรือไม่ได้ ทำเป็นอารมณ์ ก็ดูท่านพระโคธิกะ ดูท่านพระโคธิกะท่านทำอะไร ท่านเห็นว่าร่างกายเป็นศัตรู เป็นศัตรูร้าย ทำลายความคิดของท่าน ถ้าร่างกายนี้ไม่ป่วยเสียอย่างเดียว ท่านอาจจะเป็นพระอรหันต์ได้ แต่นี้เพื่อนเขาเป็นพระอรหันต์ไปหมด แต่ปรากฏว่าท่านได้มานโลกีย์ ผมเข้าใจว่ามานนะ ฆานเล็กจริง ๆ อย่างดีก็ฆาน ๑ ละเอียดเท่านั้น ปฐมฆานละเอียด ก็เพราะว่าท่านป่วยอย่างนั้นนี่ ท่านระงับทุกขเวทนา ไม่ได้ หากว่าท่านได้ฆาน ๔ ท่านต้องสามารถระงับทุกขเวทนาได้ นี่พระโคธิกะต้องไม่ได้ฆาน ๔ อย่างดีก็ปฐมฆานละเอียด นี่ท่านถึงได้คร่ำครวญแบบนั้น เมื่อท่านได้ฆานโลกีย์เพราะว่าร่างกายนี้ไม่ช่วยให้ท่านได้อรหันต์ เพราะร่างกายมันต่อต้านคือมันป่วย ท่านเห็นว่าร่างกายนี้เป็นศัตรูใหญ่ ใจวางร่างกายเสียโดยคิดว่าร่างกายนี้จะไม่มีสำหรับเราต่อไปในภพต่อ ๆ ไป ขึ้นชื่อว่าร่างกายที่ประกอบไปด้วยขันธ์ ๕ คือ ธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟ เป็นก้อนเข้ามาจับเป็นรูป แล้วก็ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่เป็นเครื่องประกอบกัน เราจะไม่มีมันอีกสำหรับร่างกายประเภทนี้ แล้วในที่สุดท่านก็เอามิดโกนเชือดคอตาย แต่ว่าพระพุทธเจ้าบอกว่าเป็นนิพพาน

นี่เวลาที่เราจะใคร่ครวญ คำว่าใคร่ครวญแต่ไม่ต้องเอามิดโกนมาเชือดคองนะ เดี่ยวพระยายมจะหาว่าผมแนะนำท่านเชือดคอตายผมลงไปคนเดียว หือ ไปใช้หนี้แทนพวกท่านนะ เสร็จเลย ทำบาปอะไรไว้ มันผมเอาคนเดียวไม่ไหว หือนี้แกล้งให้เขาไปนิพพานโดยการเชือดคอ นี่กรรมกรรมแทนเขาซี แหมกรรมกรรมแทนใครไม่เป็นไร รับผิดชอบแทนตาแป๊กนี้แน่ ตั้งล้านอย่างแน่ะ หือ นี่เป็นอย่างนี้นะ เป็นอันว่าอารมณ์เพียงเท่านี้แหละคุณ มันของไม่ยากหรอก เราทำกันแบบเบาๆ นะ ค่อยๆ คิด อย่าคิดว่ายากเกินไป เพราะอารมณ์ธรรมะของพระพุทธเจ้าจับทีละจุด แต่จุดที่สำคัญที่สุดนั่นก็คือ ความตาย จับไว้ให้ได้ และอาการของความไม่เที่ยงจับไว้ได้ เท่านั้นแหละ มันก็หมดเรื่องกัน เป็นอันว่าพระพุทธเจ้าสรุปในข้อนี้ว่าโพชฌงค์ทั้ง ๗ รายการ ผมว่าผมว่ามาแค่ ๖ มันลืมอะไรไปอย่างไม่รู้ ** ทั้งหมดนี้เรามีสตินึกไว้ว่ามันทรงอยู่ในเราบ้างหรือเปล่า เราทรงไว้ได้ตลอดกาลตลอดสมัยไหม ถ้าขณะใด ถ้าเราผลอไปจงตำหนิมันเลย ว่าเอ็งนี่มันเลวเสียแล้ว เอาพระบาลีบทสำคัญบทหนึ่งไว้ประจำใจว่า อดนา โจอทยตตานิ เราจะเตือนใจเราอยู่ตลอดเวลาว่าจงอย่าลี้ม จงอย่าลี้ม ในอันดับแรกก็ก่อนหลับคิดสักพักหนึ่ง ใคร่ครวญสักพักหนึ่ง แล้วตื่นใหม่ ๆ ใคร่ครวญสักพักหนึ่ง เวลาเดินไปบิณฑบาตตอนเช้า ๆ เห็นชาวบ้านเข้าก็จงหาความทุกข์ของชาวบ้านให้พบ ว่าข้าวที่เราได้กินจากเขา ได้มาจากความทุกข์ของเขา

แล้วพวกนี้ไม่ซำก็ตาย เราก็ตายเหมือนเขา นี่ไม่มีอะไรดี เป็นอันว่า ถ้าเราคิดกันเพียงเท่านี้เราก็คือเป็นพระอรหันต์แล้ว เป็นแล้วคุณเป็นริยังคุณจรินทร์ ฮ้า ผมนึกว่าคุณอาจจะนึกว่าเป็นแล้วนี่ เป็นเดี่ยวใจใหม่ เป็นอีกตอนตัดสินใจว่า เออนี่พระพุทธเจ้าท่านพูดถูกนะ ท่านพูดถูกมันทุกขจริง มันมีการเปลี่ยนแปลงจริง มันมีการพังจริง ถ้าเกิดใหม่มันก็ทุกขจริง นี่เราเป็นนิตหนึ่ง เออวันละนิตแค่นี้จะพอนะ เออวันละ ๒-๓ นาที เป็นอรหันต์ให้ได้วันละ ๒ - ๓ นาที เป็นจริงๆ อีกตอนนั้นคิดปลงให้ตก จริง ๆว่าไอ้การเกิดเป็นโทษเป็นทุกขแบบนี้ ตัดกันจริง ๆ เอากัน ๒ - ๓ นาที

**

หมายเหตุ ข้อที่ตกไปคือ ปิติสัมโพชฌงค์ ซึ่งความในมหาสติปัฏฐานสูตรมีดังนี้

สนตํ วา อชตตตํ ปิติสัมโพชฌงค์ อนึ่ง เมื่อปิติสัมโพชฌงค์
(องค์แห่งปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ คือปิติตัวปล้ำกายปล้ำใจ) มี ณ ภายในจิต

อตถิ เม อชตตตํ ปิติสัมโพชฌงค์โคติ ปชานาติ ย่อมรู้ชัดว่า ปิติสัมโพชฌงค์ มี ณ ภายในจิต
ของเรา

อสนตํ วา อชตตตํ ปิติสัมโพชฌงค์ หรือเมื่อปิติสัมโพชฌงค์ ไม่มี ณ ภายในจิตของเรา
นตถิ เม อชตตตํ ปิติสัมโพชฌงค์โคติ ปชานาติ ย่อมรู้ชัดว่า ปิติสัมโพชฌงค์ ไม่มี ณ
ภายในจิตของเรา

ยถา จ ออนุปพนนสส ปิติสัมโพชฌงค์สส อุปปาโท โหติ ตถฺยจ ปชานาติ อนึ่ง ความที่ปิติสัมโพชฌงค์ อันยังไม่เกิดขึ้นย่อมเกิดขึ้นด้วยประการใด ย่อมรู้ชัดด้วยประการนั้น

ยถา จ ออนุปพนนสส ปิติสัมโพชฌงค์สส ภาวนาปาริปุริ โหติ อนึ่ง ความเจริญบริบูรณ์
ของปิติสัมโพชฌงค์ ที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อมเป็นด้วยประการใด

ตถฺยจ ปชานาติ. ย่อมรู้ชัดด้วยประการนั้น

สังจบรรพ

เขาเรียนกัน ๗ ที่นี้เขาเรียนกันแค่ ๖ ฐัมมัย มันจะได้บรรลุเร็วๆ ฮ้าข้อต่อไปอะไรก็ 'ไม่รู้ไม่ได้' วก่อน ท่านบอกว่า ปุณ จปร ภิกขเว ฐมเมสุ ฐมมานุปสุตี วิหริติ จตุสุ อริยสจเจสุ อ่อง่ายนิต เดียว นี่ท่านบอกว่าอริยสัง ๔ ง่ายไม่เคยดูเลย ยี่หื้ออาจารย์ชั้นดีเห็นมัย (หัวเราะ) 'ไม่รู้' อยู่ที่ไหนด้วย ท่านบอกว่า 'ดูก่อน' ฝึกหัดทั้งหลาย ข้ออื่นยังมีอยู่อีก ฝึกหัดย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรมคือ อริยสัง อริยสัง แปลว่าของจริงที่พระอริยเจ้าพึงหามาได้ หรือว่าของจริงที่บุคคลให้เป็นพระอริยเจ้าคือความเป็นผู้ บริสุทธิ กถญจ ภิกขเว ภิกขุ ฐมเมสุ ฐมมานุปสุตี วิหริติ จตุสุ อริยสจเจสุ อิธ ภิกขเว ภิกขุ อทํ ทุกขนติ ยถาภูตํ ปชานาติ อยํ ทุกขสมุทโยติ ยถาภูตํ ปชานาติ ดูก่อนฝึกหัดทั้งหลาย ก็อย่างไรชื่อว่า ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม คืออริยสัง ๔ ดูก่อนฝึกหัดทั้งหลาย ฝึกหัดในธรรมวินัยนี้ย่อมรู้ชัดตาม ความเป็นจริงว่าทุกขํ ย่อมรู้ชัดตามความเป็นจริงว่านิสรมุทฺถิ พุทโธ นี้ไม่ยาก ไม่มีอะไรยาก หื้อทำไม่ ละ เहांนี้ข้าก็ไม่ได้ดูตำราแล้วนะ เพราะว่าวันนี้ว่ากันถึง อริยสัง ๔ อริยสัง ๔ มี ๔ อย่างคือ ทุกขํ สมุทฺถิ นิโรธ มรรค ที่เรียกว่าอริยสัง ก็เพราะว่าเป็นความจริงที่ทำบุคคลให้ถึง ความเป็นพระอริยเจ้า ฮ้า เอ พระอริยเจ้าเขาเป็นกันอย่างไร หื้อ นันต์ เป็นไหง่หว่า เहांได้รั้ง ฮี้ คุณจรินทร์ (ครับ) เขาบอกว่าพระ อรหันต์เหาะได้ไซ้มัย ถ้าได้ (หัวเราะ) ถ้าได้นะ ถ้าได้ก็เหาะได้นะนั่นซี เมื่อสมัยก่อนผมคิดว่าถ้าใครเป็น พระอรหันต์แล้วต้องเหาะได้ทุกคน 'ไอ้โง่แบบนี่ละ' ปล่อยให้โง่ไปคนเดียวแหละ คิดอย่างงั้นจริงๆ ฮิตอน ที่เรียนใหม่ๆ คิดว่าคนทุกคน ถ้าเป็นพระอรหันต์ได้ต้องเหาะเหินเดินอากาศได้ แสดงฤทธิ์ได้ นี่มัน เป็นความโง่ แต่ความจริงนี้คำว่าอรหันต์แปลว่าเป็นผู้สิ้นจากกิเลสไซ้มัย หรือแปลว่า เป็นผู้ไกล จาก กิเลส หรือมีกิเลสอันสิ้นแล้วนั่นเอง คำอรหันต์มีอยู่ตรงนี้ ไม่ได้หมายความว่าเหาะเหิน เดินอากาศ เนมรมิตอะไรได้ 'ไอ้ตัวเหาะได้' นี่ความจริงเขาเหาะได้ตั้งแต่ยังไม่ถึงพระโสดาบัน แต่ว่าพวกที่ได้มาน โลกีย์ แล้วก็ได้อภิญญาด้วยนี่ฤทธิ์มันปรากฏตั้งแต่ตรงนี้ หากว่าเราไปเห็นใครเขาเหาะได้ เนมรมิตอะไร ได้เข้า อย่างนี้ถือว่าเขาเป็นพระอริยเจ้า อันนี้ไม่ใช่

หากว่าบังเอิญจะเป็นพระอริยเจ้า ได้อภิญญา ๖ หรือ ปฏิสัมภิตาญาณ เรื่องที่ท่านจะ เหาะให้เราดูเฉย ๆ ก็ไม่มีเหมือนกัน ท่านไม่ยอมทำ เพราะว่าท่านไม่ยอมเป็นทาสของคำชมเชยหรือคำ นินทาสรรเสริญนั้น พระอรหันต์ถ้าหากว่าจะแสดงฤทธิ์ก็ต้องจำเป็นจริง ๆ เพื่อเป็นการเจริญศรัทธา เรียกว่าอย่างพระพุทธเจ้าที่ จะทรงมาน

ชฎิล เพราะพวกนี้เขาเล่นฤทธิ์กัน ถ้าพระพุทธเจ้าไม่แสดงฤทธิ์ก็จะไม่นับถือพระพุทธเจ้าจำเป็นต้องทำ หรือว่าพระพุทธเจ้าทรงไปทรมานน้ำใจของพระประยูรญาติคำว่าทรมานนี้หมายความว่าความกลับใจจาก ผิด ให้มาเป็นถูก มันก็มีการทรมานเหมือนกัน ศัพท์ภาษาบาลีท่านเรียกว่าทรมาน ถ้าสำหรับชาวบ้านเรา เรียกว่าโปรด นี้คำว่าโปรดหรือว่าทรมานนี้ก็คือ กลับอารมณ์จากอารมณ์หนึ่งเป็นอีกอารมณ์หนึ่ง อย่าง เขาชอบกินเหล้าเราบอกว่ากินเหล้าไม่ดี นี่เขาต้องฝืนอารมณ์เดิม เขามองการกินเหล้า ก็ชื่อว่าทรมานใจ แต่ว่าเราทรมานให้ได้คืออย่างนี้ ตามศัพท์ภาษาบาลีท่านจึงเรียกว่าถ้าพระพุทธเจ้าไปโปรดใครท่านเรียกว่าทรมาน อย่างทรมานพระญาติ พระวงศ์ อันนี้ก็ต้องแสดงฤทธิ์เหมือนกัน ต้องเหาะให้ดู เหาะให้เห็น เมื่อเหาะเสร็จเรียบร้อยแล้วพระญาติ พระวงศ์มีความเชื่อ เพราะคนที่มีความสามารถไม่มีเสมอนั้น เชื่อว่า พระองค์มีความสามารถเป็นพิเศษจริง จึงยอมรับนับถือ นี่ก็ความจำเป็นเกิดขึ้นท่านจึงจะแสดงฤทธิ์ ให้อุทธินะไม่ใช่แสดงกันส่งเดชไป

ตะนิ่มว่ากันถึงอริยสังขันธ์ วันนี่ว่าตัวสำคัญเลย ผมคิดว่าพอจบอริยสังขันธ์ พวกท่านเป็นพระอรหันต์กันหมดครึ่ง นี่ผมนึกว่าท่านเป็นมาตั้งแต่ขั้น ๕ แล้วนะ พระอรหันต์นะ ฮี แป๊ก เป็นรีเปล่าละ (ยังครับ) นึกว่าเป็นแค่หน้าผาก หือ หน้าผากหมคกิลเลสเข้าไปเยอะแล้วนี่ไข่ม้อยละ กิลเลส เขาแปลว่าความเศร้าหมอง ไอ้ผมที่อยู่บนหัวเรานี้มันทำให้สมองเราเศร้าหมอง มองไม่เห็นหนังห้วนะ ไข่ม้อยคุณจรินทร์ นี่ใครหัวล้านคนนั้นเรียกว่าหัวไม่มีกิลเลส อย่างหัวผมนี่กิลสน้อยเต็มทีแล้วไข่ม้อย เพราะอะไร ผมมันเหลือน้อย นี่เรามาว่ากันถึงอริยสังขันธ์

อริยสังขันธ์ แปลว่าความจริง ท่านลองนึกดูที่เราเรียนกันอย่างแบบสบาย ๆ ติกว่าแบบตามตำราเกินไปมันฟังยาก พระพุทธเจ้าท่านบอกว่าในโลกนี้มีแต่ความทุกข์หาความสุขมิได้นี่เราก็นั่งนึกดูซิว่า พระพุทธเจ้าพูดจริงหรือพูดโกหกไข่ม้อย ที่พระพุทธเจ้าพูดโกหกมีไข่ม้อยคุณจรินทร์ (ไม่มีครับ) พระอรหันต์โกหกมีไข่ม้อยคุณอนันต์ หามีมัย (ยังไม่เห็นครับ) อะไอ้มันตอบเอาเมื่อทูปจี้หน้าว่า หน้อยตอบยังไม่เห็นมี พระสารีบุตรเคยโกหกตัมพทาฐิกโจร เฮะ แกลไปปรับว่าพระสารีบุตรโกหกนะ ตกนรกนา ข้าไม่ยอมตกด้วยละ (หัวเราะ) โกหกก็แปลว่าพูดไม่ตรงตามความเป็นจริง ตัมพทาฐิกโจรแก่มาคนมานับหมื่น นี่เวลาพระสารีบุตรไปเทศน์ กัณฑ์แรกก็ล่อปาณาติบาตเข้าเลย มันก็เสร็จนะซี พอปาณาติบาตคนฆ่าสัตว์ตัดชีวิตมาคนที่ตาม ตายตกรอก ไอ้ไอ ถ้าทำเป็นอาจินตกรรมลงอเวจมหานรก และก็ป่าอริยาบเสียดเป็นคั่งเป็นแควไปเลย พวกก็เหวี่ยงแตกพลั๊กเสร็จ เหงื่อแตกกระสับกระส่าย ท่านเทศน์ไปท่านสังเกตไป ท่านไม่ได้เทศน์โง่ ๆ แบบผมนะ (หัวเราะ) ถ้าท่านโง่แบบผม ท่าน

ไม่ใช่พระสารีบุตร มองไปกระสับกระส่ายไป เห็นอัครมหาเสนาบดีทำทางไม่ดีแล้วท่านหยุดถามโยมไม่สบายรี บอกว่าไม่สบายขอรับ ถามทำไม ไอ้ที่ท่านเทศน์นะ ผมแยะเต็มทีแล้ว เสร็จ ผมลงนรกไม่ได้ขึ้นละ ก็เลยถามไอ้คนที่โยมมานะ มาเองหรือใครให้มาบอกว่าคุณพระราชาสั่งให้มาเพราะแกเป็นเพศฆาต ท่านก็เลยเทียบกับลูกจ้าง ทำนาร้อยไร่เมื่อผลในนานะ นายได้หรือว่าลูกจ้างได้ แกก็บอกว่าลูกจ้างได้แต่ค่าจ้าง ผลในนานายได้ แกจึงว่าพระสารีบุตร เห็นมัย พระสารีบุตรก็บอกว่า ไอ้ที่โยมมาคน พระราชา สั่งให้มานะบาปมันอยู่กับใคร ท่านก็ไม่บอกว่าบาปมันอยู่กับพระราชา นี่อิตานันแกจึงกว่าพระสารีบุตร นี่ แกก็นึกว่าแกไม่บาป พอนึกว่าแกไม่บาปเท่านั้น พระสารีบุตรเทศน์ใหม่ อานิสงส์ของท่าน อิตัน ปล่อยกไว้ครั้งกัณฑ์ ว่าถ้าขึ้นเทศน์ไปเป็นไม่ได้การเนาไอ้กัณฑ์นั้น ขึ้นกัณฑ์ใหม่ เทศน์อานิสงส์ของท่าน ตามิกะโจรเป็นพระโศดาบัน

เห็นมัย นี่ถ้าพระสารีบุตรไม่โกหก ตามิกะโจรไม่ได้เป็นพระโศดาบัน แต่คุณอย่าไปโกหกเข้านะ โกหกอย่างเรานั้นลงนรก อย่างท่านมันไปนิพพานได้ อย่างนั้นเขาไม่เรียกว่าโกหก เขาเรียกเป็นลีลาแห่งการแสดง นี่พระพุทธเจ้าเทศน์อริยสัจ ว่าโลกทั้งโลกเต็มไปด้วยความสุข คุณลองหาดูซิว่าไอ้โลกจุดไหนที่มันเป็นความสุข ลองช่วยกันหาดูซิ แป๊ก หิวข้าวล่ะเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ หิวทำไมล่ะ แล้วแกหิวทำไม หือทำไมถึงหิว เฮอะแล้ว อ้อ เพราะมันอยากหิว เฮ้อ ต้องตบงันชินะ ร้อนมันเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ นันต์ (เป็นทุกข์ครับ) ปวดท้องขี้เป็นสุขหรือเป็นทุกข์ โอ (เป็นทุกข์ครับ) แกขี้ทำไม (ผมอยากขี้ครับ) อยากขี้หรือ อ้อ เฮ้อ ถ้ามันไม่ขี้มันก็ทุกข์ใหญ่ชะ รวมความว่า ที่เราทรงชีวิตอยู่นี่นะเราหาความสุขไม่ได้จริง ๆ สิ่งทุกข์ที่เป็นประจำ เขาเรียกว่านิพททุกข์ ที่ถามเมื่อกี้ท่านเรียกว่านิพททุกข์ ความจริงทุกข์นี้มี ๑๐ อย่าง ** แต่เราเอาเห็นแบบง่าย ๆ พอตื่นขึ้นมาถ้าเราไม่ล้างหน้า เราไม่แปรงฟัน มันก็เป็นทุกข์เพราะรำคาญใช่ไหม เพราะรำคาญนี้ไม่ล้างหน้าไม่ได้ รำคาญมันกลางหน้า หน้ามีเหงื่อมีโคลบ้างรีเปล่า ปากถ้าไม่แปรงฟันมันก็เหม็น ไอ้ความรำคาญเกิดขึ้นบรรดาอาการของความทุกข์แปลว่าความไม่สบาย

** หมายเหตุ ทุกข์ ๑๐ ได้แก่

๑. สภาวะทุกข์	ทุกข์ประจำกาย ได้แก่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย
๒. ปกิณณกทุกข์	ทุกข์ที่จรมา ได้แก่ โศก ปริเทวะ โทมนัส อุปายาส
๓. นิพททุกข์	ทุกข์เนื่องนิสัย ได้แก่ หนาว ร้อน หิวกระหาย
๔. พยาริทุกข์	ทุกข์คือความเจ็บไข้ได้ป่วย

กายไม่สบายใจ อาการอย่างใดมันเกิดขึ้นก็ตาม ถ้าเป็นเหตุของความไม่สบายกายไม่สบายใจ นั้นเป็นอาการของความทุกข์ นี่พอตื่นขึ้นมาล้างหน้า ถ้าเราไม่ได้กินข้าวมันก็หิว ไอ้ตัวหิวนี้มันเป็นทุกข์ และเมื่อกินเข้าไปแล้วทำไง ไอ้ของใหม่เข้าไปของเก่ามันอึดอัดมันออก ฮี ปวดท้องขี้อึดอัดที่ยิวซีทีนี้ มันเข้าไปซ้อนกันอยู่นานได้เมื่อไหร่ ไอ้กากมันจะออก การกระสับกระส่ายของการปวดอุจจาระ ปัสสาวะ เป็นอาการของความทุกข์ นี่คำว่าปกติของทุกข์เป็นประจำวัน

แต่เรื่องหิวนี้เราเกิดมาชาติหนึ่ง เราต้องการอาหารวันละกี่เวลาต้องคิดมันดูเราต้องการดื่มน้ำวันละกี่ครั้ง ขณะที่เราต้องการดื่มน้ำขณะนั้นเป็นอาการของความทุกข์ เพราะหากว่าถ้าเราไม่ดื่มความกระหายมันเกิด ไอ้ความกระหายความต้องการนี้มันเป็นทุกข์ไม่ใช่ตัวสุข เห็นมัยการหิวข้าวเป็นทุกข์ การปวดอุจจาระ ปัสสาวะเป็นทุกข์ ความเย็นสูงเกินไปเป็นทุกข์ เพราะเราไม่ต้องการ ร้อนมากเกินไปเป็นทุกข์ การปฏิบัติงานทุกอย่างเพื่อความเป็นอยู่เป็นทุกข์ เพราะอะไร เพราะว่าการหากินทุกอย่างต้องเหน็ดเหนื่อย ต้องใช้ทั้งกำลังกายกำลังใจ และกำลังทรัพย์ เราไม่มีทรัพย์ เราก็กินอะไรไม่ได้เลย ฮี หรือใจแป้ก หากินได้ไหม คุณบอกว่าคุณไม่มีทุน คุณไปขุดดิน คุณเอาอะไรไปขุดไข่ม้อย ถ้าไม่มีสตางค์ซื้อพลั่ว ซื้อจอบ ซื้อเสียม คุณก็ต้องเอาไม้แฉ่ง ๆ ไปขุด ไอ้ไม้ฉั้นนั้นมันไม่เป็นทรัพย์ไร้ใจ ต้องใช้ทรัพย์เหมือนกัน ทีนี้เราทำงานทุกอย่าง เราเหนื่อยต้องเคร่งเครียดต่อการทำงานและการทำงานที่มีผู้บังคับบัญชาที่ยิ่งหนัก ๒ อย่างหนักทั้งงานหนักเพราะเกรงใจผู้บังคับบัญชาเกรงใจว่าจะไม่ถูกใจ นี่ การปฏิบัติงานทุกอย่าง ขึ้นชื่อว่าความสบายไม่มีเลย นี่เป็นอาการของความทุกข์ที่เรามองเห็นได้ง่าย ๆ แต่พระพุทธเจ้าบอกความทุกข์มีจริง แต่คนเห็นทุกข์ไม่มี

นี่เราต้องมานั่งนึก นึกถึงความทุกข์ ในอริยสัจ พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า ข้าวคำเดียวนี้เป็นทุกข์ หรือว่าข้าวที่คำก็ตาม ความจริงเรากินข้าวที่ ๒ คำได้ไหม คุณจรินทร์ หือ นั่นซึ่งข้าวกินคำเดียวผมตั้งแต่เกิดมาเพิ่งกินข้าวคำเดียวหรือใจ

-
๕. สันตปาทุกข์	ทุกข์คือความร้อนรุ่ม เพราะ รากะ โทสะ โมหะ
๖. วิปากทุกข์	ทุกข์เพราะผลกรรมตามมาสนอง
๗. สหคตทุกข์	ทุกข์เกิดจากโลกธรรม ๘
๘. อาหารปริเยณูทุกข์	ทุกข์เพราะต้องแสวงหาอาหาร
๙. วิวาทมูลกทุกข์	ทุกข์มีการทะเลาะวิวาทเป็นมูล
๑๐. ทุกข์ขั้นต้น	อุปาทาน ขั้น ๕ เป็นทุกข์

แล้วก็ซ็อนเดียว หือ กินทีเดียว ๒ ซ็อนมันล้นปากไซ่มัย นี่แม่แต่ข้าวคำเดียวที่เราเปิบเข้าไป มันก็เป็นทุกข์ ท่านบอกว่า กับข้าวหรือข้าวที่เราพึ่งหามาได้ ที่เราจะกินอันนี้มันมาจากไหน มันมาจากหยาดเหงื่อแรงงานของเรา หรือว่าเราจะมีสตางค์ซื้อข้าว สมมติว่าพวกคุณมีเงินเดือน ๒๐ เงินเดือนนี้มันไม่ใช่เงินครึ่งเดือน หรือไม่ใช่เงินครึ่งวัน เราทำงานมาตั้งเดือนถึงจะได้เงินจำนวนนั้นมา และการทำงานทุกครั้งมันเหนื่อยไหม คุณแป๊ก เหนื่อยมัย เหนื่อย บางทีเรานั่งเขียนหนังสือมันก็เหนื่อย เหนื่อยกาย เหนื่อยใจ เมื่อยมือ ไซ้สมองแล้วก็ต้องเหนื่อย เกรงว่าผู้บังคับบัญชาจะหาว่าทำไมไม่ถูกใจไม่ถูกแบบไม่ถูกแผน นี่มันเหนื่อย นี่คนที่เขาทำนาทำสวนมันก็เหนื่อย ออกกำลังกายมาก ไซ้กำลังความคิดด้วย คนที่ประกอบการค้าก็เหนื่อย ไม่ใช่เขานั่งอยู่ได้สบาย ๆ ยังต้องไซ้สมองหนัก และการค้าต้องเอาใจชาวบ้านนี่มันหนักทุกอย่าง หากว่าใครเขาจะเข้ามาซื้อของ เราพูดไม่ถูกใจเขา เขาก็ไม่ซื้อ เราก็ต้องวางแผนว่าจะวางลีลาตั้งทำว่าอย่างไร จะพูดว่ายังไงเขาจึงจะชอบใจซื้อของ ๆ เรายี่ไ้การวางแผน วางแผน วางกฎ ตั้งตนไ้แบบนี้จะทำให้ถูกใจเขานี้มันเหนื่อย

รวมความว่า อาหารที่เราจะกินเข้าไป กว่าจะได้อาหารมาก็แสนที่จะเหน็ดเหนื่อย เต็มไปด้วยความทุกข์ ความหนาวจะหนาวสักเพียงใดก็ตามก็ต้องทนทำงานเพื่อเงิน อากาศจะร้อนเพียงใดก็ตามก็ต้องทนทำงานเพื่อเงิน บางทีอันตรายที่เราจะถึงสำนักงาน หรือว่าไปถึงสำนักงานแล้วอันตรายรอบตัวจะพึงมีก็ได้ เราก็ต้องทนทำ เพราะต้องการเพื่อเงินและทรัพย์สินเอามาเป็นอาหารที่เราจะพึงกิน นี่เป็นอันว่าอาหารที่เรากินเข้าไปนี่เรากินทุกข์ไซ้ไหม โอ (ครับ)

นี่ไซ้ ไ้เราไ้รู้แล้วว่าโลกนี้มันทุกข์แล้วเกิดมาทำไมล่ะ หือ แป๊กเกิดมาทำไม (โง่ครับ) รู้ว่าโง่ทำไมถึงเกิดล่ะ อ้อ ตอนนั้นมันไม่รู้หรือ ถ้าคนรู้ว่าโง่ คนนั้น ก็ฉลาดแล้วนี่ไซ้ไหม อีตอนนั้นมันไปโง่เพราะเจ้านายมันบังคับให้เกิดคือกิเลส ความเศร้าหมองของจิต ที่คิดว่าโลกเป็นสุข ไซ่มัย ตัณหาความทะยานอยาก คือคิดว่าโลกเป็นสุขจึงอยากจะมาเกิด อุปาทานเมื่อเกิดขึ้นแล้วไ้ตัวคิดว่าสุขมันมีอยู่ ทั้ง ๆ ที่มันเป็นอาการของความทุกข์ทุกอย่าง เราก็คิดว่าเป็นสุขเป็นความยึดมั่นอุปาทาน อยู่คนเดียวสบาย ๆ ไม่พอ อยากจะแต่งงานให้มันมีความสุข พอแต่งงานแล้วหาความสุขตรงไหนล่ะ เราอยู่คนเดียวเอาใจเราคนเดียว เราจะกินเมื่อไรเราจะนอนเมื่อไรก็ได้ จะซักแห้งก็วันก็ยังได้ หือทำไมล่ะ

อย่างผมไปที่เชียงแสน คินนั้นผมซักแห้งไม่เห็นมีใครเขาบ่นผมเลย หากบ่นไม่ได้ เพราะผมนอนคนเดียว หือ เพราะฉะนั้นถ้าเราเป็นคน ๒ คนเราจะถือระบบนั้นไม่ได้ จะต้องคอยเอาใจคนอื่นคนหนึ่ง ไ้การประกอบอาชีพการแสวงหา

ทรัพย์สินมันก็ต้องมากขึ้น เพราะต้องเผื่อคนอีกคน ถ้าเรามีคนอีกคนหนึ่งมาเป็นคู่เป็นผู้ร่วมสุขร่วมทุกข์ แต่ความจริงไม่ใช่ร่วมสุขมันร่วมแต่ทุกข์ นั่นแล้วเราก็ต้องรักษากำลังใจคนอื่นอีกหลายสิบคน ซึ่งเป็นพวกพ้องซึ่งกันและกัน นี่ความหนักมันเกิดไม่ใช่ความเบาเกิด พอแต่งงานแล้วลูกโผล่ออกมาอีกซี่ พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า ภราหเว ปลายจนา ชันธ ๕ เป็นภระอันหนัก เราคนเดียวมีแค่ชันธ ๕ หนักพอแล้ว หนักเพราะความหิว หนักเพราะความกระหาย เพราะความร้อน ความหนาว ความป่วยไข้ไม่สบาย ความแก่ ความปรารถนาไม่สมหวัง และก็ความตาย แค่นี้หนักจนเราแบกไม่ไหวในที่สุดร่างกายมันก็พัง ตะนี้หากว่าเรามีคู่ครองและเขาแบกมาอีก ๕ เป็น ๑๐ ไข่ม้อย ๑๐ ชันธเข้าไปแล้ว พอเข้ามาเป็น ๑๐ ชันธ เดียวมันโผล่มาทีละ ๕ มั่ง โผล่มาทีละ ๑๐ มั่ง มาเป็นแถวหมด ไอ้ความหนักมันก็เพิ่ม ลูกแต่ละคนโผล่มา มันก็เต็มไปด้วยความทุกข์ มันสุขหรือทุกข์ คุณจรินทร์มีลูกหรือยังล่ะ (มีแล้วครับ) มีก็ตัวเอี้ย ก็คนหา คนเดียว เป็นพันโทมีลูกเพียงคนเดียว ก็เกียจบรรลัษเลยวะ แหม ไข้ไม่ได้เลย แหม ไอ้แก่นี้มีลูกไม่เท่าดาวนี้หว่า หือ มีลูกน้อยกว่าดาวไข้ไม่ได้ นี่พวกนายสิบเขามีลูกมากกว่ามั่ง เป็นไงอีตอนมีลูกมันมีสุขหรือมีทุกข์ ไหนอีตอนที่มิใหม่ ๆ นะหรือ รู้ข่าวว่ามีลูก แหมดีใจ พอลูกโผล่ออกมา ชักยุงแล้วไข่ม้อย ดีไม่ดีดีด ๆ คั่น ๆ ไอ้ลูกไม่สบายวิ่งไปหาหมอ ต้องตั้นขึ้นลูกร้องขึ้นมา ดึกคั่นเพียงใด ก็ตามเราเคยหลับนอนสบาย นี้นอนไม่ได้ นี้มันก็เป็นอาการของความทุกข์

นี่พูดให้เห็นว่าเป็นความทุกข์ง่าย ๆ ที่เราจะพึงมองเห็น แต่ว่าไม่มีใครเขาอยากมองเห็น ที่พระพุทธเจ้าทรงบอกว่าโลกเป็นความทุกข์จริงแต่คนเห็นทุกข์ไม่มี นี่เป็นความจริง ตะนี้มาดูทุกข์ภายในซี นอกไปจากนั้น นอกจากนิพัตถทุกข์ก็ได้ ความป่วยไข้ไม่สบาย อันนี้มันมีตามปกติ เรามองไม่เห็นไข่ม้อย ที่ผมเคยบอก ชิมจณา ปรมาโรคา พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า ความหิวชื่อว่าเป็นโรคอย่างยิ่ง ไอ้ความหิวนี้มันเป็นอาการเสียคแทง โรคะเขาแปลว่าเสียคแทง นี่เวลาหิวขึ้นมาไม่ได้กินมันก็เสบท้องนะ ซี้ไข่ม้อย ความไม่สบายกายไม่สบายใจมันก็เกิด โรคประเภทนี้มันเป็นกับเรากี่วัน นี่เป็นอาการของความทุกข์ที่เรามองไม่เห็น ตะนี้ในเมื่อมันหิวแล้วเรากินเข้าไป ร่างกายเราเอาใจมันทุกอย่าง อาหารประเภทไหนราคาแพงเท่าไร ที่พวกอนามัยเขาบอกว่ามันดี เราก็พยายามกิน กินเข้าไปแล้วของแพงเท่าไรก็หนักใจมากเท่านั้น เพราะเราต้องจ่ายทรัพย์มากเราต้องเหนื่อยมาก มีการสิ้นเปลืองมาก ของดีพิเศษแค่ไหนก็ตามกินแล้วที่ไม่แก่ไม่มี หรือใจ มีม้อยโอ (ไม่มีครับ) ไม่มีนะ กินแล้วไม่ป่วยไข้ไม่สบายก็ไม่มี กินเข้าไปแล้วไม่ตายก็ไม่มี

เป็นอันว่า อาหารทุกอย่างที่เรากินเข้าไปเราได้มาจากความทุกข์ แล้วเวลาที่เราจะกินก็กินเพราะอำนาจความทุกข์บังคับ เพราะอะไรเพราะความหิวบังคับ นี่เราจะกินอาหารประเภทไหน มันก็แก่มันก็ปวย มันก็ตาย ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงบอกว่าถ้าเราจะกินอาหารก็กิน คิดว่าเป็นแต่เพียงว่ายังอึดตบถไปให้ไป อย่ากินเพื่ออย่างอื่น ถ้าเราคิดว่าเรากินเพื่ออย่างอื่นเราก็โง่เต็มที เราจะกินของดีประเภทใดก็ตามให้เราเป็นคนหมดทุกข์นะ มันไม่ได้

ขณะที่ความหิวเกิดขึ้นเราอาจจะไม่มองถึงทุกข์เรื่องอื่น มองทุกข์จุดเดียว คือ ความหิวคิดว่ากินเข้าไปแล้วถ้าอ้วนมันก็หายหิว มันก็หมดทุกข์ แต่พออ้วนดีประสาทมันเริ่มดีขึ้น มันก็เลยนึกต่อไปว่า เวลานี้ได้กินแล้วเวลานี้จะกินอะไร และงานประเภทไหนที่มันยังค้างค้ำอยู่ ความปรารถนาที่เราต้องการมีอะไรบ้างที่เรายังไม่ได้รับหวัง นี่อารมณ์แบบนี้มันเป็นอารมณ์บอกถึงความทุกข์ ไม่ใช่อารมณ์หยุด มันเป็นอารมณ์ทำ งานทุกอย่างที่เราทำ ขณะที่เราทำมันเป็นทุกข์ ขอบุคคลๆ ไอ้เรื่องทุกข์นี้พูดไปยันตายมันก็ไม่จบ หือ จะจบยังไง เพราะผมต้องบอกอาการผมทุกอย่างนี้ เวลามันตายมันปวดที่ไหน มันเสียดที่ไหน คุณก็ฟังไปยันตายเลยหรือไง มันไม่จบ

เป็นอันว่าเรามองหาโลก มองดูโลกตามความเป็นจริงที่พระพุทธเจ้าบอกว่าการเกิดของเราไม่มีความสุข มีแต่ความทุกข์ฝ่ายเดียว แต่ไอ้ที่เราเห็นว่าสุขก็เพราะอะไร เพราะว่าเราโง่ มันมีจุดสุขอยู่นิดเดียว คือความปรารถนาสมหวัง ถ้าปรารถนาสมหวังตามที่เรที่ตั้งใจเราคิดว่ามันเป็นสุข เราดีใจดีใจว่านี่เราต้องการเราได้ตามความประสงค์ แต่ว่าเนื้อแท้จริง ๆ แล้วมันไม่ใช่สุข นั่นมันเป็นตัวทุกข์เพราะอะไรเพราะว่าเมื่อเราได้มันมาแล้วจะเป็นวัตถุหรือบุคคลก็ตาม อารมณ์ของความทุกข์มันก็ติดตามมา ถ้าเป็นวัตถุก็เกรงว่ามันจะสูญหายไป เกรงว่าเป็นอันตราย เกรงว่าจะเก่า เกรงว่าจะพัง นี่ตัวทุกข์มันตามมาเลย คนไม่มีสตางค์คิดว่าถ้าเขามีสตางค์สักหมื่นบาทก็ดีใจ แต่ถ้าเงินหมื่นบาทเข้ากระเป๋าเมื่อไหร่คุณนอนไม่หลับเมื่อนั้น หือ อ้อ กลัวเงินจะหายนะซี ไข่ม้อย เกรงใครจะมาปล้น เกรงใครจะมาจี๊ เกรงของจะหาย เงินจะหาย นี่ไอ้ตัวทุกข์มันตามมาเลย ไข่ม้อยคุณจรินทร์ แต่คุณจรินทร์ไม่กลัวเงินจะหายกลัวเงินไม่พอใช้ หือ เอ เดือนนี้มีเจ้าหนี้ยี่รายไปเช่นอะไรเขามาบ้าง ไอ้ทุกข์มันก็มีหลายด้านนะ เป็นอันว่าวัตถุที่บุคคลที่ดี ในโลกนี้หาความสุขไม่ได้ ไม่เป็นปัจจัยให้เกิดความสุข มันเป็นปัจจัยของความทุกข์อย่างเดียว นี่ขั้นแรกพระพุทธเจ้าสอนในอริยสัจให้หาตัวทุกข์ให้พบ ถ้าหากว่าเราจะปฏิบัติในอริยสัจจะก็้อ ถ้าเราหาตัวทุกข์ไม่พบนี่อย่าฟังปฏิบัติข้ออื่น นี่พูดกันถึง

แนวปฏิบัติจริงๆ นะ ผมดูตำราบ้างคุณนิดหนึ่งแล้วก็มาบอกคุณ เอาแนวปฏิบัติจริงๆ ที่เขาปฏิบัติกันมาพูด
 อันดับแรกพระองค์สอนให้เห็นทุกอย่างเป็นทุกข์ เราก็เป็นทุกข์ คนอื่นก็เป็นทุกข์ ตะนี้
 เวลาเรานอนอยู่เป็นที่เงียบสงัด ปราศจากสิ่งรบกวน เราก็ใคร่ครวญหาความเป็นจริงว่า ที่พระพุทธเจ้า
 กล่าวว่าเป็นทุกข์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรามีทุกข์อะไรบ้าง ก็นั่งนึกหาความจริงให้มันพบ แล้วก็แปล
 ทุกข์ให้มันออก ต้องนึกไว้เสมอ อะไรบ้างที่ทำให้เราไม่สบายกายไม่สบายใจ ภาระทุกอย่างที่เรามีอยู่นี้
 สร้างความไม่สบายกายไม่สบายใจให้แก่เราทั้งหมด หนึ่งตื่นต้องกินข้าว ถ้าเรตื่นนอนมาถ้าไม่มีข้าว
 จะกิน ความหนักใจมันก็เกิด นี่ถ้ามีข้าวแล้วยังไม่กิน สายกินไป ความเสียดแทงมันเกิดมันเป็นทุกข์ นี่
 ถ้าเรากินข้าวเข้าไปแล้วทำไง อูจจาระ ปัสสาวะจะมามันก็เป็นทุกข์ นี่เรื่องพูดเก่า

แต่หากว่าเป็นคนร่วมกัน ถ้าเราคุยเสียงดังเกินไปคนข้างห้องเขาบอกรำคาญ แต่เวลานี้
 ความจริงเขาอยากจะพูดให้เสียงดังเพราะมันสบายใจ ตะนี้คนข้าง ๆ เขาบอกว่าพูดแบบนี้ไม่ได้ฉันไม่
 ชอบ รำคาญ ใจความไม่สบายใจของเรามันก็เกิด มันเกิดคับใจเสียแล้วนี่ แหมจะปล่อยอารมณ์ตาม
 ปรรณาสักหน่อยเป็นไปไม่ได้ นี่ความไม่สบายใจมันก็เกิด ใจตัวไม่สบายใจเกิดมันก็เป็นทุกข์ นี่ประ
 เดียวก็ได้ยินข่าวแล้วเขาบอกว่า พ่อป่วย แม่ป่วย ญาติคนนั้นป่วย ญาติคนนี้ตาย เอาความไม่สบายกายไม่
 สบายใจเกิดขึ้นอีก ดีไม่ดีเขาบอกนี่ พื้นที่ของท่านที่มีอยู่ที่โน้นมีคนเขามารุกเข้าไปสอกนึ่งแล้ว แขนนึ่ง
 แล้ว หรือว่าคืบหนึ่งแล้วเอาอีกแล้วแล้วก็คิดในใจว่า ใจนี้ที่มีใจคนนี้หว่า มารุกรานกันยังไงล่ะ หือ อ้อ
 มาอีกแล้ว นอนตาไม่หลับอีกแล้ว มือก่ายหน้าผาก ดีไม่ดีเอาเท้ามาก่ายหน้าผาก เอามาถึงได้นะ ถ้าเอา
 มาถึงไม่ได้แล้วไป นี่ขึ้นชื่อว่าทรัพย์สินต่าง ๆ ก็ดี ร่างกายก็ดี มันทุกข์จริงๆ

นี่เวลานักปฏิบัติเขาปฏิบัติ เขามองหาทุกข์ของตัวเองให้พบ แม้แต่ทุกข์เล็กน้อย เขา
 ต้องมองให้พบ หาด้วยปัญญา ไม่ได้หาด้วยสัญญา นี่มาหาความทุกข์ของเราพบแล้ว ก็หาความทุกข์
 ของคนอื่น มองดูคนทั้งโลกว่าคนไหนนะที่มีความสุขจริงๆ เห็นคนเดินผ่านหน้าเราไป เราก็คิดว่าคน
 นี้แหละมีความสุขบ้างมัย คิดในใจ ปวดอูจจาระ ปัสสาวะบ้างไหม เขาเคยป่วยไข้ไม่สบายบ้างมัย ร่างกายเขา
 ทรงอยู่หรือว่าทรุดโทรมอยู่เสมอ มันเลื่อนไปเสมอ นี่หาความจริงเหล่านี้ เราก็จะพบว่าคนทุกคนในโลก
 หาความสุขไม่ได้เลย มันจะสุขอย่างไรก็หิวข้าวเหมือนเรา หือใจมัยคุณวิชัย เราหิวข้าวมีอาการแบบ
 ไหน เราหิวข้าวก็มัยอาการแบบนั้น เราปวดอูจจาระ ปัสสาวะ แบบไหน มีความรู้สึกยังไงเขาก็เหมือนกัน
 เวลาเราป่วยไข้ไม่สบาย เรามีความรู้สึก

แบบไหนเขาก็มีความรู้สึกแบบเรา ขณะใดที่ร่างกายมันทรุดโทรมลงไปความทุกข์มันเกิดกับใจ เพราะอะไร เพราะใช้กายมันไม่สะดวก เวลาที่เป็นหนุ่มเป็นสาวเต็มตัวใช้ร่างกายได้สะดวก นี่พอมันชกจะแก่เหล่าเหล่าอย่างผมนี่มันใช้อะไรไม่สะดวก ตานะใส่แว่นอ่านหนังสือไม่ค่อยจะออกเลย แฮ่ สมัยก่อนหนังสือตัวเล็กขนาดไหนไม่ต้องใส่แว่นก็อ่านออก เวลานี้หนังสือตัวใหญ่ ๆ บางทีใส่แว่นแล้วอ่านไม่ออก มันใช้ไม่ได้ไม่สะดวก นี่ความรำคาญมันเกิด ใจความรำคาญของการอ่านหนังสือไม่สะดวก หรือไม่ชัดเจนมันก็เป็นตัวทุกข์ อันได้แก่ความไม่สบายกายไม่สบายใจ เป็นอันว่าพระพุทธเจ้าให้มองหาความจริงของชาวโลก ความจริงอาการกายก็ดี หรือวัตถุก็ดีมันไม่มีทุกข์ ใจตัวทุกข์จริง ๆ นะมันอยู่ที่ใจ หรือใครจะเถียงผม หือแป้ก แกจะเถียงหรือไม่เถียง ทำไมไม่เถียงล่ะ ไม่อยากเถียง รำคาญ หือ หารำคาญ เลยไม่อยากเถียงเลย นี่ความจริงร่างกายนี่มันไม่มีทุกข์หรือคุณ วัตถุมันก็ไม่ทุกข์ ใจตัวทุกข์จริง ๆ มันอยู่ที่ใจคือเรา

นี่ที่บอกว่าความทุกข์มันอยู่ที่ใจคือเรา คำว่าเราคือจิตหรืออาทิสมานกายที่ควบคุมร่างกายอยู่ ใจร่างกายแท้ ๆ นะ ถ้าเราถอยออกมาเสียแล้วมันไม่มีความรู้สึก ตัวอย่างคนตายที่เราเห็น ในเมื่อ อาทิสมานกายมันเคลื่อนออกไป ตะนี้ร่างกายนั้นใครเขาทำอะไรมันก็ไม่ว่า นี่ความจริงมันไม่ทุกข์ที่มัน ทรุดโทรมลงไปก็เป็นกฎธรรมดาของมัน ร่างกายเรามีอุปมาเหมือนไม้ท่อน มันไม่ต่างอะไรกับไม้ท่อน ความจริงมันไม่ได้มีความรู้สึกอะไร ใจที่มีความรู้สึกทุกข์ต่างๆ มันมาจากจิตตัวเดียว จิตคือความนึกคิด ที่มีกำลังเหนี่ยวระบบของร่างกายทั้งหมด ที่สามารถสั่งให้ร่างกายทำอะไรต่ออะไรได้ นี่เราต้องเดินไป เราต้องพูดไป ต้องนอน ต้องยืน ต้องกิน อะไรพวกนี้มันเรื่องของจิตสั่งตัวเดียว ถ้าพังร่างกายมันไม่ได้ สั่ง เพราะอะไร เพราะมันไม่ต้องการ จะให้มันทรงอยู่แบบไหนก็ตามใจ จะให้กินหรือไม่ให้กินมันก็ไม่ ได้ว่าอะไร ร่างกายไม่ได้ทวงแต่ว่าจิตมันทวง เพราะจิตไปรับทราบถึงความเสื่อมของร่างกาย ความขาดอาหารของร่างกาย จิตมันก็เข้าไปรับทราบ

ตะนี้ถ้าเราจะพูดว่าคนเรายังไม่ตาย ถ้าจิตออกจากร่างแล้วร่างกายมันไม่ทุกข์ ตรงนี้เราจะต้องไปพิสูจน์กันอีกตอนที่ได้มโนมยิทธิหรือว่าเข้าถึงฌาน ๔ แต่ขณะใดจิตเราทรงอยู่ในฌาน ๔ ขณะนั้นจิตมันแยกจากกายเด็ดขาด ความจริงมันอยู่ในกาย แต่ว่ามันไม่ยอมรับรู้เรื่องของประสาท นี่ท่านทรงฌาน ๔ อยู่ นะ ชุกกินรินักัดจึงไม่มีความรู้สึก แล้วก็ใครเอาเสียงดัง ๆ อย่างเสียงปืนใหญ่ เสียงพลุเสียงระเบิด มาทำให้เสียงปรากฏใกล้ ๆ หูก็ไม่ได้ยิน แต่ความจริงประสาทไม่ได้ดับ มันทรงตัวตลอด แต่ว่าจิตไม่ยอมรับทราบ นี่เราจะพิสูจน์ได้ตอนฌาน ๔ อย่างหนึ่ง นี่ประการ

หนึ่ง ถ้าเราได้มโนมยิทธิสามารถถอดกายภายในออก ถอดออกแล้วเราจะไปที่ไหนหรือไม่ไปที่ช่วง จะมายืนดูกายของเราที่เราอาศัยอยู่ที่มันนั่งอยู่ แล้วก็ดูขีเวลายุงกินรีนกัด ร่างกายมันจะเกามันจะไต่ขึงมัย จะไม่มีทางเลย มันจะเฉยทำเหมือนว่าเหมือนหัวหลักหัวตอ นี่แสดงว่าร่างกายนี้มันไม่รับรู้เรื่องจริง ๆ มันไม่ได้ทุกข์ด้วย และอาการที่ทุกข์ก็คือจิต จิตเข้าไปยึดร่างกายนี้มันเป็นเราเป็นของเรา นี่มาลงสัก กายทิฏฐินะ ถ้าขึงมันกัดกินก็เกรงว่าไอ้ไข่ต่าง ๆ ที่มันมาจากขึง ขึงนำมาจะเกิดแก่ร่างกาย หรือไม่ขึง ร่างกายมันเจ็บ เราเสียเลือด เราต้องไต่ขึง นี่เมื่อจิตมันเกาะอยู่มันรับทราบ ถ้าจิตมันไม่เกาะอยู่มันไม่เอา ร่างกายมันไม่ทำ นี่เป็นอันว่าไอ้ตัวทุกข์จริง ๆ มันอยู่ที่จิตที่เราเรียกกันว่าอุปาทานตัวเข้าไปยึดถือ

ตะนี้เรื่องทุกข์นี้ ผมบอกแล้วว่าพูดเท่าไรก็ไม่จบ ท่านจะต้องหากันให้พบ คุณทุกคน ในโลกให้เห็นว่าทุกคนมีแต่ความทุกข์ และก็ดูสัตว์ทุกประเภทในโลก เห็นว่าสัตว์ทุกคนมีแต่ความทุกข์ ไม่ใช่ไปแข่งเขานะ ไม่ใช่ไปแข่งให้เขามีความทุกข์หาความจริงว่าเขามีทุกข์ ไอ้ความจริงที่เขามีทุกข์จะมีขึงข้าง ก็มีตามที่ผมพูดมาแล้วนั่นแหละ ผมขี้เกียจข้อน ข้อนไปข้อนมาเดี๋ยวรำคาญ เป็นอันว่าหาให้ได้ ถ้าเรายังมองโลกมุมใดมุมหนึ่งว่าเป็นแดนของความสุข อันนี้เขาถือว่าใช้ไม่ได้ จะชื่อว่าเป็นนักปฏิบัติที่ดีนะใช้ไม่ได้ เขาเรียกว่า นักปฏิบัติเหมือนกันแต่เป็นนักปฏิบัติที่เลวแสนเลว เพราะอะไร เห็นว่าโลกเป็นสุข มันก็ค้านความเป็นจริง เพราะชื่อที่จิตเราขึงประกอบไปด้วยตัณหา มิกิเลส มีตัณหา มีอุปาทาน ตัวยึดมัน แล้วมันจะดีได้ขึง ขึงก็เลว ก็เลวแปลว่าความเศร้าหมอง ไอ้วัตถุใด ๆ ก็ตามถ้ามันเศร้าหมอง ไม่แจ่มใส เราก็ถือว่าวัตถุนั้นเลว มันหาตัวดีไม่ได้ ตะนี้หากว่ามันเศร้าหมองแล้วเรายังไปดึงมันเข้าไว้ ก็ดึงเอาความสกปรกเข้ามา แล้วมันจะสะอาดได้ขึงขึงก็เลวนะซี

อุปาทานเป็นตัวเดียว ไอ้ตัวขึงขึงอยากตัณหาอยาก อุปาทานขึง ขึงเข้ามาแล้ว อกุศลกรรมคือทำด้วยความโง่ รักษาของเลวไว้เป็นสมบัติของตน เลยเอาดีไม่ได้ นี่ถ้านักปฏิบัติก็ต้องเป็นนักปฏิบัติที่ระบอบดีชั้นเลวที่สุด รีใจ หรือมันแปลว่าขึงขึงขึง หมายคำว่าขึงขึง ดีในอันดับเลวสุด หือแป้กว่าขึงขึงนี้ ถ้าเราไล่ตัวเลวกัน ไอ้ตัวเลวอันดับหนึ่งนะมันถึงก่อนขึง ตัวที่จะถึงก่อนนี้เขาต้องถือว่า ถ้าจิตของเราเข้าไปเห็นมุมใดมุมหนึ่งของโลก หรือว่าคนใดคนหนึ่งในโลก ไม่ว่าจะทำร่างกายทรงฐานะระดับไหนก็ตามว่าเขาดีมีความสุข นั่นเราจะรู้เลยว่าเราโง่เต็มที จัดว่าเป็นคนบรมโง่แล้ว บรมโง่ ประมะแปลว่าอย่างขึง โง่ ก็แปลว่าโง่อย่างขึง คือยอดของความโง่ หาใครโง่เกินกว่าเราไม่ได้ ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะความจริงของโลกไม่มีมุมไหนเป็นมุมของความสุข คุณลองบอกผมทีเถอะ คุณเห็นไอ้โลกมุมไหนมันสุขข้าง หือแป้ก

ถูกลือตเตอร์มีความสุขหรือความทุกข์ หือแป๊ก มาแล้ว โก่ล้านนอกครุแล้ว ไม่มีสุขหา
 สุขไม่ได้ มันจะสุขตรงไหน พอรู้ว่าถูกลือตเตอร์ดีใจว่าถูกลือตเตอร์ ความทุกข์มันตามเลย เกรงว่าฉลาก
 ลือตเตอร์จะหายไข่ม้อย ความจริงตอนซื้อมา ๑๐ บาท อาจจะวางตรงไหนก็ได้ แต่รู้ว่าว่าถูกรางวัลที่ ๑
 อีครานี้ดีไม่ดีไม่อาบน้ำอาบท่าแล้ว อีโบนี่เก็บกันเต็มทีเลย นี่ทุกข์ตามมาเลย นี่พอไปรับสตางค์ เขาเกิด
 หักภาษีรายได้ขึ้นมา อารมณ์ของความทุกข์มันก็เกิดเสียดายสตางค์ไข่ม้อย พอได้สตางค์มาแล้ว กลัว
 สตางค์หาย เสร็จ ดีไม่ดีถูกใครเขาดัมเขาดุนไปก็เจ๊งไปเลย นี่เป็นอันว่า มุมของโลกละความสุขไม่ได้
 ในฐานะของคนก็เหมือนกันถ้าจะคิดว่ากษัตริย์มีความสุขก็ดูเรื่องของพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดิน ก็
 ลองนึกดูว่าท่านเป็นพระเจ้าแผ่นดินท่านมีทุกอย่าง ต้องการอะไรก็ได้ ต้องการจะขี่เครื่องบินเมื่อไหร่ ก็
 ได้ ต้องการจะขี่รถยนต์เมื่อไหร่ก็ได้ ต้องการเสวยพระกระยาหารแบบไหนเมื่อไหร่ก็ได้ ลองถาม
 ท่านซี เคยปวดอุจจาระ ปัสสาวะม้อย ไข่ม้อย เคยปวดหัวมัวตามม้อย เฉพาะอย่างยิ่ง พระเจ้าแผ่นดินองค์นี้
 ก็ลองถามท่านเคยปวดฟันบ้างหรือเปล่า หือ ไอ้โรคปวดฟันนะมันทุกข์บรรลัยเลย ไม่เชื่อลองไปถาม
 คนแก่ๆ ฟันถอนๆ ซินะ ถ้าปวดด้านไหน ประสาทด้านนั้นทั้งแถบมันไม่ดีเลย นี่เป็นตัวทุกข์ เป็นอันว่า
 กษัตริย์ก็ทุกข์ มหาเศรษฐีก็ทุกข์ จะมีใครมันก็ทุกข์ทั้งหมด

เป็นอันว่าโลกนี้ทั้งโลกมีแต่ความทุกข์ นี่ถ้าเราเรียนอริยสัจต้องหาทุกข์ให้จบก่อน มัน
 ไม่มีอะไร อันนี้มี ๒ อย่างเท่านั้น ผมไม่เห็นมีอะไรง่ายนิดเดียว ฮี ที่ผมเรียนมาในขณะที่ปฏิบัติ ท่าน
 บอกว่าต้องมองโลกทั้งหมดให้เห็นว่าเป็นความทุกข์ ให้เห็นด้วยปัญญาะ ไม่ใช่เห็นด้วยสัญญา ไม่ใช่
 จำว่าทะของท่านมาพูด เราต้องใช้ปัญญาเป็นเครื่องคิด เห็นคนที่มัวร่างกายสมบูรณ์บริบูรณ์ เดินแบบ
 องอาจ เราแน่ใจว่าคนนี้จะมีความสุขหรือความทุกข์ ก็หากฎของความเป็นจริง คือนิพัตทุกข์ ความ
 หนาว ความร้อน ความหิว ความกระหาย การปวดอุจจาระ ปัสสาวะ อาการป่วยไข้ไม่สบาย นึกเลยว่า
 คนนี้เขามีแบบเดียวกับเรา มันทุกข์แล้วดีไม่ดีเข้าไปถามเขา เขาจะบอกอาการทุกข์ประจำเขาปรากฏคือ
 โรคที่มีอยู่ในกาย หรือว่าความไม่สบายกาย ไม่สบายใจอย่างหนึ่งที่ประจำอยู่ เป็นอันว่าคนทั้งโลกไม่มี
 ความสุขจริง ๆ มีทุกข์ นี่จิตเราต้องเห็นทุกข์จริง ๆ เสียก่อน ก่อนที่จะขยับไปถึงสมุทัยนะ ยังไม่ต้องขยับ
 ไป ถ้าเรายังไม่เห็นว่าส่วนใดของโลกยังมีทุกข์ ต้องดำหนิใจทันทีว่าใจเรายังเลวมาก ยังโกหกตัวเอง ยัง
 มีกิเลสเป็นเครื่องบังใจ

ไอ้กิเลสนะความเศร้าหมองเหมือนกับแว่นตา แว่นตาถ้ามันใสมองอะไรก็สะดวกเห็น
 ถนัด กิเลสเหมือนกับแว่นตาที่ถูกฝุ่นละอองมาปะ ถ้าฝุ่นละอองมันมาปะมาก

เราก็ไม่เห็นตามความเป็นจริง นี่หาทุกข์ให้พบ นี่เมื่อหาทุกข์พบแล้ว ความจริงอริยสัจนี้เราเรียนกัน ๒ อย่าง ก็หาสมุทัย ว่าไอ้ตัวทุกข์จริงๆ มันเกิดมาจากไหน นี่เราก็ต้องไปหาซื้อสมุทัย ไปหาจากร้านเจ๊กไม่ได้ ก็หาไทยขายซี หรือไง สมุทัยนี้เจ๊กทำก็เป็นสมุเจ๊ก หรือไง หือ ฝรั่งเศสทำก็เป็นสมุฝรั่ง ไม่ต้องไปหาสมุทัย คำว่าสมุทัยในที่นี้แปลว่า เหตุให้เกิดทุกข์นะ ไม่ใช่สมุคที่เป็นเล่มเขาทำด้วยกระดาษ

ไอ้ตัวอะไรที่มันทำให้เราเกิดทุกข์ พระพุทธเจ้าก็ตรัสไว้เลยว่ามันมี ๓ อย่าง ความจริงนะมันอย่างเดียว แต่แบ่งออกเป็น ๓ จุด ไอ้ตัวที่ทำให้เกิดความทุกข์จริงๆ ที่มันหาทุกข์มาให้เราก็ได้แก้ค้นหา คำว่าค้นหาแปลว่า ความทะยานอยากนะ ไอ้อยากเฉยๆ ท่านไม่ว่า บอกว่าทะยานอยากชะด้วยแหม ทำไง ทะยานทำไฉนจะว่าความต้องการมันเกิดขึ้น ความดิ้นรนมันปรากฏ ก็เรียกว่าทะยานอยากนะ นี่ค้นหาท่านแจกออกเป็น ๓ ระดับด้วยกัน ๓ จุดคือ

๑. กามค้นหา ของสิ่งใดที่เขายังไม่มียอยากให้มันมีขึ้น ไข่ม้อย เกิดความอยากนี้ เรายังไม่มีรถยนต์ต้องการมีรถยนต์ ตัวอยากมาแล้ว ถ้าไอ้ตัวอยากมีปรากฏ ถ้ามันยังมีขึ้นมาไม่ได้เพียงใด ความสบายกายสบายใจมันก็ไม่มี ไข่ม้อยแป้ก เพราะเราอยากจะให้มันมีนี่ ต้องหาต้องดิ้นรน ต้องทำทุกอย่างเพื่อมีวัตถุสิ่งนั้น

๒. ภวค้นหา เมื่อได้สิ่งนั้นมาแล้ว อยากต้องการให้มันคงที่ ไม่ต้องการให้มันเปลี่ยนแปลง จะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม

๓. วิภวค้นหา ถ้าสิ่งนั้นมันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามปกติ ก็หาทางฝืน เพราะไม่ต้องการให้มันเป็นอย่างนั้น มันก็แบบเดียวกับกลิ้งครกขึ้นยอดเขา หือ หรือก็ดันน้ำให้มันไหลขึ้นด้านเหนือขึ้นด้านสูง มันทำไม่ได้ ทำแล้วก็ได้ความลำบาก ทำไม่สำเร็จผล

ตะนี้ค้นหา ๓ ประการนี้เป็นปัจจัยให้เกิดความทุกข์แบบไหนก็เห็น จะมองง่ายๆ อย่างพวกเรานี้เพราะอาศัยค้นหา อยากเกิด มันจึงเกิด ถ้าเราไม่เกิดเสียอย่างเดียวจะเอาใครมาหิว โอ ไอ้คนที่ไม่เกิดมันหิวหรือไม่หิว แก้วหรือ ขำรู้ เปรตหิวนี้หว่า แน่ หือ แก้วคนไม่เกิดจึงไม่เกิด ไม่หิว เปรตไม่หิวหรือ จรินทร์ว่าไง เออใช้ได้ อย่างนั้นต้องตอบแบบนั้น ไอ้เกิดเป็นเปรตก็ถือว่าเกิดแล้ว ถ้ามันไม่เกิดเป็นเปรตมันก็ไม่หิว มันเกิดเหมือนกัน ไม่ใช่หมาเกิดเป็นคน ไม่ต้องถือว่าเป็นคนเสมอไป มันเกิด นี่ถ้าไม่มีตัวเกิดจริงๆ มันก็ไม่หิวละถามว่าเทวดาหิวไหม หือแป้ก เสร็จละ แป้ก นะแก คราวนี้ละ ไปไม่ได้หรอก แป้กเลยหือ หิวไม่หิวเทวดา หิวอะไร หือ เออ ไข่ม้อยมีความอยากอยู่ อยากจะหิวคือมีความต้องการอยู่ ความจริงถึงแม้อาหารเขาไม่ต้องการก็จริง แต่เทวดาเขายังมีกิเลส นี่เราจัด เข้าเทวดาประเภทที่เป็นกิเลส ไม่

ไซ้พระอรียเจ้านะ เทวดามี ๒ พวก พรหมก็มี ๒ พวกเหมือนกัน ยังมีคัมภายอยู่ เขายังมีความต้องการ ภายไม่ให้หัวแต่ว่าใจหัว หือ ยังอยากได้นั้นยังอยากได้อย่างนี้ เป็นเทวดาชั้นนี้มีรัศมีกายส่องไสสู้องค์นั้น ไม่ได้ ทำยังไงเราจึงมีรัศมีกายเท่าเขาหรือว่าดีกว่าเขา เทวดานี้มีความต้องการรัศมีกายเป็นสำคัญถ้ามี บุญญาธิการมาก คือมีรัศมีกายสว่าง สว่างมาก มีบุญญาธิการน้อยก็มีรัศมีกายสว่างน้อย นี่เขาอยากกัน แลรัศมีกาย คือมันเป็นแสงสว่างออกมา นี่เทวดาเขามีความต้องการ

ไอ้ต้นหาความต้องการมันเกิดขึ้น มันอยากได้อย่างโน้นอยากได้อย่างนี้ ถ้ามันยังไม่ได้ ก็เกิดทุกข์ ต้องการให้มันได้ขึ้น พอได้ขึ้นมาแล้วก็เกิดความทุกข์ด้วยการต้องระวังรักษาไข่ม้อย ตะนี้พอ ได้มาแล้ว กามตัณหาเมื่ออยากได้ พอได้มาแล้วปุ๊บ ดีใจว่าได้มา ตัวตัณหาอีกตัวมันก็ไหลมันรู้วัตถุที่เรา ได้มานี้ มันต้องเก่า มันต้องพัง คนที่เราได้มานั้นมันต้องแก่ต้องทรุดโทรมและก็ตาย สิ่งที่มีชีวิตคือสัตว์ ทั้งหลายที่เราได้มา มันต้องมีการเปลี่ยนแปลง ต้องแก่ต้องตาย ตะนี้ไอ้ตัวกตัญญูมันปรากฏ วัตถุที่ดี บุคคลที่ดีที่เราได้มาตามความต้องการ เราต้องการทรวดทรงแบบนี้ ต้องการสีแบบนี้ลักษณะแบบนี้ ไอ้ ความต้องการไม่ให้เปลี่ยนแปลงมันก็เกิดขึ้น ว่าต้องการให้มันทรงตัวได้แก่ กตัญญู อารมณ์ฝืนมัน เกิดขึ้น มันเกิดขึ้นแล้ว ในเมื่อสิ่งนั้นมันไม่ตามใจ มันเคลื่อนไปตามสภาพเก่าไปตามสภาพ ทรุดโทรม ไปตามสภาพ ความไม่สบายกายไม่สบายใจมันก็เกิด เพราะเราไม่ต้องการให้มันเป็นแบบนี้ แต่มันยังเป็น มันฝืน ในเมื่อมันเริ่มเคลื่อนไปแล้ว วิกตัญญูก็ไหล หาทองแก่ซี หาถ่านมาชบเลขคราวนี้ ฮี ไปหา ถ่านแป๊กมั่ง ถ่านวิชัยมั่ง ถ่านจรินทร์มั่ง ถ่านอนันต์มั่ง อะไรนี่ แป๊กแกไม่ชอบใคร ชบยังงี้ๆ ผมหน้า ก็ไม่ขึ้น หือ งี้ นี่มาแก้ทำอะไรๆ มันก็แก้ไม่ได้ ตะนี้ไอ้สิ่งเหล่านั้นมันเก่าลง เก่าลง ในที่สุดมันก็ทรุด โทรม เพราะว่าสภาพทุกอย่างในโลกมันเป็นอนิจจัง ไม่เที่ยง และก็มือนัตตาเป็นตัวสุดท้าย นี่เป็นกฎ ธรรมดา ในเมื่อบังคับไม่ได้แล้วสิ่งนั้นจะพังไป คนจะตายไป สัตว์จะตายไป เกิดทุกข์ใหญ่ นี่เราจะเห็น ทุกข์ใหญ่ได้ ก็มีอาการเสียใจปรากฏ เมื่อมีอาการพลัดพรากจากของรักของชอบใจ หรือคนที่รักคนที่ ชอบใจ สัตว์ที่เรารักสัตว์ที่เราชอบใจ นี่เป็นอันว่าความทุกข์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมาได้เพราะอาศัยต้นหาใจ

ตะนี้เราจะตัดทุกข์ เราตัดตรงไหน ก็ตัดตรงต้นหาตัวเดียว ไม่เห็นยาก หือ กิเลสทั้ง หหมดนี้ เราตัดต้นหาตัวเดียวหมด หหมดหรือไม่หหมดอนันต์ หหมดหรือ เราตัดไปได้ก็ก่อนแล้ว (ไม่ได้เลย ครับ) เห็นถือจอบทุกวันนึกว่าสับต้นหาพังไปได้หมดแล้ว หือ ไม่ใช่ว่าตัดไม่ได้ ถ้าเราตัดไม่ได้เราก็ บวชอยู่ไม่ได้ ไอ้ต้นหาที่เราตัดนี่คือ ไอ้ตัวละต้องอดใจไม่เชื่อว่าตัด อย่างคนเขามารักษาสิลอบุสถวัน หนึ่งอย่างนี้ชื่อว่าตัด

ถามค้นหาหมดไปชิ้นหนึ่ง ฮี ไม่รู้ว่าชิ้นเล็กชิ้นใหญ่ก็ช่างมัน ตัดทุกวันมันก็หมดไปทุกวัน อย่างที่พวกเรามาบวชนี่ถือว่าเนกขัมมบารมี เราจะคิดว่าเราละกิเลสไม่ได้เลยมันก็ไม่ได้ ถ้าเราตกอยู่ภายใต้อำนาจกิเลสจริง ๆ เราก็รักษาศีลอยู่ไม่ได้ เอาละถึงจะบวช ๒ เดือน ๓ เดือน ๕ วัน ๑๐ วันก็ตาม ถ้าบวชด้วยความรู้สึกจริง มีความเลื่อมใสจริง อดใจไว้ได้จริงเป็นอันว่าตอนนี้เราะจับกิเลสไว้ได้ แสดงว่ากิเลสมันเริ่มแพ้เราบ้างแล้ว มันแพ้เสียมั่งเราก็มีโอกาสชนะมัน หากจุดอ่อนของมัน

ตะนี้การที่เราจะตัดค้นหาเขาทำยังไง พระพุทธเจ้าบอกว่า ต้องเจริญมรรคทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา คือต้องปฏิบัติในมรรค มีสัมมาทิฐิ เป็นต้น (อำมหิตเวลานี้วันนี้ ก็ไม่จบนะสิ หือ แล้วไม่จบแล้ว เวลาไปเสียแล้ว เวลามันไม่คอยทำเรา เวลาไม่เก่งจริง) ใจมรรคคือมี ๘ อย่าง ถ้าไล่ทั้ง ๘ มันก็เจ๊ง มรรคนี่ เขาย่อลงมาจาก ๘ เหลือ ๓ คือศีล สมาธิ ปัญญา ใจมัย แล้วก็หันเข้าไปหา ศีล สมาธิ ปัญญา ๓ ตัวนี้ เป็นการทำลายกิเลส นี่ศีลเมื่อเรามีแล้ว กิเลสมันยังตัวอยู่หน่อย เพราะอะไร ศีลมีอุปมาเหมือนกับกรงเหล็ก เข้าไปครอบกิเลสเอาไว้ แต่ว่ากิเลสเหมือนเสือ เสือร้ายหรือว่าสิงห์ร้าย ถ้ามันติดกรงอยู่มันก็คืบ คืบคักๆ แต่มันกัดใครไม่ได้ อย่างพวกคุณนี่นะ พวกคุณที่มานั่งบวชอยู่ กิเลสขังมันไว้มันคืบคืบคักคักๆ คืบนะ หมออย่ามาคืบถูกใจขังพิง ตีตายเลยหรือมาคืบอยู่ ถึงแม้เราจะฆ่ามัน ไม่ตายแต่เราขังไว้ได้ ก็ชื่อว่า เราชนะจุดหนึ่งแล้ว เห็นไหม จะขังไว้นานหรือไม่นานนี่ไม่สำคัญ เรื่อง เล็ก ชื่อว่าเราขังได้ก็แล้วกัน ถ้าเราเคยขังมันได้สักครั้งหนึ่ง ก็เชื่อว่าโอกาสหน้าเราสามารถจะจับมันมา ขังได้อีก เราขังได้ใช้เวลาบ่อย ก็ตาม มากก็ตาม ถ้าขังบ่อย ๆ กิเลสมันก็เพี้ยนเหมือนกัน หรือไง คุณ จรินทร์ ใจมัย ขังแล้วไม่ให้กินข้าว กินปลา มันก็คืบไปคืบมา มันชักหมดแรงเหมือนกัน นี่เหมือน กะ พวกเราที่มาบวชนี้ พวกคุณไม่ได้ฆ่า กิเลสตาย คุณรู้ คุณขังกิเลสไว้ แต่ก็ขังได้สัก ๓ เดือนก็ตีถมเถ ไปแล้วนะ

เพราะอะไร เพราะว่าเราขังกิเลสไว้คราวหนึ่งชื่อว่า เราพักไม่ให้กิเลสมันกัดกายเรา มันกัดใจเรา ใจของเราที่มีความสมบูรณ์บริบูรณ์แข็งแรงขึ้นมาบ้าง พอมีกำลังที่จะวังหนือบายภูมิได้ ใจมัย ถึงแม้ว่าจะไม่พ้นอำนาจของกิเลสหรือพ้นอำนาจของอบายภูมิ นี่มันก็ชื่อว่าเป็นของดี ไม่ใช่ว่าไม่ดีนะ

ตะนี้สำหรับต่อจากนี้ไปถ้าหากว่าเราจะพูดกันว่า สำหรับมรรค ๘ มีสัมมาทิฐิเป็นต้น นี่ท่านขึ้นตัวปัญญาก่อนความจริงที่พระพุทธเจ้าสอนนะ สอนให้ใช้ตัวปัญญาก่อนนะ ไม่ใช่ขึ้นศีลก่อน คือคนต้องมีปัญญาแล้วจึงจะมีศีล แต่ว่าในมรรค ๘ ข้นมาเป็นศีล สมาธิ ปัญญา ว่าคนมีศีลได้นี้ ถ้าไม่มีปัญญาเขาก็จะไม่

รักษาศีลให้มัธย หรือคุณจริตรว่าไง คนไม่มีปัญญานี้ย่อมไม่เห็นประโยชน์ของศีล แต่ว่าปัญญามันยังเล็กเด็กอยู่เท่านั้นเอง ฉะนั้นการศึกษาอะไรก็ตามที่เราพอใจในการศึกษา ว่าจะบวชเข้ามาด้วยศรัทธา นี่แสดงว่าเราเป็นคนมีปัญญาแล้ว แต่ว่าปัญญาดูนี้ยังไม่มีการล้างกิเลสให้หมด แต่ว่าเป็นปัญญาที่สามารถจะหาทางยับยั้งกิเลสไว้ได้ นี่เป็นปัญญาดูเล็ก ๆ แต่ว่าปัญญาดูเล็ก ๆ นี้คุณอย่าถือว่าไม่มีประโยชน์นะ ความจริงมันเป็นประโยชน์ ไม่ว่าวัตถุสิ่งใดก็ตาม บ้านเรือนโรงต่างๆ ที่เขาสร้างมาเป็นหลังใหญ่ ๆ ได้ เพราะอาศัยวัตถุเล็ก ๆ เป็นปัจจัย ถ้าไม่มีวัตถุเล็กเป็นเครื่องสนับสนุน เป็นอุปกรณ์ บ้านหลังใหญ่มันก็เกิดขึ้นมาได้ ตัวของเราเองก็เหมือนกัน ที่จะเกิดขึ้นมาได้เป็นตัวใหญ่นี้ มันก็มาจากตัวเล็ก ๆ ก่อน ที่แรกเดิมทีเดิมมันก็ไม่เป็นตัว ตะนี้เวลานานเข้าการสะสมของร่างกายมันเกิดขึ้น มันก็เป็นตัวเต็มตัว แล้วในที่สุดมันก็เติบโตขนาดนี้

นี่เป็นอันว่าของเล็กมีความสำคัญ ไม่ใช่ของใหญ่มีความสำคัญ อ้าวนี้ไม่ได้ตั้งเวลารุ่นหลัง ไอ้ที่นี่ก็ว่าเวลามันจะหมด ความจริงไม่ได้ตั้งเวลา ไอ้เทพมันจวนหมดหรือยัง อ้อ ยังเหลือเวลาอีกเยอะ ตะนี้ก็มาว่ากันถึงมรรค (ยัง ไปดูไอ้ที่นั่น คิดว่าเวลามันจะหมด ไม่ได้ตั้งเวลา) อ้อ มรรคมืองค์ ๘ เรขณมันเหลือ ๓ คือศีล สมาธิ ปัญญา ตะนี้เขาบอกว่าในเมื่อมรรคทำขึ้นตัวปัญญาก่อนคือ สัมมาทิฐิ ตัวนี้เป็นปัญญา สัมมาทิฐิแปลว่าความเห็นชอบ แต่คนที่ไม่มีปัญญาจะมีความเห็นชอบไม่ได้เวลาในกฎถือศีล สมาธิ ปัญญา ทั้ง ๓ ประการ ทำไมพระพุทธเจ้าจึงไม่ขึ้นปัญญาก่อน เราก็ต้องตอบเขาว่า คนที่จะมีศีลได้ต้องเป็นคนมีปัญญา แต่ว่าปัญญาดูนี้ยังมีกำลังกล้าไม่พอ ยังไม่สามารถจะทำลายตัณหาให้หมดไปได้ เป็นปัญญาดูยับยั้งกำลังของตัณหา ยับยั้งเล็ก ๆ ไม่ใช่ยับยั้งใหญ่เหมือนกะคอกข้างเสือนี่เรามาว่ากันถึงศีล

ความจริงตัวมรรคนั้นเวลาเราปฏิบัติจริงๆ นะและเวลาปฏิบัติจริงๆ เขาไม่มีกันหรอกนะ หรือใจ ปฏิบัติจริงๆ นี่เขาพิจารณากันแก่ทุกข์จะสมุทัยเท่านั้น ตัวมรรคกะนิโรธ ๒ ตัวนี้ไม่มีหรอก ถ้าเทศน์ละก็อ้อมิ นิโรธแปลว่าความดับ คือมันดับกิเลส ตัณหาทั้งหมด มันเป็นผล ไอ้ตัวมรรคจริงๆ นะ มันมีตั้งแต่เริ่มต้น คือเราเจริญสมถภาวนาให้มัธย แล้วเวลาเราเจริญสมถภาวนานี้ เราต้องมีศีลก่อน เพราะอะไร เพราะว่าถ้าไม่มีศีล สมาธิมันไม่เกิดอยู่แล้ว เมื่อศีลมีแล้ว เวลาที่เราเจริญสมถภาวนาเราก็ต้องมีสมาธิ ถ้าสมาธิไม่มีจริง ๆ มันก็เป็นสมถะไม่ได้ คือควบคุมอารมณ์ใจไม่ได้ นี่ตัวสมาธิก็ดี ตัวศีลซึ่งเจริญก็ดี จะมีขึ้นได้ก็เพราะตัวปัญญานี้เป็นปัจจัย ถ้าปัญญาของเราไม่ดีเราเป็นคนไม่มีปัญญา มันก็ไม่เห็นคุณเห็นประโยชน์ว่า

การมีศีลดี มีสมาธิดี นี่เป็นอันว่าเราใช้ปัญญากันมาตั้งแต่ต้น แต่ว่าปัญญาที่องค์สมเด็จพระทศพลเรียงไว้ในด้านศีล สมาธิ ปัญญา เป็นปัญญาตัวสุดท้าย ว่าเป็นปัญญาที่มีกำลังใหญ่ ไม่ใช่ที่เราในตอนต้นนี้ เราไม่มีปัญญา ไม่ใช่ยังงั้น

ตะนี้การตัดค้นหา ท่านบอกว่าเป็นคนมีศีล ใจศีลนี้มันทำร่างกาย วาจาให้สงบ แต่ความจริงมันต้องสงบมาถึงใจ เรียกว่าค่อยๆ บุกมันลงไป ค่อยๆ เกละ ไม่ใช่ดีทีเดียวคายเลยนะ ครั้งแรกมันยากวิ่งเร็วนัก ตีขาซ้าย ขาซ้ายหัก ใจมีขาขวายังตะเกียกตะกายได้ ตีขาขวาให้หักอีกขาที่มีมืออีก ๒ มือมันก็ยังตะกายต่อไปได้ เอามือขวาไป ตีมือซ้ายหัก มีมือขวายังไปได้อีก ตีมือขวา ตะนี้ทำไงล่ะ มันก็นอนแหงแก๊ ไปไม่ได้ แต่ปากมันยังดำได้ หือทำไงตีปากมันซะอีก ฟันฟันหักปากพัง เอ๊ะนั่นตามันยังดำได้อีก มีตาดำ มีมัยแป้ก ตาดำได้มีมัย นี้เขามองกันไปมองกันมาเดี๋ยวชกกันนี้ มันใช้ตาดำ เห็นมัย นี้มันใช้ตาดำได้แบบนี้ ก็ต้องตีตามันอีก ก็แบบเดียวกับเราเจริญกฏ ๓ ประการ คือศีล สมาธิ ปัญญา ชั้นแรกเรามีศีลก่อน เมื่อเรามีศีลแล้วเรียกว่าฝึกใจ แบบเล็กๆ ใช้กำลังน้อยๆ ควบคุมกำลังใจ พอระยะกฏ ๕ ประการ ที่เรียกกันว่าศีล ๕ ถ้าพระมีศีล ๒๒๗ เณรศีล ๑๐ พระนี่ไปต่อเอาศีล ๕ ก็ไม่ได้นะ ตกนรกบอกไม่ถูกเลยนะ ไม่เป็นไรศีล ๕ มันมีมันไม่ต้องห่วง คุณอเวจีเป็นที่ไปละไม่ต้อง สบาย ลุงพูดลงบัญญัติเขียนบัญญัติมันเมื่อมือไข่ม้อย พระไปรักษาศีล ๕ ไม่ได้ ถ้าพระองค์ไหนยังไม่มัยศีล ๕ ด้วยละก็ไม่ต้องห่วงแล้ว โลกกันต้นนั่นแหละเป็นที่ไปเลย เดี่ยวนี้มีมัยพระไม่มีศีล ๕ แป้กมีหรือเปล่า หาไม่ใช่คงหรือค ผมเจอะเยอะเดินหลีกไม่พ้นเลย ทำไมล่ะ ก็พระไม่รักษาศีลจวจาจากันก็ขาดศีล ๕ ไข่ม้อยแล้วพระไปบิณฑุบิณฑุมันก็ขาดศีล ๕ นี่หว่า ขาดรีเปล่า หาไม่ตั้งใจจะบิ ทำไมล่ะ แล้วนี้แหกกินข้างๆ นี่ข้ายอมแพ้แกล่ไคยงใจล่ะ หือ เจตนาห้ ภิกขเว ปุญญ วทามิ เจตนาห้ ภิกขเว กรรมม วิทามิ เรากล่าวว่าภิกขุทั้งหลายการตั้งใจเชื่อว่าเป็นกรรม ถ้าเราไม่ตั้งใจเราจะไปบิมันทำไมไข่ม้อย เว้นแต่ว่าจะโรมันมาจับข้างกาย จะลูบลูกคลำคู มันไปบิงเอิญมันแรงไปนิค มันตายไปไม่มีเจตนาฆ่า ตอนนีไม่ถือว่าขาดศีล ๕ นะ

นี่เป็นอันว่าถ้าเรารักษาศีลได้ตามปกติ ก็เป็นการตัดกำลังของกิเลส ตัดมากไม่ได้ไม่ เป็นไร เราตัดน้อยเข้าไว้ก่อน เหมือนกะตี่แข่งตีข่าไว้ก่อนไข่ม้อย ให้มันคลานยากเข้า มันขาดมันวิ่งไม่ได้ มันจะเดิน โขยกก็ยังซ้ากว่าวิ่ง ดีไม่ตีเราตัดเสีย ๒ ขาให้เดิน โขยกไม่ได้มันถีบไปก็ยังซ้ากว่าวิ่งซ้ากว่าเดิน

นี่อันดับแรกพระพุทธเจ้าให้เป็นผู้ทรงศีลให้บริสุทธิ์เสียก่อน คือ ขึ้นชื่อว่าศีลเราต้องรักษาด้วยชีวิต แต่ว่าในตอนต้นๆ จริงๆ ท่านก็ไม่ได้บังคับขนาดนั้น

บังคับแต่เพียงว่าหรือแนะนำไว้แต่เพียงว่า ถ้าหากว่าเรารักษา ๕ ตัวถ้าเป็นฆราวาส ถ้าเป็นพระไม่ได้นะ พระณเฑาะว์ ๑๐ ตัว ก็ ๑๐ ๒๒๗ ก็ ๒๒๗ นะ จะไปแบ่งไม่ได้เด็ดขาด นี่ถ้าเป็นฆราวาสถ้าเรารักษา ๕ ตัวไม่ได้ เอา ๑ ตัวก่อน ไข่ม้อย เอามันแค่ ๑ ก่อน ถ้า ๑ นี้เรารับจับได้แน่นอนแล้วก็ขยับไปเป็น ๒ ให้ อารมณ์มันชิน มา ๒ แล้วก็ไปเป็น ๓ เป็น ๔ เป็น ๕ ค่อย ๆ ไปถ้าเราชนะศึก ๑ ตัวได้ เราไม่ละเมียด ศึก ๑ ตัว ใฮ้นี้แสดงว่าเราชนะกิเลสไป ๑ จุดแล้ว ไม่ใช่ที่เราแพ้กิเลส ค่อย ๆ ตีเข้าไป วันนีศีลมัน ก็ไม่จบ จะว่าไปก็ไม่ประโยชน์ เทปมันก็ใกล้จะหมด นี่พักกันดีกว่า

สำหรับวันนี้ เราก็มาวาดถึงอริยสังคต่อ อริยสังค คือทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทุกข์นี้เราพูด มาแล้ว สมุทัยเหตุให้เกิดทุกข์ ได้แก้ต้นเหตุก็พูดมาแล้ว วันนี้ว่ากันถึงมรรคปฏิบัติ แต่ความจริงเรื่อง มรรคนี้หนักปฏิบัติจริงๆ เขาไม่มีกัน เพราะว่าการปฏิบัติพระกรรมฐานตั้งแต่เบื้องต้น หรือว่ามหาสติปัฏ ฐานตั้งแต่เบื้องต้น จนกว่าจะถึงบัดนี้ เราปฏิบัติกันมาในมรรคอยู่แล้ว ที่ว่าเรามีมรรคอยู่แล้วก็เพราะ ว่า เรามีทั้งศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าเราไม่มีศีล เราก็มีสมาธิไม่ได้ ที่นี้เราไม่มีสมาธิ ปัญญามันก็เกิดไม่ได้ ที่นี้เราเรียนกันในธัมมานุสสสนามหาสติปัฏฐาน นับตั้งแต่ขั้น ๕ อยาดนะ ๖ แล้วก็มาถึงอริยสังค ความจริง ๓ อย่างนี้เราเรียนซ้ำกันโพชฌงค์ ๗ ความจริงผมสอนโพชฌงค์ ๖ นะ ตัดไป ๑ (กลัวคุณ จรินทร์จะมีความรู้เท่าผม) วันนั้นลืมปิติ คำว่าปิติ คือความปลื้มกายปลื้มใจ จิตมีความเจริญบริบูรณ์ของ ปิติ เราเรียนกันมาหมดแล้ว ตานี้มาว่ากันถึงมรรค ๘ มรรค ๘ ไปไล่เขียนมันเข้ามันก็ยุ่งจะตายไป สัมมา อาชีวะ สัมมาอะไร สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปो สัมมาอาชีโว สัมมาวาจาโว ยุ่งจะตายโหง มาไปๆ ไปมาๆ ไปแล้วก็มา มาแล้วก็ไป ดีไม่ดีไปแล้วไม่มาส่ง (หือคุณจรินทร์ แกนี่ไม่แน่ สึกแล้วก็ไปไม่มา) เป็นอันว่ามรรค ๘ ถ้ารวมโดยย่อก็คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ไข่ม้อย

ตานี้เมื่อวานนี้พูดกันไปบ้างแล้ว คินนี้กลับไปทักดู ตอนหัวค่ำพระท่านมาบอกว่าการ สอนศีล สมาธิ ปัญญา บอกว่าให้รู้จักเอาศีลขังต้นเหตุ สมาธิกดคอดต้นเหตุ ปัญญาห้าต้นต้นเหตุ คือฟัน เป็นท่อนเป็นตอน ท่านว่ายังงั้น นี้ผมก็ต้องเรียนมาเหมือนกันนะ คือถ้าเอาตามแบบผมละคุณเรียนไป ร้อยปีไม่ได้อะไรนะ เมื่อคืนท่านมาว่าอย่างนั้น พอตอนเช้ามีดท่านมาบอกอีกจุดหนึ่ง คนที่เห็นอริยสังคนี้ ถ้าเราพูดตามแบบก็เห็นยาก ให้หาจุดปลายทางจริงๆ ก็คือมรรคานุสสติกรรมฐาน นี่ถึงความตายเป็น อารมณ์ นี่ก็ไป ๆ มา ๆ เราก็ทิ้งสมณะไม่ได้ อริยสังคนี้เป็นวิปัสสนาญาณ ถ้าหากว่าเราทิ้งสมณะเสียแล้ว วิปัสสนาญาณไม่มีผล

ผมเคยบอกมาแล้ว สมณะมีความสำคัญมาก เป็นตัวกล่อมจิตใจให้ทรงตัวอยู่ ให้จิตมีกำลัง และก็เป็นพื้นฐานของวิปัสสนาญาณ ฉะนั้นถ้าบุคคลใดเก่งสมณะ และมีความคล่องแคล่วในสมณะสามารถจะเข้าฌานแต่ละระดับได้ตามปกติ คำว่าปกติก็หมายความว่า คิดจะเข้าฌานเมื่อไหร่จิตเข้าเป็นฌานทันที ไม่ยอมเสียแม้แต่เวลาครึ่งวินาที ครึ่งวินาทีนี่อย่าคิดว่ามันเร็วมันช้าไปนะ แม้แต่นิดหนึ่งของวินาที พอคิดว่าเราจะเข้าฌาน จิตก็เข้าถึงฌานเต็มที่ จะเข้าฌานไหนก็ได้ การทรงฌานจะเป็นการทรงแบบไหนก็ได้ เรียกว่าในกรรมฐาน ๔๐ กอง กองใดกองหนึ่งก็ได้ตามอัธยาศัย นี่ถ้ากำลังจิตเราเป็นแบบนี้ละ ถ้าเป็นฌานในส่วนของรูปฌาน แต่นี่ผมมวดยหมู่ต่อกรรมฐาน ๔๐ ได้แบบนี้เข้าให้ กรรมฐาน ๔๐ นี้หมายถึงอรูปฌานด้วย ถ้าหากว่าเราสามารถทรงฌานในกรรมฐาน ๔๐ ก็ได้รูปฌานด้วย คล่องตามอัธยาศัย ตั้งใจเข้าเมื่อไร ได้เมื่อนั้น นี่หากว่าเราใช้อรูปฌานเป็นพื้นฐานของวิปัสสนาญาณ เพราะว่าวิปัสสนาญาณนี้มีอยู่ตัวเดียว ได้แก่ การพิจารณาขั้น ๕ นี้เราเรียนกันมาแล้ว เรื่องขั้น ๕ ก็เรียนกันมาอายตนะก็เรียนมา อายตนะนี้ ก็คือขั้น ๕ ใจใหม่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันตาเห็นรูป หูได้ยิน เสียง จมูกสูดกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัส ใจนึกนึกพลุ่งพล่านไปตามอารมณ์ นี่มันก็ไปชนขั้น ๕ นี้มาถึงโพชฌงค์ ๗ โพชฌงค์ ๗ มีสติเป็นต้น ก็ไปชนขั้น ๕ ไปนี่อะไรก็ไปใคร่ครวญขั้น ๕ กัน

ตานี้มาถึงอริยสัจ ก็มาเล่นกับขั้น ๕ อีก ใจค้นหาตัวนี้ก็เข้าไปอยากได้ขั้น ๕ นี้ผมไม่เห็นมีอะไร ผมว่าง่ายจริงๆ ไม่มีอะไรยากเลย มันไม่มีอะไรยากเลย เป็นอันว่าวิปัสสนาญาณมันมีตัวเดียว คือพิจารณาขั้น ๕ ถีลาการแสดงธรรมของพระพุทธเจ้า การสอนของพระพุทธเจ้าทรงมีความฉลาดมาก ใช้ระบบหลายๆ วิธี อัธยาศัยของคนนี่ไม่ตรงกับจุดนี้ก็ไปชนกับจุดนั้น เรียกว่าชนกันเข้าหนึ่งตั้งเป้าไว้หลายๆ เป้าให้มันติดๆ กัน เรยกปืนขึ้นยิงไม่ถูกเป้านี้มันไปถูกเป้านั้น เป้าใดเป้าหนึ่ง จะเป็นเป้าใดก็ตาม

ตั้งแต่เราศึกษาขั้น ๕ กันมา ถ้าเราเข้าถึงจริงๆ เขาเป็นพระอรหันต์กันนับไม่ถ้วนนะ ขั้น ๕ นี้ แล้วก็เวลานี้ต่อมาเราก็มาเรียน อายตนะหรือโพชฌงค์ ตัวโพชฌงค์นี้ตัวบรรลุตัวอายตนะนี้ก็ตัวบรรลุตานี้มาตัวอริยสัจ ก็ต้องพิจารณาขั้น ๕ มันหนักกันไม่ได้ ทุกข์อะไรมันทุกข์ละ เพราะเราใคร่ครวญ เราพอใจในขั้น ๕ มันจึงทุกข์ ตัวทุกข์จริงๆ มันอยู่ที่ใจ ที่เราทุกข์เพราะเราเอาจิตไปยึดถือ ถือว่าเป็นเราเป็นของเรา แล้วใจเราก็ไม่ยอมรับนับถือกฎของความเป็นจริง มันเกิดแล้วมันแก่ เราก็ดันไปห้ามแก่ไว้ เกิดแล้วจะป่วยไข้ไม่สบาย เราก็ไปดันห้ามความ

ป่วยไข้ไม่สบาย จะไปห้ามได้อย่างไรละ ห้ามไม่ได้ ไอ้เราทำแบบนั้นมันก็ทุกข์ ใจเราก็อทุกข์ ทุกข์ เพราะร่างกายทรุดโทรม เราไม่ยอมให้มันทรุดโทรม แล้วเราก็อไม่พยายามศึกษาหาความเป็นจริงว่า ร่างกายมันเกิดมาแล้วมันต้องทรุดโทรมเป็นปกติ เคลื่อนไปหาความพึงทุกวินาที ความป่วยไข้ไม่สบาย มันเกิดขึ้นเป็นปกติ โรคจะ แปลว่าเสียดแทง ไอ้การที่เราไม่สบายกายไม่สบายใจก็ชื่อว่าป่วย เรียกว่าโรค โรคทั้งนั้น ที่พูดว่า ชิมจุลา ปรมารโคา ความหิวเป็นโรคอย่างหนึ่ง อันนี้นาน ๆ หิวเข้ากินอิมแล้วมัน ก็พักเสียดแทงไปชั่วคราว ตอนกลางวันมันก็จะกินใหม่มันเริ่มหิว มันก็เสียดแทง แต่ไอ้โรคที่ระยำที่สุด โรคเจ้าหนี้ยทวงมันเสียดแทงตลอดเวลา เจ้าหนี้ยทวงหรือไม่ทวง ก็นี่กอยู่เรื่อยกลัวเจ้าหนี้ยจะมา

ทีนี้เรามาว่ากันถึงเรื่องทุกข์ ทุกข์นะ อะไร อะไรมันก็ทุกข์ ทุกข์เพราะตัณหาคือความอยาก นี่เมื่อคืนตอนเช้ามีดท่านมาบอกว่า ถ้าจะพูดเรื่องอริยสัจ มันก็ไปชนกับขั้น ๕ ชนกับอายตนะ ชนกับโพชฌงค์มันหนีกันไม่พ้น แต่ทว่าพูดไปเข้าใจยาก ท่านก็เลยบอกว่า ให้ทุกคนจับมรรณานุสสติกรรมฐานเป็นอารมณ์ และจะมีความรู้สึ่ง่าย เอ๊ะ ไอ้มรรณานุสสติกรรมฐานแปลว่าอะไรเล่า ความจริงตายนี้มันตายทุกวินาทีนะ จิตมันเคลื่อนไป ความเสื่อมโทรมของร่างกายเคลื่อนไป มรรณานุสสติกรรมฐานนึกถึงความตายเป็นอารมณ์ ท่านบอกว่าถ้าเราไปสอน รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่มันไม่ใช่เราไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ถือว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่มีในเรา เข้าใจยาก มันยากจริง ๆ ถ้าเรามาคิดกันตัวปลายสุด ไอ้ร่างกายของเรานี้มันตายแน่ นี่มันเห็นชัดดีนะ ก็จริงของท่าน ถูก เราก็ตายเขาก็ตาย ในเมื่อตายแล้วมีอะไรบ้างที่เราจะแบกไปได้ นี่เรามาตั้งยึดถือว่าเป็นของเรา นั่นก็เป็นของเรา สิ่งที่ไม่มียอยากให้มีขึ้น ตัณหาแปลว่าความอยาก กามตัณหานั้นอยากได้ในสิ่งที่ไม่พึงจะมี ไม่มีให้มันมีขึ้น มีอะไร อยากรัก ยังไม่มีเมียก็อยากมีเมีย ยังไม่มีศัวยอยากมีศัวย ยังไม่มีลูกอยากมีลูก เสรีจะละชิ อีตัวอยากเริ่มทุกข์แล้ว กลัวว่าจะไม่สมความปรารถนา พอได้มาเริ่มทุกข์ เพราะว่างานมันเพิ่มขึ้น พอไอ้อู่วัวโผล่เข้ามา ยุ่งใหญ่เลยนอนไม่หลับแล้ว หมอก็หมอเถอะ ไอ้ลูกป่วยขึ้นมาอนไม่หลับเหมือนกัน รักษาไม่ได้ ไอ้ลูกอ่อนนี่เป็นหมอแค้ไหนก็ลูกอ่อนเหมือนกัน ดีไม่ดีหมอก็อุ้มลูกไปหาหมออื่นอีก นี่ความจริงมันเป็นอย่างนั้น

นี่เราจะป้องกันความอยากกัน เรื่องอยากนี้เราพูดกันมาตั้งแต่เมื่อวาน ทีนี้พระพุทธเจ้าบอกว่าเราต้องกัน เราจะต้องดับตัณหาจริงๆ ให้หาตัวมรรณานุสสติ ไอ้ตัวตายเข้ามาเป็นที่ตั้งเป็นพื้นฐานว่านี่เราจะตายแล้ว เราแบกอะไรไปได้บ้าง ก่อนที่เรา

จะตายมันก็คิดไปด้วยความทุกข์ ไอ้ตัวทุกข์นี้เราผูกกันมาแล้วว่าทุกอย่างในโลกมันเป็นปัจจัยของความทุกข์ทั้งหมด ไม่ว่าเงินหรือทอง ของใช้ คนหรือสัตว์ เหมือนกันหมด ถ้าเราได้เข้ามาแล้วมันเป็นปัจจัยของความทุกข์ทั้งหมด ไม่ใช่ปัจจัยของความสุขเพราะมันเพิ่มภาระแล้วก็เพิ่มความห่วงใย อารมณ์จิตเข้าไปห่วงเหนียว คนก็ดี วัตถุก็ดี สัตว์ก็ดี ที่เป็นที่รักของเรา ถ้าบังเอิญตายไปหรือพังไป ใจเราก็ไม่สบาย เราไม่ต้องการให้มันเป็นอย่างนั้น นี่มันเป็นอาการของความทุกข์ ซ้ำกันมากก็ไม่ได้เรื่อง ราคาญ หู ใครราคาญไม่ราคาญ ผมราคาญ พุดไปพุดมา ปาเข้าไป ๒๔ นาทีครึ่ง ไม่ได้เรื่อง

ทีนี้ท่านก็เลยบอกว่าถ้าเราจะตัดค้นหาทุกอย่าง กามตัณหาที่ดีที่เราคิดว่าของมันยังไม่มียอยากให้มีขึ้น กวตัณหาที่มีแล้วอยากให้มีมันตรงตัว วิภวตัณหา เมื่อสิ่งเหล่านั้นเคลื่อนไปตามสภาพของมัน ถือเป็นกฎธรรมดา เราก็หาทางด้านทานว่าร่างกายเราจงอย่าแก่เลย จงอย่าป่วยไข้ไม่สบายเลย จงอย่าเป็น อย่างนั้นเลย จงอย่าเป็นอย่างนี้เลย มันห้ามไม่ได้ การห้ามไม่ได้มันก็เป็นทุกข์ ดานี้ก็มานั่งพิจารณาชั้น ๕ ท่านบอกดูยาก เราก็มานั่งนึกถึงตัวตายกัน นี่เราเกิดมาเพื่อตายเราไม่ได้เกิดมาเพื่ออยู่ ไอ้สิ่งที่เราพึ่งหาได้โดยชอบธรรมและก็ไม่เป็นโทษยังมีถมไป ทีนี้ตัดหานี้ถ้าตัวท่านบอกให้ยับยั้งไว้ อยากได้ในสิ่งที่ไม่ใช่ โทษถือว่ายังมีความเบาอยู่ใช้ได้ นี่ตัวคำ

ถ้าตัวสูงขึ้นไปตั้งแต่อนาคามีขึ้นไปไม่ได้เลย อยากได้อะไรทั้งหมดในโลกถือว่าใช้ไม่ได้ อยากได้แล้วก็เกาะ ถ้าอยาก ได้มาแล้วไม่เกาะไม่เป็นไร อยากได้สิ่งนี้เพื่อความสะดวกในการเป็นอยู่ แล้วก็คิดว่าด้วยว่ามันจะได้มาหรือไม่ได้มาก็ช่างหัวมัน ถ้ามีโอกาสจะได้มาก็เอา เราจะใช้ ถ้าโอกาสที่จะพึงได้มาไม่มีก็ตามใจมัน เป็นเรื่องธรรมดา เราไม่ฝืนความสามารถและไม่ฝืนโอกาส แบบนี้ใจมันสบายตั้งแต่ก่อนจะได้มา ทีนี้พอได้มาแล้วเราก็ทราบเลยว่า ไอ้เจ้าตัวนี้นะมันไม่อยู่กับเรานาน มันอาจจะอยู่นาน แต่เราก็ไม่อยู่กับมัน ไม่มันก็เรารู้วันหนึ่งจะต้องจากกัน และก่อนที่จะจากกันมันจะทรงสภาพอย่างเดิมอยู่ไม่ได้ มันจะมีสภาพเก่าๆ ทрудโทรมเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา หาทางพึ่ง มันไม่ได้เปลี่ยนไปหาทางดี เปลี่ยนไปหาทางพึ่งนี้อารมณ์ของเราอยู่ เมื่อเวลามันจะพังจริงๆ ก็ไม่ต้องตกใจ บอกว่าฉันรู้แล้วว่าเกาะพัง เมื่ออยากจะพังก็พัง แก้ไขไม่ได้ แก้ไขได้ก็แก้ไขไป แก้ไขไม่ได้ก็แล้วไป นี่ความสบายใจมันก็เกิดขึ้น เวลามันพังไม่ถือเป็นเรื่องหนักใจ เรารู้อยู่แล้ว แล้วจิตของเราพร้อมแล้ว ถ้ามันเป็นอย่างนั้นจริงๆ เราจะถือว่าเป็นเรื่องปกติ

นี่อาการอย่างนี้จะเกิดขึ้นได้จริงๆ เราต้องมัดความตายเข้ามาเทียบ นี่เป็นสมถกานาถ้าใครเขาบอกว่าสมถะเก่ง หรือวิปัสสนาเก่ง ต้องบอกต้องเก่งคู่กัน

เก่งคนเดียวใช้ไม่ได้เก่งสมถะอย่างเดวิดก็เจ๋ง เก่งวิปัสสนาอย่างเดวิดโดยไม่มีสมถะ ไม่ได้อะไรเลย เก่งสมถะดีกว่ามันยังได้บ้าง ใจแต่วิปัสสนาญาณอย่างเดวิดไม่มีสมถะ ไม่มีทางจะใช้อะไรเลย

ท่านบอกว่าให้นึกถึงความตายเป็นปกติ เรารู้ยู่่ว่าเราจะตายเสียอย่างเดียว ถ้าเราไม่ลืมความตาย ความเมามั่นก็น้อย อารมณ์ที่จะเกิดตัณหาคือความอยากมันก็เบา มันอาจจะอยากอยู่บ้าง แต่ว่าอยากพร้อมกับปล่อย อยากได้มาพร้อมกับอารมณ์ปล่อย มันมีอยู่เสมอ จะได้มาหรือไม่ได้มา ก็ไม่หนักใจหรือโอภาสยังไม่มาถึง เมื่อได้มาแล้ว เราก็พร้อมใจรู้ยู่แล้วว่ามันจะพัง มันจะต้องเก่า มันจะต้องทรุดโทรม มันจะพังหรือมันจะไม่พัง แต่ขโมยเอาไปเสียก่อนก็ได้ ถ้าอาการอย่างใดอย่างหนึ่งปรากฏ เราก็สบายใจ นี่คือตัวมรณานุสสติกรรมฐานเป็นฐาน

แต่ว่าไอ้ตัวนี้ก่อนที่มันจะเกิด มันแยเหมือนกันนา กว่าจะหาไอ้ตัวนี้ได้ต้องมีเครื่องมือเข้ามาช่วย มีเครื่องมืออันดับแรกหรือทั้ง ๓ อันดับก็คือ สติ สมาธิ ปัญญาอยู่ แล้วเราจะมานั่งพิจารณาแบบนี้ หากความตายมาเป็นพื้นฐาน เอามาเปรียบเทียบกับอารมณ์ของวัตถุหรือบุคคล ว่ามันเป็นไปตามกฎธรรมดา มันเป็นไปได้ไม่ได้ อยู่ ๆ มันเกิดไม่ได้ มันก็ต้องมีพื้นฐาน คือเครื่องมือสำหรับใช้ เรียกว่าจะขึ้นบันได จะขึ้นบ้านขึ้นตึกมันต้องมีบันได อยู่ ๆ จะกระโดดขึ้นไปบนหลังคาตึกน่ากลัวจะไม่สำเร็จ ถ้าตึกเขาสูงแต่ศาลพระภูมิมาตั้งแค่นิด น่ากลัวจะได้เหมือนกันนะ ก็ตึกเหมือนกันนี่หว่า อันดับแรกเมื่อเรานึกถึงความตายเป็นอารมณ์ เมื่อนึกถึงความตายแล้วจิตมันยังดิ้นรนอยู่ ไอ้ความทะยานอยากของจิตอยากได้โน่น อยากได้นี้ อยากให้มันทรงตัว อยากจะฝัน มันก็ทรงอยู่ และคิดว่าถึงแม้ว่าเราจะตายแล้ว ลูกหลานก็ยังจะได้ใช้ นี่อารมณ์ระยำๆ มันมีอยู่ ทีนี้วิธีที่จะป้องกัน และจะทำลายอำนาจของตัณหาอันดับแรกตามที่พูดเมื่อวานว่า

ใช้ศีลครอบมันเอาไว้ เอาศีลเข้าไปขังตัณหา คือความอยาก มันอยากได้โน่น อยากได้นี้ ให้มันวิ่งคึกคักๆ เอาไว้ มันโผล่มากัดไม่ได้ อยู่ๆ เป็นพระอยากจะมีเมีย จะไปมีได้ที่ไหน ไอ้เถนหัวโล้นไปยุ่มย่าม ไม่มีใครเขาให้นะ เรารู้ตัวเอง เราหัวโล้นนะ โล้นไม่โล้นเปล่า บางองค์ล้านเสียด้วย ทำไงหละ ตัณหามันเกิดแล้ว แต่ว่าขังตัณหาไว้ด้วยอำนาจของศีล อยากรักก็รักได้ แต่ก็รักแล้ว อย่าไปยุ่งกะใครเขา รักอยู่ในใจยุ่งเข้าอบัติกีนศีล ศีลบกพร่องไม่ได้ อันดับแรกนี้เอาศีลขังตัณหาเอาไว้ ทีนี้พออยากจะรวบ อยากไปค้าขายกับเขาบ้าง จะไปปรับจ้างเขาบ้าง ศีลของพระมันบังคับนี้ ศีลบังคับให้พระประกอบอาชีพใดๆ ไม่ได้

ผิด เป็นไง ชังไว้อีกตัวชิ ไอ้ตัณหากอยากรวยถูกชังไว้อีกแล้ว ดิ้นโครม ๆ ทีนี้ตัณหากอีกตัวมาแล้วอยากจะ
ฆ่าหมอนี่มันพูดไม่ถูกใจ ทำอะไรไม่ถูกใจ ฆ่ามันเสียเถอะ แหม ฆ่าได้ที่ไหนสิลชาด นี่สิลชังตัณหากเสีย
แล้ว ตัณหากคืออยากฆ่านะ ทีนี้ตัณหากตัวหลง ไอ้โน่นก็ดี ไอ้นี่ก็ดี โน่นของกู นี่ก็ของกู ไอ้สิ่งที่ว่าเป็น
ของกูแบบนี้พระใช้ไม่ได้ ใช้ได้เมื่อไรลงนรกเมื่อนั้น

พระพุทธเจ้าทรงสอนว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้อันิจจัง หากความเที่ยงไม่ได้ ทุกขัง มี
สภาพเป็นปัจจัยของความทุกข์ อนัตตา มันสลายตัวในเมื่อมันจะพัง มันมีอะไรเป็นของเรา ทีนี้ไอ้ความ
เมาของจิตก็ยังมีอยู่ ก็คือนอยู่ในลูกทรง โผล่มาไม่ได้ก็ช่างมัน เก่งก็เก่งในลูกทรงนะ ไอ้เจ้าสิลตัวนี้ถ้ามัน
ชังไว้จริงๆ คือว่า สิลกา ๓ อธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา อธิปัญญาสิกขา นี่ก็บรรดาพุทธบริษัทที่ประกาศ
ตัวเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าจริงๆ ต้องทรงสิกขา ๓ ประการให้ครบถ้วน ใช้คำว่าอิ แปลว่ายิ่ง คือเอา
กันจริงๆ ไม่ใช่ล้อเล่น หรือว่าหลอกเล่น อธิศีลสิกขา เราจะไม่ยอมให้ สิลกาบทของสิลทุกสิกขาบท ถ้า
เป็นฆราวาสก็ศีล ๕ หรือว่าศีล ๘ เป็นเนรศีล ๑๐ เป็นพระศีล ๒๒๗ ทั้งหมดนี้เราจะรักษาสิลยิ่ง คำว่า
ยิ่งเขาทำยังไง

๑. เราจะไม่ทำลายสิลด้วยตัวเอง

๒. จะไม่ยุให้ใครทำลายสิล

๓. จะไม่ยินดีหรือไม่พอใจเมื่อบุคคลอื่นทำลายสิล แล้วนี่รวมความว่า สิลทั้งหมดที่เรา
มีอยู่เราจะไม่ยอมให้มันบกพร่องแม้แต่นิดหนึ่ง ทำลายสิลเองก็ไม่ทำลาย ยุให้ใครทำลายก็ไม่ยุ ยินดีเมื่อ
เขาทำลายแล้วก็ไม่ยินดี อย่างนี้เรียกว่ารักษาสิลยิ่ง ทีนี้ในเมื่อจิตใจของเราอยู่ในขอบเขตของสิล ลอง
ดูซิว่า ไอ้ตัณหากความอยากมันจะอยากได้สักแค่ไหน คือว่ามันจะทรงตัวอยู่ข้างในดินคือกัก ๆ ๆ มันก็จะ
ดินอยู่เฉยๆ มันกระโดดมาทำร้ายใครเขาไม่ได้ใช่ไหม มันจะมาอย่างไร รักก็รักได้ ในเมื่อเรามีสิลเขา
ห้ามก้าวก่ายกับความรัก มันก็นึกได้อย่างเดียว นึกรักแต่แสดงความรักจริงๆ ไม่ได้ ในด้านกามารมณ์

ตานี้ความโลก นึกอยากรวย อยากรวยได้ แต่ทำไม่ได้ มันละเมิดสิลใช่ไหม อยากจะฆ่า
เขา นึกได้แต่ทำไม่ได้ ถ้าไปฆ่าเขาเดี๋ยวสิลชาด ไอ้ตัวหลงคือโมหะ ว่านั่นเป็นของกู นี่เป็นของกู ก็นึก
ได้เหมือนกัน แต่สะสมจริงๆ ไม่ได้ เพราะสิลบังคับอยู่ นี่เป็นอันว่า อธิศีลสิกขา คือว่าสิลกาบทตัวต้น
พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า เรามีสิลเพื่อขังตัณหาก เรามีสิลตัวเดียว เราทำลายกิเลสตัณหากไม่ได้ แต่ว่าเราขัง
ความชั่วคือตัณหากไว้ได้

คำว่าตัณหาที่แปลว่าไฟต้่านะ ถ้าเราไฟสูงอยากจะไปสวรรค์ ไปพรหมไปนิพพาน อันนี้ ท่านไม่เรียกว่าตัณหานะ มันตัวอยากเหมือนกัน ท่านเรียกว่าธรรมฉันทะ มีความพอใจในธรรมพวกคุณ ต้องรู้ไว้ด้วยนะ เดี่ยวพวกคุณจะเข้าใจถามว่า ไอ้คำว่าอยากนี่มันเป็นตัณหา ที่นี้อยากไปสวรรค์ อยากไปพรหมโลก อยากไปนิพพานเป็นตัณหารูปเล่า ถ้าอย่างไปตอบว่าเป็นตัณหาเข้านี้ มันผิดจังหวะต้องระวังด้วยนะ ต้องว่าอยากแล้วไม่ใช่อยากดี เราอยากไปสวรรค์นี่คนที่อยากไปสวรรค์เป็นเทวดาได้ ต้องอย่าลืม คุณต้องมี หิริและโอตตปปะ อยความชั่ว เกรงกลัวผลของความชั่ว นี่มันดีหรือแล้ว อยความชั่วเราก็ไม่ทำชั่ว เกรงกลัวผลของความชั่วเราก็ไม่ทำชั่ว ดานี้ถือว่าตัณหาเป็นกิเลสตัวแล้วไม่ได้ นี่เป็นตัวดี แต่เป็นตัวดีกั้วที่ ๑ อย่าไปนึกแค่สวรรค์นี่เป็นกามาวจร ยังมีพัวมีเมีย มีผู้หญิงผู้ชาย แล้วอย่าลืมว่าสวรรค์เป็น กั้วกั้วหนึ่งที่จะเข้าถึงพระนิพพานดีกว่าเรากั้วลงนรก

กั้วที่สองอยากไปเป็นพรหม ถามว่าเป็นตัณหาไหม ก็ตอบว่าเป็นตัณหา มันไม่ถูก พรหมนะเขาเป็นคนอยู่คนเดียวนะ เอกายโน อย่ ฤกษเว จริง ๆ คือมีตัวผู้เดียว พรหมไม่มีคู่ แล้วพรหมก็ไม่มีเพศ นี่เรียกว่ามีสภาพใกล้เคียงนิพพานเข้าไป อย่างนี้ต้องเรียกว่าธรรมฉันทะ ถ้าอยากไปนิพพานนี่เราไม่ต้องพูดกัน เป็นธรรมจริง ๆ ธรรมบริสุทธิ์ ถึงแม้ว่าเป็นเทวดาก็ต้องบริสุทธิ์เบื้องต้น บริสุทธิ์คือเราไม่ทำกรรมชั่ว คืออยากไปเป็นพรหม จิตระระงับนิวรรณ์ ๕ ประการ จักว่าเป็นเนกขัมมะบารมี นี่มันเวลาที่ไหน ดีมาก สามารถกดอกกิเลสได้ ให้มันงังไม่ได้ ความจริงเราไม่ฆ่ามันแต่กดของมันไว้ แต่พอมันลุกขึ้นมาเมื่อไหร่มันล่องหนหายไปหลายของค์แล้ว พระได้มานสมาบัติทำหน้าที่ ทำตั้งทำหลับตาปีไม่กั้ววัน ไปถามใหม่สักแล้ว จะกดอกกิเลสหรือกิเลสมันกดออกเข้าไว้ก็ไม่รู้ซักสงสัย นี่เป็นอันว่าศีลที่เราทรงไว้ได้ ก็ยังตัณหาไว้ได้ นี่เรียกว่าใช้กำลังเบาๆ มันเป็นกำลังเบาขังไว้ มันอยากจะคืนก็เชิญคืน มันจะคืนก็คืนไป ออกมาก็คือใครเขาไม่ได้ มันจะอะอะโววายก็แต่อยู่ในลูกกรง พระพุทธเจ้าจึงบอกว่าในขั้นต้นต้องทำศีลสิกขาให้ได้ และก็นึกถึงความตายไว้เป็นปกติเป็นพื้นฐาน ถ้าเรามีศีลบริสุทธิ์ ถึงแม้ว่าเราจะไปนิพพานไม่ได้ แต่เราก็ไม่ไปอบายภูมิ เราไม่เกิดเป็นสัตว์นรก เป็นเปรต เป็นอสุรกาย เป็นสัตว์เดรัจฉาน เท่านั้นพอใจริยัง

มีศีลชื่อว่าเราขังตัณหาไว้ได้ ความจริงเขาขังไว้แล้วมันคืน มันคืนมันออกไม่ได้หนัก ๆ เข้ามันก็เพี้ยนเหมือนกันนะ มันไม่มีอะไรจะกิน ปล่อยให้มันอดอยู่อย่างนั้น ใจใหม่ใครเขามาก็จะเฝ้าอยู่ข้างหน้าต่าง แต่งตัวสวยๆ รูปร่างหล่อๆ มา ก็นี้ลูกสาวใครหว่า นี่ตัณหารัก ตัณหาโลก แหมเขาซึ้งรอนต์สวยๆ มันก็จริงนะ โผล่หัวไป

ไหนไม่ได้ ไอ้ค้นหาโกรธ คิดจะไปฆ่าใครไปไงละ ปีนก็ไม่มี มิดก็ไม่มี มิดพับมิดก็ต้องหักปลาย ก็ได้ แต่ดินอยู่ในลูกกรง ดินไปดินมา ดินมาดินไปมันก็ออกไม่ได้ก็เพลี่ย หนัก ๆ เข้าดินอะไรดินไปก็ไปไม่ได้ นอนเฉย ๆ คิดว่า อีต่อนนอนบางที่ไม่เฉยเหมือนกันนา บางทีก็นึกดิน ไม่ไหลหน้าแต่ใจนึกไหลอีกนะซี แหมลูกสาวคนนั้นก็สวยดิเนะ บ้านนี้ก็รวยดีโว้ย ทองนี่มันสำคัญ แเบ็งค้บึกใหญ่ ๆ มาก ทำจะดิเนะมีความสุขถ้าเรามีได้ นี่เป็นอันว่ามันเป็นอารมณ์ที่มันดินอยู่ข้างใน ถ้ามันดินนาน ๆ มันซักจะเพลี่ยเหมือนกัน นี่พอเราขังมันได้แล้วด้วยอำนาจของศีล ขังนะไม่ได้ฆ่า

นี่มาระดับที่สอง ท่านบอกว่า ตัณหานี้ถ้าขังไว้เฉย ๆ ซักไว้ใจไม่ได้เหมือนกัน เพราะมันเป็นพิษร้าย ดิไม่ตีมันหลุดหลุดออกมาเมื่อไร พัดไม่เลือกเลย ไอ้แบบพระบวชนาน ๆ นี่สิก็ไปเมากินเหล้าหัวโง่ขึ้นไม่ได้เลย ขังค้นหาไว้ มาอีกจุดหนึ่ง ในเมื่อเราขังมันไว้ได้ดีแล้ว ต้องขังให้ตีเสียก่อนนะ ถ้าเราขังไม่ดีละก็ เราทำลายไม่ได้ อย่าให้มันหลุดมาได้ มาอีกจุดหนึ่งท่านบอกให้กดคอคัดค้นหาให้มันจมลง นี่ยังไม่ฆ่านะ เมื่อขังให้มันดินดินไปดินมา ดินมาดินไปจนมันเพลี่ย ไกลจะหมดแรง ทำทำอะไรจะทำก็จับมันกดคอคกลงไปเลยกดคอกให้มันนั่งเฉย ๆ เข้าไว้ อีต่อนกดคอกมานี้ที่ไหลมันก็ไหลมาเหมือนกัน นี่เป็นเรื่องธรรมดา

ตอนกดคอคัดค้นหาเขาทำอย่างไร ก็ทำสมาธิให้เกิด ตัวสมาธิเป็นการกดคอคัดค้นหา เพราะอะไร เพราะว่าเราไม่ได้ฆ่ากิเลส เพียงแต่ทำให้กำลังเข้ายับยั้งกิเลสเท่านั้น ขึ้นสมาธิธรรมดา ถ้าไม่ถึงความเป็นพระอรหันต์ท่านบอกว่าไว้ใจไม่ได้ กิเลสมันจะไหลขึ้นมาเมื่อไรก็ได้ เป็นแต่ระงับกิเลสเท่านั้น ถึงว่าจะเป็นการระงับ กดคอคแล้วฆ่าไม่ได้ มันก็ยังเป็นคน เพราะจิตของเราสามารถจะมีอารมณ์เป็นทิพย์ได้ มันก็ไม่เลวนะเราสามารถจะเห็นผี เห็นเทวดา เห็นนรก เห็นสวรรค์ ระลึกชาติได้ รู้ใจบุคคลอื่น มันเยอะ นี่กำลังสมาธิแคบ ถ้าเราได้อภิญญาสมาบัติ อภิญญาสมาบัตินี้ได้ขึ้นสมาธิขั้นโลกีย์เหาะเหินเดินอากาศ เนรมิตอะไรก็ได้ ไม่เห็นมันยากเลย ตัวสมาธิที่เราจะสร้างให้มันเกิดเราจะ ทำแบบไหน นี่เราก็ต้องย้อนไปถึงอารมณ์สมณะเดิมใจใหม่ เห็นจะไม่ต้องอธิบายกันมาก เพราะว่าเราเข้าใจกันอยู่แล้ว นี่กว่าอย่างนั้นนะ ความจริงผมไม่นึกว่าคุณเข้าใจเฉพาะสมณะหรือ ผมคิดว่าพวกคุณนี้เป็นพระอรหันต์มาตั้งแต่สอนชั้น ๕ แล้ว ผมคิดว่าอย่างนั้นว่า เอ๊ะ พระของเรานี้เป็นพระอรหันต์หมดแล้วนะ

ตานี้มาย้อนถึงตัวสมาธิ ไอ้ตอนที่ประาบค้นหา ต้องประาบเป็นขั้นๆ พระพุทธเจ้าท่านเทศน์ย้อนมาแบบนี้เราก็ต้องย้อนไป จะไปตัดของท่านเลยไม่ได้ วิธีทำสมาธิกดคอคัดค้นหาเขาทำอย่างไร เราก็ต้องไปนั่งคิดว่า ศัตรูของสมาธิเบื้องต้นแรก

มันคือใคร ต้องหาศัตรู ใจตัวไหนที่มันทำจิตเราไม่ให้เข้าถึงฌาน รู้จักหน้าใหม่ ตัวนิรณัม ถ้ามันเข้ามาถึงใจเรามันสร้างความวอนวอนอยู่เรื่อยวอนจะลงนรกตัวสมาธิมันจะเป็นได้ก็คือเราต้องระงับนิรณัม ๕

๑. เราต้องระงับความพอใจในรูปสวย เสียงเพราะ กลิ่นหอม รสอร่อย การสัมผัสตามความพอใจ และอารมณ์ที่เกือกก่อกวนกับกามารมณ์ นี่เป็นแค่ระงับชั่วคราวนะ ขณะที่เราต้องการจะให้จิตเป็นสมาธิ ต้องตัดมันได้ทันทีปั๊บ เวลานี้เจ้านี้โผล่ไม่ได้ ฉันมีกำลังมากกว่าแก แกโผล่หัวขึ้นมาจะฉันไม่ให้แกโผล่ มันต้องสงบ ฉันต้องเก่ง เราเป็นคนเก่ง

๒. โทสะ ความโกรธและความพยาบาท ใจตัวนี้ก็เหมือนกัน ความจริงเราตัดมันไม่ได้ แต่ระงับมันได้ด้วยกำลังของจิต นี่เราไม่ยอมให้มันเกิดขึ้น ใจตัวอะไร ชั้น ๕ รูป เสียง กลิ่น รส นะนะ ใจรูป เสียง กลิ่น รส โภกฐัพพะ ธรรมารมณ์ กามฉันทะตัวนี้เราจะระงับมันได้ด้วยอุสุภ ๑๐ และกายคตานุสสติกรรมฐานก่อน เข้าใจแล้วใช่ไหม พวกกันมาแล้ว เราจะตัดตัวนี้ได้ก็อาศัยพิจารณาอุสุภกรรมฐานเป็นอารมณ์ หรือว่าพิจารณากายคตานุสสติกรรมฐานเป็นอารมณ์ จนกระทั่งขึ้นใจ จิตเป็นเอกัคคตารมณ์ อย่างนี้เราจะระงับกามฉันทะได้อย่างสบายๆ แต่อย่าผลอนะ นี่กดคอกันเข้าไว้นะ ไม่ใช่ฆ่าให้ตาย

ตอนนี้มาถึงด้านโทสะและความพยาบาท นี่เราต้องดับเสียได้ด้วยพรหมวิหาร ๔ ประจําใจ มีเมตตาความรัก กรุณาความสงสาร แล้วมีอารมณ์ไม่อิฉาธิริยา มีจิตวางเฉย ขอมรับกฎของกรรมไอ้คนเราลงรักเสียแล้ว ลงสงสารเสียแล้ว มันจะไปฆ่าใครเขาใช่ไหม มาอีก ๔ อย่างก็คือ กสิณ ๔ เขาเรียกว่าวรรณกสิณ ได้แก่ กสิณสีแดง สีเหลือง สีเขียว สีขาว อย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้เป็นฌานถึงฌาน ๔ นี่พระพุทธเจ้ากำหนดว่า กสิณ ๔ อย่างนี้ระงับโทสะได้ นี่ยังงี้เราเชื่อว่าเรากดคอกันเข้าไว้นะ ยังไม่ได้ตัดนะ แค่ระงับยับยั้งเท่านั้นนะ อีตัวระงับนี้จิตมันถึงปีสัทธาธิ ปีสัทธาธินี้เป็นฌาน ผมลืมโพชนงค์ไว้วันนั้น ผมมาใส่เสียววันนี้ ใครจะว่าไงก็ว่าผมไม่เชื่อใครทั้งหมด เพราะเวลาจิตเข้าถึงฌานอารมณ์มันสงบ สงัดเขาเรียกว่าปีสัทธาธิ จิตก็สงบ ความรักก็ไม่เกิด เห็นคนไหนเดินมาหน้าหมด

เจริญอุสุภกรรมฐานนี้เห็นคนเดินผ่านมาหน้าหมดทุกคนนะ มันหน้าหมดเพราะใจเรามีความรู้สึกตามนั้น ถ้าหากว่าเราพิจารณากายคตานุสสติกรรมฐาน เห็นคนบีบมันไม่ติดอยู่แค่ฝ่า มันทะลุเข้าไปห้องเลย เห็นตับ ไต ไส้ พุง ปอด เลือด น้ำหนอง อุจจาระ ปัสสาวะ มันเลอะเทอะไปหมดแล้ว มันจะเกิดระคายเคืองอย่างไร ทีนี้ใจตัวตัดหนอยากรักสวรั้งกามมันก็หมดไป แต่ความจริงมันไม่หมด มันไป

ตั้งท่า เพราะเรากดคอมันเอาไว้ ทีนี้มาด้านโทสะเราก็ระงับมันด้วยพรหมวิหาร ๔ หรือกลืน ๔

๓. ตานี้ ถิ่นมีโทษ ความง่วงเหงาหาวนอน นี่ต้องรูปร่างกายด้วย ถ้ารูปร่างของเราเปลี้ยมาก ถ้ามันเกิดความง่วง แสดงว่าง่วงจริงรูปร่างมันต้องการพักผ่อน อย่าไปฝืน ถ้าฝืนเป็นอัตตคติมถานุโยค ไม่เป็นเรื่องใช้ไม่ได้ ไม่มีผล ถ้าหากว่ารูปร่างเราปกติ ไม่อดหลับไม่อดนอน โรกภัยไข้เจ็บไม่เบียดเบียนพิจารณาแล้ว ทีนี้มันง่วงเฉยๆ มันง่วงเพราะนิเวศน์เข้าทับ คือถิ่นมีโทษ พระพุทธเจ้าบอกว่าให้ล้มตากว้าง ๆ ไม่ต้องไปหาแม่แรงมาถ่างตนะ ล้มตากว้างๆ เอนน้ำล้างหน้า ขยี้ตา หรือเดินไปเดินมาเป็นการระงับความง่วงไอนี้เป็นเรื่องธรรมดา ๆ นี้

๔. ต่อไป อุทธัจจกุกกุจจะ อารมณ์ฟุ้งซ่าน นั่งไปแล้วตั้งใจจะจับลมหายใจเข้าออก ภาวนาว่าอย่างนี้ พิจารณาว่าตามแบบนี้มันไม่เอาถ่าน มันวิ่งเข้าบ้านเข้าช่องใครเขาไป มันหาความหยุดไม่ได้แบบนี้ พระพุทธเจ้าให้ใช้อานาปานุสสติคือกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออกโดยไม่ต้องภาวนา ไม่ต้องภาวนา

๕. ข้อที่ ๕ วิจิกิจฉา ถ้ามีความสงสัยในคำสอนของพระพุทธเจ้าก็จับจุดสั้นๆว่าที่ พระพุทธเจ้าบอกว่าคุณเกิดมาแล้วมันแก่จริงไหมถามใจดู ถ้าจริงบอกว่ามันแก่สงสัยทำไม และเมื่อความป่วยไข้ ไม่สบายมันปรากฏ ถามจริงไหม ต่อไปทุกคนต้องตายหมด นี่พระพุทธเจ้าเทศน์แบบนี้ ถ้ามันเกิดสงสัยก็นึกดูว่าที่พระพุทธเจ้าเทศน์แบบนี้มันตรงกับความจริงไหมถ้าตรงกับความจริงเราไปสงสัยทำไม

นี่นิเวศน์ ๕ ประการนี้ ถ้าเราสามารถป้องกันให้ไม่มายุ่งกับใจได้ เป็นอันว่าจิตของเรามีสมาธิ แล้วก็สมาธิจุดนี้ก็แค่ปฐมฌานเท่านั้น ไอนั้นขั้นสูงต่อไป ผมไม่พูด นี่ผมพูดมานานแล้ว ผมไม่ได้มานั่งสอนสมณะ นี่แค่ปฐมฌานก็มีกำลังพอที่จะตัดกิเลสเป็นสมุจเฉตปหานได้ คนเราถ้าจิตไม่มีสมาธิถึงปฐมฌาน ผมให้นั่งพิจารณาวิปัสสนาญาณไปที่แสนกัป ก็ไม่เป็นผลเลย ผมว่ากำลังจิตที่พิจารณาวิปัสสนาญาณไปด้วย รวบรวมกับกำลังใจด้านสมาธิไปด้วยพร้อมๆ กัน นี่ว่ากันถึงฝ่ายสุขขวิปัสสโก และถึงสุขขวิปัสสโกเล็กๆ จิตต้องเข้าถึงอารมณ์ปฐมฌาน พอจิตเข้าถึงอารมณ์ปฐมฌานแล้ว จิตก็จะมีกำลัง ใช้กำลังวิปัสสนาญาณห้าขั้นกิเลสให้เป็นสมุจเฉตปหานได้ ฆ่าให้ตายได้ นี่เพียงแค่เข้าถึงฌานเรียกว่าเรากดคอมันเอาไว้ ใจใหม่ แต่กดคอมันได้ถึงฌาน ๔ จะมีกำลังใหญ่ แต่ปฐมฌานกดคอมันไว้บางทีไหล มันก็ไหลพรวดขึ้นมา ไหลง่ายเพราะกำลังเรายังเด็ก

ทางที่ดีใช้กำลังให้ถึงฌาน ๔ แล้วก็ทรงฌาน ๔ ไว้ให้ได้จะเข้าฌานเมื่อไหร่ก็ได้ จะกำหนดเวลาเพียงไหนก็ทรงได้ตามกำหนดของเวลา อย่างนี้กำลังของ

ต้นหาวจะตกเปลี่ยไปมาก ดีไม่ดีเรานึกว่าเราเป็นพระอรหันต์ เพราะอะไร เพราะก่อนจะหลับเราก็ตรง
 ฌาน ทรงฌานจนหลับ ถึงเวลาจะนอนก็นอน ตั้งอารมณ์จับจุดเป็นสมาธิ ทรงถึงระดับฌานหลับไป
 เลยระหว่างหลับเป็นฌาน เวลาพอตื่นขึ้นมาไม่ต้องไปเตือนมัน มันสตาท์เข้าฌานทันที ถ้าเราทรงฌาน
 ถึงได้แบบนี้ วันทั้งวันนั้นจะมีอารมณ์เป็นสุข นีรวรณะจะไม่รบกวณจิต จิตจะสะอาดตลอดเวลา นี่ไอ้ตรง
 ฌาน ๔ นี่บางคนคิดว่าตนเองเป็นพระอรหันต์กันมาเยอะ ต้องระวังให้ดี ต้องรู้ว่าเราทรงจิตขนาดไหน
 ต้องรู้ แต่รู้แบบไหนล่ะ รู้แบบตำรา ตำราเขามีให้แล้วเป็นเครื่องวัด นี่เรียกว่าเราคดคอต้มหาลงไปได้
 กคคองนกระทั่งคล้าย ๆ มันหลับสนิทเลยนะ บางทีเราคิดว่าตาย นี้อ่าเปลอเซียวนะ ถ้าทำได้ขนาดนี้ จง
 อย่าเปลออย่าคิดว่าเราสำเร็จมรรคผลแล้วระมัดระวังให้มาก นี่เอาเสียเยอะแล้วทำตั้งทำเป็นพระอรหันต์
 เข้าพัก ไปไปมามาที่ไหนได้สึกเสียแล้ว เปลอไป พ่อค้นหาโคตมาจื่อเสียอีกแล้ว

อันนี้เมื่อเราทำอิทธิลสิกขาได้แล้ว เอาสมาธิคดคอต้มหาพอจิตมีอารมณ์ดี ตั้งอารมณ์
 ให้ได้ สักเวลาเท่าไรก็ได้ นี่พูดถึงทรงฌาน ๔ กันเสียเลย ว่าทรงฌาน ๔ ได้แล้ว ตรงนี้เราก็ใช้
 วิปัสสนาเป็นอารมณ์ คัดคอต้มหา ฟันมันให้เป็นที่นอนเป็นตอนไปเลย ฟันให้เหล็กให้รานไปไม่ยาก
 แบบไอ้เสือตายฟันตรงไหนก็ได้ เสือไม่ตายเราจับมัดคินไม่ได้แล้ว ฟันตรงไหนก็ฟันได้ จะฆ่าให้ตาย
 เมื่อไหร่ก็ได้ นี่กำลังทรงฌาน ๔ นะ แล้วก็สามารถทรงฌาน ๔ ได้ตามอรรถาธิบาย

พระพุทธเจ้าทรงบอกว่า คนที่ทรงฌาน ๔ ได้ และก็รู้จักใช้อารมณ์ของฌาน ๔ ควบคุม
 วิปัสสนาได้ ถ้ามีบารมีแก่กล้าจะเป็นพระอรหันต์ภายใน ๗ วัน ถ้าบารมีอย่างกลางจะเป็น พระอรหันต์
 ภายใน ๗ เดือน มีบารมีอย่างอ่อนจะเป็นพระอรหันต์ ภายใน ๗ ปี เห็นไหมภายในนะ ไอ้บารมีผมเคย
 บอกแล้ว บารมีเขาแปลว่ากำลังใจ มีบารมีแก่กล้า คือมีกำลังจิตเข้มข้มขึ้นนั่นเอง ต่อสู้กับ อารมณ์ที่เข้ามา
 ต่อต้าน มีบารมีอย่างกลางอารมณ์มันเข้มข้มเหมือนกัน แต่วามันเข้มบ้างไม่เข้มบ้างเดี๋ยวก ก็จริงบ้าง เดี๋ยวก
 ก็ไม่จริงบ้าง ย่อ ๆ หย่อน ๆ ดิ่งบ้างหย่อนบ้าง อย่างนี้ต้องใช้ประมาณ ๗ เดือน หรืออาจ จะไม่ถึง ๗
 เดือนท่านบอกภายใน ๗ เดือน ที่นี้มีบารมีหย่อนหย่อนเปาะเปาะ ๆ ตามอรรถาธิบาย ถึงก็ช่างไม่ ถึงก็ช่าง
 ปล่อยตามอารมณ์ อย่างนี้ไม่เกิน ๗ ปี นี่ผมพูดถึงคนที่ทรงฌาน ๔ ได้ และก็ฉลาดใช้ฌาน ๔ ควบคุม
 วิปัสสนาญาณ ถ้าโง่งล่ก้อคักคานอยู่นั้นแหละ ก็ชาติก็ไม่ได้เป็นพระอรหันต์

ที่นี้ต่อมาเมื่อทรงสมาธิได้แล้ว ก็ใช้ปัญญาเป็นเครื่องตัดกิเลส อันนี้ไม่ยาก ง่ายนิดเดียว
 นี้่ง่ายมากถ้าทำถึงฌาน ๔ ทรงฌาน ๔ ได้แล้วของกล้วย ๆ กล้วยสุก ไม่ใช่กล้วยดิบ ง่ายบอกไม่ถูก เรา
 จะมีความรู้สึกเลย แหมทำถึงปฐมฌานนี้มันยากกว่า

ตัดกิเลสเป็นไหน ๆ อีต่อนี้ผมเคยพูดแล้วนะว่า ถ้าใครสามารถทรงฌานได้ดี เวลาเจริญวิปัสสนาญาณนี้มันรู้สึกว่างายบอกไม่ถูก ใช้เวลาไม่ช้านิดหน่อย เพราะกำลังเราดีแล้ว เหมือนกับกิเลสทั้งหมดเราจับมัดเสียหมดแล้ว กระดิกกระเดี้ยไม่ได้ คืบไม่ได้ไถย ทีนี้เราจะสับจะฟันตรงไหนก็ได้ตามอารมณ์

ตอนนี้ทรงฌาน ๔ แล้ว เราก็เข้าฌาน ๔ เต็มอารมณ์ เราจะใช้วิปัสสนาญาณ เมื่อเข้าฌาน ๔ เต็มอารมณ์แล้ว ก็ถอยหลังมาถึงอุچارสมาธิ เราจะตัดตัวไหนล่ะ ตัดราคะ ความรัก รักสวยรักงาม เราก็ยกอุสุภกรรมฐานขึ้นมาเป็นเครื่องเปรียบ ยกกายคตานุสสติกรรมฐานขึ้นมาเป็นเครื่องเปรียบ เปรียบเทียบกันว่าไอ้สิ่งที่เรารักนะ มันสะอาดหรือมันสกปรก กำลังของฌาน ๔ นี้ เป็นกำลังที่กล้ามาก และปัญญามันเกิด พอถึงฌาน ๔ ปัญญามันเกิดเอง เกิดชัด มีความหลักแหลมมาก คุณยังไม่ถึงยังไม่รู้ ผมพูดไว้เพื่อคุณจะทำถึง ประเดี๋ยวเดี๋ยวมันเห็นเหตุเห็นผลชัด พอมันตัดได้แล้วมันไม่โผล่นะ เดินเห็นคนนำหมัด ไม่น่าอยู่คนเดียวเราหรือไง แต่ความจริงมันเห็นเรานำก่อน มันเบื่อตัวเราก่อนแล้ว ก็ไปเบื่อคนอื่น รู้สภาพเรา ขอมรับนับถือสภาพความเป็นจริงหมด เห็นคนบีบไม่ต่างอะไรกับส้วมเดิน ได้จะเอาเครื่องหุ้มห่อ สีสนั้วรณะขนาดไหนก็ตาม มันบังปัญญาของท่านพวกนี้ไม่ได้ นี่ไม่กี่วัน ๒-๓ วัน เห็นชัด เห็นแล้วไม่ตกด้วยนะ พิจารณาขั้น ๕ ว่าขั้น ๕ เต็มไปด้วยความสกปรก ยกเอาอุสุภกรรมฐานกับกายคตานุสสติกรรมฐานของสมณะเข้ามาควบ เอามาควบ คนที่ทำได้เขาเก่งกันแบบนั้นเขาต้องควบเก่ง

มาถึงด้านโลกะ ความโลก ไปนั่งนึกว่าไอ้คนมันน่าแล้ว ไอ้เราก็ตายเราก็น่า จะไปโลกมันทำไม มีก็กิน ไม่มีก็แล้วไป มีเท่านั้นใช้เท่านั้น ใครเขาไม่ให้ต่อเราก็ใช้มันเท่านั้น หมดก็หมดไป จะตายเราก็จี๋ตาย เราเป็นทาสของกิเลสตัณหามานานแล้ว ตายเมื่อไรสบายเมื่อนั้น แต่ฌาน ๔ เลย ๆ ไม่มีวิปัสสนาญาณ ก็ไปนอนดิเชลงเป็นพรหมดีกว่าเป็นคนตั้งเยอะ ตานี้มาถึงโลกะ ตัดราคะได้ โลกะ มันก็เจ็ง ตัดโลกะ ราคะมันก็ไป ความจริงมันตัวเดียวกัน มันไม่ใช่ ๒ ตัว ผมพูดแยกเป็น ๒ ตัวส่งเดชไปอย่างนั้น ให้เข้าใจง่าย

ตอนนี้พอจะตัดโทสะ มาตัดโทสะ ความจริงเราจับมันได้ กคคของมันได้ตั้งแต่เจริญฌานแล้วมันก็เป็นของไม่ยาก แล้วก็มาเปรียบเทียบกับขั้น ๕ ร่างกายนี้มันจะตายอยู่แล้ว มันจะพัง ไปนั่งโกรธมันอยู่ มีประโยชน์อะไร ไอ้คนที่มันชอบทำให้คนอื่นโกรธ มันคนจัญไร มันทำลายความดีของตัว ทำลายความสุขของตัว คนประเภทนี้เป็นคนน่าสงสารไม่ใช่หน้าโกรธ เพราะตัวเขาเองยังหาความ สุขใจไม่ได้ ยังมีทุกข์ ตายแล้วก็ไปอบายภูมิ มันเกิดเป็นอกัณฑ์ทาน ความโกรธมันก็หาย เมื่อถึง

ฉาน ๔ แล้วมันก็กลัวจริง ๆ วิปัสสนาญาณ นี่ผมบอกให้ชะทำฉาน ๔ ก็ ไม่ยาก เดี่ยวเดียวเท่านั้นก็ได้ ถ้ามันจะได้เสียอย่าง มันไม่ได้ก็แล้วไป ถ้าเราทำใจสบายเดี่ยวมันก็ได้ ถ้าเราอยากได้มันจะไม่ได้เพราะ ตัณหาเข้าไปขวางใจ

ตานี้มาโมหะความหลง มันไม่มีอะไรถ้าตัดได้ตัวเดียว อีก ๒ ตัวมันไม่มีเพื่อนแล้วไป ไอ้ไอ้ตะ ๓ ขานี้หักเสียวตั้งอยู่โหม พอตัดได้ตัวเดียว ตัวตัดราคาจะก็โลภะก็ตัวเดียวกัน พอตัดเข้านี้ได้ ๒ ตัวหมดแรงเลย ความจริงเรามัดมันแล้ว เรามัดมันไว้แล้ว แรงมันก็สู้เราไม่ได้ พอเอามัดมาพันเข้า มันก็หมดสิ้นไม่มีทางคืน โมหะความหลง มันจะมาหลงยังงัย คนก็เฝ้า สัตว์ก็เฝ้า เป็นของน่าเกลียด ทรัพย์ สิ้นต่าง ๆ ไม่สามารถจะทรงความสุขให้เราเกิดได้ เพราะเป็นปัจจัยของความทุกข์ อารมณ์มันเห็นแล้ว ถ้าเราจะโกรธ เราจะฆ่าเขา มันก็ไม่มีประโยชน์ เป็นการสร้างโทษให้เกิดแก่ตัว เป็นการทำลายความสุข นิ่งเฉย ๆ ดีกว่า ไอ้คนที่เราจะฆ่ามัน เราไม่ต้องฆ่า ไม่ฆ่ามันก็ตาย ฆ่ามันก็ตาย ไม่ฆ่าดีกว่า เหนื่อย เราจะไปแก่งเขามีกความทุกข์มันเรื่องอะไร เราไม่แก่งเขา เขาก็มีความทุกข์ เมื่อเราแก่งเขาเขาก็มี ความทุกข์ เราไม่ต้องแก่งดีกว่า มันทุกข์ของมันอยู่แล้ว หมดเรื่อง

ทีนี้หันเข้ามาหาตัว หันเข้ามาหาตัวอะไรที่เป็นการทรงตัว ที่เป็นเราเป็นของเรา มีตรัง โหน เรามีบ้าน ชาวบ้านเขาก็ปลูกบ้านอย่างเรา บ้านมันพังไปที่ร้อยหลัง แล้วเรามีผิว มีเมีย มีลูก มีพี่น้อง มีพ่อ มีแม่ ไอ้คนที่เขาเป็นอย่างเราแล้วมันตายไปในโลก มันมีประมาณเท่าไร? แล้วเราจะมานั่งถือ ว่านี่พ่อของเรา แม่ของเรา อย่าออกตัญญูพ่อแม่เข้านะ ความดีของท่านข้ามไม่ได้นะ นี่หมายถึงร่างกาย ร่างกายของท่านจะทรงอยู่ตลอดไป มันจะเป็นได้อย่างไร มันเป็นไปไม่ได้ ในที่สุดท่านก็ต้องตายเมื่อถึง เวลาที่ท่านจะตาย ก่อนที่ท่านจะตายเราก็ต้องทำความดีให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แก่ไม่ต้องไปนั่งรำพึง รำพันว่าพ่อตายเสียแล้วยังไม่ได้สนองคุณ แม่ตายเสียแล้วยังไม่ได้สนองคุณ ไอ้คนแบบนี้มันคนจัญไร ไม่ใช่คนดี เวลาอยู่ไม่ให้เวลาตายคิดถึงใช้ไม่ได้ ยอดของคนเลว เราตั้งใจสนองคุณท่านตามกำลังที่เรา พึงสนองได้ ไม่ใช่ต้องไปกอบโกยกู้ยืมเขามา ไม่ใช่อย่างนั้น อันนี้เราต้องมานั่งคิด พ่อก็ต้องตาย ลูกเราก็ ต้องตาย เมียก็ต้องตาย พี่ก็ต้องตาย ญาติพี่น้องก็ต้องตาย ไอ้เราก็ต้องตาย เราเห็นตัวเราเองว่า จะตายเสีย อย่าง คนอื่นทั้งหมดก็ไม่มี ความหมาย ในเมื่อคน ในเมื่อคนเลี้ยงตัวเรายังต้องตาย ยังต้องพึ่ง ทรัพย์ สิ้นทั้งหลายเหล่านี้จะทรงตัวอยู่ได้อย่างไร หากว่าเราจะยึดถือว่ามันเป็นเรา เป็นของเราอยู่ เราจะเกิดมา อย่างนี้มันก็เต็มไปด้วยความทุกข์ เกิดเป็นเด็ก แล้วก็ป็นหนุ่มเป็นสาว แล้วก็แก่ แล้วก็ตาย แล้วทรง ความทุกข์ตลอดเวลา อันนี้ก็จะเกิดประโยชน์มาจากไหนใช้โหม ไม่มีอะไรเป็น

ประโยชน์ ผลที่สุดก็เห็นว่าในโลกนี้ไม่มีอะไรเป็นของเรา แม้แต่ร่างกายนี้มันก็ไม่ใช่ว่าของเรา ถ้ามันเป็นเราจริงๆ มันจะแก่ เราไม่ให้มันแก่มันก็ต้องอย่าแก่ซิ เราไม่ให้มันตาย ไม่ให้มันป่วยมันก็ต้อง ไม่ป่วย เราไม่ให้มันตายมันก็ต้องไม่ตาย นี่มันเชื่อเราหรือเปล่า ร้อนจัดเราต้องการให้มันไม่ร้อน มันก็ต้อง จะร้อนหนาว เราไม่ต้องการให้มันหนาวมันก็จะหนาว เป็นอันว่าเราบังคับมันไม่ได้ ในที่สุดเราไม่ต้อง การ ให้มันตายมันก็จะตาย เราจะไปนั่งรำพึงรำพันเพื่อประโยชน์อะไรว่ามันเป็นเราเป็นของเรา และ ความปรารถนาในความเกิด เราจะต้องการมาเพื่ออะไร

เราเกิดมาเพื่อทุกข์ เราทุกข์แค่นี้มันก็เหลือกำลังที่จะทน พระพุทธเจ้าบอกว่า ภาราหเว ปรณจกขุณฺธา ชั้นที่ ๕ เป็นภาระอันหนัก อันนี้ในเมื่อมันหนัก เราว่ามันหนัก แล้วเราจะต้องกลับมาแบกมันอีกหรือ เราก็โง่ซิ เราก็เลิกไม่แบก ทำยังไง ตอนนี้เราก็ใช้ช่างมันซะใหม่ มันจะแก่ก็ช่าง ธรรมดาของมัน มันจะป่วยก็ช่างมัน มันจะตายก็ช่างมัน อีตอนที่มันจะเกิดนี้ไม่ช่างมันแล้ว ถ้าไม่เกิดอีก เพราะอะไรข้างกับแก่ไม่ได้ เอ็งนี่มันหัวคือหัวด้าน ออกตัญญูไม่รู้คุณ เลี้ยงเท่าไรหว่า มันไม่จำ อยากจะ กินเปรี้ยว หาเปรี้ยวให้ อยากกินเค็ม หาเค็มให้ อยากกินหวาน หาหวานให้ อยากจะแต่งตัวแบบ ไหนหาให้ อยากจะนั่งรถก็ซื้อให้ รถใหญ่ไม่มีก็รถถังเรานี่ หาให้มัน หนอยแน่ มันยังเลือกแก้อีกได้ ยังเลือกป่วยไอนี้คบไม่ได้เลิกกัน เดี๋ยว วุปฺสโม สุโข นี่ถึงความดีของพระพุทธเจ้าทรงเตือนว่าการเข้า ไปสงบคายนั้นชื่อว่าป็นสุข

เป็นอันว่าความปรารถนาในกายไม่มีสำหรับเรานับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป แล้วก็ใจทรงแบบนั้นเป็นเอกกตตารมณฺ์ ความสุขความทุกข์ใด ๆ เกิดขึ้นถือว่าเป็นกฎของกรรม เป็นเรื่องธรรมดาเราจะต้องทนสู้ต่อไป ในระยะไม่ช้าเราก็มีความสุข ถ้าร่างกายนี้พัง แค่นี้ก็จบแล้ว เป็นพระอรหันต์แห่งอย่างนี้เป็นอารมณ์ของพระอรหันต์ พระอรหันต์นี้สังคมกับใครได้ทุกชั้น ทำตัวเสมอกัน แต่ถ้าจะให้อารมณ์ของท่านเข้าไปจับเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ถือว่าเป็นเราเป็นของเรา ผูกมัดท่านไม่มีโอกาสเวลานี้มันก็จบแล้ว ชื่อว่าจบอริยสังเพียงแค่นี้ละ ผมสอนชั้น ๕ แล้ว आयตนะแล้ว โพชฌงค์แล้ว อริยสังแล้ว พวกคุณก็เป็นอรหันต์แล้วนะ หือ เป็นริยังหว่า เป็นอรหันต์ไม่ได้ก็เป็นพระตาหันไปก่อนหมดเวลา

*****

สรุปมหาสติปัฏฐานสูตร

สำหรับวันนี้ เรามาสรุปเรื่องมหาสติปัฏฐานสูตร คำว่าสรุปนี้แสดงว่าที่สอนมาแล้ว จบหมด "ไอ้จบหมดแล้วนี่ (คุณจรินทร์ นี่เป็นพระอรหันต์ตั้งแต่เมื่อไหร่หว่า หือ ยังหรือ เอ๊ะ ยังไม่เป็น จบนี้เขาต้องเป็นพระอรหันต์)แต่ความจริงมหาสติปัฏฐานสูตรถ้าเราศึกษาจบ ท่านบอกว่ายังไม่เป็นพระ อริยเจ้าต้องปฏิบัติเป็นอนุโลมและปฏิโลมไปอีก จึงจะเข้าถึงความเป็นพระอริยเจ้า ตามพระบาลีท่าน บอกว่า ถ้าใครศึกษามหาสติปัฏฐานจบแล้วก็ถ้ามีบารมีแก่กล้า คำว่าบารมีนี่แปลว่ากำลังใจตามที่บอก มาแล้ว ถ้าบารมีแก่กล้าก็จะสำเร็จอรหัตผลภายใน ๗ วัน ถ้ามีบารมีอย่างกลางจะสำเร็จอรหัตผลภายใน ๗ เดือน แล้วก็ถ้ามีบารมีอย่างอ่อนก็จะสำเร็จอรหัตผลภายใน ๗ ปี คำว่าบารมีหมายความว่ากำลัง ใจ บารมีแก่กล้าก็หมายความว่า มีกำลังใจเข้มแข็งต่อสู้กับอุปสรรคทั้งหมด แล้วก็ต่อสู้กับความเป็น จริงทุกอย่าง ขอมรับนับถือกฎของความเป็นจริง ละทิ้งอารมณ์ของกิเลส ขอมตัวตายดีกว่าที่เราจะไม่รู้ ความจริง อย่างนี้เขาเรียกว่าอารมณ์แก่กล้า รวมความว่าคนที่จะได้ถึงมรรคผลนี้ ถ้าจะต้องคิดบ้านิด ๆ ละมั้ง (หือ คุณจรินทร์) คนเขารักชีวิตกันทั้งนั้นนี่นะ พวกนี้ขอมตายดีกว่าไม่ได้มรรคผล มันก็บ้า หน่อย ๆ แต่บ้าวิ่งเข้าไปหาความดี หากว่าถ้าเรามีกำลังใจอ่อนไปนิดหนึ่งก็ไม่เกิน ๗ เดือน มีกำลังใจ เลวที่สุดก็ไม่เกิน ๗ ปี คำว่าเลวที่สุดนี้ทำเพื่อหวังมรรคผลเหมือนกัน แต่ว่าย่อหย่อนไปหน่อย

ตานี้เรามาสรุปเรื่องมหาสติปัฏฐานสูตรที่ศึกษามาแล้วว่า การปฏิบัติแบบไหนมันถึงจะ ได้มรรคผลโดยเร็ว เร็วหรือไม่เร็วก็ชื่อว่าเข้าถึงมรรคผล เอ๊ะ เมื่อก่อนนี้เราก็ดูกันมาตั้งแต่อนานาปานุส สติกรรมฐาน นั่นเป็นการศึกษา แต่ว่าจะปฏิบัติกันจริงๆ ละก็ ท่านจะต้องขึ้นโพชฌงค์ ๗ ก่อน นี่ใหม่ ถิ่นไม่เหมือนชาวบ้านเขาแล้วซิ ถ้าเราจะเอามรรคผลกันจริงๆ ก็ต้องใช้โพชฌงค์ ๗ ก่อนอันดับแรก เพราะกำลังใจของเราต้องเข้าถึงโพชฌงค์ เราต้องมีโพชฌงค์ ๗ มาเป็นกำลังใจ อันดับแรกก่อนคือ

๑. ต้องเป็นคนมีสติ

๒. สัมมวิจยะ สัมมวิจยะนี้ใคร่ครวญธรรมะที่เราพึงปฏิบัติและข้อวัตรปฏิบัติ

๓. วิริยะ มีความเพียรต่อสู้กับอุปสรรค

๔. มีปีติ สร้างปีติ ความเอิบอímใจให้ปรากฏกับใจ นี่หมายความว่า การปฏิบัติแบบนี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์บอกว่าถึงพระนิพพานแน่ ถ้ายังไม่ถึง อย่างเลวที่สุดเราก็ไปพักแค่สวรรค์ คีขึ้น ไปหน่อยไปพักแค่พรหม ดีที่สุดเราถึงพระนิพพาน เรารู้ความจริงแบบนี้ ปีติคือความอímใจมันก็เกิด

ก็คิดว่า เรายังไงๆ ก็ไม่ตกนรกแน่ ความภาคภูมิใจที่เกิดขึ้นนี้เราเรียกว่าปีติ

๕. ที่นี้ปีสัทธา แปลว่าความสงบ สงบของปีสัทธา มีอยู่ ๒ จุด คือ สงบจากนิวรรณ์ และสงบจากกิเลส ให้มีอารมณ์นิ่ง มีอารมณ์สงบ ไม่ยอมให้นิวรรณ์เข้ามารบกวนใจ หรือไม่ยอมให้กิเลสเข้ามารบกวนใจ แล้วก็

๖. สมาธิ มีอารมณ์ตั้งมั่น

๗. อุเบกขา วางเฉย หมายความว่า ทรงอารมณ์เดียวเข้าไว้ ไม่ยอมรับทราบอารมณ์อื่นที่เข้ามารบกวนใจ

นี่สิ่งทั้ง ๗ ประการนี้เรียกว่า โภชฌงค์ คือว่าองค์เป็นเครื่องตรัสรู้จะต้องมีประจำใจ อยู่ก่อน ใจ สอนแปลกเสียแล้ว ก็ต้องสรุปซินะ ไม่ได้ขึ้นตอนต้น เพราะว่า การขึ้นตอนต้นท่านถือตามหลักตามเกณฑ์ว่าควรจะปฏิบัติ นี่เมื่อเรามีโภชฌงค์ ๗ ประจำใจ โภชฌงค์ ๗ นี้เป็นอารมณ์ประจำใจ คือเราคิดไว้เสมอว่า

๑. เราจะมึสติรู้อยู่ ในที่นี้เรียกว่า สติปัญญาอันนี้

๒. เราต้องใช้ปัญญา (ธรรมวิจยะ) ธรรมะที่ฟังจะปฏิบัติ ว่าที่เขาสอนเรานี้หรือว่า คำราที่กล่าวมานี้ มันตรงตามความเป็นจริงหรือยัง

๓. มีความเพียร คือวิริยะ ถ้าขาดความเพียรเสียอย่างเดียว ก็ถึงงั้นก็ไม่ได้อะไร

๔. ปีติ ความอิมใจ เต็มใจในการที่จะปฏิบัติ หวังในผลที่จะพึงได้

๕. ปีสัทธา รักษาอารมณ์ให้สงบอยู่เสมอ

๖. สมาธิ มีอารมณ์ตั้งมั่นอยู่ตลอดเวลา

๗. อุเบกขา กันอารมณ์อื่นไม่ให้เข้ามายุ่ง อุเบกขานี้แปลว่า ความวางเฉย อารมณ์อื่นนอกจากที่เราจะต้องการมันเข้ามายุ่ง เราขับมันไปเลย

ที่นี้เรามีโภชฌงค์ ๗ ประจำใจ ความจริงโภชฌงค์ ๗ นี้เราไม่ต้องไปหาที่ไหน ขึ้นอยู่กับใจ ในเมื่อขึ้นอยู่กับใจแล้ว เราก็ต้องมีสติคุมอยู่ ว่าจิตใจของเรานะมันยุ่งหรือไม่ยุ่ง จิตใจของเราทรงอยู่ในอารมณ์ฌานในอารมณ์สมาธิหรือเปล่า จิตใจของเราอมรับนับถือกฎของธรรมดาหรือเปล่า ที่เรียกว่าวิปัสสนาญาณ นี่ก็ใช้ปัญญาตัวนี้เข้าพิจารณา นี่เป็นตัวปัญญานะ นั่งนึกดูซิ เวลาที่เราไม่รักใคร่ เขามั่งหรือเปล่า อยากรวยไหม อยากรักสิ่งที่สวย ๆ คนสวย สัตว์สวย วัตถุสวยมีรีเปล่า เราพอใจในรูป

เสียง กลิ่น รส รีเปล่า เรามีอารมณ์โกรธมุ่งร้ายกับคนอื่นนี่เรามีหรือเปล่า แล้วก็ยังมีอารมณ์ฟุ้งซ่านใหม่ สงสัยในคำสอนของพระพุทธเจ้าหรือเปล่า เรื่องการว่างทิ้งไว้ก่อน ใจตัวเองมันแก้ง่าย อยางว่าง

๒๑๘

ก็วิ่งสัก ๕ กิโลเมตรหาย่งว่าง ใจ ว่างใหม่ หลวงน้ำว่างใหม่ ๕ กิโลเมตร เมื่อไหร่วิ่งผมบังสกุลเมื่อนั้น
ตานี้เรามาดูใจของเราว่าใช้ธรรมวิจยะกับสติ สตินึกไว้ว่าเราจะทำความดี ธรรมวิจยะนี้ เราจะควบคุมอารมณ์ของเราให้อยู่ในด้านของสมาธิและวิปัสสนาญาณ อันดับแรกมามองดูหน้านิวรรณ์ ๕ เสียก่อน ว่าเจ้านิวรรณ์ ๕ นี้มันเข้ามายุ่งใจหรือเปล่า นี่เราก็เห็นนี่ที่เราทรงฌานไม่ได้ตลอดเวลาและเราต้องการให้จิตเป็นฌานเวลาไหน มันเข้าไปไม่ได้ก็เพราะมีนิวรรณ์ ตัวใดตัวหนึ่งเข้ามาอยู่ อันดับแรกเราต้องจับจุดทำลายนิวรรณ์เสียก่อน นี่แทนที่ผมจะขึ้นไปสอนตัวต้น ย่องมาล่อธัมมานุปัสสนาเสียก่อนแล้ว เพราะว่าคนหัวล้านนอกกรรมันเป็นอย่างนี้ (หรือใจแกร็นรีเปล่า ไม้ร้อนหรือ ไม้ร้อนข้างแกไม่ใช้พวกข้า)

นี่ขั้นแรกเราต้องดูนิวรรณ์ก่อน ธรรมวิจยะเอาสติเข้ามาไว้ คุกกำลังใจของเราเวลานี้มันไปมั่วสุมกับนิวรรณ์ ๕ ประการใหม่ แล้วก็เมื่อใช้สติเข้ามา สติตัวเดียวมันแค่นี้ยังไม่เข้าถึงกฎของความ เป็นจริง ต้องใช้ธรรมวิจยะ คือปัญญาเข้าพิจารณาอารมณ์ อารมณ์ความรัก รูปสวย กลิ่น รส และสัมผัส อารมณ์อยากกรวย อารมณ์อยากโกรธ อยากฆ่าเขา มีอารมณ์ฟุ้งซ่าน สงสัยในคำสอนของพระพุทธเจ้า นี่มี ๕ เขาว่า ๔ เพราะว่าตัวใจไม่สำคัญ ถ้ามันมีขึ้นมาหาทางแก้ แก้ทางไหน ย่องไปหาในตอนต้น กายานุปัสสนา มหาสติปัญญานี่วิธีปฏิบัติจริงๆ เขาทำกันแบบนี้ละ ไม่ใช่ไปนั่งไล่เบียดเฉพาะจุดใดจุดหนึ่ง ตั้งแต่ต้นไปหาปลาย แรกสุดต้องขึ้นต้นปัญญาก่อน ต้องมีโพชฌงค์ ๗ ประจำใจ จำได้แล้วใช้ใหม่ จำได้ก็ใช้ได้ ไม่ได้ก็แล้วไป สอนมาแล้วนะ ไม่ต้องสอนมาก

ถ้าเรามีอารมณ์ฟุ้งซ่าน ใจตัวเองฟุ้งซ่านนี้มีแน่ ตัวฟุ้งซ่านมันเกิดขึ้น นึกเสียว่ามหาสติปัญญานิสุต เราต้องใช้ทั้งหมดไม่ใช่อย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องใช้ทั้งหมด ในเมื่ออารมณ์ใดมันเกิดขึ้น ถ้ามีอารมณ์ฟุ้งซ่านเกิดขึ้น ตัวสติมันก็น้อยลง เมื่ออาการฟุ้งซ่านเกิดขึ้น เราหันมาจับอานาปานุสสติกรรมฐาน ไม่ต้องไปภาวนา นั่งนับลมหายใจเข้าออก กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออกให้จิตสบาย ถ้าจิตไม่ทรงตัวเพียงใดเราไม่ยอมเลิก ตายให้มันตายไป มันอยากเกิดมาไม่ตีนี้ มันจะตายไปเป็นเปรตให้มันตายไปใช้ใหม่ ถ้าเราตายในขณะที่ทำความดี นี่เป็นตัววิริยะ ถ้านั่งเมื่อยก็นอนเสีย อย่าไปทนมันนะ ถ้านอนเมื่อยก็ขึ้น ขึ้นเมื่อยก็เดิน เดินไป นอนอยู่ นั่งอยู่ หรือเดินอยู่ อดอะไรก็ตาม เราควบคุมอารมณ์อานาปานุสสติอยู่ตลอดเวลา ให้จิตมันทรงตัวคือ ระเบียบนิวรรณ์ทั้ง ๕ ประการให้ได้ ถ้านิวรรณ์มันไม่ไปเพียงใด เราก็ไม่ยอมเลิก เราจะรู้ว่านิวรรณ์ไปเมื่อไหร่ (โอ ฐีใหม่ไปเมื่อไหร่ เขาบอกแหรือ) หมายความว่ารักษา

อารมณ์ไว้ได้ตามเดิม รู้ลมหายใจเข้าออกตามปกติ ไม่มีอารมณ์อื่นเข้ามาแฝง นี้รู้ว่ามีนิรณไปแล้ว เรื่องนิรณไปนี้มันมาได้นะ ถ้ามานโลกีย์นะ ฌานโลกีย์ตามปกติเราก็ใช้ฌานนี้ระงับนิรณได้ทันที มีกำลังกล้า พอเลิกออกจากฌานแล้ว จิตใจก็เหมือนคนธรรมดา มีความรัก ความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นเครื่องปกติ ตานี้เรียกว่าเป็นฌานโลกีย์ ต้องใช้ให้ชิน มันเป็นบทบาทที่เราจะเข้าถึงวิปัสสนาญาณ

บางคนบอกว่าคนเขายังเจ้าชู้อยู่ จะทำอะไรต่ออะไรทำไมเขาถึงจะเข้าฌานได้ รู้อะไรได้ เพราะเขามีกำลังใจสามารถบังคับใจให้ระงับนิรณ ตัดนิรณออกไปเมื่อไหร่ก็ได้ แต่มันชั่วคราวนี่เมื่อนิรณระงับแล้วก็เชื่อว่าอารมณ์จิตของเราทรงฌานมีอานาปานุสสติ ตัวนี้ทิ้งไม่ได้นะ ถ้าทิ้งตัวนี้เมื่อไหร่คุณพังเมื่อนั้น ไม่มีผล ไม่ใช่ว่าอานาปานุสสติผ่านไป มาถึงอิริยาบถที่อานาปานุสสติ ถึงสัมปชัญญะก็ทิ้งอานาปานุสสติ ถึงปฏิบัติก็ทิ้งอานาปานุสสติ อย่างนี้ไม่มีทางได้อะไรเลย อานาปานุสสติเป็นพื้นใหญ่มาก จิตต้องทรงเป็นกำลังฌานอยู่ตลอดเวลา จะทำอะไรก็ตามก็ต้องพึ่งอานาปานุสติก่อนให้จิตสบายระงับนิรณเสียก่อน ต่อไปมันเป็นการใคร่ครวญ

มหาสติปัญฐานมีตัวฌานอยู่ตัวเดียว คืออานาปานุสสติ ตัดหลักเลย ต่อมาทรงสติสมบูรณแล้วก็จะทำความรู้ตัว คือสัมปชัญญะให้สมบูรณ ทีนี้เรามาดูอิริยาบถค่อยค่อยจะเดินไป ก้าวไปข้างหน้า ถอยมาข้างหลัง จะแกว่งแขนซ้ายแกว่งแขนขวา โคลงเข้าโคลงออก เหลียวซ้าย เหลียวขวา ให้พยายามรู้ตัวอยู่เสมอ นี่เราต้องคิดว่า เป็นเวลาฝึกหรือเวลาได้นั้นนะ เวลาไหนที่เราฝึกหัดอิริยาบถ เดินไปข้างหน้า ถอยมาข้างหลัง ไม่ต้องไปยกๆ ย่องๆ ทำแบบไอ้โรคสันนิบาตไม่ใช่ะ แบบเดินธรรมดา อิริยาบถพระพุทธเจ้าต้องการอย่างเดียว อย่างเราเดินไปบิณฑบาต เดินไปธุระทำกิจการงานทุกอย่าง ให้รู้ยู่เวลาที่เรากำลังทำอะไร อย่าไปฝึกอย่างค่อยๆ ยกนิด หน่อย อย่างน้อย อันนี้ใช้ไม่ได้ เดี่ยวไปบิณฑบาตเดินแบบนั้น ๓ ปีไม่ได้กินข้าว ให้ถืออารมณ์ปกติ เราเดินธรรมดา นี่เราก้าวเท้าซ้าย เราก้าวเท้าขวา ก้าวไปข้างหน้า หรือถอยมาข้างหลัง เหลียวซ้าย หรือเหลียวขวา ใช้สติเข้าควบคุม ทีนี้สัมปชัญญะความรู้ตัวผมเคยพูดควบบไปเลย อิริยาบถเดินแกว่งแขนไป แกว่งแขนมา สติเข้าควบคุม มีสัมปชัญญะความรู้ตัวนี้พูดควบบเข้าไปเลย ความจริงเขาแยกกันไว้ ผมพูดควบบไปส่งเดชมันง่ายดี นี่เราเรียกว่าเรามาสรูปกันนะ

ทีนี้ก็อย่าลืมนะเราต้องมีโพชฌงค์ประจำใจ แล้วก็ยังมีอานาปานุสสติประจำอยู่ตลอดเวลาอย่าทิ้งนะ แม้แต่พระพุทธเจ้ายังไม่ทิ้ง ถ้าพวกคุณทิ้งอานาปานุสสติ แสดงว่าพวกคุณติดว่าพระพุทธเจ้า ไปอยู่กับเทวดานะ ใครจะไปก็ไป ไปไหนละ

อันนี้เราก็มาคูในเมื่อเราทรงฌานไ้อัจฉิตเป็นฌานนี้ คำว่าฌานแปลว่าการเพ่ง มันเป็นของไม่ยาก ขณะใดที่เรารู้ลมหายใจเข้าออก ขณะใดที่เรารู้อิริยาบถ ที่เราก้าวข้างหน้า ถอยมาข้างหลัง เป็นต้น เรียกว่าเราเหลียวซ้ายแลขวาเป็นสัมปชัญญะ ถ้ามีอารมณ์อื่นไม่เข้ามารบกวน อันนี้เรียกว่าฌาน หรือเราเรียกกันว่า สมาธิ นั่นเอง สมาธิแปลว่าตั้งใจมั่น อารมณ์อันทรงตัวอยู่ในขณะนั้น อันอารมณ์ทรงตัวแบบนี้ ถ้าหากว่ามันจะได้สักวันละ ๒ - ๓ นาทีด้วยความเต็มใจ อันนี้ก็น่าสรรเสริญ ไม่ต้องไปนั่งตั้งหน้าตั้งตาคือที่ ๗ - ๘ ชม มันจะกลายเป็นอรรถกิลมถานุโยค พวกคุณต้องระวังให้มาก

คำว่า อรรถกิลมถานุโยค นั่งทรมาณตัวใช้เวลามากเกินไป ปวดเมื่อยก็ไม่เลิก อย่างนี้ไม่ดีนะ พระพุทธเจ้าไม่ทรงสรรเสริญ อะไรก็ตามที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงสนับสนุน สิ่งนั้นอย่าไปทำ ถ้าไปทำแล้วคุณแยะไม่มีผล

นี่เรามาว่าถึงอะไร ตัวนิวรรณ์ตัวต้นไม่ใช่ตัวต้นนะชิมันเป็นตัวกลางๆตัวที่ปลายอยู่แล้ว อารมณ์ฟุ้งซ่าน อุทธัจจะ กุกกัจจะ นี่ปราบด้วยอานาปานุสสติ แล้วก็ควบคุมอิริยาบถกับ สัมปชัญญะ

ที่นี้มานิวรรณ์อีกตัวหนึ่งกามฉันทะตัวต้น ไ้อั้วตัวยากมีผิว ยากมีเมื่อย ยากมีลูก ยากสวย ยากงาม ตัวนี้ดีมาก (ดีไหมคุณจรินทร์ งั้นหรือ สึกไปนี่หย่ากับเมีย ตกลงไหม ไม่ได้หรือ อุปสรรคเก็บไว้ทำไม มันเป็นศัตรูนี้อุปสรรค นี่เสียท่าเขาแล้ว นี่เป็นอุปสรรคจริงๆ แต่เมื่อมาพบเข้าแล้ว ถือว่าเป็นครู) นี่เรามีครูพระพุทธเจ้าท่านบอกว่า ภารา หเว ปรณจกขุธา ชั้นทั้งหลาย ๕ เป็นภาระอันหนัก เราคนเดียวมีชั้น ๕ คือรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณอย่างนี้ ยิ่งเล็งมันเอาดีไม่ได้ เราไปหาคนอื่นมาอีกคน อีก ๕ กลายเป็น ๑๐ ถ้ามันโผล่มาอีกคน มาอีกก็ ๕ เป็น ๑๕ เมื่อมีอีกคนอีก ๕ เป็น ๒๐ ก็ไอ้ ๕ มันยังแบกไม่ไหว มันปาไปเป็น ๒๐, ๓๐ มันยังงออยู่ใช่ไหม แต่ว่ามันไปแล้ว ก็ถือว่าเป็นครู คุณชีว่ามีคูครองมันมีความสุขหรือมีทุกข์ ถ้าหากว่ามันมีทุกข์ก็ถือว่าเป็นมันไปแล้ว ถือว่าเป็นครู ชาตินี้ชาติเดียว เป็นชาติสุดท้ายสำหรับเราที่จะมีคูครอง ชาติต่อไปภายหน้าเราจะไม่มีมันแล้ว เราจะไปไหน เปิดนิพพานช่องเงียบ

ตานี้มาตัวรักสวรั้งามปรากฏขึ้นในใจ เรามีอะไรมีโพษฌงค์นี้ โพษฌงค์มีสติคุมอยู่ มีรั้งมวิจยะคุมอยู่ ไ้อั้วใจของเราเวลานี้ มันรักอะไร มันมีอารมณ์ต้องการอะไร ถ้าเกิดต้องการความสวยงามของรูปกายของใครคนใดคนหนึ่งเข้า หรือว่าวัตถุเป็นที่รัก หรือว่าเห็นว่าเราเป็นผู้วิเศษ ร่าง

กายของเราดี อันนี้เราต้องเข้าไปจับกรรมฐาน ๓ อย่างในมหาสติปัฏฐานสูตร คือในกายานุปัสสนา
มหาสติปัฏฐาน คือ

๒๒๑

๑. ปฏิภูณบรรพ พิจารณาอาการ ๓๒ ของคนและสัตว์ สัตว์มันก็มีอาการ ๓๒ เหมือน
กัน ว่ามันสะอาดหรือว่ามันสกปรก นี่วันนี้เรามาสรุปกันนะ ไม่ใช่มานั่งอธิบายละเอียด หันไปดูความรู้
เดิม ที่เราศึกษามาว่า ปฏิภูณบรรพในอาการ ๓๒ ของร่างกายของคน สัตว์ และวัตถุ มันสะอาดหรือมัน
สกปรก ถ้ามันสกปรกเราจะไปรักษันทำไม ตัดตัวรักสวयरักงามตัวนี้ ๑ ละ ทีนี้มาอีกตัวหนึ่ง

๒. ธาตุ ๔ เพราะร่างกายของคนและสัตว์ ประกอบด้วยธาตุ ๔ มีธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุ
ลม ธาตุไฟ เรามานั่งคิดว่า ธาตุทั้ง ๔ อย่างนี้มันสะอาดหรือสกปรก และมันทรงตัวอยู่ตลอดกาล หรือมี
การสลายตัวเป็นปกติ นี่นักเจริญมหาสติปัฏฐานเขาต้องดูอารมณ์ อารมณ์ตัวใดมันเกิด ตัดตัวนั้นทันที
ไม่ใช่ไปนั่งไล่เบียด ๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ถึง ๑๓ จบ เป็นอรหัตต์ ถ้าคิดแบบนี้ลงนรกมานับไม่ถ้วนแล้ว
เขาต้องรวบรวมกำลังมหาสติปัฏฐานทั้งหมดทุกบรรพเข้ามาใช้ในตอนที่อารมณ์นั้นเกิดขึ้นที ไม่ใช่ทำ
อย่างนี้ได้แล้วก็ทิ้งอย่างนั้น ไปจับขั้นต่อไป ต่อไปพอใจสบายก็ทิ้งอย่างนี้ ไปจับอย่างโน้น อย่างนี้ลง
นรกมานับไม่ถ้วน เพราะที่ไม่เข้าถึงความเป็นจริง ตกอยู่ในเขตของความประมาท เราก็มานั่งดูธาตุ ๔
เพราะไอ้ธาตุดินนี่เห็นง่าย เนื้อ หนัง กระดูก ผม มันสะอาดหรือสกปรก มันก็สกปรก มาดูธาตุน้ำสบาย
ใจเลย ธาตุดินก็ดูจางระ สะอาดหรือสกปรก ทีนี้ธาตุน้ำมาดูปัสสาวะ น้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำหนอง ใน
ร่างกายสะอาดหรือสกปรก นี่ก็มาจากปฏิภูณบรรพ ทีนี้ยังมาดูอีกทีนะ

๓. นวสี ๕ คนตายแล้ว ๑ วัน ๒ วัน ๓ วัน จนขึ้นอืดพอง ขาดเป็นท่อนเป็นตอน
กระดูกเรียวยาว ดูสภาวะของคนตายตรงไหนมันสะอาดบ้าง มีไหม นี่ไม่มี เวลาที่จิตรักสวयरักงามเกิด
ขึ้นนี่นะ เขาต้องเอาปฏิภูณบรรพ ธาตุ ๔ นวสี ๕ เข้ามาสังหารทันที เข้ามาพิจารณาทันที นี่เราใช้ธรรม
วิจยะสติเข้ามาควบคุม เวลาที่เราใคร่ครวญธรรม ๒ หมวดนี้อยู่ที่ใช้สติคุม เรานึกอยู่ในเหตุนี้จริง ๆ รั
เปล่า รัว่าอะไรเข้าไปยุ่ง นี่เวลาใคร่ครวญไปเขาเรียกว่าธรรมวิจยะ ว่าอะไรมันสะอาดบ้าง อะไรคิดตรง
ไหนบ้างที่เขานิยมชมชอบ มันวิเศษ มันจริงไหม ร่างกายของคนสะอาดตรงไหน หรือว่ามันสกปรก
หาความจริงให้พบ อย่างฝัน พระพุทธเจ้าสอนไม่ต้องการให้ฝัน สอนให้หาความจริง พระองค์จึงกล่าว
ว่า ปจจตุตถ์ ในเมื่อบุคคลเข้าถึงแล้วจะพึงรู้เอง โอปนยิโก ถ้าไม่เชื่อ เชิญเข้ามาพิสูจน์ นี่เราต้องการ
พิสูจน์ด้วยจิตเป็นธรรม ใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ไม่ใช่ไปเอาอารมณ์เดิมเข้ามาใช้

ตอนนี้ไอ้การที่เราจะคิดว่าของที่เราว่าสวย แล้วจะคิดว่าไม่สวยมันก็ฝืนอารมณ์เดิม มันก็ต้องใช้วิธีะ ความเพียรต่อสู้กับอุปสรรค คืออารมณ์ที่เข้ามาคัดค้าน ว่านี่ต้องการเอาความจริง ต้องการของจริงไม่ใช่มานั่งคิดว่า ของที่มันไม่ดีว่าเป็น

๒๒๒

ของดี ข้อมแพ้แกกิลเลส อันนี้มันใช้ไม่ได้ ทีนี้เมื่อพิจารณาไปจนกระทั่งเห็นของเหล่านั้นปฏิบัติดู น่าเกลียด โสโครก เกิดเป็นนิพพิทาญาณ ปีติความอิมใจมันก็เกิดว่า เออเนี่เราชนะแล้ว ชิตเม ชิตเม เราชนะแล้ว ชนะแล้ว แต่ระวังนะชนะนิวรรณ์ ๕ เราชนะไม่จริง

ในเมื่อปีติความอิมใจเกิดขึ้น มันก็บังนิวรรณ์ ๕ เหล่านั้นเสีย ปีสัททริความสงบมันเกิด อารมณ์สงบจากนิวรรณ์มันก็เกิด ตัวสมาธิมันก็เกิด ความตั้งมั่นของ จิตมันก็เกิด เมื่อความตั้งมั่นของจิตเกิด ตัวอุเบกขานี้ไม่ยอมรับอารมณ์อื่นมันก็มานี่โพขฃงค์ ๗ นี้ต้อง มีโพขฃงค์ ๗ ประจำใจ นี้เราได้ เบี้ยกันถึงนิวรรณ์ตัวสำคัญ คือกามฉันทะได้แล้ว ในเมื่อไล่เบี่ยตัวนี้แล้ว มันก็เกือบไล่หมดทุกตัวแล้วมั้ง นะ "ไล่ไป"ได้เกือบหมดทุกตัว

ทีนี้กายานุปัสสนาผ่านไป ท่านบอกว่าให้ใช้สติ เน่มาโพขฃงค์อีกแล้ว หนีไม่ได้ โพขฃงค์นี้เน่ สติเข้ามาคุมอารมณ์ว่าอารมณ์ของเรานี้มันเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ หรือว่าไม่สุขไม่ทุกข์ นี้เรียกว่าเวทนาอุปัสสนา ตัวสติมันนึกเข้ามาแล้ว ยังไม่ใช่ตัวปัญญา ก็ใช้ธรรมวิจยะ ก็มานั่งนึก อะเนี่เรากินข้าวอยู่เนี่ เวลากินข้าวมันสุขหรือมันทุกข์ ถ้าไปโดนก้างเข้าทุกข์ถนัดเลย (ว่าไง ฟันมันไม่มีแบบ นี้ล่ะ พวกเอากระดูกโก่มาให้ กินไม่ได้ละทุกข์สะบัด) เรานั่งอยู่มันสุขหรือมันทุกข์ มันเมื่อยไหม เราเดินอยู่มันสุขหรือมันทุกข์ เหนื่อยไหม ร้อนไหม มันปวดไหม เมื่อยไหม คุณอารมณ์ อารมณ์ของเราเวลานี้มันสุขหรือมันทุกข์ หรือไม่สุขไม่ทุกข์ หรือมันสบาย ตามีความสุขเกิดขึ้นเรานี้กว่าไอ้ตัวสุระระยา นี้มันแค่นี้เอง เดี่ยวมันก็ทุกข์ ทีนี้เมื่อความทุกข์เกิดขึ้น ก็ถือว่ามันเป็นเรื่องธรรมดาของขันธ ๕ เดี่ยวมันก็สุข เดี่ยวมันก็ทุกข์ ทุกข์ก็เป็นเรื่องธรรมดา มันพึงอยู่เป็นปกติ

พออารมณ์สบายเกิดขึ้น บอกเฮ้อ อารมณ์นี้ดีแฮะ สุขก็ไม่สุข ทุกข์ก็ไม่ทุกข์ ไม่เน่เนื่องด้วยกามารมณ์ ไม่เน่เนื่องด้วยกิเลส ไม่เน่เนื่องด้วยอะไรทั้งหมด มีความสบาย ก็คิดว่าอารมณ์ที่ไม่ข้องแวะกับความสุกัถิ ความทุกข์กัถิ นี้เป็นอารมณ์ของพระนิพพาน อารมณ์อย่างนี้เนี่เป็นอารมณ์ที่เราต้องการ เมื่อเวลาความสุขความทุกข์มันเกิดมาเมื่อไร ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาของมันเพราะเราเิ่ง เราจึงเกิด เกิดมาเพื่อหาความสุข หาความทุกข์ มันจะทุกข์นานสักเท่าไรเราไม่ต้องการ เวลาความทุกข์มันเกิด เรากัถิ

ปล่อยมัน ที่ว่าปล่อยนี้มันทุกขไม่นาน ไม่ข้ามมันก็ไป ถ้ามันฟังเมื่อไรเราหมดทุกข์เมื่อนั้น เพราะอะไร เพราะว่าถ้าฟังเมื่อไรเราไปนิพพานเมื่อนั้น ขึ้นชื่อว่าขันธ ๕ จะไม่มีสำหรับเราต่อไปอีก

๒๒๓

ความสุขเกิดขึ้นเพราะอาศัยวัตถุที่ดี ปัจจัยเป็นสุขของโลกที่ดี เราต้องคิดไว้เสมอว่า นี่มันหลอกเรา นี่มีสติคุมเอาไว้ และมีธัมมวิจยะควบคุมใคร่ครวญ ถ้าอารมณ์มันหลงความสุข ก็ต้องใช้วิริยะเข้าได้ เอาความเพียรเข้าได้ เอาธัมมวิจยะเป็นเพื่อน ธัมมวิจยะนี้บอกไอ้ตัวสุขระยำตัวนี้มันเป็นปัจจัย ของความทุกข์ นี่เราจะทำลายความสุขที่เป็นกามารมณ์ เราอาศัยอะไร เราต้องเข้าไปดูมันซิ นวสี ๘ ไซ้ใหม่ จะเป็นวัตถุที่ดี บุคคลที่ดี คนวสี ๘ ถ้าตายแล้วฟังแล้วเมื่อไหร่ มีอะไรจะเป็นประโยชน์ กับเราบ้าง ในเมื่อเราตายแล้ว และเมื่อวัตถุทั้งหลายฟังแล้วจะมีอะไรเป็นประโยชน์ หาประโยชน์ไม่ได้ ที่นี้ไอ้ตัวสุขจริง ๆ มันไม่มี มันเป็นตัวหลอกหลวง เป็นตัวทุกข์

ทีนี้เมื่อเวทนาเกิดขึ้น เราต้องไปดูเวทนา เรียกว่าไม่หลงในสุขแล้ว ก็ไม่รำคาญในทุกข์ ความจริงไอ้ทุกข์นี่รำคาญ ถ้ารำคาญก็ต้องรำคาญด้วยกันทั้ง ๒ อย่าง รำคาญทั้งสุขรำคาญทั้งทุกข์ ว่าไม่มีความพอใจทั้งสุขเวทนา และก็ไม่มีความพอใจทั้งทุกข์เวทนาแต่ว่าไม่กลัวมันนะ ขอมรับนับถือธรรมดา ไอ้เวทนานี้มันเกิดขึ้นมาสักแต่ว่าเป็นเวทนา เพราะไม่ชำระกายสลายตัวเมื่อไหร่มันก็ฟังหมด มันไม่มีอะไรดี ความจริงมหาสติปัญญานทุกจุด พระพุทธเจ้าสอนเป็นวิปัสสนาญาณหมดเรา เรียนกันมาแล้ว วันนี้เป็นเพียงสรุป เรียกว่าให้ไซ้กำลังใจ ใช้กรรมฐานทุกอย่างในมหาสติปัญญานทุกอย่างได้ทุกขณะจิต อย่าไปนั่งไล่เบียด เฉพาะอย่างนั้นอย่างนี้นะ อีกหลายแสนชาติหลายแสนกัป มันก็ไม่ไปถึงไหนไซ้ใหม่ นี่มันต้องใช้ให้มันถูก นี่มาอีก เมื่อเราใช้สติที่ดี ใช้ธัมมวิจยะที่ดี หรือว่าวิริยะที่ดีเข้าไปต่อสู้กับความทุกข์หรือต่อสู้กับความทุกข์ตามความเป็นจริง โดยคิดว่าสุขก็ไม่ใช่ของจริงทุกข์มันก็ไม่ใช่ของจริง สุขมาจากไหนทุกข์มาจากไหน ทุกข์มาจากขันธ ๕ สุขก็มาจากขันธ ๕ ถ้าขันธ ๕ คือร่างกายของเราไม่มี ไอ้ตัวสุขตัวทุกข์ประเภทนี้มันก็ไม่ปรากฏกับใจ ทีนี้ขันธ ๕ ไม่มี เราจะเอาใจไปไว้ตรงไหน ไปวางไว้ที่นิพพานไซ้ใหม่ วางไว้ที่อื่นเดี๋ยวมันก็มาชนไอ้ตัวนี้อีก วางเอาไว้ตรงโน้นแหละ ใครจะว่าอย่างไรก็ช่าง

บอกว่าเวลานี้ท่านเข้าถึงนิพพานไม่มีจริง ถ้ายังนั่งคุยกันอยู่นี้มันถึงวัดท่าซุงไม่ได้ถึงพระนิพพาน ถ้าตายแล้วว่าไม่ได้จะรู้ว่าใครเขาจะเป็นพระอริยเจ้า พุทฺสงฺคชไป เราอย่าเอาอารมณ์ ของ

เรา ไปเทียบกับอารมณ์ของบุคคลอื่น นี้อ่าเชียวนะดีไม่ดีไปเจอพระทำบ้าง บอๆ พวกแกกำลัง เรียน
กรรมฐานกันอยู่ ระวังให้คืนะ ผมโดนมาแล้วไปรูดงค์ โปกจิวรคาดหัวมา สังฆาฎคาดเอว อังสะ คาด
พุง มาแทงปลาไหล แหมลากปลาไหลมาพวงเบ้อเรอเลย แทะปลาไหลใหญ่ ๒, ๓ องค์กรี่คู่นี้ พระ
อะไร ดันเลือกมาแทงปลาไหลพวงเบ้อเรอมองไปมองมา เอ๊ะ ไอ้นี้โกหกแล้วนี่ นี่เรานั่งอยู่เชิงเขา ไอ้
ดินแถวนั้นมันเป็นที่ดิน ดันเลือกแทงปลาไหลมาได้ มีส้อมที่ไหน

๒๒๔

เหล็กที่ไหนแทงได้ แทะไปแทงมาย่องเข้ามาใกล้ เห็นเราไม่ว่าอะไรย่องเข้ามาใกล้ พอเข้ามาใกล้เราก็
เลย บอกว่าไอ้คนเรากล้ามันบ้าจริงมันไม่น่าว่าอะไรให้อภัย ไอ้คนแกล้งบ้านานวดเสียด้วยขอนแก่น ก็มอง
ตาเบิ่ง ถามว่าใคร บอกว่าแกแหละ ไอ้พวกแกมันแกล้งบ้า ไอ้คนแกล้งบ้านั้นระยำกว่า คนบ้ามาก คนบ้า
วินัยเขายกให้ บ้ากฏหมายก็ยกให้ ไอ้คนแกล้งคิดทั้งวินัย คิดทั้งกฎหมาย เขาเลยโมโหโยนปลาไหลทิ้ง
โครม ไม่บ้าก็ไ้วะ กลายเป็นรากไม้ไปหมด เห็นไหมนั่นเขาทำอย่างไรรู้ไหม เขามาดูใจ เรานี้จะมายุ่งกับ
ใจเราหรือไปยุ่งกับเขา ถ้าไปยุ่งกับเขาก็จะหาว่าเราเลวมาก ให้ชำระของเราให้บริสุทธิ์ นั่นพระอรหันต์
ที่มานะ พระอรหันต์อภิญญา ๖ ไซ้ใหม่ เขาทำอะไรให้ดูก็ได้ เขามาลองดูไอ้เถร ๓ ตัวที่ไปรูดงค์นี้มัน
จะจริงหรือไม่จริง มันดูหน้ามันริมันดูหน้าคนอื่น

นี่ถ้าเราไปฟังเล็งคนอื่น ว่าคนนั้นชั่ว คนนี้ดี แสดงว่าเราเลวมาก เราควรจะดูใจของเรา
ต่างหากว่า เรามันดีหรือเรามันเลว ถ้าเราดีเสียอย่างเดียวใครเขาจะเลวร้อยแปดพันเก้าก็เรื่องของเขา ถ้า
เราดีแล้ว ก็หากคนเลวไม่ได้ เพราะเรารู้เรื่องของคน คนมาจากอบายภูมิก็มี คนมาจากสัตว์เดรัจฉานก็มี
คนมาจากมนุษย์ก็มี มาจากเทวดาก็มี มาจากพรหมก็มี มันจะเสมอกันไม่ได้ ถ้าพวกมาจากอบายภูมิ
สอนยาก ป่วยการสอน เหนื่อย มาจ้างให้ผมสอนชั่วโงมละล้านผมไม่สอน แต่ล้านแค่หัวล้านไม่ได้
อะไรเลย ผมสอนคุณนาทีละล้านไซ้ใหม่ คนจ่ายก็จ่ายถึงล้าน จ่ายเท่ากันพอดี นี่มาว่าถึงเวทนา เราอย่า
เมาเวทนา ไอ้เวทนาจึงสักแต่ว่าเวทนา มันจะทรงอยู่ขณะหนึ่ง ไม่ซ้าก็สลายตัว ร่างกายพังแล้วก็สลายตัว
นี่ถือว่าอารมณ์วิปัสสนาญาณนะทุกอย่างลมหายใจเข้าออกก็เหมือนกัน หายใจเข้า หายใจออกก็รู้ที่อยู่ ก็
สักแต่ว่ารู้ เพราะนี่ไม่ซ้ามันก็เลิกหายใจ

อิริยาบถเดินไปเดินมา เราก็นึกว่าไอ้ที่เขาเดินแบบอย่างเรา เขาก็ตายไปหมดแล้ว ไม่มี
ประโยชน์ เราเดินประเดี๋ยวเดียวแล้วเราก็จะไม่กลับมาเดินอีก เราจะไปนิพพาน สัมปชัญญะเหลียวซ้าย
เหลียวขวา คู้หน้า คู้หลัง เขี่ยคเชนช้าย เขี่ยคเชนขวา งอเข้างอออก นี่เรียกสัมปชัญญะ ตัวรู้ตัว เมื่อ
คิดอย่างนี้แล้วไอ้การทำแบบนี้มันก็สักแต่ว่าทำทั้งนั้น ไม่ซ้าตายแล้วก็เลิก มาถึงปฏิญญาบรรพ ชาติ ๔
นวลี ๕ โอ๊ย นี่มันสกปรกด้วยประการทั้งปวง นี่จำให้คืนะ ถ้าไปเห็นอะไรสวยสดงดงามชอบใจก็จับไอ้

๓ ตัวนี้ตัวใดตัวหนึ่งปฏิบัติก็ได้ ธาตุ ๔ ก็ได้ นวสีก็ได้ พิจารณาหาความจริง เห็นหน้าคนปั๊บน้ำที่องเลย มองเข้าไปข้างในท้องคูชิมันสวยตรงไหน มันดีตรงไหน มันสะอาดหรือสกปรก ที่นี้มาอีกตัวหนึ่งจิตตานุปัสสนา ต้องใช้สติเข้าคุมอีกแล้ว

๒๒๕

โพชนก้นะทิ้งไม่ได้คุณเอ๋ย ชาวบ้านชาวเมืองเขาขึ้นไหนก่อน ผมขึ้นโพชนก้นก่อน ตานี้มาตอนนี่ เราก็ใช้สติกับธัมมวิจยะ สตินี้ก็ดู เอนี่เราปฏิบัติมหาสติปัญญานสูตรแบบนี้ เมื่อไหร่จะได้มรรคผล มันทำอะไรมันถึงจะดี ไอ้ตัวที่เราจะบรรลุมันบรรลุตรงไหน บรรลุที่กาย บรรลุที่หัว บรรลุที่หน้า บรรลุที่ขา บรรลุที่แขน บรรลุที่ตัว บรรลุตรงไหน (ใจหรือ) เราบรรลุที่จิตที่ใจ ที่นี้เรา ก็ใช้สติ ธัมมวิจยะนี้มันตัวปัญญา ว่าที่เขายะบรรลุมรรคผลที่เขาจะปฏิบัติได้จริงๆ เขาทำกันอย่างไร เราก็ไป ดูพระบาลีที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสเป็นพุทธภาษิตว่า มโนปุพฺพุทฺถมา ชมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐสุด สำเร็จด้วยใจ ไซ้ใหม่ ท่านไม่ได้บอกว่า เอาหัวล้านเข้าไปบรรลุ เอาฟันหลอเข้าไปบรรลุ เอาดาวพันโทเข้าไปบรรลุไม่ได้ อันนี้มาที่ใจ ธัมมวิจยะเข้ามาพิจารณาว่า เออ เขาบรรลุกันที่ใจนะ พระพุทธเจ้าท่านว่างั้น ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐสุด สำเร็จด้วยใจ ทำยังงี้ก็หันไปหาสติ อย่าลืมนะ อย่าทิ้งอานาปานะ ทุกวันก่อนหลับ ตื่นขึ้นแล้วก็ทรงอยู่ อย่าทิ้งอานาปานุสสติ ถ้าคุณทิ้งเมื่อไหร่แสดงว่าบ้านคุณไม่มีเสาเมื่อนั้น ตัวอานาปานีทิ้งไม่ได้ คุมกันยันตายเลย เวลาที่เราจะสิ้นลมปรานกก็ต้องคุมลมหายใจเข้าออกเวลาป่วยปั๊บน้ำเริ่มจับลมหายใจเข้าออก เจริญอานาปานุสสติ เพราะว่าอานาปานุสสติเป็นกรรมฐานระงับกายสังขาร คือระงับทุกขเวทนา อากาเรียดจากโรคมันจะมีน้อย ทุกขเวทนามีน้อย ถ้าเข้าถึงฌานก็ไม่วู้สึกเจ็บวู้สึกปวดเลย ตัวนี้ทิ้งไม่ได้ พระพุทธเจ้าเคยบอกกับพระสารีบุตรกับพระอานนทว่า เราเองก็เป็นผู้มากไปด้วยอานาปาเหมือนกัน หมายความว่าแม้แต่พระองค์กำลังเป็นพระพุทธเจ้าอยู่นั้นก็ยังทรงอานาปาเป็นปกตินี้ทิ้งไม่ได้นะ คุณอย่าไปทิ้งนะ อย่าไปเชื่อเทวดาที่ไหน เองก็แล้วกันอย่าไปเชื่อเทวดาที่เข้าว่าทำได้ถึงฌานแล้วทิ้งไปเลย ไม่ต้องห่วงพิจารณาอื่นไปเลย แล้วมันเป็นมรรคเป็นผล นั่นเป็นความรู้ของเทวดา แต่ความจริงไม่ใช่ เทวดาท่านคิดว่านั้น เทวดาท่านทรงอภิญาสมาบัติ นั่นไม่ใช่เทวดาที่นั่นมันเลย เทวดาที่ไปหน่อย เอ๊ะ ก็ เทวดาที่อยู่เวจี เลยไปไหนละ

นี่เราก็ใช้สติเข้าควบคุมใจ ธัมมวิจยะปัญญามันต้องเกิด ก่อนปัญญาเกิดก็พระพุทธเจ้าบอกว่า การบรรลุอยู่ที่ใจที่จิต มีจิตแล้วก็ต้องเอาสติเข้าคุม เออ เราต้องพิจารณาจิต ตอนนี่เรามา

พิจารณาจิต เอาสติเข้ามาว่านี่เราจะว่าเรื่องจิต จะคุมอารมณ์ของใจ เจ้าตัวสติก็คุมเลย ตัวสตินี้เป็นตัว
สมณะเข้ามาคุมอารมณ์ไว้ เราจะนึกเฉพาะอารมณ์ของใจอย่างเดียว ไม่ใช่ไปนึกอารมณ์ของถ้อยของขาม ที่
ไหนอีก เอ๊ะ ธรรมวิชายะก็มาใคร่ครวญ ธรรมวิชายะนี้เป็นตัวปัญญา ว่าเวลานี้จิตของเรามีราคาไหม ไป รัก
ใครเขามั่งหรือเปล่า รักสวยสดงดงามรีเปล่า คนริสัตัว หรือวัตถุที่ช่าง หมดสภาพ

๒๒๖

เหมือนกัน จิตของเรามีโทษไหม โกรธใครเขาบ้างไหม อยากจะฆ่าเขา อยากจะกลั่นแกล้งใครเขามีบ้าง
รีเปล่า นี่จิตของเรามีโทษไหม ความหลง หลงใล้นั่นก็ของกู นี่ของกู นึกว่าตัวเองจะไม่แก่จะไม่ป่วย
ไม่ตาย ทรัพย์สินทั้งหลายเหล่านี้มันเป็นเราเป็นของเรา จะอยู่กับเราตลอดกาลตลอดสมัยอารมณ์อย่างนี้
เป็นอารมณ์ของความงอ คือโมหะ ไอ้คนไม่งอก็ไม่หลง ไอ้ตัวหลงนี้ก็มาจากตัวงอ เราก็มานั่งนึกดู

ตัวนี้หะคุณผมบอกจุดสำคัญไว้ให้ก็ได้ ว่าทุกคนที่บรรลุมรรคผล หรือแม้แต่ทรงฌาน
โลกีย์ เขาใช้จิตตามอุปสตามหาสติปัญญาเป็นประจำทุกวัน พวกคุณอย่าทิ้งเชียวนะตัวนี้ ตัวที่บรรลุ
จริงๆ อยู่ตรงนี้ แล้วก็นักปฏิบัติทุกอย่างที่บรรลุก็จับนี้เป็น เนติ เนติแปลว่าแบบแผน ถือว่าเป็นตัวอย่าง
ถือว่าเป็นครูใหญ่ ใช้ดูอารมณ์ใจไม่ต้องไปดูอะไร เพราะว่าไอ้กิเลสมันเกิดที่ใจ เข้าก็มาดู พอตื่นขึ้นมา
แล้วปั๊บนึกรักใครเขามั่งรีเปล่า อยากรวยบ้างรีเปล่า อยากจะฆ่าใครบ้างไหม อยากจะแกล้งใครบ้างไหม
นี่เรานึกว่าเราไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย บ้างรีเปล่า นึกว่าของทั้งหลายเหล่านี้เป็นเราเป็นของเราบ้างรีเปล่า
ดูอารมณ์ของใจ เอาอะไรเข้ามาดู สติคุม ธรรมวิชายะพิจารณา

ไอ้ที่พอตื่นเช้านึกขึ้นมา โอ้จะไปบิณฑบาตที่ไหนเล่าหว่า จะได้ดื่มย่ำสักหม้อ เอา
แล้วไอ้ตัวโลภมาแล้ว คิดในรสนี้เวทนา สุขเวทนาเกิด ตัณหาเกิดแล้ว พอมันนึกขึ้นมาอย่างนั้นว่านี่
เอ๊ะ ระยำ นี่มันระยำ เอ็งระยำแล้ว ไอ้วัตถุเครื่องกินกินไปเพื่อยังอัตตภาพร่างกายเท่านั้น เรื่องรสไม่
สำคัญ รสดี รสเลิศจ รสประเสริฐ แบบไหนก็ตาม มันก็แก่ มันก็ป่วย มันก็ตาย ทั้งนั้น ดิตรสมันทำไม
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เวลาจะกินอาหาร พระพุทธเจ้าให้พิจารณาเป็นอาหารเรปฏิบัติกุศลสัญญา อาหารเป็นพื้น
ฐานของการสกปรก นี่มันเลือกเกิดขึ้นมาทำไม อารมณ์แบบนี้ไม่เอาจะตายแล้ว กูเลี้ยงมึงเท่าไรกูก็
ตาย เลี้ยงมึงเท่าไหนกูก็แก่ ตามใจมึง ใครจะให้ดื่มย่ำ ให้กะปิ น้ำพริก กินทั้งนั้นไม่ตามใจเอ็ง ว่า
อย่างนี้ละ ถ้าชี้เกี้ยวว่าก็ไม่ต้องว่า นึกในใจเท่านั้น ดันว่าออกปาก ดีไม่ดีพวคนำไปปากคลองสานละ
ก็อเสร์จละ นึกในใจ เอาใจว่าไป

ที่มันเกิดไปรักใครเขา ลูกสาวบ้านนั้นก็สวย ไอ้หนุ่มบ้านนี้ก็งาม นึกซิว่า คนที่เรา
ชอบสกปรกหรือสะอาด โนนวังเข้าไปหาปฏิบัติบรรพ มันต้องวังกันไปวังกันมาอย่างนี้ไปหานวสี ๘

ใช้อาการของความตายไปหาธาตุ ๔ ไม่เป็นเรื่อง คนสกปรกและเทอะ ไอ้คนหรือว่าสัตว์นี่มันไม่ต่างอะไรกับส้วมเคลื่อนที่ ผมว่าส้วมดีกว่ามั้ง มีอย่างเดียว อ้อ ๒ อย่าง มีอุจจาระกับปัสสาวะ แต่ในท้องคน สิ่งสกปรกมากกว่านั้น แล้วถ้าเราจะแบกส้วมไป ส้วมนี่มันไม่กวนใจเรานะ เราวางที่ไหนมันก็อยู่ที่นั่น ไอ้คนนี่แบกไปมันยังพุดกวนใจ มันยุ่งกว่าส้วมตั้งเยอะใช้ไม่ได้ ถ้าจิตมันมี

๒๒๗

โทสะก็นึกไอ้เจ้าระยำนี่มาอีกแล้ว เอ็งไปโกรธเขาเรื่องอะไร จะไปฆ่าไปตีเขาทำไม เขาจะต้องตาย เขามีทุกข์อยู่แล้ว อำนาจของราคะความผูกพันก็ดี โทสะความโกรธคิดประทุษร้ายก็ดีมันเป็นไฟ หรือว่าโมหะความหลงคิดว่าเป็นนั่นเป็นนี่ ไอ้สามจุดนี้มันเป็นไฟ ไฟที่เผาใจให้เราร้อน ถ้าความรักเกิดขึ้นร้อนบรรลัยเลย (หือจรินทร์ อีต่อนก่อนแต่งงานนะเดินได้ หือ ที่ไปควบคุมทหาร ไปฝึกทหารมาเหนื่อยเกือบตาย เดินอีกแล้วกลางคืน ร้อนนะ มันอยู่ไม่ได้ รากคึก ไฟคือราคะ ที่นี้พอได้คูครองร้อนอีกแล้วซี้กลัวไม่มีอะไรจะกิน พอทะเลาะกันขึ้นมาร้อนอีกแล้ว แหมทำไมไม่ถูกใจเลย พอมีลูกมาอีกคนเพิ่มความร้อนต้องหามากขึ้น ร้อนไม่คืนนะ ร้อนไม่เป็นเรื่อง คุณพุดกับผม ผมไม่มีเมียนะ ผมพุดยังงี้ถ้าผมมีผมไม่พุดนะ ถ้าพุดแบบนี้กลับบ้านพวกหล่อแน่ พุดก็ต้องย่อง ๆ เงียบ ๆ และห้ามไปบอกชาวบ้าน)

ที่นี้ โทสะคึก นี่ก็ร้อนไฟคือโทสะ คนโกรธมีอารมณ์เราร้อนหาความสุขไม่ได้ กินไม่ได้ นอนไม่หลับ อยากจะฆ่าเขา อยากจะแกล้งเขา อยากจะตีเขา อยากจะประทุษร้ายด้วยประการทั้งปวง อารมณ์อย่างนี้มันไม่สงบ

แล้วโมหะ ไอ้ตัวหลงคิดว่าเราไม่แก่ คิดว่าเราไม่ตาย คิดว่าคนและสัตว์ทั้งหลายที่เป็นของเราจะไม่จากเราไป ทรัพย์สินทั้งหลายมันจะอยู่กับเราตลอดกาลตลอดสมัย นี่ก็เป็นอาการของความโง่ มันก็ร้อน ร้อนตรงไหน พอเราแก่เข้าจริงๆ เราก็ดื้อคร้อ คิดว่าเราจะไม่แก่ คนของเรา สัตว์ของเรา แก่เข้าเราก็ดื้อคร้อ วัตถุประสงค์ทั้งหลายเก่า เราดื้อคร้อ เกรงมันจะพัง ตานี้ไอ้ของพัง ริ้วคนตายดื้อคร้อใหญ่ เพราะคิดไม่ถึงว่าจะเป็นอย่างนั้น อารมณ์เราร้อนมันก็เกิด นี่แย่แล้วไซ้หม เป็นอันว่าถ้าจิตของเรามีราคะก็ดี มีโทสะก็ดี มีโมหะก็ดี เราจะใช้สติเข้าไปควบคุมให้รู้ที่อยู่ อ้อ ไอ้ขึ้นมาแล้วริ้ว ถ้ามันมีราคะก็วิ่งเข้าไปหาโน้นปฏิภูมบรรพ ธาตุ ๔ และนิวสิ ถ้าจิตมีโทสะก็ไปหาพรหมวิหาร ๔ นะในนี้ท่านไม่มี แต่ความจริงถ้าจิตเข้าถึงฌาน โทสะก็หาย เราก็ดื้อเข้าไปหาพรหมวิหาร ๔ เอาเก็บไว้ทำไม เอามาใช้ ถ้าจิตมีโมหะก็นั่งดูคนแก่ชรา นั่งดูกระดูกของคนตาย นั่งดูบ้านหลังเก่า ๆ ที่มันพังไปแล้ว ดูถ้วยชามในบ้านของเราที่มันแตกไปแล้ว เสียหายไปแล้ว ว่านี่เอ็งจะมาสอนให้เข้ามาเกาะอยู่ได้อย่างไร ไอ้ของเหล่านี้มันพังเป็น นี่วัตถุนะ เราดูกระดูกของคนตาย คนตายจริงๆ คนที่มันอยู่ในโกศมันไม่มีแก่นี้ มันมี

อาการ ๓๒ เหมือนเรา แล้วในที่สุดเขาเก็บไว้แค่นิดเดียว ๒ - ๓ ขึ้น ใส้ส่วนที่เก็บความจริงมันก็เก็บไม่นานไม่ซำมันก็สลายไป ไม่มีใครเขารักษาที่เราจะมานั่งเฝ้ามันในวัตถุและร่างกายเพื่อประโยชน์อะไร

๒๒๘

สิ่งทั้งหลายเหล่านี้มันก็คล้ายๆ กับความฝัน ชีวิตเหมือนความฝัน รูปโฉมโนมพรรณเหมือนดอกไม้ไซ้ใหม่ ชีวิตเหมือนความฝัน เราเกิดมาแล้วไม่ซำมันก็ตาย นี่คนในโกศนี้ คนในโลงนี้ เขามีชีวิตเหมือนเรา เขาอยู่ไม่นานเท่าไร ไม่ซำเขาก็ตาย เหมือนกับที่เราฝันไป รูปโฉมโนมพรรณเหมือนดอกไม้ คือว่าดอกไม้เกิดขึ้นมาที่แรกก็ตูม ในที่สุดค่อย ๆ เย็มแล้วก็บาน เรียกว่าสวยที่สุด แล้วก็ค่อย ๆ ร่วงโรยไปที่ละน้อยทีละน้อย ในที่สุดก็สลายตัวไซ้ใหม่ มันไม่มีอะไรคงสภาพ นี้เราจะมาเฝ้ามันเพื่อประโยชน์อะไร เป็นอันว่าคิดว่าเราจะดีดี โทสะก็ดีดี โมหะก็ดีดี ไม่ควรมีในจิตของเรา เพราะเป็นอารมณ์ที่เป็นโทษ เราไม่ต้องการเรื่องรัก เลิกเป็นโทษ โกรธจะไปโกรธเขาทำไม ไม่ต้องไปฆ่าเขา โกรธคิดฆ่า คิดทำลายเขา ไม่ฆ่าเขา ไม่ทำลายเขา เขาก็ทุกข์ เขาก็ตาย ไม่ต้องโกรธ หลงคิดว่าเป็นเรา นั่นเป็นของเราเล็ก เพราะร่างกายเป็นทุกข์ เราเกิดมานี้เราเป็นทุกข์ ก็เพราะเราคิดว่าความเกิดเป็นของดี นี่ความจริงเราโง่ ถ้าเราไม่เกิดเราสบายกว่านี้ คำว่า ไม่เกิด เกิดเป็นสัตว์นรก เป็นเปรต เป็นอสุรกาย เป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นมนุษย์ เป็นเทวดา เป็นพรหม ก็ถือว่าเกิดทั้งนั้น เพราะตัวเกิดมีแล้วก็มีตัวตาย

ตานี้เราไม่ต้องการความเกิดแล้วจะไปไหนละ แล้วไม่เกิดจะไปอยู่ที่ไหน นิพพาน พระนิพพานไม่มีตาย อันนี้พระนิพพานไม่มีตาย ถ้ามพระพุทธรูปเจ้าว่าพระนิพพานมีเกิดใหม่ พระพุทธรูปเจ้าบอก จะรับว่าเกิดก็ไม่ไซ้ จะไม่เกิดก็ไม่ไซ้ ถ้าว่าไม่เกิดภาวะมันมี ถ้าจะว่าเกิดก็มีตาย ต้องเรียกว่าเกิดริไม่เกิดก็ไม่รู้ เรียกว่าไปพระนิพพานก็แล้วกัน เรียกว่าไปก็แล้วกันนะ นี้คำว่าพระนิพพานมีภาวะนี้ นำกลัวผมจะเป็นคนเดี๋ยวเสียละมัง ดีไม่ดีไปอยู่กับเทวดาที่นี่สอนผิดชาวบ้านเขา เขาวานิพพานสูญกันทั้งบ้านทั้งเมือง นี่ผมว่าไม่สูญ ผมว่าตามพระพุทธรูปเจ้านี้ ในพระไตรปิฎกไม่มีที่ไหนเลยที่พระพุทธรูปเจ้าบอกว่านิพพานสูญไซ้ใหม่ ที่นี้เราก็มานั่งไล่เบียดจิตตัวเดิวนะคุณเอ๊ย เราก็ก็นั่งไปไหนไปไหนสบายๆ ไม่ต้องห่วง

จิตตานุปัสสนา มหาสติปัฏฐาน คุณจับไว้เป็นอารมณ์ตลอดวันเลย ไม่ต้องไปยุ่งตัวอื่นๆ จับตัวเดียว อะไรจะเกิดมันก็เกิดที่จิต แล้วก็ตัดมันไปเลย ตัดตามแบบ ตานี้ถ้าจิตมันไปติดเอาโมหะเข้า ใส้ตัวหลงก็มาดูจันทร์ ๕ ไซ้ใหม่ ว่านั่นเป็นกู เป็นของกู มาดูจันทร์ ๕ ใส้จันทร์ ๕ มันร่างกาย มันพังไปทุกทีๆ จะมีอะไรนี่มาดูจันทร์ ๕ แล้วมาดูอายตนะ อายตนะใส้ตานี้มองเห็นรูปปั๊บ ขยายคนนี่ฟังตลอดค็อก

เด็ก ๆ อีก ๑๐ ปีกว่าไปคู เริ่มเป็นสาวเป็นหนุ่มขึ้นมาแล้ว อีก ๒๐ ปีเศษ ๆ ไปคูฟันเริ่มหายไปแล้ว หัวเริ่มหงอกไปแล้ว ดีไม่ดีหัวล้าน อีก ๓๐ ปี แล้วจะคลานขี้เสียวแล้วหมดเรื่องกัน นี่ไม่เป็นเรื่อง ไปนั่งรักกันทำไม เมื่อจันทร์ ๕ ไม่เป็น

๒๒๕

เรื่อง อายตนะเป็นสื่อดูเห็นรูป หูฟังเสียง หูฟังเสียงแล้วก็ดับไป ก็ไม่มีอะไรนี่ วันนี้มาแนะนำกันเท่านั้น นี่วิธีปฏิบัติอย่างถึงโพชนงค์ ความจริงจันทร์ ๕ กับอริยสังขและอายตนะตัวเดียวกันนะ จันทร์ ๕ ก็ดี อายตนะก็ดี อริยสังขก็ดีตัวเดียวกัน เป็นวิปัสสนาญาณในมหาสติปัฏฐานสูตร แต่ว่าพระพุทธเจ้าทรงสอนทุกจุดควรวิปัสสนามาหมด แต่ละจุดเราทำอะไรก็ตามต้องควบเป็นแบบวิปัสสนาญาณ

ตอนนี้มาถึงอริยสังข ความจริงไอ้ความจริงตัวนี้ก็ต้องไปมองดูจันทร์ ๕ เหมือนกันท่านบอกว่าทุกขมันทุกข์ที่ไหน มันทุกข์ที่จันทร์ ๕ ไซ้ไหม หลวงน้านะ ฟันไม่ดีจะเอาก็มีกระดูกเข้า เคี้ยวไม่ถนัดทุกข์เสียแล้ว ไอ้ฟันไม่ดีมันจันทร์ ๕ ภายเรานี้ไปเจอหนังสือตัวเล็กๆ เข้าตาไม่ดีอ่านไม่ออกเสียแล้ว ตัวทุกข์มันอยู่ตัวนี้ ดีไม่ดีนั่งๆ กำลังฟังเขาสอนปวดท้องขี้เสียวแล้ว หือ อีครานี้ทุกข์ใหญ่เลยนี้ หน้าด้านที่สุด ไม่ตามใจมันเดี๋ยวปล่อยพริตพราด ไม่ได้เจ้านายใหญ่มันไม่เกรงใจใคร นี่ก็เป็นตัวทุกข์ไซ้ไหม นี่ทุกข์ก็อยู่ที่กายเราไม่ได้ไปอยู่ที่ไหน นี่สาวหาต้นเหตุของความทุกข์มาจากไหน มาจากอยาก เขาว่าค้นหาแปลว่าอยาก เราไม่อยากจะเสียอย่างเดี๋ยวมันจะมีอะไรทุกข์

อันดับแรกที่สุด เราไม่อยากจะเสียอย่างเดียวไซ้ไหม นี่ที่เรามีทุกข์กันมากเพราะอะไรอย่างคุณจรินทร์นี่เป็นตัวอย่าง เป็นร้อยตรีสบายดีแล้ว คนเดียวเดินเกาะๆ กะๆ เป็นร้อยโทได้เงินเดือนมากขึ้นอีกหน่อยก็ดีแล้ว เป็นร้อยเอกก็ดีแล้ว เอ๊ะ เป็นร้อยเอกนี่ ๑ คาวนี้หว่า ไม่ได้เรื่องต้องมีเมียสักคนอยาก เห็นไหม เดี่ยวเป็นนายพันนี้ไม่มีใครเขาเอาแก่ไป แต่งกับนายร้อยถึงจะโก้ ต้องไปหาเมียมาอีกคน ตัวอยากเพิ่มทุกข์เข้าไปอีก นี่เขาเรียกว่าความอยาก นี่เรามีตัวเปล่าๆ มันก็สะอาดดีแล้ว มันไม่สวยไปหาเพชรมาประดับ ทองมาประดับ ดีไม่ดีไอ้พวกมันจี้มันปลิ้น ตายไปหลายรายแล้ว ตัวทุกข์มันได้เพชร ได้ทองไปไหนก็ไม่สะดวกต้องระวัง เพราะเกรงอันตรายจะเกิดแก่ทรัพย์สิน ถ้าไม่ไล่ความอยากไปมันก็ไม่จบ มันก็ต้องไปไล่อยาก คือไอ้ตัวสรุป เรียกว่าอยากเกิด ตัวอยากเกิดมาจากไหนล่ะ เห็นว่านิวรรณ์เป็นของดี ผมไม่อธิบายละ นิวรรณ์มีอะไรบ้าง (เวลาหมดเหลืออีก ๒ นาที) เห็นว่าจันทร์ ๕ เป็นของดี จันทร์ ๕ มองอยากหน่อยนะ อายตนะภายในมันก็ดีเหมือนกัน อายตนะภายนอกมันชวนเหลือเกิน แหมขยายคนนั่นตาคนนั่น ตาแจ้วสวยจัง แหมคนนั่นเสียวเพราะ ไอ้โฮ คนนี้กลืนตัวหอมจัง แหมกับข้าวนี้รส

อร่อย เอ๊ะ ร่างกายนี้สัมผัสนี้มันวลคิจจริง ตัวอยากเกิดเป็นอย่างนี้ ไอ้ตัวที่คิดในอายตนะภายนอกนี้ หรือ
ว่า มันมาในอายตนะภายในคือเรา ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ คืออายตนะภายในเรา มาในเรามาในรูป เสียง
กลิ่น รส สัมผัส นี่เป็นอายตนะภายนอก เป็นคนอื่น

๒๓๐

ไอ้ตัวเราตัวนี้อยากมีตัว และก็อยากได้ตัวนี้แหละเป็นตัวอยากเกิด ไอ้ตัวนี้เป็นตัวเป็นปัจจัยของความ
ทุกข์ ที่เราเกิดขึ้นมาได้เพราะเรามัวมาในอายตนะภายในและอายตนะภายนอก

พระพุทธเจ้าจึงทรงสอนอริยสังหาความจริงว่า ตัวเราจะมีทุกข์ได้ก็เพราะตัวอยากเป็น
สำคัญ ถ้าเราไม่อยากในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และไม่อยากมี ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันก็หมดเรื่อง
กันไปนิพพานได้ ตอนนี่ก็ไม่มีอะไร นี่เราก็นำกันนะ นี่ก็สอนกันจนจบแล้ว อันคับตันต้องเริ่มต้น
โพชฌงค์ให้เต็มอัตราศึก มีสติ มีปัญญา ไคร่ครวญ มีความเพียร มีปีติความอิมใจในผลแห่งการปฏิบัติ
พยายามสร้างปัสสัทธิคือความสงบให้เกิดขึ้นในการระงับนิวรณ์ ๕ เมื่อระงับนิวรณ์ ๕ ได้แล้ว สมาธิมัน
ก็เกิด ไอ้สมาธิเกิด อุเบกขามันก็เกิด ตอนนี่ก็ใช้สติสัมปชัญญะไปควบคุม จิตตามุขีสนามหาสติปัญ
ฐานตัวเดียว นี่ผมมันนอกครู ผมได้มาแบบนี้ เพื่อนผมก็ได้มาแบบนี้ ลูกศิษย์ผมหลายคนเขาดีกว่าผมเขา
ก็ได้มาแบบนี้ แล้วก็พระอรหันต์ทุกองค์ก็ได้มาแบบนี้ เพราะการควบคุมจิตตัวเดียว นี่ผมจึงสอนคุณ
ตามแบบนี้ แม้แต่พระพุทธเจ้าเองก็สอนให้ควบคุมจิตเหมือนกัน หากว่าเราไม่ปล่อยเรื่องอารมณ์ของจิต
เสียอย่างเดียว แล้วก็รู้ว่าอะไรเป็นคุณอะไรมันเป็นโทษ รากะ โทสะ โมหะ เป็นโทษสำหรับจิต ปลิดทิ้ง
ไปด้วยการเจริญสมถวิปัสสนาในมหาสติปัญญาสูตรตามที่แนะนำมาแล้ว ว่าอะไรมันเกิดขึ้น วางตัว
แบบไหน ท่านบอกมาแล้วนี่เป็นวิปฏิบัติเพื่อเข้าถึงมรรคผลจริงๆ ถ้าคุณทำได้จริงๆ ได้แน่ แล้วก็สำ
หรับวันพรุ่งนี้จะพูดอารมณ์ของกรรมฐาน ตั้งแต่ขณิกสมาธิถึงอารมณ์ของพระนิพพาน เป็นอันว่า ๒ วัน
นี่เป็นวันสำคัญที่สุด หมดเวลาแล้ว

*****

คำสอนอบรมพระกรรมฐาน พ.ศ. ๒๕๑๗

โดย

พระเดชพระคุณพระราชพรหมยาน (วีระ ถาวโรมหาเถร)

อบรมพระกรรมฐาน ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๗

การเจริญกรรมฐานวันนี้จะขอเวลาให้ยาวสักนิด เพราะว่าจะพูดตามหลักของมรรคผล ตั้งแต่ต้นจนกระทั่งจบ สรุปเพียงย่อ ๆ ให้ท่านพุทธบริษัทได้เข้าใจว่าพระอรหันต์มรรค พระโสดาปฏิมรรค สกิทาคามีมรรค อนาคามีผล และอรหันต์ผลเป็นอย่างไร จะพูดถึงกฎของฌาน ของสมาธิ ว่ามีอารมณ์เข้าถึงสมาธิเป็นประการใด สำหรับท่านที่ยังไม่ได้ปฏิบัติเลย อันดับแรกให้รู้ถึงลมหายใจเข้าออก เวลาหายใจเข้า รู้ที่อยู่หายใจเข้า เวลาหายใจออกรู้ที่อยู่หายใจออก ด้วยคำภาวนา ด้วยอำนาจพุทธานุสติกรรมฐาน คือเวลาหายใจเข้านี้ภาวนา พุท เวลาหายใจออกนี้ภาวนา โธ เวลาหายใจเข้าก็ดี หายใจออกก็ดี ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายปล่อยไปตามสบาย อย่าฝืนลมหายใจ บางทีลมหายใจเบาไปก็อย่าบังคับให้ลมหายใจแรง ว่าทั้งนี้เราไม่ต้องการให้บังคับลมหายใจแรงหรือเบา ให้เป็นไปตามปกติ เอาแต่เพียงว่า กำหนดจิตรู้ที่อยู่เราหายใจเข้าหรือหายใจออก การภาวนาควบคู่อยู่ด้วยหรือเปล่า อันนี้จัดว่าเป็นสมถภาวนา

สำหรับด้านสมถภาวนานี้ต้องการอยู่อย่างเดียว คือควบคุมอารมณ์ให้ตั้งอยู่ ให้มีสติสัมปชัญญะการนี้รู้ที่อยู่ นี้ภาวนาเราหายใจหรือภาวนาเป็นปกติ ถ้ารู้ที่อยู่หายใจเข้าหรือหายใจออก หายใจ

สั้นหรือหายใจยาว หรือภาวนาถูกต้องหรือเปล่า อันนี้เป็นสัมปชัญญะ เป็นจุดเริ่มต้นของการเจริญกรรมฐาน ถึงแม้จะเป็นบทเริ่มต้นก็ตามที คือว่าอานิสงคข์ของการเจริญพระกรรมฐานเพียงเท่านี้ บรรดาท่านพุทธบริษัททำได้ คือภาวนารู้ยั้ง กำหนดลมหายใจเข้าออกบ้าง ช่วงขณะหนึ่งก็มีอารมณ์อื่นเข้ามาแทรก เมื่อรู้ว่ามีอารมณ์อื่นเข้ามาแทรกก็เปลี่ยนใหม่ ตั้งต้นใหม่ กำหนดรู้ลมหายใจ

๒๓๒

หรือคำภาวนาเสียใหม่ อย่างนี้เรียกว่า ฌณิกสมาธิ เพียงฌณิกสมาธิเท่านี้ ถ้าบรรดาท่านทั้งหลายทำได้ ช่วงขณะหนึ่ง ทำได้ทุกๆ วัน คือวันหนึ่งทำได้ช่วงขณะเดียว ๒-๓ นาที อย่างนี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่า บรรดาท่านนั้นไม่ว่าจากฌานก็หมายความว่า จะสามารถทรงความดีของท่าน สามารถบันดาลให้พุทธบริษัทมีความสุขในชาติปัจจุบันนี้ได้ เมื่อตายจากชาตินี้ไปแล้วก็จะหลีกหนีรกไปได้ ไปสู่สวรรค์ชั้นกามาวจรบ้าง พรหมโลกบ้าง ตามสมควรแก่สมาธิที่จะได้ อันนี้สำหรับสมาธิของผู้ที่มาใหม่

ต่อไปนี้เป็นเรื่องของผู้มาเก่า คือมรรคผลตามลำดับ ตั้งแต่พระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ บรรดาท่านพุทธบริษัทที่ทราบชัดว่า ระดับจิตเข้าสู่ระดับใดเราเรียกว่า พระโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี หรืออรหันต์ ทีนี้มาพูดถึงกิเลสที่จะพึงละเพื่อความ เป็นอรหันต์ ความจริงก็มีไม่มาก ถ้าบรรดาท่านทั้งหลายเข้าใจ กิเลสที่เราจะตัดได้จริงๆ มี ๑๐ ตัว เราเรียกกันว่า สังโยชน์

สังโยชน์ แปลว่า กิเลสเป็นเครื่องร้อยรัด กิเลสทั้ง ๑๐ ตัวนี้ เป็นเครื่องร้อยรัดบรรดาท่านพุทธบริษัทอยู่ ก็แสดงว่าท่านทั้งหลายไม่สามารถจะก้าวเข้าไปสู่โลกุตระญาณ หรือเรียกว่าความเป็นพระอริยเจ้าได้ และยังคงต้องเป็นทาสของกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรมอยู่ จะต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะเต็มไปด้วยความทุกข์ หาความสุขไม่ได้ ถ้าหากว่าเราสามารถทำลายกิเลสทั้ง ๑๐ ประการ หรือเรียกกันว่าสังโยชน์ ๑๐ มี

๑. สักกายทิฏฐิ เห็นว่าสภาพร่างกาย คือเรา เป็นของเรา เรามีในร่างกาย ร่างกายมีในเรา
๒. วิจิกิจฉา สงสัยในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า สงสัยในคุณธรรมที่เราจะพึงปฏิบัติว่าจะมีผลดีตามที่องค์สมเด็จพระทรงสวัสดิ์ทรงตรัสไว้หรือไม่
๓. สัตถัพตปรามาส รักษาศีลไม่จริง สัตถัพตปรามาสเรียกว่าลูปคล้ำศีล ถ้าแปลเป็นไทยชัดๆ ก็คือ รักษาศีลไม่จริง ได้แต่เรียกการรักษาศีล รักษาศีลไม่จริง ปล่อยให้ศีลบกพร่อง

๔. กามฉันทะ พอใจในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ในด้านกามารมณ์
๕. มีความโกรธ มีความพยาบาท จองล้าง จองผลาญ คิดประทุษร้ายคนและสัตว์อื่น
๖. รูปร่างะ ติดอยู่ในรูปฌาน เมื่อมีรูปฌาน และคิดว่ารูปฌานที่ติดอยู่เป็นของวิเศษ ไม่กล้าปล่อยไป
๗. อรูปราคะ ติดอยู่ในอรูปฌาน

๒๓๓

๘. มานะ คิดว่าเราดีกว่าเขา เราเลวกว่าเขา เราเสมอเขา
๙. อุทัจจะ มีอารมณ์ฟุ้งซ่าน สำหรับอุทัจจะตอนนี้จะฟุ้งซ่านในด้านกุศล เมื่อน้อมจิตของตนให้ตัดเข้าไปโดยเฉพาะเอกัคคตารมณ์

๑๐. อวิชา ความโง่

คือกิเลสที่เราจะก้าวเข้าไปสู่พระนิพพาน เราคิดแต่เฉพาะ ๑๐ ตัวนี้เท่านั้น ไม่ใช่ตัดละละเทอะชนิดที่พุทธบริษัทบางท่านต้องการ ที่เขากล่าวกันว่า กิเลสพันห้า ตัณหาร้อยแปด แท้จริงก็มีอยู่ ๑๐ อย่าง

วันนี้ตอนต้นจะพูดถึงพระโศคาบัน ในหนังสือไตรภูมิบอกเรื่องราวของนรกได้ชัด แต่ความจริงก็ชัดเพียง ๑๐ เปรอร์เซ็นต์เท่านั้น เนื้อแท้จริงๆ ยังอยู่ประมาณ ๕๐ เปรอร์เซ็นต์ หรือยิ่งกว่านั้น แต่เท่านี้ก็พอแล้ว คิดว่าจะเข็ดหลาบกันเต็มที่ถ้าตกขุมใดขุมหนึ่ง คนทั้งหลายเกิดมาในโลก ถึงไม่ทำ ความชั่ว จะพ้นนรกก็หาได้ไม่ หรือเวรกรรมอันนี้เราไม่ทำในชาตินี้ แต่กรรมในชาติก่อน ๆ ที่ตามมาไม่ทันยังมีอยู่ ฉะนั้นองค์สมเด็จพระบรมครูจึงว่าท่านทั้งหลาย จะชำระหนี้กรรมที่เป็นบาปให้หมดไปแล้ว ไปนิพพาน อย่างนี้ไม่มีโอกาสแน่ ฉะนั้นทางที่จะพึงแก้คือ หนีกรรมชั่วด้วยการสร้างกรรมดีให้มาก องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้สอนว่า สิล สมาธิ ปัญญา เรื่องสิลก็เคยพูดให้ทราบแล้ว ด้านสมาธิเคยพูดให้ทราบแล้ว วันนี้พูดกันถึงเรื่องปัญญา

ปัญญาที่จะพึงใช้คือการกำจัดกิเลส ๑๐ ประการ ซึ่งเป็นการตัดให้ขาดเป็นสมุจเฉตปหาน คำว่าสมุจเฉตปหาน คือตัดให้มันขาดเด็ดไปเลย อย่าให้มันฟุ้งเกิดขึ้นมาได้ ใช้สัจกายทิฐิตัวเดียว ความจริงการฆ่ากิเลสทั้ง ๑๐ ตัวใช้อารมณ์อารมณ์เดียว คือ สัจกายทิฐิ แปลว่าความเข้าใจอรรถภาพร่างกายที่เราเรียกกันว่าขันธ ๕ ว่าเราเป็นเราเป็นของเรา เรามีในขันธ ๕ ขันธ ๕ มีในเรา คือว่าร่างกายนั้นเป็นของเรา เรามีในร่างกาย ร่างกายมีในเรา ขันธ ๕ คือร่างกาย

การพิจารณาท่านบอกว่า อันดับแรกทำจิตให้เป็นสมาธิเสียก่อน จะมีสมาธิอันดับไหน ก็ช่าง ทำใจให้สบาย ควบคุมจิตให้อยู่ในขอบเขต พิจารณาว่าร่างกายอันดับแรก ความเกิดเมื่อเราเกิด

มาแล้ว เวลาที่ทรงอยู่เป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ตอนต้นต้องหาทุกข์ให้พบ หากกิจการงานต่างๆ ที่เราทำ หรือ อารมณ์ที่เราทรงอยู่เป็นอารมณ์ของความทุกข์ ไม่ใช่อารมณ์ของโลกีย์วิสัย อันนี้ยังไม่อธิบายเวลามีน้อย ต่อไปเมื่อหาทุกข์พบ การหาทุกข์พบนี้ต้องหากันจริงๆ หาทั้งทุกข์ในตัวเราหรือทุกข์ในคนอื่น ถ้าเรายัง เห็นว่า ใครคนใดคนหนึ่งในโลกที่ยังเดินไปเดินมา ซึ่งมีกิริยาหรือความประพฤติปฏิบัติ หรือว่าทรง ชีวิตอยู่ในโลก มีความสุขด้วยอำนาจของร่างกาย

๒๓๔

ยังใช้ไม่ได้ อย่างนี้เรียกว่าอารมณ์ยังไม่เข้าถึงความเป็นพระอรหันต์ ความจริงอารมณ์แค่นี้ก็ตามยังไม่ถือ ว่า เป็นพระอรหันต์ ต้องเอาอารมณ์คือปัญญาเข้าพิจารณาให้เห็นความทุกข์จริงๆ ของร่างกาย คือว่าคนที่ กำลังทรงร่างกายอยู่นี้มีทุกข์อยู่ตลอดเวลา เราก็ตาม เขาก็ตาม หากความสุขอะไรไม่ได้ รวมความว่า โลก ทั้งโลกไม่มีจุดใดจุดหนึ่งที่เป็นความสุขเลย อย่างนี้เรียกว่ามีปัญญาเข้าถึงระดับวิปัสสนาญาณ เมื่อเห็น ทุกข์แล้วมิใช่ทำให้ใจให้หลุดออกไป ก็แสวงหาเหตุของความทุกข์ ค้นคว้าขึ้นมา เมื่อความทุกข์มีอยู่ เหตุ ที่จะสร้างความทุกข์ไม่มี มันก็ไม่เกิด มันต้องไม่มี ถ้าไม่มีเหตุ ผลมันก็มีไม่ได้

ตอนนี้เรามาพบกับตัณหา คือความอยาก อยากอะไรก็ช่างเว้นไว้แต่อยากไปนิพพาน อย่างเดียวก็หมดปัญหา อยากรวย อยากดี อยากมีทรัพย์ อยากเป็น อยากมียศถาบรรดาศักดิ์ เป็นความ อยากของโลกอันจัดว่าเป็นอำนาจของตัณหา ตัณหานี้พูดสั้นๆ เราก็หาทางกำจัดตัณหาด้วยการพิจารณา ชั้นที่ ๕ ว่าไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เมื่อชั้นที่ ๕ มันจะพัง มันจะทำลายตัวของมันเอง และอะไรมันจะมี ในโลก ที่เป็นเรา ที่เป็นของเรา

เมื่อเราพิจารณาเห็นแล้ว โลกเต็มไปด้วยความทุกข์ เราอยู่ที่นี่เราก็มีความเป็นทุกข์ ทุกข์ ด้วยอำนาจของตัณหา จนอารมณ์ของเราเกิดเป็น นิพพิทาญาณ ความเบื่อหน่าย เบื่อที่ร่างกายนี้มันไม่ดี เห็นว่าร่างกายนี้เอาดีอะไรไม่ได้เลย มีแต่ความทุกข์ ลืมตาขึ้นมาก็มีแต่ความทุกข์ จนกว่าจะถึงเวลา หลับตาใหม่ ไม่มีอะไรพ้นจากความทุกข์ เห็นทุกสิ่งทุกอย่างเต็มไปด้วยความทุกข์ แต่เห็นว่าความทุกข์ เป็นของธรรมดาที่มีสังขารทรงอยู่ ฉะนั้นจึงหาทางตัดเหตุของความทุกข์ คือความทะยานอยาก ทำใจ ให้เป็นสันโดษ พอใจในกฎของธรรมดา เห็นคนแก่ก็นี้เป็นเรื่องของความเป็นธรรมดาของคนเกิด เห็น คนตายก็ถือว่าคนตายเป็นเรื่องธรรมดา เพราะเกิดมามีนั้นก็ตาย การป่วยไข้ไม่สบายก็ถือว่าเป็นเรื่องของ ธรรมดา ความแก่ ความตายจะมีกับเราก็คือว่าเป็นเรื่องของธรรมดา ใจสบายไม่เดือดร้อน ไม่หวั่นไหว ก็ ตกใจบ้างเหมือนกัน แต่มันปลดปล่อยไปได้ง่าย คือว่าธรรมดา เป็นเรื่องของกรรม

และระยะนั้นก็เชื่อมั่นในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ว่าพระพุทธเจ้าทรงได้สั่งสอนไว้ ให้ทานและรักษาศีล เจริญภาวนาว่าเป็นของดีแน่ เป็นการแก้กรรมของชาวโลก เป็นการแก้ของ

อารมณ์ที่ติดอยู่ภายใต้อำนาจของตัณหา คือว่าคำสอนขององค์สมเด็จพระบรมศาสดาสอนถูก เราไม่สงสัย แล้วก็ตั้งใจรักษาศีลให้บริสุทธิ์ เรารักษาศีลยิ่งกว่าชีวิต คือว่าตายเสียดีกว่าที่จะยอมให้ศีลขาด คือว่ามีอารมณ์เข้มข้น

๒๓๕

แบบนี้แล้วจิตใจดีเป็นปกติ ไม่ใช่ฝืนนะเข้าใจว่ามี ไม่ใช่ขี้ใจ มีอารมณ์ถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกที่เราเข้ามากระทบ จะเหน็ดเหนื่อยด้วยการงานก็ดี หรืออาการป่วยไข้ไม่สบายก็ตามที คือว่าความเจ็บความไข้เข้ามาทับถม หรือว่าความตายเข้ามาหาเราก็ดูเหมือนว่าเป็นเรื่องธรรมดา การถูกนินทาว่าร้ายก็เป็นเรื่องธรรมดา ใครเขานินทาเราก็มองหน้าเฉยๆ ใครเขาสรรเสริญเราก็มองหน้าเฉยๆ เราจะดิ้นรนจะคว้าได้ก็การกระทำของเรา ไม่ใช่ผู้อื่นมาพูดให้เราดี หรือผู้อื่นมาพูดให้เราชั่ว ทำใจให้สบายมีศีลบริสุทธิ์พร้อมกันนั้นก็มีอารมณ์จับอยู่ในพระนิพพานเป็นอารมณ์ อารมณ์อย่างอื่นที่เราต้องการไม่มี ภาระหน้าที่ทำตามหน้าที่ทุกอย่าง ความต้องการของเราต้องการอย่างเดียวคือความไม่เกิด ไม่เกิดเป็นมนุษย์ ไม่เกิดเป็นเทวดา ไม่เกิดเป็นพรหม ต้องการอย่างเดียวคือพระนิพพาน

นี่โดยย่อกล่าวมา อย่างนี้พระพุทธเจ้ากล่าวว่า ท่านเข้าถึงพระโสดาบัน อารมณ์ที่เข้าถึงพระโสดาบันก็จะมีความรัก ความอยากรวบ ยังมีความโกรธ ความหลง ยังต้องการความสวยสดงดงามแต่ก็ไม่ใช่เป็นภัย ความรักก็รักอยู่ในขอบเขตของพระธรรมวินัยและกฎหมาย ความร่ำรวยที่เราจะพึงหาได้ก็หาโดยชอบธรรม ไม่ใช่ไปคดไปโกงใคร ความโกรธในใจมีอยู่ แต่ไม่ไปประทุษร้ายใคร ความหลงในร่างกาย คือหลงในความสวยสดงดงามยังมีอยู่ แต่คิดไว้เสมอว่า ร่างกายของเรานี้มันแก่ไปทุกวัน โดยการแต่งตัวให้เหมาะสมกับสังคมเท่านั้น ไม่ใช่คิดว่าการแต่งตัวให้สวย การประดับตัวให้งาม จะทำตัวให้เลอเลิศมีความสุข แต่ก็ยังอายสังคมอยู่ ถ้ายังแต่งตัวไม่เสมอเขายังไม่ถึงใจ ยังไม่เป็นที่พอใจ อารมณ์ของพระโสดาบันมีอย่างนี้

พระโสดาบันความจริงก็ยังมีความรัก ยังมีการแต่งงาน ยังมีบุตรมีธิดา จะมีสามีภรรยา เพราะกิเลสต่าง ๆ ยังมีอยู่ครบ แต่ว่ามีอารมณ์ระงับ มีความรู้สึกตัวอยู่เสมอว่ากายมันจะแก่ มันจะเจ็บ มันจะตาย ความห่วงใยในการแก่ ป่วยไข้ไม่สบายมีน้อยค่อย ๆ หดไป แล้วก็มั่นใจในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า มีศีลบริสุทธิ์ มีจิตยอมรับนับถือกฎของธรรมดา แล้วก็ยังมีพระนิพพานเป็นอารมณ์ นี้ว่ากันว่าเป็นสายของสุกขวิปัสสโก ถ้าอารมณ์ของท่านพุทธบริษัททรงได้ขนาดนี้เรียกว่าพระโสดาบัน

พระโศดบันนี่ตัดอบายภูมิ คือโทษที่จะทำให้ลงนรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ไม่มี ถ้าเป็นพระโศดบันชั้นหยาบ ก็มาเกิดเป็นมนุษย์อีก ๘ ชาติ ขณะเกิดเป็นมนุษย์ก็ต้องรับเศษของกรรมชั่วที่ทำไว้แต่ปางก่อน ถ้าเป็นพระโศดบันระดับกลางก็มาเกิดเป็นมนุษย์อีก ๓ ชาติ ถ้าเป็นพระโศดบันระดับละเอียดก็มาเกิดเป็นมนุษย์อีก ๑ ชาติ

๒๓๖

ต่อจากนั้นไป รักษาอารมณ์ไว้ตามนั้น คือพิจารณาขั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่เรียกกันว่าร่างกาย ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา อารมณ์บางลงไป เห็นว่าทุกสิ่งในโลกนี้ไม่มีอะไรเป็นของเรา คำว่า กู ของกู น้อยลงไป มันชักไม่มี มีความรู้สึกว่ามีเหมือนกัน แต่รู้ไว้เสมอว่า มันกับเราไม่ซ้ำจากกัน ความรู้สึกเชื่อมั่นในคุณพระรัตนตรัยมีระดับสูงขึ้น มีอารมณ์ละเอียดมากขึ้น นิดหน่อยก็เกรงอันตรายจะเกิดขึ้นกับใจ และการรักษาศีลมันคงยิ่งขึ้น มีอารมณ์ละเอียดยิ่งกว่าพระโศดบัน แต่ละสังโยชน์เท่ากัน ๓ อย่างเหมือนกัน ตอนนี้อารมณ์จิตที่เราจะพิจารณาจะสังเกตได้ง่าย คือกามราคะ หรือว่าความโกรธมันจะมีน้อยเต็มที จะมีโกรธเหมือนกันแต่ว่ามันคือเหลือเกิน มันมีความไว้อย่างไร บางทีใครเขาตำขึ้นกึ่ง ความโกรธมันไม่เกิด เห็นคนเห็นความสวยสดงดงามที่เคยต้องการมีความปรารถนา แต่ความปรารถนามันไม่เกิด เห็นคนเป็นเรื่องธรรมดาไป ทีนี้เวลาที่จะกำหนดจิตรู้อารมณ์ตัวนี้จริงๆ อันนี้เรียกว่า สกิทาคามี เอากันให้ชัดคือ กามฉันทะ ความต้องการในกามารมณ์ จะมีเหมือนกับกามตายด้าน ไม่มีความต้องการในกามารมณ์อย่างปกติเลยแม้แต่น้อย

บางคนคิดว่าตอนนี้เราเป็นพระอนาคามี อันนี้ต้องระวัง ต้องระวังไว้ เพราะการเจริญวิปัสสนาญาณควบกับอำนาจของสมถภาวนา ในขณะที่จะพิจารณาขั้น ๕ ก็ใช้สมถะไปด้วย การที่ควบคุมใจอยู่ในขอบเขตเป็นอารมณ์สมถะ สมถะกับภาวนานี้แยกตัวกันไม่ออก อารมณ์ที่คุมอยู่มันเข้าถึงระดับฌาน ตั้งแต่ปฐมฌานขึ้นไป กำลังใจจึงจะมีอำนาจตัดกิเลส อันนี้อารมณ์ของสมถะ ถ้ามีกำลังนี้ ความรู้สึกนึกต้องการ ในรูป รส กลิ่น เสียง มันจะน้อย ความโกรธหวั่นไหวมันก็น้อย นี่เป็นอำนาจของอารมณ์ของสมถะ แล้วก็มีปัญญาคือพิจารณาเข้าด้วย ก็กดกำหนดลงมากขึ้น ความรู้สึกน้อยลง บางทีมีระยะตั้งเดือนสองเดือน ความรู้สึกในกามารมณ์ไม่มีเลย ตอนนี้เรานึกว่าเราเป็นพระอนาคามีเท่าที่ผ่านหลายท่าน พระพุทธเจ้าท่านนิพพานไปแล้วไม่รู้จะถามใคร อย่างนี้เกิดความเข้าใจตนเองว่าเป็นพระอนาคามี แต่ว่าขณะนั้นระวังให้ดี ตอนที่อารมณ์เสียบสังคตตั้งจิตอยู่ในอำนาจของสมาธิ และวิปัสสนาในบางครั้ง อารมณ์ในความปรารถนาสวยสดงดงามมันปรากฏ และอารมณ์ของความโกรธ

ความเคียดแค้น ก็จะเกิดขึ้นในใจของบุคคลที่เข้าใจตั้งนาน ถ้าเกิดแล้วมีความรู้สึกเราก้ระงับได้ทัน
อย่างนี้เรียกว่าอารมณ์เป็นอนุสัย ถ้าใจของท่านทั้งหลายเข้าใจถึงตอนนี้ ท่านเรียกว่าพระสัททาคามี ถ้า
ถึงขั้นสัททาคามี ตายแล้วถ้าไม่เกิดเป็นเทวดา พรหม ก็ต้องเกิดเป็นมนุษย์อีกครั้งหนึ่ง แล้วก็นิพพาน

๒๓๗

ตอนนี้ผ่านพระสัททาคามีมาแล้ว ตอนนี้เป็นตัวแน่คือ การกำจัดกามฉันทะ พิจารณา
ขั้น ๕ เพียงข้อเดียว คือสักกายทิฏฐิ ในที่สุดอารมณ์ความพอใจในกามารมณ์หมดสิ้นไปจากใจ ตอน
นี้ความต้องการชนิดหนึ่งไม่มี เห็นเนื้อหนังของคนเหมือนซากศพ หรือเหมือนกับแผ่นดิน เหมือนกับ
ตุ๊กตาซึ่งไม่มีความหมายในการสัมผัส ความต้องการในกามารมณ์ชนิดหนึ่งก็ไม่มี ถ้าจะสังเกตง่ายๆ ท่าน
กล่าวว่า ถ้าถึงระดับนี้ น้ำสุจิแห้งแล้ว ไม่มีความปรารถนาในกามารมณ์เลย การสัมผัสระหว่างเพศจะ
ไม่มีความรู้สึกของผู้หญิงผู้ชาย มีความรู้สึกอย่างเดียว ความต้องการไม่มี แล้วก็การกระทบกระทั่งใน
ด้านของอารมณ์ในความโกรธ ใครเขาทำให้ใจกระทบชนิดหนึ่งหล่นหายไปเลย คือหลุดไปทันที อย่าง
นี้ ท่านเรียกกันว่าพระอนาคามี

ถ้ามีอารมณ์จิตของท่านถึงตอนนี้ให้ทราบชัด แต่ว่าให้มันแน่นะ ซ้อมไว้ ซ้อมใจ ถ้า
ไม่มีความรู้สึกในกามราคะ ก็หาวิธียั่วให้มันเกิด มันไม่ต้องการความสวยสดงดงาม ก็เดินเข้าไปหา สิ่ง
ที่เราเคยต้องการในกาลก่อน ในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส จะต้องไปหาสิ่งนั้น แสวงหาสิ่งนั้น ดูซิว่า
ใจมันต้องการไหม ถ้าพิสูจน์เท่าไร ๆ ใจมันไม่ต้องการ ใช้ได้ ถ้าเพียงเราอยู่คนเดียวไม่ต้องการ สิ่ง
นั้น จะถือว่าได้ไม่ได้ มันต้องพบของจริง ที่นี้ด้านโทสะก็เหมือนกัน ถ้าอยู่เฉย ๆ ยังไม่มีใครมาด่า ยัง
ไม่มีใครเขามาทำ ทำท่าไม่เข้าใจ ว่าหนัก ๆ เราเคยโกรธ เราไม่โกรธ เห็นว่าคนแสดงอย่างนั้นมี
อารมณ์เหมือนคนบ้า เราไม่ถือคนบ้า ไม่ว่าคนเมา ใจสบาย มีความปกติใจ มีความเยือกเย็น ไม่สลดใจ
อย่างนี้เราแน่ใจแล้วว่าเราเป็นพระอนาคามี

นี่บอกให้สำหรับท่านเข้าสู่ภาวะสุขขวิปีสสโก สำหรับเทวิชโช จพภิญโญ ปฏิสัมภิ
ทัปปัตโต ไม่ต้องบอกเพราะรู้ตัวเอง สำหรับสุขขวิปีสสโก สมัยพระพุทธเจ้าท่านต้องบอกเหมือนกัน นี้
เรียกว่าตัดสังโยชน์ได้ ๕ ประการ เป็นพระอนาคามี ถ้าตายจากความเป็นมนุษย์ จะไปเกิดเป็นเทวดา
หรือพรหมก็ตาม จะไม่กลับลงมาเกิดอีก บำเพ็ญบารมีบนนั้นไปนิพพานเลย

นี่เหลืออีกอย่างคือ อรหัตตผล อันนี้ต้องตัดสังโยชน์อีก ๕ ประการ ตัดสังโยชน์ในความผูกพันในรูปฌาน รูปฌานนี้ความจริงเราทำไม่ได้ เราต้องใช้วิปัสสนาญาณควบคุมตลอดไว้ เพื่อเป็นการตัดกิเลส ทำความมัวเมาในรูปฌานให้หมดไป รักษาไว้เป็นการควบคุมใจให้ตัดกิเลสเท่านั้น ไม่ให้ถือว่าศีลเป็นวิเศษ ถ้าหลงถ้าติดเพียงแค่นั้นไปไม่ได้

ที่นี้มานะ ความถือตัวถือตน ตอนนี่สังเกตง่าย เราสังเกตคนที่มีความต่ำกว่าเราบ้าง ไหม สังเกตคนที่แต่งกายไม่สะอาดบ้าง ไหม สังเกตสัตว์เดรัจฉานประเภท

๒๓๘

ใดบ้าง ถ้ายังมีความรังเกียจอยู่ ตัวมานะก็ยังคงตัดไม่ได้ ถ้าเราไม่มีความรังเกียจ จะถือว่าคนชั้นใดก็ตาม ระดับใดก็ตาม สัตว์ประเภทใดก็ตาม ล้วนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ทุกคน มีสถานะเสมอด้วยเรา ความรัก สุข ทุกข์ ด้วยกัน มีจิตอย่างเดียวกัน เมตตา ปราบปรามจะสงเคราะห์ อย่างนี้เรียกว่าเราตัดมานะได้

อีกข้อหนึ่งคือ อุทธัจจะ ตอนนี่ไม่ยอมไปในอกุศลกรรมแล้ว เหลือแต่กุศลอย่างเดียว เป็นความฟุ้งซ่าน แสวงหาความดี แต่ว่าฟุ้งซ่านเกินพอดีกับขอบเขตที่เราต้องการ เราต้องการอย่างเดียวคือตัดกิเลส แต่หมอกก็ยอมคิดสร้างโน่นสร้างนี่ จะทำอย่างไรอย่างนี้ ไม่คิดทางโทษ คิดทางดี แต่ว่าไม่เลี้ยวเข้ามาหาบุญเพื่อพระนิพพาน โดยเฉพาะอย่างนี้ท่านเรียกอุทธัจจะ คือว่ามีอารมณ์สำยในด้านกุศล ที่นี้เราพิจารณาใจของตนเป็นอย่างไรตอนนี้ จะมีอารมณ์อย่างเดียว คืออารมณ์มันเฉย ตัดอุทธัจจะได้ คือจิตมุ่งเฉพาะอย่างเดียวคือพระนิพพาน จะทำอะไร คิดอะไรหน้อยก็ตาม เราทำเพื่อพระนิพพานอย่างเดียว เราทำเฉพาะอย่างนี้เรียกว่าเราทำลายอุทธัจจะได้

ข้อสุดท้าย อวิชชา ความโง่ ที่จริงตัดมาได้ ๕ แล้ว อันนี้ก็ไม่มีความหมาย ขึ้นชื่อว่า เยื่อใย ในโลก จะเป็นคนที่ตาม สัตว์ก็ตามหรือว่าวัตถุก็ตาม ความพอใจในการเกิดเป็นเทวดา พรหมก็ตาม ไม่มีสำหรับเรา เห็นว่ามนุษย์ก็ดี เทวดาก็ดี พรหมก็ดียังไม่ดีจริง ยังมีอารมณ์ไม่ละเอียด ยังประกอบไปด้วยอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไม่มีอะไร สิ่งที่เราต้องการนั่นคือพระนิพพานโดยเฉพาะ มีความสุขสดชื่นตลอดเวลา ร่างกายเป็นอย่างไร กิจการจะหนักสักเท่าไรก็ตาม หรือจะมีอารมณ์อะไรมากระทบกระทั่งก็ตาม ความป่วยไข้ เจ็บไข้ก็ตาม ความตายจะมาถึงก็ตาม มีอารมณ์สดชื่น เห็นเป็นเรื่องธรรมดาของคนที่เกิดมาในโลกนี้ มันเป็นอย่างนี้ เราอยากโง่มาก่อนจึงมาเกิด นี่เราเกิดมาเพราะความโง่ ก็ปล่อยให้ความโง่มันกินกันชั้น ๕ ไปตามอริยาศัย มันจะกินใจของเราไม่ได้ มันกัดแค่เปลือก แต่มันไม่ถึงเนื้อถึงใจ จะทุกข์จะร้อนอะไร ถ้าเปลือกพังเมื่อไร เรามีความสุขเมื่อนั้น แต่ว่าเราไม่พยายามทำลายเปลือกในร่างกาย

นี่พูดมาในเรื่องของอารมณ์วิปัสสนาญาณ โดยเฉพาะ จะให้บรรดาท่านพุทธบริษัท
ทราบ ว่า อารมณ์ที่จะเข้าถึงพระโสดาบันก็ดี สกิทาคามี อนาคามี อรหัตตผลก็ดี มีอารมณ์อย่างไร พูด
ไว้แต่โดยย่อ ไว้เป็นเครื่องวัดกำลังใจของท่านพุทธบริษัทว่า เวลานี้อารมณ์เข้าถึงไหนแล้ว ว่าเวลานี้
องค์สมเด็จพระประทีปแก้วทรงพระนิพพานไปแล้วไม่มีผู้ใดจะพยากรณ์ได้ เราจะได้อะไรเพียงใด เรา
จะต้องพิจารณาเอง แต่ระวังให้ดีถ้าเราเจริญภาวนา ถ้ามีกำลังมานกล้า กำลังฉาน

๒๓๕

ประเภทนี้ทำจิตให้เป็นอุเบกขา บางทีจิตของเราอยู่ในขั้นโลกีย์ แต่ว่าความรัก ความโลภ ความโกรธ
ความหลง มันถูกระงับด้วยกำลังฉาน เราอาจจะเข้าใจว่า เวลานี้เราเข้าถึงภาวะพระนิพพาน หรือเป็น
อรหันต์เสียแล้วก็ได้ ระวังอารมณ์ตอนนี้มาก ๆ

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๓

คนเราทั้งหมดเกิดมาแล้วก็ต้องตาย ทีนี้เมื่อตายแล้วก็ไม่ใช่ว่าจะถึงสิ้นสุดแห่งชีวิต ถ้าหากว่าจิตที่จะพึงปฏิบัติ คือไม่สามารถจะกำจัดกิเลส ตัณหา และอุปาทาน และอกุศลกรรมได้ เราก็ต้องเกิด อาจจะไปเกิดเป็นสัตว์นรก เปรต อสุรกาย เป็นสัตว์เดรัจฉาน ด้วยอำนาจอกุศลกรรม หรือว่าเกิดเป็นมนุษย์ด้วยอำนาจของศีล ๕ หรือกรรมบถ ๑๐ หรือว่าเป็นเทวดาด้วยอำนาจของhiriโอดีปปะ หรือเกิดเป็นพรหมด้วยอำนาจของฉานสมาบัติ และยิ่งไปกว่านั้นก็อาจจะถึงพระนิพพานด้วยอำนาจการกำจัดกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม ฉะนั้นการเจริญกรรมฐานของท่านทั้งหลายก็คือว่า ทุกคนทราบแล้วว่าเราเกิดมาแล้วต้องตาย ในการเจริญพระกรรมฐานนี้ก็มี ความมุ่งหมายคิดว่า ถ้าเราตายแล้ว เราจะไปสู่อะไร การที่บรรดาท่านทั้งหลายมาเจริญพระกรรมฐาน ก็ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งสอนขององค์พระพิชิตมารครบถ้วนคือ

๑. ในตอนต้นบรรดาท่านพุทธบริษัทพากันสมาทานศีล สำหรับศีลนี้ ขอบรรดาท่านพุทธบริษัทรักษาไว้ตลอดชีวิต เพราะว่าเป็นการกัณโบายภูมิ คือ นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉานได้ดี

๒. ตั้งใจแผ่เมตตา คือมีจิตเต็มไปด้วยเมตตาและกรุณาเป็นปกติ คิดเสมอว่าเราจะไม่เป็นศัตรูกับใคร เราจะไม่คิดประทุษร้ายใคร ไม่ว่าคนหรือสัตว์ เราจะเป็นมิตรกับคนและสัตว์ทั้งหมดในโลกนี้

๓. ตั้งใจสำรวมจิต คิดอยู่ในด้านของการกุศล เช่น กำหนดรู้ลมหายใจเข้า ออก ใช้คำภาวนาตามอรรถาธิบาย คำภาวนาเคยใช้อย่างไหนคล่องแคล่ว ก็ใช้อย่างนั้นไม่ควรเปลี่ยน ใช้นั้น

ถ้าไม่เคยใช้ เวลาหายใจเข้านี้กว่าพุท เวลาหายใจออกนี้กว่าโธ อันนี้เป็นการรวบรวมจิตใจให้เป็นสมาธิ ถ้าคล่องแบบไหนให้ทำแบบนั้นไม่ขัด เพราะว่ากรรมฐานที่องค์สมเด็จพระทรงแสดงไว้มีถึง ๔๐ แบบ เป็นอันว่า ถ้าภาวนาอยู่หรือกำหนดลมหายใจเข้าออกอยู่ เป็นการป้องกันอกุศลจิตอยู่ ไม่อย่างใด ก็อย่างหนึ่งในนิเวศน์ ๕ ประการ คือ อภิขมาความเพ่งเล็งอยากได้ทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยไม่ชอบธรรม ความโกรธ ความพยาบาท จองล้างจองผลาญบุคคลอื่น ความง่วงเหงาหาวนอน อารมณ์ฟุ้งซ่าน และก็ความสงสัยในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ป้องกันเหตุชั่วทั้ง ๕ ประการนี้ ไม่ให้เข้ามา กวนใจในเวลาที่เราภาวนาหรือกำหนดลมหายใจเข้าออก

๒๔๑

ถ้าภาวนาไป กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออกชั่วขณะเดียว ก็ปรากฏเกิดมีจิตสว่างขึ้นสู่อารมณ์ภายนอก พอรู้สึกตัวก็จับขึ้นต้นกันใหม่ ทำอย่างนี้สลับกันไป อย่างนี้เรียกว่าขณิกสมาธิ เป็นสมาธิเล็กน้อย ถ้าหากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัทสามารถจะทรงอารมณ์ได้อย่างนี้ได้ตลอดชีวิต คือเวลาใกล้จะตายก็มีจิตนุ่มส่วนกุศลนี้ แบบนี้ทำได้บ้างไม่ได้บ้าง ทรงอารมณ์ได้บ้าง แล้วจิตก็แลบสู่อารมณ์อื่นบ้าง เมื่อนึกขึ้นมาได้ รู้สึกตัวก็ก้าวเข้าจับใหม่ ตั้งต้นกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก และคำภาวนา

คุณธรรมที่บรรดาท่านทั้งหลายโดยถ้วนหน้าทำได้เพียงแค่นี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์กล่าวว่า เป็นผู้ไม่ว่างจากฉณาน บอกว่าท่านทรงคุณธรรมได้เพียงแค่นี้ เวลาตายจากความเป็นมนุษย์ ขณะที่ตายจิตจับอำนาจของพุทธานุสติ คือพระพุทธคุณ และลมหายใจ เข้าออกได้บ้าง สลับกันไปอย่างนี้ ท่านกล่าวว่า ถ้าตายจากชาตินี้ได้เป็นเทวดาได้แบบสุขสบาย ก็ถือว่าเป็นเทวดาได้แน่นอน หากว่ามีความดีสูงขึ้นไปกว่านี้ คือ จิตของท่านนุ่มเข้าถึงปีติ มีขนพองสยองเกล้า ร่างกายโยกโคลง น้ำตาไหล หรือว่าอาการชูช่า มีจิตใจเอิบอิ่ม มีความสุขใจ ถ้าทรงอารมณ์ได้ แบบนี้ จิตจะมีสมาธิแนบสนิทดีกว่าบทก่อนๆ จะทรงสมาธิได้นาน จะมีอารมณ์เอิบอิ่มอยู่เสมอในการ ได้เจริญสมาธิ บางครั้งจะเห็นกายลอยไปลอยมา หรือเสียงที่ไม่มีตัวปรากฏขึ้น แต่ว่ามีภาพปรากฏก็ดี มีเสียงปรากฏก็ดี ก็จงอย่าคิดในภาพ หรืออย่าคิดในเสียง อย่างนี้ท่านเรียกว่า อุปจารสมาธิ เป็นสมาธิที่สูงขึ้นไปกว่าเดิม

ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททรงคุณธรรมได้ขนาดนี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์กล่าวว่า ถ้าตายจากความเป็นมนุษย์ ก็เกิดเป็นเทวดาในชั้นยามาได้ เรียกว่าเข้าได้แน่นอน สวรรค์นี้เขาเลือกคนเกิดเหมือนกัน ไม่ใช่สักแต่ว่าทำความดีก็จะเลือกเกิดได้ตามอัชฌาศัย ก็คุณธรรมอันใดไม่เหมาะสมกับสวรรค์ชั้นไหน ก็จะไปเกิดในสวรรค์ชั้นนั้นไม่ได้ นี่ถ้าหากทรงจิตถึงอุปจารสมาธิ ก็เกิดมาเป็นเทวดาในสวรรค์ชั้นยามาได้

หากว่าบรรดาท่านทั้งหลายมีอารมณ์สูงกว่านั้น ขณะกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออกก็ดี ภาวนาอยู่ก็ดี หูได้ยินเสียงภายนอกซัด แต่ไม่รำคาญในเสียงนั้น สามารถกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก และคำภานาพิจารณาได้ตามสบาย โดยไม่รำคาญในเสียงนั้น อย่างนี้เรียกว่าท่านผู้นั้นเข้าถึงปฐมฌาน และทำจิตได้ถึงขนาดนี้ท่านกล่าวว่า ถ้าตายจากชาตินี้ก็เกิดเป็นพรหมได้

นี่ว่ากันอย่างย่อๆ แบบสบายๆ และหากว่าท่านพุทธบริษัทมีอารมณ์จิตสูงขึ้นไปกว่านี้ คือคิดเห็นว่า อตภาพร่างกายก็ดี หรือว่าทรัพย์สินในโลกก็ดี เป็นสิ่งมีชีวิต ไม่มีชีวิตก็ตาม ไม่มีความหมาย ไม่มีอะไรทรงตัวอยู่ได้ มีการสลายตัวไปในที่สุด

๒๔๒

เราคิดเป็นปกติอยู่ว่าในโลกนี้ไม่มีอะไรเป็นของเรา ไม่ว่าทรัพย์สมบัติที่มีชีวิตก็ดี ไม่มีชีวิตก็ดี ไม่ใช่ของเรา แม้แต่ร่างกายที่ไม่ใช่ของเรา ไม่ซำ้มนก็ตาย เพราะเราเกิดมาก็ตาย ขณะที่ทรงกายอยู่ก็เป็นทุกข์ เต็มไปด้วยความทุกข์

จิตคิดถึงเพียงนี้ ก็คิดต่อไปว่าความเกิดเป็นของไม่ดี เป็นเหตุของความทุกข์ เราไม่ต้องการเกิดต่อไป ขึ้นชื่อว่าขันธ ๕ คือร่างกาย จะเป็นกายของเราก็ดี กายบุคคลอื่นก็ดี กายสัตว์อื่น ก็ดี หรือวัตถุที่เป็นแท่งเป็นก้อนก็ดี ไม่มีอะไรเที่ยง จักว่าเป็นอนิจจังหาความเที่ยงไม่ได้ ขณะที่ทรงตัวอยู่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ ในที่สุดก็สลายตัว โลกเต็มไปด้วยความกลับกโลก สิ่งนี้เราไม่ต้องการ คิดอยู่เสมอว่า อตภาพร่างกายแบบนี้ก็ดี ทรัพย์สินที่มีชีวิต ไม่มีชีวิตก็ดี เราไม่ต้องการ เป็นเหตุแห่งความทุกข์ สิ่งที่เราต้องการคือพระนิพพาน การเกิดเป็นมนุษย์ก็ดี พรหมก็ดี เราไม่ต้องการ เพราะยังไม่ถึงที่สุดแห่งความทุกข์ เป็นเทวดาหรือพรหม ถ้าหมดบุญวาสนาบารมีก็ต้องกลับมาเกิดอีก ก็มาแสวงหาความทุกข์อีก อย่างนี้ไม่ชอบ สิ่งที่เราต้องการคือพระนิพพาน แล้วก็ตั้งใจไว้เสมอว่า เรานี้ ไม่มีอะไร แม้แต่อตภาพร่างกายที่ไม่ใช่ของเรา เราไม่ต้องการอีก ไม่ซำ้มนก็สลายตัว เมื่อความแก่เกิดขึ้น เราก็ไม่ตกใจ เพราะรู้ว่ามันจะแก่ ความป่วยเกิดขึ้นก็ไม่ตกใจเพราะรู้ว่ามันจะป่วย หากว่าของรักของชอบพลัดพรากจากไปเราก็ไม่ตกใจ คิดว่าความตายนี้เป็นของธรรมดา เพราะเราเกิดมาเพื่อตาย แล้วคิดต่อไปว่า ต่อไปนี้เราไม่ต้องการความเกิดอีก ขึ้นชื่อว่าความเกิดนี้ชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายสำหรับเรา

ถ้าท่านทั้งหลายคิดไว้อย่างนี้เป็นประจำ และด้วยความจริงใจ เห็นอะไรก็ตามเป็นอนิจจัง ไม่เที่ยงและก็เป็นทุกข์ ประกอบไปด้วยความทุกข์ ในที่สุดก็มีการสลายตัว ไม่มีรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสใดๆ ทั้งสิ้น มีความเบื่อหน่ายในรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส แม้แต่ร่างกายของเราก็

เพื่อ อย่างนี้เองคัมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากล่าวไว้ว่า เป็นอารมณ์ของพระอรหันต์ ถ้าหากตายจากโลกนี้
ไปแล้วท่านก็เข้าถึงพระนิพพาน

*****

๒๔๓

อบรมพระกรรมฐาน ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๓

สำหรับการเจริญพระกรรมฐาน ความมุ่งหมายก็มีอยู่ว่า อันดับแรก ตั้งใจจะทำตนให้
พ้นจากอบายภูมิทั้งสี่ มีนรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน เป็นต้น การเจริญพระกรรมฐาน ถ้าจะให้
ดี ขอให้ท่านพุทธบริษัททั้งหลาย นึกถึงความตายเป็นอารมณ์ ความจริงคนที่นึกถึงความตายเป็นอารมณ์
ไม่ใช่นึกแล้วจะให้ทอดทิ้ง ไม่กระทำการงานใด ๆ เพราะว่ากฎของความเป็นจริงมีอยู่ว่า คนเกิดมาแล้ว
ต้องตาย ไม่ว่าคนหรือสัตว์ วัตถุใดๆ ทั้งหมด เมื่อมีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น มีความแปรปรวนเสื่อมไป
ในระหว่างกลาง และในขั้นสุดท้ายก็มีความตายในที่สุด มีความพังในที่สุด ให้นึกถึงความตายนี้เป็น
เรื่องธรรมดาที่เราจะก้าวเข้าไปถึง

การที่พระพุทธเจ้าสอนให้บรรดาท่านพุทธบริษัท นึกถึงความตายเป็นอารมณ์ก็เพราะ
ว่า มีความต้องการให้ท่านทั้งหลายมีความไม่ประมาทในชีวิตว่า ความตายมีจริงในบุคคลทุกคน และ
ก็ทุกคนเห็นคนตายเป็นปกติ แต่ทว่าส่วนใหญ่ลืมคิดว่าตนเองก็จะตาย นี่เป็นเรื่องสำคัญ และเมื่อความ
ตายมาถึงแล้ว ก็ไม่ใช่สิ้นสุดของชีวิตจะมีเพียงเท่านั้น ความตายที่พวกเราเรียกว่าตาย มันตายแต่เพียง
ขั้น ๕ คือรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ หรือที่เรียกกันว่าร่างกาย แต่ส่วนอภิสमानกายที่สิง
อยู่ในกายที่เป็นผู้บัญชาการให้ทำอะไรทุกอย่าง พุดอะไรทุกอย่าง ผู้นี้ไม่ตาย เมื่อร่างกายตายแล้ว อภิส
मानกายที่สิงอยู่ในร่างกายก็ไปสู่ภพชาติใหม่ ถ้ากิเลสของเรายังไม่หมด การไปสู่ภพชาติใหม่ก็ไม่
หมายความว่าจะไปเกิดเป็นคนเสมอไป คนทุก ๆ คนที่ตายจากความเป็นคนนั้น ยากนักที่จะกลับมาเกิด

เป็นคนใหม่ ไม่ว่าจะสักร้อยล้านคนตายแล้วกลับมาเกิดสัก ๑ คนก็แสนยาก ส่วนมากตายแล้วก็ไปอบายภูมิ เป็นส่วนใหญ่ที่สุด อบายภูมิที่จะไปคือนรก เปรต อสุรกาย เดรัจฉาน ๔ อย่างนี้ท่านเรียกว่า อบายภูมิ นี้เรียกว่าประมาณของคนที่ตาย ร้อยละแปดสิบเปอร์เซ็นต์เป็นอย่างน้อยนะ ที่ตายแล้วไปสู้อบายภูมิ ที่ จะไปสู่สุคติเป็นมนุษย์ก็ดี เทวดาก็ดี พรหมก็ดี จะกันไว้ถึง ๒๐ เปอร์เซ็นต์ก็เกรงใจเต็มที่ ถ้าเอากันจริงๆ ละก็ จะสู่สุคติจริงๆ ไม่ถึง ๕ เปอร์เซ็นต์ เป็นส่วนใหญ่เท่าที่พบ

ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัทสามารถทำทิพจักขุญาณให้ปรากฏขึ้นมาได้ หรือว่ามีมโนม ยิทธิได้ บรรดาพุทธบริษัททั้งหลายจะพิสูจน์ได้ชัดเจน วันหนึ่ง ๆ ไปดักอยู่ที่ทาง ๓ แพร่ง คือทางที่ จะไปสวรรค์ ทางที่จะไปพรหม ทางที่จะไปนรก เราจะพบแต่คนที่นิยมลงนรกมาก เรียกว่ามากกว่า คนที่นิยมไปสวรรค์ ทั้งนี้เพราะอะไร

๒๔๔

เพราะว่าคนที่เกิดมาในโลกส่วนใหญ่ประมาณในชีวิต เห็นชาวบ้านเขาตายเลยไม่คิดว่าตัวเองจะตายบ้าง เห็นความตายของบุคคลอื่นเป็นกีฬา แต่ทว่าคิดว่าตัวเองไม่ตายนี่มันน่าคิด ความจริงคนทุกคนเกิดมา แล้วต้องตาย ถ้าหากความดีสนับสนุน ตายแล้วก็ไปสู่สุคติ มีการเกิดเป็นมนุษย์ เทวดา พรหมบ้าง ถ้าดี ถึงที่สุดก็ไปนิพพาน แต่ก่อนที่จะตายถ้าความชั่วสนับสนุนก็ลงอบายภูมิในคนประเภทนี้มีเปอร์เซ็นต์สูง

การที่พุทธบริษัทมาเจริญพระกรรมฐาน ตามแนวที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า สอนไว้ อันดับแรก พระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้บรรดาท่านพุทธบริษัททรงสติ สัมปชัญญะ สติ คือความระลึกนึกเข้าใจ สัมปชัญญะ รู้ตัว คือนึกไว้เสมอว่าเราจะต้องตาย แล้วก็รู้ตัว ว่าเวลานี้ก่อนที่จะตาย เรามีทุนสำหรับความดี หรือทุนสำหรับความชั่วเข้าใจ ระวังไว้ให้เป็นปกติ เวลานี้ปัจจัยที่เรามีอยู่ในใจของเรา คือทุนแห่งความประพฤติ เป็นทุนของอบายภูมิ เป็นทุนของสวรรค์ หรือว่าทุนของพรหม หรือทุนของพระนิพพาน อันนี้ละที่มีความสำคัญ ถ้าหากว่าเราไม่ตั้งใจไว้ความดี ความชั่วของเราเข้าใจ เผลอตัวไปเมื่อไร เวลาตายไปคว้าเอาทุนนรกเข้าก็มีความทุกข์หนัก

ฉะนั้น การที่ท่านพุทธบริษัทตั้งใจมาเจริญพระกรรมฐาน จะเป็นที่สำคัญนี้ก็ดี สำนัก อื่นก็ดี ก็มีผลเสมอกัน หมายความว่า ทุกสำนักถ้าเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าก็สอนเหมือนกัน ใ้อัที่จะ ดีเพียงใดได้ผลเพียงใดเป็นเรื่องของพุทธบริษัทเอง อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้แนะนำก็ปฏิบัติตนอย่าง พระพุทธเจ้า ที่เรียกว่า อกขาตาริ ตถาคตา พระพุทธเจ้ากล่าวไว้ว่า ตถาคตเป็นแต่เพียงผู้บอก ท่านทั้งหลายจะดีเพียงใดก็อาศัยการประพฤติปฏิบัติทำตนของตนเอง ไม่ใช่ว่าครูบาอาจารย์ ไม่ใช่ว่าพระพุทธ เจ้าจะยกใครไปพรหม ไปนิพพานยังงั้น บอกให้แล้วก็ประพฤติปฏิบัติกัน ถ้าอาจารย์องค์ไหนบอกไว้

สามารถจะยกใครไปสวรรค์ก็ได้ ไปพรหมโลกได้ ไปนิพพานได้ด้วยกำลังของอาจารย์ ก็แปลกใจเหมือนกัน เรื่องนั้นเป็นเรื่องของท่าน มาพูดเรื่องเราดีกว่า

การเจริญพระกรรมฐานวันนี้ขอพูดตอนต้น เพราะมีคนมาใหม่ ๆ ในตอนต้น ก่อนจะทำอะไรทั้งหมด ขอให้ท่านใช้สติสัมปชัญญะคุมใจไว้ตลอดวัน ไม่ใช่เฉพาะเวลานี้ ว่าเราจะไม่เป็นผู้กังวลในเหตุที่ยังไม่มา ยังมาไม่ถึง หมายความว่า เรื่องอะไรก็ตามที่มันแล้วก็ให้มันแล้วกันไป ที่ยังไม่มาถึงยังไม่ต้องคิด เพราะว่ามันยังไม่มา เว้นที่ได้ข่าวมันเขาส่งมาแล้วว่า เราจะต้องมีงานปฏิบัติอะไร นั่นเป็นเรื่องที่ว่ามีมาแล้ว หรือเรื่องเข้ามาถึงแล้ว เรื่องที่ยังไม่มาถึงไม่ต้องไปคิดก่อน เอาปัจจุบันให้ดี สำหรับปัจจุบันนี้มีหน้าที่อย่างไร ปฏิบัติงานในปัจจุบันให้ดีเป็นใช้ได้ เพราะคนเราทุกคนไม่มีอดีตและอนาคต ตามปกติก็มีแต่ปัจจุบัน เพราะว่าทุกคนจะหาเมื่อ

๒๔๕

วันวานนี้กับพรุ่งนี้ไม่พบเหมือนกัน เราพบแต่วันนี้เสมอ ชื่อว่ากรรมอะไรก็ตามถือว่าเป็นกรรมปัจจุบันเสมอ ถ้าเราแก้ปัจจุบันให้ดีพ้นจากอบายภูมิ เรื่องอดีต อนาคตไม่ต้องเป็นห่วง อดีตที่แล้วก็แล้วกันไป สำหรับอนาคตที่จะไปถึงมันก็ดี เพราะว่าวันนี้เราทำดี ในวันพรุ่งนี้ก็จะทำมันไม่มี ก็มีวันนี้วันเดียว แล้วก็เฉพาะอย่างยิ่ง เวลานี้ก็เป็นเวลานี้ เวลาอีกประเดี๋ยวหนึ่งสำหรับเราก็ไม่มี และเวลาที่ล่วงมาแล้ว สำหรับเราก็ไม่มี ปัจจุบันปรากฏว่าเป็นเวลานี้อยู่ตลอดเวลา

ฉะนั้น ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้า อันดับแรกคือเจริญพระกรรมฐานเพื่อป้องกันอบายภูมิ ส่วนแรกที่เราจะเข้าถึงคือ หนึ่ง ทานบารมี เรื่องทานบารมี ขอท่านพุทธบริษัทอย่าขาด แต่ว่าอย่าให้เกินวิสัย สำหรับเรื่องวัตถุ ที่นี้ทานอีกทานหนึ่งเป็นทานที่ไม่ต้องลงทุน มีคุณมาก ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน ขอให้ให้เป็นประจำ ให้มากเท่าไรได้ก็ดี เพราะไม่รบกวนทรัพย์สิน คือ อภัยทาน ถ้าบุคคลใดเขาเคยล่วงเกินเราในอดีตก็ตาม ในปัจจุบันก็ตาม คือว่าเราได้ให้อภัยแก่บุคคลนั้น ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะคนที่ทำให้เราไม่พอใจ เขาไม่ตั้งใจจะทำชั่ว คนทุกคน ที่มีความประสงค์ดี แต่ที่ทำความผิดพลาดไปเช่นนี้ เพราะอำนาจของเจ้านายบังคับ เจ้านายคนไหนบังคับเขา เจ้านายภายนอกนี้ไม่มีความสำคัญ สั่งงานแล้วเราหลีกเลี่ยงได้ แต่ว่าเจ้านายที่มันบังคับบัญชาอยู่ข้างในใจมีความสำคัญมาก เจ้านายคนนี้คือ กิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม

กิเลสนี้คือความเศร้าหมองของจิต ตัณหาได้แก่ความทะยานอยาก อุปาทานได้แก่การยึด ยึดถือเกินพอดี และอกุศลกรรมที่เข้ามาสิงจิตใจให้คิดว่าชั่วเป็นดี ไอ้เจ้านาย ๔ คนนี้มีความสำคัญมาก คือ กิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม ขยงส่งเสริมให้คนดี ๆ ตกอบายภูมินับไม่ถ้วน เรา

จีนคืบ จีนปล่อยตัวให้เป็นทาสของบุคคลทั้ง ๔ อยู่เพียงใด ท่านทั้งหลายจะไม่มีโอกาสรับความสุข นี้คนที่เขามาทำให้เราไม่ชอบใจ เพราะว่าตกอยู่ภายใต้อำนาจของเจ้านายทั้ง ๔ คน เราเห็นว่าเขาเป็นทาสอยู่ ในเมื่อบุคคลที่ถูกเจ้านายบังคับ เจตนาแท้เขาไม่ต้องการจะดำ ไม่ต้องการจะว่าจะกลั่นแกล้งเรา แต่ที่เข้าไปเพราะถูกบังคับ เราก็ไม่ควรจะโกรธเขา บุคคลที่เราควรจะประกาศตนเป็นศัตรูอย่างยิ่งคือ กิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม ตัวที่บังคับเขา ตัวเขาน่ะเราให้อภัยบุคคลนั้น แต่เราต้องเป็นศัตรูกับกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม คิดฆ่ามันเสียให้สิ้นไป ถ้าฆ่าตัวร้าย ๔ ตัว นี้แล้วเมื่อไร เราจะมีความสุข คนอื่นจะมีความสุข ท่านอันนี้คืออภัยทาน

ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัทให้ ให้มากที่สุด เพราะไม่ต้องลงทุน ถ้าท่านมีอภัยทาน อยู่เป็นปกติ อยากจะพูดว่า ตกนรกไม่เป็นชะเลย ยังจะไม่อยากพูดถึงศีล

๒๔๖

ถ้ามีอภัยทานเป็นปกติเพียงอย่างเดียว บรรดาท่านพุทธบริษัท บัญชีนรกเขาไม่อยากจะจดกันแล้ว เขาเกรงเมื่อมือ แล้วก็ยังอย่าเพิ่งประมาท มันอาจจะมิได้เหมือนกัน

ต่อแต่นี้ไปก็ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัท ถือศีลให้บริสุทธิ์ ทรงพรหมวิหาร ๔ คือมีเมตตา ความรัก กรุณา ความสงสาร มุทิตา ตัดความอิจฉาริษยาออกจากใจ อุเบกขา สิ่งใดที่มันเกิดขึ้นกับเราก็ตี ที่เนื่องกับเราก็ตี ถ้าเกินวิสัยก็ไม่คิดนรก ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา มีทรงคุณธรรม ๒ ประการนี้ให้ประจำอยู่ในใจ ให้ทรงอยู่ตลอดเวลาตลอดสมัย แค่นี้เลี้ยงนรกได้ ๑ สอก เรียกได้ว่าเราเดินเฉียดปากนรกได้ ๑ สอก ยังไม่ถึงเอาเขาเข้าไปแหย และต่อจากนั้นไป เพื่อทรงสติสัมปชัญญะของท่านพุทธบริษัทได้สมบูรณ์แบบ ขอให้กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก เพื่อฝึกสติสัมปชัญญะ เวลาหายใจเข้ารู้ที่อยู่ว่าหายใจเข้า เวลาหายใจออกรู้ที่อยู่ว่าหายใจออก แล้วเวลาหายใจเข้าให้นึกถึงความดีของพระพุทธเจ้า หายใจเข้านึกว่าพุท หายใจออกนึกว่าโร เพียงคุณนี้แหละ มีความดีเหลือล้น ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททำได้ตามที่กล่าวมาแล้วคือ

๑. มีอภัยทานเป็นปกติ

๒. รักษาศีลตามสภาวะที่ตนจะรักษาได้ ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ หรือศีล ๒๒๗ รักษาให้ได้บริสุทธิ์ มีพรหมวิหาร ๔ เป็นปกติ มีสติกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก นึกถึงความดีของพระพุทธเจ้า คำว่า พุทโร ไว้เป็นปกติ เพียงเท่านี้นรกเขาก็ไม่ต้องการแล้ว แต่อย่าประมาทนะ เพราะเป็นฉานโลกีย์ ฉานโลกีย์ถ้าประมาทเมื่อไรเหตุร้ายก็เกิดเมื่อนั้น ฉานโลกีย์แม้ว่ามีสภาพไม่มั่นคงนัก ไม่คงทนนัก ความอ่อนแอจนคลอนแคลนง่าย ถ้าหากว่าไม่ประมาท ทรงอารมณ์ความดีอย่างนี้ไว้ตลอดเวลา

บาปกรรมใด ๆ ที่บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้า ที่ทำมาแล้วกาลก่อน ถึงแม้ว่าจะหนักเท่าไรก็ตาม ถ้าหากว่าท่านสามารถทรงความดีเข้าไว้เพียงเท่านี้จนกระทั่งถึงวันตาย อาตมาแน่ใจและเชื่อแน่ว่า บรรดาท่านพุทธบริษัทหนักอึ้งของกรรมและบาปนั้นได้แน่

สำหรับท่านที่ฝึกใหม่ การที่จะทรงคำภานาและพิจารณาลมหายใจเข้าออกได้ตลอดเวลาที่เรานั่งอยู่ย่อมเป็นของยาก เพราะเป็นการฝึกใหม่ ไม่ใช่ผู้ทรงฌาน หากว่าท่านภาวนาไปและพิจารณาลมหายใจเข้าออกไป ถ้าเหนื่อยมันล้า พอรู้สึกตัวก็ตั้งต้นใหม่ มีกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออกได้และภาวนาได้ไม่นานก็ล้าเสียอีก เผลอไปแล้วก็เริ่มต้นขึ้นมาใหม่ เพียงเท่านี้เราเรียกว่าสมาธิ แปลว่าสมาธิเล็กน้อย หากว่าท่านทำได้เพียงเท่านี้แล้ว ทำได้ไม่ดีไปกว่านี้ แต่ว่ามีอภัยทาน มีศีลบริสุทธิ์ มีพรหมวิหาร ๔ ทรงความดีเพียงเท่านี้ก็จัดว่ามีความดีเป็นเลิศ ทั้งนี้เพราะว่าองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้เคยทรงตรัสไว้ว่าบุคคลผู้ใดมีเมตตาจิตที่ดี วันหนึ่ง

๒๔๖

เพียงชั่วขณะจิตเดียว เรากล่าวว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้ที่ไม่ว่างจากฌาน และก็การทรงสมาธิได้เล็กๆ น้อยๆ ได้บ้างไม่ได้บ้าง ล้มบ้างเผลอไปบ้างแบบนี้ ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายยังไม่เคยตาย แต่ความจริงเคยตายมาแล้ว แต่ยังไม่ได้อ้อม ตายแล้วก็เกิดใหม่ อาจจะยังไม่ทราบ สำหรับอาตมาเคยอ้อมตายมาแล้ว ความจริงไม่ได้อ้อมมันจะตายของมันเอง ตอนนั้นความจริงไม่ได้มีความดีอะไรนัก เป็นแต่เพียงท่านผู้ใหญ่เกณฑ์ให้ภาวนา พุทโธ ก็ทำบ้างไม่ทำบ้าง อย่างที่พูดมาแล้วเมื่อคืนนี้ แต่ที่นี้ทุกขเวทนา มันบีบคั้นเข้ามาเต็มที จิตก็ไม่รู้จะเกาะอะไรเป็นที่พึ่ง ตอนนั้นปรากฏว่าจิตรวม สมาธิที่เรียกว่า ทำบ้างไม่ทำบ้างกลับเป็นสมาธิหนัก มีอารมณ์ตั้งมั่น อันนี้เคยถามบรรดาท่านพุทธบริษัทหลายท่าน เวลาใกล้จะตายว่าเวลานี้มีความรู้สึกว่าเป็นอย่างไร ที่เคยทำบ้างไม่ทำบ้าง ดีบ้างไม่ดีบ้าง ท่านบอกว่ามีอารมณ์รวมเหมือนกัน เป็นอันว่าการทำสมาธิจิตได้บ้างไม่ได้บ้าง เผลอบ้างไม่เผลอบ้าง ทรงสมาธิบ้างไม่ทรงสมาธิบ้าง มีอภัยทานและศีลบริสุทธิ์ เมตตาบารมีทรงความดีในสมาธิพอเล็กน้อย อย่างนี้เป็นอันว่าท่านพุทธบริษัททั้งหลายสามารถจะหลีกนรกได้ตามต้องการ วันนี้อุทิศเฉพาะตอนต้น ๆ เพียงเท่านี้สำหรับท่านพุทธบริษัทที่ทรงความดียิ่งกว่านี้ก็ขอให้ปฏิบัติตามอภัยาศัย

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๗

การนั่งสมาธิให้นั่งตามอชยาชัย หมายความว่า จะนั่งพับเพียบก็ได้ นั่งขัดสมาธิก็ได้ เวลาเมื่อจริงๆ เปลี่ยนอิริยาบถก็ได้ อันนี้ไม่ห้าม เพราะการเจริญพระกรรมฐานความสำคัญอยู่ที่ฝึกจิต ไม่ใช่ฝึกกาย ถ้าจะเคร่งเครียดกับกายเกินไปแล้ว ถ้าจะนั่งแบบนี้ยังไม่ถึงเวลาเล็กก็ยังไม่เลิก ถ้าบังเอิญปวดเมื่อขึ้นมา แล้วถ้ายังงั้นทนอยู่ ก็แสดงว่าจิตก็ไม่เข้าถึงสู่ภาวะสมาธิ วิปัสสนาญาณ ฉะนั้นพุทธบริษัททุกท่านเวลานี้ เราต้องการฝึกใจไม่ใช่เราต้องการฝึกกาย ฉะนั้นการนั่งถ้าบังเอิญมันฝืนเกินไปปวดเกินไปก็เปลี่ยนอิริยาบถได้ แต่ก็ต้องค่อยๆ เปลี่ยนเพื่อไม่ให้จิตมันเคลื่อน

ในการเจริญพระกรรมฐาน ก็เพื่อจะหวังความสุขในโลกปัจจุบัน และสัมปรายภพ ไม่ใช่จะหวังความดีเอาในชาติหน้า ที่เชื่อความดีในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าต้องการเอาดีในชาตินี้ คือตั้งแต่เดี๋ยวนี้เป็นต้นไป คนเราตายไปจะลงนรกก็ดี จะเป็นเปรต อสุรกายก็ดี สัตว์เดรัจฉาน เป็นมนุษย์ เป็นเทวดา เป็นพรหม หรือเป็นพระอรหันต์เข้าสู่พระนิพพาน ต้องเป็นกันก่อนเวลาตาย ไม่ใช่ตายแล้วจึงเป็น อย่างคนที่จะตกอบายภูมิก็ต้องเป็นเปรต เป็นสัตว์นรก อสุรกาย เป็นสัตว์เดรัจฉาน ตั้งแต่ชาตินี้ หมายความว่า อารมณ์จิตของเราไม่ดี เป็นอารมณ์จิตของอบายภูมิในชาตินี้ ตายแล้วจะไปอบายภูมิ ถ้าเราจะเป็นมนุษย์ จิตก็ต้องเป็นมนุษย์ตั้งแต่ชาตินี้ อารมณ์ของจิต ถ้าเราจะเป็นเทวดา พรหม หรือเข้าพระนิพพาน อารมณ์จิตก็ต้องเข้าพระนิพพานแต่ชาตินี้เหมือนกัน

การสร้างความคิดในเขตพระพุทธศาสนา ให้มุ่งความคิดในปัจจุบัน ไม่ใช่รอในอนาคต ถ้าเราหวังความคิดในอนาคตนี้เห็นจะไม่แน่วแน่ และต่อแต่นี้ไปขอบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ตั้งใจพิจารณาภายในเสียก่อน หากฎแห่งความจริงกันเสียก่อน การภาวนาใดๆอันนี้ขอให้ปฏิบัติในพระธรรมธรรมคำสั่งสอน ในพระบรมสมเด็จพระสุคตเป็นอันดับแรกของการพิจารณา อันดับแรกขอให้พิจารณากฎของความเป็นจริง ว่าการเกิดนี้เราเกิดมาเพื่ออะไร นี่เราต้องถามตัวเราดู ถ้ายังนึกไม่ออกก็จะบอกให้ว่า ทุกคนเกิดมาเพื่อตาย เราเกิดมาที่เราเกิดมาเพื่อตาย เพราะว่าการเกิดมี การตายมีในที่สุด ไม่มีใครเกิดมาแล้วไม่ตาย ถ้าเกิดมาแล้วก่อนจะตายก็มีความทุกข์ ความทุกข์นี้พรรณานหมดไม่ได้

จะพรรณานได้ย่อๆ ก็คือว่า ตามปกติร่างกายเราไม่มีความเที่ยง มีความแปรปรวน เดินเข้าไปหาความสลายตัวทุกวัน เรียกว่าเดินเข้าไปหาความตายทุกวัน

๒๔๕

ตอนที่ร่างกายเดินเข้าไปหาความตาย ท่านเรียกว่าความเสื่อม คือเป็นอนิจจัง ใจตัวเสื่อมนี้เราไม่ชอบ ไม่มีใครชอบความเสื่อม จะเป็นความเสื่อมด้านอารมณ์ก็ดี เสื่อมด้านร่างกายก็ดี ธาตุ ๔ ธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟก็ดี เราไม่ชอบ อีกประการหนึ่งมันเสื่อมแล้วก็มีอาการป่วยไข้ไม่สบาย อันนี้เราก็ไม่ชอบเหมือนกัน โรคภัยไข้เจ็บนี้ไม่มีใครต้องการ นอกจากนั้นก็มีความปรารถนา ความไม่สมหวัง ความร้อน ความหิว ความกระหาย ความไม่ทรงตัวของร่างกายเราก็ไม่ชอบ ในที่สุดความตายก็เข้ามาถึงเราไม่ชอบ การพลัดพรากจากกันเราก็ไม่ชอบ การไม่ชอบอย่างนี้ก็เป็นการฝืนกฎธรรมดา เรียกว่าเราใช้อารมณ์ผิดก็ถูก เพราะอะไรจึงถูก เพราะเราไม่ต้องการให้ร่างกายเสื่อม แก่ ทрудโทรม หรือป่วยไข้ไม่สบาย ไม่ต้องการพลัดพรากจากของที่รัก ของชอบใจ ไม่ต้องการตาย นี่เป็นอารมณ์ของมนุษย์ที่ยังมีกิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรม สิ่งใจอยู่มาก ไม่ต้องการความจริง แล้วไอ้สิ่งที่เราไม่ต้องการนี้เราฝืนมันได้ไหม หากคนฝืนไม่ได้ หมอรักษาโรคให้คนอื่นหายได้แต่ว่าหายไม่จริงเพราะอะไร เพราะไม่ช้าคนนั้นก็ตาย บางทีหมอก็รักษาที่ตายเสียเอง หมอรักษาโรคเองได้ แต่หมอก็เป็นโรคตายเหมือนกัน นี่ก็เป็นตามธรรมดาร่างกาย เมื่อเราเกิดมาแล้วก็มีความเสื่อม ไอ้ความเสื่อมนี้มันเป็นอาการของความทุกข์ เพราะเราไม่ต้องการเป็นอย่างนั้น และในที่สุดก็ตายแก้ไขไม่ได้

ในอันดับแรกของพุทธบริษัท ให้นึกถึงความตายเป็นอารมณ์ ให้เห็นความตายเป็นธรรมดาของชีวิต การเสื่อมไปของร่างกายคือต้องแก่ ต้องป่วย ต้องกระทบกระทั่งอารมณ์ที่ไม่ปรารถนา การพลัดพรากจากของรักของชอบใจ หรือว่าความตายเข้ามาถึง ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ถ้าถือว่าเป็น

เรื่องธรรมดาได้ก็ต้องยอมรับนับถือกฎแห่งความเป็นจริง ถ้าถืออย่างนี้ไม่ได้ยังปลดไม่ได้ ความทุกข์ในใจมันก็เกิด ทำไมพระพุทธเจ้าจึงสอนบรรดาท่านพุทธบริษัทให้นึกถึงความตายเป็นอารมณ์ ทั้งนี้เพราะว่าเป็นของจริง

พระพุทธศาสนาต้องการอย่างเดียว ให้บรรดาพุทธบริษัท ยอมรับกฎของความเป็นจริง ถ้าเรายอมรับกฎของความเป็นจริง รู้กฎของความจริงอยู่ ความจริงทั้งหลายเหล่านี้ไม่พ้นจากความตาย นี่เราก็จะสบายใจ สมมุติว่าพุทธบริษัททั้งหลายรู้ว่าตัวจะแก่ จะป่วย รู้ตัวว่าของรักของชอบใจ จะเป็นสิ่งของมีชีวิต ไม่มีชีวิตก็ตาม อันนี้เราจะต้องพลัดพรากจากมัน ถ้าสภาวะอย่างนี้เกิดขึ้น มันต้องเกิดแน่ เราไม่ตกใจ เราได้อยู่แล้วว่าเราจะแก่ เมื่อเห็นคนแก่ให้นึกว่าไม่ช้าเราก็แก่แบบนี้ เห็นใครเขาป่วยไข้ไม่สบายหนักก็ดี เบาก็ดี โรคระไรก็ช่าง ก็คิดว่าในสภาวะของเขาเป็นอย่างนั้น ในไม่ช้าเราก็เป็นอย่างเขา ถ้าเรามีสิ่งของรักจะเป็นวัตถุหรือสิ่งมีชีวิต คิดไว้

๒๕๐

เสมอว่าสิ่งเหล่านี้จะไม่อยู่กับเราตลอดไป สักวันหนึ่งเราก็กับมันจะจากกัน มันจะจากเรา เราจะจากมัน ก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา เวลาความตายจะเข้ามาก็เป็นเรื่องธรรมดา เพราะเราเกิดมาเพื่อตาย พระพุทธเจ้าท่านกล่าวว่า ความตายเป็นกีฬาของชีวิต และทั้งหมดในโลกที่เกิดมาแล้วไม่มีใครหนีความตาย ทุกคนจะต้องตาย

อารมณ์นี้ขอให้นึกอยู่เสมอ ถ้าคิดไว้เป็นปกติธรรมดาแล้วจิตจะสบาย เมื่ออาการอย่างนั้นเกิดขึ้น นี่เราเจริญพระกรรมฐานเพื่อหาความสบาย ไม่ใช่มานั่งแข่งตัวเอง แล้วควรคิดว่า การคิดถึง ความตายไม่ใช่การนั่งแข่งตัวเอง เพราะธรรมดาคืออย่างนี้ บรรดาพุทธบริษัทมีอาการป่วยไข้เกิดขึ้น ก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาต้องรักษาเกี่ยวกับการระงับทุกข์เวทนา ตอนนั้นต้องคิดว่าการรักษาจะหายก็หาย ไม่หายก็ตามใจ ถ้าหากว่ากฎของกรรมทำให้หมดอายุขัย ก็ให้ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ถ้าหากว่าเรื่องของทุกอย่างเป็นธรรมดาได้ โลกธรรมแปด การได้ลาภ เสื่อมลาภ ได้ยศ เสื่อมยศ นินทา สรรเสริญ ทุกข์ สุข ที่ปรากฏในอารมณ์ของท่าน ทำให้เกิดขึ้นมาสลายตัวไป จะเป็นอะไรก็ตาม ก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาของคนที่เกิดมา เท่านั้นที่สบาย จิตของท่านจะสบาย

ในที่สุดก็ทราบว่าจะต้องตาย ทีนี้ก็คิดไว้อีกทีว่า ความตายจะเข้าถึงพุทธบริษัท ต้องเข้าถึงแน่ ไม่มีทางหนีพ้น ทุกคนจะกำหนดเวลาตายไม่ได้ อย่าเข้าใจว่าอายุเรายังน้อย เรายังจะตายทีหลังคนแก่ นี่หาความแน่นอนไม่ได้ คนเกิดทีหลังตายก่อนมีเยอะเยอะ ความตายของเราไม่แน่นอน มันจะตายท่าไหนก็เป็นเรื่องของความตายทั้งนั้น จะป่วยไข้ตาย ถูกอุบัติเหตุตาย กินอาหารตาย นอนหลับตาย

อย่างนี้ใช้ได้ เราคิดว่าความตายเกิดขึ้นกับเรา เราไม่หนักใจ เพราะอะไร คนที่คิดถึงความตายคือคนที่ไม่
ประมาท แล้วก็คิดถึงไปอีกนิดว่า ตายแล้วสูญหรือไม่สูญ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่าตายแล้วไม่สูญ เพราะ
อะไร ตายแล้วยังมีเปรต นรก อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน เป็นที่ไป เรียกว่าอบายภูมิ แล้วยังมีเกิดเป็น
มนุษย์ เทวดา พรหม มินิพพานเป็นที่สุด ถ้ามั่นสุญจริง ๆ ก็ไม่มีการไปสู่ภพอย่างนั้นได้ ทีนี้ภพที่เรา ไม่
ปรารถนาจะไป ก็คืออบายภูมิทั้ง ๔ นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน หรือว่าเกิดเป็นมนุษย์ที่ไม่ดี
หมายความว่าทุพพลภาพ มีความเป็นอยู่ไม่เป็นสุข อันนี้เราไม่ต้องการ เราต้องการว่า ถ้าเกิดเป็นมนุษย์
ก็ขอให้เป็นคนร่ำรวย ร่างกายดี สมบูรณ์ บริบูรณ์ มีความสุขนานาประการ หรือว่าเกิดเป็นเทวดา เป็น
พรหม แต่ว่าพระนิพพานคนรังเกียจกันมาก เพราะว่าคิดว่านิพพานมีสภาวะสูญ หากความสุขจริงไม่ได้

ความจริงพระนิพพานมีความสุขที่สุด ใครเห็นพระนิพพานได้ ไปพระนิพพานได้ จะ
รู้สึกว่าการนิพพานน่าอยู่ น่าไป อันนี้ที่ช่าง ใครจะไปหรือไม่ไปก็ตาม

๒๕๑

ใจ มาคิดกันไว้ก่อน พอเราตาย แดนที่เราไม่ต้องการไปคืออบายภูมิ ได้แก่ นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรั
จฉาน ใครขึ้นลงไป พระพุทธเจ้าตรัสอีก ๑๐ องค์ก็ยังไม่ได้โผล่ขึ้นมาถ้าไปหนัก ถ้าไปเบาที่ยังดี เพราะว่า
ความดีในอบายภูมินิดหนึ่งก็ยังมี ก็ไม่ควรจะไป คนทุกคนก็คิดว่า ตายไปก็เกรงว่าจะลงนรก เปรต
อสุรกาย เดรัจฉาน ทีนี้จะทำอย่างไรดี จึงจะป้องกันไม่ให้ตกนรก สิ่งที่เป็นกำแพงป้องกันอบายภูมิได้
เป็นอันดับแรกก็คือ สีลห้า หรือกรรมบท ๑๐ สำหรับฆราวาสธรรมดา และคนที่กำลังกายแก่กล้าก็เอา
ศีลแปด พระมีศีล ๒๒๗ ถ้ามัศีลบริสุทธิ์ มีอารมณ์จับอยู่ในศีล ระมัดระวังศีลไม่ให้บกพร่อง เรียกว่า สี
ลานุสสติกรรมฐาน

ท่านทั้งหลาย ถ้ามัศีลเป็นเครื่องป้องกันเป็นกำแพง กำลังใจจับอยู่ในศีล ไม่บกพร่องใน
ศีล ได้ชื่อว่าอบายภูมิทั้งสี่ไม่มีแก่ท่าน และขอให้บรรดาพุทธบริษัททุกท่านในอันดับแรกตั้งใจไว้ให้ดีกว่า
ชาตินี้หรือชาติก็ตาม เราเกิดมาเพื่อตาย ตายมีสภาวะไม่ถึงที่สุด ต้องการจุด ถ้าเรายังไม่ถึงพระนิพพาน
เพียงใด ก็ไปสู่ภพชาติใช้กฎของกรรม คือเสวยผลของความดี ไปจุดทางสายอื่นไม่ว่า เป็นมนุษย์ก็ดี เทว
โลกก็ดี พรหมโลกก็ดี ยังไง ๆ ก็ยังดีกว่าไปเกิดในอบายภูมิ ส่วนอบายภูมินั้นมีแต่ความทุกข์

บรรดาท่านพุทธบริษัทจงตั้งใจไว้ว่า ถ้าเราตายคราวนี้ไม่ขอไปเกิดในอบายภูมิ มีนรก
เป็นต้น อย่าไปเลย เราไม่ไปอบายภูมิเราจะไปไหน ไปไหนก็ช่างเถอะ แต่ว่าอบายภูมิเราไม่ไป การที่เรา
จะไม่ไปอบายภูมิก็ต้องมีศีลเป็นประจำ อย่างอื่นจะบกพร่องก็ช่างเถอะ มีศีลบริสุทธิ์ไว้

*****

๒๕๒

อบรมพระกรรมฐาน ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๗

การเจริญพระกรรมฐาน ความมุ่งหมายก็มีอยู่ว่า ต้องการทรงสติสัมปชัญญะ เพราะ ว่าคนเราจะดีหรือไม่ดี ขึ้นอยู่กับสติสัมปชัญญะเป็นสำคัญ สติแปลว่าความระลึก สัมปชัญญะแปลว่า ความรู้ตัว ถ้าเรานึกอยู่ว่าทำอะไรไปแล้ว รู้ตัวอยู่ว่าเราทำดีหรือทำชั่ว อันนี้ถือว่าเป็นความดีส่วนหนึ่ง แม้ว่าทางโลกก็ตามทางธรรมก็ตาม มีสภาวะเหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางพระพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้รู้สติสัมปชัญญะโดยการฝึกสมถภาวนา สำหรับสมถภาวนามีความประสงค์ อย่างเดียว คือทรงสติให้สมบูรณ์ เมื่อทรงสติสัมปชัญญะสมบูรณ์แล้ว ให้ใช้ปัญญาพิจารณาตามกฎ เกณฑ์ของความเป็นจริง ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้มีสติสัมปชัญญะก็เพราะว่าจะให้มันอยู่เสมอ ให้รู้ ตัวอยู่เสมอ นึกไว้ว่าที่เราเกิดมาก็เพื่อตาย ถ้ามีความเกิดอยู่เมื่อไร ความตายก็มีเมื่อนั้น ที่นี้ขณะที่เกิด แล้วทรงตัวอยู่ รู้ตัวอยู่เสมอว่า เวลานี้ร่างกายของเราเดินเข้าไปหาความตายอยู่ทุกขณะ ในขณะที่ทรง ชีวิตอยู่ เรามีความสุขหรือมีความทุกข์ ที่พระพุทธเจ้าท่านเรียกว่าสติสัมปชัญญะ

ที่นี้มาว่ากันตามกฎที่พระพุทธเจ้าท่านให้รู้อย่างนี้เพื่ออะไร เพราะว่าคนก็ดีสัตว์ก็ดี ที่ เกิดมาแล้วทั้งหมด นับตั้งแต่วันเกิดจนถึงวันตาย เราหาความสุขจริงๆ ไม่ได้เลย ความสุขที่เราคิดว่าสุข ที่ว่าสุขจริง หมายความว่าสิ่งของที่เรต้องการ ถ้าเราได้สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ตามต้องการ ความสุขใจมันก็

เกิด ดีใจพอได้ของอย่างนั้น แต่ว่าก่อนที่เราจะได้ของมาอย่างแต่ละชิ้น กว่าจะได้เงินมาแต่ละบาท เต็มไปด้วยความทุกข์ ทุกข์เพราะการหาทรัพย์สินเพื่อให้ได้มาเป็นของตน เรียกว่าเรามีความทุกข์อยู่ตลอดเวลา ครั้นเมื่อได้ของเหล่านั้นมาแล้ว เราดีใจประเดี๋ยวเดียวเรียกว่าเป็นความสุข ต่อมาความทุกข์มันก็ติดตามมา เกี่ยวกับการระวังรักษาเกรงว่าของเหล่านั้นจะเก่า จะเสื่อม จะสลายไป อันนี้เรียกว่าเป็นอาการของความทุกข์ รวมความสั้น ๆ ว่าเราเกิดมาแล้วก็เพื่อตาย นับตั้งแต่วันเกิดจนถึงวันตายก็เต็มไปด้วยความทุกข์ วันนี้จะไม่พูดให้ชัดเพราะต้องใช้เวลามาก

พระพุทธเจ้าท่านทรงเห็นว่า คนเราถ้าเกิดมาแล้วก็ตาย ตายแล้วก็เกิด เกิดใหม่เมื่อไรก็ตายเมื่อนั้น แล้วเกิดเมื่อไรก็เต็มไปด้วยความทุกข์ อย่างนี้ก็ชื่อว่าหาความสุขจริงไม่ได้ ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ตลอดเวลา เกิดเมื่อไรก็มีแต่ความทุกข์ มีความตายในที่สุด ฉะนั้น พระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ อาศัยที่พระองค์บำเพ็ญบารมีถึงสี่อสงไขยก่ำไรแสนกัป ถ้าเป็นศรัทธาบารมีก็แปดอสงไขยก่ำไรแสนกัป ถ้าเป็นวิริยะบารมีก็มีสิบหกอสงไขยก่ำไรแสนกัป ทั้งที่บำเพ็ญบารมีอย่างนี้ก็เพื่อปรารถนาโมกษ

๒๕๓

ธรรม คือ ธรรมเป็นเครื่องพ้น คือพ้นจากความเกิด ถ้าเราไม่เกิดเสียอย่างเดียวความทุกข์มันก็ไม่มีความตายมัน ก็ไม่มี

ในฐานะที่ท่านทั้งหลายประกาศตนเป็นสาวก ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ขอให้รู้ถึงความมุ่งหมายที่พระพุทธเจ้าสอน ให้บรรดาท่านพุทธบริษัทให้ท่านก็ดี รักษาศีลก็ดี ทรงเมตตาในพรหมวิหาร ๔ ก็ดี หรือว่าเจริญสมาธิก็ดี เจริญวิปัสสนาก็ดี ทั้งหมดนี้พระพุทธเจ้าต้องการอย่างเดียว ให้บรรดาท่านพุทธบริษัทเข้าถึงความดับไม่มีเชื้อ คำว่าดับไม่มีเชื้อในที่นี้หมายความว่า เราดับกิเลสทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเราขมุกขมูงของกิเลสทั้ง ๓ ประการนี้พ้นไปจากจิตเมื่อไร บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ไม่มีความเกิดต่อไป

ฉะนั้น ก่อนที่เราจะขมุกขมูงกิเลสทั้ง ๓ ประการคือ รากเหง้าของกิเลสทั้ง ๓ ประการนี้พ้นไปได้ ขึ้นแรกเราต้องมีทานบารมีก่อน หมายความว่ามีการให้ทานเป็นปกติ จะมากจะน้อยก็ขอให้ปฏิบัติตามกำลังทรัพย์ หรือศรัทธาที่จะพึงหาได้ แต่ว่าการให้ทานครั้งใดก็อย่าหวังได้ผลตอบแทน ให้มีอารมณ์จิตคิดไว้อย่างเดียวว่า เราให้ทานคือตัดความชั่ว คือกิเลสภายในที่เรียกกันว่า โลภะ ที่มีความโลภเต็มอัตรา ไม่สามารถจะให้ทานได้ ถ้าเราให้ทานบ่อยๆ แสดงว่าความโลภของเราก็มีกำลังต่ำลงแล้วในที่สุดความโลภไม่ปรากฏ มันสิ้นไปเมื่อไร เราจะรู้สึกว่าเป็นคนพอ ถ้าเรารู้ตัวว่าเราพอเมื่อไร

ความตะเกียกตะกายมีน้อย หมายความว่าเราหามาได้ด้วยสัมมาอาชีวะ ความขยันขันแข็งเพียงใดก็ดี ยินดีในทรัพย์ที่เราหามาได้โดยสุจริตอย่างนี้ ก็เรียกว่าความโลภของท่านสลายตัวลงไปมากแล้ว

ประการที่ ๒ ความโกรธ ถ้าเรารู้จักให้อภัยผู้ที่ทำความผิด หรือทำไม่ชอบใจเรา ความโกรธที่จะสลายไปได้ต้องอาศัยเมตตา พรหมวิหาร ๔ เป็นสำคัญ ถ้าอารมณ์ให้อภัยมีมากเท่าไร ก็แสดงว่าความโกรธของเราสลายตัวลงไปเท่านั้น

แล้วที่ประการสุดท้าย เรารู้ตัวของเรายู่อเสมอว่า เราเกิดมานี้เพื่อตาย และขณะที่ทรง ภายอยู่ก็เต็มไปด้วยความทุกข์ ถ้าเรายังจะเวียนว่ายตายเกิดอยู่ต่อไป เราก็หาความสุขของทุกข์ไม่ได้ เราจะถึงที่สุดของทุกข์ได้ก็คือเราไม่เกิด วิธีที่เราไม่เกิดก็มีอยู่วิธีเดียว คือ ตัดฉันท์กับราคะ ฉันทะ แปลว่าความพอใจ การเกิดเป็นมนุษย์ก็ดี เทวดาก็ดี พรหมก็ดี เราไม่ต้องการ สิ่งที่เราต้องการคือพระ นิพพาน ราคะ เราเห็นว่าโลกมนุษย์ก็ดี เทวโลกก็ดี พรหมโลกก็ดี ไม่มีความสวยสดงดงาม มันสวย เหมือนกัน มันสวยแล้วก็มีกรสลายตัวไปในที่สุด สู่ระบบของพระนิพพานไม่ได้ มีการทรงตัวอยู่ ตลอดเวลา ถ้าอารมณ์ของท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้ามี

๒๕๔

ความปรารถนา มีความเห็นแบบนี้ ก็เชื่อว่าอารมณ์ของท่านเข้าสู่จุดพระนิพพาน

การที่เข้าถึงอารมณ์พระนิพพานได้ ในอันดับแรกก็พูดมาแล้วว่า บรรดาท่านพุทธบริษัทต้องมีทานการให้อภัยเป็นปกติ มากหรือน้อยไม่สำคัญ แต่เวลาจะให้เรามีความคิดอยู่อย่างเดียว ว่า เราตัดความโลภ ตัดกิเลส ก้อนหนึ่งหรือชิ้นหนึ่ง ให้อภัย ๆ ครั้ง มันก็บ่บอขึ้นไป นี่มันก็สลายตัว ความโลภที่มันไม่ได้เกิดความเมาเหลือน้อยลงมา

ต่อไปพระพุทธเจ้าให้ทรงสติสัมปชัญญะ คือเจริญสมาธิในทางสมถภาวนา ท่านให้ กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออกก็ดี ใช้คำภาวนาอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี แล้วให้เราทรงสติสัมปชัญญะไว้ว่า ที่เรที่ตั้งใจเจริญสมถภาวนา เราต้องการจะรู้ลมหายใจเข้าออก อาการอย่างนี้เป็นสติ เรารู้อยู่แล้วว่าเมื่อเราหายใจแล้ว เรารู้ว่านี่เราหายใจเข้า เวลาหายใจออกให้รู้ว่าเป็นเราหายใจออก หายใจเข้ายาวหรือสั้น หายใจออกยาวหรือสั้นเรารู้ ตัวนี้เป็นตัวสัมปชัญญะ ถ้าเราทรงสติสัมปชัญญะ เรารู้ลมหายใจเข้าออก ก็ดี ภาวนาก็ดี อันนี้ชื่อว่าอารมณ์จิตเป็นสมาธิ อารมณ์จิตของเราเป็นสมาธิอยู่นานเท่าไร ความโลภก็ดี ความโกรธก็ดี ความหลงก็ดี มันก็ตก มีกำลังตกลงไปเท่านั้น การทรงสมาธิจิตได้นาน การอบรมกำลัง จิตของตัว เช่นการรักษาอารมณ์อยู่ในขอบเขตได้ตามเวลาที่เรากำหนด สักครึ่งชั่วโมงก็ดี ๑๕ นาทีก็ดี หรือ ๑๐ นาทีก็ดี ชั่วโมงหนึ่งก็ดี ถ้าเราสามารถทรงได้แบบนี้ ต่อไปองค์สมเด็จพระประทีปแก้วบรม

ศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า สอนให้ตัดความชั่วคือกิเลสให้สิ้นไป ด้วยการพิจารณาร่างกาย คือ ขั้น ๕ เรียกกันว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

นี่ถ้าจะมาไล่เสียทั้ง ๕ อย่างก็ยุ่ง สำหรับอารมณ์รวมความว่าขั้น ๕ ประการนี้ได้แก่ ร่างกาย เราได้เห็นว่าร่างกายนี้ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา ทั้งนี้ก็เพราะว่า กาย ถ้าเป็นของเราจริง เราไม่ต้องการให้มันแก่มันก็ต้องไม่แก่ เราไม่ต้องการให้มันป่วยมันก็ต้องไม่ป่วย เราไม่ต้องการให้มันหนาวมันก็ต้องไม่หนาว ร้อน หิว กระหาย เราไม่ต้องการให้มันตายมันก็ต้องไม่ตาย ในที่สุดเวลาตายไปพระพุทธเจ้าบอกว่า คนทำชั่วไปตกนรก คนสร้างความดีไปสวรรค์ ไปพรหม โลก ไปนิพพาน มันก็ต้องไปกับเราด้วย ที่แท้แล้วร่างกายมันไม่ได้ไปกับเรา เวลาเราสิ้นลมปราณ จิตที่อาศัยร่างกายไปเสวยสุข เสวยทุกข์ด้วยอำนาจกฎของกรรม ร่างกายมันก็นอนทับถมแผ่นดินอยู่ เน่า เปื่อยจมลงไปแผ่นดิน เป็นอันว่าเราพิจารณาได้ว่า อรรถภาพร่างกายมันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ในเมื่อ มันไม่ใช่ของเราเสียอย่างเดียว ทรัพย์สินที่เราพึงหามาได้ในโลกนี้จะเป็นอะไรของเรา ที่พระพุทธเจ้า สอนให้บรรดาท่านพุทธบริษัทคิดแบบนี้ ถ้าเราใช้สักกายทิฐิ คือ พิจารณาเห็นว่าอรรถภาพร่างกายไม่

๒๕๕

ใช่เราไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกายร่างกายไม่มีในเรา ตัดความเมาในร่างกายเสีย ตัดตัวยึดถือในร่างกาย ว่าร่างกายนี้เป็นเรื่องร่างกายที่อาศัยเพียงชั่วคราว ไม่ซำมันก็สลายตัว ถ้าเรายังทรงความชั่วเราจะมีร่างกายต่อไปถ้าหากบุคคลผู้ใดมีแต่ความดีประจําใจโดยเฉพาะร่างกายพังเมื่อใดก็ถึงซึ่งพระนิพพานเมื่อนั้น

ฉะนั้น ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน ที่ประกาศตัวเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า จง ตั้งใจรักษาความดีไว้เป็นอันดับต้นคือ ๑ มีทานบารมีเป็นปกติ ก็เป็นการตัดความโลภ ๒ มีเมตตาบารมี คือสร้างความรักคิดว่าสัตว์ก็ดีมนุษย์ก็ดีในโลกนี้ ทุกฝ่ายมีความรักสุขเกลียดทุกข์กัน เราจะไม่ให้โทษกับบุคคลใดถ้าใครคิดประทุษร้ายเราก็ดีหรือกลั่นแกล้งเราก็ดี จะให้อภัยแก่บุคคลนั้นเป็นอกุศลทาน อันนี้ จิตของบรรดาท่านพุทธบริษัทมีความสุขถ้าจิตมีความให้อภัยเรียกว่าจิตนุ่มไปแล้วในส่วนพระนิพพาน

และในขั้นสุดท้ายให้คิดไว้เสมอทุกคนว่า ความเกิดจะไม่มีสำหรับเราต่อไป เรามีชาติ นี้เป็นชาติสุดท้าย นี้เป็นอารมณ์สำหรับคิด แต่ว่าอารมณ์สำหรับคิดจะไม่สามารถให้จิตของท่านพุทธบริษัทมีความสุข เพราะมีอารมณ์กระสับกระส่าย ให้ท่านทั้งหลายตั้งใจเสียใหม่ ทรงอารมณ์ให้เป็นสมาธิคือ ๑. กำหนดรู้ลมหายใจเข้า หายใจออก เวลาหายใจเข้านี้กว่าพุท เวลาหายใจออกนี้กว่าโร นี้ สำหรับผู้มาใหม่ การหายใจเข้าออกเรียกว่า อานาปานุสสติกรรมฐาน เป็นกรรมฐานที่ทรงพลังมาก ถ้า นักปฏิบัติทุกคน ไม่สามารถจะทรงอานาปานุสสติกรรมฐานได้ ก็ไม่สามารถจะทรงกรรมฐานกองใด

กองหนึ่งได้เช่นกัน คือว่าเป็นกรรมฐานบาท คำภาวนาว่าพุทโธ หายใจเข้านึกว่าพุท หายใจออกนึกว่าโธ อันนี้กล่าวถึงคุณความดีของพระพุทธเจ้า จัดเป็นพุทธานุสสติกรรมฐาน เราจะใช้เวลาประมาณ ๒๐ - ๓๐ นาที

ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททรงความดี คือนึกถึงลมหายใจเข้าออก นึกถึงพุทโธ สามารถทรงความดีไว้ได้จริง ๆ ๒ - ๓ นาที อาตมาคิดว่าท่านทรงความดีไว้ได้พอสมควร เพราะว่าทรงความดีแค่หนึ่งวันหนึ่งชั่วขณะจิตเดียว พระพุทธเจ้าทรงกล่าวกับพระสารีบุตรว่า สารีบุตร คุณ สารีบุตร คนที่มีความดี คือมีการทรงอารมณ์เป็นสมาธิที่ดี มีเมตตาบารมีที่ดี วันหนึ่งชั่วขณะจิตหนึ่ง เรากล่าวว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ไม่ว่างจากฌาน นี่ก็หมายความว่า ความดีที่บรรดาทุกท่านทรงเพียงชั่วขณะจิตเดียว เวลาท่านตายไปจากภพชาตินี้ อย่างน้อยที่สุดก็มีสวรรค์เป็นที่ไป ถ้าเวลาจะตาย ถ้ามีอารมณ์ตั้งมั่น มีอารมณ์เป็นฌานก็เข้าถึงพรหม ถ้าเวลาจะตายจริงๆ เกิดมาคิดว่าอรรถภาพร่างกายมันไม่ใช่เรา มันไม่ใช่ของเรามันเต็มไปด้วยความทุกข์ เราไม่ต้องการความเกิดอีก ขึ้นชื่อว่าความเกิด เราเกิดมาแล้วเพราะความโง่ เพราะเพื่อ

๒๕๖

กิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม ต่อแต่นี้ไปเราจะไม่เกิดมันอีก เพราะเกิดมาแล้วมันเต็มไปด้วยความทุกข์ สิ่งใดที่เป็นปัจจัยของขันธ ๕ ก็ดี หรือว่าเป็นปัจจัยของกิเลสที่จะนำมาเกิดก็ดี เราไม่ต้องการ สิ่งที่เราต้องการคือพระนิพพาน ถ้าจิตของท่านจับพระนิพพานเป็นอารมณ์ ท่านจะตายท่านไปนิพพาน

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๗

การอธิบายในวันนี้ เห็นว่าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายแก่ก็มี ใหม่ก็มี ถ้าจะพูดเฉพาะอันดับสูงอย่างเดียว บรรดาท่านพุทธบริษัทมาใหม่จะไม่เข้าใจ ฉะนั้น วันนี้ขอพูดระดับต้นแล้ว ก็ปลายนิดหน่อย สำหรับระดับต้นก็ขอแจ้งให้ทราบว่า การเจริญพระกรรมฐาน พระพุทธเจ้ามีความมุ่งหมายในด้านสมถภาวนา ก็คือให้มีการทรงสติสัมปชัญญะ คำว่าสติหมายถึงความสำนึกอยู่ สัมปชัญญะ หมายความว่ารู้ตัวอยู่ และสติสัมปชัญญะที่ใช้อยู่เวลานี้ ความจริงนี้นักเจริญสมาธิเน้อสติสัมปชัญญะไปใช้ได้ทุกแบบ ทุกสถานที่ แล้วก็งานทุกประเภท เพราะว่าบุคคลใดทำจิตถึงฌาน เป็นผู้ที่มีสติสัมปชัญญะดีขึ้นประมาณ ๕๐ – ๖๐ เปอร์เซ็นต์ อย่างนี้จะมีการตัดสินใจในงานเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี ไม่ค่อยผิดพลาด ว่ากันถึงทางสายโลก ที่นี้ทางธรรม พระพุทธเจ้าทรงสอนให้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ทรงสติสัมปชัญญะก็เพื่อจะให้นึกไว้ รู้ตัวไว้ว่าเราเกิดมาเพื่อแก่ เพื่อเจ็บ เพื่อพลัดพรากจากของรัก ของชอบใจ แล้วก็เพื่อตาย คนทุกคนเกิดมาแล้วก็ต้องแก่ ต้องเจ็บ จะต้องพลัดพรากจากของรัก ของชอบใจเป็นปกติ คือว่าเป็นปกติ ไม่ใช่เรื่องผิดปกติ เป็นธรรมดาของผู้ที่เกิดมาแล้วต้องเป็นอย่างนั้น ฉะนั้น ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัทรู้ไว้เสมอและนึกไว้เสมอว่า

เราเกิดมาเพื่อป่วยไข้ไม่สบาย ถ้าความป่วยไข้ไม่สบายเกิดขึ้น ก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ปกติของมันเป็นอย่างนี้อย่าตกใจ อย่าคิดรนจนเกินไป เรื่องการรักษาพยาบาลเป็นการระงับเวทนาเป็นของธรรมดา ถ้าหมอสามารถจะรักษาได้หายได้ถือว่าเป็นโชคดีของเรา ถ้าหมอไม่สามารถรักษาให้หายได้ หรือไม่สามารถจะทนทุกขเวทนาได้ ก็ถือว่าเป็นกฎของกรรม เป็นธรรมดาของเราเกิดมาต้องประสบอย่างนี้เอง ถ้าความแก่ปรากฏก็เหมือนกัน เรื่องที่จะพลัดพรากจากของรักของชอบใจก็เหมือนกัน ก็ว่าเป็นปกติธรรมดาของคนที่เกิดมาจะต้องประสบ

ฉะนั้น เมื่อความแก่เกิดขึ้นก็จงอย่าตกใจ เรารู้ตัวอยู่แล้วว่าเราจะต้องแก่ สภาพของคนแก่เป็นอย่างไร เราก็ทราบอยู่แล้ว และของที่เป็นของที่รักที่ชอบใจจะพลัดพรากจากเราไป ก็ถือว่าเรารู้อยู่แล้วว่า สภาพของมันจะเป็นอย่างนี้ ทำจิตใจให้พร้อมอยู่เสมอ

แล้วที่สุดความตายก็มาถึง นี่เรารู้อยู่แล้วว่าเราเกิดมาเพื่อตาย ที่พระพุทธเจ้าท่านแนะนำให้ทรงสติคือนึกเอาไว้ สัมปชัญญะรู้อยู่ว่าเราจะต้องเจ็บ จะต้องพลัดพรากจาก

๒๕๘

ของรักของชอบใจ และความตายเป็นที่สุด ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์อะไร ก็มีอยู่ว่าก็เพื่อท่านพุทธบริษัททั้งหลาย จะได้ไม่ถลำจากความเป็นจริง และเมื่อเรารู้ตัวอยู่ตามความเป็นจริงแล้ว และก็ทราบแล้วว่าการตายมีสภาพไม่สูญ ไร้อสิ่งที่มีนตายจริงๆ ก็คือ ขันธ์ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันตายแต่ตัวจิตใจหรืออภิสสมาณกายที่สิงอยู่ภายในกายนี้มันไม่ตาย ถ้าร่างกายนี้มันพังเมื่อไรมันก็ออกจากร่างกายเมื่อนั้น ถ้าความดีติดมันไปมันก็พาไปสู่ความสุข ไปเข้าแดนของความสุข มีสวรรค์ เป็นต้น แต่ถ้าความชั่วเกาะตามจิตใจไปก็พาหลงอบายภูมิ นรก เป็นต้น นี่ที่องค์สมเด็จพระทศพลบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า สอนให้บรรดาท่านพุทธบริษัทนึกไว้และรู้ตัวไว้ว่า เราจะต้องแก่ จะต้องป่วยไข้ เมื่อถึงแล้วเราจะไม่หนักใจว่าความป่วยเป็นธรรมดา ของรักของชอบใจมาพลัดพรากจากไป เราจะไม่หนักใจ เพราะเราทราบอยู่

ที่นี้ตอนจะตาย พอความตายเข้ามาถึงเราก็ไม่หนักใจ เพราะอะไร เพราะคนเรารู้ที่อยู่ว่าจะตาย ก็ต้องเตรียมพร้อมมีอาการเหมือนกับย้ายบ้าน ถ้าเรารู้ตัวว่าเราจะต้องย้ายจากบ้านหลังนี้ไปอยู่ที่อื่น เราก็ต้องเตรียมพร้อมไว้ก่อน ว่าอะไรบ้างจำเป็นสำหรับเรา สถานที่นั้นมันมีอะไรบ้างที่จะบันดาลความสุขให้แก่เรา ความขาดแคลนความสุขจะไม่มี แล้วก็เตรียมทุกสิ่งทุกอย่างเอาไว้ เตรียมตัวเอาไว้

เพื่อการเดินทางไปสู่บ้านใหม่ที่เราจะไปใหม่ บ้านใหม่ที่เราจะไปอยู่มีอยู่ ๒ บ้าน บ้านหนึ่งมีแต่ความทุกข์ยากขาดแคลนทั้งหมด มีแต่ความทุกข์ร้อน อีกบ้านหนึ่งมีแต่ความสุขความสบาย

ที่นี้บ้าน ๒ บ้านนี้ได้แก่ อบายภูมิ กับ สுகติ ที่นี้ถ้าหากว่าเราต้องการเป็นคนยากจนเต็มไปด้วยความเร่าร้อน เราก็เลิกเคารพในศีล ๕ ในกรรมบถ ๑๐ เสียเพียงเท่านี้ก็ตกนรกได้ ไม่มีใครเขาคัดคอ ที่นี้เมื่อเราไม่ต้องการบ้านหลังนั้น เราต้องการความสุข มีสวรรค์ พรหมโลก และนิพพานเป็นที่สุด เราต้องการความสุขขั้นสวรรค์ เราให้ทานเป็นปกติด้วยความเต็มใจ รักษาศีลเป็นปกติด้วยความเต็มใจ ๒ ประการนี้พาเราไปสวรรค์ไปแบบสบาย ถ้าเราต้องการไปพรหมโลก เราก็เจริญสมาธิให้อารมณ์ติดตั้งอยู่ในอารมณ์ของฌานอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว เวลาจะตายก็เข้าฌานตาย ก็ไปเป็นพรหมตามบุญวาสนาบารมี ที่นี้ถ้าหากว่าท่านพุทธบริษัททั้งหลาย เห็นว่านรกก็ดี เปรตก็ดี อสุรกายก็ดี สัตว์เดรัจฉานก็ดี มันเป็นทุกข์ การเกิดเป็นคนก็ตาม เป็นเทวดาก็ตาม เป็นพรหมก็ตาม มีความสุข แต่ว่ามีความสุขไม่ตลอดกาลไม่ตลอดสมัย เมื่อบุญวาสนาหมดไปเมื่อไร ก็กลับไปเสวยทุกข์ใหม่ เราไม่ต้องการ สิ่งที่เราต้องการคือนิพพาน

๒๕๕

ที่นี้คนที่เขาจะไปนิพพานเขาทำกันอย่างไร ความจริงการไปนิพพานเป็นของไม่ยาก ถ้าเรารู้จักวิธีการเสียอย่างเดียว ไม่มีอะไรจะยากเลย ไปนิพพานง่ายกว่าไปนรกตั้งเยอะ ไปนรกต้องใช้กำลังใจใหญ่ ต้องใช้สรรพาวุธ ต้องวางแผนการมาก วันหนึ่งเราจะต้องไปฆ่าคนบ้าง ไปฆ่าสัตว์บ้าง ประทุษร้ายคนบ้าง เตรียมการหนัก เกรงว่าเขาจะสู้ เราจะลักขโมยของใครก็น่าหนักใจ กว่าที่จะขโมยมาได้ก็ต้องใช้ความพยายามหนัก เราจะทำชู้กับธิดา ภริยา สามียของใครก็น่าหนักใจ ไม่ใช่เรื่องเล็ก ถ้าเราจะโกหกชาวบ้านก็ต้องระวังวาจาอยู่ตลอดเวลา ต้องคอยนึกอยู่เสมอว่า คนนี้เราเคยพูดอะไรไว้บ้าง คนโน้นเคยพูดอะไรไว้บ้าง ก็เกรงว่าเขาจะจับได้ว่าโกหก ถ้าเราจะกลายเป็นคนบ้าคนคลั่งในการดื่มสุราก็ที่น่าหนักใจ เพราะต้องลงทุนซื้อ นี่ก็เป็นอันว่า การไปนรกยากกว่าการไปสวรรค์ ยากกว่าไปนิพพานหรือไปพรหมโลก

นี่เราต้องการไปสวรรค์ ไปนิพพาน ไปพรหมโลกอย่างไร ถ้าเราคิดว่าการให้ทานเป็นของหนักสำหรับเรา แต่ความจริงการให้ทานนี้ให้หนักให้หน้อยก็เชื่อว่าเป็นการให้ทาน อันนี้แม้ข้าวสุกสักเม็ดหนึ่ง น้ำตาลสักเม็ดหนึ่ง เราให้เพื่อความประสงค์ดี ด้วยความเต็มใจ ก็เชื่อว่าเป็นผลของท่าน

บันดาลให้ไปสวรรค์ได้ หรือว่าเราจะรักศีลตามกำหนดเวลา จะหลับหรือตื่นนี่ก็ถึงศีล ทานการให้อยู่ตลอดเวลา อย่างนี้เรียกว่าจาคานุสสติกรรมฐานหรือว่าสีลานุสสติกรรมฐาน อย่างนี้ก็ไปสวรรค์ได้สบาย เวลาท่านพุทธบริษัททั้งหลายตั้งใจมาเจริญสมณภาวนา หรือวิปัสสนาภาวนา ถ้าเราจะไปสวรรค์ ไปพรหมโลก ไปนิพพานกันอย่างไม่ต้องลงทุนมาก ที่นี้บรรดาท่านพุทธบริษัทเวลาถึงโอกาสทำสมาธิ ขอให้ท่านรวบรวมกำลังใจ ตัดอารมณ์ฟุ้งซ่านเสีย กำหนดรู้ลมหายใจเข้า หายใจออก เวลาหายใจเข้าภาวนาว่า พุท เวลาหายใจออกว่า โธ การกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก เป็นอานาปานุสสติกรรมฐาน เป็นกรรมฐานใหญ่ แล้วคำว่า พุทโธเป็นพระนามความดีของพระพุทธเจ้า เพียง ๒ อย่างนี้เพียงเวลา ๒ - ๓ นาที ที่จะให้ต่อไป ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายทรงอารมณ์ไว้ได้ โดยจิตไม่กังวลกับเรื่องอื่น จิตว่างจากสิ่งอื่นๆ รู้แต่ลมหายใจเข้าออกและคำภาวนา เพียง ๒ - ๓ นาทีเท่านั้น อาตมาจะพอใจมาก

สำหรับคำภาวนาก็ดี ลมหายใจเข้าออกก็ดี ถ้าท่านพุทธบริษัททั้งหลายเคยปฏิบัติมาในสำนักอื่นอย่างไร ไม่ใช่คำภาวนาอย่างนี้ไม่เป็นไร จงอย่าเปลี่ยน ถ้าเปลี่ยนแล้วจะเป็นการตั้งต้นใหม่ อารมณ์ภาวนาไม่ว่าเป็นอะไรเหมือนกันหมด นี้เรียกว่าเราได้สวรรค์กัน แต่ทำจิตใจให้เป็นขณิกสมาธิเราก้ไปสวรรค์ได้ แต่ยังไม่เลือกชั้นไม่ได้ ถ้าอย่างดีเพียงรุกขเทวดา หรือกุมเทวดา

๒๖๐

ถ้าหากว่าท่านพุทธบริษัทมีอารมณ์แก่กล้า สามารถทรงสมาธิอยู่ได้นาน ๆ ด้วยจิตใจเอิบอิม จิตใจชุ่มชื้นจะทรงอยู่นานได้ ๕ นาที ๓ นาที แล้วก็เคลื่อนไปสู่อารมณ์อื่น แล้วก็รู้ตัวก็จับตั้งเข้ามาใหม่ มีอารมณ์สบายใหม่ อย่างนี้ท่านเรียกว่าอุปจารสมาธิ ถ้าทรงได้แบบนี้ หายไปบ้าง สลายไปบ้าง สลับกันไป คำว่า อุปจารสมาธิจะตั้งอยู่นานไม่ได้ เพราะยังเป็นสมาธิเด็ก อย่างนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากล่าวไว้ว่า คนนั้นตายไปแล้วเกิดบนสวรรค์ชั้นยามา ถ้าคนสวคมนตรีเป็นชีวิตจิตใจ ถ้าว่าไม่สวคมนตรีแล้วนอนไม่หลับ ไม่สบายใจ อันนี้ไปเกิดชั้นยามาเหมือนกัน

ถ้าท่านพุทธบริษัททรงสมาธิได้ดีกว่านั้น กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ใช้คำภาวนาตามแบบสบาย ได้ยินเสียงข้างนอกพูดกัน ร้องเพลงกัน เขาว่ากัน เขาคำกัน ฟังชัดทุกถ้อยคำ แต่เราไม่รำคาญในเสียงนั้น อย่างนี้ท่านเรียกว่าปฐมฌาน เป็นฌานที่ ๑ ถ้าทรงได้สัก ๒ - ๓ นาที มันก็เคลื่อนแล้วก็จับขึ้นต้นใหม่แบบนี้ท่านกล่าวว่า คนประเภทนี้เวลาตายจะทรงอารมณ์นี้ได้ ถ้าตายแล้วไปเป็นพรหม ความจริงรูปพรหมมี ๑๖ ชั้น จะไม่อธิบาย เอาแค่พรหมก็แล้วกัน แค่ปฐมฌาน ถ้าฌานดีไปกว่านั้น ก็สูงไปกว่านี้

ถ้าหากเราต้องการไปนิพพาน ถ้าอารมณ์ของเราสบาย กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ใช้คำภาวนาตามสบาย ถ้าถึงคำภาวนานั้นเสีย กลับมาพิจารณาร่างกายที่เราเรียกกันว่าชั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ พิจารณาว่าอัฐภาพร่างกายนี้เป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา มันเกิดแล้ว เดี่ยวมันก็ตาย ขณะที่ทรงกายอยู่มันก็เป็นทุกข์ ความป่วยไข้ไม่สบายก็มาคิดกัน ความพลัดพรากจากของรักก็มารบกวน ในที่สุดร่างกายเราก็พัง เป็นอันว่าร่างกายนี้มันไม่ใช่เรา ไม่ได้เป็นของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา ถ้าร่างกายเป็นเรา เป็นของเรา มันก็ต้องไม่ป่วย ไม่แก่ ไม่ตาย เราไม่ต้องการอย่างนั้น เราห้ามมันไม่ได้ ที่พระพุทธเจ้ากล่าวว่า ความตายเป็นของเที่ยง แต่ชีวิตความเป็นอยู่เป็นของไม่เที่ยง นี่เป็นของจริง ในขณะที่มันทรงอยู่ก็เต็มไปด้วยความทุกข์

ฉะนั้น ถ้าเราอยากไปนิพพาน เราก็มาวางชั้น ๕ คือร่างกายไปเสีย คิดว่าอัฐภาพร่างกายนี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เป็นศัตรูร้ายของเราในที่สุด เพราะสิ่งใดที่เรารักยิ่งกว่าร่างกาย สำหรับภายนอกที่เราหวงแหนนะ มันหวงแหนไม่เท่ากับร่างกาย ปรนเปรอทุกอย่าง หิวก็หาอาหารมาให้ หนาวก็เอาผ้ามาห่ม ร้อนก็หาเครื่องทำความเย็นมา เวลาป่วยไข้ไม่สบายก็รักษาให้มีความสุข แต่ว่าเจ้าร่างกายนี้มันจะตามใจเราสักนิดก็ไม่มี ถ้าเป็นคนก็จัดว่าเป็นคนที่คบไม่ได้ มีความอกตัญญูไม่รู้คุณค่าคนฉะนั้น

๒๖๑

ถ้าร่างกายมันไม่ดี มันเกิดมาแล้วมีแต่ความทุกข์ จะต้องแก่ จะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจ จนตายลงไปในที่สุด ถ้าเราเกิดเมื่อไรก็มีความทุกข์ เราก็เลิกคิดอยากจะได้ลงเสีย ตั้งใจเอาไว้ว่าความเกิด ถือเอาชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย ชาติต่อไปไม่มีสำหรับเรา เราไม่ต้องการเกิดเป็นมนุษย์ เป็นเทวดา เป็นพรหม เราไม่เห็นว่ามีมนุษย์ เทวดา พรหม เป็นแดนสวยสดงดงามที่จะดึงเราไว้ สิ่งที่เราต้องการคือพระนิพพาน

ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน มีความต้องการอารมณ์พระนิพพานเวลานั่งอยู่ก็คิดต้องการพระนิพพาน ทำงานอยู่หรือเดินไปคุยกับเพื่อนธุระต่าง ๆ อารมณ์ของเรารักพระนิพพานเป็นปกติ เวลาป่วยไข้ก็ตามคิดว่าร่างกายเต็มไปด้วยความทุกข์ เต็มไปด้วยโรคภัย เราไม่ต้องการ สิ่งที่เราต้องการคือพระนิพพาน วางมานะเสีย คิดเสียว่า ญาติที่ดี พี่ที่ดี น้องที่ดี ลูกที่ดี หลานที่ดี คิดเสียว่า พ่อแม่ที่ดี สามีภรรยาที่ดี สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ไม่ใช่ของเรา ท่านญาติผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิงไม่ซ้ำก็พ้นไปจากเรา เราก็จะตายไปจากท่าน เรามีทุกข์คนทรก ท่านก็ช่วยเราไม่ได้ ถ้าเราไปสวรรค์ ไปพรหมโลก ไปนิพพาน ก็ไม่มีใครสามารถดึงเรากลับได้

ฉะนั้นสิ่งทั้งหลายที่เราต้องการคือพระนิพพานอย่างเดียว คิดถึงพระนิพพานเป็นอารมณ์ และก็มองเห็นโลกทั้งโลกเต็มไปด้วยความทุกข์ แล้วไม่ใช่ทำจิตผลุบโผล่ จงน้อมใจท่าน นึกถึงสมเด็จพระบรมครูที่เราเกิดมาแล้ว ทำหน้าที่ทุกอย่างให้ครบ แต่ทว่าสิ่งที่เราต้องการในอันดับสุดท้าย เวลาจะตายคือพระนิพพาน นี่ถ้าหากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านทรงอารมณ์ได้ตามที่กล่าวมา เป็นอารมณ์ด้านกุศล เป็นเหตุให้บุคคลผู้นั้นเข้าถึงสวรรค์บ้าง พรหมโลกบ้าง และพระนิพพานบ้าง เรียกว่าทำงานมากกว่าทำชั่วที่จะไปอบายภูมิ ฉะนั้น ก็ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ถ้ารู้ตัวว่าจะตาย ท่านอยากจะไปทางไหนก็เลือกเอาตามอัธยาศัย พระไม่มีหน้าที่ไปห้ามปรามหรือบังคับบัญชา

*****

๒๖๒

อบรมพระกรรมฐาน ๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๓

การเจริญพระกรรมฐานนี้มีความมุ่งหมายอยู่ ๒ ประการ ประการแรก ผลที่จะพึงต้องการอันดับต้น ก็คือเราต้องการพ้นจากอบายภูมิทั้ง ๔ ประการ ได้แก่การเกิดในนรก เป็นเปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน นี่เป็นประการต้นที่องค์พระทศพลบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า มีความปรารถนาให้พุทธบริษัทพ้น จึงได้มีพระมหากุรุณา ทรงสงเคราะห์ประชาชนมาสิ้นเวลา ๔๕ พรรษา จึงนิพพาน และหลังจากนั้นองค์สมเด็จพระพิชิตมารก็มีความมุ่งหมายต่อไป ถ้าหากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายมีความประสงค์ มีความเคารพในพระองค์ มีความประสงค์ใครจะให้พ้นทุกข์จริง ๆ พระองค์ก็มีความปรารถนาจะให้เป็นอย่างนั้น คือ เวลาจะเจริญพระกรรมฐานให้มุ่งจิตเฉพาะพระนิพพาน เรียกว่ามีความปรารถนาในความดับไม่มีเชื้อ คำว่าดับไม่มีเชื้อหมายความว่า ดับกิเลสเป็นสมุจเฉตปหานทั้งหมด เมื่อจิตใจของท่านพุทธบริษัทคลายจากความสกปรก หมายความว่าพ้นจากสิ่งสกปรกทั้งหมดที่

เราเรียกกันว่า กิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม เป็นจิตที่สะอาดที่สุด ท่านกล่าวว่าบุคคลนั้น เข้าถึงซึ่งพระนิพพาน

ฉะนั้น ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน ฟังทราบความประสงค์ของพระพุทธเจ้า ในการที่ท่านพุทธบริษัททั้งหลายมาสมาทานพระกรรมฐาน โดยใช้คำว่า อิมายัง ภควา อุตตภาวัง ตุมหากัง ปริจฉามิ แปลว่า ข้าพเจ้าขอมอบการถวายชีวิต แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คำว่ามอบ ภายถวายชีวิตก็หมายความว่า เราต้องการบูชาพระรัตนตรัยด้วยชีวิต หมายความว่าเราจะเคารพในพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ และจะปฏิบัติตามพระองค์ด้วยชีวิต กล่าวคือ จะไม่ปล่อยให้จิตของเราตกเข้าไปอยู่ในระบบของความชั่ว ถ้าทำอย่างนี้เรียกว่าเป็นพุทธบริษัทจริง เราจะทรงความดีในระดับกามาวจรสวรรค์ก็ดี หรือด้านพรหมก็ตาม หรือถึงที่สุดระดับพระนิพพานก็ดี อย่างนี้เชื่อว่าเป็นพุทธสาวกแท้

แต่ถ้าหากว่าเรามาสมาทานพระกรรมฐาน อิมายัง ภควา อุตตภาวัง ตุมหากัง ปริจฉามิ ข้าพเจ้าขอมอบกายถวายชีวิตแก่พระพุทธเจ้า แต่ทว่าเราไม่ยอมรับนับถือในคำสอนของพระองค์ สมาทานศีลแล้วก็เอาศีลเหวี่ยงทิ้งไป ลืมไปเสียไม่ปฏิบัติ ฟังคำตรัสของพระพุทธเจ้าในด้านธรรมาปฏิบัติ ไม่ปฏิบัติ ฟังคำสอนแล้วทิ้งไป อย่างนี้ถึงแม้ว่าจะมีการบูชาผ้าสาตรพัดก็ตาม หรือว่ามีถวายเรียบริยบูชาด้วยรูปเทียนสักการะการวะ เครื่องสักการะมีดอกไม่รูปเทียนเป็นกำหนดการ ก็ยังไม่ถือว่า

เข้าถึงความเป็นพระพุทธสาวกของพระพุทธศาสนา ในการที่เป็นพระพุทธสาวกจริง ๆ ก็ต้องแสดงตน และน้อมจิตใจยอมรับนับถือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นสำคัญ ถ้ายังปฏิบัติสูงไม่ได้ ก็ตั้งใจไว้ว่าจะปฏิบัติในด้านมนุษยธรรมให้ครบถ้วนบริบูรณ์ ว่าเราเป็นผู้มีมนุษยธรรม ตายจากคนแล้วสามารถจะเกิดเป็นคนได้ทันที

ถ้าเรามีเจตนาดียิ่งไปกว่านั้น ก็ทำเทวธรรมให้ปรากฏ คำว่าเทวธรรมแปลว่าธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นเทวดา มี ๒ อย่างคือ หิริ และ โอตตปปะ หิริแปลว่า ความละอายต่อความชั่ว โอตตปปะ แปลว่าความเกรงกลัวผลความชั่วที่จะมีแก่ตน ถ้าบุคคลใดใจมีความสะอาดที่ดี มีความกลัวที่ดีในผลของความชั่ว ไม่ทำความชั่วทั้งในที่ลับและที่แจ้ง เชื่อว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีเทวธรรม เมื่อตายจากความเป็นคน ก็เป็นเทวดา ถ้ามีอารมณ์สูงขึ้นไปกว่านั้นก็ตั้งหน้าปฏิบัติพระกรรมฐาน ทรงสมาธิให้จิตเป็นฌานและ ขณะที่เราจะสิ้นชีวิตนี้ไปด้วยกำลังของฌาน เข้าฌานตายก็ไปถึงพรหม

และในที่สุดถ้ามีความปรารถนามากไปกว่านั้น ก็ทำจิตใจดับจากอำนาจของกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม คือว่ายอมรับนับถือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เห็นว่าอรรถภาพร่างกาย นี้ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา ตัดอารมณ์ความปรารถนาในความเกิดเป็นมนุษย์ เป็นเทวดา เป็นพรหมเสีย ตัดอารมณ์ที่เห็นว่าโลกมนุษย์ก็ดี เทวโลกก็ดี พรหมโลกก็ดี เป็นของสวยสดงดงาม สิ่งที่เราต้องการคือพระนิพพาน มีพระนิพพานเป็นอารมณ์ ตัดโลภะความโลภเสียได้ ตัดความโกรธเสียได้ ตัดความหลงเสียได้ อย่างนี้เราตายเมื่อใดก็ถึงพระนิพพานเมื่อนั้น นี้ที่เราเรียกว่าในระดับ สูงสุด

แต่ว่าสำหรับวันนี้ จะขอพูดแต่ความดีในระยะต้น ขอบรรดาท่านศาสนิกชนในครุคราวญ พิจารณาให้เป็นปกติที่เรียกกันว่า เอกกัคคตารมณ์ คือมีอารมณ์อันเดียว มีจิตใจไม่โยกย้ายเปลี่ยนแปลง นั้น ถ้าหากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัททำได้ โดยหมายความว่าชาตินี้ทั้งชาติ จะมีความสุขใจพอสมควร ไม่ใช่ถึงอรหันต์ หลังจากตายจากชาตินี้ไปแล้ว ท่านจะไม่มีโอกาสตกไปในอบายภูมิทั้ง ๔ มินรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ถ้ามีการเกิดอย่างต่ำก็เป็นมนุษย์ หรือไม่นั้นก็เกิดเป็นเทวดาหรือพรหม เกิดเป็น มนุษย์ถ้ามีความพากเพียรน้อย มีอารมณ์ตัดความชั่วได้น้อย ก็เกิดเป็นมนุษย์อีก ๗ ชาติก็ไปนิพพาน ถ้า มีความดีปานกลาง ก็เกิดเป็นมนุษย์อีก ๓ ชาติก็ไปนิพพาน ถ้ามีความดีสูงสุดก็เกิดเป็นมนุษย์อีกชาติ เดียวก็นิพพาน อารมณ์ที่เข้าถึงพระนิพพานได้ในระหว่างชาติ หนึ่งชาติ สามชาติ เจ็ดชาตินี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้อย่างนี้คือ

๒๖๔

หนึ่ง ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายพิจารณาเห็นว่า ร่างกายของเราก็ดี ร่างกายของ บุคคลอื่นก็ดี ของสัตว์ทั้งหลายก็ดี หรือสิ่งไม่มีชีวิตก็ตามมันไม่เที่ยง เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็มี ความแปรปรวน ไปไม่คงสภาพ ความไม่เที่ยงปรากฏก็มีแต่ความทุกข์ ในที่สุดก็มีการสลายตัว ไม่ว่าสิ่งที่มีชีวิตมีสภาพ เหมือนกัน มีการเกิดขึ้นในเบื้องต้น ก็มีการพังหรือการสลายตัวไปในที่สุดเหมือนกัน ไม่มีอะไรมีสภาพ ยั่งยืน

อันนี้เมื่อเห็นว่ามีสภาพอย่างนั้นแล้ว องค์สมเด็จพระประทีปแก้วก็สอนให้พิจารณาต่อ ไป ว่าอรรถภาพร่างกายของคนก็ดี สัตว์ก็ดี สิ่งที่มีชีวิต ไม่มีชีวิตก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งร่างกายของเรา เมื่อมันมีความเกิดขึ้นแล้วก็มี ความแปรปรวน มีความทุกข์ ในที่สุดมันก็สลายตัว อย่างนี้เราจึงจะเห็นว่า อรรถภาพร่างกายเป็นเรา เป็นของเรา เรามีในร่างกาย ร่างกายมีในเรา หรืออย่างนี้ องค์สมเด็จพระสัมมา สัมพุทธเจ้าทรงแนะนำว่า ความจริงร่างกายนี้ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา ร่าง

กายนี้ประกอบไปด้วยธาตุสี่ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ประกอบเข้าเป็นกายชั่วขณะ แล้วก็มีความแปรปรวนไป แล้วก็สลายตัวไปในที่สุด ถ้ามันเป็นเราจริง เป็นของเราจริง เราไม่ต้องการให้มันแก่ มันก็ต้องไม่แก่ เราไม่ต้องการให้มันเปลี่ยนแปลงมันก็ไม่เปลี่ยนแปลง เราไม่ต้องการให้มันป่วยไข้ไม่สบาย มันก็ต้องไม่ป่วยไข้ไม่สบาย ในที่สุดเราไม่ต้องการจะตายมันก็ต้องไม่ตาย

แต่ถ้าเราพิจารณาตามความเป็นจริงว่า อรรถาร่างกายมันไม่เที่ยงเลยสักชนิด เราจะปรนเปรอด้วยอาหารก็ตาม เครื่องแต่งตัวก็ตาม เครื่องบำรุงความสุขแบบไหนก็ตาม มีความประสงค์จะบังคับประคองมันไว้ให้มีการทรงตัว แล้วร่างกายไม่ยอมปฏิบัติตามเรา แม้ว่าเราจะเอาใจอย่างไรก็ตามที่มันไม่ยอมทำปฏิบัติตามที่เรารารถนาทุกประการ อันนี้องค์สมเด็จพระพิชิตมารสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงกล่าวว่า ร่างกายนี้ไม่ใช่เรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา เมื่อเรารู้ว่ามันไม่ใช่เรา เราไม่ใช่มันแล้ว ก็ตัดความเมามันเสีย อย่าลุ่มหลงว่าเรากับมันจะอยู่ไปชั่วฟ้าดินสลาย

เรามีความรู้สึกอยู่เสมอว่า ร่างกายคือสิ่งที่มาของความทุกข์ เรียกว่าเป็นสื่อของความทุกข์ แล้วก็มันเป็นอิสรภาพ คือไม่ยอมขึ้นกับใคร จะบำรุงบำเรอทำอะไรมันก็ไม่ยอมเชื่อฟัง ชีวิตเป็นของไม่เที่ยง แต่ว่าความตายเป็นของเที่ยง เมื่อพิจารณาจนขั้นนี้แล้ว ก็ตัดความเมาในร่างกายเสีย คิดว่าร่างกายมีแต่ภาวะที่มันจะต้องพังสลายไปได้ทุกขณะ คิดกันอย่างภาษาไทยแท้ ๆ ก็เรียกว่ามันแก่ทุกวัน แล้วก็ทรุดโทรมทุกวัน ในที่สุดมันก็จะตาย ถ้ามันเป็นเราจริง เป็นของเราจริง ถ้าเวลาเราไปสวรรค์ ไปนรก มันก็ต้องไปด้วย แต่นี้ไม่ได้ไป

๒๖๕

ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัทพิจารณาอย่างที่แล้วมา ความเมาในร่างกายจะไม่ปรากฏ เราจะตัดบทความหลงไหลใฝ่ฝัน นี้ถึงร่างกายว่าเป็นเรา เป็นของเราเสียได้ เมื่อความเมามันไม่มี เราจะต้องตาย ร่างกายจะต้องพัง เราจะต้องเกิดใหม่ จะต้องประกอบกันด้วยความดี เราทราบอยู่แล้วว่าความตายเป็นที่สุดของความทุกข์ ถ้าเราสร้างความชั่ว ความชั่วมันก็ตามตัวเราไป เราก็จะเข้าไปสู่อบายภูมิ เป็นต้น เป็นแดนที่ประกอบไปด้วยความบริสุทธิ์ ถ้าอารมณ์ของเราประกอบไปด้วยกุศลโดยเฉพาะ ก็ไปเกิดตามกำลังของกุศล

อันนี้ขอบรรดาท่านพุทธศาสนิกชน ใคร่ครวญตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ในตอนที่บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายพิจารณาอยู่ ความเบาใจจะปรากฏ ความแก่จะมาถึงก็ดี ความป่วยไข้ไม่สบายมาถึงก็ดี ความตายเข้ามาถึงก็ดี เราจะไม่หนักใจ เพราะเรารู้อยู่แล้วว่ามันจะตาย ความตายนี้จงอย่าคิดว่าจะตายในวันพรุ่งนี้ เราจะตายในวันมะรืนนี้หรือ จงคิดไว้เสมอว่า พอเราหายใจเข้าแล้วไม่

หายใจออกมันก็ตาย หายใจออกแล้วไม่หายใจเข้ามันก็ตาย ต้องคิดว่าเราต้องตายอยู่ตลอดเวลา นี่เป็น
อารมณ์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงอยู่ เมื่อบรรดาท่านพุทธบริษัทคิดถึงความตาย ร่างกาย
มันก็ไม่ใช่ว่าไม่ใช่ของเรา ความเสียดาย ความเมา ความหลงใหลในร่างกายก็จะผ่อนคลายลง แต่มี
สติสัมปชัญญะควบคุมรู้ตัวอยู่เสมอ ถ้ามันแก่ก็รู้ว่ามันแก่ มันป่วยเราก็รู้ว่ามันป่วย มันจะตายถึงเวลา
เราก็สบาย คือว่าถึงวาระแล้วมันก็ตาย นี่เป็นข้อที่หนึ่งที่เราจะก้าวพ้นอบายภูมิ

มาข้อที่สอง ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน จงพิจารณาตามคำสั่งสอนของพระ
พุทธเจ้า ว่าพระพุทธเจ้าทรงตรัสว่ามนุษย์ก็ดี สัตว์ก็ดี เกิดมาแล้วในเบื้องต้น มีความแปรปรวน โด่ขึ้นที่
ละน้อยๆ เมื่อโตถึงที่สุดก็แก่ลง ๆ ในที่สุดก็ตาย อันนี้เป็นความจริงหรือไม่จริง พระพุทธเจ้าทรงพูด
ถูกไหม ถ้าเราเห็นว่าพระพุทธเจ้าพูดถูก แล้วก็มั่นใจในกำลังปัญญา และพิจารณาเห็นตามความเป็น
จริง อย่างนี้เชื่อว่าบรรดาท่านพุทธบริษัทชายหญิง ไม่สงสัยในคำพูดของพระพุทธเจ้า แล้วก็ไม่ต้องว่า
ตัวเองเก่งกว่า เขาถือกันว่าที่นั่นคืออย่างนั้น ที่นี่คืออย่างนี้ แล้วก็ถือไปถือมา แต่ความจริงความดีนั้นอยู่ที่
ไหน อยู่ที่คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วบุคคลที่จะทำให้
เราดีได้นั้นไม่ใช่ใคร คือเรานั้นเอง

เมื่อเรารักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วปฏิบัติตาม เราก็เข้าถึงความดีเอง ไม่มีฤาษี
องค์ใด หรือว่าพระองค์ใดพิเศษเกินกว่าองค์สมเด็จพระโลกเชษฐา สามารถจะบันดาลให้คนนั้นเป็น
เทวดา ให้คนนี้เป็นพรหม คนนี้เป็นอรหันต์ ถ้ามีใครคนนั้น

๒๖๖

เขายกกว่าทำได้ อย่างนั้นก็โปรดทราบ ว่า นั่นเขาเก่งกว่าพระพุทธเจ้าแล้ว ทั้งนี้เพราะอะไร แม้แต่องค์
สมเด็จพระประทีปแก้วทรงยอมรับว่า อักขาตาโร ตาคาคตา แปลว่า ตาคาคตาเป็นเพียงผู้บอกเท่านั้น ส่วน
ความคิดความซำก็เรื่องของพุทธบริษัทจะปฏิบัติ ถ้าบุคคลใดทำในด้านของความดี บุคคลนั้นก็เข้าถึง
ความสุข นั่นก็คือผลของความดีที่เราบำเพ็ญได้ ถ้าใครทำความดีไม่ได้ก็ต้องรับผลของความชั่วของตัวเอง
นี่เป็นเรื่องแน่นอนที่พระพุทธเจ้าตรัส

ฉะนั้น ขอบรรดาท่านพุทธบริษัทจงทราบ ว่า ความดีหรือความชั่วที่จะทำตัวให้พ้น
อบายภูมิหรือไม่ มันก็ขึ้นอยู่กับตัวเรานั้นไม่ใช่ใคร ไม่ใช่ว่าพระพุทธเจ้าจะมาตรัส เราขึ้นสวรรค์ไป
เทวโลกหรือนิพพาน หรือว่าผู้วิเศษตนใดจะสามารถทำอย่างนี้ได้ เราเท่านั้นที่ต้องทำตนเองให้เป็น
ที่พึ่งแห่งตน ตามที่พระพุทธเจ้าทรงกล่าวไว้ว่า ตนเองยอมเป็นที่พึ่งของตน คนอื่นใครใดเล่าจะเป็นที่

ฟัง เราฝึกฝนตนดีแล้ว เราจะถึงบุคคลอื่นฟังได้โดยยาก หมายถึงพระนิพพาน นี่ถ้าท่านพุทธบริษัท
ทุกท่านใคร่ครวญเห็นตาม ชื่อว่าท่านทั้งหลายไม่สงสัยในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

หลังจากนั้นไป ก็ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายคิดว่า ถ้าเราจะตายจริง ๆ สิ่ง
ที่จะป้องกันอบายภูมิ ๔ ประการ คือ นรกภูมิ เปต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน เราจะไม่ต้องมาเกิดใน
แดนนั้นก็คือ ศีล ก็คือว่าถ้าทรงศีลห้าได้ปกติ พระทรงศีล ๒๒๗ เป็นปกติ ถ้าเราสามารถทรงศีลได้
เป็นปกติ ศีลไม่บกพร่อง โดยไม่ต้องระวัง ไม่ต้องแก้ไข และอารมณ์ของเราจดจำพระนิพพานโดย
ตรง คิดว่าถ้าเราตายจากชาตินี้แล้ว อื่นใดเราไม่ปรารถนา ดินแดนที่เราปรารถนานั้นคือพระนิพพาน
แล้วก็น้อมจิตคิดถึงความดีขององค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงอารมณ์เป็น
สมาธิ คือสงบรู้ลมหายใจเข้าออก เวลาภาวนานึกว่า บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายเคยภาวนาอย่างไร
พึงปฏิบัติตามนั้น ถ้ายังไม่เคยภาวนาอย่างอื่น ก็ภาวนาว่า พุทโธ เวลาหายใจเข้านึกว่าพุท หายใจออก
นึกว่าโธ เวลาที่เราภาวนา อย่างนี้ว่าเราต้องการคืออย่างนั้น เราต้องการคืออย่างนี้ มุ่งหน้าโดยเฉพาะว่า
เราจะกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก โดยการที่ลมหายใจเข้าเรานึกว่า พุท ลมหายใจออกเรานึกว่า โธ คำว่า
พุทโธ คือพระนามประการความดีของพระพุทธเจ้า

*****

๒๖๗

อบรมพระกรรมฐาน ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๗

ต่อแต่นี้ไปเป็นโอกาสแห่งการเจริญพระกรรมฐาน สำหรับการเจริญพระกรรมฐานใน
วันนี้ส่วนใหญ่เป็นคนเก่า ฉะนั้นก็จะขอพูดถึงธรรมะเบื้องต้นสูงเลยทีเดียว เพราะในฐานะที่เรามีชีวิต
อยู่มาครบปี ก็ชื่อว่าเป็นความดีมาก การทรงชีวิตอยู่เป็นของจะพึงปรารถนาได้ยาก เพราะความตาย
เป็นของเที่ยง แต่ความเป็นอยู่เป็นของไม่เที่ยง ตามธรรมดาความตายย่อมจะสืบคลานมาหาเราทุกขณะ
จิต และชีวิตของเราก็ไม่แน่ว่าจะตายเมื่อไร รุ่งขึ้นชื่อว่าการตายย่อมไม่มีนิมิตและเครื่องหมาย จะตายเช้า
ตายสาย ตายป่วย ตายกลางวัน ตายเย็น ตายกลางคืนเราก็รู้ไม่ได้ ทีนี้เมื่อความตายมีจริง แต่สภาวะ
ของเรายังไม่ถึงที่สุดของความทุกข์ เพราะเมื่อตายแล้วก็ยังจะต้องเกิดอีกต่อไป ถ้าเรายังไม่สิ้นกิเลส

เป็นสมุจเฉตพหุทาน มีการเกิดแต่ละคราวเป็นของยาก ขณะที่เกิดอยู่ก็เต็มไปด้วยความทุกข์ เพราะชีวิตมีสภาพไม่เที่ยง ร่างกายมีความแปรปรวน และก็มี การสลายไปในที่สุด

ถ้าหากว่าเราเป็นมนุษย์มาพบพระพุทธศาสนา ยังจะมีความประมาทอยู่ว่าเราควรจะเกิดต่อไป ก็ชื่อว่าเราอยู่ในภาวะของอวิชชา คำว่าอวิชชาแปลว่าความโง่ มีอารมณ์ไม่เข้าถึงความเป็นจริง ฉะนั้น ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัทชายหญิงจงมีความภูมิใจว่า เวลานี้เราเกิดมาทันศาสนาขององค์พระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ในขณะที่อริยมรรค อริยผลยังบริบูรณ์และสมบูรณ์ ฉะนั้นการทำตนให้เข้าถึงอริยมรรค อริยผล ความจริงเป็นของไม่ยาก องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกล่าวว่า บุคคลใดเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา แล้วมีความศรัทธาความเชื่อ ปสาทะความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีจิตน้อมไปในกุศล แสดงว่าบุคคลนั้นมีบารมีเข้าถึงปรมัตถบารมี คำว่าบารมีนี้ ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททราบชัดว่า แปลว่ากำลังใจ หากว่าบรรดาท่านทั้งหลายสร้างกำลังใจให้ตามบารมีที่กำหนด อันนี้องค์สมเด็จพระบรมสุดตกกล่าวว่า ท่านจะเข้าถึงพระนิพพานได้ในชาติปัจจุบัน

การจะเข้าถึงพระนิพพานนั้น อันดับต้นองค์สมเด็จพระภควันต์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำให้เจริญอริยสัจ คือไคร่ครวญอริยสัจ เห็นว่าสภาวะของโลกทั้งหมดเต็มไปด้วยความทุกข์ โลกที่เราเกิดจะเป็นสมัยใดก็ตาม โลกไม่เคยประทานความสุขให้บุคคลหรือสัตว์ เราจะเห็นได้ง่าย ๆ ว่าคนทั้งหลายที่เกิดมาในโลกนี้ มีภาระไม่รู้จักจบ อันดับแรกที่เราจะเห็นจะได้เป็นประจำวันก็คือ ความหิว

๒๖๘

ความกระหาย ความหนาว ความร้อน การปวดอุจจาระ ปัสสาวะ ทุกสิ่งทุกอย่างนี้เป็นอาการของความทุกข์ ถ้าเราไม่บริโภคอาหารเราก็มีความหิว เมื่อความหิวเกิดขึ้นความสุขมันก็ไม่มี ถ้าปวดอุจจาระ ปัสสาวะขึ้นมา เราไม่ไปถ่ายถอดความทุกข์ อันนี้ความสุขมันก็จะเกิดขึ้นมาไม่ได้ ถ้าว่าเรากินแล้วเราถ่าย แล้วก็ใช้ว่ามันจะจบ กิจเหล่านี้มันก็มีเป็นประจำวัน เป็นอันว่าขึ้นชื่อว่าโลก ถ้าเราเข้ามาถึงเพียงใด ความสุขจริง ๆ จะไม่มีกับบุคคลนั้น นี้ว่ากันเฉพาะมนุษย์โลก ถ้าเทวโลกหรือพรหมโลกก็เหมือนกัน เขาจะกล่าวว่าเทวโลกก็ดี พรหมโลกก็ดี มีสภาวะเป็นทิพย์ มีความสุข ไม่ต้องบริโภคอาหาร ไม่มี ความแก่ ไม่มี ความป่วยไข้ไม่สบาย ความทุกข์ใด ๆ ในการประกอบกิจการงานไม่มี แต่ว่าโลกทั้งสองนี้ ถ้าเราไม่ถึงอรหัตผลเพียงใด ที่สุดของเราคือจตุติ เมื่อหมดบุญวาสนาบารมี

เป็นอันว่ามนุษย์โลกก็ดี เทวโลกก็ดี พรหมโลกก็ดี ไม่มีอะไรดีจริง ไม่มีดินแดนของความพ้นทุกข์ ฉะนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงให้บรรดาท่านพุทธบริษัทตัดสินใจเพื่อพระนิพพาน การเข้าพระนิพพาน พระนิพพานเป็นแดนอมตะ แปลว่าไม่ตาย นิพพานเป็นเอกันตบรมสุข ชื่อว่าเป็นสุขอย่างยิ่ง นิพพานเป็นสถานที่ว่าง คือว่างจากอารมณ์ขัดข้อง นิพพานัง ปรมัง สุขุณฺยัง นิพพานว่างอย่างยิ่ง สุขุณฺยังแปลว่าว่าง คือว่างจากอารมณ์ที่ขัดข้อง จากอารมณ์ที่สะดุดใจ เป็นปัจจัยของความทุกข์ อันนี้ไม่มีในพระนิพพาน หากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัทจะเข้าพระนิพพาน ไม่ว่าจะจริงาอย่างไร ก็จะต้องตามแนวที่องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาทรงสอนเป็นปกติ

ในอันดับแรก ให้บรรดาท่านพุทธบริษัทพิจารณา เห็นว่าโลกทั้งสามโลกเต็มไปด้วยความทุกข์ ทุกข์ตัวนี้บรรดาท่านพุทธบริษัทก็ทราบอยู่แล้ว ทุกคนต้องหากินนี้เป็นทุกข์ ทุกคนต้องหาเครื่องแต่งกาย อันนี้ก็เป็นการของความทุกข์ เพราะการหาทรัพย์สินได้มาด้วยความเหน้อยยาก ทุกคนต้องมีการป่วยไข้ไม่สบาย อาการป่วยไข้ไม่สบายเป็นอาการของความทุกข์ เพราะมีอาการเปลี่ยนแปลง ทุกคนจะต้องแก่ ความแก่เป็นอาการของความทุกข์ ทุกคนต้องประสบกับอาการกระทบกระทั่งในอารมณ์ไม่ชอบใจในอาการของความทุกข์ เพราะทุกคนจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจ นี่เป็นอาการของความทุกข์ ในที่สุดเราก็ต้องตาย ในเมื่อเราไม่ปรารถนาในความตาย แต่มันจำจะต้องตาย เป็นอาการของความทุกข์ที่มันฝืนใจเรา ฉะนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้บรรดาท่านพุทธบริษัททราบชัดว่า โลกทั้งสามโลกไม่มีอะไรที่ไม่เป็นทุกข์ ดินแดนที่สุขจริงคือพระนิพพาน

๒๖๕

ที่นี้เรารู้จักอาการของความทุกข์แล้ว เราจะเข้าพระนิพพานได้หรือยัง อันนี้องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกล่าวว่ายัง ยังเข้าพระนิพพานไม่ได้ ผู้ที่เข้าพระนิพพานยังไม่ได้ ต้องค้นหาต้นเหตุของความทุกข์เสียก่อน ว่าความทุกข์ที่มีนั้นมันมาจากไหน อะไรเป็นปัจจัยให้เกิดความทุกข์ อันนี้พระพุทธเจ้าทรงกล่าวว่ายปัจจัยที่ทำให้เกิดความทุกข์นั้น ก็ได้แก่ความอยากที่เราเรียกกันว่า ตัณหา ขึ้นชื่อว่าความอยากทุกอย่าง อยากมี อยากมียศถาบรรดาศักดิ์ อยากมีวาสนาบารมี อยากมีทรัพย์สิน มันเป็นปัจจัยของความทุกข์ทั้งหมด เพราะความอยากอย่างเดียว สร้างความเหน้อยยากให้แก่เรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเรามีความปรารถนาอยู่อย่างหนึ่งคือ อยากเกิดเป็นคนอยู่ต่อไป อันนี้ชื่อว่าเป็นปัจจัย

สร้างความทุกข์ไม่ถึงที่สุด เรียกว่าไม่จบเขตของความทุกข์ ฉะนั้น ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัทที่
ปรารถนาจะเข้าถึงพระนิพพานทุกท่าน ตัดความอยากเสีย ความอยากที่จะพึงตัดก็มีอยู่ ๒ อย่างคือ

๑. อยากเกิดในโลกนี้ อยากเกิดในเทวโลก อยากเกิดในพรหมโลก ตัดเสียให้หมด

๒. อยากเห็นว่าโลกนี้สวยสดงดงาม เทวโลกและพรหมโลกสวยสดงดงาม เลิกอยาก
มีความปรารถนาอย่างเดียวคือพระนิพพาน ตั้งใจไว้โดยเฉพาะพระนิพพาน

แล้วมาพิจารณาร่างกายของเรา ว่าอวัยวะร่างกายคือรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ
ทั้ง ๕ ประการนี้ ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่มีในเรา ชั้น ๕ เป็นแต่เพียง
ธาตุ ๔ คือ ธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟ เข้ามาประชุมกัน แล้วก็เชื่อมตัวไปที่ละน้อย ๆ ในที่สุด
ร่างกายก็พัง ถ้าเรายังมีความปรารถนา อยากเกิดอยู่เพียงใด พอใจในมนุษย์โลก เทวโลกก็ดี พรหมโลก
ก็ดี เราก็จะเข้าถึงที่สุดของความทุกข์ไม่ได้ตราบนั้น

เป็นอันว่าองค์สมเด็จพระภควันต์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า มีความประสงค์อยู่
อย่างเดียวคือ หากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ตั้งใจเข้าถึงพระนิพพาน ให้ทุกท่านตั้งใจฝึก
กายอยู่อย่างเดียวเท่านั้นก็เข้าถึงพระนิพพาน การฝึกร่างกายก็มีอยู่ว่า เราเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย ชาติ
ต่อไปไม่มีสำหรับเรา มองทุกสิ่งทุกอย่าง จะเป็นคนก็ดี สัตว์ก็ดี สภาวะที่เป็นรูปธรรม อันเกิดแก่การ
ก่อสร้างหรือธรรมชาติต่างๆ คือว่าในที่สุดสิ่งเหล่านี้ก็สลายตัว แม้แต่เราก็เช่นกัน เห็นว่าโลกมีแต่ความ
สับปลับหาความจริงไม่ได้ เราเกิดความเบื่อหน่าย เรียกว่านิพพิทาญาณ เกิดเท่าไรมีแต่สภาวะความ ทุกข์
เพียงแก่นี้จิตของเราให้ตัดตรงลงไปชัดว่า ชาตินี้

๒๗๐

เป็นชาติสุดท้าย ชื่อว่าร่างกายประกอบไปด้วยความกลับกลอกความเลวหาที่สุดไม่ได้ เราจะไม่พบ
ต่อไป

แล้วทำอะไรก็ตาม ทุกอย่างขึ้นชื่อว่าความดี จะเป็นเรื่องดีเล็กน้อย ดีมาก ดีปานกลาง ก็
ช่างเถอะ ขอบรรดาท่านพุทธบริษัทถือว่า นี่เราจะสะสมความดีเพื่อกำลัง เพื่อไปพระนิพพาน เพียง
เท่านี้ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน ถ้ามีอารมณ์เอ่อก็คศารมณ์ เจตนาของท่านพุทธบริษัททุกท่าน
ก็จะสมความตั้งใจ คือว่าเวลาตายเมื่อไร ก็จะเข้าสู่พระนิพพานเมื่อนั้น เอาละท่านพุทธบริษัททุกท่าน
กิจแห่งการพูดก็ขอยุติเพียงเท่านี้

*****

๒๗๑

อบรมพระกรรมฐาน ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

สำหรับวันนี้ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน พยายามตัดกังวลเสียให้หมด อาตมาเองก็เหมือนกัน ก็ขอตัดกังวล คำร้องใดๆ ก็ขอระงับไว้ก่อน เพราะว่าวันนี้เป็นวันสำคัญมาก ถ้าเราจะพูดกันตามภาษาของมนุษย์ก็เรียกว่า วันนี้เป็นวันประจวบครบรอบปรินิพพานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็เป็นวันครบรอบปีแห่งการตรัสรู้และประสูติของพระพุทธเจ้า เพราะว่าพระพุทธเจ้าทรงประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน วันกลางเดือนหก มุขุขันธ์วันนี้เป็นวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือนหก แต่ว่า

พวกที่ไม่ใช่มนุษย์เขานับวันนี้เป็นวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนหก ทั้งนี้เพราะว่า มนุษย์ของเราไปเลื่อนวันเสียวันหนึ่งในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นอันว่าคนอื่นเขาไม่ยอมตามมนุษย์ ฉะนั้น วันนี้จึงจัดเป็นวันสำคัญ ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายพยายามตัดกังวลให้หมด เพราะว่าวันนี้เป็นวันดีวันหนึ่งว่าโลกเราได้พบพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนต้น โลกเราได้พบบุคคลที่จะเกิดมาเป็นพระพุทธเจ้า คือวันประสูติ และในกาลต่อมาปรากฏว่า โลกเรามีพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นคือวันตรัสรู้ และก็วันนี้เป็นวันแสดงเหตุปัจจัยที่องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสว่า ขึ้นชื่อว่าขันธห้า เป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์และอนัตตา เพราะว่าสภาพของพระองค์ต้องสลายไปวันนี้

ฉะนั้น วันนี้จึงจัดว่าเป็นวันสำคัญ ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านที่มีความเคารพในพระพุทธเจ้า ในการบูชาแบ่งออกเป็นสองประการด้วยกันคือ อามิสบูชาอย่างหนึ่ง และปฏิบัติบูชาอย่างหนึ่ง สำหรับอามิสบูชานั้น ได้แก่ ดอกไม้ธูปเทียนและสิ่งของที่เรามาบูชาความดีของพระพุทธเจ้า อันนี้พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้ปฏิเสธว่าการบูชาด้วยอามิสบูชาจะไม่มีอานิสงส์ แต่ว่าสมเด็จพระพุทธองค์ทรงตรัสกับพระอานนท์ว่า อานันตะ ลูกอ่อน อานนท์ เพราะว่าในวันนั้น ในวันที่พระพุทธเจ้าทรงปรินิพพาน ปรากฏว่าเทวดาและพรหมทั้งหลายโปรยปรายดอกชบาลงมาจกสวรรค์ เป็นเหตุให้เมืองกุสินาราในระหว่างนั้น เฉพาะในเขตคันธังคค์ พระกัณฐิ คนกัณฐิ ที่จะเดินเข้าไปหากัน จะไปเฝ้าพระพุทธเจ้าก็ตาม ต้องลุยดอกชบาไปถึงแก่เข่า เป็นอันว่าเทวดาและคนทั้งหลาย บูชาพระพุทธเจ้าด้วยดอกชบาของสวรรค์

พระอานนท์จึงเข้าไปกราบทูล องค์สมเด็จพระทรงธรรมบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าวันนี้เป็นวันอัศจรรย์ที่สุด เพราะว่ามีมนุษย์ไม่เคยเห็นดอกไม้ของสวรรค์ แต่ทว่าในเขตคันธังคค์ องค์สมเด็จพระทรงธรรมจะมาปรินิพพาน ปรากฏว่าเต็มไป

หมด ทั้งบริเวณเมื่อดอกชบา บุคคลและพระจะเดินไปเดินมาต้องลุยดอกชบาแก่เข่า แต่ตอนนี้องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ทรงมีพุทธปฏิภาตรัสแก่พระอานนท์ว่า อานันตะ ลูกอ่อน อานนท์ การบูชาที่มีอยู่ ๒ อย่างคือ อามิสบูชาอย่างหนึ่ง ปฏิบัติบูชาอย่างหนึ่ง สำหรับอามิสบูชาที่บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย และเทวดากัณฐิ บูชาตถาคตด้วยดอกไม้ธูปเทียน และเครื่องสักการะต่าง ๆ อย่างนี้ก็มีอานิสงส์มาก เพราะว่าการบูชาด้วยอามิสก็ดี ถึงแม้ว่าจะเป็นการบูชาแต่ภายนอก แต่ว่าจัดเป็นสัมโมทณียกถากล่าวคือมีจิตและวาจากล่าวนอบน้อมต่อพระพุทธเจ้า เรียกว่ายินดีในความดีของพระองค์ อันนี้ก็เป็นเหตุให้บรรดาท่านพุทธบริษัทจะได้พบความดี คือพระนิพพาน เช่นองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าใน

กาลต่อไปภายภาคหน้า แต่ทว่า เรานูชาด้วยอามิสบูชานี้ ผลที่จะพึงได้ชั้นที่สุดภายหลัง หมายถึงพระนิพพานเข้าไปหน่อย แต่ถึงกระนั้นก็ดี ถ้าเราไม่สามารถจะทำปฏิบัติบูชาถึงขั้นที่สุด อามิสบูชาก็สามารถบันดาลให้มนุษย์เป็นเทวดาได้

แต่ถึงกระนั้น องค์สมเด็จพระจอมไตรตรัสแก่พระอานนท์ว่า อานันตะ คู่ก่อนอานนท์ อามิสบูชานี้ ถึงแม้จะมีอานิสงส์มากเพียงใดก็ดี ตถาคตไม่สรรเสริญเท่ากับปฏิบัติบูชา ว่าการปฏิบัติบูชา นี้เป็นการตัดกิเลสเป็นสมุจเฉตปหาน ถึงแม้ว่าบุคคลนั้นจะบูชาด้วยเพียงเบาๆ การให้ทานก็ดี รักษาศีลก็ดี อย่างนี้เรียกว่าเบา แต่ถึงอย่างนั้นก็ดี ก็ชื่อว่าท่านผู้นั้นก้าวเข้าไปหาพระนิพพานใกล้เข้า

นี่ละบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย วันนี้จัดว่าเป็นวันสำคัญของเทวดา เขาถือว่าวันนี้เป็น วันกลางเดือนหก เป็นวันตรงกับพระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ฉะนั้น หากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน ประสงค์ในการเวียนเทียน ก็ขอได้โปรดทราบ ว่า การเวียนเทียนนี้มีอานิสงส์ ถ้าเราเวียนเทียนด้วยความเคารพพระพุทธเจ้า เคารพในความคิดของพระองค์ และจิตใจก้มอบน้อมด้วยความดี ประารถนาในความคิดนั้นมาสู่ตน นี้หมายความว่า ถ้าเวียนเทียนด้วยจิตเป็นกุศลก็มีความดีไมใช่น้อย เราก็เกิดเป็นเทวดาได้ แต่ถ้าหากว่าเราไปเวียนเทียนเพื่อความสนุก อันนี้ทำอะไรไม่เป็นเรื่องแล้ว เวียนเทียนตามประเพณี เขาไปเวียนกัน เราก็ไปกับเขา เขาเดินหน้าเราก็ไปข้างหน้ากับเขา เขาถอยไปข้างหลังเราก็ถอยไปกับเขาด้วย ไม่รู้ว่าเขาไปทำไม ถอยไปทำไม ถ้าเป็นอย่างนี้คุณได้บ้างก็เป็นเศษของบุญเต็มที แต่ว่าการเวียนเทียนถึงจะเป็นผลดีเพียงใดก็ตาม การแสดงนอบน้อมก็เป็นส่วนของอามิสบูชา แต่ไม่ใช่ว่าอาตมาจะปฏิเสธว่าไม่ดี เพราะว่าพระพุทธเจ้าท่านกล่าวว่าดี อาตมาก็ถือว่าดี อย่างน้อยที่สุดก็เป็นเทวดาได้ กำเนิดเป็นคนก็เป็นคนชั้นดีได้

๒๗๓

แต่ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย บังเอิญว่าเราไม่มีโอกาสจะได้เวียนเทียน และคิดว่าเราไม่ได้เวียนเทียนแล้วคราวนี้ เราหมดความดีเสียแล้วในครั้งนี้ อันนี้เป็นการคิดผิดอยู่สักหน่อย ถ้าหากว่าเราไม่มีโอกาสได้เดินเวียนเทียน แต่ที่เราใช้เครื่องสักการะอามิส มีรูปเทียนเป็นต้น มาบูชาความคิดขององค์สมเด็จพระทศพล อันนี้ผลก็ไม่ต่างกับการเวียนเทียน และบางทีจะคิดว่าพวกเวียนเทียนตามประเพณีมาก

แต่ว่าทางที่ดีที่สุดที่ท่านพุทธบริษัท ทั้งหลายมาพร้อมกันอย่างประเพณีที่ไม่ได้นัดหมายในวันนี้แล้วก็ตั้งใจเจริญสมณธรรม คือการเจริญสมณธรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐานฉะนั้นโดย

เฉพาะอย่างยิ่งวันนี้ขอให้ท่านพุทธบริษัทมุ่งจิตเฉพาะองค์พระพิชิตมารบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า คุณ้ำพระทัยของพระองค์ว่า วันที่พระองค์จะเป็นพระพุทธเจ้า วันนี้พระองค์มีอารมณ์จิตเป็นประการใด ตั้งใจไว้อย่างนั้นให้เหมือนกับพระองค์ ในฐานะที่เราเป็นพระพุทธสาวก หรือว่าเป็นพระ เป็นเณร เป็นอุบาสก อุบาสิกา เขาเรียกกันว่า ศากยบุตรพุทธชินโรส นี้หมายความว่าประกาศตนเป็นลูกพระพุทธเจ้า ในเมื่อเราเป็นลูกของพ่อ เมื่อพ่อทำอะไรแล้วก็ได้ดี ลูกก็ควรจะทำตาม และวันนี้เป็นวันสำคัญที่พระองค์ทรงออกมหาภิเนษกรรมมาถึง ๖ ปี แต่ว่าองค์สมเด็จพระชินสีห์ไม่เคยได้อะไรเลย ในตอนต้นทรงทรมาณพระกายยิ่งกว่ากายคนใด ๆ ทั้งหมด แต่ปรากฏว่าองค์สมเด็จพระบรมสุคตได้อย่างเดียว คือความลำบาก

ฉะนั้นในต่อมา องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าขออาศัยพระบารมี ตั้งใจจะโปรดพุทธบริษัทมาในอดีตชาติ ใช้เวลาถึงสี่สวดยกัไรแสนกัปี เพราะอาศัยเจตนาดีของพระองค์ ที่จะรู้สัตว์คนสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ อาศัยบารมีอันนี้จิตใจองค์สมเด็จพระชินสีห์ ทรงคิดว่าการทรมาณกายแบบนี้ไม่เป็นประโยชน์ ไม่สามารถจะทำพระโพธิญาณให้ปรากฏให้ขึ้นมาได้ ปัญญาจึงเกิดขึ้นกับพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า การเข้าถึงพระโพธิญาณ จริงๆ นั้นคงจะเป็นทางใจ ไม่ใช่การฝึกทางกาย ฉะนั้น องค์สมเด็จพระจอมไตรตั้งใจเสวยพระกระยาหาร ที่อดมานานแล้ว จนร่างกายซูบผอม ในวันนั้นก็พอดีนางสุชาดา เดิมทีเป็นคนไม่มีลูก อยากจะได้ลูกขึ้นมา ก็ไปบนเทวดาที่ดั้นไทรว่าถ้าได้ลูกเมื่อไรจะถวายข้าวมธุปายาสอย่างดีแก่เทวดา ต่อมานางก็มีบุตรจึงได้ทำข้าวมธุปายาสขึ้นถาดหนึ่งทำอย่างดีเพราะเป็นคนรวย และที่ตั้งใจไปถวายเทวดาที่ดั้นไทร ตอนนั้นพระพุทธเจ้านั่งอยู่ตรงนั้น ตั้งใจจะหาอาหารเป็นเครื่องบริโภค พอนางสุชาดาเข้าไปพบ ปรากฏว่าเห็นพระนั่งอยู่ตรงนั้น สมัยนั้นพระแบบนั้นไม่มี เพราะเข้าใจว่าองค์สมเด็จพระชินสีห์เป็นเทวดา ก็เลยเอาข้าวมธุปายาสที่ใส่ถาดทองคำเข้าไปถวาย พระ

องค์ก็ทรงรับ เมื่อรับแล้ว พระองค์ไม่มีภาชนะเพราะบาตรหาย จึงมองหานางสุชาดาๆ รู้พระทัยจึงได้กล่าวถว้ถาดทองคำขึ้นด้วย เมื่อพระองค์ทรงได้รับข้าวมธุปายาส ก็ทรงนำมาตัดเป็น ๔๘ ท่อน แล้วก็เสวยมาเป็นลำดับ และเมื่อร่างกายดีแล้ว และเสวยข้าวมธุปายาสหมด องค์สมเด็จพระบรมสุคตก็นำถาดไปลอยที่แม่น้ำเนรัญชรามหานที และตั้งจิตอธิษฐาน ถ้าข้าพเจ้าจะได้สำเร็จพระสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ขอให้ถาดทองคำนี้ จงลอยทวนกระแสน้ำ เวลานั้นน้ำไหลเชี่ยวมากเพราะเป็นเวลาฤดูน้ำหลาก และตอนนั้นเป็นต้นน้ำ ปรากฏว่าเป็นเหตุอัศจรรย์ คือถาดลอยทวนกระแสน้ำไปได้หน่อยหนึ่ง ก็ไหลอยู่เหมือนกัน แล้วถาดนั้นก็จมลงไป ตามตำนานท่านบอกว่า ถาดอันนั้นจมลงไปแล้ว ไปซ่อนกันอยู่ที่วิมานคือถ้ำที่อยู่ของพระยานาคราช ตาพระยานาคคนนี้แก่นอนนาน ปรากฏว่า พระพุทธเจ้าทรงอุบัติ

ขึ้นครั้งหนึ่ง ถาดทองคำก็ให้ ปรากฏไปอยู่ที่วิมานแคว้นหนึ่งที่เมืองบาดาล เมื่อถาดกระทบหินดังกริก
แกก็ล้มตาศั้นมาแล้วก็บ่นว่า อะไรนอนยังไม่ทันจะเต็มตื่น พระพุทธเจ้าตรัสอีกองค์แล้วรี นี่คนนี้มี
ความสุขมาก

หลังจากนั้น องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงออกจากที่นั่น เดินมาสู่โคนต้นโพธิ์ ก็
พอดีพราหมณ์ถือหญ้าคามมา ๘ กำถวายพระองค์ พระองค์ก็ปูลาดเป็นอาสนะหันหลังเข้าพึ่งต้นโพธิ์ หัน
หน้าไปทางทิศตะวันออก นั่งขัดสมาธิตั้งจิตมั่น ต่อจากนั้นองค์สมเด็จพระพิชิตมารก็ทรงสมาบัติ ที่ท่าน
เคยได้มาแล้วถึงฉานแปด ก็เข้าตั้งแต่ฉาน ๑-๒-๓ จนถึงฉาน ๘ ทรงฉาน ๘ แล้วก็สลบกันไปสลบกัน
มา พอยามที่ ๑ ปรากฏว่าได้ปุพเพนิวาसानุสสติญาณ คือทรงระลึกชาติได้ ถอยหลังชาติต่าง ๆ เข้าไป
พอยามที่สองก็ได้จุตูปปาตญาณเป็นญาณที่รู้ว่า คนหรือสัตว์ที่มาเกิดนั้นมาจากไหน ตายแล้วไปเกิดที่
ไหน พอยามที่ ๓ ก็ปรากฏว่าองค์สมเด็จพระพิชิตมารก็ได้ทรงเข้าถึงพระอริยสัจ มีปัญญาเกิดจากสมาธิ
และยามที่ ๔ ก็บรรลุอภิhekสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นพระอรหันตองค์แรกของพระพุทธศาสนา

ฉะนั้น การที่องค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้บรรลุอภิhek สัมมาสัม
โพธิญาณในวันนั้น เราต้องกลับไปดูน้ำพระทัยของพระองค์ ว่าทำมาแล้วตั้ง ๖ ปี ที่มันไม่ได้ตื่นเพราะ
อะไร และก็ทำวันนั้นเพียง ๑๒ ชั่วโมงนั้นก็ตื่นเพราะอะไร อันนี้ท่านพุทธบริษัททั้งหลายพึงเข้าใจตาม
เจตนาของพระองค์ คือไอ้ตอนที่ทำมาแล้วไม่ได้ตื่นถึง ๖ ปี เพราะไม่ได้ฝึกทางใจ มุ่งถือกายเป็นสำคัญ
เอาดีกันทางกาย มีการทรมานพระกายเป็นต้น และแสดงลีลาต่างๆ โดยทางกาย เรียกว่าฝึกกายไม่ได้ฝึก
ใจ อันนี้องค์สมเด็จพระจอมไตรปฏิบัติมาถึง ๖ ปี ก็เอาดีไม่ได้ ฉะนั้นใน

๒๗๕

วันนี้องค์สมเด็จพระจอมไตรเอาใหม่ มาเอาดีกันทางใจ เวลาที่พระองค์แยกทางจากพราหมณ์มาแล้ว
ตรงที่องค์สมเด็จพระประทีปแก้วนั่ง เวลานั้นพระองค์ทรงตั้งจิตอธิษฐานว่า การนั่งคราวนี้ถ้าเราไม่ได้
สำเร็จพระสัมมาสัมโพธิญาณเพียงใด ถึงแม้ว่าเลือดและเนื้อของเรานี้จะแห้งไปก็ตามที เราจะไมยอมลุก
จากที่นี่ ถ้าหากว่าไม่สำเร็จพระสัมมาสัมโพธิญาณ นี้องค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดาปฏิบัติเอาดี
ด้วยการเอาชีวิตเข้าแลก ทอดอาลัยในชีวิต ทอดอาลัยในร่างกาย ว่าถ้าเอาดีไม่ได้ก็เชิญให้มันตายไป
เสียดีกว่าที่เราอยู่เป็นโมฆบุรุษ คือเป็นบุคคลผู้ไร้ประโยชน์ การที่พระองค์ทรงตัดสินใจอย่างนี้เป็นเหตุ
ให้พระชินสีห์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สำเร็จพระสัมมาสัมโพธิญาณ

แล้วก็ขอพูดต่อไปอีกนิด บรรดาพระทั้งหลายตอนหลังก็เหมือนกันเท่าที่เขยทราบประ
วัตินาว่า พระที่ท่านจะได้จริงๆ นะ บรรดาท่านพุทธบริษัทชายหญิง หรือภิกษุสามเณรทั้งหลาย จง

โปรดทราบว่าคุณปฏิบัติเอาดีด้วยการเสียสละเลือดเนื้อและร่างกาย ทั้งนี้ไม่ใช่ผูกคอตาย หรือมิดเชือดเนื้อไม่ใช่อย่างนั้น ทุกท่านที่ได้ดี โดยมากท่านจะคิดว่า ชีวิตและร่างกายของเรามีค่าน้อยมากจริงๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเห็นว่า ชีวิตและเลือดเนื้อเป็นของไร้ค่า เป็นเหตุนำมาซึ่งความทุกข์ ฉะนั้นเวลาท่านจะตั้งจิตมุ่งมั่นเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง ว่าคราวนี้เราจะต้องการได้มานานแล้วก็เป็นฉณาระดับนี้ ว่ากันตอนต้น ท่านมักจะตั้งใจไว้ว่า ถ้าเราเอาดีไม่ได้ก็เชิญมันตายไป ถ้าทุกขเวทนาใดๆ มันปรากฏในขณะนั้น แกบบอกว่าเชิญตายเสียได้ในขณะนั้นก็ดี เพราะร่างกายนี้คือโทษ เราเป็นทาสเธอมาหลายแสนชาติ หลายแสนกัปแล้วต่อแต่นี้ไปเราจะไม่เป็นทาสของเธอต่อไปแล้วก็คิดแล้วก็ตั้งใจจริงให้มันเป็นแบบนั้น มันจะตายก็ให้มันเชิญตาย แล้วก็ตั้งใจเจริญสมาธิจิตไม่ห้วงอะไรทั้งหมด มุ่งอย่างเดียวโดยเฉพาะสมาธิ ถ้าจิตตั้งอย่างนี้แล้วไม่กินาที่ อารมณ์ก็จะเข้าถึงระดับฉณาระดับนี้ แล้วก็ทรงได้ดี มาตอนด้านวิปัสสนาก็เหมือนกัน เขาก็คิดกันแบบนี้ว่า ถ้าหากเราเอาดีไม่ได้ก็เชิญมันตายเสีย ร่างกายเป็นขันธห้า มันเป็นเรื่องร่างกายที่กิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม มันสร้างขึ้นมามากเราให้เราอาศัย แล้วมันก็ตั้งใจทรมานด้วยประการทั้งปวง อันนี้เราทราบแล้ว ว่าการเป็นทาสของกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรมไม่มีประโยชน์ ฉะนั้นเรื่องร่างกายที่กิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรมสร้างไว้เราไม่ต้องการ มันจะพังก็เชิญพัง ถ้าจิตของเรายังเป็นทาสของกิเลส ตัณหา อุปาทาน หรือร่างกายเพียงใดเราก็มีทุกข์เพียงนั้น ถ้าหากว่าเราพ้นจากอำนาจ

๒๗๖

ของกิเลส ตัณหา อุปาทานเสียได้เราก็มีความสุข คือเข้าพระนิพพาน และที่ตั้งใจเอากายเข้าแลก ความ เป็นพระอริยเจ้าก็เข้ามาถึง

เอาละท่านพุทธบริษัท วันนี้เป็นวันสำคัญ ที่นำเรื่องนี้มาพูดกับท่านพุทธบริษัท ก็เพื่อจะได้ทราบน้ำพระทัยขององค์สมเด็จพระทรงธรรมบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าการที่พระองค์เป็น พระพุทธเจ้าได้ เพราะการตัดสินใจแบบไหน แล้วชั่วระยะเวลา ๖ ปีที่ผ่านมา ที่เอาดีไม่ได้ก็เพราะอะไร เป็นปัจจัย ฉะนั้น ต่อแต่นี้ไปขอให้อบรมราคาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย น้อมใจถึงพระพุทธคุณ คือคุณของ พระพุทธเจ้าที่มีพระมหากรุณาธิคุณต่อพวกเรา ทรงทรมานพระองค์มาถึงสี่สวายุภูมิทั้งสี่ เพื่อ ประารถนาจะบรรลุมุขนิคมสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว หรือเป็นพระอรหันต์แล้วสมเด็จพระ ประทีปแก้วได้มีพระมหากรุณาธิคุณ จะอยู่เฉยๆ รอเวลาพระนิพพานก็จะมีความสุขมาก แต่อาศัยที่องค์

สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้ามีพระมหากรุณาธิคุณแก่พวกเรา ฉะนั้นพระองค์จึงได้ทรงทรมานพระกายอยู่ถึง ๔๕ พรรษา เทศน์โปรดพุทธบริษัท เพื่อปรารถนาจะให้พวกเราปฏิบัติตามให้พ้นทุกข์เพื่อหวังความสุขข้างหน้า คือพระนิพพาน

ฉะนั้น ต่อจากนี้ไป ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน จงนึกถึงถ้อยคำขององค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงตรัสว่า สัพเพ สัตตา มริตสันติ มรณัง ตัง हि ชีวิตัง ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยชัดๆว่า สัตว์และคนทั้งหลายเกิดมาเท่าไรตายหมดเท่านั้น ไม่มีใครเหลือ และขณะที่ทรงชีวิตอยู่ก็เต็มไปด้วยความทุกข์ มีขันธห้าอยู่เพียงใดก็มีความทุกข์อยู่เพียงนั้น องค์สมเด็จพระพิชิตมารทรงทอดอาลัยในขันธห้า แล้วก็ทิ้งขันธห้าได้ เวลานี้องค์สมเด็จพระจอมไตรมีความสุขในพระนิพพาน ฉะนั้นพวกเราเหล่าพุทธบริษัททุกท่าน วันนี้จัดเป็นวันสำคัญ แล้วเราก็จัดว่าเป็นพุทธสาวกและศากยบุตรพุทธชินโนรส ถือว่าเป็นลูกของพระพุทธเจ้า วันนี้ก็ตั้งใจโดยเฉพาะว่านับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ถ้าเราเอาดีไม่ได้ก็เชิญมันตายไปเสีย เราจะควบคุมอารมณ์ของเรา

๑. ไม่ยอมให้ความโลภ อาศัยการขี้แย่งทรัพย์สมบัติคนอื่นมาเป็นของเรา

๒. เราไม่ยอมให้ความโกรธหรือความพยาบาท เข้ามาครอบคลุมใจจนเกินไป หรือฆ่าไปตัดไปทีละน้อยๆ เสีย จนกว่ามันจะหมด

๓. แล้วในที่สุดเราจะปลดความโง่ที่เห็นว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลก แม้แต่ร่างกายเป็นเรา เป็นของเรา คือว่าร่างกายนี้ไม่ใช่ของเรา ถ้ามันเป็นของเรามันก็ต้องไม่แก่ ไม่ป่วย ไม่ตาย ร่างกายของคนและสัตว์เกิดแล้วไม่คงที่ เมื่อเกิดแล้วก็มี ความแก่ มีความป่วยไข้ไม่สบาย มีการตายไปในที่สุด

๒๗๗

ฉะนั้น ก็ขอตั้งจิตตามองค์สมเด็จพระพุทธเจ้าว่า ถ้าชีวิตเลือดเนื้อของเราจะอยู่กับ ร่างกายเราไปเพียงใดก็ตามที ถ้าวันนี้ถ้าเราไม่สามารถจะทำจิตให้ชนะกิเลสเสียชั่วขณะหนึ่งได้ เราจะยอมตายเสีย หมายความว่า จะไม่ยอมอยู่เป็นมนุษย์ เป็นอันว่าวันนี้ไม่ใช่เรา เราต้องการเป็นพระอรหันต์ในวันนี้ เพราะว่าในช่วงเวลา ๓๐ นาที เราต้องการให้อารมณ์ของเราดี วางจากกิเลสจริง ๆ เห็นว่าความโลภเป็นโทษ ความโกรธเป็นโทษ ความหลงเป็นโทษ วางความโลภ ความโกรธ ความหลงลงสัก ๒-๓ หรือ ๕ นาที ก็จะเป็นการดีมาก ถือว่าเป็นการบูชาขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยปฏิบัติบูชา จัดว่าเป็นความดีที่พระองค์มีความประสงค์

ต่อแต่นี้ไปขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกคนตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น นึกถึงอำนาจพระพุทธรูป คือคุณของพระพุทธเจ้า แล้วก็ตั้งใจกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ตั้งจิตไว้โดยเฉพาะ

พระนิพพาน แล้วก็ภาวนาว่า พุทโธ เวลาหายใจเข้านึกว่าพุท เวลาหายใจออกนึกว่า โธ ถ้าทรงอารมณ์
จิตไว้ได้อย่างนี้สักกี่นาทีก็ตาม เชื่อว่าท่านบรรดาพุทธบริษัททุกท่านได้บูชาพระพุทธรูปเจ้าด้วยปฏิบัติ บูชา
แล้ว

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

สำหรับการเจริญพระกรรมฐานนี้แบ่งออกไปเป็น ๒ นัย สมถภาวนา และวิปัสสนา
ภาวนา สมถภาวนาแปลว่า อุบายเป็นเครื่องสงบ หมายความว่าทำจิตใจให้สงบตั้งอยู่ในอารมณ์เป็นอัน
เดียว ความประสงค์ในสมถภาวนาก็มีอยู่ว่า ต้องการจิตสงบเท่านั้น ไม่ใช่หวังในการเห็นภาพหรือแสง
สีใดๆ ทั้งหมด ฉะนั้นในเวลาที่จะเจริญสมถภาวนา ถ้าบังเอิญอารมณ์จิตของบรรดาท่านพุทธบริษัทเข้าถึง
อุปจารสมาธิแล้วก็บางทีภาพจะปรากฏ ก็ขอจงอย่าได้กำหนดจิตถือเอาภาพนั้นเป็นสำคัญ ให้ถือว่าเมื่อ
มาแล้วก็ดับไป เมื่อไปแล้วก็มาที่ข้างเราไม่สนใจภาพ แต่ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องยากเหมือนกัน จิตเข้าไปยุ่ง

กับภาพ สนใจในภาพ สมาธิมันก็ตก ที่เราจะเห็นสมาธินั้นตกได้ก็เพราะภาพนั้นหายไป ในการที่จิตเข้าไปสู่อุปจารสมาธิ ก็กล่าวว่ามีสภาพเป็นทิพย์ เพราะว่ามีนิรณคือความเลวของจิตพ้นตัวไป ตามธรรมชาติของคนเรามีสภาพเป็นทิพย์เหมือนกันทั้งหมด แต่ว่าเราไม่สามารถจะเห็นอะไร จะเห็นผี เห็นเทวดา เห็นพรหม เห็นนรก เห็นสวรรค์ได้ก็เพราะว่านิรณ คือความชั่วมันเข้ามาสิงจิต มาบังจิต คำว่านิรณคือคุณธรรมกันความดี เป็นกิเลสชนิดหนึ่งที่มาพอกจิตเสียจนจนไม่สามารถจะเห็นอะไรได้

ที่นี้เวลาทำจิตเป็นสมาธิ รักษาอารมณ์เฉพาะอย่างหนึ่งอย่างใด กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออกก็ดี หรือภาวนาว่า พุทโธ ธัมโม สังโฆก็ดี อย่างอื่นก็ได้ พอใจสบาย จิตเข้าสู่อุปจารสมาธิใกล้ จะถึงปฐมฌาน ตอนนี้องค์ภาพของจิตจะมีสภาพเป็นทิพย์ คือนิรณทั้ง ๕ ประการจะตกไปจากจิตทั้งหมด จิตจะเริ่มมีสภาพโปร่งใส สามารถจะมองเห็นสภาวะที่เป็นทิพย์ได้ แต่ว่าอารมณ์ที่เข้าถึงอุปจารสมาธิได้นี้เป็นอารมณ์ไม่มั่นคง สามารถจะเคลื่อนตัวได้ คือจะทรงไม่ได้นาน ฉะนั้นการเห็นภาพรู้สึกรู้ว่า จะมีความไวมาก คล้ายฟ้าแลบแล้วก็หายไป ก็ตัวหายนี้แหละ หมายความว่าสมาธิมันเคลื่อนตัวลงไม่ถึงระดับนั้น ภาพจึงหาย

ฉะนั้นจึงขอเตือนบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายว่า อย่าสนใจกับภาพหรือแสงสีอันใด ๆ ทั้งหมด ให้ถือความมุ่งหมายที่พระพุทธเจ้าต้องการ ไว้ให้เป็นสำคัญ ความมุ่งหมายที่พระพุทธเจ้าต้องการ คือการเจริญสมถภาวนา ต้องการอย่างเดียวคือให้จิตเป็นสมาธิ คือว่าต้องการความสงบของจิต ไม่ให้จิตมีอารมณ์ฟุ้งซ่าน สมมุติว่าเรากำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก จะไม่ภาวนาอะไรก็ได้ รู้ลมหายใจเข้าออก รู้ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก จิตไม่เป็นกังวลกับคนอื่น อย่างนี้เราเรียกกันว่า เอกัคคตารมณ์

คือว่าจิตมีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน คือว่าเป็นสภาวะของฌาน เป็นฌานในกรรมฐาน เรียกว่าสมถภาวนา หรือว่าเราจะภาวนาไปด้วย ภาวนาว่า พุทโธ ธัมโม หรือ สังโฆ เวลาหายใจเข้าว่า พุท เวลาหายใจออกว่า โธ อย่าง ธัมโม หายใจเข้าว่า ธัม หายใจออกว่า โม เหมือนกัน สังโฆก็เหมือนกัน หายใจเข้าว่า สัง หายใจออกว่า โฆ เรียกว่าการภาวนาแบบง่าย ๆ ที่นี้ถ้าพุทธบริษัททั้งหลายเคยภาวนาว่า คาทาบทใดคล่องตัวมาแล้ว ก็อย่าเปลี่ยน ให้ปฏิบัติตามเดิม ถ้าเปลี่ยนแล้วอารมณ์มันจะขัด จะเป็นการเริ่มต้นใหม่

ขึ้นชื่อว่าภาวนาก็ดี การพิจารณาที่ดี ในกรรมฐานกองใดกองหนึ่งก็ตาม มีอยู่ ๔๐ อย่างด้วยกัน ก็มีผลเสมอกันคือ ต้องการอารมณ์เป็นสมาธิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสมถภาวนา

เขาต้องการอารมณ์เป็นสมาธิ แล้วก็มีถึง ๔๐ แบบ อันนี้พระพุทธเจ้าที่ต้องการให้ตรงกับอชยาศัย ของบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย การเจริญพระกรรมฐานในด้านสมถภาวนา ความจริงสมถภาวนานี้มีความสำคัญมาก ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ไม่สามารถจะทรงสมถภาวนาได้ ถ้าไปเจริญวิปัสสนาภาวนาจะไม่มีผลอะไรเลย เพราะว่ากำลังไม่พอ เหมือนกับเราอยู่ๆ ก็ไม่ได้เรียนความรู้ตอนต้นไว้เลย แม้แต่หนังสือตัวเดียวก็อ่านไม่ออก อยู่ๆ ก็ตั้งใจว่าเราจะทำปริญญาให้ได้ ก็เข้าไปเรียนเพื่อหวังปริญญากับเขาในมหาวิทยาลัย แล้วก็จะได้อะไรออกมา นอกจากเดินเข้าไปแล้วก็เดินออกมา ทั้งนี้เพราะพื้นฐานเดิมใดๆ ไม่มีอยู่เลย แม้แต่หนังสือตำ หนังสือสักตัวเดียวก็อ่านไม่ออก จะเข้าไปทำปริญญา กับเขาได้อย่างไร

ข้อนี้อุปมาฉันใด วิปัสสนาภาวนาก็เหมือนกัน วิปัสสนาภาวนาถ้าไม่มีสมถเข้าควบคุม จะไม่มีผล ถ้ากำลังของสมถะมากเพียงใด การเจริญวิปัสสนาภาวนาก็รวดเร็วเข้าขั้นนั้น สมมุติว่าถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัทสามารถจะทรงฌาน ๔ ในด้านสมถภาวนาได้ เมื่อทำจิตเข้าถึงฌาน ๔ ควบคุมอารมณ์จิตอยู่ในฌาน ๔ สามารถทรงอยู่ได้สักครึ่งชั่วโมงเป็นประจำ หมายความว่า เป็นเวลากลางวันก็ตาม กลางคืนก็ตาม เวลาไหนก็ตาม คิดว่าเวลานี้เราจะทรงฌาน ๔ สัก ๑ ชั่วโมง พอนั่งปั๊บจับอารมณ์เป็นสมาธิจิตทรงฌาน ๔ ได้ ๑ ชั่วโมงพอดี แล้วจิตจึงเคลื่อนลง ขึ้นชื่อว่าฌาน เราจะกำหนดให้มันขึ้นเมื่อใดก็ได้ ตั้งอยู่ ๒ ชั่วโมง มันก็จะทรงอยู่ ๒ ชั่วโมง ถึง ๒ ชั่วโมงพอดี จิตมันจะเคลื่อน และก็เข้าไม่ได้ ถ้าจะเข้าก็กำหนดจิตใหม่ ตั้งต้นกันใหม่ จึงจะต่อไปได้ อย่างนี้ชื่อว่าผู้ทรงฌาน

ในเมื่อท่านได้ฌาน ๔ แล้ว ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัทจะเจริญวิปัสสนาญาณ องค์สมเด็จพระพิชิตมารก็บอกทำให้เข้าถึงฌาน ๔ เสียก่อน ทำจิตให้เข้าถึงฌาน ๔

ให้สบาย เมื่อจิตสบายแล้วถอยหลังจิตไปถึงอุปจารสมาธิ เวลาที่จิตเข้าฌานนะมันไม่เกิด มันเป็นอารมณ์หนึ่ง คือรักษาอารมณ์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ใช่ว่านี่เลย ทรงอารมณ์ไว้คือไม่ยอมเข้าไปสู่สภาพอย่างอื่น ขณะที่ทรงฌานจะพิจารณาวิปัสสนาญาณไม่ได้ วิปัสสนาญาณเป็นการพิจารณา เป็นตัวคิด นี้เมื่อได้ฌาน ๔ แล้วจิตสบาย เป็นเอกัคคตารมณ์และอุเบกขา อารมณ์เป็นอันเดียว แล้วก็วางเฉยจากอารมณ์ใดๆ ทั้งหมด ไม่ยอมรับอารมณ์ใดๆ เมื่อจิตสบายแล้วก็ถอยหลังมาถึงอุปจารสมาธิ ก็มาพิจารณาขั้น ๕ คือร่างกาย ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ถ้าเรวากันอย่างนี้เป็นภาษาแขกเข้าใจยาก ถ้าจะให้เข้าใจกันง่ายๆ ก็เอาแต่เพียงว่า พิจารณาร่างกาย ร่างกายของเรานี้เป็นแต่เพียงธาตุ ๔ มาประชุมกัน จะทรงตัวอยู่ชั่วคราวเมื่อมีความเกิด เกิดให้แต่เบื้องต้น ความแปรปรวนเคลื่อนไปสู่ความตาย คือ

แก่เข้าไปทุกวัน ๆ ทุกวินาทีก็ปรากฏ และในขณะที่ทรงตัวอยู่ก็มีความทุกข์ในเหตุขนานาประการ ทุกข์แก่ความป่วยไข้ไม่สบาย ทุกข์แก่ความหิวกระหาย ความหนาว ความร้อน ทุกข์จากการพรวดจากของรักของชอบใจ ทุกข์จากความตายเข้ามาเบียดเบียน ทุกข์เพราะอารมณ์ที่มีความปรารถนาไม่สมหวัง ทุกข์เพราะอาศัยจากการกระทบกระทั่ง จากอารมณ์ที่ไม่ชอบใจ เป็นต้น ความจริงทุกข์มีมากกว่านี้แล้ว ก็มีความเข้าใจเอาเอง ร่างกายของคนเรามีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น แล้วก็มีความตายเป็นในที่สุด แต่ว่าก่อนที่จะตายมันก็เต็มไปด้วยความทุกข์ ด้วยเหตุขนานาประการ

การที่องค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้พวกเราละอัตภาพคือร่างกาย ตามในพระบาลีบทท้ายในบทบังสุกุลว่า **เตสัง วูปสโม สุข** ซึ่งแปลเป็นใจความว่า **การเข้าไปสงบกายนั้นชื่อว่าสุข** การเข้าไปสงบกายก็หมายความว่า ตัดความอาลัยในกายเสียให้หมด คิดเสียว่าร่างกายนี้เป็นสภาวะของกิเลส สร้างขึ้นเป็นพื้นฐาน เป็นอาการที่กิเลสสร้างขึ้นให้เราอาศัย เราคือจิตหรืออภิสสมาณกายที่อาศัยอยู่ในร่าง แล้วกิเลสก็บังคับบัญชาเราทุกอย่าง ให้เราปฏิบัติตามความปรารถนาของตน เมื่อเรตคอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลส เป็นทาสของกิเลสก็เต็มไปด้วยความทุกข์ หากความสุขอะไรไม่ได้ เมื่อตายไปแล้วกิเลสก็สร้างบ้านให้ใหม่ก็ไปอยู่ใหม่ ดีไม่ดีกิเลสพาลลงนรกไป แล้วก็มาเป็นเปรต อสุรกาย เป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นคน ก็เต็มไปด้วยความทุกข์ หากความสุขสบายใจไม่ได้ มีกิเลสบีบบังคับด้วยประการทั้งปวง ของชั่วกิเลสก็บอกว่าดี แต่ของดีกิเลสสอนเราบอกว่าชั่ว คนเราเกิดมาแล้วต้องตายไปในที่สุด กิเลสพยายามสอนเลี้ยมเราว่าเราไม่ตาย ไปเผาศพใครเขาได้ก็ร้อยก็พันศพมาได้ ไม่เคยนึกเลยถึงความตาย เมื่อเรายังไม่ตายความแก่ก็คลานมาทุกวินาที กิเลสก็สอนเราอยู่นั้นแหละว่ายังไม่แก่ ทีนี้เมื่อถึงที่เราแก่แล้ว

๒๘๑

เมื่อเห็นว่าบุคคลอื่นเขาตาย กิเลสมันก็สอนใหม่่ว่าเรายังไม่ตาย นี่กิเลสสร้างความชั่ว คือความประมาทให้เกิดแก่จิตเราอยู่ตลอดเวลา

ฉะนั้นองค์สมเด็จพระบรมศาสดาจึงมาสอนเสียใหม่ ถ้าพวกเรายังตกอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลสเพียงใด เราก็มีความทุกข์เพียงนั้น นี่สภาพของการเลี้ยมสอนของกิเลส นี่มันมีตัวทุกข์เป็นผลก็คือความอยาก อยากให้ร่างกายมีทรัพย์สินต่างๆ อยากให้ร่างกายเราสวย เมื่อมันสวยไม่พอก็เสริมเติมแต่ง สิ่งใดไม่มีก็อยากให้มีขึ้นมา ไอ้ตัวอยากตัวนี้เรียกว่าอยากค้น เรียกว่า กามตัณหา

กามตัณหา เมื่อมันมีขึ้นแล้วก็อยากให้มีมันทรงตัว เอาตัวเราเป็นสำคัญ มันเป็นตัวที่อยากให้เป็นหนุ่มเป็นสาว พอเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้ว ตอนนีเราก็ออยากให้ความเป็นหนุ่มเป็นสาวมีตลอดกาล

ตลอดสมัย ไม่อยากแก่ ถึงใครจะมาบอกก็ตามว่าเรานี่ต้องแก่ แต่ความจริงนั้นจิตใจของเราไม่ต้องการความแก่เลยสักนิด และก็ไม่คิดว่ามันจะแก่ อันนี้เป็นภวัตถุหา อยากให้ทรงอยู่

ที่นี้วิภวัตถุหา พอแก่ขึ้นมาแล้วความคร่ำคร่าเกิดขึ้นมา ถ้ามันเป็นวัตถุก็เดือดร้อนละซิ เรบอกว่าจะไม่ให้มันแก่นี้ ทำไมมันถึงแก่ ต้องไปหายากันแก่ วิธีแก้ไขความแก่ แต่ว่าแก้ยังไงก็ตามมันก็ไม่แก้ไม่ได้ ในที่สุดมันก็ต้องแก่ ผลสุดท้ายมันก็ต้องตายไปในที่สุด

นี่พระพุทธเจ้าสอนให้เราทราบจากความเป็นจริง ก็สอนบรรดาท่านพุทธบริษัทชายหญิง เมื่อท่านทั้งหลายทราบแล้วว่า อตภาพร่างกายมีการเกิดแล้วในเบื้องต้น มีความแปรปรวนในท่ามกลาง และก็จะตายตัวไปในที่สุด ถ้าเรายังมีความมัวเมาในทรัพย์สิน มัวเมาในร่างกาย เมื่อร่างกายอันนี้ตายลงแล้ว จิตที่อาศัยอยู่ในร่างกายก็ไปถือภพถือชาติใหม่ เมื่อมีความเกิดขึ้นเพียงใดเมื่อใดก็ตาม ความทุกข์สภาพเช่นนี้มันก็ปรากฏ ไม่ว่าชาติไหนทั้งหมดมีสภาวะเหมือนกัน จะเกิดสักกี่แสนชาติ ความทุกข์มันก็ปรากฏตั้งแต่วันเกิดจนถึงวันตาย

ฉะนั้นองค์สมเด็จพระจอมไตรจึงกล่าวว่า โมกขธรรมคือธรรมเป็นเครื่องพ้นความตาย มีอยู่ ฉะนั้นองค์สมเด็จพระบรมครูจึงสอนให้บรรดาท่านพุทธบริษัทหาทางกำจัดตัวกิเลสคือ

๑. มีการให้ทาน ก็เป็นการสังหารความโลภที่เกิดในจิต การให้ทานก็ต้องให้ตามควร อย่าบีบคั้นตัวเกินไป

๒. การสมาทานศีล เป็นการระงับโทสะภายนอก คือตั้งข้อกันโทสะกับความชั่ว ๕ อย่าง นี้เขาเรียกว่า ล้อมคอกเข้าไว้แต่ยังไม่ได้ฆ่า

ต่อมาโทสะตัวนี้ก็มาฆ่ากันด้วยการพรหมวิหาร ๔ มีเมตตา เป็นต้น เมื่อเห็นคนก็ดี สัตว์ก็ดี แทนที่เราจะคิดเป็นศัตรู ก็ทำใจของเราให้เกิดความรัก รักของเขาไม่ใช่ว่ารักตัว ไม่ใช่ว่ารักเนื้อรักหนัง รักความเป็นสุขของเขา คิดว่า เออ สัตว์ก็ดี คนก็ดี แม้แต่เราก็เหมือนกัน รักสุข เกลียดทุกข์เหมือนกันหมด เมื่อเรามีความรักประเภทนี้เกิดขึ้นแล้ว เกิดความรู้สึกประเภทนี้ขึ้น เราก็ไม่ทำอันตรายกับคนและสัตว์อื่นให้ได้รับความลำบาก แทนที่จะทำอันตรายเรา ก็มีความกรุณาความสงสาร โอกาสจะพึงมีเราก็สงเคราะห์ให้เขามีความสุขตามอัธยาศัย ถ้าจิตใจเราทรงได้แบบนี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์ก็กล่าวว่า สังหารโทสะให้มีกำลังเบาลง แต่ยังไม่หมด

ต่อปองศ์สมเด็จพระบรมสุคตก็บอกว่า กำจัดโมหะความโง่เสียก่อน ถ้าความโง่พังเมื่อไร เราถึงความทุกข์ลงเมื่อนั้น ราคะก็ดี โลภะก็ดี โทสะก็สลายตัวไปหมด ถ้าเราสามารถสังหารตัวการคือ ความโง่ ได้แก่ โลภะความโลภ โทสะความโกรธ โมหะความหลง เราจะสังหารมันได้อย่างไร ต้องอาศัยการพิจารณาตามความเป็นจริงตามที่กล่าวมา ให้คิดว่าวัตถุก็ดี สิ่งที่มีชีวิตก็ดี ในโลกนี้มีอะไรตรงตัวบ้าง มีอะไรไม่เก่าไม่แก่ไม่พังไม่สลายตัวบ้าง มีบ้างไหม แล้วก็นั่งนึกดูความจริงจะหามันไม่ได้ เพราะซื้อมาไม่กี่วันมันก็เก่า ผ้าที่เราซื้อมาได้มาไม่กี่วันมันก็เก่า ได้มาใหม่ ๆ ของที่สวยงาม ๆ ก็สวยแต่ใหม่ ๆ ได้มาไม่กี่วันมันก็เก่า แล้วปล่อยไว้นาน ๆ มันก็สลายตัว แม้แต่ตึกกรมบ้านช่องใหญ่โตอย่างปราสาทหินพิมาย ไปดูแล้วไม่น่าจะพังมันก็พัง สิ่งเหล่านี้มีการแข็งแรงกว่าร่างกาย แล้วก็มาดูสภาพร่างกายของเรา เกิดขึ้นแล้วก็มีความคร่ำคร่าลงไปทุกวัน มีความทุกข์ในทุกวัน ในที่สุดก็ตาย เมื่อตายแล้วจิตของเราจะไม่ดีก็ยังไม่ตาย ต้องเวียนว่ายไปถือภพถือชาติ ตกอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลสไม่มีความดี

ฉะนั้น องค์สมเด็จพระชินสีห์จึงสอนให้บรรดาท่านพุทธบริษัท พิจารณาหาความจริงยอมรับนับถือกฎของธรรมดา ว่าความแก่ก็ดี ความป่วยไข้ก็ดี ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจก็ดี ความกระทบกระทั่งจากอารมณ์ที่เราไม่ถูกใจก็ดี ความตายก็ดีเกิดขึ้น ก็เห็นว่านี่มันเป็นเรื่องธรรมดา แล้วก็คิดเป็นปกติอยู่เสมอว่า นี่ถ้าเราอยู่ต่อไปก็ต้องแก่อย่างคนแก่ที่เรามองเห็น คือแก่ทุกคนนี้ เห็นคนเขาป่วยไข้ไม่สบายก็คิดว่า สักวันหนึ่งสภาพอย่างนี้ก็จะเกิดขึ้นกับเรา ในที่สุดเห็นคนตายเราก็คิดว่า ไม่ช้านี้เราก็ตาย ถ้าสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ ความแก่ก็ดี ความเจ็บป่วยก็ดี ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจก็ดี การกระทบกับอารมณ์ที่ไม่ปรารถนาก็ตาม ความตายก็ตามเข้ามาถึง เราถือວ່านี้เป็นเรื่องธรรมดาของคนและสัตว์ที่เกิดมาในโลก ต้องมีสภาพเป็นอย่างนี้ เราก็เลยไม่ตกใจ คิดว่าธรรมดาของร่างกายเป็นอย่างนี้

๒๘๓

อันนี้องค์สมเด็จพระชินสีห์กล่าวว่ามันเป็นของไม่ดี ร่างกายมีสภาพสับปรับไม่น่าคบ ถ้าเราขึ้นคบบันเพียงไร เราก็มีความทุกข์อยู่เพียงนั้น ฉะนั้นเราจะเชื่อองค์สมเด็จพระพิชิตมาร โดยท่านกล่าวว่า เติลังวุปถัม สุโข ให้เข้าไปสงบกายเสีย คำว่าสงบกายก็คือเราไม่ต้องการกายอีก ร่างกายมันมีทุกข์ขนาดไหนก็ปล่อยมันเรื่อยไป ถือວ່ามันเป็นเรื่องของกฎธรรมดา ก็คิดไว้เฉพาะหน้าว่าเราเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายชาติใหม่ไม่มีสำหรับเรา แดนที่เราจะไปคือพระนิพพาน

ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านกำหนดอารมณ์ไว้ได้อย่างนี้ และพยายามกำจัดความโลภ คือการให้ทาน ชังคอกความโกรธด้วยการรักษาศีล ทำลายกำลังของความโกรธด้วยพรหมวิหาร ๔

และชำระจิตของเราให้เข้าถึงความดีด้วยการเจริญวิปัสสนาญาณ คือพิจารณาขั้นที่ ๕ ตามที่กล่าวมา
ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้า พยายามใคร่ครวญอย่างนี้ วันหนึ่งสักสองสามนาทิตี่
หรือ ๑๐ นาทีก็ตาม ทำอารมณ์ของท่านให้ผ่อนคลาย ภายในไม่ช้าเท่าไร บรรดาท่านพุทธบริษัททั้ง
หลายก็จะถึงที่สุดของความทุกข์ ก็คือหมายความว่าไปหมดจิตของความทุกข์ มันจะมีความสุขส่วน
เดียว นั่นคือพระนิพพาน

*****

๒๘๔

อบรมพระกรรมฐาน ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

ในอันดับแรก ขอบรรดาท่านพุทธบริษัทตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น ควบคุมสติสัมป
ชัญญะ กำหนดควบคุมลมหายใจเข้าหายใจออก หายใจเข้ารู้ยู่ว่าหายใจเข้า หายใจออกรู้ยู่ว่าหายใจ
ออก ถ้าจะใช้คำภาวนา หากว่าไม่เคยปฏิบัติมาก่อน หายใจเข้านี้ภาวนาว่าพุท หายใจออกนี้ภาวนาว่าโฮ การกำหนด
รู้ลมหายใจเข้า หายใจออกก็ดี รู้คำภาวนาก็ดี ถือว่าเป็นการทรงสติสัมปชัญญะ การเจริญพระกรรมฐาน

เบื้องต้นที่เรียกว่า สมถภาวนา พระพุทธเจ้าทรงมีความมุ่งหมายให้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ทรงสติสัมปชัญญะเป็นสำคัญ เมื่อสติสัมปชัญญะสมบูรณ์แล้ว สามารถควบคุมอารมณ์ใดได้อารมณ์หนึ่งที่เราเรียกกันว่า เอกกัคคตารมณ์ ได้เฉพาะเวลา ๑๕ นาที ๒๐ นาที หรือ ๕ นาที ๑๐ นาที หรือยิ่งกว่านั้นก็ตาม เมื่อการทรงสติคุมอารมณ์ไว้ได้โดยเฉพาะ เรียกว่าทรงสมาธิได้

อันนี้ต่อไปพระพุทธเจ้าสอนให้บรรดาพุทธบริษัทปลงขันธ ๕ เห็นทุกข์ของการเกิดว่าการเกิดมีขึ้นแล้ว ก็พิจารณาหาความทุกข์ ในขณะที่มีชีวิตอยู่ มีความสุขหรือความทุกข์ ถ้าเราใช้ปัญญาพิจารณาตามความเป็นจริง จะเห็นว่าการทรงชีวิตอยู่เต็มไปด้วยความทุกข์ เฉพาะความสุขหรือความทุกข์นี้ อาตมาพูดมาแล้วหลายรอบ สำหรับในสำนักนี้ ต่อจากนี้ไปก็ไม่ให้เสียเวลามาก เวลานี้ก็ตึกมากแล้ว จะขอพูดถึงบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายด้านอารมณ์ เมื่อคืนที่แล้วมาพูดถึงอารมณ์ของสมถภาวนา สมถภาวนาเมื่อสรุปแล้วก็เรียกว่าเป็นอารมณ์มัดใจ เป็นการตั้งใจให้อยู่ในขอบเขตที่เราต้องการให้ทรงอยู่ ถ้าหากว่าเราต้องการให้อารมณ์ของเราไม่ฟุ้งซ่าน เป็นสุขจากอารมณ์ภายนอกตามที่เราต้องการ เช่นเราเจริญพุทธานุสสติกรรมฐานตามต้องการนั้น โดยเฉพาะว่าเวลานี้ เราคิดถึงความคิดของพระพุทธเจ้าก็ให้คิดอยู่เฉพาะในเขตนั้น หรือว่าพิจารณากายคตานุสสติกรรมฐาน ก็ให้จิตคิดพิจารณาอยู่เฉพาะอาการ ๓๒ หรือว่าเราเจริญมรณานุสสติกรรมฐาน ก็ให้จิตคิดอยู่เฉพาะความตาย ถ้าอสุกกรรมฐาน ก็ให้พิจารณาเฉพาะความสกปรกของร่างกาย เป็นอันว่าการเจริญสมถกรรมฐาน เรามัดใจอยู่ในขอบเขตคิดดวงล้อมอยู่ในใจ ไม่ให้ใจไหลไปสู่อารมณ์ภายนอกที่เราไม่ต้องการ

เมื่อเราสามารถจะคุมอารมณ์ใจไว้ได้โดยเฉพาะเวลาเท่าไรก็ตาม ถือว่าเป็นผู้ทรงฌานนี้การทรงอารมณ์สมถภาวนา ถึงแม้ว่าเราจะทรงอารมณ์ได้สูงเพียงไรก็ตาม ตั้งแต่ขณิกสมาธิ ถึงฌาน ๘ คือรูปฌาน ๔ อรูปฌาน ๔ การที่ทรงสมถภาวนานี้

๒๘๕

เราจะรู้สึกว่าจะไม่อยากจะเคลื่อนกาย ไม่อยากจะเคลื่อนใจมากนัก เพราะเกรงว่าสมาธิที่ทรงไว้จะเคลื่อนคลาดหรือเสื่อมไป ฉะนั้น บรรดาท่านทั้งหลายที่ทรงฌานในด้านฌานโลกีย์ จะเห็นว่าจริยาของท่านพวกนี้อยู่ในอาการเคร่งครัดมัธยัสถ์ เคลื่อนไหวน้อย ไม่อยากจะทำอะไรทั้งหมด เพราะมีความต้องการอยู่อย่างเดียว กำหนดจิตใจให้ตั้งอยู่ในองค์ของสมาธิ นี้เป็นความต้องการ

เมื่อสามารถทรงอารมณ์เป็นสมาธิได้แล้ว ต่อไปก็ปฏิบัติตามคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ในด้านวิปัสสนาญาณ สำหรับวิปัสสนาญาณนี้เป็นอารมณ์คิด ๆ อยู่ในขอบเขต พิจารณาวิปัสสนาญาณนี้ตามที่บูรพาจารย์สอนไว้ ว่าในระยะต้น ให้ควบคุมอา

รรมณ์ใจอยู่ในอำนาจของสมถภาวนาให้นานที่สุดที่จะทรงได้ เมื่อทรงอยู่ได้ด้วยดีแล้ว ต่อไปก็ใช้อารมณ์สมาธิพิจารณาขั้น ๕ เห็นว่าขั้น ๕ นี้เต็มไปด้วยความสุข หาค่าความสุขอะไรไม่ได้ แล้วก็มีการสลายตัวไปในที่สุด เป็นอันว่าขั้น ๕ นี้ แม้ว่าเราจะปรนเปรอขนาดไหนก็ตาม มันก็ไม่ตามใจเรา เราไม่ต้องการให้มันแก่ มันก็จะแก่ เราไม่ต้องการให้มันป่วย มันก็จะป่วย เราไม่ต้องการให้มันพลัดพรากจากเรา หรือเราพลัดพรากจากมัน เราก็ทำไม่ได้ ในที่สุดเราไม่ต้องการอยากให้ตายมันก็จะตาย ห้ามไม่ได้ ขั้น ๕ คือร่างกายนี้ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา นี้ว่าโดยย่อ เราพิจารณาขั้น ๕

การเจริญวิปัสสนาญาณก็มีอยู่หลายแบบด้วยกัน แต่ก็รวมอยู่ในขั้น ๕ ว่าเป็นโทษเป็นทุกข์ จะพิจารณาแบบไหนก็ตาม ถ้าเลยขั้น ๕ ไปไม่ใช่วิปัสสนาญาณ เพราะว่าพระพุทธเจ้าตรัสไว้โดยเฉพาะ นี้ว่าถึงถึงวิธีการพิจารณา ก็พูดกันมามากแล้ว ไม่จำเป็นจะต้องพูดต่อไป สำหรับวันนี้จะพูดถึงอารมณ์ เมื่อบรรดาท่านพุทธบริษัททรงสมาธิได้พอสมควร แล้วก็ทรงวิปัสสนาญาณคิดพิจารณาขั้น ๕ ถ้าอารมณ์จิตของบรรดาท่านพุทธบริษัทเข้าถึงโคตรภูญาณ คือสามารถจะทำจิตของตนให้เข้าสู่โลกุตตระเป็นพระอรหันต์ ระหว่างที่จิตเข้าสู่ในระหว่างโลกีย์กับโลกุตตระ ตอนนี้จะเห็นว่า จิตมีอารมณ์เบาขึ้นมาหน่อย การมัดใจคลายตัว ใช้ปัญญาพิจารณาขั้น ๕ โดยเฉพาะอารมณ์จิตในตอนนี้จะมีความรักพระนิพพานขึ้นนอกจากสิ่งใด เป็นทุกข์ของขั้น ๕ มากขึ้น นอกจากนี้ก็ยอมรับกฎของธรรมดาเป็นปกติ เพียงว่ามีปัญญาในด้านวิปัสสนาญาณพอสมควรไม่มากนัก ต่อไปเมื่อจิตเข้าสู่พระโสดาบัน อารมณ์รักพระนิพพานมีมากขึ้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนี้ ในระหว่างที่จิตเข้าสู่โคตรภูญาณก็ดี หรือพระโสดาบันก็ดี ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัทที่เคยฝึกทิพจักขุญาณมาก่อน ก็จะมีความรู้ลึก

แปลใจว่า คำว่า พระนิพพานที่ดำราทั้งหลายเขียนว่า มีสภาพสูญ ทั้งนี้มันจะกลับเป็นตรงข้าม เห็นว่าพระนิพพานมีสภาพ หมายถึงว่าท่านที่ได้ทิพจักขุญาณจะแปลน้อยตรงที่ นี้คำว่าไม่สูญเป็นอย่างไร แล้วได้เห็นกรณีพิเศษ ที่มีความสวยงามยิ่งกว่าเทวดาหรือพรหม และมีอารมณ์เบาเป็นพิเศษ นี้ว่าถึงถึงฝ่ายที่ได้ทิพจักขุญาณ สำหรับท่านที่ไม่ได้ทิพจักขุญาณก็มีความเบาขึ้น หมายความว่าเราจะเบื่อโลก เห็นทุกข์ของโลกพอสมควร แล้วก็มีความรักพระนิพพาน ยอมรับกฎของธรรมดา คำว่าช่างมันยอมเกิดขึ้นกับใจของเรา

ราคะ โทสะ โมหะ หรือว่าโลภะ โทสะ โมหะ ได้แก่ความโลภ ความโกรธ ความหลง หรือว่าความรักสวयรักงาม ความโกรธ ความหลง ยังมีแก่พระโศดาบัน แต่ทว่าอารมณ์ของเราี้ความโลภก็ดีความรักในของสวयของงามก็ดี ความโกรธก็ดี ความหลงก็ดี อยู่ในขอบเขตของกุศล หมายถึงว่าเราจะรักในรูปสวय รูปเสียง กลิ่นรส ที่เราพอใจ ว่าความโลภอยากจะรวยก็ตาม เราจะพอใจอยู่ในด้านเฉพาะศีลธรรม คือไม่ละเมิดศีล ๕ ความโกรธมี แต่การประทุษร้ายบุคคลอื่นไม่มี นี่แสดงว่าเราตั้งเขตความโลภ ความโกรธ ความหลงขึ้นได้

ที่นี้พระโศดาบันยังมีการแต่งงาน มีบุตรธิดา เพราะไม่สามารถจะทำลายกิเลสในด้านราคะให้สิ้นไป แต่ว่ากำลังใจทรงอยู่ สิ่งที่จะพึงสังเกตว่า พระโศดาบันเขาทรงอะไรไว้บ้าง เราจะเห็นได้ง่าย ๆ คนที่เป็นพระโศดาบันแล้วเป็นพระอรียเจ้า จะไม่ยอมปรมาสพระรัตนตรัย คือมีใจมั่นคงในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ จะไม่ยอมพูดแม่แต่เล่น ๆ ว่า พระพุทธเจ้าไม่ใช่พระพุทธ พระธรรมไม่ใช่พระธรรม พระสงฆ์ไม่ใช่พระสงฆ์ แล้วก็จะสามารถทรงศีล ๕ ได้เป็นปกติ คำว่าสมุจเฉทนี้เด็ดขาด คือ ไม่ยอมละเมิดศีล ๕

เรื่องของศีล ๕ นี้ต้องเข้าใจให้คินะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมุสา ข้อมุสาที่เราพูดไปไม่ตรงกับความเป็นจริง แต่ไม่ทำลายประโยชน์ของผู้ฟัง เป็นการรักษาประโยชน์ของผู้ฟัง อันนี้ไม่ชื่อว่าขาดศีล ๕ ข้อนี้ อันนี้ต้องเข้าใจไว้ด้วย พระโศดาบันอาจจะมิลิลาพูดไม่ตรงกับความเป็นจริง แต่รักษาผลประโยชน์ของบุคคลอื่นมาก อย่างเด็กถ้าจะเดินไปใกล้ปลายทาง จะตกลงไปข้างล่างจะถึงอันตรายกับชีวิต ถ้าเราบอกว่า ถ้าเดินไปชิดปลายทางแล้วจะเกิดอันตราย เด็กจะไม่เชื่อ เราบอกว่า ถ้าเดินไปตรงนั้นมีสัตว์ร้าย ตู๊กแกหรืองูอยู่ ถ้าหนูเดินไปทางนั้นจะเป็นอันตราย แล้วเด็กก็ไม่ไป อย่างนี้จะถือว่าขาดศีล ๕ ไม่ได้ เพราะรักษาประโยชน์ของบุคคลอื่น นี่เป็นอันว่าจะสังเกตได้

สำหรับบุคคลที่เข้าถึงพระรัตนตรัย คือมีพระโศดาบัน จะมีอารมณ์เคารพในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อย่างมั่นคง สามารถจะยกมือขึ้นไหว้พระพุทธรูปที่เขาเขียนติดกระดาษก็ดี ปั้นด้วยดินก็ดี หรือเขามัดด้วยฟางก็ตาม หรือเขาหล่อด้วยโลหะก็ตาม ยกมือไหว้ด้วยความสะดวกใจ ด้วยความเคารพยิ่ง แล้วก็รักษาศีล ๕ เป็นปกติ โดยไม่ต้องระมัดระวัง นี่เป็นอาการของพระโศดาบัน โดยเฉพาะอารมณ์ อารมณ์ของผู้ที่ถึงพระโศดาบัน ก็มีอารมณ์ช่างมันอยู่มาก คำว่าช่างมันก็หมายความว่าเขาค่าก็ดี เขาวาก็ดี โกรธเหมือนกัน แต่ไม่เข้าไปตีเขา ไม่เข้าไปทำร้ายเขา ความโกรธยังมี แล้วก็มื่อ

รณย์ยับยั้งได้มาก แล้วความรักก็มีรักอยู่ในขอบเขต ความรักสวयรักงาม ก็ยังมีเป็นไปตามปกติ เป็นไปตามอารมณ์ แต่ไม่หลงจนเกินไป แล้วมีอารมณ์รักพระนิพพานเป็นปกติ ต้องการอย่างเดียว ถ้าตายจากชาตินี้แล้วจะไปนิพพาน นี่เป็นอารมณ์ของพระโศดาบันอย่างย่อ

สำหรับพระสัทธาคามิ พระสัทธาคามินี้ ความจริงก็มีอารมณ์อย่างพระโศดาบัน แต่ก็ละเอียดเข้าไปอีกหน่อย ความรัก ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความจริง ความรักกับความโลภ มันต้นเหตุตัวเดียวกัน ยังมีอยู่แต่ว่ามีอารมณ์เบาบางมาก ทรงศีลก็ยังทรงบริสุทธิ์ มีความละเอียดกว่า แต่ทว่าอารมณ์ที่น่าคิดสำหรับพระสัทธาคามิก็มีอยู่ตอนหนึ่ง ตอนนั้นถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัทปฏิบัติถึง ก็ระมัดระวังให้มาก นั่นคือ กามราคะ พระสัทธาคามิยังไม่สามารถจะตัดกามราคะให้สิ้นไปได้ เพราะว่ากำลังใจที่กระทบกระทั่งวัตถุ ที่เนื่องในกามราคะ ความรู้สึกในเพศจะไม่มี ผู้หญิงจับมือชาย ผู้ชายจับมือหญิงก็เหมือนกัน จับตัวเพื่อเกี่ยวกันไม่มีความรู้สึกอะไร การกระทบกระทั่งกับสิ่งที่เราเคยรัก จิตใจมันก็เหือดแห้งไป สำหรับที่อารมณ์อย่างกระทบ แต่ทว่าบางครั้งบางส่วนที่ท่านเข้าถึงสัทธาคามิ ถ้าไม่เข้าใจให้ดีๆ ก็จะเห็นว่าเราเป็นพระอนาคามีไปเสียแล้ว แต่ความจริงยังไม่ถึง ต้องสังเกตไว้เวลาที่จิตสงบ ความรักที่มันเป็นอุปนิสัย หรือเรียกว่าเป็นอนุสัยตัวละเอียด มันยังคงอยู่ เวลาที่จิตสงบๆ อยู่ เจริญสมาธิก็ดี วิปัสสนาญาณก็ดี หรือยามอยู่แบบสบายๆ อารมณ์ความรักจะขึ้นมาเตือนใจนิดหนึ่ง มันจะสอนว่า สิ่งนั้นสวย สิ่งนั้นงาม เสียงเพราะ รูปสวย อย่างโน้นอยู่ร่อย อย่างนี้เป็นต้น มันจะปรากฏขึ้นมานิดหน่อย เมื่อจิตใจเราเห็นว่ามันโผล่หน้าขึ้นมาแล้ว ก็คิดว่าบางตัวมันทำลายไปแล้ว แต่มันยังอยู่ พอรู้ตัวเพียงเท่านี้ อารมณ์อย่างนี้มันก็จะหายไป มันเป็นตัวอนุสัย มันกวณาเวลาเราผลอ ถ้าเทียบกับกองทัพก็เรียกว่ามันเป็นกองโจร ไม่ใช่สงครามประจัญหน้า มันจะมาต่อเมื่อเราผลอเท่านั้น นี่ขอบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านที่เจริญเข้าถึง ก็ขอให้ระวังให้มาก จงอย่าผลอตัว คิดไว้เสมอว่าเรายังดีไม่พอ

นี่ต่อไปถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย มีอารมณ์เข้าถึงพระอนาคามี ตอนนี้อย่าจะมี ความรู้สึกว่ามีสิ่งที่ยาบบๆ พอจะสังเกตได้สำหรับพระอนาคามี พอถึงอนาคามีศีลจะเข้ามาถึงตัวเองโดยไม่ต้องสมาทาน โดยไม่ต้องตั้งใจรักษา เป็นอันว่าศีล ๘ เป็นศีลสำหรับพระอนาคามี เรื่องการบริโภคอาหารเย็นเลิกกัน ความหิว ความกระหายในอาหารก็ไม่มี มันเหือดหายไป อันนี้สังเกตได้ง่าย แต่ทว่าต้องระวังให้ได้ ถ้าเราเป็นโรคที่มันไม่หิวอาหาร ก็อย่าคิดว่าเราเป็นพระอนาคามีเสียแล้ว ที่นี้ข้อสังเกต ที่องค์สมเด็จพระประทีปแก้วทรงตรัสไว้ในเหตุหรือในผล หรือในคุณสมบัติของพระ

อนาคามี คือหนึ่ง ความรู้สึกในเพศไม่มีเลย หมดเศ็ดขาด และวัตถุปัจจัยที่ทำให้เกิดความรู้สึกในเพศ คือ อสุจิ ที่มีอยู่ในร่างกาย ร่างกายสร้างมาเท่าใดก็จะเกิดเหือดแห้งไป นี่เป็นข้อสังเกตที่สังเกตได้ง่าย ถ้าเรายังสงสัย ก็ให้หมอบไปรักษา บอกหมอว่าเวลานี้เป็นโรคมานตายด้านเสียแล้ว ให้หมอช่วยรักษา ถ้า หมอช่วยรักษาเต็มความสามารถ ไม่สามารถจะดึงความรู้สึกในเพศให้เกิดขึ้นได้ ก็จงทราบว่าเราเข้าถึง ระยะเวลาของพระอนาคามีแล้ว แล้วก็ต่อไปอีกข้อหนึ่งได้แก่โทสะ ความโกรธ หรือความพยาบาท ไอ้การ รู้สึกกับการกระทบจิต ที่คิดว่าเขาทำไม่ถูก พูดไม่ถูก ไม่มีอยู่จะขังความโกรธ ความไม่พอใจ คิดประทุษร้ายไม่มี ใครสร้าง ความพอใจให้เกิดขึ้นก็มีอยู่อย่างเดียวคือ อารมณ์ของเมตตา ว่าอารมณ์ของผู้นี้ยัง มีความหนาไปด้วยกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรมอยู่มาก อารมณ์ใจของท่านผู้เข้าถึงพระอนาคามี มีมีความสุขมาก คือ หนึ่ง ด้านศีลไม่ต้องระวัง สบาย ศีล ๘ ถ้ารักษาได้มันก็ระงับการใช้จ่ายไปได้ มาก ประการที่ ๒ ความวุ่นวายของใจในความรัก ในรูป ในเสียง ในกลิ่น ในรส การสัมผัสไม่มีเลย สบาย ไม่มีความขุ่นใจ แม้เหตุวัตถุปัจจัยให้เกิดความรักที่ร่างกายสร้างให้ก็เกิดเหือดแห้งไป ความโกรธ ความพยาบาท การคิดประทุษร้ายต่อผู้ใดก็ไม่มี

เป็นอันว่า ไฟ ๒ กองคือ ราคะก็ ได้แก่ไฟราคะ เผลผลาญใจ โทสะก็ ได้แก่ไฟโทสะที่ เผลผลาญใจ ไม่มีเสียแล้ว เป็นอันว่าไฟ ๓ กอง มันดับไปเสียแล้ว ๒ กอง คือเป็นพระอนาคามีเหลือ อยู่กองเดียว ได้แก่โมหะคือ ไฟโมหะ ที่นี้ไว้ดวงเดียว นี่มันก็เหลือรับหรือ ไกลจะดับมีดับแหล่ ต่อไป ก็ พิจารณาขั้นที่ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ว่ามันไม่เที่ยง หากความเที่ยงไม่ได้ มัน เป็นทุกข์ แล้วก็มีการสลายตัวไปในที่สุด การตัดกิเลสทั้งหมดก็ตัดที่ขั้นที่ ๕ โดยเฉพาะ เมื่ออารมณ์ใจ มันละเอียดแล้ว สังโยชน์ทั้ง ๑๐ ประการมันก็สลายตัวไป เมื่อพิจารณาไปแล้วจะเห็นว่า รูปราคะ คือรูป ฌาน ที่เราเจริญในสมถภาวนาเอาเป็นเอาตาย บางครั้งก็มาในรูปฌาน นั่งทรงตัวอยู่ได้ตั้งหลายๆ ชั่วโมง บางคนนั่งทรงอยู่ได้ตลอดวัน

ตลอดคืนไม่เบื่อ คิดว่าเป็นของดี เป็นของประเสริฐ หรือคิดว่าพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระชินสีห์มีดีอยู่เพียงนี้ นั่นเขาเรียกว่าหลงอยู่ในรูปฌาน ความจริงการทำฌานแบบนั้น เป็นอรรถกถาตาม นุ โยค เมื่อทรงจิตให้สบายแล้ว ก็ใช้ทำสมาธิให้เกิดปัญญาพิจารณาขั้นที่ ๕ แบบที่พระพุทธเจ้าทรงสอน ถ้าไม่อย่างนั้น มันก็จะค้างอยู่แค่นั้น ที่ตอนนี้ความหลงในรูปฌานไม่มีแล้ว เราก็คิดว่า รูปฌานเป็นกำลัง หรือบันไดให้เราก้าวไปสู่วิปัสสนาญาณเท่านั้น การหลงไหลใฝ่ฝันในรูปฌานว่าประเสริฐเลิศกว่าสิ่ง

ใดก็ไม่มี คือทราบแล้วว่าองค์สมเด็จพระพุทธรชินสีห์สอนมานี้ก็เพื่อเป็นกำลังควบคุม องค์สมเด็จพระธรรมสามิสรต้องการอย่างเดี๋ยวจึงคือ ให้เราตัดกิเลส

ต่อไปความมานะ ถือตัว ถือนอน ว่าเราวิเศษกว่าเขา เสมอเขา เลวกว่าเขาไม่มี เห็นว่าคนและสัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาในโลกนี้ก็เพียงธาตุ ๔ คือ ธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟ นี้กล่าวโดยย่อควบคุมกันเข้ามาเป็นกาย ส่วนจิตใจนั้นไม่ได้มีเรื่องเลย คนก็ดี สัตว์ก็ดี มีสภาพเหมือนกันหมด มีการเกิดขึ้นในเบื้องต้น มีความเปลี่ยนแปลงไปในท่ามกลาง มีการสลายตัวไปในที่สุด แล้วเป็นอันว่าการถือเราถือเขาหมดไป

ต่อไปอารมณ์จิตที่คิดฟุ้งซ่านอยู่ในด้านกิเลส เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ก็ไม่มี และในขั้นสุดท้าย กำลังใจของเราก็สามารถตัดอวิชชา คือความโง่โง่ไปได้ การที่เราจะตัดอวิชชาความโง่โง่ไปได้อันนี้ก็ต้องมีอำนาจ ที่นี้ใจของเราจะมีสภาพแบบนี้ เห็นว่าโลกมนุษย์ก็ดี เทวโลกก็ดี พรหมโลกก็ดี หาอะไรดีไม่ได้ เต็มไปด้วยความทุกข์ เราเกิดในมนุษย์โลก เทวโลก พรหมโลก ก็ไม่น่ารักตรงไหน เพราะทั้งโลก ทั้ง ๓ โลกนี้ ถ้าเราจะคิดอยู่ เวชช้อยู่ตราบใดก็ชื่อเรายังเป็นทาสกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม เป็นอันว่าจิตใจของเราในขณะนั้น และต่อไปจิตใจของเราไม่พอใจในมนุษย์โลก เทวโลก พรหมโลก เห็นว่าโลกทั้ง ๓ โลกนี้เต็มไปด้วยความทุกข์ หากความสุขไม่ได้ เราไม่ต้องการ สิ่งที่เราต้องการคือพระนิพพาน อารมณ์ใจก็โปร่ง หมดการเกาะในด้านกิเลส ตัณหา อุปาทานและอกุศลกรรม เห็นร่างกายของเรานี้ที่ทรงอยู่เต็มไปด้วยความสกปรก การทรงชีวิตอยู่เต็มไปด้วยความอึดอัด แต่ไม่ใช่เบื่อหน่าย ไม่ใช่กัลดัคค้ำ

เราเบื่อในร่างกายแต่ก็ไม่พูด ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏขึ้นมา เฉพาะหน้า รู้สึกว่าเป็นธรรมดา การจะพลัดพรากจากของรักของชอบใจก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา เรา จะตายหรือใครจะตายก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ชั้น ๕ มันเกิดมาเพื่อแก่ เพื่อเจ็บ เพื่อตาย จิตใจเราก็เบาบาง ทางใจจะหาทุกข์อะไรไม่ได้ แม้แต่

ใครจะมาตำ มาว่ากระทบประการใดก็รู้สึกเป็นปกติ ไม่มีอาการขึ้นลง พบคนนินทาว่าร้ายมากมาย ก็เกิดเมตตากรุณา คือความรักความสงสาร ว่าคนประเภทนี้นั้นมีชีวิตอยู่ก็มีความทุกข์มากแล้ว เมื่อตายจะเสวยอบายภูมิ

เอาละบรรดาท่านพุทธบริษัท ๒ คตินี้พูดลัด ๆ มาเฉพาะอารมณ์ ว่าบรรดาท่านพุทธบริษัทพอมีความเข้าใจไว้บ้าง ว่าอารมณ์สมถภาวนาเป็นอย่างไร อารมณ์วิปัสสนาภาวนามีผลเป็นอย่างไร

ถ้าทราบชัดแล้วก็ถือเอาว่าทราบชัด ขณะใดที่จะเจริญสมถภาวนา เวลานั้นจำเป็น จำเป็นจะต้องมีอารมณ์ เครื่องคร่ำครวญมาก เพราะใจต้องมีอารมณ์เข้าไว้ ไม่ฟุ้งซ่าน ที่นี้การต่อไปจะเจริญวิปัสสนาญาณ เข้าถึงพระโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี เวลานี้ยังอยู่ในเกณฑ์ระมัดระวังใจ การเคลื่อนไหวทางกายก็ดี ทางวาจาก็ดี ทั้ง ๒ ประการนี้ มีอยู่การระวังตัว ถ้าถึงอรหัตผลเพียงใด ความเบาใจก็ปรากฏ อีต่อนี้มีความเป็นอยู่สบายทุกอย่าง การจะพูดจะจาอะไรก็ตาม จะเคลื่อนไหวอย่างไรก็ตาม จิตใจของเราก็มีความสุข เพราะว่าติดเพียงร่างกาย ถึงยังงี้ ๆ ก็ตาม อบายภูมิทั้ง ๔ หรือว่าโลกทั้ง ๓ คือ มนุษย์โลก เทวโลก พรหมโลก ไม่ใช่สมบัติของเราแล้ว มีสมบัติอยู่สายเดียว ตามที่สมเด็จพระสังฆราชเจ้าทรงพระปริทูปแก้วบรมศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ก็คืออนิพพาน

เอาละบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน วันนี้พูดสูงไปสำหรับนักปฏิบัติใหม่ แต่ว่าจำใจจะต้องพูด เพราะว่าพูดถึงเหตุของการปฏิบัติมามากแล้ว มาที่ขบวนการปฏิบัติโดยย่อ พอจะได้ความบ้าง ไม่ได้ความบ้างว่าบรรดาพุทธบริษัทจะได้จำไว้เป็นกำลังใจ หรือเป็นบันไดแห่งการปฏิบัติ ต่อแต่นี้ไป ขอบรรดาท่านพุทธบริษัทตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ใช้คำภาวนาและพิจารณาตามอัธยาศัย

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

ต่อจากนี้ไป เป็นเวลาของการเจริญพระกรรมฐาน ตอนนี้จะขอพูดเฉพาะอารมณ์อีกเหมือนกัน แต่ว่าจะขอพูดแต่โดยย่อ ที่บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายพากันสมาทานพระกรรมฐานว่า อิมamah ภาควา อตตภาวํ ตุมหากัม ปริจจขามิ ซึ่งแปลว่าข้าขอนอบน้อมพระรัตนตรัย มีพระพุทธเจ้าเป็น

ต้น ขอมอบกายถวายชีวิตแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่พระองค์ทรงบรรลุแล้ว แล้วก็นำมาสั่งสอนพวกเรา ที่นี้ใช้คำว่ามอบกายถวายชีวิตก็หมายความว่า เราจะปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โดยไม่อาลัยต่อชีวิต สิ่งใดที่องค์สมเด็จพระธรรมสามิสรทรงห้ามว่า จงอย่าทำ จงละ สิ่งนั้นเราตั้งใจว่าจะละตามที่พระองค์ทรงตรัสแล้วก็ปฏิบัติตามนั้น แล้วก็สิ่งใดที่พระองค์ทรงส่งเสริมให้ปฏิบัติว่าเป็นความดี เราก็ปฏิบัติตามคำขององค์สมเด็จพระชินสีห์ด้วยความเคารพ อย่างนี้เรียกว่ามอบกายถวายชีวิต

นี่สำหรับวันนี้จะพูดถึงอารมณ์ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนพุทธบริษัท ว่าให้รักษาอารมณ์ประเภทนี้ไว้ด้วยชีวิต ทั้งนี้ก็เพราะว่าถ้าบุคคลใดปฏิบัติได้ ท่านทั้งหลายเหล่านั้นได้ชื่อว่าเป็นผู้ชนะโลก นี่การที่บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ตั้งใจสมาทานพระกรรมฐานที่ดี และสมาทานศีลที่ดีแล้วก็มีการให้ทานอย่างนี้เมื่อไหร่เขาก็มีการบอกบุญกัน เรื่องการทอดผ้าป่าสร้างสำนักวิปัสสนา และสร้างพระอุโบสถ อย่างนี้เรียกว่า การถวายทานแก่พระพุทธศาสนา ทั้งนี้ก็เพราะว่าเราต้องการจะหนีโลก ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะว่าโลก พระพุทธเจ้าแปลว่า มีอันที่จะต้องฉิบหายไป คำว่าฉิบหายไปนี้ ความจริงถ้าเราเป็นคนไทย รู้สึกลัวจะหนักไปสำหรับศัพท์นี้ แต่ว่าตามพระบาลีท่านใช้ศัพท์นี้ โดยเฉพาะคำว่าฉิบหายก็หมายความว่า ต้องมีการแตกสลายไป พังไป ทำลายไปในที่สุด ไม่มีอะไรทรงตัว จะเป็นมนุษย์ก็ตาม สัตว์ก็ตาม หรือวัตถุที่ไม่มีชีวิตก็ตาม ไม่มีอะไรทรงตัวอยู่เป็นปกติ เมื่อมันปรากฏในเบื้องต้น ก็มีความเสื่อมไป แล้วก็มีความสลายไปในที่สุด นี่อารมณ์อย่างนี้ที่พระพุทธเจ้าสอน ให้บรรดาท่านพุทธบริษัทคิดไว้เป็นปกติ คือร่างกายของเรามีความเสื่อม แล้วก็มีความสลาย เรียกว่าทำใจให้เป็นปกติ นี้ว่ากันเฉพาะโดยหลักใหญ่ ๆ

แต่ว่าวันนี้จะขอนำโลกธรรม ๘ ประการ แต่ว่าจะนำมาพูดเพียง ๒ ประการเท่านั้น ให้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน ที่มีความเคารพในพระพุทธเจ้า

และประกาศกันว่า ขอมอบกายถวายชีวิตแด่พระพุทธเจ้า เป็นการทดสอบใจของเราว่า เรานี้อุปถัมภ์ถวายชีวิตแก่พระพุทธเจ้าจริง ๆ หรือเปล่า หรือว่าวันหนึ่ง เดือนหนึ่ง เราขอรับนับถือ หรือมอบกายถวายชีวิตแด่พระพุทธเจ้า เดือนหนึ่งก็ครั้งหรือว่าวันหนึ่งมีเวลาเท่าไร ด้วยพระธรรมทั้ง ๒ ประการนี้จะ เป็นเครื่องวินิจฉัยจิตใจของบรรดาท่านพุทธบริษัท หรือโลกธรรมทั้ง ๒ ประการ คือ นิทานา ปลังตา

นี่เป็นภาษาบาลี คำว่านิพทา เราก็อทราบแล้วว่า การกล่าวให้โทษ นี่การกล่าวให้โทษโทษกันด้วยความชั่ว นี่เป็นการนิพทาที่เราได้รับทราบอยู่แล้ว ปัสสา ได้แก่ อากาสรรเสริญ

อารมณ์ทั้ง ๒ ประการ นี่เป็นที่หวั่นไหวของบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายอยู่มาก ฉะนั้น องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงเตือนให้บรรดาท่านพุทธบริษัทมีความระมัดระวัง และก็อย่ายึดถืออารมณ์นี้เป็นสาระ ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะพระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า คนที่เกิดมาในโลกนี้แล้วไม่มีใครพินินทา เรียกว่า นัตถิ โลก อนินทิตโต คนทั้งหลายที่เกิดมาในโลกนี้ ทุกคนพินินทาไม่ได้ แล้วก็คนที่เกิดมาในโลกนี้ทั้งหมด ไม่มีใครพินินทาคำสรรเสริญเหมือนกัน เรียกว่านิพทากับสรรเสริญ เป็นของประจำโลกที่เรียกว่าโลกธรรม หรือธรรมประจำโลก ในเมื่อปรากฏว่าโลกยังมีอยู่เพียงใด เราทั้งหมดก็ต้องกระทบกับคำนิพทาสรรเสริญดังนี้

แม้แต่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ที่พระองค์ทรงบำเพ็ญบารมีมาถึง ๔ อสงไขย กำไรแสนกำป ที่ทำอย่างนี้เพราะอาศัยความลำบากมาก ว่าตั้งใจจะโปรดพุทธบริษัท คือชาวโลก ให้พ้นจากความทุกข์ เพราะว่าพระพุทธเจ้าทรงทราบแล้วว่าคนใดที่ยังเกิดอยู่ในโลก คนนั้นไม่พ้นความทุกข์ มีความทุกข์เป็นประจำ ถ้าหากว่าบุคคลใด ไม่สามารถจะทำใจของตนให้พ้นจากโลกได้ คนนั้นไม่พ้นความทุกข์ มีความทุกข์เป็นประจำ ถ้าหากว่าบุคคลใด สามารถจะทำใจของตนให้พ้นจากโลกได้ บุคคลนั้นก็จะเข้าถึงความสุขได้ คือต่อไปบุคคลนั้นก็จะไม่มีความเกิดในโลก จะเป็นโลกมนุษย์ก็ดี เทวโลกก็ดี พรหมโลกก็ดี เราพ้นแล้ว เมื่อพ้นแล้วจะไปไหน องค์สมเด็จพระจอมไตรกล่าวว่า เราไปพระนิพพาน

สำหรับพระนิพพานอยู่ที่ไหน ก็จงรักษาอารมณ์ใจของตนให้เป็นสมาธิ ถ้าเข้าถึงอุปปจารสมาธิ แล้วก็ฝึกทิพจักขุญาณให้ปรากฏ เมื่อเราสามารถจะเห็นผี เห็นเทวดา เห็นพรหมโลก เห็นสัตว์นรก เปรต อสุรกาย ได้แล้ว ต่อจากนั้นไปทำวิปัสสนาญาณ ตามที่องค์สมเด็จพระพิชิตมารทรงสอน คือพิจารณาขั้น ๕ คือว่า ถ้าจิตของบรรดาท่านพุทธบริษัทเข้าสู่โคตรญาณ คือจะเป็นพระโสดาบัน หรือว่า

การเข้าสู่โคตรญาณเร็วเกินไป ไม่สามารถจะทรงด้วยขันธ์ไว้ได้ เข้าถึงพระโสดาบันเสียเลย ในตอนนี้ก็ใช้ญาณของเราที่เป็นโลกีย์ ก็จัดว่าเป็นญาณโลกุตตระ ก็เป็นญาณของพระอรหันต์ ตอนนี้อย่างนี้แหละ ทิพจักขุญาณของบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านจะเห็นพระนิพพานชัดเจนแจ่มใส นี่เป็นอย่างนี้เพราะอะไร เพราะพระนิพพานเป็นแดนไกล คำว่าไกลนี้ก็หมายความว่า ไกลสำหรับคนที่มึนติดเข้าไปด้วยกิเลส

แต่ทว่าบุคคลใด มีความเคารพในองค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ์ แล้วก็มีมอบกายถวายชีวิตจริง สิ่งใดที่พระพุทธเจ้าว่าไม่ดี จงอย่าทำ และนำว่าอย่างนั้น เราก็ไม่เคยละเมิด สิ่งใดที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญ แล้วยกย่องว่าเป็นความดี เราทำอย่างนั้น ตามคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระชินสีห์ ถ้าเป็นอย่างนี้พระนิพพานก็อยู่ไม่ไกล ความจริงอยู่ใกล้ๆ เรานั้นเอง นี่หากว่าเราจะไปพระนิพพานได้ ก็ลองมานั่งสงบอารมณ์ใจ ว่าใจของเราเป็นทาสของโลก หรือว่าเวลานี้ใจของเราเป็นอิสระแล้ว ถ้าใจของเรายังเป็นทาสของโลกอยู่เพียงใด เราก็ไม่สามารถจะพ้นไปจากโลกได้ คำว่าพระนิพพานย่อมไม่ปรากฏกับเรา ถ้าใจของเราเป็นอิสระ ไม่เป็นทาสของโลกเมื่อไร ขณะนั้นเราก็จะเข้าสู่พระนิพพานได้ หรือว่าอย่างน้อยที่สุด เราก็เข้าสู่กระแสพระนิพพาน คือว่าไม่มีการถอยหลัง มีแต่การเดินหน้าเข้าไปหาพระนิพพาน การจะเข้าสู่กระแสพระนิพพานได้ ก็ได้แก่การเข้าสู่กระแสพระโศดาบัน

ที่นี้โลกธรรมทั้ง ๒ ประการ นินทาที่ดี สรรเสริญที่ดี ที่กล่าวว่า เป็นของประจำโลก ก็จงคิดพิจารณาว่า องค์สมเด็จพระบรมครูบำเพ็ญบารมีมาถึง ๔ อสงไขยกัปปแสนกัปป มีความลำบากมากก็เพราะอาศัยพระมหากษัตริย์คุณ จะสงเคราะห์สรรพสัตว์ทั้งหลายในโลกที่เกิดมา มีความโง่ ไร้ทำไม่ถึงการัน และก็จะแนะนำทางให้เข้าไปสู่พระนิพพาน ถ้าปฏิบัติตามท่าน ก็จะถึงพระนิพพานทุกคน แม้องค์สมเด็จพระทศพลเกิดมาเป็นมนุษย์ครั้งสุดท้าย พระองค์ออกสู่แสวงหาอภิเนษกรมณ์ สิ้นเวลาถึง ๖ ปี ในตอนระยะต้น องค์สมเด็จพระชินสีห์ปฏิบัติตามแบบของพราหมณ์ เป็นการทรมานตนมากที่สุด ไม่มีใครเหมือน ต่อมาก็มาทิ้งทุกขกิริยานั้น เห็นว่าไม่ใช่ทางบรรลुอภิเนษกสัมมาสัมโพธิญาณ สมเด็จพระพิชิตมารอาศัยบารมีที่บำเพ็ญมา จึงเข้ามาปฏิบัติทางใจ ใช้เวลาไม่ถึง ๑๒ ชั่วโมง ก็บรรลुอภิเนษกสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นพระอรหันต์องค์แรกในโลก

เมื่อเป็นพระอรหันต์แล้ว ถ้าพระองค์ขาดพระมหากษัตริย์คุณ จะไม่สอนพุทธบริษัทก็มีความสุขพอ แต่ทว่าไม่ใช่อย่างนั้น องค์สมเด็จพระภควันต์ทรงทรมานพระกายถึง ๔๕ พรรษา สมัยนั้น รดเรือกี้ไม่มีอย่างสมัยนี้ หนทางก็ไม่ดีเท่า แต่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ก็ทรงเสด็จสอนบรรดาท่านพุทธบริษัท ถึงแม้ว่า

จะเป็นเขตกันดารเพียงใดก็ตามที่ องค์สมเด็จพระชินสีห์ก็ไม่ทอดทิ้ง แต่ทว่าความดีของพระองค์ที่อาศัยมีพระมหากษัตริย์คุณปานนี้ ถึงกระนั้นก็ดี องค์สมเด็จพระชินสีห์ก็ไม่พินคนินทา เราจะเห็นว่า เมื่อพระองค์เสด็จไปสู่เมืองโกสัมพี ในตอนนั้น นามาคันธียา ซึ่งเป็นมเหสีของพระเจ้าอุเทนบรมกษัตริย์ มีความไม่พอใจ ตั้งแต่สมัยก่อนจะมาเป็นชายาของพระเจ้าแผ่นดิน ก็จ้างคนดำ จ้างบรรดาประชาชน

คนพาลทั้งหลายตามคำ พระพุทธเจ้าจะไปเทศน์ที่ไหน พวกนี้ก็ไปยืนด่าที่นั่น จะบิณฑบาตที่ไหน พวกนี้ก็ตามไปด่าที่นั่น ด่ามาได้ถึง ๕, ๖ วัน จนพระอรหันต์ทนไม่ไหว ที่เป็นพระโสดาบัน ชาวพระพุทธเจ้าหนีไปอยู่ที่อื่น พระพุทธเจ้าก็บอกว่า ถ้าเราไปจากที่นี่ ถ้าเมืองโน้นที่เราไป เขาจะด่าเราว่าอย่างไร พระอรหันต์ก็บอกว่า ไปเมืองอื่นอีกที่เขาไม่ด่าเรา พระพุทธเจ้าจึงได้ถามว่า ถ้าเขาด่าเราทุกเมือง แล้วเราจะไปอยู่ที่ไหน เป็นอันว่าพระอรหันต์ก็จูงใจ ขอม ไม่หนีละอยู่กับพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึง บอกว่า คำอธิกรณ์คือเหตุ มันเกิดที่ไหน คำอธิกรณ์ยังไม่สงบเพียงใด เราไม่ไปจากที่นั่น เพราะเราเป็นผู้บริสุทธิ์

นี่ละบรรดาท่านพุทธบริษัท นี่แม่แต่องค์สมเด็จพระภควันต์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่ถูกนินทาอย่างเดียว คนไปยืนด่าเฉพาะหน้าก็ยังไม่หวั่นไหว แต่ทว่าพอถึง ๗ วันแล้ว พวกด่าพวกนี้ก็เลิกด่า ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะเหนื่อย ด่าเท่าไร ๆ พระองค์ก็ไม่ถอยไป นี่แหละบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ขอบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านพยายามสอบใจของท่านว่า อาการทั้ง ๒ ประการนี้ เป็นอารมณ์ที่น่าหวั่นไหวที่สุด คือ หนึ่ง การนินทา และประการที่สองก็ได้แก่ คำสรรเสริญที่ดี พระพุทธเจ้าบอกว่าเป็นโลกธรรม คือเป็นสมบัติของโลก คือหนีไม่พ้น เราจะเกิดมาในโลกสมัยไหนก็ตาม ก็ไปไหนก็ตาม หนีไม่ได้ เพราะสิ่งทั้ง ๒ ประการนี้ มีอยู่ประจำโลก ที่นี้พระพุทธเจ้าก็ทรงสอนท่านพุทธบริษัท มีพระเป็นต้น ในสมัยที่องค์สมเด็จพระทศพลูกประวิพาสก ฝ่ายผู้เป็นลุงด่า แต่ว่าหลานชายสรรเสริญ มาในตอนเช้า พระมาบิณฑบาตฟังข่าวเรื่องนั้น แล้วก็กราบทูลองค์สมเด็จพระประทีปแก้วให้ทรงทราบ ว่าเมื่อคืนนี้สุภปิยปริพาสกนั่งด่าตลอดคืน ส่วนนันทิยามานพ ผู้เป็นหลานสรรเสริญพระรัตนตรัยตลอดคืน เมื่อพระพุทธเจ้าฟังแล้ว แทนที่จะโกรธหรือแทนที่จะยินดี ก็ว่าโกรธ สุภปิยปริพาสก หรือว่าสรรเสริญนันทิยามานพ ความจริงพระองค์ไม่ใช่อย่างนั้น ทรงอุเบกขาเฉย คำด่าที่เขาด่า สวาปแห่งคำพระองค์ ๆ ก็ทรงเฉย ไม่มีความรู้สึกสะอึกสะอื้น แม้ในคำสรรเสริญที่เขาขยอ ปอปั้นสรรเสริญว่า พระองค์ดีเหมือนกัน พระองค์ฟังแล้วก็ไม่ใส่ใจ ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะพระองค์ละ

แล้วซึ่งโลกธรรมทั้ง ๒ ประการ

ฉะนั้น องค์สมเด็จพระพิชิตมารจึงสอนบรรดาพระสงฆ์ทั้งหลายว่า ภิกขเว ดูก่อนภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย นินทา ปัสสังข ขึ้นชื่อว่านินทาและสรรเสริญนี้เป็นของประจำโลก เราเกิดเมื่อไร เราก็หนีพ้นไม่ได้ ขอบรรดาภิกษุสงฆ์ทั้งหลายจงอย่ายึดถือเข้าไป ถ้าหากว่าเราติเสียดแล้ว เขาจะนินทาวายังไง

เราก็ไม่เข้าไปตามคำนิทา ถ้าหากว่าเราเป็นคนชั่ว เขาจะมาสรรเสริญ เราก็ไม่ได้เข้าไปตามเขาสรรเสริญ ฉะนั้นคำนิทาที่ดี สรรเสริญที่ดี ทั้ง ๒ ประการนี้ ใช้อะไรไม่ได้ จงอย่าเข้าไปยุ่ง วางเสียให้หมด แล้วองค์สมเด็จพระบรมสุคตก็เทศน์โปรดว่า ถ้าเราจะดีหรือจะชั่ว ก็อยู่ที่กรรมของเราเอง ถ้าเราทำดี เสียอย่างเดียว ใครเขาจะนิทาว่าชั่ว เราก็ไม่เข้าไปตามเขา ถ้าเราเลวแล้วใครเขาจะมาสรรเสริญว่าดี ก็ไม่ดีไปตามคำของเขา ฉะนั้นคำพูดทั้ง ๒ ประการนี้ คือคำนิทาที่ดี สรรเสริญที่ดี ขอท่านทั้งหลายจงอย่าสนใจ พูดกันตามแบบภาษาไทยง่าย ๆ ว่าโยนทิ้งไป

ฉะนั้น ขอบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ลองเอาธรรมทั้ง ๒ ประการนี้ไปไว้สำหรับ สบใจของท่าน ถ้าหากว่าท่านทั้งหลายได้ยินชาวบ้านเขานั่งนิทา หรือว่ามีคนมาบอกข่าว เราก็นั่งดูใจ พิจารณาใจของเราว่า เราโกรธคนนิทาไหม ถ้าเรามีความรู้สึกโกรธ ก็จงทราบได้ว่า นี่เรายังไกลพระ นิพพานอยู่ เรียกว่าเราแพ้กิเลส เรียกว่าการนิทา เป็นการสอบจิต นี่เป็นของดี ทีนี้ถ้าหากว่าเราได้ยิน ใครเขาสรรเสริญว่า เราดีแบบนั้น เราดีแบบนี้ เราดีใจไหม ถ้าหากว่าเราดีใจ ก็จงทราบไว้ว่า กำลังใจ ของเรานี้ใช้ไม่ได้ เป็นทาสของกิเลสเสียแล้ว ทั้งนี้ก็เพราะว่า องค์สมเด็จพระประทีปแก้วบอกให้เรา โยนทิ้งไป นี่เราจะมาเก็บนิทาและสรรเสริญไว้เพื่อประโยชน์อันใด ว่าธรรมทั้ง ๒ ประการนี้ไม่ได้ ทำให้ใครดีขึ้นมาได้ ไม่ได้ทำให้ชั่วขึ้นมาได้ ความดีหรือความชั่วอยู่ที่ตัวประพตติ ว่าปฏิบัติดีหรือ ปฏิบัติชอบ

ธรรมทั้ง ๒ ประการนี้ สำหรับวันนี้จะให้ไว้เป็นข้อสอบจิตใจของบรรดาท่านพุทธ บริษัท เพราะเป็นของหาง่าย บางทีวันหนึ่ง สองวัน หรือวันเดียวอาจจะมาซ้อนกันถึง ๒ ราย ๓ ราย ก็ได้ ข่าวกการนิทาสรรเสริญ ถ้าเราได้รับคำนิทา ดูใจของเราว่าพอใจในการนิทา หรือว่าโกรธคน นิทา ถ้าโกรธคนนิทา ก็จงนึกว่าความจริงคนนิทานี่เป็นคนตาไม่ดี หูไม่ดี หรือมีฉะนั้นก็อาจจะขาด สติสัมปชัญญะขาดการใคร่ครวญ พระพุทธเจ้ากล่าวไว้ว่า ใคร่ครวญเสียก่อนแล้วจึงทำดีกว่า เมื่อเราพิจารณา ดูตัวของเรานี้ เราเลวตามที่เขาพูดหรือเปล่า ถ้าเราไม่ได้เลวตามที่เขาพูด ก็จงทราบด้วยว่า คน พูดนั้นใช้ไม่ได้เลย เป็นคนที่ไร้สติสัมปชัญญะ ขาดสติ

ขาดปัญญาเป็นเรื่องพิจารณา และคนที่ขาดปัญญาพิจารณาแล้ว เห็นคนดีกลายเป็นคนชั่วไป ก็แสดง ว่าบุคคลนั้นเป็นทาสของกิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรม เขาไม่ได้มีอิสระ การนิทาว่าร้าย ความจริงเขาไม่ต้องการอย่างนั้น แต่ว่าเจ้านายเขาเลี่ยมเขาสอน คำว่าเจ้านายก็ได้แก่ กิเลส ตัณหา อุปาทาน ให้رابไปจากใจของเรา ด้วยอำนาจการถวายนานหรือการให้ทาน การสมาทานศีลเจริญสมถกรรมฐาน

หรือวิปัสสนากรรมฐาน พยายามทำไป ไม่ช้าไม่นานเท่าไร สิ่งทั้ง ๔ คือ กิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรม มันก็ค่อยๆ ตายไป มันตายไปทีละน้อย ทุกๆ วัน ในขณะที่มีปัญญาพิจารณาเห็นหน้ามัน เห็นว่ามันเป็นโทษ เป็นทุกข์ ในที่สุดมันก็จะสลายไปจากใจ

สำหรับคำสรรเสริญก็เหมือนกัน ถ้าเราฟังแล้ว ถ้าเราดีใจ ก็จงทราบด้วยว่า นี่เราเป็นทาสของกิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรม เพราะว่ามันข้อมย่ำทำหัวใจให้เรายินดีตามคำสรรเสริญ ความจริงเราไม่ได้ดีตามคำเขาพูด หรือว่ามีดีอยู่บ้างแต่มันไม่ถึงนั้น แต่ทำไมจิตใจของเราดี จึงยอมรับนับถือคำสรรเสริญจนเกินพอดี แล้วก็จะนึกถึงถ้อยคำขององค์สมเด็จพระชินสีห์ ว่านี่เป็นโลกธรรม ที่มันจะดึงเราให้ติดอยู่ในโลก เมื่อเราติดอยู่ในโลกนี้ เราก็มีทุกข์ตลอดเวลา หากความสุขไม่ได้ อาศัยที่เรายอมมอบกายถวายชีวิต แด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จงพยายามทำใจให้พ้น คือโยนคำสรรเสริญทิ้งไป แล้วก็จะทราบไว้ด้วยว่า การนินทาที่ดี สรรเสริญที่ดี นี่เป็นสมบัติของกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม ที่จะชักนำให้เราตกอยู่ในอำนาจของมัน แล้วก็มันจะเหยียบจะย้ำเราให้เข้าสู่ถึงความทุกข์ ตามที่เคยประพฤติกเคยประสมมา

เอาละบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยทั่วหน้า ธรรมทั้ง ๒ ประการ คือนินทาก็ดี สรรเสริญก็ดี อันนี้จะระงับไปจากใจได้ด้วยดีภายในไม่ช้า ก็ได้แก่การประพฤติ ตามที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากล่าวไว้ว่า จงวางตั้งไว้ในขันติบารมี หรือว่าอุเบกขาบารมี ที่ตั้งแบบนี้ ทรงแบบนี้ พุคแบบนี้ก็ฟังยาก หมายความว่าตามที่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัส คือใช้แบบเป็นภาษาไทยชัดๆ เรียกว่าช่างมัน ใครมันจะด่าจะว่าก็ช่างหัวมัน เพราะเราไม่ได้จะไปตามเขาว่า พอเขาสรรเสริญขึ้นมาเราไม่ยอมดีใจ จงรู้ไว้ว่า นี่กิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรม มันจะทำให้เราเป็นทาสของมันต่อไป ถ้าเราดีใจตามคำสรรเสริญ พอเขาสรรเสริญเราก็มารับฟังแล้วก็ทำเฉยๆ ว่าต่อไปก็จงคิดว่าช่างมัน ใครนินทาก็ช่างมัน ใครจะสรรเสริญก็ช่างมัน เราไม่ยอมรับนับถือ เพราะเราทราบอยู่แล้วว่า เราจะดีหรือเราจะชั่ว ตัวเราเท่านั้นเป็นผู้รู้ และเอาพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระบรมครูเป็นเครื่องวัด

ว่าเวลานี้องค์สมเด็จพระทรงสวัสดิโสภาคย์ สอนให้เรามีเมตตา เรา รู้จักมีศีล เรา รู้จักบริจาคทานเป็นสังคหวัตถุ รู้จักรงับนิรณัน ๕ รู้จักทรงสมาธิ รู้จักความจริงของขันธ ๕ ว่ามันมีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น มีความแก่ แล้วก็มีความตายในที่สุด อันนี้เรายอมรับนับถือ เชื่อพระพุทธเจ้าจริง ๆ หรือเปล่า นี่มานั่งวัดใจของเราตรงนี้ดีกว่า อย่าเอาใจของเราเข้าไปยุ่งกับการสรรเสริญนินทา

เอาละ บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้า วันนี้ขอให้อารมณืโดยเฉพาะ
ความจริงว่าจะพูดน้อย ใหงพูดมากมาได้ แต่นี้ไปขอบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายตั้งกายให้ตรง ดำรง
จิตให้มั่น กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ใช้คำภาวนาและพิจารณาตามอธยาศัย จนกว่าจะได้ยินสัญ ญาณ
บอกหมดเวลา

*****

อันดับต่อไปนี้เป็นโอกาสแห่งการเจริญพระกรรมฐาน เมื่อคืนวานนี้ได้พูดถึงสังโยชน์ ๑๐ ประการ อันเป็นแนวปฏิบัติให้เข้าถึงพระนิพพาน เริ่มต้นตั้งแต่พระอริยบุคคล พระโสดาบัน และตามที่พูดนั้น ก็เพื่อให้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายได้ทราบชัดว่า การปฏิบัติเพื่อเข้าพระนิพพานนั้น ไม่ใช่จะปฏิบัติปะปะๆ ไปตามเรื่อง จะต้องรู้จักว่า จุดใดเราจะทำลายซึ่งกิเลสเป็นเครื่องร้อยรัดใจ เมื่อเรารู้จุดแล้วก็พยายามปฏิบัติไปตามลำดับ อันดับแรก ก็ตั้งใจบรรลุพระโสดาบันก่อน ครั้นเมื่อถึงระดับพระโสดาบัน ก็พระสกิทาคามี ซึ่งละสังโยชน์ ๓ เหมือนกัน จากนั้นแล้วก็ตั้งใจดำเนินปฏิบัติเพื่อเป็นพระอนาคามี จากนั้นก็ปฏิบัติเพื่อความเป็นอรหัตตผล นี่ตามแนวที่ว่าบรรดาท่านพุทธศาสนิกชนตั้งใจไว้อันดับแรก แล้วก็มีวิธีปฏิบัติจริงๆ ที่ท่านแนะนำไว้ในวิสุทธิมรรค ท่านกล่าวว่า ถ้าบุคคลผู้ใดปฏิบัติตนเข้าถึงพระโสดาบันแล้ว องค์สมเด็จพระประทีปแก้วทรงแนะนำให้ทำกรรมฐาน ทำจิตใจให้หลุดพ้นในที่หนึ่งเดียวนั้นเอง หมายความว่า ถ้ากำหนดอารมณ์จิตเข้าถึงโสดาปัตติผล ก็ในขณะที่นั้นนั้นแหละ ไม่จำเป็นต้องค้างวันค้างคืน ตั้งใจกำหนดจิตของตน ตัดกิเลสให้หมดเป็นสมุจเฉทปหานให้สิ้นไปในเวลาหนึ่งนั้น

นี่หมายความว่า ถ้าวาสนาบารมีของท่านถึง ถ้าหากว่าวาสนาบารมีไม่ถึง ก็อย่าทรมานตัวจนเกินไป เมื่อร่างกายมันเสวยทุกขเวทนาหนักก็ต้องผ่อนคลายตั้งใจคิดไว้ในใจว่า นี่เวลานี้เราเป็นพระโสดาบันก็ชื่อว่ามิบุญใหญ่ ที่องค์สมเด็จพระจอมไตรสัมมาสัมพุทธเจ้ากล่าวว่า ท่านที่เป็นพระโสดาบันแล้ว ย่อมไม่เข้าอบายภูมิทั้ง ๔ คือ ไม่เกิดเป็นสัตว์นรก เป็นเปรต เป็นอสุรกาย เป็นสัตว์เดรัจฉาน ความเป็นพระโสดาบัน ถ้าอย่างอ่อนเราก็จะเกิดเป็นมนุษย์อีก ๗ ชาติ ก็จะเข้าถึงพระนิพพาน ถ้าเป็นพระโสดาบันมีบารมีอย่างกลางที่เรียกกันว่า **โกลังโกละ** ก็เกิดอีก ๓ ชาติ เข้าถึงพระนิพพาน ถ้าเป็นพระโสดาบันอย่างสูงสุดเรียกว่า พระโสดาบันละเอียด ท่านเรียกว่า **เอกพิชิ** จะเกิดเป็นมนุษย์อีก ๑ ชาติเดียวก็จะเข้าพระนิพพาน

พระสกิทาคามีก็เหมือนกัน ละสังโยชน์ ๓ อย่างเดียวกัน มีอารมณ์ละเอียดกว่านี้ก็เกิดเป็นมนุษย์อีกชาติเดียวเหมือนกัน นี่ถ้าหากว่าเราเป็นพระโสดาบัน เราก็แน่นอนใจได้ว่า เราไม่ตกอบายภูมิ แต่ว่าอย่างอ่อนใจเกินไป ควรปฏิบัติตนให้เข้าถึงอริยผลเบื้องต้น คือ อรหัตตผล เพื่อจะได้ทำตนให้พุทธบริษัทเข้าถึงความสุขในที่สุด นี่การเข้าถึงอรหัตตผล หรือพระโสดาบันนั้นเป็นอย่างไร วานนี้

บอกว่าจะพูดต่อ แต่ความจริงไม่ตั้งใจจะต่อให้ยาว เพราะไม่มีที่ต่อ หมดแล้ว หมดเรื่องต่อ แต่ว่าจะพูดถึงวิธีปฏิบัติให้เข้าถึงพระนิพพานให้สิ้นเข้า ทั้งนี้ เพื่อบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายจะได้ไม่ยุ่งยาก

ในการปฏิบัติ ถ้าหากว่าท่านพุทธบริษัทตั้งใจเพียงพระอริยเจ้าชั้นสุกขวิปัสโก ก็ขอให้ปฏิบัติตามนี้ ฟังกันย่อ ๆ

เมื่อคืนมันแบบยุ่ง ๆ เพราะว่ายาวไป ถ้าจะไม่บอกไว้ก็จะไม่รู้ ว่า กิเลสที่เราตั้งใจจะละนั้นมีอะไรบ้าง ไม่ใช่ว่ากิเลสตัณหา ๑๐๘ ความจริงมันมี ๑๐ ตัวเท่านั้น ถ้าหากว่ากิเลส ๑๐ ตัวนี้ มันก็มีรากอยู่ ๓ ราก คือ โลภะ โทสะ โมหะ ถ้าหากว่าเรากำจัดกิเลสทั้ง ๓ ประการได้แล้ว กิเลสทั้งหมด มันก็ฟันไป ไม่มีอะไรจะปรากฏอีก อันนี้บรรดาท่านพุทธบริษัทฟังมาบ่อย ๆ จะไม่พูด จะพูดถึงการปฏิบัติให้เข้าถึงมรรคผลแบบง่าย ๆ แล้วก็ใช้เวลาไม่มากนัก ที่นี้องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสอนท่านพุทธบริษัทให้ระมัดระวังการปฏิบัติ การปฏิบัติพระกรรมฐานไม่ว่าสำนักไหน มันก็มีการปฏิบัติให้เข้าถึงอยู่ ๓ จุด คือ ๑. กามสุขัลลิกานุโยค ๒. อตตกิลมถานุโยค ๓. มัชฌิมาปฏิปทา แบบกามสุขัลลิกานุโยคก็ดี แบบอตตกิลมถานุโยคก็ดี ทั้ง ๒ อย่างนี้ ขอบรรดาท่านพุทธบริษัทจงจำไว้ว่าเป็นการปฏิบัติไม่เข้าถึงมรรคผล จงอย่าให้จิตของตนไปกระทบกระทั่งแนวปฏิบัติทั้ง ๒ ทางนี้เด็ดขาด คำว่ากามสุขัลลิกานุโยค หมายความว่า เวลาเจริญสมาธิ วิปัสสนาญาณก็ดี มีจุดหมายอยู่ในความใคร่ หรือยังมีความอยาก ยังอยากดี อยากประเสริฐ อยากวิเศษ หมายความว่า การปฏิบัติของเรานั้น ต้องการให้ชาวบ้านเขาเห็นว่าเราดี ต้องการให้ชาวบ้านเขาเห็นว่าเราเป็นคนประเสริฐ เราเป็นคนวิเศษ ทุกอย่างนี้พระพุทธรเจ้าเรียกว่า กาม ความใคร่เป็นอำนาจของตัณหา ถ้าอารมณ์จิตของบรรดาท่านพุทธบริษัทมีอารมณ์เข้ามาข้องก็จงคิดว่า นี่ตัณหาเข้ามาเป็นเจ้าหัวใจเสียแล้ว เป็นอาการที่องค์สมเด็จพระประทีปแก้วบอก ว่า ไม่ใช่ทางเข้าถึงมรรคผล ต้องพยายาม ระงับใจเด็ดขาด อย่าไปพบกับอารมณ์นี้เด็ดขาด

ด้วยการปฏิบัติพระธรรมคำสั่งสอน ด้วยองค์สมเด็จพระบรมโลกนาถศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน ไม่ต้องการปฏิบัติเพื่อความชมของบุคคลอื่น และก็ไม่สนใจในการปฏิบัติตนของบุคคลอื่น เราต้องการอย่างเดียวคือ จิตบริสุทธิ์ นี่เป็นความสำคัญ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความอยากอีกอย่างในด้านสมถภาวนา เวลาปฏิบัติสมาธิก็เกิดอารมณ์อยากเห็น นี่ก็อยากเหมือนกัน คำว่าอยากเป็นตัณหาเป็นความเลว คำว่าอยากเมื่อเกิดขึ้นกับใจก็จงคิดว่า นี่เราเลวเสียแล้ว ไม่ใช่แนวทางเข้าถึงมรรคผล แม้แต่ฆานโลกีย์ก็ไม่ได้ จะคบมันทำไม

อีกส่วนหนึ่งคือ อตตกิลมถานุโยค ตัวนี้ท่านแปลว่าขยันเกินไป คำว่าขยันเกินไปนี้ อกาตมาแปลนะ ความหมายของท่านเรียกว่า ทรมานเกินไป ทรมานกายเกินไป จะปวด จะเมื่อย จะเครียด

ด้วยประการใดก็ช่าง เราตั้งสัจจะไว้ว่า เวลานี้เราจะนั่งให้นิ่ง ๆ สัก ชั่วโมง ๒ ชั่วโมง ๓ ชั่วโมง ถ้าทางกายมันทรมาณเต็มที่ เราก็คิดว่าเราเลิกไม่ได้ เราเป็นคนมีสัจจะ อย่างนี้ผิด ไม่ใช่ดี เป็นอาการของความเลว การทรมาณกายใด ๆ ไม่มีมรรคผลใด ๆ แม้แต่ฆานโลกีย์ก็ไม่ปรากฏ เป็นอันว่า การปฏิบัติ ๒ อย่างนี้โยนทิ้งไปจากใจ ถ้าโยนทิ้งไปแล้วเกรงว่ามันจะมายุ้งอีก ก็ขยี้มันไปเสียเลย อย่าให้มันเกิดขึ้นมาอีก ทำลายมันเสียให้หมด

ส่วนที่จะเข้าถึงจริงๆ ก็คือ มัชฌิมาปฏิบัติ การปฏิบัติพอดีกับอารมณ์ ปฏิบัติพอดีกับร่างกายที่จะทรงอยู่ได้ ถ้าเกิดการทรมาณเกินไปก็เลิก เพราะว่าเวลาปฏิบัติไม่ใช่มีเวลาเดียว ทั้งการปฏิบัติ มีได้ถึง ๔ อริยาบถ คือ นั่งก็ได้ ยืนก็ได้ เดินก็ได้ นอนก็ได้ อย่าถือการนั่งเป็นสำคัญ ถ้าถือการนั่งเป็นสำคัญ จะเป็นการทรมาณกาย ทำลายความดีที่พึงได้ นี่พูดถึงวิธีปฏิบัติให้เข้าใจว่า ส่วนไหนจะเข้าถึงมรรคผล

ต่อจากนี้ก็จะขอน้อมนำเอาพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระทศพล ที่พระพุทธเจ้าชอบเทศน์ทุกจุด ถ้าเทศน์พระสูตรหรือชาดกเมื่อไร ตอนลงท้ายขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาก็ยกอริยสังขันธ์ขึ้นพูดในตอนท้าย ทั้งนี้เพราะการเล่าเรื่องในพระสูตร เป็นการเล่าเรื่องให้สู่กันฟังว่า คนนั้นเขาทำมาอย่างนั้น เขามีมรรคผลอย่างนี้ คนโน้นทำมาอย่างโน้น แล้วมีมรรคผลอย่างนี้ นี่ตอนท้ายที่องค์สมเด็จพระชินสีห์ยกอริยสังขันธ์มาเทศน์ เพื่อให้บรรดาท่านพุทธบริษัทรู้แนวทางที่จะเข้าถึงมรรคผล อริยสังขันธ์ ๔ นี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์ก็บอกว่า ถ้าจะปฏิบัติกันจริงๆ ก็มี ๒ อย่างเท่านั้น คือ ทุกข์กับ สมุทัย สำหรับ นิโรธะ เป็นผลไม่ต้องทำ ทำถึงแล้วได้เอง สำหรับ มรรค คำว่า มรรค ๘ เมื่อย่อแล้วก็ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นตัวปฏิบัติ เป็นกำลังของการปฏิบัติ ไม่ต้องหาที่ไหนอีก นี่สำหรับมรรคที่เราจะเข้าถึงพระนิพพาน

วันนี้องค์สมเด็จพระพิชิตมารสอนว่า ให้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายค้ำหาความทุกข์ให้พบ ว่าการที่เราเกิดมาตั้งแต่เกิดมาจนถึงวันนี้ หรือคนที่เกิดมาแล้ว ตั้งแต่วันเกิดถึงวันตาย พิจารณาคว้า ส่วนไหนของโลกมันเป็นส่วนของความสุขบ้าง อันนี้ต้องใช้ปัญญาพิจารณา คำว่าทุกข์ แปลว่าทนได้ยาก อาการที่ต้องทนขึ้นชื่อว่าเป็นความทุกข์ทั้งหมด ฉะนั้น องค์สมเด็จพระบรมสุขคังให้ค้ำหาความทุกข์ให้พบ นี่ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัทค้นเอาเองว่า เวลานี้เรานั่งอยู่ เราสุขหรือเราทุกข์ ถ้าเราจะนั่งอย่างนี้สักตลอดคืนมันจะเป็นอย่างไร อาการที่บรรดาท่าน

พุทธบริษัทนั่งนี้ต้องฝึก อาการที่เราต้องการนี้เป็นอาการของความทุกข์ แต่เวลานี้เรานั่งเพื่อจิตเป็นกุศลทนทุกข์สักนิดก็ไม่ใช่ไร แต่ให้รู้ว่าเวลาที่เรานั่งอยู่นี้ก็เป็นทุกข์ วันนี้เราบริโภคอาหารก็ครั้ง การที่เรา

ต้องบริโภคอาหารมันเป็นความสุขหรือความทุกข์ ถ้าความหิวปรากฏ เราไม่บริโภคอาหารมันสุขหรือมันทุกข์ พิจารณาเอาเอง แล้วอาหารที่เราจะหามาเพื่อการบริโภค หรือได้มาด้วยความสุขหรือความทุกข์ เรานอนอยู่เฉย ๆ อาหารมันปรากฏ หรือว่าเราต้องไปหามา เราต้องประกอบการค้า รับราชการ เป็นลูกจ้าง ทำกสิกรรม อย่างนี้ต้องใช้กำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด กำลังทรัพย์ มันก็เป็นอาการของความทุกข์ รวมความว่า อาหารเกิดมาได้จากอาการของความทุกข์ นี่ถ้าเรากินอาหารเข้าไป เรากินอะไร เรากินทุกข์ เมื่อกินทุกข์แล้ว เลือดทุกหยดเป็นเลือดเกิดจากความทุกข์ ก็เชื่อว่าเป็นเชื้อสายของความทุกข์

ร่างกายเราทุกอิริยาบถทุกวัน มันก็เต็มไปด้วยความทุกข์ ทุกข์เพราะความร้อน ความหนาว ความหิวกระหาย ความป่วยไข้ไม่สบาย หรือความปรารถนาไม่สมหวัง การกระทบกระทั่งกับอารมณ์ที่เราไม่ต้องการ และในที่สุดความตายก็มาถึง อาการอย่างนี้ บรรดาท่านพุทธบริษัทจะเห็นได้ตามความเป็นจริงว่า มันเป็นอาการของความทุกข์ นี่กล่าวโดยย่อ เมื่อเราทราบว่ามันเกิดมามันต้องทุกข์ นี่ชาตินี้เราเกิดมาแล้วเราทุกข์ เราคนเดียวนะ ถ้ามีคู่ครองก็ทุกข์ขึ้นมาอีกพวกหนึ่ง ไม่ใช่คนหนึ่ง ถ้ามีบุตรธิดาก็เพิ่มทุกข์หนักขึ้นมา ท่านเคยมีกันแล้วหรือยัง การมีลูกมีเต้า มันมีความสุขหรือความทุกข์ มีคู่ครอง มีความสุขหรือความทุกข์ นี่พูดให้คิด ต้องใช้ปัญญาเป็นเครื่องคิด ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายยังมองในโลกนี้ มุมใดมุมหนึ่งหรือว่าจุดใดจุดหนึ่งว่ามีความสุข ก็แสดงว่าบรรดาท่านพุทธบริษัทยังไม่เข้าถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า หรือจะกล่าวว่ายังไม่ถึงความเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า ก็ยังได้เพราะอะไร เพราะไม่เชื่อพระพุทธเจ้า

การเชื่อพระพุทธเจ้า ๆ บอกว่าเราเกิดมาเพื่อทุกข์ และการอยู่ก็เต็มไปด้วยความทุกข์ ชีวิตทั้งชีวิตหาความสุขจริงไม่ได้ มันมีแต่ความทุกข์ พอฟังอย่างนี้แล้วก็เชื่อไม่ได้ พระพุทธเจ้าไม่สรรเสริญ ถือว่าเป็นอริโมกษศรัทธา ถือว่าใช้ความโง่เป็นเครื่องเชื่อ ต้องใช้ปัญญาพิจารณาตามความเป็นจริง ให้เห็นว่าเป็นทุกข์ด้วยปัญญา ที่นี้เราเห็นว่า เราเกิดมาชาตินี้มันทุกข์ ลองคิดกันต่อไปว่า ถ้าเราเกิดอีกแสนชาตินี้มันจะสุขหรือมันจะทุกข์ เราเกิดเมื่อไรก็มีอาการอย่างนี้เมื่อนั้นเหมือนกันหมด เกิดแก่เจ็บตาย ต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจ มีความหิว ความกระหาย ความร้อน ความป่วยไข้ ไม่สบาย ความปรารถนาไม่สมหวัง การกระทบ

กระทั่งกับอารมณ์ที่ไม่ถูกใจ การพลัดพรากจากของรักของชอบใจ มีความตายไปในที่สุด ทุกชาติที่เราเกิดมีอาการอย่างนี้ทั้งหมด

ในเมื่อชาตินี้เราเห็นว่าอาการอย่างนี้มันทุกข์ แล้วชาติต่อไปถ้าเราเกิดมีอาการอย่างนี้ มันจะสุขหรือมันจะทุกข์ นี่คิดเอาละ วันนี้พูดให้คิดเพราะเป็นวันสุดท้าย ถ้าคิดเห็นเมื่อไร บรรดาท่าน พุทธบริษัททั้งหลายจะเข้าถึงพระอริยเจ้าเมื่อนั้น ยังไม่บอกว่าจะถึง ไม่บอกว่าจะถึงเลย บอกว่าจะเข้าถึง ที่นี้เมื่อเห็นตัวทุกข์แล้วคลำต่อไปว่า ต้นเหตุของความทุกข์มันอยู่ที่ไหน มันต้องคิดต้นตอของความทุกข์ ต้นตอนี้พระพุทธเจ้าบอกว่ามาจากตัณหา ความอยากสิ่งใดที่มันไม่มี อยากให้มันมีขึ้น ที่มันมีแล้ว อยากให้มันทรงตัว ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงปรากฏ ก็อยากดึงมันเข้าไว้ไม่ให้ สลายตัว อารมณ์อย่างนี้เป็นอารมณ์ฝืนกฎของธรรมดา เราอมรับนับถือกฎของธรรมดา นี่คนมีสติ สัมปชัญญะสมบูรณ์คือใคร พระพุทธเจ้ายกไว้ให้พวกเดียว คือ พระอรหันต์ผล ท่านพระอริยบุคคล อันดับสูงสุดท่านนั้นจึงจะมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์

ที่นี้เมื่อเรามีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์แล้ว เราก็ตัดความอยากเสียได้ สติ นึกเข้าไว้ว่า ทุกข์เพราะอะไร สัมปชัญญะ ก็มีความรู้ตัวว่า นี่อาการของความอยากมันเกิดขึ้นใหม่ เราอยากจะทำเกิดต่อไป เป็นอาการอยากทุกข์ รวมความว่า ความทุกข์ทั้งหมดนี้เกิดจากความอยาก ถ้าเราไม่อยากเสีย อย่างเดียวมันก็ไม่ทุกข์ งานทุกอย่างทำตามหน้าที่ วาสนาบารมีมันส่งผลในชาติก่อน เราบำเพ็ญทาน บารมีไว้มากเพียงใด มันก็ส่งผลให้สูง เราก็มีความสุขเพราะการมีทรัพย์ แล้วว่าทรัพย์ที่เราได้มามันไม่ใช่ สุขจริงๆ มันเป็นจุดหมายปลายทาง ก็เป็นต้นเหตุของความทุกข์ เพราะอะไร ไม่มีมรณต์ อยากมี มรณต์ พอเริ่มอยากก็เริ่มทุกข์ เพราะต้องเริ่มหาเงินซื้อมรณต์ เมื่อมีมรณต์มาใช้แล้วก็เริ่มทุกข์ เราจะ ใช้มันได้ก็ต้องเสียเงินค่าน้ำมัน เสียเงินในการบำรุงรักษาที่ทุกข์อีก หาทรัพย์มาอีก นี่ถ้าหากว่ามรณต์ ของเราเกิดทุพพลภาพด้วยประการใดก็ดี ความทุกข์มันก็เกิด เราไม่ได้ใช้มันตามที่เราต้องการ ก็ต้องไป ช่อมๆ ก็เสียเงิน นี่พูดให้เห็นง่ายๆ ว่าร่างกายของบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายก็เต็มไปด้วยความทุกข์ อยากมากทุกข์มาก อยากน้อยทุกข์น้อย ไม่อยากเลยไม่มีความทุกข์ อาการที่อยากมากก็คือ อยากทรง ตัวอยู่ ไม่อยากป่วยไข้ไม่สบาย อยากให้มันไม่ป่วยไข้ไม่สบาย อยากให้ไม่แก่ อยากให้มันไม่ตาย อาการ อย่างนี้เป็นฝืนกฎของธรรมดา นี่ถ้าหากว่าเราอมรับนับถือกฎของธรรมดาเสียอย่างเดียว มีสติ รู้เข้า

ไว้ ที่พระพุทธเจ้าบอกก็ดี ไม่บอกก็ได้ เราเห็นอยู่แล้วว่า คนที่เกิดมาแล้วต้องแก่ ต้องป่วย ต้องตาย คน เขาตายให้ดูอะแอะ แก่ให้ดูอะแอะ ป่วยไข้ไม่สบายให้เห็นเป็นปกติ นึกเข้าไว้ซิว่า คนเราก็คือ สัตว์

ก็ดี ที่เกิดมาแล้วนี้ ร่างกายไม่มีการทรงตัว มันมีการเปลี่ยนแปลง ประเดี๋ยวก็สมบูรณ์พูนสุข ประเดี๋ยวก็ป่วยไข้ไม่สบาย แล้วก็เดินเข้าไปหาความแก่ทุกวัน มีความตายไปในที่สุด เราก็จงคิดไว้ว่าเรามีสภาพเช่นนั้น

วันนี้ร่างกายทรงอยู่ระดับนี้ เราก็เดินเข้าไปหาความแก่ทุกวัน แก่ทุกวินาที การเดินเข้าไปหาความแก่ทุกจุดทุกวินาที ก็เรียกว่าเราต้องการความตายเข้ามาทุกที เราเดินเข้าไปหาความตาย สิ่งทั้งหลายเหล่านี้มันเป็นธรรมดา นี่ความแก่มันปรากฏ เราทุกข์ทำไม เรารู้ตัวอยู่แล้วว่ามันจะแก่ หรือเวลามันปกติร่างกายสมบูรณ์ ก็รู้ตัวอยู่ว่า สักวันหนึ่งร่างกายมันต้องป่วยไข้ไม่สบาย เมื่อความป่วยไข้ไม่สบายปรากฏ เราก็ไม่หนักใจ เพราะรู้อยู่แล้ว ที่นี้ทรัพย์สินค้ำถ้าเรามีอยู่ ของรักของชอบใจมีอยู่ ถ้ามันพลัดพรากจากเราไป เราก็ไม่หนักใจ เพราะเรารู้อยู่แล้วว่า สิ่งทั้งหลายเหล่านี้มันไม่คงตัว มันจะต้องพลัดพรากจากเรา หรือเราพลัดพรากจากมัน ถ้าความตายเข้ามาถึง เราถือว่านี่เป็นเรื่องธรรมดา เพราะเราเกิดมาเพื่อตาย เท่านั้นแหละสบาย

ถ้าเราจะตายหรือยังไม่ตาย คิดไว้เสมอว่าร่างกายของเรามีอยู่อาศัยธาตุ ๔ เป็นปัจจัย จะเกิดเมื่อไรก็ตามมันเต็มไปด้วยความทุกข์หาความสุขไม่ได้ นี่เราก็มานั่งนึกว่า นี่เราเกิดมาเพราะความโง่ หรือว่าเกิดมาเพราะความฉลาด ไม่มีคนในโลก หรือไม่มีคนที่ไหนปรารถนาความโง่ คนทุกคนต้องการความสุข ไม่มีใครต้องการความทุกข์ คนทุกคนที่เกิดมาต้องการความสุข และเมื่อเกิดมาพบความทุกข์เพราะอะไร เพราะจิตของเรามันเป็นทาส คือ ทาสของตัณหา คือความอยาก ที่นี้ตัณหามันสร้างให้เราเกิดมันกับันดาลให้เราทุกข์ เรารู้แล้วไอ้เจ้านี้ไม่ดี ว่านับตั้งแต่นี้ไปเราเป็นไท ไม่เป็นทาส หมดอำนาจคือพ้นจากอำนาจของกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม ตั้งใจไว้เลยว่าร่างกายไม่ดีเป็นจุดหมายปลายทาง เป็นดินแดนของความทุกข์ ถ้าเราเกิดอีกก็แสนชาติ มันก็ทุกข์อย่างนี้ เมื่อร่างกายประเภทนี้เป็นดินแดนของความทุกข์ เป็นเชื้อสายนำมาซึ่งความทุกข์ให้เกิดแก่จิต เราเชื่อแล้วว่าท้องคัมเด็จพระธรรมสามิสรว่า เราวางสังขารร่างกายเสียได้ เราวางได้เมื่อไร เรามีความสุขเมื่อนั้น เพราะถ้าเราไม่เกิดเสียอย่างเดียวมันมีความสุข แล้วเราก็งงใจไว้ว่าเราจะไม่เกิดอีก

คิดไว้ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไปว่า ร่างกายเลวๆ นี่มันจะไม่มีอีก เราจะมีร่างกายนี้เป็นร่างกายสุดท้าย ชาติต่อไปไม่มีสำหรับเรา เห็นร่างกายของบุคคลอื่นก็เหมือนกัน

ว่า มีสภาพเป็นของน่าเกลียด เต็มไปด้วยความสกปรกโสโครก ร่างกายของเราก็น่าเกลียด เต็มไปด้วยความสกปรกโสโครก เราไม่พอใจในร่างกาย ทรัพย์สินทั้งหลายที่มีอยู่ เราจะอาศัยเฉพาะในขณะที่มี

ชีวิตเท่านั้น สิ่งเหล่านี้ถ้ายังทรงชีวิตอยู่ ก็หาด้วยสัมมาอาชีวะ ด้วยความชอบ อย่าไปคิดไปโกงเขา ถ้าเราตายเมื่อไร เราก็ไม่เสียตายมัน เพราะอะไร ร่างกายมันไม่มี มันพัง สมบัติทั้งหลายเหล่านี้ก็เป็นสมบัติของบุคคลอื่นไป จิตใจของเราต้องการอย่างเดียวคือ ความถึงที่สุดของความทุกข์ เราไม่มีร่างกายอีก นี่เราต้องการความไม่มีร่างกาย ถ้าใครเขามาค้าเรา เราจะไปโกรธเขาด้วยประโยชน์อันใด มันจะค้าเราว่าอย่างไรก็ช่างมัน ไม่ต้องโกรธ เราไม่โกรธเพราะอะไร เขาจะมาค้าว่าเราเป็นวัวเป็นควาย ก็ลองไปส่องกระจกดูว่า เราเป็นจริงหรือไม่ หรือไม่เช่นนั้นก็เอามือค้ำที่ศีรษะ มันมีเขาหรือเปล่า ถ้าเขาไม่มีได้ เราก็ไม่ใช่วัวไม่ใช่ควาย แล้วก็คิดอย่างไร คิดสงสารว่าไอ้เจ้านี้ตามันไม่ดี คนแท้ๆ เขาก็ไม่มี มันว่าเราเป็นควาย คนนี้สติไม่ดีแน่ หรือไม่เช่นนั้นก็ตาไม่ดี คนตาบอดเราควรจะให้อภัย แล้ว คนมีจิตใจไม่ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ คนมีสติสัมปชัญญะพื้นเพื่อนเราก็ควรจะให้อภัย ให้อภัยเพราะเขามีจิตใจไม่สมบูรณ์ในสติสัมปชัญญะ แล้วก็ตัดความโกรธเสียได้

การไม่เมาในสังขารร่างกายเป็นการตัดโมหะ นี่เราก็มานั่งดูใจของเรา ว่าเราเชื่อไหมว่าเรามีร่างกายมันไม่ดี ร่างกายมันเป็นโทษ เรายังเมาในร่างกายอยู่หรือเปล่า เราคิดถึงความตายบ้างไหม เมื่อความเจ็บไข้ไม่สบายมาถึงตัวเรา เรามีความหวาดหวั่นมาก หรือมีความหวาดหวั่นน้อย เวลาความเจ็บไข้ไม่สบาย ความแก่เข้ามาถึงเรา เสียตายชีวิตใหม่ พิจารณาเอา ถ้ามันยังเสียตายมาก แสดงว่าเรายังเป็นทาสตัณหาอยู่มาก ถ้าความเสียตายไม่มีหรือมีน้อยนิดหนึ่ง มันกระทบบ้างแล้วก็หายไป อันนี้ควรจะดีใจว่า เราเข้าถึงคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระจอมไตร แล้วเราก็มานั่งดูใจว่า ที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนว่า ร่างกายต้องเกิด ต้องแก่ ต้องตาย ในที่สุดเราเชื่อท่านจริง ๆ หรือเปล่า ถ้าความหวาดหวั่นในความแก่ ความเจ็บไข้ ความตายยังมีอยู่ จงรู้ว่านี่เรายังไม่เชื่อพระพุทธเจ้า ถ้าความหวั่นไหวไม่มี แสดงว่าเราเชื่อพระพุทธเจ้าแล้ว

เมื่อเชื่อแล้ว องค์สมเด็จพระประทีปแก้วให้ยึดศีลเป็นเครื่องกำบังอบายภูมิ ศีล ๕ ประการ มันกันนรก กันเปรต กันอสุรกาย กันสัตว์เดรัจฉาน คือว่าเราพิจารณาร่างกายเป็นโทษ นี่ศีลเราบริสุทธิ์หรือเปล่า การรักษาศีลยังต้องระวังหรือเปล่า หรือว่าอารมณ์ใจของเราเป็นปกติ ถ้าอารมณ์ใจของเราเป็นปกติ เรามั่นใจได้ว่าอบายภูมิไม่เป็นของเรา แล้วก็พิจารณาไปอีกนิดว่า อารมณ์ใจของเราเวลานี้รัก พระนิพพาน รักสวรรค์ รักพรหมโลก หรือว่ารักความเป็นมนุษย์ ถ้ารักความเป็นมนุษย์ก็ดี

ถ้าหากว่าพิจารณาจิตของตนว่า อารมณ์ของเรารักอย่างเดียว คือพระนิพพาน อันนี้
องค์สมเด็จพระพิชิตมารกล่าวว่า ท่านผู้นั้นเป็นพระโสดาบันและพระสกิทาคามี ไม่เห็นยากเลย นี่พิจารณา
แทนี่ เอาตัวทุกข์เป็นตัวตั้ง ทีนี้ต่อไปอารมณ์ของเราเห็นว่า การเกิดไม่ดี ร่างกายเต็มไปด้วยความ
สกปรก ลดอารมณ์ความปรารถนาในกามารมณ์เสียได้ เห็นว่าการเกิดค้นหาในกามารมณ์เป็นปัจจัยให้
เราเกิด จะต้องทนทุกข์อีก ตัวตัดมันเกิดขึ้น จิตใจไม่ปรารถนา และความโกรธ ความพยายามที่ไม่มี
ทีนี้ก็เป็นพระอนาคามี ก็ไม่มีอะไร ตำหรับเรื่องราวของพระอรหันต์ก็มีไม่มาก ไม่ขอพูดตามลำดับ เป็น
แต่เพียงจิตของเราเข้าถึงจุดอันหนึ่ง มีอยู่ ๒ อย่างด้วยกันคือ ฉันทะกับราคะ เราไม่มีความพอใจใน
ความเป็นมนุษย์ เป็นเทวดา หรือพรหม ไม่นิยมจุดทั้ง ๓ จุดนี้ แม้แต่จุดใดจุดหนึ่งเราไม่พอใจ ส่วนที่
เราต้องการคือพระนิพพาน และเราไม่เห็นว่าเป็นโลกมนุษย์ เทวโลก พรหมโลก ว่าสวยสดงดงาม มันสวย
ไม่จริง เต็มไปด้วยความสกปรก หากความแน่นอนไม่ได้ เราต้องการพระนิพพาน จิตใจของเรามีความ
สบาย ไม่เกาะแม้ในทรัพย์สิน มันมีอยู่ก็มีไป หาได้ทำอะไรพอใจเท่านั้น แล้วก็พร้อมเสมอว่า เรากับมัน
ต้องแยกจากกัน และต่อไปเราก็ไม่คิดใจ ในการกระทบกระทั่งจิตจากบุคคลผู้พูด หรือคำที่ไม่ถูกใจเรา
เห็นเขาทำอย่างนั้นแทนที่จะโกรธกลับมีเมตตา

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๗

ต่อแต่นี้ไปเป็นโอกาสแห่งการเจริญพระกรรมฐาน การเจริญพระกรรมฐานที่บรรดาท่านพุทธบริษัทปฏิบัติ ในอันดับแรกเราสมาทานศีลกันก่อน แล้วก็ต่อไปสมาทานพระกรรมฐาน เพื่อปฏิบัติในด้านสมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนา นี่การเจริญพระกรรมฐานนี้ เราปฏิบัติเพื่อเอาดีทางใจ เพราะว่าองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงกล่าวว่า **“ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐสุด สำเร็จได้ด้วยใจ”** เป็นอันว่า คนเราจะดีหรือจะชั่วก็อยู่ที่ใจตัวเอง ถ้าใจดีเสียอย่างเดียว อารมณ์ใจดี กายและวาจาก็ดีไปด้วย กายก็ดี วาจาก็ดี จะทำดี จะพูดดี หรือว่าจะทำชั่ว จะพูดชั่ว ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของใจ หรือว่าใจเป็นผู้สั่ง ฉะนั้น องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงแนะนำท่านพุทธบริษัททั้งหลายเพื่อหวังประโยชน์สุขแห่งตน คือพยายามฝึกใจให้เข้าถึงความดี

ที่นี้การเจริญพระกรรมฐานก็ชื่อว่า เราต้องการความดี ต้องการความสุขหรือความทุกข์มันอยู่ที่อารมณ์ของใจ นี่การเจริญพระกรรมฐานในอันดับแรก วันนี้จะขอพูดแบบเจริญพระกรรมฐานง่ายๆ เพื่อหวังผลตั้งแต่เล็กถึงใหญ่ ในอันดับแรกขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ขอให้ท่านให้เข้าถึงความเป็นมนุษย์เสียก่อน เพราะว่าคนส่วนใหญ่ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์แล้วตายแล้ว มักไม่ได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ส่วนมากมักจะลงอบายภูมิ มากกว่าไปสู่สุคติโลกสวรรค์ หรือว่ากลับมาเกิดเป็นมนุษย์ การที่เราจะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ได้ ต้องมีศีล ๕ เป็นที่พึ่ง ทั้งนี้หมายความว่า เราเป็นผู้มีใจรักษาศีล ๕ และรักษาศีล ๕ ไว้เป็นปกติ ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัทนึกถึงศีล ๕ เป็นปกติ แล้วก็ระมัดระวังไม่ให้ศีล ๕ บกพร่อง ความจริงในระดับเบื้องต้นเราเกิดเป็นมนุษย์ก็จริงแล แต่สติสัมปชัญญะมันก็พินเพื่อนไปบ้าง ตามอำนาจของอกุศลกรรม มันจะบันดาลให้จิตใจของเราเห็นผิดเป็นชอบ ฉะนั้นในตอนนี้อองค์สมเด็จพระมหาภูมิฯ จึงสอนให้บรรดาพุทธบริษัทเป็นผู้ทรงสติสัมปชัญญะเป็นสำคัญ และจงทราบไว้ว่าเราเกิดเป็นมนุษย์แล้วนี้ จะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกได้ก็ต้องอาศัยศีล ๕ หรือกรรมบถ ๑๐ เฉพาะเวลานี้สิ่งที่นิยมนสมาทานกันก็คือ ศีล ๕ ก็ถือว่าใช้ได้

ฉะนั้นนับตั้งแต่นี้เป็นต้นไป ขอบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายจงตั้งใจคิดว่าอย่างเลวที่สุด เราจะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ให้ได้ ที่นี้วิธีที่เราจะเกิดเป็นมนุษย์ได้จริงๆ ก็ต้องการพินศีล ๕ คิดไว้เสมอว่า ศีล ๕ เป็นปกติ เป็นศีลที่เราจำจต้องรักษา

และตั้งใจไว้ว่า สัตว์ ๕ มีอะไรบ้าง คือ ๑.ไม่ฆ่าสัตว์ ๒.ไม่ลักทรัพย์ ๓.ไม่ประพฤตินอกใจ ๔.ไม่กล่าววาจาที่ไม่จริง ๕.ไม่ดื่มสุราเมรัย ที่ทำให้จิตใจตกอยู่ในความประมาท อาการทั้ง ๕ อย่างนี้ องค์สมเด็จพระบรมโลกนาถกล่าวว่า ถ้าใครละเมิดก็ไม่มีโอกาสจะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ความจริงมาได้เหมือนกัน แต่เวลานานนัก เพราะต้องไปเสวยสุขในนรกบ้าง เปรต อสุรกายบ้าง สัตว์เดรัจฉานบ้าง

ฉะนั้นเราต้องการจะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ก็ตั้งใจตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปว่า เราจะไม่ปล่อยให้สัตว์ ๕ ประการบกพร่องไปจากใจ เราจะไม่ละเมิดศีลด้วยตนเอง จะไม่แนะนำให้บุคคลอื่นละเมิดศีล และจะไม่ยินดีเมื่อบุคคลอื่นละเมิดศีล และในระยะต้นมันก็จะเผลอไปบ้าง นี่เป็นเรื่องธรรมดา ถ้าหากว่าท่านทั้งหลาย ตั้งใจเอาจิตเข้าควบคุมไว้เป็นปกติ ภายในไม่ซ้าอาการของจิต คือสติสัมปชัญญะ ก็จะมีสติคอยระวัง จะเห็นว่าเรื่องของสัตว์ ๕ เป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องที่รักษาได้ง่ายไม่ยาก

ตอนนี้เมื่อบรรดาท่านพุทธบริษัทสมาทานศีล ๕ และนึกถึงศีล ๕ อยู่เป็นปกติ อันนี้พระพุทธเจ้าเรียกว่า สีลานุสสติกรรมฐาน เป็นกรรมฐานกองหนึ่ง การเจริญพระกรรมฐานนี้ไม่ได้หมายความว่า ใช้เวลานั่งสมาธิเสมอไป ถ้าเราใช้แต่เวลาที่นั่งสมาธิมีเวลาจำกัด จิตใจเราจึงจะกำหนดถึงศีล อย่างนี้ใช้ไม่ได้ เนื้อแท้การเจริญกรรมฐานกองใดกองหนึ่งก็ตาม ต้องใช้อารมณ์ของเรานี้ถึงพระกรรมฐานเป็นปกติตลอดวัน อย่างนี้จึงจะได้ชื่อว่า ท่านเข้าถึงพระกรรมฐาน และพระกรรมฐานเข้าถึงท่าน นี้กรรมฐานสำหรับสีกานุสสติกรรมฐาน ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททำได้ อย่างต่ำท่านก็จะเกิดมาเป็นมนุษย์ หรือว่าอาจจะไปเกิดเป็นเทวดาก็ได้ ถ้าบารมีหรือความดีของศีลมากขึ้น เมื่อเราบำเพ็ญจิต ใจของเรามีความสบายในด้านการรักษาศีล ๕ เป็นปกติ มั่นใจได้ว่าเราตายแล้ว อาจจะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ได้ และถ้าเป็นมนุษย์ ก็เป็นมนุษย์ที่มีร่างกายผ่องใส มีอายุยืน ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บรบกวน มีทรัพย์สมบัติอยู่อย่างสบาย ไม่มีใครรบกวนเหมือนกัน

ต่อจากนั้นก็ขยับจิตของเราขึ้นไป ว่าเราเป็นมนุษย์ได้แล้ว บริบูรณ์สมบูรณ์แล้ว ต่อจากนี้ไปเราจะเกิดเป็นเทวดา จะเอาคุณธรรมของเทวดามาใส่ใจ ทำใจของเราให้เป็นใจของเทวดา หรือเรียกว่าทำอภิสมาทาน หรือกายภายในให้เป็นเทวดา การทำกายภายในหรือใจของเราให้เป็นใจเทวดานั้น องค์สมเด็จพระภควันต์กล่าวว่าให้เราทรงคุณธรรม ๒ ประการ กล่าวคือ หิริและโอตตปปะ หิริ แปลว่าอายความชั่ว โอตตปปะ เกรงผลของความชั่ว ขึ้นชื่อว่าความชั่วแล้ว เราจะไม่ทำทั้งในที่ลับและที่แจ้ง นี่เป็นคุณธรรมอย่างหนึ่ง

ที่นี้มาพูดกันสำหรับนักเจริญกรรมฐาน ถ้าเราเจริญในศีลानุสสติกรรมฐานหรือว่า พุทธานุสสติกรรมฐาน ชัมมานุสสติกรรมฐาน สังฆานุสสติกรรมฐาน จาคานุสสติ เทวตานุสสติก็ตาม หรือว่ากรรมฐานกองใดกองหนึ่งก็ตาม ไม่เลือกในกรรมฐานทั้ง ๔๐ กองมีผลเสมอกัน บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านมีศึลบริสุทธี แล้วที่ตั้งใจเจริญสมาธิ กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก หายใจเข้ารู้ยู่ว่าหายใจเข้า หายใจออกรู้ยู่ว่าหายใจออก เราจะใช้คำภาวนา หรือพิจารณาบทไหนก็ได้ตามอัธยาศัย อันนี้ไม่ขัดข้องเพราะมีผลเสมอกัน

นี่การทรงจิตภาวนาของท่านนั้น ถ้าจิตของท่านว่างจากความชั่ว หมายความว่าอารมณ์ที่คิดจะไปลัก ไปขโมยเขา ไปฆ่าเขา จะทำร้ายเขา จะโกหกมดเท็จเขา จะละเมิดความรักของบุคคลอื่น อย่างใดอย่างหนึ่งไม่มีในจิต จิตมีอารมณ์สบาย รักษาเฉพะลมหายใจเข้าออก และอารมณ์ภาวนา ทรงไว้ได้ชั่วขณะจิตหนึ่ง หนึ่งนาที สองสามนาที จิตก็เคลื่อนไปสู่อารมณ์อื่น นึกถึงเรื่องราวต่าง ๆ ภายนอก ซึ่งไม่ใช่อารมณ์ของกรรมฐาน ถ้าหากว่าพอมีสติสัมปชัญญะนึกได้ขึ้นมาว่า เราผลอไปเสีย เอาอารมณ์ภายนอกเข้ามาใช้ ก็กลับเข้ามาหวนจับอารมณ์ใหม่ ทรงลมหายใจเข้าออกและใช้อารมณ์ภาวนาด้วยความเคารพในพระพุทธเจ้า ทำอย่างนี้ที่ทรงไว้ได้บ้างไม่ได้บ้าง สลับกันไป ท่านเรียกว่า ขณิกสมาธิ แปลว่าสมาธิเล็กน้อย ถ้าหากว่าท่านพุทธบริษัททรงความคิดประเภทนี้ไว้ได้ องค์สมเด็จพระจอมไตรบรม ศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้ากล่าวว่ ท่านเกิดเป็นเทวดาชั้นใดชั้นหนึ่งที่ต่ำกว่าอากาศเทวดา คือ ภูมิเทวดาก็ดี รุกขเทวดาก็ดี ได้แบบสบาย อันนี้เรียกว่าเทวดาเล็ก ๆ ได้

ต่อไปถ้าอารมณ์ใจของท่านพุทธบริษัทสูงขึ้น เวลาที่เจริญพระกรรมฐานอยู่ก็ดี ยามว่างไม่ได้เจริญพระกรรมฐานก็ดี มีอารมณ์ใจชุ่มชื่น มีอารมณ์ผูกพันอยู่ในด้านของพระกรรมฐานเป็นปกติ คิดเสียวเราพอใจในการเจริญพระกรรมฐาน เรว่าว่เมื่อไร เราทำเมื่อนั้น นึกถึงอารมณ์ของพระกรรมฐานขึ้นมาที่มีความอิ่มใจ มีความสุขใจ นื่องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดากล่าวว่ ท่านเข้าถึงอุچارสมาธิ ถ้าอารมณ์ของท่านพุทธบริษัทเข้าถึงอุچارสมาธิแล้ว องค์สมเด็จพระประทีปแก้วกล่าวว่ ท่านผู้นี้ตายจากความเป็นมนุษย์ก็ไปเกิดเป็นเทวดาชั้นยามา นี่สำหรับผู้ทรงอุچارสมาธิ หรือว่าพอใจในการสวดมนต์เป็นปกติ นี่ก็คือว่าไม่ยากลำบากอะไรนัก

ถ้าหากว่าท่านพุทธบริษัทมีอารมณ์สูงขึ้นไปกว่านั้น มีจิตใจสบายรักษาอารมณ์หายใจเข้าออก หรือว่าคำภาวนาอย่างใดอย่างหนึ่งตามอัธยาศัย หูได้ยินเสียงภายนอกแต่อย่างสบาย ใครเขาพูดอะไร เข้าว่าอะไรรู้เรื่องหมด แต่ปรากฏว่ใจของเราไม่รำคาญในเสียงนั้น สามารถควบคุมคำภาวนา

หรือการพิจารณา หรือลมหายใจเข้าออกได้แบบสบาย ไม่รำคาญในเสียง การควบคุมอารมณ์อยู่อย่างนี้จะช้าหรือจะเร็วสัก ๒-๓ นาที ๕ นาที ๑๐ นาที ก็ได้ ไม่เลือก ทรงได้นานหรือไม่ได้นานก็ตามใจ อันนี้พระพุทธเจ้าไม่ได้ บังคับไว้ อย่างนี้องค์สมเด็จพระจอมไตรกล่าวว่า ท่านทั้งหลายเข้าถึงปฐมฌาน การเข้าถึงปฐมฌานที่ดี ฌานที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ถึงฌานที่ ๘ ก็ตาม เป็นคุณธรรมที่จะทำให้บรรดาท่านพุทธบริษัทได้เกิดเป็นพรหม หากว่าท่านทรงความดีอย่างนี้ไว้ได้จนกระทั่งกว่าจะตายและเวลาเมื่อเจ็บใหม่ๆ ก็คิดว่าเวลานี้เราอาจจะตาย ก็ทรงอารมณ์อย่างนี้ได้ เมื่อตายท่านก็เกิดเป็นพรหม

ทีนี้ถ้าหากว่าบรรดาพุทธบริษัทยังไม่นิยมนำ การเกิดเป็นพรหมยังไม่พ้นวิภวสงสาร ต้องการพระนิพพานเป็นที่ไป อันนี้ก็ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายจงคิดว่า โลกทั้งโลกมีตัวเรา เป็นต้น และมีบุคคลอื่น สัตว์อื่น วัตถุอื่นทั้งหมดเป็นสภาวะไม่เที่ยง มันไม่มีอะไรทรงตัว มีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น มีความเปลี่ยนแปลงในท่ามกลาง มีความทุกข์ในขณะที่ทรงอยู่ และก็มีการตายในที่สุด ถ้าเรายังมีการยึดมั่นตัวเราเป็นของเราที่ดี ญาติพี่น้องหรือบุคคลที่เนื่องถึงเราก็ดี หรือวัตถุใดๆ ก็ตามที ถ้ายังถืออยู่แบบนี้ก็ได้ชื่อว่า เราต้องกลับมาเกิดในโลก มีความทุกข์อยู่ต่อไป องค์สมเด็จพระจอมไตรทรงแนะนำว่า การเกิดเป็นทุกข์ แดนที่ไม่ทุกข์มีอยู่ เราจะเกิดเป็นมนุษย์ก็ดี เทวดาก็ดี พรหมก็ดี ยังไม่สิ้นความทุกข์ ยิ่งเกิดในนรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉานด้วยแล้ว กลับทุกข์ใหญ่

องค์สมเด็จพระจอมไตรทรงแนะนำว่า การถึงพระนิพพาน สิ้นความทุกข์ขึ้นชื่อว่า ความขัดข้องของจิตชนิดหนึ่งก็ไม่มี คนที่จะถึงพระนิพพานได้นี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์บอกให้ปล่อยกายเสีย ถ้าเราปล่อยกายเสียได้อย่างเดียว วัตถุต่าง ๆ หรือ บุคคลอื่นเราก็ปล่อยได้ เพราะสิ่งที่เรารักมากที่สุด ต้องการมากที่สุดก็คือกาย วิธีปล่อยกายก็ค่อย ๆ คิดว่า เราเกิดมาจะต้องตาย เวลาที่ทรงกายอยู่ก็เต็มไปด้วยความทุกข์ หากความสุขไม่ได้ ถ้าเราเกิดมาใหม่ก็ดี ไม่มีประโยชน์อะไร เพราะร่างกายที่ดี ทรัพย์สมบัติที่ดี น้ำมันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในมัน มันไม่มีในเรา ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะร่างกายเป็นธาตุ ๔ คือ ธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟ เป็นเรือนร่างที่จิตเข้ามาอาศัยชั่วคราว เมื่อร่างกายพังแล้ว จิตก็คือเราที่ต้องไปสู่ความสุขหรือความทุกข์ หาชาติหากภพเป็นที่เกิด เมื่อเกิดขึ้นอีกก็ต้องประสบกับความทุกข์ แบบนี้กระทบกับความไม่เที่ยง พบกับความเป็นทุกข์ พบกับการสลายตัว ถ้าหากว่าเราปล่อยร่างกายเสียได้เมื่อไร คิดเสียว่าการเกิดเป็นทุกข์ เราไม่ต้องการความเกิด

เกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นทุกข์ เกิดเป็นเทวดาหรือพรหมก็ไม่สิ้นความทุกข์ ทำจิตไว้เป็นปกติ

คิดไว้ว่าการเกิดมีขั้น ๕ เป็นมนุษย์ก็ดี เป็นสัตว์ หรือว่าเกิดมีอิศสมานกายเป็นเทวดา หรือพรหมก็ตาม เราไม่ต้องการ สิ่งที่เราต้องการก็คือพระนิพพานอย่างเดียว ต้องพยายามทำจิตปล่อย คิดเห็นอะไรก็ตามเห็นว่ามันฟังเป็นปกติ รู้ตัวร่างกายของเราว่า สักวันหนึ่งข้างหน้ามันจะต้องพัง มีญาติ มีพี่น้อง มีสามีภรรยา มีบุตรธิดา มีทรัพย์สินต่างๆ เราก็คิด ร่างกายแต่ละบุคคล หรือทรัพย์สินทั้งหลายเหล่านี้เป็นของโลก เราไม่สามารถจะครอง หรือจะอยู่ได้ตลอดกาลตลอดสมัย เมื่อถึงวาระที่สุด ต่างคนก็ต่างตาย ต่างคนก็ต่างพัง สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เราไม่ต้องการมันอีก ขึ้นชื่อว่า มนุษย์โลกก็ดี เทวโลกก็ดี พรหมโลกก็ดี เราไม่ต้องการ และเราจะไม่เห็นว่ามีมนุษย์โลก เทวโลก พรหมโลกเป็นดินแดนที่สวยงาม เราเห็นว่าเป็นดินแดนประกอบไปด้วยความทุกข์ เราต้องการดินแดนที่มีความสุข คือพระนิพพาน และจากนั้นก็ตั้งใจยอมรับนับถือกฎของธรรมชา ถ้าความแก่เกิดขึ้น ความป่วยไข้ไม่สบายเกิดขึ้น ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจเกิดขึ้น ความตายเกิดขึ้นแก่เรา หรือแก่บุคคลอื่นก็ตาม ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาของโลก เราไม่ยุ่ง เราไม่หนักใจ

และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง โลกธรรมทั้ง ๘ ประการ ก็คือ การได้ลาภแล้วก็เสื่อมลาภ ได้ยศแล้วยศเสื่อมไป นิินทาหรือว่าสรรเสริญ สุขหรือทุกข์ เหตุทั้ง ๘ ประการนี้ เข้าใจรู้ไว้เสมอว่ามันเป็นสมบัติของโลก เมื่อเกิดมาในโลกแล้วมันต้องพบ เมื่อพบแล้วก็ทำใจเฉย ๆ มีลาภเกิดขึ้น ก็จึงนึกว่าลาภมันจะต้องเสื่อม เมื่อมันเสื่อมเราก็ไม่เสียใจ เกิดหามาได้ก็ไม่ดีใจเกินไป ได้รับยศก็ไม่ดีใจเกินไป ถือว่ายศมันสลายตัวได้ เมื่อยศสลายตัวก็ไม่เสียใจ เพราะรู้ตัวอยู่แล้ว เมื่อพบใครเขานินทา ก็คิดว่านี่มันเรื่องธรรมดาของคนที่เกิดมาจะต้องถูกนินทา แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีคุณอย่างประเสริฐ ก็ยังมีคนนินทาว่าร้าย เราก็ไม่สนใจกับคำนินทา ใครเขาสรรเสริญว่าดี ประเสริฐยังไง เราก็พิจารณาตัวเรา ถ้าเราไม่ดีตามคำพูดของเขา เราไม่รับฟัง ฟังเหมือนกันแต่ไม่ยินดีด้วยกับคำสรรเสริญ ที่นี้ความสุขกับความทุกข์อันเนื่องด้วยโลกียวิสัยเกิดขึ้นกับใจ ก็ถือว่านี้เป็นเรื่องหลอกหลวง หากความจริงมีได้ ขึ้นชื่อว่าโลกธรรมทั้ง ๘ ประการ เราจะต้องวางเสีย จะต้องทิ้งเสีย คือค่อย ๆ ทิ้ง ค่อย ๆ วางไป เมื่อกระทบกับอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น ก็ถือว่านี้เป็นเรื่องธรรมดา เราจะอดทนต่อ สู้กับมันไปจนกว่าจะสิ้นลมปราณ เมื่อเราสิ้นลมปราณ คือร่างกายนี้สลายตัวเมื่อไร เราจะไปพระนิพพานเมื่อนั้น

เอาละบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน แนะนำพระกรรมฐานขั้นต้นจนขั้นสุดทำอย่าง
ง่าย ๆ เวลาบรรดาท่านพุทธบริษัทจับหลักการปฏิบัติตามลำดับบารมี หรือกำลังที่จะปฏิบัติได้อันนี้ ถ้า
หากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัทพอใจกรรมฐานตอนใดตอนหนึ่ง พอแก่อัธยาศัยของตน ก็ขอให้บรรดา
ท่านพุทธบริษัททั้งหลายปฏิบัติตามความพอใจของท่านที่จะพึงประสงค์ ต่อจากนี้ ขอบรรดาท่านพุทธ
บริษัทพากันตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น ใช้คำภาวนาและพิจารณาตามอัธยาศัย จนกว่าจะได้ยินสัญ
ญาณบอกหมดเวลา

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๓

การเจริญพระกรรมฐาน แบ่งออกเป็น ๒ สายคือ สมถภาวนาสายหนึ่ง และวิปัสสนาภาวนาสายหนึ่ง แต่ว่าการปฏิบัติทั้ง ๒ สายนี้ ถ้าแยกออกจากกันเด็ดขาด ก็ไม่มีผลดีสำหรับท่านพุทธบริษัทเลย ฉะนั้นสมณะกับวิปัสสนาทั้ง ๒ ประการ ต้องควบคู่กันอยู่เสมอไปถึงจะมีผล การเจริญแบบนั้นทั้ง ๒ อย่าง จะทำอะไรก็จะของดไว้ก่อน วันนี้ตอนต้นขอพูดเรื่องนั่ง เพราะว่าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายมากเหมือนกัน บางท่านก็เคยปฏิบัติมาแล้ว บางท่านก็ยังไม่เคยปฏิบัติ ฉะนั้นเวลาที่นั่งทำสมาธิ ขอบรรดาท่านพุทธบริษัทนั่งตามสบาย จะนั่งขัดสมาธิก็ได้ นั่งพับเพียบก็ได้ ขัดสมาธิแบบธรรมดาก็ได้ ๒ ชั้นก็ได้ ถ้าเราอยู่ที่บ้านของเรา จะนั่งเก้าอี้ห้อยขาก็ได้ ทั้งนี้ก็เพราะว่าเราฝึกใจ ไม่ใช่เราฝึกกาย ต้องทำความเข้าใจอันนี้ให้ถูก การปฏิบัติพระกรรมฐาน หรือการฝึกพระกรรมฐานนี้ เราฝึกใจ เราไม่ได้ ฝึกกาย การที่จะมาบังคับกายนั่งเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือว่าฝืนอยู่เฉพาะอย่างเดียว หรือว่านั่ง อย่างเดียวไม่ยอมนอน ใช้เวลานานๆ จนกระทั่งเป็นการเบียดเบียนตัวเองอย่างนี้ พระพุทธเจ้าไม่ทรง สรรณูเสริญ ถือว่าเป็นอรรถกถิมถานุโยค เป็นการทรมานตัว และก็จะอย่าลืมว่าเวลาที่เรตายไป เรา ไม่ได้เอากายไป เราเอาใจไป จะไปตกนรก ไปสวรรค์ ไปพรหม หรือไปนิพพานก็ตาม กายเนื้อนี้เรา ไม่ได้เอาไปด้วย เราทิ้งไว้ที่นี้ ฉะนั้น องค์สมเด็จพระชินสีห์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงสอนให้ บรรดาท่านพุทธบริษัทรู้จักรักษาใจ แล้วก็ปลดใจ สำหรับเรื่องทางกายก็เพียงว่า มีระเบียบพอสมควร กับหมู่คณะของแต่ละบุคคล แต่ละสถานที่ และเวลาการปฏิบัติพระกรรมฐานจะเอาดี อย่าไปตั้งเวลาให้เกินกฎ ถ้าเราไปตั้งเวลาว่า เวลานี้เราจะนั่ง ๑ ชั่วโมง ๒ ชั่วโมง แล้วเวลามันยังไม่ถึง แต่ทางกายมันถูกเบียดเบียนหนัก ปวดเมื่อยจนทนไม่ไหว ถ้าเราจะเลิกก็คิดว่ามันเสียสัจจะ เลิกไม่ได้ เราต้องตรงกับเวลา ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัทปฏิบัติอย่างนี้ ก็เป็นอันว่าเอาดีกันไม่ได้เลย ฉะนั้นเราไปเอาดีทางกาย ไม่ใช่เอาดีทางใจ เพราะอะไร เพราะว่า อากาการปวดเมื่อยปรากฏ มันเป็นการฝืนอิริยาบถเสียแล้ว ทีนี้ใจของเรามันจะมีอารมณ์ฟุ้งแผ่วได้อย่างไร มันก็ไปยุ่งแต่การเมื่อย การปวด ตามแบบฉบับที่องค์สมเด็จพระทศพลบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน ท่านสอนแบบมัชฌิมาปฏิปทา คือว่า แบบสบายๆ ไม่ใช่ลำบาก

คำสอนขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ไม่เคยพูดให้ใครทำแบบลำบาก ทรงยื่น
หัตถ์ตลอดมา ตั้งแต่เริ่มต้นเทศน์วันแรกกับบรรดาปัญญาวัคคีย์ถึง ๕ มีท่านอัญญาโกณฑัญญะ เป็น
ต้น อันนี้องค์สมเด็จพระทศพลบอกว่า ให้ละส่วนสุด ๒ อย่าง ๑. อตตกิลมณานุโยค การทรมานตัว
และ ๒. กามสุขัลลิกานุโยค มีจิตหย่อนเกินไป หมายความว่า ขณะที่เรามีจิตทรงสมาธิ เราจะทำจิต
ให้ตั้งอยู่ในด้านของสมาธิวิปัสสนาญาณ ใจความอยากมันเกิดขึ้นมาในใจ อยากรจะได้ออย่างนั้น อยากร
จะเป็นอย่างนี้ ตัวอยากนี้มันเป็นตัวค้นหา อย่างนี้เรียกว่า กามสุขัลลิกานุโยค ถ้ามีอารมณ์อย่างนี้มาเจือ
ปน เรียกว่าเรากระทบส่วนต่ำ ความเลวส่วนต่ำนั้นก็ไม่ใช่มรรคผล

แม้แต่ฌานโลกีย์ของเบื้องสูง คือไปกระทบเบียดเบียน ไปทรมานกายเข้า องค์สมเด็จพระ
ผู้มีพระภาคเจ้าว่า ไปเจอกับผลอีกเหมือนกัน ฉะนั้น องค์สมเด็จพระทศพลให้ทำแบบสบาย นั่งเมื่อ
ก็ยืน ยืนเมื่อก็เดิน เดินเมื่อก็นอน นอนแล้วทนมไม่ไหวมันเมื่อยก็ให้หลับไปเลย เพราะว่าใจของเรา
มีสภาพท่องเที่ยว ฟุ้งซ่านมาหลายแสนกัป เพียงเวลาประเดี้ยวเดียว เราจะบังคับให้จิตทรงอยู่ในสมาธิ
๑ ชั่วโมง ๒ ชั่วโมง มันจะเกินพอดีไป ถ้าหากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัทท่านใด ขณะที่เรากำลังตั้งใจที่จะ
ทรงสมาธิ คือน้อมจิตอยู่ในส่วนของกุศล ทำจิตของเราให้ห่างจากความชั่ว แล้วก็จิตทรงไว้ซึ่งความดี
มีเมตตา เป็นต้น

เท่านี้องค์สมเด็จพระทศพลบอกว่า บุคคลใดมีจิตว่างจากอารมณ์ชั่ว ทรงไว้ซึ่งความดี
มีเมตตา เป็นต้น วันหนึ่งบุคคลหนึ่งทำได้ชั่วขณะเดียว เพียงเท่านี้องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้ากล่าว
ว่า บุคคลนั้นเป็นผู้ไม่ว่างจากฌาน เพียงเท่านี้องค์สมเด็จพระพิชิตมารก็ทรงสรรเสริญว่าเป็นคนดี
เพราะว่าความดีที่เราสละสมไว้ทำให้จิตว่างจากกิเลส โดยถ้าจิตไม่น้อมเข้าไปในความชั่ว คือความโลภ
อยากได้ทรัพย์สินสมบัติของบุคคลอื่นมาเป็นของตน ความโกรธ ความพยาบาทคิดประทุษร้ายบุคคลอื่น
หลงว่าสิ่งนั้นเป็นของกู สิ่งนี้เป็นของกู ความจริงไม่มีอะไรเป็นของเรา ตายแล้วเอาไปไม่ได้ แต่เราก็
เข้าใจว่าเป็นเรา เป็นของเรา ถ้าอารมณ์ทั้ง ๓ ประการไม่เข้ามายุ่งกับใจ เพียงชั่วนาที่หรือ ๒ นาที่ก็ตาม
อาศัยการตั้งใจดีของบรรดาท่านพุทธบริษัทเพียงเท่านี้ องค์สมเด็จพระทศพลก็กล่าวว่า เป็นผู้ไม่ว่าง
จากฌาน นี่ก็หมายความว่าตถกนรกาย ถ้าทำได้วันหนึ่งชั่วขณะจิตเดียวแล้วเท่านั้น เรื่อยไปจนกว่าเราจะ
ตาย ทีนี้ถ้าเราป่วยไข้ไม่สบายใกล้จะตาย อารมณ์ก็ทรงอยู่แบบนี้ ขึ้นชื่อว่า การขี้แย่งทรัพย์สินสมบัติเป็น
ของไม่ดี โกรธพยาบาท คิดจะฆ่าและทำลายก็เป็นของไม่ดี เรามีเมตตา ที่เรียกกันว่าอภัยทาน แล้วเรา
หลงในร่างกาย ในทรัพย์สินสิน ว่านั่นเป็นเรา

เป็นของเรา แล้วก็คิดว่านั่นมันไม่ดี ความจริงเราตายแล้วเอาอะไรไปไม่ได้เลย เลยไม่หลงเสีย วางใจสบายในขณะที่เจ็บป่วย แล้วก็ตายไปในขณะนั้น เพียงเท่านั้นบรรดาท่านพุทธบริษัท นรก เปรต สัตว์เดรัจฉาน ขึ้นชื่อว่าอบายภูมิ ไม่ใช่สมบัติของท่าน ท่านไม่มีโอกาสจะไปลงนรก เป็นเปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ถ้าหากว่าจิตของท่านเมื่อใกล้จะตาย ทำได้ดังที่กล่าวมาแล้ว

ต่อไปนี้สรุปอารมณ์ให้เข้าใจง่าย ๆ จะขอเอาความมุ่งหมายที่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าสอน ให้บรรดาท่านพุทธบริษัทเจริญสมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนามาพูดให้ท่านฟังเข้าใจ ถ้าท่านทั้งหลายพยายามทำไป จนกระทั่งเข้าถึงจุดของความดี ก็ชื่อว่าท่านพุทธบริษัททั้งหลายเข้าถึงที่สุดของพระพุทธศาสนา ความมุ่งหมายที่องค์สมเด็จพระบรมศาสดาบอกให้เจริญความดี คือด้วยการให้ท่านก็ดี รักษาศีลก็ดี ทรงสมาธิจิตก็ดี หรือเจริญวิปัสสนาก็ดี กล่าวโดยย่อ ในคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า ธรรมนุญการสอนในพระพุทธศาสนา ก็ได้แก่

๑. สัพพปาปสส อกรรม การไม่ทำความชั่วทั้งหมด
๒. กุศลสอุปสมปทา ได้แก่การทำความดีทุกอย่าง
๓. สจิตตปริโยทปนํ รักษาจิตใจของเราให้สะอาด

เอตํ พุทธาน สาสนํ พระพุทธเจ้ากล่าวว่า พระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์มีบทแห่งคำสอนนี้เป็นสำคัญ นี้เรียกว่าบทแห่งการประกาศพระศาสนาต่อบทใหญ่ เรียกกันว่าพระธรรมนุญพระศาสนา ที่พระพุทธเจ้าสอนแบบนี้ก็เพราะว่า การให้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ยอมรับนับถือกฎของธรรมชา กฎของธรรมชาที่บุคคลที่เกิดมาทั้งหมดในโลกนี้จะได้รับผลเสมอกัน มันมีอะไรบ้าง ขอนำมากล่าวแต่เพียงย่อ ๆ คือ

เกิด เมื่อเกิดมาแล้ว ความเกิดแล้วเหมือนกัน ชื่อว่าเกิด จะเกิดเป็นคนจน คนมี ผู้หญิง ผู้ชาย ก็มีสถานะที่ต้องเกิดมีชีวิตเหมือนกัน เมื่อเกิดแล้วร่างกายของเราไม่ทรงอยู่ในสภาพเดิม ที่เรียกว่าอนัจจัง คือเคลื่อนตัวขึ้นไปตลอดเวลา รวมความว่ามันเดินเข้าไปหาความแก่ แล้วความตายในที่สุด เด็กเกิดขึ้นมาเล็กแล้วมันโตขึ้นเราเรียกว่าเจริญ แต่ความจริงไม่ใช่เจริญ เดินเข้าไปหาความเสื่อมๆ เพราะอะไร เพราะมันเดินเข้าไปหาความพังเข้าไปทุกวัน โตขึ้นมาวันละหนอยก็แสดงว่า เข้าใกล้ความตายเข้าไปวันละหนอย ผ่านเวลาไป ๑๐ นาที ๒๐ นาที ๑ วัน ๒ วัน ๓ วัน หรือนับเป็นปี แสดงว่าชีวิตร่างกายเรานี้ก้าวเข้าไปหาความตายใกล้เข้าไปทุกที นี่เป็นกฎของธรรมชาของคนและสัตว์ที่เกิดมา คงมีสภาพเหมือนกัน

ที่นี้ชีวิตของเราเมื่อเกิดขึ้นแล้ว มาพบกับความไม่เที่ยง ในการทรงตัวจากเด็กมาเป็นผู้ใหญ่ จากเป็นคนหนุ่มคนสาวมาเป็นคนแก่ จากคนแก่มาเป็นตาย นี่เป็นประการที่ ๑ เราเรียกกันว่า อนิจจัง แล้วตัวไม่เที่ยงตัวนี้เห็นเป็นอนัตตาไปด้วย

อนัตตาแปลว่าบังคับไม่ได้ จะมีใครบ้างที่จะบังคับว่าเราเป็นเด็กอยู่แค่นี้ เราไม่ยอมเป็นคนหนุ่ม คนสาว เราทำได้ไหม เราเป็นคนหนุ่ม คนสาว เราไม่ยอมแก่ เราบังคับให้ร่างกายของเราแก่ได้ไหม ก็ลองคิดดู ใครบังคับได้ก็ทำตามใจ ถ้าบังคับไม่ได้ก็ถือว่า นี่เป็นธรรมดาของคนที่เกิดมาในโลก มันเป็นอย่างนี้

แล้วต่อไปในขณะที่ทรงตัวมีอะไร ความป่วยไข้ไม่สบายติดตามเข้ามา ความหิว ความกระหาย ความหนาว ความร้อน ความปรารถนาไม่สมหวัง ความหวังใยในทรัพย์สินต่าง ๆ ห่วงใยในร่างกาย ห่วงใยในชีวิต และพลัดพรากจากของรักของชอบใจ มันตามมาร้อยแปดพันประการ อย่างนี้ท่านเรียกว่าความทุกข์ นี่คือคนและสัตว์ที่เกิดมาในโลกนี้ มีธรรมดาอยู่อย่างนี้ ที่เราฝืนมันไม่ได้ คือเกิดมาแล้วก็เสื่อม ขึ้นไปหาความเสื่อม ขณะที่ทรงตัวอยู่มีแต่ความทุกข์ คือเราต้องประกอบกิจการงานทุกวัน ก็เพราะอาศัยความทุกข์เป็นปัจจัย ทุกข์เพราะเกรงว่าจะไม่มีกิน จะไม่มีใช้ ถ้าไม่ยังงั้นก็ไม่ต้องไปทรมาน ทำงานให้เหนื่อย เมื่อมีทรัพย์สินเข้ามาแล้วมันก็ทุกข์อีก ทุกข์เกรงว่าจะปกครองไว้ไม่ได้ ทุกข์ว่านี่เรามีแล้ว แต่มีน้อยไป นี่มันก็ทุกข์เหมือนกัน ขณะที่มียศมีสินอยู่แล้วความป่วยไข้ไม่สบายเกิดมันก็ทุกข์ ประสบกับอารมณ์ที่เราไม่ชอบใจมันก็ทุกข์ คนอื่นเขาจะตายเราก็ทุกข์ แสดงว่ามันทุกข์ไปหมด

เป็นอันว่าการเกิดมาแล้วมีความเสื่อม มีความแปรปรวน ความทุกข์ทั้งหลายเหล่านี้เราไม่ต้องการ แต่เราก็ห้ามมันไม่ได้ ถ้าเราห้ามมันไม่ได้แล้ว องค์กรสมเด็จพระประทีปแก้วทรงบอกว่ายอมรับนับถือมันเสีย อย่าไปขวางมัน ถ้าเราขัดขวางมันมากเท่าใด เราก็ยิ่งมีความทุกข์มากเพียงนั้น การยอมรับนับถือ นับถือกันอย่างไร ยอมรับนับถือว่า ถ้าเราขัดขวางมันเกิดต่อไปเพียงใด ความเปลี่ยนแปลงคือความเสื่อมที่เรียกกันว่าตัวไม่เที่ยงจะพบกับเราอีก ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจ ก็จะประสบกับเราอีก อาการทุกข์ทุกอย่างที่กล่าวมามันพบ ในที่สุดเราก็จะตาย อันนี้เราพูดถึงชาติต่อไป

มาว่ากันว่าปัจจุบันนี้เราวางใจแบบไหน **การเจริญสมณะและวิปัสสนา มีความต้องการอย่าง เดียว คือใจสบาย** เราเกิดมาแล้วถ้าความเสื่อมทางร่างกายปรากฏ ถือว่านี่เรื่องธรรมดา รู้ตัวไว้ก่อนเลย ว่า มันจะต้องเป็นอย่างนั้น เห็นคนอื่นเขาป่วย เห็นคนอื่นเขาแก่ เห็นคนอื่นเขามีร่างกายทุพพลภาพ เห็น

คนอื่นเขามีความเศร้าโศกเสียใจ ด้วยอำนาจของความรักเสียไป เราก็คิดว่าสักวันหนึ่ง อาการอย่างนี้มัน จะมาเจอกับเรา ให้เห็นว่าทุกข์กาย เราก็เห็นว่าอาการทั้งหลายเหล่านี้มันต้องพบกับเราแน่ ขณะนี้เรายัง มีคนเอาใจ เราก็คิดว่าสักวันหนึ่งข้างหน้าหรือไม่นานนัก ในอนาคตอันใกล้ เราจะต้องไปกระทบกระทั่ง กับคนที่จิตใจเราเข้า วันนี้มีคนเขาสรรเสริญเรา เราก็จึงทราบว่ามันข้างหน้า เวลาหนึ่งข้างหน้าจะ ต้องมีคนนิพนทาว่าร้ายเรา ที่นี้อาการแบบนี้เกิดขึ้นเราจะทำใจแบบไหน พระพุทธเจ้าบอกมาให้ทำใจให้ สบาย ถือว่าเป็นเรื่องของธรรมดา

เกิดมาถ้าความแก่ปรากฏ เรารู้ตัวดีแล้วว่าเราจะแก่ ก็เป็นธรรมดา เรารู้แล้ว อยาก จะแก่ก็เชิญแก่ ที่นี้ความป่วยไข้ไม่สบายปรากฏ ถูกชะความป่วยไข้ ปรากฏนั้นเป็นทุกข์เวทนา หายก็ หาย ไม่หายจะตายก็ช่าง ถือว่าเป็นเรื่องของธรรมดา อดใจเข้าไว้ว่า ร่างกายเราเกิดมาธรรมดาเราเป็น อย่างนี้ ที่นี้ของรักของชอบใจ ในสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม จะต้องพลัดพรากจากกัน แล้วจิตใจ เราพร้อมอยู่แล้วว่า สิ่งที่เรารักไม่ซำก็จากกับมัน หรือมันจากกับเรา ถ้าอาการอย่างนี้ปรากฏ อ้อ นี่เรา ทราบแล้วมันจะจากบ้านไปในที่สุด เมื่อความตายมาถึงเราก็ยอมรับ เพราะอะไร เพราะเรารู้อยู่แล้วว่า ร่างกายเรานี้มันก็ต้องตาย

ขณะที่ยอมรับนับถือกฎของธรรมดา ต่อไปเราจะคิดอะไร ก็คิดว่าขึ้นชื่อว่าความเกิด มันเป็นเหตุของความทุกข์ ความทุกข์ทุกอย่างตามที่กล่าวมาอาศัยความเกิดเป็นปัจจัย ถ้าเราไม่เกิดเสีย อย่างเดียว ความทุกข์ประเภทนี้ไม่มี ในเมื่อเราคิดทุกอย่างของเราสบายคือว่า ทุกอย่างเป็นเรื่องของ ธรรมดา เราก็คิดต่อไปว่า ไอ้ตัวธรรมดาแบบที่ทรงไว้ประมาณอย่างนี้เราไม่ต้องการ ขึ้นชื่อว่าความเกิด ขอให้อธิวว่าชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายของการเกิด จะเกิดเป็นคนก็ตาม เกิดเป็นสัตว์ก็ตาม เป็นเทวดาก็ตาม เป็นพรหมก็ตาม คือเลิกกันที่ เราไม่เอาแล้ว ขึ้นชื่อว่าการเกิดแบบนี้ไม่มีทางพ้นทุกข์ มันเต็มไปด้วย ความทุกข์ ถ้าเราไม่คิดจะเกิดเราจะไปไหน มันจะไปไหนก็ช่างมัน ไม่ต้องไปตั้งกฎตั้งเกณฑ์ ยังไงก็ ได้ หรือว่าเราจะตั้งใจไว้ก็ดีเหมือนกัน เพราะกำลังใจมันยังอ่อน ไม่มีที่เกาะมันก็จะแยเอา แล้วก็เกาะ ไว้จุดเดียวคือพระนิพพาน เราต้องการอย่างเดียวคือ มนุษย์โลกก็ดี เทวโลกก็ดี พรหมโลกก็ดี เราไม่ ต้องการ จุดที่เราต้องการคือพระนิพพาน

แล้วก็คิดต่อไปว่า คนที่เขาจะเข้าถึงเส้นพระนิพพานได้ อาศัยอะไรเป็นเครื่องปัจจัย ปัจจัยที่จะเข้าถึงพระนิพพานได้ ประการแรกคือไม่โลภ ไม่ยึดแย้งทรัพย์สมบัติของบุคคลอื่นมาเป็นของ ตน เราประกอบกิจด้วยสัมมาอาชีวะเลี้ยงชีวิตโดยชอบไม่ผิดกฎหมายไม่ผิดศีลไม่ผิดธรรม ประการที่ ๒

ระงับความโกรธด้วยการมีศีลบริสุทธิ ประการที่ ๓ ระงับความหลง ขอมรับนับถือกฎของธรรมดา การ
ขอมรับนับถือกฎ ของธรรมดาเมื่อกันี้เป็นการขอม

ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้า ตัดโมหะ ตัดอวิชชา ได้ด้วยการขอมรับนับ
ถือกฎของธรรมดาได้เป็นเอกกัคคตารมณั มีจิตแน่วแน่ว่าเราไม่หลงมันแน่ มันจะแก่ก็เชิญแก่ มันจะ
ป่วยก็เชิญป่วย มันจะตายก็เชิญตาย ก็สบายใจ แก่ตายเมื่อไรฉันก็ตายเมื่อนั้น ขึ้นชื่อว่าความเกิดต่อไป
ต่อไปไม่มีสำหรับฉัน การเป็นคนก็ไม่มี เป็นสัตว์ก็ไม่มี เป็นเทวดา เป็นพรหมก็ไม่มี สิ่งที่เราต้องการ
คือพระนิพพาน คิดแบบนี้แล้วก็ตั้งใจ หรือควบคุมอารมณ์ใจเข้าไว้ ถือเอาการหายใจเข้า หายใจออก
เป็นการทรงสติสัมปชัญญะ ที่เราเรียกกันว่าสมถภาวนา ตัวสมถภาวนานี้เป็นกำลังสำคัญมาก ถ้า
บรรดาท่านพุทธบริษัทขาดตัวสมถภาวนาเสียอย่างเดียว ก็หาความบริสุทธิ์ไม่ได้ วิปัสสนาญาณก็ไม่มี
ที่ตั้ง มันมาเกิดไม่ได้ มีหลายท่านที่พูดว่า การเจริญสมถะไม่มีผลแห่งการบรรลุ ต้องอาศัยวิปัสสนา
ญาณ อยากจะถามว่าถ้าไม่มีแผ่นดิน แล้วบ้านมันจะตั้งอยู่ตรงไหน สมถะเป็นกำลังใหญ่ เลี้ยงทั้งศีล
เลี้ยงทั้งวิปัสสนา ให้เข้าใจได้ด้วย จะไม่อธิบายมาก เวลามันน้อย

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

ในการเจริญสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ก็ได้พูดกันมาแล้วแต่ต้นว่าเป็นพระธรรม ที่องค์สมเด็จพระทศพลบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอน เพื่อโปรดพุทธบริษัท ปรารถนาจะให้พ้นทุกข์ คำว่าทุกข์แปลว่าทนได้ยาก ฉะนั้นองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสอนให้รู้จักเหตุของความทุกข์ คือความอยาก ที่เรียกกันว่าตัณหา แต่ว่าในที่นี้จะได้พูดเรื่องตัณหาเสียก่อน องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า สอนให้ประดาท่านพุทธบริษัทรู้จักรากเหง้าของอกุศล ที่องค์สมเด็จพระทศพลทรงยกขึ้น ๓ อย่างคือ โลภะ ความโลภ โทสะ ความโกรธ โมหะ ความหลง ทั้ง ๓ อย่างนี้เชื่อว่าเป็นรากเหง้าของความชั่ว ที่พระพุทธเจ้าให้ทรงละ ก็เพราะว่าเราเกิดมาแล้วเพื่อตาย ทุกคนเกิดมาแล้วเพื่อตาย เหมือนกันทุกคนหมด ไม่มีใครคนใดคนหนึ่งที่จะหนีความตายพ้น

ฉะนั้น ถ้าคนทุกคนยังเคารพในความโลภ ปรารถนาอยากได้ทรัพย์สินของตนที่พึงหา มาได้โดยชอบธรรม คิดว่ามันจะอยู่กับเราหรือ เราจะอยู่กับมันตลอดกาลตลอดสมัยก็ดี อย่างนี้เชื่อว่าเป็นผู้หลง คือหลงผิด คิดว่าสิ่งที่จะทำลายตัวลงได้มันจะอยู่ตลอดกาลตลอดสมัย เมื่อทรัพย์สินเหล่านั้นก็ดี ร่างกายของเราที่ดี ต้องตายจากกันไป เราก็เกิดความเสียใจ มีอารมณ์เป็นทุกข์

อีกประการหนึ่ง ความโกรธ ถ้าเราคิดจะประหารประหารคนอื่นให้ได้รับความทุกข์ หรือได้รับความตาย ก็จะไม่เกิดประโยชน์อะไร เพราะว่าคนทุกคนเกิดมาแล้วและเต็มไปด้วยความทุกข์ ได้รับความตายในที่สุด ถ้าเราจะไม่กลั่นแกล้งเขา ๆ ก็มีความทุกข์อยู่แล้ว เราจะไม่ฆ่าเขาให้ตาย เขาก็ตายอยู่แล้ว ไม่จำเป็นจะต้องทำ ถ้าเราไม่คิดอย่างนั้น จิตใจของเราก็จะมัวหมอง

ประการที่ ๓ ได้แก่ความหลง คือว่าไม่ยอมรับนับถือกฎของธรรมดา กฎธรรมดามีอยู่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลก จะมีชีวิตอยู่ก็ดี ไม่มีชีวิตก็ตาม มีความเกิดในเบื้องต้น แล้วก็มีแก่ในบั้นกลาง มีการสลายตัวไปในที่สุด ถ้าเป็นวัตถุเราก็เรียกว่าเก่า ถ้าคนหรือสัตว์ เราเรียกว่าแก่ และในที่สุดก็ตาย เป็นอันรวมความว่า เราเกิดมาแล้วก็ต้องตาย แล้วก็เต็มไปด้วยความทุกข์

ที่นี้การเกิดเป็นเทวดาก็ดี พรหมก็ดี เป็นคนก็ดี สัตว์ในอบายภูมิ มีสัตว์นรกเป็นต้นก็ดี ทั้งหมดนี้ว่าไม่ใช่แดนของความสุข และไม่ใช่แดนที่พ้นความทุกข์ หรือ

ว่าเสวยความสุขได้ที่แท้จริง เมื่อเป็นทวดหรือพรหม เมื่อหมดบุญวาสนาบาร์มีอย่างดีที่สุดก็มาเกิดเป็นคนตลอดกาลตลอดสมัย

เรื่องของความทุกข์นี้ก็เคยพูดกันมามากแล้ว วันนี้ก็จะขอย่นเข้าไว้ยังไม่พูด ที่นี้เรามาบวชกันทำไม มาปฏิบัติพระกรรมฐานกันเพื่อประโยชน์อะไร ทั้งนี้ก็เพราะว่าองค์สมเด็จพระจอมไตรต้องการให้มีสติสัมปชัญญะ รู้ตัวและรู้ถึงกฎของธรรมดาเอาไว้ว่า เราเกิดก็ต้องแก่ ป่วยไข้ ไม่สบาย พัลลิตพรากจากของรักของชอบใจ และมีความตายเป็นในที่สุด อันนี้เป็นสิ่งที่เราจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าเราเกิดมาแล้วเราหนีไม่พ้น แต่ว่าทางที่จะต้องพ้นความแก่ ความเจ็บ ความตายนี้มีอยู่ ก็คือความไม่เกิด ถ้าเรายังจะพึงต้องการความเกิดอยู่เพียงใด เราก็ต้องทุกข์ ต้องแก่ ต้องป่วย ต้องตาย ต้องพัลลิตพรากจากของรัก ของชอบใจ องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาจึงหาทางสอนพุทธบริษัทให้พ้นจากความเกิด นี่เป็นอันว่า ที่เรามาตั้งทำบุญกัน ให้ทานก็ดี สมาทานศีลก็ดี เจริญสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐานก็ดี เราทำเพื่อความไม่เกิด ถ้าหากเรายังเกิดอยู่เพียงใด มีความทุกข์อยู่เพียงนั้น พอเลิกเกิดเราก็เลิกทุกข์ เลิกเกิดเข้าทำกันอย่างไร

อันดับแรก ก็รู้จักการให้ทาน ตัดความเห็นแก่ตัวเสีย เรียกว่าตัดโลภะ คือ ความโลภ **อันดับที่สอง** ก็คือขังใจไว้ในขอบเขตของความดี ทรงศีล และต่อไปก็ทรงจิตให้อยู่ในอารมณ์ ให้พ้นจากอารมณ์ของความชั่ว หรือที่เรียกกันว่านิวรณ์ ๕ ประการ ด้วยการทรงสมาธิ **ในอันดับที่สุด** ก็ตัดปัจจัยของความเกิดกิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรม ด้วยอำนาจของวิปัสสนาภาวนา นี่เป็นความมุ่งหมายในหลักสูตรที่องค์สมเด็จพระบรมศาสดาสอนให้เราปฏิบัติมากแล้วโดยย่อ

การปฏิบัติพระกรรมฐานตอนต้น วันนี้ขอพูดถึงตอนต้น ในระยะต้นให้พยายามควบคุมอารมณ์ของเราอยู่ในกฎเกณฑ์ที่เราตั้งไว้ สมมุติว่ากำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ที่เราเรียกกันว่า อานาปานุสสติกรรมฐาน คำว่าอานาปานุสสติกรรมฐานนี้รู้เฉพาะลมหายใจเข้าออกอย่างเดียว ไม่มีการภาวนา เวลาหายใจเข้ารู้ว่าหายใจเข้า เวลาหายใจออกรู้ว่าหายใจออก หายใจเข้ายาวหรือสั้น หายใจออกยาวหรือสั้นก็ให้รู้ไว้ ทั้งนี้เพราะอานาปานุสสติกรรมฐาน เป็นการควบคุมใจของเราให้อยู่ในขอบเขต เพราะว่าอานาปานุสสติกรรมฐานเป็นการควบคุมใจ ไม่ให้สอดส่ายไปสู่อารมณ์ภายนอกที่เรียกกันว่า อุทธัจจะ สำหรับอานาปานุสสติกรรมฐานนี้ ถ้าหากว่าเราคิดแต่จะพิจารณาลมหายใจเข้าออกมันจะคุมไม่ได้ เราจะใช้คำภาวนาอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ตามถนัด ถ้าหากว่าท่านพุทธบริษัทเคยเจริญมาแบบไหน จะเปลี่ยนแปลงคำภาวนาก็มีผลเสมอกัน ถ้าทุกท่านยังไม่เคยเจริญภาวนาจากที่อื่น ก็ภาวนาสั้น ๆ

เวลาหายใจเข้านึกว่าพุท เวลาหายใจออกนึกว่าโธ ควบคู่กันไปกับลมหายใจ การนึกถึงลมหายใจเข้า ออกอยู่ที่ดี การภาวนาอยู่ที่ดี ถ้าสติเราจะทรงอยู่เพียงนี้ กำหนดรู้ ลมหายใจเข้าออก รู้คำภาวนา ก็ เรียกกันว่าสมาธิ

คำว่าสมาธิไม่ใช่ว่า หมายความว่าหลับไม่รู้เรื่อง เป็นการปลงใจไว้ในอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง คำว่าสมาธิหมายถึงความตั้งใจ สมาธิไม่ได้หมายความว่านั่งหลับหรือนอนหลับ ไอ้ที่ว่านั่งจนไม่รู้สึกอะไรเลย หากความรู้สึกอะไรไม่ได้ อันนี้ไม่ใช่สมาธิ เป็นเรื่องของความหลับ แต่ว่าหลับจริงๆ ก็ไม่ใช่จะไม่รู้สึกอะไรเลย บางทีก็นอนฝัน ยังมีความรู้สึก คำว่าสมาธิแปลว่าความตั้งใจมั่น ต้องมีอารมณ์อยู่โดยเฉพาะ ถ้าเรากำหนดรู้ลมหายใจเข้า รู้ลมหายใจออกอยู่ตลอดเวลา รู้คำภาวนาอยู่ตลอดเวลา อย่างนี้เรียกว่าสมาธิ แต่ว่าการสะกดจิตคิดว่าจะบังคับอารมณ์ของเราให้รู้ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก รู้คำภาวนาตลอดเวลาที่เราตั้งใจเข้าไว้ย่อมจะเป็นไปไม่ได้ ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะสมาธิของใจไม่ทรงตัว ใจมีสภาพท่องเที่ยวอยู่ตลอดเวลาตลอดสมัยหลายแสนกัปมาแล้ว เราจะไปนั่งบังคับให้มันอยู่ในขอบเขตโดยเฉพาะในเวลาจำกัดก็เป็นไปไม่ได้

ฉะนั้นเป็นอันว่าท่านทั้งหลาย เวลาที่ทรงสมาธิ คือกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ก็ดีหรือ คำภาวนาก็ดี สักครูหนึ่ง หรือประเดี้ยวหนึ่ง แล้วก็ค่อยไต่ไปหาอารมณ์อื่น พอรู้ตัวก็กลับมาเริ่มต้นกันใหม่ ประเดี้ยวมันก็เรดไปหาอารมณ์อื่นเที่ยวไปเสียอีกแล้ว พอจับได้ก็ขึ้นต้นใหม่ ในเวลาที่ขึ้นต้นใหม่ก็คุมใจไว้ให้ดี ว่าเราจะทรงใจให้เป็นสมาธิ ด้วยการกำหนดรู้ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก หรือคำภาวนา สลับกันไปสลับกันมาของอารมณ์ของจิตที่เราคิดว่า นี่เราตั้งอยู่ในคำภาวนา เรารู้ลมหายใจเข้าออก ประเดี้ยวมันก็หนีไป ประเดี้ยวมันก็มาตั้งใหม่ อย่างนี้องค์สมเด็จพระจอมไตร เรียกว่า ขณิกสมาธิ แปลว่าสมาธิเล็กน้อย

ถ้าหากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัท สามารถจะทรงจิตได้เพียงขนาดนี้ตลอดชีวิต อันนี้ องค์สมเด็จพระธรรมสมาธิศราก็กล่าวว่า จิตของท่านน้อมไปอยู่ในด้านกุศลส่วนใหญ่ เป็นอันว่าถ้าเราตายไปจากชาตินี้ เราก็เป็นเทวดาได้ แต่ว่ายังต้องเกิด พอเป็นเทวดาก็ชื่อว่าเป็นเทวดาฝ่ายกามาวจรสวรรค์ ยังไม่ใช่พระอริยเจ้า จะกล่าวว่าไม่ดีก็ไม่ได้ เทวดาก็ยังมีดี คือ เรามีดีขึ้นเป็นเทวดา ก็ดีกว่าเกิดเป็นคนธรรมดา

อันนี้หากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้า ทรงอารมณ์ไปกว่านั้น เวลาที่ทรงจิตเป็นสมาธิ อารมณ์ใจชุ่มชื่น มีความเอิบอ้อม มีการทรงตัวดีแล้ว บางทีก็มีขนพองสยองเกล้า มี

น้ำตาไหล ร่างกายโยกโคลง ตัวลอยขึ้นไปบนอากาศ แล้วมีอาการชู่ซ่าชาบช่าน คล้ายๆ กับตัวมันโป่ง ไม่มีอะไร มีร่างกายหรือหน้าตาใหญ่โต มีความรู้สึกเป็นอย่างนั้น แล้วในขณะที่เดียวกันก็มีความสุขสดชื่น อย่างนี้ท่านเรียกว่าอุปจารสมาธิ

ในตอนนี้จะมีอารมณ์จิตสงบ คือมีอารมณ์เสียบดีมาก การที่บรรดาท่านพุทธบริษัท ทรงอารมณ์จิตได้ถึงอุปจารสมาธิ เวลาตายแล้วทรงอารมณ์ไว้ได้คืออย่างนี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์กล่าวว่า คนประเภทนี้ถ้าตายไปแล้ว ก็ไปเกิดบนสวรรค์ชั้นยามาได้

ที่นี้ต่อไป ถ้าอารมณ์ใจของพุทธบริษัททั้งหลายมีอารมณ์ใจตั้งมั่นขึ้น คือรู้ลมหายใจ เข้าออกก็รู้ รู้คำภวานาก็รู้ หูได้ยินเสียงภายนอกได้ชัดเจนแจ่มใส ใครจะพูดใครจะร้องเพลง สุนัขจะเห่า สุนัขจะหอนประการใด เสียงร้องเพลงเสียงละครก็ตาม กรอกหูอยู่ตลอดเวลา เราได้ยินทุกคำแล้ว ก็ฟังชัด แต่ทว่าจิตใจของเราอ่อนสงบด้วยอำนาจของเสียง คำว่าสงบด้วยอำนาจของเสียงนี้ หมายความว่า ไม่ใช่หูไม่ได้ยิน หูได้ยินเหมือนกันแต่ไม่รำคาญในเสียง เราสามารถจะคุมอารมณ์ได้แบบสบายๆ จะช้านานเท่าไร หรือจะเร็วกๆก็ตามที่ อารมณ์เพียงนี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์กล่าวว่า ท่านผู้นั้นทรงปฐมฌาน

ปฐมฌานนี้ท่านจัดเป็น ๓ ชั้น คือ ชั้นหยาบ ชั้นกลาง ชั้นละเอียด อากาของฌาน ก็จะไม่พูดเพราะเสียเวลา เป็นว่าท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้า ถ้าทรงอารมณ์ได้อย่างนี้ ชั่ว ขณะเวลาที่มานั่งกันนี้ก็ครึ่งชั่วโมง เวลาดับไฟใช้เวลาครึ่งชั่วโมง หากว่าทรงจิตอยู่ได้ตั้งเวลาที่กล่าว มานี้แล้วสัก ๒ - ๓ นาที หรือ ๕ นาที ก็เชื่อว่ามีานิสงส์ใหญ่ เป็นอันว่าจิตใจของท่านเข้าถึงปฐมฌาน ท่านที่เข้าถึงปฐมฌานแล้วนี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์กล่าวว่า ถ้าทรงฌานแบบหยาบ ตายจากความเป็นมนุษย์ก็จะไปเป็นพรหมชั้นที่ ๑ ถ้าทรงฌานแบบอย่างกลาง ตายจากความเป็นมนุษย์ก็จะไปเป็นพรหมชั้นที่ ๒ ถ้าทรงปฐมฌานอย่างละเอียด ตายจากความเป็นมนุษย์ก็จะไปเป็นพรหมชั้นที่ ๓

ที่นี้สมมุติว่า จิตของท่านพุทธบริษัทเข้าถึงปฐมฌาน หรืออุปจารสมาธิก็ตามมีความปรารถนาที่จะ ทำจิตให้บรรลุถึงมรรคผลได้โดยง่าย องค์พระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนวิธีไว้ว่า ในระยะต้น บรรดาท่านพุทธศาสนิกชนทรงสมาธิจิตให้สมบูรณ์บริบูรณ์ตามที่จะทรงได้ เมื่อใจสบาย ไม่มีอารมณ์อื่นเข้ามารบกวน เรียกว่านิर्वรณ ตอนนี้อองค์สมเด็จพระชินสีห์ทรงสอนให้พิจารณาขันธ ๕ ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ขันธ ๕ ถ้าพูดแบบนี้ก็หนักใจ เดียวก็จะมานั่งนึกว่าอะไรเป็นรูป อะไรเป็นเวทนา อะไรเป็นสัญญา อะไรเป็นสังขารและวิญญาณ เรื่องมันก็จะละ

กันใหญ่ เอากันแบบง่าย ๆ ชั้น ๕ ก็คือร่างกายของเรา ให้พิจารณาว่าร่างกายของเราที่ดี ทรัพย์สินทั้งหลายซึ่งไม่มีชีวิตก็ตาม มีชีวิตก็ตาม สิ่งทั้งหลายเหล่านั้นมันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา มันไม่มีในเรา และเราไม่มีในมัน ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะว่าร่างกายประกอบไปด้วยธาตุ ๔ คือ ธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟ รวมเข้าเป็นกายชั่วคราว มันเกิดขึ้นมาด้วยอำนาจของกิเลส ตัณหา อกุศลกรรม เป็นผู้สร้าง

เป็นอันว่าร่างกายเกิดมาเพราะคนชั่วสร้าง คำว่าคนชั่วก็คือ กิเลส ความมัวหมองของจิต ตัณหาความทะยานอยาก อุปาทานความยึดมั่น ว่านั่นเป็นของเรา นี่เป็นของเรา เป็นต้น และอกุศลกรรมคืออารมณ์ชั่วที่เกิดกับจิต แล้วก็ทำผิดๆ จากทำนองคลองธรรม อากาโร ๔ อย่างนี้เป็นผู้เสียมสอน เป็นผู้แต่งตั้ง สร้างร่างกายให้เราเกิด ในเมื่อเราเกิดขึ้นมาด้วยอำนาจของความชั่ว ๔ อย่าง เราจะมีความสุขได้อย่างไร ตามธรรมดาคนชั่วปกครองคน ก็แนะนำคนที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชา ทำแต่ความชั่วตามตัว ตามตนเอง ก็เพราะว่าตัวเองบูชาความชั่ว คิดว่าเป็นความดี

องค์สมเด็จพระชินสีห์ก็เลยสอนว่า ร่างกายเรานี้ กิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม สิ่งที่เป็นความชั่วทั้ง ๓ ประการ มันสร้างขึ้นมาแล้วมันไม่ได้มอบให้เราตลอดกาลตลอดสมัย เมื่อถึงเวลาแล้ว มันก็สร้างความเปลี่ยนแปลงให้อยู่ทุกขณะทางร่างกาย ในขณะที่เดือนแรกเป็นเด็กเป็นเล็ก มันก็ค่อย ๆ สร้างให้โตทีละหน่อย ทีละหน่อย ความฟ่องใสแข็งแรงก็ปรากฏ เมื่อถึงกำหนดถึงความเป็นหนุ่มเป็นสาว ถึงที่ร่างกายบริสุทธิ์ บริบูรณ์ แข็งแรงพร้อมมูลทุกอย่าง ก็ดีใจว่าร่างกายของเราที่ดี แต่ไม่ช้านานเท่าไร เจ้ากิเลส ตัณหา อุปาทาน อกุศลกรรม ที่เป็นเจ้าของร่างนี้มันก็สร้างใหม่ ทำลายความดี ความบริสุทธิ์พูนสุขของร่างกายให้ร่อยหรอลงไปทีละน้อย ทีละน้อย ผมที่เคยดำก็ขาว สายตาที่เคยขาวก็กลับสั้น ร่างกายที่เคยแข็งแรง ก็อ่อนแอคลอนแคลน เนื้อหนังที่เคยเปล่งปลั่งดั่งดั่งก็ปรากฏว่าข่อยอ่อนไป เป็นอันว่ากำลังใจ กำลังกายก็ทรุดโทรมลงไปหมด นี่เป็นสาเหตุที่ความชั่ว ๔ อย่าง มันกำหนดให้เป็นไปในที่สุด ขึ้นสุดท้ายมันก็ทำลายให้สิ้นสูญไป เรียกว่าอนัตตา ทีนี้เมื่อร่างกายของกิเลส ตัณหา อุปาทาน มันสร้างมา ให้เกิดขึ้นมาแล้ว มันทำลายแล้วเราจะไปไหน

คำว่าเราก็คือจิต ที่เรียกว่า อหิสสมาณกาย คือเข้าไปสิงอยู่ในกายเนื้อนี้ กายประเภทนี้ เราจะรู้ได้ด้วยอาการของความฝัน การที่เราฝัน เรานอนอยู่ตรงนี้ แต่ทว่าไปโน่นไปนี่ ไปนั่นไปไหน ก็ไป พอถึงเวลาตื่นขึ้นมา อารมณ์อย่างนั้นมันกลับมาสู่กาย ถ้ารู้สึกว่ามีใครเขามา กายที่นอนอยู่ตื่นขึ้นมา มันจะเหนียว เป็นอันว่าอหิสสมาณกาย ที่เราเรียกกันว่าจิต คือกายที่เราฝันนั้นแหละ ที่เราไม่สามารถจะได้

เจโตปริยญาณ ได้ทิพจักขุญาณ แต่รู้ได้ภายใน คือกายที่เราฝัน เราฝันไป เราท่องเที่ยวไป เราไม่ได้เอากายเนื้อไปด้วย มีความรู้สึกเหมือนกับเราไปในฝัน ฉะนั้น อภิสสมานกายคือกายในนี้ ถ้ากายนอกพังเมื่อไร มันก็ต้องไป เราพังเมื่อไรก็ต้องไป ไปไหน ถ้าจิตใจของเราสกปรกก็ไปนรก เป็นเปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ถ้าจิตสะอาดเล็กน้อยก็ไปสู่สวรรค์ชั้นกามาวจร ถ้าจิตมีอารมณ์ตั้งมั่นกว่านั้น มีอารมณ์ตั้งมั่นก็ไปพรหม ถ้าเป็นกายที่สะอาดที่สุด ไม่มีความชั่วสักนิดเจือปน และไม่มีกรรมโลก ความโกรธ ความหลง ก็ไปพระนิพพาน

ฉะนั้น องค์สมเด็จพระพิชิตมารทรงสอนบรรดาท่านพุทธบริษัท อย่าหลงกายภายนอก จงอย่าหลงกายภายนอกว่าเป็นเรา เป็นของเรา สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ถ้ามันเป็นเราจริง เป็นของเราจริง พอถึงความเป็นหนุ่มเป็นสาว เราไม่ต้องการแก่ มันก็ต้องไม่แก่ ในขณะที่เราทรงชีวิตอยู่ เราไม่ต้องการความป่วยไข้ไม่สบาย มันก็ต้องไม่ป่วยไข้ไม่สบาย เราไม่ต้องการตายมันก็ต้องไม่ตาย อันนี้เราขอร้องมันไม่ได้ ขัดมันไม่ได้ เป็นอันว่าร่างกายนี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเราแน่ เราพิจารณาเห็นอรรถภาพร่างกายไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา ร่างกายเป็นแต่เพียงธาตุ ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ประชุมกันเป็นเรือนร่างให้เราอาศัยอยู่ชั่วคราว จิตใจของเราก็ยอมรับนับถือกฎของธรรมดา

เมื่อมันจะแก่เราก็นึกไว้ในใจว่า รู้แล้วว่ามันจะแก่ แก่อยากแก่ก็เชิญแก่ มันหน้าที่ของแก่ฉันไม่เกี่ยว ถ้าเวลานั้นจะใช้เธอ ฉันก็ประทับประคองไว้เพื่อกำลังงาน เมื่อใช้ไปนานๆ เธอไม่สามารถ จะรับใช้ได้จะพังก็พังไป ฉันไม่ว่า ถ้าการป่วยไข้ไม่สบายเกิดขึ้น เราก็ก่อนหน้าใจ เราทราบอยู่แล้วว่าร่างกายจะป่วยไข้ไม่สบาย เมื่อความตายมาถึงเราก็ก่อนหน้าใจ คิดว่าเป็นเรื่องธรรมดา

ถ้าจิตใจของท่านพุทธบริษัททั้งหลาย พิจารณาเห็นว่าความเกิด แก่ เจ็บ ตายเป็นของธรรมดา จนกระทั่งมีอารมณ์ใจสบาย มีความรู้สึกสบาย แล้วก็นอกจากนั้นไม่สงสัยในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า คำว่าไม่สงสัยนี้ ไม่ใช่ว่าจะใช้อารมณ์ของความคิด เป็นอาการความเห็นด้วยปัญญา ไม่สงสัยว่าพระพุทธเจ้ากล่าวไว้ว่า คนหรือสัตว์ก็ตาม เกิดมาต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย วัตถุทั้งหลายหรือสิ่งที่มีชีวิตเป็นอนิจจังหาความเที่ยงไม่ได้ มีแต่ความทุกข์ แล้วก็สลายตัวไปในที่สุด ในที่สุดใจเราก็สบาย ถ้าอาการอย่างใดจะเกิดขึ้นละก็บอกว่า เรารู้แล้วว่าเธอจะเป็นอย่างนั้น มันเป็นอนิจจัง ถ้าความไม่สบายกายไม่สบายใจเกิดขึ้นก็เป็นทุกข์ เราก็บอกว่าเรารู้แล้วว่ามันเป็นทุกข์ เมื่อเวลาจะสลายตัว หรือจะพลัดพรากจากของรักของชอบใจ เราก็ก่อนหน้าใจ มีอารมณ์เป็นปกติ ถือว่าเป็นเรื่องของธรรมดา

อย่างนี้ชื่อว่าเราไม่สงสัยคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เชื่อด้วยแล้วก็ทรงจิตได้ด้วย เรียกว่าไม่สงสัยในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เมื่อเราไม่สงสัย และเชื่อดูด้วยว่าเมื่อเราจะตายจากชาติ นี้แล้ว เราจะต้องพบความดี พกทรัพย์สินไปให้มาก ชาติหน้าจะได้ไม่มีความยาก ไม่มีความลำบาก สิ่งที่เราจะนำเป็นทรัพย์ติดตัวไปอันดับแรกก็คือศีล สำหรับฆราวาสคือ ศีล ๕ บริสุทธฺิ โดยไม่ต้องระมัดระวัง ตั้งใจไว้ดี ๆ สำหรับพระก็ทรงศีล ๒๒๗ เณรก็ทรงศีล ๑๐ ครบถ้วนบริบูรณ์ คือให้เรียกว่ารักษาศีลยิ่งกว่าชีวิต แม้แต่ตัวจะตายก็ซึ้ง ไม่เป็นไร ขอรักษาศีลให้บริสุทธฺิก็แล้วกัน เราจะได้ไม่มีความทุกข์ แล้วอารมณ์ของท่านบรรดาท่านพุทธบริษัทที่รักพระนิพพานเป็นอารมณ์ เห็นว่าพระนิพพานเท่านั้นเป็นแดนที่มีความสุข หากความทุกข์มิได้

ถ้าจิตใจของท่านบรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย ทรงอารมณ์อย่างนี้ได้เป็นปกติ พระพุทธเจ้าเรียกว่า ท่านทั้งหลายเป็นพระโสดาบัน เป็นอันว่าบาปกรรมความชั่วทั้งหลายที่ท่านทำไว้แต่ตอนต้นเป็นอกุศล จะไม่ถึงกับบรรดาท่านพุทธบริษัท คือท่านจะไม่ตกนรกมาเป็นเปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน และการที่ท่านจะเกิด ก็มีความเป็นเทวดาและมนุษย์ เมื่อความดีเข้าถึงที่สุดเป็นพระโสดาบัน ขึ้นเอกพิชิ มาเป็นมนุษย์อีกชาติเดี๋ยวก็ไปนิพพาน เป็นพระโสดาบันชั้นโกลังโกละชั้นกลาง และเกิดเป็นมนุษย์อีก ๓ ชาติ ก็เป็นอรหัตผล ไปนิพพาน เป็นพระโสดาบันชั้นอ่อนเรียกว่า สัตตะจัตตุง ก็เกิดเป็นมนุษย์อีก ๗ ชาติ ก็ไปพระนิพพาน เรื่องนรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ไม่มีโอกาสไป พระโสดาบันไม่ลงอบายภูมิ

เอาละท่านบรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย ที่พูดมานี้ก็นานเกินควร ขอให้ท่านทั้งหลาย ตั้งใจมั่นในความดี สำหรับท่านที่ปฏิบัติ แล้วก็ทรงธรรมเบื้องสูง คือวิปัสสนาญาณในตอนแรก ก็ตั้งใจทรงสมาธิให้ได้สบาย ๆ ก่อน ถ้าจิตไม่มีกำลังก็ไม่สามารถจะตัดกิเลสเป็นสมุจเฉทปหานได้ สำหรับท่านที่มาทีหลังยังไม่เคยปฏิบัติมาก็กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก เวลาหายใจเข้านี้กว่าพุท หายใจออกนึกว่า โธ เพียงเท่านี้ก็ชื่อว่ามีผลอันยิ่งใหญ่ ยากที่จะพรรณาคำความนี้ได้

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

วันนี้จะถอยหลังกลับไปพูดถึงการเจริญพระกรรมฐาน เราหวังผลกันอย่างเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ตัดความทุกข์หรือว่าเข้าถึงความดับที่ไม่มีเชื้อ หมายถึงว่า เราหากิเลสกันไม่ได้เลิกคบกิเลส ขึ้นชื่อว่ากิเลสเล็ก กิเลสใหญ่ เราไม่ต้องกรทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือรากเหง้าของกิเลส ๓ ประการ ที่เราจะทิ้งนั่นคือความโลภ ความโกรธ ความหลง ๓ อย่างนี้เป็นรากเหง้าของกิเลส อันเป็นที่รากและก็เป็นทั้งเหง้า ถ้าเราขุดทั้งรากและเหง้าทิ้งเสียได้เมื่อไร กิเลสทั้งหลายก็ได้ชื่อว่าเป็นตัวเล็กๆ ก็สลายตัวไป ก็เหมือนกับการโค่นต้นไม้ ถ้าเราไปริดกิ่ง ริดใบ ต้นไม้ก็ยังไม่ตาย มีโอกาสที่จะงอกงามขึ้นมาใหม่ฉันใด แม้กิเลสก็เหมือนกัน ถ้าเราฆไปตัดกิเลสเล็กๆ อยู่ กิเลสใหญ่ก็สามารถจะงอกงามขึ้นมาได้ กิเลสเล็กมันก็เพิ่มพูนขึ้นมาได้อีก ฉะนั้น องค์สมเด็จพระธรรมสามิสร จึงสอนให้บรรดาท่านพุทธบริษัททำลายกิเลสใหญ่เสียให้สิ้นไป

ฉะนั้น การเจริญพระกรรมฐานของท่านบรรดาพุทธบริษัท ความสำคัญก็มีอยู่ว่า เราต้องการทำลายกิเลส ๓ ประการ คือรากเหง้าของกิเลส ได้แก่ความโลภ ความโกรธ ความหลง ให้สิ้นสูญไปจากจิตของเรา นี่ถ้าหากว่าเราบำเพ็ญพระกรรมฐาน บำเพ็ญบารมีเพื่อทำลายกิเลส ถ้าบังเอิญกิเลสทั้งหมดไม่สามารถจะหมดจากจิตเป็นสมุจเฉตปหานได้ แต่ทว่าใจของบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย น้อมอยู่ในกุศล ก็สามารถจะช่วยคนให้มีความสุข ทั้งในชาติปัจจุบันและสัมปรายภพ คือชาติหน้า หรือในชาตินี้ อารมณ์วุ่นวายของจิตน้อยลงไป ความวุ่นวายของจิตน้อยลงไปก็ชื่อว่ามีความสุขมากขึ้น การที่เราหาความสุขไม่ได้ ก็เพราะเราทำลายความวุ่นวายของจิตไม่ได้ อำนาจสมถภาวนาเป็นสมุฏฐานขั้นต้น ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ระงับความวุ่นวาย ได้แก่ ระงับนิเวรณ ๕ ประการ ถ้าหากว่าจิตใจของเราสามารถระงับนิเวรณ ๕ ประการได้ ใจก็เริ่มมีความสุขอย่างที่เราไม่เคยพบมาก่อน

ต่อจากนั้นไปองค์สมเด็จพระชินวรณเถิดว่า ถ้าทำลายกำลังของนิเวรณ ๕ ประการ ให้มีกำลังลดไปได้ จิตใจก็มีโอกาส ใจก็มีกำลัง สามารถจะทำลายกิเลสให้เป็นสมุจเฉตปหานในตอนนี้อันองค์สมเด็จพระพิชิตมารสอนให้เจริญวิปัสสนาญาณ อันนี้เราจะเก็บไปพูดในวันต่อ ๆ ไป

สำหรับวันนี้จะขอแนะนำสำหรับบรรดาท่านพุทธศาสนิกชน ให้รู้จักวิธีปฏิบัติให้เข้าถึงการที่จะตัดกิเลสที่เป็นสมุจเฉตปหาน เป็นธรรมชาติอยู่นั่นเอง ที่จะต้องค่อย ๆ

ทำ ค่อยๆ ไป ค่อยๆ ปฏิบัติ เราปฏิบัติระยะวันหนึ่ง ๒ วัน เดือน ๒ เดือน จะถือว่าให้บรรลอรหัตตผล เป็นพระอริยบุคคลเบื้องต้น อาจจะเป็นไปได้ และอาจจะเป็นไปไม่ได้ ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะถ้าเรามีของเราเพียงพร้อมบริบูรณ์มาจากชาติก่อนเพียงเราฟังคำสั่งสอน ขององค์สมเด็จพระชินวรบรมศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้า เพียงแค่หัวข้อ เราก็บรรลอรหัตตผลได้ บางท่านถ้าหากบุญญาบารมีน้อยกว่านั้นนิดหน่อย พระองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าอธิบายซ้ำให้เข้าใจ คืออธิบายละเอียดลงไปกว่านั้น เราก็สามารถจะบรรลอรหัตตผลได้ ถ้าหากว่ามีบารมีต่ำลงไปกว่านั้น ก็เห็นจะต้องพูดกันบ่อย ๆ บางทีก็พูดอะไรก็ไม่สามารถจะบรรลอรหัตตผล หรือไม่สามารถจะเป็นพระอริยบุคคล แม้แต่พระโสดาบัน แต่เราก็เข้าถึงสรณคณได้ การเข้าถึงสรณคณได้ ชื่อว่าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายมีความสุขใจมาก มีความสุขที่ในชาตินี้ ที่มีอารมณ์จิตไม่วุ่นวาย เมื่อตายจากความเป็นมนุษย์แล้ว จะเกิดเป็นมนุษย์ใหม่ ก็เป็นมนุษย์ที่บริสุทธิ์บริบูรณ์ มีความมั่นคงในฐานะความเป็นอยู่ สติปัญญาที่เฉลียวฉลาด มีแต่ความสุข แวดล้อม ถ้าเราไม่เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นเทวดาก็มีสมบัติมาก มีรัศมีกายใสมาก ถ้าเกิดเป็นพรหมก็มีฉานเป็นพิเศษ คือมีธรรมปิติมาก

ทั้งนี้ก็เพราะว่า การเข้าถึงศาสนาขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาค เป็นศาสนาที่สอนเพื่อความบริสุทธิ์ ถ้าหากว่าเรามีบารมียิ่งไปกว่านั้น เป็นเทวดาก็ดี เป็นพรหมก็ดี หรือว่าเป็นคนก็ดี อาศัยบารมีเดิมที่ปฏิบัติในชาตินี้ได้ดีบ้าง ไม่ได้ดีบ้าง แต่ว่ามีจิตมุ่งหมายแน่นอนว่า เรารักพระกรรมฐานของพระพุทธเจ้าในบทใดบทหนึ่ง เมื่อเรากลับไปเกิดเป็นมนุษย์ใหม่ก็ดี เป็นเทวดาก็ดี เป็นพรหมก็ดี ถ้าบังเอิญไปพบองค์สมเด็จพระชินสีห์ ก็คือพระพุทธเจ้า หรือพระอรหันตองค์ใดองค์หนึ่ง ทรงรู้ในอหิชาศัย เทศน์ข้อความพอใจของเราอีกครั้งเดียว เราก็สามารถจะเข้าถึงพระนิพพานเป็นพระอรหันต์ได้ ตัวอย่างเช่นนี้มีมากในพระไตรปิฎก นี้ก็พูดเพียงแค่นี้ เพียงย่อ ๆ โดยละเอียด มันก็ไม่จบ

ให้เข้าใจว่า การที่บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายตั้งใจปฏิบัติความดี ทำจิตให้สงบ ระงับกิเลส ถึงแม้ว่าไม่สามารถจะตัดเป็นสมุจเฉตพหวน ยังไม่ถึงซึ่งพระนิพพานก็มีความสุขใจได้ เมื่อชาตินี้เรามีความสุขเพียงแค่นี้ ชาติต่อไปอาศัยบุญบารมีเดิมสนับสนุน แล้วก็ทำบุญแก้กมลใหม่ แล้วก็มีสุขยิ่งขึ้นไป ทีนี้ทำอย่างไรละ เราจะเข้าถึงศาสนาขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรม ศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้า ตามสายปฏิบัติอันแท้จริงได้ การเจริญพระกรรมฐาน หรือการบำเพ็ญกุศลในพระพุทธศาสนา บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้าจะพูดกัน เราต้องการอย่างเดียวคือ ปฏิบัติพอเป็นนิสัย ถ้าบรรดาท่านพุทธศาสนิกชนตั้งใจเพียง

แต่นี้ ถือว่ากำลังใจของท่านอ่อนเต็มที ยังไม่เข้าถึงความดีในพุทธศาสนา ถ้าตั้งใจเพียงเท่านั้นแล้วก็หาความดีไม่ได้ ถ้าเราจะเข้าถึงความดีได้ ก็ต้องดูจรรยาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนและทรงรับรองไว้กับนิโครธปริพาชก เรื่องราวปรากฏในอุทุมพริกสูตร แต่ว่าในตอนนี้จะนำมาพูดแต่เพียงใจความโดยย่อ

อันดับแรกที่เราจะทำให้เข้าถึงความพ้นทุกข์ เรียกว่าทุกข์เล็กๆ ยังไม่ใช่ทุกข์ใหญ่ๆ เราตัดทุกข์เล็กเสียก่อน ทุกข์เล็กคือความวุ่นวายของจิต ในตอนแรกองค์สมเด็จพระธรรมสามีสรรทรงแสดงว่า เราจะต้องทำให้ไม่วุ่นวายเกี่ยวข้องกับอารมณ์ของบุคคลอื่น หรือปฏิบัติของบุคคลอื่น ใครเขาจะดี ใครเขาจะชั่วก็ช่างเขา มันไม่ใช่เรา เขาป่วยไข้ไม่สบาย เขาติดคุก ติดตะราง เขามีความบ้า ความคลั่ง คุณภาพในการใดก็ดี ถือเป็นเรื่องของเขา นี่ไม่ได้หมายความว่าสอนให้บรรดาท่านพุทธบริษัทขาดเมตตา องค์สมเด็จพระบรมศาสดาหมายความว่า ใครเขาจะดี ใครเขาจะชั่ว มันไม่ใช่ตัวของเรา เราจะเอาใจเข้าไปยุ่ง เห็นว่าเขาดีกว่าเรา เราไปอิจฉาริษยาเขา คิดว่าคนประเภทนั้นทำไมคนจึงเคารพบูชาคนดีอย่างเราทำไมไม่มีใครเคารพบูชา อย่างนี้ อย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่ง ถ้าบังเอิญเราเป็นคนมีลาภ สักการะมาก ก็เกิดความมีจิตเหยียดหยามบุคคลอื่น ว่าบุคคลนั้นสู้เราไม่ได้ บุคคลนี้สู้เราไม่ได้ เราดีกว่าเขาที่มีลาภสักการะ ที่มีคนเคารพนับถือมากนี่ประการหนึ่ง และยิ่งไปกว่านั้นก็ขึ้นชื่อว่าความดีหรือความชั่ว ความสุขหรือความทุกข์ของบุคคลใดอื่น เขาจะเป็นยังไงช่างเขา

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิบัติพระกรรมฐาน อย่าพยายามนั่งให้บุคคลอื่นเห็นเพื่อเป็นการแสดงตัว เขาจะได้ยินว่าเราเป็นคนเจริญพระกรรมฐาน หรือว่าการเข้าไปอยู่ในตระกูลในบ้านใครก็ตาม ถ้าเขาไม่ถามไม่จำเป็นก็อย่าควรบอก ว่าเราเป็นนักเจริญสมถภาวนา หรือวิปัสสนาภาวนา อย่าแสดงตัวให้ปรากฏ ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะว่าองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดากล่าวว่า จริยาอย่างนี้กล่าวมาแต่เพียงโดยย่อ ๆ ๓ - ๔ ข้อ แต่ความจริงมีด้วยกันทั้งหมด ๓๐ ข้อ องค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐบอกว่า ถ้าปฏิบัติอย่างนี้ คิดอย่างนี้ เชื่อว่าเป็นการเอาอุปกิเลสเข้ามาสู่ใจ ที่นี้แทนที่เราจะไล่กิเลสความชั่วออกจากใจ กลับกลายเป็นดึงเอาความชั่วมาสู่ใจ

ข้อนี้บรรดาท่านศาสนิกชนทั้งหลายต้องจำให้มาก เพราะว่าเป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงยืนยันนิโครธปริพาชกว่า ในอันดับเบื้องต้น เราสอนให้บรรดาพุทธศาสนิกชนที่เป็นสาวกของเราปฏิบัติแบบนี้เป็นอันดับแรก และในเมื่อเราไม่ยุ่งกับบุคคลอื่นแล้ว เราอยู่กับใคร เราก็หันเข้ามาอยู่กับใจของเราเอง เราคิดว่าเวลานี้เราเป็นใคร องค์สมเด็จพระจอมไตรสอนให้มีสติสัมปชัญญะ

ณูะ ให้รู้ตัวว่าเวลานี้นะเราเป็นใคร ไม่ใช่รู้ตัวว่าเวลานี้เราเป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นกำนัน ไม่ใช่อย่างนั้น ให้รู้ตัวแต่เพียงว่า เวลานี้เราเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คำว่าสาวกแปลว่าผู้รับฟังคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วก็ปฏิบัติตาม ทีนี้พระพุทธเจ้าสอนให้เราทำความรู้สึกแบบไหน องค์สมเด็จพระจอมไตรทรงสอนไว้โดยเฉพาะว่า **อตตนา โจทยัตตานัง** ซึ่งแปลเป็นใจความว่า **เจ้าจงเตือนตนของตนเอง** หรือเป็นโจทก์ฟ้องความชั่วของตัวเองในตอนนี้องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแนะนำว่าการฟ้องก็ได้แก่การพิจารณาอารมณ์ของจิตว่า นับตั้งแต่เข้ามาจนถึงเวลานี้ จิตของเราคิดตรงไหนบ้าง เเลวตรงไหนบ้าง เราเอาจิตใจของเราเข้าไปยุ่งกับชาวบ้านว่าเขาเป็นอย่างนั้นเขาเลวอย่างนี้บ้างหรือเปล่า ถ้าหากว่าจิตใจของเราไปยุ่งกับเรื่องของชาวบ้านเขา หรือขาดการพิจารณาจิตใจตัวเอง จงประณามใจของตัวเองว่า ใจของเราเลวเกินไป

ถ้าหากว่าวันใด จิตใจของเราไม่ไปยุ่งกับอาการของปฏิบัติทางของบุคคลอื่น สนใจแต่เพียงจริยาของเรา รู้อาการการกระทำของเราว่า ทำความดีหรือความชั่ว วันนี้เราทำการทางกายดีทุกอย่าง ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เป็นต้น สำหรับด้านวาจาเป็นไป พุคเฉพาะความจริง วาจาที่เป็นประโยชน์ วาจาใดที่ไร้ประโยชน์หรือเสียคแทงจิตใจบุคคลใดให้ได้โทษ สำหรับอารมณ์จิตคิดอย่างเดียวว่า เราจะปฏิบัติตรงเฉพาะพระพุทธเจ้าสั่งสอน เราจะควบคุมเฉพาะกำลังใจของเรา เราจะไม่เข้าไปยุ่งกับปฏิบัติทางของบุคคลอื่น

นี่ถ้าจิตใจของเราเป็นอย่างนี้วันไหน ก็ควรจะชมมันได้ เออ วันนี้เอ็งดี ดีแล้วถ้ามีอารมณ์อย่างนี้ ก็สามารที่จะพ้นอบายภูมิ ที่องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนในการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงพระนิพพานในการเบื้องต้นแบบนี้ และการทรงความดีแบบนี้ คือไม่เอาจิตใจไปยุ่งกับความดี ความชั่ว ความมีลาภ ไม่มีลาภของบุคคลอื่น ด้วยจิตเพ่งเล็งในอำนาจให้โทษ คือเขามีมากกว่าเรา เราก็อิจฉาเขา เขามีน้อยกว่าเรา ก็เหยียดหยามเขา แบบนี้มันเป็นอารมณ์ของความชั่ว เราหลีกเลี่ยงเอาใจของเรามาปฏิบัติงานอย่างเดียว คือควบคุมอารมณ์ของใจว่าวันนี้เรามีเมตตาบารมีบ้างหรือเปล่านั้นเรามีจิตใจน้อมมา ในทางสงเคราะห์บุคคลและสัตว์อื่นหรือเปล่า จิตใจเราเคารพในศีลหรือเปล่า จิตใจทรงไว้ซึ่งความสงบ อยู่ในธรรมหรือเปล่า ถ้าเห็นว่าจิตใจเราทั้งหมดทรงอยู่ในความดีที่กล่าวมา องค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่า ท่านผู้นั้นเข้าถึงสะเก็ดความดีของพระศาสนาแล้ว นี้องค์สมเด็จพระประทีปแก้วทรงยืนยันกับนิโครชปริพาชกอย่างนี้ว่า ความดีเท่านั้นที่เรากล่าวมา ไม่ใช่ว่าดีเลิศ ดีประเสริฐ ไม่เป็นสาระ ไม่เป็นแก่นสาร เป็นแต่เพียงว่าอารมณ์ใจของท่านผู้นั้น เข้าถึง

สะเก็ดของพระศาสนาที่เราสอน

ที่นี้ขอให้บรรดาท่านพุทธศาสนิกชนทุกท่านจำไว้นะ พุทธแบบนี้จะไม่ช้าเพราะอะไร จะพูดต่อไป จะเข้าถึงความเข้าใจเป็นอรหัตผล ถือว่าวันนี้เป็นวันเริ่มต้น การปฏิบัติในเขตพระศาสนา ตามกฎที่แท้จริงที่พระพุทธเจ้าทรงตรัส ฉะนั้นขอบรรดาท่านพุทธบริษัทที่เป็นพระสงฆ์ก็ดี สามเณรก็ดี อุบาสก อุบาสิกาที่ดี จงพยายามคุมใจของเราให้ไว้ในขอบเขตของความดี แค่นี้ก็สะเก็ดของความดีใน พุทธศาสนาไว้ก่อน แล้วก็จงสอบจิตสอนใจของเราไว้เสมอ เวลาตื่นใหม่ๆ หรือเวลาก่อนจะนอน สอบ ดูว่ากำลังใจเราที่ผ่านมาหนึ่งวันแล้วนั้น มันดีหรือมันเลวตรงไหน แล้วเอาจิตใจของเราส่งไปสอดส่าย หาคความดี ความชั่วของบุคคลอื่นหรือเปล่า หรือว่าเราสนใจเฉพาะกำลังใจของตน และกำลังใจของเรา นี้ น้อมรับคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระชินสีห์ด้วยการปฏิบัติตามหรือเปล่า พิสูจน์ใจอย่างนี้ไว้ทุกวัน ตื่นขึ้นมาเมื่อไรพิจารณาไว้ว่า เราจะไม่ยุ่งกับใคร ทั้งด้านความสุขหรือความทุกข์ที่เขาปฏิบัติ เขาจะรวย จะจน เขาจะดี เขาจะชั่วเป็นเรื่องตัวของเขา เราเท่านั้นที่เราจะต้องชำระสนิมใจของเราให้หมดไปด้วยการไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลใดอื่น จะรักษาจิตใจของเราให้อยู่ในเขตของความดี ที่องค์สมเด็จพระชินสีห์ บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสั่งสอนคือ

๑. จิตประกอบไปด้วยเมตตา มีความกรุณาปรารถนาจะสงเคราะห์ได้แก่การให้ทานที่เป็นวัตถุทาน และทานที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่งนั่นก็คือ อภัยทาน ให้อภัยแก่บุคคลที่ทำความชั่ว ทำความผิด

๒. จิตของเราจะตั้งอยู่ในศีลอยู่เสมอ รักษาศีลด้วยชีวิตหรือยิ่งกว่าชีวิต เราจะไม่ยอมให้จิตของเราละเมิดความชั่ว กล่าวคือ ตัวของเราไม่เป็นคนมัวหมองจากศีล

๓. เราจะยอมรับนับถือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าด้วยปัญญา และความจริงใจ องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏในโลก และสิ่งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิตก็ตาม อันดับแรกตกอยู่ในสภาวะความไม่เที่ยง หากการทรงตัวไม่ได้ ในขณะที่ทรงตัวอยู่ ยังไม่สลายก็เต็มไปด้วยความทุกข์ ในที่สุดก็สลายตัวเรียกกันว่าตาย คือว่าสิ่งทั้งหลายนี้เป็นธรรมดา

ถ้าอาการไม่เที่ยงปรากฏ มันก็ไม่มีกิจเดือคร้อน มีความรู้ยู่ว่า รู้แล้วว่ามันไม่เที่ยง เมื่อความทุกข์เกิดขึ้นจากทางกายก็ดี ทางใจก็ดี จะประการใดก็ตาม อย่างนี้เราก็ไม่สะดุ้งตกใจ คิดว่าอาการอย่างนี้ องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสอนแล้ว เรารู้แล้วว่ามันจะเป็นอย่างนี้ความลำบากใจมันก็ไม่มี เมื่อความตายเข้ามาถึง การพลัดพรากจากของรักของชอบใจปรากฏ เราก็รู้ตัวอยู่แล้วทั้งหมด ว่าองค์สมเด็จพระบรมสुकตสอนเอาไว้แล้ว เราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจ อารมณ์ใจ

ก็ไม่สะเทือน ไม่เดือดร้อน มีความสบายเป็นปกติ ถือว่าเป็นเรื่องของธรรมดา

ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้า มีอารมณ์อย่างนี้เป็นปกติ หมดระงับใจไว้ ขึ้นชื่อว่าท่านทั้งหลายปฏิบัติความดี เข้าถึงสะเก็ดศาสนาขององค์สมเด็จพระชินสีห์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ที่พูดอย่างนี้ก็เพราะจะให้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายมีความรู้เพื่อสอใจตัวเอง แล้วก็กำหนดใจไว้ว่า นี่สะเก็ดความดีของพระศาสนา ที่เราศึกษานี้มีแค่นี้ แล้วเวลานี้จิตใจของเราถึงสะเก็ดความดีในพระพุทธศาสนาแล้วหรือยัง ให้สอใจเอาไว้

เอาละบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ต่อแต่นี้ไปอาศัยที่บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย มีความเคารพในองค์สมเด็จพระประทีปแก้วบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ในอันดับแรกที่มาถึง บรรดาท่านพุทธบริษัททุกคนก็มีจิตเป็นกุศล ตั้งอยู่ในทางบารมี ต่างคนต่างหาวัตถุทานเป็นอามิสทาน มาถวายพระบ้าง เลี้ยงลูกกันบ้าง อันนี้จัดกันว่าเป็นความดีขั้นแรก ประการที่ ๒ ก็ตั้งใจสมาทานศีลที่เป็นความดีสำคัญ ข้อที่ ๒ นี้มาปิดอบายภูมิได้ ถ้าทรงศีล ๕ ไว้ได้ ประการที่ ๓ ก็ตั้งใจเจริญสมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อทำจิตของเราให้พ้นจากอำนาจของกิเลสเป็นสมุจเฉตปหาน ต่อแต่นี้ไปขอบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายจงตั้งอารมณ์สมาธิจิต คือกำหนดจิตให้อยู่ในอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งคือ การกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก เวลาหายใจเข้ารู้ที่อยู่ว่าหายใจเข้า เวลาหายใจออกรู้ที่อยู่ว่าหายใจออก ถ้าทำได้แบบนี้ท่านเรียกว่า ขณิกสมาธิ ทีนี้ถ้าเลยไปกว่านี้นิดหนึ่ง เวลาหายใจเข้าหรือหายใจออกยาวหรือสั้น ก็รู้ว่าหายใจออกยาวหรือสั้น และจิตใจก็เต็มไปด้วยความเข้มข้นมีความสุข อย่างนี้เรียกว่าอุปจารสมาธิ ทีนี้ถ้ากำลังจิตสูงไปกว่านั้น ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัทมีอารมณ์ชุ่มชื่น มีใจสบาย และได้ยินเสียงภายนอกเป็นสุนัขเห่า สุนัขหอน คนพูดก็ตาม ฟังชัดทุกอย่าง แต่ว่าใจของบรรดาท่านพุทธบริษัทไม่หวั่นไหว คุณอารมณ์ได้สบาย รู้ลมหายใจเข้า รู้ลมหายใจออก รู้ลมหายใจเข้ายาวก็รู้ ลมหายใจเข้าสั้นก็รู้ รู้ลมหายใจออกยาวก็รู้ รู้ลมหายใจออกสั้นก็รู้ คุณอารมณ์ได้สบาย ไม่รำคาญเสียงภายนอก อารมณ์อย่างนี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์กล่าวว่า ท่านเข้าถึงปฐมฌาน ก็เป็นกำลังสำคัญในด้านสมถภาวนา

และต่อแต่นี้ไป ขอบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้า ตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ภาวนาด้วยพุทโธตามอรรถาธิบาย และพิจารณาตามอำนาจวิปัสสนาญาณ และสมถกรรมฐานตามอรรถาธิบาย

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

ในการที่ท่านพุทธบริษัททั้งหลายได้สมาทานศีล และสมาทานพระกรรมฐานเสร็จแล้ว การสมาทานพระกรรมฐาน บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ได้ตั้งใจกล่าววาทว่า ขอมอบกายถวายชีวิตแก่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การกล่าววาทเบื้องต้นนี้มีความสำคัญมาก คือคำว่ามอบกายถวายชีวิต ไม่ได้หมายความว่าเราจะฆ่าตัวตายเพื่อบูชาพระพุทธเจ้า เป็นแต่เพียงหมายความว่า เราตั้งใจสละชีวิตและเลือดเนื้อของเรา ทำความตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ทั้งนี้ก็เพื่อหวังผล คือความไม่เกิดต่อไปในภพชาติข้างหน้า ความปรารถนา การไม่เกิดเพราะอาศัยทำความดี ความจริงเราจะตั้งมโนปณิธาน ความปรารถนาหรือไม่ก็ตาม เราจะมีเจตนาเพื่ออย่างนั้นหรือไม่ก็ตาม ถ้าการทำความดีแต่ละครั้งหลาย ๆ ครั้งเข้าไปที่สุคติความชั่วก็สลายตัวไป เราเองก็เข้าถึงซึ่งพระนิพพานตามความเจตนาหรือไม่เจตนา ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะว่า การทำความดี คือการให้ทาน การรักษาศีลให้จิตตั้งอยู่ในเมตตาปราณี คือพรหมวิหาร และให้อารมณ์จิตทรงญาณ สภาวะจิตผ่องใสไม่ยึดอยู่ในโลกธรรม ความดีทั้งหมดนี้ ถ้าหากเราปฏิบัติถึง แม้ว่าเราไม่มีเจตนาจะประสงค์พระนิพพาน เราก็จะต้องเข้าถึงในเมื่อความชั่วคือกิเลสถูกตัดเป็นสมุจเฉทปหาน ในเมื่อกิเลสมันไม่เหลือก็ไม่มีความเกิด

แต่ทว่า การบำเพ็ญบารมีใด ๆ หรือสร้างคุณใด ๆ ถ้าปราศจากอธิษฐานบารมีก็จะเข้าถึงจุดปลายทาง ก็รู้สึกว่ามันเลี้ยวซ้ายเลี้ยวขวา หรือไม่ค่อยจะทรงนัก ฉะนั้น องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแนะนำบรรดาท่านพุทธบริษัทให้มี อธิษฐานบารมี ในการที่ท่านพุทธบริษัททั้งหลายตั้งใจกล่าววาทว่า อิมามัง ภควา อุตตภาวัง ตุมหากัง ปริจจขามิ แปลเป็นใจความว่า ข้าพระพุทธเจ้าขอมอบกายถวายชีวิต นี้ก็หมายความว่า เราจะเอาชีวิตของเราเข้าแลกกับความดีที่องค์สมเด็จพระชินสีห์ทรงแนะนำไว้

ถ้าหากว่าท่านผู้ใดปฏิบัติด้วยความตั้งใจ คิดว่าเวลานี้เราตั้งใจทำความดี คือ (๑) เราต้องการให้ทาน เป็นการตัดความโลภ (๒) เรารักษาศีลเพื่อระงับปัญจเวรทั้ง ๕ ประการ มีอบายภูมิทั้ง ๔ เป็นต้น (๓) เรายังไม่ตาย จิตคิดสังเคราะห์คนทั้งหลายให้มีความสุข ตามความสามารถที่เราจะพึงได้โดยไม่จำกัดขีด (๔) เราจะรักษาความดีที่องค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ์สอน คือทรงกำลึงใจให้ไม่หวั่นไหวในโลกธรรมทั้ง ๘ ประการ คือ การได้ลาภมา เราไม่เมาในลาภ ลาภเสื่อมไปเราไม่

เสียใจ ได้ขมาเราไม่เมาในยศ ถ้ายศสลายไปเราไม่เสียใจ ถ้ารับคำสรรเสริญเราไม่ดีใจ หรือการนิทา เราไม่หวั่นไหว ความสุขหรือความทุกข์ในใจ ที่ปรากฏกับโลกถือว่าเป็นเรื่องของธรรมดา

ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้า ทรงความดีแบบนี้และก็คิดด้วยว่า ใน ขณะที่ทำความดี แม้ชีวิตและเลือดเนื้อของเรานี้จะสิ้นสูญไปก็ตามที่ เรายอมสละชีวิตเพื่อความดี ที่พึง ได้มาด้วยการปฏิบัติ ตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า อย่างนี้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน อาศัยเจตนาและความตั้งใจจัดว่าเป็นอริยฐานบารมี แต่ว่าทำความดี คือแลกความดีด้วยชีวิต อันนี้องค์ สมเด็จพระธรรมสามิสรบอกว่า บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย จะเข้าถึงความดีด้วยความรวดเร็ว คือ คาคไม่ถึง

ตัวอย่างมีคือ เมื่อสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าออกแสวงหาที่เสียบสงบ ในขณะนั้นองค์ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าปฏิบัติตามแบบฉบับของพราหมณ์ทั้งหลายสิ้นเวลา ๖ ปี แล้วก็องค์สมเด็จพระชินสีห์ปฏิบัติแบบเครียด ซึ่งไม่มีพราหมณ์คนใดสามารถปฏิบัติตามได้ ก็ไม่สำเร็จมรรคผล ต่อมา เมื่อองค์สมเด็จพระทศพลทรงเสด็จพระวรกายพอมีกาลังแล้ว จึงตั้งมโนปณิธานว่า วันนี้เป็นวันกลาง เดือน ๖ เป็นวันพระจันทร์เต็มดวง เราจะนั่งอยู่ที่โคนต้นไม้โคนนี้ ถ้าหากว่าเราไม่สามารถจะบรรลุ อภิเษกสัมมาสัมโพธิญาณเพียงใด แม้ชีวิตและเลือดเนื้อของเราจะเหือดแห้งไปก็ตามที่ เราจะไม่ยอมลุก จากที่จนกว่าจะบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ นี่เป็นอันว่าสมัยนั้นองค์สมเด็จพระพิชิตมารยังไม่ได้บรรลุ อภิเษกสัมมาสัมโพธิญาณ แล้วคิดเอาชีวิตเข้าแลกกับพระโพธิญาณ ก็เป็นอันว่า องค์สมเด็จพระพิชิต มารทรงบรรลุเป็นอรหันตองค์แรกในโลก ในตอนนี้ยังไม่ทันจะถึงอรุณรุ่งสว่าง เป็นอันว่าความดีใน พุทธศาสนาที่จะพึงได้ถึงจุดสูงสุด ก็ได้แก่ ตัวศรัทธาและความหวังใจ หรือที่เรียกกันว่าระงับกาย สังขาร หรือไม่หวังขันธ ๕ นั้นเอง เห็นว่าขันธ ๕ ไม่มีความหมาย ถ้าขันธ ๕ จะทรงอยู่เพียงใดเราก็มี ทุกข์เพียงนั้น

การปฏิบัติความดีก็คือการระงับขันธ ๕ ถ้าขันธ ๕ ไม่ติดตามเราไปในภพใด ๆ ก็ชื่อ ว่าขณะนั้นเรามีความสุขที่สุด การที่ท่านพุทธบริษัทปฏิบัติตนแบบนี้จัดว่าเป็นความดี ว่าเป็นไปตาม พระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้ากระทำมาแล้วในวันอภิเษกสัมมาสัมโพธิญาณ กำลังใจอันนี้ บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านปฏิบัติแล้ว ก็ให้จิตคิดไว้เสมอว่า เราจะพยายามทรงความดียิ่งกว่าชีวิต ว่าชีวิตของเรานี้จะตายไป หรือว่าเลือดเนื้อทั้งหลายจะเหือดแห้งไปก็ตามที่ เราจะไม่ยอมละความดีที่ เราบำเพ็ญแล้ว เช่นเดียวกับองค์พระประทับแก้วปฏิบัติมา

นี่การที่ท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้า วางภาระ คือระงับกายสังขาร โดยคิดว่าธรรมที่องค์สมเด็จพระพิชิตมารตรัส มีคุณวิเศษยิ่งกว่าชีวิต อันนี้ก็เป็นเหตุให้บรรดาท่านพุทธบริษัท จะเข้าถึงธรรมอันดี มีความสูงสุดในที่สุดของความทุกข์ ได้แก่พระนิพพาน การที่เราจะเข้าถึงพระนิพพานได้ อันนี้องค์สมเด็จพระจอมไตรสอนไว้ในเบื้องต้น ว่าคนทุกคน เราจะต้องนึกถึงความตายไว้เป็นปกติ คือให้มีสติสัมปชัญญะอย่างที่เราศึกษาพระกรรมฐาน สติคือนึกไว้ว่า เราเกิดมาแล้วก็ตาม สัมปชัญญะรู้ตัวอยู่เสมอว่า วันเวลาล่วงไปเท่าไร เราก็เดินใกล้ความตายเข้าไปเพียงนั้น ถ้าหากว่าเรายังมีจิตยังไม่บริสุทธิ์หมดจดพอ ยังมีกิเลสแม้แต่น้อยชนิดหนึ่งเข้ามาอยู่ในใจ เมื่อเราตายจากภพนี้แล้วเราก็ต้องไปเกิดใหม่ ความเกิดเป็นปัจจัยของความทุกข์ เมื่อเราเกิดออกมาแล้วเราก็พบกับความหนาว ความหิว ความกระหาย ความร้อน ความกระทบกระทั่งจากกำลังกาย ความป่วยไข้ไม่สบาย ความปรารถนาไม่สมหวัง และความขัดข้องในอารมณ์ ความแก่ ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจ และความตายในที่สุด และนี่ถ้าหากว่าเรายังมัวเมาอยู่ในชีวิต คิดว่าความเกิดเป็นของดี เป็นอันว่าเราทั้งหมดจะไม่พบกับความสุขที่แท้จริง

ฉะนั้น องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงเตือนบรรดาท่านพุทธบริษัทชายหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภิกษุและสามเณรทั้งหลาย องค์สมเด็จพระจอมไตรใช้คำว่า ภิกขเว เพราะว่าเวลาพระพุทธเจ้าเทศน์ พระนั่งข้างหน้า ประชาชนนั่งข้างหลัง ฉะนั้น พระองค์จึงทรงตรัสเฉพาะพระสงฆ์ทั้งหลาย ก็เนื่องกับบุคคลทั้งหลายรวมกัน คำว่า ภิกขเว ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ขึ้นชื่อว่าชีวิตเป็นของไม่เที่ยง แต่ความตายเป็นของเที่ยง ในเมื่อเรารู้ตัวว่าเราจะต้องตาย แล้วก็มีความเข้าใจแล้ว ถ้าหากว่าจิตใจของเรายังไม่ผ่องแผ้วจากสัมผัสกิเลสเพียงใด เราก็ต้องพบกับความเกิดอีก ความเกิดเมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว ก็ต้องพบกับความทุกข์ ความผิดหวังอยู่ตลอดเวลา หากความสุขที่แท้จริงไม่ได้ เมื่อเราจะตายแล้วเราก็คิดว่า ชื่อว่าความเกิดเป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์ แล้วเราจะหาความสุข เราก็ต้องละโลกเสีย อย่าเอาอารมณ์อะไรเข้าไปร่วมในโลก โลกที่เราจะปล่อยในอันดับแรกก็คือกายของเรา คำว่าโลกหมายถึงแผ่นดิน คำว่าโลกหมายถึงต้นไม้ คำว่าโลกหมายถึงสัตว์และบุคคลอื่น นอกจากเรา สิ่งที่สำคัญที่สุดคือร่างกายของเรามันมีโรค คือเป็นที่อาศัยของบรรดาโรคภัยไข้เจ็บและสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายใน นี้จัดกันว่า ร่างกายของเราก็เป็นโลกอันดับหนึ่ง ถ้าเราเว้นจากโลกอื่น ๆ ได้ แต่ยังคงติดอยู่ในโลกคือกาย เราก็มาเกิดอีก นี่ การที่เราจะไม่ติดอยู่ในโลกคือกาย เราจะคิดอย่างไร เราก็คิดว่า ร่างกายเรานี้เกิดขึ้นมาด้วยอำนาจของความโง่เป็นปัจจัย ถ้าเราไม่โง่แล้วเราก็ไม่เกิด เพราะว่ากา

เกิดนี้เราเกิดมาแล้วนับแสนกัปไม่ถ้วน ไม่ใช่ว่าพวกเราจะมาเกิดเป็นมนุษย์ เป็นคนเพียงชาตินี้ชาติเดียว เรื่องนี้จะเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ ก็ต้องอาศัยที่บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายมีความพอใจในสมณธรรมปฏิบัติ ที่องค์สมเด็จพระทศพรสวสดีโสภาคย์ทรงแนะนำ นี่หมายความว่า พวกเรานี้เป็นบุคคลที่จำจะต้องเกิด หรือไม่ต้องเกิดเดินเข้ามาในขอบเขตของพระพุทธศาสนา เป็นแต่เพียงได้ ยินว่า ที่ไหนเรามีแหล่งของความดี คือธรรมของพระพุทธเจ้า พวกเราก็เกิดศรัทธาปสาทะ ความเชื่อมั่นและความเลื่อมใส และก็ปฏิบัติความดีด้วยความเต็มใจ ไม่มีใครกะเกณฑ์บังคับ ปรึกษาทานกันด้วย กำลังใจแท้ ตั้งใจรักษาศีลด้วยใจบริสุทธิ์ใจ และตั้งใจประกอบไปด้วยเมตตาปราณีสงเคราะห์ประชาชนทั้งหลายด้วยธรรมทาน เช่น พิมพ์หนังสือแจก เป็นต้น นอกจากนั้น บรรดาท่านพุทธบริษัทก็พอใจในการเรียนสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน มีกำลังจิตที่จะสร้างบารมีเข้ามาถึงระดับนี้นั้น แสดงว่าเราเกิดมานับแสนกัปไม่ถ้วน ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะบารมีที่ตั้งใจจะเจริญสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐานอย่างเดียว เราจะเจริญได้ดีถึงเพียงไหนหรือไม่ นั่นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่ตัวพอใจ และที่ตั้งใจไว้ว่า นี่เราจะปฏิบัติวิปัสสนาญาณให้เข้าใกล้พระนิพพาน นึกถึงพระนิพพานให้ได้โดยกำลังใจโดยแท้ อันนี้ถ้าจะกล่าวกันโดยบารมีแล้ว แสดงว่าบารมีของท่านพุทธบริษัท เข้าถึงปรมาตถบารมี เป็นบารมีที่เข้าใกล้พระนิพพานเป็นที่สุด

ฉะนั้น ขอบรรดาท่านพุทธบริษัทจงมั่นใจในบารมีของตน แล้วก็มั่นใจในคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระทศพรสวสดีโสภาคย์มาสัมพุทธเจ้า ว่าการปฏิบัติตามที่พระพุทธเจ้าสั่งสอนนี้มีจริง ที่นี้การปฏิบัติตนตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนนี้ และปฏิบัติถูกกันมานานแล้วหลายอย่าง ถ้าจะจับจุดสำคัญเข้ามาตักอย่าง เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจพุทธบริษัท เพราะเวลานี้เราต้องการที่จะละจากโลก ขึ้นชื่อว่าโลกแล้วไม่มีอะไรดี จะเป็นมนุษย์โลกก็ดี เทวโลกก็ดี หรือพรหมโลกก็ดี ไม่มีอะไรดีจริง จะมีคืออยู่ข้างก็เป็นส่วนน้อย ในที่สุดก็จะนำมาซึ่งความทุกข์ เพราะคำว่าโลก ไม่ได้แปลว่ากลม เราคิดว่าโลกแปลว่ากลมนี้ พระพุทธเจ้าไม่แปลอย่างนั้น พระพุทธเจ้าท่านแปลว่า โลกมีอันที่จะเป็นการสูญหายไป เป็นอันว่าโลกไม่มีอะไรทรงตัว หากความจริงไม่ได้ หากความมั่นคงไม่ได้ โลกไม่มีอะไรเป็นอตถาโลก เป็นอนัตตาทั้งหมด ถ้าปรากฏว่าเรายังพอใจในโลกใดโลกหนึ่ง ก็ชื่อว่าเราพอใจในความทุกข์คือความพอใจในสิ่งที่มีอันฉิบหายไป คือบรรลัยไป และหมดไป สูญไปข้างหน้า หาอะไรทรงใจไม่ได้

ทีนี้ถ้าหากเราไม่พอใจในโลก ไม่ต้องการพบโลกอีก จะเป็นมนุษย์โลกก็ดี เทวโลกก็ดี

พรหมโลกก็ดี เราจะอย่างไร ในเรื่องการพิจารณาภคตานุสสติคือ ชั้น ๕ บนธรรมาสน์ เรียกกันว่า การพิจารณาวัตถุไธรูปนี้มันเป็นวัตถุ อันนี้ส่วนลึกลงไปอีกชนิดหนึ่งก็คือ พิจารณาธรรมที่นักอภิธรรมนิยมเรียกว่านามธรรม หรือว่าธรรมในส่วนนี้คือธรรมประจำโลก ถ้าเราเกาะติดธรรมประจำโลกอยู่เพียงไร คือว่ามีอารมณ์หวั่นไหวเมื่อเข้าไปกระทบ เราก็ต้องเกิดอยู่ในโลกอีก ชื่อว่าเรายังติดอยู่ในโลกอีก อันนี้ธรรมประจำโลกที่เราจะต้องละ เราจะต้องปล่อย คิดไว้เสมอว่ามันไม่มีอะไร อันนี้ธรรมประจำโลกที่เราจะต้องละ เราจะต้องปล่อย ก็มีอยู่ ๘ ประการด้วยกันคือ ลาก ได้ลากแล้วก็เชื่อมลาก ได้ยชแล้วก็เชื่อมยช สรรเสริญ นินทา สุข ทุกข์ ๘ อย่างด้วยกัน

ของทั้ง ๘ ประการนี้ องค์สมเด็จพระพิชิตมารบอกว่า อย่าไปสนใจมัน คืออย่าไปติดมัน ในฐานะที่เรายังเป็นมนุษย์ มันต้องมาพบ ต้องชนกับมันแน่ แต่ว่ากำลังใจของเราเท่านั้น องค์สมเด็จพระทรงธรรมทรงบอกว่าวางมันเสีย มันมาก็เชิญมันมา มันอยากมาเพราะเรามีร่างกาย มันมาแล้วก็ต้องรับมันแบบเสียไม่ได้ คือการมีลากสักการะเกิดขึ้น เป็นสิ่งของเงินทองก็ตาม สิ่งเหล่านี้มีความจำเป็น เมื่อเรามีร่างกาย ถ้าเราได้ลากมาแล้วจงอย่าดีใจ จงทราบดีว่า ลากหรือสิ่งของเหล่านี้มันจะมีประโยชน์เมื่อเราทรงชีวิตอยู่เท่านั้น ในขณะที่ทรงชีวิตอยู่ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องมัน แล้วก็คิดไว้ในใจ มันเกิดได้ มันก็สลายตัวได้ เมื่อได้มาแล้วก็เก็บรักษาไว้ใช้เมื่อมีความจำเป็น เมื่อลากของสิ่งของได้มา มันหมดไป เราก็ไม่ตกใจ ไม่เสียใจ ถือว่าเป็นเรื่องของธรรมดา ใจสบาย มีหน้าที่จะต้องหา จำจะต้องหา ก็หามาด้วยสัมมาอาชีพะ ได้มาแล้วก็หมดไป กลุ่มเก่าได้มาก็หมดไป กลุ่มใหม่ที่ได้มาก็หมดไป ทำใจสบายไม่เมาในลาภ คือไม่ติใจเกินไป เมื่อหมดไปแล้วก็ไม่ตกใจ

ที่นี้ ยศถาบรรดาศักดิ์ที่เขาแต่งตั้งให้ ก็คิดว่ามันมีสภาพเหมือนกัน เป็นอนัตตา เขาให้เราได้ เขาก็เอาคืนเราได้ ลากได้มาก็ไม่ติใจนัก รับมาก็เพื่อการระคับระคองในส่วนที่จะช่วยประคองชีวิต ทำร่างกายให้ดีขึ้นโดยลากสักการะที่มากับยศ แต่ไม่เมาในยศ แต่เมื่อยศหมดไปเราก็ไม่ตกใจ เพราะว่าเป็นเรื่องธรรมดา เคยพบมาแล้วใจสบาย

ที่นี้ค่านินทา เมื่อเกิดขึ้นเราก็ไม่ตกใจ นัตถิโลก อนินทิตโต คนเราก็คงเห็นจะไม่พ้นถูกคนนินทา พระพุทธเจ้ากล่าวไว้ว่า คนที่ไม่ถูกคนนินทาเลยไม่มีในโลก แม้แต่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าเองก็โดนหนักหนักกว่าพวกเราเสียอีก ที่นี้เมื่อค่านินทาเกิดขึ้น เราก็ดูตัวเราว่ามีอาการทำให้เจานินทาหรือเปล่า ถ้าเราไม่เลวตามนั้นเราก็ยิ้มได้ ไ้คนที่นินทาเราหูตาไม่ดี แสดงว่าสติสัมปชัญญะไม่สมบูรณ์ ที่นี้ถ้า

คำนินทานั้น ถ้าตรงกับความจริงของเรา เราก็ยกบุคคลนั้นให้เป็นครูไปเลย คิดว่าเขาที่จริง อุดมล้ำค้ำ
เดือนเรา เห็นว่าเราชั่วเราจะได้แก้ไข ถ้าหากคำสรรเสริญเกิดขึ้นมาเมื่อไร อย่าไปดีใจกับคำสรรเสริญ
เมื่อเขาสรรเสริญเราแล้ว เราก็นั่งคิดว่าเราว่าเราดีจริงตามคำเขาพูดหรือเปล่า ถ้าเราดีจริงตามคำเขาพูด
เราก็คิดต่อไปว่า นี่ความดีของเรายังไม่แค่นั้น ถ้าเราดีจริง ๆ เราก็ต้องเป็นพระอรหันต์ ถ้าถึงความ
เป็นพระอรหันต์แล้ว ยังไม่นิพพานเพียงใด ก็ชื่อว่ายังหาความสุขยังไม่ถึงที่สุด เราก็ยังไม่ดีใจ ถ้าเป็น
พระอรหันต์แล้ว ก็ยังพยายามหาอารมณ์สอบจิตใจต่อไปเพื่อพระนิพพาน

ทีนี้ถ้าคำสรรเสริญนั้น ถ้าพิจารณาแล้วเรามีไม่ถึง เราคิดว่าคนพวกนี้ที่สรรเสริญเรา เขา
ตั้งใจจะใช้เราเป็นทาสนั่นเอง เราไม่พอใจ คือไม่รับเอาไว้ คือไม่ใช่โคจร ทำใจสบาย ๆ ในความสุข
หรือความทุกข์อันใดที่เกิดขึ้นได้ อาศัยคำว่า โลกีย์คือ เป็นส่วนของโลก เราต้องคิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนี้เป็น
ปัจจัยของความทุกข์ ความสุขที่เกิดขึ้นมันไม่ใช่สุขจริง มันเป็นอามิสสุข คือมันเป็นสิ่งที่ตั้งของ คือของ
ทั้งหลายเหล่านั้นหมดไปใจมันก็ไม่สบาย ไม่ถือว่าเป็นความสุข ความทุกข์ใดที่เกิดขึ้นมากับกายเรากับ
จิตใจของเราในสมัยที่ทรงชีวิตอยู่ เราก็ทราบได้ว่าองค์สมเด็จพระบรมครูบอกแล้ว ถ้าเกิดอยู่ก็มีทุกข์

เป็นอันว่า ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายต้องการจะไม่ไปเกิดอีก เราจะหนีโลก ก็
ต้องหนีโลกธรรมทั้ง ๘ ประการเสียก่อน คือพยายามคิด ค่อย ๆ ปลด คิดว่าคนเขารวยมาก เขามีลาภ
มาก เขาก็ตาย ตายแล้วเอาอะไรไปก็ไม่ได้ คนจนก็ตาย คนรวยก็ตาย คนมียศใหญ่ก็ตาย คนไม่มียศก็
ตาย คนได้รับการนิทานก็ตาย ได้รับการสรรเสริญก็ตาย คนมีความสุขในโลกก็วิบัติก็ตาย คนมีทุกข์ก็
ตาย ตายเหมือนกัน ในเมื่อยังมีโลกธรรมทั้ง ๘ ประการ ถ้าเราเข้าไปยึดถือมันมันก็ตาย ถ้าเราไม่ยึดถือ
มันเราก็ตาย มันก็ตายเหมือนกัน ทีนี้ถ้าเรานับถือโลกเราก็ต้องเกิดอีก มีความทุกข์ ถ้าเราไม่ยึดถือโลก
เราตายไปแล้ว เราไม่ต้องเกิดอีก เราก็มีความสุข เราก็ต้องเลือกว่า เราไม่ยึดถือ คิดว่าเมื่อเราจะตาย ก็ขอ
ตายชาตินี้ชาติเดียว ที่เราเกิดเป็นคนได้ก็อาศัยความโง่เป็นปัจจัย เวลานี้เราพบองค์สมเด็จพระจอมไตร
บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว องค์สมเด็จพระประทีปแก้วทรงชี้ช่องทางแก่เราเป็นปัจจัย ให้
เป็นทางพ้นจากความทุกข์ นั่นคือพระนิพพาน

การที่เราจะเข้าถึงพระนิพพานได้ก็เพราะอาศัยจิตใจของเรา ละโลกธรรมทั้ง ๘ ประการ
คือพยายามค่อย ๆ ปลดไปที่ละน้อยๆ แล้วมันจะหลุดเอง การที่จะละ

โลกธรรมทั้ง๘ ประการได้นั้น ต้องอาศัยความตายเป็นปัจจัย คิดว่าไหนๆ เราก็จะตายแล้ว เลิกทุกข์กันเสียที ชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายสำหรับเรา

เอาละท่านพุทธบริษัททั้งหลาย พุทธไปเวลาก็มามาก ที่นำมาพูดอย่างนี้ ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัทนำไปคิดพิจารณาว่า โลกธรรมทั้ง ๘ ประการนี้มันเป็นกับดักใจ นำมาซึ่งความทุกข์ จะได้พยายามเลิกเข้าไปทีละน้อยๆ อย่าสร้างความท้อใจ ในเมื่อโลกธรรมยังเป็นปัจจัยซึ่งพอใจของเรา ค่อยๆ ปลดไป พิจารณาไปด้วยอำนาจปัญญา ถ้าเรามีปัญญาแก่กล้า จะเห็นว่าโลกธรรมทั้ง ๘ ประการนี้ เป็นสิ่งที่มีชีวิตสัวยเราควรจะยึดถือ แล้วก็จะสามารถตัดด้วยเหตุ ตัดด้วยความฉลาด ด้วยอำนาจของปัญญา

เอาละต่อไปนี้ขอให้ท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้า พยายามตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น ทรงสติสัมปชัญญะ รักษาอารมณ์ให้เป็นสมาธิ คือทรงอารมณ์โดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เราต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ กำหนดใจที่องค์สมเด็จพระพิชิตมารทรงสรรเสริญว่าเป็นการระงับกาย ก็ได้แก่ อานาปานุสสติ คือกำหนดรู้ลมหายใจเข้า หายใจออก เวลาหายใจเข้ารู้ตัวว่าหายใจเข้า เวลาหายใจออกรู้ตัวว่าหายใจออก อย่าลืมลมหายใจเสีย หรือจะภาวนาคด้วยก็ได้

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

การเจริญกรรมฐานเราถือว่าเราฝึกที่ใจ ไม่ใช่ฝึกที่กาย การจะมุ่งดีเอาตรงกายที่เรียกว่า ต้องทำกายแบบนั้น แบบนี้ จึงจะเหมาะจะสม จึงจะสำเร็จผล อันนี้ไม่ถูก เมื่อการเจริญพระกรรมฐาน มีอารมณ์อยู่อย่างเดียวคือ บังคับใจให้อยู่ในขอบเขตของกุศล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรรมฐานจัดออกเป็น ๒ แบบ คือ แบบที่หนึ่งเรียกว่า สมถภาวนา สมถภาวนานี้มีอารมณ์อยู่ ๔๐ อย่างด้วยกัน แต่วันนี้เห็น จะไม่พูด อารมณ์ทั้ง ๔๐ อย่าง เพราะถ้าขึ้นพูดไปก็ไม่จบ สำหรับวิปัสสนาภาวนา ก็มีอารมณ์อยู่อย่าง เดียวคือ พิจารณาขั้น ๕ นี้สำหรับสมถภาวนาทั้ง ๔๐ แบบ มีความมุ่งหมายอย่างเดียว คือ ทำจิตให้ ทรงฌาน สำหรับวิปัสสนาภาวนาก็มีความมุ่งหมายอย่างเดียวกันคือ ขอมรับนับถือกฎของความเป็นจริง ความประสงค์ของการเจริญพระกรรมฐานมี ๒ นัย

จะนั้นบรรดาท่านพุทธบริษัทที่เจริญสมถภาวนา หรือวิปัสสนาภาวนาก็ตาม อันดับ แรก คิดให้ทราบไว้ก่อนว่า จงอย่าหลงในภาพนิมิต ขณะที่ปฏิบัติไปบางคนก็คิด บางทีจะได้ยินเขา พูดบอกว่า เขาเคยเห็นแสงสว่างบ้าง เห็นภาพอย่างนั้นบ้าง อย่างนี้บ้าง ก็คิดว่าสำเร็จมรรคผล การเข้าใจ อย่างนั้นเป็นการเข้าใจผิด การเห็นภาพลอยมาลอยไปชั่วขณะเดี๋ยวก็หายไป แล้วเข้าใจว่าเป็นการสำเร็จ มรรคผลนั้นยังไกลต่อความเป็นจริงมาก เพราะว่าการเห็นภาพที่ดี การเห็นแสงเห็นสีที่ดี นั้นเพียง จิตเข้าสู่อุปปจารสมาธิขั้นต้นเท่านั้น แล้วก็เมื่อเห็นแล้ว ก็ไม่สามารถจะบังคับให้ทรงตัวอยู่ได้ เพราะภาพ ปรากฏขึ้น แสดงว่าจิตเข้าสู่อุปปจารสมาธิยังไม่ถึงปฐมฌาน ถ้าเมื่อภาพเคลื่อนไป ก็จะทราบว่าเวลานั้น จิตตกจากสมาธิอันดับนั้นลงไปแล้ว นี่การเห็นภาพที่ดี การเห็นแสงสีใดๆ ก็ตาม จงอย่ายึดถือว่าเป็น เรื่องสำคัญ นี่เป็นอันดับต้น นี่มาพูดถึงผลของการเจริญพระกรรมฐาน

การที่พระพุทธเจ้าทรงสอน ให้บรรดาท่านพุทธบริษัทเจริญพระกรรมฐาน ก็มีความ มุ่งหมายอยู่อย่างเดียว คือ ตัดความทุกข์ ความทุกข์นี้มันมีมาจากไหน เอาเหตุต้นจริงๆ ของความทุกข์ ก็คือความเกิดเป็นปัจจัย เมื่อถือว่าความเกิดเป็นเหตุ ถ้าเราไม่เกิดเสียอย่างเดียว เราก็ไม่มีทุกข์ เพราะ ทุกข์ส่วนใหญ่ที่ปรากฏแก่เราก็อาศัยขั้น ๕ เป็นเหตุ เราปรารถนาร่างกายเป็นสำคัญ ที่เราต้องเหนื่อย ต้องยาก ต้องลำบากมีความเดือดร้อน บางทีก็มีเรื่องมีราว ก็เพราะอาศัยร่างกายคือขั้น ๕ เป็นปัจจัย เป็นเหตุต้น ฉะนั้นองค์สมเด็จพระทศพลบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้

ค้นคว้าหาอุปมาทำลายต้นเหตุของความทุกข์ ก็ความเกิดเสีย นี้เราจะทำลายต้นเหตุของความทุกข์ด้วยอะไร อันนี้หลักใหญ่ ๆ พระพุทธเจ้ากล่าวไว้มี ๓ นัยด้วยกันคือ ต้นเหตุของความเกิดก็คือ

๑. ความโลภ เป็นปัจจัยอันดับต้น

๒. ความโกรธ ความพยาบาท เป็นอันดับที่ ๒

๓. ความหลง หรือความโง่ มัวเมาอยู่ในลาภ ยศ สรรเสริญ สุข มัวเมาในชีวิต มัวเมาในทรัพย์สิน คิดว่าเราจะไม่ตาย จะไม่พลัดพรากจากมันไป นี่เป็นอันดับที่ ๓

รวมความว่า การที่เหตุที่เราจะมีทุกข์ ก็เพราะอาศัยความเกิด เราจะเกิดได้จริง ความจริงเหตุแห่งความเกิดนี้ พระพุทธเจ้ากล่าวไว้หลายนัย ที่นี้เรามาถึงเหตุใหญ่ก็มีอยู่ ๓ อย่าง ความโลภอย่างหนึ่ง ความโกรธอย่างหนึ่ง ความหลงอย่างหนึ่ง ที่นี้ถ้าเราจะตัดต้นเหตุของความเกิด เพื่อไม่ให้เกิดต่อไป เราก็ต้องตัดความโลภ ความโกรธ ความหลง คำว่าโลภในที่นี้หมายความว่า เป็นการแสวงหาอาชีพมาโดยไม่ชอบธรรม เรียกว่าหามาได้ด้วยการคดโกงเข้างับ เบียดเบียนชีวิตของบุคคลอื่นบ้าง ทำลายความสุขของบุคคลอื่นบ้าง แล้วก็ได้ทรัพย์สินมาเพื่อตน อันนี้พระพุทธเจ้าเรียกว่าความโลภ

แต่ถ้าหากว่าเราจะหามาได้ด้วยความสุจริต ในการรับราชการ ทำการค้า เป็นลูกจ้าง ทำนา ทำไร่ หรือใช้อาชีพใด ๆ ก็ตาม ที่เป็นไปโดยสุจริต เราไม่คิดคดไม่คิดโกงบุคคลใด ไม่เบียดเบียนบุคคลใดเกินพอดี เรียกว่าปฏิบัติไปตามระเบียบเท่าที่มีเขานิยามกัน อย่างนี้พระพุทธเจ้าไม่เรียกว่าโลภ จะได้มากสักเท่าไรก็ตาม ยังถือว่าเป็นสันโดษ แปลว่ายินดีในทรัพย์สินที่เราหาได้มาโดยสุจริตธรรม อันนี้ ขอบรรดาท่านพุทธบริษัทเข้าใจคำว่าสันโดษให้ดี บางคนเขาพูดบอกว่าสันโดษ ก็เลยหมายความว่าถึงจี๋เกียดไปเลย ถือว่ามีเท่าไรใช้เท่านั้น มีเท่าไรกินเท่านั้น ไม่ต้องหาใหม่ อันนี้พระพุทธเจ้าไม่ได้กล่าวอย่างนั้น กล่าวแต่เพียงว่า คำว่าสันโดษ ก็คือหาได้โดยชอบธรรม เรียกว่าเราไม่คดไม่โกงเขา การค้าขายต้องมีกำไร ต้องมีกำไรพอดี ของดีบอกว่ดี ของเลวบอกว่เลว ว่ากันตามราคาสมควร ในเมื่อการหามาได้โดยไม่เบียดเบียนชีวิตของบุคคลอื่น ไม่ใช่เข้าไปทำลายชีวิตของบุคคลอื่น เพื่อมาดำรงชีวิตของตน และก็บำรุงฐานะของตน อันนี้ชื่อว่าไม่ใช่สันโดษแล้ว เป็นโลภะ เป็นการเบียดเบียน เมื่อคำว่าความโลภตัวนี้เราจะตัดได้ องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแนะนำให้ให้ทาน นี่การให้ทานนะให้มากที่สุด ให้น้อยก็ดี มากก็ตาม น้อยก็ตาม ให้ของดีก็ตาม ของเลวก็ตาม แต่เราให้ด้วยความเต็มใจ ให้ด้วยกายสงเคราะห์ ไม่หวัง

ผลตอบแทน การให้ครั้งหนึ่งก็เชื่อว่าทำลายความโลภหลุดได้ขึ้นหนึ่ง มันจะหลุดมาก มันจะหลุดน้อย ก็ตาม แต่ทว่าถ้าเราให้บ่อยๆ มันก็หมดไปเอง เหมือนหินก้อนใหญ่ๆ ถ้าเราไปเราะ ไปเคาะ ไปตีมัน วันหนึ่งหลุดมาก้อนเล็กๆ ถ้าเราทำทุกๆ วัน มันก็หมดไปได้ฉับใจ แม้แต่ความโลภที่มันเกาะอยู่ในใจ ก็เหมือนกัน ถ้าความโลภเกิดขึ้นความตระหนี่มันก็ปรากฏ ให้ทานไม่ได้ ถ้าบุคคลใดให้ทานได้นั้น แสดงว่า ความโลภเสื่อมตัวลงไปแล้ว ค่อยๆ สลายตัวลงไป มีกำลังอ่อน ถ้าเราให้ได้มาก ก็แสดงว่า ความโลภหลุดไปมาก ให้น้อยก็แสดงว่าความโลภหลุดไปน้อย

คำว่าน้อยหรือมาก ในที่นี้จะไปเทียบอัตราของไม่ได้ ต้องวัดกันด้วยฐานะ คนที่มีความ ร่ำรวยเป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี อาจจะมีบริจาคสละทรัพย์เป็นเงินล้าน ๆ ได้ มีค่าเป็นล้าน ถ้าหากว่าเรา เป็นคนฐานะไม่ดี แต่เงินของเราสบาย เพียง ๕ สตางค์ ๑๐ สตางค์ แต่ก็ให้ด้วยความเต็มใจให้ด้วยการ เสียสละ ไม่หวังผลตอบแทน ก็ชื่อว่าให้มากเหมือนกัน คำว่ามากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับกำลังใจ หมายความว่ามากเท่าที่เราะจะให้ได้ตามฐานะ นี้เรียกกันว่ามาก นี้การบริจาคทานที่เป็นการตัดความโลภ เรา จะตัดกันจริงๆ ก็ต้องรู้จักตัดด้วยกำลังของจิต คือ

๑. เวลาจะให้ ต้องทำใจของเราให้บริสุทธิ์ คิดว่าเราให้ด้วยการไม่หวังผลการตอบ แทน ใด ๆ

๒. วัตถุทานที่เราจะให้ ก็ต้องเป็นวัตถุทานที่บริสุทธิ์ ได้มาด้วยความบริสุทธิ์ ด้วย กำลังกาย กำลังความคิด ไม่ใช่เบียดเบียน หรือยื้อแย่งลักขโมยบุคคลอื่นเขามาให้ทาน

๓. บุคคลผู้จะรับทานก็เป็นคนที่บริสุทธิ์ ไม่ใช่โจร ไม่ใช่ขโมย ถ้าเป็นพระเป็นเณร ก็เป็นพระเณรที่มีศีลบริสุทธิ์ หรือมีสมาธิตั้งมั่น มีวิปัสสนาญาณแจ่มใส อย่างนี้มีอานิสงส์มาก ให้น้อย แต่ความโลภของเราทำลายตัวลงไปมาก เพราะกำลังของผู้รับก็ดี กำลังของทรัพย์ที่ให้ก็ดี กำลังของ บุคคลผู้ให้ก็ดี เป็นกำลังใหญ่ นี้การให้ทานชื่อว่าเป็นการทำลายความโลภ เป็นปัจจัยให้เข้าสู่พระนิพ พานด้านหนึ่ง คือทำลายเหตุของความเกิด

นี่ต่อมาความโกรธ พระพุทธเจ้าให้ระงับยับยั้งด้วยกำลังของศีลเป็นอันดับแรก เพราะ ว่าคนเราถ้าจะมีศีลได้ก็ต้องอาศัยมีเมตตา ถ้าคนใดไม่มีเมตตา คนนั้นจะสมาทานศีลสักกี่แสนครั้งก็ไม่ มีประโยชน์ ศีลไม่ปรากฏว่าได้มีกับคนบุคคลผู้นั้น ศีลของเราไม่ใช่จะมีเพียงด้วยอำนาจของสมาทาน อย่างเดียว ถ้าเราสมาทานศีลอย่างเมื่อกี้ เราสมาทานศีล ๕ เรียกว่ารับศีล ๕ แต่ทว่าจิตใจของเราไม่ ปฏิบัติในศีล ไม่เคารพในศีล สมาทานแล้วก็จะละเมิดศีลตามธรรมดา อย่างนี้สมาทานก็ครั้งก็ไม่เกิด

ประโยชน์ นี่คิดนี้เราจะสมทานกับพระ หรือไม่สมทานก็ไม่สำคัญ ถ้าเราปฏิบัติใจ ทำกาย ทำใจ ทำวาจาของเราให้ทรงศีลไว้ได้คือ

๑. ไม่ฆ่าสัตว์ด้วยเจตนา หมายความว่ารู้อยู่ เราไม่ทำไม่ตั้งใจจะฆ่า ถ้าบังเอิญเดินไปเหยียบมัน ไปกระทบมันโดยไม่ตั้งใจ มันตาย อย่างนี้ศีลไม่ขาด

๒. ไม่ตั้งใจลักขโมยของ ๆ บุคคลใด

๓. ไม่อื้อแ่งความรักของบุคคลอื่น

๔. ไม่มีเจตนากล่าวคำความเท็จเพื่อทำลายประโยชน์ของบุคคลอื่น คำมุสานี้ถ้าจะขาดกันจริง ๆ ก็ต้องอาศัยเป็นเหตุเป็นปัจจัย เป็นการทำลายประโยชน์ การพูดไม่ตรงต่อความเป็นจริง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของบุคคลนั้น ท่านไม่เรียกกันว่ามุสา คือไม่ขาดศีลข้อนี้

ข้อที่ ๕ เราไม่ดื่มสุราเมรัย เหตุทั้ง ๕ ประการนี้ ถ้าเราทรงได้เป็นปกติ เราจะสมทานกับพระหรือไม่สมทานก็ตาม ก็ชื่อว่าเราเป็นผู้มีศีล ถ้าเรามีศีลได้แล้วทรงศีลไว้ได้ ก็อย่าลืมนึกว่าศีลที่ยังทรงไว้ได้จริง ๆ ก็เพราะอาศัยมีจิตเมตตา ถ้าไม่มีเมตตาตัวเดียว ศีลทุกตัวหรือตัวใดตัวหนึ่งก็ย่อมไม่ปรากฏ ในเมื่อเราทรงศีลด้วยอำนาจของเมตตา กำลังของโทสะและพยาบาทมันก็ตกลง เมื่อโทสะกับพยาบาท ๒ ประการนี้มันไม่ถูกกับศีล หรือไม่ถูกกับเมตตา แล้วตามธรรมชาติของเรามีสภาพรับอารมณ์ ๆ เดียว เวลาไหนถ้ามีความรักเกิดขึ้น ขณะนั้นเราก็ไม่เกลียดคนบุคคลนั้น ถ้าความเกลียดเกิดขึ้น บุคคลนั้นเราก็เห็นว่าดีไม่ได้สักจุดหนึ่ง แสดงว่าจิตของเราในขณะใดขณะหนึ่งมันทรงอารมณ์เดียวกันโดยเฉพาะ จะไม่มีอารมณ์ ๒ อย่างเข้ามาซ้อนกัน ฉะนั้นเมื่อจิตของเรามีเมตตาแล้ว ความโกรธ ความพยาบาท มันก็บังเกิดกับเราเมื่อนั้น ที่นี้การที่จะทำลายโทสะ ความโกรธ หรือความพยาบาท การจงล้างจงผลาญ ก็เพราะอาศัยศีลเป็นปัจจัย

ข้อที่สาม เราตั้งใจจะไม่เกิด ก็ทำลายเหตุสำคัญ คือ โมหะได้แก่ความหลง ความหลงในที่นี้ก็ได้แก่ คิดว่าเราจะไม่แก่ คิดว่าเราจะไม่เจ็บ คิดว่าเราจะไม่ตาย ทรัพย์สินที่มีอยู่ มันจะอยู่กับเราตลอดกาลตลอดสมัย เราจะไม่พลัดพรากจากมัน นี่เป็นความคิดของโมหะ คือความหลง ๆ ตัวนี้ควรเรียกว่าความโง่ ถ้าคนเราไม่โง่มันก็ไม่หลง ถ้าโง่เสียอย่างเดียวมันก็หลงทุกอย่าง นี่การที่พระพุทธเจ้าสอนให้บรรดาท่านพุทธบริษัทเจริญพระกรรมฐาน ก็เพื่อเป็นการทำลายความหลงตัวนี้

ขั้นแรก บรรดาท่านพุทธบริษัท ถ้าจะปฏิบัติพระกรรมฐานให้ได้ดีก็ค่อย ๆ ทำไป ค่อย ๆ ก้าวไปที่ละน้อย ๆ อย่าเพิ่งคิดมาว่านั่งพระกรรมฐาน ทำพระกรรมฐาน

เพียงวันหนึ่ง สองวัน เก้าวัน สิบวัน เดือนหนึ่ง สองเดือน เราจะเป็นพระอรหันต์ คิดอย่างนี้มันก็ไม่ถูก ทำให้จิตใจวุ่นวาย คิดว่าเราจะทรงจิตของเราไว้เพื่อทรงความดีตามกำลังที่มันจะทรงได้ แล้วเราค่อย ๆ ทำ ค่อย ๆ ไป ความดีจะสะสมขึ้นมามาก แล้วก็จะให้มรรคผลเร็ว นี่การเจริญพระกรรมฐานในตอนต้น ถ้าจะให้ดี ในอันดับแรก ก่อนจะภาวนาและพิจารณาอะไร ก็ตั้งใจระงับความกังวลเสียก่อน ขึ้นชื่อว่าความห่วงใยใด ๆ เวลานี้คิดว่าไม่มีสำหรับเรา การงานและทรัพย์สินใด ๆ ที่มีอยู่ มันจะมีอะไรเกิดขึ้นกับการงานก็ดี ทรัพย์สินก็ดี หรือบุคคลที่อยู่ร่วมกับของเราก็ตาม เวลานี้เราช่วยอะไรไม่ได้ เพราะเราอยู่ห่างไกล และอยู่ในเวลาพักผ่อน เพราะฉะนั้นเวลานี้เราต้องคิดว่า เราเป็นตัวของเราเองให้ได้ดีเฉพาะจุด นี่หมายความว่า เราเลิกกังวลกันแล้วนะ เราไม่ห่วงใยอะไรทั้งหมด วันนี้คิดว่า หนึ่งเวลานี้ เป็นตัวของเราเองโดยเฉพาะ กิจการงานใด ๆ ไม่มี เราจะสร้างสมาธิจิต คำว่าสมาธินี้ไม่ใช่หนังหัด แล้วก็ไม่ใช่นั่งแล้วไม่รู้สึกรู้ตัว ไม่ใช่อย่างนั้น สมาธิจริงๆ มีสติสัมปชัญญะ มีความรู้สึกตัวพร้อมมูลบริบูรณ์ทุกอย่าง ให้เข้าใจได้ด้วย

อันดับแรกขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัท กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก กรรมฐานองค์นี้เป็นสำคัญมาก ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งกรรมฐานตอนนี้ หรือไม่ได้ตอนนี้แล้ว ตอนอื่นก็ไม่มีประโยชน์ ทำไปเท่าไรก็ไม่เกิดผล อันแรกจริงๆ ตั้งใจไว้ ตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น เวลาหายใจเข้า รู้ที่อยู่ว่าหายใจเข้า เวลาหายใจออกก็รู้ว่าหายใจออก ไม่ต้องภาวนาอะไรก็ได้ เวลาหายใจก็อย่าบังคับว่าให้หายใจแรง หายใจเบา หายใจยาว หายใจสั้น อย่าไปบังคับมัน ค่อย ๆ ปล่อยมันไปตามปกติ แต่รับรู้เข้าไว้ว่าเวลานี้หายใจเข้า เวลานี้หายใจออก อันนี้เรียกว่าอานาปานุสสติกรรมฐาน เป็นกรรมฐานมีกำลังทรงฌานได้ถึงฌาน ๔ หากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัทจะภาวนาด้วยก็เอาอย่างง่าย ๆ เพราะว่ามีประโยชน์มาก เวลาหายใจเข้านี้เรียกว่า พุท เวลาหายใจออกนี้เรียกว่า โธ คำว่า พุทโธ เป็นพระนามของพระพุทธเจ้า ถ้าเป็นกรรมฐานเรียกว่า พุทธานุสสติกรรมฐาน เมื่อทำ ๒ อย่างพร้อมๆ กันไป ในคราวเดียวพร้อม ๆ กันไปเรียกว่า ทำคราวเดียวพร้อมกัน ๒ อย่าง เพราะว่าทั้ง ๒ หลักการนี้ย่อมมีคุณอย่างสูงเหมือนกัน

ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน สามารถกำหนดรู้ลมหายใจเข้า หายใจออก หรือภาวนาในช่วงเวลา ๓๐ นาทีต่อไปนี้ เราทรงอารมณ์จิตได้คืออยู่เพียงสักสองนาทีกี่ สามนาทีกี่ อาตมาก็จะดีใจมาก เพราะว่าท่านมีอารมณ์ว่างจากกิเลสได้แล้วชั่วขณะหนึ่ง ถ้ามีอารมณ์ว่างจากกิเลส คือมีอารมณ์สัจด์ คำว่าสัจด์ในที่นี้เรียกว่ารู้ลมเข้า รู้ลมออก แล้วก็ภาวนาด้วย โดยไม่มีอารมณ์อื่นใดเข้ามาแทรกอย่าง

นี่ พระพุทธเจ้ากล่าวว่าเป็นบุคคลผู้ไม่ว่างจากฉาน คือท่านพูดกับพระสารีบุตรว่า “สารีบุตร บุคคลใดมีเมตตาจิต คิดเมตตา แผ่เมตตา ไปในทิศทั้งปวง มีอารมณ์จิตคิดว่าเราจะไม่เป็นศัตรูกับใคร เราจะเป็นมิตรกับคนและสัตว์ทั้งหมด แล้วทำจิตให้สบาย ว่างจากอารมณ์อาฆาตมาดร้าย วันหนึ่งชั่วขณะจิตหนึ่ง เรากล่าวว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ไม่ว่างจากฉาน หรือว่าบุคคลใดสามารถทำจิตให้ ยับยั้ง หยุดจากอารมณ์ของกิเลส คือความโลภ ความโกรธ ความหลง โดยฝึกจากสมาธิ ทรงอารมณ์ ไว้เฉพาะในคำภาวนาว่า พุทโธ และลมหายใจเข้าออก วันหนึ่งชั่วขณะจิตหนึ่ง เราก็กล่าวว่าบุคคลนั้น เป็นผู้ไม่ว่างจากฉาน” คำว่า ฉาน ในที่นี้หมายความว่าถึงความเงียบหรือตั้งใจ ตั้งใจอยู่ในด้านของกุศล ถ้าบรรดาท่านพุทธศาสนิกชน ทรงความดีของจิตในวันหนึ่ง ๓ นาที ก็คิดว่า ๑๐ วัน มันก็ ๓๐ นาที ๑๐๐ วัน ๓๐๐ นาที ความดีมันสะสมตัว เมื่อเวลาใกล้จะตาย อารมณ์จิตที่เราทำได้บ้าง ไม่ได้บ้าง ได้ดี บ้าง ไม่ดีบ้าง ในระยะต้น มันจะเข้าไปรวมตัวกันตอนนั้น จนกลายเป็นมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ เมื่อ เวลาจะตาย จิตใจจะโน้มไปในกุศล ถ้าตายจากความเป็นคน อย่างเลวก็เป็นเทวดา ถ้าจิตสามารถควบคุมอารมณ์ใจได้ถึงฉานก็จะเป็นพรหม

เอาละ ต่อจากนี้ไปขอบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย พวกกันตั้งกายให้ตรง ดำรงจิต ให้มั่น กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ใช้คำภาวนาและพิจารณาตามอธยาศัย จนกว่าจะได้ยินสัญญาณ บอกหมดเวลา

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ (๑)

ต่อจากนี้ไปก็เป็นโอกาสแห่งการเจริญพระกรรมฐาน วันนี้จะพูดถึงหลักเกณฑ์ของการเจริญพระกรรมฐานต่อจากวันก่อน ทั้งสำหรับผู้มาใหม่จะได้รู้ระดับของการเจริญพระกรรมฐานเป็นระยะไป เรื่องการเจริญพระกรรมฐานนี้มีแบบแผนแน่นอน ถ้าจะว่ากันแบบสุ่มสี่สุ่มห้ามันก็ได้เหมือนกัน แต่ว่าผลไม่ปรากฏ ที่นี้อันดับต้นก่อนที่เราจะรู้อะไรทั้งหมด ก็ขอให้ทราบว่า การเจริญพระกรรมฐานเราทำที่พึ่งของจิต ให้จิตมีความสุขทั้งในชาติปัจจุบันและสัมปรายภพ คือคนที่สมาธิจิตดีสามารถระงับนิวรณ์ ๕ ประการได้ มีศีลบริสุทธิ มีอารมณ์สบาย หมายความว่าจิตเต็มไปด้วยธรรมปิติ มีความสุขอยู่ตลอดเวลา แต่ว่าถ้าเราจะทรงแต่เฉพาะฉนาคโลกีย์ ระบบสมาธิก็จะทรงดีบ้าง ไม่ดีบ้าง บางครั้งก็ดี บางครั้งก็ไม่ดี แต่ถ้าจะให้มีความสุขจริง ๆ ก็ต้องมีวิปัสสนาญาณเข้าช่วย เพราะวิปัสสนาญาณเป็นตัวตัด สำหรับสมถภาวนา หรือที่เรียกว่าสมาธิเป็นตัวยับยั้ง ยับยั้งอะไรเอาไว้ ตัวสมาธินี้ยับยั้งนิวรณ์ ๕ ประการ คือ อารมณ์ชั่วของจิต

การที่เราทำแบบนี้ ก็เพราะว่าเรารู้ตัวว่าเราจะตาย คนทุกคนที่เกิดมาในโลกไม่มีใครทรงอยู่ตลอดกาลตลอดสมัย เกิดแล้วต้องตายแน่ แล้วก่อนที่จะตาย เราก็ต้องการความสุข เมื่อเราตายแล้ว เราก็ต้องการความสุขเหมือนกัน เพราะการตายมีสถานะไม่สูญ ถ้าเรายังไม่ถึงซึ่งพระนิพพานเพียงใด เราก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏฏะ แล้วจะพบกับอารมณ์อันเป็นทุกข์ อันนี้พระพุทธเจ้าทรงทราบชัด ถึงทรงปฏิบัติให้จิตมีความสุขในชาติปัจจุบัน และสัมปรายภพ คือชาติหน้า

นี่การเจริญพระกรรมฐานเพื่อหวังเอาดีจริง ๆ อันดับแรกก็คิดว่าเสมอว่า เราต้องตายแล้วความตายไม่มีนิมิตเครื่องหมาย ความตายเป็นของเที่ยง แต่ว่าชีวิตเป็นของไม่เที่ยง คำว่าชีวิตแปลว่าความเป็นอยู่ หรือว่าการทรงอยู่ ถ้าชีวิตคือความเป็นอยู่ หรือการทรงอยู่มันเที่ยงจริง ๆ เราก็ต้องไม่แก่ เราต้องไม่เจ็บ เราต้องไม่ตาย นี่อาศัยความทรงอยู่มันไม่เที่ยง ดีไม่ดีมันก็เกลือกไถลกลายเป็นผีไป ครั้นเมื่อตายแล้วก็ไม่แน่ว่าจะมีความสุข คนที่หนีความทุกข์ หาคความตายเป็นที่พึ่งนั้นความจริงไม่ใช่คนหาความสุข เพราะว่าถ้าตายไปแล้ว เขาเสวยทุกข์ในอบายภูมิ จะไม่มีเวลาผ่อนคลายความทุกข์เลยจนกว่าจะสิ้นสุดของกรรม นี่การเจริญพระกรรมฐานก็เป็นการยับยั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมถภาวนา ที่เราเรียกกันว่าสมาธิ เป็นการยับยั้งอารมณ์ของความชั่วของจิต ๕ ประการ ที่เรียกกันว่านิวรณ์ ๕ นิวรณ์

แปลว่าคุณชาติเป็นเครื่องกันความดี หรือธรรมเป็นเครื่องกันความดี ถ้าคนใดมีนิวรรณ์ ๕ ประการอย่างใดอย่างหนึ่งในจิต จะเป็นเวลาไหนก็ตาม จะเป็นเวลานี้ก็ตาม หรือว่าเวลาอื่นใดก็ตาม ถ้านิวรรณ์อย่างใดอย่างหนึ่งมันเข้ามาถึงจิตเรา อารมณ์จิตของเราจะมีความสุขไม่ได้ จิตจะเต็มไปด้วยความวุ่นวาย จิตจะเต็มไปด้วยความกังวลและความทุกข์ หากความสุขไม่ได้ ถ้าขณะใดจิตของเราระงับนิวรรณ์ ๕ ประการได้ ขณะนั้นจิตมีความสุขแล้วก็จะมามีอารมณ์สมาธิตั้งมั่น มีธรรมปิณฑิตรงตัว ทรงฌานได้ตลอดกาลตลอดสมัย ถ้าสามารถจะเข้าฌานเมื่อไรก็ได้ แล้วเราก็สามารถใช้พลังจิตของเราให้รู้สภาวะต่างๆ ที่มนุษย์ธรรมดาไม่สามารถจะรู้ก็ได้ อย่างที่เราสมทานพระกรรมฐานว่าขอทิพจักขุญาณ จุฑูปปาตญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ อตีตังสญาณ อนาคตังสญาณ ปัจจุปปันนังสญาณ ยถากัมมตาญาณ

ทิพจักขุญาณหมายถึงอารมณ์จิตเป็นทิพย์ หมายความว่าเราจะรู้อะไรต่ออะไรได้ด้วยอารมณ์จิตของเรา ที่เห็นเทวดาก็ได้ เห็นพรหมก็ได้ เห็นผีได้ เห็นสัตว์นรกก็ได้ เห็นอะไรก็ได้ที่เป็นอภิสสมานกาย ที่เราไม่สามารถเห็นได้ด้วยตาเปล่า หรือว่าเราสามารถจะรู้ว่าคนตายแล้วไปเกิดที่ไหน เพราะอาศัยกรรมอะไรเป็นปัจจัย คนและสัตว์ที่เกิดขึ้นมานี้มาจากไหน อาศัยกรรมอะไรเป็นปัจจัย เราสามารถจะถอยหลังชาติภพของเราได้ว่าเราเกิดมาแล้วกี่ชาติ เกิดเป็นอะไรมาบ้าง มีความสุขมีความทุกข์เป็นประการใด ในชาตินี้ในชาตินั้น ๆ กับชาตินี้มีสภาวะเหมือนกันไหม คือเราสามารถรู้ว่ากำลังจิตของเรา เวลานี้ในจิตของเรามีกิเลสประเภทไหนหนัก ประเภทไหนเบา แล้วก็จิตเป็นกิเลสประเภทนั้น สามารถจะทำลายเสียได้ด้วยกรรมอะไร คือว่าสามารถจะทรงให้เห็นว่ากำลังจิตของบุคคลอื่นและสัตว์อื่น มีกิเลสอะไรเป็นสำคัญ และยิ่งไปกว่านั้นก็สามารถจะรู้ สามารถรู้ได้ด้วยอำนาจญาณเป็นพิเศษว่า คนนี้ที่ตายไปแล้วจะไปเกิดที่ไหน อันนี้เรียกว่าเป็นญาณต่าง ๆ ที่เราทำนายนกันมา

สำหรับอตีตังสญาณ อนาคตังสญาณ คือรู้เรื่องราวในอดีตและอนาคต ปัจจุปปันนังสญาณ รู้เรื่องราวในปัจจุบัน ยถากัมมตาญาณ รู้อำนาจผลของกรรมนี้ในด้านของสมถภาวนาในส่วนของวิชา ๓ แต่ว่าถ้าเราทำสมาธิยิ่งขึ้นไปกว่านั้น ถ้าเราสามารถจะทรงอภิญญา ๖ ได้ คือสามารถจะแสดงฤทธิ์ได้ มีหูเป็นทิพย์ เพราะเป็นส่วนต่าง ๆ ก็เหมือนกับที่กล่าวมาแล้ว ผลที่จะพึงทำได้อย่างนี้ก็คือจิตชนะนิวรรณ์ นี่เป็นของไม่ยาก

ท่านทั้งหลายที่ต้องการจะรู้ว่าพระพุทธเจ้ามีจริงไหม พระอรหันต์มีจริงไหม เทวดามีจริงไหม พรหมโลก พระนิพพาน และนรก เบรต อสุรกาย มีจริงหรือไม่จริง ก็ต้องเป็นคนที่มีกำลัง

จิตแก่กล้า มีการชนะนิรวณ ๕ ประการ หากว่าจิตของเราไม่แพ้ นิรวณ ๕ ประการ เป็นผู้ชนะอยู่แล้ว เราสามารถจะรู้อะไรได้ตามอัชยาศัยตามที่กล่าวมา เรียกว่าถ้านิรวณ ๕ ระวังไป ฌานก็ปรากฏ เมื่อได้ฌานแล้วเราก็ฝึกทิพจักขุญาณ เราก็จะได้ญาณต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว ถ้าต้องการจะมีฤทธิ์ที่ฝึกกลืน ๑๐ ให้ได้ฌาน ๔ ทั้งหมดให้คล่องแคล่ว เราก็สามารถจะแสดงฤทธิ์เดชต่าง ๆ ได้ เห็นเห็นดินอากาศ ดำดิน เดินน้ำอะไรก็ได้ทั้งนั้น นี่สำหรับนิรวณ ๕ ประการ ในการที่เราจะระวัง คำว่าระวังไม่ใช่ระวังเฉพาะเวลานี้ อย่าลืมนะ ระวังตลอดที่เรามีลมหายใจอยู่ เรียกว่าระวังตลอดเวลาที่เรามีความรู้สึก เว้นไว้แต่หลับ นี่การระวังนิรวณ ๕ ทำให้ระวังตลอดเวลา ระวังนิรวณข้อที่ ๑ ท่านเรียกชื่อไว้ ๒ อย่าง คือกามฉันทะอย่างหนึ่ง และอภิขมาอย่างหนึ่ง ๒ อย่างนี้มีอรรถสมถกัน และความแปลต่างกัน กามฉันทะ เรียกว่าความพอใจในรูปสวย ในเสียงเพราะ ในกลิ่นหอม ในรสอร่อย ในสัมผัสที่พอใจ และอารมณ์ที่ชอบใจ สำหรับอภิขมาแปลว่า การฟังเสียงอยากจะได้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นมาเป็นของตน นี่เรียกว่าเราใช้อารมณ์จิตกันจริงๆ เราฝึกอารมณ์จิตกันจริงๆ

ในเมื่อกามฉันทะมันเกิดขึ้น เห็นรูปสวยๆ เราก็คิดหาความเป็นจริงเป็นเครื่องแก้ เพราะว่าไอ้ความสวยมันไม่สวยจริง ไม่คงทนถาวร แล้วก็สลายตัวไป ประเดี๋ยวก็เก่า ประเดี๋ยวก็พัง เสียงก็เหมือนกัน ผ่านหูแล้วก็หายไป กลิ่นผ่านประสาทจมูกแล้วก็หายไป ไม่ทรงอยู่ รสผ่านปลายลิ้นกับโคนลิ้น ปลาย ๆ ลิ้นกับกลางลิ้น เมื่อถึงโคนลิ้นก็ไม่รู้สึกรส สัมผัสแต่ละต้องแล้วเมื่อเลิกแล้วมันก็หายไป อารมณ์ใจเราที่ปรารถนาตามความพอใจมันก็แค่นั้นแหละ นึกไปนึกมาเดี๋ยวมันก็หายไป ไม่ใช่มันจะมีความสุขความสมหวังตลอดกาลตลอดสมัย

ทีนี้ถ้านิรวณ ๕ ประการได้ จะเห็นว่ารูปก็ดี เสียง กลิ่น รส สัมผัสและอารมณ์ทางใจเป็นอนิจจัง มันเป็นของไม่เที่ยง ถ้ามันเที่ยงจริง ๆ รูปสวยมันจะต้องสวยตลอดเวลา ไม่มีการเศร้าหมอง และไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีการผุพัง ไม่มีทางทำลายตัว แต่ความจริงนี้มันไม่เที่ยง มันทรงขึ้นมาแล้วมันก็เสื่อมไปทุกขณะ เก่าไป เศร้าหมองไป ในที่สุดก็พัง เสียง กลิ่น รส และสัมผัสก็มีสภาพเหมือนกัน ทีนี้อាកการฟังเสียง อยากได้ทรัพย์สมบัติของคนอื่นมาเป็นของตนโดยไม่ชอบธรรม นี่ยังไม่ได้ลักไม่ได้ขโมยนะ นี่ก็อยากจะได้ นี่ก็อยากจะหยิบเอา จะล้วงเอา จะถือเอา โดยที่เขาไม่อนุญาต หรือว่าของราคาแพงเราไม่มีปัญญาจะซื้อ ไม่มีเงินจะซื้อ ถ้าคิดว่า ถ้าเจ้าของผลอเมื่อไร เราจะขโมยเมื่อนั้น นี่แค่คิดเท่านั้นนะ ท่านห้าม ท่านถือว่าเป็นนิรวณเพราะอารมณ์จิตของเราเป็นเครื่องบอกความดีและความชั่ว

คนเราจะดีจะชั่วมันอยู่ที่ใจเท่านั้น ถ้าใจดี กายวาจาก็ดี ถ้าใจชั่ว กายวาจาก็ชั่ว การแสดงออกทางกายก็ดี ทางวาจาก็ดี มันบอกเรื่องของใจ ด้านการฝึกก็ฝึกแค่ใจตัวเองพอ ถ้าใจเราดีแล้วก็แล้วกันไป แล้วก็ดีกันหมด ทีนี้เมื่ออารมณ์ใจของเราอยากจะขโมยเขา ความเร่าร้อนมันก็เกิดขึ้นในจิต ได้ชื่อว่าอารมณ์จิตเศร้าหมอง ทั้งสองอย่างที่ผ่านมา กล่าวมาโดยย่อ ถ้าจิตเข้ามาข้อง มันเป็นปัจจัยให้เข้าสู่อบายภูมิ มีนรกเป็นต้น เรื่องงานเรื่องสมาธิไม่ต้องพูดกัน ถ้าอารมณ์ข้องอยู่ในสิ่งที่กล่าวมาแล้ว เรื่องสมาธิหรือฉาน ไม่ต้องไปคุยให้ชาวบ้านเขาฟัง เราไม่มีผลแน่

นี่ข้อที่ ๒ ความพยายาม การจงล้างจงผลาญ โกรธ ไม่ชอบใจ และจองเวรไว้ ยังไม่หายโกรธ อันนี้เรียกว่าพยายาม หรือผูกโกรธเอาไว้ คิดจะหักล้างเขาด้วยประการทั้งปวง อารมณ์นี้เป็นไฟ โทสะซึ่งไปก็ทำจิตใจให้เร่าร้อน มีความกระวนกระวาย หากความสุขใจไม่ได้ ถ้าความโกรธเกิดขึ้น ความอาฆาตมาดร้ายเกิดขึ้น ฉานไม่มี นี่การทำลายความโกรธ ความพยายาม เมื่อมาคิดขึ้นมาแล้ว ก็คิดเสียว่า คนเราเกิดมาตายเหมือนกันหมด ฆ่าเขา ๆ ก็ตาย ฆ่าเขา ๆ ก็ตาย ในเมื่อเขาจำจะต้องตายอยู่แล้ว เราจะไปฆ่าเขาเพื่อประโยชน์อะไร ถ้าพระพุทธเจ้าให้หักล้างนิเวศน์ตัวนี้ด้วยอำนาจเมตตาจิต สร้างจิตในความรัก ในบุคคลนั้นและสัตว์นั้น ที่ทำให้เราไม่พอใจ มีความสงสารคิดว่าเขานี้ช่างโง่งจริง ๆ การทำให้เราโกรธคนเดียว ก็ชื่อว่าสร้างศัตรูขึ้นมาอีกหน่อยหนึ่ง เพราะบุคคลในโลกไม่มีบุคคลคนเดียว ต้องมีพ่อ มีแม่ มีพี่ มีน้อง มีพวก มีเพื่อน มีเพื่อนฝูง ถ้าเป็นศัตรูกับบุคคลใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะเพื่อนฝูงของเขา พ่อแม่พี่น้องก็พลอยเกลียดเราด้วย นี่คนที่สร้างความโกรธ ความพยายาม ขังใจ ก็ชื่อว่าเป็นบุคคลผู้สร้างศัตรูไว้ เพื่อทำลายตนเอง ในเมื่อมีศัตรูเราจะหาความสุขที่ไหน กินไม่ได้ นอนไม่หลับนี่เรียกว่าฆ่าตัวเองไปทีละน้อย ๆ นี่คนประเภทนี้เป็นบุคคลผู้นำสงสาร ในสมัยที่มีชีวิตอยู่ก็มีความเร่าร้อน มีความทุกข์ ตายแล้วก็ยังต้องไปไหม้ในนรก แล้วก็เลยแผ่เมตตาจิตให้เสียใจก็สบาย ไม่คิดผูกอาฆาตมาดร้าย ไม่ผูกโกรธ จิตเราก็มีความสุข

ทีนี้ข้อที่สามของนิเวศน์ก็คือ ความง่วง ขณะที่เรามา นั่งพระกรรมฐาน ถ้าความง่วงมันเกิดขึ้น มันก็ตัดความคิดเสียเหมือนกัน จิตไม่ยอมรับรู้อารมณ์ต่างๆ เพราะมันง่วง เลยเข้าหาความคิดไม่ได้

ข้อที่ ๔ อุทธัจจกุกกุจจะ อารมณ์ฟุ้งซ่าน มีอารมณ์การคิดไม่ทรงตัว มีสติสัมปชัญญะ ไม่สมบูรณ์ อย่างที่เรากำหนดรู้ลมหายใจเข้า หายใจออก นึกภาวนาว่าไปได้ นึกไปได้ประเดี๋ยวเดียว มันก็ย่องไปคิดเรื่องอะไรต่ออะไรเสียแล้ว อย่างนี้เรียก อุทธัจจะ ฟุ้งซ่าน ถ้าเสียงมาจากภายนอก อาการพามาภายนอก เรามองเห็นแล้ว

เกิดความรำคาญ นี่เขาเรียกว่า กุกกุงจะ ความฟุ้งซ่านกับรำคาญทั้ง ๒ ตัว จัดเข้าเป็นกรรมกันความดีที่เรียกว่านิวรรณ์ หรือว่าท่านบั่นความดีเหมือนกัน ฉะนั้นจะทรงสมาธิได้จิตต้องรักษาอารมณ์ ๆ เดียว ไม่ใช่ไปคิดเรื่องนอกกลุ่มนอกทาง แต่ก็ เป็นกรรมคาของจิต ที่มันท่องเที่ยวมานานเราจะไปห้ามมันมากก็ไม่ได้ อยู่ๆ เราจะมาขังให้มันอยู่เฉยๆ มันอยู่ไม่ได้ มันก็ต้องไปบ้างเป็นธรรมดา แต่ว่าหากเราหัดบังคับมันอยู่เสมอ ๆ วันละนิดวันละหน่อย ตามกำลังที่จะทำได้ ถ้ามันเหลือเพื่อจริง ๆ ก็ต้องห่มมันปล่อยมันไป ทำบ่อย ๆ ความชินเกิดขึ้น อารมณ์ฉานก็ปรากฏ นี่การทรงอารมณ์ก็จะอยู่ได้นาน นี่อุทธัจจกุกกุงจะ นี่พระพุทธเจ้าสอนให้ระงับด้วยอานาปานนุสสติกรรมฐาน ถ้าจิตมันฟุ้งซ่านจริง ๆ ก็กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ไม่ต้องภาวนาอะไร ถ้าไปภาวนามันเข้าละก็มันจะชวนคิดใหญ่ ให้ใช้พิจารณาแต่ลมหายใจเข้าออก ประเดี้ยวมันก็สงบ

ข้อสุดท้าย วิจิกิจจา ความสงสัยในผลของการปฏิบัติ ที่เรากำลังทำอยู่ ถ้าเกิดความสงสัยเข้าแล้ว มันไม่เอาแน่ เพราะมันไม่แน่ใจ ถ้าความสงสัยเกิดขึ้นแล้วเราก็คิดว่า เอ้อ นี่พระพุทธเจ้าท่านเป็นพระพุทธเจ้าได้ และเมื่อเป็นอรหันต์องค์แรกแล้ว ก็สอนให้คนอื่นเป็นอรหันต์ตาม ท่านที่เป็นพระอรหันต์จับไม่ถ่วง เขาก็ปฏิบัติเหมือนเราแบบนี้ ก็เราจะมานั่งสงสัยอยู่คนเดียวเพื่อประโยชน์อะไร ตัดกังวล ตัดความสงสัยเสีย อย่างนี้เพียงเท่านี้ แล้วก็คิดว่า เราทำนี่เราทำตามที่พระพุทธเจ้าทรง สั่งสอนก็พระพุทธเจ้าเอง ก่อนที่ท่านจะบรรลุอภิเษกสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระพุทธเจ้า ท่านก็ทำอย่างนี้ แล้วพระอรหันต์ทั้งหลาย พระอรหันต์ทั้งหลายที่บรรลุไปแล้วก็ทำอย่างนี้ ก็เวลานี้เราทำเช่นเดียวกับพระพุทธเจ้า และพระอรหันต์ทั้งหลาย ทำไมเราจะมานั่งสงสัยเพื่ออะไร เมื่อเข้าถึงจุดใดจุดหนึ่ง ความดีย่อมปรากฏ ผลย่อมปรากฏ เลิกสงสัยเสีย ทีนี้เมื่อเรามาระงับนิวรรณ์ทั้ง ๕ ได้ คือ

๑. จิตไม่เข้าไปสนใจในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส และอารมณ์ที่พอใจในกามคุณ
๒. ระงับอภิขมา ความฟุ้งเล็ง จะอยากได้ทรัพย์สินสมบัติของบุคคลอื่นเขา
๓. ระงับความโกรธ ความพยาบาท
๔. ไม่มั่งงว
๕. ไม่ฟุ้งซ่าน
๖. ไม่สงสัยรำคาญ

นี่ข้อหนึ่งแยกออกเป็น ๒ ตอน เรียงเป็น ๖ ความจริงท่านมี ๕ แต่ท่านพูดไว้ ๒ นัย

บางครั้งท่านก็พูดถึงกามฉันทะ บางครั้งท่านก็พูดถึงอภิขมา เคยมาพูดรวมกันเสียหมด รวมความว่าเราเป็นนักเจริญพระกรรมฐาน เพื่อหวังความสุขในชาติปัจจุบัน ก็มีฉันทะเป็นสำคัญ โดยเฉพาะสมถภาวนา ก็พยายามระงับนิวรณ์ ๕ ประการนี้ให้ระงับไปได้จริงๆ มันระงับตลอดวันตลอดสมัยนะไม่ได้ เพราะฉันทะโลภก็จะต้องระงับได้ในขณะที่เราต้องการจะใช้ หรือยังไม่ใช้มันระงับได้ก็ยิ่งดีใหญ่ ถ้าจิตใจของบุคคลใดระงับนิวรณ์ ๕ ประการได้ทั้งวันทั้งคืน ไม่ยอมให้นิวรณ์ ๕ ประการเข้ามาสิงจิต ก็ชื่อว่าจิตของท่านทั้งหลายทรงฉานตลอดเวลา เพราะฉานกับนิวรณ์มันไม่ถูกกัน

นิวรณ์นี้เป็นอารมณ์ชั่วที่เข้ามาสิงจิต ฉ้านิวรณ์ข้อใดข้อหนึ่งตามที่กล่าวมา เข้ามาอยู่กับใจ ฉานก็เข้าไม่ได้ สมาธิก็เกิดไม่ได้ ถ้าจิตว่างจากนิวรณ์เมื่อไร จิตเป็นสมาธิ เป็นฉานทันที นี่วันนี้ว่ากันถึงลำดับต้นที่จะให้ผลในการเจริญภาวนา ฉะนั้น ขอบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้า สำหรับท่านที่เจริญสูงขึ้นไปแล้ว ก็ให้ทำตามอรรถาธิบาย หรือว่าถ้ายังไม่สูงเกินไป เรียกว่าธรรมทั้ง ๕ ประการนี้ยังอยู่อยู่กับใจของเรา ก็จงพยายามหาทางระงับมันตลอดกาลตลอดสมัย

นี่ความจริงเรื่องนี้เราพูดกันบ่อยๆ แต่ว่ายังมีเด็กรุ่นหลังเข้ามาด้วย ก็เคยมาพูดกันใหม่ เราต้องพยายามระงับให้ได้ คนที่จะระงับนิวรณ์ได้หรือไม่ได้ไม่ต้องบอกกันหรอก ไม่ต้องซัก ได้ยินเสียง ยังไม่ทันเห็นตัวก็รู้ว่าระงับนิวรณ์ได้หรือไม่ได้ นี่คือพอจะเห็นเดินเห็นหลังไว ๆ ก็รู้ว่าบุคคลทั้งหลายท่านผู้นี้เป็นผู้ระงับนิวรณ์ได้หรือไม่ได้ ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะคนที่มิมีนิวรณ์กับที่มิมีนิวรณ์มีอาการต่างกันเยอะ คนมีนิวรณ์ดูสีหน้าหาความชุ่มชื้นไม่ได้ และคนใดที่มิมีนิวรณ์เป็นเครื่องครวญทรวงใจ จะมีอารมณ์ชุ่มชื้น จะมีสีหน้าชุ่มชื้นอยู่ตลอดเวลา เพราะจิตประกอบได้ด้วยธรรม เพราะสิ่งที่เป็นอกุศลเรียกว่าความเลวไม่เข้าไปอยู่กับใจ มีแต่ความดีที่เข้ามาอยู่กับใจ คืออารมณ์สมาธินี้เป็นเหตุผล

ฉะนั้น การที่จะสังเกตคนที่ทรงนิวรณ์ หรือไม่ทรงนิวรณ์ได้เป็นของไม่ยาก และบรรดาท่านพุทธบริษัท นี้พูดตามองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ท่านทรงตรัส แล้วเคยปฏิบัติผ่านมา ก็เป็นเช่นนั้น วันนี้ก็พูดกันถึงแต่เฉพาะนิวรณ์ ๕ ประการ ขอทุกท่านพยายามตั้งใจ ระมัดระวังใจ อย่าให้นิวรณ์ทั้ง ๓ ประการเข้ามายุ่งกับจิตของท่านได้ ขอโทษไม่ใช่ ๓ มัน ๕ เมื่อจิตพูด ๖ คั่นลดลงเป็นเหลือ ๓ เมื่อนิวรณ์ทั้ง ๕ ประการเข้าสิงใจไม่ได้ ก็ไม่ต้องกลัวว่าจิตจะไม่เป็นสมาธิ สมาธิจะทรงบริบูรณ์สมบูรณ์ทุกประการ

ต่อไปนี้ขอทุกท่านที่ตั้งใจทำความดี จงพากันตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มันตัดกังวลเสีย ให้หมด กำหนดจิตเฉพาะลมหายใจเข้าออก เราจะรู้เลยว่านี่เราหายใจเข้า

เรารู้ยู่นี้เราหายใจออก จะภาวนาหรือไม่ภาวนาก็ตามใจ ถ้าภาวนาก็ภาวนาตามอธยาศัยที่เคยฝึกมา ถ้าคนที่ยังไม่เคยฝึกเลย โดยมากท่านบูรณาจารย์มักจะให้คาถาง่าย ๆ จะได้ไม่กังวลเวลาภาวนา คือเวลาหายใจเข้านึกว่าพุท เวลาหายใจออกนึกว่า โธ เท่านั้นถ้าคืนหนึ่งท่านทรงความคิดขนาดนี้ได้จริง ๆ ค็นละ ๓ นาที ผมจะพอใจมาก ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้ากล่าวว่ คนที่นึกถึงพระพุทธเจ้าเป็นอารมณ์ จิตเป็นพุทธานุสติกรรมฐาน เป็นคนทรงความคิดง่าย เข้าพระนิพพานง่าย และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าทรงความคิดประเภทนี้ไว้ได้สักวันหนึ่งชั่วขณะจิตหนึ่ง ท่านกล่าวว่าท่านผู้นั้นเป็นผู้ไม่ว่างจากฌาน ทั้งนี้ก็เพราะว่าองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรับรองว่า คนประเภทนี้ตคนรกายจริง ๆ และต่อจากนี้ไปขอบรรดาภิกษุสามเณร และพุทธบริษัทชายหญิง ตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ใช้คำภาวนาและพิจารณาตามอธยาศัย จนกว่าจะได้ยินสัญญาณบอกหมดเวลา

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

การเจริญพระกรรมฐานนะ ต้องรู้ระเบียบปฏิบัติในการเจริญ และก็ต้องเจริญพระกรรมฐานให้ถูกต้องตามระเบียบจึงจะมีผล มิใช่อยู่ๆ แล้วก็จะมานั่งภาวนากันว่า พุทโธ พุทโธ พุทโธ อย่างเดียว ดีไม่ดีกว่าไม่พุทโธ ธัมโม สังโฆ ด้วย จิตใจก็สอคล้ายไปอารมณ์อื่น นี่การเจริญพระกรรมฐาน เรามีความมุ่งหมายอย่างเดียวคือ ตัดกิเลสให้สิ้นไป เพราะว่าอารมณ์จิตทิพย์ของเราที่เข้มแข็ง ทั้งด้านการตัดกิเลสมันก็ต้องมีวิธีปฏิบัติเป็นระยะๆ ไป เมื่อคืนที่แล้วได้พูดถึงหลักเกณฑ์ของนิรุต ๕ ประการ นิรุต ๕ ประการที่กล่าวมานั้น ท่านทุกท่านจงจำไว้และให้ถือเป็นแนวปฏิบัติ ให้มีกำลังใจให้เหนือนิรุตอยู่ทุกขณะ ถ้าขณะใดกำลังใจของท่านมีกำลังตกต่ำ คือต่ำกว่านิรุต หรืออ่อนแอกว่านิรุต นิรุตก็จะเข้าครอบงำจิต จิตของท่านก็ไม่สามารถเป็นสมาธิได้ ถ้าหากว่าในขณะที่จิตของท่านมีกำลังเหนือนิรุต สามารถขับนิรุตให้พ้นไปจากอารมณ์จิตได้ ขณะนั้นจิตของท่านก็จะทรงอยู่ในระดับของฌาน มีปฐมฌานเป็นต้น นี่สำหรับการเจริญพระกรรมฐานที่เราเอาดีกันไม่ได้ ก็เพราะว่ามีกำลังใจต่ำกว่านิรุต เราไม่สามารถจะบังคับนิรุตให้ตกลงไปจากจิตของเราได้

การเจริญพระกรรมฐานเพื่อวิชา ๓ อภิญญา ๖ และปฏิสัมภิทาญาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าวิชา ๓ เป็นของไม่ยาก เพราะอะไร ถ้าจิตตกจากนิรุต นิรุตตกจากจิตเมื่อใด จิตก็มีสภาพเป็นทิพย์ เมื่อจิตมีสภาพเป็นทิพย์ ถ้าเราสามารถจะทรงสภาพเป็นทิพย์ของจิตได้นานเท่าไรก็ยิ่งดี ในขณะที่ท่านจะเรียกกันว่าทิพจักขุญาณ เราสามารถจะเห็นรูปที่เป็นทิพย์ หรือรูปที่ไม่สามารถจะเห็นด้วยตาเนื้อได้ ที่เรียกว่าอภิสมาณกาย เราจะเห็นสวรรค์ และจะเห็นนรก เปรต อสุรกาย หรือพรหม แม้แต่พระนิพพานเราก็ทราบชัด ถ้ามีวิปัสสนาญาณพอสมควร นี้เราเห็นกันไม่ได้ ก็เพราะว่าอารมณ์จิตของเรามีอำนาจไม่เหนือนิรุต หรือจะเหนือนิรุตบ้างก็ชั่วขณะนิดหนึ่งเท่านั้น จิตไม่สามารถจะทรงตัวในสภาวะความเป็นทิพย์ได้ ก็เลยเห็นอะไรไม่ได้ เมื่อเห็นไม่ได้ หนัก ๆ เข้ามันจะกลายเป็นมิจฉาทิฎฐิ จะหาว่าความรู้ในพระพุทธศาสนาไม่มีจริง ที่กล่าวไว้หาอะไรเป็นของจริงไม่ได้ แต่ความจริงของมัน ความรู้ในพระพุทธศาสนามีแน่นอน มีผลตามที่พระพุทธเจ้าทรงตรัส แต่เราไม่รู้จริงเท่าความรู้ที่พระพุทธเจ้าทรงให้ เรื่องนี้ต้องเป็นเครื่องค้ำใจเข้าไว้

ฉะนั้นนิเวศทั้ง ๕ ประการที่กล่าวมาแล้วเมื่อคืนนี้ ขอทุกท่านจงเป็นผู้ชนะนิเวศ อยู่ตลอดเวลา คำว่าจงเป็นผู้ชนะนิเวศนี้ จงอย่างคิดว่าผมเป็นผู้ให้พรให้ท่านทั้งหลายเป็นผู้ชนะนิเวศ ได้ ด้วยวาจาของผม หรือด้วยอาศัยกำลังใจของผมจะเข้าไปช่วยให้ท่านชนะนิเวศ อันนี้เป็นไปไม่ได้ คำว่า “จงเป็นผู้ชนะ” ก็หมายความว่าเตือนท่าน แนะนำท่าน จี้จู้ดให้ทุกท่านเป็นผู้ชนะนิเวศไม่ว่าอาจารย์ องค์ใดทั้งหมดที่จะบอกว่า สามารถเอาอารมณ์จิตของตน เข้าไปกระตุ้นจิตของบรรดาลูกศิษย์ทั้งหลาย ให้ได้อย่างนั้น ได้อย่างนี้ ถ้าเขาบอกอย่างนี้ก็แสดงว่า คนนั้นไม่ใช่สาวกของพระพุทธเจ้า ถ้าสาวกของ พระพุทธเจ้าจริง ๆ จะต้องปฏิบัติตามแนวที่พระพุทธเจ้าสอน แนวที่พระพุทธเจ้าสอน พระพุทธเจ้า ทรงกล่าวว่า อักขาตาโร ตถาคตา แปลว่า ตถาคตนะ เป็นแต่เพียงคนบอกเท่านั้น ไม่ใช่จะทำให้ บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ศึขนาคนั้น ขนาดนี้ เมื่อบอกแล้ว ถ้าไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติไม่ถึงก็เอาดีไม่ได้ นี้แม้แต่พระพุทธเจ้าเอง ก็ยังไม่สามารถจะยกใครให้ขึ้นไปเป็นเทวดา เป็นพรหม เป็นพระนิพพานได้ ด้วยกำลังของพระองค์ พระองค์มีกำลังอย่างเดียว คือกำลังปัญญา สอนบรรดาพุทธบริษัทให้เข้าใจ ให้ ปฏิบัติตาม ถ้าหากว่าไม่สามารถจะปฏิบัติตามได้ ก็เป็นเหตุสุดวิสัยเหมือนกัน ฉะนั้น พระพุทธเจ้ายัง ช่วยยกไม่ได้ ผมเองก็ยกท่านขึ้นไม่ได้เหมือนกัน ถ้าบอกแล้วท่านไม่ปฏิบัติตามก็เป็นเรื่องของท่าน ผม ช่วยเหลืออะไรไม่ได้

วันนี้เรื่องของนิเวศขอผ่านไป ดีหรือไม่ดี ชนะหรือไม่ชนะ แพ้หรือไม่แพ้เป็นเรื่อง ของท่าน ไม่ใช่เรื่องของผม วันนี้ก็จะพูดถึงก้าวที่ ๒ ในเมื่อเราทรงศีลบริสุทธิ์ ตัดกังวลได้ มีนิเวศ ๕ ระวังแล้ว อารมณ์จิตจะเป็นฉาน ถ้านิเวศ ๕ ระวังเมื่อไร อารมณ์จิตของท่านก็เข้าถึงปฐมฉานทันที จำไว้ด้วยนะ ถ้าจิตของท่านเข้าถึงปฐมฉานไม่ได้ ก็จงนึกว่าท่านแพ้นิเวศทุกคนแหละ ใครจะดีหรือไม่ ดี ก็จงรู้ใจของตัวเอง อย่าไปมัวนั่งให้คนอื่นเขาชมว่าดี หรือจะให้คนอื่นเขาบอกว่า เราถึงนั้น เราถึงนี้ อันนี้มันใช้ไม่ได้ ไอ้เรื่องถึงหรือไม่ถึงมันอยู่ที่เราจะเป็นผู้รู้แต่ผู้เดียว ไม่ใช่คนอื่นจะมาบอกว่าถึงหรือไม่ถึง

วันนี้ ข้อมต่อไปที่บรรดาท่านพุทธบริษัทจะทิ้งไม่ได้ก็คือ พรหมวิหาร ๔ ได้พูดมาแล้วว่า

๑. จิตจะต้องไม่กังวล
๒. ศีลจะต้องบริสุทธิ์
๓. เราต้องระวังนิเวศได้ตามขณะจิต หรือตามความปรารถนาที่เราจะระวัง
๔. อารมณ์ฉานก็ดี อารมณ์ศีลของเราก็ดี ไม่สามารถจะทรงตัวได้ เพราะ

อะไร จิตมันไม่มีความเชือกเข็น ถ้าหากว่าจิตเรามีความเชือกเข็น เราก็จะสามารถทรงศีลบริสุทธิ์ได้ แล้วก็สามารถจะทรงสมาธิให้ทรงตัวอยู่ได้ตลอดเวลา เมื่อมันที่เราต้องการจะทรงตัวได้ตลอดนี้ ศีล ก็ ดี ฌานก็ดี จะทรงอยู่ได้ตลอดเวลา ก็เพราะอาศัยพรหมวิหาร ๔ พรหมวิหาร ๔ นี้เป็นตัวเลี้ยงทั้งศีล ตัวเลี้ยงทั้งฌาน ตัวเลี้ยงทั้งวิปัสสนาญาณ พรหมวิหาร ๔ มีอะไรบ้าง คือ

๑. เมตตา ความรัก
๒. กรุณา ความสงสาร
๓. มุทิตา มีจิตอ่อนโยน ไม่อิจฉา ริษยาใคร
๔. อุเบกขา ความวางเฉย

นี่ ๔ ตัวด้วยกัน พรหมวิหาร ๔ ที่นี้การจะทรงพรหมวิหาร ๔ เขาทรงกันอย่างไร ตาม ปกติจิตของเราต้องคิดอยู่เสมอว่า เราจะไม่เป็นศัตรูกับใคร เราจะเห็นใจคนและสัตว์ทั้งหมดที่เกิดมา ในโลกนี้ ถือว่าเรารู้จักรักสุขเกลียดทุกข์กันใด คนและสัตว์ทั้งหมดทั้งโลกมีอารมณ์เหมือนเรา นี่เมื่อ เราเกิดมาแล้วก็ต้องการความสุข ถือว่าคนอื่นต้องการความสุขเหมือนกัน คนเราในโลกเกิดมาแล้ว ไม่ ต้องการให้ใครเกลียด เราก็เลยไม่ต้องการจะเกลียดคนอื่นเหมือนกัน เพราะถือว่าคนที่ถูกคนอื่นเกลียด ก็ไม่สบายใจ เราเองถูกชาวบ้านเขาเกลียด เราก็ไม่สบายใจ เราก็จึงทำตัวของเราไม่เกลียดบุคคลอื่น นี้ การจะทำตัวไม่ให้ชาวบ้านเขาเกลียด ต้องถือไว้โดยเฉพาะว่าสิ่งนั้นถ้าเป็นไปโดยธรรม โดยวินัยเท่านั้น ที่เราจะอนุโลมได้ ถ้าบุคคลใดที่ต้องการให้เราทำอะไรสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือพูดอย่างใดอย่างหนึ่งที่ผิดธรรมผิด วินัย นี่ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องไม่พอใจของบุคคลนั้นเราปฏิบัติไม่ได้ ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะเราเป็นสาวก ของพระพุทธเจ้า เราไม่ใช่สาวกของเดิรถีย์ เราจะไม่ยอมเชื่อถ้อยคำของเดิรถีย์ เราจะเชื่อพระพุทธ เจ้า ในเมื่อเราปฏิบัติตามแนวที่พระพุทธเจ้าสอน เขาไม่ชอบใจเป็นเรื่องของเขา ถือว่าเราทำถูกแล้ว แต่ที่เราไม่โกรธไม่เกลียดบุคคลนั้น ถึงแม้เขาจะโกรธจะเกลียดเรา เราก็ไม่โกรธ ไม่เกลียด กลับสงสาร คิดว่าเขาเป็นผู้เข้าใจผิด สร้างความเดือดร้อนให้เกิดแก่ตนเอง ในชาติปัจจุบันและในสัมปรายภพ หรือ ในชาตินี้ตัวเขาก็หาความสุขไม่ได้ มีแต่ความเดือดร้อน ดายก็มีอบายภูมิเป็นที่ไป แทนที่เราจะโกรธ เราจะเกลียดเขา เราก็กลับสบายใจ คิดว่า เอ้อ คนนี้น่าสงสารจริงๆ นี่ทำใจอย่างนี้เป็นปกติ

๒. กรุณา ความสงสาร คำว่ากรุณาแปลว่าความสงสาร ก็อย่างที่พูดแล้วเมื่อกี้นี้ เห็น เขาทำผิด หรือเห็นคนอื่นเขาทำอะไรไม่สบาย ไม่มีความสุข ขาดแคลนด้วยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เราก็เกิดมีความเมตตาสงสาร ที่เรียกว่ากรุณาคือความสงสาร ถ้าเรา

สามารถจะสงเคราะห์ได้ เราจะสงเคราะห์ด้วยวัตถุ เมื่อสงเคราะห์ด้วยวัตถุ เราไม่มีวัตถุจะพึงให้ก็แนะนำด้วยปัญญา แทนที่จะเห็นว่าบุคคลใดได้ทุกซ์ คิดว่าสมน้ำหน้าดีแล้วอย่างนี้เราไม่คิดอย่างนั้น ถ้าเรามีความรักอย่างหนึ่ง มีความสงสารอย่างหนึ่ง ทั้ง ๒ ประการ ใจก็เริ่มมีความสุข ตรงกันข้ามกับบุคคลที่สร้างศัตรู สร้างความเคียดแค้นให้เกิดแก่บุคคลอื่น นั่งก็ไม่สบาย นอนก็ไม่สบาย ตื่นก็ไม่สบาย หลับไม่สบาย หวาดระแวงอันตรายอยู่เสมอ ใครเขาพูดดี พูดเรื่องอื่น ๆ เรื่องบุคคลอื่น ก็เลยคิดว่าเขาพูดเรื่องตัวอยู่เสมอ จะนอนหรือจะเดิน จะยืน เห็นใครมาคิดปกติ ก็ระแวงคิดว่าเขาจะมาทำร้าย นี่เป็นอาการตรงกันข้ามของบุคคลที่ไร้เมตตาและกรุณา

นี่ข้อที่ ๓ มุกตา มีจิตอ่อนโยน มีอารมณ์ไม่อิจฉาและริษยาใคร เห็นบุคคลอื่นใดได้ดีแล้วก็พลอยยินดีด้วย ดีใจกับความดีของเขา เพราะคิดว่าต่อไปถ้าเราทำได้อย่างนี้ สร้างความดีอย่างเขา ผลความดีก็จะให้เหมือนเขา

ข้อที่ ๔ อุเบกขา วางเฉย ไร้เหตุการณ์ใด ๆ ก็ตามที่เป็นเหตุสุดวิสัย จะผูกเกิดขึ้นกับเรากี่ดี หรือเพื่อนของเรากี่ดี หรือบุคคลที่เนื่องของเรากี่ดี ถ้าเกินวิสัยที่เราจะแก้ไขให้ได้ก็ถือว่านี่กฎของธรรมดา ไม่ทำจิตให้เดือดร้อน ไม่ทำจิตให้หวั่นไหว เพราะถือว่าสิ่งใดก็ตาม ถ้าเป็นเรื่องของธรรมดาแล้ว เราแก้ไขไม่ได้ อย่างคนจะตาย เราจะไปห้ามความตายไม่ได้ คนจะแก่เราจะห้ามความแก่ไม่ได้ ความหนาวมา เราจะห้ามหนาวก็ไม่ได้ ร้อนมาเราจะห้ามร้อนก็ไม่ได้ ความป่วยไข้ไม่สบายปรากฏ เราจะห้ามความป่วยไข้ไม่สบายก็ไม่ได้ อย่างนี้เป็นต้น เรียกว่าเป็นของธรรมดา สิ่งใดถ้าเป็นธรรมดา เรารู้ยว่ว่าธรรมดามันต้องเป็นอย่างนั้น ถ้าปรากฏขึ้นก็ถือว่าเป็นกฎของกรรม หรือว่าเป็นธรรมดาของบุคคลที่เกิดมาในโลก มันต้องเป็นอย่างนี้ ใจอยู่เฉย ๆ แต่ว่ามันก็ไม่ขาดเมตตา แต่คิดว่าโอกาสใดถ้าจะพึงมี ถ้าเราสามารถจะช่วยได้ จะผ่อนคลายได้ เราจะช่วยผ่อนคลายให้เขามีความสุขตามกำลังที่เราจะพึงผ่อน

นี่คุณธรรมทั้ง ๔ ประการ มีเมตตา กรุณา มุกตา อุเบกขา ทั้ง ๔ ประการนี้ ถ้ามีแก่บุคคลใด บุคคลประเภทนั้นศีลจะบริสุทธิ์ตลอดเวลา เพราะศีลทุกตัวนี้อยู่ด้วยอำนาจของเมตตา กับกรุณา ถ้าไม่มีเมตตาและกรุณาแล้ว ศีลก็ตัวก็ตาม พระบอกว่ามีศีล ๒๒๗ ไห้ศีล ๒๒๗ ถ้าไม่มีเมตตา เสียตัวเดียว ตัวเดียวมันก็ไม่มศีล มันจะเอาศีลมาจากไหน เพราะศีลมาจากเมตตา ที่นี้ในด้านสมาธิจิต ในด้านการทรงฌาน เราก็จิภาวนาду เรามีอารมณ์ความรัก เรามีอารมณ์ความสงสาร เรามีมุกตาจิต ยินดีกับบุคคลอื่นที่เขาได้ดี อุเบกขา เรามีความวางเฉย อย่างนี้นิรวณณ์ก็เกลียดเค้าจิตเราไม่ได้เลย นิรวณณ์

ไม่สามารถทำจิตของเราให้สว่างไหวได้ ความรักก็ดี ความโลภก็ดี ความโกรธก็ดี มันจะเกิดขึ้นมาได้
อย่างไร มันไม่มีอะไรจะเกิด ความหลงไหลใฝ่ฝันในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสมันก็ไม่มี นี่เรารักเขา
แล้วก็รักเรา คิดว่าต่างคนต่างตาย จะไปนั่งหลงไหลใฝ่ฝันด้วยประโยชน์อะไร แม้แต่ตัวของเราเองก็ประ
คับประคองไม่ไหวแล้ว ทำไมจะต้องเข้าไปประคับประคองบุคคลอื่นอีก ซึ่งประคองเท่าไรก็ไม่มีการดี
ขึ้น ในที่สุดก็ตายเหมือนกัน

ที่นี้ความอิจฉาริษยาที่ดี ความโกรธ ความพยายามที่ดี ถ้ามีเมตตาและกรุณาแล้วคน นั้น
มันก็ตัดไป มันจะเกิดขึ้นมาได้ ไม่พอใจนิดหนึ่งเดี๋ยวก็สลายตัวไป จะจงล้างจงผลาญนั้นไม่มี
เพราะพรหมวิหาร ๔ เป็นตัวฆ่าโทสะอยู่ในตัวเสร็จ นี่เป็นอันว่า ท่านพุทธบริษัททุกท่านที่เป็นพระ
เป็นเณรก็ตาม หรือฆราวาสก็ตาม ถ้าหากว่าจะเจริญพระกรรมฐานให้ดี จิตจะต้องตั้งอยู่ในพรหมวิหาร
๔ ตลอดเวลา หากว่าจิตของท่านพลาดจากพรหมวิหาร ๔ เมื่อไร ท่านก็หมายความว่า แม้แต่ศีลท่าน ก็
ไม่มี เมื่อศีลท่านไม่มีแล้ว สมาธิท่านจะมีได้อย่างไร ถ้าหากว่าจิตของท่านทรงเมตตาอยู่ตลอดเวลา คำว่า
ทรง หมายความว่าต้องมีประจำใจ ประจำวาจา ประจำกาย อยู่ตลอดเวลา ไม่ใช่ไปนั่งนึกว่า
เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ไม่ใช่อย่างนั้น คำว่าทรงเป็นตัวปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติได้ จิตตกอยู่ในอำนาจ
ของพรหมวิหาร ๔ มีความรักเป็นปกติ มีความสงสารเป็นปกติ ไม่มีความอิจฉาริษา ยินดีกับบุคคลอื่น
ที่เขาได้ดี สิ่งใดถ้าเป็นกฏธรรมดาสงั้นเราไม่ตกใจ ไม่ดีนรร เรวางเฉย นี่ตัวปฏิบัติ เมื่อจิตคิด
อาการอย่างนี้ต้องทำได้ด้วย ถ้าทรงได้อย่างนี้แล้วก็มานสมาบัติจะเกิดแก่ท่านได้ทุกขณะจิตที่ท่านต้อง
การ เมื่อท่านทรงมานสมาบัติดีแล้ว จุติปาตญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ อตีตังส
ญาณ อนาคตังสญาณ ปัจจุปปันนังสญาณ ขตถกัมมุตตาญาณ ในด้านของวิชาสาม หรือว่า ทรงอภิญ
ญา ๖ หรือว่าจะทำให้ถึงสมาบัติ ๘ หรือว่าเจริญวิปัสสนาก็ได้ง่าย ๆ ทุกอย่างเป็นของไม่ยาก

ฉะนั้น ถ้าอารมณ์จิตของบุคคลใด ถ้ายังมีความบกพร่องในความปรารถนา ในการ
เจริญพระกรรมฐาน เมื่อความมุ่งหมายของเรา ในการต้องการทิพจักขุญาณเป็นเบื้องต้นแรก เราอยากจะ
เห็นสวรรค์ อยากจะเห็นนรก อยากจะเห็นพรหมโลก ถ้าเราเห็นไม่ได้ก็จะรู้ว่า ศีลของเราไม่ดี ถ้า
ศีลดีก็จงคิดว่า เรายังคับนิรณันไม่ได้ หรือถ้าบังคับนิรณันได้บางขณะ ก็จงคิดว่าพรหมวิหารของเรายัง
ไม่ดี ถ้าเราตัดกังวลได้ ศีลดี นิรณันระงับ พรหมวิหารบริสุทธิต้องมีกำลังมาก อย่างนี้เรื่องวิชาสาม
อภิญญา ๖ มันเป็นเรื่องง่าย ๆ เป็นของไม่ยาก

เอาละวันนี้ เวลาสำหรับพูดหมดเพียงนี้ ต่อจากนี้ไปขอให้ทุกท่านตั้งกายให้ตรง ดำรง
จิตให้มั่น คิดว่าตัวเราเกิดมาแล้วต้องตายทุกคน ที่เราทำอย่างนี้ก็มีความประสงค์อย่างเดียวว่าถ้าเราจะ
ตายแล้ว ก็ให้มันตายอย่างคนมีความสุข มีความสุขเพราะอำนาจกุศลจิต ประคับประคองจิต เมื่อจิต
ออกจากร่างนี้แล้ว จะได้ไม่ไปสู่อบายภูมิ ตั้งใจไว้ ต่อจากนี้ไปขอทุกท่านตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น
กำหนดรู้ลมหายใจเข้าหายใจออก ใช้คำภาวนาแล้วพิจารณาตามอริยาศัย จนกว่าจะได้ยินสัญญาณบอก
หมดเวลา

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

ต่อไปนี้ เป็นโอกาสการเจริญพระกรรมฐาน ในระยะ ๓ วันแรก ได้พูดถึงสมุฏฐานที่จะ ทำให้จิตเป็นสมาธิ หรือว่าเข้าถึงวิปัสสนาญาณได้ดี ตามแบบฉบับที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนมาแล้ว วันนี้ ก็จะขอพูดถึงอารมณ์สมาธิ ให้บรรดาท่านทั้งหลายที่มาใหม่ จะได้เข้าใจว่าการทรงอารมณ์ตอน ไหน แบบไหน เข้าถึงระดับไหน เขาเรียกกันว่าอะไร นี่การทรงสมาธิเราจะใช้วิภาวณา หรือว่าพิจารณา กี่ดี กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออกก็ตาม ฟังรูป ฟังกลิ่นก็ตาม อารมณ์ของสมาธิย่อมมีผลเสมอกัน ก็มีอาการเสมอกัน สมาธิแบ่งออกเป็น ๒ จำพวกหรือ ๓ แบบคือ

๑. ขณิกสมาธิ
๒. อุปจารสมาธิ
๓. อัปนาสมาธิ

คำว่าขณิกสมาธิ แปลว่าสมาธิเล็กน้อย ขณะที่เรากวณาไปก็ดี หรือฟังรูปกลิ่นก็ตาม ภาพนิมิตก็ตาม หรือว่าจะพิจารณาอะไรก็ตาม จิตจะทรงอยู่ในรูปนั้นชั่วขณะหนึ่ง สมมุติว่าเรากำหนดรู้ ลมหายใจเข้าหายใจออก หรือว่าใช้คำภาวนาว่า พุทโธ คำภาวนานี้ผมไม่ถือว่าต้องใช้คำภาวนาว่า พุทโธเสมอไป จะภาวนาว่าอย่างไรใช้ได้เหมือนกันหมด เพราะว่าคำภาวนาทุกอย่างเป็นเรื่องโยงจิต ให้เข้าถึงสมาธิ เรื่องของการภาวนานี้ ถ้าภาวนาเหมือนกันไม่เหมือนกัน หรือพิจารณาเหมือนกัน ไม่ เหมือนกัน อันนี้อย่าถือว่าเป็นข้อเดียวกัน ว่าของคนนั้นผิด ของคนนั้นถูก ของเราดีกว่าของเขา ของ เขาดีกว่าของเรา ถ้ามีความคิดอย่างนี้ไม่ถูกด้วยกันทั้งสองฝ่าย เพราะว่ากรรมฐานนี้พระพุทธเจ้า สอน ให้เข้าถึงสมาธิ มีถึง ๔๐ แบบ แต่ละแบบย่อมมีคำภาวนาหลายอย่าง เว้นไว้แต่กลีส อย่าง พุทธานุสสติก็มีคำภาวนาถึง ๕ แบบ ชัมมานุสสติ สังฆานุสสติ นี้มีคำภาวนาเรียกว่ามาก ๆ ด้วยกัน คำภาวนา อย่างไหนก็ตาม ในเมื่อเรากวณาก็ดี พิจารณาก็ดี ก็ชื่อว่าปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอน ของ พระพุทธเจ้าทั้งหมด ถือว่าเหมือนกัน อย่างไปถือคำภาวนาเป็นเครื่องวัดความคิดความชั่ว ความถูก ความผิด อันนี้ใช้ไม่ได้ เป็นมานะแทนที่จะเป็นของดีกลับเป็นกิเลส ทำให้เราลงอบายภูมิไป นี่ปฏิบัติ กันเกือบตาย ถ้าไปอวดอ้างกันเรื่องภาวนาบ้าง พิจารณาบ้าง อะไรพวกนี้ว่า ของฉันดีกว่าเธอ ของ เธอ ดีกว่าฉัน แบบนี้มันเป็นตัวกิเลส แทนที่เราจะละกิเลส กลับไปนำกิเลสเข้ามาสู่จิต อันนี้ใช้ไม่ได้

นี่คำภาวนาหรือพิจารณาขอผ่านไป

มาพูดถึงอารมณ์ของสมาธิ ถ้าจิตเราเข้าถึงขณิกสมาธิ ก็แปลว่าสมาธิเล็กน้อย คำว่าสมาธิ แปลว่ามีอารมณ์ตั้งมั่น และจิตน้อมเข้าไปในส่วนของกุศล จึงเรียกว่าสัมมาสมาธิ นี่เราทำในด้าน สัมมาสมาธิ เพราะว่าขณะที่ทรงอยู่ตามเวลาที่เรากำหนดเราสามารถจะกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ก็ดี หรือรู้คำภาวนาก็คืออยู่ชั่วขณะหนึ่ง ก็ว่าสักนาทีหนึ่ง ๒ นาที ๓ นาที อะไรก็ตาม เป็นอย่างมาก แล้วที่นี้จิตมันก็เลยไป คิดเรื่องอะไรต่ออะไรเพลินไปเสียอีก ออกนอกกลุ่มนอกทาง นี่พอรู้สึกตัวขึ้นมาว่านี่เราไม่ได้ภาวนาหรือไม่ได้พิจารณา ก็กลับตั้งต้นใหม่ พอกลับตั้งต้นใหม่จิตของเราที่ทรงอยู่ในอารมณ์ที่ต้องการ ชั่วประเดี๋ยวเดียวมันก็ไหลไปสู่สภาวะอย่างอื่น ไปคิดเรื่องอื่นเข้ามาแทน อย่างนี้ท่านเรียกว่า ขณิกสมาธิ แปลว่าสมาธิเล็กน้อย หมายความว่าทรงอยู่ได้ชั่วขณะเดียว

ที่นี้ขณิกสมาธินี้ ความจริงจะถือว่ามีผลน้อยก็ไม่ได้ พระพุทธเจ้าทรงกล่าวไว้ว่า พระที่บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนา ปฏิบัติตนในด้านศีล และสิกขาบททั้งหมด ๒๒๗ ไม่บกพร่อง พร้อมด้วยอภิสมาจารที่เหลือจากนั้น แล้วก็เรียกว่าไม่บกพร่องตลอด ๑๐๐ พรรษา ไม่ใช่อายุ ๑๐๐ ปีนะ บวชนะ ๑๐๐ ปี มีศีลไม่บกพร่องทุกสิกขาบท แต่ว่าไม่ได้เคยเจริญสมาธิจิตเลย ท่านกล่าวว่าผู้บุคคลที่บวชหรือไม่บวชก็ตาม แต่ว่าเคยเจริญสมาธิจิตวันหนึ่งได้สมาธิชั่วขณะจิตเดียวไม่ได้ หมายความว่า อารมณ์ของเรานะว่างจากกิเลส มีจิตสบาย รู้ลมหายใจเข้าหายใจออก รู้คำภาวนา และรู้การพิจารณา ด้วยจิตเป็นกุศลแท้ เพียงชั่วขณะจิตหนึ่งเท่านั้น ย่อมมีประโยชน์มากกว่าพระที่บวชเข้ามาในพระพุทธ ศาสนามีศีลบริสุทธิ์ถึง ๑๐๐ ปี นี่เป็นพระพุทธพจน์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ วาระหนึ่งพระองค์ทรงกล่าวกับพระสารีบุตรว่า “สารีบุตระ ดูก่อนสารีบุตร บุคคลใดแผ่เมตตาจิตไปในทิศทั้งปวงก็ดี หรือว่าทรงสมาธิจิต ทำจิตให้ว่างจากนิรวณ หรือว่างจากกิเลส วันหนึ่งชั่วขณะจิตเดียว เรากล่าวว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ไม่ว่างจากฉาน”

ตานี้ถ้าพูดถึงอานิสงส์ ท่านทั้งหลายอย่าสงสัยว่าคนที่เขารักษาศีลบริสุทธิ์มาตั้ง ๑๐๐ ปี กับคนที่ทรงสมาธิจิตได้วันหนึ่ง ชั่วขณะจิตหนึ่ง ทำไมพระพุทธเจ้าจึงเปรียบเทียบว่าผู้คนที่ทรงสมาธิจิตวันหนึ่งชั่วขณะจิตหนึ่งไม่ได้ เพราะว่ากรการรักษาศีลนี้ เราจะรักษาศีลบริสุทธิ์เพียงใดก็ตาม เราจะเป็นพรหมไม่ได้ อย่างดีที่สุดก็จะเกิดได้แค่กามาวจรสวรรค์ จะขึ้นเป็นพรหมไม่ได้แน่นอน และก็ยังไกลพระนิพพาน แต่ถ้าบุคคลใดสามารถทำจิตให้เป็นสมาธิ คือมีอารมณ์ว่างจากกิเลสหรือนิรวณ ๕ วันหนึ่ง ชั่วขณะจิตหนึ่ง เรียกว่าประเดี๋ยวเดียว แต่อารมณ์จิตที่สั่งสมอยู่ได้ทุก ๆ วัน ๆ หนึ่งได้ ๒ นาที ๓

นาที วางจากกิเลสจริง ๆ เมื่อมันว่างจริง ๆ กิเลสมันก็แหงงเข้าไปหน่อยหนึ่ง ถ้ามันแหงงทุก ๆ วัน วันหนึ่งปีหนึ่งมี ๓๖๕ วัน และถ้า ๑๐ ปี เท่าไร ๒๐ ปี เท่าไร ทีนี้เมื่อมันหลาย ๆ ปีเข้า อารมณ์จิตมันก็รวม มันสามารถจะทรงฌานเมื่อไรก็ได้

ทีนี้สมาธิจิตเป็นเหตุให้ได้ทรงฌาน เมื่อคนที่ทรงฌานได้จึงจะไปเป็นพรหมได้ ทีนี้ การรักษาศีลนะจะนานเท่าไรก็ตาม ไม่มีโอกาสเป็นพรหม มีอานิสงส์ต่างกันอย่างนี้ แล้วก็คนที่สมาธิจิต ปัญญาข้อมเกิดขึ้นได้ง่าย สัญญาทรงตัวสติสัมปชัญญะดี มีปัญญาดี รู้เท่าทันสังขารได้ง่าย เป็นเหตุให้เข้าพระนิพพานได้ง่าย นี่ว่ากันถึงด้านสมาธิ

ทีนี้มาถึงอุปจารสมาธิ สมมุติว่าท่านทั้งหลายในวันหนึ่งมานั่งกัน ๓๐ นาที ตามเวลาที่ตั้งให้ เว้นเวลาที่พูด ถ้าเวลานั้นท่านทรงสมาธิได้สัก ๒ - ๓ นาที มันก็ไหลไปบ้าง แล้วก็จับมาที่ทรงอยู่ ประเดี๋ยวก็หายไป อย่างนี้ถ้าหากท่านทรงอยู่ได้ชั่วชีวิตของท่าน ท่านไม่ละไม่เลย แต่ว่าก็ไม่ดีไปกว่านี้ ทีนี้เวลาจะตายอารมณ์ของท่านข้อมน้อมอยู่ในกุศล การทรงสมาธินี้เป็นการฝึกจิตให้น้อมเข้าไปอยู่ในส่วนของกุศล ไม่ใช่ว่าพอเวลาจะตายก็มาบอกออรหัง มาบอกว่าพุทโธ อันนี้ไม่มีผล ต้องฝึกไปตอนนี้ เมื่อเวลาจะตายจริง ๆ อารมณ์จิตจะรวม อาจจะเป็นฌานก็ได้

ถ้าสมมุติว่าท่านไม่ได้ฌาน สมาธิไม่สูงไปกว่านั้น เวลาป่วยหนักใกล้จะตาย จิตทรงอยู่ในอุปจารสมาธิ อันนี้ตายแล้ว ท่านไม่ต้องผ่านสำนักพระยายม ตรงไปสวรรค์ทันที แต่ว่าจะเป็นสวรรค์ชั้นไหนก็สุดแล้วแต่อารมณ์จิตที่จะเคลื่อนออก แต่ถ้าจิตที่เคลื่อนออกทรงอยู่ในเขตของขณิกสมาธิ แล้วถ้าจิตน้อมไปในพุทธานุสสติกรรมฐานเป็นอารมณ์ด้วย หมายความว่าจิตเป็นสมาธิ รู้ลมหายใจ เข้าออกด้วย หรือว่าจิตถ้าหากว่าจิตน้อม จิตของเราจะเข้าสู่ถึงขั้นขณิกสมาธิ ก็ไปเกิดบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ได้ เพราะมีตัวอย่างมาก อย่างท่านมีภุชกุณหาภิเทพบุตร เมื่อก่อนเธอไม่เคยทำบุญอะไรมาเลย เพราะเป็นลูกของพราหมณ์ขี้เหนียว ครั้นเวลาจะตายนึกถึงคุณของพระรัตนตรัย มีพระพุทธรูปเป็นต้น เพียงชั่วไม่กี่นาทีท่านก็ตาย ตายแล้วก็ไปเกิดเป็นเทวดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์สเทวโลก มีวิมานทองคำ มีนางฟ้า ๕๐๐ เป็นบริวาร ตัวท่านเป็นเทวดาหัวหน้าในวิมานนั้น นี่ผลของขณิกสมาธิ

นี่สมาธิที่รองขึ้นไป สูงขึ้นไปอีกนิกก็เรียกว่า อุปจารสมาธิ จิตที่จะเข้าถึงอุปจารสมาธิ เป็นจิตที่ต้องมีปีติ เข้าถึงปีติ คำว่าปีติแปลว่าความอิ่มใจ คนที่จะเข้าถึงปีติได้ มีข้อสังเกตจิตของตนเอง คือตลอดวันตลอดเวลา อารมณ์มันชุ่มชื้นไปในด้านของกุศล ถ้าจะพูดว่าจะทำบุญกันแล้วละก็ แหมใจมันสบาย ใจมันดี จะให้ทานก็ดี จะรักษาศีลก็ดี จะฟังเทศน์ก็ดี เจริญสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรม

ฐานที่ดี อย่างที่พวกท่านช่วยกันสร้างวิหารของพระพุทธศาสนาอยู่ทุกวัน ถ้าท่านทั้งหลายทำด้วยความเต็มใจ ทำด้วยความห่วงใย ไม่สักแต่เพียงว่าทำไปเพียงวันหนึ่งๆ นอนอยู่ก็คิดว่า เอ้อ พรุ่งนี้จะทำอะไร แล้ววันนี้เราทำอะไร เราก็กทำอะไรมันถึงจะดี ในขณะที่ทำ จิตก็คิดอย่างเดียวนี่เราทำบุญเอาเป็นทุนเพื่อตาย เราบวชเข้ามาในพระพุทธศาสนาแล้ว เรื่องของการบวชนี้มีอานิสงส์อย่างหนึ่ง มีศีลบริสุทธินี้ เราบวชก็มีศีลบริสุทธิ มีอานิสงส์ประเภทหนึ่งเป็นส่วนหนึ่ง การเจริญสมาธิเราก็มียานิสงส์อีกส่วนหนึ่ง นี่การสร้างวิหารทาน การให้ทาน นี่ก็มีอานิสงส์อีกส่วนหนึ่ง เป็น ๓ ส่วนด้วยกัน เรียกว่าบวชได้กำไร จิตใจชุ่มชื้น คิดว่าเรานี้ไม่เสียที่ที่บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนา ทำด้วยความเต็มใจ เวลาที่จะเจริญสมถวิปัสสนาก็พร้อมเสมอ คิดว่านี่เราทำที่พึงของตนให้เกิด อันนี้เราเรียกกันว่าปีติ เกิดความชุ่มชื้น เกิดความอิ่มใจ อาการของปีติมี ๕ อย่าง แต่อาจจะผ่านไม่เหมือนกัน บางคนผ่านตันแล้วก็ถึงปลาย แต่สำหรับผู้ปรารถนาพุทธภูมิและผู้ฝึกอภิญญาผ่านทุกอย่าง สำหรับด้านสุขขวิปัสสโกไม่ผ่านทุกอย่าง

คือว่าอาการของปีติ ๑. ขณะนั่ง ๆ ภาวนาไป เกิดขนพองสยองเกล้า เรียกว่า ขนลุกชันหรือว่า ๒. นั่ง ๆ ภาวนาพอใจสบาย น้ำตามันไหลเฉย ๆ หรือว่า ๓. มีการโยกโคลง หรือ ๔. มีตัวลอยขึ้น หรือ ๕. มีอาการชุ่มซ่า ตัวโปร่งคล้ายว่าหน้าใหญ่ตัวใหญ่สูงขึ้น ความจริงมันไม่มีอะไร มันนั่งอยู่เฉย ๆ แต่อาการรู้สึกมันเป็นอย่างนั้น อย่างนี้เราเรียกกันว่าปีติทั้งหมดนี้ละ หรือว่ามีอารมณ์สุดเข้าไปถึงสุข เลยปีติไปนิด ก็เรียกว่าสุข พอนั่งปั๊บมันเกิดมีความสบาย ไม่เมื่อย ไม่ปวด มีความสุขจะนั่งนานสักเท่าไรก็ไม่รู้สึกเบื่อ ไม่รู้สึกหน่าย มีความเอิบอิ่ม มีความสุข อารมณ์จิตตอนนี้นี่ท่านเรียกกันว่าอุปจารสมาธิ

แล้วก็เมื่อจิตเข้าถึงอุปจารสมาธิ ถ้าสามารถจะทรงอุปจารสมาธิได้สักนาที ๒ นาที ตอนนี้จะปรากฏเห็นภาพ จะมีภาพบางอย่างปรากฏ คือว่าปรากฏขึ้นเป็นภาพคน ภาพพระ ภาพอะไรก็ได้ เป็นแสงสีต่าง ๆ ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าในขณะที่จิตเข้าถึงอุปจารสมาธิ จิตเป็นทิพย์ที่เริ่มดีแล้ว ไกล่ปฐมฉาน เขาเรียกว่า อุปจารฉาน จิตเริ่มเป็นทิพย์ สามารถเห็นภาพที่เป็นทิพย์ได้ สามารถได้ยินเสียงจากที่เป็นทิพย์ได้ เว้นไว้แต่เพียงว่าให้จิตของเราเคลื่อนจากสมาธิ ภาพที่เราเห็นจะ หายไปนั้นความจริงภาพก็ไม่ได้หาย แต่จิตของเรามันเลวลง

ทีนี้มาตอนนี้แหละ ถ้าหากว่าบังเอิญมีภาพแสงสีปรากฏ ก็จงอย่าสนใจในภาพนั้น วางอารมณ์รักษาอารมณ์ไว้ตามเดิม ถ้าไปสนใจในภาพสมาธิจะเคลื่อน อันนี้ต้องจำให้ดี อย่าหลงภาพ

ไอ้พวกเรานี้ก็มี บางทีเจอภาพอะไรต่ออะไรลอยไปลอยมา อุปาทานมันก็เกิด ก็คิดว่าเป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนี้ เมื่อก่อนเคยคุยกัน ฟัง ๆ แล้วก็รู้สึกว่ามี ผิด มันไม่ถูก ภาพที่เราเห็นด้วยอุปจารสมาธินี้ จะยึดถือเป็นอารมณ์ไม่ได้เด็ดขาด เพราะว่าไม่ใช่ทิพยจักขุญาณ ทิพยจักขุญาณจริง ๆ นี่เขาให้กำลังจิต ให้เป็นทิพย์แท้ ๆ สามารถจะรู้วาระต่าง ๆ ได้ตามอัธยาศัย ไม่ใช่ต้องการรู้แค่เพียงภาพที่ลอยมา

อันนี้อย่าลืมนะ ถ้าเข้าถึงตอนนี้อ่าลืม แล้วก็เวลานี้อารมณ์จิตของเราชุ่มชื่นมาก และ เข้าถึงอุปจารสมาธิ เพราะปีติเป็นสำคัญ มีความอิมใจ มันไม่อิ่มมันไม่เบื่อในการเจริญสมถวิปัสสนา ดีไม่ดีบางคนทำเลยเถิดไป ไม่กินไม่นอน ง่วงมันก็ไม่ง่วง หิวมันก็ไม่หิว ทำมันเพลินเพลินสบายใจ ตอนนี้แหละโรคประสาทมันจะกิน เพราะร่างกายมันต้องการพักผ่อน ต้องให้มันพักผ่อนตามเวลา อย่าไปฝืนมัน อย่าไปทำให้มันหนักเกินไป จะคิดว่าเป็นมันดีเกินแล้วเรายังไม่ง่วง วันทั้งวันเราไม่หิว เราไม่กินเราไม่นอน ถ้าเป็นอย่างนั้นไม่ช้าโรคประสาทมันก็เกิด เพราะร่างกายขาดธาตุอาหาร ร่างกาย ไม่ได้พักผ่อน ผลร้ายจะเกิดแก่ร่างกายของตัวเอง

หากว่าท่านทั้งหลายเข้าถึงตรงนี้ก็ตั้งระวังให้ดีนะ อย่าทำให้มันเกินเวลาที่เรากำหนด คิดว่า เอาแค่นี้ ถ้าชั่วโมงหนึ่งพอดี ๆ ไม่ตึกเกินไป ไม่หิวคำเกินไปแล้วก็ทำแค่นั้น เห็นว่าถ้ามันจะตึกเกินไปเราก็เลิก มันจะเครียดเกินไปก็เลิก นั่งเมื่อยก็นอนเสีย บังคับจิตใจให้มันหลับไป ถ้าเราภาวนาจนหลับ ก็ชื่อว่าหลับในสมาธิ หรือว่าหลับในฌาน ในระหว่างหลับ ถือว่ามีสมาธิหรือฌาน ตื่นขึ้นมาใหม่ ๆ ถ้ายังไม่ไปไหน ก็ภาวนาทำจิตให้เป็นสมาธิ นั่งก็ได้ นอนก็ได้ผลเสมอกัน นี่ถ้าจิตของท่าน เข้าถึงอุปจารสมาธิ และที่ทรงไว้ได้บ้าง ไม่ได้บ้าง มันไม่สม่ำเสมอ เพราะเป็นฌานโลกีย์ บางทีวันนี้ดี พรุ่งนี้ไม่เป็นเรื่อง ถ้ามันเป็นอย่างนี้ละก็ ถือว่าจิตของท่านทรงอยู่ในอุปจารสมาธิ ถ้าเรียกตาม ฌานเขาเรียกว่า อุปจารฌาน คือใกล้จะเข้าไปถึงฌานแล้ว หรือว่าขอบของฌาน

ถ้าจิตของท่านทรงอยู่ในอุปจารสมาธิเป็นปกติ ถ้าตายในระหว่างที่จิตทรงอุปจารสมาธิ ท่านกล่าวว่าบุคคลนั้นจะขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ชั้นยามา นี่ว่าเป็นเทวดาชั้นยามา เป็นเทวดาแน่นนอน ไม่ต้องผ่านสำนักพระยายม เอละนี่พูดให้ฟังตามลำดับ เพราะว่าท่านผู้มาใหม่ก็มี หรือบางทีท่านผู้เก่าก็ อาจจะไม่เข้าใจเหมือนกัน บางทีฟังกันมาเป็นปี ๆ ไม่รู้ เคยได้ยินเสียง ฟังคุยกัน คุยกันแล้วไม่ค่อย จะถูก ทีนี้ถ้าเราเข้าใจไม่ถูก เราก็ปฏิบัติไม่ถูก ผลที่มันจะได้รับก็คือผลไม่ถูก ไม่ถูกละมันก็ไม่มีการ

นี่ต่อจากนี้จะพูดเป็นลำดับทุกคืน จนกว่าจะเข้าถึงจุดสุดท้าย ต่างคนต่างจำกันเข้าใจ อย่าให้มันผิดพลาด พวกที่อ่านหนังสือไม่ออก หรือผู้ที่อ่านหนังสือออก

ได้ยินเสียงพุดผัดก็มี เพราะอะไร เพราะไอ้สิ่งที่ถูกไม่ได้อ่าน หรือว่าอ่านไม่ได้จำ นี่มันใช้ไม่ได้นะ นี่ถ้าจะทำได้นี่เราทำเพื่อช่วยตัวเอง ในขณะที่ทรงชีวิตอยู่ ให้จิตมีความสุข ไม่เคียดรื้อนด้วยนินทาปัสสา หรือการนินทาและสรรเสริญ ตัวนี้แหละสำคัญ เพราะนินทาและสรรเสริญนี้เป็นตัวเสียดแทงใจ อันนี้เราจะไต่ขยับจิตใจให้จิตมันสบาย อะไรก็ตามที่มันเกิดด้วยอำนาจของกฎกรรมดา เราก็ไม่เคียดรื้อนเพราะถือว่าเป็นกฎของกรรม แล้วต่อจากนี้ไปก็หมดเวลาแล้ว ขอให้ทุกท่านตั้งใจตามอรรถาสัย จนกว่าจะได้ยินเสียงสัญญาณบอกหมดเวลา

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

วันนี้จะพูดถึงอารมณ์ของฌาน จะพูดอย่างย่อ ๆ ให้เข้าใจเป็นลำดับ เมื่อวานนี้ได้ พูดถึงอุปจารฌานเสร็จไปแล้ว ตานี้ก็เป็นเรื่องของฌาน การเจริญสมาธิก่อนที่จะเจริญก็งอย่าลืมคิดว่า เราทำเพื่อมีความเป็นอยู่เป็นสุข ในสมัยที่มีชีวิตอยู่ก็เพื่อความสุขและความทรงอยู่ และเมื่อตายแล้วก็เพื่อความสุข สุขทั้งอยู่และก็สุขทั้งตาย นี่การเจริญสัมมาสมาธิก็ต้องมีศิลปวิสุทธิ มีนิวรณ์ระงับ มีพรหมวิหาร ๔ ตัดกังวลตามที่กล่าวมาแล้ว

วันนี้จะพูดถึงอารมณ์ของฌาน ฌานแบ่งออกเป็น ๘ อย่าง คือรูปฌาน ๔ และอรุณ ฌาน ๔ นี่สำหรับคำว่าฌานเราแปลกันว่าเพ่ง ฌานัง แปลว่าการเพ่ง การเพ่งหรือว่าจ้อง หรือมอง ด้วยความตั้งใจ อันนี้เรียกว่าฌาน นี่คำว่าฌานในที่นี้ก็หมายความว่าอารมณ์จับอยู่เฉพาะจุดใดจุดหนึ่ง ไม่เคลื่อนจากจุดนั้น อันนี้เรียกว่าฌาน สมมุติว่าข้างหน้ามีไฟสีแดง เป็นไฟรูปแล้วลึมหาคูสีไฟ แล้วก็หลับตานึกภาพสีแดงของไฟ ยังจำได้ว่าภาพอันนั้นปรากฏ อันนี้เป็นอาการของฌาน ถ้าภาพนั้นเคลื่อนไปเรียกว่าฌานหายไป นี่มาว่าถึงอาการของฌานโดยทั่ว ๆ ไป

วันนี้ก็จะพูดถึงตั้งแต่ปฐมฌาน คำว่าปฐมแปลว่าหนึ่ง ปฐมฌานแปลว่าฌานที่หนึ่ง คำว่า ฌานที่หนึ่งมีองค์ ๕ คือ มีวิตก วิจารณ์ ปิติ สุข เอกัคคตา คำว่า วิตกหมายถึงว่าการนึก อย่างเราทำหนครู้ลมหายใจเข้าออก เราก็นึกถึงลมอยู่ตลอดเวลา เรานึกรู้ต้องการนึกให้รู้ว่าเวลานี้เราต้องการรู้ลมหายใจ ที่นี้ วิจารณ์ เรารู้รู้ว่าอาการหายใจนี้ หายใจเข้าหรือว่าหายใจออก หายใจสั้นหรือหายใจยาว อันนี้เป็นวิจารณ์ เป็นตัวที่ ๒ ปิตินี้มีความอิ่มใจ มีความชุ่มชื้นเบิกบาน อิ่มเอิบในการกระทำแบบนั้น มีความสุข สุขละเอียด ไม่อิงไปด้วยอามิส มีความสุขสันต์บรรเทา พรรณาไม่ได้ว่าสุขขนาดไหน มีความเยือกเย็นพร้อม ไปด้วยความอิ่มเอิบ เอกัคคตา มีอารมณ์ทรงเป็นอันเดียว คือหมายความว่าต้องการจับลมหายใจเข้าออก จิตมันก็อยู่ที่ลมหายใจเข้าออก หรือว่าเรากวนาอยู่จิตก็จับเฉพาะคำภาวนา หรือเพ่งภาพกสิณ อย่างใดอย่างหนึ่ง จิตจับอยู่เฉพาะภาพกสิณนั้น ๆ อย่างนี้เป็นอาการของปฐมฌาน

อันนี้ถ้าจะพูดอย่างนี้ก็รู้สึกว่าจะฟังเข้าใจยาก ฟังได้เหมือนกัน แต่มันจำไม่ไหวแล้วมันหลายอย่าง ตานี้ตัดข้อยกลงให้สั้น ขณะใดที่จิตเราทรงอยู่ในปฐมฌาน ขณะนั้นถ้าเรากำหนดรู้ลมหายใจเข้าออกก็ดี หรือภาวนาก็ดี หรือพิจารณาก็ดี หรือเพ่งภาพอย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม ที่ทำอยู่อย่างนั้นมี

อารมณ์สบาย ได้ยินเสียงภายนอกกรอกหูเข้ามาทุกอย่าง เสียงคุย เสียงพูด เสียงเพลง เสียงวิทยุ เสียง ขยายเสียง เสียงทะเลาะกัน เสียงสุนัขกั๊กกัน อะไรก็ช่าง เสียงคังก้องได้ยินชัด รู้เรื่องชัดเจนทุกอย่าง แต่ ไม่มีอารมณ์รำคาญ เราทำได้ตามปกติ ไม่มีการรำคาญ เสียงดีได้ยินรู้เรื่องก็รู้เรื่อง แต่งานการที่เราทำคือ การพิจารณาลมหายใจเข้าออก หรือการภาวนาไม่พลาดไม่พลั้ง ทรงอยู่ได้สบาย ๆ อาการอย่างนี้เป็น อาการของปฐมฌาน

ตานี้เมื่อจิตเข้าถึงปฐมฌานแล้วมันมีอาการทรงตัว มีความสบาย จิตไม่เข้าไปยุ่งกับ นีรวรณ ๕ ประการ คือ ความรักในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสไม่รบกวน เรื่องอภิขมา ความเพ่ง โทษ เพ่งเล็งอยากจะได้ของของชาวบ้านมาเป็นของตนโดยไม่ชอบธรรม ก็ไม่รบกวนจิต ไม่มีแล้วความ โกรธ ความพยายามก็ไม่มี เรื่องโกรธฆานโลกีย์จะถือว่าตัดโกรธได้ ไม่ใช่อย่างนั้น ระงับโกรธ ความ ง่วงเหงาหาวนอนก็ไม่มี อารมณ์ฟุ้งซ่านจะทิ้งอารมณ์ภาวนา หรือพิจารณาถึงอาการเพ่งที่เราตั้งใจก็ ไม่ มีความสงสัยในคุณธรรมที่ตนปฏิบัติว่า จะมีผลหรือไม่ผลก็ไม่มี นี่เป็นอันว่าจิตเราเข้าถึงปฐมฌาน เป็นอาการที่เข้าถึงปฐมฌาน ก็อย่างนี้ว่ามันจะทรงได้ตลอดกาลตลอดสมัย ดีไม่ดีมันก็ทรงได้แค่ ๒ นาที ๓ นาที มันก็หายไป จิตมันตกจากฌาน ที่เรียกกันว่ามีอารมณ์พลัดจากฌาน นี้คนที่เข้าถึงปฐมฌาน ใหม่ ๆ ในอันดับแรกบางทีพอรู้สึกสบาย มันมีอาการหวิว มีความรู้สึกคล้ายตกจากที่สูง แล้วก็ไม่สามารถจะทำจิตให้ทรงระดับเดิมได้ อันนี้ท่านเรียกว่า โจรจรจิต จิตของบุคคลนั้นเข้าถึงปฐมฌาน แต่ไม่สามารถจะทรงฌานอยู่ได้ เพราะใหม่ ๆ ถ้ามีอาการอย่างนี้ก็ไม่ต้องวิตกกังวล ปล่อยมัน مراقษาอารมณ์ ดีไว้ตามเดิมให้ปกติ นาน ๆ เข้าอาการทรงปฐมฌานจะปรากฏนานถึง ๒ นาที ๓ นาที หรือ ๕ นาที แล้วมันก็จะเคลื่อนไป เมื่อเราจะเริ่มต้นจับใหม่ มันจะเข้าไปได้ แล้วจะเคลื่อนไปใหม่ เป็นไปตามเรื่อง ของมัน เพราะอาการเคยชินยังไม่มี

นี่การได้ฌานแล้ว เราจะทำฌานให้ทรงอยู่ตลอดเวลาชั่วโมง สองชั่วโมง สามชั่วโมง อันนี้เขาต้องฝึกเป็นพิเศษ ฝึกตั้งกำหนดเวลาตั้งแต่ ๑๐ นาที ให้มันถอนตัวเอง กำหนดว่าเราจะนั่งแค่นี้ แต่บัดนี้ต่อไป ๑๐ นาที เราจะอยู่ในสมาธิคือฌาน ถ้าถึงเวลา ๑๐ นาที มันก็จะเคลื่อนถอยตัวเอง หรือ ว่า ๒๐ นาที ๓๐ นาที ชั่วโมง ๒ ชั่วโมง ๓ ชั่วโมง เราต้องค่อย ๆ ฝึกมันถึงจะคงอยู่ได้ตามที่เรา ตั้งใจไว้ นี่เป็นอาการของปฐมฌาน

มาถึงทุติยฌาน ฌานที่ ๒ อันนี้ไม่มีวิตกวิจารณ์ ตัดทิ้งไป มีปีติ สุข เอกกัคคา ปีติ แปลว่า ความอิ่มใจ ความสุขแปลว่าความสุขใจ สุขมากอธิบายไม่ถูก เอกกัคคา มีอารมณ์อันเดียวฌานที่ ๒ มี

องค์ ๓ ตามที่กล่าวมา นี่ฟังอย่างนี้ก็ไม่เข้าใจ แต่ว่าบอกตามแบบที่ได้เพื่อจะได้อันนี้ข้อสังเกตถึงบุคคล ที่เข้าถึงฌานที่ ๒ เมื่อเราภาวนาไปหรือตั้งใจไว้ในอาการของฌานที่ ๑ ฌานที่ ๑ ยังมีภวณาลมหายใจเข้าออกก็ยังจับอยู่แต่อย่างหยาบ พอถึงฌานที่ ๒ ลมเริ่มละเอียดไปกว่านั้น ลมรู้สึกเบา ลมหายใจเข้าออก ที่นี้ตัวภาวนาและพิจารณาเรื่องราววิตกและวิจารณ์หายไป มันหยุดเฉย ๆ จิตมีความชุ่มชื้นมากกว่า มีความสุขยิ่งกว่า อารมณ์ทรงสมาธิได้ดีกว่า ไม่ภาวนาแต่ลมหายใจยังรู้สึกแต่เบาเลย อาการอย่างนี้บางคนพอเข้าถึงเข้า พอจิตมั่นคงมาจากฌานที่ ๒ เหลือฌานที่ ๑ บ้าง อุปจารสมาธิบ้าง ตกใจรู้ตัวว่า เอ๊ะ นี่เราหลับไปหรือยังงั้น ทำไมเราจึงลืมภาวนา คิดว่าจะไม่ได้บุญ เลขคว่ำคำภาวนาจับต้น ขนปลายไม่ถูก อันนี้เพราะอะไร เพราะตกใจคิดว่าคำภาวนาเท่านั้นจึงจะเป็นคุณ

แต่ความจริงแล้วอาการของฌานที่ ๒ เป็นอาการที่มีบุญยิ่งกว่า นี่จำไว้ด้วยว่า อาการของฌานที่ ๒ ไม่มีคำภาวนา ภาวนามันตายไปเอง จิตสบาย รักษาอารมณ์เป็นอันเดียวมีความสุข อันนี้ อาการของฌานที่ ๓ เรียกว่าตัดปีติเสียได้ เหลือแต่สุขกับเอกกัคคตา นี่ อาการของฌานที่ ๓ นี้ก็ไม่มี ความอึดใจ ความอึดอึบหายไป ความสุขสดชื่นมันสบาย ๆ บอกไม่ถูก ความสุขในฌานที่ ๓ มันมีแต่ความสบาย เยือกเย็น มีอารมณ์สบาย ลมหายใจเบาเลยไป ลมหายใจนี้เบาเลยไปมาก เกือบจะไม่รู้สึกเสียงได้ยินทางหูแล้ว ๆ เสียงดัง ๆ นะได้ยินทางหูแล้ว ๆ แทนที่จะดังมาก มันดิ่งน้อย ที่นี้ร่างกายมีอาการคล้ายตัวเกร็ง ความจริงนั่งตามธรรมดา หรือนอนก็เหมือนกันมันธรรมดา รู้สึกลมหายใจเบา เสียงในภายนอกแล้ว ๆ จิตสบาย จิตทรงสมาธิ เจริญ อาการคล้ายตึงเป้ง คล้ายใครเขามัดไว้อย่างนั้น นี่เป็นอาการของฌานที่ ๓

นี่อาการของฌานที่ ๔ ท่านกล่าวว่า ไม่ปรากฏลมหายใจเข้าออก หมายความว่าภาวนาไปก็ดี พิจารณาอะไรก็ตาม หรือกำหนดรู้ลมหายใจก็ตาม พอถึงฌานที่ ๔ แล้วก็ตัดหมด คำภาวนาก็ไม่มี การพิจารณาก็ไม่มี แม้แต่ลมหายใจก็ไม่รู้สึก แต่ความจริงร่างกายมันหายใจเป็นปกติ แต่ที่ไม่รู้ก็เพราะว่าจิตมันแยกจากกายเด็ดขาด ความจริงจิตมันเริ่มแยกจากกายตั้งแต่ปฐมฌาน ก็คือฌานที่หนึ่ง

ตามปกติ ถ้าเราได้ยินเสียงภายนอกเป็นเสียงที่เราไม่ต้องการ เรารำคาญและหนวกหู เมื่อฌานเข้าถึงฌานที่ ๑ เราได้ยินเสียงทุกอย่าง รู้เรื่องทุกอย่าง แต่ไม่รำคาญ และไม่หนวกหูเป็นอย่างนั้น ที่ว่าจิตมันแยกจากประสาท เรื่องของประสาทก็ประสาท เรื่องของจิตก็จิต เพราะฉะนั้น ฌานที่ ๒ มันตัดวิตก วิจารณ์ ตัดตัวนึกไปเสียเลย ไม่อยากนึก ไม่อยากคิด จิตแยกห่างออกไปอีกหน่อย พอถึงฌานที่

๓ มันห่างออกไปมาก จนกระทั่งประสาทหูรับสัมผัสเสียง ได้เต็มที่ แต่ว่าความรู้สึกของจิตน้อย ที่เรียกว่าได้ยินเสียงแว่ว ๆ ลมหายใจก็เหมือนกัน ร่างกายหายใจเป็นปกติ แต่ว่ารู้สึกว่ายหายใจเบา มาฉานที่ ๔ นั้นตัดขาด จิตกับร่างกายตัดกันขาดเลย ไม่รับรู้เรื่องของร่างกาย แม้แต่ลมหายใจ ร่างกายกำลังหายใจอยู่ มันก็ไม่รับรู้ มันตั้งเป็นเอกัคคตารมณฺ์ ตรงกับอุเบกขา คำว่า เอกัคคตารมณฺ์ มีอารมณฺ์เป็นหนึ่งโดยเฉพาะ ถ้าเราจะเพ่งหรือพิจารณาแบบใดแบบหนึ่ง มันจะทรงอยู่เพียงเท่านั้น ไม่มีการเคลื่อนไป มีอาการในใจรู้สึกโพล่ง มีแสงสว่าง มีความสว่างมาก มีอารมณฺ์เชือกเย็น แล้วก็อามรณฺ์เด็ดเดี่ยว อุเบกขาวางเฉยจากอาการภายนอก ยุงจะกิน รินจะกัด เสียงจะดังไม่ได้ยินไปทุกอย่าง ความมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ไม่ใช่หนึ่งหลับ นี่เป็นอาการของฉานที่ ๔ นี้ถ้าเข้าถึงฉานที่ ๔ ฉานที่ ๔ นี้มีความสำคัญมาก เพราะว่าเป็นฉานมาตรฐาน ท่านจะเหาะเหินเดินอากาศ จะแสดงฤทธิ์ก็ดี หรือหากใครที่ได้วิชา ๓ จะใช้ฉานต่างๆ ทั้งหลายเหล่านี้ เพื่อเป็นการรู้ก็ตาม เขาใช้กันตรงฉาน ๔ นี้ นักมโนมยิทธิทุกคน ก็ต้องทำจิตให้ถึงฉาน ๔ จึงจะได้มโนมยิทธิ หรือว่ามีการถอดกายภายในออกไปท่องเที่ยวในภพต่างๆ ฉานทั้ง ๔ อย่างนี้มีความสำคัญ ทุกท่านจะต้องเข้าใจไว้ อย่างนี้เรียกกันว่า รูปฉานสำหรับอีก ๔ อย่างได้แก่ อรูปฉาน คือ

๑. อากาสนัญญาตนะ	พิจารณาอากาศ
๒. วิญญานัญญาตนะ	พิจารณาวิญญาน
๓. อากิจญญายตนะ	พิจารณาว่าไม่มีอะไร
๔. เนวสัญญานาสัญญายตนะ	มีสัญญาคือความจำ ทำเป็นเหมือนไม่มีสัญญา

นี่เข้ามาเอารูปฉานที่ ๔ นี้เจริญแล้วจิตจะละเอียดมาก วิธีเจริญอรูปฉาน ๔ ท่านให้จับกสิณกองใดกองหนึ่งขึ้นมาเป็นบาท อันนี้หมายความว่า เราต้องเจริญกสิณทั้งหมดได้คล่องแคล่วดีแล้วสามารถจะเข้าฉาน ๔ ในกสิณกองใดกองหนึ่งก็ได้ตามความปรารถนาทุกขณะจิต

ทีนี้ให้ตั้งกสิณกองใดกองหนึ่งขึ้นเป็นมาตรฐาน เมื่อเพ่งรูปกสิณนั้นแล้ว ถ้าเราจะเพ่งอากาศ ก็คิดในใจว่า ขอรูปกสิณนี้จงหายไป ให้อากาศจงปรากฏ แล้วเราก็พิจารณาว่า อากาศนี้หาที่สูดไม่ได้ เว้งว้างกว้างขวางมาก ชีวิตของเราก็เหมือนกันหาที่สูดไม่ได้เช่นเดียวกับอากาศ อาการทรงอย่างนี้ให้จิตเข้าทรงถึงฉาน ๔ บางทีมันก็ไม่ยากเพราะมันเป็นฉาน ๔ อยู่แล้ว เป็นแต่เพียงเปลี่ยนอามรณฺ์จากรูปมาเป็นไม่มีรูป

เมื่อได้อาภาสานัญญาตนะแล้ว ก็เจริญวิญญาณ์ญาตนะ พิจารณาชีวิตอินทรีย์ว่าหาความสุข หาความที่จะหาความทรงตัวไม่ได้ อากาณมันคล้าย ๆ กับวิปัสสนาญาณ จนจิตชินเข้าถึงฌานที่ ๔ ก็เรียกว่าได้ฌานนี้ นี่มันตั้งอยู่ในฌาน ๔ อยู่แล้ว

มาอีกอันก็อากัญญาตนะ คือว่าโลกทั้งโลกไม่มีอะไรเหลือเลย มันพังมันสลายหมด ร่างกายเราก็พัง มันสู่สิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตมันก็พังหาอะไรไม่ได้

แนวสัจญานาสนัญญาตนะ มีความเบื่อโลก มีความเบื่อในความเกิด คิดว่าการมีขันธ ๕ คือร่างกายเป็นของไม่ดี เราหนาว เราร้อน เราหิว เราก็กระหาย ต้องทำมาหากินเพื่อร่างกายโดยเฉพาะเลยตั้งจิตคิดไว้ว่า เราไม่ต้องการร่างกายมันอีก แต่ว่าไม่ใช่ไปค้านวิปัสสนาญาณ จิตมันไปมั่วอยู่แค่ไม่ต้องการร่างกายมันอีก แต่ก็ยังก่อชาติก่อภพ ต้องการเกิดเป็นรูปพรหม คือพรหมที่ไม่มีรูป เราคิดว่าถ้าหารูปไม่ได้แล้ว เราก็มีความสุข ไม่มีควาหนาว ความร้อน ความหิว ความกระหาย

สำหรับวันนี้พูดถึงฌานทั้ง ๘ ประการ ให้ฟังโดยย่อ ๆ แต่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอรุณฌาน ดูเหมือนว่าพวกท่านจะไม่เข้าใจถ้าไม่พูด พูดให้ฟังจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจก็ผ่านไป ทั้งนี้ก็เพราะว่า อรุณฌาน ๔ ไม่มีความสำคัญ ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะว่าเพียงแค่ว่าเราได้อรุณฌาน ๔ พอใจแล้ว ถ้าเราจะเจริญอรุณฌาน ๔ ต่อไปก็ทำได้โดยไม่ยาก เพราะตั้งอารมณ์ไว้แค่ฌาน ๔ เป็นมาตรฐาน นอกนั้นเขาทำเปลี่ยนแปลงอารมณ์นิดหน่อย ให้จิตทรงอยู่แค่ฌาน ๔ ละก็ง่ายนิดเดียว ถ้าเราได้ฌาน ๔ คล่องในฌาน ๔ ในอรุณฌานแล้ว อรุณฌานทั้ง ๔ อย่าง เราก็เจริญได้สำเร็จภายใน ๗ วัน

นี่สำหรับอาการของฌานนี้ บอกให้บรรดาทุกท่านได้รับทราบ ก็เพื่อจะได้กำหนดจิตของตนให้รู้ไว้ อย่าหลงอาการทั้งหลายเหล่านั้น อย่าคิดว่าเราเป็นผู้วิเศษ ในเมื่อเราเข้าถึงปฐมฌานเป็นต้น เมื่ออาการมันเข้าถึงฌานแล้ว ตอนเช้าก็ดี เช้ามืดก่อนที่เราจะไปไหน ตั้งอารมณ์จิตให้อยู่ในฌาน ตั้งไว้สักชั่วโมงหนึ่ง วันนั้นทั้งวันมันจะมีแต่ความสุขใจ มันมีแต่อารมณ์เยือกเย็น มีแต่อารมณ์ทรงธรรม เมื่อจิตคิด จะเป็นบาปมันไม่มี นี่การทรงฌานคืออย่างนี้ แต่ว่าขณะที่พูดนี้เป็นฌานโลกีย์ จะให้มีการทรงตลอดกาลตลอดสมัยสม่ำเสมอไม่ได้ บางวันไปนี้กรักรูปสวย ๆ เข้าบ้าง แล้วก็นี้กรักรูปใครไม่ชอบใจเข้าบ้าง มีความงัวเข้ามาทับใจบ้าง มีอารมณ์ฟุ้งซ่านเข้ามาเกาะใจเสียบ้าง ให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัย เป็นอันว่าฌานที่ท่านได้สลายตัวเหมือนบ้านที่เสาผุมันพังง่าย แต่ท่านสามารถระงับนิรวณ ๕ ได้เมื่อไร ฌานระดับที่ท่านต้องการคือปฐมฌานมันก็จะปรากฏทันที

นี่เป็นอันว่าจิตของเราจะเข้าเป็นฌานได้หรือไม่ได้ ก็ทั้งนี้ก็เพราะอาศัยอย่างเดียว
นิรณัน ๕ ประการ ถ้าเราเป็นผู้ชนะนิรณัน ๕ ประการ นิรณันอย่างใดอย่างหนึ่งไม่รบกวนใจเรา เราก็
เข้าถึงฌานได้ทันที แล้วก็มีความสุขกายสุขใจตลอดวัน ตลอดกาล ถ้าขณะใดจิตของเราไปพลอ ไปพบ
กับนิรณันเข้า อันนั้นเรียกว่าฌานหนีแล้ว เราเกิดคิดว่าไม่หนี คิดว่ามันยังทรงอยู่ เกิดความเข้าใจผิด
คิดว่ากองมิจนสมาธิ

เอาละวันนี้พูดแต่เพียงเท่านี้ ต่อจากนี้ไป ขอบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ตั้งกาย
ให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ใช้คำภาวนาแล้วพิจารณาตามอรรถาษัย จนกว่าจะได้
ยินสัญญาณบอกหมดเวลา

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

ตอนนี้ไปเป็นโอกาสแห่งการเจริญพระกรรมฐาน วันก่อนๆ ได้พูดถึงเรื่องฉันทะจบลงไปแล้ว แต่ก็อย่างย่อ ๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตือนให้เขาใจชัด หากว่าผู้ใดไม่เข้าใจก็ไปอ่านใน **คู่มือพระกรรมฐาน** เพราะในที่นั่นเขียนไว้ครบถ้วนบริบูรณ์ แต่ที่นำมาพูดก็เพื่อเป็นการเตือนใจ ทั้งนี้ก็เพราะว่าเห็นว่าการเจริญกรรมฐานของพวกเราบกร่องอยู่ ไอ้คำว่าบกร่องนี้ก็หมายความว่า บกร่องในการตั้งอารมณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติตามเวลานี้ไม่ค่อยจะขาด นี่ก็ถือว่าดีไปอย่างหนึ่ง คือว่าการปฏิบัติตามเวลานี้จะถือว่าดีทีเดียวยังใช้ไม่ได้ เพราะความดีของอารมณ์ต้องทรงตลอดวัน ไม่ใช่ว่าจะมาทรงกันแต่เฉพาะเวลาที่เรามา นั่งกันอย่างเวลานี้

ในประการหนึ่งสำหรับอารมณ์ อารมณ์นี้สำคัญมาก เราไปเจริญพระกรรมฐานกันเพื่อรักษาอารมณ์ ตามที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า “มโนปุพพังคมา ชัมมา มโนเสฏฐา มโน มยา ชรรมทั้งหลาย มีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐสุด สำเร็จได้ด้วยใจ” ที่นี้ใจอย่างเดียวเป็นเครื่องสำคัญที่จะทำให้เราลงนรก ขึ้นสวรรค์ เป็นพรหม ไปนิพพาน เกิดเป็นมนุษย์ เป็นสัตว์เดรัจฉาน ถ้าอารมณ์ใจของเราดีเสียอย่างเดียว ทุกข์คิดใด ๆ ทั้งหมด ย่อมไม่มีแก่เรา ถ้าอารมณ์ใจเลวอย่างเดียว เราจะแสดงท่าทางกริยาภายนอกคืออย่างไรก็ตาม เมื่อมีชีวิตอยู่ก็มีแต่ความรุ่มร้อน หากความสุใจไม่ได้ ดายแล้วก็มือบายภูมิเป็นที่ไป

ฉะนั้นการเจริญพระกรรมฐาน เป็นการเจริญเพื่อฝึกใจ ระวังใจ หรือว่าทำใจระงับจากกิเลส ให้กิเลสพ้นไปจากอารมณ์ของใจ ที่นี้การที่กิเลสจะพ้นจากอารมณ์ของใจ เราก็จะรู้ได้เพราะกำลังจิต หรือกำลังกาย กำลังวาจาของแต่ละบุคคล เมื่อแต่ละบุคคลจะมีกิเลสอะไร หนาแน่นเพียงไร แสดงออกทางกายกับวาจา บางรายจะทำนั่งหลับตาพริ้มเบ้มคนเคร่งครัด มัชยัสถ์ ทำตัวเหมือนพระอรหันต์ แต่จิตใจของคนนั้นเลวทราม มันมีอาการแสดงออก เพราะการหลับตามันหลับไม่สนิท มันก็ยังมีการปกปิดอารมณ์ของความชั่ว คือตรงกันข้ามกับพระอรหันต์ พระอรหันต์จริง ๆ นะ ไม่มีการปกปิด ท่านก็ปิดเหมือนกัน ปิดดีไม่ใช่ว่าปิดชั่ว หมายความว่าความดีของท่าน ถ้าหากว่าท่านเห็นว่าเกินกว่าบุคคลอื่น บุคคลใดที่พึงรับไว้ได้ ท่านจะปกปิดความดีอันนั้นเข้าไว้

เหมือนกับบุคคลคนหนึ่งที่กำลังบวชบวชตะโก เรียกว่าครูปลั่ง ถามว่าครูปลั่งอยู่กับพระ

อรหันต์มาตั้งนานแล้ว คือหลวงพ่อเขียน สำนักวัดขุนเณร ถามว่ารู้อ่างใหม่ว่าหลวงพ่อเขียนเป็นพระอรหันต์ ความจริงหลวงพ่อเขียนนะเป็นพระที่แสดงออกทางกายเป็นปกติ ใครไปก็คุยสนุกสนานเข้ากับบุคคลได้ทุกประเภท ไม่ถือเนื้อไม่ถือตัว ดูแล้วก็เหมือนว่าเป็นพระที่ไม่น่าเลื่อมใส แต่ทว่าเนื้อแท้จริงๆ ของหลวงพ่อเขียนเป็นพระอรหันต์ผล ที่นี้ครูปลั่งก็เลยบอกว่า ผมไม่มีเวลาจะพิจารณาท่าน แต่ครั้งหนึ่งเคยถาม หลวงพ่อขอรับ เวลานี้พระอรหันต์มีบ้างไหมในประเทศไทยหรือว่าในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอาในประเทศไทยเท่านั้นแหละครับ มีพระอรหันต์ไหม หลวงพ่อเขียนท่านยิ้ม ท่านก็บอกว่ามีจะชนพระตายอยู่แล้ว พูดเพียงเท่านี้ นี่ถ้าเป็นพระอรหันต์จริงๆ ท่านไม่แสดงอาการปกปิด ไม่ทำท่าว่าเป็นคนเคร่งครัด เพราะว่าท่านมีอารมณ์จิตสบาย แต่สิ่งใดที่จะเป็นเวรเป็นภัยท่านไม่ทำ นี่อารมณ์ของพระอรหันต์เป็นอย่างนั้น

นี่เมื่อเราศึกษากันก็ศึกษาเพื่อความเป็นอรหันต์ แต่ว่าจะถึงหรือไม่ถึงมันก็เรื่องของ การปฏิบัติหรือบารมี ขึ้นชื่อว่าทำความดีแล้วก็เป็นการก้าวเข้าไปสู่ความเป็นพระอรหันต์กันทุกคน เมื่อใครจะก้าวยาว ก้าวสั้น เดินถูกทาง ผิดทางกันทั้งนั้น ถ้าเดินเลทางมันก็ช้าหน่อย ถ้าเดินตรงทางมันก็เร็วขึ้นหน่อย เดินตรงทางก็ถึงเร็วกว่า ถ้าเดินตรงทางชันเดินก็ถึงเร็ว แต่ว่าถ้าชันรีบเดินไปถึงช้า เพราะเมื่อล้าเดินไม่ไหว ในที่สุดกำลังกายทนไม่ไหวก็พักอยู่กลางทาง ฉะนั้นการเจริญพระกรรมฐาน เพื่อหวังผล ก็ต้องระวังที่สุด ๒ ประการ ระวังอย่าให้เข้ามาถึงนั้นคือ อตตกิลมณญ โยค อย่าทรมาณตนเกิน ถ้าทรมาณตนเกินไปร่างกายทนไม่ไหว จะเกิดโรคภัยไข้เจ็บ ประสาทจะไม่ดี ดีไม่ดีก็เสียสติสัมปชัญญะ อันนี้ต้องระมัดระวัง ในประการที่ ๒ กามสุขัลลิกานุโยค ย่อหย่อนเกินไป ถือนิมิต ถืออุปาทาน เป็นสำคัญ ไม่ได้อะไร แต่ว่าคิดว่าได้นี้ ที่สุด ๒ ประการนี้ไม่มีผล ต้องเดินตามสบาย มัชฌิมาปฏิปทา คือเดินสายกลาง ๆ เอาแค่พอสบาย พอชักเริ่มไม่สบาย จะต้องทนหนักก็เลิกเสีย ถ้าขึ้นต้องทนเกินไปก็ไร้ผล ถ้าหากว่าทำเข้าถึงอันดับทน ก็แสดงว่าสมาธิจิตหรืออารมณ์ของเราใช้ไม่ได้แล้ว ถ้าอารมณ์เป็นฉานจริง ๆ เข้าถึงสุขจริงๆ จะนั่งสักกี่ชั่วโมงก็ได้ มันไม่ต้องทน มันสบาย

แต่ทว่าการสายนั่นต้องระวัง ถ้าเป็นการฝืนร่างกายเกินไป ทรมาณเกินไปก็ต้องเลิก เอาแค่พอดี ต้องห้วงร่างกายให้มากเหมือนกัน ถ้าหากว่าร่างกายของเราทุพพลภาพไป จิตใจไม่สบาย การก้าวหน้าทางการเจริญพระกรรมฐานก็ไม่มีผล นี่พูดกันถึงผลให้ฟัง

วันนี้จะพูดถึงจรต ๖ การเจริญพระกรรมฐานถ้าจะให้ดี (นี่เราพูดถึงฉานโลกีย์จบมาแล้วโดยย่อ) นี่ฉานโลกีย์ปกติ หรือฉานโลกุตระก็ตาม หมายความว่า

เราจะฝึกตนแก่मान โลกีย์หรือว่าเป็นพระอริยเจ้าก็เถอะ) จะต้องรู้อารมณ์ของจิตที่เรียกกันว่าจิต อันนี้มีความสำคัญมาก ถ้าเราไม่รู้อารมณ์ของจิตตัวนี้แล้ว ก็ใช้อารมณ์ไม่ถูก อารมณ์ของจิตคืออารมณ์กรรมฐาน ถ้าใช้ไม่ถูกกับอารมณ์ของจิต การปฏิบัติมันก็ไม่มีผล ตอบได้เลยว่าไม่มีผล ทั้งนี้เพราะอะไร ถ้าสมมุติว่าไฟมันไหม้ขึ้นมาที่ผ้าของเรา แทนที่เราจะเอาน้ำมาดับ เราเอาน้ำมันมาราดมันก็ลุกใหญ่ หากว่าเอาน้ำมาดับมันก็ดับ นี่ข้อนี้มีอุปมาฉันใด อารมณ์จิตของเราก็เหมือนกัน ถ้ามันข้องอยู่ในจิตอะไร ถ้าใช้ กรรมฐานไม่ถูกแบบฉบับเข้าไปหักล้างไม่มีผลเลย ในจิตของเรา มี ๖ อย่างคือ

๑. รากะจิต	รักสวยรักงาม
๒. โทสะจิต	ชอบโมโหโทโส
๓. วิตกจิต	ชอบนึกคิดไม่หยุดไม่หย่อน
๔. โมหะจิต	เจ้านี้ตัดสินใจไม่ได้ โง่
๕. สรัทธาจิต	เชื่อง่าย
๖. พุทธจิต	เป็นคนฉลาด

นี่จิตของเรามีอยู่ ๖ อย่าง ไอ้จิต ๖ อย่างนี้มันฝังอยู่ในจิตของแต่ละบุคคลทั้งหมด ไม่ใช่ใครมีจิตโดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ว่าโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อะไรมันหนักเท่านั้น มันหนักไปไหนสายไหน ทีนี้เราก็ต้องเตรียมการ เรารู้แล้วว่าอารมณ์ของจิต หรือว่าจิตมันเข้ามาถึงอารมณ์ของใจทั้ง ๖ อย่าง แล้วว่าแต่ละอย่างมันจะแสดงออกแต่ละคราว คือไม่ออกพร้อม ๆ กัน อย่างรากะจิต ความรักสวยรักงามเกิดขึ้น อันนี้พระพุทธเจ้าสอนให้เจริญอสุภกรรมฐาน และกายคตานุสสติกรรมฐาน อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เรชอบ เข้าเป็นเครื่องหักล้าง อันนี้อารมณ์นี้มันเกิดเวลาไหนบ้าง เราคิดว่าเราเป็นคนรักสวยรักงาม เราจะเจริญแต่เฉพาะอสุภกรรมฐาน ๑๐ และกายคตาสติ ๑ รวมเป็น ๑๑ ด้วยกัน อย่างใดอย่างหนึ่งมันก็หักล้างตลอดกาลตลอดสมัย มันก็ไม่ได้เหมือนกัน เพราะวันนี้เราอาจจะรักสวยรักงาม หรือว่าวันพรุ่งนี้อาจจะโกรธใครขึ้นมาเสียก็ได้ ไอ้ตัวรักมีอยู่ ไอ้ตัวโกรธมันก็มี เมื่อตอนเช้าเรา รัก ตอนบ่ายอาจจะโกรธก็ได้ นี่ต้องใช้กรรมฐานให้ถูกกับอารมณ์เฉพาะกาลจริง ๆ อันนี้ ต้องศึกษาให้เข้าใจ

ถ้าอารมณ์รักสวยรักงามเกิดขึ้น เราก็เจริญอสุภกรรมฐานหรือกายคตานุสสติกรรมฐาน เพื่อหักล้างความสวยสดงดงาม หากความจริงให้ปรากฏ

อันนี้โทสะจิตเกิดขึ้น พระพุทธเจ้าให้ใช้พรหมวิหาร ๔ มีเมตตาเป็นต้น หรือว่าใช้

กสิณ ๔ หรือกสิณสีเขียว สีขาว สีแดง สีเหลือง อย่างใดอย่างหนึ่งเข้าห้กล้าง นี่ต้องศึกษาให้เข้าใจ ไม่เข้าใจไปคู่มือพระกรรมฐาน คู่มือให้ชัด คู่มือให้จำได้ คู่มือให้เข้าใจ อารมณ์อย่างไหนเกิดขึ้นใช้กรรมฐาน อย่างนั้นเข้าห้กล้างทันที ให้มันทันท่วงทีกัน ไม่ใช่ว่าโกรธเวลาเข้า แล้วก็มาเจริญเมตตาเวลาเย็น ไม่ใช่อย่างนั้น ถ้าโกรธขึ้นมาแล้วรู้สึกตัวขึ้นมาว่า เอ๊ะ มันไม่ดีนี่ ใจความโกรธ เป็นเหตุของอบายภูมิ ความรักสวรั้งามเป็นเหตุของอบายภูมิ ไม่ได้ประโยชน์ ต้องห้กล้างมันด้วยกรรมฐานที่พระพุทธเจ้ากล่าวไว้ สอนไว้

ที่นี้มาวิตกจริตกับโมหะจริต ๒ ตัว วิตกนะตัวนี้ คัดสินใจไม่ตกลง แล้วโมหะจริตก็หลง โมหะนี่เขาแปลว่าหลง คิดว่าไอ้ฉันก็ของกู ไอ้ฉันก็ของกู อะไรๆ ก็ของกูไปหมด จะเศษกระดาดเล็กเศษกระดาดน้อยก็ของกู อะไรก็ช่างเถิด บ้านช่องเรือนโรงร่างกาย เราคิดอยู่เสมอว่า เราจะไม่ตายจากมัน แล้วมันก็จะไม่ไปจากเรา อันนี้ท่านกล่าวว่าเป็นโมหะจริต และวิตกจริต ถ้าอารมณ์จิตเกิดขึ้นมาแบบนี้แล้วท่านให้ใช้อานาปานุสสติกรรมฐานอย่างเดียวเป็นเครื่องห้กล้าง โดยกำหนดลมหายใจเข้าออก ไม่ต้องคิด ไม่ต้องภาวนา หรือไม่ต้องพิจารณา ถ้าไปภาวนาหรือพิจารณาเข้า ใจตัวยุ่งๆ ในใจมันมีอยู่แล้ว วิตกนี่มันก็ยุ่ง โมหะนี่มันก็ยุ่ง มันคิดไม่หยุดไม่หย่อน ถ้าเราไปภาวนาเข้า หรือพิจารณาเข้าก็เลยช่วยกันคิดเข้าไปใหญ่ สงเสริมกำลังใจกันเข้าไป ที่นี้ท่านเลยให้ตัดเสียด้วยการพิจารณาลมหายใจเข้าออกอย่างเดียวโดยไม่ต้องภาวนาใด ๆ ทั้งหมด

นี่มาถึงอีกจริตหนึ่ง คือจริตที่ ๕ สรทธาจริต ๆ นี่บางครั้งบางทีเราก็เป็นคนเชื่ออยาก บางทีเราก็กลายเป็นคนเชื่อง่าย นี่มันเป็นอย่างนี้ บางขณะมันไม่เหมือนกัน อารมณ์ของเราบางครั้งใครเขาพูดอะไรเข้ามา ทั้ง ๆ ที่มันไม่เป็นความจริง แต่เหตุผลพอสมควร ถ่มใช้ปัญญาใคร่ครวญพิจารณา เชื่อเสียแล้ว ถ้าอารมณ์เชื่อมั่นเกิดบ่อย ๆ ละก็ พระพุทธเจ้าท่านให้ใช้แบบนี้ ให้เจริญอนุสสติ ๖ คือ พุทธานุสสติ นึกถึงคุณพระพุทธเจ้าเป็นอารมณ์ อย่างที่เราภาวนาว่า พุทโธ หรือ อรหัง ธรรมานุสสติ นึกถึงคุณของพระธรรมเป็นอารมณ์ สังฆานุสสติ นึกถึงคุณพระสงฆ์เป็นอารมณ์ จาคานุสสติ นึกถึงทานบริจาคเป็นอารมณ์ สีลานุสสติ นึกถึงศีลเป็นอารมณ์ แล้วก็เทวดานุสสติ นึกถึงคุณความดีของเทวดาเป็นอารมณ์

นี่ระวังให้ดีนะ พระอย่าคิดว่าตัวเองดีกว่าเทวดา พระที่บวชเข้ามาไม่แน่หรอก บางทีก็มีความดีเสมอสัตว์นรกก็มี ถ้าเราทำดีไม่ได้มันก็มีดีเสมอสัตว์นรก อย่าไปเทียบกับเทวดาเขา เคยมีคนพูด พระเคยพูดว่าเรานี้ดี บวชเป็นพระแล้ว เทวดาก็ไหว อันนี้ไม่จริง เทวดานี้เขาไม่โง่เหมือน

มนุษย์ มนุษย์พอเห็นพระโกนหัวห่มผ้าเหลืองแล้วก็ยกมือไหว้ เข้าใจว่าดี แต่เนื้อแท้จริงของคนทีโกนหัวห่มผ้าเหลืองอาจจะเลวกว่าสัตว์นรกธรรมดาก็ได้ แต่นี่เทวดาเขารู้อารมณ์ของใจ ถ้าหากว่าจิตใจของเราแล้ว เทวดาเขาไม่ไหว้ พรหมเขาไม่ไหว้ ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงทรงสอนให้มีการเจริญ นึกถึงความดีของเทวดา เพื่อจะทำจิตของตนให้เกาะเข้าไปถึงเทวดา นี้คนที่มีความศรัทธาจริงใจ เชื่อว่าที่พระพุทธเจ้าท่านสอนนี่จริง เราเชื่อจริงตามพระธรรมคำสั่งสอน ท่านให้ใช้นุสสติทั้ง ๖ ประการตามที่กล่าวมาเจริญตามชอบใจ ชอบใจอย่างไรใช้ได้ทั้งนั้นใน ๖ อย่าง

นี่มาพุทธจริต คนนี้ฉลาด นักเลงพุทธจริตนี้มีความฉลาดมาก ไม่ว่าจะใครจะพูดอะไรก็ตามมีความเข้าใจง่าย คนฉลาดประเภทนี้พระพุทธเจ้าให้เจริญอาหารเรปฏิกุลस्थ्यา จตุธาตววัตถาน ๔ อาหารเรปฏิกุลस्थ्यา ก็พิจารณาอาหารว่าเป็นสกปรก พิจารณาร่างกายมาจากธาตุ ๔ แล้วก็อีก ๒ อย่างนึกไม่ออก (มรณานุสติกรรมฐาน และอุปमानุสติกรรมฐาน) มันเป็นไข่เสียวันนี้

เป็นอันว่าจริตทั้ง ๖ ประการนักเจริญพระกรรมฐานทุกคนต้องสร้างความเข้าใจดูจำให้ได้ แล้วก็ศึกษากรรมฐานกองนั้น ๆ ที่จะพึงใช้กับอารมณ์ของจิตให้เข้าใจ ดูให้คล่อง ฝึกให้คล่อง ใช้อารมณ์ให้คล่อง ถ้าบังเอิญอารมณ์จิตของเราเกิดขึ้นในทศณะของจิตไหน จับกรรมฐานหมวดนั้นเข้ามาใช้ทันที ไม่ต้องรอเวลา มันเกิดรักสวรั้งามขึ้นมา เวลารักมันก็ผลอไปพักหนึ่ง นี่พอรู้ตัวว่านี่จิตเราเลยเสียแล้ว ไปรักสวรั้งาม ไข่สิ่งทั้งหลายเหล่านี้มันไม่คงทนถาวร ความสวความงามมันไม่คงที่ เดียวมันก็สลายตัวใช้ไม่ได้ ทำไมเราจึงจะหักล้างมันได้ ต้องใช้สุกกรรมฐาน และกายคตานุสสติกรรมฐาน นึกเข้ามาอย่างนั้นเราชอบสุขข้อไหน หรือกายคตานุสสติกรรมฐานเข้ามาพิจารณาหักล้างทันที นี่ต้องใช้ให้ทันทั่วทั้งกับเวลา แล้วเวลาว่างก็คิดว่าอารมณ์อย่างนี้มันจะเกิดอีก ใช้อารมณ์แบบนี้หักล้างให้สิ้นไป

ทีนี้ถ้าโทสะมันเกิดก็ใช้เมตตาบารมี พรหมวิหาร ๔ หรือกสิณ ๔ ตามที่กล่าวมา ถ้ามันเกิดบ่อยๆ ก็ใช้พรหมวิหาร ๔ หรือกสิณ ๔ หักล้างให้ตัดได้เด็ดขาดไปเลย นี่ความคิดไม่ตกลงหลงโน่น หลงนี่ ปรากฏมันเกิดบ่อยๆ ใช้นั่นก็ของกู ใช้นี้ก็ของกู มันหลงในทรัพย์สิน หลงในทรัพย์ในสิน ในร่างกายและชีวิต ก็ใช้อานาปานุสสติให้เข้าถึงฌาน ๔ ฌาน ๔ หรือ ฌาน ๑ ฌาน ๒ ฌาน ๓ ตลอดเวลาไม่พลาดตลอดวัน ไม่ซ้าอารมณ์นี้มันก็สลายไป

ถ้าความเชื่อในคุณพระรัตนตรัย หรือมีอารมณ์เชื่อง่ายเกิดขึ้น เจริญอนุสสติทั้ง ๖ ประการ มีพุทธานุสสติ เป็นต้น เป็นปกติ ความดีจะเข้ามาถึงอย่างรวดเร็ว

พวกศรัทธาจริตนี้เป็นพระอรหันต์ง่าย ถ้าเดินทางถูก ง่ายจริง ๆ เพราะท่านเชื่ออยู่แล้ว ไม่ยาก

นี่หากว่าพุทธจริต ความฉลาดมันเกิดขึ้นก็ไปดูอาหาเรปฏิกูลสัญญา จตุราศวัตถาน ๔ มรรณาสติกรรมฐาน หรืออุปสมานุสสติกรรมฐาน ใช้แบบนั้นเข้าห้กล้างทันทีให้มันสิ้นไป ถ้าเรารู้จัก จริตของเรา พิจารณาจริตของเรา รู้จักกรรมฐานที่จะพึงใช้ให้ถูกต้อง แล้วใช้ได้ทันทีที่เมื่ออารมณ์นั้น เกิดแล้วก็คลายตัว พอรู้สึกตัวขึ้นมา ใช้กรรมฐานประเภทนั้นห้กล้างเรื่อยไป จนกว่าอารมณ์นั้นจะสิ้น ไป แต่ถ้าอารมณ์อื่นพลอยเกิดขึ้นมาอีก ก็ใช้กรรมฐานที่ถูกต้องตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนห้กล้าง ให้มันสิ้นไปอีกเหมือนกัน อย่างนี้ไม่ช้าไม่นานหรอก อย่างเร็วที่สุด ๗ ปี เราก็พบพระนิพพาน นี่หาก ว่าทำอย่างถูกต้องปานกลางก็ไม่เกิน ๗ เดือน เราก็พบพระนิพพาน ถ้าหากปฏิบัติอย่างเข้มแข็งระมัด ระวังอารมณ์อยู่เสมอ ไม่เกิน ๗ วันพบพระนิพพาน

นี่การทำอุกฤษมนะมันเป็นของไม่ยาก แล้วก็พวกเรานักปฏิบัตินี้เอาจริงทุกคน จริตทั้ง ๖ ประการนี้เราเคยนึกบ้างรีเปล่า แล้วก็กรรมฐานจะพอกจริตทั้ง ๖ ประการมีอะไรบ้าง มันคล่องแคล่ว แล้วรียัง คำจำได้ไหม ฝึกเตรียมพร้อมอยู่เสมอ ๆ ว่าเขาพิจารณาเขาทำกันอย่างไร เราฝึกเราซ้อมไว้ บ้างรีเปล่า ถ้าเราฝึกเราซ้อมไว้เสมอๆ ทุกกองที่จำจะต้องใช้ ไม่ใช่ว่าเกิดมาจึงทำ ยามว่างซ้อมไว้ ตั้ง อารมณ์ให้อยู่เป็นสุข ทรงอารมณ์ไว้ให้ได้เสมอ เราจะใช้งานเมื่อไรใช้ได้ทันทีทันใด คือว่ากรรมฐาน ทุกกองคือ ๓๐ กองด้วยกัน เฉพาะจริต ๖ เราต้องคล่อง คล่องเช่นเดียวกับเรานี้กว่าจะพูดอะไร ภาษา ไทยเราพูดได้ทันที

ถ้ามีอารมณ์คล่องและจำได้แบบนี้ มีอารมณ์คล่องแบบนี้อย่างพูดภาษาไทยที่เราเคยพูด อย่างนี้อย่างเร็ว ๗ ปี พบพระนิพพาน อย่างกลางๆ ๗ เดือนพบพระนิพพาน อย่างเร็วที่สุดไม่เกิน ๗ วัน พระนิพพาน นี่การเจริญพระกรรมฐานไม่ใช่เจริญส่งเดช เราเจริญเพื่อหวังผล แล้วการเจริญพระกรรม ฐานต้องมีหลักวิชา มีการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติให้ถูกต้องมันจึงจะมีผล ถ้ามานั่งกันไป หลับตาฟังกัน ไป หลับตากันมา แต่ละวันเรียกว่าถึงก็ช่าง ไม่ถึงก็ช่าง หรือว่าดีก็ช่าง ไม่ดีก็ช่าง แบบนี้มันก็ได้ เหมือนกัน แต่มันได้ที่ดีที่สุดแต่กามาจรสวรรค์ จะเกิดประโยชน์อะไร อันนี้เราทำเพื่อห้กล้าง ความทุกข์ เพื่อหวังความสุข ที่ไม่มีความทุกข์ ต่อไปคือพระนิพพาน ฉะนั้นขอทุกท่านจงพากัน ศึกษา จริต ๖ ให้เข้าใจชัด แล้วกรรมฐานทั้ง ๓๐ กองเป็นเครื่องห้กล้างจริต ๖ ให้เข้าใจให้ชัด ฝึกให้ คล่องทุก กอง ไม่ใช่แต่

เฉพาะกองใดกองหนึ่ง แล้วเวลาอารมณ์อย่างไหนมันเกิดขึ้นมา กรรมฐานอย่างนั้นหักล้างทันที อย่างนี้จึงจะมีผลตามที่พระพุทธเจ้าต้องการ

เอาละต่อจากนี้ไป ขอบรรดาพุทธบริษัททุกท่าน ตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ใช้คำภาวนาและพิจารณาตามอชยาศัย จนกว่าจะได้ยินสัญญาณบอกหมดเวลา

หมายเหตุ

กรรมฐานที่เหมาะสมแก่จริตทั้ง ๖ ท่านจัดเป็นหมวดไว้ ๕ หมวด รวมกรรมฐานที่เหมาะสมแก่จริต โดยเฉพาะจิตนั้น ๆ รวม ๓๐ อย่าง หรือในที่บางแห่งท่านเรียกว่า ๓๐ กอง กรรมฐานทั้งหมดด้วยกันมี ๔๐ กอง ที่เหลืออีก ๑๐ กองคือ อรูป ๔ กุศลสิกขา ได้แก่ ปฐวีกสิกขา อาโปกสิกขา เตโชกสิกขา วาโยกสิกขา ๔ อย่างนี้เรียกกุศลสิกขา อาโลกสิกขา ๑ และอากาศกสิกขาอีก ๑ รวมเป็น ๑๐ พอดี กรรมฐานทั้ง ๑๐ อย่างนี้ ท่านตรัสไว้เป็นกรรมฐานกลาง เหมาะแก่จริตทุกอย่าง รวมความว่าใครต้องการเจริญก็ได้ เหมาะสมแก่คนทุกคน แต่สำหรับอรูปนั้น ถ้าใครต้องการเจริญ ท่านให้เจริญฌานในกสินให้ได้มาน ๔ เสียก่อน แล้วจึงเจริญในอรูปได้ มิฉะนั้นถ้าเจริญอรูปเลยทีเดียว จะไม่มีอะไรเป็นผล เพราะอรูปละเอียดเกินไปสำหรับนักฝึกสมาธิใหม่

(จากคู่มือปฏิบัติพระกรรมฐาน)

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

ต่อแต่นี้ไปก็จะพูดถึงการเจริญพระกรรมฐาน การเจริญพระกรรมฐานอารมณ์ของบุคคลย่อมไม่เสมอกัน ใหม่บ้าง เก่าบ้าง ในตอนต้นก็จะขอพูดถึงการรักษาอารมณ์ในเบื้องต้น คือในอันดับแรกที่สุดสำหรับท่านผู้ใหม่ ก็จงทำให้ว่างจากกังวลทั้งหมด ขึ้นชื่อว่าเวลานี้เราไม่มีความห่วงใยใด ๆ ชุระใด ๆ สำหรับเราอย่าให้มี เวลานี้เราตั้งใจไว้โดยเฉพาะ คือการรักษาอารมณ์ให้เป็นสมาธิ คำว่ารักษาอารมณ์ให้เป็นสมาธิ หมายความว่าอารมณ์เรากำลังอยู่ในเฉพาะอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง คำว่าสมาธิแปลว่าจิตตั้งมั่น สมาธิไม่ใช่แปลว่านอนหลับ บางคนจะคิดว่าการเข้าสมาธิแล้วไม่มีความรู้สึกอะไรทั้งหมด อันนี้เป็นการเข้าใจผิด การทรงสมาธิก็คือ การทรงสติสัมปชัญญะ มีความรู้อยู่ตลอดเวลา และความรู้นั้นมีไว้โดยเฉพาะ กล่าวคือเราต้องการรู้อะไรในขณะนี้ เราจะรู้เฉพาะสิ่งนั้น ไม่ทำจิตสอดส่ายไปสู่อารมณ์อื่น อาการอย่างอื่น อย่างนี้เรียกว่าสมาธิจิต และจิตเข้าถึงสมาธิ

ฉะนั้นการทรงสมาธิให้บรรดาพุทธบริษัทผู้ใหม่ ในอันดับแรกได้พูดไว้แล้วว่า เวลานี้เราตัดความห่วงใยใด ๆ ทั้งหมด เราตั้งใจเฉพาะจริง ๆ คือการทรงสมาธิ การทรงสมาธิคือการตั้งใจมั่น กำหนดสติสัมปชัญญะคือให้รู้ การที่เราจะรู้อันดับแรกคือลมหายใจเข้าออก เวลาหายใจเข้ารู้ที่อยู่ว่า หายใจเข้า เวลาหายใจออกรู้ที่อยู่ว่า หายใจออก หายใจเข้ายาวหรือสั้น หายใจออกยาวหรือสั้นเราก็รู้ที่อยู่อย่างนี้ ท่านเรียกว่าอานาปานุสสติกรรมฐาน รู้เฉพาะลมหายใจเข้าออกนี้ ก็มีคุณค่ามาก คือทรงได้ถึงฉาน ๔

การกำหนดรู้ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก จะต้องปล่อยลมให้เป็นไปตามปกติ การหายใจอย่าบังคับให้แรง หรือว่าอย่าบังคับให้เบา อย่าบังคับให้ยาวหรือสั้น ปล่อยไปตามปกติ คือว่าการหายใจจะเป็นอย่างไรก็ตาม ปล่อยไปตามเรื่อย แต่เรารู้เข้าไว้ว่านี่หายใจเข้า นี่หายใจออก อย่างนี้เรียกว่าเป็นสมาธิ ตอนนี้อันเวลาหายใจเข้าหายใจออก เราต้องการภาวนาคือ อันนี้โบราณจารย์ได้สอนไว้โดยวิธีง่าย ๆ แต่มีคุณค่ามาก ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะว่าคำภาวนาง่าย ๆ ก็เป็นการนึกถึงความดีของพระพุทธเจ้า เรียกว่าพุทธานุสสติกรรมฐาน เวลาหายใจเข้านี้ภาวนาว่า พุท เวลาหายใจออกนี้ภาวนาว่า โข เพียงเท่านั้น หรือว่าเวลาเจริญพระกรรมฐาน อย่าต้องการเห็นภาพใด ๆ ถ้าเราต้องการเห็นภาพใด ๆ จิตของท่านจะไม่เป็นสมาธิ หรือหากภาพนิมิตใด ๆ บังเอิญจะปรากฏขึ้น ก็อย่าสนใจกับนิมิตนั้น แต่ทั้งนี้มันก็อดตกใจไม่ได้

เพราะเป็นสิ่งที่ไม่เคยเห็น เมื่อเห็นภาพเข้าแล้วปั๊บ จิตมักจะเคลื่อนจากสมาธิ ถ้าเราไปสนใจกับภาพ

นี่เป็นอันว่าการเจริญสมาธิ เราต้องการกันอย่างเดียว คือมีความสงบจิต หรือว่าจิตมีความสบาย จิตไม่วุ่นวาย ตั้งอยู่ในอารมณ์โดยเฉพาะ สำหรับท่านบรรดาพุทธบริษัทผู้ใหม่ ในระยะการเริ่มต้นจนกระทั่งจะถึงวาระสุดท้าย ก็ต้องตั้งใจกำหนดรู้ลมหายใจเข้า เวลาหายใจเข้ารู้ที่อยู่ว่าหายใจเข้า เวลาหายใจออกก็รู้ที่อยู่ว่าหายใจออก ถ้าจะภาวนาคด้วย เวลาหายใจเข้านี้กว่าพุท เวลาหายใจออกนี้กว่าโพ คำว่าพุทโพเป็นพุทธานุสสติกรรมฐาน ตามที่กล่าวมาแล้ว

การนึกถึงคุณความดีของพระพุทธเจ้าเป็นปัจจัย อย่างน้อยก็หนึ่งตายแล้วไม่ตกนรก ถ้าเราเกิดเป็นคนก็เป็นคนดี เป็นคนมีปัญญามาก รูปร่างหน้าตาสะสวย มีความทรงตัวดี มีความเป็นอยู่ดี ถ้ามีวาสนาบารมียิ่งกว่านั้น คือเราสามารถทรงจิตถึงอุچارสมาธิได้ เราก็จะเกิดเป็นเทวดา การเกิดเป็นเทวดาก็ไปเกิดเป็นเทวดาชั้นยามา ถ้าชั้นอุچارสมาธิจะมีความสุขมาก มีเครื่องประดับมาก มีวิมานเป็นที่อยู่ มีรัศมีกายส่องไสมาก เทวดาใครมีบุญมากมีบุญน้อย เขาถือกันที่รัศมีกาย ที่นี้เทวดาองค์ใดมีรัศมีกายมาก เขาถือว่าเทวดาองค์นั้นมีมหาเสกขา ศักดาใหญ่ มีบุญมาก ถ้าเราสามารถทำจิตให้เป็นฌาน คำว่าเป็นฌานในอันดับต้นก็หมายความว่าภาวนาอยู่ รู้ที่อยู่ลมหายใจเข้าหายใจออก รู้ว่าคำภาวนามีอยู่ แต่ว่าได้ยินเสียงภายนอกเราไม่รำคาญในเสียง อย่างนี้ท่านเรียกว่าปฐมฌาน ถ้าเราได้ถึงปฐมฌาน ตายจากความเป็นมนุษย์ก็เกิดเป็นพรหมได้ และอาศัยการพิจารณานึกถึงความดีของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นปัจจัย อันนี้องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาตรัสว่าเป็นปัจจัย ให้เข้าถึงซึ่งพระนิพพานโดยง่าย นี้ว่ากันถึงอานิสงส์ของพุทธานุสสติกรรมฐาน

ที่นี้สำหรับบรรดาท่านพุทธบริษัทผู้เก่าแล้ว หรือกลางแก่กลางใหม่ ก่อนที่จะภาวนาอะไรก็ให้ทวนร่างกายเสียก่อน พิจารณาสภาพร่างกายของเรา ว่ากายของเรานี้เกิดขึ้นมาแล้วมีแต่ความเสื่อม ไม่มีการทรงตัว แกล้งไปทุกวัน ทрудโทรมลงไปทุกวัน ขณะที่ทรงตัวอยู่ก็เต็มไปด้วยความทุกข์ ทุกข์จากความหนาว ความร้อน ความหิว ความกระหาย ความป่วยไข้ไม่สบาย การเหน็ดเหนื่อยในการทำงาน และการปรารถนาไม่สมหวัง การพลัดพรากจากของรักของชอบใจ และความตายจะเข้ามาถึง นี่อาการของความทุกข์มันเกิด มันมีความหวั่นไหว ไม่สบายกาย ไม่สบายใจ และในขั้นสุดท้าย ร่างกายอันนี้ก็พัง

ทีนี้เราก็คิดว่า เมื่อความจริงเป็นอย่างนี้ ถ้าเราจะเกิดอีกสักกี่ชาติสภาวะอย่างนี้ย่อมปรากฏ หมายความว่าเกิดอีกกี่ชาติก็ตาม เราก็มีความแก่ มีความป่วยไข้ไม่สบาย มีความตายเป็นที่สุดหาอะไรดีไม่ได้เลย ฉะนั้นองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงสอนบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ให้เป็นผู้ไม่เมาในชีวิต เป็นผู้ไม่เมาในทรัพย์สิน คิดแต่ว่าร่างกายก็ดี ทรัพย์สินทั้งหลายก็ดี ถ้าเราตายเสียแล้วอย่างเดียว เราไม่สามารถจะนำเอาไปได้ ถ้าจิตของเราเต็มไปด้วยความชั่ว กล่าวคือมีอกุศลจิตมีมาก คือหนึ่งโลภะ ความโลภมีมาก ไม่มีความพอ ไม่มีความอึดในทรัพย์สินได้มาโดยสุจริตไม่พอ คิดคลงโทษเขา อันนี้จัดว่าเป็นโลภะ และอารมณ์โทสะ ความพยาบาทมีมาก คิดแต่จะประทุษร้ายกลั่นแกล้งคนอื่นให้ถึงความทุกข์ ให้ถึงความตาย และความหลงในร่างกาย ความมัวเมาในทรัพย์สินมีมาก อย่างนี้เรียกว่าโมหะ นี้อารมณ์จิตของเราเข้าอย่างนี้เรียกว่าอกุศลจิตเข้าทับใจ ถ้าเราตายไปแล้วมันก็มีแต่ความทุกข์ มีนรกเป็นที่ไป

เวลานี้เราพบบองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว องค์สมเด็จพระประทีปแก้วทรงสั่งสอนให้เราละร่างกาย คิดว่าถ้าเราจะเกิดไปสักกี่ชาติอะไรก็เต็มไปด้วยความทุกข์ หากความสุขไม่ได้ แต่ดินแดนที่มีแต่ความสุขนั้นมีอยู่ ที่องค์สมเด็จพระบรมครูบอกไว้ นั่นก็คือพระนิพพาน การจะเข้าพระนิพพานเขาทำกันอย่างไร ค่อย ๆ คิด คิดว่าหนึ่งเราจะตัดฉันทะ ความพอใจในการเกิดเป็นมนุษย์ เพราะการเกิดเป็นมนุษย์ก็ดี การเกิดเป็นสัตว์ก็ดี มันเต็มไปด้วยความทุกข์ มีแต่ความทรมานเกิดแล้วก็ตาย ไม่มีประโยชน์ เราจะไม่เกิดเป็นมนุษย์ ถึงแม้ว่าการเกิดเป็นเทวดาหรือเป็นพรหมก็ตามที ชื่อว่าเป็นแดนของความสุข แต่ก็สุขไม่นาน เมื่อหมดบุญวาสนาบารมีก็พ้นจากความเป็นพรหม หรือความเป็นเทวดา กลับลงมาตกนรกบ้าง เป็นเปรต เป็นอสุรกาย เป็นสัตว์เดรัจฉาน หรือเป็นคนบ้าง ก็เต็มไปด้วยความทุกข์ ฉะนั้นแดนสามอย่าง แดนสามประการ คือแดนสามแดน เรียกว่าแดนมนุษย์ก็ดี แดนเทวดาก็ดี แดนพรหมก็ดี เราไม่ต้องการ สิ่งที่เราต้องการก็คือพระนิพพาน

หากว่าเราต้องการพระนิพพาน แล้วบรรดาท่านพุทธบริษัททำอย่างไรจึงจะเข้าถึงพระนิพพานได้ง่าย อันนี้องค์สมเด็จพระจอมไตรสอนไว้ว่า ให้ทรงพรหมวิหาร ๔ เป็นปกติ คือหนึ่งมีเมตตาความรัก รักคนอื่นและสัตว์อื่นเสมอด้วยเรา ไม่คิดจะประทุษร้ายเขา มีเมตตาสูง ปรารถนาในการสงเคราะห์ ผู้มีกรุณาตัวสงสาร ปรารถนาในการสงเคราะห์อยู่ตลอดเวลา แต่ว่าเราจะสงเคราะห์ไม่เกินฐานะที่เราจะพึงสงเคราะห์ได้ ข้อต่อไปก็มุกทิมิจิตอ่อนโยน ไม่อิจาริยาใคร เห็นใครได้ดีก็

พลอยยินดีร่วมกับเขา ข้อที่สี่ทรงอุเบกขาความวางเฉย ถ้าสิ่งใดที่บังเกิดขึ้นแก่เรา ถ้าเกินวิสัยที่เราจะ
แก้ไขได้ หรือเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้เนื่องถึงเรา เกินวิสัยที่เราจะแก้ไขได้ เราก็วางเฉยถือว่าเป็นกฎธรรมดา

เวลาทุกข์เวทนาหรืออารมณ์ขัดข้องเกิดขึ้นในใจ ก็คิดว่าร่างกายเป็นปัจจัยความทุกข์
มันไม่ดีแบบนี้ เพราะฉะนั้นนับแต่บัดนี้เป็นต้นไป เราจะเชื่องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดา ตั้ง
หน้าโดยเฉพาะเพื่อพระนิพพาน ฉะนั้นให้ท่านบรรดาพุทธบริษัททุกท่าน ถ้าทำความดีอะไรก็ตามตั้ง
ใจไว้ว่า นี่เราทำเพื่อพระนิพพาน ให้ท่านนึกหนึ่งแก่คนก็ตาม แก่สัตว์ก็ตาม ถวายทานแก่พระก็ตาม
ตั้งใจว่านี่เราจะทำเพื่อเป็นปัจจัยให้เข้าถึงซึ่งพระนิพพาน เราสมาทานศีลหรือเจริญสมาธิก็ตาม คิดว่านี่
เราทำเพื่อพระนิพพาน หากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านทรงจิตไว้ได้อย่างนี้ ต่อไปจิตจะประเสริฐ
ประกอบไปด้วยปัญญา สามารถจะตัดความรู้สึกในความเป็นโลก ความโกรธ ความหลงไปได้ ก็ค่อยๆ ตัด
ไปที่ละน้อย ๆ อย่างไม่ลำบาก ในที่สุดเราก็จะถึงความสุขที่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัสว่า
นิพพานัง ปรมัง สุขัง การเข้าถึงซึ่งนิพพานนี้เป็นความสุข

บรรดาท่านพุทธบริษัท การบำเพ็ญกุศลแต่ละครั้ง ถ้าตั้งใจเพื่อพระนิพพานก็ยามปกติ
ของบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน จงอย่าลืมพรหมวิหาร ๔ คนเราถ้าขาดพรหมวิหาร ๔ เสียอย่าง
เดียว จะเป็นพระก็ตาม เป็นฌรก็ตาม เป็นฌราวาสก็ตาม ก็ชื่อว่าหาความดีอะไรไม่ได้เลย ทั้งนี้เพราะ
อะไร เพราะจิตขาดเมตตา ขาดกรุณา ขาดมุทิตา คือมีอารมณ์อิจฉาริษยา ขาดอุเบกขาความวางเฉยใน
เหตุที่แก้ไขไม่ได้ อารมณ์ใจของเราก็จะหาความสบายไม่ได้ มีแต่ความเดือดร้อน ขึ้นชื่อว่าเต็มไปด้วย
ความทุกข์ สิ่งที่จะพึงได้รับเวลาตายก็คืออบายภูมิ ซึ่งตรงกันข้ามกับบุคคลผู้ทรงพรหมวิหาร ๔ ได้เกิด
เป็นคนก็เป็นคนดี มีทรัพย์สินมาก เป็นเทวดาก็มีวาสนาบารมีมาก เป็นพรหมก็มีอายุยืนนาน และยัง
กว่านั้น การเข้าพระนิพพานก็สะดวก

ต่อแต่นี้ไป ขอบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย พากันตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น
กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ใช้คำภาวนาและพิจารณาตามอริยาศัย จนกว่าจะได้ยินสัญญาณบอกหมด
เวลา

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๗

สำหรับวันนี้ บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายได้พากันสมาทานศีล และสมาทานพระกรรมฐานเสร็จแล้ว สำหรับในด้านการศึกษา ในส่วนการปฏิบัติ แนวทางที่บรรดาท่านพุทธบริษัทพึงทราบ ตั้งแต่อารมณ์พระโศคาปัตติมรรคถึงพระอรหัตตผล ก็ได้พูดให้บรรดาท่านพุทธบริษัทได้รับฟังโดยย่อมาแล้ว โดยย่อตั้งแต่ต้นจนอวสาน สำหรับวันนี้จะพูดย้อนตั้งแต่โศคาปัตติมรรคถึงอรหัตตผลโดยย่อ เพื่อเป็นการทบทวนความจำของบรรดาท่านพุทธบริษัท จะได้อารมณ์แน่นอนโดยย่อว่า การเข้าถึงโศคาปัตติมรรคก็ดี โศคาปัตติผลก็ดี จนกระทั่งอรหัตตผลโดยย่อ เราควรที่จะกำหนดจิตรู้ และสังเกตอารมณ์ของจิตไว้ว่า การเข้าถึงอารมณ์อย่างนั้น ๆ อารมณ์จิตเป็นอย่างไร

สำหรับด้านอริยมรรค อริยผลนี้ มีอารมณ์สำคัญที่บรรดาท่านทั้งหลายจะพึงเข้าใจไว้ เมื่อจิตถ้าสามารถตัดกิเลสตัวใดไปแล้ว กิเลสตัวนั้นไม่กำเริบขึ้น อย่างนี้ชื่อว่ามีความเป็นอริยมรรค อริยผล มีความเป็นพระอริยเจ้า ไม่ใช่ว่าวันนี้ตัดได้แล้วพรุ่งนี้มันโผล่ขึ้น ระวังไปได้เดือนหนึ่ง สองเดือน สามเดือน แล้วก็อารมณ์แบบนั้นมันจะโผล่ขึ้น อย่างนี้ไม่ถือว่าเป็นอริยมรรค อริยผล อย่าง นั้นเป็นอาการของฉานโลกีย์ ความจริงอารมณ์ที่จิตถึงฉานโลกีย์ บางทีเราก็ผลออกไปเหมือนกัน เพราะถ้าจิตของเรากำลังทรงอยู่ ตั้งแต่ในปฐมฉาน ทุติยฉาน ตติยฉาน จตุตถฉาน ในอันดับ ฉานใดฉานหนึ่ง จนฉานทั้ง ๔ อย่างนี้ หรือในอรุณฉานอีกสี่ ถ้าจิตทรงอยู่ในฉานอย่างใดอย่างหนึ่ง ทรงอยู่ในรูปฉาน หรืออรุณฉานก็ดี จิตสามารถระวังนิรณันท์ทั้ง ๕ ประการได้ คือ หนึ่ง ความยินดีใน รูปสวย เสียงเพราะ กลิ่นหอม รสอร่อย สัมผัสตามความต้องการ อารมณ์ที่หมกมุ่นในกามารมณ์จิต มันระวังได้ ไม่มีความรู้สึก ความโกรธ ความพยาบาท มันก็ระวังได้ ที่นี้ ความง่วงเหงาหาวนอนมัน ก็ระวังได้ เวลาจะทรงความดีมันก็มีพลังแน่นอน อารมณ์ฟุ้งซ่านสอดส่ายไปในฝ่ายอกุศลก็ไม่มี ความ สงสัยในผลของการปฏิบัติก็ไม่มี มันมีอารมณ์สังค มีอารมณ์เยือกเย็น แต่มันมีอารมณ์รู้สึกสังค แบบหนัก ๆ คำว่าหนัก ๆ นี้ อารมณ์จิตมันกดไว้ กดถ่วงมาก ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ไม่อยากจะมี เวลาจะพูดก็ไม่อยากจะทำพูดมาก จะทำอะไรก็เต็มไปด้วยความระมัดระวัง เต็มไปด้วยความสำรวม อย่าง นี้ท่านเรียกว่าเป็นอาการของฉานโลกีย์ ยังไม่ใช่พระอริยเจ้า

ความรู้สึกในขณะที่ทรงฉานโลกีย์แบบนี้ มันมีความรู้สึกเหมือนกับตัวจะเป็นพระอรหันต์ อันนี้ขอให้บรรดาพุทธบริษัททุกท่านต้องเข้าใจให้ดี เป็นเพราะอะไร ก็เพราะว่ากำลังของฉานโลกีย์ ท่านเรียกเพียงว่า **วิกขัมภนปหาน** ประหามด้วยการข่มไว้ หมายความว่ากำลังจิตตกกิเลสเข้าไป คำว่าตกกิเลสก็คือ กดคอมันเข้าไปไม่ให้คืน เหมือนเอาหินเข้าไปทับกอบฐาเข้าไป ขณะที่หินยังมีกำลัง หนักก็ขึ้นไม่ได้ แต่ที่ว่าหนักมันไม่ตาย มันพร้อมที่จะขึ้น พอหินเคลื่อนตัว หินผุเมื่อไร มันก็แทงทะลุหินขึ้นมาเมื่อนั้น ข้อนี้มีอุปมาฉันใด กำลังฉานโลกีย์ก็เหมือนกัน

ถ้าเราทรงฉานอย่างใดอย่างหนึ่งไว้เป็นปกติ นิเวศน์ทั้ง ๕ ประการ ที่กล่าวกันว่าเป็นกิเลสหยาบมันจะระงับ เวลาเราเห็นรูปสวย เสียงเพราะ กลิ่นหอม รสชาติอร่อย การสัมผัสที่เคยต้องการ อารมณ์ที่เคยมีสุขุมในกามารมณ์ อย่างนี้เราเคยพอใจ อารมณ์อย่างนั้นมันไม่เกิด มันคือเสีย มันมีอารมณ์คือเฉย ๆ ไม่ต้องการ นี่ดีไม่ดีเราก็นึกว่า เอ๊ะ นี่เราต้องเป็นพระอนาคามี หรือพระอรหันต์เสียแล้วกระมัง อันนี้ใครเขา นิินทา เขาว่า เขาเสียดีสิ มันเคยโกรธ แต่ไม่ยังโกรธซะ ใจมันสบาย ๆ อยากจะค่าก็ค่าไป อยากจะว่าก็ว่าไป อยากนิินทาก็นิินทาไป สบายดีไม่กระทบกระเทือน ตอนนี้นึกเอ๊ะ น่ากลัวว่ามันจะเป็นพระอนาคามี หรือพระอรหันต์เสียแล้วสิ เรามันจะเด่นเสียแล้วนี่ ความฟุ้งซ่าน ความง่วงเหงา ความสงสัยก็ไม่มี นี่ดูแล้วเหมือนเราจะเป็นพระอรหันต์ แต่ที่ต้องสังเกตกำลังใจ สักนิดว่า จิตของเราดวงนี้มันมีความหนัก ที่พูดมาแล้ว มันมีอาการควบคุมอารมณ์แน่นสนิท ไม่อยาก จะเคลื่อนไหว ไม่อยากจะทำกับใครให้ฟุ้งซ่าน อยากจะอยู่ในอารมณ์ที่เงียบสงัด ปราศจากฝูงคน เพราะเกรงว่าอารมณ์อย่างนั้นมันจะเคลื่อน นี่เป็นอาการของฉานโลกีย์ ที่มันคุมอยู่ได้ด้วยอำนาจของสมาธิแบบนี้แหละผลออกันมาเสียไม่น้อย

เอาละกำลังของฉานโลกีย์ที่ทำให้ผลออกัน สำคัญว่าเป็นพระอริยเจ้า นี่ถ้าเราผลออกอย่างนี้แล้วละก็มันจะเสียหายมาก เพราะอะไร เพราะว่าฉานโลกีย์นี้มันก็ผลไม่ได้เหมือนกัน ถ้าพลาดดีไม่ดีวันไหนมันไปเห็นลูกสาวใครเขาสวย ๆ เสียงเพราะ ๆ จิตมันไปจับเข้าหน่อยเดียว ฉานหล่นป้องสลายตัวทันที อันอาการของฉานโลกีย์เป็นอย่างนี้ เมื่อมันอยู่เฉย ๆ ไม่เป็นไร ไปสะกิดนิด ๆ บางทีมันไม่เป็นไร พอจับเข้าไม่ได้ หล่น ขี้มันไม่ดี ฉานสลายตัว ตกอยู่ในอำนาจของกามารมณ์ด้วยประการทั้งปวง ตกอยู่ในอำนาจของกิเลส ตัวอย่างในพระไตรปิฎกมีเยอะ

อย่างสมัยเมื่อพระพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์ คราวหนึ่งเป็นฤาษี ทรงอภิเษกสมรสมา บัดนี้เหาะเหินเดินอากาศได้ วันหนึ่งเหาะมาในอากาศ พระนางพิมพาในสมัยนั้นเป็นลูกของชาวบ้าน สวย

เป็นลูกของชาวบ้านเก็บฝ้ายอยู่ในดง ร้องเพลงและมีเสียง เสียงอย่างไรก็ไม่รู้ เสียงผู้หญิงก็แล้วกัน เมื่อ พระพุทธเจ้าเหาะมา ผ่านมา พอได้ยินเสียงของพระนางพิมพา อาศัยที่เคยเป็นคู่ครองกันมาทุกชาติ จิต พอใจในเสียง ฆานเลื่อม ต้องลง เหาะไปไม่ไหว ผลที่สุดในฐานะที่เคยเป็นคู่บุพเพสันนิวาส เคยได้ ร่วมรักเป็นสามีภรรยาซึ่งกันและกัน ฆานเลื่อม ฆานชินโยนทิ้งไปหมด มีเมียดีกว่า

นี่กำลังของฆานโลกีย์ กำลังของฆานโลกีย์มันมีความรู้สึกอยู่อย่างหนึ่ง มีอารมณ์แบบ สนิท มีอารมณ์กต มีอาการเคร่งครัด มัชฌิมา พุคน้อย ฟังน้อย เคลื่อนไหวน้อย มีอิริยาบถนิมนวล มีความสงบเสงี่ยม นี่เป็นอาการของฆานโลกีย์ มันกตอารมณ์เข้าใจ เหมือนกับหินทับหญ้า เป็นอันว่า กิเลสทุกตัวไม่ได้ทำลายไปเลย เก็บไว้หมด ยังมีกำลังอยู่ แต่มันคืนไม่ไหว มันมีกำลังคืนได้เมื่อไรก็ พังเมื่อนั้น ทีนี้เราหันมาดูกำลังของพระอริยเจ้า สำหรับฆานโลกีย์มันมีอารมณ์อยู่อย่างหนึ่งคือ มุ่งเฉพาะ สวรรค์หรือพรหมโลก ซึ่งมีอารมณ์รักพระนิพพานบ้างก็พอสมควรยังไม่แนบสนิท จิตยังห่างพระ นิพพานอยู่ แต่มักจะมีอาการทรงและทะนงตัว มีความรู้สึกที่เราดีแน่ เรานี้เก่งแน่ เรานี้วิเศษแน่ นิยมทำอะไรเครียด ๆ มาก ๆ หนัก ๆ เกินกว่าปกติธรรมดา ทำได้ด้วยนะ นี่เป็นฆานโลกีย์

ทีนี้เรามามอง ๆ ดูซิ ทางฆานโลกุตตระ ความเป็นพระอริยเจ้า ขณะที่จิตกำลัง จะ ก้าวเข้าสู่โลกุตระมาน ความเป็นพระอริยเจ้าตรงนี้มันมีอารมณ์แจ่มใส มันมีความเบาของจิต อารมณ์ ของจิตนี้มันเบา ไม่หนัก ไม่ปักแน่นสนิท ไม่มีอาการเก็ง ไม่มีอาการระมัดระวัง อิริยาบถต่างกัน พอ นึกถึงขึ้นมาก็ปล่อย ปล่อยคลาย แต่ว่าอารมณ์นี้มีอาการเปลี่ยนแปลงไป แทนที่จะมีอารมณ์แนบสนิท กลับมีอารมณ์คิดปลงหาความเป็นจริง หาความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย อ้ายเกิด แก่ เจ็บ ตาย ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา มันมาจากการเกิดเป็นสำคัญ ปัญญาดีขึ้นมาน้อย มองเห็นอรรถภาพ สภาพร่างกายนี้ว่า นี่เราโง่มานาน ร่างกายนี้มันเป็นของเราที่ไหน มันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา มันเป็น ธาตุ ๔ เข้ามาประชุมกันเข้ามาเป็นร่างกาย เต็มไปด้วยความสกปรก แล้วก็สลายตัว การที่เรามาหลง ใหลใฝ่ฝันว่า ร่างกายนี้เป็นเรา เป็นของเรา นี่มันเต็มไปด้วยความโง่ไม่เป็นเรื่อง มีแต่ความโง่ ไม่ใช่ ความฉลาด ความเมาในร่างกายมันก็ค่อย ๆ สลายตัวไป ทีนี้มาถึงความสงสัยในคำสั่งสอนของพระพุทธ เจ้าไม่มีแล้ว ก็พระพุทธเจ้าบอกแล้วว่า ร่างกายนี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา นี่มันมีความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ไปในที่สุด มันพัง แต่ว่าเราไม่ได้พัง ถ้าทำความดีก็ไปสู่สุคติ ทำความชั่วก็ไปสู่ ทุกคติ แล้วเราจะมานั่งเมากายเอาเพื่อประโยชน์อะไร มันจะพังก็เชิญมันพังตามสบาย ปล่อยมัน ใจก็ สบาย อีต่อนี้ปล่อย แต่ก็ปล่อยยังไม่มาก เป็นอาการของโสดาปัตติมรรค

ที่นี้ลองขยับมาดูองค์ศีล องค์ศีลมีอารมณ์สงบสงัดเป็นกรณีพิเศษ ศีล ๕ นี้ รักษาเป็น สมุจเฉตปหาน ใจรักศีลมาก แล้วก็รักพระนิพพานเป็นที่สุด มีความต้องการอย่างเดียวคือพระนิพพาน ขอมรับนับถือกฎของธรรมตามสมควรไม่มากนัก ก็ว่าพระโศคานั้นท่านบอกว่ามีปัญญายังไม่ มาก ยังรักสวย รักงาม รักรวย มีความโกรธ มีความพยาบาท มีความหลง แต่ทว่าอยู่ในขอบเขตของ ศีล สวยก็สวยอยู่ในขอบเขต ไม่เจ้าชู้ ไม่นอกกริตนอกรอย อยากรวยก็รวยอยู่ในขอบเขตของศีล ไม่อื้อ แ่่งใคร ไม่ทำลายใคร มีความโกรธ ความพยาบาท แต่ไม่ทำร้ายใคร หลง ความหลงในทรัพย์สินว่า นี้เป็นเรา นั่นเป็นของเรา แต่ทว่าถ้ามันแตก หาย สลาย พัง หรือทำลายไป ก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา จิตยอมรับนับถือกฎของธรรมดา ใครจะด่าจะว่าก็โกรธเหมือนกัน แต่ว่ายั้งใจอยู่ แล้วรู้ตัวในภาย หลังว่า นี่เป็นธรรมดาของคนที่เกิดขึ้นในโลกมันเป็นอย่างนี้ เราต้องการพระนิพพานในที่ที่สุด มันหนี ความระยำของโลกแบบนี้

จิตใจของพระอริยเจ้าไม่หนักเหมือนใจของฆานโลกีย์ อารมณ์ของฆานโลกีย์มันกด หนัก แนบสนิท ไม่อยากจะเคลื่อนไหว แต่อารมณ์ของพระอริยเจ้านี้ไม่หวั่นไหว สบาย เคลื่อนไหว สบาย มีการคล่องตัว ความสำรวมน้อยลง ความเคร่งครัดมัชฌยัตถ์น้อยลง เพราะใช้อารมณ์คิดแทนที่ จะใช้อารมณ์กด ที่นี้การตัด เมื่อร่างกายไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ไม่สงสัยในคำสั่งสอนของพระพุทธ เจ้าก็ดี มีศีล ๕ เป็นสมุจเฉตก็ดี อันนี้มันไม่กินตัว อีกศีล ๕ เราเคยทำลาย เราจะรักษาศีล ๕ ละ การ เจตนาในการทำลายศีลชนิดเดียวไม่มีในจิตพระอริยเจ้า มีความรู้สึกสงบ มีความเคารพในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เต็มขาด ไม่มีความสงสัยในคุณพระรัตนตรัย มีอาการทั้ง ๓ ประการนี้ ทรงตัว เต็มที่ ไม่มีการทำลายศีล จะไปอยู่ในคนเหล่าไหนประเภทไหนก็ตาม การคิดที่จะทำลายศีล ความ รู้สึกว่าไม่เชื่อคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เมากายเกินพอดีไม่มีแน่ ถึงแม้ตัวจะตายเองก็ยอม ยังคง รักษาความดีไว้ หายใจก็โปร่ง มีอาการเบา นี่เป็นอาการของพระโศคापัตติผล

สำหรับพระสภิกาคามี มีความรู้สึกเบาลงไปกว่านั้น สำหรับความรัก ความโลภ ความ โกรธ ความหลง มีเหมือนกัน แต่รู้สึกว่ามันเหมือนไม่มี ความโกรธก็ดี หรือว่าความรักก็ดี มันเห็น ง่าย เมื่อกระทบสัมผัสกันจริง ๆ มันไม่มีความรู้สึกเลย ผู้หญิงจับผู้ชาย ผู้ชายจับผู้หญิง มันก็เหมือน จับตอไม้ตอไร หากคนสวยไม่ได้ ความโกรธ ความกระทบกระทั่ง ใครเขาด่า เขาว่าตอหน้า มันทนได้ ใจสบาย ๆ แต่ทว่าบางทีพออารมณ์สงบมัน โผล่ขึ้นมา ที่เรียกกันว่า กิเลส ๓ ประการ

คือ โลกะ โทสะ โมหะ มันมีเพียงแค่อนุสัย เหมือนตะกอนน้ำนอนก้นตุ่ม ใครไปคนมันหนัก ๆ เข้า ก็จุ่น ปรากฏข้างบนมันใส นี่เป็นอาการของพระสภิกษาคามี

ที่นี้ถึงพระอนาคามี องค์นี้หมดเลย ความรักในเพศไม่มีกันแน่ เป็นผู้ขาดความรู้สึกในเพศเด็ดขาด ถ้าหมอบปัจจุบันเขาตรวจ เขาจะหาว่าเป็นโรคกามตายด้าน ความรู้สึกทางอวัยวะของเพศที่จะมีความต้องการไม่มี ในใจก็ไม่มี อันนี้หมดไปเด็ดขาด แม้ในยามสังัด ความรู้สึกว่าจะอะไรจะสวยจะงามก็ไม่มี มีจิตใจรักพระนิพพานเป็นความชุ่มชื่น มีความภูมิใจว่า ถึงพระนิพพานแน่ บรรดา ความโกรธ ความพยาบาท หมดกันเลยไม่มีแม้ในยามสังัด แม้ในยามสังัดอารมณ์จะปรากฏชัดว่า ยามสังัดแนบสนิทของอารมณ์ อนุสัย ความโกรธ ความรักในรูป เสียง กลิ่น รส ย่อมไม่ปรากฏ จิตมีอารมณ์เมตตาเป็นประธาน มีจิตใจยอมรับนับถือกฎของธรรมชา ไม่เมาในรูปกายสังขารและสรรพสิ่งทั้งหลาย ใจต้องการอย่างเดียวคือพระนิพพาน มีอารมณ์เบา ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอาการร่าเริง และจิตใจมีความสุข มีอาการตรงกันข้ามกับฉนโลภีย์ ตอนนี้อจิตเนื่อง เป็นจิตปล่อย รู้สึกว่าสบาย สัมผัสกับเพศตรงข้ามได้อย่างสะดวก โดยไม่มีกระทบกระทั่งในเรื่องเพศแม้แต่นิดหนึ่ง หายใจก็ปลอดโปร่ง ไม่มีอาการหนัก ไม่มีอาการหวั่นไหว ตัวสบาย ๆ ใครจะอย่างไรก็ช่าง

สำหรับศีลของพระอนาคามี เป็นพระอนาคามี ศีล ๘ ปรากฏเอง เช่น การหิวข้าวเย็น ตอนเย็น ตอนเที่ยง หลังเที่ยงนั้นไม่มี มันทรงตัว มีศีล ๘ เป็นปกติ

สำหรับวันนี้ตั้งใจจะสรุปให้หมด มันก็ไม่หมดนี้ เวลามันหมดเสียแล้ว ที่พูดมานี้ก็ ย้อนให้บรรดาท่านพุทธบริษัทเข้าใจแบบสั้นๆ ว่าการที่จะเข้าถึงความเป็นพระโสดาบัน พระสภิกษาคามี และพระอนาคามีนั้น มีความรู้สึกเป็นอย่างไร และมันต่างกับอารมณ์ของฉนโลภีย์อย่างไร จำไว้ให้คิ นะ ประเดี๋ยวใครเขามานั่งหลับตาปี มีอาการพุดน้อย เคลื่อนไหวน้อย เหลียวซ้ายแลขวา เต็มไปด้วย ความ ระมัดระวัง อย่าหลงไปว่าท่านพวกนี้ ท่านพวกนี้ยังเป็นพวกฉนโลภีย์เต็มอัตราศึก ยังไม่เข้าไปสู่โลกุตตรฌาน ก็คือความเป็นพระอริยเจ้า

เอาละบรรดาทุกท่าน พุดมากไปมันก็ไม่จบ เดียวก็พุดส่งเดชไปเลย ต่อไปนี้เวลาพอ สมควร ขอให้บรรดาทุกท่านตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ใช้คำภาวนา ตามอธยาศัย จนกว่าจะได้ยินสัญญาณหมดเวลา

*****

อบรมพระกรรมฐาน ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ได้พากันสมาทานศีลและสมาทานพระกรรมฐานเสร็จแล้ว วันนี้เป็นวันสิ้นวาระของการเข้าพรรษาของพระ หมายความว่าครบไตรมาส ๓ เดือน และก็บรรดาท่าน พุทธบริษัททั้งหลายได้เจริญพระกรรมฐานมาก่อน หรือว่าเริ่มต้นกันมาตั้งแต่เข้าพรรษา ที่นี้การศึกษาในการเจริญพระกรรมฐานตั้งแต่ต้นจนกระทั่งออกพรรษา เราศึกษาพระกรรมฐานในหลักทฤษฎี เราได้แนะนำกันมา เริ่มต้นตั้งแต่ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ และอัปนาสมาธิ ปฐมฌาน ทุคตฌาน ตติยฌาน และจตุตถฌาน และอรุณฌาน สำหรับด้านอริยมรรค อริยผล เราได้พูดกันมาตั้งแต่พระโศดาบันจนกระทั่งอรหัตผล

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตั้งแต่พระโศดาบันจนกระทั่งอรหัตตผล ได้พูดกัน ๒ รอบ และในระหว่างต่อไปนี้ไป ขอให้บรรดาท่านทั้งหลายพิจารณาใจตนเอง เรียกว่าใช้จิตตามปัสนากรรมฐาน พิจารณาจิตของตัวเอง นับตั้งแต่เราศึกษาตั้งแต่ต้นมาจนกระทั่งถึงออกพรรษา เราศึกษากรรมฐาน ๔๐ ครอบมหาสติปัฏฐานเราก็ศึกษาครบถ้วน ส่วนในภาคปฏิบัติ เราก็ได้ศึกษาตั้งแต่ในชั้นขณิกสมาธิถึงอรหัตตผล ให้ท่านทั้งหลายพิจารณาจิตว่า ความรู้ทั้งหมดที่เราศึกษามา มีอะไรซึ่งอยู่ในจิตบ้าง ที่เราศึกษากันมานี้มันจบ จบกิจในพระศาสนา โดยเฉพาะในเรื่องอริยมรรค อริยผลนี้วนกัน ๒ รอบ สำหรับเวลาปฏิบัติ

สำหรับการศึกษาเวลากลางวัน ก็ศึกษากันมา ๒ รอบเหมือนกัน เพราะว่าเราเรียนกรรมฐาน ๔๐ ก็จบอรหัตตผล เรียนมหาสติปัฏฐานสูตรก็จบ แต่ทว่าใจของเราไม่เก็บผลอะไรไว้ได้บ้าง มันยังพิจารณาใจของตน การปฏิบัติในพระพุทธศาสนานี้ จะได้ดีหรือไม่ได้ดีมันขึ้นอยู่กับใจ ไม่ใช่ฟังหรือนั่งฟังเท่าไรหรือนั่งเท่าไรมันไม่เก็บความดี มันก็ไม่เกิดประโยชน์ นี่เรามาทบทวนใจในด้านปฏิบัติในด้านฌานโลกีย์ลองนึกดูว่า เวลานี้อารมณ์ของเราเข้าสู่อุปจารสมาธิ หรือว่าขณิกสมาธิเป็นประจำหรือเปล่า

คำว่า **ขณิกสมาธิ** แปลว่า สมาธิเล็กน้อย ทรงอารมณ์นิดหน่อยแล้วจิตมันก็เคลื่อนไป ถ้าทรงไว้บ่อย ๆ มันก็เป็นความดี เป็นเทวดา ที่นี้มาด้านอุปจารสมาธิ อุปจารสมาธินี้มี วิตก วิจาร์ ปิติ สุข ๔ ประการด้วยกัน ปิติเป็นอารมณ์ที่กำหนดได้ง่าย กำหนดได้ง่ายเพราะมันมีขนพองสยองเกล้า มีร่างกายโยกโคลง มีน้ำตาไหล มีตัวลอยในอากาศ มีอาการซาบซ่า นิ่งมีความสุข มีอารมณ์ชุ่มชื่น มีจิตเป็นสมาธิ

ง่าย ส่วนการวิตก วิจารณ์ มีการกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ทรงอยู่ได้นานพอสมควร มีใจเอิบอิ่ม มีความสุข ปลายปลี้ม ปรารถนาที่จะปฏิบัติสมาธิตลอดเวลา ไม่ทำจิตให้คลาดเคลื่อน มีอารมณ์ระว่างความชั่วไม่ยอมให้ความชั่วเกิด ว่าถ้าความชั่วมันเกิดขึ้นกับจิต จะสังจิต อารมณ์จิตจะเกิดความเศร้าหมอง ความชุ่มชื้นจะไม่ปรากฏ นี่อารมณ์อย่างนี้มีในใจของเราหรือเปล่า นี่เป็นความคิดเล็กน้อยในด้านพระศาสนา ถ้าเราจะเทียบกับความรู้ในปัจจุบัน ก็ยังไม่เรียกว่า ขั้นอนุบาล มันยังอยู่บ้างไหม หรือว่าใจท่านพุทธบริษัทมีเอกัคคตารมณ์ คือว่าทรงสมาธิจิต มีอารมณ์ชุ่มชื้น มีจิตสบาย ได้ยินเสียงทั้งหลายภายนอกชัดเจนแจ่มใส รู้เรื่องทุกคำ แต่ว่าจิตเราไม่รำคาญในเสียง อย่างนี้เป็นอาการของปฐมฌาน อาการอย่างนี้มีในใจของเราบ้างหรือเปล่า มีเป็นบางครั้งหรือว่าได้ทุกครั้ง

ทีนี้อาการต่อไปของฌานที่สอง เวลาภาวนาทั้งวิตก วิจารณ์ ภาวนาไป ๆ ปรากฏว่าองค์ภาวนาหายไปเฉย ๆ แต่ทว่าอารมณ์ใจชุ่มชื้น สบาย มีจิตทรงสมาธิดีขึ้น นี่เป็นอารมณ์ของฌานที่สอง มีบ้างไหม เราเก็บอะไรไว้ได้บ้าง ถ้ามันมีก็จะมันเป็นประจำ ไม่ใช่ว่ามีประเดี๋ยวหนึ่งแล้วหมดไป ๒ วัน ๓ วัน หรือ ๕ วัน ๑๐ วัน มีครั้งหนึ่ง อย่างนี้ใช้ไม่ได้ เป็นเหยื่อของอบายภูมิ หรือว่ากำลังใจที่สูงไปกว่านั้นก็คือฌานที่ ๓ ตัดอารมณ์ความชุ่มชื้นเสีย รู้สึกว่าลมหายใจเข้าออกเบาลง หูได้ยินเสียงภายนอกน้อย มีจิตตั้งตรงเป็ง ไม่กระสับกระส่าย มีอารมณ์ทางกายคล้ายกับเคลียด แต่กายไม่เคลียด แต่ใจมันเคลียด ทรวดตัวไม่ใคร่ไหว อาการอย่างนี้แม้มีกับใคร แม้จะพูดจากับคนอื่นเราก็ไม่อยากพูด เกรงว่าความคิดจะเคลื่อน อาการของฌานที่สามมีกับเราบ้างหรือเปล่า เวลา ๓ เดือนที่ผ่านมา เราเก็บอะไรไว้ได้บ้างไหม

หรือเวลาที่ทรงสมาธิ เราอาจไม่รู้ว่าจะปรากฏลมหายใจเข้าออก ประสาททุกอย่างไม่ยอมรับสัมผัส แปลว่าใจไม่ยอมรับสัมผัสของประสาท จะมีเสียงดัง ยุงกินรินกัด เราไม่รู้เรื่อง แต่จิตทรงสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ มีอาการโพล่งอยู่เป็นปกติ นี่เป็นอาการของฌานที่สี่ เราเก็บเอาไว้ได้บ้างหรือเปล่า มีไหม ถ้าไม่มีก็แสดงว่าเราไม่ได้ ถ้าว่ามีบางครั้งก็แสดงว่าใช้ไม่ได้ ถ้าได้ต้องทรงอยู่ได้ตลอดเวลา เมื่อเราทรงสมาธิจิตอาการอย่างนี้ย่อมปรากฏ

หรือว่าถ้าจิตของเราทรงอยู่ได้ตลอดเวลา เมื่อเราทรงสมาธิจิตเมื่อไร อาการอย่างนี้ย่อมปรากฏ หรือว่าถ้าจิตของเราไม่สามารถทรงฌานสูง เพราะอริยาศัขของคนไม่เหมือนกัน คนบางคนชอบอาการเคลียดคือความสงบทางจิต บางคนเป็นผู้มีปัญญามากไม่ชอบทรงจิตถึงเป็นสมาธิมากนัก ชอบใช้ปัญญาพิจารณาขั้น ๕ โดยเฉพาะในด้านสมถภาวนา เราก็นึกถึงความตายอยู่เป็นปกติ คนเราเกิดมานี้

ตายแน่ แต่ก่อนที่จะตายอาการตายเต็มไปด้วยความทุกข์ แล้วกายที่เรารักยิ่งกว่าทรัพย์สินส่วนอื่นนั้น เต็มไปด้วยความสกปรก มีธาตุ ๔ คือ ธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุลม และธาตุไฟ ผสมกันขึ้นเป็นร่าง เป็นชิ้น ส่วนที่เป็นจักรกลของร่างกาย ที่เรียกว่า ดับ ใด ใ้ ฯลฯ เวลาอวัยวะต่าง ๆ มันทำงานเป็นปกติ เป็นการ บริหารให้กายทรงตัว แต่ทว่าส่วนทุกส่วนของร่างกายที่ปรากฏ มีเป็นสภาพของความสกปรกทั้งหมด หากความสะอาดไม่ได้ ในเมื่ออาการกายมันทรงอยู่อย่างนี้ จักรกลร่างกายทำงานตลอดเวลา เราหาวัตถุ ดิบป้อนเข้าไป เพื่อให้มีการทรงร่างกาย แต่ทว่าร่างกายมันก็ไม่สามารถทรงได้ จะป้อนวัตถุดิบเข้าไป เท่าไรก็ตาม เครื่องจักรกลจะทำอย่างไรก็ตาม ในที่สุดร่างกายมันประสบกับความทรุดโทรม ความเก่า ความคร่ำคร่า ความสึกหรอ ที่เราเรียกว่าแก่ ลงไปทุกวัน

แต่ในที่สุดร่างกายของเรานี้มันก็ตาย พัง สลายตัว อารมณ์อย่างนี้เรามีประจำใจหรือ เปล่า นี้เรียกว่านักใช้ปัญญาพิจารณา ถ้ามีอารมณ์อย่างนี้ประจำใจก็ถือว่าใช้ได้ ถ้าบอกว่านานๆ คิดครั้ง ก็ต้องขอตอบว่า ๓ เดือนนี้ไม่มีผล และถ้ายิ่งไปกว่านั้น ถ้าบรรดาท่านพุทธศาสนิกชนพิจารณาเห็นว่า กายเต็มไปด้วยความทุกข์ หรือเราหาความสุขไม่ได้ ความจริงโลกทั้งโลกไม่มีแดนใดเป็นจุดของความ สุข แม้แต่พื้นที่มีแค่ท่าปลายขนทรายจิ้มลงไป จะบอกว่าดินแดนนี้เป็นปัจจัยของความสุขนี้มันก็ไม่มี นี้ความจริงโลกมันเป็นอย่างนี้ แต่ว่าใจของเรามันเห็นทุกข์บ้างหรือเปล่า ยังมองเห็นส่วนใดส่วนหนึ่ง ของโลก จะเป็นสิ่งที่มีชีวิตก็ดี ไม่มีชีวิตก็ดี ที่เรากล่าวสิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นปัจจัยของความสุข มันมี บ้างหรือเปล่า ถ้ายังมีอยู่ถือว่าใช้ไม่ได้ ๓ เดือนที่เราศึกษาแล้วไม่มีผล

เพราะว่าโลกไม่มีแดนใดมีความสุข ถ้าเรายังถือว่ามี ปัญญาที่เราใช้พิจารณาขั้น ๕ ไม่มีผลเสียแล้ว เราฟังคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระประทีปแก้ว แล้วโยนทิ้งไปเสีย ที่นี้สมมุติว่า ถ้า เราเห็นความทุกข์มาแล้ว คู้ตั้งแต่ตื่นลืมตาขึ้นมาใหม่ จนกว่าจะกลับตาลงไป มันก็มีแต่ความทุกข์ หา ความสุขมิได้ ในเมื่อเราเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างมันเป็นทุกข์ ร่างกายเราก็เป็นทุกข์ วัตถุที่หามาได้ก็เป็น ปัจจัยของความทุกข์ แล้วเราควรวางใจอย่างไร อารมณ์ใจของเราหลุดไปกับความทุกข์ ห่อเหี่ยวไป กับความทุกข์อย่างนั้นหรือ นีมาถ้ามีจิตใจห่อเหี่ยวไปกับความทุกข์ สิ้นกำลังกาย สิ้นกำลังใจ ไม่ปรา รอด นา จะสร้างความดี อย่างนี้ก็ใช้ไม่ได้ เพราะว่าอะไร เพราะว่าอาการของโลกทั้งหมดถือว่าเป็น กฎ ธรรมชาติ มันไม่ใช่เรื่องที่เราจะหนีมันได้

ในเมื่อเราเห็นความทุกข์แล้ว ควรจะดีใจว่า ที่องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “โลกเต็มไปด้วยความทุกข์ หากความสุขมิได้” เวลาที่เราใช้ปัญญาของเรา เข้าพิจารณาตามกระแสพระสัทธรรมเทศนา และตอนปัญญาเข้าถึงที่เขาทำอย่างไร เขาก็ทำให้สบาย มันเรื่องของธรรมดา คำว่าโลกแปลว่า มีอันที่ต้องฉิบหายไป สมบัติของโลกทั้งหมดเป็นสิ่งที่มิชีวิตก็ดี ไม่มีชีวิตก็ดี ไม่มีอะไรทรงตัว แล้วก็เต็มไปด้วยความทุกข์

เวลานี้ความจริงเราเกิดมานับแสนกัปไม่ถ้วน แต่ว่าอาศัยเราเองเราจึงเกิดมาเวลานี้เราเห็นทุกข์แล้วทุกมุม นี่ว่าเราเป็นคนเริ่มฉลาดแล้ว ทีนี้เราก็ควรปฏิบัติตามกระแสพระสัทธรรมเทศนาขององค์สมเด็จพระประทีปแก้วว่า ภาระใดถ้าเป็นหน้าที่ของเรา เราทำตามหน้าที่ทุกอย่าง ในฐานะที่มันเกิดแล้ว แล้วก็สำหรับจิตใจของเราก็มีอารมณ์湧แล้ว ความโง่งอย่างนี้จะไม่มีสำหรับเราอีก เรียกว่าเราไม่ต้องการโลกนี้อีก เราไม่แสวงหาความสุขจากโลก เราจะไม่มองเห็นส่วนใดในโลกเป็นความสุข จินตนาการกลับคืนมาเสวยความทุกข์ในโลกนี้ไม่มี อันนี้เราจะทำอย่างไร เราก็พยายามตัด “ฉันทะ” กับ “ราคะ” ทั้ง ๒ ประการ

ฉันทะ คือความพอใจที่จะกลับคืนมาเกิดในโลกนี้ ต้องการความเป็นคน เป็นเทวดา หรือพรหม เลิกกัน แล้ว “ราคะ” การเห็นว่าโลกมนุษย์ เทวโลก พรหมโลก สวยสดงดงามเป็นที่พอใจก็เลิกกัน เราไม่ต้องการทั้ง ๓ สถาน สิ่งที่เราต้องการนั่นก็คือพระนิพพาน วางกายแล้วก็วางใจให้หมด วางกายเสียได้เมื่อไร ก็วางวัตถุทั้งหลายได้เมื่อนั้น คำว่าวางในที่นี้ ถือว่ามันเป็นของธรรมดา เกิดก็โง่ เดียวมันจะแก่ มันจะป่วย มันจะพลัดพรากจากของรักของชอบใจ ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ไม่กระเทือนใจ คิดไว้เสมอว่า ถ้าตายเมื่อไรเราก็สบายเมื่อนั้น จินตนาการ “ร่างกาย” ที่เต็มไปด้วยความทุกข์ ไม่มีสำหรับเราอีก อาการอย่างนี้มีกับท่านมาบ้างหรือเปล่า ถ้ามีก็ถือว่า “พอใช้ได้” มีนะมีบ้าง ไม่มีบ้าง ถ้ามีมากกว่าไม่มีถือว่าพอใช้ได้ ถ้าไม่มีก็ถือว่าพรญา ๓ เดือนที่ผ่านมาเป็นโมฆะ

เอาละวันนี้เป็นวันพระ ถือว่าเป็นวันสำคัญ ขอบรรดาพุทธบริษัททุกท่านนึกถึงพุทธคุณเป็นสำคัญ นึกน้อมถึงความดีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตใจให้มั่น กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ใช้คำภาวนาตามอชยาศัย จนกว่าจะได้ยินสัญญาณหมดเวลา

*****

อบรมพระกรรมฐาน พ.ศ. ๒๕๖๓ (๑)

ต่อแต่นี้ไปเป็นโอกาสของการเจริญพระกรรมฐานสำหรับวันนี้ จัดเป็นวันสำคัญเป็นกรณีพิเศษวันหนึ่ง เพราะว่าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ตั้งใจมาบำเพ็ญกุศลเป็นกรณีพิเศษ คือหนึ่ง การถวายสังฆทาน มีพระพุทธรูป พระพุทธรูปปฏิมากรเป็นเครื่องถวาย และประการที่สอง ตั้งใจมาอุปสมบทบรรพชาสามเณร เพื่อให้เป็นหลักชัยของพระพุทธศาสนา แล้วก็ประการที่สาม ตั้งใจสมาทานศีลแปด จัดว่าเป็นศีลพรหมจรรย์ สำหรับศีลแปดนี้หากเราจะทรงไว้ได้สักชั่วโมง สองชั่วโมง ครึ่งวัน ตลอดคืน หรือว่าพรุ่งนี้อีกสักครึ่งวัน ก็ถือว่าเป็นความดีเป็นกรณีพิเศษ ทั้งนี้เพราะศีลแปดเป็นศีลพรหมจรรย์ จะเป็นฆราวาส เป็นพระ เป็นเณรก็ตาม ถ้าหากว่าสามารถทรงศีลพรหมจรรย์ได้ครบถ้วน ท่านถือว่าเป็นเนกขัมมบารมี จัดว่าเป็นบารมีสำคัญอีกบารมีหนึ่ง

นี่จึงถือว่าวันนี้เรามีกรณีพิเศษ และนอกจากนั้น บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ก็พากันสมาทานพระกรรมฐานอันดับดับ เพื่อทำจิตใจให้ระงับจากนิเวศทั้ง ๕ ประการ คือความชั่วที่เข้ามาสิงจิต หรือมายุงส่งเสริมจิต ให้ประพฤติชั่ว อันนี้เราตั้งใจระงับไปด้วยอำนาจสมถภาวนา และในตอนพร้อมกันนั้นก็ตั้งใจใช้ปัญญาพิจารณาขั้น ๕ เห็นว่าเป็นโทษเป็นทุกข์ เพื่อจะต้องการปลดขั้น ๕ ให้สิ้นไป ตั้งใจเข้าถึงพระนิพพาน

ฉะนั้นวันนี้จึงถือว่าเป็นวันดีเป็นกรณีพิเศษของบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ฉะนั้นขอบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย จงสร้างความมั่นใจในพระพุทธศาสนา และความดีตามที่กล่าวมานี้ จะเป็นผลให้บรรดาท่านพุทธศาสนิกชนทุกท่านมีความสุข ทั้งในชาติปัจจุบันและสัมปรายภพ ทั้งนี้ก็รู้ว่า การบำเพ็ญกุศลบุญราศีในโอกาสนี้เป็นกรณีพิเศษจริง ๆ ต่อแต่นี้ไปขอท่านบรรดาพุทธบริษัทชายหญิง ทั้งภิกษุและสามเณร จงกำหนดจิตคิดว่า เวลานี้เราเป็นตัวของเราเองโดยเฉพาะ เราไม่มีห่วงใยใดๆ เราไม่มีพี่ เราไม่มีน้อง ไม่มีญาติ ไม่มีพวก ไม่มีเพื่อน ไม่มีแม่แต่ร่างกายของตัว ทั้งนี้ก็เพราะว่าร่างกายของเราเองเป็นแต่เพียงธาตุ ๔ เข้ามาประชุมกันชั่วคราว สร้างขึ้นมาด้วยอำนาจของกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม คือเป็นธรรมฝ่ายชั่ว สร้างกาย สร้างตัวเราให้เกิดขึ้นมา

เวลานี้เราตั้งใจแล้วว่า องค์สมเด็จพระประทีปแก้วบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้ายอมเป็นที่พึ่งของเรา ในการที่จะกล่าวถึงพระพุทธเจ้าก็ดี พระธรรมก็ดี

พระสงฆ์ที่ดี เป็นที่พึ่งจริง ๆ อันนี้ท่านพุทธบริษัทชายหญิงต้องน้อมจิต คือมีศรัทธาปฏิบัติตาม พระพุทธพจน์บทบาลีที่องค์สมเด็จพระชินสีห์บรมศาสดามาตรัมพุทธเจ้าทรงสอน

ในอันดับแรกเราจะระงับนิวรณ์ คือไม่ยุ่งกับความชั่วของอารมณ์ของจิต โดยไม่คิดว่าเราจะยุ่งกับกามารมณ์คือ รูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส และอารมณ์ที่เกิดขึ้นในใจ อันเนื่องด้วยความปรารถนากามารมณ์เป็นเหตุ และประการที่สอง เราจะเชื่อตามคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ์ คือระงับความโกรธ และความพยาบาท ไม่จองล้างจองผลาญ ไม่กลั่นแกล้งผู้ใด ประการที่สาม เราจะน้อมใจเคารพพระพุทธคุณที่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้ากล่าวว่า เวลาทรงความดีให้ระงับความง่วงเหงาหาวนอนเสีย ตั้งสติสัมปชัญญะให้ทรงตัว และประการที่สี่ เราจะงดระงับอาการฟุ้งซ่าน คือจิตที่ไม่ตั้งในอารมณ์สมาธิ จะกำหนดจิตคิดว่าเราจะทรงสมาธิตลอดเวลาที่ตั้งอยู่ในข้อที่ต่อไปเราจะเชื่อองค์สมเด็จพระบรมครู โดยไม่สงสัยผลในการปฏิบัติในพระพุทธศาสนา นี้ความดีของบรรดาท่านพุทธบริษัทโดยถ้วนหน้า ถ้าทรงความดี คือระงับนิวรณ์ทั้ง ๕ ประการในใจเสียได้ จิตของบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายก็จะทรงสมาธิ มีกำลังเข้าถึงฌาน อย่างน้อยที่สุดก็เป็นปฐมฌาน

แล้วต่อแต่นั้นไป องค์สมเด็จพระพิชิตมารสอนให้บรรดาท่านพุทธบริษัทมีเมตตาจิตคิดว่าเราจะไม่เป็นศัตรูกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือสัตว์ เราจะเป็นมิตรคิดสงเคราะห์บุคคลทั้งหลายด้วยจิตเป็นกุศล ถึงแม้ว่าเหตุขัดข้องใดๆ จะเกิดกระทบจิตของตน แล้วก็ถือว่านี่เราเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้แต่พระพุทธเจ้าเองเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว องค์สมเด็จพระประทีปแล้วบรมศาสดาตรัมมาตรัมพุทธเจ้าทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเป็นพิเศษ ในเมื่อองค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ์พระองค์บรรลुकุณิเษกสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระอรหันต์ ถ้าองค์สมเด็จพระภควันต์ไม่มีพระมหากรุณาธิคุณสอนพุทธบริษัท พระองค์ทรงลัดเข้าสู่พระนิพพานโดยเฉพาะพระองค์เองก็ทำได้

แต่ที่อาศัยพระมหากรุณาธิคุณขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดา มีพระมหากรุณาเป็นพิเศษ องค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ์จึงได้ทรงทรมานพระกายสั่งสอนบรรดาพุทธบริษัททั้งหลายถึง ๔๕ พรรษา ในสมัยนั้นขวดยานพาหนะก็ไม่มีตัวอย่างสมัยนี้ จะไปไหนก็ใช้การเดินเป็นปกติ ถึงแม้กระนั้นก็ดี องค์สมเด็จพระชินสีห์เวลาจะเทศน์โปรดพุทธบริษัท ไม่มีคำจ้างและรางวัลแต่องค์สมเด็จพระภควันต์ก็ทรงสั่งสอนความดี ที่องค์สมเด็จพระชินวรทรงมีแบบนี้ เรียกว่าจะหาที่เปรียบเทียบกับมิได้

แต่ถึงกระนั้นก็ดี องค์สมเด็จพระจอมไตรก็มีศัตรูอยู่รอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศัตรูชั้นสูงได้แก่พญามาร คือพญามาราราชราช คอยกลั่นแกล้งองค์สมเด็จพระบรมโลกนาถอยู่ตลอดเวลา แต่องค์สมเด็จพระบรมศาสดาก็มีพระมหากษัตริย์และขันตีบริวารมีเข้าช่วยขัง ไม่ทำจิตใจให้เลวทรามตาม ที่พญามารกลั่นแกล้ง สำหรับบุคคลที่เป็นมนุษย์ก็มีอยู่มาก เช่นบรรดาเคียรถีย์ทั้งหลาย จัดให้นางจิตฺตมาณิกาเป็นสื่อชัก สร้างความเสื่อมเสียให้แก่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าประการหนึ่ง นี้เรียกว่าเป็นบุคคลภายนอก ที่นี้บุคคลภายใน ที่อยู่ในฟ้ากาสาวพัสตร์ด้วยกัน บุคคลนั้นคือพระเทวทัต พยายามกลั่นแกล้งองค์สมเด็จพระผู้ทรงสวัสดิ์ ถึงกับคิดจะฆ่าองค์สมเด็จพระบรมศาสดาให้ตักขัย ถึงกระนั้นก็ดี องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ไม่ได้ทรงโกรธพระเทวทัต กลับมีพระมหากษัตริย์คน แผ่นเมตตาจิตคิดสงสารพระเทวทัตอยู่ตลอดเวลา ครั้นเมื่อพระเทวทัตทนบารมีขององค์สมเด็จพระบรมศาสดาไม่ไหวก็ลงเวยีไป

ในตอนนั้นบรรดาบุคคลทั้งหลายก็มาถามองค์สมเด็จพระจอมไตร ถึงความรู้สึกในพระเทวทัต องค์สมเด็จพระผู้ทรงสวัสดิ์ก็ทรงแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกที่ว่า เรามีความรู้สึกในพระราชาผู้ซึ่งเป็นราชโอรสเพียงใด เราก็มีความรู้สึกในพระเทวทัตเช่นกับพระราชา คือมีเมตตากรุณาเช่นเดียวกับพระราชา

นี่แหละบรรดาท่านพุทธบริษัท การที่จะบำเพ็ญความดีในกรณีใดๆ ก็ตาม ขอบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านจงทราบตามความเป็นจริง ว่าเหล่าเราพุทธบริษัทชายหญิง และภิกษุสามเณรก็ตาม การจะสร้างความดีจงอย่าคิดว่า กรณีที่เราจะสร้างความดี จะมีแต่ความราบรื่นตลอดไป ต้องคิดถึงองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาว่า พระองค์มีพระมหากษัตริย์ถึงเพียงนั้น องค์สมเด็จพระพิชิตมารก็มีศัตรูเข้ามาขัดขวางกลั่นแกล้งอยู่ตลอดเวลา แม้แต่องค์สมเด็จพระบรมศาสดา สมัยเมื่อเป็นพระโพธิสัตว์ก็เช่นเดียวกัน อย่างสมัยพระเวสสันดรในตอนนั้น องค์สมเด็จพระชินวรก็มีพระเทวทัต เกิดเป็นชุกก หาทราบันthonความดีขององค์สมเด็จพระชินสีห์อยู่ตลอดเวลาเหมือนกัน แต่อาศัยที่องค์สมเด็จพระภควันต์มีพระมหากษัตริย์และขันตีบริวารมี ฉะนั้น องค์สมเด็จพระมหาโมนิจังใช้ความดีเข้าประหัดประหารความชั่วของชุกกให้พินาศไป

บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายก็เหมือนกัน เวลานี้เราเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระทรงธรรมบรมศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็คิดว่าการสร้างความดี

เราก็ต้องพบกับความชั่วเช่นเดียวกับพระพุทธเจ้า ที่จะเข้ามากระทบกระทั่ง ในขณะที่ความชั่วในทางใดหลังไหลเข้ามา ก็คิดถึงองค์สมเด็จพระบรมศาสดา ว่าพระองค์ถูกพระเทวทัตกลั่นแกล้งด้วยประการทั้งปวง แต่พระองค์ก็มีจิตคิดเมตตาปราณีในพระเทวทัต เช่นเดียวกับราहुลซึ่งเป็นราชโอรส ปรากฏว่าพระองค์ไม่โกรธ กลับแผ่เมตตาจิตให้แก่เขา

เราก็เช่นเดียวกัน ในฐานะที่เป็นสาวกขององค์สมเด็จพระทรงธรรม เวลาจะทรงจิตคือหมายความว่า ในสมัยใดที่กำลังลืมตาอยู่ จงใช้เมตตาบารมีเป็นปกติ หากเห็นว่าบุคคลใดทำไม่ดี จงอย่าคล้อยตาม อย่าใช้ความโกรธเข้าประหัดประหารและต่อต้าน เราก็จะเลวไปด้วยความโกรธ ความพยายามไม่ได้ช่วยให้คนดี เราจะทรงความดีได้เพราะอาศัยเมตตาบารมี คือแผ่เมตตาไปแก่บุคคลนั้น เพราะว่าบุคคลนั้นที่ทำชั่วก็เพราะตัวตกอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลส คือโทสะจริต ทำให้จิตเต็มไปด้วยความเร่าร้อน เขาเป็นทาสของกิเลส เป็นบุคคลผู้นำสงสาร หากเราคิดได้เช่นนี้แล้ว จิตใจของเราก็จะเบา จะมีความสุข จิตใจจะประกอบไปด้วยความปลอดโปร่ง ไม่มีความกระวนกระวาย

หลังจากนั้นบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ถ้าทรงสมาธิจิตหรือเมตตาด้วยดี ก็จะมีแต่ความดี คือความสุขใจ สัตถ์ก็จะบริสุทธ์ สมาก็จะตั้งมั่น วิปัสสนาญาณก็จะแจ่มใส ในขณะที่จิตจิตของบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายที่มีอำนาจเหนือนิรันดร์ ๕ ประการ พร้อมไปด้วยเมตตาบารมี ก็เชื่อว่าจิตของบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายทั้งหมดนี้เป็นผู้ทรงฌานแล้ว คืออารมณ์สบายนุ่มไปอยู่ในกุศล คำว่าฌาน ฌานังแปลว่าการเพ่ง คือตั้งจิตตรงไว้เฉพาะอารมณ์ที่เป็นกุศล ท่านเรียกว่าฌาน ฉะนั้น คำว่าฌานไม่ใช่หนังหัดบ ไม่รู้สึกตัว ไม่ใช่อย่างนั้น เป็นบุคคลผู้ทรงสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา

เมื่ออารมณ์ของเราราบเรียบ มีศีลบริสุทธ์ มีเมตตาปราณี จิตเป็นฌาน หลังจากนั้นบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน ก็จงพิจารณาขั้น ๕ ว่ารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ อันนี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา มันเกิดแล้วก็แก่ แล้วก็เจ็บ แล้วก็ตายไปในที่สุด ขณะที่ทรงอยู่ก็เต็มไปด้วยความทุกข์ ความทุกข์ที่จะมีกับเราได้ก็เพราะอาศัยความอยากคือตัณหาเป็นปัจจัย อยากได้โน่น อยากได้นี้ อยากเป็นอย่างนั้น อยากเป็นอย่างนี้ อยากมีความดีเกินวิสัย เมื่อหาไม่ได้ตามที่ใจเรานึก มันก็เกิดความทุกข์

ฉะนั้น องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้ากล่าวว่า ถ้าเราจะตัดความทุกข์ให้สิ้นไป ก็ต้องตัดความอยากเสีย ถ้าหากว่าเราต้องการเป็นมนุษย์ แล้วก็ตัดความอยากที่จะ

ละเมียดคิด ๕ เสียให้หมดทุกข้อ ทรงคิด ๕ ให้ปกติ เราก็เกิดเป็นมนุษย์ชั้นดีได้ ถ้าเรามีความ ประสงค์ เป็นเทวดา เราก็ตัดอารมณ์ของความชั่ว คือทรงหิริและโอตตปปะ มีความอายต่อความชั่ว กลัวผลของความชั่วมันจะบังเกิดขึ้น เรียกว่าตัดความชั่วทางอารมณ์ใจทั้ง ๒ ประการให้สิ้นไป มีความ อายและความกลัวความชั่วจะเกิดเป็นปกติ อย่างนี้เรียกว่าทวารธรรม เราก็เกิดเป็นเทวดาได้

ถ้าเราปรารถนาจะได้เป็นพรหม เกิดเป็นพรหม ก็ปฏิบัติตามที่กล่าวมาแล้ว คือระงับ คีล ๕ ประการ ทรงเมตตาบารมี อารมณ์จิตของบรรดาท่านพุทธบริษัททรงอยู่อย่างนี้ตลอดเวลาจนถึงจะ ตาย อย่างนี้เราเป็นพรหมได้อย่างสบาย ๆ ถ้าเราต้องการว่ามนุษย์โลกก็ดี เทวโลกก็ดี พรหมโลกก็ดี ไม่เป็นดินแดนสำหรับที่จะทรงไว้ซึ่งความสุข เมื่อความสุขชั่วคราว ก็ยังมีความสุขขึ้นได้ สิ่งที่เราต้องการ นั้น ไชรก็คือพระนิพพาน อันนี้ให้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน ตัดความอยาก ตัดหาคือความ ออยาก หมายความว่าอยากที่จะเกิดเป็นมนุษย์ อยากเกิดเป็นเทวดา และอยากเกิดเป็นพรหมเสีย ขึ้นชื่อว่า ดินแดนทั้งสามประการนี้ สุขก็จริงแล แต่ทว่าสุขไม่จริง

เราบรรดาพุทธบริษัทชายหญิง เป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราต้องการเฉพะพระนิพพาน แล้วเราก็ไม่เห็นว่าเป็นโลกนี้ เทวโลก พรหมโลก เป็นดินแดนที่มีความสวยงาม งาม เราไม่ต้องการ ต้องการสิ่งเดียวคือพระนิพพาน หลังจากนั้นก็กำหนดจิต ระงับความโลภด้วยการให้ทาน ระงับความโกรธในขั้นต้นด้วยการทรงศีล ระงับความโกรธในขั้นต่อไปด้วยการมีเมตตา บารมี และต่อจากนั้นไปก็พิจารณาขันธ ๕ ของเรานี้ว่าอรรถภาพร่างกายนี้เต็มที เป็นที่มาของความทุกข์ เราไม่ต้องการ ฉะนั้นขึ้นชื่อว่าขันธ ๕ นี้แล้ว เราจะมีชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย ต่อไปขันธ ๕ ไม่มีสำหรับ เรา สิ่งที่เราต้องการนั้นก็คือพระนิพพาน และก็ทำใจให้รักพระนิพพานเป็นปกติ โดยเราอมเคารพ กฏของธรรมดา เห็นความแก่ ความเจ็บ ความตาย ความทุกข์ใจ พลัดพรากจากรักของชอบใจ ปรากฏขึ้น ถือว่านี่เป็นเรื่องธรรมดาของคนที่เกิดมาในโลก จะหนีให้พ้นไม่ได้

หากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายเห็นอย่างนี้ และไม่สะทกสะเทือนใจ เมื่อเวลา ความตายเข้ามาถึง ก็มีความสุขใจ คิดว่าต่อแต่นี้ไปเราจะมีความสุขแล้ว กล่าวคือ จะเข้าพระนิพพาน ตามที่องค์สมเด็จพระประทีปแก้วเสด็จไปก่อน ในฐานะที่เราเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระชินวร เรา จะไปตามท่าน ทำใจให้สบาย เปลื้องกายเสียให้หมด โดยกำหนดว่าขึ้นชื่อว่าอรรถภาพ ร่างกาย คือรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ จะไม่มีสำหรับเราต่อไป ทำใจไม่ยึดมั่นถือมั่นในความเกิด เพียงเท่านี้

บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายทั้งหมด ก็จะปรากฏว่าหลังจากความตายมาถึง เมื่อเคลื่อนออกจากกายนี้แล้ว จิตก็จะไปสู่พระนิพพานทันที แต่ถ้าหากว่าบังเอิญว่าอารมณ์อย่างนี้เกิดขึ้นกับเราก่อนที่เราจะตาย อันบุคคลนั้นก็ชื่อว่าท่านเป็นพระอรหันตผล เป็นพระอริยบุคคลชั้นสูงสุดในพระพุทธศาสนา นี่เป็นปัจจัยที่บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยถ้วนหน้า จะกำหนดไว้เป็นปกติ

*****

อบรมพระกรรมฐาน พ.ศ. ๒๕๑๗ (๒)

ต่อแต่นี้ไปเป็นโอกาสการเจริญพระกรรมฐาน สำหรับท่านผู้ใหม่ที่ยังไม่เคยปฏิบัติพระกรรมฐาน ให้สอน ขอทราบโปรดทราบเหตุที่จะพึงปฏิบัติในตอนต้น นั่นคือการนั่ง สำหรับการนั่งเพื่อปฏิบัติพระกรรมฐานหรือว่าทรงสมาธิ หรือว่าพิจารณาด้านวิปัสสนาญาณตามแบบฉบับที่ได้สอนกันมา ก็นั่งขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย และก็วางมือขวาทับมือซ้าย ตามแบบพระพุทธรูปปางสมาธิท่านั่งอยู่นี้ ถือว่าเป็นแบบที่ปฏิบัติสืบ ๆ กันมา แต่ว่าการนั่งนี้ ตามความเป็นจริงแล้วก็ไม่เป็นการบังคับ สุดแล้วแต่จะสบาย จะนั่งขัดสมาธิก็ได้ นั่งพับเพียบก็ได้ จะนั่งกระหย่งก็ได้ตามอัธยาศัย ทีนี้ถ้าคนเหยียดองขาไม่เข้า ถ้าขาแข็งไปเสียข้างหนึ่งอย่างนี้ท่านอนุญาตให้เหยียดก็ได้ หรือว่าถ้าเราไม่นั่งอยู่ในสังคัม หรือไม่รวมกลุ่มกับบุคคลผู้ใด เราจะนั่งเก้าอี้ นั่งห้อยขาทำไหนก็ได้ ตามที่จะเกิดสบาย เป็นอันว่าการนั่งถ้าไม่รวมอยู่ในกลุ่มก็ไม่มีเกณฑ์บังคับ ถ้าหากว่าถ้ารวมอยู่ในกลุ่มก็ควรปฏิบัติเป็นตามระเบียบ แต่ถ้าวางการนั่งก็ถือว่าขัดสมาธิก็ได้ พับเพียบก็ได้ ถ้าเมื่อไหร่เราจะเปลี่ยนอิริยาบถพลิกซ้ายพลิกขวาก็ได้ อย่างนี้ไม่ห้าม

และการเจริญพระกรรมฐานท่านก็บอกว่า เวลาหลับตาลงไปแล้วเสียงอะไรกุกกัก หรืออะไรมากระทบตัวเรา ลืมตาไม่ได้เป็นบ้า อย่างนี้ก็อย่าไปเชื่อใคร นี่เป็นคำสอนของบุคคลผู้มุ่งพุทธจิตในกิจอย่างนี้ ปราภคณาในทีที่หลายสถาน นี่ท่านไม่ห้าม ลืมตาได้ไม่ใช่เป็นบ้า ทีนี้เมื่อการนั่งผ่านไป จะนั่งได้ตามอัธยาศัย ฟิงก็ได้ถ้าเมื่อย เพราะว่าการนั่งให้ถือนั่งตามสบาย ถ้านั่งไม่สบายเราก็นอน ถ้าไม่อยู่ร่วมกับคนอื่น นอนไม่สบายก็ยืน ยืนไม่สบายก็เดิน รวมความว่าอิริยาบถทั้ง ๔ ทั้งนั่ง นอน ยืน เดิน การเจริญพระกรรมฐานทั้งด้านสมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนามีผลเสมอกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเวลาเดินที่เราเรียกกันว่าจงกรม คำว่าจงกรมก็คือเดิน การเดินพระกรรมฐานกองใด ถ้าได้มานในระหว่างการเดินทาง กรรรมฐานกองนั้นจะไม่เสื่อม เพราะได้มาในลักษณะเวลาที่มีร่างกายเคลื่อนไหวอยู่ นี้รวมความแล้วว่าการเจริญพระกรรมฐานไม่ห้าม ทุกอิริยาบถมีผลเสมอกัน นี้ว่ากันถึงว่านั่ง นอน ยืน เดิน

ทีนี้การทรงอารมณ์ในอันดับแรก ความจริงตามหน่วยทางสมถภาวนา เขามักจะสอนให้ตั้งอารมณ์โดยเฉพาะ จากลมหายใจเข้าออก แล้วใช้คำภาวนา แล้วส่วนสำนักใหญ่ๆ ในอาจารย์ที่ได้บรรลุมรรคผล ท่านไม่สอนแบบนี้

ท่านสอนบอกว่าก่อนที่จะภาวนาใดๆ ให้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายพิจารณาร่างกายเสียก่อน ให้พิจารณาตามที่พระพุทธเจ้าท่านทรงตรัสสอนว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตา ที่ท่านบอกว่าไม่เที่ยงนี้ ก็ให้สังเกตอาการเกิดของ คน และสัตว์ก็ดี ในสภาวะเดิมที่เราคลอจากกรรมมารดา ตอนอยู่ในครรภ์ไม่ต้องพูดกัน เพราะมองไม่เห็น ถ้าจะเห็นตัวเองก็นึกไม่ออก ตอนคลอดออกมาใหม่ ๆ ถ้าเราไม่เห็นตัวเราเวลาคลอด ก็ดูจากคนอื่น เดิมทีนะตัวเล็ก ช่วยตัวเองไม่ได้สักอย่าง ถ้าหากร่างกายของเรามีสภาวะคือความเที่ยงจริง ๆ ในเมื่อมันคลอจากกรรมมารดาแล้ว มันตัวเล็กขนาดไหนมันก็ต้องทรงอยู่ขนาดนั้น ตอนนั้นเราพูดไม่เป็น เราเดินไม่ได้ ช่วยตัวเองไม่ได้ ถ้าอาการของร่างกายมันเที่ยง มันก็จะอยู่แค่นั้น ไม่มีการช่วยตัวเองได้ แต่เพราะอาการของสังขารร่างกายเป็นของไม่เที่ยง มันเคลื่อนเข้าสู่ความเติบโตทุกขณะ การเจริญขึ้นของสังขารอันนี้ พระพุทธเจ้าท่านกล่าวว่าแก่ง คือมันแก่งขึ้น ทีแรกนะความจริงมันแก่ง ไม่ใช่แก่งขึ้น แต่ว่าเราเห็นเป็นแก่งขึ้น โตขึ้น เจริญขึ้น เราว่าอย่างนั้น แต่ความจริงมันไม่ใช่อย่างนั้น ความจริงของมันแล้ว มันเดินเข้าไปหาความตาย เพราะความเกิดมีในเบื้องต้น และก็ความตายมีในที่สุด

วันเวลาล่วงไปเท่าไรก็ดี ชีวิตของเราก็เดินเข้าไปหาความตาย ใกล้เคียงไปทุกที เวลาที่ร่างกายของเราเจริญขึ้น แสดงว่าร่างกายของเรามันไม่เที่ยง มันเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิม แต่ว่าตอนนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เราชอบใจ เพราะมันแข็งแรงขึ้น และเราพูดไม่ได้ก็เริ่มพูดได้ เดินไม่ไหวไปไหนไม่ได้ ก็เริ่มถนัดไปได้ คลานไปได้ ในที่สุดก็ยืนได้ เดินได้ พูดได้ ทำอะไรได้ทุกอย่าง เข้าถึงขั้นความเป็นหนุ่มเป็นสาว ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ตอนนี้อะดิใจกัน เพราะร่างกายของเราเจริญเติบโต มีกำลังร่างกายดี สมบูรณ์ด้วยพลังกำลัง และกล่อมเนื้ออวัยวะทุกอย่างสมบูรณ์หมด แต่ว่าองค์สมเด็จพระบรมสุขคตท่านไม่พูดอย่างนั้น ท่านบอกว่า นี่ความเสื่อมมันสืบคลานเข้ามาเกือบจะเต็มตัว เข้ามาถึงครึ่งระยะ นี่แสดงว่าการเติบโตเต็มทีนั่น เป็นการเสื่อมที่มีความสำคัญที่สุด เรียกว่าเราเดินเข้าไปใกล้ความตายหนักเข้าไปทุกที แต่ว่า ตอนนี้นัมนุสย์ทั้งหลาย ที่มีกิเลสบังหน้ามองไม่เห็น

ทีนี้ต่อมาพูดถึงความเสื่อมคืออาการไม่เที่ยง มันจะกลับปรากฏให้เราเห็นชัดเมื่ออายุผ่าน ๓๐ ปีเข้าไป ตอนนี้น้แหละมันจะเริ่มเจริญลงและแก่ง ขึ้นไปสูงสุดแล้วก็โค้งลงค่อย ๆ ลงทีละน้อย หนักเข้าสาวยตาที่เคยยาวก็กลับสั้น ฟันที่เคยแน่นก็โยกคลอน มันจะเริ่มถอน บางทีถอนหลุดไปผมที่เคยดำทั้งศีรษะมันก็หงอก หูที่เคยฟังอะไรถนัดก็ซึกฟังไม่ชัด ร่างกายที่แข็งแรงก็ซึกจะไม่ค่อยมี

แรง อาการเปลี่ยน เพลีย ปากแห้งขึ้น กำลังน้อยลง ร่างกายเคยสมบูรณ์ บริบูรณ์ เปลี่ยนปลั่งด้วยกลิ่นเนื้อ
ผิวพรรณ ตอนนี่ก็เกิดอาการเศร้าหมอง ทรุคโทรม ตอนนี่เราไม่ชอบใจ เราไม่ชอบแล้ว การเจริญลง
นี่เราไม่ชอบ แต่เราก็ห้ามไม่ได้

แล้วในที่สุด ร่างกายของเราก็ทยอยเคลื่อนเข้าไปหาความเสื่อม ความเสื่อมเกิดมาก
ขึ้น และในที่สุดก็ตาย อาการอย่างนี้พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า ร่างกายของคนและสัตว์เราก็ดี บุคคล
อื่นก็ดี มันไม่เที่ยง อาการไม่เที่ยงอย่างนี้ บรรดาท่านพุทธบริษัทเห็นด้วยไหม อันนี้เรียกว่าค่อยๆ พิจาร
ณาไป ที่อาตมาพูดมานี้ท่านเห็นว่าจริงไหม และที่พูดนี้ความจริงไม่ใช่ความรู้ของอาตมา เป็นความรู้
ของพระพุทธเจ้าท่านสอน เราจำกันมาได้และก็นึกตาม ทีนี้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านที่นั่งอยู่ ณ ที่
นี้ พระก็ดี เณรก็ดี อุบาสกก็ดี อุบาสิกาที่ดี ท่านเห็นความเสื่อมของร่างกายของท่านแล้วหรือยัง ว่า
อาการที่พระพุทธเจ้ากล่าวมาอย่างนี้ ว่าร่างกายไม่เที่ยงนี้มันเคลื่อนเข้าไป ๆ แล้วก็เสื่อมลง ในที่สุดก็
สลายตัว มันจริงไหม ถ้าเรายังไม่ตาย ยังคิดว่าเราจะไม่ตาย คุณที่เขาเกิดก่อนเรา แล้วก็คนที่เขาเกิด
ทีหลังเราเขาตายมีไหม ถ้าหากว่ามี เราเชื่อก็แสดงว่าพระพุทธเจ้าพูดถูก

พิจารณาให้เห็นค่อย ๆ พิจารณาไป ทีนี้อันดับแรกเมื่อเกิดแล้วก็พบกับความไม่เที่ยง
เมื่อความไม่เที่ยงปรากฏ ความทุกข์ใจก็ปรากฏ ทุกข์ใจเพราะอะไร เพราะหนึ่ง ร่างกายเกิดขึ้นแล้ว
ความรับผิดชอบของร่างกายมีอยู่ นั่นก็คือต้องการอาหารเข้าไปบำรุงบำเรอร่างกาย ของเก่าหมดไป
ของใหม่ต้องเพิ่มเติม ถ้าเราไม่บริโภคอาหาร ความทุกข์มันก็เกิด นั่นก็ได้แก่ความหิว ทีนี้อาหารที่เรา
จะได้มาเข้าไปเป็นข้าวสุก มันก็เป็นข้าวสารมาก่อน ข้าวสารกว่าจะเป็นข้าวสุกได้ก็จงหาเชื้อเพลิงหา
หม้อ หาเตา หาน้ำ หาข้าวสารมา ทำให้มันสุกขึ้น ต้องประกอบภาระงาน อันนี้ข้าวสารที่จะใส่หม้อ
เข้าไปได้ เราก็ต้องทำงานเหนื่อยด้วย เหนื่อยยากลำบากด้วยประการทั้งปวง รวมความว่าข้าวสุกที่
เราจะกินเข้าไปบำรุงบำเรอร่างกายแต่ละคำ เราได้มาด้วยความทุกข์ ด้วยความเหนื่อยยาก

อันนี้บรรดาท่านพุทธบริษัทเห็นไหม คิดได้หรือยังว่าอาการที่ได้มาซึ่งทรัพย์สินต่าง ๆ
จะได้มาแต่ละบาท แต่ละสตางค์ มันเต็มไปด้วยความเหนื่อยยาก อาการเหนื่อยยากที่ต้องทนทำ ท่าน
เรียกว่าทุกข์ ทีนี้การหิวก็ทุกข์ การจะกินเข้าไปก็กินทุกข์ หมายความว่าข้าวสารและอาหารที่เรา บริโภค
ได้มาด้วยอาการของความทุกข์ และความเหนื่อยยาก ทำงานลำบาก ต้องเอาใจเขา อันนี้ในเมื่อเรากิน
เข้าไปแล้ว ครั้งหนึ่งมันพอเมื่อไร มันไม่พอ เดียวมันก็หิวใหม่ อันนี้มันแสดงถึงการไม่เที่ยง เมื่อ
ความหิวเกิดขึ้นมันก็ทุกข์ใหม่ รวมความว่าทุกข์เฉพาะความหิวอย่างเดียว

วันหนึ่งหลายครั้ง อันนี้ยังมีทุกข์จากการปวดอุจจาระ ปัสสาวะ ความหนาว ความร้อน เข้ามากระทบ กระทั่งอยู่ตลอดวัน

ในขณะที่เดียวกัน ร่างกายก็ปรากฏว่ามีโรคภัยเข้ามาเบียดเบียนด้วยอาการต่างๆ ปวดบึ้ง เมื่อยบึ้ง เสียขบึ้ง เวียนหัวบึ้ง มีอาการต่าง ๆ จากอาการของโรค นี่เป็นอาการของความทุกข์ทั้งหมด นอกจากทุกข์ประเภทนี้แล้ว ก็ยังจะต้องทุกข์เพราะกระทบกระทั่งกับอารมณ์ที่เราไม่พอใจ สิ่งนี้เราไม่พอใจ แต่ทว่ามีคนอื่นเขายื่นโยนให้ นี่มันทุกข์กายไม่พอ กลับเข้ามาทุกข์ใจอีก นี่เรียกว่าทุกข์ประจำวัน นอกจากนั้น ก็ยังจะต้องทุกข์เพราะความแก่เข้ามาทับถมตัว การประกอบการทำงานไม่ถนัด คราวนี้ความหวังตัวหวังครอบครัวก็บังเกิดขึ้น เกรงว่าจะหาทรัพย์สินมาไม่พอกับการใช้จ่าย นั่นเอาเข้าไปอีก

ที่นี้ความแก่คือคลานเข้ามาทำอะไร ความลำบากก็มีมากขึ้น เราเคยเดินกิโลหนึ่งไม่เหนื่อย มันมีความแก่มากขึ้น หนัก ๆ เข้าครั้งกิโลก็นั่งหอบไม่ไหว อาการประเภทนี้เป็นอาการของความทุกข์ ในที่สุดพูดอย่างทุกข์ย่อ ๆ ในขณะที่เราทรงชีวิตอยู่ ของรักของชอบใจจะต้องพลัดพรากจากกัน เพื่อนรัก คนรักต้องตายจากกัน ต้องตายทั้งเป็น หมายความว่าห่างกันไปเสีย อยู่ด้วยกันไม่ได้ด้วยความจำเป็น วัตถุอันเป็นที่รักมันสลายตัว นี่สร้างความทุกข์ใจให้เกิดขึ้นกับเรา เพราะความอาลัยอาวรณ์ในวัตถุที่เราต้องการ และบุคคลที่เรารัก รวมความว่าการทรงชีวิตอยู่เต็มไปด้วยความทุกข์ ทุกข์เพราะอะไร ทุกข์เพราะห่วงคนโน้น ห่วงคนนี้ ในที่สุดก็ห่วงตัวเรา คือเราไม่ต้องการความทุกข์ นี่เป็นอันว่าขั้นที่ ๒ รองลงมาจากอนิจจัง คือทุกข์ขัง มันเป็นทุกข์จริง ๆ พุดโดยย่อ ละเอียดไม่ได้

ในที่สุดร่างกายของเราก็เป็นอนัตตา ไม่ว่าจะร่างกายเรา ร่างกายใครมันก็เหมือนกันหมด เป็นอนัตตาทั้งหมด อนัตตาแปลว่าสลายตัว คือพังไป ที่เราจะห้ามปรามมันไม่ได้ ท่านเคยเห็นคนเกิดมาแล้วตายมีไหม แล้วเคยนึกหรือบ้างว่าคนที่เกิดมาในโลกไม่มีใครไม่ตาย คนที่จะไม่ตายมีไหมในโลก ถ้าหากว่าท่านคิดว่ามันจะไม่ตายก็แปลกเหมือนกัน ถ้าคนเราเกิดเท่าไร หรือสัตว์ก็ตามเกิดเท่าไร ตายหมดเท่านั้น เป็นอันว่าในที่สุดเราก็ต้องตาย ที่นี้โบราณอาจารย์ท่านสอนไว้ว่า ก่อนการภavana ว่าให้คิดถึงอัฐภาพร่างกายเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา คำว่าอนัตตามันแปลว่าสลายตัว ที่เราห้ามปรามไม่ได้ ไม่อยู่ในเกณฑ์บังคับของใคร

ในเมื่อเราเห็นว่าร่างกายไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาอย่างนี้แล้ว องค์กรสมเด็จพระประทีปแก้วก็ทรงสอนว่า พวกท่านทั้งหลายจงอย่าเมาในขั้น ๕ ได้แก่ร่างกาย จะเป็นการเราก็คือ ภายคนอื่นก็ดี ภายสัตว์อื่นก็ตาม ที่ไม่ใช่เรา และวัตถุใด ๆ ก็ตามที่มีอยู่ในโลก จงอย่าเมา จงอย่าคิดว่ามันเป็นเรา มันเป็นของเรา หรือเรามีในมัน มันมีในเรา ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะว่าคนอื่นก็ตาม สัตว์อื่นก็ตาม นอกจากตัวเรา หรือตัวเราก็คือ ในที่สุดเรานี้ก็ต้องทิ้งร่างกาย ปล่อยให้ร่างกายทั้งหมดนี้ทับถม พื้นปฐพี ส่วนเราไปที่อื่น เป็นอันว่าร่างกายก็ตาม สิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตามในโลก ไม่มีใครทรงตัว มันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ทรัพย์สินทั้งหลายที่เราหามาได้ทั้งหมด เวลาตายแล้วเราแบกไปไม่ได้ สักอย่าง เราจะมานั่งเฝ้ามันทำไม และอรรถพร่างกายของเราก็คือ ของบุคคลอื่นก็ดี หรือของสัตว์ก็ตาม วัตถุก็ตาม จะเป็นเรา เป็นของเราได้อย่างไร

อันนี้พระพุทธเจ้าจึงสอนให้พวกเราอย่าเมาในขั้น ๕ คือร่างกาย จงคิดไว้เสมอว่า อรรถพร่างกายนี้มันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา ร่างกายเป็นแต่เพียงธาตุ ๔ คือ ธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟ ประสมกันชั่วคราว มันเป็นก้อน เป็นแท่งทึบชั่วคราว ไม่ซำก็สลายตัว แต่เมื่อเราอาศัยมันอยู่ชั่วคราว มันพัง พังแล้วเราก็ออยู่ไม่ได้ เราต้องไป คำว่าเราก็คือใคร พุคกันอย่างภาษาไทย ๆ ภาษาชาวบ้านเขาเรียกว่าจิต แต่ว่าภาษาพระที่ได้ เจโตปริยญาณ ท่านจะเรียกว่า อภิสสมาณกาย หมายความว่ามิกายอันหนึ่งที่ซ่อนอยู่ในกายเนื้อ ที่เราไม่สามารถจะมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า อันนี้ที่ร่างกายภายนอกตาย แต่กายภายในมันไม่ตาย มันก็ไปเสวยสุข เสวยทุกข์ตามกฎของกรรม ว่าจิตของเรานิยมความชั่ว เราก็กองบายภูมิ มีนรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน มาเกิดเป็นคนก็แสนจะลำบาก ถ้าอารมณ์จิตของเราดี ร่างกายนี้พังแล้ว กายภายในก็ไปสวรรค์ ไปพรหมโลก หรือว่าไปพระนิพพาน

อาการที่คิดว่าอรรถพร่างกายเป็นอนัตตา ทุกข์ อนัตตา นี่เป็นอารมณ์ของวิปัสสนาญาณ อันโบราณจารย์คือท่านที่ได้สำเร็จมรรคผล เวลาท่านสอนแก่บรรดาท่านพุทธศาสนิกชน ท่านบอกว่าทุกคนที่กำลังเจริญพระกรรมฐาน ถ้าพิจารณาได้อย่างนี้ให้นานแสนนาน จนกระทั่งหมดเวลาที่เราจะปฏิบัติ โดยไม่ภาวนาใด ๆ เลย อันนี้เป็นที่ชอบใจของท่านมาก ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะว่าอารมณ์วิปัสสนาญาณย่อมเป็นอารมณ์ตัดกิเลสให้เป็นสมุจเฉตพหวน บุคคลใดตัดกิเลสได้มากเพียงใด ก็มีความสุขมากเท่านั้น ถ้าตัดกิเลสได้หมดจริง ๆ ก็มีแต่ความสุขหาความทุกข์ไม่ได้ ขึ้นชื่อว่าความทุกข์ใจของบุคคลผู้หมดกิเลสไม่มี แต่อาการทางร่างกายมีทุกข์จริง

แต่ทว่าท่านผู้นั้นไม่เมาในความทุกข์ คือไม่เมาในชั้น ๕ นี้ว่าร่างกายมันจะทุกข์ถือว่าเป็นกฎธรรมดา
ฉะนั้น ขอบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านโดยถ้วนหน้า เวลาที่ท่านจะภาวนาทรง
สมาธิจิต ก็ขอทุกท่านจงคิดหากฎของความเป็นจริงว่า การเกิดแต่ละคราวเต็มไปด้วยความทุกข์ มันไม่
เที่ยง และมันก็ทุกข์ แล้วมันก็ตาย ตายแล้วก็ไม่ถึงที่สุดของความทุกข์ ไม่หมดไม่สิ้นกัน มันยังต้อง
เกิดต่อไป อันนี้ถ้าเรามีความชั่วเข้าประจำใจ คือละเมิดบัญญัติ ๕ ประการ ที่เรียกว่าขาดศีล ๕ สำหรับ
ฆราวาส ถ้าเณรขาดศีล ๑๐ ถ้าพระขาดศีล ๒๒๘ ทางที่เราจะพึงไปก็มีนรกขึ้นต้น ไปขึ้นต้นกันมา
จากนรกก่อน แล้วก็ผ่านเปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน มาเป็นคนที่ไม่มีบริบูรณ์ สมบูรณ์

ถ้าหากว่าจิตของเราเคารพในศีล มีความบริสุทธิ์ในศีล มีการให้ทานเป็นปกติ มีเมตตา
เป็นอารมณ์ คนประเภทนี้อย่างเร็วที่สุดก็เกิดเป็นมนุษย์ชั้นดี ถ้าดีขึ้นไปอีกหน่อยก็เป็นเทวดา ถ้าจิตมี
กำลังกล้า ทรงสมาธิจิตได้ก็ไปพรหมโลก ถ้ามีปัญหาสามารถตัดกิเลสได้สมุจเฉทปหาน คือเรียกว่าอัส
ภวาร่างกายนี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา ความเบาใจก็ปรากฏ คิด
ว่าการที่องค์สมเด็จพระบรมสัพคตตรัสสอนอย่างนี้เป็นของจริง เราไม่ต้องการความเกิดอีก ขึ้นชื่อว่าความเกิด
ครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้าย ต่อไปไม่มีสำหรับเรา

และนอกจากนั้นก็ตัดโลกะความโลภเสีย ตัดโทสะความโกรธ ตัดโมหะความหลง
ถือว่าความโลภ ทรัพย์สิ่งทั้งหลายที่หามาได้มันไม่ไปกับเรา แต่ว่าเราต้องหากินตามหน้าที่ ในเมื่อ
ร่างกายมันต้องการ คิดแต่เพียงว่าหามาได้มันก็ไม่เท่านั้น ตายแล้วก็เลิกกัน ใครเขาทำให้เราโกรธ
เราไม่พอใจ เราก็ไม่โกรธตอบ คิดว่านั่นเป็นเรื่องธรรมดาของคนที่มีกิเลส คนที่มีเจ้านายคือ กิเลส
ค้นหา อุปาทาน เขาเป็นทาสของกิเลส ค้นหา อุปาทาน ๆ เสียมสอนให้เขาเป็นคนชั่ว เราจะไป นั่ง
โกรธเขาเพื่ออะไร ถ้าเราไปได้ตอบด้วยอารมณ์สะ อารมณ์อิ หรือถ้อยคำที่หยาบคายไม่ดี เป็นการ ผิด
ศีลผิดธรรมก็ชื่อว่าเราเลวไปด้วย ในเมื่อเขาจะเลวก็ให้เขาเลวไปคนเดียว เราไม่ยอมเลวตาม แทนที่จะ
โกรธกลับมีเมตตาบารมีว่า บุคคลนี้เป็นทาสเขา น่าสงสาร ทีนี้ถ้าอารมณ์ของเรามันจะคิดพล่านว่า นั่น
เป็นของกู นี่เป็นของกู แม้แต่ร่างกายก็เป็นของกู ก็ลองคิดว่า คนที่ตายแล้วแบกอะไรไปได้บ้าง
มองดูให้ดูว่าคนทุกคนแบกอะไรไปไม่ได้ในยามตาย เราจะมานั่งเฝ้ามันว่านั่นเป็นเรา เป็นของเราเพื่อ
ประโยชน์อะไร

นี่ถ้าคิดได้อย่างนี้แล้ว องค์สมเด็จพระจอมไตรกล่าวว่า ท่านเดินใกล้เถิด เข้าปรินิพพาน เหลืออีกนิดเดียว อีกนิดหนึ่งไม่พูด หากว่าอารมณ์อย่างนี้เวลาที่เราคิดไป หรืออารมณ์จะซ่านเกินไป อันนี้องค์สมเด็จพระจอมไตรให้จับอารมณ์ให้อยู่โดยกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก เวลาหายใจเข้านี่ก็ว่าพุท เวลาหายใจออกนี่ว่า โธ นี่ภาวนาด้วยนะ แต่ว่าเราจะไม่ภาวนาด้วยก็ได้ เวลาหายใจเข้ารู้ที่อยู่หายใจเข้า เวลาหายใจออกรู้ที่อยู่หายใจออก เท่านั้นถ้าจิตเรายังรู้ที่อยู่ หายใจเข้าหรือหายใจออก ท่านเรียกว่าสมาธิ ถ้าเราใช้คำภาวนาด้วย เวลาหายใจเข้านี่ว่า พุท เวลาหายใจออกนี่ว่า โธ ก็เป็นสมาธิเหมือนกัน แต่ว่าการกำหนดรู้ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก เป็นอานาปานุสสติกรรมฐาน การนี้ที่ว่า พุท โธ เป็นพุทธานุสสติกรรมฐาน คือนึกถึงความดีของพระพุทธเจ้าเป็นอารมณ์ เป็นกรรมฐาน ๒ อย่างควบคู่กันไป

หากถ้าว่าอารมณ์จิตของท่านผู้ใดสามารถรู้ลมหายใจเข้า ลมหายใจออกก็ดี รู้คำภาวนาก็ดี ขณะที่นั่งอยู่นี้ และเวลาอื่นใดได้ขณะหนึ่ง ชั่วโมงที่สองนาทิตี่ สามนาทิตี่ตาม โดยจิตมั่นคง ตั้งตรงอยู่เฉพาะลมหายใจเข้าออกและคำภาวนา มีอารมณ์สบายใจสบายปลอดโปร่งจากกิเลส อันนี้องค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ์กล่าวว่า มีอานิสงส์มาก ท่านเรียกว่าพระคือพระโยคาวจร พระที่บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนาไม่เคยสามารถทรงสมาธิ ท่านเรียกว่าสมมุติสงฆ์ และท่านก็บอกว่าพระที่บวชเข้ามาแล้วมีศีลบริสุทธิ ไม่บกพร่องทุกสัปดาห์ ๑๐๐ ปี มีอานิสงส์ผู้บุคคลผู้ทำความดีคือทรงจิตเป็นสมาธิให้จิตว่างจากกิเลสวันละสัก ๑ นาทีก็ไม่ได้ เพราะคุณค่าต่างกัน และการรักษาศีลจะสักกี่แสนปีก็ตามทีจะเป็นพรหมไม่ได้ จะเกิดได้แต่เฉพาะกามาวจรสวรรค์ สำหรับบุคคลผู้ทรงสมาธินั้น สามารถเกิดเป็นพรหมได้ และยังบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย พิจารณาอรรถภาพร่างกายว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ตามที่กล่าวมาในเบื้องต้น อันนี้องค์สมเด็จพระทศพลกล่าวว่า ข้อนี้แหละเป็นบันไดหรือการก้าวเข้าไปสู่พระนิพพาน

*****

อบรมพระกรรมฐาน พ.ศ. ๒๕๑๗ (๓)

ลำดับต่อไปเป็นการเจริญพระกรรมฐาน สำหรับรายการเจริญพระกรรมฐานนี้ พระเนรทั้งหมดพึงทราบไว้ว่า เป็นปรมัตถปฏิบัติ คำว่าปรมัตถแปลว่าอย่างยิ่ง ปฏิบัตินี้ก็แปลว่าความประพฤติ ถ้าพูดเป็นภาษาไทยแปลว่าการเข้าถึงเฉพาะเป็นความคืออย่างยิ่ง ทั้งนี้ก็เพราะว่าการเจริญ พระกรรมฐาน หนึ่ง เราต้องเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ ประการที่ ๒ จิตต้องประกอบไปด้วยเมตตา ประการ ที่ ๓ จิตทรงไว้ซึ่งสติสัมปชัญญะ ที่เราเรียกกันว่าสมาธิหรือฉาน ๔ จิตประกอบด้วยปัญญา รู้เท่าทัน สภาวะการณ์ของขั้น ๕ ฉะนั้นการเจริญพระกรรมฐาน ซึ่งว่าเป็นการปฏิบัติระดับสูงสุดในพระพุทธ ศาสนา ในพระพุทธศาสนาเรามีข้อปฏิบัติสูงสุดเพียงเท่านี้ ว่าเป็นการรวมความดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิบัติพระกรรมฐานที่ชื่อว่าเป็นการทรงสติสัมปชัญญะโดยสมบูรณ์ แล้วก็ใช้ปัญญาพิจารณาตาม ความเป็นจริงของขั้น ๕

ท่านทั้งหลายที่เข้าถึงอรหัตตผล เป็นพระอริยบุคคลในพระพุทธศาสนาตามพระวินัย ท่านถือว่าเป็นผู้มีสติสมบูรณ์แล้ว เหตุนี้เองก็สมเด็จพะประทับแก้วบรมพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เฉพาะผู้ใดเข้าถึงความเป็นอรหัตตผล องค์สมเด็จพะทศพลทรงลดโทษลงมาตั้งมาก หมายความว่าลด วินัยที่จะปรับโทษหลายสิบมาตรา แทนที่จะมีโทษถึง ๒๒๗ มาตราตามที่เราปฏิบัติ ท่านที่เข้าถึงความ เป็นพระอรหันต์แล้วกลับมีโทษน้อย เรียกว่าการปฏิบัติมีโทษใหญ่ไม่มีสำหรับพระอรหันต์ ทั้งนี้เว้นไว้ แต่ส่วนที่เป็นอกิสมาจารเท่านั้น ทั้งนี้เพราะอะไร ก็เพราะว่าท่านที่เข้าถึงความเป็นพระอรหันต์ ย่อมมี สติสัมปชัญญะสมบูรณ์ มีปัญญาเข้าถึงจุดระดับสูงสุด ย่อมไม่ทำสิ่งที่ เป็นโทษ

ในการที่ท่านทั้งหลายปฏิบัติพระกรรมฐาน ก็ชื่อว่าปฏิบัติตามลำดับสูงสุดคุณค่าของ การเจริญพระกรรมฐานนี้มีอันสูงส่งมาก อย่างน้อยที่สุด ถ้าหากว่าท่านผู้ใดปฏิบัติพระกรรมฐานเข้าถึง ขณิกสมาธิ หมายความว่า การเจริญพระกรรมฐาน การทรงสติสัมปชัญญะของท่าน ท่านรักษารู้อลม หายใจเข้าออกก็ดี ภาวนาก็ดี หรือว่าพิจารณาก็ตาม ทำได้ชั่วขณะเดียว ก็ปรากฏว่าจิตสอดสายไปสู่ อารมณ์อื่น เมื่อรู้ตัวก็ตั้งต้นกันใหม่ ทำไปอย่างเดิม ประเดี๋ยวจิตก็ไหลไปสู่อารมณ์อื่น เมื่อรู้ตัวแล้วก็ มาตั้งต้นกันใหม่ อย่างนี้เรียกว่า ขณิกสมาธิ แปลว่าสมาธิเล็กน้อย

เพียงแค่สมาธิเล็กน้อยเพียงเท่านี้ เมื่อตอนตายด้วยกำลังของสมาธิเท่านี้ก็สมารถจะเป็นเทวดาได้แบบสบาย คำว่าเป็นเทวดาได้แบบสบาย ก็หมายความว่าเวลาตายไปแล้วไม่ต้องผ่านสำนักของพระยาม ตรงไปสู่สวรรค์ทันที ไม่ต้องมีการสอบสวนทวนถามไว้ก่อน ทีนี้หากว่าท่านทั้งหลายเจริญพระกรรมฐาน มีอารมณ์จิตยิ่งขึ้นไปกว่านั้น มีกรรมปิติ คือมีอาการขนพองสยองเกล้าที่ดี น้ำตาไหล หรือว่าร่างกายโยกโคลง มีตัวลอยขึ้นไปในอากาศ หรือมีอาการซาบซ่าชุ่มซ่ากายเบา มีท่าทางหรือหน้าตาใหญ่ ร่างกายสูงขึ้น แล้วก็มีมีความสุขในขณะที่เจริญพระกรรมฐาน ขึ้นชื่อว่าความสุขระดับนี้เราพรรณากันไม่ได้ เพราะว่าสุขระดับไหนอันนี้ หรือว่าจิตทรงอยู่ในรูปแห่งอุچارสมาธิ คือมีสมาธิ นานนิดหนึ่ง มีใจสบายแต่ก็ไม่มากนัก ประเดี๋ยวจิตก็หลังไหลไปสู่อารมณ์ภายนอก พอรู้สึกตัวก็กลับเข้ามาใหม่ พอทรงอยู่ได้ก็มีความสุขสบายไปชั่วขณะหนึ่ง จิตก็ไหลเข้าไปสู่อารมณ์ภายนอก อาการของจิต เข้าถึงอุچارสมาธิ ชื่อว่าจิตมีสภาพเป็นทิพย์เล็กน้อย คือสมารถจะเห็นภาพที่เป็นทิพย์ หรือได้ยินเสียงที่เป็นทิพย์ได้ นี่เรียกว่าจิตเริ่มเป็นทิพย์ ถ้าเห็นภาพที่เป็นทิพย์ก็ดี ได้ยินเสียงที่เป็นทิพย์ก็ดี เห็นภาพได้ไม่นาน ชั่วขณะหนึ่งภาพนั้นก็หายไป เมื่อเสียงพูดที่พูดมาต้องฟังกันสั้น ๆ ถ้าประโยคยาวก็ฟังไม่หมด ประโยค เพราะจิตทรงสมาธิอยู่ได้ไม่นาน ลักษณะอาการอย่างนี้ เรียกว่า อุچارสมาธิ

อุچارสมาธินี้หากว่าท่านบรรดาท่านพุทธบริษัท ภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา สามารถทรงไว้ได้ถึงระดับนี้ ท่านกล่าวว่าเวลาจะตายจะคลาดจากความเป็นมนุษย์ ก็ตรงไปสู่สวรรค์ทันที เรียกว่าไปสวรรค์แบบสบายเหมือนกัน ทว่าท่านที่ตั้งจิตไว้ได้แก่อุچارสมาธินี้ เวลาถ้าตายแล้ว ถ้าเราไม่กำหนดจิตว่าจะไปเกิดในสวรรค์ชั้นนั้นชั้นนี้ ที่ต่ำกว่ามีภุมเทวดา รุกขเทวดา หรือว่าจาตุมหาราช ดาวดึงส์ ถ้าเราไม่คิดว่าจะไปอยู่จุดใดจุดหนึ่งใน ๔ จุดนี้ ปล่อยให้ไปตามกำลังของสมาธิ ฆราวาสประเภทนี้ ตายจากมนุษย์ก็ตรงไปชั้นยามาทันที เพราะอาศัยความดี อุچارสมาธินี้เราเป็นเทวดาชั้นยามาได้

หากว่าบรรดาท่านทั้งหลายทรงจิตเป็นสมาธิสูงขึ้นไปกว่านั้น คือเข้าถึงปฐมฌาน คำว่าปฐมฌานนี้แปลว่าฌานที่หนึ่ง ฌานเบื้องต้น แบ่งออกเป็น ๓ ชั้นคือ อย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด ทีนี้อย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียดนี้เป็นยังไง เห็นจะไม่พูด จะพูดแต่ลักษณะของปฐมฌาน การที่มีจิตเข้าถึงปฐมฌาน และการที่จะกำหนดรู้ได้อย่างนี้คือ หนึ่ง รู้ลมหายใจเข้าออก สอง รู้การภาวนา สาม รู้การพิจารณา การภาวนา การพิจารณาในด้านที่เราจะตั้งอารมณ์จิตกำหนดเข้าไว้ว่า ขณะนี้เราจะภาวนาและพิจารณา ขณะที่ทำจิตอยู่อย่างนั้น หูได้ยินเสียงทุกอย่างภายนอก

เป็นเสียงดังก็ตาม เป็นเสียงเบา ก็ตาม เสียงร้องเพลง ร้องละคร หรือพูดจาปราศรัยอะไรก็ตาม ได้ยินหมดทุกอย่าง รู้เรื่องหมด แต่ว่าจิตของเราไม่รำคาญ สามารถทรงอารมณ์อยู่ได้นานตามพอสมควร จนกว่าจะเลิก หรือว่าประเดี๋ยวหนึ่งก็หายไป ก็กลับมาตั้งต้นใหม่ก็ทรงอยู่ได้ ไม่รำคาญในเสียง อย่างนี้ท่านเรียกว่าปฐมฌาน

ถ้าจิตของท่านทั้งหลายนุ่มเข้าไปสู่ปฐมฌานอย่างหยาบ ตายแล้วไปหยุดพรหมชั้นที่หนึ่ง ถ้าเข้าถึงปฐมฌานอย่างกลาง ตายแล้วไปเป็นพรหมชั้นที่ ๒ เข้าถึงปฐมฌานชั้นละเอียดก็ตายแล้วไปเป็นพรหมชั้นที่ ๓ นี่หากว่าท่านภาวนาไปอย่างนั้น ภาวนาไปมีอารมณ์อัมเิบชุ่มชื่นในใจ ภาวนาไป ภาวนาไปการภาวนาหยุดเฉย ๆ แต่มีจิตชุ่มชื่นดีว่า มีการทรงตัวของจิตดีกว่า อย่างนี้เขาเรียกว่าฌานที่ ๒ หรือ ทุตติฌาน

ถ้าอารมณ์จิตของท่านทั้งหลายเข้าถึงทุตติฌาน ๆ นี้ก็มีอาการอยู่ ๓ ชั้นด้วยกันคือ อย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด ถ้าได้ทุตติฌาน หรือว่าฌานที่ ๒ อย่างหยาบ ตายจากคนไปเกิดเป็นพรหมชั้นที่ ๔ อย่างกลาง ท่านได้ทุตติฌานอย่างกลาง ตายจากคนก็ไปเกิดเป็นพรหมชั้นที่ ๕ ถ้าได้ทุตติฌานอย่างละเอียด การตายจากคนก็ไปเกิดเป็นพรหมชั้นที่ ๖

ทีนี้หากว่าท่านบำเพ็ญบารมีทรงสมาธิเป็นปกติยิ่งไปกว่านั้น มีปีติความชุ่มชื่นหายไป คำภาวนาก็หายไป ลมหายใจรู้สึกวุ่นน้อยลง รู้สึกว่าลมหายใจเบาลง หูได้ยินเสียงภายนอกแต่เพียงแว่ว ๆ แม้แต่เขาพูดดังก็ได้ยินเสียงไม่ดัง มีอาการทางกายเป็นเครื่องสังเกต จะนั่งก็ดี จะนอนก็ดี จะรู้สึกวุ่นเฉย ๆ นอนเฉย ๆ จะมีอาการคล้ายเกร็ง ไม่มีการขยับตัว ไม่มีการไหวตัว มีการทรงตัวอยู่ได้ดี จิตทรงสมาธิมากขึ้น ไม่มีคำภาวนา อาการอย่างนี้เป็นอาการของตติยฌาน คือ ฌานที่ ๓

ฌานที่ ๓ นี้ก็แบ่งออกเป็น ๓ ชั้นด้วยกัน ถ้าทรงฌานชั้นที่ ๓ อย่างหยาบ ตายแล้วไปเป็นพรหมชั้นที่ ๗ ได้ฌานชั้นที่ ๓ อย่างกลาง ตายแล้วไปเป็นพรหมชั้นที่ ๘ ทรงฌาน ๓ อย่างละเอียด แล้วแล้วไปพรหมชั้นที่ ๙

ทีนี้ถ้าสติสัมปชัญญะทรงสมาธิสูงขึ้น เข้าระดับของฌานชั้นที่ ๔ ฌานชั้นที่ ๔ นี้มี อาการอยู่ ๒ อย่างคือ อย่างหยาบกับอย่างละเอียด ไม่เหมือนฌานอื่น อาการของการที่จะเข้าถึงฌานที่ ๔ เป็นที่เครื่องสังเกต ว่าเราหายใจอยู่ก็จริงแหละ แต่ไม่รู้สึกวุ่นวายน้อย แต่จิตใจมีความสุข มีสติสัมปชัญญะทรงตัวดีมาก มีความทรงตัวสว่างไสวอยู่ภายในจิต จิตมีอารมณ์โปร่ง ไม่ข้องแวกกับอาการใด ๆ ของกายทั้งหมด คือมีเอกกัคคตา คือเรียกว่าทรงอารมณ์เป็นอันเดียว ทรงอารมณ์เป็นหนึ่ง คือหนึ่ง

โดยเฉพาะ ไม่นึกถึงอารมณ์อื่น และก็มีอุเบกขารมณ์ ใจวางเฉย เรียกว่าใจสบายเป็นที่สุด ว่างที่สุด ไม่ยุ่งกับอารมณ์ใดๆ ทั้งหมด ข้อที่สังเกตได้จริงๆ มี ๒ อย่างคือ หนึ่งไม่รู้ว่ามีลมหายใจเข้าออกมี ไม่รู้สึกว่ามีลมหายใจ ประการที่ ๒ หูไม่ได้ยินเสียงภายนอก แม้แต่คนจะเอาเครื่องขยายเสียงมาพูด ใกล้ก็ไม่ได้ยิน ถ้านั่งฟังวิทยุหรือฟังได้ยินเสียงเขาพูดอยู่ เสียงนั้นจะปรากฏว่าหายไป แต่ความจริงเสียงไม่ได้หายไปแต่ใจไม่ยอมรับ

อาการของฌานที่ ๔ นี้เป็นอาการของจิตกับกายแยกออกจากกันเด็ดขาด จิตไม่ยอมรับรู้เรื่องของกาย เรียกกันว่าฌานที่ ๔ ตามที่กล่าวมาท่านที่ได้ฌานที่ ๔ เวลาตายไปแล้วฌานที่ ๔ อย่างหายาบ จะเกิดเป็นพรหมชั้นที่ ๑๐ หากว่าได้ฌานที่ ๔ อย่างละเอียด ตายไปแล้วก็จะเป็นพรหมชั้นที่ ๑๑ นี้เป็นฌานโลกีย์

สำหรับพรหมตั้งแต่ชั้นที่ ๑๒ ถึงชั้นที่ ๑๖ นี้เป็นอาการของท่านที่ได้อนาคามี และก็ทรงไว้ในฌาน ๔

นี้หากว่าจิตของท่านมีความดี ทรงได้ถึงฌาน ๑ ฌาน ๒ ฌาน ๓ ฌาน ๔ หรืออุปราสาทสมาธิก็ตาม หรือขณิกสมาธิก็ตาม หากว่าท่านทั้งหลายสามารถพิจารณาความเป็นจริงของขั้น ๕ เห็นว่าสภาพร่างกายที่เรียกกันว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ รวมแล้วเรียกว่ากาย พุคกัณเฑาะๆ ก็คือร่างกายของเราก็คือ ร่างกายของบุคคลก็ตาม ร่างกายของสัตว์ก็ตาม และวัตถุที่ทรงความเป็นแห่งเป็นตัวของตนอยู่ที่ตาม อาการทั้งหลายเหล่านี้มีความไม่เที่ยงเป็นปกติ มันมีความเปลี่ยนแปลงไปเป็นปกติ เราจะขยับขยับมันไว้ไม่ได้ ขณะที่มันไม่เที่ยงก็ทรงความเป็นทุกข์ หากความสุข หากความดีอะไรไม่ได้ในที่สุดมันก็สลายตัว ฉะนั้นเราต้องพิจารณาหาตามความเป็นจริงว่า ร่างกาย อาการดั้งเดิมมันมาจากไหน ก็ทราบชัดตามความเป็นจริงว่า ร่างกายนี้มาจากธาตุ ๔ คือ ธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟ ผสมกัน มันทรงไว้ไม่นานนัก มันก็มีความเสื่อมเป็นปกติ หรือมีความสลาย ตัวไปในที่สุด เมื่อเวลาเราต้องการให้มันทรงตัว มันก็ไม่ทรงตัว ถึงเวลาที่มันจะพัง เราไม่ต้องการให้ มันพัง มันก็จะพัง มันจะไปตามกฎธรรมดาของมัน

ฉะนั้นเราพึงทราบด้วยอำนาจของกำลังฌาน ๔ ก่อให้เกิดกำลังของปัญญาว่าสภาพร่างกายของคนก็ดี ของสัตว์ก็ดี นี่มันไม่ใช่เรา มันไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา ถ้าเรามีในร่างกาย หรือร่างกายมีในเราจริง เวลาที่มันจะแก่ เราไม่ต้องการให้แก่ มันก็ต้องไม่แก่ ความป่วยไข้ไม่สบายเราไม่ต้องการให้มันเกิดขึ้น มันก็ต้องไม่เกิดขึ้น ในที่สุดเมื่อความตายเข้ามาถึง

เราไม่ต้องการจะตาย มันก็ต้องไม่ตาย และการที่เราจะเคลื่อนไปจากโลกนี้ ถ้าร่างกายนี้เป็นเราจริง เป็นของเราจริงมันก็ต้องไปกับเราด้วย นี่ที่มันไม่ไปกับเราด้วย เพราะว่ามันไม่ใช่เรา มันไม่ใช่ของเรา ก็กล่าวว่าถึงที่สุดของชีวิต ทุกคนก็มีจิตพ้นไปจากร่างกาย

ถ้าทำความดีเอาไว้ก็ไปเกิดในสวรรค์บ้าง พรหมโลกบ้าง นิพพานบ้าง ถ้าสร้างกรรมชั่วเอาไว้ก็ไปตกนรกบ้าง ไปเกิดเป็นเปรต อสุรกาย หรือสัตว์เดรัจฉานบ้าง ที่นี้การไปอย่างนั้น ร่างกายมันไม่ได้ไปกับเรา เราไปแต่ผู้เดียว แต่ร่างกายมันนอนทับถมพื้นแผ่นดินอยู่ ในที่สุดก็สลายตัวไป นี่ คำว่าเราในที่นี้ ก็ได้แก่หิตสสมานกาย ที่เราเรียกกันว่าจิตที่สิงอยู่ภายในกาย ที่เราจะเห็นได้ว่า ร่างกายนี้ มันไม่ใช่เรา มันไม่ใช่ของเรา

ฉะนั้นจะได้น้อมจิตคิดว่า การทรงร่างกายเต็มไปด้วยความทุกข์ ร่างกายเต็มไปด้วยความสกปรกโสภณ ที่ค้นหาความจริงในร่างกายให้ปรากฏ ร่างกายเป็นอนิจจัง หาความเที่ยงไม่ได้ ขณะที่ทรงอยู่ก็เต็มไปด้วยความทุกข์ด้วยเหตุอนาประการ ในที่สุดมันก็สลายตัว ถ้าเรามัวจะมัวยึดถือว่าสภาพร่างกายนี้เป็นเรา เป็นของเรา ก็ชื่อว่าเรากำลังเต็มที เวลานี้เราพบองค์สมเด็จพระชินสีห์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เราทราบแล้วว่า องค์สมเด็จพระประทีปแก้วบรมศาสดา ทรงสอนให้ทราบตามความเป็นจริงว่า สภาพร่างกายนี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ถ้าเรายังถือว่ามันเป็นเรา เป็นของเราอยู่ตายแล้วก็ต้องถือชาติ ถือภพต่อไป ท่านเรียกกันว่าอุปทาน เมื่อถือชาติถือภพ มีความเกิดที่ไหนความตายก็ปรากฏมีที่นั่น ความทุกข์ก็ปรากฏมีที่นั่น ฉะนั้นในเมื่อเราไม่ต้องการความตายอีก เราไม่ต้องการความทุกข์อีก ก็ชื่อว่าเราต้องเป็นผู้ไม่ต้องการความเกิดอีก ความตายเป็นของไม่น่ากลัว สิ่งที่น่ากลัวก็คือการเกิด เพราะเกิดเมื่อไรทุกข์เมื่อนั้น ทรงชีวิตอยู่วันใด ทุกข์อยู่ตลอดเวลา แล้วก็ต้องตายในที่สุด

ฉะนั้น เวลานี้เราเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เชื่อบรมศาสดาแล้ว ที่องค์สมเด็จพระประทีปแก้วทรงตรัสว่า อนิจจา วตสังขารา สังขารทั้งหลายคือร่างกาย เป็นของไม่เที่ยง อุปาทาย ชัมมิโน เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป อุปัชชิตวา นิรุชฌันติ เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป เติลัง วุปสโม สุโข การเข้าไปสงบกายเป็นสุข ชื่อว่าไม่มีกายต่อไป ชื่อว่ามีความสุขอย่างยิ่ง นี่เราเชื่อกฎของธรรมดา เราเชื่อกฎของกรรม เมื่อธรรมดาของร่างกายมีการเคลื่อนไปเราก็ ไม่ทุกข์เราก็สบายใจ รู้แล้วว่ามันจะเป็นอย่างนี้ ถ้าความป่วยไข้ไม่สบายเกิดขึ้น ก็ถือว่า เอ้อ นี่ธรรมดาของร่างกายและความตายมันจะปรากฏ เรารู้แล้วว่า เป็นเรื่องธรรมดาของร่างกาย ช่างมัน มันจะป่วยก็เชิญป่วย มันจะแก่ก็เชิญแก่ มันจะตายก็เชิญตาย ห้ามปรามอะไรมันไม่ได้ เมื่อความป่วย ความแก่ ความตายเคลื่อนเข้ามา

เมื่อไร เราก็มีความสุขใจ คิดว่าคราวนี้ดีแล้ว เราจะพ้นจากความทุกข์ เราจะไปพระนิพพาน จิตใจของ
เราสบาย มีอาการไม่ยึดมั่น ถ้อยมั่นในอาการทั้งหมด

แล้วก็ปรากฏว่าจิตหมดจากความโลภ หากินโดยชอบธรรม ไม่คดไม่โกงใคร รำรวย
เท่าไรก็ได้ เราไม่ถือว่าความโลภเป็นสัมมาอาชีวะ ทุกสิ่งทุกอย่างได้มาด้วยอาการของความสุจริต

ประการที่สอง จิตระงับความโกรธ ตัดความโกรธไปเสียได้ มีเมตตาเข้ามาแทนที่

ประการที่ ๓ ตัดความหลงว่าสภาพร่างกายนี้ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ในเมื่อร่างกาย
ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเราเสียอย่างเดียว ของภายนอกกายจะมีอะไรเป็นของเรา นี่ขึ้นชื่อว่าบรรดาท่าน
พุทธบริษัททั้งหลาย เข้าถึงจุดหมายปลายทางที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องการ คืออารมณ์
พระนิพพาน อย่างนี้ชื่อว่าท่านทั้งหลายทำ แล้วเข้าถึงที่สุด คือจุดจบของพระพุทธศาสนา

เอาละนี่พูดให้ฟัง จะได้จำกันเอาไว้ พระที่บวชต่อไปก็ดี จะสึกต่อไปก็ดี คุณธรรม
ความดีที่กล่าวมาแล้วนี้ ท่านทั้งหลายนำไปใช้ได้ตลอดเวลา ไม่ใช่จะใช้แต่พระอย่างเดียว เวลานี้
ฆราวาสที่มีความดี และพระที่บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนามีมาก คือทุกคนเขามีความเคารพในองค์
พระผู้มีพระภาคเจ้า และปฏิบัติใน ศีล สมาธิ ปัญญา สำหรับพระของเราที่บวชเข้ามาในพระพุทธ
ศาสนาก็ปล่อยตัว ปล่อยใจให้ความโลภ ความหลง ความโกรธ ทั้บจิตใจจนท่วมหัว เรียกว่าเอาตัวไม่รอด
นี่ชื่อว่าไม่มีประโยชน์

เพราะฉะนั้นบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย พุคมาก็ควรแก่เวลา ต่อจากนี้ไปขอ
บรรดาทุกท่าน ตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ใช้คำภาวนาและพิจารณา
ตามอธยาศัย จนกว่าจะได้ยินสัญญาณบอกหมดเวลา

*****

อบรมพระกรรมฐาน พ.ศ. ๒๕๑๓ (๔)

การถวายสังฆทานนี้มีอานิสงส์มาก ความจริงถ้าจะพูดถึงอานิสงส์กันจริง ๆ ละก็ รู้สึกว่าจะมากกว่าจัดงานที่บ้านที่วัดตั้งเยอะแยะ ทั้งนี้เพราะว่าอะไร เพราะว่า การถวายสังฆทาน เรา ทำกันแบบง่าย ๆ ไม่มีกังวล การบำเพ็ญกุศลแต่ละคราว ถ้ามีกังวลมาก อานิสงส์มันก็น้อย ทั้งนี้ เพราะอะไร เพราะว่าจิตที่เราเข้าสู่กุศล มันห่วงงานอื่นมากกว่า ไม่ตั้งจิตโดยเฉพาะ และก็โดยเฉพาะ อย่างยิ่งการถวายทาน เพราะว่า การถวายสังฆทาน คำว่าสังฆทานก็หมายความว่า ถวายแก่สงฆ์ในหมู่ เป็นหมู่ตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป ตามพระวินัยท่านเรียกกันว่าคณะสงฆ์ ถ้าต่ำกว่านั้นเป็นคณะบุคคล ถ้า บุคคลเดียวเป็นปาฏิบุคคลิกทาน ทานโดยเฉพาะ ที่นี้การถวายสังฆทานแก่พระสงฆ์เป็นหมู่นี้มี อานิสงส์ มาก ตามที่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสลำดับทานไว้ ๑๖ อย่างคือ

๑. การให้ทานแก่สัตว์เดรัจฉาน มีอานิสงส์ ๑๐๐ เท่าหมายความว่าเราให้ทานแก่ สัตว์เดรัจฉาน และก็ยอมไปรับผลสมบุญในชาติต่อไป เป็นเวลา ๑๐๐ ชาตินั่นเอง ถ้าให้ทานด้วยจิต เมตตานะ

๒. การให้ทานแก่สัตว์เดรัจฉาน ๑๐๐ ครั้ง ก็มีอานิสงส์ไม่เท่ากับให้ทานแก่คนที่ ไม่มีศีลเลย ๑ ครั้ง ทั้งนี้ก็เพราะว่า คนที่เกิดมาเป็นคนได้ก็เพราะอานิสงส์แห่งศีล หรือว่ากรรมบถ ๑๐ เป็นปัจจัย สำหรับสัตว์เดรัจฉานยังอยู่ในเกณฑ์ของอบายภูมิ จึงมีอานิสงส์ไม่เท่ากัน

๓. การให้ทานแก่คนที่ไม่มีศีล ๑๐๐ ครั้ง ก็ยังมีอานิสงส์ไม่เท่ากับให้แก่ท่านที่มีศีล บริบูรณ์ ๑ ครั้ง

๔. การให้ทานแก่ท่านที่มีศีลบริบูรณ์ ๑ ครั้ง ก็มีอานิสงส์ไม่เท่ากับท่านที่ปฏิบัติตน เพื่อพระโศคาปัตติมรรค ๑ ครั้ง สำหรับบุคคลที่ปฏิบัติตนเพื่อพระโศคาปัตติมรรค ก็คือคนที่เจริญ สม ถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน จะเป็นคนที่ตาม จะเป็นฌเระก็ตาม จะเป็นพระก็ตาม ตั้งใจปฏิบัติ ไป ด้วยจิตบริสุทธิ์ ตั้งใจปฏิบัติไปด้วยจิตศรัทธาแท้ หวังความดีเป็นเบื้องหน้า มีอารมณ์ถึงซึ่งพระ นิพพานเป็นอารมณ์ หมายความว่า เราปฏิบัติกันนี้เราทำกันนี้ เราหวังพระนิพพาน ไม่ใช่ปฏิบัติกัน หลอกชาวบ้านว่า เราเป็นนักสมถวิปัสสนา การปฏิบัติอย่างนี้ ถึงแม้ว่ายังจะได้ไม่ถึงฌานโลกีย์ก็ตาม ท่านเรียกว่าปฏิบัติเพื่อพระโศคาปัตติมรรค คือทำเพื่อเข้าถึงพระโศคาปัตติมรรค ท่านเรียกว่าท่าน

ปฏิบัติเพื่อพระโสดาปัตติมรรค

๕. การถวายทานหรือให้ทาน แก่ท่านที่ปฏิบัติเพื่อพระโสดาปัตติมรรค ๑๐๐ ครั้ง ก็ยังมีผลไม่เท่ากับถวายทานกับพระโสดาปัตติมรรค ๑ ครั้ง
๖. การถวายทานแก่พระโสดาปัตติมรรค ๑๐๐ ครั้ง ก็ยังมีผลไม่เท่ากับถวายทานแก่พระโสดาปัตติผล ๑ ครั้ง
๗. การถวายทานแก่พระโสดาปัตติผล ๑๐๐ ครั้ง ก็ยังมีผลไม่เท่ากับถวายทานแก่พระสกิทาคามีมรรค ๑ ครั้ง
๘. การถวายทานแก่พระสกิทาคามีมรรค ๑๐๐ ครั้ง ก็ยังมีผลไม่เท่ากับถวายทานแก่พระสกิทาคามีผล ๑ ครั้ง
๙. การถวายทานแก่พระสกิทาคามีผล ๑๐๐ ครั้ง ก็ยังมีผลไม่เท่ากับถวายทานแก่พระอนาคามีมรรค ๑ ครั้ง
๑๐. การถวายทานแก่พระอนาคามีมรรค ๑๐๐ ครั้ง ก็ยังมีผลไม่เท่ากับถวายทานแก่พระอนาคามีผล ๑ ครั้ง
๑๑. การถวายทานแก่พระอนาคามีผล ๑๐๐ ครั้งก็ยังมีผลไม่เท่ากับถวายทานแก่พระอรหัตตมรรค ๑ ครั้ง
๑๒. การถวายทานแก่พระอรหัตตมรรค ๑๐๐ ครั้ง ก็ยังมีผลไม่เท่ากับถวายทานแก่พระอรหัตตผล ๑ ครั้ง
๑๓. การถวายทานแก่พระอรหัตตผล ๑๐๐ ครั้ง ก็ยังมีผลไม่เท่ากับถวายทานแก่ พระปัจเจกพุทธเจ้า ๑ ครั้ง
๑๔. การถวายทานแก่พระปัจเจกพุทธเจ้า ๑๐๐ ครั้ง ก็ยังมีผลไม่เท่ากับถวายทานแก่ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑ ครั้ง
๑๕. การถวายทานแก่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑๐๐ ครั้ง ก็ยังมีผลไม่เท่ากับถวายสังฆทาน ๑ ครั้ง
๑๖. การถวายสังฆทานนี้ ๑๐๐ ครั้ง ก็มีผลไม่เท่ากับถวายวิหารทานคือสร้างวิหาร มีการก่อสร้างเช่นสร้างส้วม ศาลาหน้าวัด ศาลาการเปรียญ กุฏิ โบสถ์ วิหาร เป็นต้น อย่างนี้เขาเรียกว่า วิหารทานทั้งนั้น นี้การถวายสังฆทาน ๑๐๐ ครั้งก็มีผลไม่เท่ากับถวายวิหารทาน ๑ ครั้ง

เวลานี้ท่านทั้งหลายถวายทานเป็นสังฆทาน ที่เรียงลำดับมาตั้งแต่ต้น ถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านเรียกกันว่า ปาฏิปุคคลิกทาน มีผลไม่เสมอกัน เวลานี้ท่านถวายสังฆทาน ก็ การถวายสังฆทาน ๑ ครั้งในชีวิต และถวายด้วยจิตที่บริสุทธิ์ มีศรัทธาแท้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงกล่าวว่า ผลของสังฆทานนี้จะคลบ้นดาลให้แก่บุคคลผู้ถวายเกิดไปทุกชาติ ขึ้นชื่อว่า ความยากจนเข็ญใจไม่มี

ในแคว้นใดที่เต็มไปด้วยความทุกข์ยาก ลำบากขัดสน คนที่ถวายสังฆทานแล้วจะไม่เกิด ในที่นั้น ผลที่ให้ไปไกลมาก กล่าวว่ามีแต่พระพุทธรูปเอง ก็ยังไม่เห็นผลที่สุดของการถวายสังฆทาน คำว่าไม่เห็นที่สุดของการถวายสังฆทาน หมายความว่า แม้แต่บุคคลผู้เป็นเจ้าของสังฆทาน บำเพ็ญบารมีแล้ว แล้วเกิดไปอีกก็แสนชาติก็ตาม จนกระทั่งเข้าพระนิพพาน อานิสงส์นั้นก็ยังไม่หมด คำว่า อานิสงส์ยังไม่หมดก็เพราะว่า ถ้าบุคคลใดบูชาบุคคลผู้เคยถวายสังฆทานแล้ว ผลแห่งความดี คือความไม่ยากจนเข็ญใจ ย่อมตกมาถึงแก่บุคคลผู้นั้น นี่เป็นอำนาจของการถวายสังฆทาน

การถวายทานแก่พระ มีผลไม่เสมอกันอยู่อย่างหนึ่ง คือหมายความว่าถวายทานแก่พระ ที่มีจิตกำลังฟุ้งซ่านไปด้วยอำนาจของนิวรณ์ ๕ ประการ อย่างนี้เราถวายก็หมิ่นก็แสน อานิสงส์มันก็ไม่มาก จะถวายสักเท่าไรอานิสงส์ได้แต่ว่าไม่มาก ถ้าหากว่าถวายแก่ท่านผู้ปฏิบัติพระกรรมฐาน ถ้าหากเข้าถึงจิตบริสุทธิ์ เรื่องบริสุทธิ์แก่ไหนก็ช่าง อย่างน้อยที่สุดก็มีฉนิกสมาธิ อุปะจารสมาธิ บางท่านก็เข้าถึงฌานสมาบัติ บางท่านที่เป็นพระอริยเจ้าก็เข้าถึงผลสมาบัติ เป็นต้น อย่างนี้มีผลมาก

ตัวอย่างในสมัยที่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าองค์ปัจจุบัน ปรากฏลงไปเกิดเป็นสุเมธดาบส ในสมัยนั้น พระปฐมมฤตตระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสขึ้นในโลกเมื่อท่านสุเมธดาบส ทราบว่า พระพุทธเจ้าเกิดขึ้นแล้ว จึงได้อารธนาองค์สมเด็จพระประทีปแก้วให้มาโปรด เมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมไปด้วยพระสงฆ์ ๒๐,๐๐๐ เป็นบริวารเสด็จมา ถึงทางที่จะข้าม ลำธาร ท่านสุเมธดาบสก็ทอดกายลงไปเป็นสะพานให้พระพุทธเจ้า และพระอรหันต์ทั้งหลาย เดินเหยียบบนตัวข้ามลำธารไป แต่ด้วยอำนาจบารมีขององค์สมเด็จพระจอมไตรมีมาก จึงบันดาลให้ร่างกายของท่านสุเมธดาบสไม่รู้สึกรับน้ำหนักอะไรเลย เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จไปถึงที่เขาจัดให้ประทับ ท่านก็ประทับตามที แล้วท่านสุเมธดาบส คือพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน ก็เข้าไปกราบนมัสการ ท่านพระปฐมมฤตตระพระพุทธเจ้า กราบทูลว่า

การที่ข้าพระพุทธเจ้าบำเพ็ญบารมีในป่ากับพวกบริวารทั้งหลายก็ดี หรือว่าการที่
อาราธนาองค์สมเด็จพระชินสีห์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้ามาในครั้งก็ดี เพื่อถวายทานและฟังเทศน์
ทั้งนี้ก็มีความประสงค์อยู่อย่างหนึ่งคือ ต้องการปฏิบัติทำตนให้เข้าถึงเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใน
อนาคตกาล

เมื่อองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงพระนามว่าปทุมมุตตระได้ทราบ ฉะนั้นเวลา
พระสุเมธดาบสถวายทาน เมื่อถวายทานเสร็จ แทนที่ท่านจะฉัน สมเด็จพระปทุมมุตตระเข้า นิโรธ
สมาบัติ พระอรหันต์ทั้งหมดเข้าผลสมาบัติ ทำจิตให้บริสุทธิ์ มีความสุขตามผลที่ตนพึงได้ เมื่อได้เวลา
พอสมควร สมเด็จพระปทุมมุตตระก็ถอนจากนิโรธสมาบัติ พระอรหันต์ทั้งหมดก็ถอนจาก ผลสมาบัติ
ก็ฉันภัตตาหารที่มาถวาย ในตอนนี้มีคนทูลถามองค์สมเด็จพระจอมไตร ที่เล่าถึงเรื่องนี้ให้ทราบว่าทำไม
สมเด็จพระปทุมมุตตระ และพระอรหันต์ทั้งหลายจึงทำอย่างนั้น ท่านตอบว่า การที่สมเด็จพระปทุมมุต
ตระก็ดี พระอรหันต์ทั้งหลายทำแบบนั้นก็ดี ทั้งนี้เพราะว่าท่านสุเมธดาบสต้องการ ปรรณนาพุทธภูมิ
คือเป็นพระพุทธเจ้า ถ้าหากว่าพระพุทธเจ้าก็ดี พระอรหันต์ก็ดี เมื่อรับพระเคนแล้วฉันทันที อานิสงส์
ของสุเมธดาบสก็มีอานิสงส์มากที่ถวายทาน เพราะองค์ตนเป็นพระพุทธเจ้า องค์ที่เป็นประธาน นอก
จากนั้นเป็นพระอรหันต์ เป็นผู้ที่มีจิตบริสุทธิ์ทั้งหมด แล้วปรากฏว่าการถวายทาน ครั้งนั้นก็
เป็นสังฆทาน มีอานิสงส์เลิศประเสริฐหาที่สุดมิได้ ถ้าว่าองค์สมเด็จพระจอมไตรพระปทุมมุตตระ ยังเห็น
ว่าเจตนาของท่านสุเมธดาบสมีกำลังสูงมาก คือต้องการเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาล ฉะนั้น องค์
สมเด็จพระพิชิตมารจึงคิดว่า ถ้าเราจะให้สุเมธดาบสมีอานิสงส์เท่าปัจจุบันที่เขาเคยรับกัน กำลังของ
ท่านยังดำเนินไป ถ้าองค์สมเด็จพระจอมไตรเข้านิโรธสมาบัติก็ดี พระอรหันต์ทั้งหลายเข้าผลสมาบัติก็ดี
ช่วงเวลาเล็กน้อย จิตจะบริสุทธิ์ผ่องใสเป็นพิเศษ ที่นี้อานิสงส์ที่องค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ์ ในสมัย ที่
เป็นพระสุเมธดาบสจะพึงได้ก็มีกำลังแรงมากเป็นพิเศษตั้งหลายแสนเท่า ทำให้กำลังที่องค์สมเด็จพระ ผู้
มีพระภาคเจ้า และพระอรหันต์ให้ นั้น มีกำลังที่ท่านสุเมธดาบสจะมีผล เข้าถึงความเป็นพระพุทธเจ้า
รวดเร็วกว่า เพราะมีอานิสงส์สูงกว่ามาก

นี่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคท่านเทศน์สอนไว้แบบนี้ ฉะนั้นเวลานี้ท่านทั้งหลาย
ตั้งใจถวายสังฆทาน หลังจากที่พระเจริญพระกรรมฐานแล้ว ท่านจะมีผลในการปฏิบัติพระกรรมฐาน
เพียงใดนั้นไม่สำคัญ เพราะองค์สมเด็จพระทรงธรรมกล่าวว่า ท่านผู้ใดทำจิตเข้าสู่ระดับของเมตตาก็คือ
สมาธิก็ตาม จิตว่างจากกิเลสชั่วขณะหนึ่ง ท่านถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ไม่ว่างจากฌาน น้อยอย่างน้อยก็ถือว่า

ท่านให้แก่บุคคลผู้ทรงฉันทน์ ในขณะที่จิตบริสุทธิ์ แล้วหากว่าท่านที่เจริญแล้วเก่า ๆ สามารถจะทรงฉันทน์ ได้ดีก็ตาม หากว่าจิตเข้าถึงความเป็นพระอรหันต์ หรือเข้าสมาบัติสูงสุด อานิสงส์ก็เพิ่มเป็นหลายแสน เท่า การถวายนี้ก็มีอานิสงส์ใหญ่ จะกล่าวว่าอานิสงส์เพียงไหนก็บรรยายไม่ได้

ทั้งนี้เพราะองค์สมเด็จพระจอมไตรบอกไว้แล้วว่า การถวายสังฆทานครั้งหนึ่งแม้แต่ พุทธญาณขององค์สมเด็จพระประทีปแก้วก็มองไม่เห็นที่สุด เป็นอันว่าผลของท่านที่ท่านทำแล้วในวันนี้ แม้ท่านบำเพ็ญบารมีไปอีกกี่แสนชาติก็ตาม ก็จะคลบชั้นกาลให้ท่านที่ถวายเฉพาะเจ้าของทาน ไม่พบกับความยากจนเข็ญใจ แล้วต่อไปถึงแม้ว่าท่านทั้งหลายผู้เป็นเจ้าของทานเข้าพระนิพพานแล้ว อานิสงส์ นี้ก็ยังไม่หมด ปรากฏตามที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสแล้ว

แล้วต่อจากนี้ไป ท่านทราบอานิสงส์แล้วว่า การถวายสังฆทานเป็นอย่างไร การเจริญ กรรมฐานที่ท่านเองปฏิบัติแล้วก็มีอานิสงส์ใหญ่ ฉะนั้นต่อจากนี้ไป ขอท่านทั้งหลายที่ถวายทานแล้วก็ดี เจริญพระกรรมฐานแล้วก็ดี ตั้งใจอุทิศส่วนกุศลให้บุรพชนและบุคคลทั้งหลายที่ล่วงลับไปแล้ว อันนี้อาตมาจะนำ

อิหัง ปุญญผลัง ผลบุญใดที่ข้าพเจ้าทั้งหลายได้บำเพ็ญแล้ว ณ โอกาสนี้ ข้าพเจ้าทั้งหลายขออุทิศส่วนกุศลนี้ ให้แก่เจ้ากรรมนายเวรทั้งหลายที่เคยล่วงเกินมาแล้ว แต่ชาติก่อนก็ดี ชาตินี้ก็ดี ขอเจ้ากรรมนายเวรทั้งหลาย จงโมทนาส่วนกุศลนี้ ของจ้อโหสิกรรมให้แก่ข้าพเจ้าตั้งแต่วันนี้ トラบ ท้าวเข้าสู่พระนิพพาน และข้าพเจ้าทั้งหลาย ขออุทิศส่วนกุศลนี้ให้แก่เทพเจ้าทั้งหลายที่ปกปักรักษา ข้าพเจ้า และเทพเจ้าทั้งหลายทั่วสากลพิภพ และพระยายมราช ขอเทพเจ้าทั้งหลายและพระยายมราช จงโมทนาในส่วนกุศลนี้ของจงเป็นสักขีพยาน ในการบำเพ็ญกุศล ของข้าพเจ้าในครั้งนี้ด้วยเถิด

และขออุทิศส่วนกุศลนี้ให้แก่ท่านทั้งหลาย ที่ล่วงลับไปแล้ว ที่เสวยความสุขอยู่ก็ดี เสวยความทุกข์อยู่ก็ดี เป็นญาติก็ดี มิใช่ญาติก็ดี ขอท่านทั้งหลาย จงโมทนาส่วนกุศลนี้ ฟังได้รับ ประโยชน์ ความสุข เช่นเดียวกับข้าพเจ้าจะพึงได้รับ ณ กาลบัดเดี๋ยวนี้เถิด

ผลบุญใดที่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ได้บำเพ็ญมาแล้ว ณ โอกาสนี้ ขอผลบุญนี้ จงเป็นปัจจัย ให้ข้าพเจ้าทั้งหลาย ได้เข้าถึงซึ่งพระนิพพาน ในชาติปัจจุบันนี้เถิด

ตอนที่พระสงฆ์ให้พรนี้ ก็ขอเจ้าภาพและทุกท่านที่บำเพ็ญกุศลแล้ว ตั้งจิตปรารถนา เอาตามความประสงค์ สมมุติว่าท่านทั้งหลายตั้งใจเพื่อพระนิพพาน อันนี้ก็ต่อเมื่อไว้ด้วย เพื่อวันใด หนึ่งว่า หากว่า สมมุติว่าเราตายจากชาตินี้แล้ว ยังไม่ถึงซึ่งนิพพานเพียงไร สมมุติว่าเราตาย ถ้าเราไม่

เพื่อไว้ละก็มักจะขลุกขลัก ฉะนั้นการอธิษฐานจิต คือตั้งอธิษฐานเขาเรียกว่า อธิษฐานบารมี ควรจะตั้งใจไว้ว่า “ผลบุญใดที่ข้าพเจ้าบำเพ็ญแล้วในคราวนี้ทั้งหมด มีการสมათานศีลก็ดี เจริญพระกรรมฐานก็ดี ถวายสังฆทานก็ดี ขอผลบุญนี้จงเป็นปัจจัยให้ข้าพเจ้าเข้าถึงซึ่งพระนิพพานในชาติปัจจุบัน แต่ทว่าถ้าหากข้าพเจ้ายังไม่ถึงพระนิพพานเพียงใด จะเกิดใหม่ไปในชาติใดก็ตาม ขอคำว่าไม่มีจงอย่าปรากฏแก่ข้าพเจ้า” อย่างนี้เรียกว่าอธิษฐานตามแบบที่พระอนูรุทธเคยอธิษฐานมา

หลังจากที่ท่านอธิษฐานแบบนี้แล้ว จงกว่าจะเข้าพระนิพพานเป็นพระอรหันต์ ทุกชาติที่ได้เกิด คำว่าไม่มีย่อมไม่ปรากฏ หมายความว่าถ้าต้องการอะไรก็ตามต้องมีทุกอย่าง ถ้าหากเรามีเสียทุกอย่าง ก็ชื่อว่าเรามีความสุขในการครองชีพพอสมควร ถึงจะรวยมารวยน้อยไม่สำคัญ ถ้าเราต้องการอะไรมันได้ทุกอย่าง ก็ชื่อว่ามีความสุขในการครองอัตภาพ นี้ไม่ใช่เป็นความโลก หมายความว่าเราเพื่อไว้ ถ้าเราตั้งใจจะไปนิพพานในชาตินี้ ถ้าบังเอิญมันยังไม่ถึง เราก็ต้องเตรียมไว้ก่อน ถ้ายังไม่ถึงเพียงใด เราก็ไม่อด เหมือนกับคนที่เดินทาง ตั้งใจให้ถึงเชียงใหม่ในวันนี้ ตามีเขาก็ต้องเตรียมเสบียงไว้ก่อน ถ้าเรายังไม่ถึง ถ้าเราไม่เตรียมเสบียงไว้ก่อน ระหว่างทางต้องไปนอนค้างที่ไหน อาหารหมด อาหารเก่าหมด วันที่จะเดินทางต่อไป ไม่มีอาหารเราก็กะ

ข้อนี้มีอุปมาฉันใด ในการเดินทางไปเชียงใหม่ตั้งใจจะไปในวันเดียวให้ถึง ถ้าไม่ถึงต้องเดินหลายวัน ถ้าไม่มีอาหารมันก็ลำบากฉันใด เราก็เหมือนกัน บำเพ็ญบุญบารมี เราตั้งใจไว้เพื่อพระนิพพาน แต่ก็ต้องเพื่อไว้ว่า ถ้าหากว่ายังไม่ถึงซึ่งพระนิพพานเพียงใด จะเกิดไปในชาติใดก็ตาม ขอคำว่า “ไม่มี” จงอย่าปรากฏแก่ข้าพเจ้า ถ้าเราต้องการอะไรให้มันมีทุกอย่าง จะไม่รวยมากก็ช่างเท่านี้พอแล้ว หรือว่าท่านทั้งหลายจะตั้งใจอธิษฐานอะไร ก็ขอให้เป็นไปตามความประสงค์ของท่าน ในระหว่างที่พระให้พร ต่อจากนี้ไปพระจะได้ให้พรแก่บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย

*****

อบรมพระกรรมฐาน พ.ศ. ๒๕๑๓ (๕)

ต่อไปนี้เป็นโอกาสแห่งการเจริญพระกรรมฐาน เรื่องอื่นๆ ทั้งหมดก็ได้บอกกันมาแล้ว วันนี้จะขอพูดถึงญาณ ๘ ประการ ที่ทุกท่านตั้งใจอธิษฐานในตอนท้ายจากคำสมาทาน ว่าญาณทั้งหลายเหล่านี้มีทิพจักขุญาณ จุตูปปาตญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสติญาณ อติตังสญาณ อนาคตังสญาณ ปัจจุปปันนังสญาณ และขตกัมมุตตญาณ ญาณ ๘ ประการนี้ ความจริงถ้าจะพูดตามชื่อที่รู้สึกว่าจะเป็นของฝึกยาก ถ้าหากว่าท่านนักปฏิบัติเป็นผู้ฉลาดในการฝึก ก็จะรู้สึกว่าไม่ยากอะไรนัก เพราะเป็นการฝึกแบบเดียว แล้วยังได้ ๘ อย่างด้วยกัน การฝึกญาณ ๘ อย่างนี้มีประโยชน์ยังไง ก็จะบอกให้ทราบ ว่าเราศึกษาคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงเทศน์ไว้ในพระไตรปิฎก มีพระสูตรและชาดกเป็นต้น อันนี้องค์สมเด็จพระทศพลไธ้อ่างถึงนรกบ้าง เปรตบ้าง อสุรกายบ้าง สวรรค์บ้าง พรหมโลกบ้าง นิพพานบ้าง และก็อ้างถึงกฎของกรรมต่าง ๆ ในชาติก่อนที่ให้ผลมาถึงชาตินี้ แล้วก็ทรงพยากรณ์บุคคลว่า ต่อไปข้างหน้าคนนั้นจะเป็นอย่างนั้น คนนี้จะเป็นอย่างนี้

อย่างท่านอชิตภิกขุ ในสมัยนั้นพระนางปชบาติโคตมิ ได้ทอผ้าพิเศษไปถวายของค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ ก็ปรารถนาจะให้พระองค์ใช้ ทอด้วยมือเอง กรอด้วยมือของพระองค์เอง เมื่อถวายพระพุทธเจ้าแล้วแจ้งพระพุทธเจ้า ก็ส่งให้พระสารีบุตร พระสารีบุตรก็ส่งให้พระโมคคัลลาน พระทั้งหมดก็ส่งต่อๆ กันไปในที่สุดมีอชิตภิกขุหนึ่งอยู่ท้ายบริษัททั้งหมด เรียกว่าเป็นพระเล็กกว่าเขาทั้งหมดอยู่ท้ายสุด เขาส่งให้ก็ไม่มีที่จะส่งเลยรับไว้ พระนางปชบาติโคตมิเสียใจ ที่ตั้งใจทอผ้าทำเป็นจีวรเพื่อถวายให้พระพุทธเจ้าทรงใช้เอง พระพุทธเจ้ากลับไม่ใช้ มอบให้พระ ก็พระที่ได้ไว้ใช้ก็คือพระองค์ท้ายแถว ที่ตั้งใจให้องค์หน้า แต่องค์ท้ายเป็นผู้ได้ก็เสียใจ เมื่อพระพุทธเจ้าทรงรู้ใจของพระนางปชบาติโคตมิพระนาง จึงได้มีพระพุทธปฏิภาตริสว่า พระนางนางโปรดทรงทราบ อชิตภิกขุที่นั่งอยู่ท้ายแถวนี้ ต่อไปจะได้สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง มีพระนามว่าพระศรีอาริยเมตไตร

นี่อันนี้เราก็น่าจะสงสัยว่า พระพุทธเจ้าทรงรู้ได้อย่างไร ในบรรดาพระสาวกทั้งหลาย ที่รู้อย่างพระพุทธเจ้าก็มีเยอะ รู้ได้อย่างไร และคนที่เกิดมานี้ เดิมทีมาจากไหน อาศัยกรรมอะไรเป็นปัจจัยให้มีความสุข มีความทุกข์ พระพุทธเจ้าก็รู้ และบรรดาสาวกทั้งหลายของพระพุทธเจ้าส่วนมากก็รู้ อันนี้ท่านรู้กันได้อย่างไร

ในบรรดาท่านทั้งหลายที่ฟังผมพูดมาหลายวาระก็อาจจะสงสัย หรือบางที่อ่านหนังสือไปก็อาจจะสงสัย วันนี้ก็จะบอกวิธีปฏิบัติเพื่อความรู้อันญาณทั้ง ๘ อย่าง เพื่อให้ท่านทั้งหลายจะได้รับฟังศึกษาเข้าใจ เพราะว่าตั้งใจจะปฏิบัติ ให้เข้าถึงระบบนั้นก็สามารถจะทำได้ แต่ว่าอย่าลืมว่าการปฏิบัติเพื่อความดีความรู้ในพระพุทธศาสนา เราต้องเป็นคนชนะใจตนเอง อันนี้เป็นสำคัญ แต่ว่ากำลังใจของเราต้องชนะความชั่ว ทรงความดีเข้าใจ ถ้าเราแพ้ความชั่ว ให้ความชั่วครอบงำใจ อันนี้เราไม่สามารถจะเข้าถึงพระพุทธศาสนาได้เลยแม้แต่คนเดียว ถึงแม้ว่าเราจะทรงผ้ากาสาวัสพัสตร์ โจนหัว หม่มผ้าเหลือง บวชสักก็ร้อยพรรษาก็ตาม ไม่มี ความหมายในฐานะความเป็นพระในพระพุทธศาสนา

ทีนี้จะพูดถึงแนวปฏิบัติให้เข้าถึงญาณทั้ง ๘ ประการ เราเคยอธิษฐานกันมาทุกที ผมจะบอกข้อเสียก่อน ทิพจักขุญาณ หมายถึงว่ามีอารมณ์เป็นทิพย์ สามารถเห็นนรก เห็นเปรต เห็นอสุรกาย เห็นสวรรค์ เห็นพรหมโลกได้ แต่ยังไม่เห็นพระนิพพาน เพราะมีกำลังจิตยังติดขัดอ่อนอยู่ ต่อมาเมื่อจิตเข้าสู่ฌาน ๔ คือ ทิพจักขุญาณ นี้จะปรากฏตั้งแต่จิตเข้าสู่อุปจารสมาธิ เมื่อบำเพ็ญตนถึงอุปจารสมาธิ เห็นอะไรได้บ้างก็เห็นไม่ถนัดนัก จะพูดได้ยินได้ฟังจากเสียงที่เป็นทิพย์ก็ไม่ได้มากไม่เต็มประโยค ก็จะสร้างความขยันหมั่นเพียรของเรา ให้สร้างอารมณ์จิตให้ดีขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะต้องการฟังให้นาน ๆ เห็นได้นาน ๆ เมื่อจิตของท่านทรงฌาน ๔ สามารถจะทรงสมาธิจิตได้นานเท่าไรก็ตาม ก็สามารถจะเห็นภาพที่เป็นทิพย์ ได้ยินเสียงที่เป็นทิพย์ คุยกันได้แบบสบาย ตอนนี่เรียกว่าทิพจักขุญาณแก่กล้า หรือว่า

จตุปปาตญาณ คือเป็นญาณอันเดียวกัน แต่มีกำลังสูงขึ้น ถึงจตุปปาตญาณ ความรู้สึกเกิดว่า คนเราหรือสัตว์ที่ตายไปแล้ว เวลานี้ไปเกิดที่ไหน มีความสุขมีความทุกข์เป็นประการใด หรือว่าคนหรือสัตว์ที่มาเกิดนี้ แม้แต่ตัวเราเอง เดิมทีมาจากไหน และที่เรามีความสุข หรือมีความทุกข์ ในชาติปัจจุบัน ก็อาศัยกรรมอะไรเป็นปัจจัย นี้ท่านได้ญาณอันนี้แล้ว ความสบายใจมันเกิดมาก เกิด มาก เพราะอะไร เพราะว่าเรารู้สวรรค์ รู้นรก รู้พรหม รู้เปรต รู้อสุรกาย รู้กฎของกรรมแล้ว รู้ที่มาแล้วก็สามารถจะรู้ที่ไป ว่าถ้าเราทรงความดีอยู่เพียงนี้ หรือว่าบุคคลทั้งหลายที่เราเห็นอยู่เวลานี้ ได้ยิน ชื่ออยู่เวลานี้ เพราะทรงความดีและความชั่วอยู่เพียงนี้ ข้างหน้าเขาจะไปยังไหน นั่นเป็นอนาคตังสญาณ จะพูดทีหลัง ทีนี้ถึงฌาน ๔ จิตต้องทรงเป็นจตุปปาตญาณ รู้ได้เลยว่าคนและสัตว์ที่มาเกิดนี้มาจากไหน คนและสัตว์ที่ตายไปแล้วไปอยู่ที่ไหน

อันนี้มาอีกญาณหนึ่ง คือ เจโตปริยญาณ อันนี้เรียกว่ารู้วาระน้ำจิตของคนและสัตว์ ว่า คนและสัตว์ที่มีสุข มีทุกข์อยู่นี้เพราะอาศัยกรรมอะไรเป็นปัจจัย หรือเวลานี้บุคคลนี้มีกิเลสอะไรเป็น เครื่องบังหน้า หรือมีความดีระดับไหน นี่เราสามารถจะรู้ได้ รู้ได้ไม่เกินความดีที่เราทรงอยู่ ถ้ามันเกิน ความดีที่เราทรงอยู่ เราก็รู้ไม่ได้เหมือนกัน มันมืด พยากรณ์ไม่ได้

ที่นี้มาอุปเพณิวาสนาสุสสติญาณ แปลว่าระลึกชาติได้ หมายความว่า การถอยหลังชาติ ของเราเองไป นับชาติไม่ถ้วนไปทุกๆ ชาติ ตามความคล่องแคล่วที่เราจะเรียงได้

แล้วก็มีอดีตังสญาณ รู้เรื่องราวในอดีตของบุคคลและสัตว์ เพราะว่าคนและสัตว์ หรือ สถานที่เดิมมีอะไรเป็นสำคัญ ทั้งคนและสัตว์ประเภทนี้ เดิมทีเป็นอะไรมาก่อน

ที่นี้มีอนาคตังสญาณ ก็รู้ว่าสถานที่ตรงนี้ ต่อไปจะมีอะไรเกิดขึ้น จะเป็นที่พักหรือ ว่าจะเป็นบ้านเป็นเมือง คนและสัตว์ที่เราประสบนี้ ข้างหน้าเขาจะมีความสุขความทุกข์เป็นประการใด ตายแล้วจะไปไหน เพราะอาศัยกรรมอะไรเป็นปัจจัย นี่เรารู้ได้ด้วยอนาคตังสญาณ

แล้วมาปัจจุบันังสญาณ เรารู้ว่าในปัจจุบันเวลานี้ คนอยู่สถานที่ใด ที่อยู่สถานที่ ไกล วัตถุอยู่ไกล หรือว่าตายแล้วไปอยู่ที่ไหน เวลานี้เขามีความสุข ความทุกข์เป็นอย่างไร เรารู้ได้ด้วย อำนาจปัจจุบันังสญาณ

นี่ยากัมมุตาญาณ รู้กฎของกรรมของความคิดและความชั่ว ของบุคคลและสัตว์ แม้ตัว ของเราเอง นี้ญาณ ๘ ประการมีความหมายเป็นอย่างนี้ ที่นี้มาพูดกันถึงเวลาฝึก การฝึกเราต้องฝึกญาณ ทั้ง ๘ อย่างรีเปล่า ความจริงไม่ต้อง ฝึกให้เกิดทิพจักขุญาณเพียงอย่างเดียว เวลาเกิดทิพจักขุญาณ แล้ว ทิพจักขุญาณที่เราได้ ถ้าเราทรงสมาธิถึงฌาน ๔ เราสามารถจะกำหนดเวลาตั้งไว้ว่า ๕ นาที ๑๐ นาที ๒๐ นาที ๑ ชั่วโมงได้อย่างสบาย อันนี้ญาณอีก ๗ อย่าง ก็จะปรากฏหมด ไม่ใช่จะต้องแยก กันทำ

ที่นี้เวลาฝึกที่จะให้ได้ทิพจักขุญาณเขาทำกันอย่างไร อันนี้จะพูดให้ฟัง ในคู่มือปฏิบัติ พระกรรมฐานก็มีอยู่ แต่วันนี้อยากจะพูดให้ฟัง ทำแบบง่ายๆ อ่านในคู่มือบางอย่างอาจจะไม่เข้าใจ เพราะแบบท่านวางไว้อย่างหนึ่ง แต่มีวิธีปฏิบัติในระดับใกล้เคียงกัน แต่ว่าเปลี่ยนรูปกันไปเรายอมทำได้ ที่ท่านได้กันเป็นส่วนมาก

อันดับแรก เราต้องเป็นผู้ชนะอารมณ์ เวลาจิตที่จะทรงสมาธินี้เราต้องตัดกังวลออกทั้ง หมด ไม่ห่วงใยอะไรเลย แล้วโดยปกติ ยามปกติเรื่องของชาวบ้านเราไม่

เกี่ยว ใครเขาจะดี ใครเขาจะชั่วเป็นเรื่องของเขา ปรารถนาในจิตใจแต่เรื่องของเราแต่ผู้เดียว พยายามรักษา อารมณ์ให้อยู่ในด้านของกุศลตลอดเวลา หมายความว่าเราตั้งองค์ภาวนาไว้ว่าอย่างไร จะตั้งการพิจารณาไว้ว่าอย่างไร กุศลอารมณ์ไว้นั้นตลอดเวลา อย่าให้มันคลาด มันก็มีการผลอบ้าง ใหม่ ๆ ต่อไป ๆ ก็อย่า พยายามผลอ จะนั่งอยู่ จะยืนอยู่ จะเดินอยู่ก็ตาม ทรงอารมณ์นั้นตลอดเวลา

อย่างที่ผมเคยปฏิบัติมาจึงรู้สึกว่ามันช้า ฆานนี้ก็ได้กันทั้งหมด เพียงบวชพรรษาแรก ทำอย่างนี้หมายความว่า การทำนี้อาจจะไม่เหมือนกัน แต่จะบอกวิธีทำให้ พวกผม ๓ - ๔ องค์นี้ มัก จะทำไม่ใคร่เหมือนชาวบ้านเขา คือในอันดับแรก เราก็ตั้งใจภาวนาว่า พุทโธ นึกถึงพระพุทธเจ้า เป็น อารมณ์ นี้แบบที่ผมทำของผมมาเองนะ แล้วก็เพื่อน ๆ ก็ทำตาม แต่ก็มีผลตามที่ปรากฏอยู่ นี้ก็โดยใช้ คำภาวนาว่า พุทโธ แล้วก็จำรูปพระพุทธรูปองค์ใดองค์หนึ่งที่เรารักที่สุด ที่เราชอบที่สุด ไม่จำเป็น ต้องเลือก หรือว่าจะเป็นพระสงฆ์องค์ใดองค์หนึ่งก็ได้ ให้มาติดตาติดใจ เวลาภาวนาว่าพุทโธ ก็เห็น ภาพพระองค์นั้นอยู่ในอก ค่อย ๆ ฝึกนะจะได้ค่อย ๆ ทำไป เห็นอยู่ในอกของเราอยู่ตลอดเวลา ทีนี้ เวลาเดินไปบิณฑบาต เดินไปธุระ ถ้าไม่มีใครไปชวนคุย เราก็เห็นภาพของเราอยู่ตลอดเวลาเหมือนกัน ภาวนาไว้เสมอเป็นปกติ จะรู้สึกว่าการนึกเห็นภาพ ภาพนิมิตนี้ นะ นึกสร้างภาพขึ้นมา ไม่ใช่ภาพมา ลอยข้างหน้า มาลอยข้างหน้านะไม่เป็นเรื่อง ถ้าไปติดอย่างนั้นละไม่เป็นเรื่อง เป็นอันว่าการนึกเห็น ภาพเมื่อใดก็ได้ แล้วก็สามารถจะทรงไว้ได้ บางทีเวลาคูยกกับเพื่อน เราก็นึกเห็นภาพนั้นอยู่เสมอ นึก ฝึกอย่างนี้จนคล่อง

เมื่อคล่องแล้วทำอย่างไรจึงจะเกิดทิพจักขุญาณ ก็บอกได้เลยไม่ต้องทำ ไม่ต้องทำอะไร อื่น เมื่อความคล่องเกิดขึ้น ทีนี้ใครเขาพูดถึงใครที่ไหน เราก็กำหนดจิตนึกเห็นภาพพระพุทธรูปภายใน อก แล้วก็นึกว่าภาพของบุคคลนั้น หรือสถานที่นั้นมีสภาพเป็นอย่างไร ความรู้สึกมันจะบอก ความรู้สึก มันจะบอกเลยว่า คนนั้นอ้วน คนนั้นผอม ขาวหรือดำ มีจรรยา อัจฉริยะเป็นอย่างไร พื้นที่เนื้อเป็น อย่างไร ความรู้สึกมันบอกเอง พอเห็นคนเดินเข้ามาแล้วก็นึกว่า เอ้อ นี่เขามาธุระอะไร มีความสุขหรือ ความทุกข์ ความรู้สึกมันก็บอกเหมือนกัน วิธีฝึกไม่ยาก แต่ว่าทำให้มันคล่อง ให้มันมีอารมณ์ทรงตัว

ถ้าจะเป็นจุดอุปตญาณทีนี้อย่าไปเขินมัน จิตมันจะเข้าไปถึงเอง แล้วต่อไปถ้าอารมณ์ มันเข้าถึงฌานละเอียด หรือฌาน ๔ ละเอียด มันเข้าของมันเอง ตานี้พอเขาบอกว่าคนนั้นตายเสียแล้ว พอบอกว่าคนนี้ตายเสียแล้ว ความรู้สึกมันบอกเลยว่า คนนั้นไปสวรรค์หรือไปนรก เพราะอาศัยกรรม อะไรเป็นปัจจัย มันรู้ขึ้นมาพร้อม

กัน แล้วก็ถามเขาว่าคนนั้นนะ เคยทำอย่างนั้นบ้างไหม เคยทำอย่างนี้บ้างไหม เป็นกิจที่เขาู้กันง่าย ๆ เขาก็จะบอกว่าเคยทำอย่างนั้นอย่างนี้ แล้วเราก็เฉยเสีย แล้วไอ้เรื่องที่จะบอกคนอื่นนะเป็นของยาก คุณเสียก่อนว่าเราบอกแล้วจะเกิดประโยชน์ไหม ถ้าเกิดประโยชน์เราก็บอก ถ้าไม่เกิดประโยชน์อย่าบอก ถ้าบอกแล้วเขาไม่เลื่อมใส จะเป็นภัยกับตัวเอง

ที่นี้มาเจอโตปรีชญาณ เราก็คอยดูภาพพระของเราแจ่มใสเพียงไหน นี่เป็นเรื่องวัด อารมณ์ของจิต นี่เราอยากจะรู้ว่าคนนี้มีสุขและมีทุกข์เป็นประการใด ก็นี่ก็รู้อีกว่ากำลังใจเขาเป็นอย่างไร นี่ก็อยากให้เห็นใจของเขาขึ้นมา อารมณ์มันก็จะบอกว่ากำลังเห็น ใจของเขามีสีแดง เราก็ดูได้เลยว่าคนนี้ เวลาที่กำลังมีความสุขใจ ดีใจด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งโดยเฉพาะ ถ้าหากว่าอารมณ์จิตเป็นสีดำ แสดงว่าเขา มีความทุกข์มาก ถ้าดำน้อยมัวๆ ก็ทุกข์น้อย ถ้าเห็นอารมณ์จิตใสสะอาดก็แสดงว่าคนนี้ จิตว่างจากกิเลส อาจว่างด้วยกำลังฌาน หรือวิปัสสนาญาณก็ได้ ถ้าหากเห็นจิตใสเห็นแก้วธรรมดา แสดงว่าว่างจาก กิเลสหรือกำลังเข้าฌาน หรือจิตทรงอุเบกขา ถ้าหากเห็นว่าจิตของเขามีประกายสวยสดงดงาม แสดงถึง ความเป็นพระอรหันต์ แต่อย่างนี้ ข้อนี้ถ้าหากเรายังรู้ไม่ได้ในขั้นนี้ เราต้องเป็นพระอรหันต์ด้วย

นี่เป็นอันว่าการปฏิบัติด้วยญาณทั้ง ๘ ที่บรรดาทุกท่านสมาทานกันทุกวัน มีวิธีปฏิบัติ ง่าย ๆ แบบนี้ไม่ยากนะ ฉะนั้นพวกคุณทั้งหลาย ถ้าจะปฏิบัติกันให้ได้ดี ต้องนึกถึงความตายอยู่ตลอดเวลา เราไม่ต้องตายแน่ แล้วก็คิดว่า เอ้อ ถ้าเราตายจากชาตินี้เราจะไปข้างไหน รู้ไม่ได้เสียแล้วนี่ ไม่ได้ การ เราต้องสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นให้ได้ แล้วเราจะทำอย่างไร

ประการที่ ๑ จิตอย่าไปยุ่งกับเรื่องของชาวบ้านชาวเมือง

ประการที่ ๒ ทรงศีลให้บริสุทธิ์

ประการที่ ๓ จิตต้องขณะนิรณมอยู่ตลอดเวลา

ประการที่ ๔ จิตต้องเมตตาอยู่ตลอดเวลา

เท่านี้จิตของพวกท่านทั้งหมดก็จะปรากฏว่ามีอารมณ์เยือกเย็น สามารถทรงสมาธิได้ ตามอหยาตัย แล้วก็ภาพที่เราจะนึกถึงไว้ เราอย่าลืม จะนั่งอยู่ก็ดี จะนอนอยู่ก็ดี เดินไปปุระก็ดี เดินไป บิณฑบาตก็ตาม เวลาเดินบิณฑบาตนะ ผมอยากให้ท่านนึกภาพพระ ภวานาวาพุทธโธ หรือว่า อิติปิโส ตลอดไป ทั้งนี้เพราะเราไปเพื่อโปรดสัตว์ เขาว่ากันอย่างนั้น ที่นี้การไปเพื่อโปรดสัตว์ อย่างเวลาที่ สุดจิตของเราที่ว่างจากนิรณม เราจึงจะเป็นผู้มีบุญสงเคราะห์บุคคลผู้ให้ข้าวให้แก่งแก่เรา ถ้าจิตว่างจาก กิเลสด้วยอำนาจวิปัสสนาญาณ และบำเพ็ญอย่างดียังมีอานิสงส์ใหญ่

แต่หากว่าเวลาเราไปบิณฑบาต เกิดกำลังใจของเราหมกมุ่นอยู่ด้วยอำนาจของกิเลส อย่างนี้องค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐาไม่เรียกว่าไปโปรดสัตว์ เรียกว่าไปให้สัตว์โปรด เราไม่ดีพอเสียแล้ว ชื่อว่าไม่เป็นสาวกขององค์สมเด็จพระประทีปแก้วตามสมควร ฉะนั้นอาการแบบนี้ ขอให้ท่านทั้งหลายที่มีความสนใจในด้านทิพจักขุญาณ ก็ขอให้ทุกท่านตั้งใจปฏิบัติตามที่ผมกล่าวมา แต่ไม่จำเป็นต้องไปนั่งสมาธิทั้งวันนะ อาการปกติที่เราทรงอยู่ นั่งอยู่ ยืนอยู่ เดินอยู่ ทำงานอยู่ นึกถึงภาพพระอยู่ในอกเสมอ ใหม่ๆ มันก็หนักใจ เหนื่อย เรียกว่าบังคับไม่ค่อยอยู่ แต่ถ้าทำจนชินแล้วไม่ช้าจะเป็นปกติ

เอาละต่อจากนี้ไป นี้ก็ได้เวลาที่ท่านจะเจริญพระกรรมฐาน เพราะเวลาเหลืออยู่เพียงไม่ถึง ๓๐ นาที ต่อจากนี้ไปขอให้ทุกท่าน ตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น กำลั่นครู้ลมหายใจเข้าออก จะนึกถึงภาพพระหรือไม่นึกถึงก็ตามใจท่าน และใช้คำภาวนาแล้วพิจารณาตามอรรถาษัย จนกว่าจะได้ยินสัญญาณบอกหมดเวลา เวลารุ่นนี้เหลือ ๒๕ นาที ตั้งใจรวบรัดให้ดีเวลาจะหมดเสียก่อน

*****

อบรมพระกรรมฐาน พ.ศ. ๒๕๑๗ (๖)

เรื่องที่พูดตอนก่อนที่จะเจริญพระกรรมฐาน วันนี้ตอนท้าย ตอนเวลาใกล้จะหมด ตอนจะแจ้ง ๆ กันนี้ เอาพูดกันตรงไปตรงมา ผมขึ้นไปเฝ้าพระ ถามท่านว่าบริษัทของข้าพระพุทธเจ้าที่กำลังนั่งกรรมฐานอยู่นี้ มีพระอะไรบ้างใหม่ที่สามารถจะฝึกได้ตามที่พูดมาในตอนต้น ท่านบอกว่าในพรรษานี้ มีพระตั้งใจดี สนใจมีส่วนอยู่ หมายความว่าพระที่ตั้งใจประพฤติปฏิบัติ ตามแบบปฏิบัติก็ได้กล่าวไว้ว่า ในพรรษานี้ก็หมายความว่า ในพรรษานี้ พระเขาไม่มีงานจะทำ

แต่ความจริงผมอยากจะให้พระหมดงานให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ ทั้งนี้เพราะอะไร ก็เพราะว่าท่านเหนื่อย ตอนกลางวันในการปฏิบัติพระกรรมฐาน มันก็มีผลไม่สมบูรณ์ แต่ทว่าที่ปล่อยให้ทำงานก็เพราะว่า อย่างน้อยที่สุดเราบวชเข้ามาแล้ว อานิสงส์ของการบวชก็ได้ส่วนหนึ่ง มีอีกส่วนหนึ่ง อานิสงส์ในการสร้างวิหารทาน นี่ก็เป็นอานิสงส์ใหญ่ ที่เคยพูดมาแล้วเมื่อครั้ง ก็ได้อีกส่วนหนึ่ง นี่เป็นไปตามแบบฉบับที่หลวงพ่อบานได้เคยแนะนำมา และก็เป็นความจริง เพราะว่าถ้าเราจะพิสูจน์กันด้วยอำนาจของญาณต่าง ๆ ตามที่บอกไว้แล้วเมื่อครั้ง ในอดีตตั้งสัจจะ หรือใช้อนาคตังสัจจะ ไม่ใช่อดีตตั้งสัจจะ ถ้าเราจะพิสูจน์อำนาจของอนาคตังสัจจะ ที่มาจากทิพจักขุญาณ ว่าทุกคนที่ร่วมบำเพ็ญกุศล หรือพระเณรทุกคนที่ร่วมบำเพ็ญกุศล เนื่องในการสร้างวิหารทานก็ดี การเจริญพระกรรมฐาน ก็ดี หรืองานส่วนอื่นของสาธารณประโยชน์ที่เป็นส่วนของสงฆ์ เช่น ช่วยกันระมัดระวังทรัพย์สินของสงฆ์ อันนี้จะมีผลเป็นอย่างไร

อันนี้ความจริงผมทราบแล้ว ด้วยอำนาจของอนาคตังสัจจะ ว่าพวกท่านที่ทำแล้วนี้มีผลเป็นประการใด แต่เห็นจะยังไม่บอก เพราะอะไรยังไม่บอก ถ้าบอกท่าน ท่านเองก็ไม่สามารถจะพิสูจน์ตามคำของผมพูดได้ นี่ผมต้องการอยู่อย่าง อะไรก็ตาม ถ้าที่ผมพูดไปและก็บอกไป อยากให้ท่านพิสูจน์ด้วยกำลังจิตของท่านที่ทรงสมาธิ ว่าที่ผมพูดไปแล้วนั้นนะ ด้วยอำนาจของญาณของท่าน ที่เห็นแล้วมันจริงตามนั้นไหม

นี่ผมต้องการแบบนี้ละ ความจริงสมัยก่อนผมเคยพูดว่า คนนี้มีระดับจิตแบบนี้ มีวิมานตั้งอยู่ที่ไหน นั่นเพราะอาศัยกรรมอะไรบ้างเป็นปัจจัย ส่วนที่เป็นทิพย์จะมีความพอใจเป็นกรณีพิเศษบ้าง เป็นปกติบ้าง และถ้าหากว่าทำดียิ่งไปกว่านั้น จะมีผลเป็นประการใด แล้วก็ได้รับพยากรณ์มาจากพระ พระท่านว่าอย่างไร และถ้า

ปฏิบัติไปแล้วก็หยุดถึงไหน เมื่อก่อนผมเคยพูด แต่เวลานี้ไม่พูด ก็เพราะต้องการให้พวกท่านพิสูจน์ได้ด้วยตนเอง ถ้าผมพูดไปแล้วท่านพิสูจน์ไม่ได้ มันก็กลายเป็นเล่านิทานกันไป นี่ก็ประการหนึ่ง

มันเข้าทำนองว่าหลอกใช้ หลอกใช้งานให้เหน็ดเหนื่อย แล้วก็หลอกว่าจะคืออย่างนั้น จะคืออย่างนี้ จะมีผลเป็นอย่างนั้น จะมีผลเป็นอย่างนี้ ตอนนี่ก็เลยไม่อยากจะพูด อยากจะพูดตอนที่พวกท่านสามารถทำคุณต่าง ๆ ๘ อย่าง ถึงแม้ว่าจะไม่แจ่มใสก็เถอะ ถ้าว่าเพียงจะพิสูจน์คำพูดของผมได้เท่านั้น ผมจะพูด แล้วผมจะบอกท่าน ว่าผลต่าง ๆ ที่ท่านทำมาแล้วมีผลเป็นประการใด เวลานี้ที่พูดอยู่ที่พูดในกรุงเทพฯ ถ้าเข้าไปในกรุงเทพฯ ละก็ผมพูดเพราะอะไร เพราะว่านักปฏิบัติในกรุงเทพฯ เวลานี้ ที่ได้คุณต่าง ๆ ที่ผมพูดมาตอนต้นมีเยอะเลย และก็ยังมีเยอะนะ ไม่ใช่พระพรหมคุณะ พระเขาไม่ค่อยได้มาปฏิบัติด้วย จะมีมาเป็นประจำก็จริงท่านมีตำแหน่งพระราชทินนาม เขามียศแต่ผมจำไม่ได้ว่าเป็นพระราชอาณาเขตลำดับที่ไหน ก็คงใหญ่เหมือนกัน ท่านก็แก่กว่าผม แต่ที่ว่าในฐานะที่ท่านถือว่าคุณท่านเป็นลูกศิษย์ผม พอเจอหน้ากันเรานึกว่าจะไหวท่านก่อน ในฐานะที่ท่านมีพรรษาแก่กว่า ไหวไม่ทันสักที ท่านเอาก่อนเสมอ ญาติโยมคงจำได้นะพระองค์สี่เผือกแก่ แก่มากๆ

นี่วันนั้นท่านมานั่งจิวรเป็ยก คักผ้าไตรให้ท่านเปลี่ยน ท่านไม่ยอมเปลี่ยนบอกว่าเป็นไตรครอง นี้มีความดีมาก มีกำลังเมตตาสอง ถ้าหากเข้าไปในกรุงเทพฯ ถ้าท่านไม่ติดงานสำคัญที่เป็นส่วนของราชการแล้ว ท่านจะต้องมาทุกคืน แล้วทำตนเป็นลูกศิษย์จริง ๆ ไม่ยอมนั่งเสมออย่างหนึ่ง แสดงการนอบน้อมอยู่ตลอดเวลา อันนั้นท่านทำถูก ไม่ใช่ว่าผมจะเบ่งว่าผมเป็นครู ท่านทำถูก ถ้าหากว่าติดนอสมอครูละก็เสร็จ ให้ปฏิบัติไปก็แสนชาติมันก็ไม่ได้อะไร นี่มันขึ้นอยู่กับใจ ถ้าใจเรามันเหลวเสียอย่างเดียว คุณธรรมก็เข้าไม่ถึงใจ อันนี้พวกคุณนี่พอได้มานี่ ๔ กันนี้ พวกที่มานี่ก็มีเยอะ อย่างคุณประสิทธิ์ ตันตพรชัย รองผู้จัดการใหญ่เป๊ปซี่ หรือ หมออุทัย อะไรพวกนี้ พวกผู้หญิงก็มีเยอะเขาได้กัน

ที่นี้เวลาพูดอะไรไป เราพูดให้เขาพิสูจน์ว่า เวลานี้พวกเธอมีอารมณ์จิตถึงไหน มีวิมานตั้งอยู่ที่ไหน สภาวะของวิมานเป็นอย่างไร แล้วหากว่าข้อนี้เราพิสูจน์กันแล้วบางทีเราก็ตัดกันถึง ระดับดาวคิงส์ ว่าอะไรตั้งอยู่ที่ไหน พอวันรุ่งขึ้นเขาก็มาบอกว่าเขาไปพิสูจน์แล้ว ผลจริงตามนั้น ผมต้องการให้พวกท่านมีผลเป็นแบบนี้เพื่อว่า ไม่ใช่จะมานั่งฟังกันพูดคนเดียว ดีไม่ดีฟังพูดแล้วก็นึกว่า เอ๊ะ ไอ้หมอนี่มัน

พูดนี้จริงหรือไม่จริงก็ไม่รู้ หรือมันจะหลอกเราเล่น โก้ ๆ นี่ผมไม่ต้องการผลตามนี้ ต้องการผลอย่างเดียว คือ ให้ท่านทั้งหลายตามมีความรู้ตามที่ผมพูด

เมื่อผมพูดแล้วท่านจะรู้ว่า อ้อ ไอ้ตรงนั้นมันจริงหรือไม่จริง ฉะนั้นไอ้ผลอันนี้นะ ที่จะฟังมีหรือไม่มี เมื่อก็ไม่ได้ขึ้นไปถามพระท่าน ถามว่ามีไหม พระที่จะฟังได้แบบนี้จะมีบ้างไหม ที่กำลังนั่งเจริญพระกรรมฐานกันอยู่ ท่านบอก ถ้าเขาตั้งใจจริง ทรงอารมณ์ถูกต้องจริง ในพรथานี้มี พระจะทำได้ ผมก็ดีใจ เอาละถ้าหากท่านได้กันบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ พอจะติดตามกระแสที่ผมพูดไปได้ เท่านั้นแหละ ผมจะพูดให้ฟัง ว่าท่านทั้งหลายใครถึงระดับไหนแล้ว ระดับไหนนี้ก็หมายความว่า ใครมีวิมานตั้งอยู่ตรงไหน แล้วก็มีความสุขสดดงามเพียงใด เพราะว่าผลอะไรเป็นปัจจัย และถ้าทรงอยู่ระดับนี้ จะมีความสุขระดับไหนในกาลต่อไป นี่เรามาพูดกันตอนที่พวกท่านได้ ถ้าพวกท่านยังไม่มีใครสักองค์หนึ่งได้เพียงใดก็ตาม ผมจะไม่ยอมพูดในด้านผลที่ท่านจะฟังได้ ทั้งนี้ก็เพราะว่าถ้าพูดไป มันก็ไร้ผล เอาละต่อจากนี้ไปตั้งใจอุทิศส่วนกุศล

*****

สนทนาธรรม ๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๗

ถ้าพระท่านบอกให้พูดก็พูด ถ้าพระมาบอกไม่ให้พูดก็ไม่พูด เพราะไม่รู้จะพูดอะไร วันนี้ท่านบอกให้พูดก็พูด เพราะถือว่าเป็นวันสำคัญ วันขึ้นคติชีวิตใหม่ สำหรับปีใหม่ในด้านโบราณกาล โบราณถือว่า วันสงกรานต์เป็นวันขึ้นปีใหม่ เป็นอันว่านับว่าตั้งแต่วันสงกรานต์ปีที่แล้วถึงปีนี้บรรดาท่านพุทธบริษัทที่มีอายุครบ ๑ ปีพอดี จัดว่าเป็นโชคคืออย่างหนึ่งที่เราทรงชีวิตอยู่ได้ แต่ว่าการทรงชีวิตของผู้ใดก็ตาม ถ้าทรงชีวิตอยู่ในด้านของอกุศล ก็นับว่าโชคร้ายจัด เพราะอะไร เพราะว่าชีวิตอยู่นาน เพียงใดก็ตาม เราก็มีอกุศลของความชั่ว ที่เป็นเหตุของความชั่วเกิดขึ้นในวันหน้ามากเท่านั้น

แต่ว่าบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านที่มากันถ้วนหน้าในวันนี้ พระท่านไม่ได้บอกว่าใครมั่ง ขึ้นบอกชื่อก็จำไม่ได้ บอกว่าปัจจัยที่จะเข้าถึงพระนิพพานมีถึง ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ในชาติปัจจุบันและเรียนถามว่าอีก ๑๐ เปอร์เซ็นต์ ท่านว่าอ่อนไปนิด แต่ก็มีจิตที่จะพึงเข้าถึงได้เหมือนกัน แล้วก็เลยแนะนำมานิดหนึ่งตอนท้ายจะเลิกท่านบอกว่า การพูดตอนต้นเป็นสำนวนของพระพุทธรักษา สอนอันนี้อยู่ว่าสำนวนพูดไม่เหมือนองค์อื่น แม้แต่จะให้ศีลก็เอาจริงเอาจัง เจ้ากรมบอกว่าตามไม่ทันว่า ไม่เหมือนถ้าท่านมาแล้วจะมีอะไรแปลก ๆ อยู่ตอนหนึ่ง ตอนนี้นำสำนวนแปลก ชักหนักใจ เกรงว่าบรรดาท่านพุทธบริษัทฟังไม่รู้เรื่อง คุณเหมือนว่าท่านมีสำนวนสัมผัสมาก เป็นเรื่องของสำนวนโบราณ ในตอนท้ายนี้องค์ปัจจุบันบอกขอแก้ไขให้พูดชัดเข้า บอกว่าคนทั้งหลายที่นั่งอยู่นี้ ถ้าตั้งใจกันจริง ๆ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ มีหวังแน่นอน นิพพานในชาติปัจจุบัน อีก ๑๐ เปอร์เซ็นต์ ก็เหมือนกัน ถ้าตั้งใจจริง ๆ ก็ถึง

แต่ว่าตั้งใจจริงให้คิดแบบนี้ ปฏิบัติแบบนี้ คือบอกว่าเห็นคนก็ดี เห็นสัตว์ก็ดี ให้นึกถึงสภาพของความเป็นจริงของคนและสัตว์ แม้แต่ตัวเราก็เหมือนกัน เห็นคนก็ตามสัตว์ก็ตามคิดว่าเขาทั้งหลายเหล่านั้นตายแล้ว แล้วสภาพที่ตายเป็นอย่างไร นึกดูคนที่ตายไปหลาย ๆ วัน ว่ามีสภาพขึ้นอีกแล้วนาน ๆ เข้า ความสว่างโรยของการขึ้นก็ลดน้อยลงไป ไหลไปแล้วละลายไปตามเนื้อ ในที่สุดก็เหลือแต่ธาตุกระดูก กระดูกมีสภาพเป็นโครงร่าง เห็นแต่โครงกระดูก แล้วต่อมากกระดูกก็ขาดเป็นท่อนเป็นตอนไป เป็นภาคเป็นชิ้น ไม่สามารถจะเก็บเข้ามารวบรวมได้ นาน ๆ เข้ากระดูกก็เรียวยาวกระจายกันออกไป แยกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย ในที่สุดก็จมอยู่ในพื้นแผ่นดิน

ท่านบอกว่าเวลานั่งอยู่นอนอยู่ เดินอยู่หรือทำอะไรอยู่ก็ตาม ถ้ามีอาการว่างให้คิดถึง
อารมณ์นี้ คิดถึงสภาพคนและสัตว์ที่ตาย มีสภาพขึ้นอืด ต่อไปมีแต่กระดูก และกระดูกก็ตกเรียวยาวไป
แล้วก็น้อมเข้าไปหาตัวเรา ตัวเราก็มีสภาพอย่างนี้เหมือนกัน คนอื่นเขาตายได้เราก็ตายได้ แล้วก็คนอื่น
เขาเนาได้เราก็เนาได้ เราเก่งเท่าเขา ในที่สุดเขาเนาแล้ว ความเนาทรุดโทรมลงไปเหลือแต่กระดูกได้
เราก็เหลือแต่ร่างกระดูกได้เหมือนกัน ต่อมาร่างกระดูกเขาพลัดออกไปเป็นภาคเป็นชิ้น ของเขาเป็นเช่น
ไรของเราก็เป็นเช่นนั้น ในที่สุดกระดูกก็เรียวยาวไป ในที่สุดจมไปในพื้นปฐพีหาธาตุกระดูกไม่ได้ เขา
เป็นได้เราก็เป็นได้ ชื่อว่าเราเก่งเท่าเขา

ทีนี้ถ้าหากว่าเราจะเกิดไปอีกชาติสภาพมันก็เป็นอย่างนี้ ในตอนต้นก็รู้สึกว่ามีชีวิต
มีลมปราณ เราหายใจได้ เข้าใจว่าโก้ หรือเข้าใจว่าดี แต่ด้วยความตายค่อยคืบคลานเข้ามาทุกที ๆ ถ้าเรา
ไม่เอาสติสัมปชัญญะเข้าไปนึกถึง เราก็จะคิดว่าเราเป็นบุคคลที่ไม่ตาย แต่ความจริงเราต้องตาย เกิดทุก
ชาติมีสภาพเหมือนกันอย่างนี้ทุกชาติ

แล้วท่านก็เตือนต่อไปว่า ให้ทุกคนคิดอารมณ์แบบนี้ให้เป็นเกกักคตารมณ์ คำว่าเกกัก
คตารมณ์ หมายถึงอารมณ์อันเดียว จัดเป็นฉนวน ทำให้เป็นอารมณ์อันเดียวได้ สรุปความ เรานั่งอยู่ที่ดี
นอนอยู่ที่ดี เดินอยู่ที่ดี ถึงจะไปไหนก็ตามจะเห็นคนสัตว์ หรือไม่เห็นก็ตาม คิดว่าสภาพอย่างนี้มันมี
กับเราแน่ และสภาพะที่กล่าวนี้มันมีกับคนและสัตว์ทุกคน แล้วเราจะทำเป็นคนฉลาดเกินโลก คิดว่า
คนอื่นเขาฟังได้ เราไม่ฟัง คนอื่นเนาได้ คนอื่นเขาเหลือแต่กระดูกได้ เราจะมีเนื้อหนังมีชีวิต และใน
ที่สุดกระดูกก็เรียวยาวไปหมด กระจัดกระจาย และของเรายังมีสภาพมีชีวิตอยู่ตามเดิม อย่างนี้ท่านเรียกว่า
มีอารมณ์คิดฉลาดเกินโลก ความจริงท่านน่าจะบอกว่าโง่เกินโลก แต่ว่าฉลาดเกินไปก็ใช้ไม่ได้ อารมณ์
ฉลาดแบบนี้เป็นอารมณ์ฉลาดหาความทุกข์ คือไม่ยอมรับนับถือกฎของความเป็นจริง

ทีนี้เมื่อเห็นสภาพของความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย กระดูกเรียวยาวทับพื้น
แผ่นดินจนกระทั่งหาไม่ได้แล้ว และก็บอกว่าให้พิจารณากายของเราก็ดี กายของบุคคลอื่นก็ดี ที่มันเนา
อยู่อย่างนี้ เป็นของน่ารักตรงไหน ท่านว่าอย่างนั้นนะ นี้องค์ปัจจุบันท่านมาสรุปให้ฟัง ท่านบอกว่า
สำนวนพระพุทธกัสสปวันนี่ที่ท่านมาพูดสำนวนเก่ามาก เกรงว่าบรรดาท่านพุทธบริษัทจะไม่เข้าใจ ท่าน
ก็เลยขยายออกมา บอกว่าในเมื่อสภาพร่างกายของเราก็ดี ของคนอื่นก็ดี นี้ว่ากันถึงตอนตาย ยังไม่ตาย
ก็สกปรกพอแล้ว นี้ก็ตอนตายสกปรกแบบนี้ เราจะมองดูชีวิตเพื่ออะไร ให้ตัดแต่เพียงว่าคิดว่าตาย ใน
เมื่อทุกคนต้องตาย จะต้องเนา เน่าแล้วก็หมกเนื้อหมกหนัง

ในที่สุดก็เหลือแต่กระดูก กระดูกก็ยังไม่ทรงตัว ขนาดถึง ๖ - ๗ ท่อน แล้วก็แตกเป็นชิ้นเล็ก อย่างนี้เรา คิดว่ามันดีตรงไหน ทำไมเราจึงต้องมานั่งคิดว่าเราจะต้องเกิดต่อไป ทุกข์ที่ประจำใจประจำกายทุก ขณะจิต ทำไมทุกคนไม่คิดถึง แล้วทำไมทุกคนจึงไม่คิดว่าเราจะเลี้ยวความทุกข์ หนทางที่จะหลีกเลี่ยง ความทุกข์มันมี

ตอนนี้องค์สมเด็จพระบรมครูตัดเนื้อความให้สั้นเข้ามา ท่านบอกว่าคนทุกคนที่มา นั่ง กันอยู่ที่นี่ ถ้ามาด้วยกันด้วยความศรัทธา ท่านวงเล็บไว้หน่อยนะ ฟังให้ดีๆ ท่านบอกว่ามาด้วยความ ศรัทธา และตั้งใจปฏิบัติด้วยศรัทธา ถ้าใครมาเพราะไม่มีศรัทธาและปฏิบัติไม่มีศรัทธา ท่านไม่รับรอง ว่าทุกคนจะเห็นผล ในฐานะที่จะได้อริยมรรค อริยผลทุกคนในชาตินี้ แต่ว่าการจะเข้าถึงผลในพระ นิพพานในชาตินี้ ท่านบอกว่าต้องระมัดระวังหน่อย เพราะเกณฑ์ของบุคคลยังมีจริงๆ อยู่ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ความจริงถ้าเราได้พระโศดาบันเราก็แบ่งได้แล้ว แบ่งกับพระยายมได้แล้ว พระยายมบัญญัติไม่มี สำหรับเรา มีเท่าไรเพื่อนนึกทั้งหมด ไอบัญชีฝากเรามีอยู่แต่ชาติไหน ๆ ที่ให้ผลในด้านของสำนักพระ ยายม ถ้าเราเข้าถึงพระโศดาบัน บัญชีเราก็จะถูกทำลายไป เพราะอะไร ไม่มีประโยชน์ที่จะจดต่อไป เพราะโทษ ที่เราจะลงอาชญากรรมไม่มี องค์สมเด็จพระชินสีห์ท่านบอกว่าจงระวัง ระวังกำลังใจไว้

อันดับแรกคือ สมถภาวนา คือบอกให้พิจารณาถึงความตายเป็นสมถะ ทีนี้ถ้าหากว่าเรา พิจารณาถึงความตาย ความเน่า ความเปื่อยของร่างกาย คือสภาพน่าเกลียด ตอนนี้แหละจิตมันโยงเข้าไป ถึงวิปัสสนาญาณทันที ทั้งๆ ที่เราไม่ตั้งใจที่จะเจริญวิปัสสนาญาณให้เข้าถึง เมื่อเราเห็นสภาพความเน่า ของบุคคลอื่นแล้ว ของเน่านี้ไม่มีใครรัก ถ้าบังเอิญมีคนปรารถนาของเน่าขึ้นมา พระพุทธเจ้าท่านว่า หลุดตกินไป ตอนนี้แหละอารมณ์นิพพิทาญาณในด้านวิปัสสนามันเข้าถึง เป็นอันว่าวิปัสสนาญาณก้าว เดียวก็สตาร์ททีเดียวถึงข้อที่ ๖ เลย เห็นไหมไม่ต้องมานั่งย่ำข้อหนึ่งข้อสองกัน

ถ้าพิจารณาความเน่าของร่างกายนั้น นิพพิทาญาณมันก็เกิด คำว่านิพพิทาญาณแปลว่า ความเหน้อยหน้า เหน้อยหน้าเพราะอะไร เพราะร่างกายแต่ละร่างกายของบุคคลทั่วไปก็เต็มไปด้วย ความเน่าเหมือนกัน ถึงจุดเน่า เน่าจนไม่รู้ตัวเราอยู่ตรงไหน ความเบื่อมันก็เกิด เมื่อความเบื่อมันเกิด ตอนนี้องค์สมเด็จพระประทีปแก้วบอกว่า เมื่อเบื่อแล้วก็จงคิดหาทางตัด ตัดไปเลย พิจารณาว่าร่างกาย มันไม่ใช่อะไร ถ้าเรามีความต้องการในการเกิดอีกเพียงใด เราก็จะพบกับความทุกข์ในข้อต้น และก็ พบในความเน่าเป็นครั้งสุดท้าย ตั้งใจตัดเฉพาะเพื่อพระนิพพาน

ให้พิจารณาว่าเราเป็นผู้ไม่มีอะไร แม้แต่ร่างกายของเรานี้ มันก็เพียง ๕ สิ่ง มาประชุมกันในเรื่องร่างกายชั่วคราว และในที่สุดก็มีสภาพอย่างนั้น ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่เราหาไว้ก็มากมาย ในเมื่อร่างกายเราตายเสียอย่างเดียว เราก็ไม่มีสิทธิมาปกครอง

องค์สมเด็จพระบรมโลกนาถบอกว่า เตือนไว้สักระยะ ว่าดินแดนที่มีความสุขจริงๆ นี้เกิดแล้วไม่แก่ ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ตาย ไม่สลายตัว ไม่มีความทุกข์ นั่นก็คือพระนิพพาน ในการที่จะทำจิตให้เข้าถึงพระนิพพานนั้น ท่านบอกว่าทำง่าย ๆ แบบง่าย ๆ คิดได้เลยว่าเราไม่มีอะไร ถ้าร่างกายของเราไม่ใช่เรา ทรัพย์สินเงินทองทั้งหลายไม่ใช่เรา ที่เราเกิดมาก็ด้วยอำนาจความโง่ เวลานี้เราพบพระพุทธเจ้าที่ทรงความฉลาด สามารถชี้ช่องทางให้เราหลีกเลี่ยงความโง่ได้ เราจึงน้อมใจหรือว่าเต็มใจปฏิบัติตามคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระจอมไตร คิดว่าความมีอะไรไม่มีสำหรับเราแล้วในโลกนี้ โลกนี้จัดว่าเต็มไปด้วยความทรमान เป็นโลกที่เต็มไปด้วยความเร่าร้อน เป็นโลกที่เต็มไปด้วยความทุกข์ เราไม่เอา ไม่มาอยู่ เราไม่ต้องการมาอยู่ แล้วเราก็ไม่ต้องการพักอยู่ที่สวรรค์ ไม่ต้องการพักอยู่ที่เทวโลก เราต้องการเด็ดเดี่ยวคือพระนิพพาน

อันนี้ถ้าอารมณ์อันนี้เกิดขึ้นกับเราเป็นอาจินต์ เรียกว่าอารมณ์เอกัคคตารมณ์ คำว่าเอกัคคตารมณ์ นี้มันนี่อยู่เป็นปกติ ให้มีอารมณ์เดียวโดยเฉพาะ ทีนี้ถ้าอารมณ์อย่างนี้มันเกิด พระพุทธเจ้าให้หันไปจับสังขารเบกขาญาณ คำว่าสังขารเบกขาญาณ คือญาณเป็นเครื่องวางเฉยในร่างกาย เห็นว่าร่างกายของเรานี้มันแก่ก็ช่างมัน เฉยไว้ สังขารเบกขาญาณคืออุเบกขา เป็นอย่างไร สังขารอุเบกขา มาสนธิกันเข้าและเรียกว่า สังขารเบกขา เรียกว่าวางเฉยในสังขาร ร่างกายมันจะแก่ก็ ตามใจมัน รู้แล้วว่ามันจะแก่ เวลามันป่วยไข้ไม่สบาย เมื่อป่วยก็รักษา รักษาแล้วก็หาย ไม่หายก็ตาย ช่างหัวมัน ใจสบาย เวลาเราจะตาย จะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจที่พึงหามาได้ด้วยความ ยาก เราก็สบายใจ เพราะเรารู้อยู่แล้วว่าทรัพย์สินเหล่านี้ ที่เราพึงหาเรามีประโยชน์แต่เฉพาะที่มีชีวิตอยู่ เราตามมาตามหน้าที่ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ต้องกินต้องใช้ แต่ว่าเราจะตายเราก็เลิกกัน เรารู้อยู่แล้ว

อันนี้องค์สมเด็จพระพิชิตมารให้คิดง่าย ๆ แบบนี้เป็นประจำวันทุกวัน วันหนึ่งอย่างมาก ๑๐ นาที จะเป็นเวลาไหนก็ตาม ไม่ต้องมาก จะเป็นเวลาเช้า เวลาสาย เวลาบ่าย เวลาเที่ยง เวลากลางวันก็ช่าง จะนั่งคิด นอนคิด เดินคิด ยืนคิดก็ช่าง ราวสักวันละ ๑๐ นาทีเป็นประจำ จะคิด ตัดสินใจ มุ่งในใจได้ พิจารณาได้ด้วยความจริงใจ ด้วยอำนาจของญาณ คือความจำ จำจากคำพูดไปแล้วไปคิดตามนั้น แต่ความจริงความคิดไม่ต้องเขียนคำพูดเป็นสำคัญ เอาความเข้าใจเป็น

สำคัญ ท่านบอกว่าคิดสักวันละ ๑๐ นาที อย่างช้า ๓ ปี จิตจะเข้าถึงเอกัคคตารมณ์ ท่านบอกว่าถ้าจิต
เข้าถึงเอกัคคตารมณ์ และก็ไม่ต้องนั่งนับพระโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี พอเป็นเอกัคคตารมณ์
จริง ๆ แล้ว ทั้งผู้ชายผู้หญิงพระเณรก็ตาม อย่างเร็วที่สุด ๗ เดือน อย่างดีที่สุด ๑ เดือนเท่านั้นสบาย
สบายตอนไหนไม่บอก บอกไม่ได้ บอกเดียวไปพูดกับใครจะหาว่าจู้จี้จ้านเกินไป

*****

สนทนาธรรมวันเกิด ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๗

วันนี้ ในฐานะที่บรรดาท่านพุทธบริษัทสงเคราะห์อาตมาเนื่องในวันเกิด แล้วถือว่าทำบุญวันเกิด แต่ว่าอาตมาก็ถือว่าทำบุญวันตายไปด้วยในตัว เพราะเกิดกับตายมันคู่กัน มันเกิดแล้วก็ตายทันที ลมหายใจเข้าเกิด ลมหายใจออกตาย ถ้าเราไม่หายใจเข้าใหม่มันก็ตาย นี่เกิดกับตายนี้มันคู่กันอยู่ทุกระดับ และการบำเพ็ญกุศลวันเกิด ก็มีท่านพุทธบริษัทบำเพ็ญกุศลกันอย่างชนิดที่เรียกว่าคาดไม่ถึง คือเราทำกันอย่างวงแคบๆ ไม่ใช่หมื่นเดียว มันเกินหมื่น หลายหมื่นบาทนี่ก็คาดไม่ถึง อาศัยความดีของท่านพุทธบริษัทที่ทำวันนี้ แล้วก็วันก่อนมาประสานกัน แล้วก็ในฐานะวันนี้ เนื่องในวันเกิดของอาตมา ก็จะขอคุยกันไม่ใช่เทศน์ คุยกันถึงเรื่องแบบแผนแห่งการปฏิบัติให้ทราบ เรียกว่าในฐานะที่ท่านทำ ความดีที่คาดไม่ถึง อาตมาภาพก็จะนำเอาสิ่งที่ได้จากพุทธศาสนาสนองความดีของท่าน แต่ไม่หมด หรอกเก็บไว้บ้าง ไม่ให้หมดนะ เพราะว่าโบสถ์ยังไม่เสร็จนี่ ถ้าวัดเสร็จเมื่อไรบอกหมดเมื่อนั้น มันต้อง ชัก ๆ ไว้บ้าง

ที่นี้พูดถึงการปฏิบัติที่ผ่านมา จะพูดเป็นแนว ขออย่าให้ถือว่าเป็นตำรา ถ้าถือเป็นตำราจริงๆ มันไม่ได้ เพราะว่าแนวการปฏิบัติพระกรรมฐาน ที่เรียกว่าสมถภาวนามันมีอยู่ถึง ๔๐ อย่าง และวิธีที่จะพูดที่อาตมาปฏิบัติมานี้ก็ครบหรือไม่ครบ น่ากลัวจะครบ ๔๐ ๔๐ นี้ครบแน่ในฐานะที่ปฏิบัติครั้งแรก เราจับจุดอันดับแรกคือ ฌาน ๔ เป็นสำคัญ นี่ในกรรมฐาน ๔๐ กองนี้ ถ้ากองแรกโดย เฉพาะอานาปานุสสติกรรมฐาน ได้ฌาน ๔ แล้ว อีก ๓๕ กองไม่มีความหมาย ด้วยว่ามันเป็นเรื่องเล็ก ๆ เพราะพื้นฐานจิตใจเสมอกัน

นี่ขอพูดถึงในตอนแรกที่เข้ามาปฏิบัติกรรมฐานในพระพุทธศาสนา ระยะนั้นไปหาพระอะไรท่านก็ไม่สอนให้ เพราะว่าอาตมาเป็นคนดีเกินไป ดีจนกระทั่งพระเจ้าไม่อยากจะคบ ดีมากไปนะ จนกระทั่งพระเจ้าใหญ่หลายท่านไม่ชอบ ไม่อยากคบด้วย แต่ว่าพระสมณันท์ที่ท่านไม่คบด้วย เพราะท่านเป็นพระที่รู้จริง ๆ หรือว่าเป็นครูกรรมฐานที่มีความรู้จริง อย่างน้อยท่านก็ได้วิชา ๓ แต่ว่าดูเหมือนจะหาไม่ได้เลย ที่ไปหาท่านไม่มีวิชา ๓ มีแต่อภิญา ๖ ขึ้นไป สูงมาก ก่อนที่เราจะไปหา ท่านนี้ ท่านรู้แล้วว่าไอ้ถึง ๓ ตัวนี้คบไม่ได้ จะมีองค์เดียวก็คือหลวงพ่อปานท่านนั้นที่จะปราบอยู่ ไปหา ท่าน ๆ ก็บอกสอนไม่ได้ เกะกะๆ ไป ในที่สุดก็ต้องไปหาหลวงพ่อปาน ในฐานะที่เป็นอาจารย์ ของ ต้นตระกูล ในต้นตระกูลทั้งหมด เขาเคารพหลวงพ่อปานเหมือนพ่อ

คนแก่คนเฒ่าก็เรียกหลวงพ่อบานว่า หลวงพ่อ

ในเมื่อไปพบหลวงพ่อบาน ไปถามท่าน ความต้องการอันดับแรกก็คือ ๑. อยากจะไปเที่ยวรกรได้ทุกขุม ๒. อยากไปเที่ยวสวรรค์และพรหมโลกให้ได้ เพราะว่าก่อนจะบวชมันก็ไปติดอยู่หน้ารกร ไปได้เหมือนกัน ไปติดอยู่หน้ารกร ลงไปไม่ได้ ท่านก็เลยบอกว่า นี่ท่านมีทุกอย่างจะเอาอะไร ได้หมด นี่ไปโดนพระจริงเข้า นักเลงจริง ๆ แต่ว่าสัญญาเดิมก็มีอยู่ว่า จะต้องศึกษากับท่านแบง ๆ คือว่าการเจริญพระกรรมฐานนี้ ถ้าเราเจริญแบบฉลาดแล้วมันไม่ได้ดี ก็ไอ้ฉลาดของเรามันเป็นฉลาดนอกทาง อารมณ์พระกรรมฐานกับอารมณ์ของชาวโลกไม่เหมือนกัน มันกลับจากหน้ามือเป็นหลังมือ ไอ้การงานของชาวโลกนี้ ถ้าขยันมาก มุขานะมาก ผลงานมันสูงแล้วก็ดี แต่การเจริญพระกรรมฐาน มีมุขานะมากถอยหลัง แทนที่จะก้าวหน้ามันกลับลงมามาก ใช้ไม่ได้ เพราะว่าไปเกี่ยวข้องกับส่วนที่เรียกว่า อตตกิลมถานุโยค เป็นการทรมานตนให้ลำบาก อันนี้องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัสกับ ปิณฺณวัคคีย์ฤษีทั้ง ๕ มีพระอัญญาโกณฑัญญะเป็นประธาน ว่า การปฏิบัติความดีเพื่อการบรรลุในพุทธศาสนา ต้องละส่วนสุด ๒ อย่างคือ ๑. อตตกิลมถานุโยค การทรมานตน ที่เรียกว่าขยันเกินไป ประการที่ ๒ กามสุขัลลิกานุโยค เวลาที่ทรงสมาธิ หรือพิจารณาวิปัสสนาญาณ มีตัวอยาก ประกอบไปด้วยอยากจะได้อย่างนั้น อยากจะถึงอย่างนั้น อยากจะได้ตอนโน้น อีตอนนี้นั้นเจ็งทั้ง ๒ ทาง ที่ถูกคือจะ ต้องวางใจเฉย ๆ ปล่อยอารมณ์ให้มันไปตามสบาย ๆ

อันนี้เมื่อไปหาท่าน ท่านก็สอนให้ จะขอพูดลัด ๆ อันดับแรกท่านให้ศึกษากรรมฐาน ๔๐ ให้ครบ กรรมฐานทั้ง ๔๐ ข้อนี้ต้องท่องได้ทั้งหัวข้อ แล้วก็จำเนื้อความได้ด้วย รู้นิมิตของกรรมฐานทั้ง ๔๐ ทั้งหมด รู้อาการของนิวรรณ์ทั้งหมด รู้อาการของจิตทั้ง ๖ ต้องรู้กัน เมื่อรู้กำลังใจว่า กำลังใจของเราเวลานี้อยู่ในจิตอะไร ควรจะใช้กรรมฐานกองไหนเข้าประหัดประหารสนับสนุน นี่เป็นพื้นฐานแรกนะ ก่อนที่จะสอนกัน เมื่อศึกษาได้แบบนี้แล้ว ต่อไปท่านก็สอน ๆ ทีแรกก็ไม่เห็นมีอะไร จะว่าไม่มีอะไรก็ไม่ได้ มันมีเยอะ แต่ไอ้เรามันโง่

ไปกราบเรียนท่านบอกว่า ผมไม่ชอบวิปัสสนาญาณ เพราะไม่เคยคิดว่าชาตินี้จะเป็นพระอรหันต์ได้ ต้องการอย่างเดียวคือฉานโลกีย์ ต้องการฉานเท่านั้น จะไปเที่ยวสวรรค์ เที่ยวรกรให้มันได้ แล้วท่านก็บอกว่าได้สิ พวกเราไม่ชอบวิปัสสนาญาณ ฉันทันทีจะไม่สอนให้ ดีแล้ว ชอบฉานเป็นเทวดาได้ เป็นพรหมได้ก็ดีเยอะแยะไป แต่ว่าพอเริ่มสอน ท่านเอาวิปัสสนาญาณมาพูดเสียก่อน เราไม่รู้ นี่มันโง่กว่าท่าน

ขึ้นต้นท่านก็เลยบอกว่า เอาอย่างนี้นะ ก่อนที่จะภาวนาทำจิตให้เป็นสมาธิให้พิจารณาว่าร่างกายนี้มันเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นี่พูดให้ฟังย่อ ๆ นะอธิบายตามท่านละก็ยุ่ง คึนนี่ไม่จบ ให้เห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เสียก่อน หากว่าเราพิจารณา พิจารณาไปอย่างนั้น จนกระทั่งหมดเวลาที่เราจะทำได้ อยากจะนอน ไม่ภาวนาเลยเวลานี้ ฉันว่าดีที่สุด แต่ท่านบอกว่านี่เป็นสมณะ ไม่ใช่ของท่านโกหกนะ เราโง่กว่าท่าน มันเป็นวิปัสสนาบอกนี่สมณะ แต่ว่าสมณะจะได้ดีก็ต้องพิจารณาแบบนี้ก่อน เราก็เอา

แล้วท่านก็บอกว่า ถ้าจิตมันต้องการสงบสงัด เราพิจารณาให้เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา พอสบายใจ ให้ใจมันสบายเสียก่อน หลังจากนั้นก็ภาวนา เวลาหายใจเข้านึกว่าพุท เวลาหายใจออกนึกว่าโฮ เท่านี้พอแล้ว ก็พวกเธอไม่ต้องทำอะไรมาจากจนกว่าฉันจะสั่งย้าย และเวลาภาวนาว่าพุทโฮนี้ห้ามนึกถึงเรื่องอื่นเด็ดขาด เพราะสัญญากันไปแล้วนี่ว่า ต้องศึกษากันอย่างโง่ๆ ไม่ใช่เอาคนฉลาดมาศึกษา ให้อเราก็เลยต้องยอมโง่เพราะอยากได้ มาคิดในใจว่า ถ้าหลวงพ่อบานท่านโง่ ท่านก็ดีไม่ได้ นี่คนอื่นเห็น ว่าท่านดี เขาเคารพท่านทั้งหมด ท่านต้องไม่โง่ คือบอกให้เราโง่ เพราะเรามันจะดีเกินไป ให้อความฉลาดของเราไม่เข้าทาง ถึงบอกให้โง่ก็เลยยอมโง่

วิธียอมโง่อันดับแรก ก็พิจารณาก่อนถึงขั้น ๕ เห็นว่าอตภาพร่างกายนี้มันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา มันมีความไม่เที่ยง มีความเปลี่ยนแปลง แล้วก็แก่ แล้วก็ป่วยไข้ไม่สบาย แล้วก็ตาย ถ้ามันเป็นเราจริง เป็นของเราจริง มันก็ต้องไม่เป็นแบบนี้ เพราะเราไม่ต้องการ คิดอย่างนี้พอใจสบายก็จับลมหายใจเข้าออก หายใจเข้านึกว่าพุท หายใจออกนึกว่าโฮ ว่ากัน ไปแบบนี้สามวัน พอถึงวันที่ ๓ สิ่งศักดิ์ด้วยกัน พอบวชแล้วท่านไล่เข้าป่าช้าไป ไม่ใช่คน ลิง ต้องไปอยู่ในป่า พอวันที่ ๔ อารมณ์จิตเข้าถึงฌาน ๔ หหมด จบเกมสู้กัน

พอรุ่งขึ้นเช้า เวลาฉันข่าวท่านก็บอกว่า พระ ๔ องค์ที่บวชใหม่ นั้น ๓ วันเท่านั้น เขา ได้ ฌาน ๔ พระเก่า ๆ เราได้อะไรกันบ้าง นี่ก็ช่างท่านเถอะ ท่านจะว่าใครก็ช่าง ไม่เกี่ยวกับเรา จากนั้นมา พอตอนที่จิตมันเข้าถึงฌาน ๔ คือ อานาปานนุสสติกรรมฐาน พอจิตตกเข้าสู่ฌาน ๔ เมื่อจิตเคลื่อนจาก ฌาน ๔ จะเข้าสู่สภาวะเดิม ปรากฏว่านิมิตเตโชกสิณขึ้น นี่มันกรรมฐานเก่า ของเก่านี้มันต้องขึ้นรับรอง อยู่เสมอ พอ นิมิตเตโชกสิณขึ้นก็จับเตโชกสิณ เพราะท่านสั่งไว้แล้วว่า ถ้ากรรมฐานกองไหนจบ เมื่อถึงที่สุดแล้ว กรรมฐานเก่า ๆ จะปรากฏขึ้นมาเป็นนิมิต ให้จับนิมิตนั้นทันที เพราะว่าถ้าจับนิมิต เราทำของเก่าจะได้ถึงฌาน ๔ ภายใน ๗ วัน นั่นแหละทำอยู่ พอจบเตโชกสิณ นิมิตกสิณก็ขึ้นติดต่อกัน ๗ กอง ก็จับนิมิตไปทั้ง

๗ กอง เป็นอันว่ากรรมฐานนี้ได้ ๘ กอง อานาปานุสสติกับพุทธานุสสติ นี่ทำแบบโง่ ๆ นะ ถ้าฉลาดหลายปี ไม่ได้นะ คนโง่ไม่ถนัดมันก็ได้ ต้องโง่ตามแบบอาจารย์สอน ถ้าโง่เสียเองก็เจ๊งเหมือนกัน

ต่อมาที่หลังจากสถิกองที่ ๗ ผ่านไป กลืนหาย พอกสถิกองนั้นหมดไป มันโผล่ขึ้นมาใหม่เป็นอนุสกรรมฐาน เป็นอัญญิสสุกัง ปฏิกุลัง ข้อที่ ๑๐ กระจุกเรียไรเป็นอนุสสติ กองที่ ๑๐ นี้ก็ว่าให้ฟังย่อ ๆ ตามนิมิตตามแบบนั้น เเล่าให้ฟังถึงตอนต้น ตอนต้นทำกับหลวงพ่อบาน มาภายใน พรรษานั้น รู้สึกว่าสัญญาเดิมที่ขอไว้ทุกอย่างได้หมดภายในพรรษานั้นนะ

บวชเดือน ๘ จำได้ว่าบวชเดือน ๘ ขึ้น ๘ ค่ำ ไอ้กระทิงวันนี้เขาว่ามันจัญไร อันนี้ พระบวชแบบนี้ก็จัญไรเหมือนกันคือ ไม่เหมือนชาวบ้านเขาใช้ไหมล่ะ แต่ว่าระยะที่ปฏิบัติระยะต้นนี้ จะมานั่งคุยแบบนี้ไม่ได้นะ เห็นหน้าคนก็เหมือนเห็นหน้าอะไรก็ไม่ทราบ ไม่ต้องการคบคน คนเข้ามาคุย นี่มันกวนใจ เสียเวลาภาวนา เสียเวลาพิจารณา ดีไม่ดีก็เอาไอ้เจริญานคาถาเข้ามาคุย คำว่าเจริญาน คาถาเป็นวาทะที่กล่าวไม่เนื่องด้วยธรรม ได้เจริญานแปลว่าไปขวาง ๆ นี่ถ้อยคำพูดปรารภโลกนี้มันก็ ขวางธรรม ท่านเลยเรียกว่าเจริญานคาถา

นี่เป็นจริยต้นที่ปฏิบัติมานะ พูดไม่หมดหรอก บอกแล้วนี่ โบสถังยังไม่เสร็จ วัดเสร็จถึงพูดหมด นี่ต่อมาในตอนท้ายนี้พูดกันย่อ ๆ ดีกว่า แล้วก็คุณมานสมาบัติตลอดมา จนกระทั่งสามารถท่องเที่ยวไปตามภพต่าง ๆ ได้ตามอรรถาษัย ไอ้เรื่องวิธีท่องเที่ยวตอนแรกจะมาพูดตอนนี้มันขายจี๋หน้า เพราะมีหนังสือแล้ว ดีไม่ดีเดี๋ยวหมอมจะหาบาตร หาย่าม หารองเท้า หาไม้เท้าไม่ได้ ก็หาไม้กระบองอันหนึ่ง เดี่ยวเดินไปบิณฑบาตตอนบ่ายอีกมันจะยุ่ง ไอ้นี้ไม่ต้องคุยกันนะ แล้วต่อมาก็ศึกษาในด้านอรุณนิยาม จนกระทั่งครองสมาบัติ ๘ ได้ภายในพรรษาเดียว

และภายในพรรษาเดียวนั้น อาศัยที่การปฏิบัติเบื้องต้นแรก เราต้องการพุทธุภูมิ หรือว่าปรารธนาพุทธุภูมิ นี่ปรารธนาพุทธุภูมิก็เพราะว่า หลวงพ่อบานเป็นผู้แนะนำ มีวันหนึ่งเขาแห่รูปหล่อพระศรีอารีย์ที่วัดไผ่ไปที่วัด แล้วก็ตอนตี ๒ หลวงพ่อบานก็ให้ตาเซ็ดมาตาม เห็นท่านนั่งอยู่ที่หน้าพระศรีอารีย์องค์เดียวไม่มีใคร เข้าไปหาท่านก็เลขาถามว่า หลวงพ่อมีธุระอะไร บอกว่ามานี่ มาอธิษฐานยกพระศรีอารีย์กันดีกว่า ท่านก็อธิษฐานก่อน ถ้าข้าพเจ้าจะได้สำเร็จสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาลแล้ว ขอยกพระศรีอารีย์นี้ขึ้น พระศรีอารีย์นี้เขายกเจ็ดคนนะ เจ็ดคนนี่ หลังไม่ตรงนะ หลังงอๆ หนักนะ คือว่าเขายกกันคนละตอน องค์ท่านเขายก ๓ คน หลังงอ ๆ นี่ท่าน ยกอีก ๔ คนหลังงอๆ เหมือนกัน เป็นอันว่าเจ็ดคน ไม่ใช่ไปหายนะ

ที่ท่านอธิษฐานท่านก็นั่งคุกเข่าเอามือซ้อน ๒ มือ ซ้อนขึ้นแบบสบาย ๆ เหมือนกับเรา ยกคำลีหรือว่ายกหมอนเบา ๆ พอเสร็จแล้วท่านก็บอกว่า คุณอธิษฐานบ้างซิ ก็บอกว่าไม่เอาละครับ ไอ้เรื่องเป็นพระพุทธเจ้านี้ผมไม่ชอบ มันนานนัก ท่านบอกว่า ไม่เอาไม่ได้ คุณนี่ปรารถนาพุทธภูมิมานานแล้ว เวลานี้มันเข้าถึง ๘๐ เปอร์เซ็นต์แล้ว เราก็แปลกใจ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ แบบไหน เราก็ไม่รู้ ท่านบอกคุณมันเหลืออีก ๗ ชาติเท่านั้น ครบเวลานี้เป็นปรมัตถบารมี ท่านว่าอย่าง นั้นนี่ อาจารย์บอกก็ต้องเกรงใจท่าน อธิษฐานในใจ ท่านบอกว่าแกมันตึกัน ต้องพูดดัง ๆ รู้ด้วย พระแก่ นี้โกหกไม่ได้ ไอ้เราก็ทำมูบมิบๆ ส่งเดช ท่านก็ไม่เอา บอกไม่ได้ ต้องว่าดัง ๆ ว่าดังๆ ให้อ้อ ๓ ครั้ง ก็นั่ง คุกเข่า เอามือซ้อนไม่ยกขึ้น ไม่เป็นเรื่อง ท่านบอกไอ้แกบารมีมันยังต่ำกว่าข้า ลูกขึ้นยืน ๒ มือจับแทน พอ ๒ มือจับแทน ขึ้นลิ่วเลย มันเบาเหมือนกับยกหมอน ยกขึ้นยกลง ๆ ก็มานั่งนึกในใจ เอ้ พระศรีอารีย์ ทำไมเบาหนัก อีตอนนีเบา ท่านก็บอกดีแล้วแกลงไป ขอขมาท่าน ยืนขึ้นไปจับท่าน ความจริงท่านน่า ขมาเองนะเป็นคนสอนเรา บอกว่าท่านเป็นพระโพธิสัตว์ มีบารมีเต็มแล้ว ยังเหลือ แต่จะบรรลุอุกฤษภ สัมมาสัมโพธิญาณ แล้วก็ตั้งใจปรารถนาพุทธภูมิอีกวาระหนึ่ง ก็จะมาทำลอกแลกๆ เอาแน่ไม่ได้ก็ทำ ตามท่าน เอ ทำตามท่านเรื่อยมา ในที่สุดหลวงพ่อบานท่านก็ตาย

อันนี้ขอพูดถึงอารมณ์ตอนต้นสักนิดหนึ่งว่า ทำไมมันถึงได้ฉานเร็ว ไอ้การได้ฉานเร็ว ก็บอกแล้วว่า ต้องปฏิบัติแบบโง่ ๆ ตามแบบที่อาจารย์สอน ไอ้ที่โง่ก็เพราะว่าเวลาที่ภาวนา และพิจารณานี้ท่านไม่ได้ให้คิดถึงอารมณ์อื่น ตอนพิจารณาว่าขั้น ๕ เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ให้คิดเฉพาะไม่ให้อารมณ์อื่นมากวน เราก็ต้องตั้งใจแบบนั้น ไม่ทำแบบนั้นก็ไม่ได้เพราะมีคำขู่ไว้ ตอนเข้า ป่าช้าใหม่ๆ วันแรก เวลาท่านจะกลับบอกว่า ถ้าแกขี้ดคำตั้งฉันเมื่อไร เวลาไม่ภาวนาหรือพิจารณา เวลาที่ตื่นอยู่เมื่อไร ผีห้กคอยเมื่อนั้น โคนติเข้าทั้งสองด้าน จะไม่ภาวนาพิจารณาก็กลัวผีจะล่อเอา ไอ้เวลากลางคืนที่สั่งไว้ จะมีเรื่องอะไรก็ตาม เรื่องคอยขาดตายก็ตาม ห้ามไปหาฉัน จะไปหาฉันได้ ต่อเมื่อสว่างแล้ว มันก็เจ๊งกันเท่านั้นแหละ ก็เสร็จกัน เล่นอิทานี้เราก็แย่ ขึ้นไปคบกับอารมณ์อื่น เข้ามันก็แทรกแซง ประเดี้ยวผิดจ้งหวะเข้าผีห้กคอ ไม่ได้กลัวอะไร ไม่ได้กลัวหลวงพ่อบาน กลัวผีห้กคอ ก็เลยไม่ยอมนึก อารมณ์อะไรก็ตาม มันจะแลบเข้ามาต้องคอยระวัง พอมันเข้ามาหน่อยก็หนี ไอ้เจ้า ตัวร้ายนี้เข้ามาแล้ว เดียวชวนผีมาห้กคอ ไม่ได้ต้องไล่มันไป

นี่เฉพาะที่เราไม่นึกถึงอารมณ์อื่นมันเป็นการตัดนิวรรณ์ นิวรรณ์ก็เข้ามายุ่งไม่ได้ จิตของ

เราถ้าหากนิรณไม่เข้ามายุ่งเมื่อไร มันก็เป็นฉานเมื่อนั้น นี่มันก็ไม่มีอะไรยาก ถ้าเรามากำลังใจเข้มแข็ง จะไม่ยอมเชื่อไอ้ตัวร้ายนิรณนี้ ทีนี้ในเมื่อเราไม่คิดถึงเรื่องอื่น ขณะที่พิจารณาถึงมอญแต่ขั้น ๕ อย่างเดียว และเวลาภาวนาก็จับเฉพาะลมหายใจเข้าออก กับคำภาวนาว่าพุทโธ อันนี้นิรณมันไม่กวน จิตเข้าถึงปฐมฉานทันที

ตอนต้นวันแรก ๆ มันยังไม่ถึงฉาน ๔ เฉพาะวันต้น จิตมันเข้าไปจับอารมณ์สบายอยู่ ประเดี๋ยว มันมีอาการหวัดคล้ายจะตกจากที่สูง แล้วก็หวัดตกจากที่สูงมาแล้วก็จับอารมณ์ใหม่ แต่สบายจะคิดถึงระดับนั้นไม่ได้ ตอนนี้เป็นอาการของจิตเข้าปฐมฉาน แต่ไม่สามารถจะทรงตัวอยู่ได้ อันนี้ญาติโยมก็จำไว้ด้วยนะ เพราะอาจจะต้องผ่าน

ทีนี้พอคืนที่ ๒ ไม่เป็นอย่างนั้น จิตรักษาอารมณ์สบาย เมื่ออารมณ์สบายแล้ว ภาวนาได้ ภาวนาไป ประเดี๋ยวมันหยุดภาวนาเสียเฉย ๆ แต่อารมณ์สบายยิ่งขึ้น พอจิตตกลงไปปั๊บ นึกในใจว่า นี่ตายจริง นั่งเปลือยภาวนา แล้วจับต้นชนปลายไม่ถูก คิดว่ามันแล้ว แต่ความจริงมันเป็นอาการตั้งแต่ฉานที่ ๒ เป็นต้นไป ตั้งแต่ ฉานที่ ๒-๔ ตัวภาวนาไม่มี เพราะมันตัดวิตกวิจารณ์ ตัวภาวนานี้เป็น วิตกวิจารณ์ เรานึกว่าจะภาวนาเป็นวิตก และใครครวญถึงอาการภาวนาว่าครบถ้วนไหมเป็นวิจารณ์ นี่เป็นอาการของ ฉาน ๑ ฉานที่ ๑ ก็มีวิตก วิจารณ์ ปิติ สุข เอกกัคคา ทีนี้เมื่อมันถึงฉานที่ ๒ มันก็ไม่ภาวนา แต่เราก็เกรงว่า ถ้าไม่ภาวนาประเดี๋ยวผีมันจะหักคอ ตกใจ ตกใจว่านี่เราลืมภาวนาก็จับภาวนาใหม่ นี่เป็นอาการของวันที่ ๒

พอวันที่ ๓ พอนั่งไปเดี๋ยวเดียวลมหายใจก็หยุด ความจริงลมหายใจไม่ได้หยุด ถ้าหยุดมันก็ตาย มันแยกออกจากกาย ไม่รับรู้เรื่องของประสาท มันมีอาการคล้ายกับว่าเราไม่ได้หายใจ มีความสว่างโพล่งแจ่มใส มีอารมณ์เป็นสมาธิ มีความสบาย มีเอกกัคคาคือ อุเบกขา ไอ้ตัวอุเบกขามันวางเฉย ไม่รับรู้เรื่องของประสาท ขงกินรีนกัด มันก็ไม่รู้ เสียงดังก็ไม่ได้ยิน อีต่อนี้มันทรงอยู่นาน ไม่ทราบว่าจะเวลาเท่าไร เพราะว่ามันเข้าถึงจุดสบายมาก ก็คิดว่าประเดี๋ยวเดียว พอเลิกแล้วนอนไปสักครู่เดี๋ยวก็ปรากฏว่า พระตึระนั่งเข้ามามืด เป็นอันว่าเห็นจะนั่งอยู่หลายชั่วโมง ไม่รู้ตัว มันสบายมาก นี่เป็นอาการตอนต้นนะ แล้วก็เล่ากันต่อไปสัปดาห์ จะพูดไปมันก็ซ้ำ

ทีนี้หลังจากนั้นมาก็คุมสมาบัติ ๘ อยู่ตลอดเวลา การเข้าฉานออกจากฉานเราทำได้ ทุกขณะจิต เดินอยู่ นั่งอยู่ นอนอยู่ หรือว่ายืนอยู่ ไปบิณฑบาต หรือกำลังคุยอยู่กับใครก็ตาม สามารถจะเข้าฉานได้ทันที เพราะท่านสั่งให้ทำให้คล่อง ไอ้เรื่อง

การเข้ามานี้มันต้องคล่อง เหมือนกับเราเขียนหนังสือคล่องแล้ว จะเขียนเมื่อไรเราก็เขียนได้ ไม่ใช่เขาบอกว่าเอาเข้ามานซิ มานั่งตั้งทำขัดสมาธิ มันก็เสร็จแล้ว มดกัดตายหมด มันไม่ทัน เวลาเราจะตายจริงไปตั้งทำได้เมื่อไร มันต้องคล่อง การจะทำให้คล่องก็มีอยู่ว่า ตื่น ๆ ถ้าจิตมันเข้าถึงอารมณ์ สมาธิตอนไหนก็ตาม พยายามทรงสมาธินั้นไว้ และพยายามทรงสมาธิให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ ใหม ๆ มันก็อี๊ดดัดไม่ซำก็เกิดอาการชิน มันชินเสียจนกระทั่งซำไม่เป็น ใ้เรื่องการเข้ามานก็ดี ทำมโนมยิทธิไปภพต่าง ๆ ก็ดี ซำไม่เป็น ฟังมาฝึกหัดซำได้ดูเหมือน ๒-๓ เดือน มาฝึกเมื่อปี ๑๕ นี้ ซำเป็นตอนนี้ กว่าจะซำได้ตั้ง ๒-๓ เดือน ซำไม่ได้ ในขณะที่เข้ามาน ออกมานจนคล่องแบบนั้น แล้วก็มิวิปัสสนาญาณปน แต่ว่าอาศัยที่ตั้งใจเพื่อพระโพธิญาณ ฉะนั้นเรื่องมรรคผลเป็นพระโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี อรหันต์ ก็ปรากฏไม่ได้ เพราะว่าพุทธภูมิจะเป็นพระอริยเจ้าไม่ได้ มีอย่างเดียวคือ จิตเทียบอารมณ์และสำหรับอีก ๒ องค์ นั้นเขาไม่ได้ปรารถนาพุทธภูมิ เพียงปีแรกเขาก็เอาอริยะตันไปกินเสียเลย พร้อมไปด้วยอภิญญา ๖ แต่ว่าเขาได้อภิญญา ๖ ก่อนผม ในเมื่อได้อภิญญาแล้ว ก็เอาอริยะตันไปกินเสียแล้วก่อนออกพรรษา และต่อมาก็อยู่ร่วมกันมาตลอดมา

หลังจากหลวงพ่อบานตายแล้ว อาตมาก็อยากจะให้ดี อยากจะดียิ่งไปกว่านั้น แต่ก็ล้มไปว่าตัวเองนั้นปรารถนาพุทธภูมิ ถ้าพุทธภูมิแค่นั้นก็ยันปายแล้ว ใ้ตัวยันปายก็มีอยู่ว่า ฌานจะสูงไปกว่านั้นไม่ได้ แต่ทว่าที่จะทำได้ต่อไปคือ ใช้วิปัสสนาญาณให้อารมณ์จิตละเอียดลง เพื่อทำบารมีให้เต็มเป็นขั้น ๆ ไป ในด้านปรมัตถบารมี เกณฑ์ของท่านมีอยู่ ปรมัตถบารมีของพระโพธิญาณ จะต้องทำกันเต็มจริงชาติละหนึ่ง จะต้องถึงสิบชาติ แต่ท่านบอกเหลืออีก ๗ ชาติ ชาตินี้เป็นเนกขัมมบารมีเต็มตัว

เมื่อหลวงพ่อบานตายแล้วก็อยากจะดี เดินไปหาอาจารย์ที่ไหน ๆ ก็ไม่ทราบ ไปหาอาจารย์ที่ท่านบอกไว้ ท่านบอกสอนไม่ได้ ความรู้ทั้งหมดอาจารย์แกสอนแล้ว ฉันทสอนไม่ได้ มีอย่างเดียวเธอจะต้องปฏิบัติตามความรู้ที่อาจารย์สอนให้ครบถ้วน เราก็นี้ถือว่า เอา อาจารย์พวกนี้ไม่มีความรู้จริง เรามันตีมาก ตีมากไป เดินไปเดินมาก็เลยหลุดเลยคอกไป ไปพบอาจารย์ที่หลวงพ่อบานไม่ได้บอก เอ พวกนี้เก่งจริง ๆ ไปเจอเก่งจริง ๆ มันเข้า เอ้า ถ้าจะเอาเร็วมันได้ต้องปฏิบัติตามนี้ซิ ไปล่อตามเข้า ๓ ปี หล่นลงมาเหลือฌาน ๑ เท่านั้นเอง อีต่อนั้นไม่รู้ตัว รู้ตัวเสียเมื่อไร ไม่รู้ตัวหрок ทำตามเขา จะทำให้มันตีมาก ทำไปทำมาถึงปีที่ ๓ มันจะต้องเข้าเขต เราก็มานั่งพิจารณาตัวเองว่า เรามันตีขึ้น หรือว่าตีลง กว่าจะรู้สึกตัวนะ ๓ ปี ก็ลองมานั่งซ้อมฌานเดิม มันไปไหนไม่ได้ติดอยู่ที่ฌาน ๑ ชั้นหยาบ เสียด้วย มันมี ๓ ชั้น

อย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด มาติดอยู่ชั้นหยาบก็ดี เออ มันไม่หล่นต่อไปอีก พอซ่อมอยู่สัก ชั่วโมงเศษ ๆ ก็นึกว่า เอ้อ อาจารย์พวกนี้ชักไม่เป็นเรื่องเสียแล้ว ไม่เอาละ

มารู้สึกตัวว่านี่เราไม่เชื่อฟังครูบาอาจารย์ หรือว่าพระพวกนี้หลวงพ่อบานไม่ได้บอกให้ไปหา หลวงพ่อบานท่านจะต้องรู้พระองค์ไหนดีหรือไม่ดี เอา เราเลยถึงขนาดนี้ เพราะไม่เชื่ออาจารย์ เพราะเราคือ ก็เลยจุดธูปจุดเทียน ขอบมาแด่พระรัตนตรัย เมื่อขอบมาพระรัตนตรัย พอจบคำขอบมาก็ได้ยินเสียงก้องขึ้นมาในอากาศว่าทำถูกแล้วลูก อย่างนี้ถูกแล้ว เข้ารู้ตัวแล้ว ที่พ่อบล่อยไปก็เพราะว่า เจ้าสงสัย ไอ้ที่มันพลัดลงมานั่นเขาสั่งให้ขยันกินไปนะ เลยเจ็งเอาดีอะไรไม่ได้ ตั้งแต่นี้ต่อไปขอให้ กลับทำใหม่ แต่ว่ากลับทำใหม่ห้ามใช้เวลามาก ครั้งหนึ่งจะทำงานละก็ครั้งก็ได้ ครั้งหนึ่งห้ามใช้เวลากิน ๕ นาที อีคราวนี้ไม่เป็นไร รักษาระเบียบเป้ง มันแย้ไป ขาดทุนเสียแล้ว พ่อค้าก็เอาดีไม่ได้ ครั้งละ ๕ นาที แต่ในระหว่าง ๕ นาที ก็คุ้มครองไม่ยอมให้นิวรณ์ส่วนใดส่วนหนึ่งมายุ่งตามเดิม พอถึงวันที่ ๓ ก็ปรากฏว่าของเก่ากลับมาหมด ของเก่ากลับหมดก็เลยซ่อม การเข้ามานอกกมณก็คล่องตามเดิม

วันนั้นก็เลยประกาศอิสรภาพ นับตั้งแต่วันนี้ไปไม่ขอขึ้นกับใครอีก ขอขึ้นเฉพาะตรง พระพุทธเจ้าเท่านั้น แล้วก็ครูบาอาจารย์เดิมก็เคารพ ก็ว่านอกจากแบบของพระพุทธเจ้าแล้วไม่เอาของใครหมด จากนั้นก็ทรงระดับเดิมตลอดมา ใ้องานมันก็ยุ่ง ความจริงเวลาที่ปฏิบัติเนะไม่ใช่มานั่งเจียบ ๆ นะ กลางวันก็ทำงานก่อสร้างด้วย เรียนหนังสือด้วย นุ่งนั้งจีปาละ ไม่ใช่เนะเฉพาะ ไม่มีงานมีการแบบนี้ พระพุทธเจ้าไม่ใช่ แบบที่เข้ากุฏิเจริญพระกรรมฐาน กินข้าวก็มีคนไปส่งข้าว ล้างชามไม่ได้ แบบนี้ไม่ใช่ พระ พระพุทธเจ้าเองท่านก็ล้างบาตรเอง เช็ดบาตรเอง ทำความสะอาดพื้นที่เอง ทำแบบนี้ก็ดีเกิน พระพุทธเจ้า ก็ไปชนเอาพระเทวทัตเข้านะซี มันไม่เป็นเรื่อง เรื่องของพระนี่สารวยไม่มี ไม่ใช่ว่าไปหา ทาส ตัวเองทำตัวเป็นนาย ต้องทำได้ทุกอย่าง

ขั้นต่อมาก็ปฏิบัติมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงเกณฑ์ บอกว่าอายุ ๔๐ ปี จะต้องออกจากวัด ห้ามอยู่ในวัดเดิม เพราะว่าถ้าขึ้นอยู่ในวัดเดิมมันจะไม่ดีขึ้น ตั้งตั้งแต่วันบวชนะ แต่ว่า ๒ องค์ที่ท่านบวช นั้น ท่านบอกครบ ๑๐ พรรษาให้เข้าป่า ห้ามอยู่ในหมู่คนจนกว่าจะตาย นี่คำสั่งต้องเป็นคำสั่ง สององค์ นั้นอยู่ คนตกนรกเยอะ เพราะแกเป็นพระอภิญญา พระอภิญญานี้ยังงี้ ๆ ก็อดเอาหางออกไม่ได้หรอก ทำได้นี่ดีไม่มีพวกสงสัยก็โผล่หน้าโผล่หลังเข้ามาเสีย เขาก็หาว่าเล่นกลฉิบ หาว่าหลอกลวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนี้ พระด้วยกันนี้สำคัญมาก ดีไม่ดีพวกก็จะหาว่าไอ้เน้อวดอุตริมนุสสรธรรม เดียวก็หลอกลวงชาวบ้าน หาเรื่องจับสึกเสียจนได้ จับพระพวกนี้ สึก มันเป็นอันสึกที่ไหน ไอ้คนสึกนี้มันลงอเวจี โทษของ

ท่านมีสำหรับคนมีมากบุญคุณก็มีมาก แต่ไอ้ โทษมันจะหนักกว่าคุณ ท่านก็เลยจับเข้าป่าไป แต่ว่าตอนเข้าป่านั้นหลวงพ่อบานตายแล้วนะ ท่านตั้งไว้ ตั้งแต่วันบวช เราถือคำสั่งเป็นคำสั่ง

นี่เมื่อครบ ๒๐ พรรษา อาตมาก็ออกจากวัดเหมือนกัน หาเรื่องออกมันส่งเดช มันก็หมดเรื่องหมดราว เราจะมาเสียอย่างไรจะว่าอะไร มากี่มีกระเป๋ามาลูกเดียว เอ้ มีสบงจิ๋วมาด้วย เคี้ยวจะหาว่าแก้ผ้าเดินมา กระเป๋าลูกเดียวมันก็แก้ผ้าเดินนะสิ ออกไปจากวัดแล้ว ก็เข้ามาอยู่ที่กรุงเทพฯ ใหม่ หลวงพ่อบานตายเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ แล้วก็กลับขึ้นไปแล้วก็กลับมาใหม่

ตอนนี้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ปรากฏว่าที่จังหวัดชัยนาท พระเขาคีมากเกินไป ด้วยว่ามีพระคณาธิการองค์หนึ่ง เป็นคณะกรรมการสงฆ์จังหวัด แกมีอำนาจมากกว่าเจ้าคณะจังหวัด เพราะว่าพระผู้ใหญ่ในกรุงเทพฯ เลี้ยง มีอยู่ ๒ องค์ ตายไปเสียองค์แล้ว อีกองค์ก็เมืองพังไปแล้ว อย่าไปพูด ถึงชื่อท่านเลย พระองค์นั้นแกก็ไปเที่ยวโก่งพระในจังหวัดนั้น วัดไหนมีสมบัติมาก มีกรูมาก แกก็ไปจุด ไอ้เจ้าวัดเขาหวง เขาว่า แกก็หาเรื่องจับถอดเสียบ้าง จับสึกเสียบ้าง ตามเรื่องตามราวของแก เมื่อได้ ทรัพย์สินของพระศาสนามาแล้วแกก็หาทางขาย เอาเงินแบ่งกับเจ้านายในกรุงเทพฯ เอาเรื่องของแกมันหนัก เวลานั้นภาค ๑ คุมไปจังหวัดชัยนาท อาตมาก็ยังป่วยอยู่ ร่างกายไม่ค่อยดีนัก เจ้าคณะตรวจการ ภาค ๑ ในฐานะที่เคยเป็นอาจารย์มา ท่านก็บอกว่าแกเที่ยวไปดูหน่อยเถอะ ก็ไปช่วยท่านดู พอไปดูก็เลย จับเสื่อขังไว้ตัว ตัวใหญ่ ทีแรกว่าจะเอาמידเชือดคอเลย แต่เจ้านายเขาขอก็ก้อแกแข็ง เคี้ยวนี้ก็ตายไปแล้ว ขังเสื่อจนตายไปแล้ว หมายความว่าสั่งพัก พักแล้วก็ห้ามร่วมสังฆกรรม

นี่ในระบายนั้นเกิดความเบื้อ เบื้อพระไม่ใช่เบื้อคน เอ นี่พระเล็ก ๆ นี่เลวไม่เป็นไร แต่พระต้นเถาเถานี้มันก็เลวกันหมดเถาเท่านั้น เอ เราจะอยู่ไปอีก ๗ ชาตินี้ ถ้าอีก ๗ ชาตินี้ไปเจอแบบนี้เข้า หัวใจคงจะเป็นหนองตาย เห็นท่าจะไม่ไหวแล้ว ถ้าจะต้องถวายเป็นกมลลาพุทธภูมิแล้ว ไหมไหว ถ้าเป็นพุทธภูมิท่านบอกว่า ต้องอยู่อีก ๗ ชาตินี้ มันก็แย่ ความจริงลามา ๒ วาระแล้ว ตั้งแต่พรรษาที่ ๒๐ ครั้งหนึ่ง แล้วก็พรรษาที่เท่าไรก็จำไม่ได้สักครั้งหนึ่ง ลา ๒ ครั้งท่านบอกว่า คุณเหลืออีก ๗ ชาตินี้เท่านั้น อีก ๗ วาระ ถ้าคุณจะทำไมไม่ลาเสียเมื่อหลายร้อยชาติมาแล้ว เพราะเอาแค่สาวกภูมิมันเลยเต็มมาแล้ว ไหมใช่แค่เต็ม อีก ๗ ชาตินี้ไม่ไหวหรือ พอท่านพูดให้กำลังใจแล้วก็เลยต่อออกไปอีกหน่อยหนึ่ง พอ ๒ วาระ

วาระที่ ๓ ไปเจอพระที่ชัยนาทแบบนั้นเข้า ทนไม่ไหวจริง ๆ จุฑรูปจุฑเทียนขอลา บอกว่าคุณลาทำไม เอาอีกแล้ว คราวนี้ฉันไม่ได้หรือครับ ไม่เอา อนุญาต

หรือไม่อนุญาตก็ไม่เอากันแน่ ถามท่านทำไม บอกว่ามันเมื่อจริง ๆ พระเน่าแบบนี้ไม่เอาแล้ว คนเน่าไม่
เป็นไร พระเล็กเน่ายังพอแก้ไข แต่พระใหญ่เน่าอย่างนี้ พระพุทธศาสนาทั้งหมด ผมอยู่ต่อไปไม่ช้าก็ ลง
นรก ถามทำไม ดีไม่ดีผมแค่ฆาน โลกีย์ มันยังแค่คนธรรมดา มือผมมันล้างเลือดมันยังไม่หมดดี จับปืน
เข้าไปอีกเปื้อนเลือดอีก คราวนี้แก้ตัวไม่ทันแล้ว เห็นท่านจะไม่เป็นเรื่องเสียแล้วนะ ท่านก็บอก ว่า เอา
ลาที่ลาได้ ถามว่า ลาแล้วถึงงานมันจะเสร็จไหม บอกเสร็จ ถามเมื่อไรเสร็จ อย่างช้าเดือน พฤศจิกายน ปีนี้
ถ้าจี๋เกิดเดือนพฤศจิกายนปีหน้า บอกเรื่องเล็กจ้ง มันแค่ปีกว่า ๆ ก็บอกอีก ๗ ชาติ มันเทียบกันไม่ได้ เรา
นี่กว่าหวานแล้ว

พอตกลงท่านก็อนุมัติ ท่านก็เลยบอกว่าเอาอย่างนี้ก็ได้แล้วกัน แกจะลาที่ลาได้ ในฐานะที่
ปรารถนาพุทธภูมิมาก่อน พุทธภูมิก็เรียนวิชาครูนั่นเอง ถ้าหากว่าเรื่องของแกเสร็จนะ แกจะตายไม่ได้
ภายใน ๑๒ ปี แน่ มีขี้จันด้วย ห้ามตายกันเสียได้ ใคร ๆ เขาห้ามอยู่ นี่มาห้ามตาย ถามอยู่ทำไม อยู่ช่วย
ฉันก่อนซิ เขาเรียกนักเรียนทุนละมั่ง นักเรียนทุนเขาใช้กัน ๒ เท่า ทางโลก เราใช้ ๑๒ ปี ท่านก็เลยบอก
ว่าไม่ได้ละ แกต้องอยู่ ๑๒ ปีนะ ก็เลยถามว่า ๑๒ ปีนะ จะสามารถทำคนให้เป็น พระสักคนได้ไหม เอา
คนเดียว ทำคนให้เป็นพระสักคนอยู่ได้จะอยู่ ถ้าหากว่าไม่สามารถจะทำคนให้ เป็นพระอยู่ได้สักคน ไม่
ยอมอยู่เกิน ๑๐ วัน เกิน ๑๐ ก็ใช้ได้กำไรเยอะ ก็เลยตกลงกับท่าน ท่านก็สอน

วิธีสอนของท่านขั้นแรกก็มีอยู่ว่า ท่านให้สัญญาว่า นับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไปถึง ๔ ทุ่ม
แต่ก่อนยังรับแขก เพราะแรงยังดี ถึง ๔ ทุ่มแล้วถ้ามีแขกให้เขากลับ ๔ ทุ่มตรงเธอเข้าห้องนอน ฉันจะ
มาสอนเธอ คือท่านจะมาสอนเอง ตามสัญญาเป็นอย่างนั้น พอเวลาถึง ๓ ทุ่มครึ่ง ก็ไล่แขกกลับ กลับ
หรือไม่กลับก็ช่างเถอะ แกไปหรือไม่ไปฉันจะเข้านอน หมดเรื่องกัน ไอ้พวกต้อมันก็มีอยู่เยอะแยะ บอก
ให้ไปบอกยังไม่เสร็จธุระบ้าง ยังคุยไม่เสร็จบ้าง ไปตามใจไอ้พวกนี้มันก็ลงนรกกันเท่านั้น บอกเอา แก
จะไปหรือไม่ไปที่ช่างแก เข้าห้องปิดประตูส่ง มันอยู่ได้เมื่อไรละ มันก็ไป พอเข้าห้องบูชาพระ ถึงเวลา
๔ ทุ่มตรง ปรากฏว่าท่านมาปรากฏตัวในห้องไม่ต้องจุดไฟ แสงสว่างไฟฟ้าคล้าย ๆ ๒ แสง แรงเทียน
สว่างมาก รัศมีกายท่านสว่างมาก ท่านก็มีรับสั่งบอกนอน ไม่ได้ให้ นั่งนะ ตั้งนอนแล้วก็เธอ จงคิดตาม
ฉันพูด ท่านพูดซ้ำ ๆ แล้วบอกให้คิดตามที่พูด

พออันดับแรก ท่านก็พูดถึงอริยสัจ พูดถึงทุกข์สังก่อน เพียงแค่ข้าวคำเดียวท่านพูดไป
ตั้ง ๑๐ วัน กินข้าวคำเดียวนี่นะ พูดตั้งแต่ ๔ ทุ่ม ถึงตี ๒

พูดซ้ำ ๆ ว่า ไอ้ข้าวคำเดียวนี้ ข้าวมันมาจากทุกข์ เอา ใครเห็นบ้าง จริงไหมหนอ บอกว่า กว่าเราจะได้ ข้าวมาคำนี้ หมอมีเงินเดือนใช้ใหม่ กว่าจะได้เงินเดือนมาเดือนทำงานเสียเกือบตาย แล้วเอาสตางค์นี้ไปซื้อข้าว เอ ไอ้การทำงานนี่มันเป็นทุกข์ อาการนี่มันเกิดจากความทุกข์ ที่นี้ท่านก็บอกว่า อาการข้าวสุก ที่มันจะเข้าปากเรามาจากทุกข์ ทุกข์อันดับแรก ข้าวสุกมันมาจากข้าวสาร ก่อนที่จะทำข้าวสารให้เป็นข้าวสุก นี่พูดย่อ ๆ นะ ถ้าพูดตามท่านก็นั่งฟังไปเดือนหนึ่ง ไม่มีใครเขาฟังหรอก หลับหมด ก่อนข้าวสารจะเป็นข้าวสุก ต้องหาเตา หาหม้อ หาน้ำ หาเชื้อฟืน เราต้องลงทุนลงแรงกว่าข้าวจะเป็น ข้าวสุก การที่ทำแบบนั้นต้องใช้กำลังกาย กำลังความคิด กำลังทรัพย์ มันก็เป็นอาการของความทุกข์ มันฝืนความจริง เราไม่อยากจะทำ แต่มันจำจะต้องทำ

ที่นี้ท่านก็ไล่เบียดอีกว่า ข้าวสารนะก่อนจะเป็นข้าวสารมันเป็นข้าวเปลือก ที่นี้เมื่อได้ข้าวเปลือกมาแล้ว สมัยก่อนไม่มีโรงสี ไปหาครกมา ไปหาสากมา ไอ้เจ้าครก เจ้าสากนี่มันไม่ได้เกิดตามธรรมชาติ ต้องไปเลื่อยไม้ท่อนมาขูดเป็นครก ต้องเอาไม้มาตากเป็นสาก นี่มันก็เหนื่อยแล้วนะ เพราะว่าเราต้องทนทำ เมื่อซ้อมข้าวจนกว่าข้าวจะเป็นข้าวสาร ท่านก็ไล่เบียดอีกว่า ไอ้ข้าวเปลือกก่อนที่จะเป็นข้าวเปลือกเราต้องทำนามาก่อน ท่านก็ไล่เบียดอีกว่า เดิมทีที่น้ำมันเป็นป่า เราไปจับจอง ชั้นแรกก็ต้องตัดต้นไม้ ดันไม้แต่ละต้นกว่าจะโค่น ต้องใช้กำลังเท่าไร เมื่อโค่นมาแล้วเราต้องขูดต่อไม้ชิ้น ที่นาหนึ่งไร่ต้นไม้ที่ต้น ต้องเหน็ดเหนื่อยเท่าไร เราฟันป่าเสร็จ ขูดต่อเสร็จ ก็ต้องปรับพื้นที่ให้เป็นนา ให้ที่มันเรียบ ครั้นเมื่อที่มันเรียบแล้ว ต่อจากนั้นไปก็ต้องหาควาย เฉพาะคนกำลังกายมันน้อย หาควายมาสำหรับไถนา หาอุปกรณ์ทำนาทุกอย่าง กว่าจะได้มาก็แสนลำบาก นี่กว่าข้าวมันจะขึ้นต้น ก็คิดว่ามันต้องใช้กำลังแรงงานเท่าไร เป็นอาการของความทุกข์ ข้าวคำเดียวเท่านั้นนะหมอ

นี่พูดให้ฟังย่อ ๆ เห็นว่าทุกข์ใหม่ โยมเห็นทุกข์มากนะ นี่แค่ข้าวคำเดียว หลังจากข้าวคำเดียว ท่านก็มาจี้ตรงฝ่าฝืนเดียว เสือตัว กางเกงตัว มันทุกข์ขนาดไหน เอาอีกแล้ว ทำนองเดียวกัน ไล่เบียดแบบนั้นท่านก็สอนต่อ ทุกข์นี่เดือนหนึ่ง ๓๐ วัน ตั้งแต่ ๔ ทุ่มถึงตี ๒ ทุกคืน ท่านพูดซ้ำ พูดทวนมา ทวนไป ทวนไปทวนมา ถึงการประกอบอาชีพ ถึงการทรงอยู่ทุกอย่าง เห็นว่าการทรงอยู่ มัน เป็นทุกข์

หลังจากนั้นพอครบเดือนแล้วท่านก็บอกว่า นี่ฉันจะไปละ นี่ฉันให้เวลาเธอ ๓ เดือน ในระยะเวลา ๓ เดือนนี้ หากว่าเธอยังมีอารมณ์แม้แต่นิดหนึ่ง เห็นว่าโลกส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นสุข ฉันจะไม่มาสอนตลอดชีวิต แน่ มีเงื่อนไขแล้วสิ นักเรียน

ทุนมันก็ต้องอย่างนั้น มีเงื่อนไข ไอ้เราก็นึกในใจว่า ความจริงไม่จำเป็น ไม่เห็นจะจำเป็นอะไร ไม่ต้อง
ปล่อยเรา ๓ เดือน เอารุ่นนี้ก็ยังไม่ได้อีก คำว่าวันนี้เนี่ย ท่านกำลังพูดอยู่ ท่านอาจจะคิดเวลาจะผล

ทีนี้เมื่อท่านไปแล้วไม่มาสอนแล้ว เราก็นั่งมองหาทุกข์ มันก็ไม่ยาก แหกมานี้ คนมาหา
เราก็กถามทุกข์เขา คนหนุ่ม คนสาว คนแก่ ไม่แก่ ก็ถาม คนรวย คนจน ถามหมด พอโผล่หน้าถามว่า เอ้อ
ถามจริง ๆ เอะ เคยปวดท้องจี๊ ท้องเขี้ยวบ้างไหม ใครมันไม่ปวดท้องจี๊ท้องเขี้ยวมีที่ไหน หมอมีไหม มี
คนตายปวดท้องบ้างไหม ปวดหัวบ้างไหม เมื่อยบ้างไหม เขาก็ตอบว่าเป็นทุกคน เออ ไอ้คนนี่มัน ทุกข์
ทั้งนั้น มองดูแล้วมันก็ไม่เห็นมีอะไรเป็นความสุข แต่ว่าความทุกข์เกิดขึ้นกับใจ เรารู้ใจ แต่ว่าไม่ใช่ ใจเรา
เกี่ยวห่อไปกับความทุกข์ ให้เห็นว่าอาการของความเกิดมันเป็นสภาวะของความทุกข์ ไม่ควรจะ เกาะ
มัน ทีนี้เมื่อทุกข์มันเป็นเรื่องธรรมดาของร่างกาย ถ้ามันป่วยไข้ไม่สบายถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา การ
รักษาพยาบาลถือว่าเป็นการระงับเวทนา หายก็หาย ไม่หายก็ตาย ช่างหัวมัน มันเกิดมาเพื่อตาย ใจมันก็
สบาย

พอเวลาผ่านไปเดือนครึ่ง ไม่ยักถึง ๓ เดือน ท่านยังมาอีกแล้ว มาถึงก็ยิ้ม บอกนี่ไอ้
เรื่องของผลของกำลังของจิต ไม่มีใครสามารถพยากรณ์ได้ มันขึ้นอยู่กับปฏิบัติการเอาจริงเอาจัง
ต่อไปก็มาสอนสมมุติ คือเหตุของความทุกข์ ได้แก่ ตัณหา ๓ อย่าง กามตัณหา ของที่ไม่มีอยากให้มัน มี
ขึ้น ภาวตัณหา สิ่งที่มีอยู่แล้วอยากให้มันทรงตัว วิภวตัณหา ของที่มันทรงตัวอยู่ไม่ได้ มันเคลื่อนไป จะ
หาความพึงดึงมันกลับมา ถึงมันอยู่ที่ไหนมันก็พัง แต่ไอ้ใจเรามันดึง อีรูปนี้มาสอนอีกเดือน พอเดือน
นั้นก็พูดวนไปวนมา วนมาวนไปถึงไอ้ทรัพย์สินของโลก คนของโลก สัตว์ของโลก หาความเที่ยงแท้
แน่นอนไม่ได้ ไม่เอาแต่แค่โลกนี้ ยันเทวโลก พรหมโลก ก็เลยเก็บหมดเลย เทวดาก็เหมือนกัน มีความ
สุข มีการเป็นทิพย์ พรหมก็เหมือนกัน มีความสุข มีการเป็นทิพย์ มีใจเป็นทิพย์ แต่ที่อยู่ไม่นาน พอหมด
บุญวาสนาบารมีก็โคกลงมาทุกข์อีก โดคมาอยู่แก่มนุชย์ก็ยังมีดี ส่วนมากไม่อยู่ เลยไปอบายภูมิ มีนรก
เป็นต้น

ท่านก็ว่าแบบนี้มา พอว่าแบบนี้เสร็จ ท่านก็ให้เวลาเดือนหนึ่ง ทีนี้ให้สัญญา ๑ เดือน
นับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ฉันจะไม่มาอีก ๑ เดือน ถ้าเธอเห็นว่า ตัณหา ๓ ประการส่วนใดส่วนหนึ่ง มี
สภาวะ ฉันจะไม่มาสอนตลอดชีวิต แน่ะ เอาอีกแล้ว หากินคล่องจัง เห็นว่าเราอ้อ แต่จำเป็นต้องอ้อด้วย นะ
ทีนี้ในเมื่ออ้อตัวทุกข์มันหนักกว่านะ ฝึกหนักกว่า สมมุติจะมีอะไร เห็นทุกข์เสียแล้ว ตัวสมมุติก็เบื่อ ๆ ไป
ในตัวเสร็จ พอเวลาผ่านไปครึ่งเดือนท่านก็มา ไม่เต็มเดือนหรอก คราวก่อน ๓ เดือน เดือนครึ่ง

ท่านก็มา ไอ้จิตมันเป็นเอกัคคตารมณ์เสียตั้งแต่ทุกข์แล้วมันจะไปไหน ท่านก็เลยบอกว่า อริยสังฆาสนน ๒ อย่างเท่านั้น เท่านั้นจบ แต่ว่าแกอย่างนี้กะว่าแกเป็นพระอริยเจ้านะ ยัง แก่จบอริยสังฆาสนน ต้องฝึกให้ คล่องไปกว่านี้ สำหรับอีก ๒ อย่าง ไม่มีใครเขาสอนหรอก อย่างนี้โรชะแปลว่าดับ อันนี้มันตัวผล ไม่ต้อง สอน มันถึงเอง มรรคคือปฏิบัติเข้าถึงความดับทุกข์ มันก็ทรงอยู่แล้ว คือศีล สมาธิ ปัญญา นี่อริยสังฆ จริง ๆ เขาตัด ๒ ตัวนี้เท่านั้น อีก ๒ นั้น ไม่มีหรอก แต่ความจริงไอ้เรามันฉลาดกว่าท่านนะ เวลาเทศน์พ้อ ล่อทั้ง ๔ ทุกที ฉลาดกว่าพระพุทธเจ้านะ จะไปไหนไม่ได้

เมื่อท่านสอนอย่างนี้แล้ว ท่านก็บอกว่า ต่อไปนี่จึงทำบารมี ๑๐ ให้ครบถ้วน มาดีแล้วนี่ ซ้อมบารมี ๑๐ ให้ครบถ้วน เราก็นึก เอ บารมี ๑๐ ทำยังไงมันถึงจะครบ ท่านก็เลยบอกว่า ให้กำลังใจ มัน สมบูรณ์พร้อมอยู่เสมอว่า บารมี ๑๐ นี้เราจะจัดการกับมันเมื่อไรก็ได้ แล้วทุกอย่างให้มันขึ้นกับใจ ไม่ใช่ ใจขึ้นกับมัน ให้มันขึ้นอยู่กับใจ คือใจเราสมบูรณ์ทุกอย่าง เราจะให้ท่านรักษาศีล เจริญเนกขัมม บารมีได้ มีสังฆบารมีได้ก็ว่าไปเถอะ ทุกอย่างนี้พร้อมในใจครบถ้วนทุกอย่าง ไม่มีอะไรบกพร่อง ขึ้นชื่อ ว่าความ อึดอัดยึดตาย หรือไม่แน่ใจในบารมี ๑๐ นิดหนึ่งไม่มี เธอจงทำแบบนี้ไปเดือนหนึ่งนะ แน่เอางี้ ด้วย

พอท่านไปแล้วก็มานั่งไล่เบี่ยบารมี ๑๐ ไล่ไปไล่มา ไม่เห็นอะไร ไม่คล่องสักอย่าง มัน ก็มีแล้ว ไอ้เรื่องการให้ทานนี่มันตั้งแต่วันบวช เมื่อปีแรกเดือน ๘ เดือนนี้ ไอ้วันเกิดนี่ เป็นเดือนโละ ดันทุนทุกที มีทุนเท่าไร โละหมด ผ่าฟ่อนทอนสไปนี่มีไว้แค่พอใช้ สำหรับเรื่องเงินนี่หมดกันจริง ๆ ศีลก็ ไม่ใช่ขาด มันเป็นเรื่องง่าย ศีลบารมี พระนี้ต้องมีอยู่แล้ว เนกขัมมะมีแล้ว พระก็ต้องมีอยู่แล้ว เพราะถ้าไม่มีเนกขัมมาบารมีก็เป็นพระไม่ได้ เนกขัมมะบารมีจริง ๆ ก็คือ จิตระงับนิวรณ์ ๕ ถ้าบวชแล้ว จิตระงับ นิวรณ์ ๕ ไม่ได้ ท่านไม่ถือว่าเป็นอันบวชนะ ยังไม่เรียกสมมุติสงฆ์ ถ้าระงับนิวรณ์ ๕ ได้ ท่านเรียก สมมุติสงฆ์ ถ้าระงับนิวรณ์ ๕ ไม่ได้ ท่านเรียกเปรตในเครื่องห่มผ้าเหลือง เพราะจิตมันจุ่นจ้าน ทีนี้สังฆ บารมี ถ้าเราไม่จริง เราก็ทรงความเป็นพระอยู่ไม่ได้ ปัญญาบารมีถ้าเราไม่มีอยู่บ้าง เราก็ไม่สนใจ เรื่อง พระพุทธศาสนา เมตตบารมีนี่มันก็เป็นปกติอยู่แล้ว ขันติบารมีนี่มันก็ต้องใช้อยู่แล้ว ไม่เห็นมัน ขาด อะไรสักอย่าง ก็นั่งไล่เบี่ยอยู่ตลอดเวลา

พอครบกำหนดเวลาเดือน ทีนี้เดือนจริงๆ มา มาบอกว่านับตั้งแต่ตอนนี้ไป ให้ใช้อุโลม ปฏิโลมในด้านวิปัสสนาญาณ หรือว่าเอาวิปัสสนาญาณมาควบกับอริยสังฆ เอาอีกแล้ว มันก็ไอ้ตัวเดียวกัน เมื่อถอยหน้าถอยหลัง ถอยหลังถอยหน้าไป

ถอยไป ถอยมา ถอยมา ถอยไป ดีไม่ถอยลงได้ถุนมันกับบุญตัวแล้ว ก็พิจารณาไปนั่งอยู่ เดินอยู่ ไป
 บิณฑบาต หรือว่ากินข้าวว่ามันเรื่อยไป แม้แต่เข้าส้วม นึกมันได้ก็นึกมันเรื่อยไป นึกไปนึกมา นึกมานึก
 ไป อารมณ์มันเกิดโปร่ง พออารมณ์โปร่งขึ้นมา ไอ้จิตตัวนี้มันไปรักพระนิพพานเข้า มันรักจริง มันมี
 อารมณ์รักพระนิพพาน และยอมรับนับถือกฎของธรรมดา อะไรมันก็เกิดขึ้นมาแล้ว ธรรมดามันเป็น
 อย่างนี้

อีตอนนี่เมื่อก่อนโกรธพระเลว มาตอนนี่ชักเริ่มไม่โกรธ ไอ้นี้เขาจะไปนรกก็ช่างเขา
 เถอะ ตามใจเขา เรื่องของเราก็เป็นเรื่องของเรา เรื่องของเขาก็เป็นเรื่องของเขา มันเป็นเรื่องธรรมดาไป
 อาศัยตอนนั้นเคยได้ทิพจักขุญาณมาก่อน มันเป็นส่วนของวิชา ๓

ตอนนี้เวลาใช้มนโหมยทิมันมีอาการแปลกอยู่อย่าง ไอ้แดนที่เข้าไปไม่ถึง มันโผล่ไป
 ครึ่งตัว เข้าไปในแดนนั้น แต่ว่าไปไม่ได้หรอก โผล่ไปได้ครึ่งตัว ไอ้ตัวที่เข้าไปครึ่งนะ มันขาวใสเป็น
 แก้ว อีกครึ่งหนึ่งมันเป็นก็ธรรมดา มันหนาทึบ เราก็นึกทำไมมันไปติดอยู่ยังงี้ ไปไม่ได้ กำลั้งหมด ถอย
 ลงมาก็ใช้อุโลม ปฏิโลม วิปีสนาญาณกับอริยสัจ ว่ากันอยู่อย่างนี้นะ ๓ เดือน

แล้วก็อีตรงนี่แหละที่บอกว่า คนที่จะเห็นพระนิพพานได้ชัด ถ้าได้ทิพจักขุญาณ หรือว่า
 ถ้าไม่ได้ทิพจักขุญาณจะเป็นส่วนสุกขวิปีสสโก จะเข้าใจพระนิพพานได้ชัดก็ต้องตรงนี้ ฉะนั้นถ้ายังไม่
 ถึงตรงนี้ ถ้าพูดถึงเรื่องพระนิพพานนี่ผิดหมด ถ้าเดานะ ถ้าพูดตามพระไตรปิฎกไม่ผิด จะไปตีความ
 หมายพระไตรปิฎกผิดก็ผิดอีกเหมือนกัน ตรงนี้ท่านเรียกว่า โคตรภูญาณ อีตรงโคตรภูญาณชาวบ้าน
 ชาวเมืองนี้ อย่างเร็วที่สุดเขาติดอยู่ ๗ วัน ไอ้เรามันลูกศิษย์ชั้นดี ล่อเสีย ๓ เดือน นี่สายพุทธภูมิ พอมัน
 หลุดจากตัวนี้ไปก็ถามว่า ทำไมมันติดอยู่นานนักล่ะ ก็ตามตำราท่านบอกว่าชั่วขณะจิตเดียว ท่านก็ เลย
 บอกว่า นี่แกมาจากพุทธภูมินะอย่าลืม ถ้าหากว่าแกไปได้เร็วล่ะก็ ลูกศิษย์ลูกหาเขาถามอะไรแกตอบ
 อะไรไม่ได้ มันต้องเก็บต้องกวาดไปให้หมด จะเดินส่งเดชไปไม่ได้ มีผล มีกรวด มีทรายข้างทางเก็บไป
 ให้หมด นี่เก็บมา ๓ เดือน พอหลุดตรงนี้ได้แล้วที่นี้ไม่พูดต่อละ มันก็ไปตึกตึกๆ ไม่กี่วันก็ไปชนป้าย
 ท่านก็มารับรอง เอ้า เลิกเรียนได้แล้ว

พอบอกว่าเลิกเรียนได้แล้ว มันไม่ถึงพสุติกาหรอก ความจริงผ่านโคตรภูญาณไป ไม่ถึง
 เดือนท่านก็สั่งเลิก พอท่านสั่งเลิกก็บอกว่า นี่นับตั้งแต่วันนี้นะ แน่มาเล่นสัญญาอีกแล้ว ไม่ใช่ นับตั้งแต
 วันพูดนะ ๑๒ ปี กลัวเราจะโกง ความจริงเวลาผ่านไปไม่กี่เดือน ไม่น่าจะทวงกันเลย วันนี้อีก ๑๒ ปีจะ
 ตาย ห้ามตาย

นับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป เราก็รับปาก มันสบายเสียแล้ว อีตรงนี้มันสบายเสียแล้ว ก็ปีกี่ช่างหัวมัน ตอนนั้นมันอีค้อคเต็มที

ตอนนี้มาว่ากันถึงอารมณ์ อารมณ์มันมีความสำคัญ ตอนที่จิตจะเข้าถึงตอนปลายอารมณ์ต้น ที่เราเข้าถึงโคตรภูญาณ หรืออริยะต้นก็ตาม มันจะมีอารมณ์รักพระนิพพานเป็นอารมณ์ ถือว่าพระนิพพานเหมือนอาหารที่เราชอบ ใครเขาพูดถึงเรื่องอื่นก็ตามใจเขา แต่ที่รู้สึกเสียคายเป็นทำไม เขาไม่พอใจในพระนิพพาน แล้วก็ยังมีอารมณ์อีกอย่างหนึ่งคือ ขอมรับนับถือกฎของธรรมดา แต่ว่าไม่ใช่ไม่โกรธนะ รากะ โทสะ โมหะ มันยังมีครบ แต่ก็มีครบอยู่ในขอบเขต คือขอบเขตของศีล โลภะความ โลภะคะความรัก ก็มีได้แต่มีอยู่ในขอบเขตของศีล โทสะความโกรธมันมีแต่ว่าไม่ฆ่าใครให้ตาย โมหะความหลงว่านั่นเป็นเรา นี่เป็นของเรามันยังมีแต่ว่าเบา ที่ว่าเบาที่มีความคิดอยู่ว่า ถ้าเราตายไปแล้ว เจ้าเหล่านี้มันไม่ไปกับเรา แต่ว่าเวลานี้เราต้องรักษามันไว้ เพราะเรายังต้องอาศัยมัน ก็ยังถือว่าเป็นทรัพย์สินของเราอยู่ แต่ว่าเบา ที่เรียกว่าเบาที่เรียกว่าตายแล้ว ใครจะไปไหนก็ช่าง นี่เป็นอารมณ์ต้น

ที่นี้อารมณ์อีกระดับหนึ่ง ที่เรียกว่าสกิทาคามี สกิทาคามีต้องระวางให้ได้ ไม่ใช่บางคน มันทุกคน ทุกคนถ้าหากว่าไม่มีพระที่ท่านได้คุ้ม พอถึงสกิทาคามีจะหลงคิดว่าเป็นอนาคามี เพราะว่าตอนนี้ รากะ โทสะ โมหะ มันเบามาก เบาจนรากะ โทสะ โมหะ มันไม่เกิด รากะความรักในเพศ เวลาเจอหน้ากันจริง ๆ มันไม่มีความรู้สึก หรือว่าใครเขาทำอะไรไม่ให้พอใจ เวลานั้นมันไม่มีความรู้สึก แต่มันมารู้อีตอนนี้ เวลาที่เราเจริญสมาธิหรือใคร่ครวญวิปัสสนาญาณ เวลาอารมณ์สังขบางที่มัน ย่องเข้ามานิดหนึ่ง ถ้าเป็นคนก็โผล่หน้าค้างเข้ามาหน่อย ไม่เข้ามามาก พอเรารู้ตัวว่าเจ้านี้ยังอยู่เท่านั้น มันก็หลบไป อีตรงนี้มีความสำคัญมาก ถ้าหากว่าใครหลงละก็เสร็จ คิดว่าเป็นอนาคามี นี่เป็นเพียง สกิทาคามี ก็ดีเยอะเยอะไปแล้ว

พอถึงพระอนาคามีนี้ อารมณ์มันติดขัดอยู่ ๒ ตัว คือว่า กามรากะ ความต้องการในเพศ ไม่มีเลยสำหรับจิต คือถ้าเราไปจับผู้หญิง ผู้หญิงจับผู้ชายก็เหมือนกับตอไม้ ไม่มีความรู้สึก และเรื่องสิ่งที่จะก่อควนให้เกิดระคะไม่มี และสำหรับอารมณ์ปฏิฆะ คือความพยายามนี้มันหายเลย ใจความไม่พอใจมันมีอยู่บ้าง มันไม่เกาะติด กระทบมันก็หายไปเลย นี่เป็นเรื่องของพระอนาคามี พอถึงอนาคามีแล้ว ถ้าคนจะถึงอรหัตต์ ที่นี้อารมณ์ใจมันสบายทุกอย่าง คือว่าไม่หลงในฉาน ฉานทุกอย่าง ทั้งรูปฉาน และอรุณฉานเราพอใจ แต่คิดแต่เพียงว่า นี่เป็นบันไดก้าวเข้าสู่อริยะเบื้องสูงเท่านั้น ไม่ใช่หมานั่งหลงว่ากันทั้งวันทั้งคืน นั่งกรรมฐานตลอดวัน ตลอดคืน นั่งตั้ง ๔ ชั่วโมง ๕ ชั่วโมง ๘ ชั่วโมง คิดว่าไอ้ตัวนี้ยัง

ไม่ใช่ตัวเดียว จุดนั้นมันยังเป็นเด็กเล็กๆอยู่ ที่นี้หลงในฉันทไม่มีตัวมานะ ถือตัวว่าเราดีกว่าเขา เราเสมอ เขา เราเลวกว่าเขาไม่มี และอารมณ์ฟุ้งซ่านที่สอดส่ายไปสู่อารมณ์อกุศลไม่มี และตัวสุดท้ายก็เห็นว่าโลก ทั้ง ๓ โลก คือมนุษย์โลก เทวโลก พรหมโลก ไม่มีความหมายสำหรับเรา เห็นสภาวะของโลกทุกอย่างนี้ ทั้ง ๓ โลก มันเป็นแก่นของความทุกข์ สิ่งที่มีความสุขที่สุดคือพระนิพพาน อันนี้ถ้าเป็นสุขขวิปัสสโก ท่านจะมีความสุขมาก สุขภายในอารมณ์ ขอมรับนับถือกฎของธรรมดา ขอมรับนับถือคำสั่งสอนของ พระพุทธเจ้าว่า พระนิพพานมีจริง และพระนิพพานเป็นแดนของความสุขจริง แม้ท่านจะไม่เห็น

หากว่าพระวิชชา ๓ ก็คือ อภิญญา ๖ ก็คือ ปฏิสัมภิตาญาณ นี้เขาไปที่นิพพานได้เลย เพราะอาศัยมโนมยทวิชชาขั้นอ่อน จะสามารถเห็นพระนิพพานได้เท่า ๆ กับของที่มองอยู่ข้างหน้า แล้ว เขาก็จะรู้สภาวะว่า ถ้าเขาถึงอภิญญาแล้วเขาจะไปอยู่ตรงไหน เพราะพระนิพพานไม่ได้มีสภาพสุญญ ที่นี้ พวกที่มีมโนมยทวิ เมื่อเขาถอดจิตหรือถอดกายในออกจากร่างแล้ว เขาก็สู่จุดของเราเลยที่พระนิพพาน เข้าที่อยู่ได้ ไปไหว้พระพุทธเจ้าได้ สำหรับที่ได้อภิญญา ๖ ท่านก็สามารถจะยกตัวทั้งเนื้อ ทั้งหนังไป เทียบที่นิพพานได้ ไปที่อยู่ของท่านได้

นี่ก็เป็นอันว่าอารมณ์ที่เราเข้าถึงจุดสุดท้าย ก็มีอารมณ์เบาคือไม่มีอารมณ์ขัดข้อง มัน ไม่มีความรู้สึกว่าจะอะไรในโลกเป็นเรา เป็นของเรา เป็นของที่น่ารัก เป็นของที่คงทนถาวร แต่ทว่าไม่เป็น ผู้ทำลาย เห็นว่ามันไม่เป็นสาระ แต่ก็ทำลาย นี่หมายความว่า ของใช้ทุกอย่างที่เป็นทรัพย์สินส่วนคนที่ เขาให้เราถือดี ของสงฆ์ถือดี ต้องทะนุถนอมทุกอย่าง เพราะว่าเห็นค่าของวัตถุ เห็นค่าของกำลังใจของ บุคคลผู้ให้

นี่แม้แต่พระพุทธเจ้าเองก็เหมือนกัน พระองค์ตรัสไว้ในพระวินัยว่า ของสงฆ์ที่ตก แดดตากฝนอยู่ ถ้าจะเกิดความเสียหาย ถ้าพระองค์ใดหรือว่าหลายองค์เดินหลีกไป ไม่เก็บของที่ควร จะเก็บ ปรับอบัติทุกเที่ยวที่ผ่าน อบัติที่ปรับนี้ไม่ต้องรอพิพากษานะ มันล่อเลย ผ่านไปแบบไม่แยแส ไม่ สนใจเป็นโทษทันที นี่ไม่ใช่ว่าพระอรหันต์เห็นของอะไรไม่ดีก็โยนทิ้ง ๆ ไม่ใช่ ท่านรักษากำลังใจ ของ คนอื่นที่มีศรัทธายิ่งกว่ากำลังใจของท่าน เพราะวัตถุทุกอย่างจะพึงมีได้ ก็ต้องอาศัยชาวบ้าน ชาว บ้าน กว่าจะได้มาแต่ละชิ้น ก็เต็มไปด้วยความทุกข์ ฉะนั้น พระต้องรักษาทรัพย์สินของชาวบ้านให้ยิ่ง กว่า ชาวบ้านรักษาทรัพย์

ตัวอย่างพระอานนท์ พระเจ้าอุเทนเคยถามพระอานนท์ หลวงน้ำ (ท่านเจ้าคุณพระ ภาวนาปัญญา วิสุทธิ (มหาอำพัน บุญหลง)) คงจำได้นะ ที่พระเจ้าอุเทนให้ผ้าสาฎกแก่ชู้ชู้ของนาง

สามาวดีคนละฝัน ก็ห้ำหั่นคน ชุคของนางสามาวดีก็ถวาย พระอานนท์ไปหมดห้ำหั่นคน พอท่านมาเห็นเข้าก็ถามว่า ผ้าที่ฉันให้หั้นไปไหน บอกถวายพะอะอานนท์ไปแล้ว ท่านก็เลยให้ใหม่ พระอานนท์มาท่านก็ให้ไปอีก พระอานนท์ก็เอาไปอีก

ซักหลายหนเข้าท่านก็สงสัยว่า เอ พระองค์เดียนี่ใช้ยังงี้ เขาให้เท่าไรไม่รู้จักพอ ท่านก็เลยถามพระอานนท์ว่า ผ้าที่ได้ไปนี้เอาไปไหน บอกไปให้พระที่มีจีวรเก่าที่สุด มันเกือบจะ ใช้ไม่ได้แล้ว แล้วท่านก็เลยถามว่า พระที่มีจีวรเก่าที่สุดนะ แล้วก็ที่ได้มาแล้วเอาไปไหน ท่านก็เลย บอกว่า ใให้กับพระที่มีจีวรเก่ากว่าพวกนี้ ก็ไล่เบียดไปไล่เบียดมา ก็เลยถามว่าผ้าที่มันเก่าที่สุดแล้วก็ใช้ไม่ได้ จริง ๆ นุ่งห่มไม่ได้ พระเอาไปทำอะไร พระอานนท์ก็เลยบอกว่าเอาไปทำผ้าปูนั้ง บอกเอาไปทำผ้าปูนั้ง ไม่ได้ เอาไปทำอะไร ก็เอาไปทำผ้าเช็ดเท้า ถ้าทำผ้าเช็ดเท้าไม่ได้แล้วเอาไปทำอะไร ท่านบอกว่าเอาไป ขยักกับดินเหนียวทาข้างฝา พระเจ้าอุเทนก็เลยถามว่าพระนี่ใช้ของไม่เสียหายหรือ พระอานนท์บอกไม่มี เสียใช้ไม่ได้หมด เลยเกิดความเลื่อมใสถวายเอง ทีนี้ล่อเสียเต็มทีเลย

นี่เป็นอันว่า ในเขตพุทธศาสนานี้ ถ้าไปเห็นพระท่านรักษาทรัพย์สินของสงฆ์ไว้เป็นอย่างดี รักษาไว้มากก็อย่าไปตำหนิท่าน ถามท่านเสียก่อน ว่าไอ้ทรัพย์ทั้งหลายนี้เป็นของส่วนตัวหรือของสงฆ์นะ นี้ไม่ใช่พระอรหันต์ แม้แต่พระพุทธเจ้าเห็นว่าจะอะไรไม่ดีก็ทิ้งไป ชาวบ้านให้มาก็ทิ้งไป มันเป็นของ เป็นอนิจจังไม่เที่ยง ทุกขังเป็นทุกข์ อนัตตาเป็นของไม่ใช่เรา เดียวมันก็พัง ถ้ามันยังไม่พัง เราก็ทิ้งไปเลย นี่ไม่ใช่ไม่ได้

นี่เล่ากันให้ฟังถึงเรื่องวันเกิดนะ ว่ากันจนถึงอารมณฺ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็อารมณฺ์ตอนท้าย เอาคนที่สำคัญจริง ๆ ก็คืออารมณฺ์ที่จะเข้าถึงโคตรภูญาณ ตอนนี่ต้องระมัดระวังให้มาก การที่จะเข้าถึงโคตรภูญาณได้ ถ้าเราเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกเป็นทุกข์ หากความสุขไม่ได้ แต่ทว่าที่เราอยู่ เราอยู่ด้วยอาการของความทุกข์ ในขอบเขตของความทุกข์ และเราก็ไม่เมาในทุกข์ เห็นว่ามันเป็นทุกข์จริง แต่ที่เราไม่ทำลาย ถือว่าเกิดมาแล้วเราก็ทรงตัวอยู่ เมื่ออาการของความทุกข์เกิดขึ้น ก็ต้องโทษกฏของกรรม ถ้าไม่โทษกฏของกรรมมันไม่สบายใจ ก็ยกประโยชน์ให้แก่กรรมไป ถ้าอยู่ดี ๆ ใครเขามาตำ ก็ถือว่านี่เราคงไปตำเขามาก่อน ถ้าเราไม่ตำเขาก่อนเขาไม่มาตำเรา อยู่ ๆ ไป ดี ๆ เกิดมีคนมาประทุษร้าย กลับแก่งต่าง ๆ ก็คิดว่านี่ใช้หนี้กรรมเขาไป แทนนี้ความสบายใจมันก็จะปรากฏ และก็ถืออภิญญาธรรมดา เป็นสำคัญ เรามีคนเป็นที่รัก แต่คนเป็นที่รักนอกใจ ก็ถือว่านี่เรื่องธรรมดาของคนมันก็เป็นอย่างนี้ เขาจะไปอย่างไรก็ปล่อยตามใจเขาไป ไอ้ร่างกายของเราเป็นที่รัก เราไม่ต้องการให้มันแก่

เราไม่ต้องการให้มันป่วย มันจะเกิดแก่ขึ้นมา ป่วยขึ้นมา ก็ถือว่าเรื่องธรรมดาของเรา เกิดมาเพื่อแก่ เกิดมาเพื่อป่วย เกิดมาเพื่อตาย ทุกขเวทนามีขึ้นก็รักษาพยาบาล ระวังทุกขเวทนาไป หายก็หาย ไม่หาย ก็ตายแหละก็ช่างหัวมัน ถ้ามันตายเมื่อไรเราก็เลิกคบมันเมื่อนั้น นี่ทำใจสบายและก็สังเกตอารมณ์ว่า นี่เรารัก พระนิพพานไหม ถ้าเราทำอะไรนิดหนึ่ง ก็ต้องการพระนิพพาน ทำอะไรหน่อยหนึ่ง ก็ต้องการ พระนิพพาน ไม่หวังการตอบแทนจากบุคคลในชาติปัจจุบัน เราทำเพื่อดี ใครเขาจะสรรเสริญ ใครเขาจะนิททาก็ช่างเขา เราไม่ได้ทำเพื่อชาวบ้าน เราทำเพื่อตัวเรา

อย่างเราให้ทานแก่สัตว์ เราให้ทานแก่คน นี่เราทำเพื่อตัวเรา ไม่ได้ทำให้แก่เขา เพราะอะไร การให้ทานเป็นเมตตาบารมี และมันมีเมตตาบารมีมันครบขึ้นมา และการให้ทานก็เป็นการกำจัด โลกะ ความโลภ เป็นทานบารมี การให้สวดคำบทหนึ่ง ความโลภมันก็ขาดไปบาทหนึ่ง ให้ทานร้อยหนึ่ง ความโลภมันก็ขาดไปร้อยหนึ่ง ให้อ้อย ๆ เชื้อความโลภมันก็หมดไป ทีนี้เราให้ทานไปแล้ว คนที่เรารับทานแล้วเขาจะสรรเสริญเรา หรือเขาจะนิททาเรามันเป็นเรื่องของเขา เราไม่เกี่ยว ช่างเขา เขาได้จากเราไป เขาจะไปนั่งค่าเรา เขาจะไม่กลัวเหน้อยก็ช่างมันหรือโยม ก็มันค่าเรา เราไม่ได้เหน้อยด้วย ถ้ามันค่าเรา ๒๔ ชั่วโมง ไม่ซ้ำมันก็ตายไซ้ใหม่ ไม่มีใครกล้าค่าหรือกานาน ๆ ค่าเดียวเดียวเล็ก ไม่เล็ก ก็ตาย ถ้าเราไปฟังคนเขาสรรเสริญ อย่าไปเมา ถ้าใครเขาสรรเสริญเราเมื่อไร จงนึกว่านี่ ๆ ไอ้เจ้านี่จ้อง หาเราเป็นทาสแล้ว ไอ้คนลองสรรเสริญเยินยอกี่หาทางใช้เท่านั้นแหละ ไซ้ใหม่โยม เอ ไอ้ที่นี่ เก่งนี้ เขาจะใช้เรา

ทีนี้ไต่ยินใครเขาสรรเสริญ ก็เหมือนเขาเอาหอมมาจิ้มใจ แต่อย่าไปโกรธเขานะ เราก็นึกว่านี่หอมพุ่งเข้ามาที่หัวใจเราแล้ว พยายามถอนหอมออกไปเสีย ถ้าไต่ยินใครเขานินทาว่าร้าย ก็ถือว่านี่เป็นเรื่องธรรมดา เราเกิดมาเพื่อรับค่านินทาว่าร้าย มันเป็นเรื่องธรรมดา มันเป็นเรื่องโลกธรรม ถ้าเรายังมีตัวอยู่เพียงไรเราหลบมันไม่ได้ ใครนินทาก็ช่าง สรรเสริญก็ช่าง ไม่เอามันทั้งสองอย่าง ใจเรายอมรับ นับถือ กฎของธรรมดา

แล้วก็สังเกตอีกนิดหนึ่ง ถ้าพรวาสะละก็ไอ้ศีล ๕ นี่มันบกพร่องไหม คำว่าจำเป็นในการที่จะต้องทำลายศีลไม่มีสำหรับเรา จิตใจเราเคารพศีล ๕ ครบถ้วน อย่างนี้ได้ชื่อว่าได้โศคาปัตติมรรคแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนที่ได้โศคาปัตติมรรค หรือโศคาปัตติผลนี้ไหวง่าย เห็นพระก็ไหว เห็นเขาเอาดินเอาทราย มาปั้นเป็นพระพุทธรูป เอากระดาษเขียน เอาฟางมัด เห็นว่านี่รูปพระพุทธรูปเจ้า นี่ก็ถึง

พระพุทธเจ้าขึ้นมา ยกมือไหว้รูปนั้นด้วยความเคารพ โดยนึกถึงพระพุทธเจ้า เราไม่ได้ไหว้วัตถุ อันนี้ไหว้ง่าย คือไม่ยอมละเมิดหรือปรามาสคุณพระรัตนตรัย

แต่ที่ว่าพวกพระโศคานั้นก็ต้องระวังอีกสักหน่อย เขาไม่สนับสนุนโจรในพระพุทธศาสนา ไม่ใช่พระละก็ไหว้คณะนะ พ่อไม่เอาเหมือนกันละ เพราะอะไร เพราะในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังอยู่ หลวงน้าจำเรื่องช้างปาลีโดยกะได้ไซ้ใหม่ นี่ละพระพุทธเจ้าหนีไปเพราะพระทะเลาะกัน ตอนนั้นชาวบ้านเป็นพระอริยเจ้าตั้งเยอะ อย่างนางวิสาขา อนาคตภินทิกเศรษฐี พระพวกนี้ไม่ตีทะเลาะกัน พระพุทธเจ้าถึงได้จากไป ก็เลยไม่ให้ข้าวกินเลย ไม่ใช่เขาจะเลี้ยงคุณะ ลองเป็นโจรในพุทธศาสนา เขาไม่เลี้ยงเลย นี่ต้องเข้าใจไว้ด้วยนะ พระอริยเจ้าไม่ใช่คนโง่ เป็นคนฉลาด เอาละวันนี้จับกันแค่นี้ ใครรู้เรื่องหรือไม่รู้เรื่องก็ช่าง พุคแล้ว

พระอภิญญาหลวงพ่อบานเป็นพระอภิญญา ขึ้นแบบนี้ท่านเป็นพระโพธิสัตว์ ต้องสอนคน ก็ไอ้ ๒ ถึงนั้นมันไม่เกี่ยวกับคนเลย เขาไม่มีพันธะ ก็เขาไม่มีพันธะ เรื่องการสอนคนเลย เขาไม่มีพันธะจริง ๆ นั่นเขาอยู่กันตามพันธะนะ ที่นี้อาตมาจะทำอภิญญามันก็ของไม่ยาก กลืนเหลืออีกกองเดียวก็ถึงอภิญญา ท่านไม่ยอมให้ทำ เพราะถือว่าต้องอยู่กับคน กลืนเหลืออีกกองเดียว กลืนอภิญญาความจริงมัน ๘ กอง ส่วนใหญ่เขาทำ ๑๐ กอง มันเรื่องเล็ก ๆ มันได้กองเดียวนอกนั้นมันไม่ยากอะไร อารมณ์มันเท่ากัน มันแบบที่หม้ออ่านหนังสือออกแล้ว เล่มนี้อ่านคล่องแล้ว อ่านได้ทุกอย่าง ไปหยิบเล่มอื่นมามันก็ไอ้เหมือนกันละ แต่ไอ้เรื่องเท่านั้นที่จะต้องจำมันแบบเดียวกันไม่มีอะไรหนัก มันหนักอยู่เล่มแรก

ที่นี้อาตมายังต้องอยู่กับคน ท่านก็เลยไม่ยอมให้ทำอภิญญา เพราะอะไร เพราะว่ากลัวจะเอาหางโพล่ แน่ เพราะมันเคยจะโพล่มาหลายหนแล้ว เห็นน้ำท่วมขานัก ๆ ขี้เกียจเอาเรือข้ามฟาก พ่อจะเดินน้ำแล้ว นี่ อีตตอนฝึกครั้งแรกมันแจ้ว ฤดูหนาวละตุ้มเดียวมิดหัวเลย เก่งคนเก่งมันต้องอย่างนั้น ที่ออกจากวัดก็เพราะว่า ๒ องค์นั้นเขาจะต้องออกไป เพราะเกรงว่าชาวบ้านจะตกรอก ๑๐ ปีท่านผ่านมาระยะนั้น ชาวบ้านน่าจะเริ่มเลวแล้ว ท่านรู้เวลากาลของชาวบ้าน พระนี่ก็ใจเริ่มเลวมามาก เริ่มติดยศ เพราะสมัยตอนโน้น จังหวัดหนึ่งจะมีพระครูสัก ๒ องค์ เจ้าคุณนี้หายากเต็มที ตอนหลังนี่ชกคึกคัก ท่านสั่งออกไปพอเหมาะกับเวลา พอเขาติดยศกันมาก เรื่องของอภิญญาสมาบัติ ความดีเขาไม่คำนึงกัน แล้วเขาเอาดีเรื่องยศกัน สมัยก่อนท่านไม่ให้ยศ ยศหายาก ก็จะต้องเอาดีกันในด้านของความดีไซ้ใหม่ ไม่เช่นนั้นก็หาถิ่นยาก มันก็ยังพอกิน

อย่างอาตมานี้ท่านขับออกจากวัดก็เพราะว่า ถ้าขึ้นอยู่งานก่อสร้างมันหนัก มันก็จะไปมั่วสุ่มกับงานก่อสร้าง ท่านคงรู้ ท่านต้องรู้ เพราะว่าหลวงพ่อบานท่านก็ติดต่อกับพระ ก่อนที่จะพูดอะไรท่านต้องถามพระก่อน พอจะทราบที่อาตมานี้ไปไม่ตลอดหรือกพุทธภูมิ ไซ้ใหม่ ถ้าพุทธภูมิตลอดไม่ต้องออกจากวัด เพราะพุทธภูมินะ มันก็จะเกมนั่นแหละ เหลือแต่เราจะชำระจิตให้สะอาด มันตามขั้นเท่านั้นนี่ มันชาติละอย่าง ไอ้นี้มาเนกขัมมบารมีมันก็เหลืออีก ๗ อย่าง ก็ต้องไปแต่ละชาติ ๆ มันเป็นของไม่หนัก ถ้าพุทธภูมิถึงสมบัติ ๘ แล้วก็หมด ก็ต้องหนักในฉนลานโลกีย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ก็ต้องคล่องในอภิญญา เพราะว่าต่อไปถ้าเราเป็นพระพุทธรเจ้าแล้ว ถ้าเราไม่เคยได้มาก่อนไปสอนเขา ยังไง ต้องได้ก่อนที่นี้เข้าใจว่าท่านรู้ ทำไมท่านขับออกมาจากวัด วิธีขับก็ไม่ใช่ขับเฉย ๆ นะ ทำเป็นป่วย ท่านมาบอกก่อน ๓ ปี บอกงานก่อสร้างทั้งหมดคุณหยุดได้ ทว่าอีก ๓ ปีจะป่วยหนัก แล้วก็ป่วยแรมปี เลขนี้กินใจว่า เออดีแล้ว ท่านมาบอกว่าจะป่วยหนักก็ดีแล้ว ไหน ๆ มันจะป่วยก็หนักใหญ่เลยดีกว่า จะตายก็เอาทุนไปมาก ๆ หน่อย แทนที่จะเลิกพ่อล่อใหญ่เลย ล่อเสียหนัก

พอครบปีที่ ๒๐ มันป่วย แยะเต็มทีแล้ว ปีนั้นสร้างโบสถ์ ๒ หลังพร้อมกัน พอครบปี ฝั่งลูกนิมิตเสร็จ ก็เดินเข้าโรงพยาบาลทหารเรือเลย เข้ามาปรากฏว่ามีสตาจค์อยู่ ๒๐ บาท รวยมาก พระณเรก็อุตสาหไปคนในกุฎีได้มา ๘๐ บาทเท่านั้น จะหมดตัวแล้วคนเขามาเยี่ยม ถามว่าสตาจค์เขา ทำบุญไปตั้งเยอะแยะ ทำไมท่านบอกไม่มีสตาจค์ บอกนั้นเขาทำให้ฉันกินหรือเขามาสร้าง ถามว่า สร้างวัดสร้างวาเอามากิน ถ้าบั้งเอิญเราตายไปก่อนว่ายังไง มันไม่ได้ อยากจะตายก็เชิญมันตายไป เวลา เดินเข้ามาโรงพยาบาลมันก็มาแบบสบาย ๆ ไม่ใช่มาแบบคนหามมานะ ก็ปกคิจะให้เขาตรวจสักหน่อย แล้วขอยาไปกิน หมอเมื่อเห็นเขาก็ไม่ตรวจ เขาจูงมือเดินต่อ ๆ ถามไปไหน เอ้ มันไม่ขึ้นห้องไอพีดี มันไปไหนของมัน ไปตึก ๑ ห้อง ๖ ว่างอยู่ เขาบอกนอนนี่ ก็คิดว่าจะตรวจ ไม่ตรวจหรือกถามทำไม หมอบอกนอนเลย ไม่ต้องกลับวัดเลย แล้วกัน

บอกว่าฉันนี้ให้ไปตรวจเท่านั้นนะ แล้วฉันจะขอยาไปกิน เขาก็เลยบอกว่าจะยังรู้ไหม นี่โรงพยาบาล ไม่ใช่วัดนะ คนไข้ต้องอยู่ในอาณัติของหมอนะ เสร็จเลย เสียทำเขา ต้องนอน แล้วว่ายังไง เข้า ๆ ออก ๆ ๒ ปี เข้าบ้างออกบ้าง ออกไปได้ไม่เกิน ๗ วัน แยกกลับมา พอเข้าถึงโรงพยาบาล ๓ วัน ไม่มีอาการเลย เหมือนกับอาการปกติ ไม่มีอะไรเลย ก็เดินมาเดินไป คอยกับคนนั้นบ้าง คอยกับ คนนี้บ้าง แต่อย่าออก ไม่ได้ ออกไม่เกิน ๗ วัน ต้องเข้ามาและแยเข้ามาเลย เป็นอันว่าต้องอยู่กิน ๒ ปี เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาล ความจริงโตกว่าผู้อำนวยการน้อย ผู้อำนวยการ

ต้องพยายามให้เรา หาข่าวมาให้กินไข่ใหม่ โทกว่าหมอบอกอีก หมอบอกต้องจัดยาให้ ต้องเอาขามาให้กิน หรือไง หมอ นี่เรื่องมันจะต้องออกจากวัด เพราะว่าท่านหาวิธีอื่นไม่ได้

และเมื่อออกจากวัดแล้ว เพียงแค่ระยะปีหรือ ๒ ปี หลังจากนั้นออกมาแล้วก็เกิดเรื่อง ลาพุทธภูมิขึ้นมาทันที นี่เรื่องเป็นอย่างนี้ ท่านต้องรู้เหตุ พอออกจากโรงพยาบาลแล้วต้องไปพักฟื้นอยู่ มันยังไม่ไกลหมอนัก ก็อยู่ในระยะพักฟื้นนั่นแหละ ทางชยันตก็มีเรื่องใหญ่ ท่านเจ้าคุณภาค ๑ ท่านก็เลยบอกให้ไปคู่น้อย ก็เลยบอกผมกำลังป่วยครับ บอกฉันให้คนอื่นไปคู่มันไม่เป็นเรื่อง งานมันไม่เหมือนคุณ ทีแรกก็ไม่อยากไปคู่น้อย ไม่รับปากท่าน ท่านก็เลยบอกท่านรับเทศน์ไว้ ๒ กัณฑ์ ให้เจ้าคุณศรีฯ ไปเทศน์แทนกัณฑ์ ให้เอาคามาไปเทศน์แทนกัณฑ์ ท่านหาเรื่องให้ไปคู่น้อย พอขึ้นไปบอก เออ มันทนไม่ไหว ชาวบ้านรู้ข่าวเข้ามากัน มีเป็นร้อย ๆ มารายงานความดีของพระองค์นั้น พอกลับลงมา เจ้าคุณเจ้าคณะภาคถามว่า ว่ายังงี้ละ บอกเอาละครับ ไม่ต้องใช้ ผมเอาแน่ รายนี้เอาแน่ ทนไม่ไหวแล้ว ก็เลยหาเรื่อง พอหาเรื่องได้ ก็ให้ท่านเจ้าคุณไปสั่งพัก พอสั่งพักนี่อาจารย์เข้าในกรุงเทพฯ ๒ องค์ เขาไปขอเขาไปขอเลยนะ ขอไม่ให้ลงโทษ บอกไม่ให้สั่งพัก บอกไม่ได้ละ ท่านก็เลยบอกว่า ฉันไม่ได้ทำ ลูกศิษย์เขาทำกันนะ ไอ้ตอนเขาหาเรื่องผ่าน บอกว่าทางภาคไม่ไหวแล้ว ๒ องค์นี้เขาโตกว่า เขาขอจะต้องให้เขาแล้วหาเรื่องฟ้อง เขาขอให้พักก็พักชื่อนะ ก็ไปขอทางภาค ๑ เจ้าคุณภาค ๑ ว่า ไม่ใช่ผมทำ ลูกศิษย์เขาจัดการกัน ไปขอเขาเอง ขอกับเราพวกรู้เรื่องที่ไหน คนเราไม่มีอะไรจะถอด บอกขอไม่ได้หรอก เรื่องนี้ให้ไม่ได้ เราไม่ให้เสียอย่าง ใครจะว่าอะไร เป็นอันว่าก็ทำอะไรแก่ไม่ได้ แกขอบอกอย่าให้สึกเลย เอาแค่พักเท่านั้นก็พอ

หลวงพ่อบานท่านไม่ได้เป็นอุปัชฌาย์ เขาตั้งท่านไม่รับ เพื่อนท่านองค์หนึ่งคือท่าน พระครูรัตนภิรมย์เป็นอุปัชฌาย์ องค์นั้นเป็นพระอรหันต์ ตายไปนานแล้ว ตายหลังหลวงพ่อบาน ไม่ช้านัก องค์นั้นก็แปลก ถ้าป่วยแล้วไม่กินยา เป็นไข้เล่นเข้าโปงเลย พอฉันยาเสร็จรักษาหายเรา ไปหาท่าน ไอ้ท่านปานแกลั้งเข้าเรื่อง ถามทำไม ข้าตาย มันสบายกว่าอยู่นี้หว่า แล้วกัน หาหลวงพ่อบาน แกลั้งอีกซะแล้ว หลวงพ่อบานป่วยหนักครั้งแรก พอเลิกป่วยแล้วท่านก็บอก อีก ๓ ปี ฉันจะตาย ท่านก็เลยบอกพระครูรัตนภิรมย์ว่า พอ ๓ ปีฉันก็ป่วย ต้องเข้ามาในกรุงเทพฯ เพื่อรักษาตัว ก็มาอยู่สัก ๑๐ วัน ท่านก็เลยบอกอยู่ไม่ได้ ต้องกลับไปวัด เพราะฉันทำอะไรติดไว้

ต้องไปขอขมาเขา ถ้าไม่พูดแบบนี้เขาก็ไม่ให้ไป ท่านก็เลยไปบอกพระครุฑนกริรมย์ว่า เขาจะไปรับ หลวงพ่อปานครับ หลวงพ่อไปใหม่ อ้อ นั่นหรือ แกเอาโลงไปด้วยซิ ถามทำไม ก็เขาบอกข้านี้ ว่าป่วย คราวนี้เขาจะตาย ไอ้ท่านปานมันดีแต่จะแกลิ่งข้าละ มันอ่อนกว่าข้า ทำไมมันไม่อยู่นาน ๆ แอบ ดาย ก่อนข้าทำไม แล้วก็เลยบอกยังไม่ตายครับ มาคราวนี้เขาก็ตายแล้ว แล้วเวลามารับท่านก็มา ท่านต้อง มา เพราะพอกัน มี ๒ องค์เท่านั้นที่พอกัน ที่เข้าถึงกันได้ พอมาแล้วกลับขึ้นไปไม่เห็นเป็นอะไร ท่านก็ คอย จ้อ แต่ว่าป่วยนะ ป่วยแน่นะ ป่วยแน่น แต่ก็คอย คอยสนุกอยู่นั่นแหละ ลูกไม้ไหวยังนอนคอยเลย

แล้วก็พอไปถึงอยู่ได้ ๒ วัน พอวันที่ ๓ ท่านก็จะบวงสรวง ก็เห็นออกคำสั่งตอนเช้า เออ ไอ้สามลิงมันไปไหนกันนี้ ไม่เคยเรียกพระเลย ใครไปก็ไอ้ลิงดำ ลิงขาว ลิงเล็ก อยู่นั่นแหละ ไอ้ ๓ ลิงไปไหน เดียวก็เข้าเฝ้าพระราม ท่านก็เลยบอกว่า นี่ฉันจะบวงสรวง ไปหาของบวงสรวงมาให้ครบ บอกไอ้โฮ เราก็ต้องหาไปหาหัวหมูบายศรีให้ครบถ้วน พอครบแล้วก็ท่านเลยบอกว่า เวลาจะบวง สรวงสี่โมงเช้า บอกนี่ใครจะพูดกับฉันก็พูดนะ เทียงแล้วฉันไม่พูดกับใคร พอหลังจากเทียงแล้วท่านก็ นั่งเฉยไม่พูดกับใคร ก็มีพระครุฑนกริรมย์มาเยี่ยม มีคนเขาบอกว่าหลวงพ่อก็ไม่พูดแล้ว ท่านก็เลยบอก ก็ เขาจะตาย เขาจะพูดอะไร ยังเขายังไม่ตาย ๖ โมงเขาถึงจะตาย ท่านพูดๆ ๖ โมง เขาถึงจะตาย

ท่านก็นั่งคุยก๊ากๆ ไอ้พวกเราก็ห้วง พอบ่ายประมาณสัก ๓ โมง เราเข้าไปร่วม ๔ โมง จับชีพจรดูว่าจะไปเมื่อไรกันแน่ พระครุฑนกริรมย์นั่งเข้าสมาธิอยู่ปลายเท้า เข้าไปก็ถาม เอ ชีพจรมัน เบาเกือบไม่รู้สีก หันไปถามพระครุฑนกริรมย์ว่า นี่หลวงพ่อก็ไปไหนแล้ว อีตรงเบาเนี่ยมันเป็น สมบัติ ๘ ถึงได้จับได้ สมบัติ ๘ นี่ ชีพจรไม่รู้สีกจริง ๆ มันเบาจนกระทั่งไอ้การสัมผัส ของเราจะไม่รู้ เรื่องจริง ๆ ประเดี๋ยวก็ถอนขึ้นมา แรงขึ้นมานิดหนึ่ง หันไปถามหลวงพี่ หลวงพ่อก็ไป ไหนแล้ว ฌาน ๔ อยู่ฌาน ๔ ท่านก็ถอยไป ถอยมาถอยไป เหลือเวลาอีกไม่กี่นาที ท่านก็ลืมหามาถาม ใคร บอกผมครับ คอยจับมือเขาอยู่นะ อ้อ ไอ้ลิงดำหรือ จะตายยังลึงคำอยู่เลย บอกครับ เอ้อ พ่อตายละก็ไปสร้างโบสถ์วัด เสาตรง อำเภอบางปลาฆ่าให้เสร็จนะ บอกผมยังเป็นเด็กนะครับหลวงพ่อก็ ถ้าเขาขอร้องผมจะไป ถ้าเขา ไม่ขอร้องผมไม่ไปนะครับ ท่านบอก เออ ถูกแล้ว ๆ

*****

ไขข้อข้องใจ

โดย

พระเดชพระคุณพระราชพรหมยาน (วีระ ถาวโรมหาเถร)

ไขข้อข้องใจ ๑

การแก้ปัญหาข้อข้องใจในรายการสบายของหนังสือเล่มนี้ เป็นโอกาสแรกที่อาตมาได้ มีโอกาสมาพบกับบรรดาท่านพุทธบริษัท ในการแก้ปัญหาต่างๆ องค์กรเดียวเท่านั้น คำว่าองค์กรเดียวก็หมายความว่า มีความดีไม่เท่ากับคนอื่นใด ท่านทั้งหลายที่เป็นนักปราชญ์อาจจะมีมากกว่า สำหรับอาตมาเอง ก็เป็นพระบ้านนอกคอกนา ไม่ค่อยจะมีความรู้เรื่องราวของพระพุทธศาสนาในด้านทฤษฎีมากนัก แต่ว่าสนใจแต่ในภาคปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้น การแก้ปัญหากับบรรดาท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย แต่บังเอิญเป็นที่ไม่ถึงใจของบรรดาท่านพุทธบริษัท ให้อภัยด้วย ทั้งนี้ก็เพราะว่าอาตมาเองไม่ใช่สัตบุรุษวิสัย คำว่าสัตบุรุษแปลว่ารู้ทั้งหมด บุคคลที่จะรู้ทั้งหมดได้ก็มีพระพุทธเจ้าองค์เดียวเท่านั้น และการแก้ปัญหาที่เหมือนกัน ถ้าจะตอบให้ถูกทั้งหมดได้จริง ๆ ก็มีพระพุทธเจ้าองค์เดียว และสำหรับอาตมาเอง ก็เป็นพระมีฐานะแค่ยอดคันหญ้าเล็ก ๆ ยอดหญ้าแพรก ยอดผักเป็ด หรือจะกล่าวว่าคุณเองก็มีความรู้ อย่างเป็ดมันก็ไม่ผิดเหมือนกัน ฉะนั้น ความรู้ที่มีอยู่ก็คงจะไม่ถึงกับความสามารถของบรรดาพุทธบริษัท แต่ว่าในฐานะที่ได้รับมอบหมายประเคนขาด ในการแก้ข้อข้องใจของบรรดาท่านพุทธบริษัทก็จะ ทำตามความสามารถ ถ้าบังเอิญมีการผิดพลาดด้วยกรณีใด ๆ ขอบรรดาท่านนักปราชญ์ทั้งหลายได้โปรด ให้อภัยด้วย สำหรับปัญหาที่จะตอบนี้ ก็เป็นปัญหาคั่งค้างมาจากรายการออกอากาศของท่านพระมหา วีระ ถาวโร ท่านพระมหาวีระ ถาวโร ได้ออกอากาศไปและก็มีบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายถามมา แต่ว่าแก้ไขไม่ทัน ตอบให้ไม่ทัน เพราะปัญหานี้ค้างค้างอยู่มาก และเพราะว่ารายการออกอากาศของท่าน มีวันพุทธละครั้ง ถ้าจะนำปัญหาต่าง ๆ มาพูดมันก็ไม่จบ เสร็จไม่ทันการ จึงได้ขอร้องให้อาตมามาแถลง

แก่บรรดาท่านพุทธบริษัทในรายการสบายของหนังสือนี้ เรื่องนี้ก็หนักใจอยู่มาก แต่ว่าเพื่อเป็นการเปลื้องความสงสัยของบรรดาท่านพุทธบริษัท ถูกข้างคิดข้างก็ขอภัย ปัญหาที่จะนำมาแก้แก่บรรดาท่านพุทธบริษัทวันนี้ก็จะว่าเป็นข้อ ๆ ไป

การกินเจ

ศัพท์ว่า กินเจ เป็นภาษาอะไรอาตมาก็ไม่ทราบเหมือนกัน เป็นอันว่ารู้กันว่าการกินเจ ก็คือ การไม่กินเนื้อสัตว์ กินอาหารแก่เป็นพวกพืชพรรณต่าง ๆ บรรดาผักหญ้า แต่ก็ไม่มีปลาปิ้ง ฉะนั้น การกินผักหญ้าแต่ไม่มีปลาปิ้งไม่มีเนื้อผสม อาหารอย่างนี้เคยมีสำนักของวิสุทธิมรรค เขาเรียกเขาวิสุทธิมรรค มีหนังสือเวียนไปตามวัดต่าง ๆ ชักชวนบรรดาภิกษุสามเณรและบรรดาอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย ให้พากันช่วยกันกินผักอย่างเดียว อย่ากินเนื้อสัตว์ เพื่อเป็นการปลดเปลื้องในการกระทำบาปของบรรดาท่านพุทธบริษัท ว่าตามหนังสือฉบับนั้นบอกไว้ ถ้าบรรดาพระเณรทั้งหลายพากันงดฉันเนื้อสัตว์แล้ว ท่านพุทธบริษัททั้งหลายก็จะพากันงดเว้นจากการกินเนื้อสัตว์ นี่สำหรับปัญหาที่ถามมามีใจความตามนี้ แต่ที่ว่าหนังสือที่เวียนมาเขียนมากกว่านี้ ยาวกว่านี้ กล่าวถึงอานิสงส์มากมาย

สำหรับข้อนี้ ก็จะขอตอบให้บรรดาท่านพุทธบริษัทเข้าใจตามแนวทางของพระพุทธเจ้า แล้วก็ตามด้วยแนวทางความเห็นของอาตมาเอง เรื่องการขอไม่ให้กินเนื้อสัตว์ คือพระและเณร ภิกษุและภิกษุณี งดเว้นจากการกินเนื้อสัตว์นี้ เรื่องนี้ในสมัยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีชีวิต อยู่สมัยนั้น พระทวารได้เคยทูลขอพร อันนี้ต่อองค์สมเด็จพระบรมครู ว่าขอให้บรรดาพระสงฆ์ สามเณรทั้งหลาย ภิกษุ ภิกษุณี เลิกกินเนื้อสัตว์กันเสียให้หมด เพราะว่าถ้าพระสงฆ์ยังกินเนื้อสัตว์กันอยู่ บรรดาชาวบ้านก็จะพากันฆ่าสัตว์ นำเอาเนื้อสัตว์มาถวายพระ จัดว่าเป็นการสนับสนุนให้ชาวบ้านทำ บาป แต่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ไม่ทรงอนุญาต

ทั้งนี้ก็เพราะว่าพระองค์ทรงมีเหตุมีผล นี้ว่าตามธรรมดาที่ชาวบ้านเขาชอบกินเนื้อสัตว์กัน ถ้าหากว่าถ้าพระไปกินผักหญ้าปลาปิ้ง อ้อ ขอโทษ กินแต่ผักหญ้า แต่ก็ไม่มีปลาปิ้ง ไม่กินเนื้อสัตว์ เวลาที่ชาวบ้านเขาจะมาทำบุญมันกลายเป็นเรื่องยุ่งยากไป เพราะว่าพระสงฆ์ พระพุทธเจ้าทรงแนะนำว่า ต้องทำตนเป็นคนเลี้ยงง่าย ไม่ใช่คนเลี้ยงยาก ทีนี้ถ้าหากว่าพระสงฆ์ไม่กินเนื้อสัตว์ ตามภาษาพระเขาเรียกกันว่าฉัน แต่ภาษาชาวบ้านเขาเรียกกันว่ากิน มันก็เป็นอันว่ากินเหมือนกัน กินกับฉันเหมือนกัน นี้

จะไปพูดกัน ๆ เงิน ๆ เต็มเต็มน ๆ มันจะไม่รู้ หนังสือนี้เป็นหนังสือคุยกับเด็ก ไม่ใช่หนังสือสำหรับผู้ใหญ่ ถ้าท่านผู้ใดเป็นผู้ใหญ่แล้วก็เลิกอ่านได้ ถ้ายังเป็นผู้ใหญ่ไม่พอก็อ่านต่อไป นี่ถ้าพระไม่ฉันเนื้อสัตว์ ชาวบ้านเขากินเนื้อสัตว์ เวลาที่พระจะไปใส่บาตร หรือเวลาที่ชาวบ้านทำบุญ ก็ต้องทำอาหารเป็น ๒ ประเภท คือสร้างทั้งความขุ่นและความยากให้แก่ท่านบรรดาพุทธบริษัท และสร้างความลำบาก ให้แก่พระ ใจความลำบากนี้ก็เกิดแก่ชาวบ้านด้วย ชาวบ้านที่เขามีศรัทธาอยากจะสงเคราะห์พระ แต่ว่า บังเอิญอาหารที่มีอยู่แล้วมันมีเนื้อสัตว์ผสมอยู่ทั้งหมด เมื่อพระมาอยากจะทำบุญจะทำยังไง ถ้าผู้ใดก็ ตลาคมันก็ไม่เป็นไร ถ้าอยู่ไกลตลาคมันก็ยุ่ง ต้องวิ่งวุ่นกันไปนี่ เป็นเรื่องลำบากของชาวบ้านที่จะ ทำบุญทำกุศล

ที่นี้มาว่าถึงความลำบากของพระ เป็นอันว่าพระก็แสดงว่าทำตนเป็นคนเลี้ยงยาก ทำไมจึงว่าเลี้ยงยาก ก็ชาวบ้านเขามีอาหารซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อสัตว์จะกินไม่ได้ ถ้าแกลกินเสียได้แล้วมันก็เลี้ยงง่าย เขามีขี้ขี้เราก็กินขี้ขี้นั่น เขามีแบบไหนเราก็กินแบบนั้น อย่างนี้มันก็เลี้ยงง่าย ในการที่ไม่กินเนื้อสัตว์แต่ชาวบ้านเขากินเนื้อสัตว์ อาหารมันมีอยู่แล้วแต่หาไม่ได้ ก็ว่าหาอาหารที่ไม่มีเนื้อสัตว์ไม่ได้ ก็ต้องวิ่งวุ่นไป กลายเป็นของยาก นี้ก็จะเลี้ยงพระได้มันก็เกิดทั้งความขุ่นและทั้งความยาก แสดงว่าพระกลายเป็นคนเลี้ยงยากไป ไม่ใช่ว่าทำตนเป็นคนเลี้ยงง่ายตามที่พระพุทธเจ้าทรงมีความ ประสงค์

และพระองค์เองก็เกิดความยากแก่ตัวในเมื่อชาวบ้านกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเขาไม่มีอาหารเฉพาะ ผัก เป็นอาหารเจปรุงไว้โดยเฉพาะทำยังไงล่ะ บรรดาหลวงพี่หลวงตาทั้งหลายก็จะหอมหัวโต ไปตาม ๆ กัน ไม่มีอะไรจะกิน นี่เรื่องการไม่กินเนื้อสัตว์นี้พระพุทธเจ้าเคยไม่อนุญาติให้แก่พระเทวทัต ถ้าจะกล่าวกันไป การเกณฑ์กันไม่ให้กินเนื้อสัตว์นี้มันเป็นปฏิปทาของพระเทวทัตก่อน ไม่ใช่ปฏิปทาของพระพุทธเจ้า ใ้ปฏิบัติทานนี้แปลว่าการปฏิบัติความประพฤติ พึงง่าย ๆ ใช้คำว่าปฏิบัติเสียจนชิน

นี่การปฏิบัติตามพระพุทธเจ้าจะดี หรือว่าตามพระเทวทัตจะดี ก็ขอบรรดาท่านพุทธบริษัทพิจารณาดูกันเอาที่แล้วก็แล้วกัน เมื่อพระเทวทัตหลังจากพ้นจากความเป็นคนแล้วไปอยู่ที่ไหน พระพุทธเจ้าพ้นจากความ เป็นคนแล้วไปอยู่ที่ไหน ท่านชอบใจแบบเทวทัต ท่านก็ไปอยู่กับเทวทัต ท่านชอบใจแบบพระพุทธเจ้า ก็ไปอยู่กับพระพุทธเจ้า นี่การที่จะมาอ้างบอกว่า ถ้าพระเณรพากันฉันผักไม่กินเนื้อสัตว์แล้วชาวบ้านเขาจะพลอยตามด้วย มันหาความจริงไม่ได้ เหตุผลไม่พอ พระเณรไม่มีอำนาจที่จะไปบีบบอกชาวบ้านเขา และก็ไม่มีอำนาจที่จะไปขูดลิ้นของชาวบ้านให้พอใจในการกินแต่ผักไม่ยอมกิน

เนื้อสัตว์ มันเป็นไปไม่ได้ พระไม่มีพระเดชถึงขนาดนั้น หรือไม่มีพระคุณถึง ขนาดนั้น

แม้แต่องค์สมเด็จพระภควันบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง ก็ยังไม่ทรงกระทำ นี่การที่พระรัตนเนื้อสัตว์จะเชื่อว่าเป็นการสนับสนุนให้ชาวบ้านฆ่าสัตว์นั้นก็ไม่ได้เหมือนกัน เพราะว่าการทำประเภทนั้นเขากินอยู่แล้ว เขากินกันอยู่แล้วไม่ใช่พระไปสั่ง แต่เรื่องของการพระสั่งหรือการกำหนดหมายการกินเนื้อสัตว์ หรือว่าชี้บอกอาหารบอกประเภทอาหารที่จะเลี้ยง อย่างนี้พระพุทธรเจ้าทรงปรับโทษไว้แล้ว คือมีอยู่ว่า

ถ้ารู้ที่อยู่เขาฆ่าสัตว์เพื่อเลี้ยงคน สมมุติว่าถ้าเราเข้าไปในบ้านของใครเขา ถ้าเราเป็นพระและเขาไม่มีอะไรจะเลี้ยงพระ เอาไก่มาเชือดเลี้ยงพระ ทุกปลาแกงเลี้ยงพระ ทั้งพระทราบอยู่ว่าเขาทำอาหารประเภทนั้น เขามาไถ่ฆ่าปลาเพื่อเลี้ยงคน ถ้าพระรัตนเข้าไปอย่างนี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์ปรับเป็นโทษทุกคำกลืน เอาเข้าละชิ อย่างนี้มันมีอยู่แล้ว ถ้าเขาทำเฉพาะเพื่อคนละก็ ท่านปรับเป็นโทษ หรือเขาฆ่าสัตว์เพื่อเลี้ยงตัว และสัตว์กินเข้าไปอย่างนี้เป็นการสนับสนุนให้ชาวบ้านฆ่าสัตว์ แต่ถ้าหากว่า ถ้าอาหารเขามีอยู่แล้วเราไม่ได้บอกเขา เขามีกินตามแบบนั้น เราไปเขานำมาให้ว่า อย่างนี้เป็นการทำตนเป็นคนเลี้ยงง่ายไม่เนื่องด้วยการฆ่าสัตว์ เพราะเราจะไปหรือไม่ไป เราจะกินหรือไม่กิน เขาจะให้เราหรือไม่ให้ เขาก็ฆ่าของเขาอยู่แล้ว

นี่องค์สมเด็จพระประทีปแก้วก็ทรงแนะนำไว้แล้วอย่างนี้ แล้วทำไมจึงมีการมาตั้งกฎตั้งเกณฑ์กัน มาชักชวนกันเอาแบบของพระเทวทัตมาแนะนำชาวบ้านให้ปฏิบัติตาม ดังนี้สาวกขององค์สมเด็จพระชินสีห์ไม่มีใครเขาทำตามแน่ นี่เป็นอันว่าการงดเว้นจากการกินเนื้อสัตว์ไม่มีประโยชน์ในด้านปฏิบัติพระธรรมวินัย

แล้วนี่จะพูดถึงเรื่องส่วนตัว สำหรับอาตมาเองเมื่อสมัยบวชใหม่ ๆ ก็เคยมีความคิดเห็นอย่างนี้เหมือนกัน ว่าถ้าเราไม่กินเนื้อสัตว์นี้ ไอ้กามราคะมันจะเกิดน้อย รวมความว่าอารมณ์อยากมีผิวอารมณ์อยากมีเมีย เห็นผู้หญิงสวย เห็นผู้ชายสมาร์ต อย่างนี้มันจะเกิดมีน้อยหรืออาจจะดับไป เพราะว่าผักไม่มีกำลัง พืชผักธัญญาหารทั้งหลายไม่มีกำลัง ถ้าเรากินไข่วอก กินหมู กินเนื้อมาก ๆ มันจะมีกำลังทางกำหนด ก็เลยลองพิสูจน์ดู ไม่ใช่ตั้งใจฝืนคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระบรมครู ลองฝืนใจดู ลองกินเจดูและก็เจจริง ๆ การกินเจประเภทนี้ก็ไม่เคยฟังเจ้ กินเจฟังเจนี้ไม่มีประโยชน์ ในสมัยปัจจุบันนี้มีคนเขาเคยนำอาหารเจมาถวายหลายครั้ง แต่เวลาที่ฉันเข้าไปนั้นไม่รู้สึว่ามันเป็นเจ รสชาติเหมือนกับอาหารธรรมดา อย่างนี้ถึงแม้ว่าเราจะไม่กินเนื้อสัตว์ ไอ้ค่าของการคิดในรสอาหารมัน

ก็มีเท่ากัน ไม่ใช่จริง ๆ มันเป็นเงื้อมมือไป ส่วนการกินเจเพราะอาศัยเงื้อมมือเป็นปัทมฐาน ปรุงอาหารให้มีรสคล้ายกับเนื้อสัตว์ไม่มีประโยชน์

ในสมัยที่อาตมาบวชใหม่ๆ ตอนนั้น เจริญพระกรรมฐานในสำนักหลวงพ่อบ้านวัดบางนมโคเหมือนกัน เวลาเจริญพระกรรมฐานเวลานั้น พระปกติท่านฉันธรรมดา ๆ แต่ที่ทรงความดีก็มีมาก แต่พวกที่ไม่เอาถ่านเอาแต่ใจี้แล้วก็มีความเหมือนกัน นี่เป็นเรื่องธรรมดาของคน แม้แต่ในสมัยขององค์สมเด็จพระทศพลก็เหมือนกัน ไม่ใช่ว่าพระไปนิพพานทั้งหมด อย่างสาวกขององค์สมเด็จพระบรมสุขุมที่ไม่เอาถ่าน เช่นท่านพระโลหุทายี นี่ไม่เป็นเรื่องเหมือนกัน เป็นต้นบัญญัติของพระวินัยเกือบจะทั้งหมด นี่เป็นอันว่าศาสนาขององค์สมเด็จพระบรมสุขุมมีทั้งคนดีและคนชั่ว นี่ในสำนักของหลวงพ่อบ้านก็เหมือนกัน พระที่ตีเด่นเสียจริง ๆ ก็มี ที่เลวไม่เอาถ่านก็มี บริษัทบ้านใกล้เรือนเคียงก็เหมือนกัน ชาวบ้านไกล ๆ เขามาโดยเอาของดีไปหมด แต่ปรากฏว่าคนในตำบลเอาดีไว้ไม่ได้ นี่ไม่ใช่ินทา มาพูดให้กันฟังว่า ไอ้เรื่องความเป็นจริงของมันมีอย่างนี้

นี่ตอนนั้นกำลังเจริญพระกรรมฐาน ใครจะมานั่งปรับกันว่าคุณเรื่องกรรมฐานเป็นการ โอ้อวดก็เชิญซิพอเทวดาเชิญเถอะเขาถามมาาก็พูดไป แล้วก็นั่งนึกในใจว่า เรานั่งเจริญสมาธิบ้าง พิจารณาขั้น ๕ ตามอำนาจของวิปัสสนาญาณ แต่ไอ้ตัวนี้มันไม่เป็นเรื่อง คอยชอบจ้องหน้าผู้หญิง เห็นนัยน์ตาแวว ๆ มีแวววาวสวย ๆ ก็ชอบ ผิวพรรณสวยก็ชอบ รู้ว่าสวยเห็นรอยยิ้มสวย ๆ ยิ่งดีใหญ่ ใจ ระทึก มีทรวดทรงดียิ่งเกดนึกแหม่มนึ่งนึกมาก ๆ ชาวบ้านเขานึกยังไง พระใหม่มันก็นึกแบบนั้นเหมือน กัน ห่มผ้าเหลืองแล้วหัวโล้นแล้ว อารมณ์อยากมีเมียมันก็ยังมียู่ เราจึงมาลองนั่งคิดดูว่า เออ นี่เรามา กินเนื้อสัตว์นี้ น่ากลัวไอ้เนื้อมันขี้กิลส เราบวชเข้ามาในศาสนาขององค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ์นี้ เรา ก็ ต้องการอย่างเดียวคือพระนิพพาน เพราะเวลานั้นหลวงพ่อบ้านท่านพูดไว้เสมอว่า นิพพานิสสะ อัฉนิกิริ ยายะ เอตัง กาสาวังคะเหตวา พอประชุมกันที่ไรท่านก็พูดแบบนี้ ว่าเราขอรับผ้ากาสาหวัดสรมาเพื่อ ทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน จนเวลานี้ท่านพล.อ.ท. ม.ร.ว. เสริม สุขสวัสดิ์ เจ้ากรมสื่อสาร ทอ. ท่านมาบอกว่า มีพระหลายองค์ว่า เวลานี้เขาไม่ใช่แล้วคำนี้ ความจริงคำนี้จะใช้หรือไม่ใช้ก็ตาม การบวช เข้ามาในพระพุทธศาสนา ต้องมีความหวังอยู่อย่างเดียวคือความดับไม่มีเชื้อ ถ้าบวชตามประเพณีละก็ เขาเรียกว่าบวชช้อนรก ถ้าพระองค์ที่บอกมานั้นก็โปรดทราบไว้ด้วย ถ้าเจตนาของท่านยังเป็นไปตาม นั้นว่าคำว่า นิพพานนิสสะ อัฉนิกิริ ยายะ เอตัง กาสาวัง คะเหตวา ท่านเลิกใช้แล้วละก็ ท่านลงบัญชี

ตัวของท่านเองได้ว่า ตายแล้วท่านไปอยู่กะเทวดาแน่ มานั่งหลอกลวงชาวบ้านเขาเพื่อประโยชน์อะไร การบวชเขาก็หวังพระนิพพาน เขาไม่ได้บวชเพื่อเอาอะไรกัน ถ้าบวชตามประเพณีละก็ไม่ต้องห่วง พระนี่แค่กินข้าวเท่านั้นไม่พิจารณาให้เป็นอาหารเรปฏิกูลสัญญา หลงในรสอาหารกินเพื่อความอ้วนพี กินเพื่อความพอใจ กินเพราะติดรสอาหาร อย่างนี้ องค์สมเด็จพระพิชิตมารบอกว่า กินก้อนเหล็ก ที่เผาจนแดง โชนดีกว่า เหล็กเข้าไปถึงปากปากพัง ถึงคอคอพัง ถึงท้องท้องพัง แล้วก็ตาย พอตายแล้ว มันก็เล็กร้อน

แต่ถ้าหากว่าเราพิจารณาเป็นอาหารเรปฏิกูลสัญญา คิดว่าอาหารนี้มาจากพื้นฐานอันสกปรก ต้นพืชปุ๋ยที่จะเลี้ยงต้นพืชก็เป็นของสกปรก เนื้อสัตว์สกปรกมีความมีชีมีเยี้ยว แล้วเรากินเข้าไปในร่างกายมันก็สกปรก เป็นอุจจาระ ปัสสาวะ น้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำหนอง เป็นสิ่งที่เรารังเกียจทั้ง ๆ ที่เป็นของเราเอง นี่เป็นอันว่าร่างกายของเรามันมาจากพื้นฐานสกปรก เรากินของสกปรกเข้าไปในร่างกายของเราก็สกปรก ร่างกายของบุคคลอื่นก็สกปรก แต่ความจริงเราต้องการของสะอาด เราจะนำร่างกายของบุคคลอื่นเข้ามาประดับประดา เข้ามากอดเข้ามารัดมาสูดกลิ่น อย่างนี้เราต้องการสะอาด แต่ทว่าความจริงร่างกายของเรามาจากพื้นฐานแห่งการสกปรก นี่เรานำเอาของสกปรกเข้าไปหล่อเลี้ยง มันก็เพิ่มความสกปรกขึ้นเป็นปกติ มันหาความสะอาดไม่ได้

ฉะนั้นในเวลาที่เราจะกินอาหารมีความตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยวคือ กินเพื่อยังอัตภาพให้ เป็นไป เพื่อให้มีกำลังกายและมีกำลังใจปฏิบัติความดี ตัดขั้น ๕ ให้เห็นสมุจเฉทเพื่อหวังพระนิพพาน นี่เขากินกันตรงนี้เท่านั้น จะกินอาหารที่มีเนื้อสัตว์ หรือไม่มีเนื้อสัตว์ยังไง มันก็มีผลเท่ากัน ถ้าเราพิจารณาเป็นอาหารเรปฏิกูลสัญญา

ในตอนนั้นอาตมาไม่ใช่อังขณสิ มานั่งนึกว่ากินเนื้อสัตว์นี่ไม่ไหวแล้วอยากมีเมียเสียเรื่อย เวลาเห็นหน้ากันจริง ๆ ก็ชอบสาว ๆ สวย ๆ ทรวดทรงดี ๆ และเวลาพอตอนดึกเข้าหน่อยนึง เอ๊ะ ชักคนกลางคนก็ใช้ได้ นี่ แต่ตอนเช้ามือ เอ๊ แก่เหลาเหยก็หนักแล้วจะไหว นี่อารมณ์ใจมันเลวอย่างนี้ ก็เลยมานั่งนึกในใจว่า เลิกกินเนื้อสัตว์ดีกว่า ลองสัก ๓ ปี ว่ากิเลสในด้านกามราคะมันจะพ้นไปไหม เมื่อการกินเจไม่ได้อาศัยเจ ไม่ประกาศบอกใครทั้งหมด หากินมันเอาเองไปบิณฑบาตตามปกติ แล้วกินเจด้วย และก็กินอาหารเวลาเดียวด้วยที่ถือว่าเอกา ตะนี้เวลาที่กินเจไม่ได้อาศัยเจ เราจะทำยังไง หาใครมาปรุงให้ พระพุทธเจ้ากล่าวไว้ว่า “อิตตahi อิตตโน นาโถ” ตนแลย่อมเป็นที่พึ่งของตน จะไปนั่งปล่อยให้ใครเขาปรุงให้ มันก็ไม่ใช่นั่นเป็นที่พึ่งของตน นั่งล่อแบบนั้นมา ๓ ปี บางวันหาผักบุงมา ถ้าเขาใส่บาตรมามีผักบุง

ผักกะเจดที่เขาต้มมามีกะทิได้ แต่ไม่มีน้ำมันหมู ก็มากินกับน้ำปลาแล้ว ไปซื้อน้ำปลาล้วนมาไว้ ๑ ขวด และบางวันหาอะไรไม่ได้เลยก็เอาหัวหอม หัวหอมที่เขาตำพริกนี้แหละมาจิ้มกินกับเกลือ และกิน กับ ข้าว แล้วก็กินเวลาเดียว ว่าแบบนี้ ๓ ปี อ้วนเป็นหมูตอนเลยไม่ได้มีอะไรลดไปเลย ร่างกายก็สมบูรณ์บริบูรณ์ กินอย่างเร้นแค้นจริง ๆ เพราะเขาไม่ได้อาศัยเจ้ ถ้ากินเขาอาศัยเจ้แบบปัจจุบันละก็ไม่ต้องไปกินมันหรือก ถ้าเขาทำให้กินก็กินเถอะ แต่อย่าไปนึกว่ากินเจกินอะไร ๆ มั่งสวิงดีชอบพูดกันขี้จี้

ไอ้มังสวิรัตินี้เขาแปลว่า งดเว้นจากการกินเนื้อ มันก็ไม่ได้เกิดประโยชน์อะไร ๓ ปี อ้วนเป็นหมูตอน กินแบบเร้นแค้น มานั่งดูกรมราคะ ไอ้ความนี้กรักแม่สาวน้อยสาวใหญ่ที่ตั้งใจเคยชอบเห็นหน้าที่ไรสวยทุกที นี่ไม่ได้เกิดลดอะไรไปสักนิดหนึ่ง นั่นนะคิดหาไม่ได้ไปรบกวานชาวบ้านเขา ถ้าหากว่าไปรบกวานชาวบ้านเขามันจะยุ่งกันใหญ่ ชาวบ้านไม่มีใครรู้เลยว่ากินเจและกินอาหารเวลาเดียว

และในระยะ ๓ ปี ที่ตั้งใจไว้มันก็มีเหตุอัศจรรย์เหมือนกัน มันมีอยู่วันหนึ่ง ชาวบ้านเขานำข้าวต้มหมูข้าวต้มเครื่องมาถวาย ถวายพระหมดวัด หลวงพ่อปานท่านก็ตีระฆัง บอกว่าวันนี้มีนาคพระหมดวัดมานั่งข้าวต้ม ข้าวต้มเครื่องเขาปรุงด้วยเครื่องต่าง ๆ ก็คิดในใจว่าวันนี้หลีกเลี่ยงไม่ได้เสียแล้วเรา แต่ว่าการกินเจไม่ได้มีการสมาทาน เอาไม่เป็นไรมันไม่บาปไม่กรรมอะไร เพราะเราไม่ได้ให้สังฆะกับพระพุทธเจ้า เป็นแต่เพียงเราตั้งใจจะงดเว้นจากการกินเนื้อสัตว์ วันนี้เมื่อความจำเป็นมาถึงเราก็จะกิน พอเข้าไปซื้อข้าวต้มปรากฏว่าเอาเจียนทันที จนเขามาถามว่าเป็นอะไร ก็เลยบอกว่าไม่ค่อยสบาย เวลานั้นกินเนื้อสัตว์ไม่ได้ ปรากฏเป็นของความีเมื่อไรเป็นอาเจียนเมื่อนั้น เขาก็เลยเห็นใจจัดข้าวต้มมาให้ เป็นข้าวต้มก๊วยและก็ไปหาผักกาดเค็มเอามาให้ ตะนี้ล่อได้สบาย

นี่ละบรรดาท่านผู้สนใจเรื่องอาหารเจนี้ ความจริงไอ้ปัญหาแก้ข้อข้องใจนี้เขาตอบกัน กระจุ้มกระจิมเล็ก ๆ น้อย ๆ นะ แต่นี่พ่อเทวดาจารย์ ไอ้ถาวรนี่เขาแปลว่ามันคง ลงปักเข้าแล้วปัก ถอนไม่ค่อยออก พอตอบเสียข้อเดียวนี้หมดเวลา ๓๐ นาทีนะซิ เอ้า มันอยากจะหมดก็หมดไป เหลือเวลาอีกหน่อยก็จะพูดให้มันหมดไป

ก็เคยขอแนะนำบรรดาญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลายว่า ได้เห็นพระนั่นเจ้ก็ดีหรือว่าเห็นพระนั่นข้าวเวลาเดียวก็ดี มีบรรดาญาติโยมพุทธบริษัทเคยมาพูดให้ฟัง บอกแหม พระที่วัดนั้นเคร่งจัง พระที่วัดนี้เคร่งจัง ท่านนั้นข้าวเวลาเดียว ไม่นั่นเนื้อสัตว์ ถ้าไปเจอะเข้าแบบนี้ละก็ฟังทราบ ว่า แค่นั้น ละบรรดาญาติโยม ไม่มีอะไรดีไม่มีอะไรวิเศษ จะกินข้าวเวลาเดียวหรือว่าจะกินเจ มันก็ไอ้แก้จิต ยังรัก ยังโลก ยังโกรธ ยังหลง ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์อะไร แต่หากว่าจะเป็นการฝึกใจในการไม่กินเนื้อ

สัตว์ มีอาหารประเภทใดเรากินได้แบบสบาย มีเนื้อสัตว์กินได้ ไม่มีเนื้อสัตว์ก็กินได้ แบบนี้โมทนาด้วย และจัดว่าทำตนเป็นคนเลี้ยงง่าย ไปเห็นเขาทำตนเป็นมังสวิรัต และถึงคเว้นจากการกินเนื้อสัตว์ เขา ไม่กิน เนื้อสัตว์ เขาถวายมาเราก็ฉันได้เราก็กินได้ แต่ไปเห็นบางประเภทที่เขาสมทานเป็นผู้รวบรวมทั้งรัด หรือว่าทั้งกอดทั้งรัดเนื้อสัตว์หมายความว่าเนื้อสัตว์ไม่มีกินไม่ได้ เขาต้องกินเนื้อสัตว์

ถ้าเขานำเนื้อสัตว์มาให้เรากินเราก็กินได้ ถ้าไม่มีเราก็กินได้ นี่มันก็ไม่มีอะไรสบาย ทำตนเป็นคนเลี้ยงง่าย แต่ว่าเวลาจะกินนี่สิ ต้องพิจารณาเป็นอาหารเรปฏิกูลสัญญาเสียก่อน อาหารเรปฏิกูลสัญญาจำได้ว่าเนื้อสัตว์ก็ดี ผักก็ดี พืชพรรณธัญญาหารต่าง ๆ ก็ดี มาจากสมุฏฐานแห่งความสกปรก ต้องปลงให้ตกละเอียดก่อนด้านจิตใจ ทำใจปลงไปให้ตกว่าไอ้เนื้อมันเป็นของสกปรก เรากินเข้าไปแล้วมันก็ ไปรวมกันสกปรกในร่างกาย ร่างกายของเราก็เป็นร่างกายสกปรก ร่างกายคนอื่นก็เป็นร่างกายสกปรก ของสกปรกเรามีความรังเกียจ เราไม่ต้องการกอดรัดพิศเหวี่ยงทะนุถนอมร่างกายของบุคคลใดเอามา เป็นเครื่องชิตเซย เพราะของสกปรกเราไม่ต้องการอยู่แล้ว ถ้าทำอย่างนี้จะถูกใจองค์สมเด็จพระประทีป แก้วทำใจให้เกิดนิพพิทาญาณมีความเบื่อหน่ายในร่างกาย เห็นว่าเป็นของสกปรก อย่างนี้จะเป็นปัจจัย เข้าถึงพระอนาคามีได้ง่าย นี่สำหรับของ ๑ นี้ก็ขอตอบขี้ไต้เพียงเท่านี้ มันยาวกินไปนะ ตั้ง ๓๐ นาที

การฉันเอกา

ข้อที่ ๒ ปัญหาที่ถามค้างไว้จากรายการสถานีวิทยุ ก็ได้แก่กินข้าวเวลาเดียว ที่ถือว่าฉันเอกา ความจริงการฉันข้าวเวลาเดียวกับ ๒ เวลา มีค่าไม่ต่างกัน สำหรับร่างกาย นี่สำหรับอาตมาเอง นี้เคยฉันมา ๓ ปี ไม่ได้ทำให้ร่างกายผอมไปเลย มันดีเท่าเดิน กิเลสก็ไม่ผอม แต่ตัวมีความดีอยู่อย่างหนึ่ง ถ้าเราฉันข้าวเวลาเดียวตอนเช้า เมื่อเวลาประมาณ ๖ โมงเย็น อาหารย่อยหมดละเอียด ก็มีลมละเอียด การเจริญญาณได้ดี และอีกประการหนึ่งก็ตัดความรุ่มร่าม หมายความว่าไม่ต้องกังวลเรื่องอาหารมากนัก ถ้าจะถือเป็นคุณวิเศษดีกว่าพระที่เขาฉัน ๒ เวลานี้ ไม่ได้มีความดีอะไรเลย มันก็แค่นั้นแหละ หาคืออะไรจริง ๆ ไม่ได้ หากว่าใจไม่ละกิเลสซะอย่างเดียว ไอ้การกินข้าวเวลาเดียวก็ไม่ได้ช่วยให้ดีขึ้น เราจะดีหรือไม่ดีมันก็อยู่ที่เรา นี่การกินข้าวเวลาเดียวเนื้อมันก็อิมเท่ากับ ๒ เวลา ดีไม่ดีกว่าเสียอีก ในสมัยที่กิน ข้าวเวลาเดียว เวลานั้นมันว่าไม่น้อยเลย ข้าวก่อนบาตรนี้ต่อเรียบเวลาเดียว แดงโมลุกใหญ่ ๆ เขาให้ไป

ฟาดเรียบ นี่ว่าไม่เหลืออยู่เลย ตะนี้ ๓ ปีผ่านไป ก็กลับไปกินข้าว ๒ เวลา มันกินน้อยกว่ากันตั้งเยอะ

นี่เป็นอันว่าฉันใช้เวลาเดียวเป็นการตัดภาระแห่งการยุ่งยากเท่านั้น ยังไม่ได้หมายความว่า เป็นพระเครื่องจะเข้าถึงฌานสมาบัติ จะเป็นพระโศคา สกิทาคา อนาคา อรหันต์ นี่ถ้าหากว่าท่าน ฉันใช้เวลาเดี๋ยวกี่ดี กินเจก็ดี กินเจนะไม่ได้กินเจ คือไม่ได้ไปกวณเจ ถ้าทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ทำ ลับ ๆ ไม่ประกาศให้ชาวบ้านเขารู้ ไม่โฆษณา ถ้าเขารู้เขาถามว่าทำไมกินยังงี้ล่ะ บอกว่าร่างกายมัน ต้องการแค่นี้ก็กินมันแค่นี้แหละ มีจิตใจบริสุทธิ์ไม่อวดชาวบ้าน อย่างนี้ก็ถือว่าเป็นไปตามปกติ ไม่ผิด ปกติ ไม่มีอะไรดีเป็นพิเศษ ทรงความเป็นปกติไว้ตามเดิม ตะนี้ถ้ากินข้าวเวลาเดี๋ยวกี่ดี กินเจและอาศัย เจ้ก็ดี หรือว่ากินเจแต่ไม่อาศัยเจ้ อวดเขา ไปที่ไหนก็บอกว่าอาตมานี้ฉันเวลาเดี๋ยวนะ อาตมานี้ไม่กินเนื้อ สัตว์ ออยากให้ชาวบ้านเขาได้มีความเลื่อมใส บอกพระองค์นี้ท่านคินะ ท่านกินเวลาเดี๋ยวกด้วย ท่านไม่กินเนื้อสัตว์ด้วย ท่านจะเคร่งครัดมัธยัสถ์มาก เขาจะได้นับถือมาก ถ้ามีเจตนาแบบนี้ละก็ลงบัญญัติเอาไว้เลย เพราะว่านี่เป็นมาขาเป็นการโอ้อวด อวดความวิเศษของตัว กิเลสมันเข้ามาพอกหัวหนัก เพราะอะไร เพราะว่ามาขาอย่างนี้มันเป็นกิเลส พระพุทธเจ้าเรียกว่า อุปกิเลส ใช้ไม่ได้

ต้องทำให้สบาย จะกินเวลาเดี๋ยวกี่ดีกินด้วยความเต็มใจ อย่างไม่พึงอวดชาวบ้านเขา แต่กับบอกเขา ใครเขาถามก็บอกว่าอาตมานั้นใช้เวลาเดี๋ยวกี่ดีเพื่อความสะดวกในความเป็นอยู่ แต่อย่าไปนั่งนึกว่า เอ๊ะ เราจะทำให้เขานับถือเราเพราะเรากินข้าวเวลาเดียว หรือว่าเราจะกินเจ หรือว่ากินเจ ก็กินมันเจียบ ๆ อย่างบอกชาวบ้านเด็ดขาด ถ้ากินเจก็ตามกินเจก็ตาม ว่าถ้าบอกชาวบ้านแล้ว ชาวบ้านเขาจะคิดว่าท่านเคร่ง จะมีเจตนาเช่นนั้นหรือไม่เจตนาเช่นนั้นก็ตาม เพราะอันนี้องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงห้ามไว้แล้ว ถ้าเราฝ่าฝืนก็เป็นอันว่า เราเป็นลูกหัวดื้อไม่เชื่อพระพุทธเจ้า หรือดีไม่ดีเราก็ไปนั่งแข่งบารมีพระพุทธเจ้า แต่อย่าลืมนะ ปฏิบัติทานเงินนี้ พระเวทตัดเคยขอพรจากองค์สมเด็จพระทรงสวัสดิโสภาคย์ไว้แล้ว แต่ว่าองค์สมเด็จพระประทีปแก้วไม่ทรงอนุญาต ฉะนั้น การกินเจจึงเป็น ของไม่ถูกไม่ต้องตามคติของพระพุทธศาสนา เป็นอันว่าการกินข้าวเวลาเดี๋ยวกี่ดี ๒ ตามที่ถามมา ความจริงนะตอบแล้วในข้อ ๑ แต่นี้ก็เลยมาตอบข้อ ๒ ใหม่

การกินสำรวม

นี่ใครเขาถามไว้ก็ไม่รู้ มันนานเนกาเลมาแล้ว ตะนี้มาอีก เขาบอกการกินข้าวสำรวม การกินข้าวสำรวมแบบชนิดที่เรียกว่า ใครเขานำมาให้หลาย ๆ อย่าง และก็นำเอาเอาไว้ในภาชนะอันเดียวกัน หมายความว่าภาชนะอันหนึ่งใส่ข้าว ตักแกงตักกับทุกอย่างเข้ามาผสมกันแล้วก็กิน ญาติโยม ที่ถามมาถามว่า จะเกิดประโยชน์ในการปฏิบัติเพื่อมรรคผลในพระพุทธศาสนาเพียใดหรือไม่ ความจริงเรื่องนี้ก็เห็นเหมือนกัน เคยเห็นมา แต่ทว่าต้องขอตอบแบบนี้ ต้องขอตอบว่าไม่ถูกต้อง ถ้าจะกินเพราะละกิเลสเนี่ยมันไม่ถูก แต่ว่าถ้ากินเพื่อความพอใจละก็ถูก เป็นอันว่าการกินข้าวสำรวม ก็เกียจหยิบมันหลายอย่าง มันมีก็อย่าง ๆ ๆ ก็มารวมกัน ชามเดียวกันแล้วก็กิน แต่การกินแบบนี้ไม่ได้ตัดรสอร่อยให้หมดไป ก็เคยกินเหมือนกัน คือรวมแกงทุกอย่าง อย่างมาไว้ในหม้อเดียวกันแล้วก็อุ่น เวลากินก็ใส่ลงในข้าวเห็นมันอร่อยดีนี่ และก็ไม่มีกิเลสตัวไหนมันลดลงไป แต่กินเพื่อความสบายใจของตัวนี่ไม่เป็นไร เพราะว่ากินเพื่อตั้งใจให้มันเป็นการตัดกิเลส

ถ้ากินให้ชาวบ้านเขาเห็นว่าเราดี เราเป็นคนเคร่ง ชาวบ้านเขาจะได้เชื่อจะได้ชมว่า แหม นี่ดีจริง ๆ นี่กินข้าวสำรวมในภาชนะอันเดียว บางรายก็ไม่ใช้จานใช้ชาม บางรายก็ใช้บาตร ไปไหน ก็แบกบาตรไปด้วย ทั้ง ๆ ที่ชาวบ้านเขามีภาชนะใส่ให้ ก็ยังเอาข้าวเทลงไปในบาตรนั้นแหละ และนำแกงนำกับทั้งหมด รวมผสมเข้าไปในบาตร และกิน อย่างนี้ถ้าจะกล่าวถึงอานิสงส์ก็ไม่มีอะไร เลย อานิสงส์ฝ่ายดีนี่ไม่มี มันมีแต่อานิสงส์ฝ่ายเลว เพราะอะไร เพราะว่าทำให้ชาวบ้านเขาเห็นว่าเคร่ง หรือบางทีก็ไม่ได้ตั้งใจจะอวดชาวบ้าน แต่ก็อวดตัวเอง ทำตัวเองให้เห็นว่าเคร่ง ไม่ยุ่งกับภาชนะทั้งหมด แต่ทว่าเวลากินเข้าไปนะสิ เวลาที่จะเปิบเข้าไปพิจารณาเป็นอาหารปฏิบัติกุศลสัตตภูริเปลา่ กินข้าวมันมีความสำคัญอยู่ตรงนี้นี่เท่านั้น จะถือว่าเป็นชุกฉกัฏฐ จักว่าเป็นเอกะภาชนะมันก็ใช้ไม่ได้ เพราะใน ชุกฉกัฏฐ ที่เรียกว่าเอกะภาชนะ เอกะแปลว่าหนึ่ง มีภาชนะชิ้นเดียว นี่เวลาไปชุกฉกัฏฐเขาไม่มีสำหรับเขาไม่มี ปิ่นโตมันมีบาตรลูกเดียว ญาติโยมพุทธบริษัทที่เขาใส่บาตรเข้ามานี่ เขาก็ใส่รวมกับลงไปด้วย ลงไปในบาตร บางรายก็มีห่อบางรายก็ไม่มีห่อใส่ลงไป พอกลับมาแล้วเพราะเรามีภาชนะอันเดียวตัด กังวลในภาชนะอย่างอื่น นี่ความจริงก็ไม่ได้สร้างความดีอะไรมากนัก เป็นการตัดกังวลเท่านั้น และเราก็ กินในบาตรอย่างนี้ก็จักว่าเป็นชุกฉกัฏฐอย่างน้อยที่สุด ความดีก็มีอยู่เพียงว่าเราไม่ยุ่งกะภาชนะหลายชิ้น

เป็นการทำให้สบายใจจุดหนึ่ง แต่ถ้าจะถามว่าตัดกิเลสข้อไหนบ้างก็บอกว่ายัง มันยังไม่เข้าถึงสะเก็ดของพระพุทธศาสนานี้ ยัง ยังถึงดีไม่ได้

ตะนี้บังเอิญถ้าหลวงพี่ที่เคยเห็นมา เขามีภาชนะให้แล้ว แต่แกเอาบาตรไปด้วย เวลาจะฉันก็เทอาหารทุกอย่างลงไปในบาตรและก็กินเข้าไป การทำอย่างนี้เป็นอุปกิเลส มันเป็นการอวดชาวบ้านเขา ไม่สมควรแก่ฐานะ ถ้าเราจะถือเอะภาชนะจริง ๆ ก็ต้องปฏิบัติแบบธุดงค์ ไม่รับภาชนะที่ ๒ เข้ามา เรามีบาตรลูกเดียว มีจานลูกเดียว และมีกะละมังลูกเดียว ถ้าใครเขานำอาหารมาให้จะเป็นน้ำแกง น้ำพริก น้ำปลาร้า อะไรก็ตาม ให้เทลงภาชนะอันเดียว อย่างนี้ถึงจะตรงตามจุดมุ่งหมาย ของเอะภาชนะในธุดงค์ คำว่าธุดงค์นี้ไม่ต้องเข้าป่าก็ได้ แบบนี้อยู่ในบ้านอยู่ในวัดทำได้เหมือนกัน เป็นเอะภาชนะ

แต่ที่บรรดาญาติโยมพุทธบริษัทถามมานี้ มาเห็นพระท่านมีบาตรถือไปบ้าง ไม่มีบ้าง เวลาใครเขานำของเข้ามาประเคนหลาย ๆ อย่าง ท่านมารวมไว้ในจุดเดียวกัน อย่างนี้มันใช้อะไรไม่ได้เลย มันเป็นการผิดพุทธประสงค์ ไอ้เรื่องการปฏิบัติตนผิดพุทธประสงค์ของพระพุทธเจ้า นี่เขาห้ามกันนักเขาห้ามกันหนา เพราะมันไม่ใช่ทางบรรลุมรรคผล ทั้งนี้เพราะว่าองค์สมเด็จพระทศพล ให้ทำตรงไปตรงมา แบบนี้ถ้าเราจะกล่าวกันไปตามปกติเรียกว่าสร้างอุปกิเลสมันให้เกิดขึ้น บางทีจะทำตนเป็นคนสร้างศรัทธาให้ชาวบ้านเขาเห็นว่าเรานี้เราเก่งนี่ ถึงแม้ไม่ได้คิดอย่างนั้นก็เป็นการฝ่าฝืนพระพุทธพจน์ บทพระบาลี ที่องค์สมเด็จพระชินสีห์ทรงตรัสไว้

ก็ไอ้ที่กินแบบนั้นเห็นมาหลายรายเต็มทีแล้ว คูใจแล้วก็คำป้อไปหมด นี่การคุณคุณพระเราอย่าข้างนอก ถ้าข้างนอกล่ะก็แค่นั้นแหละ มันหลอกกันได้ ถ้าคูใจล่ะก็หลบไม่ไหว คูใจเขายังไง ก็ทำเจโตปริยญาณให้มันเกิดขึ้นซิ มานั่งกินข้าวของชาวบ้านให้มันเปลืองข้าวเขาทำไม มันของง่าย ๆ มันไม่ใช่ของยากของหนักอะไร ใช้กำลังใจอย่างเดียวเรามีเวลาพอ อันนี้ข้อนี้ก็ขอตอบไว้เท่านี้ ว่ากิน ข้าวสารรวมในภาชนะอันเดียวกัน ถ้าใช้ภาชนะอันเดียวเขาเทลงมา จัดว่าเป็นเอะภาชนะธุดงค์ดี เป็น การตัดกังวลในภาชนะอย่างอื่น แต่หากว่าเขามีแกงใส่ถ้วยใส่ชามมา และก็มีมาหยิบใส่จานใส่ชาม รวมกันอย่างนี้ใช้ไม่ได้ ไม่อยู่ในเกณฑ์ธุดงค์ อาณิสสแห่งการจะทำให้เกิดคุณเกิดประโยชน์ในการ ปฏิบัติไม่มี ยิ่งไปกว่านั้นองค์สมเด็จพระชินสีห์กล่าวว่าการทำแบบนี้เป็นอุปกิเลส คือทำอารมณ์จิตใจให้ เศร้าหมอง มันไม่สามารถจะข้ามกิเลสไปสู่ห้องพระนิพพานได้ เอาตอบรวมกันไปแล้วนะข้อ ๒ กับ ข้อ ๓ เอ มันก็เหมือนกัน

เครื่องเสพย์ติด

มาข้อที่ ๔ บางสำนักเขาบอกว่า ถ้าใครเขาไปอยู่แล้วจะปฏิบัติพระกรรมฐานในสำนักนั้น ห้ามใช้เครื่องเสพย์ติดทุกอย่าง

๑. บุหรี
๒. กัญชา
๓. กาแฟ
๔. ยานัตถ์

อะไรที่ข้างเถอะ ให้อัจฉริยะ กัญชา ยาฝิ่น มันกินไม่ได้อยู่แล้ว ห้ามสูบบุหรี่ ห้ามกินหมาก ห้ามเป่ายานัตถ์ นี่มีบรรดาพุทธบริษัทตามมา มันเกิดประโยชน์อะไรกันบ้าง ข้อนี้ก็ต้องขอตอบแบบนี้ซิ ว่าประโยชน์ที่จะเกิดก็คือหลอกชาวบ้าน ตอบกันตรงไปตรงมา เพราะว่าคนถามสงสัยนี้ จะไปตอบอ้อม ๆ ค้อม ๆ แบบเอาใจเอาตมาอย่างนั้นเอาตมาอย่างนั้นก็ละเทะใช้ไม่ได้ ก็ตอบได้อย่างเดียวบอกว่า หลอกชาวบ้าน และก็เป็นอรรถกถาตามนุโยค เป็นการทรมานตน ข้อนี้องค์สมเด็จพระทศพลไม่สรรเสริญ นี่สิ่งนี้พระพุทธรูปเจ้าไม่ทรงสรรเสริญ จะสรรเสริญยังงี้ ให้อร่างกายของคนนะมันชินต่ออาการแบบนี้มาแล้ว เคยเห็นพระอรหันต์หลายองค์ท่านสูบบุหรี่ ท่านกินหมาก ไม่เห็นท่านเป็นอะไร นี่เวลานี้ พระอรหันต์ในประเทศไทยก็มี ถ้าตาดีก็มองเห็น ตาไม่ดีมันก็เลยหัวพระอรหันต์ไป ดีไม่ดีเจอะพระอรหันต์เข้าก็หาว่าเป็นคนบ้าคนบอเสียก็ยังมี ก็ตามใจจริงจะว่าอะไร ไม่ได้ว่านี่ ว่าได้รีแก็ก็ไม่ฟัง ว่าให้มันเหนื่อยเปล่า ๆ

ตานี้สำนักที่ปฏิบัติอย่างนั้น ความจริงเจ้าสำนักก็มีความปรารถนาดี คือจะให้บรรดาบริษัทที่เข้ามาปฏิบัติติดกังวล แต่ที่ว่าอาจจะลืมข้อเท็จจริงไป ประสาททางร่างกายมีความต้องการ อย่างคนสูบบุหรี่นี้ ถ้าไม่ได้สูบ มันเกิดเงี่ยนบุหรี่ขึ้นมา น้ำลายไหลสอ ใจหวิว หัวประสาทมัน นี่คนเคยกินหมากไม่ได้กินหมากเปรี้ยวปากเกือบแยะ ให้อคนเคยเป่ายานัตถ์ถ้าไม่ได้เป่าจุมกมันก็คิด ดีไม่ดี ประสาทจุมกไม่ดี เขาเรียกว่าเป็นอะไรก็ไม่รู้ ให้อโรคสมัยปัจจุบันไซนกไซนัสอะไรก็ไม่รู้ เรียกไซนัส ก็ดีเหมือนกัน มันใช้มันก็เลยนคยาเข้าไป ก็เลยเรียกยานัตถ์ มันใช้แล้วก็นคอย่างนี้ มันมีความจำเป็นสำหรับท่านประเภทนี้ มันเกี่ยวกับขันธ ๕ คือร่างกายเท่านั้น หากว่าสำนักมาตั้งเกณฑ์ ตั้งกฎห้ามกัน

เลียแบบนี้ นี่นักปฏิบัติจะมีผลดีตรงไหน ในเมื่อความอยากมันเกิดขึ้น

ยังเคยเห็นอยู่สำนักหนึ่งในเขตจังหวัดชัยนาทนานมาแล้ว ตั้งแต่ปี ๑๓ ถึงปี ๑๗ เคยเข้าไปอยู่ในสำนักนั้น บรรดาอาจารย์ในสำนักนั้นเขาห้าม พระอาจารย์ใหญ่เขาห้าม เวลาที่เข้ากุฏิเจริญพระกรรมฐานห้ามกินหมาก ห้ามสูบบุหรี่ ห้ามนวดยานัตถุ์ ชื่อว่าของเสพย์ติดทุกอย่างที่เคยมีอยู่ห้ามเด็ดขาด เวลาเข้ากุฏิกัน ๗ วัน ๑๕ วัน ๑ เดือน นี่ต้องงดกันอย่างเด็ดขาด แต่พอออกจากกุฏิแล้วทำได้ ถ้าอย่างนี้ มันก็เป็นโรคผีเข้าผีออก

ตะนี่มาวันหนึ่งไม่วันเดียวนะ ความจริงเห็นทุกวัน บรรดาญาติโยมที่มาฝึกพระกรรมฐานกำลังอย่างเท้าก้าวเดินย่อง ๆ แอ้ง ๆ เดินคล้าย ๆ คนเป็นอัมพาต ยก ๆ ย่าง ๆ ยังไงก็ไม่ทราบ ไม่รู้แบบไม่รู้ฉบับเขาเหมือนกัน เห็นเดินค่อย ๆ เดินไป เดินมา เดินมาแล้วก็เดินไป กลางวันนะ มันก็ ทำกันต่อหน้าประชาชนเป็นที่โล่งแจ้ง **ความจริงการเจริญพระกรรมฐานในที่โล่งแจ้ง ทำในที่ ๆ คนจะ เห็น พระพุทธเจ้าท่านบอกว่าเป็นอุปกิเลส ท่านห้าม** เราทำเพื่อหนีกิเลส แต่เราเข้าไปหากิเลส อุป แปลว่า เข้าไป หรือใกล้มัน ใกล้ก็ได้ หนีมันก็ได้ ไ้หนีมันนี่แปลว่าจงเข้าไปวันนะ คนที่เขาจะเป็นผู้เป็นเมียกันเขา หนีมันก่อนแต่งงาน จงเข้าไปไว้หรือใกล้ ใกล้นี้มันไม่ห่าง มันเข้าไปมันไม่ถอยออก ตะนี่การเจริญพระกรรมฐาน จะนั่งก็ดี นอนก็ดี ยืนก็ดี เดินก็ดี แสดงอาการทำสมาธิ หรือว่าพิจารณาวิปัสสนาญาณให้ชาวบ้านเขาเห็น พระพุทธเจ้าปรับ ท่านกล่าวว่าท่านอุปกิเลส ท่านผู้นี้ยังเข้าไม่ถึงสะเก็ดความดีในพระพุทธศาสนา อย่างนี้ถ้าสงสัยให้ไปดูในอุทุมพริกสูตร สูตรนี้ท่านพล.อ.ท ม.ร.ว. เสริม สุขสวัสดิ์ พิมพ์ไว้ท้ายหนังสือมงคล ๓๘ ประการ ที่มีคุณวรมณี สุนทรเวช เป็นนายทุนใหญ่ และก็จาก นายสิบบำรุง โจทพั้ว ชระเอม ร่วมด้วยอีก ๔,๐๐๐ บาท นอกนั้นมีใครบ้างก็ไม่ทราบยังไม่ได้พบหนังสือ ในอุทุมพริกสูตร ท่านบอกว่าถ้าทำแบบนั้นเป็นอุปกิเลสทำให้คนเห็น แต่ว่าสำนักนั้นเอาเข้าแล้ว นั่งกัน ปรีอในที่แจ้ง บางทีก็เดินจงกรมไป บางทีคนมาเยอะเยอะเดินจงกรมกัน และพระอาจารย์บอกว่ายังงี้ ฐูใหม่บอกว่าดี ชาวบ้านจะได้เลื่อมใสว่าเราทำพระกรรมฐานกัน

นี่เป็นการเข้าใจผิดถนัด ทำผิดพุทธพจน์บทพระบาลี ที่องค์สมเด็จพระชินสีห์ดำทานิ ว่าไม่ดี เป็นการสร้างกิเลสทำจิตใจให้เศร้าหมอง เพราะอะไร เพราะว่ามีตัวอวด อยากจะให้เขาชมว่าดี ไอ้การให้เขาชมว่าดีนี้มันต้องการเป็นขี้ข้าเขา เขาจะได้ใช้ เขาจะได้นับถือ นี่การเจริญพระกรรมฐานในพระพุทธศาสนาก็ดี การบวชเข้ามาในพระพุทธศาสนาก็ดี องค์สมเด็จพระชินสีห์ทรงเตือนบอกว่าเราไม่ได้บวช เพราะการสักการบูชาของบุคคลใด เราต้องการอย่างเดียวคือ ความดับ ไม่มีเชื้อ ก็หมายถึงว่า

ดับกิเลสให้มันสิ้นไป ชาวบ้านเขาจะไหว้หรือไม่ไหว้ก็ตามใจไม่ใช่เรื่องของเรา เรามีหน้าที่อย่างเดียว เราทำให้หมดกิเลส นี่การที่เราทำจะถูกใจชาวบ้าน หรือไม่ถูกใจชาวบ้านก็แล้วไป ใจชาวบ้านกะใจ พระมันไม่เหมือนกัน ใจชาวบ้านเข้าต้องการมีตัว เขาต้องการมีเมีย ต้องการมีลูก ต้องการความร่ำรวย ใจพระต้องละตัว ละเมีย ละลูก ละความร่ำรวย มันคนละทางเดินหันหลังให้กัน แล้วจะไปนั่งให้ ชาวบ้านเขาชมอย่างนี้มันเป็นอุปกิเลส พระพุทธเจ้าจึงได้บอกว่า ยังเข้าไม่ถึงสะเก็ดความดีในพระพุทธ ศาสนา

เอาที่ท่านถามกันมาว่ายังไง พุคมาพูดไปมันก็จะไปลืมเสียแล้วซิ อ้อ เรื่องยาเสพติด ไอ้เรื่องยาเสพติดก็มีบุคคลขณะนั้นแหละ แยกเดินไปมีโยมผู้หญิงอยู่สามสี่คน ไปนั่งก็ไม่ได้นั่ง ตั้งท่าจะสังเกตหรือก นั่งคุยกับแขก แต่เมื่อเวลาแขกมาคุยแก่ก็เดินไปเดินมา เดินมาเดินไป ตาแก่ ก็มองพระอาจารย์เห็นพระอาจารย์เข้าไปในห้อง แก่เป็นคนคิดมากคงจะอยากหมากเต็มที แกรีบเอา หมากยัดเข้าไปในปาก แล้วก็รีบเคี้ยว ๆ ๆ ๆ เคี้ยวเร็วเกินปกติรีบข่วนน้ำหมากรีบกลืนหมาก ประเดี๋ยว เดียว เรียกว่าทำให้มันเร็ว แล้วก็ลุกขึ้นเดินต่อไป นี่การทำอย่างนี้ไม่ได้เกิดอะไรดี ทำให้จิตใจของ บรรดาพุทธบริษัทที่เข้ามาปฏิบัติ เกิดอารมณ์เศร้าหมองเกิดกังวล เพราะไอ้ความอยากมันเกิดขึ้น นี่หากว่า บรรดาท่านทั้งหลายไปพบสำนักแบบนี่เข้าละก็ บอกได้เลย บอกว่าอย่าเป็นพระอรหันต์เลย ฉานโลกย์มันก็ไม่ได้ ใจมันไม่มีสมาธิ มันมีกังวลอยู่กับของเสพติด ก็จำไว้ด้วยก็แล้วกัน เห็นเขามา แล้วก็อย่าถือเอาเป็นแบบปฏิบัติ ไม่เกิดดีหรือกปฏิบัติแล้วมันไม่มีผล

พระจับสตางค์

มีอีกข้อหนึ่งบรรดาญาติโยมพุทธศาสนิกชน มาพูดเรื่องพระหีบสตางค์ว่ามีสำนักหนึ่งหลายสำนักทีเดียว ถ้าเข้าไปปฏิบัติในสำนักนั้นละ ห้ามหีบสตางค์ ถ้าใครเขานำเอาสตางค์มาถวาย มีทายนกเก็บไว้ใช้ ความจริงข้อนี้น่าจะอ่านพระวินัยให้เข้าใจชัดไม่ใช่ของลึกลับ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านทรงบอกไว้แล้วว่า รับเงินเองก็ดี ให้บุคคลอื่นรับก็ดี หรือให้บุคคลอื่นเก็บไว้เพื่อตนก็ดี เป็นอาบัตินิสัคคิยาปาจิตตีย์เหมือนกัน ถ้าอย่างนั้นละก็ จะไป นั่งหลอกชาวบ้านเขาเพื่อประโยชน์อะไร ทำตนเป็นคนเคร่ง ใครเขาถวายสตางค์เข้ามาหีบไม่ได้ แต่ก็รู้

อยู่ว่าสตางค์อยู่ที่ตาคคนนั้น ตาคคนนี้ ตาคคนนั้นตาคคนนี้เก็บเอาไว้ให้ อาบัดมันเท่ากันนี้ทำแบบนี้มันก็เป็น
 มายาเป็นอุปกิเลส นี่มันเสีย ๒ ทาง อาบัดนิสัคคิยาจิตตีย์ก็เป็นด้วย และก็เสียในด้านมุสาวาท โโกหก
 ชาวบ้านอีกด้วย จิตใจทำเพื่อโอ้อวด เป็นอุปกิเลสฝ่ายธรรมะ โคนเข้าไป ๓ ต่อ กระสุนนัดเดียว ได้นก
 ระย้า ๓ นก เรียกว่า ได้ทั้งแรง ทั้งเหี้ย ทั้งกามาเลยดีไหม อย่างนี้ก็เจริญพรชหรือบรรลัษย์พริก ไม่แน่ ไม่
 เป็นเรื่อง ไม่ควรแก่การปฏิบัติจริง ๆ อย่างนี้เห็นเข้าแล้วก็อย่าไปเชื่อ อย่าไปถือเลย นักบวชที่บอกว่าไม่
 หยิบสตางค์นะ เวลาตายแล้วมีเงินเป็นแสนเป็นล้านตั้งเยอะ เทียวไปโกหกชาวบ้าน เขาเพื่อประโยชน์
 อะไร ทำให้ตรงไปตรงมา เวลานี้หยิบสตางค์ใครเขาจะว่า ว่ากันว่า ใครเขาจะชมก็ชม ปล่อยเขาอย่าไป
 สนใจเพราะความจำเป็นมันบังคับ ไปร้านแจ็กเขาเอาสตางค์ทุกอย่าง ขึ้นรถขึ้นเรือ เขาก็ เอาสตางค์ ไป
 รักษาโรค เขาก็เอาสตางค์ ในเมื่อชาวบ้านเขาถวายสตางค์เข้ามาก็รับ จะไปตั้งทำตังทาง โโกหกเขาเพื่อ
 ประโยชน์อะไร ไม่ได้มีประโยชน์อะไรเลย ข้อนี้ก็ขอผ่านไป มีอะไรอีกไหม

ห่มผ้าสีกรัก

ถามมาเยอะแยะ เดียวห่มผ้าสีกรัก มีบางสำนักบังคับบอกว่าต้องห่มผ้าสีกรัก ความจริง
 ไอ้ผ้าสีกรักนะสีดำ ๆ นั้นมันเหมาะสำหรับพระที่เขาออกเดินธุดงค์ มันเปื้อนยากเขาเรียกว่าผ้าห่ม สีน้ำ
 ผาด ไอ้ความจริงเรื่องผ้านี้ไม่สำคัญ จะเห็นว่าเป็นผ้าเหลืองก็ได้ ผ้าเหลืองเจอแดงเข้มก็ได้ ห่มผ้าสีน้ำ
 ผาดก็ได้ ก็แก่นั่นแหละ ไอ้เรื่องผ้า

ถ้าผ้ามันดีจริง ๆ ทำให้หมดกิเลสได้ เราก็สบาย ถ้าห่มผ้าสีกรักเมื่อไหร่กิเลสหมด เมื่
 นั้นละก็แจ้วละตानी ไม่ต้องห่วงสบายใจได้เลย แล้วมันจะเป็นยังงั้นได้ยังไง ผ้านี้เราห่มเข้าไปแล้ว มัน
 ทำใจให้หมดกิเลสได้รีเปล่า ความจริงมันก็เปล่า อย่างนี้ไม่เห็นชอบด้วย ควรจะปล่อยไปตามสบาย
 เพราะผ้าที่ไม่ผิดวินัยก็ใช้ได้ ถ้าหากว่าห่มผ้าผิดวินัยคนจะตำหนิกัน ไอ้ตั้งกฎตั้งเกณฑ์แบบนี้มันไม่ใช่
 ของดีอะไร ทำให้ลำบากใจเปล่า ๆ ไม่ได้เกิดประโยชน์ในการกำจัดกิเลส

ปักกรดในบ้าน

นี่ข้อที่ ๗ หน้ากระดาษเขาจะหมดอยู่แล้ว อ้อ ปักกรดในบ้าน นี่เจอเข้าเอง

เหมือนกันนะซี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๗ มีนาคม นิมนต์พระมา ๒ องค์เป็นงานวางศิลาฤกษ์ พ่อเทวดาเอากลดมา คั่นทางในกุฏินั้น แม้นี้กุฏิที่ให้อยู่ก็มีมุ้งลวดไม่ต้องการมุ้ง แต่บังเอิญถ้ากุฏินั้นมันไม่มีมุ้ง เอามุ้งของกลดมากางมันก็พอใช้ได้ นี่ที่บ้านเขาไม่มีมุ้ง เอากลดขึงเข้าไม่ต้องด้าม เอาข้างบนแขวนไว้ ขอเกี่ยวเข้า แล้วเอามุ้งของกลดกางลงไปเป็นการกันยุงอย่างงี้ใช้ได้ แต่ถ้าหากว่าถ้าชาวบ้านเขามีมุ้ง ให้แล้วไม่เป็นการสมควร

นี่ไม่อย่างนั้นซี พ่อเคร่งจัดคั่นเอากลดมากางในกุฏิที่มีมุ้งลวด กุฏินี้เขาไม่ต้องใช้มุ้งกันอยู่แล้วนี่ ไอ้เจ้าเรื่องกลดนี้เขาใช้สำหรับอภโภกาส อภโภกาสนะ หมายความว่า เวลาที่เราอยู่กลางแจ้งนะเราก็ต้องใช้กลด กลดปักเข้ามันมีหลังคามุง มุ้งกาง ถ้าอยู่รกขมุก อยู่โคนไม้ เราไม่ต้องใช้กลดก็ได้ เพราะว่ามีของมุงบัง แต่ว่า เวลากลางคืนเราจำเป็นจะต้องใช้ เหลือบยุงมันจะกวน อย่างนี้ใช้ได้ แต่การที่มากางกลดในบ้านนี้มันเลยคิไปแล้ว พระพุทธเจ้าไม่สรรเสริญแน่ แบบนี้เป็นกิเลสหนัก อวด ชาวบ้านเขานี้ว่าเราเป็นนักธุดงค์ ปัทโธ ไม่ควร ๆ เป็นอันว่า การปฏิบัติแบบนี้ใช้ไม่ได้ เอละบรรดา ท่านผู้อ่านทั้งหลาย หน้ากระดาษที่เขาให้ไว้ในรายการสบายสำหรับการแก้ไขข้อข้องใจสำหรับในโอกาส นี้ ก็ขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้ ถ้าหากว่ามีบรรดาท่านพุทธบริษัทท่านใดมีข้อสงสัยอะไรถามมาได้ แต่ก็ต้อง ขอออกตัวไว้ก่อนว่าสิ่งใดถ้าไม่เกินวิสัย ก็จะตอบให้ฟัง แต่เกินวิสัยก็ยังไม่ไปถามพระพุทธเจ้ากัน เาเองก็แล้วกัน สวัสดิ์

*****

ไขข้อข้องใจ ๒

ถึงร้องไห้

ท่านสาธุชนทั้งหลาย วันนี้あたมาได้มีโอกาสพบกับบรรดาท่านพุทธบริษัทตามปกติ แต่ที่ว่าเรื่องที่จะพูดหรือจะสนทนากับบรรดาท่านพุทธบริษัท จะขอเปลี่ยนเรื่องใหม่ เรื่องตามใจผู้พูด อันนี้จะของคไว้ เรื่องต่อแต่นี้ไปจะเป็นการแก้ข้อข้องใจของบรรดาท่านพุทธบริษัท เพราะว่าจดหมายที่ถามปัญหามาก็ดี การไต่ถามด้วยวาจาของบรรดาท่านพุทธบริษัทก็ดี แต่ละอาทิตย์แต่ละช่วงนับเป็นร้อย ๆ ไร่ โดยเฉพาอย่างยิ่งการออกอากาศ ก็ออกเพียงวันพุธละครั้ง ถ้าจะนำปัญหาทั้งหลายเหล่านี้มาตอบแต่บรรดาท่านพุทธบริษัทก็ไม่ทันการ แต่อีกประการหนึ่ง ในระยะเวลาออกพรรษา อาตมาเองก็ไม่มีโอกาสได้อยู่วัด เรียกว่าอยู่เหมือนกันแต่ว่าอยู่น้อยเต็มที มีภาระที่จะต้องเดินทางอยู่เสมอ ฉะนั้น การออกอากาศจึงเป็นการบันทึกเสียงส่งมายังสถานี ฉะนั้นการบันทึกเสียงส่งมาจึงต้องบันทึกเสียงคุณ เข้าไว้ ถ้าไม่คุณเข้าไว้ จะบันทึกแต่ละคราว แต่ละคราว วันพุธละครั้งอย่างนี้ก็ทำไม่ได้ เพราะว่าอยู่ข้าง ไม่อยู่ข้าง นี่สำหรับการออกอากาศนี้เรื่องราวทั้งหมดก็จะปรากฏเป็นเล่มหนังสือขึ้นมา

หนังสือเล่มนี้หน้าปกเขียนไว้มีคันโพธิ์ และก็มีลิงนั่งอยู่บนขอนไม้ มีมือทั้งสองมือบนหลังไหลโซกโซนไปด้วยน้ำ จนกระทั่งไม่สามารถจะเช็ดน้ำตาได้ เพราะลิงนั่งร้องไห้จึงจำเป็นต้องใช้หลังมือทั้งสองมือเช็ดน้ำตาแทน แสดงว่าลิงนี้เศร้าโศกเสียใจร้องไห้จนกระทั่งน้ำตาไหล มือสองมือหน้าโซกชุ่มไปด้วยน้ำตา ถ้าจะเอามือหน้าเข้าไปเช็ดน้ำตามันก็ไม่รู้จักแห้ง เพราะมันมีน้ำตาโซกชุ่ม ไปแล้ว จึงต้องใช้มือหลังทั้งสองมาเช็ดน้ำตาแทน ความจริงลิงก็มีหัวใจเหมือนกัน ที่ทำภาพอย่างนี้ เพราะอะไร เพราะว่า ลิงก็มีความเคารพในองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงเคย นับถือพระพุทธรูป และถึงลิงก็เคยเป็นเทวดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพราะกำลังที่เป็นลิงอยู่ แต่ทว่ามี ความเคารพในองค์สมเด็จพระบรมครูด้วยศรัทธาแท้

ตัวอย่างที่บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายอาจจะเคยได้ยินได้ฟัง หรือได้อ่านมาแล้วว่า ในสมัยที่ องค์สมเด็จพระประทีปแก้วบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้ายังดำรงพระชนม์อยู่ ในสมัยนั้นสาวกขององค์สมเด็จพระบรมครูกลายเป็นคนคือคนด้าน เป็นคนรั้นไม่เคารพต่อองค์สมเด็จพระผู้มีพระ

ภาคเจ้า คือคณะวินัยธร กับธรรมชระทะเลาะกันเรื่องการถ่ายอุจจาระ และก็ทิ้งไม่ชำระไว้เท่านั้น ทะเลาะกันจนกระทั่งแตกคอกันทั้งสองฝ่าย ทั้ง ๆ ที่องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้ามีพระชนม์อยู่ องค์สมเด็จพระบรมครูจะระงับอธิกรณ์คือ เหตุร้ายเพียงใดก็ตามพระทั้งสองฝ่ายไม่ยอมปรองดองกัน ฉะนั้น องค์สมเด็จพระภควันจึงเห็นว่า พระพวกนี้เป็นคนหัวคือหัวด้าน เป็นคนที่ใช่ อะไรไม่ได้ แม้แต่องค์สมเด็จพระจอมไตรพระบรมครูทรงมีพระมหากรุณาธิคุณทรมานพระองค์มาถึง ๔ อสงไขย กำไรแสนกำป ที่ต้องสร้างความลำบาก สร้างบุญบารมีเพื่อจะสงเคราะห์ ให้บรรดาประชาชนทั้งหลายที่เกิดมาในโลกมีความสุข คือจะได้เข้าถึงซึ่งพระนิพพาน แต่ทว่าบุคคลผู้มีใจสันดานหยาบ มีความเลวทราม มีความชั่ว ไม่รู้ตัวว่ามีความชั่ว เพียงแค่เรื่องเล็กน้อย แม้แต่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงไกล่เกลี่ยประนีประนอมแล้วเพียงใดก็ตาม ก็ยังอาศัยกิเลสที่เป็นพื้นฐานเป็นสมุจเฉทประจำใจ คือด้านไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนหรือคำตักเตือนขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ฉะนั้น องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงได้เกิดความเบื่อหน่าย จึงได้หลีกไปเสียที่ป่าปาลิไลยกะ ตั้งใจไปโปรดช้าง

พระองค์คงจะคิดว่านี่คนแท้ ๆ นะ เข้ามาบวชในศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ทรงทรมานพระองค์ สอนบรรดาพุทธบริษัทหรือท่านทั้งหลายเหล่านั้นด้วยความลำบาก ความจริงพระพุทธรเจ้าไม่ได้มีความสุข มีความลำบากด้วยประการทั้งปวง ต้องกินในป่านอนในป่า รับประทานอาหารที่ชาวบ้านจะทิ้งให้ ถ้าหากว่าองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาไม่มีพระมหากรุณาธิคุณแล้ว เมื่อองค์สมเด็จพระประทีปแก้วทรงบรรลุอภิเษกสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว องค์สมเด็จพระพิชิตมารไม่สอนใคร เป็นพระอรหันต์แล้วไปนิพพานเสียคนเดียว จะเป็นไรไปก็จะมีมีความสุข แต่ว่าสันดานคนชั่วบรรดาท่านพุทธบริษัทยอมไม่รู้ตัวว่าชั่ว เมื่อบวชในศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วยังมีความคือด้าน การทะเลาะกันเรื่องนิดหน่อย แม้แต่องค์สมเด็จพระพิชิตมารจะทรงพระมหากรุณาธิคุณตักเตือนว่า นั่นมันเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่ควรจะยกขึ้นมาเป็นอธิกรณ์ทะเลาะวิวาทกันเพื่อให้แตกสามัคคี องค์สมเด็จพระมหามุณีทรงกล่าวว่า สุขุม สังฆัสสะ สามัคคี ความพร้อมเพรียงของหมู่ย่อมเป็นเหตุให้บังเกิดสุข แต่ว่าสันดานเจ้าโล้นสมัยนี้ ที่ความไม่ดี มีจิตใจเป็นเดียรฉัตร ไม่มีความเคารพในพระธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระชินสีห์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้ายอมเชื่อเมื่อไหร่ นี่องค์สมเด็จพระจอมไตรเองแท้ ๆ เตือนเขายังไม่ฟัง

ที่บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายส่งข่าวเข้ามาให้คนมาถามดูว่า อาตมานะตัวเองดีแล้ว หรือ ทำไม่ถึงได้ว่าคนอื่นเขา ขอท่านทั้งหลายผู้รับฟังโปรดทราบ ว่า อาตมาเองนี้มันยังไม่ดี ไม่ใช่ คนดี เหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าใครเขาค่าตัวละก็พอทนได้ ถ้าเทียบอย่างองค์สมเด็จพระจอมไตร บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ทนไม่ไหว และก็ไม่ยอมทนเพราะอะไร เพราะว่าอาตมาที่มีชีวิตอยู่ได้ ก็อาศัยความดี ขององค์สมเด็จพระชินสีห์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เป็นเหตุ อาศัยบารมีขององค์ สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ โคนหัวห่มผ้าเหลือง ปฏิบัติความดีตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ได้ เพียงเล็กน้อย ถ้าจะเปรียบเทียบ ความดีของอาตมาที่มีอยู่ กับความดีของพระพุทธเจ้าแล้วก็เท่ากับ หนึ่งในหลาย ๆ ล้าน คือ ล้านคุณด้วยล้าน ล้านคุณด้วยล้าน คือ หนึ่งหยดของล้านคุณด้วยล้านหลาย ๆ หนเท่านั้นเอง มีความดีอยู่นิดเดียว ที่ว่ายังมีความดีอยู่บ้างก็

หนึ่ง มีความอดทนต่ออาการมัจฉา ที่ชาวบ้านเขาอยากมีผิวมีเมียนี่ พยายามระงับไม่ อยากมี คือมันจะอยากมั่งก็อดใจเอาไว้

ประการที่สอง ระงับใจไม่อยากจะรำรวยด้วยทรัพย์สิน แต่ว่าอยากจะรวยด้วยการเสียสละ อันนี้ไม่ได้โช้ว อันนี้ไม่ได้อวด ต้องบอกว่ามันยังไม่ดี มันยังมีความอยากจะต้องทำ ถ้าดีจริง ๆ แล้วไม่ต้องอยาก มันหลุดไปหมด

และประการที่สามก็ยังไม่อยากจะไม่ฆ่าใคร อยากจะไม่ประทุษร้ายใคร

ข้อที่สี่ อยากจะเห็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า นี้ คนยังใช้คำว่าอยากมันก็ไม่ดี แล้วร่างกายก็ไม่ดี มีขี้มีเยี่ยวเต็มไปหมด หูก็ไม่ดีใครเขาพูดไม่ดีก็ฟัง รู้เรื่องตาก็ไม่ดี ถ้าใครเขาทำไม่ดีก็มองเห็น นี้รวมความว่าอาตมาเองก็เป็นคนยังไม่ดี ถ้าดีแล้วไม่ว่าใคร ขอท่านทั้งหลายโปรดทราบ

และที่ว่าเขาบอกว่าทำไม่ถึงชอบว่าพระชอบว่าชาวบ้าน แต่ความจริงเรื่องพระนี่อาตมาไม่เคยแะต้อง เพราะอะไร เพราะว่าพวกพระนี่ว่าท่านไม่ได้ พระท่านเป็นผู้ประเสริฐ คำว่า “พระ” พระพุทธเจ้าหมายถึงพระโศคาบันขึ้นไป ท่านทั้งหลายเหล่านี้ยอมไม่ทำกรรมชั่ว ไปแะต้องเมื่อไหร่ก็ยุ่งเมื่อนั้น แสดงว่าตัวเองจะเข้าถึงความเดือดร้อน สำหรับชาวบ้านที่ดีก็เหมือนกัน อาตมาก็ไม่เคยไปแะต้อง เรื่องของชาวบ้านก็เป็นเรื่องของชาวบ้าน ใครเขาจะดีใครเขาจะชั่วไม่เกี่ยวข้อง แต่ส่วนที่จำจะต้องแะต้องนั่นก็คือพวกอสังขีที่ไม่มีความอาย เอาศาสนาขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นบังหน้า แต่ทว่าโดยจริยาแล้วมุ่งทำลายพระพุทธศาสนาให้พินาศไป พวกนี้ต่างหาก

บรรดาท่านพุทธบริษัทที่อาตมาพูดถึงและการที่เขียนหนังสือก็ดี ออกอากาศก็ดี รู้สึกว่าบางท่านบอกว่ารุนแรงเกินไป

อย่างท่านพลโท ม.จ. ประเสริฐศรี ชยางกูร ท่านกรุณาเสด็จมาเยี่ยมถึงวัด ความจริงท่านจะ มาเพียงแค่ชั่วคราวเดียวท่านก็จะกลับ สำหรับท่านหม่อมเจ้าองค์นี้รู้สึกว่าเป็นเจ้าที่มีความดี เป็นกรณีพิเศษ ขอยกย่องชมเชยว่าเป็นนักปราชญ์ท่านหนึ่ง นี้ไม่ใช่เห็นว่าเป็นพลโทแล้วก็ชม ไม่ใช่ อย่างนั้นนะ เอากันแค่ที่ใจและที่จรรยาที่แสดงออก แล้วท่านหญิงอีกท่านหนึ่งนั่นก็คือ หม่อมเจ้าหญิง พูนพิศมัย สำหรับท่านผู้นี้เป็นนักปราชญ์เต็มตัว เคยมาพบกับอาตมาที่บ้านของท่าน พล.อ.ท. ม.ร.ว. เสริมสุขสวัสดิ์ เจ้ากรมสื่อสารทหารอากาศ ท่านมาปรารภเวลาท่านพูดออกมา ความจริง ประวัติดังนี้เรารู้กันดีว่าท่านเป็นนักปราชญ์ อาตมาเองนะไม่อยากจะไปแตะต้องกะท่านเลย พูดถึงความฉลาด เคยบูชาท่านผู้นี้มานานแล้ว ทั้ง ๆ ที่ไม่เห็นตัว เห็นแต่ภาพ และก็เห็นแต่ผลการเขียนหนังสือ ของท่าน การแสดงออก

แต่ว่าท่านหญิงองค์นี้เมื่อมาถึงแล้ว แทนที่จะแสดงตนเป็นนักปราชญ์ข่มขู่คนนั้นคนนี้ว่าฉันเป็นคนดี กลับมาแสดงเป็นว่าฉันเป็นคนไม่รู้อะไรเลย นี่ขียอดนักปราชญ์แท้เขาต้องเป็นอย่างนี้ ไม่ใช่อย่างแบบอาตมา อาตมานี้มันแลวแสนแลว พอรู้ตัวว่าแลว ฉะนั้นถ้อยคำใด ๆ ที่กล่าวไปเป็นที่ ไม่ถูกใจของท่านผู้ฟัง และเป็นทีกระทบกระเทือนใจของท่านผู้ปฏิบัติแล้ว ก็ขอได้โปรดให้อภัยด้วย เพราะว่าคุณพูดมันแลว นี้จะมาพูดถึงว่าถึงร้องให้ทำไม่

ในสมัยนั้นเมื่อองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า แนะนำบรรดาพระสงฆ์ทั้งหลาย ที่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพระมหากรุณาธิคุณสอนจนได้ดิบได้ดีมีความรู้ จนกระทั่งชาวบ้านเขาให้ข้าวกินอย่างไม่เสียดาย กลับทรยศกับองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดา ฝ่าฝืนคำแนะนำของพระพุทธเจ้า เรื่องนิตติยวาทะเถาะกันอยู่ได้ องค์สมเด็จพระจอมไตรมีความเบื่อหน่ายว่า เจ้าพวกนี้เป็นคนอกตัญญู ไม่รู้จักความดี ที่เราทรมานพระวรกายมานี้ก็หวังจะสงเคราะห์ ให้เจ้าพวกนี้มีความสุข ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะว่าจะได้พ้นจากความทุกข์เข้าถึงซึ่งพระนิพพาน แต่ว่า อาศัยสันดานของเจ้าโล้นซึ่งมีความหยาบ ไม่ยอมเชื่อฟังคำสั่งสอน คำแนะนำของพระพุทธเจ้า และ องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้หลีกไปแต่พระองค์เดียวไปสู่ป่า ที่ช้างป่าลิไลยกะอาศัยอยู่ ท่านเข้า ไปถึงที่นั่น ช้างเห็นองค์สมเด็จพระบรมครูเสด็จไป อย่าลืมนะบรรดาท่านพุทธบริษัท ช้างเป็นสัตว์ เจริญฉาน เมื่อเห็นองค์สมเด็จพระพิชิตมารซึ่งเป็นพระพุทธเจ้าเสด็จไป ก็วิ่งออกมารับถึงชายป่า

เข้ามาถึงแล้วก็หมอบท้าวลงกวางงวั้นบูชา คือแสดงอาการไหว้องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า และก็นำองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าไปประทับอยู่ในที่อันสมควร นี่เวลาตอนเช้าหรือเวลาตอนกลางวันที่พระพุทธเจ้าต้องการ เขาก็รู้ของเขาเองนะ ว่าเวลานี้พระพุทธเจ้าต้องการน้ำ เขาก็ไปหาน้ำมาใส่กระบอกลงแล้ว ก็ไปเอาไม้เข้ามาเสกกันเข้าให้เกิดเป็นไฟ ต้มน้ำให้ร้อน แล้วก็เอางวงประคองกระบอกลงน้ำมาประเคนถวายพระพุทธเจ้า และก็ปฏิบัติพระพุทธเจ้าตามอรรถาธิบายของสัตว์ที่ดี ซึ่งดีกว่าคนที่มึนร่างกายเป็นคนแต่มึนน้ำใจอัปรีช นี่จะหาว่าค่าก็เชิญว่าเถอะ ไม่ว่าจะอะไร ไม่เกรงใจใคร

นี่เราพูดแต่ว่า อาศัยศาสนาขององค์สมเด็จพระจอมไตรแล้วไม่ประพฤติดีเท่านั้น สำหรับชาวบ้านผู้สัพพัญญูไม่เกี่ยว แต่ชาวบ้านที่เอาศาสนาของพระพุทธเจ้าไม่เกี่ยวข้องกับนี้เกี่ยว รู้ว่านักบวชที่บวชแสดงตน เป็นสาวกขององค์สมเด็จพระพุทธเจ้า และก็ทำลายพระพุทธศาสนานี้เกี่ยว บอกตรง ๆ พวกกันอยู่อย่างไทยแท้ หรือลูกผู้ชายแท้ และท่านจะรู้ว่าทำไมจึงได้พูดแบบนี้มันไม่รุนแรง เกินไปรีท่านฟังเรื่องต่อไปแล้วจึงจะรู้ว่า อาตมานี้สัมผัสกับความดีหรือไม่ดีของบุคคลประเภทนี้ มาเพียงใด แล้วท่านทั้งหลายจะรู้และก็เห็นใจ ว่าอันนี้เขาชนกันมาอย่างนี้นี่นะ เราอยู่ข้างนอกนี้เราไม่รู้

และอีกประการหนึ่งคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระบรมครู มีความจริงเป็นประการใด นั้น เราจะได้รู้กันในเรื่องการแก้ไขข้อข้องใจ ที่ท่านทั้งหลายถามมาจะได้พูดตามความจริง ว่าองค์สมเด็จพระบรมศาสดาที่รับคนเข้ามาบวชไว้ในพระพุทธศาสนาให้ปฏิบัติแบบไหนบ้าง เวลาที่เขาเข้ามาบวชนะ อุปัชฌาย์สอนว่ายังไง เมื่อรับบรรพชา อุปสมบทเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระอุปัชฌาย์บอกอนุศาสน์ว่า ยังไง นั่นเป็นปฏิบัติที่บรรดาภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย ที่เขามาบวชในพระพุทธศาสนาจำจะต้องปฏิบัติ และก็บรรดาท่านพุทธบริษัท เห็นนักบวชนอกกริตนอกรอย นอกจากที่กล่าวมาแล้วนั้นฟังรู้ว่า นั่นไม่ใช่ สาวกขององค์สมเด็จพระทรงแสดงธรรมบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงแม้ว่าเขาจะประกาศตนเป็นพระ สาวก แต่ทว่าพระพุทธเจ้าไม่รับรอง ถือว่าเป็นเดียรถีย์ คำว่า “เดียรถีย์” ก็เป็นคนภายนอกพระศาสนา ตะนี้เรามาว่ากันถึงลึงร้องไห้

ลึงก็เป็นสัตว์เดรัจฉาน ช้างก็เป็นสัตว์เดรัจฉาน เมื่อช้างมีความเคารพในองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว ปฏิบัติต่อองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยดี มาคราวนี้ละซิ อาศัยความดีของพระพุทธเจ้า เห็นช้างตัวใหญ่เป็นสัตว์ใหญ่บูชาพระพุทธเจ้าได้ ก็ถือว่าเราลึง ถึงแม้ว่าจะเป็นลึงก็เป็นสัตว์ที่มีชีวิตเหมือนกัน ลึงก็มีหัวใจ จึงได้ไปนำรวงผึ้งมาถวายองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เอามาประเคน ที่แรกพระพุทธเจ้าไม่ทรงรับ ทรงคว่ำมือเสีย ลึงประเคนเท่าไร

พระพุทธเจ้าก็ไม่รับ ลิงทำยังไง ถอยออกไปก็นึกในใจว่า ช้างเขาเป็นสัตว์ใหญ่ องค์สมเด็จพระจอมไตร ทรงมีพระมหากษัตริย์คุณ เรามันเป็นลิง เป็นสัตว์เล็ก พระพุทธเจ้าไม่สงเคราะห์ไม่ยอมรับ ของที่เรา ถวาย ก็ไปนั่งร้องไห้ นี่ลิงร้องไห้มาครั้งหนึ่งแล้วที่องค์สมเด็จพระประทีปแก้วไม่ทรงมีพระมหากษัตริย์คุณรับรวงผึ้ง นี่มาร้องไห้ สร้างจากการร้องไห้แล้วก็ส่องดูรวงผึ้ง ว่าไอ้รวงผึ้งนี้มันก็ดีนี้มี รสหวาน ทำไมองค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงไม่รับ ก็ส่องดูรวงผึ้ง ส่องไป ส่องมา ส่องมา แล้วก็ส่องไป ส่องไปโหงพุดสังเคศ นี่คิดลางมองไปมองมาก็ไปเห็นตัวอ่อนเข้าก็จึงคิดว่า เอ บางทีพระพุทธเจ้านี้คงไม่ชอบตัวอ่อนละมั้ง ก็เอามือคืบตัวผึ้งอ่อน ๆ ออกมาทั้งหมด ดูเรียบร้อย ปรากฏว่าไม่มีตัวอ่อน จึงเข้าไปเฝ้าองค์สมเด็จพระชินวรถวายเข้าไป ตอนนี่องค์สมเด็จพระจอมไตร บรมศาสดาทรงรับประเคน แล้วก็ฉันทน้ำผึ้งจากรวงผึ้ง ลิงดีใจ คิดในใจว่า ช้างตัวใหญ่บูชาพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็รับการบูชา รับการปฏิบัติ ถึงแม้ว่าเราเป็นลิงตัวเล็ก พระพุทธเจ้าก็สงเคราะห์เหมือนกัน อาศัยความปลื้มใจมีกรรมปิติที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสงเคราะห์

เรื่องของลิงนี้บรรดาท่านพุทธบริษัท มันก็เผ่าพันธุ์เดียวกับคนพูด คนพูดใช้นามว่าฤาษี ลิงดำ หรือจะกล่าวกันอย่างย่อ ๆ ก็เรียกว่า เจ้าลิงดำนั่นเอง นี่ใคร ๆ เขาก็รู้กันหมดแล้ว ว่านาม ปากกาลิงดำคือใคร เมื่อก่อนนี้ไม่ได้บอก เกรงว่าเขาจะรู้ ตะนี้ความจริงของพระพุทธศาสนามีอยู่ว่า พระพุทธเจ้า ทรงตรัสไว้ว่า นัตถิโลกะ รโหนามะ ขึ้นชื่อว่าความลับมันไม่มีในโลก เวลานี้ใครเขารู้กันแล้วว่าไอ้เจ้าลิงดำมันอยู่ที่ไหน นี่มันเป็นเผ่าพันธุ์เดียวกันกับเจ้าลิงตัวนั้น เจ้าลิงตัวนั้นจิตใจที่องค์สมเด็จพระจอมไตร บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าสงเคราะห์ ก็กระโดดโลดเต้นด้วยความดีใจ โดดข้างล่างไม่ พอขึ้นไปโดดบนยอดไม้ โคนมาโดดไปเลยหล่นจากต้นไม้ตาย อาศัยที่มีความปิติ มีความดีนึกถึง ความดีที่องค์สมเด็จพระชินสีห์สงเคราะห์ เมื่อจิตออกจากร่างของลิง ก็ไปเกิดเป็นเทวดาบนสวรรค์ชั้น ดาวดึงส์เทวโลก นี้ เพราะอาศัยจิตใจมีความเคารพในพระพุทธเจ้า เห็นคุณในร่มโพธิ์ร่มไทรที่ องค์สมเด็จพระจอมไตร ทรงประทับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้โพธิ์เป็นไม้สัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้า คำว่า “โพธิ” แปลว่า ตรัสรู้ หรือว่ารู้ หรือว่าตื่น หรือว่าเบิกบานแล้ว ไม้ต้นนี้ ก่อนที่องค์สมเด็จพระประทีป แก้วจะไปประทับ เขายังไม่เรียกว่าไม้โพธิ์ เขาเรียกว่าอัสดลพฤกษ์ แปลว่าไม่มีใบยาวเหมือนหางม้า และไต่ปลายใบมันยาว นี้ว่ากันเป็นภาษาไทย พอองค์สมเด็จพระจอมไตรไปบรรลุอุกฤษกสัมมาสัม โพธิญาณ ถึงได้นามว่าไม้โพธิ์ หรือว่าไม้ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ และลิงไปนั่งร้องไห้ทำไม ร้องไห้ก็เพราะว่าในเรื่องแรก พระพุทธเจ้าทรงมีพระมหากษัตริย์คุณ แต่ว่าพระทะเลาะกันว่าไม่เชื่อ

ลิ่งเป็นเทวดาแล้วก็นั่งร้องไห้

ต่อมาเมื่อองค์สมเด็จพระจอมไตรมีชีวิตอยู่ พระเวทที่ตลิ่งทรยศ ก็ปรากฏว่าลิ่งที่มีความกตัญญูมานั่งร้องไห้อยู่ที่โคนโพธิ์อีก เป็นเทวดาแล้วมาได้ หลังจากนั้น ไชร์มองค์สมเด็จพระจอมไตร เสด็จดับขันธเข้าสู่พระปรินิพพาน หลวงตาแก่นธพาลกล่าววาจาจ้วงจาบพระธรรมวินัย ลิ่งก็มานั่งร้องไห้ แล้วต่อมาภายหลังพระทั้งหลายก็ทำนอกริตนอกรอย ต้องทำสังคายนากันตั้งหลายครั้ง ลิ่งก็ร้องไห้ ร้องไห้ด้วยความซุ่มโขก มือทั้งสองมือเปียกชุ่มไปด้วยน้ำ จะเอาไปเช็ดน้ำตาให้มันแห้ง เช็ดเท่าไรมันก็เปียกใหญ่ เพราะมันซุ่มโขกแล้ว

ยิ่งมาสมัยนี้ ศาสนาขององค์สมเด็จพระประทีปแก้วถูกเหยียบย่ำด้วยอลัชชี แต่ว่าพระสงฆ์ที่มีความดีก็มีอยู่มาก ฉะนั้นลิ่งจึงมานั่งร้องไห้ใหม่ ใ้มือทั้งสองมันซุ่มโขกอยู่แล้วมือข้างหน้า เช็ดน้ำตาไม่ได้ ก็เลยต้องใช้มือข้างหลังทั้งสองขึ้นมาเช็ดน้ำตาแทน นี่เป็นภาพปกของหนังสือแก้ข้อข้องใจที่จะออกสู่สายตาของบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ซึ่งภายในไม่ช้าบรรดาท่านพุทธบริษัท ก็จะได้พบ

และก็เรื่องราวทั้งหลายเหล่านี้ เรื่องการแก้ข้อข้องใจ วันนี้แก้ตรงไหนละ เลยมานั่งแก้กันได้แต่เพียงหน้าปกเท่านั้น มันก็หมดเวลาเสียแล้วนี่บรรดาท่านพุทธบริษัท เหลือเวลาที่จะพูดกับบรรดาท่านพุทธบริษัทอีก ๒ นาทีเท่านั้น เอาอย่างนี้ดีกว่า เป็นอันว่า เรื่องลิ่งร้องไห้หรือว่าภาพหน้าปกยกไว้แต่เพียงเท่านี้ ต่อแต่นี้ไปก็ขอประกาศแก่บรรดาท่านพุทธบริษัทว่า วันที่ ๖ สิงหาคม ตรงกับเป็นวันมรณภาพของหลวงพ่อบาน คือเป็นวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๘ วันนั้นอาตมาและคณะศิษยานุศิษย์ จะนิมนต์พระ ๑๐๐ องค์เศษ ๆ มาบำเพ็ญกุศลถวายเพล มาตีกาบังสุกุล ถวายจตุปัจจัยองค์ละ ๑๐๐ บาท ผ้าองค์ละผืน สำหรับพระพิเศษที่เป็นสุปฏิปันโน จะนิมนต์มาเป็นกรณีพิเศษ และสุปฏิปันโนนี้ว่ายังไง ก็จำเอาไว้ก็แล้วกันว่าเป็นพระพิเศษ พระพวกนี้นั้นไม่ต้องทำอะไรมานั่งเฉย ๆ และก็วันที่ ๕ สิงหาคม เป็นวันเสาร์ เริ่มงานใหม่ วันที่ ๑๐ ยกช่อฟ้าพระอุโบสถ และก็บรรจุพระบรมสารีริกธาตุพระประธาน และก็หล่อรูปหลวงพ่อบาน ฉะนั้นจึงขอบอกกับบรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านว่า ถ้าจะมาทำบุญด้วยก็มาทำได้ แต่ว่ารายการนี้ ไม่มีกรให้รณีให้เรือให้คนออกเรือไร ถ้าปรากฏว่า มีใครเขาไปเรียไรละก็ ขอบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายอย่าให้มา เพราะตัวปลอมอยู่ใกล้ ๆ อาตมานั้นเอง หากินมานานแล้ว เอาละ บรรดาท่านพุทธบริษัท สัญญาณบอกหมดเวลา ๓๐ นาทีปรากฏแล้ว สำหรับวันนี้ก็ขอลาท่าน พุทธบริษัทกลับไปก่อน ขอความสุขสวัสดิ์พิพัฒนามงคลสมบูรณืพูนผล จงมีแต่บรรดาท่านพุทธศาสนิก ชนผู้รับฟัง ทุกท่าน สวัสดิ์

*****

ไขข้อข้องใจ ๓

ช่วยสร้างวัด

ท่านสาธุชนทั้งหลาย พุทธนี่ก็มีโอกาสมาพบกับบรรดาท่านพุทธบริษัท เรื่องแก้ข้อ ข้องใจ พุทธก่อนไปพรรณาเรื่องลิงหน้าปกชะเพลินไป แต่ทว่าคนพูดก็เป็นลิงพวกเดียวกัน นี่ก็เลยต้อง เห็นใจลิง อ้อ เพื่อนกันร้องให้ ก็ต้องร้องให้ตามกันด้วย แต่ว่าอาการร้องให้ของลิงที่พูดนี้ น้ำตา ไม่ไหล เพราะว่ามีน้ำตามันตกใน ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะว่าต่อแต่นี้ไปบรรดาท่านทั้งหลายจะได้รู้เรื่องราว ทำไมหนอ เจ้าลิงนี่จึงได้พูดรุนแรงนัก จนกระทั่งท่านพลโท ม.จ. ประเสริฐศรี ชยางกูร พระพี่เลี้ยง ท่านเสด็จมาหาเมื่อพุทธก่อน เคยพูดให้ฟังครั้งหนึ่งแล้ว แต่ว่าทิ้งเรื่องไป ท่านตั้งใจจะมาคุยด้วยสักครู่ หนึ่ง แต่ว่าท่านเสด็จมาแล้วก็ปรากฏว่า พักอยู่ ๒ คืน เป็นเจ้าที่น่ารัก นี่เราไม่ถือว่าท่านเป็นเจ้าดีกว่า ถือว่าท่านเป็นพุทธศาสนิกชนที่น่ารักดีกว่า เพราะว่าคำว่า “เจ้า” หรือว่าราษฎรอะไรนี้ ไม่มีความหมาย ในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนามีความหมายอยู่อย่างเดียว นั่นก็คือคนใดที่มีความหวังดี เห็นว่า คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระชินสีห์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า มีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์เท่า นั้น และที่ฝ่าฝืน หรือว่าปฏิบัติตามคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระทรงธรรมบรมศาสดา

สำหรับท่านประเสริฐศรีท่านนี้ ท่านมาคุยกัน สนทนาไปท่านก็ตรัสตามอัธยาศัยของท่านตามความเห็น อาตมาเองก็มีสภาวะเช่นเดียวกัน เพราะถือว่าถ้าอยู่วัดปฏิบัติตนตามแบบสบาย ที่องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสอนไว้แค่ไหน ทำแค่นั้น แต่ความจริงทำไม่ครบ นี้จะไปตั้งลีลา อวดชาวบ้านว่าฉันเป็นนักพรตหลับตาปีอันนี้ไม่ใช่ เข้าใจผิด ที่ใช้นามปากกาว่าลิงดำ ก็เพราะว่ามีสภาพทำตนเหมือนลิง อันนี้มีหลายท่านบอกว่าอยากจะมาพบ แต่ว่าทราบจากข่าวว่าเป็นคนไม่สำรวจ ก็เลยไม่อยากจะมาพบ ก็ดีแล้ว ไม่มาเสียได้ก็ดี จะได้พักกันสบาย ๆ เวลานี้มันเหนื่อยบอกไม่ถูก บางวันก็นอนพับฐานไปเลยด้วยอำนาจของความเหนื่อย แต่ว่าเหนื่อยเพราะอำนาจของคนดีที่เข้ามาหา แต่ละคนเข้ามาเขาไม่ได้มองดูจริยา เขามองดูใจเท่านั้น

ตะนี้ลึงก็เหมือนกัน คนที่จะเข้ามาหาลึงนี้ ลึงก็ไม่ดูจรรยา ลึงมองดูใจ จะนุ่งกางเกงขาด จะใส่เสื้อขาดแก้ผ้าเข้ามาก็ช่าง แต่ว่าถ้าน้ำใจแสบสะอาดแล้วก็ลึงพร้อมรับ แต่ว่าทำทำเป็นนั่งสงบเสงี่ยม ไม่อยากจะพูด ทำตัวเป็นเคร่งครัด เคยพบนี้ บรรดาท่านพุทธบริษัท ตั้งทำตั้งทางหลอกลวงชาวบ้าน ด้วยจรรยาภายนอก คนประเภทนี้ลึงไม่อยากจะพูดด้วย นี่ท่านพลโท ม.จ. ประเสริฐศรี ชยางกูร ท่านมาสนทนาปราศรัยด้วย และก็เป็นอย่างนั้นว่า เป็นที่ถูกใจกัน อาตมารักกัน เพราะท่านปรารถนาว่าไม่อยากจะเห็นพระเป็นอาบัติ ท่านว่าอย่างนั้น

แห่มคนประเภทนี้หายาก มีแต่คนที่เขาจะชอบให้พระเป็นอาบัติกัน ให้ตามใจชาวบ้าน ทั้ง ๆ ที่ฝ่าฝืนพระธรรมวินัยก็ต้องการให้พระทำ ถ้าพระไม่ทำก็ไม่เป็นที่ถูกใจ แต่ว่าท่านประเสริฐศรีไม่เป็นเช่นนั้น ต้องการให้พระปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเท่านั้นเป็นพอ เลยถูกกันคุยกันไปคุยกันมา ท่านจะมาครู่เดียว เลยกลายเป็นค้าง ๒ คืน ในขณะที่มาค้าง ๒ คืนก็มาพบของดีเข้า มีเสียงก่อกวน การเจริญสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐานเกิดขึ้น ด้วยเครื่องขยายเสียงเครื่องหนึ่ง คือว่าเครื่องขยาย เสียงเครื่องนี้ปฏิบัติแบบนี้ตลอดมา จนกระทั่ง ประเสริฐศรีบอกว่าใครเป็นเจ้าของในกรุงเทพฯ อยากจะไปพูดให้ฟัง แล้วท่านจะไปพูดรีเปล่า ก็เป็นเรื่องของท่าน

ตะนี้สำหรับวันนี้บรรดาท่านพุทธบริษัทนี้ ปรารถนาเรื่องของท่านประเสริฐศรีให้ฟังเพียงเล็กน้อยว่าท่านเป็นคนดีจริงๆ ต้องการสงเคราะห์นักบวชในพระพุทธศาสนาให้ประพฤติดีประพฤติชอบ แสดงว่าองค์ท่านเอง ก็มีความเคารพในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างลึกซึ้ง คนอย่างนี้ ลึงดำไม่ติ แล้วที่ติก็ไม่ใช่คน ติพวกที่ทำลายพระศาสนาที่เรียกว่าเดิรลีย์ ฉะนั้น ท่านทั้งหลายที่บอก ผากมาก็ดี แต่ว่ามีปริมาณน้อย ว่าทำไมพูดรุนแรงนัก ชอบว่าพระบ้าง ชอบว่าชาวบ้านบ้าง ก็ชอบบอกว่า เรื่องพระไม่แตะต้อง ชาวบ้านไม่เกี่ยว เกี่ยวกับพวกเดิรลีย์ที่ทำลายพระพุทธศาสนาเท่านั้น

แต่นี้ก็จะมีมาคุยแก้ข้อข้องใจ ข้อข้องใจของบรรดาญาติโยมท่านหนึ่ง มาพูดให้ฟังเมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๑๘ บอกว่าไปได้ยินข่าวมาจากวัด ๆ หนึ่ง ซึ่งอาตมาไปสร้างให้ แต่ความจริงอาตมาไปสร้างให้แน่ เป็นแต่เพียงคนออกความคิดเท่านั้นเอง ก็มีบรรดาท่านพุทธบริษัทหลายท่านด้วยกันรวมกันเป็นกลุ่ม เรียกว่า สุขาสังฆังสสะ สามัคคี ความพร้อมเพียงของหมู่ย่อมเกิดสุข ไปสร้างให้ใช้เวลา ๑ เดือน มีตึกให้หนึ่งหลัง ยาว ๖ ห้อง ๒ ชั้น มีสถานที่บำเพ็ญกุศล มีเตาเผาศพ มีที่รับ

แขก และมีที่จอดรถ ความจริงสำนักนี้ตั้งใจจะสร้างให้หมดให้เสร็จภายใน ๓ ปี แม้แต่พระอุโบสถ แต่ก็สร้างไม่ได้เพราะเวลาทำลงไป ๓ เดือน สิ้นเวลาไปเท่านั้น ใช้เงินไปเกือบ ๒ แสน ขอโทษไม่ใช่เกือบ ๒ แสน ใช้เงินไปเกือบ ๓ แสนบาท

แต่ทว่าท่านที่ประจำอยู่ที่วัด ไอ้เจ้าวัด ๆ นี้ละ ความจริงมันไม่ใช่วัดใช่ะ มันเป็นที่กระต๊อบอยู่ มีดินโพธิ์ และก็มีพระมาอาศัยบ้าง ขอโทษอย่าเรียกว่าพระเลย ต้องขออภัยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่กล่าวผิดไป คำว่าพระนี่หนักเกินไป เพราะว่าท่านนับตั้งแต่พระโศดาบัน คำกล่าวอันนี้ ชื่อว่าเป็นการกล่าววาจาผิดอย่างหนัก ต้องขอประทานองค์สมเด็จพระทรงธรรมบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอพระมหากรุณาธิคุณโปรดอภัยให้ด้วย เพราะว่าไม่ตั้งใจที่จะเข้าไปย่ำยีพระ เรียกกันว่า เดียรถีย์ดีกว่า ขอบมาอยู่ที่นั่น และก็พากันปฏิบัติไม่ดีไม่งามหลาย ๆ ประการ จนกระทั่งมาวันหนึ่ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ อ้า คุณโยมโด้ว สุขสะอาด หรือนายช่างสำรวย สุขสะอาด มีอุปการะอาตมา มา ประารถว่าที่สถานที่นี้อยากจะให้เป็นวัดเป็นวาขึ้นมา ก็เลยไปทำให้ แต่ทำได้เท่านั้น ท่านที่ปกครองอยู่ ในเขตนั้น ที่เขานิมนต์มากัน ท่านไม่ร่วมมือด้วยประการทั้งปวง แม้แต่บริษัทของท่าน เราสร้างสถานที่ ให้ แต่ท่านก็สร้างพระไว้สำหรับขาย แต่ว่าขายได้แล้ว ท่านเอาเงินไปไหนก็ไม่ทราบ ท่านทำกันเป็น การใหญ่ เราสร้างสถานที่ให้แทนที่จะมาช่วย ท่านไม่ช่วย และต่อมา ปรากฏว่าท่านผู้นี้ตาย ตะนี่ งานตายก็มีท่านผู้หนึ่งมาเล่าให้ฟัง

ว่าในงานนั้นมีพระองค์หนึ่งชื่อว่า พระใส ความจริงพระใสนี้เป็นพระที่ไหนก็ไม่ทราบ ถามท่านว่าพระที่ไหน อยู่วัดไหน ท่านผู้รับฟังมาก็บอกว่าไม่รู้ว่าจะอยู่วัดไหน ถามว่าเป็นเจ้าคณะมีตำแหน่งอะไรรีเป่า ก็ไม่รู้จักเหมือนกัน ถ้ามีตำแหน่งหน้าที่ในการปกครอง คนที่นั่นเขาคงรู้จัก ก็บอกว่าพระใสคุยให้ฟัง ว่าเรื่องของมหาวิระที่เป็นความกันนะแพ็คดีเขาแล้ว นี่บรรดาท่านพุทธบริษัท รับฟังไว้ให้ดีนะ ว่าพระใสท่านพูดยั้งั้น ความจริงพระใสองค์นี้อยู่วัดไหน หากว่าท่านทราบจากเสียง หรือว่าทราบจากหนังสือละก็ กรุณามาพบกับผมด้วยนะครับ อยากจะพบท่าน นึกสงสัยเหมือนกันว่า ไอ้คดีที่มีอยู่ ที่แพ้นี่นะไม่ทราบว่าแพ็คดีอะไร เพราะอาตมาเองก็ไม่เคยฟ้องใคร และอาตมาเองก็ไม่เคย ถูกฟ้อง แต่ว่าท่านบอกว่าอาตมานี้แพ็คดีเขาซะแล้ว เป็นอย่างนั้นไป อ๊ะ ก็ดีเหมือนกัน นี่แหละบรรดา ท่านพุทธบริษัททุกท่าน นี่ก็เป็นข่าว ก็ไม่ทราบเหมือนกันว่า ข่าวนี้จะตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ก็ ไม่ทราบ แต่ว่าพระใสองค์นี้อยู่วัดไหนก็ไม่รู้ เขาบอกว่าเขาไม่รู้เขาฟังมา แล้วว่าพระใสท่านจะพูดจริงหรือไม่ จริงอาตมาก็ไม่แน่ใจนัก เพราะว่าข่าวนี้ อาจจะเคลื่อนคลาดจากความเป็นจริงได้ นี่จึงอยากจะพบ

พระใสองค์นั้นว่าท่านอยู่วัดไหนขอรับ และอยากจะถามท่านว่าเรื่องนี้ท่านพูดจริงรีเปลา่ หากว่าท่าน ไม่กล้าจะมาพบกับผมด้วยตนเอง จะจดหมายมาบอกก็ได้ ว่าคดีที่ผมแพ้เนี่ยมันเป็นคดีอะไร และผมเอง ยังไม่เคยฟ้องใคร และก็ยังไม่เคยเป็นจำเลยของใคร และก็ยังไม่มีใครมาสอบสวน มันแพ้กันได้อย่างไร สงสัยนี้ว่าถ้าพระเจ้าไม่พูดกันยังงี้เนาะ แต่เนี่ยมันเป็นเรื่องของข่าวนี่ เอาเรื่องจริงไม่ได้

ทีนี้จึงจะขอแจ้งให้แก่บรรดาท่านพุทธบริษัททราบ ว่าท่านที่พูดนี้ถ้าพูดจริง ท่านก็คงจะแต่งตัวคล้ายพระ คือหมายความว่าโกนหัวหน่อม้าเหลืองเหมือนพระ แต่ว่าถ้าพูดยังงั้นจริง ๆ อย่างนี้ เขาไม่เรียกว่าพระ เขาเรียกกันว่าเศียรถึย เพราะอะไร เพราะว่าแม่แต่ศีล ๕ ก็ไม่มี ทำไม่จึงว่ายังงั้น ก็มานั่งโกหกกันเสียแล้วมันจะมีศีล ๕ ยังไง อาตมาไม่เคยมีคดี ไม่เคยฟ้องใคร และก็ไม่เคยมีใครเขา ฟ้องแต่ก็แพ้คดีนี้ก็ฟังกันดู แล้วท่านทั้งหลายจะบอกว่าอาตมานี้เป็นคนรุนแรงเกินไป พูดอะไรก็ รุนแรงนัก อย่างท่านประเสริฐศรีบอกว่า อยากจะมาขอร้องให้เพล่า ๆ เสียบ้าง ความจริงหนังสือทุก ฉบับและการออกอากาศ ถ้าจะฟังกันในแง่ของคนชั่ว ก็รู้สึกว่ารุนแรงเกินไป แต่ว่าคดีทั้งหลายที่ บรรดาท่านพุทธบริษัทมาถามด้วยตนเองบ้าง จดหมายมาบ้าง ขอบคุณว่าการแคะได้นุ้คคดที่ประพุดิเลว ในพระพุทธรศาสนา เวลานี้ทำให้จริยาของนักบวชข่าง ๆ บ้าน วัดข่าง ๆ บ้านนะดิขึ้นมาเยอะแล้ว นี้เขาว่ายังงั้น นี้สมัยนี้เป็นสมัยประชาธิปไตย คือความเป็นใหญ่อยู่ที่มวลชน ฉะนั้นถ้าหากว่าบรรดาท่านพุทธศาสนิกชน ผู้มีความเคารพในพระพุทธรศาสนา เห็นดีเห็นชอบด้วยเป็นจำนวนมากก็จะพูดแบบนี้ต่อไป

มาดูเรื่องราวอย่างนี้ที่แล้วก็แล้วกัน นี่นักบวชในพระพุทธรศาสนา ที่ใช้ผ้ากาสาหวัดพัศตร์เข้ามาครองเพศ เอาศาสนาขององค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐเจ้ามาบังหน้า และก็หากินในกระเป๋าคคน บ้านไม่ต้องเช่า ข้าวไม่ต้องซื้อ ไครมาปรึกษาหารือได้สตาจค์ด้วย แถมภาษีอาการก็ไม่ต้องเสีย แต่ว่าเพียงจะรักษาจริยาเพียงแคศีล ๕ เท่านั้นก็ยังรักษาไม่ได้ อย่างนี้เราจะเรียกกันว่าพระได้ยังงี้ ท่านผู้มาเล่าให้ฟังมาแสดงอาการเสียใจ และก็น้อยใจว่า สถานที่นั้นหลวงพ่ไปสร้างให้ ต้องใช้เงินเป็นจำนวนแสน ชาวบ้านออกราคาไม่ก็สตาจค์ แต่ว่าจะหาคนดีมีความกตัญญูรู้คุณนะหายาก แต่ก็มีหลายคนเหมือนกันที่ ท่านดี แต่ว่ามาท่านผู้นี้สิ ท่านใสไม่รู้จักขุนนี้สิ ไม่รู้ว่าใสไหน กลับมากระคุ่นจิตใจของบรรดาท่านพุทธบริษัทที่นั่น ที่มีความอยู่แล้วให้เกิดอาการสงสัย เมื่ออาตมากลับจากกรุงเทพฯ จึงได้พากันมาถามหลายท่านด้วยกัน มากันเยอะและถามว่า หลวงพ่แพ้คดีเขาแล้วหรือ ถามว่าไครบอกละ ก็บอกว่า พระใส ความจริงพระใสนี้ไม่เคยรู้จัก ไม่เคยได้ยินชื่อมาในกาลก่อนเลย ไม่รู้

ว่าอยู่ที่ไหน ถามว่ามาจากวัดไหน เขาก็บอกว่าไม่รู้เหมือนกัน ถามว่าทำไมล่ะ ไปรับทราบมาได้ยังไง บอกว่าท่านบอก บอกว่าหลวงพ่อดีใจแล้ว

ก็เลยบอกกับเขาว่า นี่ฉันไม่ได้เป็นความกับใคร ฉันไม่เคยฟ้องใคร และก็ไม่เคยมีใคร ฟ้องฉัน จำเลยก็ไม่ได้เป็นโจทก์ก็ไม่ได้เป็น และก็ไม่มีการสอบสวนทวนพยานอะไรสักนิด แล้วมันจะแพ้กันได้ตรงไหน นี่สิบรรดาท่านพุทธบริษัท ฟังไว้ก็จำไว้ด้วย ว่าการที่บอกว่าอาตมารุนแรงเกินไป ละก็ ฟังเรื่องนี้เอาไว้ ว่านักบวชประเภทนี้นะท่านบวชรีเปลา ท่านควรบวชแล้วใช่ไหม ที่ท่านทั้งหลาย บอกว่าตัวดีแล้วก็ไปพูดว่าคนอื่นเขาทำไม่ นี่อาตมาบอกแล้วนะว่าอาตมาไม่ดี นิสัยมันก็ไม่ดี ตาก็ไม่ดี ตายังมองเห็นความชั่ว หูก็ไม่ดี หูยังได้ยินความชั่ว ใจก็ไม่ดี ใจยังรับจำ ร่างกายก็ไม่ดี ประกอบไปด้วย โทษ คือมีโรคประจำตัว มีความหิว มีความกระหาย มีความร้อน ร่างกายเต็มไปด้วยความสกปรก ไม่มีอะไรดีสักอย่าง ขอโปรดได้ทราบด้วย ตะนี้เรื่องราวทั้งหลายเหล่านี้มันมีอยู่ที่บรรดาสาวกขององค์ สมเด็จพระบรมครูที่มีจิตเป็นธรรมฟังไว้ และก็จงจำไว้ด้วยว่า นักบวชประเภทนี้ถ้ามีถ้าพูดจริง ท่านควร จะเคารพบูชาหรือเปล่า หากว่าท่านบูชา ก็แสดงว่าท่านทั้งหลายช่วยกันคำพระพุทธรูป หรือว่าช่วยกัน ย่ายิ พระพุทธรูป จะพูดว่าช่วยกันกระที่บพระพุทธรูปนี้เกรงว่ามันจะแรงไป

ทำไมจึงว่าอย่างนั้น ก็เพราะว่า ถ้าสาวกขององค์สมเด็จพระทรงธรรมบรมศาสดาก็ เขาไม่ได้พูดสังเขปแบบนี้ เขาต้องมีสังขาร มีความจริงประจักษ์ใจ จะพูดอะไรก็ต้องพูดไปตามความเป็นจริง ตะนี้เรื่องที่บรรดาท่านพุทธบริษัทชายหญิงหลายสิบท่านด้วยกัน เข้ามาบอกให้ฟังว่า พระใส เขาบอกว่าอาตมาแพ้กี้ มันไม่มีเหตุไม่มีผลตรงไหน และคนประเภทนี้ แม้ว่าจะเป็นฆราวาสนี้มันก็ไม่ น่าคบอยู่แล้ว เพราะว่าคนที่ไม่มีสังขารหาความจริงอะไรไม่ได้ นี่เหตุผลที่จะมีอย่างนี้ขึ้นมา ก็จะขอ เล่า เรื่องให้ฟัง มะจะยาวกันสักนิดคงจะฟังกันไปหลายพุทธสักหน่อยนะ นี่ฟังไปก็รับฟังด้วย คือว่ามีวัด อยู่ วัดหนึ่ง แต่ความจริงไม่เนื่องด้วยอาตมา วัดนี้ความจริงเดิมทีเดิวนะ มีกุฏิโครงเครงอยู่ ๓ หลัง มัน จะ ฟังไม่ฟังแหละ มีศาลาเต็มไปด้วยความโยยเย มีวิหารฟัง มีโบสถ์ผู้ วัตรกรุงรัง แต่ทว่าท่านเจ้าอาวาส ท่าน ประกาศสร้างวัด สร้างเสนาหอสวดมนต์เข้าไปประมาณ ๑๐ ปี เรียกรมาทั้ง ๑๐ ปี แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามี อะไรผลขึ้นมาเลย ไม่ได้ทำ แล้วเจดีย์ฟังวัดดูเยอะเยอะที่เป็นของมีค่า แต่ไม่ทราบว่าจะนำไปไว้ที่ไหนบ้าง ตะนี้ก็มิชวบ้านเขาเองก็แล้วกัน ก็ท่านเจ้าอาวาสองค์นั้นนั่นแหละไปนิมนต์พระมา ๑ องค์ ให้มาช่วย สร้างวัด การนิมนต์มา ก็นิมนต์รับต่อหน้าคณะนายทหาร ให้สัญญาทุกประการว่าจะอนุเคราะห์ในเรื่อง อาหารการเป็นอยู่

การก่อสร้างก็จะร่วมกันด้วยประการทั้งปวง จะจัดหาช่างมาให้ และก็คุยด้วยว่าช่างแถวนั้นมีมาก ไม่ต้องจ้าง แหม ไม่ต้องจ้างช่างนี้มันก็ดี งานก่อสร้างจะช่วยกันสร้างประมาณคนละ ๕๐ เปอร์เซนต์ พระองค์นั้นก็มา แล้วมาดู พอมาถึง เริ่มจัดทำขึ้น ปรากฏว่าท่านเจ้าอาวาส ท่านกั้นอนสบาย ตะนี่เรื่องเกี่ยวกับการเงิน ท่านเคยเรียไรมาตั้ง ๑๐ ปี เงินจำนวนนี้ก็ไม่ปรากฏว่าเอามาช่วยกิจการงานใด ๆ ในการก่อสร้างเสลด ไม่มี เจียบเขียนหายไปหมด เงิน ๑๐ ปีนี้ถ้าเรียไรได้ปีละ ๑๐ บาท มันก็ ๑๐๐ บาท เรียไรได้ปีละพันบาท มันก็หมื่นบาท ถ้าเรียไรได้ปีละหมื่นบาทมันก็แสนบาท มันก็ไม่น้อยเหมือนกัน แต่ว่าปรากฏว่าเงินจำนวนนั้นไม่ปรากฏ งานก่อสร้างมีขึ้น ท่านก็ไม่ช่วย

แต่พระผู้มาอาศัยที่มีลูกศิษย์ลูกหามาก มีท่านที่เคารพนับถือมาก เห็นว่าวัดนี้เป็นวัดของพระพุทธศาสนาที่ตั้งใจทำกัน ท่านเจ้าอาวาสท่านจะร่วมหรือไม่ร่วมก็ตามใจ ก็ทำกันเพื่อพระพุทธศาสนา คือไม่ได้หวังอะไรและก็ได้ว่าอะไรกับเจ้าอาวาส ปล่อยท่านตามอธยาศัย นี้ความจริงถ้าเป็นคนฉลาด แหม อร่อย ถ้าเป็นคนฉลาดจริง ๆ ละกยอร่อยเลยเรื่องนี้ เจ้าอาวาสอนตืพุง เพียงแค่รับแขกเท่านั้น ว่าความดีทั้งหลายแหล่งที่ปรากฏที่ในเขตปกครองของท่าน มันจะไปตกอยู่กับคนอื่นไม่ได้ ก็ท่านเท่านั้นที่เป็นเจ้าวัดเป็นเจ้าของสถานที่ จะมีโอกาสได้รับความดีทุกประการ แต่ว่าเปล่า บรรดาท่านพุทธบริษัท ต่อมาไม่นาน ปรากฏว่าลาภสักการะของท่านมันหายไป เพราะไม่มีโอกาสเรียไร เงินที่เขานำมา ก็เงินนะได้มาแล้วส่งเข้าไปให้พ่อค้าทันที เพราะว่าก่อสร้างนี้มีคณะบรรดาท่านพุทธบริษัท ในกรุงเทพฯ และก็ในต่างจังหวัดมาร่วมกันมาก พระองค์นั้นที่มาทำ สังกัดก่อสร้างมาก่อนเป็นสินเชื่อ เมื่อได้เงินเป็นก้อนก็ชำระไป เงินก็ไม่ผ่านมือท่าน

และอาคารสถานที่ที่สร้างขึ้นไว้ ท่านก็ให้ลูกน้องของท่านอาศัย ตัวท่านก็อาศัยศาลาการเปรียญที่สร้างขึ้นใหม่เป็นที่หากินเป็นที่เทศน์ แต่ว่าความพอใจมันไม่มี เพราะไม่มีโอกาสจะเรียไร ต่อมาก็ปรากฏว่า ท่านแยกตัวออกไปจากหมู่คณะที่ร่วมกันกับพระผู้มาร่วมในการก่อสร้างทำคณะ ของท่าน และก็ประกาศชวนประชาชนให้แยกตัวออกไป หวังจะทำลายพระผู้มาช่วยในการก่อสร้างวัดนั้น หมายความว่าจะให้อยู่ไม่ได้จะได้อดตาย และก็เริ่มออกทำการเรียไรโดยทางรถบ้าง เดินบ้าง ปิดกั้นถนนบ้าง ก็รู้สึกว่ามีผลดี ตะนี่การแยกตัวของท่าน ท่านไม่ยอมร่วมสังฆกรรมด้วยกับอีกคณะหนึ่ง และส่วนในการก่อสร้างนี้ท่านแยกตัวไป ท่านไม่ชวนไปด้วยหรือก เวลาจะทำบุญให้ท่าน ท่านทำแต่คณะของท่าน พระที่มาช่วยการก่อสร้าง ท่านหวังจะให้อดตาย และก็มีประชาชนหลายท่านด้วยกันที่เป็นนักโฆษณาชักชวนบุคคลทั้งหลาย

ว่าวัดนี้เป็นวัดเก่าแก่ของพวกเรา มาทำบุญกันที่นี่เถอะ แยกออกมาจากที่นั่น แต่ว่าคนที่มิปัญญา ท่านก็ไม่ทำ ไม่ไปด้วย ท่านก็กลับช่วยในสายนี้ ก็กลายเป็นสองคณะขึ้นมา

นี่การสังฆกรรม ท่านก็ไม่ร่วมสังฆกรรมอันนี้จัดเป็นสังฆเภท ถ้าพูดกันตามหลักของพระพุทธศาสนาแล้วก็มีโทษอย่างหนัก ขาดจากความเป็นภิกษุ ในเรื่องการเงินและทรัพย์สินของวัดนั้นก็เหมือนกัน ที่เรียโรมาแล้ว ถ้าไม่สร้างไม่ทำ เอาเขาไปใช้ ไปหาไปไหนไม่ปรากฏตัวเงิน ไม่ปรากฏวัตถุ ถ้าจะพูดกันโดยราคาแล้วละก็ ความเป็นพระทรงตัวอยู่ไม่ได้ นี่สิบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย และเรื่องราวยังไม่ทันนี่ มันยังมีต่อไป

คือว่าต่อมาเมื่อการก่อสร้างในวัดมากขึ้น ก็มีคณะผู้มีจิตศรัทธาร่วมใจกันจะสร้างพระอุโบสถ จะสร้างตึก ๒ ชั้นเป็น ๑ แถว จะซ่อมอุโบสถี่ใหม่ จะสร้างวิหารใหม่ที่พังให้ดีขึ้นมา ทำเป็น รั้วรอบขอบชิด กันเป็นพุทธเขต แต่ทว่าเขาพากันไปขออนุญาตท่านเจ้าอาวาส ท่านเจ้าอาวาสกลับ ไม่ยอมให้เขาสร้าง เป็นการปฏิเสธเด็ดขาดไม่ยอมให้สร้าง และมีผู้คนมาก ตะนี้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายเหล่านั้นได้สดงคัมมาแล้ว จะไม่สร้างก็ไม่ได้ เมื่อในเขตวัดไม่ให้สร้าง ก็ไปซื้อที่เขตวัดเก่าขึ้นมา และก่อสร้างพระอุโบสถ สร้างกุฏิ สร้างอะไรต่ออะไร จัดว่าเป็นวัดใหม่ที่มีความสวยงาม และก็มีอาคารสถานที่พร้อมมูล มีไฟฟ้าประปาเสร็จ

เอาตะบรรดาท่านพุทธบริษัท วันนีหมดเวลาเสียแล้ว คอยฟังกันต่อไปว่า เรื่องราวทั้งหลายเหล่านี้มันมีเหตุผลอย่างไร ตามที่พระใสองค์นั้นพูดคงจะเนื่องด้วยเหตุนี้ เอาเวลาหมดแล้วก่อนจะจากกันก็อย่าลืมว่า วันที่ ๖ สิงหาคม เป็นวันเกิดและวันมรณภาพของหลวงพ่อบานครบร้อยปี อาตมาจะนิมนต์พระธรรมดามา ๑๐๐ องค์เศษ และก็นิมนต์พระสุปฏิปันโนมาตามสมควร และก็มีาดิกา บังสกุล สวดมนต์ถวายพระอันดับองค์ละ ๑๐๐ บาท ฟ้าองค์ละหนึ่งฝืน แล้วก็สำหรับวันที่ ๕ สิงหาคม เอววันที่ ๖ สิงหาคมนะเมื่อก็นี่นะ เริ่มงานวันที่ ๑๐ ขกข้อฟ้าพระอุโบสถ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ แล้วก็หล่อรูปหลวงพ่อบาน งานนี้ไม่ส่งคนไปเรียไร ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายจะบำเพ็ญกุศล ด้วยก็ขอให้มาบำเพ็ญกุศลด้วยตนเอง แล้วฝากเพื่อนที่ไว้วางใจมาก็แล้วกัน เอ้า สัญญาณบอกหมดเวลา ปรากฏขึ้นแล้ว ก็ขอลาบรรดาท่านพุทธบริษัทกลับไปก่อน ขอความสุขสวัสดิ์พิพัฒนามงคล สมบูรณ์พูนผล จงมีแต่บรรดาท่านพุทธศาสนิกชนผู้รับฟังทุกท่าน สวัสดิ์

*****

ไขข้อข้องใจ ๔

เรื่องของพระใส

ท่านสาธุชนทั้งหลาย สำหรับวันพุธนี้ก็มีมาพบกับบรรดาท่านพุทธบริษัทตามปกติ ขอต่อเรื่องของพระใส คำว่าพระใสผู้นี้ไม่ใช่เจ้าอาวาสวัด องค์ที่อาตมาเล่าให้ฟัง แต่ว่าท่านอาจจะมีความเข้าใจผิด คิดว่าอาตมาเป็นเจ้าอาวาสวัดนั้นที่กำลังถูกฟ้อง ท่านจึงได้บอกเล่าอาตมามีเรื่องกับใครก็ไม่ทราบ และก็แพ้คดีเขาแล้ว เรื่องมันพลาดไป วันพุธก่อนได้พูดกันมาถึงว่า บรรดาท่านพุทธบริษัทที่นำจตุปัจจัยมาตั้งใจจะสร้างพระอุโบสถ มีจำนวนเงินประมาณ ๒ ล้านบาท และทุนก็มีแล้ว และก็ตั้งงบประมาณไว้ประมาณ ๑๐ ล้านบาท นี่ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยเลย บรรดาหัวหน้าเจ้าภาพจึงได้พากันไปหาท่านเจ้าอาวาส ทำหนังสือขออนุญาตในการก่อสร้าง แต่ว่าท่านเจ้าอาวาสไม่ยอมให้ทำ นี่ถ้าจะพูดกันตามพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ละก็ผิดถนัด หรือว่าจะพูดตามพระพุทธานุญาต ตามพระวินัยละก็ผิดถนัด เพราะเป็นการทำลายศรัทธาของบรรดาท่านพุทธบริษัท แต่ว่าเจ้าอาวาสวัดนั้นท่านทำได้ แม้แต่สังฆเภทท่านก็ทำได้ ท่านเรียไรมาดั่ง ๑๐ ปี ท่านไม่ใช่อะไรเลย เอาเงินของเขาไปเก็บที่ไหนหมด ท่านก็ทำได้ นี่บรรดาท่านเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด ท่านไปอยู่กันที่ไหน อันนี้เป็น เรื่องที่บรรดาประชาชนทั้งหลายเขาสงสัยกัน

นี่บรรดาท่านผู้เดินศรัทธาทั้งหลาย เมื่อเห็นว่าเจ้าอาวาสขัดข้อง ให้อำนาจที่ได้มาแล้ว จะไปมอบคืนให้กับเขา ก็ไม่มีใครเขารับ เขาก็ตั้งใจทำบุญไว้ในพระพุทธศาสนา ในฐานะที่ท่านไม่ร่วมมือมาในกาลก่อน เขาก็ตั้งใจทะนุบำรุงให้วัดมันดีขึ้น และก็ถือก็รู้กันอยู่ว่าวัดไม่ใช่ของเจ้าอาวาส หรือว่าวัดไม่ใช่ของพระองค์ใดองค์หนึ่ง เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดูแลของสงฆ์ในพระพุทธศาสนา มีหน้าที่ในการบำรุงวัดอยู่ในพระพุทธศาสนา มีหน้าที่อบรมศีลธรรมแก่บรรดาท่านพุทธบริษัท ปกครองโดยธรรม แต่ว่าเจ้าอาวาสสองคนี่รู้สึกว่าจะไม่เอาทุกอย่าง ไม่เอาไหน มีแต่การคัดค้านพระธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า จริยอย่างนี้พระพุทธเจ้าถือว่าเป็นเดิรถีย์

ตะนี้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายเหล่านั้น จึงได้ซื้อที่ใหม่ที่เขาลือกัน มันเป็นที่ของวัดเก่าแต่ว่าตกไปอยู่กับชาวบ้าน มันเป็นชาวเล่าลือ แต่ว่าที่เหล่านั้นมีโฉนดแล้ว มี น.ส.๓ แล้ว เป็นที่ ๆ ถูกต้องตามกฎหมาย ถ้าหากว่าเป็นที่ของวัดเก่าจริงและเจ้าอาวาสปล่อยให้ตกไปอยู่ในอำนาจของชาวบ้าน อย่างนี้ก็ต้องมีความผิดอย่างหนัก ก็ชื่อว่าไม่ปฏิบัติตามหน้าที่เจ้าอาวาส ปล่อยของสงฆ์ให้พินาศนิหยาบไป อย่างนี้องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาถือเป็นโทษอย่างหนัก นี่เขาก็ทำการก่อสร้างกัน ชื่อที่ขึ้นมาสร้างพระอุโบสถ สร้างกุฏิถึง ๑๔ หลัง มีไฟฟ้า ประปาเสร็จ มีเมรุเผาศพ ภายในระยะ ๖ เดือน ภายในระยะ ๖ เดือนนี้พระอุโบสถเทขึ้นไปถึงข้างหลัง หลังคาและก็จะมุงได้ใน เดือนที่เจ็ด สำหรับกุฏิเขาส่งกัน ๓ เดือน ๑๔ หลังเสร็จ และบริเวณทั้งหมดต้องถมที่นับเป็นจำนวน เงินเรือนแสน ๆ ทำไฟฟ้าประปา ต้องใช้เงินตกแสนบาทหรือเกินกว่าแสนบาท นี่เขาทำกันได้ด้วย ศรัทธาแท้

แต่ว่าเป็นที่น่าเสียดาย ที่พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาอย่างเจ้าอาวาสองค์นั้น ไม่เห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา กลับเห็นความสำคัญเฉพาะตัวฝ่ายเดียว ที่นี้ฝ่ายที่ทำการก่อสร้างนี้เขาไม่ยุ่งอะไร เขาก็ว่าเขาซื้อที่ใหม่ เขาจะสร้างถวายไว้ในพระพุทธศาสนา ตะนี้ก็มิข่าวเล่าลือออกมามาก เขาว่าเจ้าคณะบางท่าน ไม่ทราบว่าจะองค์ไหนเป็นข่าวลือ ข่าวลือนี่เราเชื่อกันไม่ได้ ว่าพระอุโบสถที่สร้างขึ้นมานี้ไม่มีโอกาสจะฝังลูกนิมิตได้ เพราะอะไร เพราะว่าเป็นการสร้างวัดคู่กับวัด นี่ถ้าข่าวนี้เป็นความจริง ก็เป็นเรื่องน่าสลดใจมาก เพราะว่าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายเหล่านั้นสร้างวัดในที่เดิมแล้วก็ซื้อที่ดินกัน ต้องการจะขยายเขตวัดให้กว้างออกไป เพราะว่ายิ่งสร้างมากเท่าไร บรรดาท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลายที่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ก็ทวีคูณการก่อกำมือหนักขึ้นทุกที เป็นอันว่าเวลานี้ต้องขยายที่ออกไปอีก ซื่อออกไปอีกตั้งเยอะแยะ จะทำให้เป็นบริเวณสวยสดงดงาม แต่ด้วยเจตนาแล้ว เขาก็รวมวัดนั่นเอง เขาไม่ได้สร้างวัดแข่งวัด

นี่บรรดาท่านพุทธบริษัท ที่เป็นนายทุนและผู้มีศรัทธา ไม่ยุ่งไม่เกี่ยวกับเรื่องของพระมีหน้าที่สร้างฝ่ายเดียว ที่นี้ก็มิบรรดาท่านพุทธบริษัทอีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นเจ้าของถิ่น มีผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และบรรดาประชาชนหลายท่านด้วยกัน ทนดูการกระทำของเจ้าอาวาสไม่ไหว เพราะว่าบรรดาประชาชนที่มีความเคารพในพระพุทธศาสนาขณะนี้ มีความต้องการมานานแล้ว และเห็นว่าวัดนี้มีความร่วโรย มีแต่กุฏิพัง ๆ ๓ หลัง ศาลาก็โย้โย้ โบสถ์ก็ชำรุดมาก วิหารพัง วัดกรุงกรัง มองดูสภาพไม่เป็นวัด ต้องการจะหาบรรดาท่านพุทธบริษัทผู้เป็นนายทุน หรือผู้มีศรัทธามาร่วมช่วย แต่ก็หามาไม่ได้ ครั้นเมื่อ

มีขึ้นมาแล้ว ท่านเจ้าอาวาส กลับตีตัวออกห่างแตกออกไปเป็น ๒ หมู่ ๒ คณะ และเวลาที่บรรดาท่าน พุทธบริษัททั้งหลายพากันนำเงินมาทอดกฐินผ้าป่า ในส่วนคณะแห่งการก่อสร้าง บรรดาคณะศิษยานุ ศิษย์พวกพ้องของเจ้าอาวาสวัดนั้นก็พากันไปโพยพะนา คือชิงทอดกฐินในส่วนของตนก่อน และก็ บอก ว่าที่วัดนี้เขาทอดกฐินกัน แล้วนี่เอามาทอดอะไรกันอีก นี่เป็นการตัดรอนริตรอนศรัทธาของบรรดา ท่าน พุทธบริษัท

ก็ส่วนหนึ่งในการก่อสร้างนี้ ตัวแยกออกไปแล้วเป็นสังฆเภทแล้ว เป็นคนละก๊กคนละ เหล่าไปทำลายพระพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า ที่พระเทวทัตปล่อยช้านาพาคิริให้แทง พระองค์ก็ดี กลิ้งหินมาให้ทับพระองค์ก็ดี ให้นายขมังธนูไปฆ่าพระองค์ก็ดี โทษทั้งหลายเหล่านี้ ล้วน แล้วแต่เป็นอนันตริยกรรม แต่ว่ากรรมที่หนักที่สุดนั้นก็คือ สังฆเภท นี่ท่านเจ้าอาวาสองค์นั้น ท่านกล้า ทำ และก็ยังมาริตรอนศรัทธาของบรรดาท่านพุทธบริษัท แต่ก็ไม่มีการรับฟัง คนที่เขาจะมาทำ เขาเป็น ปัญญาชน ไม่ใช่คนตาดีตาสา หลับหูหลับตาทำสังเขข เขาเห็นผล เพียงแ่งงาน ๖ เดือนเพียง เท่านั้น กุฎิ ตั้ง ๑๐ หลังกว่าเป็นมาตรฐาน เรียกว่ากุฎิในจังหวัดนั้นจะหาสวยสดงดงามสม่าเสมอก็ไม่ได้ พระ อุโบสถก็สร้างขึ้นมาได้รวมทั้งวัดและซื่อที่ดินทั้งหมด ๖ เดือนเท่านั้น พระอุโบสถก็เกือบจะเสร็จ เดือนที่ ๗ ก็มุงแล้ว และก็ทำแข็งแรงตั้งอยู่ในทราวดทรงสวยงาม นี่แค่ถึงเดือนสิงหาคม เขาก็จะยกหอฟ้า พระอุโบสถนี้

และก็มีข่าวเข้ามาอีกว่า อุโบสถหลังนี้ฝังลูกนิมิตไม่ได้ นี่บรรดาประชาชนทั้งหลาย ซึ่งเป็นเจ้าของถิ่นทนมไม่ไหว จึงได้ทำหนังสือฟ้องร้องเรียนเข้าไปยังเจ้าคณะต่าง ๆ ปรากฏว่าเจ้าคณะ ต่าง ๆ นิ่งนอนนดูสบาย เขาทำรายงานเข้าไปตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน ๒๕๑๖ ท่านก็กดเรื่องชะสบาย เจ้าคณะ อำเภอกอ พอลถึงเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๑๗ เขาเดือนเข้าไป ท่านกลับมีหนังสือยื่นออกมาบอกว่า การ ฟ้องร้องนี้ข้ามเขตต้องแจ้งเจ้าคณะตำบล เอาหนังสือเขาไปปกดได้ ๕ - ๖ เดือน นี่วิธปฏิบัติแบบนี้ พระ เขาไม่ทำกัน นี่พอเจ้าหน้าที่ฝ่ายนั้นคือคณะผู้เป็นโจทก์ ถอนหนังสือมาส่งไปให้เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะ ตำบลก็ปฏิบัติตามระเบียบตรงเป้งทันที แจ้งเรื่องไปถึงเจ้าอาวาสองค์นั้น ให้เจ้าอาวาสองค์นั้น แก้อ้อหา เจ้าอาวาสองค์นั้นก็แก้อ้อหาด้วยการตอบหนังสือไป โดยไม่มีการสอบสวนฝ่ายโจทก์และ จำเลย เจ้า คณะตำบลก็คิดสินออกมาทันทีว่า เรื่องที่ฟ้องกันเข้าไปนี้แพ้เจ้าอาวาส ใช้ได้ ตะนี้ต่อมา เรื่องราวเขาก็ เสนอขึ้นไปถึงเจ้าคณะอำเภอกออีก เจ้าคณะอำเภอกอไม่ทำ ไปถึงเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะ จังหวัดบอกว่าเรื่อง ส่งสุดยอดไม่เอา ให้ทำตามลำดับ เขาถือกันว่ายังงั้นนะ ให้อ้อหาเรื่องนี้เอาใครทราบ

ชัด เพราะว่าเป็นเรื่องชาวบ้านเขาทำกัน และต่อมาครั้งนั้น เขาส่งเรื่องไปถึงเจ้าคณะตรวจการภาค องค์แรก ปรากฏว่าเรื่องหายเงียบไป ต่อมาก็ให้นำเรื่องส่งเจ้าคณะตรวจการภาคองค์ปัจจุบัน จนกระทั่งเวลา นี้เรื่องก็ยังไม่จบอยู่ เวลานั้นที่พูดนี้เป็นวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๑๘ แต่กว่าหนังสือเล่มนี้จะออกไป มันจะเรื่องราวจะไปยังไงก็ไม่ทราบ

อันนี้เจตนาของท่านผู้สร้างก็ประกาศกันชัดเลย ว่าถ้าหากว่าการก่อสร้างนี้เสร็จลงไป ถ้าพระสงฆ์คณะใดคณะหนึ่งไม่รับเข้าไว้ในเขตรวมวัด เขาก็จะไม่ถวายพระสงฆ์คณะใดคณะหนึ่ง เพราะว่าเป็นพระสงฆ์ที่ไม่ควรแก่การบูชา ไม่ชื่อว่าเป็นสุปฏิปันโน อันนี้เขาให้ไม่รับ นี่มันผิดระเบียบเรื่องนี้ก็ขอถวายเรื่องนี้ให้แก่คณะมหาเถรสมาคม หรือสมเด็จพระสังฆราช ทรงทราบไว้ด้วย ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก เป็นการทำลายจิตใจของบรรดาท่านพุทธบริษัท และทำลายพระพุทธศาสนาโดยตรง ของที่เขาให้ไม่รับ แล้วเขาจะทำยังไงกันต่อไป เขาก็จะไม่ประกาศขึ้นกับคณะสงฆ์ส่วนใดส่วนหนึ่ง จะไปเอาอะไรกะเขา เขาจะตั้งไว้เป็นที่มาของคณะสงฆ์ ผู้ปฏิบัติปฏิบัติชอบจากจตุรทิศ กิจแห่งการควบคุมเขาจะทำของเขาเองโดยเฉพาะ นี่หมายความว่า ถ้าพระสงฆ์ทั้งหลายเหล่านั้นที่มีอำนาจแห่งการบังคับบัญชา ไม่ปฏิบัติไปตามพระธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า

อย่าลืมว่าชาวบ้านเวลานี้เขามีความฉลาด เขาไม่โง่งงเท่าพระ เอ๊ย ขอโทษ เขาไม่โง่งงเท่าอสังขี บรรดาอสังขีนี้ยังมีความโง่งกว่าชาวบ้านมาก ชาวบ้านเขาอ่านหนังสือออก และชาวบ้านบางคนก็เคยเป็นมหาเปรียญ มีศลาบรรดาศักดิ์ในหมู่คณะของคณะสงฆ์มาแล้ว เคยผ่านงานมาดีแล้ว และก็ส่วนแห่งการก่อสร้างนี้ เขาตั้งเป็นศูนย์ปฏิบัติพระกรรมฐาน

ตะนี้ฝ่ายข้างเจ้าอาวาสวัดนั้นทำยังไง แกล้งใช้เครื่องขยายเสียงรบกวนดี เวลาจะเทศน์ก็ดี เขาจะเจริญกรรมฐานกันก็ดี ส่งเสียงรบกวนกันอย่างหนัก จนกระทั่งท่านพลโท ม.จ. ประเสริฐศรีชยางกูร มาพักอยู่ ๒ คืน ทนไม่ไหว แม้แต่พระราชาคณะผู้ใหญ่หลายท่านมาเยี่ยมสถานที่ ณ วัดนั้น ก็บอกว่ามันทนไม่ไหวแล้ว นี่บรรดาเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เขาไปอยู่กันที่ไหนทำไมเขาจึงไม่รู้เรื่อง แต่ความจริงเรื่องนี้ ถ้าหากไม่สนใจในการจี้มก้อง คำว่า “จี้มก้อง” นี้เป็นสมัยโบราณ ภาษาโบราณ คือว่าประเทศจีนกับประเทศไทย ที่มีหนังสือไปเยี่ยมเขียนซึ่งกันและกัน เขาหาว่าจี้มก้องคือไปขอมขึ้นด้วย แต่สมัยนี้เขาเรียกว่า เก้าเจ็ยะ ถ้าไม่นิยมเรื่องการเก้าเจ็ยะละก็ เหตุการณ์ทั้งหลายเหล่านี้ปรากฏขึ้นมาไม่ได้ ถ้าทุกท่านที่บอกเข้ามาในพระพุทธศาสนา ตั้งตนเป็นพระ รักษาตาม

ระเบียบพระวินัย ระเบียบที่ตั้งขึ้นมาใหม่ พระวินัยที่มีอยู่ที่องค์สมเด็จพระบรมครูทรงบัญญัติไว้ละก็ เรื่องทั้งหลายเหล่านี้ปรากฏไม่ได้

นี่การฟ้องร้องนั้น เป็นเรื่องของชาวบ้าน และระหว่างเจ้าอาวาสวัดนั้น ไม่เกี่ยวกับ อาตมา ใ้เรื่องนั้นก็ยังไม่เห็นจะไปไหน เรื่องราวเข้าไปถึงเจ้าคณะตรวจการภาคแล้ว วันนี้ถึงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๑๘ ยังไม่ทราบเรื่องราวว่าคืบหน้าไปไหน

ตอนนี้แหละ ความดีจะปรากฏขึ้นแก่บรรดาพระสงฆ์ทั้งหลาย ในเมื่อเขตเขาสร้างซัด ปรากฏเสร็จเรียบร้อยขึ้นมา ความมัวหมองจะเกิดขึ้นกับพระศาสนา อีกวาระหนึ่ง ที่ลึงต้องไปนั่งร้องให้อยู่ที่โคนโพธิ์ ที่ลึงนั่งร้องให้ก็เพราะอะไร เพราะว่าไม่คิดเลยว่าพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจะมีน้ำใจ หยาบช้ำถึงเพียงนั้น และก็ตอนนี้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านพร้อมแล้ว ว่าถ้านักบวชไม่ใช่ออย่างนี้เราไม่ควรบูชา การที่เขานำมาให้นี้มันเป็นเรื่องยาก พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้เจริญศรัทธาไม่ให้ ทำลายศรัทธา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมบัติที่เขามอบไว้ในพระพุทธศาสนา พระสงฆ์จะต้องรักษาไว้ได้ ค้ำยคิ แม้แต่การฉันทข้าวในบ้าน โปรงข้าวลงไปในบ้าน โปรงข้าวลงไปข้างล่าง ให้ชาวบ้านเห็นว่า เป็นการวัดลูที่เขาให้ หรืออาหารที่เขาให้เป็นของไม่มีค่า อย่างนี้เป็นการทำลายศรัทธา พระพุทธเจ้า ยัง ถือว่าเป็นโทษ แต่นี่วิหารทานเขาสร้างนับเป็นจำนวนเงินล้าน ๆ เวลานี้ผ่านไปแล้ว ๓ ล้านบาทเศษ และ ยังจะต้องใช้เงินอีกประมาณ ๖ ล้านบาทเศษ จึงจะครบกำหนดที่เขาตั้งใจไว้ว่าจะทำ นี่เขาทำกันจริง ๆ และไม่ได้ทำนี่ก็คิดว่าจะเป็นของใคร เขาถวายไว้ในพระพุทธศาสนา ตะนี้ยังมีพระสงฆ์องค์ไหนบ้าง ไหม ที่เห็นว่ามีค่าสำคัญ ว่าที่ชาวบ้านเขาสร้างให้มันเป็นของพระพุทธศาสนาและก็ควรรับ เรามานั่ง ดูกันต่อไปว่า พระสงฆ์ในศาสนาขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดานะ ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เคารพตามพระธรรมวินัยนะมีกี่องค์หรือว่ามีกี่ ที่เขาแต่งตั้งไว้มีหน้าที่ในการปกครองแต่ละชั้น แต่ละ อันดับ จะเห็นสมควรประการใดหรือไม่

แต่อย่าลืมนว่าการก่อสร้างชาวบ้านเขาเป็นใหญ่ เขาชื่อที่เป็นชื่อของเขา เขาจะสร้างเป็นอะไรก็ได้ ถ้าไม่ชอบใจเรื่องพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์จะไปทำอะไรเขา เพราะมันเป็นชื่อของเขา เขาก็ไม่ยกป้ายเป็นวัด เขายกป้ายเป็นศูนย์ปฏิบัติพระกรรมฐาน เขาจะนั่งสร้างทำความดีกัน แต่นี่ถ้าหากว่าพระที่เป็นอสังขิมมีความอาย หรือว่านักบวชที่เป็นอสังขิมมีความอาย เห็นว่าชาวบ้านเขาทำดีได้ และเราก็ควรจะทำบ้าง พระประเภทนี้ก็ต้องพร้อมรับถ้าเขาจะถวาย ความจริงเขาตั้งใจถวายไว้ตั้งแต่ต้น นี่เว้นไว้แต่คนที่เข้ามาบวช แต่มีน้ำใจเป็นอสังขิม ไม่มีความอายเท่านั้นที่จะไม่รับ นี่

เรื่องราวมันเป็นแบบนี้ บรรดาท่านพุทธบริษัท การเป็นถ้อยร้อยความนะเป็นระหว่างชาวบ้านกับเจ้าอาวาสองค์นั้น ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับอาตมา

ตะนี้พระชื่อใส ถ้าเป็นเรื่องจริง ไอ้เรื่องนี้ก็ไม่แน่ใจเหมือนกันว่า พระชื่อใสท่านจะพูดจริงหรือไม่จริง หากว่าท่านพูดจริง ๆ ละก็ นึกสงสัยเหมือนกัน ท่านคงจะเข้าใจว่าอาตมาเป็นเจ้าอาวาสวัดนั้น แต่ความจริงไม่ใช่ ไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับอาตมา การเป็นถ้อยร้อยความเรื่องนั้น มันก็ยังไม่จบเกมกันลงไป เพราะว่าคณะสงฆ์ยังไม่เห็นจะทำอะไรขึ้นมา ปล่อยให้ยิบเยิบกันไปตามเรื่อง ขนาดทำสังฆเภทเรื่อยมาตั้ง ๑๐ ปี ไม่ทำอะไร ครอบคลุมการทำความดีของบรรดาท่านพุทธบริษัท และก็เป็นปัญญาชน ทำลายศรัทธาของบรรดาท่านพุทธศาสนิกชน

เวลาเขาจะมาทอดกฐินทอดผ้าป่าร่วมกัน กลับไปประกาศว่า เอ้ วัดนี้เขาทอดกฐินทอดผ้าป่ากันแล้วนี่ มาทอดอะไรกัน แต่ความจริงเขาไม่ได้ทอดที่วัดนั้น เขาไปทอดให้อีกพวกหนึ่ง นี่เป็นการวิบัติครอนศรัทธาตัวเอง มีปัญญาทำอะไรได้บ้าง ไม่มีปัญญา ถ้ามีปัญญาจริง ๆ ละก็ วัดนี้ไม่ต้องอาศัยคนอื่นเขาสร้างหรืออก มันต้องรุ่งเรืองมานานแล้ว

นี่ละบรรดาท่านพุทธบริษัท เรื่องข่าวคราวที่บรรดาท่านทั้งหลายมาถามอาตมา ว่าอาตมาแพ้คดีเขาแล้วคงจะเป็นเรื่องนี้มากกว่า เพราะอาตมาเองไม่เคยต้องคดีและไม่เคยฟ้องใคร หากว่าเรื่องนี้เกี่ยวกับเรื่องที่ได้ยินรับฟังมา เกี่ยวกับเรื่องนี้ละก็ โปรดทราบไว้ด้วยว่าเรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับอาตมาเลย อาตมาไม่ได้ร่วมมือในการฟ้อง และอาตมาก็ไม่ได้เป็นจำเลย พระใสองค์นั้นท่านอาจจะเข้าใจผิดสมมุติว่าท่านพูดจริงนะ หากว่าท่านพูดไม่จริง บรรดาญาติโยมที่รับฟังมาอาจจะพูดคลาดเคลื่อนไป ความจริงผู้พูดอาจจะไม่ใช่พระใส อาจจะเป็นคนอื่น แต่พระใสองค์นี้อาตมาก็ไม่เคยรู้จัก ถ้าหากว่าท่านพูด ท่านก็คงจะรับฟังมาจากคนอื่น และพูดกันต่อ ๆ มา ก็เข้าใจว่าจะเป็นความอย่างนี้ก็อาจจะเป็นได้

นี่แหละบรรดาท่านพุทธบริษัทผู้รับฟัง และผู้อ่านหนังสือ เพราะเรื่องนี้ต้องลงเป็นหนังสือเล่ม ก็เรื่องความไม่จริงมันเกิดขึ้น การที่ท่านทั้งหลายสงสัยว่าทำไมอาตมาชอบว่าพระ แต่ความจริงพระไม่ว่า ว่าแต่พวกเดียรถีย์ ก็คนประเภทนี้ทั้ง ๆ อาตมาไม่รู้เรื่องกับเขา นี่ กลับไปโฆษณากับชาวบ้าน ว่าอาตมาแพ้คดีเขาแล้ว ท่านลองให้ปัญญาพิจารณาคุณลักษณะ มีปัญญาเป็นเครื่องใช้ไหม ถ้ามีปัญญานะลองพิจารณาดูว่าอาตมานี้ไม่เคยเป็นโจทก์ และก็ไม่เคยเป็นจำเลย แล้วก็จะแพ้คดีเขาได้อย่างไร คดีที่จะแพ้หรือไม่แพ้ ถ้ามีโจทก์เขาก็ต้องสอบสวนกันก่อนและก็พิจารณาเปรียบเทียบตัดสินกันลงไป นี้อยู่ๆ ถ้าหากว่าถ้าโจทก์เขาฟ้องไป จำเลยแก้ข้อหา

ด้วยการข้อเขียน โดยไม่มีการสอบสวนฝ่ายโจทก์เลย แล้วอยู่ ๆ ก็ตัดสินใจออกมา บอกว่าโจทก์แพ้ อย่างนี้ แม้แต่ โอโฮ อย่าว่าไปทางบ้านเมืองเขาก็ไม่ทำกัน นี้ว่ากันไปอีกที ไอ้ความรู้รุ่มร่ามของพระพุทธศาสนา เวลานี้มันมีเยอะ ความจริงตำแหน่งหน้าที่ยศบรรดาศักดิ์ทั้งหลายต่าง ๆ ก็ตั้งกันไว้มากมาก ก็น่าจะปรับปรุงพระพุทธศาสนาให้มันดีขึ้นไปกว่านี้

เอาแหละบรรดาท่านพุทธบริษัท อันนี้ท่านเห็นความบกพร่องในเรื่องราวของพระพุทธศาสนาแล้วริษัง ว่าสิ่งที่ต้องนั่งร้องไห้ก็เพราะคิดไม่ถึง ว่าคนที่บวชเข้ามาในศาสนาขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า จะมีน้ำใจเลวอย่างนี้ คือเลวยิ่งกว่าลิงที่มีความเคารพในพระพุทธเจ้า ลิงยังมีความเห็นว่าพระพุทธเจ้าเป็นพระดี พระธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระชินสีห์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นน่าเคารพ จึงได้ไปหารวงผึ้งมาถวายพระพุทธเจ้า และก็ดีใจโคดไปโคดมาตายก็เป็นที่เฒ่าไป เพราะอาศัยบูชาพระพุทธเจ้า ตะนี้จริยาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ บรรดาท่านพุทธบริษัทอาศัยที่บรรดาญาติโยมพุทธบริษัทถามว่า หลวงพ่อไฉนคิดว่าพระใสเขาบอกว่า หลวงพ่อแพ้คดีเขาหมดแล้ว นี่เป็นการแก้ข้อข้องใจว่า ความจริงคดีใด ๆ อาตมาไม่มี ไม่เคยเป็นโจทก์ และไม่เคยมีเป็นจำเลย ในเมื่อโจทก์ก็ไม่ได้เป็น จำเลยก็ไม่ได้เป็น ท่านทั้งหลาย ถ้าท่านผู้นั้นพูดจริง ท่านคิดริว่าท่านผู้นั้นเป็นพระ หรือว่าท่านผู้นั้นถ้าจะเป็นคนจะเป็นคนดี ท่านคิดไหม คนดีเขามีพูดมุสาวาท นี่พระธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ที่มีไว้สำหรับนักบวชไม่มีในท่านผู้นั้น ถ้าหากว่าท่านพูดจริง ถ้าหากว่า จะจัดเป็นฆราวาสก็ต้องจัดว่าเป็นฆราวาสที่ไม่มีศีล ๕ เพราะอะไร เพราะว่ามีมุสาวาทอยู่ในศีล ๕ นี้ ถ้าพูดจริงนะ ถ้าท่านไม่ได้พูดตามนั้นจริง ก็เป็นอันว่าบรรดาท่านพุทธบริษัทชายหญิงอาจจะฟังพลาด มาจากคนอื่น

นี่ถ้าพระใสอยู่ที่ไหน ว่าง ๆ ขอนิมิตต์มาพบกับผมที่วัด อยากจะทราบข้อเท็จจริงว่า พระคุณเจ้าน่ะพูดจริงหรือเปล่า เท่าที่พูดแบบนั้นนำเหตุผลอะไรมาพูด จะได้แถลงให้แก่บรรดาท่านพุทธบริษัทฟัง หากว่าท่านไม่กล้าจะมา หรือโอกาสที่จะมาไม่ว่าง ก็โปรดแจ้งมาทางหนังสือเป็นจดหมายก็ได้ จะได้แก้ข้อข้องใจของบรรดาท่านพุทธบริษัท มิฉะนั้นแล้วท่านเองก็จะพลอยเป็นผู้ มัวหมอง เพราะผมเองก็ไม่ทราบเหมือนกันว่า พระคุณเจ้าน่ะอยู่วัดไหน พระชื่อใสนี้รู้จักอยู่องค์เดียว คือเป็นเจ้าอาวาสวัดศรีมณีวรรณ อ.มโนรมย์ แต่ว่าองค์นี้เป็นพระดีมากเป็นพระผู้ใหญ่ที่น่าเคารพ ไม่ยอมพูดอะไรพล่อย ๆ เป็นนักปฏิบัติสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน มีจริยาเรียบร้อย เป็นพระ สงบเสงี่ยม มีความดีเป็นกรณีพิเศษ ก็เคยอยู่มาด้วยกัน

ถ้าเรื่องอะไรที่ไม่เป็นสาระ พระคุณเจ้ารูปนี้ไม่พูด เวลานี้ก็สร้างพระอุโบสถสวยสดงดงาม ท่านสร้างความคิดของท่านไว้มาก ท่านไม่มาทำลายพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วย โฆษณาคำไม่จริง รับรองว่าพระชื่อใสองค์นี้ไม่ทำ แต่ท่านออกจากองค์นี้แล้ว พระชื่อใสนี้ไม่เคยรู้จักที่ไหนเลย แต่ว่าท่านที่พูดนี้ ถ้าพูดจริงก็คงจะได้ฟังข่าวมาจากที่อื่น

ฉะนั้น ขอพระคุณเจ้าพระใสที่ชาวบ้านเขาบอกให้ฟังอย่างนั้นนะ ถ้ามีโอกาสละก็ พระคุณเจ้ามาพบกับผมที่วัดท่าซุง หรือว่ามาไม่ได้ก็กรุณาจดหมายมาบอกก็ได้ ว่าเรื่องราวที่ชาวบ้านพูดนะ จริงหรือไม่จริงเป็นประการใด จะได้ประกาศให้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายทราบ ทั้งทางสถานีวิทยุและหนังสือที่จะออกไป เพราะวาทีกกล่าวทั้งหลายต่าง ๆ นี้จะต้องเป็นตัวหนังสือทั้งหมด

นี่แหละบรรดาท่านพุทธบริษัท ที่อาตมาจำเป็นที่จะต้องพูดเรื่องนักบวชที่ไม่ดี เพราะความจริงมันเป็นอย่างนี้ เรื่องราวทั้งหลายทั้งหมดที่กล่าวมานี้ท่านพิจารณาเห็นสมควรมั๊ย ว่าคนเขาถวายเข้าไว้เพื่อเป็นของพระพุทธศาสนา แต่พระสงฆ์กลับไม่รับการบูชา เห็นควรหรือไม่ หากว่าเห็นควรก็ดีแล้ว ท่านจะได้เป็นพวกเทวดา ถ้าพวกเทวดาแต่ละก็ชอบคัดค้านพระธรรมวินัย ขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า หากว่าท่านไม่เห็นสมควรจะเห็นว่าอาตมาพูดรุนแรงเกินไปมั๊ย นี้พูดให้เขาใจนี่เป็นการแก้ข้อข้องใจ หวังว่าเรื่องนี้บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายคงจะเข้าใจแล้ว เอาละเวลานี้มันก็จะหมดเวลาเสียอีกแล้ว

*****

ไขข้อข้องใจ ๕

ตาทิพย์

ท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย วันนี้มาพูดคุยถึงเรื่องตาทิพย์ ให้หัวข้อว่าเรื่องตาทิพย์ มีบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายท่านด้วยกัน มาบอกว่าเวลานี้มีพวกตาทิพย์ทั้งหลายเขาตรวจกันว่า หลวงพ่อนี่นะไม่ใช่พระอรหันต์เป็นแต่พระทรงฌาน เขาว่ายังงั้น และก็ชอบว่าชาวบ้าน และก็ว่าพระ และก็เรื่องความเป็นพระอรหันต์หรือว่าพระทรงฌานนี้ ตอบเลยทีเดียวดีกว่า เรื่องตาทิพย์เอาไว้ทีหลัง เพราะว่าเรื่องมันไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะอะไรที่เขาถือว่าอาตมาตาทิพย์นะ อาตมาขอยอมรับว่ามีตาทิพย์จริง นี่ฟังกันไว้ให้ตื่นนะว่า อาตมานี้ะมีตาทิพย์ มีตาทิพย์จริง ๆ ถ้าอยากจะถามว่ามีตาทิพย์มาตั้งแต่เมื่อไร ก็ต้องตอบว่ามีตาทิพย์มาตั้งแต่เกิด คำว่า “ทิพย์” นี้ตามภาษาบาลีแปลว่าเล่น จำกัดไว้ให้ตีด้วยนะ อะไรก็ตามถ้าทำกันแบบเล่น ๆ ทำแบบสบาย ๆ ละเขาเรียกกันว่าทิพย์ นี่ที่ว่าเทวดามีร่างกายเป็นทิพย์ และร่างเทวดาก็มีร่างกายเล่น ๆ เขาไม่ได้มีร่างกายจริง ๆ เหมือนเรา ร่างกายของเทวดาไม่ต้องการอาหาร ร่างกายของเทวดาไม่แก่ ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ ไม่มีอาการทรุดโทรม ไม่มีเหงื่อ มีโคล ไม่ต้องอาบน้ำ ไม่ต้องเหม็น ไม่มีอุจจาระ ไม่มีปัสสาวะ เป็นอันว่าเทวดามีร่างกายไม่ครบอาการ ๓๒ ก็เลยกลายเป็นร่างกายเล่น ๆ ไป ไม่ใช่ร่างกายจริง ๆ นี่เทวดาเวลาจะไปไหนก็ไปแบบเล่น ๆ เขาไป แบบทิพย์ พอนึกว่าจะไปไหน กายก็ลอยไปไปถึงที่นั่นทันทีที่ไม่มีอะไรลำบาก ทำแบบเล่น ๆ นี้ความ เป็นอยู่ ของเทวดาก็เป็นอย่างเล่น ๆ เพราะเทวดาเป็นทิพย์ สบายชะจนบอกไม่ถูก

ตะนี้เรื่องตาทิพย์ก็เหมือนกัน เขาเรียกว่าตาเล่น ๆ การใช้ตาทิพย์ให้เป็นประโยชน์ มีประโยชน์มากกว่าตาท่านพุทธบริษัท อาตมาขอประกาศแก่บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่านที่ถามมา ประกาศด้วยความจริงใจว่ามีตาทิพย์จริงมัย อาตมาขอย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า อาตมามีตาทิพย์จริง แต่ว่าเวลานี้แน่นันต์ตามันเข้าถึงความเป็นทิพย์น้อยไปเสียแล้ว หรือเป็นตาทิพย์น้อยไป เมื่อสมัยเด็ก ๆ หรือเมื่อ เป็นหนุ่ม ตาทิพย์ส่องใสดีกว่านี้ ถ้าหากว่าท่านจะถามว่าตาทิพย์นั้นได้มาจากไหน ปฏิบัติแบบไหนจึงมี ตาทิพย์ ก็ตอบว่าต้องได้มาจากพ่อกับแม่ เพราะพ่อกับแม่ท่านให้ตาทิพย์มา ถ้าจะถามว่าพ่อแม่ชาติไหน ก็ต้องตอบว่า ชาตินี้ละสิ มันจะเป็นชาติอื่น

ไม่ได้หรือกบรราคาท่านพุทธบริษัท มันต้องเป็นชาตินี้ ถ้าหากว่าเป็นชาติอื่นละก็ ร่างกายนี้มันก็ปรากฏไม่ได้ ไอ้ตาทิพย์นี้มันเกิดมาพร้อมกับร่างกาย แต่ความจริง คนที่มีตาทิพย์นี้ไม่ใช่มีแต่อาดมาคนเดียว ถ้าใครก็ตามเกิดมาถ้าตาไม่บอดละก็ มีตาทิพย์เหมือนกัน นี่คำว่าทิพย์ตรงนี้มันหมายถึงอะไร เขาถามว่า ตาทิพย์นี่อย่าลืมนะ ว่าท่านถามว่ามีตาทิพย์ใช่ไหม ก็ต้องตอบว่ามี นี่ตาทิพย์มีสภาพเป็นยังไง หากว่าตาท่านไม่บอดก็ลองลืมตาดูซิ ว่าเห็นอะไรไหม ถ้ามองเห็นได้ก็แสดงว่าตาของท่านเป็นตาทิพย์ และทำไมจึงเรียกว่าตาทิพย์ ก็เพราะว่าเวลาที่เราใช้ตานี้มันไม่เหนื่อย มันแบบเดียวกับเทวดาเขาณะ เทวดาเขาทำอะไรไม่เหนื่อย เขาเรียกว่ามีสภาวะเป็นทิพย์ นี่ตาเวลาจะดูคน จะดูของนะไม่ต้องใช้กำลัง ลืมตาไปบีบมองตรงเห็นได้ทันที อย่างนี้เราเรียกกันว่าตาทิพย์ นี่ตาทิพย์แบบนี้ไม่ต้องฝึก มีทุกคนนะ ถ้าตาไม่บอดละก็ทิพย์เหมือนกัน มองของเล็กก็ได้ มองของใหญ่ก็ได้ ถ้าไม่เล็กเกินไปเกินวิสัยของตาละก็เห็นได้ แต่ว่าตาประเภทนี้มองของที่ปกปิดอยู่ข้างในไม่เห็นนะ เพราะมันเป็นทิพย์แบบนี้ ตาเนื้อเป็น ตาทิพย์เข้าใจรึยัง นี่เป็นอันว่า ท่านที่ถามมาว่า พระคุณเจ้าก็ดี หลวงพ่อก็ดี ที่ถามมาว่ามีตาทิพย์ใช่ไหม ก็เป็นอันว่า อาตมารับรองแล้วว่ามีความเป็นตาทิพย์ แต่ว่าความเป็นทิพย์ของตานี้ เป็นเด็กเป็นหนุ่มทิพย์ดีมาก เวลานี้แก่ ไอ้ความทิพย์ซักร่วงโรยลงไป ต้องใช้แว่นตาช่วย ถ้าไม่ใช้แว่นตาช่วยละก็ ความทิพย์มันมัว อ่านหนังสือไม่ออก นี่เป็นตาทิพย์นะจำให้ดี ถ้าหากว่าท่านจะถามว่าท่านมีรึไม่มีละตาทิพย์ ก็บอกแล้ว นี่ว่าถ้าตาไม่บอดละก็ ตาทิพย์เหมือนกันหมด นี่ถามตาทิพย์ ตานี้ความเป็นทิพย์มันมีอีกอย่างหนึ่งที่เราเรียกกัน ถ้าหากจะพูดกันอีกทีว่า ท่านถามนี้มันถามผิด เขาเรียกว่าใช้คำถามผิดก็ได้ คงจะหวังเอาแต่ ใจทิพย์ที่เราเรียกกันว่าทิพจักขุญาณ

ทิพจักขุญาณนี้ ความจริงไม่ใช่ตาทิพย์ ไม่ใช่ตาเนื้อหรือลูกตาเราเป็นทิพย์ ญาณนี้เขาแปลว่ารู้ ทิพย์ก็ทิพย์ละทับศัพท์มันลงไป เขาแปลว่ามีความรู้เป็นทิพย์หรือว่ามีความรู้เล่น ๆ หรือว่ามีความรู้คล้ายตาทิพย์ก็ได้ แปลกันเอาตามชอบใจ เพราะว่าทิพย์เขาเล่น ๆ ทิพย์นะมันแปลว่าเล่น ญาณังแปลว่ารู้ รู้จัก กำลังใจรู้เล่น ๆ รู้เล่น ๆ ยังไง รู้ตามศัพท์ว่าเล่น ๆ ก็หมายความว่า ถ้ากำลังใจเป็นทิพย์อย่างนี้ เราอยากเห็นใครที่ไหนก็ได้ อยากจะเห็นสัตว์นรก อยากจะเห็นเปรตอสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน เทวดา พรหม หรือพระนิพพานก็ได้ ถ้ามีอารมณ์ทำเข้าถึง

ถ้าหากว่าใครจะบอกว่า พระนิพพานเห็นไม่ได้นี่ไม่จริงนะ อันนี้ขอปฏิเสธ หากว่าพระนิพพานเห็นไม่ได้มีไม่ได้ พระพุทธเจ้าไม่บอกว่ามีนิพพาน ให้ปฏิบัติเพื่อพระนิพพาน แล้วนิพพานไม่มีละก็ พระพุทธเจ้าจะมานั่งบอกกันทำไม แล้วก็ตาม

พุทธประวัติบรรดาพระสงฆ์ทั้งหลายก็พากันรับรองว่า นิพพานมี ไปลาพระพุทธรูปเจ้านิพพาน แต่ว่าพระนิพพานอยู่ที่ไหน อันนี้ขอให้ท่านทำใจของท่านให้เป็นทิพย์เสียก่อน ไม่ใช่ตาทิพย์ เมื่อทำใจให้เป็นทิพย์ชั้นฌานโลกีย์แล้ว แล้วท่านเองก็ปฏิบัติตนให้เข้าถึงโคตรภูญาณหรือพระโสดาบัน ตอนนี้อยู่ท่านจะมีความเข้าใจในพระนิพพานได้อย่างแท้จริง คือว่าเข้าใจทิพย์คุณพระนิพพาน แล้วถ้าจะถามว่าพระนิพพานอยู่ที่ไหนอันนี้ไม่บอกแน่ จะบอกได้ยังไงล่ะ ตัวเองก็ยังไม่ค่อยรู้หรอก คุณชาวบ้านค่า เวลานี้สบาย อ้า ถามว่าถูกชาวบ้านค่ามีความรู้สึกยังไง บอกว่าถูกชาวบ้านค่าที่ไร รู้สึกขอบใจพระพุทธรูปเจ้าทุกที ทั้งนี้เพราะอะไร พระพุทธรูปเจ้าบอกแล้วว่า นัตถิโลกอนินทิตโต คนที่ไม่เคยถูกนินทาเลยไม่มีในโลก อยู่ดี ๆ หลวงพี่ใสแฉ่งบอกเลย บอกนี้หลวงตาหัวล้านวีระ หรือฤทธิรงค์ค่านะแพ็คดีเขาซะแล้ว ใหม๊ยะ นี้พูดอย่างนี้ หลวงพี่ใสอย่าโกรธนะ หลวงพี่ใสวัดไหนก็ไม่รู้ หลวงพี่ใสพูดจริงรีเปลา ถ้าไม่ได้พูดจริงละก็ จดหมาย มาบอกให้ทราบด้วยนะ ไม่มาเองก็ไม่เป็นไร จะได้บอกอากาศประกาศให้ทราบ ว่า ญาติโยมพุทธบริษัท ที่รับฟังมานะฟังผิด ความจริงไม่ได้พูดอย่างนั้น พูดอย่างไหนก็ว่าไป จะเอาจดหมายมาอ่านทางออกอากาศ และก็ลงทางหนังสือเล่มด้วย เพราะการออกอากาศนี่ลงเป็นเล่มหนังสือ มีเรื่องดี ๆ เยอะเพราะเป็นข้อข้องใจของบรรดาท่านพุทธบริษัท

แต่นี้ไอ้การปฏิบัติให้ได้ตาทิพย์ ถ้าจะถามว่าอาตมาปฏิบัติได้แล้วหรือยัง อ้า นี่ไม่เป็นเรื่องละ ถามแบบนี้ไม่เป็นเรื่อง ไม่รู้จะตอบยังไง ไอ้ตานี้ยังต้องใส่แว่นตา อ่านหนังสือไม่ออกนี่ แล้วใจมันจะเป็นทิพย์ได้ยังไง ข้อนี้ไม่ตอบ ตอบเดียวโกหกชาวบ้าน ไม่เป็นเรื่อง เอาอย่างนี้ดีกว่า รู้แต่ เพียงว่าอาตมาเป็นสาวกของสมเด็จพระพุทธรูปเจ้าที่ยังมีความเลวอยู่ ๕๕.๕๕ เปอร์เซนต์ เอาไว้แค่นี้ละ สำหรับท่านทั้งหลายที่มาหาและก็ฟังไว้ด้วยและก็รู้ไว้ด้วย อย่างนี้กว่าที่แห่งหัวล้านนี่แกแหมดีชะ เยอะแยะ ยังมีความเลวอยู่ ๕๕.๕๕ เปอร์เซนต์ และอีกนิตหนึ่งมันคิดตรงไหนก็ยังไม่ออกเหมือนกัน ว่ามันมีอะไรดี มั้ง ควรจะบอกได้เลยดีกว่า เอากันอย่างนี้ไม่เกรงใจตัวเองว่ายังมีความเลว ๑๐๐ เปอร์เซนต์ ๑๐๐ อย่าง นี้ดีกว่ามันเลวตรงไหนล่ะ ชาวบ้านเขาอยากมีผิวมีเมียกัน ก็มานั่งมองผู้หญิง จะหาผู้หญิง สวยสักคนก็หาไม่ได้ ไม่พบคนสวยสักที ถ้าพบสักไปแต่งงานนานแล้ว ถ้าแก่จะแต่งด้วยนะ ถ้าแก่ไม่ ยอมแต่งด้วย ก็ไม่แต่งกะแกเหมือนกัน จะไปจ้อกันทำไม ถึงจ้อมันก็ไม่เป็นเรื่องเพราะเขาไม่เล่นด้วยนี่ เรื่องอะไร นี่ตั้งแต่บวชมา พยายามนั่งมองผู้หญิงมาเยอะแยะแล้ว

อ้อ นี่เขาลือกันเหมือนกันนะว่ามีเมีย เขาลือกัน เออ เป็นคำลือเห็นมัย นัตถิโลก อนิน ทิโต เขาบอกอีตาหลวงตานี้มีเมียนี่ เขาวางยังงั้น อีกข้างหนึ่งเขาบอกว่าอีตาหลวงตานี้ค้าป็นกล แนะ เอา เข้าแล้ว นี่มีข้าวๆ มาจากโน้นแหละ ไอ้จุดเดียวกันนั่นแหละ ไอ้จุดๆ นั้นนะ จุดที่ว่านั่นแหละ โกรธเขา รีเปล่า ไอ้ จะไปโกรธทำไมเล่า คนลงค้าป็นกลได้ตำรวจไม่จับละ มัน โก้เต็มทีแล้วนะ พิโรเอี้ย มีอำนาจ เหนือกฎหมายนี้มันคิดจะตายไป

แล้วบวชไม่มีอะไรจะกินนี่ ต้องขอชาวบ้านเขากินทุกสิ่งทุกอย่าง ชาวบ้านเขาต้องเลี้ยง แล้วก็ถามคน มีคนมาสมัครเป็นลูกเป็นเมีย ไอ้ มัน โก้จะตาย พิโร อยากรจะได้อะตายมันหาไม่ได้ นั่งมอง มาตั้งแต่หนุ่มจนแก่แล้วหาคนสวยไม่ได้ นี่ก็แสดงว่าเลวเต็มที ชาวบ้านเขาหาคนสวยกันได้ นี่หาไม่ได้ และไปมองดูอีกจุดหนึ่งหาความร่ำรวยไม่ได้ ไอ้รวยนี่จะว่าไม่รวยก็ไม่ได้นะ มันรวย มันรวย หนี่นะซิ เวลานี้กำลังพูดนี้วันที่ ๒๒ มกราคมนี้ เป็นหนี่เขา ๓ แสนกว่าแล้ว นี่ลูกศิษย์ลูกหาวิ้งหา กันใหญ่เลย ตอนนี้อย่าต้องห่วง ไอ้ที่ทำแบบนี้ไม่ทำอะไรหรอก อาศัยความดีของท่านทั้งหลายได้ไต่ขึ้นไป บนสวรรค์ ได้สักกิดหนึ่ง ไปอยู่กับลิงตัวนั้น มันลิงเหมือนกัน

ประการที่สอง หาความรวยไม่ได้ ไอ้คนที่ไม่รวยนี้มันจะดียังไง

ประการที่สาม อยากรจะเป็นนักแสดงฆ่าคนนั่นตีคนนี่ เป็นไม่ได้อีก ทำไมละ กลัวผู้เขา ไม่ได้ มันก็จะดีไต่ยังงั้น มันก็ตีไม่ได้ มันก็เลวอีก

ประการที่สี่ แหมอยากรจะได้อีอันนั้นมาเป็นของกู ไอ้นี้เป็นของกู โนนเป็นของกู นั้นนะ ของเรา รถของเรา ตึกของเรา เรือบินของเรา เรือรบของเรา รถค่าน้ำของเรา รถรบของเรา พระราชา ยัง เป็นของเรา ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นของเรา ตำแหน่งพระเจ้าแผ่นดินเป็นของเรา เอามาได้ เลวอีก ไม่เป็นเรื่อง เป็นอันว่าผู้พูดเลว ๑๐๐ เปอร์เซนต์ดีกว่าว่า อย่าไปนึกว่าเลว ๕๕.๕๕ เลย ไอ้เหลือ อีก นิดหนึ่ง ไม่รู้มันมีตรงไหนดี มันไม่มีดีละ ไม่มีคู่ครองกะเขา หากคนรักก็ไม่ได้ รวยก็รวยไม่ได้ เป็น นักเลง ก็เป็นไม่ดี ไอ้ทรัพย์สินต่าง ๆ จะยึดถือยศถาบรรดาศักดิ์ตำแหน่งหน้าที่ก็ไม่ได้ ไอ้ เลว ๑๐๐ เปอร์เซนต์ จำไว้เลยนะ

บรรดาท่านผู้ถามจำไว้เลย ว่าคนพูดนะไอ้ตาลิงคำเลว ๑๐๐ เปอร์เซนต์จำไว้ด้วย ตะนี้ก็ เรื่องตาทิพย์หมดไปแล้วไม่ต้องห่วง ตาทิพย์มีแน่ แต่ใจทิพย์ไม่รับรองสะ น่ากลัวไม่เป็นเรื่องใจทิพย์ ไปหาคนที่เขาใจทิพย์เหอะ คนตาทิพย์เขาบอก

ตะนี้เขาลือกันว่า คนตาทิพย์เขาดู ว่าไอ้ตาหลวงตาฤทธิลึงคำหัวล้านหัวเหม่งนี่นะ

ไอ้สิ่งนี้ความจริงเขามีผม ไอ้สิ่งตัวนี้มันเสือกหัวล้านเสียด้วย ไม่เป็นเรื่อง ไอ้เจ้าหัวล้านหัวเหม่ง นี่ไม่ใช่ พระอรหันต์ แหมนี่ถูกใจ ถูกใจเป็งเลย นี่ความจริงควรจะคิดอย่างนั้น ไอ้การจะมองคุณเป็นพระอรหันต์นะดูให้มันดี ๆ สักหน่อย ดีไม่ดีจะกลายเป็นหมูหันไป หมูหันก็ยังดี มันยังหันซ้ำพอจับได้มั่ง ถ้าหมาหันละก็เสร็จ จับไม่ทันหมามันเร็ว พิโซ่ อยู่ๆ จะมาตั้งกันเป็นพระอรหันต์ได้ยังไงละ พ่อคุณเอ๊ย นี่บรรดาท่านพุทธบริษัท ถ้าใครเขาลือกันว่า อาตมาเป็นพระอรหันต์นะ อย่าไปเชื่อเขานะ ไม่ได้ เป็นหรรอกพระอรหันต์นะ พระอรหันต์เป็นง่ายเมื่อไหร่ แต่ว่าไอ้สิ่งที่บรรลุพิเศษมีอยู่อย่างหนึ่ง เป็นคุณ ธรรมพิเศษจริง ๆ จะบอกให้ กระซิบๆ กันนออย่าพูดให้มันดังไปนา ประเดี๋ยวชาวบ้านเขาจะรู้เข้า แหมคุณธรรมพิเศษนี้พิเศษจริง ๆ เป็นคุณธรรมที่หาได้ยากในโลกเพราะอะไร เพราะว่าไม่ค่อยมีใครเขาจะบรรลุกัน สิ่งนี้ที่บรรลุนี้มีความดีพิเศษ เป็นกรณีที่เราได้ยากจริง ๆ บรรดาท่านพุทธบริษัทชายหญิงอย่าพูดดังไปนะ กระซิบ ๆ รู้แล้วก็อย่าบอกข่าวใคร อย่าส่งข่าวนะ อย่ากระซิบบอก บอกเขาดัง ๆ เลยบอกดัง ๆ อย่าไปกระซิบบอกกันไม่ดี เดี่ยวเขาจะหาว่าเรานินทาเขา

คุณธรรมที่บรรลุเป็นกรณีพิเศษ ที่คนอื่นก็บรรลุได้เหมือนกัน แต่ว่าอาตมานี้บรรลุมานานแล้ว นั่นคือเป็นพระกัณฑ์ แหม เวลานี้มันหมุนตัวเลย งานมันท่วมหัว ขยับตัวไม่ได้ หาเวลาพักไม่ได้ กลางวันก็ไม่ได้พัก กลางคืนก็ไม่ได้พัก บางทีนอนแผ่หลายสองสัปดาห์ แยกมาหาหลับปีเศษแล้ว แยกต้องมานั่งคอยเป็นชั่วโมง ๆ แน่ เพราะไอ้การหมุนตัวทวนไม่ไหว มันทรงตัวไม่ไหว นี่เป็นกัณฑ์จริง ๆ นี่คุณธรรมอันนี้กำลังบรรลุเป็นกรณีพิเศษ แต่ว่าท่านที่บรรลุอย่างนี้ก็มีหลายท่าน ไม่ใช่เพียงแต่อาตมาคนเดียว จะบอกให้ นะ ถ้าใครเขาดูว่านี่อาจารย์ของคุณบรรลุอะไร อย่าไปกระซิบบอกเขา บอกดังๆ ด้วยความภาคภูมิใจเลย บอกอาจารย์ของผมหรืออาจารย์ของฉันบรรลุเป็นพระกัณฑ์แล้วเวลานี้ หมุนตัว เป็นเกลียวหมด

ไอ้โฮ วัดก็สร้าง ศรัทธาก็เจริญ บ่อน้ำก็ไปที่ขวิด แต่เปล่า ไม่ได้ขวิดเอง ชวนญาติโยมออกสตางค์ไปให้เขาขวิด โน่น ตามที่เขาอยู่ในดงในคอนโน่น เขาอดน้ำอดท่านกันก็ช่วยกัน ก็มีบรรดาท่านพุทธบริษัทหลายท่านช่วยกัน และยังไปกว่านั้นก็กระเบิดไปโน่นชายแดน ไปหาดำรวจ ทหาร เอาพริกไปบ้าง เอากุ้งแห้ง แดงกวา เกลือ อะไรก็ตามหื้อ หอบกันไป หิ้วกันไป รู้สึกขอบคุณท่านทั้งหลายที่อยู่ชายแดนคอยสกัดกันศัตรูไว้ ไม่เช่นนั้นเราก็อยู่กันไม่ได้ นี่ความดีของบรรดาดำรวจ ทหารทั้งหลาย ใครเขาเห็นยาก เขาบอกว่าดำรวจเลว ทหารเลว เขายังงั้น แต่ความจริงเราอยู่ได้เพราะดำรวจ ทหาร คนหมุ่มมากนะบรรดาท่านพุทธบริษัท ก็เป็นธรรมดา ความผิดพลาดก็มีอยู่บ้างควรจะให้

อภัยกัน แต่ส่วนสำคัญที่เราอยู่สบาย โจรผู้ร้ายไม่รบกวนตามสบาย ยังเกรงใจตำรวจอยู่บ้าง นี่ก็น่าจะชอบคุณตำรวจ แต่ตำรวจอีกส่วนหนึ่งกับทหารที่อยู่ชายแดน หรือในกรมกองก็ตาม เขาเตรียมพร้อมเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดกับเรา การป้องกันประเทศชาติก็คือป้องกันให้แก่พวกเรา อันนี้ควรจะชอบใจท่านบ้าง นี่บางทีก็หันไปโน่น ให้อัไปนะไปคนเดียวเมื่อไหร่ ไปหลายคน เวลาจะเอาของไปแจกเขานี้ มันก็ไม่มีสตางค์จะซื้อ ก็ต้องหันอีกนะซิ หันจี้เลย หันยังงี้ล่ะ หันไปบอกคนนั้นหันไปบอกคนนี่ นี่ฉันอยากจะได้กึ่งแห้ง ฉันอยากจะได้พริกแห้ง ฉันอยากจะได้น้ำปลา เอาไปช่วยเอาไปให้ทหาร อยากจะได้บุหรี่ยาไปให้ทหาร ตำรวจที่อยู่ชายแดนกำลังป้องกันอิริยาชศัตรู เอ้า บรรดาท่านพุทธบริษัทที่ชอบหันด้วยกัน ที่บรรลูปแบบเดียวกัน บรรลูปแบบกัณฑ์เหมือนกันก็หันจี้ จะมีสตางค์อะไรบ้างก็ช่วยกันซื้อมา หามา จัดท่ามา หลวงตาก็หันแต่ปาก เอาปากหัน แต่ว่าชาวบ้านต้องเอากายหันหรือหันกระเป๋าด้วย เสร็จ นี่เป็นอันว่าบรรลูปแบบพระกัณฑ์ไม่ใช่พระอรหันต์

ตะนี้บรรดาท่านผู้มีศาคาทิพย์เขาลือกันมา มีคนส่งข่าวมา บอกว่าหลวงตาคณี่ไม่ใช่พระอรหันต์ เป็นแต่พระผู้ทรงฌาน อีต่อนี้ไม่เป็นเรื่องแล้ว ไม่ยอมรับหรือก ไม่จริง ไม่จริงละใครเขาว่ายังงั้น อย่าไปตีใจกับเขานะ ว่าตอลิงคำนี้เกลียดคำเลย ๆ เมื่อไร หัวล้านด้วยซิ ว่าตอลิงคำนี้เป็นผู้ทรงฌานละก็ อย่าไปเชื่อเขาเด็ดขาด ผู้ทรงฌานนะเขาไม่ทำแบบนี้หรือก ผู้ทรงฌานเขาต้องนั่งเงียบ ๆ คุ่ม อารมณ์ฌาน เกรงว่าฌานจะเคลื่อน ไม่เที่ยวได้ฟุ้ง และมีงานตลอดวันตลอดคืนแบบนี้ฌานก็พังบรรลัยหมด ไม่ใช่ ท่านผู้ศาคาทิพย์นี่ขอยมาบ่อย ๆ นะ ไปที่กรุงเทพฯ ก็ไป ไปเจอคนศาคาทิพย์ และมาที่วัดก็เจอคนศาคาทิพย์ เพราะอะไร เพราะตาไม่บอด แต่ว่าพวกใจทิพย์นี่ซิ ที่เขาเรียกศาคาทิพย์ก็คงจะใช้ใจทิพย์เป็นเครื่องดู นี่ความเป็นผู้มีใจทิพย์นะเขาคูกันยังจี้

ตามพระบาลีท่านบอกว่าคนที่ได้ฌานชั้นไหน ก็จะมีญาณชั้นนั้นได้แค่ตัว ถ้าเลยกว่าตัวไปแล้ว มองไม่เห็น ถ้าหากว่าตัวเองเป็นผู้ได้ฌาน บุคคลนั้นเป็นพระอริยเจ้ารู้ไม่ได้เลย ถ้าเป็นพระอรหันต์และก็ได้ญาณอันเป็นทิพย์ด้วย รู้ได้หมด ตะนี้สำหรับอาตมา ถ้าเขาลือว่าเป็นพระอรหันต์ก็ดี เขาลือว่าเป็นผู้ทรงฌานก็ดี ขอบรรดาท่านที่เคารพนับถือบอกเขาเลย บอกไม่จริง ไม่จริงข้อนี้ไม่จริง หากว่าจะบอกว่าจะตอบเขาได้ยังไง บอกว่าตอบได้อย่างเดียว คือเป็นนักแสวงบุญเท่านั้น ที่ทำอยู่เวลานี้ ก็เพราะว่า มีอารมณ์บ่พร่องอยู่มาก เป็นนักแสวงบุญ แสวงบุญตรงไหนล่ะ ที่บำเพ็ญตนเป็นพระกัณฑ์ก็เพราะว่าตนเองไม่มีทรัพย์สิน ต้องอาศัยความดีของบรรดาท่านพุทธบริษัท ผู้มีทรัพย์มีสินชักชวนสร้างโน่นสร้างนี่ อุทิศนั้น อุทิศนี้ก็ในฐานะที่ท่านมีทรัพย์ท่านมีศรัทธา ท่านบริจาคเข้ามาได้บุญ

อาตมาก็ในฐานะที่เป็นไวยาวัจจมัย ไวยาวัจกร เป็นผู้ชวนขาย เป็นผู้บอก เป็นผู้แนะนำ ก็เลยพลอยได้บุญด้วย ไอ้ที่ทำอยู่เวลานี้นะไม่ใช่ว่าตัวเป็นผู้วิเศษ กำลังนั่งตั้งหน้าตั้งตาอาศัยชาวบ้านนะ

อาศัยความดีของชาวบ้านผู้มีความดี ผู้มีจิตศรัทธาท่านบริจาคเข้ามากรึรับทำ เขาให้มา กินบ้างมาใช้บ้างเป็นส่วนตัว ก็พยายามกินให้น้อยใช้ให้น้อย และก็นำจตุปัจจัยส่วนนั้นไปร่วมกับท่าน ก็เป็นอันว่า เป็นเงินเป็นทองของบรรดาท่านพุทธบริษัทที่ให้มานั่นเอง ไปสร้างถาวรวัตถุในเขตพระพุทธรศาสนาบ้าง สร้างบ่อน้ำบ้าง ก็ยังจะอยากจะทำโรงเรียน แต่ยังไม่อยากสร้างหรือที่แรกคิดอยากจะทำ ถ้าสร้างแล้วก็จะขัดใจทางราชการท่าน เพราะว่าหน่วยราชการท่าน ต้องถืองบประมาณของท่านเป็นสำคัญ ถ้าเราจะไปสร้างให้ ดีไม่ดีท่านไม่รับ ก็เลยไม่เอาละ ก็จะสร้างเป็นสวนสาธารณะเป็นที่จิตใจของบรรดาท่านพุทธบริษัทให้สร้างความดี เอาอย่างนี้ดีกว่า นี่เป็นอันว่าปัญหาข้อนี้ควรจะผ่านไปได้แล้ว เข้าใจกันดีแล้ว

ไอ้ที่เขามองว่าลูกศิษย์ลูกหารุ่นเก่า ๆ วิพากษ์วิจารณ์กันว่า ตัวดีแล้วเที่ยวว่าเขาทำไมว่าพระว่าชาวบ้านทำไม อันนี้สงสัย เพราะไม่เคยว่าชาวบ้าน ไม่เคยว่า ว่าแต่พวกเดียรถีย์เท่านั้นที่ทำลายพระพุทธรศาสนา ถ้าบังเอิญจะไปชนเอาใจของท่านผู้ใดเข้าละก็ได้โปรดกรุณาโปรดทราบที่อาตมา ไม่มีเจตนาทำลายท่าน แต่ที่พูดไปอย่างนี้นั้นก็สงสารพระพุทธเจ้าเท่านั้น เอาละ สำหรับวันนี้ก็เห็นจะหมดเวลาเสียแล้ว วันต่อไปมีเรื่องดี ๆ อีกเยอะในการแก้ข้อข้องใจ บางทีอาจจะเป็นเรื่องยาว ๆ เพราะว่า แหมมีเรื่องดีเยอะแยะ เอาละ วันนี้ก็ลาท่านไปก่อน อย่าลืมก็แล้วกันว่า วันที่ ๖ สิงหาคม จะทำบุญ ร้อยปี หลวงพ่อปาน มีพระ ๑๐๐ รูปเศษ วันที่ ๕ สิงหาคม เริ่มงาน และวันที่ ๑๐ มีพระ ๑๐๐ รูปเศษ มีพระผู้ใหญ่ และก็มีพระสุปฏิปันโน จะยกช่อฟ้าพระอุโบสถ หล่อรูปหลวงพ่อปาน บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ในงานนี้ ไม่มีใครให้คนไปเรียไร ถ้าท่านทั้งหลายตั้งใจจะทำบุญก็ขอให้มาทำเอง หรือฝากเพื่อนที่สนิทชิดเชื้อมาก็แล้วกัน ถ้ามีใครเขาไปเรียไรละก็ ขอทุกท่านจงอย่าให้มา เอาละ มองดูเวลา มันก็หมดเสียแล้ว ขอลาก่อน ขอความสุขสวัสดิ์ พิพัฒนามงคลสมบุญพูนผล จงมีแต่บรรดาท่านพุทธศาสนิกชน ผู้รับฟังทุกท่าน สวัสดิ์

*****

ไขข้อข้องใจ ๖

พระโคงชาบ้าน

ท่านทั้งหลาย วันที่บันทึกนี้ตรงกับวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๑๘ แต่ทว่า รายการออกอากาศจะออกวัน ไหนนั้นก็ เป็นอีกเรื่องหนึ่ง เป็นการบันทึกเตรียมเอาไว้

วันนี้ก็มาพบกับบรรดาท่านพุทธบริษัทในเรื่องการแก้ข้อข้องใจ เรื่องข้อข้องใจ วันนี้รู้สึกว่าจะหนักใจบรรดาท่านพุทธบริษัทอยู่มาก เป็นเรื่องหนักสมอง วันพุธก่อนได้พูดถึงเรื่องตาทิพย์ความเป็นพระกัณฑ์ อาจจะสร้างความยินดีกับบรรดาท่านพุทธบริษัทในด้านการคลายสมองอยู่บ้าง แต่ทว่าวันนี้หนักอยู่ สำหรับวันนี้ให้ชื่อว่า “พระโคงชาบ้าน” ดีไหม ฟังแล้วก็จำกันได้ด้วยบรรดาท่านพุทธบริษัท ชาวบ้านเขาเรียกกันว่าพระ แต่เอาตมาเรียกว่า นักบวช คือว่า นักบวชโคงชาบ้าน แต่ว่าให้หัวข้อว่า พระโคงชาบ้าน

เรื่องราวก็มีอยู่อย่างนี้ คือว่าในระหว่างทำการบันทึก มีบรรดาญาติโยมพุทธบริษัทหลายท่านด้วยกัน มาเรียนให้ทราบว่ามีที่อยู่หนึ่งใกล้ชิดกับเขตวัด ที่พื้นนี้เป็นที่รับมรดกตกทอดมาจากสามี ก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าที่นี้เป็นที่วัดมาก่อนหรือประการใด ฝ่ายภรรยาไม่ทราบว่าเมื่อสามีมรณกรรมไปแล้ว ที่พื้นนี้มันเป็นปี พ.ศ. ๑ แล้วต่อมาก็ประกาศรับมรดก การประกาศรับมรดกนี้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองคือกำนันก็เอาหนังสือมาเปิด จะใช้เวลา ๓๐ วัน หรือ ๖๐ วัน เอาตามใจไม่ทราบชัด เมื่อประกาศรับมรดกแล้วไม่มีใครคัดค้าน จึงไปขออนุญาตเจ้าหน้าที่ฝ่ายที่ดินทำโฉนด ที่นี้ก็ประกาศอีกครั้งหนึ่งอีก ๓๐ วัน รวมความว่าเป็นการประกาศถึง ๖๐ วันด้วยกัน เมื่อหากคนคัดค้านไม่ได้ก็เชิญเจ้าหน้าที่ฝ่ายที่ดินมาทำการรังวัด แล้วก็มีการขี้เขต คณะกรรมการวัดก็คือผู้ใหญ่บ้านเป็นกรรมการวัดด้วย แล้วก็เป็นที่ประจำถิ่นด้วย ฝ่ายผู้ใหญ่บ้านก็ได้อาราธนาเจ้าอาวาสให้ไปดูเขต ปรากฏว่าเจ้าอาวาสไม่คัดค้าน บอกว่าไม่มีสิทธิ์ในการคัดค้าน ฉะนั้นเขาจึงทำการรังวัดและออกโฉนดที่ดิน ออก น.ส. ๓ ก็ไม่ทราบ เห็นจะเป็น น.ส. ๓ ออกกันไปเรียบร้อยแล้วตั้งหลายปี

ปรากฏว่ามาปี พ.ศ. ๒๕๑๘ มีบรรดาท่านพุทธบริษัทในกรุงเทพฯ หรือต่างจังหวัด

มีท่านพล.อ.ท. ม.ร.ว. เสริม สุขสวัสดิ์ เป็นประธานหรือเป็นต้นศรัทธาชักชวนบรรดาญาติมิตรทั้งหลาย มาสร้างวัด บำรุงวัด ขยายเขตวัดออกไป ท่านเจ้าของที่ที่นี้ก็เห็นว่า สถานที่ที่ทางคณะกรรมการ การจัดการก่อสร้าง มีความคับแคบ อยากจะถวายที่ร่วมกับการก่อสร้างใหม่ ก็เห็นว่าคณะกรรมการก่อสร้างนี้ ทุ่มเท้างกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ เป็นอย่างหนัก ซึ่งเป็นคนนอกถิ่น แต่มาสร้างความเจริญให้ใน ถิ่นอย่างมากคาดไม่ถึง ใช้เวลาเพียงไม่กี่ปี หมดเงินไปหลายล้านบาท ระยะเวลาการก่อสร้างในคราวก่อน ในบริเวณของวัด ใช้เงินไปประมาณ ๕ ล้านบาท

ใครอยากจะเรียกสิทธิของที่อยู่ในวัด ว่าฉันเป็นเจ้าของอาวาส ฉันเป็นเจ้าของถิ่น ก็เชิญเรียกสิทธิได้ แล้วก็เอาเงิน ๕ ล้านบาทสวดมาจ่ายให้ ก็จะได้มอบสถานที่ให้ปกครองแบบสบาย ๆ เมื่อไรก็ได้ บอกให้ทราบด้วยนะ แจ้งไว้ให้ทราบด้วย ว่าใครจะมีปัญญาเอาเงิน ๕ ล้านบาทมาจ่ายได้ แต่ว่าถ้าปลั่งไปแล้ว ถ้าค่าของเพิ่มขึ้น ก็ต้องขึ้นตามราคาของของในเวลาปัจจุบัน แล้วก็สิ่งที่เห็นนั้นก็คือ สิ่งที่มีการตรึงตะปูติด ถ้าสิ่งใดที่ไม่ได้ตรึงตะปูติดพื้นที่ สิ่งนั้นไม่มอบให้ คือมอบให้เจ้าตัวอาคาร บรรดาท่านผู้ที่ทรงอำนาจทั้งหลายอยากจะได้บริเวณนี้ไว้เป็นส่วนของตัวเอง โดยไม่ถือว่า เป็นส่วนของพระพุทธศาสนา ก็เชิญเอาเงินมาวางได้ เมื่อไรก็ได้ นี่บอกให้ฟัง

ที่พูดอย่างนี้ก็เพราะว่า เวลาที่ชาวพุทธหลายท่าน มากกล่าวหาว่าถ้ายิ่งคำปากหมา ชอบว่าพระ ชอบว่าชาวบ้าน ความจริงเรื่องพระนี่ไม่แะต้อง แะต้องแต่พวกอลัชชีที่ไม่มีความอายทรยศต่อองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น สำหรับชาวบ้านนี่ไม่เกี่ยว บางคนเข้ามาอยู่กับของสงฆ์ คือสาธารณสมบัติอันนี้ เกี่ยวเพราะในฐานะที่เป็นสาวก ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น ก็จำเป็นอยู่เองที่จะต้องปกป้องปกครองรักษา ของของพระพุทธเจ้าให้คงอยู่สำหรับบรรดาท่านพุทธบริษัท ที่มีความเคารพในองค์สมเด็จพระบรมครูพากันบริจาคความสุข เชื่อศเดือนเลือดและเนื้อของตน เข้ามาบำรุงพุทธศาสนา การบริจาคทรัพย์ การออกค่าแรงงาน การใช้ กำลังงาน นี่เขาทำลายประโยชน์ส่วนตน ถ้าเขาไปนำทรัพย์ทั้งหลายเหล่านั้นที่เอามาสร้างวัดสร้างวา เขาเอาไปบำรุงตน บำรุงครอบครัวก็มีความสุข เงินแต่ละสตางค์ วัดดูแต่ละชิ้น นี่ถือว่าเป็นเลือดเนื้อ ของเขา นี่ชาวบ้านเขาอุทิศสำหรับเอาเลือดเนื้อเขามานูชาพระรัตนตรัย

แต่ว่าคนจัญไรที่ถือเพศเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ไม่มีความเคารพในพระธรรมคำสั่งสอน ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำลายพระพุทธศาสนา ทำลายพระพุทธเจ้า ด้วยเหตุนานาประการ แล้วท่านทั้งหลายจะหาว่า อาตมานี้เป็นคนปากร้ายชอบว่าพระ พวกนี้เขาไม่ใช่พระ

พวกนี้เป็นอัครชนิ เป็นเหล่ากอของเทวทัต ถ้าท่านพุทธบริษัททั้งหลายเห็นว่าเขาเป็นพระ ก็เชิญบูชาตาม อธิษาศัย สำหรับอาตมาไม่บูชาด้วย เพียงใดก็ตาม ถ้าเป็นสมบัติของสงฆ์จะต้องขอต่อผู้ด้วยกรรมทั้งปวง แม้แต่จะต้องสิ้นชีวิต เพราะการต่อสู้ด้วยเรื่องนี้ก็จะยอม เพราะว่าเวลานี้มันก็แก่มาแล้ว อาศัษบุญบารมี ขององค์สมเด็จพระประทีปแก้วหากินมานาน ยังรู้คุณขององค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดาสัมมา สัมพุทธเจ้าอยู่ ฉะนั้นจึงจะขอปกป้องสมบัติขององค์สมเด็จพระบรมครูเอาไว้

และเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ได้อ่านหนังสือพิมพ์พบว่า บรรดาคณะสงฆ์ทั้งหลายถือว่าเป็นวันทำสังคายนาขึ้น เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๐ มกราคม จะปรับปรุงพระพุทธศาสนาให้เป็นไปด้วยดี เวลานี้พระพุทธศาสนาคือ แต่ว่าคนที่อยู่ในเขตของพระพุทธศาสนาไม่ค่อยดี ฉะนั้นจึงได้ขอกราบเรียน บรรดาท่านมหาเถรสมาคมทั้งหลาย และก็สมเด็จพระสังฆราชโปรดสังคายนาให้มันครบถ้วนไปด้วย เพราะเรื่องทั้งหลายเหล่านี้ที่บรรดานักบวชทั้งหลายที่บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนา ไม่รักษาศักดิ์ศรีของตน พยายามทำลายศาสนา ขององค์สมเด็จพระทศพลบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้ามันมีมาก โปรดทราบ ว่าเวลานี้ชาวบ้านเขาฉลาดพอแล้ว เขาไม่โง่งมที่จะให้พระเข้ามาตัมกินได้ แท้ที่จริงเรื่องราวที่ไม่น่าจะ เกิดขึ้นมันก็เกิดขึ้น

เรื่องราวที่จะพูดต่อไปว่า ท่านเจ้าของที่เห็นว่าทำการก่อสร้างที่ท่านพลาอากาศโท ม.ร.ว. เสริม สุขสวัสดิ์ เจ้ากรมสื่อสาร ทอ. พร้อมด้วยคณะญาติมิตรและสหายทั้งหลายที่มีจิตศรัทธา ทำการก่อสร้างขึ้นมา ใช้เวลาเล็กน้อยในช่วย พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งต้องซื้อที่ใหม่ราคาแสนเศษ สร้างกำแพงวัด สร้างกุฏิ ๑๓-๑๔ หลัง สร้างเมรุ สร้างพระอุโบสถใกล้จะเสร็จอยู่แล้ว กุฏิสร้าง ๓ เดือนเสร็จ ๑๔ หลัง กำแพงก็เสร็จ แล้วก็มีบ่อน้ำ มีสระน้ำ มีประปา มีไฟฟ้า พระอุโบสถก็เขาขึ้นไปถึงหลังคา แล้วใกล้จะมุง หลังคา ชั่วระยะเวลา ๗ เดือน นี้ใช้เงินไปประมาณ ๓ ล้านบาท

ท่านเจ้าของที่สถานที่นี้ เห็นว่าที่ทำการก่อสร้างวัดแคบไปอยากจะถวายที่อันเป็น สิทธิของตนนี้เข้าไปร่วมในการก่อสร้าง หวังในการทำบุญ ไม่ใช่เป็นการซื้อขาย ถวายด้วยศรัทธาแท้ แต่ ทว่าในโอกาสเดียวกัน เมื่อทำการถวายที่ โอนที่ มอบที่ให้เข็นรับรองกันที่อำเภอ เพราะเป็นที่มี น.ส. ๓ ก็ปรากฏว่าทางวัดมีเจ้าอาวาสเป็นต้น พร้อมด้วยคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นมาเอง ไปคัดค้านว่า สถานที่ นั้นเป็นที่ของวัด ฝ่ายรับก็ราคาถู ในเมื่อมีการคัดค้านก็ถอนการรับ ให้เขาต่อสู้กันไปก่อน

ในเมื่อเรื่องอย่างนี้เกิดขึ้น ก็ปรากฏว่า ท่านเจ้าของที่พร้อมด้วยคณะไปหาพระผู้ใหญ่ ผู้ เป็นประธาน ในเขต ขอให้ยับยั้งเรื่องนี้ เพราะว่าถวายเป็นที่นี้ให้สร้างในสถานที่ใหม่ ก็ถือว่าเป็นการ

ขยายเขตวัดเก่าออกไป ไม่ใช่สร้างวัดแข่งวัด เป็นการผิตพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ แต่ท่านผู้ใหญ่นั้น ท่านพูดว่าอย่างไร ท่านบอกว่า เรื่องนี้อะไรอะไรก็ต้องมาถึงสุดยอดกันหมด ไปไล่ลำดับกันมาตั้งแต่ต้น นี่บรรดาท่านพุทธศาสนิกชนฟังแล้วก็ใช้ปัญญาพิจารณาดูบ้างนะ ถ้าใช้สมองบนมันลำบากเกินไป เพราะต้องคิดมาก ก็ใช้สมองล่างก็ได้ ช่วยกันคิดว่ามาน่าจะเป็นอย่างไรใหม่ เขาไปหาเพียงแต่เพื่อให้อยู่เพราะว่าที่นี้ถวายเป็นการสร้างวัดแล้ว ฝ่ายเจ้าวัดไปคัดค้านเพื่อประโยชน์อะไร แต่ท่านผู้ใหญ่นั้นบอกว่า เรื่องนี้ต้องเป็นความกันก่อน ต้องฟ้องร้องกันก่อน

นี่ดูซิเป็นไปได้ไหม อย่างนี้คณะสงฆ์รับฟังแล้ว รับอ่านแล้ว ก็ลองพิจารณาดูด้วยว่า มันควรหรือไม่ควร เมื่อเรื่องมันไม่เป็นเรื่องแบบนั้น ท่านฝ่ายรับก็ถอนตัว

ต่อมาก็ปรากฏว่าทางวัดฟ้องร้องเจ้าของที่ ถือว่าที่นี้เป็นที่ของวัดเดิม จะต้องคืนให้แก่ วัด บรรดาท่านพุทธบริษัทและพระคุณเจ้าฝ่ายมหาเถรสมาคม หรือขอกราบทูลสมเด็จพระสังฆราช ให้ทรงทราบ โปรดใช้ปัญญาพิจารณา ดูที่ผืนนี้มันติดอยู่กับวัด แล้วก็เวลาที่เขาประกาศรับมรดก เขาก็ประกาศเป็นทางการ ทำไมเจ้าอาวาสกับกรรมการจึงไม่ทำการคัดค้าน ตามที่เขาจะออก น.ส. ๓ เขาก็ประกาศอีกครั้งหนึ่ง หากนคัดค้านทำไมจึงไม่มีการคัดค้าน แล้วก็เวลาที่เขามาทำการรังวัดก็แจ้งให้ทราบให้ไปชี้เขต ทำไมจึงไม่มีการคัดค้าน ควรจะพิจารณาเรื่องนี้ดูว่าเรื่องนี้ควรแก้ไหน ถ้าหากว่าบรรดาท่านผู้ใหญ่เห็นว่า เรื่องทั้งหลายเหล่านี้สมควรว่าเป็นที่ของวัดจริงแต่เวลานั้นเขาไม่คิดค้าน แต่ว่าเวลาที่เขาถวายเป็นมาสร้างวัด ควรเป็นการคัดค้านว่า ควรถวายเป็นตัวเอง เพราะว่าเขาไม่เลื่อมใส ที่ไม่เลื่อมใสเพราะอะไร เพราะว่าอยู่กันมานานเท่าไรก็ตาม วัดมันฟังอยู่ตลอดเวลา แต่ทำไมไม่มีการจัดสร้างอะไรให้เกิดขึ้น และก็ไม่มีทางทวงคืน พอคนอื่นเขามาบำรุงวัดให้มีการเจริญขึ้น ก็ไปคัดค้านบอกว่า สถานที่นี้ต้องมาให้ฉัน จะไปให้คนอื่นไม่ได้

ทางฝ่ายท่านเจ้าภาพก็บอกให้ไม่ได้ เพราะว่าไม่เคยทำประโยชน์อะไรให้เกิดขึ้น มีแต่ปล่อยให้วัดพังพินาศไป และการเรียไรมากี่ปีก็ปี ก็ไม่เคยสร้างความดีอะไรให้เกิดขึ้นแก่วัด เรียไรมากแล้วก็เงียบ มีงานวัดประกาศว่าขาดทุน ขาดทุนได้ทุกปี ก่อนมีงานวัดก็เรียไรรกันทุกปี เรียไรมากด้วย จัดงานวัดด้วย มีคนมาทำบุญด้วย แต่ว่าขาดทุน

นี่บรรดาท่านพุทธศาสนิกชนผู้มีปัญญา เห็นริยังว่า นักบวชในพระพุทธศาสนาเวลานี้นะ ช่วยกันช่วยพระพุทธรูปอย่างหนัก และการช่วยพระพุทธรูปแบบนี้ทำลายศรัทธาของบรรดาท่านพุทธบริษัท มันเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ลัทธิตรงกันข้ามที่มุ่งทำลายประเทศไทย โจมตีพระพุทธรูป

ศาสนา ทำจิตใจของบรรดาประชาชนคนไทยให้เอนเอียงไปสู่ลัทธิของเรา การทำแบบนี้ ไม่ใช่ทำลาย แต่บุคคลผู้เป็นเจ้าของ ไม่ใช่แต่ทำลายศรัทธาของท่านพุทธบริษัทที่ทำการก่อสร้าง และก็ไม่ใช่ทำลาย แต่พระพุทธศาสนาอย่างเดียว มันเป็นการทำลายประเทศชาติด้วย เพราะว่าชาติไทยมีพระพุทธศาสนา เป็นหัวใจของบรรดาท่านพุทธศาสนิกชน และการที่มีคนทรชนถือเพศเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา มาทำแบบนี้ มันเป็นการสมควรอย่างยิ่ง

เห็นไหมท่านทั้งหลายที่เคยบอกว่า อาตมานี้ชอบว่าพระ ความจริงพระนะไม่ว่าพระ นี้ ตั้งแต่พระโศดบันขึ้นไป การกระทำแบบนี้ ท่านทั้งหลายเห็นว่าสมควรอย่างยิ่ง ว่าถ้าที่เป็นของวัดจริง ๆ ละก็ เวลาที่เขาประกาศโฆษณารับมรดก ทำไมจึงไม่มีการคัดค้าน หรือเขาประกาศจะทำ น.ส. ๓ ทำไมจึงไม่คัดค้าน ในเมื่อเจ้าหน้าที่เขามาทำการรังวัด เขาก็ให้ไปชี้เขต ทำไมจึงไม่มีการคัดค้าน เรื่องนี้ถ้าเราจะคิดกันอย่างคนธรรมดา ก็จะต้องถือว่ามิอะไรเป็นที่น่าสงสัยอยู่สักนิด จึงไม่กล้าไปแสดงความกล้าคัดค้านเขา นี่เรามาคูกันว่า บรรดาท่านพุทธบริษัทว่า อำนาจของเจ้าอาวาส หน้าที่ของเจ้าอาวาสในการที่จะปกครองวัด เขามีกันอย่างไรบ้าง นี่เราไม่ต้องพูดกัน ตามอำนาจของพระวินัย เรื่องของพระวินัยมีไว้ละเอียดละออมาก แต่ก็ยังไม่พอ คณะสงฆ์ยังร่างพระราชบัญญัติขึ้นมาอีก ยังร่างกฎหมายขึ้นมาอีก ถือว่าทำการปกครองพระพุทธศาสนา หรือปกครองสงฆ์ให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น จึงพยายามร่างพระราชบัญญัติอำนาจหรือหน้าที่ของเจ้าอาวาสไว้ ปรากฏในพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์มาตรา ๓๗ ท่านว่าเจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังต่อไปนี้คือ

๑. บำรุงรักษาวัด จัดกิจการสาธารณสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี นี้เรียกว่าจะต้องปกครองรักษาทรัพย์สินสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ไม่ให้พินาศเสียหายไปด้วยอำนาจของการเดินเล่อไม่สนใจ

๒. ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิต และภิกษุหัตถ์ที่มีอยู่หรือว่าพำนักอยู่ อาศัยอยู่ในวัดนั้น ให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎของมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือว่าคำสั่งของ มหาเถรสมาคม

๓. เป็นธุระในการให้การศึกษา อบรม สั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต และภิกษุหัตถ์

๔. ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

นี่พระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ ที่ร่างกันขึ้นไว้มีอย่างนี้ และที่สถานที่นี้ ถ้าเป็นสถานที่ของวัดเดิม และเวลาที่เขาก่อประกาศรับมรดก หรือว่าประกาศทำ น.ส. ๓ มาวัดอาณาเขต

เจ้าอาวาสปล่อยปละละเลย ทั้ง ๆ ที่เขาแจ้งมาแล้วว่า ให้ไปชี้เขต ไปดูเขต ถ้าหากว่ามีการคัดค้าน เจ้าหน้าที่ยของฝ่ายรังวัดเขาจะยับยั้งทันที แต่ก็ปล่อยให้เขาวัดไปจนทำ น.ส. ๓ ให้ปรากฏเป็นสิทธิ ของเขาแน่นอนอย่างนี้ผิดพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์แล้วหรือยัง แล้วก็ไปทำตามกฎของมหาเถรสมาคมหรือเปล่า ระเบียบของมหาเถรสมาคมวางไว้รีเปลา ที่ของวัดนะ ใครจะเอาไปไหนก็เอาไป ได้ตามอรรถาัย เจ้าอาวาสไม่คัดค้าน

ในเมื่อเจ้าของเขาจะถวายเป็นส่วนของวัด แต่ทำไมไม่ถวายเป็นเจ้าอาวาส เพราะเขาไม่เลื่อมใส กลับไปคัดค้านฟ้องร้องถึงโรงศาล เวลานี้ยังมีคดีอยู่ที่โรงศาล อย่างนี้ถือว่าเป็นการให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลในพระพุทธศาสนา รีเปลา อันนี้ก็อยากจะกราบเรียนให้มหาเถรสมาคม และสมเด็จพระสังฆราชทรงทราบไว้ด้วย ว่าควรจะสังคายนาเรื่องนี้ขึ้นมาสักหน่อยหนึ่ง ว่าเรื่องทั้งหลายเหล่านี้มันละเออะกันมาก

พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา เป็นหลักใจหลักหนึ่งของประชาชนคนไทยมีความสามัคคีซึ่งกันและกัน และจุดของความสามัคคีอีกจุดหนึ่งที่สำคัญก็คือพระพุทธศาสนา ที่รวบรวมกำลังใจของคนไทยเข้าไว้ แต่ทำไมพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนา กลับตั้งใจทำลายศรัทธาของบรรดาท่านพุทธบริษัท และก็ทำลายสาธารณสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ว่าอย่างนี้ละกรุณาพิจารณากันให้ดี ลงอย่างนี้พูดให้บรรดาท่านพุทธบริษัทฟังด้วย แล้วก็พูดให้บรรดามหาเถรานุเถระทั้งหลาย ที่มีอำนาจในการปกครองคณะสงฆ์ฟังไว้ด้วย ช่วยกันใช้สมองคิด คิดว่าการควรไม่ควรเป็นประการใด ที่ประกาศว่า เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม เป็นวันทำสังคายนาพระศาสนาอีกครั้งหนึ่ง ก็ควรจะสังคายนาคนประเภทนี้ไว้ด้วย เจ้าอาวาสประเภทนี้นะ ปฏิบัติตนสมควรแล้วหรือยัง ควรจะเป็นเจ้าอาวาส ปกครองพระต่อไปอย่างนั้นใช่ไหม

และบรรดาท่านทั้งหลายที่บอกว่า อาตมาเป็นคนปากร้าย ชอบว่าพระ พระอย่างนี้ท่านเคารพบูชาแล้วใช่ไหม ที่ที่ดินของวัดเป็นที่ใหญ่ ไม่ใช่ของเล็ก เขาจะทำการรับมรดก เขาก็ประกาศโฆษณาแล้วก็ไปแล้วว่าไม่รู้ เขาจะทำ น.ส. ๓ เขาก็ประกาศโฆษณา แล้วว่าไม่รู้ เขาทำการรังวัดเขาก็ให้ไปชี้เขต ก็บอกว่าหมดสิทธิ์แล้วมาพูดที่หลังบอกว่าไม่รู้ ใช้อำนาจไม่รู้มันแสดงถึงการไร้สมรรถภาพใช่ไหม นี่ประการหนึ่ง เขาต้องการถวายเป็นสาธารณสมบัติ ให้คณะที่ทำการก่อสร้าง บำรุงวัด สร้างความเจริญกับพระพุทธศาสนา กลับไปคัดค้านเขา อย่างนี้ถือว่าเป็นการให้ความสะดวก ในการบำเพ็ญกุศลของบรรดาท่านพุทธบริษัท ตามพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์แล้วหรือยัง

แล้วก็สำหรับพระผู้ใหญ่ เมื่อเจ้าอาวาสไปคัดค้าน คณะกรรมการคัดค้านเขาก็พากันไปหาพระผู้ใหญ่มองนาจในการปกครอง พระผู้ใหญ่ว่าจะยับยั้งว่า นี่ที่เขาสร้างเขาจะสร้างวัดกัน แม้ว่าจะเป็นที่วัดเก่า ที่วัดใหม่ ที่ของเขาอันนี้ไม่สำคัญ เพราะว่ามันพลาดไปแล้ว นี่ควรจะคัดค้านว่า นี่ไม่ควรจะยับยั้ง นี่เขาจะสร้างวัด แต่ว่าท่านผู้ใหญ่ว่านั่นก็บอกว่า เรื่องนี้มันต้องฟ้องร้องกันใน โรงศาล ฟังดูแล้วว่าใครเป็นพระกันบ้าง เรื่องนี้พูดแล้วไม่กลัว เพราะเรื่องมันเป็นความจริง อายากจะมอง ดูหน้า คณะสงฆ์เหมือนกันว่า คณะสงฆ์นี้จะใช้สิทธิในการปกครองให้เป็นที่ไปด้วยวิธีเปล่า เพราะเรื่องทั้งหลายเหล่านี้ระงับกันไม่ได้แล้ว ก็แสดงว่าพระพุทธศาสนาขององค์สมเด็จพระประทีปแก้ว หาพระกันไม่ได้จริงๆ จะเอาคนที่ไหนได้ พระไปโงงที่ชาวบ้าน เขาให้เข้ามาแล้วคัดค้านว่าไม่ให้ฉัน

เรื่องของพระศาสนานี้ เรื่องของวัดวาอารามนี้ มันไม่ใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง มันเป็นเรื่องของนิบุคคล เป็นเรื่องของประชาชนเขาถวายไว้ในพระพุทธศาสนา เจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะต่างๆ มีหน้าที่ปกครองพระให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยและรักษาสาธารณสมบัติเอาไว้ และการกระทำแบบนี้จะทำตามพระธรรมวินัยแล้วรียัง มีอารมณ์จิตเป็นธรรมรีเปล่า ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย รีเปล่า แล้วก็พระพุทธเจ้าทรงให้บำรุงศรัทธา อาการอย่างนี้เป็นกรบำรุงศรัทธา หรือเป็นการทำลายศรัทธา กันแน่ นี่อยากจะทำ

เอาละบรรดาท่านพุทธบริษัท การแก้ไขข้อข้องใจวันนี้มันไม่จบ มันหมดเวลาเสียแล้ว และก่อนจะยุติ ก็ขอเตือนอีกสักนิดว่า วันที่ ๖ สิงหาคม เป็นวันครบรอบร้อยปีของหลวงพ่อบาน วันนั้นอาตมาจะอาราธนาพระสงฆ์อันดับมาประมาณร้อยองค์เศษ เพื่อสวดพระพุทธมนต์ แล้วก็มาตีบาฬีสกุลกันเพล ถวายจุดปัจจัยองค์ละ ๑๐๐ บาท ผ่าองค์ละสิ้น สำหรับพระมหาเถรานุเถระ ขออาราธนาเป็นพิเศษ แล้วก็พระสงฆ์ที่เป็นสุปฏิปันโนก็ต่างหาก แล้วก็วันที่ ๕ สิงหาคม เป็นวันเริ่มงาน วันที่ ๑๐ ยกข้อฟ้าพระอุโบสถ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ แล้วก็หล่อรูปหลวงพ่อบาน ในงานนี้ ขอเชิญบรรดา ท่านพุทธบริษัททุกท่านมาร่วมบำเพ็ญกุศล แต่ว่าไม่มีการเรียไร ถ้าใครเขาเรียไรละก็ โปรดทราบว่า งานทุกระดับไม่มีการเรียไร เพราะการเรียไรจอมปลอมมีมาทุกปี โปรดทราบว่า งานทุกระดับไม่มีการ เรียไร ถ้าใครไปเรียไร ขอบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายจงอย่าให้มา สำหรับวันนี้ก็ขอลาบรรดาท่าน พุทธบริษัทกลับไปก่อน ขอความสุขสวัสดิ์พิพัฒนามงคล สมบูรณ์พูนผล จงมีแต่บรรดาท่านพุทธศาสนิกชน ผู้รับฟังทุกท่าน สวัสดิ์

*****

ไขข้อข้องใจ ๓

อุปสรรค

ท่านสาธุชนทั้งหลาย วันนี้มาพบกันตามเดิม ขอต่อเรื่องพุทธก่อน ว่าความงามหน้าในพุทธศาสนา มันเกิดขึ้นตามที่เล่ามาแล้ว ก็อยากกราบเรียนให้มหาเถรสมาคมและสมเด็จพระสังฆราชโปรดทราบ ว่า ควรจะสังคายนากันให้ดีสักที สำหรับบุคคลผู้ปกครองในพระพุทธศาสนา เวลาที่ชาวบ้านเขาไม่ได้โง่ เขาฉลาดพอ เรื่องราวของสาธารณสมบัติคือ พื้นที่ดิน อันเป็นที่ของวัด ถ้าสมมุติว่าเจ้าอาวาสองค์นั้นท่านฟ้องร้องเป็นการถูกต้อง ว่าที่นั่นเป็นที่ของวัดจริง แล้วก็ขอพระคุณเจ้าทั้งหลายผู้มีอำนาจในการปกครอง ก็จงพิจารณาปฏิบัติ หรือว่าสมรรถภาพของเจ้าอาวาสองค์นั้น มาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ ในมาตรา ๓๗ ว่า เจ้าอาวาสมีหน้าที่ที่จะต้องบำรุงรักษาวัด จัดกิจการสาธารณสมบัติให้เป็นไปด้วยดี เจ้าอาวาสองค์นี้บำรุงรักษาวัดให้มีอะไรดีขึ้นบ้าง ช่วงระยะ ๑๐ ปีเศษ เริ่มตั้งแต่ทำการก่อสร้างหอสวดมนต์ มีเสาศีลาแลงมีเจ้าของ เรียกรวม ๑๐ ปีเศษ แล้วก็ไม่เคยทำอะไรให้ดีขึ้น มีแต่ร่วงโรยไป ทรัพย์สินสมบัติทั้งหลายเหล่านั้น ก็ไม่รู้ว่าจะไปอยู่ที่ไหน เจดีย์ผุพัง ทรัพย์สินสมบัติในเจดีย์ก็ไม่มีไปอยู่ที่ไหน กุฏิ วิหารเก่าที่รื้อกันออกไปแล้วก็มีพื้นไม่อยู่มากหายไป ไม่รู้ว่าจะไปอยู่ที่ไหน แล้วก็บรรดาทรัพย์สินทั้งหลายของวัด อย่างเช่น พระพุทธรูปถูกขโมยตั้งแต่ตั้ง ๕ - ๖ ครั้ง ไม่มีการยับยั้ง ไม่มีการระมัดระวัง ไม่มีการตั้งใจในการปกครองของสงฆ์ให้เป็นไปด้วยดี อย่างนี้มันขัดกับพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ มาตรา ๓๗ ข้อ ๑ รีบเล่า

ที่บอกว่าให้บำรุงรักษาวัด จัดกิจการสาธารณสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี เห็นว่าการกวาดต้อนสาธารณสมบัติของวัดให้หมดไป เป็นของดี เพราะจะได้ไม่เป็นของรุงรังรกตา เห็นชอบตามนี้ละก็ ผมเห็นจะต้องถวายเป็นมงคลมาจากคณะสงฆ์ไทย ขอตั้งคณะใหม่ เป็นคณะอิสระ เป็นคณะของพระพุทธเจ้าเรียกว่า พุทธนิคาย ร่วมไม่ได้เพราะไม่อยากจะดกนรก พุศด้วยความจริงใจ เรื่องนี้ชาวบ้านชาวเมืองเขาฟ้องร้องไปถึงพระผู้ใหญ่แล้ว ไม่เห็นจัดการอะไรกัน วันที่พูดนี้มันเป็นวันที่ ๒๔ มกราคม กว่าจะออกอากาศ หนังสือก็จะออก เขาอาจจะจัดการเป็นอย่างหนึ่ง อย่างใดก็ได้ แต่ว่าถ้าเรื่องนี้ ถ้าปรากฏว่าเจ้าอาวาสไม่มีความผิด คราวนี้เห็นจะสนุกกันใหญ่ นี่การสนุกกันแน่

เพราะว่าบรรดาพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย พร้อมแล้วที่จะต่อต้านคณะนักบวช เราไม่ เรียกกันว่าคณะสงฆ์ เพราะเราไม่เรียกกันว่าพระ บรรดาคณะนักบวชที่ทำล้างพระพุทธศาสนา ย่ำ ยีงค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ เขาพร้อมที่จะต่อต้านด้วยกำลังต่าง ๆ คือ หนึ่ง ต่อต้านกันด้วย เหตุผล เมื่อต่อต้านกันด้วยเหตุผลไม่พอ ก็ใช้กำลังต่อต้าน นี่เห็นชอบด้วย พวกอลัชชีพวกนี้จะได้พิณาศ ไปเสียที ไม่อย่างนั้น ศาสนาขององค์สมเด็จพระชินสีห์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า อาจจะทรงอยู่ ไม่ได้ บรรดา ลัทธิตรงกันข้าม เขาก็พากัน โจมตีว่าเรื่องพระศาสนานะเป็นยาเสพติด เป็นเรื่องโกหก ชาวบ้าน รับฟัง เขาไว้ให้ดี เวลานี้ลัทธิอะไรเข้ามาบ้าง แล้วเขาก็กำลัง โจมตีพระพุทธศาสนา ไอ้การ โจมตีพระพุทธ ศาสนานี้ก็หมายถึงว่า การ โจมตีประเทศชาติ ช่วยกันทำประเทศชาติให้พิณาศไป ด้วย การทำลายพระ ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็ พระราชบัญญัติปกครอง คณะสงฆ์ มาตรานี้บัญญัติกันไว้ทำไม ไม่ใช่ให้เป็นประโยชน์ แล้วบัญญัติกัน ไว้ทำไม

อีกประการหนึ่งข้อ ๔ เจ้าอาวาสต้องให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล นี้ เขาจะสร้างโบสถ์ให้ใหม่ เขาจะซ่อมโบสถ์เก่า จะซ่อมสร้างวิหารเก่า จะทำกุฏิให้ใหม่ จะทำวัดให้ดี ทุน ประมาณ ๑๐ ล้านบาท เจ้าอาวาสคัดค้าน มันเป็นการตรงกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาตราที่ ๑๕ ให้ความสะดวกตามความสมควรในการบำเพ็ญกุศล เขาสร้างให้ใหม่ ทำไม่ถึงไปคัดค้านเขา ไอ้การ คัดค้าน ชนิดนี้ มันเป็นการเจริญศรัทธา หรือเป็นการบำรุงศรัทธาตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอน นี้ขอถวาย พระ ผู้ใหญ่พิจารณาไว้ด้วย

ขอได้โปรดทราบ สำหรับพระวินัยมีไว้ตั้งเยอะ นี้แค่พระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ ที่ร่างกันขึ้นมาใหม่ มีใครใช้ให้เป็นประโยชน์บ้างรึเปล่า นี่เป็นอันว่าคงจะไม่มีใครใช้กันนะ เพราะอะไร เพราะถ้าใช้แล้วจะเสียศักดิ์ศรีในเขตการปกครองของเรา นี่ เรื่องมันยุ่งเกิดขึ้นมันไม่สมควร นี่แสดงว่า พวกเราช่วยลัทธิคอมมิวนิสต์ทำลายประเทศชาติใช้ใหม่ เพราะว่าพระพุทธศาสนาเป็นกำลังใจ เป็นจุด รวมใจจุดหนึ่งของบรรดาท่านพุทธศาสนิกชน ถ้าพวกเราช่วยลัทธิคอมมิวนิสต์ทำลายพระพุทธศาสนา ให้ประชาชนเสื่อมศรัทธา ไม่เคารพในพระพุทธศาสนา ลัทธิคอมมิวนิสต์เขาก็จะเข้ามา

อย่างนี้เห็นไหมล่ะ ไอ้เรื่องศาสนามันเป็นยาเสพติด มันเป็นเรื่องไร้ประโยชน์ ไม่มี ความสำคัญ วัฒนาธรรมตั้งขึ้นไว้ทำไม คนไปบวชเป็นแสนแสนนะ เสียกำลังของประเทศชาติเปล่า ๆ เรามารวมกันเลิกศาสนาดีกว่า ลัทธิเดิมเป็นของไม่ดี มีแต่คนเอารัดเอาเปรียบ นักบวชก็ถือว่าเป็นกาฝาก ของประเทศชาติ หมายความว่า นั่งกินนอนกินเอาเปรียบประชาชน

นี่ขอพระคุณเจ้าทั้งหลายผู้มีอำนาจในการปกครอง ควรไตร่ตรองตามนี้ไว้สักนิด และบรรดาท่านพุทธบริษัทที่มีจิตเป็นทิพย์ที่ปรารถนาว่า ไอ้เจ้าฤทธิปาถหมานี่นี่ชอบว่าพระชอบว่าชาวบ้านหากว่าท่านมีสันดานเสมอกับบุคคลประเภทนี้ ท่านก็คงจะเห็นเช่นนั้น นี่เราพูดกันอย่างไมเกรงใจคิดว่าจะไปเกรงใจกันทำไม เมื่อเราเอาคนอื่นเขามาเป็นนายนะ มันมีความสุขแค่ไหน ดูประเทศชาติอื่นที่เขาเคยเป็นประเทศราช ตกอยู่ใต้อำนาจของคนอื่น และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศไทยที่เคยตกอยู่ภายใต้อำนาจของประเทศพม่าสมัยหนึ่ง ต้องกินน้ำตาต่างข้าวกันมาเท่าไร มีอิสรภาพแค่ไหน นี่ทำไมพวกเราเหล่าพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักบวชในพระพุทธศาสนาจึงไม่มีความเคารพในพระธรรมวินัย ขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า และช่วยกันทำลายศรัทธาความดีของบรรดาท่านพุทธบริษัท อย่างนี้ พระคุณเจ้าที่มีอำนาจในการปกครองพระพุทธศาสนาเห็นชอบด้วยรีเปลา่พระคุณเจ้าข้า ถ้าเห็นชอบด้วย ก็โปรดจดหมายมาถึงวัดท่าซุง ถึงพระมหาวิระ ถาวโร วัดท่าซุง อำเภอโมรเมย์ จังหวัดชัยนาท ถ้าเขียนมาอย่างนี้จะถึงใกล้ดี ตรงคิดว่าจังหวัดอุทัยธานี เพราะตกลงกันกับไปรษณีย์ของอำเภอโนนเมย์ไว้ เขาจะส่งให้ถึงที่ทันที ไวกว่า โปรดแจ้งมาด้วยว่า การปฏิบัติแบบนี้การทำลายศรัทธาของท่านพุทธบริษัท ทำลายสมบัติของพระศาสนา พระคุณเจ้าที่มีอำนาจในการปกครองเห็นสมควรแล้ว เขียนมาแบบนี้ก็พอแล้ว ทางผมจะได้แจ้งไปบอก ว่า นับตั้งแต่นี้เป็นต้นไปผมขอลาออกจากคณะสงฆ์ทั้งหลายที่มีอยู่เวลานี้ ที่ไม่เคารพในพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระชินสีห์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอตั้งนิกายใหม่ เรียกว่า พุทธนิกาย และก็ไม่ยอมรับนับถือบทบัญญัติใด ๆ ที่ท่านบัญญัติกันออกมา จะนับถือเฉพาะพระธรรมวินัยเท่านั้น

นี่พูดกันด้วยความจริงใจ ไมเกรงใจใครแล้ว เกรงไม่ไหว นี่มันทำกันขนาดนี้แล้วทำไมถึงได้นอนใจกันอยู่ได้ ฐานะหน้าที่มีกันอยู่แค่ไหน ทำกันให้ครบถ้วน พระราชบัญญัติมี กฎมี กฎข้อบังคับออกมามี พระธรรมวินัยมี ทำไมจึงไม่ใช้ให้เป็นประโยชน์ เอาคนที่ไม่ดีเข้ามาปกครอง คณะสงฆ์แบบนี้ ทำลายพระพุทธศาสนา ทำลายจิตใจบรรดาท่านพุทธบริษัทผู้มีศรัทธา ท่านเห็น สมควรกันแล้วหรืออย่างไร ยังจะพูดกันต่อไปอีก

เรื่องของพระพุทธศาสนา มีคนเขากล่าวเข้ามามากเวลานี้นะ เขาสาธุกันมามากแล้ว พระเดินขบวนบ้าง ไปนั่งกันอยู่ที่ลานอโศก นี่แล้วก็เอาถ้อยคำต่าง ๆ ของบุคคลต่าง ๆ มาพูดให้หมด ก็เสียเวลา หนังสือพิมพ์เขาพูดกันมาแล้ว เขาเขียนกันมากแล้ว อ่านกันบ้างรีเปลา่ และบรรดาประชาชน ผู้รักธรรมทั้งหลาย คำนี้ก็พูดกันออกแซดไป ฟังกันบ้างรีเปลา่ ตั้งคายนากัน โปรดสังคายนาคนเสียด้วย

เวลาจะสังคายนา ก็โปรดเปิดพระธรรมวินัยดูไว้ให้ดี ให้มันเป็นไปตามนั้น

เรื่องโลกธรรมทั้งหลาย เวลานี้ควรจะวางกันได้แล้ววี่ยัง ชาวโลกเขาจะได้ไม่ติเตียนเรา มาทรงกันแต่เฉพาะพระธรรมวินัยจะดีไหม แล้วคนที่จะบริหารพระพุทธศาสนาอะ ควรจะเอาท่าน ผู้บริสุทธิ์ในทางจิตใจ ไม่ใช่บริสุทธิ์ทางกระดาษ เราจะหากันได้ไหม ถ้าเราปล่อยโลกธรรมกัน เสียเมื่อไหร่ เมื่อนั้นเราก็จะพบกับผู้บริสุทธิ์ เพราะท่านทั้งหลายเองเหล่านั้นแหละจะบริสุทธิ์เอง ถ้าเราวางโลกธรรมเมื่อไหร่ เราก็จะพบแต่ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมครูศาสดาสัมมา สัมพุทธ เจ้า

นี่ท่านทั้งหลายสงสารพระเจ้าแผ่นดินบ้างไหม สงสารคณะรัฐบาลบ้างไหม ที่ต้องทำงานกันจนตัวเป็นเกลียว พระเจ้าแผ่นดินหาความสุขไม่ได้เลย ทรงแสดงจริยาวัตรอย่างคาดไม่ถึง แสดงเมตตาจิต อยู่ในพระราชฐาน อยู่ในกรุงเทพฯ ก็มีความลำบาก ด้วยหมายกำหนดการแปรพระราชฐาน ก็ไปเที่ยวหาชาวเขาชาวป่าต่าง ๆ แสดงความเมตตาอารี สังคหวัตถุ คือกำลังใจของ บรรดาประชาชนคนในเขตประเทศไทยให้เป็นใจเดียวกัน แต่ว่าพวกเราทำไม่ถึงได้เป็นอย่างนี้ การทำลายศรัทธาของบรรดาท่านพุทธบริษัท มันไม่ใช่เป็นของดี ทำให้คนมีจิตใจแตกต่างออกไป มีใจห่างออกไปจากประเทศชาติ คนกลุ่มหนึ่งเขาบอกว่า อย่าไปนับถือเลย พระพุทธศาสนาไม่มี ประโยชน์ เอาเปรียบประชาชน เรามารวมกันดีกว่า สร้างชาติด้วยกำลังคน พระ ๒ แสนองค์นี้สร้างชาติ สร้างกำลังทรัพย์ได้วันละบาทก็ได้ ๒ แสนบาท วันละ ๑๐ บาท ก็วันละ ๒ ล้านบาท นี่เขาพูดอย่างนี้นะ แล้วประเทศชาติเราไม่ต้องเป็นจี๊ข้าเขาหรืออย่างไร พวกเรานี่เป็นกำลังสำคัญนะ

เรื่องพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนานี้มีความสำคัญมาก ควรจะช่วยประเทศชาติได้เป็นอย่างดี เพราะว่าบรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย ก็พากันมีความเคารพในพระพุทธศาสนา เป็นเหตุยึดกำลังใจกันอยู่แล้ว ทีนี้เรามาตั้งว่ากันถึงเวลาเราบวช พระอุปัชฌาย์ท่านสอนว่าอย่างไร ความจริง พระธรรมวินัยมีมากกว่านั้นมาก แต่ว่าในตอนต้นในวันบวช เราขอบรรพชากัน คำขอบรรพชาก็ไม่ต้อง พูดกันมาก เพราะเป็นเรื่องแต่งกันขึ้นมา แต่เมื่อขอบรรพชาแล้ว ปรากฏว่าพระอุปัชฌาย์สอนให้เจริญ พระกรรมฐาน คือกายคตานุสสติกรรมฐาน ที่เรียกว่ากรรมฐาน ๕ เกสา โลมา นกขา ทันตา ตโจ แล้วก็ต่อไปทั้งหมดเป็น ๑๒ ประการ นี่พระอุปัชฌาย์สอนให้บรรดาพระที่บวชเข้า มาในพระพุทธศาสนา ปฏิบัติตามนี้ เวลาบวชเข้ามาแล้วไม่ได้บอกว่า เออไอ้หนู บวชเข้ามาแล้วก็หาลาก หายศกัณณะ แล้วก็มาเป็นหลักเป็นใหญ่ เขาตั้งให้ปกครองวัดแล้ว ก็มาขายวัดกินกันเสียบ้าง

ท่านทำลายศรัทธาบรรดาท่านพุทธบริษัท สอนกันอย่างนี้รีเปล่า อุปัชฌาย์ไม่เคยสอน แล้วก็ท่านที่ เป็น
อุปัชฌาย์สอนชาวบ้านแล้ว ปฏิบัติเองรีเปล่า ตอนนี้น้ำมันชักสงสัย อุปัชฌาย์ที่ดึกก็มี ที่เลวกก็มี นักบวชที่ ดึกก็
มี ที่เลวกก็มี

แต่ว่าเวลานี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์ท่านบอกว่า ผู้ที่เป็นอลัชชีมีอำนาจ ท่านพยากรณ์
ไว้อย่างนั้น เวลานี้ขอบรรดาพระคุณเจ้าทั้งหลายที่มีอำนาจ ช่วยกำจัดอลัชชีให้หมดสิ้นไป จะมาม้วนัง
เกรงใจการเดินขบวน กลัวจะเสียดักคี่ศรี นี้ประเทศชาติจะบรลย เมื่อประเทศชาติพังไป ศาสนาจะ
ตั้งอยู่ได้ไหม เราจะมานั่งบวชอยู่ได้อย่างนี้ไหม เปล่า ไม่ได้ เขาจะกำจัดไป แล้วก็ท่านทั้งหลายที่บอกว่า
อาตมาปากหมานะ ฟังดูให้คินะ ว่าตอนบวชเข้ามาใหม่ ๆ พระอุปัชฌาย์สอนให้เจริญพระกรรมฐาน เขา
ไม่ได้ให้พระมารุ่มร่าม เป็นหมอดู เป็นหมอยา เป็นเจ้าคณะโน่น เจ้าคณะนี้ มียศชั้นนั้น ชั้นนี้ ไม่มีใน
ตำราในเวลาบวชหนึ่งนะ บรรดาท่านที่บอกว่าอาตมาขอบว่าพระ จำไว้ด้วยนะ เวลาขอ อุปสมบทเสร็จ
อุปัชฌาย์บอกว่า อนุศาสน์ เขาบอกอย่างไรรู้เรื่องไหม ฟังไม่รู้เรื่องซิ ฟังไม่รู้เรื่อง จะอ่านให้ฟัง

๑. บรรพชาอาศัยโภชนะ คือคำขำอันหาได้ด้วยกำลังปลีแข้ง ฟังทำอุตสาหะในสิ่งนั้น
ตลอดชีวิต นี้อ่านตามสำนวนบาลี ลากที่เหลือเพื่อ ภัตที่เขาดวายพระสงฆ์ ภัตเฉพาะพระสงฆ์ การ
นิมนต์ภัตถวายตามสลาก ภัตถวายในปีภัก ภัตถวายในวันอุโบสถ ภัตในวันปกติ คำว่าภัตแปลว่า
อาหาร นี่หมายความว่าให้พระมีความเป็นอยู่ในการที่ขอชาวบ้านเขากิน ชาวบ้านเขาสงเคราะห์ แต่ว่า
ต้องขอด้วยอาการคุษฎีภาพ หมายความว่าไปบิณฑบาต เดินไปเฉย ๆ หรือว่าเขามาถวายที่วัด นี่เป็นกฎที่ ๑

๒. อุปัชฌาย์สอนไว้ การบรรพชาอาศัยผ้าบังสุกุล จีวร หรือผ้าที่เขาทิ้งแล้ว เวลานี้เขา
ถวายไม่ต้องหาผ้าแบบนั้น เธอจงทำอุตสาหะในสิ่งนั้นตลอดชีวิต คืออย่ารุ่มร่าม อย่าใช้ผ้าสวยงามเกิน
ไปมีผ้าเปลือกไม้ ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าแพร ผ้าปาน ผ้าขนสัตว์ ผ้าแกมกันคือผ้ามีแกมไหม หรือว่าแท้จริง ๆ
ท่านให้ใช้ผ้าบังสุกุล คือผ้าใช้แล้ว จะได้ไม่สวยไม่งาม เวลานี้ชาวบ้านเขาทำผ้ามาถวายก็รับได้ แต่ว่า
อย่า เอาจิตใจเข้าไปถือในความสวยความงาม

๓. เมื่อเธอบรรพชาเข้ามาแล้ว อาศัยโคนไม้เป็นเสนาสนะ เป็นที่อยู่ไม่ใช่อาศัยตึก
แล้วก็เธอจงทำอุตสาหะในสิ่งนั้นตลอดชีวิต หมายความว่าเจริญสมณธรรม สร้างสมาธิจิต ทำศีลให้
บริสุทธิ์ ทำสมาธิให้ตั้งมั่น ทำลายกิเลสให้หมดไป ไม่ใช่ว่าบวชแล้วจะตั้งใจหาลาภ

หายศตวรรษคาศักดิ์ เขาไม่ได้สอนไว้เลย จะอยู่โคนไม้ก็ได้ จะอยู่ในวิหารก็ได้ หรือในกุฏิธรรมคา เขาเรียกวิหาร วิหารแปลว่าที่อยู่ เรือนที่มุงแถบเดียวก็ได้ คือเพิง เรือนชั้นก็ได้ เรือนโล้นที่มีหลังคาตัดก็ได้ อยู่ในถ้ำก็ได้

๔. เมื่อเธออุปสมบทบรรพชาแล้ว อาศัยน้ำมูตรนำเป็นยา เธอจงทำอุตสาหะในสิ่งนั้น ตลอดชีวิต หมายความว่าสิ่งใดที่เป็นยาละก้อกินได้ อาศัยน้ำขุ่น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย อันนี้กินได้น้ำตาลนะ น้ำอ้อยก็คือน้ำตาลกินได้ นี่เป็นเรื่องที่อนุญาต อนุญาต แต่นี้ไม่ได้อนุญาตให้จิตใจชาวบ้าน ไม่นอนุญาตให้ปล่อยสถานที่ของวัดให้พินาศลึบหายไป พังไปโดยไร้ประโยชน์ ไม่มีความสนใจ ในวันบวชวันแรก อุปัชฌาย์สอนในข้อปฏิบัติไว้อย่างนี้ มีอีก ๔ ข้อเป็นข้อยกเว้นคือ

๕. เมื่อเธอบวชเข้ามาแล้ว อันภิกษุผู้อุปสมบทแล้ว ต้องไม่เสพเมถุนธรรม คือไม่ร่วมกับผู้หญิงหรือว่าสัตว์เดรัจฉาน ไม่ร่วมกับคนหรือสัตว์เดรัจฉาน คือในห้องค์กำเนิดล่วงเข้าไป แม้แต่เมตีดงาเดียว อันนี้ถือว่าหมดจากความเป็นภิกษุ ขาดจากความเป็นพระ ไม่ใช่ศากยบุตร ท่านว่าเปรียบเหมือนกับบุตรผู้ถูกตัดศีรษะแล้ว ไม่อาจจะมีส่วนศีรษะกันได้ อยู่ ภิกษุก็เหมือนกัน ถ้าเสพเมถุนธรรมเข้าไปแล้ว ก็ไม่เป็นสมณะ คือไม่ใช่พระ ไม่ใช่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร ในการนั้นเธอจงรักษากฎข้อนี้ ไว้ตลอดชีวิต อย่างไปยุ่งกับผู้หญิงในฐานะเป็นสามีภรรยา อย่าไปร่วมรักแม้แต่นิดหนึ่งก็ได้

๖. อันภิกษุผู้อุปสมบทแล้ว ไม่พึงถือเอาของที่เขาไม่ให้ ด้วยอาการขโมย โดยที่สุดหมาย เอาถึง แม้แต่เส้นหญ้า ที่เขาไม่ให้หั้นะ เส้นหญ้าเส้นหนึ่งก็ไม่ควรถือเอา ภิกษุใดถือเอาของที่เขาไม่ให้ด้วยอาการขโมย มีราคาถึงบาทหนึ่ง ก็ถือว่าขาดจากความเป็นพระ พุคกันอย่างง่าย ๆ

๗. ภิกษุที่อุปสมบทแล้ว ไม่พึงแกล้งพราดสัตว์จากชีวิต คือไม่พึงฆ่าสัตว์ตัดชีวิตนะ ถึงแม้ว่าจะเป็นมดค้ำคแดงก็ตาม แกล้งพราดชีวิตจากกายไม่ได้ ถ้าทำอย่างนั้นก็ถือว่าไม่ใช่พระ พุคง่าย ๆ

๘. ภิกษุที่อุปสมบทแล้ว ไม่พึงอวดอุตริมนุสสรธรรม คือ ธรรมอันยิ่งที่ไม่มีในตน ไม่ได้มานบอว่ามีมาน ไม่ได้เป็นพระอริยเจ้าบอว่าเป็นพระอริยเจ้า หรือว่าเราไม่มีความคิด อวดว่ามีความคิด สับสนกันหน่อยก็ช่างมัน อ่านรีบ อ่านให้ทันเวลา เป็นอันว่า พระมีหน้าที่ปฏิบัติแบบนี้ การเรียไรกันมาตั้ง ๕ ปี ๑๐ ปี หรือ ครั้ง ๒ ครั้งก็ตาม เอาเงินที่เขาถวายเข้ามาสูญหายไปหมด ไม่ทำให้เป็นประโยชน์มันหลายบาทนี้

ควรจะสังคายนากันว่าอย่างไร

แล้วก็ที่ดินของวัดเวลานี้ กว้างคืบ ยาวคืบ มันราคาเท่าไร ถ้าเป็นที่ดินของวัดจริง ถ้าสมมุติว่าไม่ใช่ที่ดินของวัด มันเสียทั้ง ๒ ฝ่าย นี่พูดให้บรรดาท่านพุทธบริษัทฟัง แล้วถวาย พระเถระ นุเถระ ฟังไว้ด้วย ช่วยกันพิจารณา อย่าปล่อยให้พระพุทธรูปศาสนาพินาศไปด้วยความชั่วของพวกเราเลย การฟ้องร้องประชาชน ถ้าที่ดินนั้นเป็นที่ของวัดจริง ปล่อยให้ประชาชนยึดครอง จนกระทั่งออก โฉนดออก น.ส.๓ แสดงว่าเจ้าอาวาสองค์นั้นไร้สมรรถภาพ ถ้าบังเอิญว่าที่นั้นไม่ใช่ที่ดินของวัด ไม่ฟ้องเขา ก็เป็นการโกงเขา ราคามันเกินกว่าบาท อย่างนี้ทรงตัวได้รีเปล่า นี่เราพูดกันด้วยความจริง ขอบรรดา เถระานุเถระ โปรดพิจารณากัน แล้วก็ใคร่ครวญให้ดีนะ เรื่องนี้เป็นเรื่องร้ายแรงมาก ถ้าหากว่าเรื่องนี้ไม่ เป็นไปโดยธรรมละก็อ ไม่ช้าเหตุใหญ่มันจะเกิดขึ้น มันจะเกิดอย่างที่บรรดาพวกท่านทั้งหลายคาดไม่ถึง

ผมขอถวายความจริงให้ทราบ โปรดทราบกันไว้ด้วยนะว่า ความย่อหย่อนในพระธรรมวินัย ที่องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน มันย่อหย่อนขนาดใช้ไม่ได้แล้ว แต่ว่าพระที่ตีท่านก็มีมาก ทำไมท่านผู้มีอำนาจจึงไม่ได้สนใจเมื่อเจ้าอาวาสทำแบบนี้ แล้วพระที่ปกครอง เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด ซึ่งอยู่ใกล้ชิด กิจเหล่านี้มันเป็นกิจใหญ่โต พื้นที่ดิน เป็นสิบสิบไร่ แบบนี้นี่มันไม่ใช่ของเล็ก แล้วก็การทำความผิดมาตั้ง ๑๐ ปีเศษ ๆ ไม่ใช่เวลาเล็ก ทำไมจึงไม่มีใครรู้ นี่ควรจะไล่เบียดกันไปให้หมดเสียก่อน ควรจะพิจารณาสมรรถภาพของผู้ปกครอง คณะสงฆ์ ผู้มีอำนาจคณะสงฆ์ว่า ควรจะปฏิบัติกันอย่างไร นี่วินิจฉัยกันให้ดีด้วยนะครับ

ผมขอปฏิญาณอีกวาระหนึ่งว่า หากท่านไม่สามารถจะทำเรื่องนี้ให้เรียบร้อยไปได้ และถ้าเห็นว่าท่านเจ้าอาวาสและคณะสงฆ์นี้ทำถูกเมื่อไหร่ ผมก็ขอลาออกจากคณะสงฆ์ไทยใน ปัจจุบัน ขอตั้งนิกายใหม่เป็นพุทธนิกาย ไม่ยอมรับนับถือบทบัญญัติใด ๆ ที่พวกท่านทั้งหลายตั้งขึ้น เพราะร่วมไม่ได้แล้วนี่ เพราะท่านทั้งหลายไม่เคารพในพระธรรมวินัย ผมร่วมไม่ได้ และผมก็จะชวนคณะ ของผม บรรดาพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ผู้มีความเคารพในพระธรรมวินัย มาช่วยกันบำรุงพระพุทธศาสนา ถึงแม้ว่ามันจะเป็นจุดเล็ก ๆ น้าแม่แต่หยดเดียวก็ยังมีความเย็น ดีกว่าไฟกองใหญ่ที่มีแต่ความร้อน

เอาละบรรดาท่านพุทธบริษัท เวลาหมดแล้ว ก่อนจะลาอย่าลืมนะว่า วันที่ ๖ สิงหาคม เป็นวันครบรอบร้อยปีหลวงพ่อปาน มาทำบุญกัน แล้วก็วันที่ ๑๐ หล่อรูปหลวงพ่อปาน ยกช่อฟ้าพระอุโบสถ แล้วก็บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ส่วนนี้ใครเขาจะรับเป็นวัดหรือไม่รับเป็นวัดก็ไม่สำคัญ เราเป็นวัดของพระพุทธศาสนา ไม่ใช่วัดของอสังฆ์ ขอความสุขสวัสดี จงมีแด่พระพุทธศาสนิกชน ผู้รับฟังทุกท่าน สวัสดิ์

*****

ไขข้อข้องใจ ๘

เรื่องที่ดิน

ท่านสาธุชนทั้งหลาย สำหรับวันพุธนี้ ก็มีโอกาสมาร่วมกับบรรดาท่านพุทธบริษัท ตามเคย วันนี้จะมีเรื่องแก้ไขข้อข้องใจที่บรรดาญาติโยมทั้งหลายมาถามเรื่องสถานที่ ที่ดินที่พระเจ้าผู้ครองเมือง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ได้พิจารณาไปแล้วว่า การที่พระเจ้าทำอย่างนั้นไม่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย หากว่าเราจะพิจารณาตามความเป็นจริงแล้วก็มีคามคิดทั้ง ๒ ส่วน ฟ้องก็ผิด ไม่ฟ้องก็ผิด นี่สำหรับพระคือน่าจะผู้ปกครอง ตามที่อ่านให้ทราบแล้วในมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติปกครอง คณะสงฆ์ เจ้าอาวาสมีหน้าที่รักษาทรัพย์สินของสงฆ์และสาธารณสมบัติให้เป็นไปด้วยดี และก็เป็นเมื่อ สถานที่มาติดอยู่กับวัด ปล่อยให้ชาวบ้านเขาไปเป็นสมบัติของตน อย่างนี้บรรดาท่านพุทธศาสนิกชน ที่เคยปรารภว่า อาตมาพูดก้าวร้าวบรรดาพระหรือชาวบ้าน ชอบว่าพระหรือชอบว่าชาวบ้าน ท่านเห็น ชอบด้วยกับพระประเภทนี้ไหม ทรัพย์สินสมบัติที่เขาถวายองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยศรัทธาแท้ แต่ทว่ามานั่งนอน ให้ชาวบ้านเขาเอาทรัพย์สินโดยเฉพาะเป็นแผ่นดินซึ่ง จะนำไปได้โดยยาก ต้องทำไปตามกฎหมาย ต้องมีหลักฐาน ออก น.ส.๓ ออกโฉนด อย่างนี้ท่านเห็น สมควรด้วยหรือยังว่า พระประเภทนี้เป็นพระที่ควรบูชา นี่ท่านกล่าวกับเราว่า เรากล่าวโจมตีพระ ถ้าตัวดีแล้วทำไมถึงได้ว่าชาวบ้าน ไปว่าคนอื่นเขาทำไม

นี่ความจริงคนพูดไม่เคยปรารภ และไม่เคยมีความเห็นว่าตนเป็นคนดี ถ้าดีแล้วก็ไปนิพพานแล้ว นี่มันยังไปนิพพานไม่ได้ ก็ต้องถือว่าตนไม่ดี และการทำลายศรัทธา และสมบัติที่เขา ถวายกับองค์สมเด็จพระชินสีห์ นี่ท่านเห็นชอบแล้วใช่ไหม เห็นแล้วหรือยังว่า นักบวชในพระพุทธศาสนา ที่ช่วยทำลายพระศาสนานะมันมีมากเพียงใด นี่ความคิดในฐานะที่ทำให้ทรัพย์สินของพุทธ ศาสนาพินาศ จิบหายไปแบบนี้ ท่านบวชหรืออย่างไร ท่านเห็นชอบด้วยแล้วใช่ไหม เขากล่าวพาดพิงมาถึง อาตมาหลายครั้ง มีคนมาบอกหลายรายว่า ทำไมจึงได้ชอบโจมตีพระว่าพระ พระนะไม่ว่า ว่าคนเลว เพราะว่าพวกอสังขีทำตัวเป็นเดียรถีย์ ปลอมเข้ามาในเขตพุทธศาสนา ทำลายพระธรรมวินัยขององค์ สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า

แบบนี้ ท่านบูชาแล้วใช่หรือไม่ หากว่าท่านบูชาก็โปรดทราบ ว่า ท่านกับอาดมามันเป็นบุคคลคนละสาย อาดมามีความเคารพในองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดา ไม่ได้เคารพในปฏิปทาของท่านเทวทัต เรากับท่านแยกทางกันได้แล้ว ไม่ควรจะพบหน้ากัน นี่เราพูดกันด้วยความจริงใจ จะมานั่งอมความ พูดอย่างนั้น พูดอย่างนี้เพื่อประโยชน์อะไร นี่การทำให้ทรัพย์สินสมบัติของวัดพินาศเสียหายไปนี้ มันควรแล้วหรือ แล้วก็บรรดาพระสงฆ์ที่มีอำนาจในการปกครอง เขาตั้งกันไว้ทำไมนะ อยากจะทราบนัก

เรื่องนี้ปรากฏแล้วชาวบ้านนะ เขาฟ้องร้องไปยังเจ้าคณะทุกสาย เวลานี้เรื่องยังอยู่ที่เจ้าคณะตรวจการภาค ๓ แล้วก็เจ้าคณะตรวจการภาค ๓ ท่านเพิ่งเข้ามาทำงานใหม่ ๆ ท่านจะปฏิบัติเป็นประการใด นั่นก็ต้องรอเวลาให้เวลากับท่านบ้าง แล้วอีกประการหนึ่ง ในเมื่อที่ตกไปเป็นของชาวบ้าน นี้ก็ถือว่าเป็นความผิดอย่างหนัก ที่ปล่อยปละละเลยไม่สนใจในตำแหน่งหน้าที่ของตน อย่างนี้ คณะสงฆ์ยังถือว่าเป็นบุคคลที่มีสมรรถภาพ ควรจะปกครองวัดต่อไปอย่างนั้นใช่ไหม อันนี้ ขอกราบเรียนบรรดาท่านพระเถระทั้งหลายโปรด แล้วก็ใช้ดุลยพินิจพิจารณาให้ดี ๆ ว่า บทบัญญัติ ขององค์สมเด็จพระชินสีห์บรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงบัญญัติไว้ให้พระปฏิบัติในพระธรรมกันแบบไหน นี่ประการหนึ่ง

อีกประการหนึ่ง ถ้าที่นั่นบังเอิญไม่ใช่ที่ของวัดแล้ว ก็พระไปฟ้องเขาแบบนั้น เท่ากับเป็นการโกงที่ของชาวบ้านเขา ควรจะมีโทษเป็นประการใด มันจะมีโทษหรือไม่มีโทษ สำหรับชาวบ้าน เขายังถือว่าเป็นคนเลว พระหรือว่านักบวชในพุทธศาสนาที่ปฏิบัติตนแบบนี้ควรบูชาแล้วหรือยัง ที่ท่านทั้งหลายปรารภมาจากหลายสายมาเข้าหุบอกว่า ทำไมตัวเองเป็นคนดีแล้วถึงได้พูดพาดพิงว่าชาวบ้านเขา ว่าพระเขา นี่สงสัยเหลือเกินว่า ท่านทั้งหลายประเภทนี้ ควรจะมีอารมณ์จิตคิดร่วมกับบุคคลประเภทนี้อยู่ เป็นการทำลายศาสนาขององค์สมเด็จพระบรมครูให้พินาศไป ถ้าไม่เป็นเช่นนั้นละก็อย่าท้อใจ ท่านคงไม่พูดกันมาอย่างนั้น นี่เราพูดกันด้วยความจริงใจ

อย่าลืมนะว่า อาตมาบวชเข้ามาในพระศาสนา ไม่มีความประสงค์จะไปรุกรานใคร ต้องการเห็นนักบวชเป็นพระ แล้วก็ต้องการเห็นคนที่เข้ามาในวัดเป็นพุทธศาสนิกชน เป็นคนที่ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน งานประเภทนี้หนักขนาดไหน กรรมที่ทำมีหนักขนาดไหน ขอบรรดาท่าน จงใช้ปัญญาพิจารณาให้ดี ถ้าปัญญาของท่านไม่มี ก็ไปถามคนที่เขามีความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เอากันในด้านกฎหมายของบ้านเมืองก็แล้วกัน ถ้ากฎหมายของบ้านเมือง เขาบอกว่าใช้ไม่ได้ละก็

พระยิ่งเลวไปกว่านั้นอีก นี้ว่ากับนักบวชนะ จะไปว่าพระที่ได้โศคา สกิทาคา อนาคา อรหันต์ กับท่านไม่ได้ ท่านพวกนั้นท่านไม่ทำเลวแบบนี้

การที่กระทำแบบนี้นี้ เขาเรียนไปถึงพระผู้ใหญ่ที่มีอำนาจในการปกครอง ความจริงเขาทำกันมานานแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๖ นี้มันเข้ามาถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ยังไม่มีผลคืบหน้าไปถึงไหน การสอบสวนก็ยังไม่แล้วเสร็จ เมื่อเขาเรียนเข้าไปตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๖ ถึงเจ้าคณะอำเภอ ปรางค์ว่า ดูเหมือนว่าจะเป็นวันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๖ แต่ว่าพอถึงเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๑๗ เขาไป เตือนว่าเรื่องทำไมเงียบไป พอเขาเรียนเข้าไป พระองค์นั้นก็แสดงปฏิบัติพาใหญ่คือ กลั่นแกล้งใน การฟังธรรม ในการเจริญสมณธรรมของนักปฏิบัติพระกรรมฐาน โดยการใช้เครื่องขยายเสียงรบกวน คนทุกคน ท่านผู้หลักผู้ใหญ่ที่มาชุมนุมในที่นั้นทราบกันได้ดี แม้แต่ว่าท่าน พลโท ม.จ. ประเสริฐศรี ชยางกูร มาพักเพียง ๒ คืน เท่านั้น ท่านยังบอกว่าท่านไม่ไหว ถามว่าใครเป็นเจ้าของคณะในกรุงเทพฯ นี่การที่เขาเรียนเข้าไปนะ แทนที่พระผู้ใหญ่ที่มีอำนาจในการปกครองจะยังสอบสวน ทำเหตุ ทั้งหลายที่เป็นความชั่วให้สลายตัวลง กลับส่งเสริมกันให้ทำความชั่วให้มากขึ้น นักบวชประเภทนี้ะ บรรดาท่านพุทธบริษัท ท่านยอมรับนับถือว่าเป็นพระที่ควรบูชาแล้วหรือยัง

ในเมื่อเขาเตือนเข้าไปแล้ว ท่านเจ้าคณะอำเภอมีหนังสือกลับมา บอกว่าการเรียนนะผิดจังหวะ ต้องเรียนเจ้าคณะตำบลขึ้นไปก่อน ถ้าหากว่าเห็นเขาทำผิดแบบนั้นละก็ ทำไมไม่ รับแจ้งมาตั้งแต่ตอนต้น ปล่อยเวลาล่วงเลยไปตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน จนถึงเดือนเมษายน นี่เราก็ลอง มองเจตนาดู ว่าคนที่เขาประกาศตนว่าเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระบรมครู โคนหัวหม่มผ้าเหลืองเอา เปรียบชาวบ้านในความเป็นอยู่ แต่ว่า เขาปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระบรมครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามพระวินัยในข้อไหนกันบ้าง คนคิดคิดชั่ว ตัวมีอำนาจในการปกครองแต่ก็ไม่ปฏิบัติ ชำระสะสางให้มันเป็นไปด้วยดี

เมื่อชาวบ้านเขาทราบว่าเจ้าคณะอำเภอว่ามาอย่างนั้น เขาก็เรียนไปยังเจ้าคณะตำบล ท่านเจ้าคณะตำบลก็แสนที่จะดีเหลือดี เมื่อรับทราบการร้องเรียนก็แจ้งมายังเจ้าอาวาสองค์นั้น เจ้าอาวาสองค์นั้นทำอะไร เขียนหนังสือตอบไปแก้ข้อหา โดยเจ้าคณะตำบลไม่ต้องเรียกสอบสวนใคร ทั้งหมด เจ้าอาวาสแก้ข้อหาเสร็จ เจ้าคณะตำบลก็มีหนังสือแจ้งมาทันทีว่า ข้อหาทั้งหมดนี้ใช้ไม่ได้ เป็นอันว่า เจ้าอาวาสถูก

อย่างนี้ คณะสงฆ์เห็นชอบด้วยแล้วหรือยัง พระที่มีปฏิปทาแบบนี้ควรจะปกครอง คณะสงฆ์อย่างนั้นหรือ ที่เราจะร่วมกับคณะของท่านไม่ได้ ก็เพราะความเลวทั้งหลายเหล่านี้มันปรากฏ บทบัญญัติในกฎของมหาเถรสมาคมมีอยู่บทหนึ่งจะขอนำมาอ่านเฉพาะตอนที่มีความสำคัญ ท่านกล่าวว่า ถ้าผู้ปกครองคณะสงฆ์นั้นละเลย ไม่จัดการตามอำนาจหน้าที่ตามที่กล่าว เป็นเหตุให้เกิด ความเสียหายแก่คณะสงฆ์ด้วยเหตุแห่งอคติ อคติแปลว่าความลำเอียง ไม่เที่ยงธรรมหรือด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม ต้องถือว่าบกพร่องในหน้าที่ ขาดความเคารพต่อพระธรรมวินัย ต้องมีความผิดและรับโทษ ฐานละเมิด จริยาพระสังฆาธิการ ในกรณีทีละเลย ละทิ้งหน้าที่แล้วแต่กรณีปฏิบัติ บรรดาท่าน พุทธบริษัท บทบัญญัติที่นอกจากพระวินัย ท่านทั้งหลายที่เป็นพระเถรานุเถระ ประชุมกันร่างกันขึ้นไว้ แต่ทว่าไม่มีใครประพฤติปฏิบัติ อย่างนี้บรรดาท่านพุทธบริษัทที่มีความเคารพในพระพุทธรศาสนา ท่าน เห็นด้วยไหมว่าเป็นเรื่องของความดี เป็นเรื่องของ การควรบูชา การกระทำอย่างนี้เชื่อว่าเป็นการเชิดชู ศาสนาของ องค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ทรงอยู่ หรือช่วยกันทำลายพระพุทธรศาสนา

เรื่องทั้งหลายเหล่านี้ ปรากฏกันมานาน ได้ยินมานาน ถ้าจะมาแล้วให้บรรดาท่าน พุทธบริษัทฟังแล้วมันก็เหลือเกิน เพราะว่า อายุกาลผ่านมาของอาตมามันมีมากประสบการณ์มันเยอะ รู้สึกว่า เป็นที่สะอิดสะเอียนมานาน บรรดาท่านพระเถรานุเถระผู้ใหญ่ที่มีอำนาจในการปกครอง ทำไม จึงได้ ละเลยพระธรรมวินัยกันถึงขนาดนี้ ปล่อยให้บุคคลผู้เป็นอสังขียายิพุทธศาสนา นี่การพูดต่อไปนี้ ท่านทั้งหลายจะเห็นว่าเพราะเหตุใดพระสงฆ์จึงกล้าเดินขบวน จึงกล้าประชุมประท้วงกัน เหตุต้นมันมี กันมานาน คือไอ้ความย่อหย่อนทางพระธรรมวินัย

สำหรับวันนี้ก็จะมาแก้ข้อข้องใจ เพราะว่าในวันก่อน ได้พูดไว้ตอนหนึ่งว่าท่านทั้งหลายจัดการเรื่องทั้งหลาย ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยไม่ได้ เราก็จะขอแยกตัวออกจากคณะสงฆ์ไทย ที่มีอยู่ ๒ คณะ เรียกว่าธรรมยุต และมหานิกาย ความจริงเวลานี้ จิตใจก็ไม่ได้เป็นพวกใดพวกหนึ่ง เป็น พุทธนิกายอยู่แล้ว เพราะว่าบวชเข้ามาอุทิศเฉพาะพระพุทธเจ้า ไม่ได้อุทิศเฉพาะเหล่าใดเหล่าหนึ่ง หรือ พวกใดพวกหนึ่ง หรือคณะใดคณะหนึ่ง สิ่งที่ต้องการก็มีอย่างเดียวคือ สมณธรรม ต้องการทำความจิตใจ ให้ สะอาด รักษาพระศาสนาขององค์สมเด็จพระบรมโลกนาถให้บริสุทธิ์ ช่วยส่งเสริมพระพุทธรศาสนา ช่วย บำรุงศรัทธาของบรรดาท่านพุทธบริษัท ไม่ให้ทำลายศรัทธาหรือรุกรานชาวบ้าน โกงชาวบ้านเขา อย่าง นี้ไม่ยอมเคารพนับถือด้วย และไม่ยอมปฏิบัติตาม

เมื่อวันพุธก่อนพูดไว้ว่า ถ้าหากว่าท่านทำกันแบบนี้ ไม่สามารถจะชำระสะสางให้สะอาดกันไปได้ เราก็จะขอแยกตัวออก ก็มีคนเขามาถามว่า อาการแยกตัวออกประเภทนั้น ถ้าเขารุกรานอย่างหลวงพ่อดีเรื่อง วัดใหม่พิณสุวรรณ จังหวัดสุพรรณบุรีจะว่าอย่างไร หลวงพ่อดีเรื่องท่านเป็นพระครูอะไรจำไม่ได้แล้ว สมัยนั้นยังบวชใหม่ ๆ มีพระผู้ใหญ่ที่มีอำนาจ อาศัยความอิทธิฤทธิ์ในความคิดของท่าน หาเรื่องราว วัดที่ท่านสร้างขึ้นมาก็เป็นที่ของท่าน เป็นที่ที่พ่อแม่ให้เข้าไป สร้างกันขึ้นมาเป็นวัด แล้วก็บำรุงรักษาบรรดาท่านพุทธบริษัท แต่ในที่สุด ถูกเจ้าคณะตรวจการภาคตั้งสึก การตั้งสึกนี้ไม่ได้พิจารณาอะไรละ นอกจากว่าเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัดสมัยนั้นเห็นว่าท่านดีเกินไป ในที่สุดท่านเป็นพระผู้ใหญ่ พระที่ทรงคุณธรรม เขาตั้งสึกแล้ว ท่านก็ถือสมณสัญญาไว้ตามเดิม แต่ว่าเพื่อความปลอดภัย ลูกศิษย์ที่เป็นผู้ใหญ่ก็พากันไปบวชที่ประเทศลาว กลับมาพระผู้ใหญ่ยังจัดการกับท่านอีก ฟ้องร้องถึงโรงศาล ในที่สุดก็แพ้ท่าน

มีคนมาถามว่าท่านพูดแบบนี้ ถ้าโดนเข้าแบบนี้จะทำอย่างไร ก็จะต้องตอบว่า สมัยนั้นทางกองทัพเขาให้ปืนเล็กยาว ๘๖ เวลาใช้ใช้ปืนเอ็ม ๑๖ นี้พูดก็พูดเทียบเคียงกับทางโลก เพราะลีลามันต่างกัน สำหรับอาตมานี้ ไม่มีอะไร ไม่มีพิษไม่มีภัย เขียวเล็บไม่มีแล้ว แต่ว่าเป็นที่น่า สงสัยว่าคนที่เขามีความจงรักภักดี ใครเขาจะทำอะไรบ้าง อันนี้รู้ด้วยไม่ได้ แต่ว่าจะให้ปฏิบัติตามนั้น ปฏิบัติไม่ได้ เพราะยืนยันความเลวในการที่เขาทำกันมาแล้ว แล้วก็ไม่สามารถชำระสะสางให้ดีขึ้น อย่างนี้จะ มาหาคนที่มาแคะได้ ไอ้การพูดแบบนี้ก็เหมือนกับการประชุมสภา แต่เราไม่มีอำนาจในการประชุม ไม่มี สิทธิในการประชุม เราก็แสดงความเห็นแบบนักหนังสือพิมพ์ แล้วก็เอาเรื่องจริงมาพูด จะมา กลั่นแกล้งกันแบบนี้ อันนี้มันเป็นเรื่องน่าสงสัยอยู่ เพราะตามบาลีที่องค์สมเด็จพระชินสีห์บรมศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านกล่าวว่า ปุชโก ลกเต ปุชฺ วนทโก ปฏฺิ วนทนฺ ถ้าเราบูชาเขา เราก็ได้บูชาตอบ ถ้าเราไหว้เขา เราก็ได้การไหว้ตอบ ถ้าเขากลั่นแกล้งเรา เราควรจะทำอย่างไร ควรจะสอนตามใจ ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเพื่อเป็นการทรงคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระธรรมโศภากย์ ให้เป็นไป ตามความเป็นจริง ข้อนี้เอาไว้รู้กันในวันนั้น ในวันที่เหตุการณ์ใหญ่มันจะมาถึง นี้เราพร้อมแล้ว

แล้วอีกอันหนึ่ง เราพูดกันไว้ว่า ถ้าหากว่ามาอยู่กับเรา เราก็จะต่อสู้ด้วยเหตุผล ถ้าต่อสู้ด้วยเหตุผลไม่มีผล เราก็ต้องต่อสู้ด้วยกำลัง ตอนนี้ บรรดาท่านพุทธบริษัทหรือว่าพระผู้ฟัง ผู้อ่านหนังสือ เรื่องนี้เป็นหนังสือ ออกกันเป็นหลายพันฉบับ ดีไม่ดีแจกกันเกลื่อน เอาความจริงมาให้รู้ว่าทำไมพระจึงกล้าเดินขบวน

ทำไมพระจึงกล้าหมิ่นมุมนุญ ก็เพราะความย่อหย่อนในด้านพระธรรมวินัยของฝ่ายบริหาร ไม่ใช่อำนาจที่ตน มีอยู่ให้เป็นที่ไปตามสมควร เรื่องนี้มีเยอะหลักฐานมีพอ มีเหตุผลพอเพราะประสบการณ์มาก

ที่เราพูดกันแบบนี้ เราจะใช้กำลังเป็นเครื่องยัน เปล่า เราไม่ได้ใช้ปืนเป็นเครื่องยันท่าน เราไม่ได้ใช้อาวุธเป็นเครื่องยันท่าน กำลังของเรา ไม่ได้หลายถึงแบบนั้น เราจะใช้กำลังความดี คือฝึกกันเข้าไป รักษาพระธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยสันติวิธี รวมกลุ่มกันเข้าไป สถานที่ที่เราสร้างไว้ ถ้าสงฆ์ต้องการในเขตของสงฆ์เดิม เชิญเอาเงินมาชำระ ๕ ล้านบาท นี่เฉพาะปีนี่ละ ปีพ.ศ. ๒๕๑๘ และจะให้เฉพาะอาคารเท่านั้น สิ่งที่ไม่ได้ตรงตะปู ไม่มีสิทธิที่จะเอา ไว้ แล้วก็ถ้าไปต่อไป ของมีราคาขึ้นเราก็จะขึ้นราคาตามราคาวัตถุในปัจจุบัน ทำไมถึงได้กล่าวแบบนี้ ก็เพราะว่า เราสร้างไว้ให้พระอาศัยให้สาวกขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า อาศัย ไม่ได้สร้างไว้ให้พวกอสังฆิกอาศัย และพวกอสังฆิกมีความต้องการเมื่อไหร่ เราก็ต้องการทุนคืน นี่พูดกันตรงไปตรงมา และก็สถานที่สร้างขึ้นมาใหม่นั้น มันเป็นที่ของชาวบ้านเขา แล้วเราก็จะไม่ยอมโอนให้แก่คณะสงฆ์ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพราะเราปรียากันแล้ว ให้กันไม่ได้แล้ว ถ้าลงจัดการเรื่อง นี้ไม่ได้ ก็แสดงว่า ความดีในคณะสงฆ์ส่วนหนึ่งของพระพุทธศาสนาที่มีอำนาจ ใช้ไม่ได้เลย

เรื่องที่มีนปรากฏชัดขนาดที่เรียกว่า ถ้าเราจะอ่านกันตามภาษาพระธรรมวินัยของ องค์สมเด็จพระทรงแสวงสัตว์โสภาคย์ เรื่องนี้ความเป็นพระไม่ได้เหลืออยู่เลยแล้ว และก็เป็นที่มานานแล้ว และก็ไม่ได้เป็นคนเดียว ดูเรื่องราวที่ผ่านมาซิ ชาวบ้านเขาโรงเรียนเข้าไป ท่านผู้มีอำนาจมีใครทำอะไรบ้าง มีแต่ขงส่งเสริมกัน การพิจารณาคดีไม่มีการสอบสวน ตัดสินได้ทันที มันมีตัวอย่างที่ไหน มีแบบฉบับที่ไหน การโรงเรียนเข้าไป ถ้าหากว่าผิดระเบียบทำไมไม่รีบแจ้งให้เขาทราบ ปล่อยเวลา มาตั้ง ๕ - ๖ เดือน ลองพิจารณาถึงเจตนาดู ว่าคนที่ประกาศตนเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระบรมครู เขา ตั้งใจกันทำความดีกันจริง ๆ หรือไง นี่ละบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย เรื่องนี้มันเป็นเรื่องที่มีความ สำคัญกันอยู่มาก ไม่ใช่สำคัญน้อย ก็เพราะว่าเขาทั้งหลายเหล่านั้น ไม่ได้ตั้งใจวชเพื่อจรโลงพระ พุทธศาสนา

ฉะนั้น จึงขอกราบเรียนพระเถรานุเถระ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะเถรสมาคม และกราบทูลองค์สมเด็จพระสังฆราชผู้ทรงธรรม ที่เรียกว่าทรงธรรมนี้ ไม่ได้ตั้งใจประจบสอพลอนะ การประจบสอพลอไม่มีสำหรับบุคคลนี้ ให้พิจารณาข้อนี้ว่า ควรจะปฏิบัติกันอย่างไร การต่อต้านของ พวกเราด้วยกำลัง ท่านทั้งหลายไม่ต้องห่วง เรา

ไม่มีปิ่น เราไม่มีสรรพวูช เราจะต่อต้านด้วยสันติวิธี คณะของเราเป็นคณะเจริญสมณธรรม เราจะ อยู่ด้วยอำนาจสมณธรรมโดยเฉพาะ ไม่ไปเกี่ยวข้องกับท่าน แต่ขออย่างเดียว อยากรูกรานแบบหลวงพ่อ เรื่อง ถ้าหากว่า ท่านรูกรานแบบหลวงพ่อเรื่องแล้วละก็อ นั้นไม่รู้ด้วย ลูกศิษย์ลูกหาและคนที่เขามี ความจงรักภักดี เขาจะทำอะไรก็ให้เป็นหน้าที่ของเขาก็แล้วกัน อาตมาไม่เกี่ยว

เวลานี้เขาจะสังคายนากัน ท่านประกาศแล้วว่าวันที่ ๑๐ มกราคมเป็นวันสังคายนา คำว่าสังคายนา ก็เป็นการร้อยกรอง คือปรับปรุงความดี ความชั่วของพระพุทธศาสนา ขอโปรด ประทาน ท่านผู้มีอำนาจทั้งหลาย ช่วยกันสังคายนาตัวบุคคลฝ่ายปกครอง ให้มันเข้ารูปรเข้ารอยสักหน่อย ใ้อการละเมิดทั้งพระวินัยและที่พระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคมอะไรพวกนี้ยังมี หน้าที่ในการปกครอง ควรเอาไว้รี ถ้ายังเห็นว่าเป็นการสมควรอยู่ ก็เป็นที่น่าเสียดาย บรรดาพวกเรา ทั้งหลายที่มีความเคารพในองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นจะยอมปฏิบัติ ตามไม่ได้แล้ว เพราะองค์สมเด็จพระประทีปแก้วทรงกล่าวว่า ปฏิบัติแบบนั้นละก็อ มันลงอเวจิมหานรก ดูตัวอย่างพระเทวทัต ความจริงพระเทวทัตท่านก็ทำเป็นตัวอย่าง ก็เข้าใจอยู่แล้ว แล้วองค์สมเด็จพระ ประทีปแก้วทรงสั่งสอนไว้ด้วยดี แต่ความจริงพวกพระเหล่านี้หรือนักบวช เราเป็นนักเทศน์ เป็นนัก อบรมประชาชนให้เข้าถึงธรรมวินัย ให้สร้างความคิด ให้รู้จักเสียดสละความชั่วคือกิเลส แต่สมมุติว่า พวกเราเทศน์กันแล้ว เราก็เอาเทศน์ของเรามาฟังกันบ้าง มาปฏิบัติกันบ้าง มันจะดีไหม นี่พวกเราเทศน์ ให้เขาฟังได้ แต่เราฟังเทศน์ของเราบ้างรีเปล่า อันนี้ไม่เข้าใจ สงสัยเหลือเกิน

อันนี้ก็ขอลูกให้ พลโท ม.จ. ประเสริฐศรี ชยางกูร พระพี่เลี้ยงทรงทราบว่ ที่พระองค์ท่านทรงกรุณาเสด็จมาถึงวัดแล้วบอกว่า การมาในคราวนี้ก็มีความประสงค์อยู่อย่างเดียว คือต้องการว่ ใ้อการเขียนก็ดี ใ้อการพูดก็ดี ขออย่าให้รุนแรงนัก เพราะหนังสือที่ออกไป ปรากฏว่รุนแรงจัด อันนี้ อาตมาก็ขอประทานอภัยท่านว่ ความจริงหนังสือเก่า ๆ ที่ออกไป ที่กล่าวว่เป็นความรุนแรงนั้น มันแรงพอสำหรับจะยับยั้งอสังขีที่มีความไม่ดี ที่เข้ามาสะสมอยู่ในบรรดาพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ให้เขามีความรู้สึกสำนึกตัวแล้วหรือยัง หนังสือที่ออกไปในกาลก่อนนั้น มีความรุนแรงจริง แสดงว่ เหตุการณ์ทั้งหลายทั้งการเดินขบวนก็ดี เหตุการณ์อย่างอื่นก็ดี ก็จะต้องไม่ปรากฏขึ้น

เวลานี้ปรากฏว่ บรรดาประชานี มีนักบวชเหล่าต่าง ๆ ปรากฏขึ้น ถือศีล ๕ บ้าง ถือสังจะบ้าง ถืออะไรต่ออะไรบ้าง มันเป็นการนอกเหนือพระธรรมวินัยที่

องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดามาสัมพุทธเจ้าทรงสอน มีมากขึ้นแล้ว ถ้าหนังสือที่ออกไป มีความรุนแรงจริง พวกนี้เขาก็คงไม่ทำ นั่นแสดงว่าหนังสือที่ออกในกาลก่อนแล้ว มันอ่อนปวกเปียก ไม่ต่างอะไรกับมะเขือเผา ฉะนั้นเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้จึงปรากฏขึ้นมาได้

บรรดาญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย วันนี้ไม่ได้ตั้งเวลาไว้ ไม่ทราบว่ารายการผ่าน ไปเท่าไร เป็นอันว่าขอสรุปแบบง่าย ๆ สำหรับที่ญาติโยมทั้งหลายมาถามเรื่องที่คิด ถ้าจะพิจารณา กันจริง ๆ แล้ว ว่าถึงโทษทางพระ ก็หมายความว่าขาดจากความเป็นพระไปนานแล้ว อย่างนี้ใครจะ มายืนยันว่า ไปพูดเรื่องราวอาบัติสำคัญ อาบัติที่อยากให้ชาวบ้านรู้ เป็นการปรับ อาบัติอย่างนั้นอย่างนี้ละก็ ไม่ยอม รับรู้ด้วย ปล่อกันขนาดนี้จนชาวบ้านเขาเอือมระอาเต็มที นี้ต่อไปนี้ ก็เป็นเรื่องของพระมหาเถรานุเถระ ผู้ใหญ่ ท่านทั้งหลายเหล่านี้ตกอยู่ในเขตของเจ้าคณะตรวจการภาค ๓ วัดเทพธิดาราม แล้วท่านจะ พิจารณาว่าอย่างไร ฟังกันต่อไปในภายภาคหน้า สำหรับวันนี้ไม่ได้ตั้งเวลา สำหรับพูด เลยไปหรือยังไม่ ถึงก็ไม่ต้องทราบ ขอยุติไว้เพียงเท่านี้ ขอความสุขสวัสดิ์จึงมีแต่ท่านพุทธ ศาสนิกชนผู้รับฟังทุกท่าน สวัสดิ์

*****

ไขข้อข้องใจ ๘

ข้อข้องใจของกำนันโกรกพระ

ท่านสาธุชนทั้งหลาย การพูดครั้งที่แล้วมา รู้สึกว่าจะมีการเข้มข้นมากขึ้นไป แต่ก็ดีใจ บรรดาท่านพุทธบริษัทที่ให้การสนับสนุนในการพูด แต่ว่าอาตมานี้ยอมตายคนเดียว คนพูดนี้เขาอาจจะฆ่าตายเมื่อไรก็ได้ บอกแล้วนะ บอกว่าตั้งใจพร้อมที่จะตาย เพราะว่าไอ้การพูดแบบนี้มันเข้าหูคน เฉพาะคนดี แต่สำหรับคนที่ไม่ดีมันไม่เข้าหูคน การที่จะพูดแบบนี้ความเป็นมาเป็นอย่างไร เพราะว่า ในดินแดนทั้งหลายที่มาอยู่ใหม่นี้ พอเข้ามาในระยะแรกก็ประหลาดว่ามีคนเขามาพูดให้ฟัง ว่าดินแดนนี้ เป็นดินแดนที่ประกอบไปด้วยความไม่บริสุทธิ์ ทุจริต นี้เขาเล่าให้ฟังว่าอย่างนั้น

เขาบอกว่า หลวงพ่อเข้ามาในที่นี้ ผมทราบดีว่าหลวงพ่อก็มีความปรารถนาดีต่อพระพุทธศาสนา จะมาสร้างถาวรวัตถุ ให้เกิดเป็นคุณประโยชน์กับบรรดาท่านพุทธบริษัท แต่ทว่าดินแดนนี้ เขามีความแปลกประหลาด หลวงพ่อจงจำไว้ แล้วก็ยังมีพระหลายท่านก็แนะนำเอาไว้ ว่าเรื่องการเงินนี้เป็นเรื่องสำคัญ ต้องระมัดระวังให้มาก ถ้าผลเมื่อไหร่ละก็ อานเมื่อนั้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ปลายปี ต่อปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ปีนั้นจะสร้างศาลาการเปรียญใหม่ เพราะว่าศาลาการเปรียญที่วัดนี้หลังเก่า มันแคบ มันอานเต็มที่แล้ว ผมฟังด้วยประการทั้งปวง โยโย่ ฟันก็ผุ ประตูก็กผุ อีกอย่างคิดจะสร้างเป็นศาลาเข้าไว้ แล้วก็สร้างเป็นอาคารขึ้นมาใหม่ ถือว่าเป็นปีเริ่มสร้างเป็นมาตรฐาน วันหนึ่ง เขานิมนต์ไปฉันทน์เพลที่ ในจังหวัดอุทัยธานี ร้านไทยงาม ไปเจอกับท่านเจ้าคณะอำเภอใหม่ เขาเพิ่งตั้งกันใหม่ ๆ เวลานี้เลื่อนตำแหน่งเป็นรองเจ้าคณะจังหวัด จึงได้เรียนท่านบอกว่า เวลาที่วัดนั้นจะทำการก่อสร้าง เพราะบรรดาท่านพุทธบริษัท มีท่าน พล.อ.ท. ม.ร.ว. เสริม สุขสวัสดิ์ เจ้ากรมสื่อสาร ทอ. ท่านสนับสนุน เราก็จะจัดทำกันให้เป็นไปตามศรัทธา เท่าที่กำลังที่จะพึงทำได้ ขอประทานความกรุณา ท่านเจ้าคณะอำเภอมา เป็นประธานจะได้รู้เห็น ไอ้การก่อสร้างมันเป็นไปด้วยความสุจริต หรือเป็นไปด้วยความทุจริต ความจริงการได้ขอให้ท่านมาเป็นประธานไม่ได้หวังพึ่งบารมีอะไรหรอก เราต้องการอย่างเดียวคือความ บริสุทธิ์ ท่านจะได้มีอำนาจควบคุมการเงินที่เราได้จัดหากันขึ้นมา ได้มาเท่าไรใช้ไปเท่าไร

ท่านเจ้าคณะอำเภอสมัยนั้น ท่านตอบว่าอย่างไร ท่านนั่งไปประเดี๋ยวหนึ่ง ท่านก็ ตอบว่า แล้วก็อย่าเอาชื่อไปเรียไรนะ นี่ท่านตอบให้ฟังอย่างนี้ ว่าอย่าเอาชื่อไปเรียไรนะ ก็เลยตอบว่า ผมไม่เคยหากินในทางเรียไร พอท่านบอกขึ้นมาอย่างนั้น ก็ชักสงสัยซี เอ ว่าไอ้แดนนี้คงจะหากิน ในทางเรียไรกันมาอย่างหนัก แล้วก็คงจะไม่ใช่เรียไรอย่างหนักอย่างเดี๋ยว เรียไรแล้วก็คงเก็บกิน กันอย่างหนักด้วย ตามที่ชาวบ้านเขาเล่าลือกัน ไปไปมามาท่านก็เลยบอกว่า เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน เป็น ประชานกันเองก็แล้วกัน เป็นอย่างนั้นไป

เรื่องราวทั้งหลายเหล่านี้เป็นเรื่องจริง เวลานั้นที่พุดอยู่ ก็มีพระมหาคูสิต เวลานั้นเป็น เจ้าอาวาสวัดจวบนั่งอยู่ด้วย ขณะที่พุดอยู่ที่วัดเดียวกับเจ้าคณะอำเภอองค์นั้น สมัยนั้นเป็นเจ้าคณะอำเภอ พระมหาคูสิตก็บอกว่า รายการนี้เขาไม่มีการเรียไรเขานั่งได้ นอกจากเทศน์แล้วก็มีการนั่งได้ คือชาวบ้านเขามาถวายเอง เพราะเป็นคู่เทศน์กัน ท่านมหาคูสิตก็บอกว่าความจริงเรื่องเทศน์ไม่สำคัญ พอผิดพอเหวี่ยงกัน หากินพอกันได้ เสียทำอยู่หน่อยหนึ่งที่เขานั่งได้ เราสู้เขาไม่ได้ ท่านอดีตเจ้าคณะอำเภอองค์นั้นก็นั่งไป เป็นอันว่า ท่านไม่ยอมรับเป็นประชาน

นี่เริ่มแรกนะ แล้วก็การที่ท่านพุดอย่างนี้ ก็เป็นเหตุให้สงสัยว่าเพราะอะไร เป็นเจ้าหน้าที่ปกครองเขต เขาจะมาสร้างความจริงรุ่งเรืองให้แก่เขต เชิญให้มาเป็นประชาน กลับไม่รับรอง อันนี้แหละบรรดาท่านพุทธบริษัท เป็นเหตุให้สงสัยอยู่มากแล้วข้อสงสัยนี้ก็มาเปลื้องได้ในตอนท้าย ก็ทราบดีว่า จริยาของบรรดาคณะสงฆ์ทั้งหลายในเขตนี้ที่ไม่เป็นไปตามพระธรรมวินัย อันนี้อาจจะเป็น ที่พอใจของบรรดาเจ้าคณะทั้งหลายผู้ปกครอง ตามเรื่องราวที่พุดมาแล้วจะเห็นได้ว่า ใครเขาฟ้องร้องอะไร ท่านไม่ทำทั้งนั้น ท่านเฉยเมยกันเสียหมด ปล่อยให้เรื่องราวค้างเป็นปึก ๆ นี้เวลานี้บรรดาประชาติในเขตตำบลนี้ ในกรุงเทพฯ ต่างจังหวัดนี้เขารู้กันหมดแล้ว ว่าสาวกขององค์สมเด็จพระบรมสวัสดิสภาคัยประเภทนี้นะมีอยู่มาก

นี่บรรดาพระเถรานุเถระทั้งหลายโปรดทราบ บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายที่บอกว่า ถ้ายิ่งนี้ปากหมา ขอบอกว่าตัวดีแล้วจะไปว่าคนอื่นเขาทำไม บอกแล้วนี้ว่าตัวไม่ดี มันยังไม่ดี มันถึงได้ว่าชาวบ้านเขา ถ้าชาวบ้านมันดี พระมันดีเสียแล้วไม่ดีกว่า นี่มันไม่ดีตามพระธรรมวินัยจึงต้องพุดกัน เราจะพุดเพื่อทำลายพระศาสนาขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้พินาศไปอย่างนั้นรี อันนี้ขอได้โปรดทราบ ว่า อาตมานี้ไม่ต้องการลูกศิษย์มาก ต้องการลูกศิษย์ประเภทที่เคารพในพระธรรมวินัย ขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น เรื่องทำลาย

พระพุทธศาสนานี้ไม่ต้องง้อใคร ไม่อยากให้เห็นหน้า ไม่อยากจะถูกด้วย ฉะนั้น ท่านที่พูดฝากกับใครต่อใครมา ก็โปรดทราบที่ท่านพอใจแล้ว ก็ควรมาหาอาตมา ถ้าไม่พอใจแล้วอย่ามาเลย แล้วก็ไม่ต้องง้อใครด้วย เพราะว่าต้องการอย่างเดียวคือความสบายของตัว คำว่าสบายของตัวในที่นี้ก็คือว่า ทำจิตใจไม่ให้หมอง นั่นเป็นของดี แต่ว่าสิ่งที่พูดทั้งหลายเหล่านี้ก็เป็นเรื่องข้องใจของบรรดาพุทธบริษัท

สำหรับวันนี้ก็ยังให้หัวข้อเรื่องว่า “ข้อข้องใจของก้านัน โกรกพระ” จำให้ดีนะ ว่าเป็นข้อข้องใจของท่านก้านัน โกรกพระ ท่านมาถาม ท่านบอกว่า มีเรื่องราวอยู่อย่างหนึ่งคือว่า มีเจ้าอาวาสอยู่องค์หนึ่งท่านบอกชื่อเหมือนกัน แล้วก็อ้างว่ามีพระอยู่ใกล้ๆ วัดที่อาตมาอยู่รู้จักดี เพราะว่าป็นดินแดนในตำบลของพระองค์นั้นอยู่ พระองค์นี้ก็มีฐานะเป็นพระครูประทวน องค์ที่รู้จักกันนี้ละ ไม่ใช่องค์ที่มีเรื่อง เรื่องราวของที่วัดนั้นมีอย่างนี้บรรดาท่านพุทธบริษัท ที่เอามา แฉกัน อย่างนี้ ก็ขอบรรดาท่านพระเถรานุเถระทั้งหลายโปรดอย่าโกรธ อย่าถือว่าเอาเรื่องสำคัญที่เป็น อับติชั่วร้ายของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา มาเล่าให้บรรดาอนุสัมบันฟัง แล้วก็มานั่งปรับอาบัติกัน ตามพระธรรมวินัยนะ ไม่ยอมรับหรอกนะ เพราะว่ามันเหลือเกินแล้ว มันทนไม่ไหว ที่พูดอย่างนี้ก็จะ พูดไปให้มันรู้เรื่องว่า ทำไมพระจึงได้กล้าเดินขบวน พระจึงได้กล้าทำการประท้วงผิดพระธรรมวินัย ไม่เกรงใจพระมหาเถรานุเถระ คณะมหาเถรสมาคม และสมเด็จพระสังฆราช ที่เขาทำได้อย่างนั้น ก็เพราะ ใจความย่อหย่อนนี้เป็นกันมานานแล้ว หย่อนจนกระทั่งยาน ยานจนกระทั่งลาก ลากไปลากมาก็ยังดี ดีไม่ดีมันไปขาดอยู่ตรงไหนบ้างก็ไม่ทราบ นี่เขาถึงได้กล้าทำกันขึ้นมาได้

สิ่งที่มันเกิดขึ้นมานี้ มีความสงสารทำหึงท่านหนึ่ง คือว่า ท่านหึงองค์นี้มีนามว่า ม.จ.หึง พูนพิศมัย ลูกสาวสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ท่านมาปรารภให้ทราบเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๑๘ นี้เอง ไปพบกันที่บ้าน พล.อ.ท. ม.ร.ว. เสริม สุขสวัสดิ์ วันนั้นท่านเสด็จมาเยี่ยม มี ท่านหึงหลายท่านเหมือนกัน ไม่ทราบว่าชื่ออะไรบ้าง แต่ว่าท่านหึงองค์นี้ เฉพาะอย่างยิ่ง ท่าน ม.จ.หึง พูนพิศมัยนี่ องค์นี้ท่านเป็นนักปราชญ์จริง ๆ คำว่าเป็นนักปราชญ์จริง ๆ นี้เคยอ่านหนังสือ ของท่าน รู้ประวัติของท่านและเลื่อมใสท่านมานานแล้ว รู้สึกว่าท่านเป็นผู้หึงแล้วก็เป็นประชาชน บุคคลธรรมดา ที่มีศีล ๕ เป็นสัณณะ บางทีก็มีศีล ๘ เป็นสัณณะ แต่ว่าท่านปฏิบัติอย่างพระ คือช่วยพระ พุทธศาสนาหนักทุกอย่าง พยายามทำทุกอย่าง เพื่อเชิดชูพระพุทธศาสนา เฉพาะอย่างยิ่งก็ประเทศไทย จะว่ากันไปก็ท่านทำเพื่อประเทศไทย คือว่าท่านหึงพูนพิศมัย ขอพูดตามความจริงใจนะ ไม่ได้

ไปประจบท่าน ท่านหญิงองค์นี้ไม่เคยให้สวดคำใช้ แล้วก็ไม่เคยใส่บาตรให้ใคร บอกด้วยไม่ได้ประณามท่าน เพราะไม่เคยรู้จักกัน อาตมารู้จักท่านจากรูปถ่าย รู้จักแต่ลึกลับ จริยาที่ท่านปฏิบัติ มีความเคารพในท่านคล้ายแม่ นี่พูดด้วยความจริงใจ อย่าหาว่าประจบนะ ไม่ใช่ประจบ มีความเคารพท่าน คล้าย ๆ กับองค์นี้ น่าจะเป็นแม่เราเนี่ย ทำไมจึงมีความรู้สึกอย่างนี้ ก็เพราะว่าดูจริยาที่ท่านทำซิ ท่านทำทุกอย่างทั้ง ๆ ที่ไม่มีทุนเกี่ยวกับพระศาสนา และก็มิปัญญาจริง ๆ มีความเฉลียวฉลาด การจะพูดกันละก็อาตมาสู้ไม่ได้ สู้ท่านไม่ได้

วันหนึ่งข้างหน้าจะขอนำเอาถ้อยคำที่ท่านกล่าวมาคุยให้ฟัง นำมาออกอากาศแล้วก็ออกหนังสือ ถ้านำมาพูดวันนี้ท่านพูดยาว แล้วก็มิสาระสำคัญมาก มีความดีมาก การมาของท่าน มาแบบนักปราชญ์จริง ๆ น่าเลื่อมใส พระหลายสิบองค์สู้ไม่ได้ นี่พูดด้วยความจริงใจ ที่สู้ไม่ได้สู้ไม่ได้ด้านจริยานะ ท่านเป็นนักปราชญ์ท่านมีความรู้ นับถือมานานแล้วด้านวิชาความรู้ ด้านการเป็นนักปราชญ์ แต่ไม่รู้จักตัวของท่าน พอมาพบองค์ท่านแล้วคงจะคิดว่า ท่านคงจะคิดว่า เราเนี่ยเป็นพระหลวงตาแก๊ง ๆ คนบ้านนอกคอกนา ท่านอาจจะวางท่าว่า ฉันนี่เป็นหม่อมเจ้านะ ฉันนี่เป็นคนมีศักดิ์ศรีใหญ่ใคร ๆ ก็รู้จักฉัน นี่ถ้าคิดแบบนั้นละก็ผิดถนัด เปล่าเลย เวลาที่ท่านมาหาแสดงตนแบบคนที่เห็นพุทธศาสนิกชน แจ่มใสครบถ้วนบริบูรณ์ เรียกกันได้เลยว่าเต็ม ๑๐๐ เปอร์เซนต์ หากคนอย่างท่านยากจริง ๆ ท่านหญิงองค์นี้ขอเทิดทูนเป็นกรณีพิเศษ จึงคิดว่าหม่อมคนนี่ควรจะเป็นแม่เรา

แล้วท่านก็มาปรารภเรื่องพระพุทธรูปศาสนาว่า เวลาที่พระพุทธรูปศาสนาในประเทศเยอรมันเขาเคร่งครัดดีมาก มีคนเคารพพระพุทธรูปศาสนาประมาณ ๒ แสน ๕ หมื่นคน แล้วเขาก็ เอาจริงเอาจังกันในเรื่องของพระพุทธรูปศาสนา มีวัดอยู่ ๒ วัด วันหนึ่งเป็นวัดสำหรับปริยัติ วัดนั้นก็ไป ค้นคว้าพระธรรมวินัย ชาวเยอรมันนี่เขามีความรู้จริง ๆ เรื่องพระพุทธรูปศาสนา ศาสนาในประเทศไทย มีจริยาเป็นอย่างไร ในพม่าเป็นอย่างไร ธิเบตเป็นอย่างไร ในญี่ปุ่นเป็นอย่างไร ที่ไหนเป็นอย่างไรเขา ศึกษากันครบถ้วน สำหรับด้านปฏิบัติก็อยู่ในเกณฑ์บังคับ ทำกันได้ดี บางคนถึงกับได้ปุพเพนิวาสานุส สติญาณพอนั้น ๆ อยู่ เขาก็บอกว่า ก่อนที่เขาจะมาเกิดนี้ เดิมทีเขาเป็นคนประเทศนั้น แล้วเขาก็มาเกิดที่นี่ ทั้ง ๆ ที่ประเทศนั้นเขาไม่เคยไป ฝรั่งเศสไม่เคยไป ไทย เมื่อมีอะไรผิดปกติ เขาก็สอบสวนกัน ติดต่อกันไป ยังประเทศนั้นว่า ในสมัยนั้น มีคนชื่อนั้น มีคนชื่อนี้บ้างไหม มีลูกชื่อนั้นมีบ้างไหม ในที่สุด การสืบสวน เหตุผลก็เป็นไปตามความจริง ว่าจริงตามที่ฝรั่งเศสผู้นั้นเขาพูด นี่ชิบรรดาท่านพุทธบริษัท ที่มาพูดเรื่องฝรั่ง รู้สึกอวยฝรั่ง แล้วของเราที่เป็นประเทศ

พุทธศาสนา เขาเอาไปจากเรา พวกเราไปประกาศพระพุทธศาสนา คนที่ไปประกาศพระศาสนาระลึกชาติได้บ้างรีเปลา่ ตอนนี้ที่เราจะอายุฝรั่งเขา

ขอถวายความเห็นอันนี้ไว้กับบรรดาพระมหาเถรานุเถระ ผู้มีอำนาจในการปกครอง ที่มีอำนาจทางการบริหาร ว่าการศึกษาของเราควรจะหันมาในด้านจริยธรรมบ้างรึยัง การทำปริญญาด้านกระดาษนี้ มันมีผลอะไรกันบ้าง มีผล ไม่ใช่ไม่มีผล แต่มันมีผลเป็นไปตามความประสงค์ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพอสมควรแล้วหรือยัง เราเคยได้ทิพยจักขุญาณซึ่งเป็นญาณโลกีย์ไหม แล้ว จุฑปาตญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสติญาณ อตังสญาณ อนาคตังสญาณ ปัจจุบันนังสญาณ ยถากันมุตตาญาณ ญาณทั้งหลายเหล่านี้เราเคยฝึกฝนกันบ้างไหม ถ้าเราใช้เวลากันพอสมควร เท่าที่เราพยายามศึกษากันทางด้านกระดาษ แล้วเรานำเอาเวลาเหล่านั้นมาปฏิบัติด้วย ศึกษาด้านปริยัติด้วยปฏิบัติด้วยนี้ไม่ขัดกัน จะทำให้นักศึกษามีปัญญาดี มีความทรงจำได้ดี มีสัญญามั่นคง มีปัญญาเฉียบแหลม หรือถือว่าการศึกษามีความหนัก การปฏิบัติทำด้วยกันไม่ไหว อันนี้ไม่เป็นความจริง อันนี้อาตมาเองเคยทำมาแล้วกับตัว ทั้งปริยัติและปฏิบัติทำมาด้วย นี่จะมาหาว่ามาอดอุตริมนุสสรธรรม

บวชมาแล้วไม่ปฏิบัติบวชทำไม บวชหลอกลวงชาวบ้านเขาหาकिनอย่างนั้นหรือ ก็ต้องทำ มันจะได้อะไรหรือไม่ได้ไม่สำคัญ ปฏิบัติกันไปก็แล้วกัน รักษาศีล สมาธิ ปัญญา ตามกำลังที่เราจะพึงหาได้ มันจะได้มากได้น้อยก็เอาเข้าไว้บ้าง ไม่ใช่บอก แหม ตำรามันหนักเกินไป ไม่มีเวลาปฏิบัติ เวลาที่บวชกันมาอุปัชฌาย์เขาสอนกันมาว่าไง อันแรกสอนให้เจริญ ตจปัญจกัมมัฏฐาน หรือว่า กรรมฐาน ๕ คือ กายคตานุสสติ แล้วก็ตอนบวชเสร็จ ก็บอกว่าไม่ทราบ นี่พูดถึงการปฏิบัติให้เขาถึงมรรคผล แล้วเวลาบวชเข้ามาจริง ๆ ทำอย่างไรละ บอกว่าไม่มีเวลา ดีแล้วนี่ เจริญพร นำเลื่อมใส นำไหว้ นำบูชา อย่างนี้มันก็แย่ ตอนนี้ไม่แย่ มันจะแย่กันเมื่อไหร่ มันก็เสร็จกัน เท่านั้นแหละ คือไม่มีโอกาสที่จะทำความดีกันได้

หลักสูตรในการศึกษา เรามาตั้งกันใหม่ดีไหม ตั้งกันเสียใหม่ ว่าบวชเข้ามาแล้วเรียนนักธรรม เรียนบาลีแล้วต้องมีปฏิบัติด้วย เวลาที่จะตั้งตำแหน่งในการปกครองพระ ถือการปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญ อย่างสมัยที่องค์สมเด็จพระทวงธรรมบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพระชนม์อยู่ ว่าดีไหม ทำได้ไหม เราทำไม่ได้ เราก็อายุฝรั่งชาติเขอมัน หรือท่านบอกว่า การที่พระเดินขบวน หรือที่พระไป นั่งอยู่ที่ลานอโศก ฉันถูกตบหน้าอย่างแรง เพราะฝรั่งเขามาถามว่า พระไทยเดินขบวนได้รึ มีไหม บทบัญญัติที่องค์สมเด็จพระสวัสดิสถาภคย์ทรงสอนไว้ให้พระเดินขบวน

พระมาประท้วงเรื่องยศถาบรรดาศักดิ์ คือโลกธรรม อันนี้ที่บรรดาท่านผู้ฟัง และพระคุณเจ้าที่เคารพควร จะรับฟังกันไว้บ้าง ฟังแล้วก็นำไปพิจารณาว่า ที่ท่านหญิงพูนพิสมัยพูดแบบนี้ ตรงกับความประสงค์ ขององค์สมเด็จพระบรมครู ตรงไหนบ้างริเปล่า เวลานี้พระไทยเราอาจจะสู้ชาวบ้านเขม้นเขาไม่ได้ แล้วกระมัง แต่ว่าที่ท่านดีเหลือคี่ก็มีเยอะรู้จักหลายองค์ แต่อย่าไปถามท่านนะ ใครอยากจะรู้จักไปถาม ท่านเองก็แล้วกันว่าท่านคิดตอนไหน

อันนี้พูดอย่างอื่นมากไปว่าจะแก้ปัญหของท่านก้านั้น โกรทพระ ท่านมาเล่าให้ฟังว่ามี เจ้าอาวาสวัดหนึ่ง กำลังสร้างพระอุโบสถ แล้วก็มีเจ้าภาพรายหนึ่งเขาเอาเงินมาถวาย ๕,๐๐๐ บาท ถวาย ไว้กับท่านเจ้าอาวาส ก็ปรากฏว่าเจ้าอาวาสลงบัญชีไว้แค่ ๑,๐๐๐ บาท ต่อมาก็ปรากฏว่า ทางเจ้า ภาพก็มา เงินที่เอามานี้ก็มาจากบรรดาท่านพุทธบริษัทที่เป็นกรรมการวัด ที่เขาเป็นกรรมการวัด เขาก็ บอกบุญกันว่า ถ้าจะเอาเงินมาให้ ก็มาให้กับเจ้าอาวาสไว้ก็แล้วกัน ทั้งนี้เพื่อความบริสุทธิ์ของคุณคน ผู้บอกบุญ นี้ท่าน เจ้าอาวาสก็ไปลงบัญชีไว้แค่ ๑,๐๐๐ บาท มาวันหลังเจ้าภาพมาพูดกับท่านทายกผู้ไปหา บอกว่าฉันนำเงิน มาถวายเจ้าอาวาสไว้ ๕,๐๐ บาท เพื่อช่วยสร้างพระอุโบสถ คณะกรรมการทราบริเปล่า กรรมการก็ อี้อักเพราะบัญชีมัน ๑,๐๐๐ บาทเท่านั้นนี่ เจ้าภาพก็เอะอะโวยวายว่า เป็นไปไม่ได้ ฉัน ทำบุญ ๕,๐๐๐ บาท จะมาเหลือเงิน ๑,๐๐๐ บาทไม่ได้ ก็ไปสอบถามเจ้าอาวาส เจ้าอาวาสหาทาง ออกไม่ได้ ก็ยอมรับว่า ลงบัญชีไว้ ๑,๐๐๐ บาท แต่ความจริงเงิน ๕,๐๐๐ บาท แต่ทว่าเจ้าอาวาส มีโทรทัศน์ดู เงินจำนวนนี้อาจจะเป็นโทรทัศน์ไป ความจริงก็หน้าเห็นใจท่าน โทรทัศน์นี้มันให้วิชา ความรู้ดี

เมื่อเรื่องเอะอะโวยวายกันขึ้น บรรดาทายกทายิกาทั้งหลาย เขาก็ฟ้องไปทางเจ้าคณะ อำเภอก่อน เรื่องนี้จริงไม่จริงก็ยกไว้ให้แกท่านก้านั้น โกรทพระก็แล้วกัน แล้วก็ถามพระที่รู้จักพระองค์นั้น ท่านก็บอกว่าจริง เรื่องนี้ใครจะหาว่าเป็นการหมิ่นประมาทละก็ออกมา จะได้เอาก้านั้นที่โกรทพระมาเป็น จำเลยไว้ด้วย ท่านมาเล่าให้ฟังอย่างนี้ ท่านมาเล่าให้ฟัง เรื่องการย่อหย่อนของการปกครองในพระพุทธ ศาสนา เมื่อเรื่องเอะอะโวยวายกันขึ้น นี้เงินตั้ง ๕,๐๐๐ บาท เกิน ๑ บาทไปแล้ว ในอนุศาสน์ เราบอกกัน ไว้ว่า ถือเอาสิ่งที่เขาไม่ให้ตั้งแต่ ๑ บาทขึ้นไป ขาดจากความเป็นพระ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านว่า แม้แต่ ต้นหญ้าก็ไม่ควรเด็ดเอา ถ้าเขาไม่ให้เป็นสมบัติของเรา ความจริงถ้าเขาให้แล้วต้องถือว่า จตุปัจจัยส่วน นั้นต้องเป็นส่วนที่บำรุงพระพุทธศาสนา ถ้าเหลือกินเหลือใช้จากสมณบริโภค ไม่ใช่เอาไป ทำ ประโยชน์ส่วนอื่น ในเมื่อมันเอะอะโวยวายกันขึ้น ท่านเจ้าอาวาสท่านก็รับผิดชอบ

ไอ้การรับผิดนี้บรรดาท่านพุทธบริษัท เรื่องพระวินัยนี้ท่านไม่ยอมหรือก ไม่ใช่เรื่อง
ของชาวบ้าน เรื่องของโรงของศาล ถ้าหากว่า จำเลยรับผิดต้องลงโทษลตกึ่งหนึ่ง ในฐานะที่ให้ ความ
สะดวกในการสอบสวนต่อศาล ทางพระของเราทำอะไรให้อภัยกัน ย้ายเจ้าอาวาสไปอยู่วัดอื่น บอก
คณะกรรมการวัด บอกไม่เป็นไร ทางฝ่ายปกครองท่านว่าอย่างนั้น ไม่เป็นไรหรือ อันนี้จะขอ ย้ายเจ้า
อาวาสไปอยู่วัดอื่น

ถ้าเราพิจารณากันตามพระวินัยแล้ว อันนี้จะขอย้ายเจ้าอาวาสไปอยู่วัดอื่น วัดอื่นนะมัน
จะเป็นพระคิดขึ้นมาอีกได้หรือไม่ นี่ที่บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายและผู้รับฟังเห็นใหม่ ที่ท่านบอก
ว่า อาตมานะเป็นคนปากร้าย เพราะอะไร ตัวดีแล้วทำไมถึงว่าชาวบ้าน ถ้าชาวบ้านว่าพระเขาดี แล้วไป
ว่าเขาทำไม อยากจะไหว้พระจะตายไป อย่างท่านหญิงพูนพิศมัยนี้ เพิ่งรู้จักกันวันแรก แต่ความ จริงนึก
ไหว้ท่านมานานแล้วก็มีความรู้สึกว่า ท่านหญิงคนนี้น่าจะเป็นแม่เรา คำว่าเป็นแม่ในที่นี้ไม่ใช่
หมายความว่า ให้ข้าวกิน เป็นแม่ในความดีซึ ท่านเป็นตัวแทนพระพุทธเจ้า ด้วยเหตุประการทั้งปวง คำ
ปรารภของท่านน่าเห็นใจ วันหลังจะนำถ้อยคำของท่านมาอ่านแล้วก็ออกอากาศ วันเดี๋ยวมันไม่จบ
หรือกะ ถ้าบังเอิญทางสถานีเขาให้เวลาสัก ๑ ชั่วโมงละก็จะอ่านให้จบเลย ต้องขออนุญาต สถานีเขา
ไว้ก่อน แต่น่ากลัวจะไม่ได้ เวลาข้างหลังที่พูดนี้ มันเป็นเวลาที่มีคนอื่นเขาซื้อเวลาเสียแล้ว

นี่ข้อนี้ก็ขอให้ท่านทั้งหลายวินิจฉัยกันว่า นักปกครอง ปกครองพระทำแบบนี้ถูกต้อง
ตามพระธรรมวินัยหรือยัง อันนี้ก็ขอฝากท่านพระเถรานุเถระ มหาเถรสมาคม แล้วก็กราบทูลสมเด็จพระ
สังฆราชให้ทรงทราบ ว่าควรจะสืบสวนทวนพยาน ว่าจริยาแบบนี้ ทำการสังคายนากันคราวนี้ ว่าควรจะ
สังคายนาเหตุนี้เป็นการใด ว่าเรื่องนี้ควรจะปล่อยไป หรือควรจะจับตามพระวินัยที่องค์สมเด็จพระ
จอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ การปล่อยกันไว้อย่างนี้ เอาเงินเขาสีพันบาท ไปใช้
มีเจตนาไม่เป็นกุศล เพราะลงบัญชีไว้ ๑,๐๐๐ บาท ถ้าหากว่ามีเจตนาจะยืมก็ต้องลงบัญชีไว้ ๕,๐๐๐ บาท
แล้วก็เอาไปใช้อะไรก็บอกเขา บอกว่า แล้วจะเอามาชำระให้ ไอ้การนำไปแบบนี้ มันเป็นจริยาของการ
ขโมยแล้ว แล้วจริยาของขโมยแบบนี้ นำวัตถุเคลื่อนไป พระวินัยท่านว่า นี่ถ้า สังคายนาโปรดสังคายนา
ให้มันชัดเจนแจ่มใสไปด้วย นี่อาตมาพูดแบบนี้มันใกล้ลูกปืนเหลือเกิน ดีไม่ดี ไม่ใคร่ก็ใคร่เอาลูกปืนมา
แห่กระบาลให้สักวันหนึ่ง บอกแล้วว่ายอมตายเพื่อพระพุทธศาสนา ถ้าตาย ด้วยความบริสุทธิ์นี้ะ ใคร
อย่ามาทำด้วยการเกรนะ ต้องสงสัยนะ สงสัยไว้ก่อนว่า ฤาษี

ปากหมานี่ ปากมันเป็นหมา แล้วใจเป็นหมาด้วยรีเปล่ายังไม่แน่ ความจริงปากหมาก็มีประโยชน์ มันคุ้มกันขโมยได้

เอาละบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย เวลาหมดเสียแล้ว ก่อนจะหมดก็ขอลาก่อน อย่าลืมนะว่าวันที่ ๖ สิงหาคม เป็นวันตรงกับวัน ๑๐๐ ปีของหลวงพ่อบ้าน วันนั้นทำบุญตาม ที่ประกาศไว้แล้ว แล้วก็วันที่ ๕ สิงหาคมเริ่มงาน วันที่ ๑๐ ยกข้อฟ้าพระอุโบสถ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุพระประธาน หล่อรูปหลวงพ่อบ้าน งานนี้ไม่มีการส่งคนไปเรียไร หากว่าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายจะทำบุญ ก็มาทำเอง หรือว่าฝากเพื่อนที่สนิทชิดเชื้อมาได้ เวลาหมดแล้ว ก็ต้อง ขอลาบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายกลับก่อน ขอความสุขสวัสดิ์พิพัฒนามงคล สมบูรณ์พูนผลจงมีแด่ ท่านพุทธศาสนิกชน ผู้รับฟังทุกท่าน สวัสดิ์

*****

อาสาสมัครถอดเทป

กรรมิการ์ นุดาลัย	ทิพย์ยา ไตรเสถียรกุล
กฤษดี ว่าจะเสาร์	ธนู พรหมรังษี
กิตติมา ปัญจมานนท์	ธานี เจนสุขอุดม
เกริกพงษ์ สิริศักดิ์านุสรณ์	นคร ตั้งบวรพิเชฐ
ขวัญใจ ชลชาลิต	นันทนพ ฉิมเฉลิม
คนึงนิจ บุพพวงส์	น้ำทิพย์ พงษ์ไพบุลย์
งามนิตย์ กุณฑล	นิพนธ์ พรสินกุล
จตุรงค์ เพชรชู	นุชกมล นาชัยสิทธิ
จรัสศรี ชาญธนุกรณ์	เบญจพรรณ รัตนวิพาร์
จันทกานต์ ตรีอุดมสิน	เบญจา แสงทองเพ็ง
จัญท์บงกช ศรีญญาวัฒน์	ประคิษฐ์ เปรมใจ
จิตติภา ดินสุวรรณกุล	ประเทืองศรี แซ่ลิ้ม
จิตรลดา คมคาย	ประภา สิ้นลอยมา
จูไรรัตน์ เรื่องรัตนเมธี	ประภาศรี ฤกษ์บุตร
เฉลิม ผู้ภักดี	ปรานอม ประดับลาย
เฉลิมพล สุวรรณรัตน์	ปรีชา พึ่งแสง
ชนิดา จึงถาวรเจริญ	ปัทมาวดี ชนินทยุททวงศ์
ชาตรี เจนสุขอุดม	เปรมฤดี สุรคุปต์
ชูใจ เอี้ยวสกุล	พรพรรณ เรื่องศรี
ญาณี วงศ์จรรยากุล	พัชรี กัลยาณมิตร
ณัฐนนท เอี่ยมบริบูรณ์	มนัส วงษ์สุทักษ์
ทงฤทธิ สีสัททิม	ระวีวรรณ ชาญพิทยกิจ
ทรรศนีย์ มณีอินทร์	ลดาวรรณ ดวงสินทวีกุล
ทวีชัย ศรีเมฆ	ลัษณา เศรษฐยานนท์

วราภรณ์ งามบุญแถบ	สามารถ เหลี่ยวเจริญ
วลัย ยิ่งยง	สืบศักดิ์ เรืองศรี
วไลลักษณ์ สดสี	สุกัญญา ตั้งศุภวัฒน์กิจ
วัชรรา จิ่งถาวรเจริญ	สุธา เฟื่องตะโก
วัฒนา วงษาก่อ	สุธิดา ตันติวิภาวิน
วันทนา ชันท์เครือ	สุธี สุวรรณทัต
วิษณุ อารมณดี	สุพัฒน์ แดงเจริญ
วิชัย อดิโรจน์วงศ์	สุรจักร กาญจนินทุ
วิมล ตั้งชนศฤงคาร	สุวรรณา ชนสกุลประเสริฐ
วิสูตร จีระโสภณ	สุวรรณา อธิสิริขันธ์
ศรีเมือง ศิริวิเศษ (ร.ต.อ.)	เสวิตา เคารพพงศ์
ศวรรรยา มานะปรีชา	แสงพร รอดจัน
ศันสนีย์ วิพุทธศิริ	อัจฉรา สาธุ
ศิริลักษณ์ วารรัตน์	อารี จงพิศุทธิโสภณ
เศียรรมณี วารรัตน์	อารี จงพิศุทธิโสภณ
เศียรรมณี เรืองศรี	อิชยาพร ปาลบุตร
สกุลลักษณ์ เพ็ญสุภา	อุดม สุระพิพิธ
สมชาย เหล่าสิทธิสุข	เอมอร จันทร์วิมลสิ่ง
สมพิศ สุขวิฑูรย์ และคณะ	เอี่ยมสุขย์ กิตติยากร (ม.ล.)
สมศักดิ์ ธรรมวงศ์	เอี่ยมอุมา ทัทสมากร

*****

ผู้สร้างหนังสือรวมคำสอน

พ.ท.แสวง และยุพา เทพบริรักษ์	๑๐๐ บาท
ขนิษฐา ฤทธิธาท	๑๐๐ บาท
เหลียม อรุณรับ	๑๐๐ บาท
วิชัย เกียรติณรงค์	๒๐๐ บาท
อุบล คูทอง	๓๐ บาท
คำแผน ศรีขาว	๑๐๐ บาท
มันทนา จัสดวงษ์	๕๐ บาท
เจริญศรี วิรุพห์เพชร	๕๐๐ บาท
อรุณี วิรุพห์เพชร	๑๐๐ บาท
ครอบครัววิรุพห์เพชร	๑๐๐ บาท
สมพร เขยประนต	๕๐๐ บาท
ศิริพร มงคลชัยดิษฐ์	๕๐๐ บาท
สุมิตร มหันตคุณ	๕๐๐ บาท
ค.ช.เดช และ ค.ญ.จริญา มหันตคุณ	๑,๐๐๐ บาท
วิริยะ ผาทอง	๑,๐๐๐ บาท
ฐิติ - สุภา - มานะ โรจนวุฒนนท์	๑,๐๐๐ บาท
นิตย์ เอี่ยมกระสินธุ์	๕๐๐ บาท
ค.ช. ชัยเจริญ ไชยปัญญา	๑,๐๐๐ บาท
ค.ช. ชนะชัย ไชยปัญญา	๑,๐๐๐ บาท
สุภาณี ชิวเลิศวิบูลย์	๕๐๐ บาท
อุทัย ศรีขวัญ	๕๐๐ บาท
สุวรรณ - สมพร ถิระพานิช และลูก ๆ	๕๐๐ บาท
วิชัย - ชูใจ เอี่ยวอักษร	๕๐๐ บาท
ทรงฤทธิ์ สัทบิคม	๖๐๐ บาท

รัตนา ยอดถาวร	๕๐๐ บาท
ณรงค์ศักดิ์ – ทองสุข ลักคะพร	๕๐๐ บาท
ฉวีวรรณ บุศยานนท์	๕๐๐ บาท
ปรานอม ประดับลาย	๑,๐๐๐ บาท
สังวาลย์ – กัลยา - มุกดา ภู่นิยม	๑,๐๐๐ บาท
ค.ช.ศรัณย์ ปรัชญาภรณ์	๕๐๐ บาท
ชวลิต ปรัชญาภรณ์	๕๐๐ บาท
นิรามย์ ปรัชญาภรณ์	๕๐๐ บาท
วิษณุ – พิณทิพย์ อารมณดี	๕๐๐ บาท
วันดี – อวยพร – ศุภร นันทวิกิจ	๕๐๐ บาท
สวัสดิ์ วาหะสัถย์	๕๐๐ บาท
อัญชณา ลิจิตธนารักษ์	๕๐๐ บาท
วิวัฒน์ โภควัฒนกุล	๑,๐๐๐ บาท
ปิโยรส พยางพัฒนาไพศาล	๕๐๐ บาท
ระวีวรรณ ชาญพิทยกิจ	๕๐๐ บาท
พล – พรฤดี วงษ์สุทัศน์ และลูก ๆ	๕๐๐ บาท
พล.อ.ท. ม.ร.ว. เสริม สุขสวัสดิ์	๕๐๐ บาท
นริรัตน์ อุทัยรัตน์ และคุณแม่	๕๐๐ บาท
ชฎาพร สุเกียรติกุล	๕๐๐ บาท
ครุณี งานรุ่งเรือง	๕๐๐ บาท
สุรจักร กาญจนินทุ	๕๐๐ บาท
เนตรนภิศ เกษมจิตร	๕๐๐ บาท
จันทกานต์ ตรีอุดมสิน	๕๐๐ บาท
สุมาลี อนันต์พลังใจ (๒ ครั้ง)	๒,๐๐๐ บาท
ม.ล.วรวัฒน์ – กานดา – นีรดา – ชิริกิติ นวรัตน์	๑,๐๐๐ บาท
ล้วน ดาวเรือง	๑,๐๐๐ บาท

ไพฑูรย์ – สมศรี – ตุลยา – ศุภมาส ตั้งศิริพร	๓,๐๐๐ บาท
กฤษณา, ด.ช.สุทธิพงษ์ มีลาภ, ศุภมาส ลีลือสาย	๕๑๐ บาท
ทรรศนีย์ มณีอินทร์	๑๐,๐๐๐ บาท
กรรณิการ์ เปี่ยมพงศ์สุข	๑๐๐ บาท
ว่าที่ ร.ต.พิชิต ชันธุ์โพธิ์น้อย	๒๐๐ บาท
สุพัฒน์ – จริยา แต่งเจริญ	๒๐๐ บาท
เจษฎ์ – อุไรวรรณ	๑๐๐ บาท
บุญชัย – อรุณา เจริญรัตน์ปัญญา และครอบครัว	๑๐๐ บาท
ถนนอมศรี เกตุแก้ว	๑๐๐ บาท
สุนทร ไครตรสุ	๒๐๐ บาท
ชาติรี – ธาณี เจนสุขอุดม	๒๕๐ บาท
วรรณภา อชินฤมิต	๒๐๐ บาท
มาลี จิวราช	๑,๐๐๐ บาท
สุนีย์ ถนนมบูรณ์เจริญ	๑,๐๐๐ บาท
สุจินต พัฒนะเอนก	๕๐๐ บาท
เขวถักกษณ์ มิตรศรีทธา	๑,๐๐๐ บาท
ศวรรยา มานะปรีชา และครอบครัว	๕๐๐ บาท
เบญจมา และลูก	๕๐๐ บาท
ปรุ่ง ตุงคะเสรมณี	๕๐๐ บาท
ปราณีต เจริญกิริติชัยกุล	๕๐๐ บาท
นุสรรา รุณสำราญ	๑,๐๐๐ บาท
สุนันท์ เจียรกุล	๑,๐๐๐ บาท
เกริกพงษ์ สิริศักดิ์านุสรณ์	๑,๐๐๐ บาท
ศุภมาส ลีลือสาย	๕๐๐ บาท
กิตติมา ปัญจมานนท์	๕๐๐ บาท
อุดม สุระพิพิธ	๕๐๐ บาท

บุญสาย ผุสดี	๕๐๐ บาท
พัชรี กลันทกพันธ์	๕๐๐ บาท
รำพึง อ่วมเกิด	๕๐๐ บาท
อำไพ อุไรรัตน์	๕๐๐ บาท
สมชาย นามเจ็ดสี	๕๐๐ บาท
พรพรรณ ลือนันต์ศักดิ์ศิริ	๕๐๐ บาท
สมบุญ-ปียนารถ สุขผล	๕๐๐ บาท
ประกาศรี ฤกษ์บุตร	๒,๗๓๓ บาท
อรรพรรณ นาวิกานนท์	๑๐๐ บาท
ไพศาล ไพศาลเสถียรวงศ์	๑๐๐ บาท
สมชาย เหล่าสิทธิสุข	๑,๐๐๐ บาท
สมเกียรติ เจียรอุทัยธำรงค์	๕๐๐ บาท
เพริศเพรา ฤกษ์บุตร	๕,๐๐๐ บาท
สามารถ-เสาวลักษณ์ ทิพย์รัตน์	๕๐๐ บาท
กฤษดี วะจะเสาร์	๑๐๐ บาท
นงลักษณ์ พงษ์ไพบูลย์	๑,๐๐๐ บาท
น้ำทิพย์ พงษ์ไพบูลย์	๑,๐๐๐ บาท
นคร ตั้งบวรพิเชฐ	๕๐๐ บาท
วีรพจน์ รัตนจรัสกุล	๑,๐๐๐ บาท
ฐิติ อ่อนโพรัตน์	๑๐๐ บาท
จินภา อาชาวฤทธิ์	๕๐๐ บาท
ไกรศรี จิยะพันธุ์	๕๐๐ บาท
เบ็ญจา ศรีทองเพ็ง	๕๐๐ บาท
แสงพร รอดจัน	๑๐๐ บาท
นงนุช กมลสาธิต และครอบครัว	๕๐๐ บาท
สามารถ เหลี่ยมเจริญ	๑๐๐ บาท

สุธิดา ตันติวิภาวิน	๕๐๐ บาท
จิตติภา ดินสุวรรณกุล	๕๐๐ บาท
ประไพ อินดีผล	๕๐๐ บาท
ประภา ดินลอยมา	๕๐๐ บาท
วิมล ตั้งชนศฤงคาร	๕๐๐ บาท
พ.อ.ไพบุลย์ – ศิริลักษณ์ วารรัตน์ และครอบครัว	๕๐๐ บาท
วัชรระ ศรีสวัสดิ์อัมพร	๕๐๐ บาท
แจ้ว ชัยชำนาญ	๖๐ บาท
ลัทธนา เศรษฐยานนท์	๑๐๐ บาท
บุญสม บุญธรรม	๖๐ บาท
ศรีสุรางค์ บุญธรรม	๑๐๐ บาท
ฮังลิ้ม แซ่เล้า, จำหน่าย แซ่ฮึง	๑๐๐ บาท
ปรีชา อารีกุล	๕๐๐ บาท
ณัฐชิวรา อารีกุล	๕๐๐ บาท
เชื้อ อาทรมิตร	๕๐๐ บาท
เม่งกี แซ่เต้	๑๐๐ บาท
เพ็กกิม แซ่ตั้ง	๑๐๐ บาท
ราตรี – นวพร นาคส่องแสง	๕๐๐ บาท
จรรยา แซ่ปึง ๓,๐๐๐ บาท	
เสียะ แซ่เต็ง	๑๐๐ บาท
สุภา หินศาสนกุล	๕๐๐ บาท
ชูชน ผู้ภักดี	๕๐๐ บาท
ธรรมบุญ นาคส่องแสง	๑๐๐ บาท
พ.ต.สมัย ศรีหนองห้าง	๕๐ บาท
เกษรี สอนระเบียบ	๑๐๐ บาท
เย็นจิต หรวชกุล	๕๐ บาท

อำไพพรรณ หวังกิติพร	๕๐ บาท
บุญยืน เจียรกุล	๑๐๐ บาท
ศรีจรียา สุขปราณี	๑๐๐ บาท
อำนวยการประสงค์ ประทุม	๕๐๐ บาท
พูนศรี เฉลิมโชคชัย	๕๐๐ บาท
ทำบุญรายย่อย	๗๕๗ บาท
เพ็ญนภา มหากุศลศิริกุล	๕,๐๐๐ บาท
เกษกาญจน์ ยศทัฬ	๓,๐๐๐ บาท
สุดา เสริมศรี	๓,๐๐๐ บาท
หทัย ยศทัฬ	๒,๐๐๐ บาท
พระอาจินต์ ธรรมจิตโต	๑,๐๐๐ บาท
เอมอร – สุทธิ จันทร์วิเมถียง และลูก ๆ	๑,๐๐๐ บาท
สุภรณ์ สิทธิกรไพบูลย์	๑,๐๐๐ บาท
วิมาลี ศิริประภาชัย	๑,๐๐๐ บาท
สมบัติ – ศิริพร – ปิเตอร์ แสงชัยลาภวัฒนา	๑,๐๐๐ บาท
ค.ช.ชัยวิทย์ ศรีทองเพิง	๑,๐๐๐ บาท
ค.ช.บรรณสิทธิ์ ศรีทองเพิง	๑,๐๐๐ บาท
บุญชู รอดบุญส่ง	๑,๐๐๐ บาท
ลดาวรรณ ดวงสินทวีกุล	๕๐๐ บาท
วันทนา – ประดิษฐ์ จันทร์เครือ	๕๐๐ บาท
ชัย – พรสุจิต ทรัพย์สมบูรณ์	๕๐๐ บาท
อัมพร เตลียะโชติ	๕๐๐ บาท
นิพัทธา อมาตยกุล	๕๐๐ บาท
สุกัญญา ตั้งศุภวัฒนกิจ	๕๐๐ บาท
มานิต บุญทา	๕๐๐ บาท
เฉลียว อาณาพรรณ	๕๐๐ บาท

สุภาพร พฤษชาจันทนา	๒๐๐ บาท
เกษมศรี คเชรวัด	๑๐๐ บาท
จำเนียร สาขากร	๑๐๐ บาท
คันสนีย์ วิพุธศิริ	๑,๐๐๐ บาท
วิศิษฐ์ – งามเพ็ญ – ค.ช.วสพล – ค.ญ.สิราภา ธนบดีภัทร	๕๙๐ บาท
นิมิตร ชัดตียกุลวานิช	๓๐,๐๐๐ บาท
นิยม คีตวัสดิมงคล	๑๐,๐๐๐ บาท
รัตนภรณ์ จิรพรสุข	๑,๐๐๐ บาท
ประสงค์ รัตนมาลากุล	๕๐๐ บาท
ถัดดา เบญจโชติเดช	๕๐๐ บาท
สุริย์ วะโนภาส	๕๐๐ บาท
อิทธิพัทธ์ เบญจโชติเดช	๕๐๐ บาท
แสงชัย เพชรชื่นสกุล	๕๐๐ บาท
สมบัติ ยากรณ์ และครอบครัว	๕๐๐ บาท
ธีรวุฒิ เพียรสบาย	๕๐๐ บาท
ลักขมณา นาวารัตน์	๕๐๐ บาท
ไสว กุลสุวรรณ	๕๐๐ บาท
สัมฤทธิ์ พิมสาดี	๕๐๐ บาท
บัญชา – อภิญญา เทพนิม	๕๐๐ บาท
ชาญ บุญอินทร์	๕๐๐ บาท
หมีเฮียง แซ่จิ่ง	๖๐๐ บาท
ณัฐิมา เจริญจิตสวัสดิ์	๕๐๐ บาท
สาริต - ปทุมพร ศิริรังคมานนท์	๑,๐๐๐ บาท
วิโรจน์ วัฒนสุนทร	๕๐๐ บาท
ไม่มีชื่อ	๒,๐๐๐ บาท
อังสนา – ชาญชัย อาชวเมธี และครอบครัว	๕๐๐ บาท

วิบูลย์ แซ่เจี๋ย	๕๐๐ บาท
พนม - ละออ พิทักษ์จำนงค์	๑,๒๖๐ บาท
วิศาล - บุศรา - วิศรา อังสกุล, สิริ ชันทอง, เย็นจิตร - วิไล - นงลักษณ์ แซ่เง่า และคณะญาติพี่น้อง	๒๐,๐๐๐ บาท
ประยงค์ ทวีทรัพย์	๓๐๐ บาท
มาลีรัตน์ ลี้มอ้ม, พรรณทิพา สนิวิโรจน์	๑๐๐ บาท
อิมจิตต์ ผิวเกลี้ยง	๕๐๐ บาท
คณะราชประชาสมาสัย	๑,๐๐๐ บาท
วิลาวัณย์ อติชาติ	๕๐๐ บาท
นภารัตน์ พิมสาลี	๕๐๐ บาท
ปลื้มจิตต์ ทองธำรง	๑,๐๐๐ บาท
โสภิชฐ์ สดสี	๑๐,๐๐๐ บาท
วันชัย โสภณสกุลรัตน์	๑,๐๐๐ บาท
ปริญญา นุฑตาลัย	๑๒,๕๑๕ บาท

*****